Replicacio fra[illegible] [illegible]
basiliensis · de [illegible] [illegible]

In isto libro continentur primo quatuor questiones magistri Andree Hesse de Cracovia Sacre theologie professoris Canonici Cracoviensis

Prima

Utrum contractus emptionis census facti ad reemendum aut ad tempus vite possint de iure admitti sine formidine conscientie aut saltem tollerari

Utrum Sacrosancte Basiliensi Synodo et sanctissimo domino nostro domino Felici pape quinto ab eadem rite electo et instituto a quolibet salvari volenti obediendum sit omnino

Utrum in futura vita omnes homines secundum se naturaliter resurgent a morte

Utrum circa viros religiosos in voto obediencie et continencie possit dispensatio intervenire

Item tractatus Concilii Basiliensis factus contra tractatum Polmar et Juliani qui sequitur post hoc

Item tractatus Johannis Polmar et Juliani

Item tractatus Basiliensis narrans facta et gesta eiusdem Concilii

Item tractatus factus in Concilio Basiliensi de superioritate concilii super papam

Item questio an in concilio debet papa presidere tamquam caput concilii

Item tractatus optimus qui vocatur gubernaculum Conciliorum factus in concilio Basiliensi

Item disputatio facta per Archiepiscopum panormitanum factus in quadam dieta Norbergensi disputata contra oratores quondam Eugenii pape

Item questio Bohemorum de peccata mortalia publica et quomodo rationabiliter fieri potest privata alia ac de ordinatoribus legi dei contrarie in civitatibus christianorum sint cohibenda

Item responsio Concilii ad eandem positionem Bohemorum

Item questio de indulgenciis satis bona

Item questio de communione sub specie utriusque cum declaratione

N. Inv. 1369

legendum genitivo huius legendi legende legen-
di dativo huic legendo legende legendo accusativo
hunc legendum hanc legendam hoc legendum
vocativo o legende legenda legendum ablativo ab
hoc legendo ab hac legenda ab hoc legendo
Et pluraliter nominativo hi legendi hee legende hec
legenda genitivo horum legendorum harum legendarum
horum legendorum dativo his legendis accusativo hos
legendos has legendas hec legenda vocativo
o legendi legende legenda ablativo ab his
Coniunctio que est pars orationis legendis
adnectens ordinansque sententiam
Coniunctioni quot accidunt? Tria. Que? potestas
figura et ordo. Potestas coniunctionum quot
species est? quinque. Quas? copulativas disiunctivas
expletivas causales rationales. Da
copulativas ut et que at atque ac ast. Da dis-
iunctivas ut aut ve vel ne nec neque
Da expletivas ut quidem equidem saltem
videlicet quamquam quamvis quoque autem porro
porro tamen verumtamen. Da causales ut si
etsi etiamsi siquidem quando quandoquidem quin
quin etiam quatenus sin seu sive neve nam
[illegible]

ab legionibus vocativo o legiones et o legiones ablativo [illegible]

Lectus lecti lecto [illegible] legionibus

[illegible] declinatur [illegible] hic lectus [illegible]

[illegible]

Lectus lecti lectui [illegible] lectum

[illegible]

Lectus [illegible] legendi [illegible] legendo [illegible]

[illegible]

[illegible] fructus [illegible] huic fructui [illegible] hunc fructum vocativo o fructus ablativo ab hoc fructu [illegible] hi fructus genitivo horum fructuum dativo his fructibus accusativo hos fructus vocativo o fructus ablativo ab his fructibus

Species nomen appellativum [illegible] singularis figure simplicis [illegible]

[illegible]

Prima declinatio [illegible]

Post duas [illegible] ut poeta [illegible] ut [illegible]

[illegible]

Fulmameo est ut [illegible]

[illegible]
pducta[m] [illegible] in as pductu[m] [illegible]

Secunda declinatio q[ue] l[itte]ras finales
h[abe]t tres quas [illegible] ut hic
[illegible] quas et [illegible] us eius viii De
exemplu[m] et [illegible] [illegible] vii [illegible]
[illegible] us ut [illegible] eius ut [illegible]
viii ut templu[m] Que est [illegible] sec[un]de
declinationis [illegible] singularis
[illegible] et [illegible] plus in pductu[m] [illegible]
[illegible] in pductu[m] [illegible]
[illegible] Qui [illegible] in viii decli
[illegible] Qui vs [illegible]
[illegible] Quid [illegible] si sunt [illegible]
[illegible] pductu[m] [illegible]
[illegible] [illegible] pductu[m]
[illegible] pductu[m] [illegible]
[illegible] declinatio q[ue] l[itte]ras finales
h[abe]t [illegible] quas a e o l n r s t
De exemplu[m] a ut poema e ut [illegible]
[illegible] o ut virgo [illegible] l ut mel n
[illegible] r ut par s ut [illegible]
t ut caput x ut [illegible] Que [illegible]
[illegible] ut philosophus Que

[illegible]
sunt quia ab [illegible] duo [illegible]
[illegible] p[rese]ns et futu[rum] ut legens lecturus A[illegible]
[illegible] q[ue] duo [illegible] et futu[rum] ut lectus legi[illegible]
dus Aneutro q[ue] duo [illegible] ab [illegible] p[rese]ns et
futu[rum] ut [illegible] A deponenti q[ue] ta
que p[rese]ns [illegible] et futu[rum] ut legens [illegible]
[illegible] A co[mmun]i q[ue] quatuor [illegible] p[rese]ns
[illegible] et duo [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] Nu[merus] [illegible]
q[ui] sunt Duo qui singularis ut hic legens
[illegible] ut hi legentes F[igura] [illegible] est
Due que simplex ut legens [illegible]
Legens p[ar]ticipiu[m] venie[n]s [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] singularis [illegible] simplicis [illegible]
[illegible] declinabitur [illegible]
hic legens [illegible] legentis [illegible]
legenti [illegible] hunc et hanc legentem et hoc
legens [illegible] o legens [illegible] ab
[illegible] legente vel legenti Et plu[raliter] [illegible]
[illegible] et hec legentes et hec legentia [illegible]
[illegible] et hec et hec legentiu[m] vel [illegible]
[illegible] legentibus [illegible] hos et has legentes

Iste est liber magistri Benedicti hesse de Cracovia professoris Sacre theologie Canonici kathedralis Ecclesie Cracoviensis

Fructus et gracie indulgenciarum ... circa tale signum ...

Item nullus potest remittere penas in iure determinatas nisi qui potest supra ius, sed solus papa potest supra ius cum solus habeat plenitudinem potestatis et per consequens solus papa potest facere indulgencias. Dicitur quod soli papa potest supra ius auctoritate absoluta sed episcopi ex auctoritate concessa. Item simplex sacerdos facit indulgencias, quia sic penitenciarius dat quadraginta dies indulgenciarum hiis qui audierunt sermonem. Dicitur quod ipse pronunciat indulgencias datas et non facit. Contra sacerdos curatus potest dimittere culpam ergo etiam penam et per consequens potest facere indulgencias. Negatur consequencia, eo quod non habet auctoritatem absolutam super thezaurum ecclesie neque concessam. Contra nec papa potest facere indulgencias quantitatiuas magnas nec alicuius quantitatis limitatas. Non sequitur quia sic posset dare omnibus infidelibus decedentibus remissionem omnium peccatorum. Item nec quantitatiuas magnas racionabiles, quia sic posset dare omnibus fidelibus decedentibus plenariam remissionem et immune sine causa. Dicitur quod potest facere quantitatiuas racionabiles conformes diuine voluntati sic quod non excedat formam iusticie. Item nec potest dare omnibus nec aliquibus solis. Non primum quia non ... Nec omnibus indigentibus innocentibus sicut pueris post baptisatis, eo quod non indigent. Nec omnibus indigentibus, quia constituti in purgatorio eo quod non subsistunt sue iurisdicioni. Nec omnibus maioribus indigentibus quia non existentibus in mortalibus peccatis, quia non sunt susceptibiles. Item indulgencie sunt contra Romam, eo quod in eis datur spiritualia pro temporalibus subsidiis, sicut remissio peccatorum pro largicione pecuniarum ad fabricam ecclesie quod est symoniacum et datur magis pro maiori. Non sistit in temporalibus. Item in indulgenciis excluduntur magis indigentes, quia pauperes eo quod non habent facere elemosinas. Item plures religiosi sicut sunt Cartusienses, qui non possunt exire nec habent pecunias propria. Item peccatores et in purgatorio existentes vel excluduntur magis indigentes. Dicitur quod non absolute excluduntur. Contra quilibet ... nullus in mortali peccato existens potest indulgencias recipere vel nullus ... potest indulgencias facere, eo quod minus est indulgencias recipere quam dare cum agens ... Dicitur quod minus est indulgencias recipere quam dare quo ad auctoritatem, eo quod agens habet auctoritatem, sed recipere est magis quo ad utilitatem. Item fons indulgenciarum sicut est spiritus sanctus non influit malis prelatis vel ipsi non possunt aliquid conferre indulgencias, eo quod riuus non potest influere cum fons non influit. Dicitur quod ipse non influit eis ad propriam salutem sed bene ad ministerium salutis aliorum. Contra mali prelati non habent ministerium dandi indulgencias, eo quod non sapiens dominus committit suo inimico potestatem dispensandi thezaurum suum. Sed quod deus sit sapientissimus non videtur committere malis prelatis thezaurum suum ad dispensandum. Dicitur quod hic unum est quod inimicus potest thezaurum dissipare et potest intencionem domini sui dispensare. Sed hic non potest facere malus prelatus, eo quod qui non conformat se diuine voluntati tunc eius dispensacio est nulla. Item ponens in mortali peccato potest consequi indulgencias, ergo potest facere quod continetur in forma indulgenciarum, sicut adulter potest facere elemosinam pro fabrica ecclesie et honore et utilitate ecclesie. Sed non facit totum quod continetur, eo quod ibi exprimitur quod debent esse confessi et contriti. Contra tales possunt confiteri et conteri vel possunt consequi indulgencias, sed non in quantum insistunt peccatis. Contra si confessio requireretur ad obtinendum indulgencias tunc layci raro consequerentur indulgencias, eo quod raro confitentur. Item si existentes in mortali peccato multiplex consequerentur indulgencias et facerent ea que continentur in forma indulgenciarum. Dicitur quod per hoc disponuntur aliqualiter ad graciam. Item ubi est maior indigencia ibi magis habet locum indulgencia

Sic indigencia que fit maxime per indulgenciam. Sed existens in mortali peccato maiorem
habet indigenciam indulgenciarum cum sit in maiori pena. Unde sicut ille qui secundum
maiorem indigenciam habet maiorem disposicionem ad recepcionem gracie. Ideo etc.
Contra correlaria. Primo contra illud quod indulgencie facte a pessimo prelato eque valent sicut
a sanctissimo. Sic enim indulgencie facte a dyabolo tantum valent sicut a Christo, eo quod dyabolus
est pessimus et Christus sanctissimus. Consequens inconveniens, cum sit equa comparacio summi mali ad
summum bonum. Unde et apparet eciam quia nulla est convencio Christi ad Belial. Secundo quia correlarium
loquitur de hominibus. Argumentum aliud arguit de dyabolo etc. Ideo non est ad propositum.
Item nullus est optimus prelatus igitur nec aliquis est pessimus. Igitur correlarium presupponit
falsum. Nego primam post secundam presupposicionem. Presumitur enim de domino papa quod sit
optimus prelatus, sed secundum evidentem certitudinem dubium est. Item contra
illud quod dicit quod licet prelatus non possit facere indulgencias pro se tamen potest tamen uti
indulgenciis quas facit pro aliis. Sequitur bene: prelatus potest facere indulgen-
cias propter se et propter alios, igitur potest facere propter se tantum. Tenet quia qui potest facere maius
potest facere minus. Sed facere pro se et pro aliis est facere maius quam facere pro se tantum. Concedatur
quia et negatur antecedens, quia non facit singulariter et sic non facit pro se tantum. Item non
obstat ratio, quia sicut prelatus tenetur facere pro honore dei et utilitate fidei, sic
quilibet proprius sed singularium tenetur facere ex officio prelati, alias etc. Ideo
Contra illud quod ita locum indulgenciarum existens in mortali quantum a remotis
remanens, et modicum dante sic multum exponitur. Contra unus eorum non tantum
facit sicut alter, igitur non tantum recipiet meritum sicut alter. Tenet quia dominus deus unum
retribuet unicuique iuxta sua opera, quia sicut et tunc magis facienti magis
negatur consequens, quia dominus deus non retribuet unicuique iuxta opera sua, et ad dictum et tunc
magis facienti magis. Unde est quantum ad proprie labores et stipendia, sed in
dulgencie procedunt ex eterno stipendio et laboribus. Contra illud quod indulgencie
tantum valent quantum sonant. Sequitur quod quilibet de sua malicia reportaret
lucrum, quia supposito quod sint tres indulgencie quod cuilibet porrigenti ma-
num adiutricem pro certa fabrica ecclesie sequitur remissio tunc peccatum
omnium suorum peccatorum. Et sint duo quorum unus ex malicia sua sit
obligatus ad penam centum annorum, et alter ex venialibus solum ad pe-
nam trium dierum, tunc primus secundum formam indulgenciarum sequitur remissio-
nem centum annorum, et secundus solum unius diei, et non nisi ex maiori ma-
licia annorum, et bonitate. Negatur. Sed hoc provenit ex summa magnificencia divine
bonitate et largitate, que sic distribuit dona sua, sed non propter
bonitatem merencium vel maliciam eorum. Et est finis istius
questionis, pro quo sit deus benedictus in trinitate unus cum virgine glo-
riosissima Maria desolatorum refugio et desperatorum salute in
secula seculorum. Amen

Utrum in indulgenciis concessis remittatur pena sol-
uenda pro peccatis. Dicitur quod sic. Quia indulgencia est remissio pene debite pro
peccatis vel quod valet. Quod idem est apostolus 2 Cor secundo dicit. Nam ego quod donaui si quid
donaui propter vos donaui in persona Christi. Ubi dicit glossa: quasi Christus donasset. Sed Christus potuit relaxa-
re sine omni satisfactione penam peccati ut patet Johannis 8 de muliere adultera. Ergo et Paulus potuit
ergo et papa. Quia non est minoris potestatis in ecclesia dei quam Paulus fuit in quantum papa. Item
non quia si sic tunc magis deberet homo indulgencias quam aliis bonis meritoriis eo
quod per indulgencias homo citius deberet remissionem pene soluende pro peccatis. Et non per alia opera
... per indulgencias ... ista acceptat ut non ... quia per alia opera merito-
ria, eo quod necessario ... ista acceptat ... quam remissio pene. Item inferior non potest
... beatitudinis eterne que est maior quam remissio pene. Item inferior non potest
absoluere ab eo ad quod superior obligat. Sed deus absoluendo a culpa ligat ad penam
temporalem ut dicit Hugo de s. Victore. Ergo nullus homo potest absoluere a pena nisi deus dimittendo
et per consequens indulgenciis prelatorum non debet ... de pena satisfactoria et reliquum
quod quo sit ... Notandum quod in indulgenciis respicere debemus ad superabundanciam
meritorum ecclesie que multa sufficiunt ad totam penitentiam ... expianda cum sit infi-
nita et non debemus attendere ad deuocionem vel laborem vel datum recipientis. Nec ad causam propter quam
fiunt indulgencie sic est honor dei et utilitas fidei et ecclesie. Et ideo non ... quantitatem remissi-
onis ad aliquos horum proporcionare sed ad merita ecclesie, que semper superabundant et inde applica-
cionem horum meritorum fit remissio penarum. Notandum quod secundum doctorem quorundam indul-
gencie non valent ad soluendum a reatu pene quam quis debet in purgatorio sed in iudicio dei
meretur, sed valent ad soluendum ab obligacione qua sacerdos obligat penitentem ad pe-
nam aliquam, vel ad quam ab ecclesia ordinatur ex canonum statuto. Sed licet opinio non
videtur esse vera, pro quo est expresse contra priuilegium petro datum Matth. xvi ut quod remitteret
in terra remittetur in celo. Unde remissio que fit quantum ad forum dei ecclesie valet
eciam quantum ad forum dei. Et hec opinio non videtur esse vera ex eo quia ecclesia huiusmodi indul-
gencias faciens magis decipit ... quam adiuuaret quia remitteret ad maiorem
penas sed purgatorii absoluendo a primis ... Et ideo aliter dicitur est quod valet
et quantum ad forum ecclesie et quantum ad iudicium dei ad remissionem pene residue post con-
tricionem et absolucionem sacramentalem que valere potest, et causa huius est unitas corporis mistici in qua
multiplices in operibus penitencie supererogauerunt ad mensuram debitorum suorum et multas eciam
tribulaciones iniuste eciam sustinuerunt pacienter per quas multitudo penarum poterat expiari
si eis deberetur. Quorum meritorum tanta est copia quod omnem penam debitam nunc viuentibus
excedunt et precipue per meritum Christi, quod et si in sacramentis operatur, sed tamen unus pro reliquo
satisfacere potest ad absolucionem debitam videlicet per bonum ... ...
magis multa ... ita tamen quod sicut in quibus habundancia operum satisfactorum inueniuntur non
determinate pro remissione indigencium ... huiusmodi opera fecerunt aliter absque omni indul-
gencia remissionem consequentur. Sed communiter pro tota ecclesia. Item notandum quod indulgencie sunt
quosdam non tantum valent quantum pronunciantur ... tantum valent quantum fides et deuocio re-
quirit. Sed ecclesia secundum eos ad hoc ita pronunciat indulgencias ut quod tantum valeant quantum pro-
nunciatur ut sic quadam pia fraude homines ad bonum faciendum alliciat, sicut mater que pro-
mittens filio pomum ipsum ad ambulandum prouocat. Sed hec videtur valde periculosum dicendum
quia sicut dicit Augustinus ad Jeronimum in quadam epistola, si in sacra scriptura deprehenderetur aliqua falsi-
tatis in qua nobis sacre scripture periret et sic si in predicacione ecclesie aliqua falsitas depre-
henderetur, non esset doctrina ecclesie aliqua auctoritas ad roborandam fidem. Et ideo alii dixerunt
quantum pronunciantur, iuxta iusta estimacionem si ... indigencium bonorum ... condicionem persone et
utilitatem et auctoritatem ecclesie et ... quia uno tempore ecclesia plus indiget quam alio. Sed hec opinio
non potest stare quia predicacio ecclesie a medio non excusaret, cum quis indulgencia predicata
longe maiorem quam iusta estimacio possit requirere omnibus predictis consideratis
pensatis sic, cum papa dat indulgenciam quod quilibet vadat ad aliquam ecclesiam, habeat septem an-
nos de indulgencia, eciam indulgencie a beato Gregorio in stacionibus Rome sunt instituite.
Et ideo alii dicunt quod quantitas remissionis indulgenciis non est mensuranda secundum deuo-
cionem tantum recipientis vel dicit ipsa opinio, neque secundum quantitatem cause quod dat sicut dicebant

secundum opinionem sed finem tamen pro qua indulgencia datur ex qua reputatur dignus ut ta
lem indulgenciam consequatur unde siquid aliquis accedit ad tamen illam et tamen sic consequitur remis
sionem indulgencie aut in toto aut in parte Sed hic item quo potest salvare conclusionem
thesaurum ecclesie que mereri per eam tamen maiorem intencionem maiorem indulgenciam potest sicut ecclesia
concedit se habentibus cuicumque dat quinque annis visitantibus unam ecclesiam quicumque quadraginta dies
pro remissione gratiam ipsa facere volunt indulgenciam consequens et ideo quantitas remissionis non est in me
surata ex eo quod facit indulgentiam dignum est ideo dicendum et sic breviter dicendum super ipso distinctione
quarta quantitas effectus consequitur quantitatem sue cause causa autem remissionis pene indul
gencie non est in habundancia meritorum ecclesie que sed sufficiat ad totam penam expe
diendam non autem tamen remissionis effectiva devocio aut labor aut dato recipientis aut causa
ta ecclesie que semper superhabundat et similiter sicut secundum quod applicatur ad istum et tamen quod remis
sionem consequitur Ad hoc autem quod applicetur isti requiritur auctoritas dispensandi istum thezaurum
quem solum in meritis aliorum qui opera condoria fecerunt fecerunt autem ea ad honorem
dei et utilitatem proximum in generali unde quecumque tamen assit quod munitem ecclesie et ho
norem dei augeat sufficiens est ideo indulgencias faciendi
Contra ista superhabundancia meritorum per indulgencias pena remittitur peccatorum predictis ef
fectis indulgenciarum quod thezaurus totius ecclesie ut dicit primum notabile quinto que ita ab
que sunt communia multitudine aliquam distribuuntur singulis de iustitia et tamen arbitrium eius
qui multum preest quales sunt prelati in quorum persona dominus dicit petro quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum et in celis etc ergo videlicet vero Contra primum quod concessione
indulgenciarum non tollitur equalitas pene ad culpam ipsarum maliciarum patet quia alias in
iusticie divine derogaret de quo deuteronomi xxv pro mensura peccati erit et plagarum modus
ideo per indulgencias non tollitur pena simpliciter sed datur ex thezauro ecclesie unde debitum
salvatur pro eo quod debebat ex suis solvisse ergo tolle primum Contra tamen neque claves re
mittitur pena clave ordinis et clave iurisdictionis patet quia clavis ordinis est quodam sacramentale
et quia sacramentorum effectus non sunt determinati ab homine sed a deo ideo non potest taxare sacerdos
quantum per clavem ordinis in foro confessionis debita dimittat sed tamen quantum deus ordinat
quia ideo solus dominus terminat et considerat quantitatem contritionis Sed clavis iurisdictionis non est quasi sacramentale et
effectus eius arbitrio hominis subiaceret et hec clavis effectus est remissio que est per indulgencias
et ad eum pertineat ad dispensationem sacramentorum thezaurorum remissio sed ad dispensationem
bonorum communium ecclesie et ideo etiam legati indulgencias facere possunt quod non sunt sacerdotes
quia thesauri prelatis super iurisdictionem Contra tamen circa locorum indulgenciarum et tem
poris quantum a remotis adveniens et modicum tenuere sic multum expendit patet quia quan
titas indulgenciarum non proporcionatur labori ut dictum est in secundo notabili sed proporcio
natur meritis ecclesie que superhabundat et tamen quod alicui applicatur Contra tamen unum
Contra secundam licet rectores ecclesiarum possunt concedere bona aliorum non tamen possunt indulge
ncias facere nisi dominus papa et quibus est ab eo concessio pape patet quia rectores ecclesiarum
faciendo exortacionem possunt eas applicare intencionem isti vel illi non quod intencione ie
sus precepit ipsorum bonorum Sed secundam ponitur patet quia superhabundancia meritorum ex qua sunt indul
gencie est thezaurus totius ecclesie ut dixit et probat meritis ceteros potest solus autem papa
habet super hunc thezaurum plenitudinem potestatis tanquam rex in regno sed episcopi assumuntur
in partem sollicitudinis quasi iudices singulis civitatibus prepositi propter quod etiam solus
papa vocat eos in suis litteris fratres reliquos autem omnes vocat filios et ideo potestas faciendi
indulgencias plene residet in papa quia potest facere prout vult causa tamen existente legi
tima Sed in episcopis est taxata secundum ordinacionem pape et ideo possunt facere indulgencias
secundum quod eis taxatum est et non amplius Contra quartum vel Contra primum indulgencie non sunt
sicut remedia contra penam sed etiam contra peccata vitanda ex gracia cuius ex consuetudine
morum etc et quia ex affectu quem accipiens indulgenciam concipit ad eam per quam indul
gencia data ad gratiam dispositus ideo est per indulgencias remedium ad peccata vitanda
esse dat et indulgencie non sunt indestructive sicut inordinate dicit ita
quod homines ab operibus penitentie revocet quia per consequens indulgencias de plena
indulgencia consequitur licet sic faciens indulgencias petat consulendum est tamen penitentibus

ne propter indulgencias a penitencijs iniunctis abstineant, quia forte pluribus sunt debi
tores quam credunt. Correlarium 2m Indulgencie tantum valent quantum sonant patet illud
correlarium per illud apostoli 1 Corinth. xv Si autem est predicacio mea, vana est fides vestra
ergo contingit in predicacione dicit fidem quantum in se est evacuat et ita mortaliter
peccat. Si ergo non tantum valent quantum predicatur omnino mortaliter peccat omnes indulge
ncias predicantes quod est absurdum ergo correlarium verum. Correlarium 3m dicens indulgencias
non valere non excusatur ab errore, quia ecclesia generalis non potest errare, quia illa quam
exaudiuit est pro sua reverencia dixit Petro super in confessione fundata est ecclesia Ego
pro te oravi Petre ut non deficiat fides tua Luce 22 Sed ecclesia generalis indul
gencias approbat et facit, igitur indulgencie valent. Et qui dicit oppositum est error igitur correlarium verum
Conclusio 2a Nullus in mortali peccato existens potest facere indulgencias, non presumitur
secundum casus prima pars patet, quia indulgencie fiunt per potestatem prelatis ecclesie traditam
sed peccatum mortale non tollit potestatem, quia secundum apostolum non tantum bonis sed et discolis obediendum
est ergo existens in peccato mortali potest facere indulgencias, quia ille sic faciens indulgencias non
proferunt de suo, et ideo non requiritur influxus gracie. Sed 2a pars patet, quia nulli potest dimitti
pena si est quod non est dimissa culpa, et ideo in omnibus indulgencijs fit mencio de confessi
et vere contritis igitur conclusio vera. Correlarium primum Non sequitur quilibet indulgenciarum effectum
si non faciat mox concedentis decrepiti patet quia remota causa removetur effectus, ergo quicumque non facit
hoc pro quo indulgencia datur quod est indulgencie causa, indulgencia non sequitur ergo correlarium verum
Correlarium 2m licet prelatus non potest facere indulgencias pro seipso tamen dimittitur hijs aliorum pro
...nam faciens potest gaudere eisdem, patet quia indulgencia datur ex equa causa dei ad hoc quod alios
per indulgenciam ad actum aliquem provocet, quod est ad utilitatem ecclesie et honorem dei
prelatus autem cum cura ecclesie commissa est pro augmento utilitatis eiusdem et honore divini
non habet causam ut seipsum ad hoc provocet quia ad hoc requiritur ex officio nulla alia causa exigente
Et ideo non potest facere indulgencias sibi tamen potest tamen uti eisdem quas facit pro alijs, quia non est pero
ris condicionis quam alij et vel hoc alijs subesse ad faciendum et cetera
Correlarium 3m Indulgencie facte a pessimo eque valent sicut et date a sanctissimo patet quia sunt in
...
indulgencias patet ad inquisitorem ut dictum est prius in correlario 2o prime conclusionis, sed inquisicio non
tollit per maliciam sed bonitas ut dicit per hoc correlarium 2e igitur correlarium verum
Correlarium quartum, quarto est vera et licet non dotis mota per correlarium primum conclusionis prime est soluta
Pro meliori intellectu istius conclusionis notanda sunt per ordinem octo Primo quid
sit indulgencia, que sunt utilitates indulgenciarum, racione quarum libenter inte
...in indulgencijs Secundo videndum ex quibus rebus fiunt indulgencie et quibus
...bus non. 3o quis habet dare indulgencias an solus papa et episcopus vel eciam alij, et que
requiruntur quod papa et episcopus debito modo faciant indulgencias et que debeant movere
papam et episcopos ad faciendum indulgencias. Quarto dantes vel recipientes abutuntur in
dulgencijs Quinto quis est susceptibilis indulgenciarum et quis non Sexto ex quo de anno iu
bileo dantur sunt indulgencie, quod designat annus iubileus, et unde habet ortum et principium
quis papa primo cepit annum iubileum et concessit indulgencias, et quare ecclesia diu stetit
sine indulgencijs et nunc communiter multiplicantur indulgencie. Septimo unde habet papa talem potesta
tem et auctoritatem quod concedit plenam remissionem peccatorum per indulgencias Octavo quid intelligitur
in bullis indulgenciarum per quadragenam septenam karenam, per annum et quadraginta dies
octo quare eciam quandoque dispensat indulgencias et quandoque largiuntur tantum ipsas
Quantum ad primum indulgencia que alias dicitur relaxacio que fit per recompensacionem et nop...
liberam condonacionem cum aliquis de maiori satisfactione in minorem sit satisfaccio ...
et sicut in satisfaccionem minimam competens et discreta commutacio Alij dicunt quod indulge
ncia est pene temporalis debite diminucio, sed ista omnia conveniunt absolucioni que fit in
confessione, eo quod in ista sacerdos commutat penam eciam in temporalem virtute clavium ecclesie
Ideo alij dicunt quod est relaxacio et remissio pene debite pro peccato per thezaurum ecclesie
concessa cuius auctoritate Ex quibus ponitur potest sic describi indulgencia Est remissio
pene debite pro peccato ex thezauro ecclesie proveniens per habentem auctoritatem eiusdem the
zauri rem susceptibilem vel susceptibilium In qua diffinicione exprimuntur quatuor re
quisita ad indulgenciam scilicet effectus sive utilitas indulgenciarum, causa ex qua
procedit indulgencia, debitus minister per quem habet fieri, et subiectum ydoneum de quo capitur
effectus Primum scilicet effectus indulgenciarum dicitur per hoc quod dicitur remissio pene debite

pro peccatis, que scilicet pena secundum determinationem divine iustitie post absolutionem confitentis est
solvenda non curando an illa pena sit iniuncta a sacerdote vel non. Et propter hoc indulgentia differt
ab aliis remissionibus sicut debitorum et iniuriarum, et specialiter differt a penitentia que proprie respicit
remissionem culpe, et indulgentia remissionem pene. Et ex isto sequitur quod proprie loquendo non est
indulgentia a pena et culpa, eo quod ipsa indulgentia presupponit remissionem culpe et
~~indulgentia remissionem pene~~ cum non detur nisi confessis et contritis actu prout patet in litteris pa-
palibus. Et quia tenemur satisfacere pro peccatis oblitis et penitentiis neglectis et insufficienter
peractis, et tam pro mortalibus quam pro venialibus, quorum ad mortale de iure [illegible] requiritur
septennis penitentia, venialia vero sunt valde multa, et eorum quorumlibet requiritur solutio pene
hic vel in purgatorio, que est pena [illegible] cum sit infernalis, ideo ad sufficiendum
multitudini peccatorum, brevitati temporis et infinitati purgatorii, talibus ex causis [illegible] et motivis
deberemus frequenter sepe indulgentias, et cum diligentia easdem querere. Preterea quia sic [illegible]-
tenendum de [illegible] quatuor sunt effectus indulgentiarum, quorum primus est augmentatio gratie
que fit per opera bona, que [illegible] generat. Secundus est augmentatio glorie, quia consequenter augmentatur
glorie. Tertius est remissio pene que solvenda est in hac vita. Quartus remissio pene
que solvenda est in purgatorio post hanc vitam. Secundum requisitum ad indulgentias est causa
principalis ex qua procedit indulgentia et hoc innuitur per hoc quod dicitur ex thesauro ecclesie pro-
cedunt. Thesaurus autem quem ecclesia habet, secundum quod dicunt tam theologi quam canoniste, est meritorum
meritorum totius ecclesie catholice, que multa provenerunt ex meritis Christi supererogatis et super-
habundanti non tantum sicut passione Christi sanctorum martirum et totius ecclesie. Nam licet [illegible]
Christus pati pro mundi liberatione a morte perpetua, tamen suffecisset una gutta sui sacratissimi
sanguinis Christi propter excellentiam persone et caritatis ex qua processit, nihilominus superhabundanter
effudit suum preciosissimum sanguinem ante et post mortem. Similiter licet sancti martires
testimonium quod de Christo ferunt de [illegible] sufficeret pro eorum gloria, tamen ultra hoc multa alia
sustinuerunt pro augmento fidei ex magnitudine caritatis. Similiter tota ecclesia katholica per orbem
diffusa ex eo quod stat in virtute fidei spei et caritatis cotidie multa meretur, et ista omnia
merita ecclesia habet pro speciali thesauro, in quantum Christo est desponsata quoniam est sponsa eius et sibi
generat quotidie filios et filias, id est perfectos et imperfectos, pro quorum conservatione vult Christus illa
bona servari. Tertium quod requiritur ad indulgentias est debita iurisdictio pro qua sciendum quod
indulgentie et hoc innuitur per hoc quod subditur, pro habentem autem [illegible] thesaurum, sicut est papa
et quibus ipse committit, sicut sunt episcopi, eo quod papa habet plenitudinem potestatis tamquam summus
pontifex et immediatus vicarius Christi curam gerens de tota ecclesia et singulis eius filiis, et ideo
potest dare indulgentias universales et totales omnibus Christi fidelibus quibus valuerit. Episcopi autem
habent potestatem solum sollicitudinis in ecclesia et curam gerunt de parte ecclesie, quia secundum suas
diocesanos, unde papa vocat eos fratres, alios filios. Unde hoc autem quod papa et episcopi faciant de-
bito modo indulgentias requiruntur quatuor. Primum est quod eas faciant virtute sacramenti, sicut
virtute [illegible] clavium ecclesie et passionis Christi, que passio secundum applicatur nobis per sa-
cramenta, et hinc est quod secundum datur actu confessis et contritis prout constat ex bullis papalibus.
Secundo requiritur quod eas faciant [illegible] iurisdictionis et non ordinis, non aliis quam suis subditis
eo quod nullus valet ligare vel absolvere nisi a suo iudice, et quia papa habet iurisdictionem et
potestatem generalem et absolutam super omnes fideles, ideo potest facere generales indulgentias. Episcopi
vero secundum habent particularem iurisdictionem et limitatam ad suos diocesanos, ideo secundum ipsi habent
dare indulgentias et tantas secundum quantas sedes apostolica eis concessit, sicut unum annum in
die dedicationis et aliis quadraginta dies, eo quod episcopi proportionem dandi aliquid certe
deberent, ideo sedes apostolica limitat eos ne claves venirent in contemptum. Alii
ut prelati, abbates et sacerdotes habent facere remissiones privatas in confessionibus, quo-
ad penas et culpas per potestatem clavium, et pronuntiare indulgentias concessas in sermonibus.
Tertio requiritur quod eas faciant non ex motu [illegible] sed ex [illegible], sed ex thesauro
ecclesie et ideo non obstat in hoc eorum potestas. Quarto requiritur quod eas faciant cum debita discre-
tione ex certis motivis que eos movere debent ad dandum, que magis vel minus [illegible] in-
dulgentias [illegible] et non alias, modo et non frequenter, pro tali loco et non alio, nec [illegible]
istis penitentibus et non aliis. Et huiusmodi motiva sunt quatuor, eorum primum est augmentatio
fidelitatis amplioris, secundum pro facilitate venie levius evitatur desperatio, tertium
est caritativum subsidium ad relevandum penitentes propter multitudinem peccatorum, brevitatem temporis

et gravitatem purgatorii sicut patet ex premissis. Tertium est utilitas ecclesie ad ea sicut est defensio fidei
et expugnatio infidelium, reformatio [illegible] et pontium pro salute hominum. Non simpliciter respiciendo
temporalia et corporalia sed prout in ordinantur ad spiritualia. Quartum est honor dei et sanctorum sicut
est edificatio templorum seu ecclesiarum ad ampliandum cultum dei et honorem sanctorum. Hinc est quod tunc indi-
screte conceduntur indulgentie quando non considerat necessitas facienda et utilitas fienda, et quando per largas
indulgentias inducitur mala suspicio quod magis respicitur ad lucrum pecuniarum quam ad salutem
hominum. Abutitur autem eis indulgentiis recipientes [illegible] ad hoc claves ecclesie faciliter contemp-
nunt et satisfactionem penitentie tanquam onus importabile fugiunt vel occasionem magis peccandi recipiunt.
Quartum requisitum ad indulgentias est subiectum idoneum in quo indulgentie operentur effectum, et hoc
vocatur persona [illegible] respondens susceptibilis vel susceptibilitas. Ad hoc autem quod aliquis sit susceptibilis
requiruntur quatuor. Primum est quod habeat veram fidem ad indulgentias, et per hoc excluduntur infideles
et incredentes qui non habent devotionem et voluntatem eas percipiendi. Secundum est quod habeat gratiam et caritatem
per quod excluditur in peccato mortali existens. Et ideo semper conceditur confessis et contritis. Tertium est quod teneat
formam scriptam de indulgentiis concessis, eo quod datur [illegible] subditorum que non facientes nichil percipiunt
et per hoc excluduntur illi qui formam scriptam ignorant vel non curant vel explere non possunt licet vo-
luntatem et devotionem habeant promerendi indulgentias. Et ideo pauperes et debiles non potentes
facere iuxta formam traditam non percipiunt eas, nec tamen minus quod condite divites et dantes sunt potiores
quam pauperes non habentes in pene dimissione licet non in gratie augmentatione. Hinc est quod continget
dicitur quod indulgentie tantum valent quantum sonant. Et ideo quando papa concedit indulgentias pro loco
confessis et contritis elemosinam facientibus sufficit cuilibet dare quantum voluerit sive presens sive remote
distat a loco. Si vero autem adiungit quod debere quilibet secundum suam facultatem et exigentiam tunc
divites tenentur magis dare quam pauperes. Et quando conceditur ad certum tempus et non in perpetuum tunc me-
rentes solum per hac vice predicta conceduntur. Quarto requiritur quod ipse sit de iurisdictione dantis
et per hoc excluduntur contrarie qui non sunt de iurisdictione eius. Episcopi eo quod episcopus solum [illegible] indulgentias
dare his qui sunt de sua diocesi. Et hinc est primo quod plures episcopi unum non plus conferunt indul-
gentias quam unus solus, eo quod quilibet unus solum [illegible] [illegible] aut episcopus in sua diocesi dat
indulgentias cum ratihabitione ipsius episcopi et continet solum illos qui erunt de eius diocesi venientes
ad eum locum. Hinc est secundo quod sunt in patria dampnati in inferno et existentes in purgatorio non con-
sequuntur indulgentias eo quod sunt extra iurisdictionem ecclesie militantis et beati [illegible] [illegible] quod non indigent
eis cum sint extra penam, et dampnati sunt [illegible] constat eo quod non sunt capaces [illegible] [illegible] et aliis in purga-
torio [illegible] quod non [illegible] iurisdictionem ecclesie eo quod dominus noster dixit Petro quodcumque ligaveris super terram etc. et
tunc restat dubium an papa possit [illegible] existentibus in purgatorio per modum suffragii sicut [illegible] venien-
tibus per modum indulgentiarum. Sic respondeo quod [illegible] [illegible] dicat quod [illegible] liberet
a purgatorio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iustitia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a malo
[illegible] papa peccaret si non daret clementiam [illegible] [illegible] caritatem tum posset facere [illegible] a for-
tiori peccaret [illegible] [illegible] existentes in purgatorio eo quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] labo-
rat in penuria famis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] velles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] in anno iubileo maiores sunt indulgentie quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annus in
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iubileus
[illegible] et [illegible] anni remissionis [illegible] [illegible] a papa sit plena remissio peccatorum. Et sic [illegible] in hy-
storia scolastica tunc annus iubileus ortum habuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] captivos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sicut patet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit in lege [illegible] [illegible]
a lege [illegible] [illegible] venisse annus iubileus [illegible] [illegible] [illegible] in qua lege a quinquagesimo anno in quinquagesimum
annum [illegible] [illegible] qui in servitutem redacti erant sicut patet Levitici vicesimo quinto. Deinde [illegible] [illegible] [illegible]
a figura veritatis [illegible] annus iubileus in ecclesia apostolica ad faciendam remissionem peccatorum [illegible] [illegible] [illegible]
affectum a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in anno iubileo plena remissio
prestabatur et [illegible] ad plena remissio peccati figurata [illegible] aut anno [illegible] iubileo in lege
scripta [illegible] [illegible] quinquagenarius [illegible] [illegible] a quo ortum habuit [illegible] quinquagesimo anno
[illegible] [illegible] [illegible] appareat in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberati sunt [illegible]
[illegible] quinquaginta annorum [illegible] [illegible] [illegible] figura non [illegible] in [illegible] [illegible] in anno [illegible] iubileo [illegible] [illegible] [illegible]
quinquaginta [illegible] annorum est observatum eo quod annus [illegible] iubileus primo traxit originem a Bonifacio
octavo qui concessit [illegible] [illegible] in centesimum annum perpetue valiturum. Postea autem Clemens
papa [illegible] [illegible] fragilitatem et [illegible] [illegible] [illegible] annum transtulit de quinquagesimo
in quinquagesimum [illegible] [illegible] a legis figura ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] et posuit [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] annum sicut in [illegible] est observatum annus [illegible] postmodum
Bonifacius nonus in largiorem [illegible] thezaurum ecclesie effundit super [illegible] fideles multiplicavit annum iubileum
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolica [illegible] [illegible] [illegible] remissionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

q fideles per generalem dispositionem non potuerunt convenire ut tantis indulgentiis potuissent adhibere. Dicit tamen
Hostiensis de pe. et re. quod beatus Gregorius papa per processionem rome factam circa pestem inguinariam in-
Ju dulgentias concessit populo se sequenti septem annorum. Hic restat dubium utrum sedes apostolica habeat potestatem
concedendi ad consequendum plenam remissionem peccatorum in et extra annum iubileum. Ad quod quidam tam theologi quam
canoniste dicunt quod predicta potestas sedis apostolice dependet ex auctoritate concessa sancto petro cui solum dominus
dixit mathei 16 Quodcumque ligaveris super terram etc. Et cunctis apostolis in hoc quod dixit quorum remiseritis
peccata remittuntur eis. Et ex io. quod apostolus dicit 2 cor. 2 Si quid donavi propter vos in persona christi donavi
ubi glossa dicit quod donat ac si ipse christus donasset. Ex quibus beatus thomas in scripto quarti et alii doctores
ita magnam indulgentiam dicunt quod vicarius christi potest indulgentias facere ac si ipse christus faceret, eo quod vica-
rius eius potest que pertinet ad iurisdictionem ecclesie catholice ... Item quia ipse fundandus super est
ex scriptura quam sanctus interpretatur ut sunt canones. Ad quod eciam in hiis que sunt fidei non potest errare
eo quod christus pro ea rogavit luce ... Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua ... et porte
inferi non prevalebunt adversus eam. Item quia regitur a spiritu sancto, ideo error certe ... petiam ...
et tendit in derogationem ... spiritus sancti ... quod licet quedam contingat ... militantem ... in hinamo ...
... derivatur et ... unitatem, non tamen presumendum est posse fieri in hiis que sunt fidei ... si
contingeret papam errare, tamen ... propter ... privatam personam, eo quod potest peccare, quod ipse ... ecclesiam ... in
errorem ... sue ... voluntatis ... non posset ... eo quod ... errores ...
errorem infidelitatis ... si eciam corporis exigua celestium ... eo quod in alto sunt po-
siti non ... absconditi, ideo ... quod ... Et quod ... beatus thomas ... in
... omnium in eos ... ideo ... esse quod ... beatus thomas ... in
indulgenciam pertinet ad fidem ... quod in hiis non decipitur ... ecclesia ... Item quia ... hanc
... derogatione de quo dicit melius presumere generalem videtur esse ... de eius iudicio et potestate ...
... derogare, de quo ... de pena, non est tamen ... de ...
et presumere ... canonice ... de pena ... in anno iubileo ... de-
Qu sunt restat dubium quomodo intelligitur plena remissio peccatorum que conceditur in anno iubileo ...
... sepius sit in bullis ... de hoc ... Item quidam dicunt quod per hoc intelligitur re-
missio omnium peccatorum actualium scilicet tam venialium quam mortalium presupposita remissione originalis
... Item plena remissio ... re ... que ... fit ... peccata mortalia
remittuntur, multis venialibus remanentibus quantum ad culpam et penam, eo quod non ... re-
mittitur quomodo peccatum mortale ... eciam veniale, eo quod ... per ... gratie ... facit
quod ... venialia, et ideo non tollit venialia nisi per magnum fervorem caritatis ex
... non tamen ... quibus magis ... per actualem detestacionem voluntas
videtur magis moveri. Et huiusmodi plena remissio peccatorum omni ... fit modis. Primo ratione
baptismi, eo quod ... beatus augustinus in enchiridion, baptisati moriuntur omnibus peccatis, eo quod
baptismus ... tollit ... in ... gestum est, et hoc intelligendum est ... nisi fictione
accedit et ... complacentia ... peccati. Secundo fit ex fervore sufficientis contricionis ... latro in
cruce penitens evolat, ut dicit beatus thomas super quarto ... distinctione ... non evolasset
si culpam ... Tercio fit ex superhabundanti amore dei, eo quod caritas operit multitudinem
peccatorum ... et hoc contingit in martiribus qui ... evolant, sicut dicit ... de ...
Quarto fit per ingressum religionis ... beatus thomas, eo quod ... se submittit ...
... usque ad finem vite, et ideo per hoc consequitur plenam remissionem peccatorum ... po-
sito quod ... religione non sustinent. Quinto fit in peregrinacione terre sancte
... et hoc ... peregrinacionem ... signatis ...
... Sexto fit in anno iubileo et per indulgentias summorum pontificum concessas
per bullas expressas. Aliter per plenam remissionem peccatorum intelligunt remissionem omnium peccatorum
mortalium que remissio conceditur per absolucionem que fit ante ... per quam ... casibus ab-
solvendi ... in casibus reservatis ... Vel ideo in ... mortis ...
... fidelis, sed ... non liberat eos omnibus penis. Aliter per plenam remissionem peccatorum
intelligunt omnem penarum remissionem seu reatuum ... et ita ... ad ...
... quod ... de peccato ... pena ... culpam. Sed quod ...
pena ... in ... quedam ... detestacione et illa ... in
hoc usque ad finem vite sue, et ... talis pena non remittitur per indulgentiam. Alia est pena
satisfactoria extra forum penitencie, sicut est satisfaccio ... restitucio ... de
... et ... hic ... non remittitur. Tercia est pena satisfactoria in foro penitencie
que remanet ... per confessionem ... iniuncta ... imposita
per confessionem ... et huiusmodi pena remittitur per indulgentias, eo quod indulgentie solum
... confessis et contritis. Et ... penitentiis
relaxant, eciam ... septimam partem. // Item ad intelligendum per quadragenam
Circa septenam seu septenariam et carenam que ... summorum pontificum colligitur ...
... quadragenam septenam et carenam. Item clemens papa primus instituit quadra-
genam per quam designat primam quadraginta dierum cum septem annis sequentibus qua penam
iungebat uni vero peccato mortali, et per istos quadraginta dies penitentes exclu-
debantur ab ecclesia et incedebant capite ... et ... et per eosdem dies iniunge-
batur eis prima septenna, ut quod per eosdem septem annos semel ... lacticiniis ...
... feriis ... uno ferculo ... ieiunio, feriis sextis tria ... panis
... septem annos non utebantur carnibus nec vino sed aqua, nec ...
lecto aliquo, nec ... sed ... in ... terra vel lapide, quibus ... ex
... ipsos ... corpore ... Item ... per ... penitentia ...
uno peccato mortali septenna, sicut ... in ... in ...
feriis ... ieiunabant in uno ferculo ... ieiunio ... feria ... utebantur ... lacti-
ciniis ... ovis ... feria ... utebantur ... feria ... quinta ...
lacticiniis et ovis, et feria ... solo pane et aqua ... in ... sabbato ...

ibant peregrinando per ecclesias visitando limina sanctorum quantum melius potuerunt, comedentes lacticinia semel in die, quibus completis [illegible] ipsos [illegible] corpore nudo. Et vocabantur huiusmodi penitencie septenaria sive septena. Karena autem erat pena specialis [illegible] quadragene et septene, quia sic penitentes abstinebant a cibis [illegible] in pane et aqua quadraginta diebus [illegible] septenam [illegible] arbitrium sacerdotis, ut ieiunaret qualibet septimana unum diem, et diceret certas oraciones, aut faceret alia pia opera [illegible] pro quolibet peccato mortali [illegible] penales [illegible] sunt arbitrio sacerdotis. Illud autem nomen karena [illegible] in Italia dicitur carena, eo quod [illegible] penitenciam homines carebant [illegible] quadragenam et septenam [illegible] loco manebat [illegible] absolvit [illegible] Sic per karenas in [illegible] indulgencias [illegible] predictis penis [illegible] penitentes per unum [illegible] indulgencias, vel tantum [illegible] remissio [illegible] annum penitencialem [illegible] remissionem [illegible] penituerunt [illegible] aut isti meruerunt [illegible]

De octavo notandum quare heretici contra dampnant indulgencias et loquuntur contra eas, quia [illegible] ipsas sic contra adversarium et eius potestatem [illegible] indulgencias [illegible] et hoc ideo quia sic [illegible] indulgencie [illegible] pro honore dei [illegible] indulgencie [illegible] papa [illegible] fideles [illegible] religio christiana [illegible] et defensionem [illegible] Et ob hanc causam [illegible] honor dei [illegible] religio [illegible] fidei [illegible] ecclesie [illegible] pro subsidio [illegible] indulgencie [illegible] Saracenis et hereticis [illegible] et licencia occidendi [illegible] heretici [illegible] indulgencias [illegible] Non occidas [illegible] Exodi xx [illegible] Exodi xxi [illegible] heretici [illegible] non licet occidere hominem [illegible] non occidas [illegible] [illegible]

[illegible] heretici [illegible] honorem [illegible] religionem [illegible] ferro et igne [illegible] in dei repugnacionem [illegible] occidunt [illegible] corporis [illegible] occidunt sunt [illegible] in ecclesia dei [illegible] blasphemi [illegible] sunt heretici [illegible] blasphemi incorrigibiles [illegible] in corpore [illegible] pro salute [illegible] in grege [illegible] salute tocius ecclesie, quod faciendum [illegible] ad defendendum honorem dei [illegible] sunt auferenda [illegible] sunt ligandi [illegible] ista [illegible] ne sibi vel [illegible] ita [illegible] sunt [illegible] spiritualia [illegible] non solum doctrina sed eciam disciplina [illegible] compellit [illegible] sunt [illegible] spiritualis [illegible] corporale [illegible] sunt [illegible] heretici [illegible] per indulgencias [illegible] remissio [illegible] sacerdotis [illegible] pro auro vel pro obulo [illegible] indulgencie [illegible] pro fabrica ecclesie [illegible] remittitur [illegible] pro fabrica [illegible] remittitur [illegible] pro obulo vel auro [illegible] indulgenciis et graciis remissionis [illegible] ibi [illegible] venalis [illegible] pro pecunia, quia [illegible] indulgencias [illegible] pecuniam [illegible] dei [illegible] honorificenciam, quia ad hoc edificatur ecclesia et dei cultus [illegible] honorificencia [illegible] laudes [illegible] celebrentur [illegible] remissionem [illegible] beneficia dei [illegible] non pro pecunia sed pro pecunia edificatur ecclesia [illegible] non pro pecunia sed pro sola dei honorificencia [illegible] non pro edificacione [illegible] pecunia [illegible] non pro aqua [illegible] in baptismo fit remissio peccatorum, et sic non pro crismate sed [illegible] crisma [illegible] panem et vinum [illegible] pane et vino fit celebracio misse, ita non pro pecunia fiunt indulgencie [illegible] pecuniam [illegible] pecunia [illegible] pro indulgencias [illegible] in honorem suum, quia pro [illegible] penitencialis [illegible] duorum vel plurium annorum in [illegible] et [illegible] plurium annorum in [illegible] et pro [illegible] [illegible] in sacrificio laudis [illegible] in [illegible] dies [illegible] affligere homines [illegible] indulgencias [illegible] iusticia [illegible] longe [illegible] longe [illegible] non fiunt equalitas [illegible] non respicitur [illegible] dei, quia [illegible] maiorem

redimit

remissionem obtinet peccatorum qui in maiori aqua baptizatur quam qui in minori. Sicut qui maiorem
pecuniam offert non maiorem recipit remissionem quam qui minorem offert. Et hec ideo quia sicut
ex aqua est remissio in baptismo, sic et in indulgenciis, sed ex virtute divina que
adest clavibus ecclesie [illegible] prelatorum, eo quod in iudicio dei non [illegible] ago [illegible] dispensatores
4 [illegible] stulti essent qui longas et laboriosas peregrinaciones faciunt, cum tres obolis tantum indulgencias
tantas eis presunt [illegible] ex quo solo illi [illegible] indulgencias quam minimi et maximi sunt a
peccatis mortalibus, et cum nullus certus est quod minimus et maximus est a peccatis quod multi isti sunt quam in
indulgencias [illegible] certus [illegible] quod est debitor, et [illegible] indul-
gencias [illegible] ab [illegible] pena [illegible] ut in [illegible] pur-
gatorium intrat [illegible] negligencia [illegible] penam [illegible] certo indulgencie [illegible]
[illegible] si [illegible] sit a peccatis [illegible] stultos esse
qui laboriosas penas [illegible] cum tres obolis tantum [illegible] virtute
obolorum obtinentur indulgencie [illegible] non [illegible] sicut in baptismo [illegible] minima
[illegible] in aqua sanctificatur ad remissionem peccatorum per virtutem sacramenti quecumque de
[illegible] ita quod [illegible] aqua una [illegible] baptizatur [illegible] magnum flumen
vel eciam totum mare [illegible] Sic [illegible] modica oblacio aut levis labor [illegible]
per que indulgencie fiunt [illegible] remissionem [illegible] oblaciones et [illegible]
labores [illegible] per virtutem clavium [illegible] pontifex sub potestate [illegible]
satisfactionem [illegible] et [illegible] per [illegible] salutem
sic videtur magis expedire, et ideo [illegible] minime [illegible] oblaciones et [illegible]
10 [illegible] aliud quod eo [illegible] acceptio. [illegible] superha-
bundancia meritorum procedit effectus indulgenciarum et remissio penarum [illegible] superhabundancia
meritorum procedit effectus indulgenciarum [illegible] remissio penarum [illegible] ex superhabundancia
[illegible] super merita [illegible] ex super-
habundancia [illegible] meritorum [illegible] facere indulgencias [illegible] facere indulgencias [illegible] super
[illegible] super merita [illegible]
[illegible] non sit [illegible] super [illegible] maiorem [illegible]
non [illegible] in [illegible] ex quo [illegible] non [illegible] in [illegible] in superiorem
[illegible] potestatem seu potestatem super superiorem [illegible]
[illegible] non [illegible] regem [illegible] regem [illegible]
[illegible] potestate regis [illegible] est hec [illegible] ha-
bet [illegible] super merita [illegible] intencionem et voluntatem possit merita [illegible] ap-
plicare quo ipse velit. [illegible] sacrificium missarum possit applicare [illegible] indulgenciam
[illegible] in meritis [illegible] et minus [illegible] sacrificium missarum applicatum
per indulgencias, sic [illegible] applicatur per [illegible] vel [illegible] sunt [illegible]
[illegible] valent sacrificia missarum [illegible] pro quibus sacerdotes faciunt, eo quod opera magis
valent [illegible] pro quibus specialiter fiunt secundum intencionem applicantis [illegible] applicat merita
[illegible] et [illegible] ecclesie generali, non ad speciali [illegible] sit [illegible]
[illegible] ad utrique parti [illegible] fructus [illegible] merita superhabundancie [illegible]
eorum merita deficerent quo ad [illegible] primorum, eo quod [illegible] solum a [illegible] finita
[illegible] creatura, sed [illegible] a [illegible] infinita sed a deo [illegible] apostolus ad Romanos VIII. Non
sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. [illegible] ex parte
eorum deficerent sed ex parte divine magnificencie superhabundaverunt, eo quod deus acceptat
eorum fidem et caritatem ex quibus eorum merita processerunt super primam eorum [illegible]
[illegible] intencionem fuit quod eorum merita deberent cedere pro [illegible] indulgenciis et remissionem
penarum, eo quod de non [illegible] legitur. [illegible] intencionem expressam non fuit de
eorum intencione, sed quo ad intencionem implicitam et interpretativam, eo quod voluerunt intencionem
suam conformare divine voluntati que acceptat eorum merita [illegible]
ex superhabundancia meritorum ecclesie [illegible] utilitati, vel [illegible] non
[illegible] eo quod [illegible] superhabundancia [illegible] solum [illegible] eo
quod non est in [illegible] statu [illegible] ecclesie [illegible] maior
et ambiguitas quod [illegible] et [illegible] eo quod in hominibus [illegible] superhabundat malicia
et refrigescit caritas, ita quod [illegible] vix sufficiat pro se ipso satisfacere [illegible] accep-
3 [illegible] divine [illegible] sibi placet magis opera [illegible] ex superhabundancia ecclesie meritorum
utilitatem in ordine ad [illegible] sibi [illegible] caritate, eo quod [illegible]
[illegible] supererogat merita pro [illegible] utilitate secundum divinam acceptacionem. [illegible]
[illegible] thezaurus ecclesie [illegible] nec [illegible] deficiet [illegible] eo quod ecclesie
[illegible] non [illegible] in perpetuum [illegible] indulgencia [illegible] indulgenciarum
eo quod [illegible] thezaurus deficiat [illegible] thezaurus [illegible]
meritorum [illegible] in thezaurum primorum [illegible] gloriam [illegible]
sed non deficiat semper [illegible] sit infinitus. [illegible] complicat [illegible]
[illegible] ex [illegible] parte [illegible] facere indulgencias, eo quod sunt [illegible]
et ex parte [illegible] facere indulgencias ex [illegible] indul-
gencias [illegible] indulgencias, eo quod [illegible]
[illegible] capaces [illegible] fortassis sunt [illegible] caritatem [illegible]
[illegible] pro quibus dantur indulgencie, eo quod [illegible] mortuus
[illegible] dat vigorem [illegible] non sit nisi [illegible]
[illegible] pro quibus dantur [illegible] peccatis [illegible]

Vide [illegible] in precedenti folio [illegible] libri [illegible]
[illegible]

Anno dni 1⁰ᶜᶜᶜᶜ ... ftc et idimidue tn̄ᵗ p. 2f. 2 ff. Ame. | in tercio celesti caus pyptι

Ad honore laude et gloriam omnipotentis dei · et sanctissime genitricis eius / patronorum quoque sanctorum · Stanislai et adalberti · huius civitatis et totius Regni polonie necnon ad honorem et decorem huius alme vniversitatis studii · Cracoviensis · Iuris ordinarie dante deo librum decretalium · ubi sapientissimi salomonis incipiam ingentem / Deus dat sapientiam · et ex ore eius scientia et prudentia scripta sunt ...uba. proverbiorum ij c⁰.

Venerandi p. doctores magistri ac ceteri domini · licet e vitali · omnibus vite mee residuum · aliter offerre deo in holocaustum placidum · elegeram ipsum me elegeram sacra divina scripture ac sacre theologie · exercicium · que cum multa fuerit dulcedine pociari tocius ... et me totum in legendo et predicando proposuera occupare / Debitus tamen duorum meorum in ... ista ... secundum domini rectoris duorum doctorum ac magistrorum · huius alme vniversitatis · nec non aliorum amicorum · quorum tante caritati resistere non licuit / quemadmodum probati quod pri ... non licet resistere xj. q. iij. ... ita et ... q. f. f. ... / cum inseparabilia sunt opera trinitatis · prout legitur de conse. di. iij omnes xxxiij q. i sic enim / Deus enim ... sicut Augustinus ad ... / sed et quod ... et quod mendacium dicitur / quia ille perdere non vult · et iste nocere desperit / in ... xj. q. iij / Tunc illud talentum ... canonice operare dinc ... in ... / cum illa vidua ... duo minuta offerente dicitur · luce xxj marci xij. ... proficiat proposui deo ad honorem / non enim a nobis deus postulat ... sed honorem xxij. q. i. ...

Et licet sit et modicum quod offertur ... tamen minimum ... amore deus non xxxij q. i. ... Et ... / ... non ... / ex bono fonte voluntatis ... lxxxvj di. non satis / ut ... gratia eius in me vacua non fiat / sed eius gratia sit ... cum ... gratia ... quod ... ad cor. xv. ... xxxj q. v. sicut paulus / Bona voluntate mea ad huius cultum divinum devote offero et si sit posse ... imperfectum tamen meum · vere supplebit perfecto ... decernunt ... proce... ... desertum

Verum quia propositus labor et laboriosum opus est / maxime loqui latine ... huius scientie canonice / tractare ... efficaciter, clare, et utiliter / ... et ... / et super vires ... me / cum non sumus sufficientes a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est j.ᵃ ad cor. iij c⁰. ... di. iij si ex nobis · ... non est in potestate / Et quemadmodum mala ... ita bona ... non eveniunt xxxij q. iiij ... adque ... clamat veritas / ... Jo. xv. sine me nichil potestis facere xxxiij q. iij ... / Vnde necario in primordio huius actus ... tam loqui · quam difficilis / invocanda est ... gratia ... clemen... eloquencia in linguis / audacia in tormentis / efficacia in miraculis / ... de conse. di. iij ... xxx di. omnibus ... fundamenta ... Ipse enim est ... efficacia ...

Marginalia: in difficile h opus dei novo agredior · secundo saluti ... ad theologiam noli negligere ... amore ... · novo ... spiritus ... · testante veritate

q cta effna et final cuctor sine q n capi n finiri by pt ut dr. finis de
sinna thi. 2 fide ta. et i l. p. d. e. ti. Et ipe adest hois respicit
ne admanu. xv q vi c. isz pmy q v si ep invenisti. flecto 8 genua
cordis mei. exclamado illud pphetiou. dne docuisti me a iuventute
mea, nunc ut repleat os meu laude tua ps lxx. pone finem
[margin: propter] placetrij cor meo. ut uba (omnia) placeat pit 2 mores. qz tot. Rys
lxx e i manu di 2 ~~qnqz volunt~~ i. iclinabit. E dsup thu l itellas
originat palip xxxi. ut bonu sit h opis pncipiu quitu ad saputz
melius mediu quitu ad sciaz 2 seqnr optimus finis qa ad prudeciam
qz het tri gclidunt i nobis uni the. cu dr. Deus dat sapiaz et
ex ore eius scia, 2 prudentia. q fuert uba bria Ts. i pnc pthe assupta
Nam qs ubis ~~ta dicunt ut~~ the ta gtinet, ut dicy e. ut eo inveat
deus tui 2 bus. In p° i vocat pz tribuit appa sap. In 2° gfitet flig [margin: 2m appatoz tu pporr]
cui appar scia. In 3° s s. tui attribui. bonitas sive utilitas. Dr. nagitite
deus dat sapz qu ad p, et ex ore ei i. intellectu interio 2 exterio. ei scia q°
ad 2m et prudencia q fide respi. finis at ptat vom boni 2m pthm 2 qc
qm ad 3m. In p° inuit pnt sive noblitas In 2°. ei sollmitas
In 3° utilitas. p° reddit nos dociles 2m attentos 3m benivolos
~~Ita ma prs~~ scia canoica e sapia e scia 2 e prudencia Reddendo igr
singla singlis dociles reddunt ex noblitate sapie attenti ex sollimitate
scie. benivoli ex utilitate h notice. Docilitas en 2m tullius p°
sue rethorice e ceteris diges hoiez ta i adiscedo qm i docendo, unde seneca
li°. de 4or. ututibz Esto sap cupidus 2 docilis qe nosti sine arroganta
i ptie postulati, qm adiungas, qe no nosti sine celatore ignore tibi
postula ipriri, qui addisti. Na ex eod fote bibit disti lus 2 mgr
xxiiij q i. cu utissimus. Et qz hec scia canoica dicit ad 9 dixi
ee sap q pq° uo xxxviij di bino i ecbant. Sapia at ethius
2 thezaurus noblissimus hoibz q° q usi sit fci sit pticipes amicicie d
Neiez en dilig deus n eu q cu sapia i habitat sap vij c°. Et qui
no ht sapz peut appt i sapiaz xi c iij ve q dicit. Cta qz adutes
op dx e sapia sz mundana q e appuus 2 sophistica. Alia no solu appus [margin: dr q apls r adtor in sap hui mudi stulta e apd deu]
[margin: Sz qua 2 ppe dicit se xcel pfissie sp] sz ecl existes et dina et sic diuinas 2 humanas rez cugo. 2m seneca
i eplis, 2 ecl tullius i lib° de offic. et hec omez scias i clud. Ca 2
pfissime dicta ~~aliq alia scias excludit et q agit dede q eo~~ sap
e cugo dedo. qi pelus sapore hita. ul dr qi sapida scia 2 hec oez
alia ase sciaz excludit. hac phus p° ethi vocat cogez cu delectacoe. 2
p° sue metha°. Prima sapia sz mundana bet expato 2 exit cu petro nps
i apli pa adtiod iij c°. Sep distetos 2 mnch audi te puenientes
honorati pris ducunt varijs desidijs xvi. q. v. n. mips. Et si aud
scie heaunt tu sola e utis i optimis moibz xxvij q i s. ex his

2a sap. 23a e ad / mo. pu / un thel / qr deus dat sap. vbi d.
De hac propha loq. ysa. xxxiij / q divicie st salutis sap. 2 scia / huta em
sap. oia addicit / divicie 2 potecie ut scim sunt salom iij Reg iij c.
tu ue i s. ete xxxvij di / cu oibus em divites st cst i illo i om vbo
2 i omi scia st apls ja ad cor j c.
Cu igr sap. 2 scia testio scipture dona dei st 2 deo munifice largiut.
Et xpe celesti st ch q libe honesti / et vet assupis q agas ut q
meditat no depe di in si xbono pso / no det qs teptue ipaz ixpe ad
violecia sui studij deo inexsto / nis suitz Jacobi apli i cent / Si quis
i diget sap. postulet a deo Jacobi pr. c. ~~Ideo qs bono lug addicit / qror~~
~~melig sol-unt dubia q i cpare alia~~

dat sap. ut … e pzh … nobilitas 2 … pul

~~Bon vero mos et utilis agredi scien e p studiu lcois / Multo melior est
orom / na i oroe ht sto de ipo fonte sap. / In lcoe vo studendo est de
riuulis / unde scia orom acqsita e bona 2 sapida / et edificatoria / Atque
plectom agrit / si desit oro / est arida / vana 2 i flatoria / ppterea est
piculosa / De hac d. apls ja ad cor viij. Scia i flat caritas ut edificat / 2 i
e u cdpld. derunt. 9 pcessio / Vani em st hoies i quibus no subest scia
dei sap. xiij c. / Et sine hac vana e aliaz sciaz acqsita / 2 i vanu quis
die noctequ laborat 2 torqt i acqrendo sciaz ut not vel demotr laudinos / c.
i devngris / 2 de talibus d. apls. dicentes se e sapientes stulti sct sunt
ad Ro. j c. / 2 i eandem hinc ut plix decalt~~

Phat bnis b … supcatica / simul … sap. si … stulta … ut sic

Dixi a°. qr i ibris piuiss i tuneba hoc scie solumitas i eo quod d. / et ex
ore eius st dei scia / deus em e om sciaz elargitor pro q i iutum
psti doctoz 2 patruz canonu que p spm scm pora ho pou duntaxat sunt
promulgata xvj q iij nemo. Sublimis est dici potit ve sive logi lati
2 p sudit. Na si bn aduti ht scia septe artes libales i se gtinet / sciaz poli
sive civile / medicina sive physica / ac est sacrad sciaz theolog. gp hendit /
In ipa e doct gramatica qr gruite loquendi ut xxxvij di si qs gramatica / quo em
i gro loquitas 2 i excptos apphalbung suite di ut xix q iij no stis / na vba
torrupi no debet potissime q sit sciam i mutat / pcy de hijs que no viciat
degs di iij zetulerit. ex debap. c. j. de gus gruga dudu d side. ist. excepte
P gramatica em docet vere 2 gstr. sb ditos 2 certas ut sit ars arcu Regime
animaz d eta 2 gli cu pt / Scdo plogica docet voces aplo dissolue / ut p
scietz canonica vissa debet pcede sua taq gladius bis acutus ex de p
uile exore d re indi i caus / et ne vitas gestoz erroris vicie. eius
vo indito vitas det vince sltr. vnie qualesce 2 optime vij di ysue do
oi gruct ij espre iij / 3° pra doct rethorica na ornate 2 modeste
det si hic retor ut auditores auiret doctina ej xliij di si retor / ut
pra caritas semiet p comarolte em ornata ēsit maioritas dignitatis
despicile ut sapllere li vj. / 4° doct scia geometrica cu iubet ut quilz
suis tmis st gtety ne ult mensa sui iuris angeli d sidet vij q i si qs eps

doz e thetor ornatu … i cedendi qu … vuadi

Et q quilz virts scias cu eo qd scibitur e one mciat i q r no
e putada. Co astro cu dia q celesti glia pparavit deus que
oclus no vidit nec auris audivit adh i q m salvator oigia y adorzy
Ipa e docet 2m vera sciaz multitz supsticoim grad demitas octaslo
int ple opinois de costellacoib 2 errore xxvj q m aqbus
6o arismetica cu pmers bonorz operz qo ad expectacom malorz aut
quo ad evitacom mutat duos pmonedis lxxvij di i singlis 2 c. quqz
4a ars libalis que est hic docet e musica, eo qa i fide eccie eius
modu psallendi observare iubet cu q metropota ecca xij di de hijs 2c plac
cantatoqz clara no muta voce pnuctiare xxj di c. i ; melior e cu vij
psalmorz cantaco cu cord puritte ; qua psalterij modulaco cu auspicte ij gr di v no mediocr
Phizica insup tradit modu mistradi paciētib medicina depe 2 remis
cu i firmitas que res lenori digestioe decoquunt q corpa sanari 2
quo debeat de gr di v. Ne tlis 2c legimus. Quid at de scia theoa
sit dicendu, cstat distincti volumine doctorz i quo diva eulogia multur ptritat
et ta anite ve q no testati exquib presserunt canonice sanctores ut i c. glia
et qui yo de actu i puo ; et ut alia silencio tusca, no e scia que effugiat
puts scie loqne latine 2 pfundite ; ppt sui sublimitte 2 m dezo puli

Dixi 3o q dicebat i theate hac sciaz ee pdecia ; i 1o i inuebat e9 utilitas
Prudencia eni e cogo dicmina boe vite ; 2 ita vide ea sinne tulius put
cphendit omes virtutes cogitas ; Inges pdecia e rez dinarz 2 huarz cu rōe
bene vivendi meta cogo ; vom bu vivendi i elligo discretom boe vite ; hec eni
omib scijs 2 virtutib sine pscitnit ; Et io i cpilato phemio cpilatois
put dr ; Iogz lex pdit ut appetitus noxius sb iuris r la limitet
ecce finis utilitas ; Adqd 2 sut vba bti Jeom gr di v iuitat ; Ama
sciam scptazz 2 carnis vicia no amab ecce pdencia diges hoiez circa
modu sciendi ; Adqd 2 btus Bnh i qda smo sup cantica ; Sunt q scire
volunt eo sine tm ut sciat 2 tpis curiositas e ; Alij ut sciat ipi et
tpis vanitas e ; Alij ut sciaz sua vedat phonolbj ul pecunijs et
tpis questus e ; Alij ut edificet puta se 2 alios 2 pdecia e ;
Hic itaqz modus agredi sciaz bonus 2 utilis e ; pstudiu lectois ; s multo
melior e p orois studia ; Dr eni btus augus q oroe melius solnunt dubia qua
mqsitoe alia ; Na i oroe hr ho de ipo fonte sapie ; lulatoe vo studendo
hr de rivulis ; Unde scia p orom acqsita e vina, sapida et edificatiu
Sz qe platz acqrit si desunt oro e arida vana et i flatola et pcca e
piculosa dehac dr aplus j. ad cor viij Scia i flat caritas at edificat
Vrouit u cu pde s pdestu ; Vani eni st hoies i qb no sbest scia
dei sap e xiij co ; Et sine hac vana e aliarz sciarz acqsto i vanu qs
die nocteqz labodt 2 torquet i acqrendo sciaz ut nō vil demote laud
cle i demigris

monet i logu no
alia

pdencie

Hac btus b i qda smo
sup cantica invesi pla
sapiaz si su la e sapint
put sut

~~Tolle q^z p^rla~~ Tonus vero modus agrediendi sapientia sive scientiam et profundum lectionis et eorum ordinis, quod tolle p^rla ~~tamen istorum~~ vero ~~ut~~ dicitur boetius qui in sacris proficit et in moribus deficit plus deficit quam proficit. Unum enim istorum studiorum reliquum non impedit sed adiuvat et expedit, si quis faciat moderate et ordinate. Hec est enim vires cordis, quod exigentia temporis effectus enim omnis est bonus pulcrum melius medium et finis optatus in ante quod optat corpus gerere coll. r. Et ut ea dicta apponamus huius glo. Hec scientia sive omni consideratione sed deum qui est causa omnium rerum lumine vacuum et finis actionum ad hoc de qua dicitur in causa xxxv di sexta die. Vicia pruniones et vita in bonum diriges ut deum et precepta dicat sancte. Hoc enim solum habet agere ut vita hominum corrigatur xvi q. in cum devotissimam. Ex quo etiam patet eius utilitas et hec de 3o pu[nctus] quod q.

Sciendum autem particularis circa hanc materiam quod doctoris tenens modus sciendi circa corpus scientie. Creatorum sive de predictis rerum dicitur primo physicorum et primo physicorum sive et rerum partes cognoscere etc. Et eo cum volumus habere plenam noticiam de aliquo inquirimus causas eius ut causas. De ubi sit intelligentia. Et ideo quo de causis huius compilatoris et ethice stve et dicitur quinti quod est sicut re causa quod adveniat. Ut de causis producto. duplex set. considerando primo causam producta. Secunda causam est cum res producta et primo modo habemus duas causas sed efficiente et finale scilicet ad has duas reducuntur q. v. de occidendis etc. non frustra. Et quare hec dicta efficiente et causa quare quis sit liber dicitur de quo in glo. sentencie finalis et quare quod sit intentio et utilitas de qua in glo. Duplex vero alio modo causam est cum res producta semper dicitur de causa materiali et forma et ad has duas causas sint xxxv quod vero dicitur in q. corpus etc. pauus et di in modo. Et quo ad materiale habes causa quae est materia sit et alia causa parti phisice supponitur et de hiis in glo. Et alia et solet esse quod sit scientia hec sive de quo in pzbt. et adiungo forte has in quod quis sit modus agendi de quo in glo.

Circa vero autem omnes causas ~~finis et~~ ~~eorum~~ et finalis causa est prior aliis causis ~~[illegible]~~ causalitate et omnium aliarum ut dicit avicenna in sua metha et est causa aliarum rerum agendi et ad primo in physicorum et quod probat et quod comprehendit de circa finalis aliquis agens deviantur operatores de re agenti cum volunt. Ideo ~~dicit videndum~~ gerit de causa finali hec scientia et hec volumus. Glo solet dicere quod sit intento quod utilitas dicitur melius quod finalis dicitur ipse aliquando et hanc causam impulsiva qua cessante non cessat effectus dicitur remanet per stimulacionem divine et si potest et uterque glo. Ultimo dicitur ipse quod cessante cessat effectus ut in de appellatione cum cessante. Causa impulsiva potest esse multiplex sicut quare homines studere et quidam ut ditent quorum finis est avaricia. Alii ut sciant etc. quod possunt honestum impunissime. Causa autem ipse scripta est duplex proximus et remota proximus est cum [illegible] glo in eo quod gerit quare sit utilitas hec scientia etc. ut sciamus discernere inter equum et iniquum. Remota est felicitas quae est vera sit cum apparentibus deorum discere ut comprehendimus felicitatem quam omnes appetunt primo ethicorum. Sed sit querit quae causa finalis mouet compilatorem dicit glo quod dominum causis sunt in textu diversas constitutiones in hoc volumine redigere. Remotum fuit ut fierent homines boni quod hec est propositum legislatoris primo ethicorum.

Circa autem querit quae sit causa efficiens respondetur quod dominus fuit una principalis et alia instrumentalis principalis dominus sed remota et hec est deus ... omnia bona effluunt et pro romanos pontifex et imperator sua promulgant ut in di quo sive xvi q. in e et xvi di septuagintaquinta. Alia impulsiva et hec fuit

(l. di si quis diaconus etc. et si l. xxv q. i violatores)

Alit enim dicitur sapientes stulti ad ro. i. c. et vero xlix di.

Utilitas mere b[...] ore exprime eff[...] comprehende prae[...] digne et sine [...] et regnat in s[...] deus benedictus A[...]

Ima ratio [...] alia hec scientia tractat de homine operante ut bene vivendo vitam consequatur eternam de sententia et f. ea c. i in prima glo hec in phisica dicitur quod sciant sive ethice. Alle adhuc le. i C. de sacro[sanctis] eccl. ubi dicitur Imperator legibus eius minus mores corrigere intendimus. Adhuc xxv di c. i in prima et in phisica vero hec quod in ... rectum cum cor.

Ut hic infirmo supra cetera sive sicut sive voluntas eo fit tunc ut sciat et temporis avaricia est. Alii ut sciant ipsi et temporis vanitas est. Alii ut sciant sicut docebat propria et phanoribus et temporis tristitia est. Alii ut edificent et prudentia est.

Gre. ix. Rub. hec quis sit libri tit. Incipit compilatio dni Gre. pape ix. Dicitur
aut compilati quia Gre. non fuit auctor om̄ iurium hic contentorum sed
compilavit et equalibus ut inf. Sicut ea instrumentalis fuit Raymundus
de quo dictum est. Materia quem de ea materialiter quod dupliciter est. Ma quia
singula vel dupliciter est ma quedam ppria que quis ... quo illa que tenet
unum quis sicut aqua dicitur quis ma omnium liquabilium ppd dicitur que consideratur forma
secundum speciem ... sit statua sit ex ere. Secundo modo dicitur ma que non est materia
secundum philosophum ... et debet ma ad propositum ... propter dicitur ppria non potest esse
cum vero ut dicitur philosophus ... ex lignis aut ... sit sera
et secundum hunc modum quid hic de ea materialiter aut ma qua mat ... primum
ex quo aliud sit seu constat. Et 2m hunc modum dicitur glo. quod ma sunt ipse constitutiones
et decretales collocate ... respectu ad decretales
... Aliqui dicunt ma ... ipsius glo. ... prohemio
sexti replicatur ista glo. Sed advertendum aliud est querere que sit ma huius
voluminis et secundum hoc procedit glo. preallegata ut dictum est. Aliud que sit ma huius
scie canonice et in hoc investigatur subiectum eius. De quo sciendum quod sicut sit
subiectum ad sciam sed aliquid ad ... de quo dicit
loquitur Jo. An. in prohemio ... quod ad investigandum subiectum huius scie ...
investigare subiectum scie et moralis sicut cum hec scia supponatur moralis scie
ita eius subiectum subiecto moralis scie. Concluditur ergo quod ... subiectum
moralis scie subiectum huius scie est ... sed respectu ... est
... Aliqui aut ... dicunt quod
moralis scie ... quia ... quid sit sed
inquiritur ... moralis philosophia. Et iste dicunt quod ... philosophia
moralium est subiectum moralis scie ... tenet ... i. ethi. q. iii.
Sed ... distinguit ... Et ...
... supponitur quod sit ... quod ... appet.
... inquirit ... et sit de
... Jo. An. ... dicit ... et fuit Albert.
i. ethi. Et sic ... est subiectum huius scie ...
... et ... investigamus ... quod intendit
... et ... Jo. Cal. ... prohemio. Expediet ... ergo ... glo.
dicit quod ethice et reducat ad hoc C. de ... ubi dicitur ...
tor legibus ... et ... xxiv. di. c. i. ...
et in prohemio sexti libri. ff. ... ubi ... et ubi ...
... Circa hoc ... quod ... supponitur moralis
scie ... et tractat de deo et ... plus ... in ...
... scia cum theologia quia ut dicit Jo. Cal. Theologia tractat
de deo principaliter et de homine ... reparatur et glorificatur ... aut
tractat de homine ... in ... consequatur ... i. de
... et ... c. i. ... ethi. ... subiectum theologie ... de
... c. qualiter et quando ... et sic ... quod est ... mixta
... moralis et divina et secundum hoc non est scia simpliciter practica sed partim
practica et partim speculativa

Est quest. de ea s. eli et dic q dupl. e sz sex tetaty et sex tetandi
prima e dimissolis et hac po. glo. Dimidi. cu iste lib. i x. libras
ad plenitudine quorz ssim corpus quos ut d. quibz qui indicat hic
de ct alz ud e vdoncus judex de h. d. istius judex indicandi cleri
sponsalia tmen. fforma uo tractandi e modus procedendi i h. volume
et iste e inlr. x. sz statutiuus preceptiuus disputativus et uerptebit
i q dic ut in pphemo vi. p fo. mo.

Finis questionis de communione sub utraque specie per duos doctores sequitur

Ans. quia nichil est asserendum de dictis aut factis xpi quod no habet p au
ctoritatez sacre scripture. Sz q xpus manducat corpus suum z bibit eius sangui
nez no habetur ex sacra scriptura, qz ex no cirta nec aliunde hic pt colligi
go z. Rndo, quomodo xpus eius ad obsuadu instituit hic primitus observat
si sibi quidem ueniebat mo ad cenam p. acepit ibid facere z docere, z io ipse
prius baptisatum voluit, antequam aliis baptismum imponeret. Sic suu corpus
suum z sanguinemez primo recepit z postea discipulis ad sumendum dedit. Ubi in
cenado legit q xpus accepit panem z calicem, qd uo e intelligendum
q solu accepit ad manus, sz q io e accepit sicut dne ad accipiend
tradidit, z go tu dixit discipulis accipite z manducate intelligendo e sm
btm thomam q ipse po accipiens comedit z bibit. Unde versus dicit
q xpus fundit cena coma z cum nimium comedens z qd comedebatur et
quidam predicatrice dixerunt rex sedet in cena turba cinctus duodena
se tenet in manibus se cibat ipse cibus. Con. ut xpus sumpsit corpus suum
z sanguinemez suum spualiter ut sacramentaliter. Uno spual. qz augmentato virtu
z actual gre no indiguit cum quoruz fit sumptio spiritualis. Nec sacramentaliter
qz signis sacramentalibus no indiguit ad unitatem perpetuam. Tamen ad qz sic
perpetuo sine spirituali e imperfecta, si ipse uo recepit spual. go ut sacramentaliter
Rndo ipse recepit corpus suum uerum corpus suum z sanguinemez sub speciebus
sacramentalibus recepit z dispensavit, sz aliter quam nos qui indigemus augmento
tu virtutis z signis sacramentalibus ad unitatem perpetuam. Sz ipse recepit ad actu
ale delectationem spual. dulcedinis quam ipse habuit in noua institutione huius
sacramenti, unde ipse dicit luce xxij. desiderio desideraui hoc pascha
manducare vobiscum antequam moriar. Con. xpus uo istorum modorum
accepit sacramentum, qz nil accipit seipsum, eo q nil e in seipso, sz sic ipse accepit
corpus z eius sanguinemez qz recepit alias. Rndo xpus uo est in se sa
cramento z in dimensione propria sine magnitudine, sz z in dimensione specierum
sacramentalium et ubicunqz sunt ie spes sacramentales e xpus. Sz qz ie esse
poterat in manibus z in ore suo, z io ipse poterat se sumere sub speciebus
sacramentalibus in aliena spe licz no in propria. Queritur si sacerdos offerens
debeat recipere sacramentum eucharistie p eum offeratum, tunc sicut episcopus offerens
crisma uel oleum palmas uel herbas etiam debet sumere ista. Rndo
sz qz hic uo sit, nec hic fiez. Dz Rndo no e simile de aliis offeratis
eo q de aliis offeratis no habemus exemplum traditum p xpm quo ad eorum
sumptionem sic habemus de ista sacrato. Etiam eo qz sacratio eucharistie no
e solum sacratio sz etiam sacrificium. Omne qz offert sacrificium dz fieri

participes sacrificii et in apostolum prima ad Cor. x. eo quod sacrificium est exterius signum et intrinsecus
sacrificii, et in hoc quod sumunt ostendit sacrificium ad se pertinere. Et ideo nunquam est quod sacerdos
quotienscumque consecrans sumat de sacrificio integraliter, et ideo non sufficit quod [illegible]
[illegible] et aliarum rerum inanimatarum, eo quod in nullo alio de sacrificio sicut est
consecratio eukaristie. Consequenter in nullo alio sacramento indiget sacramenti perceptio et
[illegible] sacerdotio, eo quod sacerdos baptizans non baptizat seipsum, nec episcopus
confirmando vel ordinando ordinat seipsum, sed nec in isto sacramento sacerdos conse-
crans [illegible] ipso percipere sacramentum. Sed quid est ad [illegible] in sacramento et de eius [illegible]
[illegible] habemus in duplici exemplo traditum. Primum exemplum in sumendo sic [illegible]
Consequenter quando miraculose contingit quod corpus Christi in altari appareat sub specie carnis
et vinum sub specie sanguinis, que res non sunt apte cibo et potui propter
[illegible] errorem, ideo non semper sacerdos consecrans est tenetur sacramentum sumere. Sed
quod sub illa similitudine se apparebat non tenetur sumere sacerdos, eo quod ea que
miraculose fiunt non subduntur legibus humanis. Sed sacerdos in isto casu debet pe-
tere [illegible] quod illa apparencia quiescat in specie sacramenti ut possit sumere et officium
perficere, que [illegible] fiet. Sacerdos debet itaque corpus et sanguinem
consecrare et sumere, et id in sacrario reservare. Consequenter sacerdos hereticus scismaticus
et excommunicatus consecrans non debet sacramentum sumere, eo quod sumendo augeret
suum peccatum quod non debet facere. Sed quod ex duobus malis minus malum est eli-
gendum, et quod [illegible] recipere quam non recipere est malum, tunc recipere in isto casu est minus ma-
lum propter preceptum ecclesie et perfectionem sacramenti, licet hereticus scismaticus et non licite consecret
et celebret, propter eorum peccatum de quo clarius errore infra patebit. Conse-
quenter contingit quod sacerdos post consecracionem rememoretur se aliquid comedisse vel bibisse
vel alicui peccato mortali irretitum vel excommunicacioni subiacere, et quod de non
celebrat sciens quod non debet facere, ideo non semper celebrans tenetur sumere sacramentum.
Sed quia tunc difficultas accidit tunc faciendum est id quod minus periculosum est, minus
magis periculosum est quod est contra perfectionem huius sacramenti, quia est dimittere in ma-
gnum sacrilegium, et contra ecclesie preceptum sub pena anathematis, eo quod per Tolle-
tanum concilium precipitur quod nullus sacerdos perficiat sacrificium semel inceptum in-
completum, et ab eo loco concipere ubi perfectum quod precedens dimisit, quia si quis hec
inceperit [illegible] contrarium facere, permittet eum excommunicacionis sentencie. Et ideo
minus est quod pertinet ad integritatem sumendi quam sacrificium per predictis casibus debet
celebrans dolere et firmiter proponere confitendi et satisfaciendi vel absolucionem petendi
et ita licet sibi [illegible] procedere et sacramentum sumere. Sed si sacerdos ante consecracionem
alicui premissorum memoretur se [illegible] quod comedisset vel quod excommunicatus
esset, debet [illegible] inceptum deserere nisi grave scandalum immineret, et si similiter
infirmitatem incidisse sed [illegible]. Consequenter contingit quod post consecracionem
calicis [illegible] vel aranea vel aliquid aliud venenosum et [illegible]
cadat in calicem vel post eam respiciat de quibus celebrans habet nauseam in recipiendo.
Ideo si superfluum [illegible] periculo infirmitatis vel scandali [illegible] cognitum,
quod ne est faciendum in tali casu nisi de [illegible] contingeret. Nisi stetit ipsum
sacerdote per aliquod signum vel aliquo premunitum cognoscere quod per aliquod [illegible]
[illegible] et sibi inmissum in calicem causa occidendi, in quo casu si sumat [illegible]
seipsum, vel temptaret deum, quorum neutrum est faciendum. Sed si predicta eo
[illegible] sacerdos ante consecracionem contigisse vel venenum esse inmissum tunc de-
bet effundere, et abluto calice aliud vinum de novo infunde ad consecran-
dum cautela. Sed si aliquod eorum post consecracionem deprehenderet, debet ea similiter cum
[illegible] calicem deponere ad patenam vnam et diligenter cum ea lavare, et post ea
reponere. Sed si venenum inmissum deprehenderet nullo modo illud sumere
nec alteri tradere, sed debet cum aliquo vase ad hoc apto sanguinem
consecratum propter venenum reliquiis conservare. Et ne sacramentum rema-
neat incompletum debet vinum aliud tunc aqua infundere et denovo

incipe a consecracione sanguinis et sic sacrificium perficere. Quarto contingit per neglige-
nciam ministri et inadvertenciam sacerdotis quod aqua non erit infusa ad calicem sed solum
vinum vel sola aqua sine vino, et quod sacerdos hoc percipiat priusquam vel post consecracionem
vel per ministri informacionem. In quibus casibus si suppleret sacracio tunc sunt corpus
sed non sanguis sacramentaliter. Sed si sacerdos cognosceret vinum vel aquam non
esse in calice antequam inciperet aliquam consecracionem tam corporis quam sanguinis Christi
sic planum est quod debet primo infusum effundere et debito modo vinum et
aquam infundere. Si vero cognosceret post consecracionem corporis ante consecracionem
calicis, quia tunc primo debet debito modo infundere et calicem consecrare. Si vero
post consecracionem calicis cognosceret non adesse aquam in calice sed solum vinum
ex significacione ministri, tunc debet ulterius procedere, quia apposicio aque non est
de necessitate sacramenti, licet propter institucionem ecclesie stat precipue quam debet custodire
de necessitate sacramenti. Insuper debet ex tali negligencia se constringere, quia non aqua
sed vinum ... consecrato et consumpto, eo quod ... corrupta sacramenti in ista parte
vino consecrato et consumpto. Si vero post consecracionem calicis cognosceret quod vinum
in aquam vertitur. Si vero per consecracionem calicis cognosceret quod vinum
non esset in calice sed solum aqua, et hoc perciperet ante sumpcionem corporis, tunc debet
aquam prius effundere et denovo infundere vinum et aquam, et resu-
mere ... a verbis consecracionis sanguinis Christi. Si vero cognosceret vinum
in canone, a verbis consecracionis sanguinis. Debet etiam aliam hostiam apponere
non adesse per consecracionem corporis. Tunc debet consecrare sanguinem et dicere cum
et sic consecrare cum calice, quia si sola verba consecracionis sanguinis et diceret cum
omnibus sequentibus non servaret debitum ordinem sacrificii, cum in istis verbis
omnibus sequentibus non solum sanguinem sed etiam sacramentum corporis, et in loco
ottavum plenarium non solum genera sanguinem, tunc calice non obstante quod prius sumpsit
eo prius debet unam sumere hostiam, tunc calice sine vino, eo quod preceptum perfectionis
hostiam et aquam que prius erat in calice sine vino, eo quod preceptum perfectionis
sacramenti est maioris ponderis quam preceptum quod sacramentum ieiunus sumatur
sacramenti et maioris ponderis quam preceptum. Sacerdos post sumpcionem corporis vel sanguinis Christi
non ore. Quinto stat contingere quod sacerdos ... alia non dixit de canone in quo
dixit verba consecracionis vel quod quedam verba non consecrativa per consecrato. Si vero verba ...
tamen sint post contingere quod sacerdos non consecravit, tunc stat ... reiterare verba super ...
consecracionis resumpserit tunc stat ... reiterare verba super eandem materiam. Sexto stat
contingere per ... quod sacerdos cadat hostia in calicem per consecracionem ...
contingere ... quod sacerdos ... ad hostiam ... oportet ... cum ...
tunc non potest facere signa super calicem in canone. Septimo stat si sacerdotes
omittit que sunt ... in canone que tamen non sunt de necessitate sacramenti non
debilitat consecrationem quod aqua omisit que tamen non sunt de necessitate sacramenti. Si vero
oportet ... de necessitate resumere aliquid negamentet ordine
oportet per hoc ipsum de necessitate ... negligencia ... Si vero ...
sacrificium ... ultra procedere et peccat de negligencia ...
certitudine cognovit quod aqua omisit que sunt de necessitate sacramenti
sed ... tunc ... faciendum ... ut ... resumat
... tunc ... faciendum et quod ... reiterandum ... ne committet ordo
a forma consecracionis, et cetera per ordinem reiterando ... committet ordo
sacrificii ... fracto hostie consecrate et quod solum una
per immittatur in calicem respiciat corpus ... ad impletionem aque ...
stat ... hec commissio ... facit ... sacrificium ... per hoc
... esse reiterare ... ceteri ... celebracionis illius sacramenti si esset ... per ...
procedendum si signa non possent fieri ... et sic ... finem hic
... per quod ... benedictus sit in secula seculorum

Questio magistri Benedicti Hesse de Cracovia

5

Utrum contractus empcionum censuum facti ad reemendum aut ad tempus vite potuerint
de iure admitti sine formidine consciencie ac eciam tolerari. Et arguitur quod non. Tales
enim census sunt usurarii igitur non debent admitti. Quia tenet quia usura est prohibita.
ut Ezechielis xviii. Ad usuras dantem et amplius accipientem nunquid vivet. Et Exodi
xxii. Si pecuniam accomodaveris populo meo pauperi qui habitat tecum non
urgebis eum quasi exactor nec usuris opprimas eum. Antecedens patet sic quia tales censu accipientes
percipiunt ultra sortem ergo sunt usurarii. Tenet quia quicquid accipitur ultra sortem est usura
unde Luce vi dicitur. Mutuum dantes nichil inde sperantes. Antecedens patet sic. Et
volo quod aliquis emat decem marcas pro centum ut communiter solet fieri. Deinde volo
quod emptor illas decem marcas acceperit circa viginti annos. Tunc fructus decem
marcarum excedunt centum marcas. Et sic emptor ultra centum marcas aliquid
ultra recipit. Quod non computatur in sortem capitalis pecunie principalis. Igitur
ultra sortem aliquid recipit. In oppositum arguitur sic. Empcio et vendicio sunt contractus
liciti et a iure permissi. Sed census ad reemendum vel ad tempus vite est empcio
et vendicio igitur tales census sunt liciti et per consequens possunt sustineri et admitti sine
formidine consciencie. Quia tenet quia maior nota est. Sed minor patet ex diffinicione empcionis
et vendicionis. Nam empcio consistit in quecunque precio. Sed in contractu empcionis est
quecunque de certo precio scilicet centum marcarum.

Notandum quod decisio et determinacio istius questionis est multum difficilis et nodosa
propter contrarietatem multorum doctorum sollempnium tam iuris divini quam humani. Multi
enim dicunt tales census esse usurarios ut magister Henricus de Hassia libro 2° de
contractibus c° xv. ubi expresse reprobat contractum empcionis. Alii autem senciunt
contrarium. Declarare autem que illarum opinionum sit verior et medium invenire est multum
difficile 2° ethicorum. Ne igitur videar os ponere in celum et lingua mea transire aliquid
scribendo pertimesco. ne forte periculum animarum ex scriptis meis ac ubi vellem
providere saluti aliorum. Illos deviare compellerem. Confisus tamen de suffragio et ad-
iutorio altissimi qui sibi dat sapientiam opem aggrediar iuxta possibilitatem ingenii
mei sub protestacione de revocando occulte et manifeste si quod dixero devium
a fide. vel a scriptis patrum et canonum determinacione. Istam tamen questionem distinguam
in tres articulos. Primus articulus erit. de contractibus empcionum et vendicionum absolute.
2us de quibusdam censuum empcionum. 3us erit de quibusdam censuum ad tempus vite.

Primo noto. Contractus dicitur esse obligacio ex voluntate et pacto parcium
consurgens. ita quod ad contractum requiritur primo quod fiat sponte et voluntarie.
Nam si fieret compulsive et violenter non esset contractus. Secundo requiritur quod sit obligacio
utriusque partis scilicet tam ementis quam vendentis. id est requiritur voluntas vel actus
voluntatis eius qui habet potestatem eam rem vendendi. quo quidem actu volt ut res
sit illius qui emit. Requiritur eciam voluntas seu velle eius qui habet potestatem eam rem
acceptandi. quo scilicet actu acceptat et ratum habet actum illius vendentis. Contractus autem
ultra hoc sit scilicet signo vel verbo et facto. hoc non pertinet ad contractum. Sed solum
ad notificacionem probacionem et confirmacionem contractus. Et dicitur voluntas habentis
potestatem propter pueros et filiosfamilias. servos et furiosos. quia illi non habent

ptate sic ghedi vel etiā d' ppt illos. q licet res no sit eorū habet
tn ptate uissendi ex comissione aliorꝝ.
Item no q vēdicio ē aliaug rei p certo pcio data. Empcio uo ē aliaug
rei p certo pcio accepcio. Ex istis diffinicōibꝫ colligit q i quolꝫ ɔtctu empcois
& vendicois debent ee duo. pmū sꝫ res ex parte vendentis. ⁊ hc nomē res
ē ul erit ul pt ee ⁊ forte nūqm erit. vt aliqs d' eme fructꝫ futuros
ex arbore ul pisces capiendos i flumie. quorꝫ forte nullꝫ erit. Ex parte
infra melius dicet. Et dꝫ addi no rēpnato domio i re. Na si rēpnaret do
miniu i re. tūc eēt locacio ul ɔductio ⁊ no empcio.
Ite no ad hoc q iusta ⁊ pura sit vēdicio ⁊ empcio quatuor rēquirunt. pmo
q vendens bona fide vendat. n̄c credendi racōnē heat. nec crdat se aliquid
racōne vendicois accipe ultra iustū pcium. d' pmo bona fide. Na si per
fraude ⁊ dolū vendit no ē iusta vendicio. Vnde puꝫ xii d'. dolus i
corde cogitantiu mala. Et ibide no inueniet fraudulentꝫ lucꝫ. Et salo
monꝫ d'. Qui defraudat aliū ho sanguis ē. d'r n̄c credendi racōnē
heat. et no dico q credendi racoꝫ heat sꝫ q credat re se dare p iusto
pcio q diffile ē sae verū valore rei. Et dato q possit sciri adhuc i
tantū possit ee aliqs ita intentꝫ ad alia q nūqm de hc cogitaret ⁊ sic
no credendi racōnē habꝫ. Crede ei ē cū assensu cogitare. Vbi gra si
dare re ad vendendū bona fide alicui bono viro ⁊ pq nūqm cogitare
de iusto pcio si ille supvenderet ergo no habebam racoꝫ credendi n bona. d'r
d' n̄c credat se racōe vendicois aliqd ultra iustū pciu rape. si libe donaret
re tantu solū vale ⁊ amplius vendit. sꝫ ɔ ɔsciam ⁊ iuste admiꝫ cora deo
Secūdo rēquirit q det emēti re valētē a se vendibile. tale p oia quale
bona fide iuxta ɔtractu de cursu ⁊ intelligencia cōi verborꝫ ul signorꝫ
credit ipm velle habe ⁊ velle debe. Et scdm hc vendentes ⁊ ostende
tes bonas res emēti ⁊ p oculos emptorꝫ immittentes alias res mius valentes
no iuste vendunt suas res. Vbi gra. aliqs hns ɔ equū hꝫ exspectatū
vendens alti ⁊ ex post q antea aspexit aquit ut melius poderaret ille i
iustū faciens q tale equū ille nollet habe. Tercio rēquirit q ad mīg
ɔtrāctu ee debuit. q de hc velit sicut vendi fuit emendare. sꝫ hc pauci
ad nulli faciunt. Itꝫ ad emptorꝫ rēquirit q emēs det p re qua emit
pciu de quo no credit n̄c racoꝫ hꝫ credendi ulterius ɔtractu ipm esse
insufficiens ⁊ indebitu. d'r indebitu. Na si emisse re p x florenis ⁊
dare pcium i valore x floren. eēt qdē sufficiens sꝫ non debitū pciu
luxa forma ɔtctꝫ. d'r eē q emēs det p re qua emit pciu de quo
no credit iuxta ɔtctu ee insufficiens. Na i omi negocio dꝫ suari vitas et
eqlitas vel saltē bona fide vitari ē eqlitas ad pluitas ⁊ si rēquirunt

vitas et equitas multo magis requiritur intencio equalitatis vel iniuste inequalitatis. Et ideo
qui illud non intendet ipsa intencione vel intencionis defectu non esset equus et iniustus venditor
et emptor. Et per quos non opus ex prima intencione procedens. Sicut enim beatus Gregorius super Lu-
cam, ipsa est intencio prava et omne opus quod sequitur.
Est tamen hic notandum quod precium iustum rei est quod estimatur ei equale et si quis
de recta estimacione certe iustum est precium. Hinc beatus Thomas in suo quodlibeto 2o
ar. x. dicit Certum iustum precium est quo res et precium equantur. Hec igitur equalitas
et equalitate non consideratur secundum eius valorem naturale rei. Nam dicit beatus Augustinus
xj de civitate dei. Precium vero venalium non consideratur secundum gradum nature. Cum quandoque
carius vendatur unus equus quam unus servus. Sed consideratur secundum quod in usum hominum venit
Hinc philosophus v ethicorum et primo politicorum dicit Certum indigencia humana est mensura com-
mutabilium. Et ideo si precium excedit quantitatem valoris rei vel econverso res excedit
precium tollitur iusticie equalitas. Item illa estimacio attendenda est non solum secundum hoc
quod plus est ad utilitatem hominum, sed secundum hoc quod cedit in detrimentum vendentis ut
dicit beatus Thomas 2a 2e q. lxxvij. ar. primo Et ponit exemplum Cum aliquis
multum indiget habere rem alicuius et alter leditur si ea careat, in tali casu iustum
precium non solum ut respiciatur ad rem que venditur sed ad dampnum quod venditor ex vendi-
cione incurrit Et sic licite poterit aliquis vendere plus vel minus quam valeat in se
secundum se. Quamvis non vendatur plus quam valeat habenti. Si vero aliquis multum iuvetur
ex re alterius quam accepit. ille vero qui vendidit non dampnificatur carendo illa re
non debet eam supervendere. quia utilitas que alteri accrescit non est ex vendente, sed ex condi-
cione ementis. Nullus autem debet vendere alteri quod non est suum. licet possit ei vendere
dampnum quod patitur. Ille tamen qui ex re alterius accepta multum iuvatur potest sponte
vendenti aliquid supererogare. quod pertinet ad eius honestatem. Item illa estimacio
precii non solum attendenda est prout res valet ad usum hominum. sed eciam secundum quod
desideratur usui hominum. aliter enim non homines ementes non appreciarent res nisi secundum
desiderium quod habent ad eas. et secundum hoc venit ad usum hominum. Certum enim
est quod plus valet ad usum hominum bona vina quam mala et tamen quandoque ubi multa
bona vina proveniunt. vinum bonum minus solvitur et ubi pauca mala proveniunt
plus solvuntur, et hoc non ex alio contingit nisi ubi pauca bona sunt. multi desiderant
habere et non possunt ita de facili consequi sicut ubi copia vini est. vel ubi pauci
desiderant. Sic itaque cottidie videmus ad experienciam. quod hii qui vendunt res co-
mestibiles. si videant multos venire emptores. statim duriores consistunt
ad vendendum et tunc esset omnes tales iudicare de excessivo precio vel iniusto
Credo sic patet Cum licet habere rem venalem oportet eo dare et minus quo minus
desideratur ab hominibus si vult eam vendere. cur non poterit eam vendere preciosius
quo magis desideratur Et quo unus pro alio plus exhibet non vendet eam ceteris
paribus magis dati. dimissis aliis qui minus dederint. Principaliter in desiderio
hominum videtur inponere res precium et credibile est quod propter hoc preciosa dicuntur
cara quia quod habere diligimus magno precio emimus et vendimus. Item ad hoc
quod empcio vel vendicio sit iusta certo requiritur. quod quis non credat non esse di-
racionem habeat eam esse comunitati vel rei publice preiudicialem sed quod non noceant gi ti

Et secundum beatum augustinum tertio libro confessionum

Nam si noceret communitati non esset iustum pacium cuius ratio est. quia sic in communitate existens. sed esse utilis quia non dampnosum eidem. Nam secundum eundem Turpis est pars que toti non congruit. turpior autem que nocet et dampnificat totam. Et hic est quod destruentes monetam non faciunt licite et iuste sed iniuste et maligne. quod sic patet quia numisma inventa est propter communem utilitatem hominum ut dicitur v. ethicorum et primo politicorum. sed destruentes monetam et conflantes faciunt contra communem utilitatem hominum igitur faciunt iniuste. Secundo probatur sic quia destruentes monetam faciunt eam esse paucam et raram et propter paucitatem pecunie pauperes et alii in communitate existentes multum gravantur ex quo non habent per quod emere debent pro vite necessariis ut patet ad experienciam. Item abscondere victum communitati et eam non conferre est maledictione dignum. id est a fornaci. destruentes monetam sunt maledicti. tamen quia [illegible] non [illegible] varios diversitates. unde patet proverbiorum xi qui abscondit frumenta maledicetur in populo Et ibi nomine frumenti intelligitur omne illud quod est necessarium ad sustentacionem vite.

Sed forte dicet aliquis. res illa scilicet pecunia est mea. sed de meo possum facere quicquid volo. igitur possum eam destruere et conflare. Respondetur quod secundum est verum simpliciter sed intelligitur sine preiudicio aliorum et maxime communitatis. Nam si possum destruere domum meam sed propter timorem de preiudicio vicinorum. sic in proposito. Si possum destruere pecuniam sed non sic in preiudicio communitatis. Item comburentes frumenta in campis sunt maledicti. quia frumenta sunt necessaria communitati. igitur eciam destruentes monetam. Secundo dico sic. quod non licet de moneta non pure argentea graviores nummos eligere et resolvere in argentum vel vendere pro lucro. patet quia ista extractio est contra iusticiam et equalitatem. quod sic patet. Nam dedi pro panno quatuor marcas continentes unam marcam argenti in valore quatuor florenorum. Tunc extractione facta nummorum graviorum dedi pro eodem panno iterum quatuor marcas que vix continent mediam marcam argenti in valore duorum florenorum. et pannus meus ita bonus est sicut antea. quatuor autem marce nunc valent tantum duos. ubi est ergo ibi equalitas et ubi iusticia. Sed forte dicet aliquis. non plus valet gravis nummus quam levis eo quod tantum emitur pro uno sicut pro alio igitur nullum est nocumentum. Respondetur quod falsum est. non plus valent graves nummi quam leves. Nam si graves non plus valerent. cur aliquis eligeret eos. Item si non valet plus et tu vendis tamen eos. igitur peccas et iniuste facis. Et quod dicitur quod nullum est nocumentum. Ibi respondetur quod licet in principio nullum vel modicum dampnum videatur. successu tamen temporis sequitur dampnum magnum. Nam post talis vel talis scilicet monetam esse vilificatam. [illegible] aliquis pro tanto quod prius dabatur pro uno. ut experiencia docet. Et ideo extractores videntur esse simplicium et pauperum deceptores.

Item non est vendicio et emptio plurium monetarum dicitur possessionis illicita. Unde extractores monetarum ut patet ... scilicet cum negociatur clericus. Unde augustinus in libro quarto nomini ... ecclesiastici quod sicut iam non licet negociari. Secundo dicit Cassiodorus super psalmo ... negociatores illi abhominantur ... qui modum immoderata pecunie ambitione polluuntur. Et augustinus dicit illi qui comparant rem pro tanto ut possint carius vendere. si ad finem et intencione est pro ipso necessitate et publice utilitatis. cui conferunt negociaciones et affectu pietatis ut habeat unde sustentet pauperes. licitum est lucrum. Item si quis res de alia regione

cu labore suo transfert ad alia regione . re etiam immutata quantum ad substantiam
mutata tamen quantum ad locum . licite potest lucrum accipere propter laborem suum . Item qui rem
sic comparat ut attendat rei periculum in servando . quia forte talis res potest deteriorari aut
peiorari . aut omnibus corrodi licite potest lucrum recipere . Unde institores . penestica
et alii plures in cautelae possunt rem eandem non mutatam nec in se nec in estimatione hominum
vendere carius quam emerunt / et hoc propter labores et curas et industrias . pericula . et
alias occupationes racionabiles vel expensas / quas habent in comportando res hominibus
utiles vel necessarias . conservando et exponendo ad commune forum et ibi stando ut quilibet
indigens pro vite necessariis possit habere . Ex isto sequitur quod illi qui frumenta vel alias
res utiles communiter ad hoc principaliter emunt ut non desint tam tempore caristie vel alias
mercede racionabili . non intendentes caristiam inducere . sed quamvis necessitatem vel nobile gravi
vel pauperum videntur vendere iusto commune et racionabilem estimacionem . tales enim non
solum bene agunt . sed etiam meritorie hoc faciunt . sicut exemplum habetur in Joseph Genesis
41 . qui fuit laudatus a Pharaone in hoc . quod tempore fertilitatis et ubertatis frumenta
congregavit ut populus tempore famis aliquid haberet pro necessariis vite . Illi vero qui
congregando tales res non communiter possunt non utilitatem eorum intendunt . sed solum lucrum
propter caristiam expectando graviter peccant . patet quia tales sine labore et cura notitur
tamen talia acquirunt / igitur graviter peccant / et de tali loquitur Crisostomus super Matthaeum
ubi dicit Qui rem comparat ut integram et immutatam vendendo lucretur ille est mercator
qui de templo dei eiicitur . Item ex circumstantia modi negociacio illicita est . scilicet cum exercetur
cum mendaciis et periuriis . secundum quod dicit Crisostomus super Matthaeum mercator sine mendacio
et periurio esse non potest id est vix et difficulter . Item ex circumstantia temporis illicita
est negociacio cum exercetur diebus sollempnibus et festivis orationi et vacationi deputatis
quia tunc est contra preceptum de sanctificatione sabbati Exodi 20 Non facias in eo quicquam
operis . Item ex circumstantia loci illicita est cum exercetur in loco divino cultui deputato
propter quod Matthaeum 21 Christus eiecit ementes et vendentes de templo . Item ex circumstantia
personarum est negociacio illicita . scilicet cum res carius venduntur transeuntibus quam intra
manentibus Unde in Concilio Albanensi dicitur . presbiteri plebes suas moneant
ut hospitales sint et non carius vendant transeuntibus quam in mercato vendere possent
Ex isto patet quod negocio sit licite et honeste . cum exercetur a persona primaria scilicet laycali
necessaria et pia causa scilicet ut possit sibi et sue familie in necessariis providere . ad
opera misericordie et debito modo . scilicet sine mendacio et periurio et tempore competenti ut
non in die festo / et loco congruo et tali spacio apto et congruo prout convenit vendere
secundum hoc dicit Canon ex epistola Clementis / quod negocia mundana et secularia
opera sunt quae in unitate exhibeat vacantes laici . Item et iterum dicitur alio canone
ex eadem epistola Unicuique laicorum proprium est in unitate sibi in his que ad communem
vitam usui proficient operam fidei dederint id est sine fraude / qui enim hac fide
et intencione non habet . peccant supplicando . Item ad Romanos 14 . Omne
quod non est ex fide peccatum est .

Conclusio ad istum articulum . Rem vendere plus quam valet . aut rem emere minus quam valet est
secundum se iniustum et illicitum . probatur quia committit fraudem contra proximum est peccatum igitur
iniustum et illicitum contra communia . sed antecedens probatur . quia fraus et dolus non decet alicui
proximum Tunc ultimo arguitur sic Canon vendere et volens emere facit fraudem contra proximum

licitacio est inter alios vendentes et emptores sup(er) se augmentu(m) vel diminucione(m) faciunt ad (con)fessione vel p(ro)missione
Et licitator arg(uitur) i(d est) appciat(or) adde(re) vel diminuere p(re)ciu(m) rei q(ue) vendit(ur) ut si quis dicat se vendere p(ro) x solidis et alt(er)
dicat ego dabo xi solid(os)

Ista d(icit) Tulius li(bro) de officiis Tollendu(m) est ex reb(us) (con)trahendis omne mendaciu(m)
no(n) licitatore(m) venditor no(n) q(ui) contra se licitat(ur) emptor apponat Et Ambr(osius)
i(n) li(bro) de officiis li(bro) iii(o) c(apitulo) iii(o) d(icit) Claud(?) ut loquar de (con)tractib(us) ceteris ac
maxime de coempcione p(re)dior(um) vel transaccionib(us) atq(ue) pactis Nonne formule
s(unt) dolu(m) malu(m) abesse cuiq(ue) dolus fuit dep(re)hensus duplici p(re)cio obnoxiu(m)
fore ubiq(ue) honestati respondeat (con)dicio q(uod) dolu(m) excludit Unde da(?) n(on) s(un)t p(ro)
suo malo et obp(ro)briu(m) no(n) s(un)t ad ius p(ro)p(r)ios suos Et i(n) seq(ue)nti ca(pitulo) v(o) d(icit) Ecclesia
vero no(n) declinat — iuste aut(em) manifestissima est (con)t(ra)rium no(n) decet bo(nu)m nec deprimo iusto affica
quecu(m)q(ue) n(on) dolo aliquid annecte(re) fraudis ne (con)pone(re) quid evidenti(us) eo q(uo)
ancianas q(ui) fraudaverit de p(re)cio agri sui que ipe vendidat porcione(m) q(uod) p(re)cii tanq(uam)
su(m)me totius muneris an(te) pedes posuit ap(osto)lor(um) sicut reus fraudis interiit
licuit illi nichil offerre et h(oc) sine fraude fecisset s(ed) q(uia) fraude(m) admiscuit
no(n) liberalit(at)is gra(cia)m (con)portavit s(ed) fallacie pena(m) exsolvit ecce quid factu(m)
est circa ananiam videat quil(ibet) qui fraude(m) facit circa p(ro)xi(mu)m ne sibi peiora
contigant et dicat(ur) sibi illud Act(uum) v p(re)cunia tua tecu(m) sit i(n) p(er)dicione(m) Ite(m)
empcio et vendicio introducta est p(ro) co(mmun)i utilitate ho(min)um ut d(icit) Ph(ilosoph)us p(rim)o Polit(icorum) s(ed)
quod p(ro) co(mmun)i utilitate introductu(m) est no(n) d(ebe)t ee(sse) mag(is) i(n) gravame(n) unius q(ua)m alterius
ideo d(ebe)t s(ecundu)m equalitatem iusticie (con)tractus int(er) eos venire q(uan)titas aut(em) rer(um) q(ue) veniunt
i(n) usu(m) ho(min)is mensurata est s(ecundu)m p(re)ciu(m) ad q(uo)d inventu(m) est numisma ut d(icitu)r v(o)
ethic(orum) Et ideo si p(re)ciu(m) q(ua)ntitate(m) valoris rei vel e(con)v(er)so res excedat p(re)ciu(m) tollet(ur)
equalitas iusticie et p(ro) (con)s(e)q(ue)ns carius vendere vel vilius emere re(m) q(ua)m valet est s(ecundu)m se
iniustu(m) et illicitu(m).

De ista q(uesti)one s(ecund)a Henr(icus) Gorkam(?) maligni s(un)t illi ho(min)es q(ui) re(m) ce(r)tam vendunt
alicui p(ro) ce(r)ta su(m)ma sciente(s) t(ame)n q(uod) ille no(n) poterit solve(re) q(ui)a necessitatis est emens
et cogitur itera(tum) ad vendend(um) venditor aut(em) solus emit q(ui)a si p(ro)pt(er) verecundia(m) no(n)
audet disponit alicui carius emere q(uod) multo remissi(us) ab emptore emit q(ua)m
ipe vendidit Ubi exe(m)pli gr(aci)a pona(tu)r talis casus Plato civis civitatis necessitatus est
ad solvend(um) alicui ce(r)ta(m) (quanti)tate(m) no(n) habens eis solve(re) venit ad Sorte(m) petens
ab eo accomodari pecunia(m) certa(m) q(ua)ntitate(m) Sor(tes) vero r(espo)ndet no(n) h(ab)eo pecunia(m) ad
acco(m)od(andum) s(ed) h(ab)eo res venales i(d est) pip(er) et pannos eme a me si placet Plato
necessitat(us) emit a Sorte ce(r)tu(m) lapides piperis quos vendit sibi Platoni p(ro) ducentis
aureis Scit t(ame)n Sor(tes) q(uod) Plato venditurus est statim eos(dem) ce(r)tu(m) lapides piperis
antequa(m) recipiat i(n) domu(m) sua(m) et q(ui)a Plato necessitatis est d(icit) Sor(tes) eme a me pip(er)
Sor(tes) r(espo)ndet no(n) indigeo ad t(ame)n si vis vende(re) disponam t(ibi) emptore(m) q(ui) solvet t(ibi)
p(re)cium tuu(m) vel dic(er)e et q(ui)a Plato necessitatus exhibet illud pip(er) p(ro) altero dimidio ce(r)te
q(ua)ntitatis quia pecunia(m) Sortes i(n)stanti dat et sic lucrat(ur) q(ui)nq(ua)ginta q(ua)ntitas
manente re apud eu(m) talis ergo vendicio et empcio est maligna iniusta de
iure naturale et contrari(us) iuri divino et ex(?) t(ame)n i(n) talib(us) casib(us) est malignitas
et iniusta Est ei(us) (con)tra ius naturale Ius ergo naturale est q(uo)d t(ibi) no(n) vis fieri alteri no(n)
facias et quod t(ibi) vis fieri aliis fac Unde d(icit) Mat(thei) vii(o) Om(n)ia quecu(m)q(ue) vultis ut faciant
vob(is) ho(min)es vos facite illis s(ed) nullus vellet sibi tale empcione(m) et vendicione(m) fieri igit(ur)
nec alteri d(ebe)t facere Item est (con)tra preceptu(m) d(omi)ni Na(m) d(omi)n(u)s d(e)us p(re)cepit dilige(re) p(ro)xi(mu)m
sicut semetip(su)m Mat(thei) xxii Sed sic vendendo et emendo no(n) diligit p(ro)xi(mu)m s(ed) mag(is)
circu(m)venit ip(su)m q(uod) p(ro)hibitu(m) est ab ap(osto)lo p(ri)ma ad Thessa(lonicenses) iiii(o) dicit enim ap(osto)lus

Vnde dicit Cassiodorus in epistola honestus lucrum est per quod nemo leditur iuste
acquiritur et nulli preiudicatur et cum hoc dicat autem secundum per quod prestita queritur
neccessitas est pervadere periculum per fratres obrobrium / pro agricultura vero licitum est

hoc est voluntatis dei ne quis supergrediatur neque circumveniat in negocio fratrem suum. per hoc quod dicit supergrediatur
excludit aliquis vendere. sed per hoc quod dicit circumveniat excludit emptorum dampnosa maledictum — Item dicit Cassiodorus
Item tales faciunt contra iusticiam et equitatem id est maligni. Unde patet quod eadem re
pluribus vicibus vendunt illa persona vendit, iterum emit et vendit. et sic per eadem re qua
vendit et emit. recipit decem vicibus sic vendendo triginta a quadraginta mercatas. et
solus prima vice emit pro centum. et sic lucratur ultra dividum pauperum et per quos fit contra
iusticiam et equitatem et per inequale fit sedicio vero politicorum. hoc est quod beatus Augustinus super
illud psalmi Quoniam non cognovi negociaciones dicit Quoniam enim negociatores actuosi sunt
qui ex eo agunt. presumunt et opera sua laudant. non perveniunt ad gratiam dei et sed
infra Quoniam ignorantes dei iusticiam et suam volentes statuere iusticie dei non sunt
subiecti. merito negociacionem dampnum est. quod negat enim quantum malum est. quod negat
et cum dominus omnium tunc de templo eiceret ementes et vendentes quibus dixit scriptum est
domus mea domus orationis vocabitur vos autem fecistis domum negociationis. id est gaudentes de operibus
suis et cum non querentes. tum tamen dicit vacate et videte quoniam ego sum dominus. Item prima Iohannis
iii. dicit. si videris fratrem tuum in necessitate positum et clauseris viscera ab eo sed ei
non accomodaveris. quomodo caritas dei manet in eo. sed sic vendendo et emendo
videt proximum in necessitate positum et non solum ei non accomodat. sed quod maius est
eum spoliat et dampnificat. et ultimate depauperat et incarcerat. quomodo est ergo hic caritas.
quomodo iusticia et quomodo equitas. unde Zacharias vii dicit iusticiam et misericordiam facite unusquisque cum fratre
suo proximo suo. Et ideo tales similes sunt spoliatoribus et furibus. spoliator enim totum
quod est hominis recipit. depauperat et incarcerat. sic et isti et per quos sicut raptores
suspenduntur et decollantur. sic et isti debent suspendi et decollari et tolli de
medio eorum. sicut narrat philosophus primo politicorum de quodam qui in Sicilia emit omne ferrum
et cum venissent mercatores solus vendebat et lucratus fuit de quinquaginta talentis centum
Dionisius tirannus siracusanorum mandavit ei quod receptis pecuniis suis amplius non
maneret in Siracusis. inveniens enim videbatur tiranno quod alius tirannus sic ditaretur
et iactura aliorum. utinam hoc fieret non essent tales emptores dampnosi
Unde dominus Deuteronomio xv dicit. si unus de fratribus tuis qui moratur tecum intra
portas civitatis tue in terra quam dominus deus daturus est tibi ad paupertatem venerit
non obduraveris cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis
mutuum quo eum indigere perspexeris. et infra. ne agas quippiam callide
in eius necessitatibus sublevandis. ut benedicat tibi deus in omni tempore et in cunctis ad que
manum miseris. Item tales faciunt contra veritatem emptionis et vendicionis et
per quos non est emptio nec vendicio. unde patet quod in emptione res vendita debet
transferri in dominium ad ementem ut est de diffinicione emptionis / sed sic non est in
casu proposito. nam adhuc dominium rei manet circa vendentem eo quod aliquis res
maneret et si talia emptori spectat tamen adhuc vendens rehabere rem et ita proprie non
est ibi emptio et vendicio. sed forte magis mutuacio. sed in mutuo aliquis ultra
sorte recipere usura est. et tales videntur esse de numero usurariorum.
Sed forte dicet aliquis Centum lapides piperis empti sunt proprie emens sed de re
propria potius quilibet facere secundum voluntatem suam et sic potius in quantis dare. potius etiam
in vendere remisse sed pro centum aureis. Ibi dicitur quod dicens de proprio potius scilicet

face scdm vo^te sua Rndeo q no Na illud possu face qd iuste possu face
hoc aute no possu iuste face na si fui i neci te poriti no possu iuste t dare
z plus care qr ordinata caritas incipit a seipso / i^r plus i neci te in pncie tenor
eam alter / esse ei crudelis in ipsi sz te ditado z me depaupando · ecia
si ego possu t gratis dare tu no debes accipe · exemplo allexandri magni
Ali qd cedisset ... parua re Rndit no decz ud hoc recipe · si magis decet dare
Ite qr dicis possu gratis dare ... lz pt e mis applicatur · possu ei gratis
dare si nescio si facio · Na nullus e ita stolidus qr daret totu alteri z solus
mas incederet · admisso tn qr possu gratis t dare no sequi^r qr possu ita remisse
dare Et racio diuersitatis e qr dare e oio volu^riu si vebe no oio vo^riu si
impetu ex vo^ro si no vo^ro.

Dre^m scdm Cas vedes aquirit supue^do re ad emes mg cedo z aqui
vedo eo^m te^r ad restitucionem · pz qr talis vendicio z empcio e maliciosa z turpis
qz fit cu fraude i^r tenetur ad restitucionem / tn qua qlibet p mali^cz z fraudem
qd aquirit te^r restitue scdm ued^m dei Vnd levit v d^r reddet oia q p
fraude voluit obtinere / vo scdm diuina lege illicitu reputa^r si i empcoe et
vendicoe no sit eq^litas iuste obseruata z tene^r i^e illi plus qz recompesac ei
qd depnificatus e si sit no vel depnificatum vt d^r btus Thomas 2a 2e q lxxvii
ar. p^o i solu. p^i arti.

Ordm 3m certu re vende p maiori pcio qz alias venderet ppter expectacioz est
oio illicitu z usura^m · pz qr i oi vendicoe dz hoc genere · qr venditor vendat
re sua · sz i tali vendicoe venditor no ved^t re sua · pz qr solu ved^t tpus
z hoc no e suu · Sz forte dices · carendo z expectando pecuniam illa ego
depnificor qr cu i^a pecunia possu multa lucri si habe ea · Rn^r qr falsu
e qd depnificeris forte eni multu lucrif · Na si habes pecuniam forte
fur vl latro possit t^r ea rape vl ignis consume z i mercacione pdere tu ista
ecia ex possibil sunt / i^r si te^r t p isto qr tu forte depnificaris tu teneris
illi ex qr tu no depnificaueris z sic fiet recompensacio · Ite tu i vendendo
es liber vl i^r vis illi vede ad certu tpus aut no vis · si no vis sis semp
portatus · si aut vis vede debes velle oc qd sc^r venditor sine sit care si
no posse intendis sine expectacione Na d^r auctor sex principiorum · dat forma
gsc^r – dat oia gsequencia formis sz expectacione ~~...~~ illa vendicioz igi^r ex dedo hoc
velle · Ite si vis vede pro ea te quod vis vede z nichil vineres vedi le
n pecuniam p illa aut du^r equalens / i^r no potes plus pete · Ite qr dicis
eu i^a pecunia possu multa lucrari Rn^r qr hoc e dubiu qr forte multu potis
pd · Sz forte dices · tn ille emptor multu lucratur tu i^a re vendita / i^r
ex expectacione te^r in aliqd dare · Rn^r qr si ille lucr^r hoc no e ex re
tua si ex industria illius · z no ex tua re vendita · Na si nollet illa
re vende nullu lucru haberet / i ptate enim sua e illa re vendere vl no vendere
hoc actu illius nichil te^r t^r · ~~Sz qd tunc de illis~~
Sz qd de illis tunc e sentend q dant alias pecunias alicuius mutuo ad
nundinas volentes solu habere lucru puenies ex illis pecunys dicit

ad negotiandum. Respondeo secundum Richardum super 4° Sententiarum. Qui sic dat pecuniam ad negotiandum contrahitur tribus modis. Uno modo quod capitale et lucrum ponuntur sub certitudine. Secundo quod capitale ponitur sub certitudine et lucrum in fortuna, ut cum aliquis dat alteri ad nundinas certam mercationem sub tali pacto quod habebit aliquam portionem lucri si fuerit lucrum, capitali suo semper salvo quidquid acciderit. Tertio quod lucrum ponitur sub certitudine et capitale in fortuna, ut cum aliquis eunti ad nundinas dat certam mercem recipiens in se periculum capitalis nisi tunc pereat per culpam aut negligentiam accipientis illam pecuniam. Quarto quod utrumque ponitur in fortuna et sub dubio, scilicet tam capitale quam lucrum. [illegible] Tribus primis modis aliquis recipiens ultra usuram committit. Nam tales contractus sunt usurarii sive fiant directe vel indirecte explicite vel implicite et per consequens tenetur ad restituendum. Primus et 2us modus satis noti sunt quod sunt usurarii quia ibi aliquid recipitur ultra sortem. Sed de 3° modo patet per ~~[illegible]~~ capitulum naviganti ubi dicitur Naviganti vel eunti ad nundinas pecuniae quantitatem mutuans pro eo quod suscipit in se periculum recepturus aliquid ultra sortem usurarius est censendus. Sed pro quo dicitur non fuerit culpa vel negligentia illius qui accepit. Ratio quia raro accidit quod pecunia quam mutuo accepit pereat. Unde ille qui in casu isto dat mutuo pecuniam quamvis habet in favore suum id quod accidit ut saepe et frequenter, non tamen habet contra se nisi quod accidit ut raro. Sed quarto modo recipiens aliquid ultra sortem non committit usuram. Nam ratione dubii contractus ille excusatur ut in eodem capitulo;

Utrum aliquis possit vendere et emere quando licitum est secundum leges humanas, licitum sit contrahentibus se adinvicem decipere usque ad dimidiam iusti pretii, non tamen secundum legem divinam. Haec conclusio est beati Thomae 2a 2e q. lxxvii ar. primo in solutione primi argumenti. Probatur prima pars per [illegible] capitulum Dilecti de emptione et venditione. Secunda pars sic conclusio secundum beatum Thomam ibidem. Nam lex humana populo datur in quo sunt multi a virtute deficientes, non enim datur solis virtuosis, et ideo lex humana non potuit prohibere quidquid est contra virtutem, sed ei sufficit ut prohibeat ea quae destruunt hominum convictum, alia vero habeat quasi licita, non quia ea approbet, sed quia ea non punit. Sic ergo habet quasi licitum, poenam non inducens, si absque fraude venditor rem suam supervendat aut emptor vilius emat, nisi tunc sit nimius excessus, quia etiam tunc lex humana cogit ad restituendum, puta si aliquis sit deceptus ultra dimidiam iusti pretii quantitatem. Sed lex divina nichil impunitum relinquit quod sit virtuti contrarium. Unde secundum divinam legem illicitum reputatur si in emptione et venditione non sit aequalitas iustitiae observata, et tenetur ille qui plus habet recompensare ei qui damnificatus est, si sit notabile damnum, quod ideo dico quia iustum pretium rerum non est punctualiter determinatum, sed magis in quadam aestimatione consistit, ita quod modica additio vel minutio non videtur tollere aequalitatem iustitiae;

de usu[ris]

[illegible]

Cta mutuatis

Deventum ad secundum articulum restat videre de contractu emptionis cum talis contractus sit licitus
et utilis. Nota primo quod contractus emptionis et venditionis inventus est propter relevandas indigencias
et miserias hominum. Nam homines debent esse misericordes ad invicem iuxta illud Luce vi Estote
misericordes sicut et pater vester misericors est. Amicus autem est qui relevat alterius miseriam et indigenciam
ut eo quod nomen misericordia et per quod in contractu emptionis quis alium relevat debet in sublevacione
indigencie sue. Non tamen isto modo ut unus alterius indigenciorem reddet aut ut unus cum
alterius iactura locupletetur, sicut quando contractus iniuste exercetur. Item
Item non venditur nisi res temporalis ut talis non annexa spirituali transferibilis in alium. Et sic spiritualis
pro, dicitur temporalis quia res spirituales non sunt nobis date a deo ad vendendum, dicitur ut talis
quia aliquando benedicta est res temporalis que potest ut talis vendi sed non ut benedicta. Dicitur non annexa
q3 1 spirituali quia iuspatronatus est annexum vel accedens beneficio et res temporalis que a laicis
haberi et cum temporalibus transfertur de uno in alium. Hoc iuspatronatus per se solo non potest
vendi, dicitur transferibilis quia quod non est alienabile non est vendibile etc. sicut opera pietatis
aut castitatis et aliarum virtutum, dicitur estimabilis pro eo quod res et precium adequentur
ut dictum est in primo articulo.
Item non res sunt triplices. Quedam sunt res que tempore contractus actualiter vel realiter non
existunt sed per contractum emptionis et venditionis creantur et incipiunt esse, et iste
res ante contractum ipsum non dicuntur res sed solum ficte dicuntur et ymaginarie
ubi gratia. Census recipit decem marcas a Petrone et obligat se dare unam marcam
singulis annis ad vitam, non relata ad aliquam rem. Hic una marca incipit
esse et prius non fuit. Alie sunt res realiter et actualiter in rerum natura existentes
ante contractum venditionis et emptionis ut sunt fundi, census, castra, domus et ville
quando ante contractum existunt. Alie sunt res numerabiles mensurabiles et ponderabiles
ut vinum, frumentum, aurum et argentum et pecunia et iste res ex natura sua impor-
tant se ipsas et habent spacialem valorem ab arte inductum et ultra quam valent
nullus sine precio aliquid accipere potest. Nam si ultra recipit usuram committit.
Et iste res esse cadunt sub ipso mutuo et immediate per tradicionem fiunt accipientis.
Et ipse accipiens tenetur easdem res in genere vel specie sub illo numero pondere mensura
sub quibus eas recepit restituere, et si dans ultra mensuram pondus aliquid postularet
vel reciperet usuram committeret, cum sciret quod numerus et valor illarum rerum in solum nm 1
se ipsas importat.
Item non quod res actualiter et realiter in rerum natura existentes sunt adhuc duplices.
Quedam sunt que ante contractum sunt institute, ut si habeo domum in qua habeo
quolibet anno decem marcas, tunc decem marce ante contractum sunt in rerum natura. Alie
sunt que ante contractum non sunt, sed tempore venditionis instituuntur, ut si habeo domum
et nullum censum in eadem domo habeo, sed primo instituo censum decem marcarum, tunc decem
marce sunt res tempore contractus institute. Et ille res adhuc sunt duplices, quia
vel ille census sic institutus potest haberi de illa domo, aut non potest haberi. Si potest
haberi adhuc contingit dupliciter, quia periculum rei empte manebit apud ementem
vel apud vendentem. Item notandum quod in tali emptione et venditione sunt esse duo
specialiter consideranda, scilicet quod res emantur adequato precio et proporcionato quantum
ad usum hominum secundum quod dictum est in primo articulo, sed res que emitur et precium eius adequentur
et quod fiat iusto precio vero taxato, et quod potest fieri taxando valorem rei que
venditur secundum condiciones regionis loci vel temporis, et secundum quod videtur expediens utilitati
et cum hoc rei publice;

Item notandum quod contractus reempcionis potest fieri triplici[ter]. Uno modo quod utraque persona obligatur
ad revendendum vel ad reemendum ad voluntatem alterius. Alio modo quod ille contractus stat
solum in voluntate emptoris. Tercio modo quod ille contractus stat solum in arbitrio vendentis.
Item notandum difficile est circa hanc materiam unam ponere conclusionem que includeret omnes contra
ctus reempcionis utrum tales essent liciti vel illiciti. Nam reprehensibiles sunt qui
contractus reempcionis et vendicionis indistincte admittunt vel qui predicant publice tales
indistincte esse licitos. Nam tales dant viam peccandi, ex quo inter licitum et
illicitum non distinguunt. Ut autem sit distinccio ponende sunt multe conclusiones et sunt
opposite declarantes quando tales contractus sunt liciti vel illiciti. Ex hoc contractus resultabunt una specialis
conclusio universalis;

Conclusio prima. Contractus reempcionis et vendicionis rerum que ante contractum in rerum natura non
existunt, talis contractus est illicitus. Verbi gracia: obligo me tibi ad unam mensuram singulis annis
quia michi das decem et vendo tibi tale ius percipiendi non relatum ad rem scilicet ad domum vel villam
et illicita vendicio. Probatur sic: In omni licita vendicione et empcione debet fieri proporcio precii ad
rem venditam, sed hic non potest fieri proporcio precii ad rem venditam, quia est census constitutus per
contractum, probatur quia talis census ante contractum nichil est, et precium aliquid est, sed inter non ens
et ens nulla est proporcio. Igitur sequitur quod non est licita vendicio. Item nichil dat quod non habet
primo Elencorum. Sed vendens non habet censum, igitur non potest dare et per consequens pro nichilo recipit precium.
Item ille qui dat precium de propria pecunia sive annuatim recipit a vendente censum salva sibi
sua pecunia principali, et sic per continuacionem temporis ista summa pecunie principalis importat
semper duplicata, quod est contra naturam pecunie ut patet 3o notabili;

Conclusio 2a. Contractus reempcionis super aliqua re in natura existente, talis contractus est
licitus indistincte tamen secundum condiciones inferius positas. Probatur: res licite emi vel vendi
possunt que in empcione et vendicione venire possunt; sed res in natura existentes sunt huiusmodi
probatur quia datur precium pro re scilicet pecunia, et eciam datur res vendita scilicet pecunia in censu vel certi
redditus, igitur talis vendicio est licita. Et licet pecunia per se emi non potest, quia pecunia
inventa est ad hoc ut sit mensura in empcionibus vel vendicionibus ut dicit philosophus primo politicorum.
Sed si quis utitur aliqua re ad id ad quod non est instituta abutitur ea, igitur census
vel pecunia emi vel vendi non potest, potest tamen bene emi vel vendi ius percipiendi
talem quantitatem pecunie annuatim, quod transit cum pecunia. Sicut ius patronatus se solo
emi vel vendi non potest quia est annexum spirituali, sed quia transit ius patronatus cum villa
que emitur, sic indirecte ius patronatus emitur, sic similiter de pecunia

Conclusio 3a. Contractus reempcionis et vendicionis factus super aliqua re existente in
rerum natura ubi precium non equatur rei vendite, talis contractus est illicitus. Verbi gracia
Emo domum pro certis mensuris que valet ducentas ad revendendum, talis census est
illicitus. Nam ut dictum est in conclusione prima articuli. Res emere vilius quam valeat est
iniustum et illicitum, sed talis est iste contractus, igitur est illicitus.

Conclusio 4a. In contractu reempcionis et vendicionis si res et precium equantur secundum communem
estimacionem hominum et regionis loci et temporis, talis contractus est licitus. Per
exemplum ut si emo domum pro ducentis mensuris et secundum communem estimacionem hominum
tantum valeat, contractus est licitus. Probatur: nam ut dictum est in uno notabili primi articuli ad
hoc quod vendicio sit iusta et pura requiritur quod vendens credit bona fide rem vendidisse
iusto bona estimacione hominum, et emens dat precium sufficiens iusto communi estimacione
hominum;

Conclusio quinta. In contractu emptionis et venditionis, si res que venditur tempore quo contrahitur et post venditionem, si res de re tali haberi non posset, talis contractus est fraudulentus
et illicitus. Verbi gratia, Constituo rem in domo mea decem marcarum, cum tamen in rei
veritate non possit haberi nisi octo marce, talis emptio est illicita. Patet per hoc quia vendo illud
quod non est, res quod fingitur, in venditione est illicita, tamen quia ex prima conclusione etiam
illi mai.. apparet fraus etiam tale emptione, igitur emptio est illicita.
Conclusio sexta. In contractu emptionis si res primo instituitur, et postquam venditur et
habet pretium de re illa contractus est licitus, dummodo tamen fuerit hic, quod pretium et res
vendita equatur, patet quia ibi nulla fraus intervenit.
Conclusio septima. In contractu emptionis si res vendita non traditur cum pleno domi- 132
nio emptori, et emptor non vult capere totum periculum super se illius rei, talis
contractus est illicitus. Verbi gratia, si venderem tibi domum pro certis marcis, et dominium non
dare tibi in possessionem, contractus esset illicitus, et si nollet emptor subire periculum,
et dispendium aut dare tributum. Similiter de re generaliter, contractus est illicitus. Quo ad primam
partem patet quia in venditione et emptione debet hoc concurrere, ut emptor det pretium
pro re vendita, et venditor det rem venditam ementi, sed sic non est in proposito casu,
igitur est contractus illicitus. Sed quo ad secundam partem patet. Circa emptorem et venditorem
venditorem, quia si sic tunc gravaretur venditor, nam res ut domus est alterius, nec
habet aliquam utilitatem hic de eadem domo, si tamen staret pro periculo domus, multum
gravaretur venditor, et fieret cum iactura venditoris. Etiam periculum rei sequitur
rem, sed res non est venditoris, ergo nec periculum rei est venditoris, sed rei ipsius emptoris
[illegible] sic periculum est emptoris, et emptor non vult subire periculum illius rei,
igitur contractus est illicitus.
Conclusio octava. In contractu emptionis si res vendita traditur emptori cum pleno dominio
et emptor vult subire totum periculum rei vendite, contractus est licitus, si fuerit tamen conditionibus
et circumstantiis superius expressis. Patet hoc quia in pura et simplici emptione si res empta traditur
emptori, et emptor recipit in se periculum, contractus est licitus, igitur etiam in venditione conditi-
onata sub spe tituli emptionis, tamen quia quod non apparet ratio dubitandi.
Conclusio nona. In contractu emptionis cum utraque persona obligatur ad revendendum
vel reemendum ad voluntatem alterius, seu cum ille contractus solum stat in arbitrio
ementis, talis contractus est illicitus. Pro prima parte patet quia est sicut contractus mutui
pro pecunia est licitus, sed talis est hic, ergo est licitus. Maior nota, minor patet, quia tam
emens quam vendens potest postulare rem suam indifferenter, quia in voluntate cuiuslibet
istorum est ut sint ubi contractus et hic concludit mutuum evidenter. Secunda pars probatur,
patet quia talis contractus est in gravamen vendentis, eo quod emens compellit eum ad reemendum
pro voluntatem suam, quod cedit in gravamen vendentis, sed talis est illicitus.
Conclusio decima. Contractus emptionis et venditionis stat solum in voluntate et arbitrio
vendentis, talis contractus est licitus, qualificatus tamen secundum conditiones superius expressas.
Patet quia in tali contractu fuerit specialia contractus, et nichil preter conditionem et pactum interveniret
quod caderet in fraudem usurarum vel alias viciaret contractum, igitur talis contractus est licitus,
sicut patet ex superius dictis.
Conclusio undecima, que elicitur ex omnibus istis conclusionibus. Contractus emptionis et ven-
ditionis simpliciter specialibus et qualificatus secundum circumstantias et conditiones expressas
superius est licitus et iustus. Dico patet in eo consuevit vel usus consensu patet tamen vendentis.

cum emptis / precium mercis seu rei que venditur id est quod emitur pro iusto precio / racionabiliter
taxato / taxando valore rei / secundum condicionem regionis loci et temporis / et secundum
ea que expediunt utrique ementi et vendenti ac rei publice / ita quod fiat adequacio
dati et accepti / secundum proporcionem conveniens ad usum hominum / et quod emptor stet in toto
periculo / et venditor habeat libertatem reemendi secundum voluntatem suam / sic quod nichil
fiat in fraudem usurarum / ita quod sit bona fides utriusque / et per hec ulterius multa concludo / primo si venditor consuevit usuras exercere / tunc estimandum est tale contractum
fieri in fraudem usurarum. Item si mutuum peto / et creditor dicit non mutuabo / sed
si vis emere a me sub certo tempore maiori quam modicum est precium / hic utrumque fit in fraude
usurarum et non fit bona fide. Item si venditor manet in possessione rei vendite et
reconducit / ista ei est filia / que fiunt in fraude usurarum et non bona fide. absit
ut sit a contractu reempcionis et vendicionis. et sic tunc contractus potest licite fieri / sed quis est
qui tale contractum sic qualificaret cum istis circumstanciis et condicionibus ad reemendum et laudabiliter eum faceret ei mirabilia in vita sua / sic et eciam faciendo rarissime tales
contractus et non fiendo ita conveniens sicut periculosior iam fiunt / et seducunt multos concientie
tam in spiritualibus quam in secularibus / tot enim sunt hodie invenciones hominum circa tale contractum
ut vix possit circa re la dare ad subvenienda fraudibus hominum et cupiditatibus eorundem
que continue fabricantur (que) proximum. Et igitur concludo primo libro hic est contractus reempcionis
et vendicionis fulcitus talibus et qualificatus secundum circumstancias et condiciones supra
expressas licitus iustus et non usurarius. hec conclusio duplici probatur scilicet auctoritate et racione
Auctoritate patet levitici xxv. ubi habetur quod deus mandavit iudeis ne terram perpetuo
venderent / sed sub pacto reemendi / dicit enim moyses / terra quoque non vendetur in perpetuum
quia mea est et subdit unde cuncta regio possessionis vestre sub redempcionis condicione
vendetur. Racione autem probatur. Illud quod non contingit fieri in fraude usurarum sed ut subveniatur necessitatibus pauperum / ne in paupertate cogat eos devenire / hoc licitum
et iustum est sed in contractu reempcionis et vendicionis quod non fit in fraude usurarum sed
venitur necessitatibus pauperum / igitur sequitur quod talis contractus est licitus / hic quia cum per
quam multa permittuntur propter evitandum paupertatem que alias non permitterentur ut patet nam
diebus dominicis et aliis diebus festivis propter necessitatem possunt homines circa piscaturam
intendere cum aliis temporibus pisces ibidem non consueverunt inveniri. Ostendit eciam
casus iuris propter necessitatem et paupertatem et dispensacione licite hoc potest fieri / bene autem
non est dicendum per hos ei contractus vidiamus fratribus subveniendo / multi magis crescunt
in diviciis bona et possessiones acquirendo / quod si alias fieret / non tamen comode possit
fieri / si perpetue venderentur bona ipsorum / subiacerent ei sed perpetue fruitur.
Item Quicumque implet mandatum ipsius dei et nature / iuste et licite facit / sed in
contractu reempcionis et vendicionis quilibet implet mandatum dei et nature cum in tali contractu
quilibet iuste et licite facit. Quod nunc / sed maior patet per id quod dicit proxime / si vis ad vitam
ingredi serva mandata dei / sed bene probatur / quod in tali contractu homo diligit proximum
nam dicit Gregorius omelia / probacio dileccionis exhibicio est operis / sed in tali contractu
exhibetur opus pietatis. Unde Gregorius vii moralium dicit circa proximum amare
convincitur / qui non cum eo eciam in illius necessitate ea que sibi necessaria sunt impertitur. Et sic ipsum
preceptum nature nam preceptum nature est quod tibi vis fieri alteri fac / ut Thobie
iiii sed tu velles tale contractum fieri in necessitate positus / igitur eciam aliis facias. Item
quicumque recipit ultra sortem usurarius est sed in tali contractu non recipit ultra sortem igitur
non est usurarius / maior nota / minor probatur / quia per eandem peccuniam venditor rehabet potest quod ipse

recepit ab emptore. patet ex contractu ultimo. Sed forte dicas ymo forte recipere videtur
quia emptor lucratur fructus ultra pecuniam datam vel ultra capitale. Unde qui in re
dicendum de iure fructus non sunt computandi in sorte ut patet de rebus ecclesie non alienandis Et
de pignoribus ca. Illo nos. Item ille emptor stat in periculo rei empte et propter periculum
quod recipit super se illi fructus non computantur in sorte. Item si illi fructus computarentur
in sorte et propter hoc esset usura, tunc sequeretur quod in venditione pretia si que fraude propter
et ista computarent in sorte etiam esset usura quod est falsum. Item nec isti fructus erunt etiam
usurarii.
Item iste contractus reemptionis de est a iure permissus quod non, si primum tunc est licitus et iustus
quia quod auctore legis aliquis agit non peccat, cum unus tribuit unicuique quod suum est. Videtur
Or secundum sed quod ius admittit seu permittit. Contra Ius admittit tale contractum
quia vendi potest fundus pro etiam pecunia ad certum tempus sed ad viginti annos et expressum vel
pecunia. ut notat Johannes Andree in ca. Significante super glossa. Et tenet, istud
per legem ff. de pactis dotalibus Si vir uxori. Sic ergo in casu isto vendi potest si fa-
cultas adest. Item dicit lex ij C. de pactis inter venditorem et emptorem quod licite
venditur eo pacto, quod quandocumque pecunia restituatur, quod res ad venditorem revertatur
Ut notatur de usuris Conquestus. Sic in proposito. Item talis contractus est licitus, si dico
vendo tibi fundum ita quod si non redemero infra tale tempus fundus tibi remaneat. nam
tale pactum in re emptoribus locum habet. Item si venditor ita dicat, vendo tibi
fundum sub tali pacto. si emptio tibi displicebit infra duos annos restituam tibi
pecuniam, tale pactum bene tenet ut hic notatur. Sic ergo in proposito casu res potest
vendi sub pacto revendendi. Item res potest vendi in perpetuum, igitur ergo potest vendi
sub conditione et pro quibus sub reemptione, tamen contraria quia non apparet ratio disputata.
Sed contra ista sic facit, in contractu emptionis et venditionis neuter obligatur
alteri. Sed in tali contractu reemptionis unus obligatur alteri, ergo contractus reemptionis non est
contractus emptionis, antecedens patet, quia in contractu emptionis et venditionis res venditoris plene fit
vel esse debet emptoris, et uterque recipit equivalens pro re sua ut sic iustitia commutativa, Sed
hoc non est Respondetur quod duplex est venditio et emptio quedam pura, et illa contingit cum pura
mutuo rebus alter alteri nichil obligatur, alia est emptio impura. permixta seu condi-
tionata, immo ratio procedit de emptione et venditione pura et non conditionata, Sed contra
in tali contractu reemptionis non transfertur dominium rei in ementem. Nam emens non est
certus de possessione redituum pro aliquo tempus, eo quod expectat fructus et tempore medio
ille potest reemere, etiam non potest ille re illa sicut vult uti, nec pro voluntate sua dispo-
nere commutando pro alia re, vel alias secundum suam voluntatem faciendi disponendi, et
pro quibus dominium illius rei non est translatum in ipsum, et ita cum dominium rei non habet sed
quod ultra sortem accipit usuram committit, Respondetur quod hoc non obstat, non enim valet
maxime propter conditionem non revendendi, igitur in ipsum non est translatum dominium, Ratio quia in ipsum
dominium illius rei manet in emente. Sed fit dominium transferri in ipsum pro nova reemptione
aliorum rei quia nullus est certus de vita sua pro quocumque tempus, igitur nullus est certus de
possessione aliorum rerum temporalis et pro quibus videtur quod contraria non valet.
Sed contra si sic tunc sequeretur quod vendens debet re sua ab emente emere, si vult
eam rehabere et reemere Sed contra volo quod Sortes vendat Sortem Platoni pro certis virtutis

ad remedium, et talis est valor domus iuxta communem estimacionem hominum. Et volo
iterum quod plato domum non redificat nec reparet sed magis destruit et peiorat, ita
quod domus post terminum valet solum octoginta marcas. Et post terminum volo quod sortes
velit habere domum suam. Tunc queritur: sortes dabit centum marcas platoni pro domo vel
non dabit. Si non dabit, erit contra contractum, quia talis contractus est contractus inter eos quod si sortes
voluit domum suam rehabere, reddat centum marcas. Si autem dabit centum marcas, tunc
plato plus accipit pro domo quam valet, et sic ultra sortem videtur accipere, et hoc est usura.
Ibi respondetur quod plato emendo domum a sorte recepit etiam periculum domus super se. Igitur
si domus fuit peiorata et destructa, platoni est destructa, et sic sortes volens reemere
debet tantam pecuniam dare pro eadem domo iuxta valorem tunc temporis. Et quia solum valet
octoginta marcas, igitur tantum sortes dabit. Aut si plato recipit centum marcas, debet totum
reformare et reficere domum eandem sicut ipse eam destruxit. Et sic ibi nulla erit usura.
Sed quod volo quod sortes vellet reemere domum a platone circa festum sancti Johannis, et plato
existens in eadem domo non possit commode se exire nisi circa festum sancti Michaelis, eo
quod non potest invenire habitacionem pro mansione sua. Queritur igitur: plato debet exire de domo
vel non. Si exiret de domo, incurreret dampnum suarum rerum, quia nullibi potest habere domum
ad reponendas res suas. Si non exiret, erit contra contractum ... quod sortes non possit reemere
domum quando vellet. Ibi respondetur: si plato non potest bene exire domo usque ad festum
Michaelis, non potest sortes urgere ipsum platonem de reempcione repetita. Et ex parte
tale dicitur temporis, quousque plato commode se potuit providere mansionem. Propter quod in tali
contractu littere possunt apponi condiciones et circumstancie, quibus sufficienter potest caveri ne emptor
impediatur quominus de re empta pro sua voluntate possit plene disponere, cum ipsius
rei empte plene liberum dominium sit translatum.
Corollarium primum quod sequitur ex ista conclusione: Contractus reempcionis, secundum quod dictum est in conclusione,
si clarificatur et modificatur ab ecclesia, est sustinendus. Patet, quia sic contractus est licitus; igitur
ut sic est sustinendus.
Corollarium secundum: Reprobantes simpliciter et absolute contractus reempcionis esse illicitos non videntur
bene sentire. Patet, quia in casibus talis contractus sepe est licitus et non est illicitus, ut dictum
est. Igitur simpliciter replicare non videtur bene sentire.

Quantu ad 3m arlu q e Utru liceat alicui eme cta qnte pecuie ad tpa
vite sue. Quo ad istu arlu po ista qclo. licite pt aliqs eme cta qnte
pecuie ad tpa vite. servatis tn circumstanciis et qdicoibz positis i pbacoe qclonis
Hec qclo vr ee de intencione Richardi de media villa i quadam qone de qlz
Et vr ea sic pbare. Quilz talis qtractus e licitus dumo servet equalitas
iuris naturalis. Na ad hoc q qtractus emptois et vendicois sit licitus requirit q int
emete et vendete equalitas iuris naturalis fuet sz q tm valeat res q emit
quantum valz illud qd p ea dat et eq. ut ecia dcm e i po arlo. Sz i tali qtractu
fuat equalitas iur naturalis. quod sic pz. Na qsideratis debitis circumstanciis et qsideratis
illis scdm rectam roem ex nlla parte no appet manifeste quis sz vendens vl emens
habeat i illo qtractu parte notabilr meliore. Na dare tanta summa p illis rebz
quanta ille census valet ad vitam illius exempli gra aliqs dat certu numerum p x
ad tpa vite sue et e i tali etate q dat ad dece vl modicu ultra vl infra
e moriturus. tunc no videt quis illorum habeat parte meliore. sz no appareat
manifeste quis eorum habeat parte notabilr meliore. qtractus e illicitus. q ibi cor-
rupitur eqtas iuris naturalis q dz servari int emete et vendente. psumitur
ei tlis qtractus ee illicitus q fiat i fraude usurarum. Et hoc ex duobz. pmo q
modicu pciu dat respcu valoris rei. 2o pp etate et sanitate ementis
ex qbz pt haberi utrum parum vl multu debeat vivere. et scdm hoc magis
vl mius rei empte pcium ee dz. Cuius exempli sit tlis casus. Si aliquis
eet viginti anorum et emat sibi censu p ... ad tpa vite. p decem
marcas. talis qtractus e illicitus. Na emens scdm cursu nature pt adhuc
vivere triginta anis et ultra et sic clarum q i tali qtractu emens hz parte
notabilr meliore q infra viginti anos recipit ducentas marcas. sic igr ibi
no servat eqtas iuris naturalis. Dt tn Richardus i dca qone. qm nobilis ex-
cessus appareret manifeste ex parte ementis. sive sit ultra dimidiu iusti pcii
sive citra. tenet emens. a pciu iusti supple. aut totu quod ultra sorte
recepit restituere et qtractu quitare. Si vero e ex parte vendentis nobilis ex-
cessus. tunc vendens. a illud qd ultra iustu pcium acceperit restituere tenet. aut
saltem quitare qtractum. a dimittere re empta i manu heredis illius q emerat
quousqz de re empta sorte receperit. ut qn quis pdium emit ad vitam sua
i moritur antequam sorte recepit. hec Richardus.
Ex ista qclone sequitur po corre. licet talis qtractus censuu ex sui forma e licitus. no tn
e talis qtractus ita honestus sicut qtractus pdialis. pz scdo pt q no ita clare
appareat quid e quod emitur i hoc qtractu sicut i qtractu pdiali. Na i fructibz pdiorum
imperata multa possunt accidere et oz multa sollicitudine et labore apponere.
ideo i qtractu pdiali pt eqtas iuris naturalis clarius apparere q i qtractu i quo
emitur ius pcipiendi quolz anno ad vitam certa summa pecunie. Cum periculum est
emptoris de sterilitate et tempestate. quod periculum et detrimentum emptor prediorum sepius
sustinet. no aut sic e de illo. qui hz ius tollendi certa summa pecunie. q ibi
nullum periculum e emptoris de terre sterilitate et tempestate. Et dico ex forte sui
q possit ee i emete et vendete intencio corrupta. q possit ee i emete intencio
diu vivendi. et i vendete possit ee intencio et spes moriendi emptoris. et cu pcussa
e intencio. omne opus pveniens ex illa intencione e pcussu dt scte Gregorius i omelia

Et forte tamen esset tales census annuos ad tempus vite emere ad vitam vendentis
quia emens sit fructus debitis circumstantiis, quia tunc ibi non erit aliqua spes de morte
alterius, quia nullus alterius mortem sperabit, sicut patet est ad vitam emptoris.
Corollarium secundum. Licet uterque intendit aliquid recipere ultra sortem, tamen nullus eorum censendus
est usurarius. Patet quia illa ratio contractus recipiendi ultra sortem est usuraria, sed virtute solius
contractus mutui, et talis non est hic sed est contractus emptionis et venditionis.
Corollarium tertium. In isto contractu non emitur pecunia, sed ius percipiendi pecuniam. Patet per primam partem
quia pecunia ad hoc est inventa ut sit mensura et precium in emptionibus et venditionibus, non autem
ad hoc ut vendatur et ematur, et ideo in tali contractu est usus pecunie ad id ad quod non est
instituta. Sed si quis utitur aliqua re ad id ad quod non est instituta abutitur ea, igitur in tali
emptione est abusus pecunie, igitur non emitur pecunia, sed bene emitur ius percipiendi tale
quantum pecunie annuatim super bonis ipsius vendentis. Tale autem ius non est pecunia,
sed cum iure isto quo vendo transit pecunia quam vendi et emi potest, sicut ius proventus
decime non potest emi vel vendi quia est annexum spirituali, sed quia transit cum fundo predii vel
ville que venditur, et ius proventus consequitur illam villam, igitur etsi venditur et emitur indirecte,
quia emens rem emit consequenter omnia que consequuntur illam rem. Sic etiam est in proposito pecunia
non emitur sed bene ius percipiendi illam pecuniam, et pecunia consequitur illud ius percipiendi,
igitur pecunia indirecte etsi emitur, non autem absolute. Et hec dicta sunt de hac questione
cum infortunio tamen meliori;

Utrum sacrosancte Basiliensi Sinodo et sanctissimo domino
nostro domino Felici pape creato ab eadem sancta electo
et instituto a quolibet saluti volenti obediendum sit necessario Et
arguitur ad partem contrariam quod questio sit falsa, arguitur sic, Sacrosancto
Concilio Basiliensi et sanctissimo principi Felici non est obediendum
cuilibet saluti volenti, igitur questio falsa. Antecedens probatur, quia vel
in omnibus vel in aliquibus et in aliquibus non, non videtur
primum. Nam si concilium vel sanctissimus papa Felix preciperet aliquod
malum simpliciter, ut furari, adulterari, nullus tenetur obedire, patet
per sanctum Bernardum, qui scribens ad Adam monachum, dicit Non est
obediendum in malo, et concludit sic, igitur facere malum quolibet
etiam iubente constat non esse obedientiam, sed potius inobedientiam.
Non etiam patet secundum. Nam si sacrum concilium vel Felix papa preciperet
Baroni vel lenoco alicui ut ea que non possideat vel aliquid
non tolleret, illi non tenentur obedire, patet, quia illa precepta nichil
dicunt contra illorum specificam (?) ... igitur illi non tenentur ob-
edire. Antecedens probatur, quia preciperet ut illi abrenuncient (?) per ...
omnibus et ... constituta mali simpliciter, quia forte illi timent
(?) credulitatem vehementer ... non possent illa paupertate
sustinere, sed ultimo oportet eos spoliare aut furari, aut pauperes
... et ... impatientes esse apud deum, et hec sunt mala
... quod dicit sapiens Melius est mori quam indigere, etiam pro-
ximo suo erit pauper odiosus, fratres pauperis oderunt eum, ... et
amici ... preceptum et super preceptum et consilium christi, cum dicat ... et
... de preceptis non tollendi (?) ...
... capere capiat. Et ... ad ... dicit Apostolus precep-
tum de virginibus non habeo, consilium autem do tanquam misericordiam a domino consecu-
tus ut sim fidelis, hoc est consilium ... ante ... non nuptis et viduis bonum est illis si sic permaneant, melius est enim
nubere quam uri. Igitur in illis que sunt media, quia nec bona nec
mala, sacro concilio non tenentur aliquis obedire. Igitur questio falsa.
Item questio sit vera quo ad sacrum concilium, patet per decretum concilii Consta-
ciensis in hec verba. Hec sancta Synodus Constanciensis generale concilium faci-
ens, ordinat diffinit et statuit, decernit et declarat. Et primo quod ipsa
in spiritu sancto legittime congregata, generale concilium faciens ecclesiam
militantem representans, potestatem a christo immediate habet, cui quilibet cuiuscumque
status aut dignitatis etiam si papalis existat obedire tenetur
in hiis que pertinent ad fidem et ad extirpationem scismatis et
ad generalem reformationem ecclesie dei in capite et membris. Et sic ...
Felicem patet per decretalem Extravagantem Bonifacii que dicit subesse
Romano pontifici omni humane creature de necessitate salutis. Et sic questio vera
Nota Sinodus ... concilium ... congregatio ...
... congregatio ... et ... Sinodorum in ecclesia dei scilicet una Episcopalis quam tenet
Episcopus cum suis curatis clericis ac religiosis. Alia provincialis quam primas
vel metropolitanus cum suis Episcopis clericis et religiosis celebrat. Tercia
est universalis seu generalis, quam papa aut concilium generale congregatum
statuit. Et est esse societas multorum fidelium in unum ... et ...

Quam communem intencionem congregatorum. Hec autem Synodus dicitur generalis
respectu regnorum et nacionum, quia de omni nacione dicuntur ad eam venire
et in ea esse diligi vel saltem reputative seu approbative aliqui interpre-
tative. Etiam vocatur generalis respectu causarum quia omnes ecclesiam in ea ad-
mittuntur ad querendum, proponenda et iusticia consequenda. Vel pro dandis
avisamentis ad agenda in concilio. Etiam dicitur generalis ad differentiam provin-
cialium et episcopalium, in quibus non agitur nisi de negociis unius provincie
vel diocesis. Hec Synodus generalis dicitur alio nomine concilium generale
dicitur secundum Ysidorum. Et hoc nomen concilium tractum est ex more Romano-
rum. Tempore enim quo cause agebantur conveniebant omnes in unum, communi quadam
intencione tractabant. Unde concilium a communi intencione tractum dictum
est, quasi consilium vel considium, d mutata in l. Vel concilium dicitur
a communi intencione, eo quod in unum dirigant mentis intuitum. Et dicit
Ysidorus: Sic enim oculus consistit in lumine per supercilia, et preservat a quacumque
corrupcione, sic etiam sacra generalia concilia conservat dei ecclesiam
et christianitatem in lege evangelica, in vita sancta, in veritate, caritate
et iusticia. Et preservat solem ecclesiam et christicolas viros ecclesiasticos
a quacumque heresi, scismate et guerra, discordia, symonia, in aliqua
et turbacione. Ymmo enim ut dicit apostolus ad fideles christianos: nostre
potius si boni emulatores legis evangelice, si boni zelatores fidei
christiane fuerimus. Hec etiam Synodus generalis dicitur sancta propter assi-
stenciam et presenciam spiritussancti. Fides enim katholica hec est ut credamus
in generalibus conciliis presertim sic congregatis spiritumsanctum adesse, et in
ipso spiritu spiritusancto gubernari et ordinari et regi et finiri et omnia
statuta et canones et decreta in eis facta a spiritusancto esse inspira-
ta et eis ut articulis fidei. Refert enim Ysidorus in libro conciliorum, quod
Celestinus papa in epistola transmissa ad Synodum Ephesinam dicit: Spiritus
sancti testatur presenciam congregatio sacerdotum. Unde apostolis congregatis
in uno et eodem loco spiritussanctus descendit super eos in linguis igneis,
dicit idem. Item idem Ysidorus in eodem libro in gestis Synodi
Tollitane inquit: Unde valde metuendum propter veram inventam
quemque multitudinem que sine fine fidem: Ubi fuerint duo vel
tres collecti in nomine meo ibi et ego sum in medio eorum. Et credo non
sine sancte trinitatis divinitatem huic sacro concilio interesse. Et ita tamquam
in conspectu dei in medio vestrum fidem meam protuli. Et ad hoc significa-
dum scilicet Cenaculi ecclesiam sit in conciliis, et quicquid ibi decernitur
et statuitur totum est a spiritusancto. Christus dicit: Non vos
estis qui loquimini, sed spiritussanctus qui loquitur in vobis. Et beatus Petrus
in Petri 1° dicit: Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei. Sed et
quod apostoli et seniores congregati concluderunt super hiis que fidei erant
et morum, dixerunt Actuum xv°: Visum est spiritusancto et nobis sic agendum.
Et in omnibus Synodis antequam aliquid tractetur semper missa de spiritu
sancto solempniter cantatur propter assistenciam spiritussancti. Ideo dicitur et
dicit Paulus in concilio existentibus: Attendite vobis et universo gregi
in quo vos spiritussanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quam acqui-
sivit sanguine suo. Ex quibus auctoritatibus infirmatur quod prelatis in con-
cilio congregatis spiritussanctus adest, propter quam assistenciam vocatur
sancta. Et non hec Synodus generalis dicitur sancta, sed etiam sacrosancta
ad differenciam aliarum Synodorum scilicet provincialium et episcopalium, que
etiam dicuntur sancte, sed hec specialiter obtinet hoc nomen sacrosancta. Et

hoc propter duo Primo propter capitis eminenciam Nam in hac Synodo gene-
rali et in nulla alia ecclesie dicitur caput eius quod sic patet Nam ecclesie
dicitur esse caput ecclesie universalis secundum id ad ephesios primo ipsum dedit caput super
omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia
in omnibus adimplevit Et eciam sic caput ministrat omnibus membris
sensum et motum Sic ecclesia in omnia membra ecclesie sensum et motum
gratia iustificante in bonum commonens influit in quibus omnibus spiri-
tualis per fidem inhabitat et per caritatem coniungit Primo ad primum dicit
apostolus habitare christum per fidem in cordibus vestris ad ephesios iii Johannis iiii qui
in caritate in deo manet et deus manet in eo Si igitur ecclesia caput
est ecclesie igitur eciam Synodi generalis tale quod Synodus generalis legitime
etiam representat ut patet per decretum concilii Constanciensis Frequens quod alle-
gatum est ad partem oppositam Et patet per predictum dictum xpo Ante placuit
Sermonibus et doctrine tu Si eciam Et si aliquando invenitur quod papa sit caput
ecclesie seu ecclesiarum hoc est intelligendum quod est primus et supremus pastor ecclesie
vel quod est caput politicum finale et ministeriale vicarium tamen particularium
secundum non est caput universalis ecclesie influxum reale et effectuale Secundo dicitur sacrosancta
Synodus propter plenitudinem non plenitudinem potestatis ut inmediate tenet
potestatis quam accepit inmediate a christo Non sic autem alie Synodi quia non tenent
plenitudinem potestatis ut inmediate tenent a christo sed a ecclesia aut a summis
pontificibus Et cum plenitudo potestatis in ecclesia inmediate sit a christo patet
per id Matthei xvi Tibi dabo claves regni celorum et quodcumque ligaveris
super terram erit ligatum et cetera hec verba sunt dicta beato petro in facie
ecclesie Nam non solus petrus interrogabatur de fide sed omnes apostoli
me esse dicitis Et tunc petrus pro omnibus Tu es christus filius dei
vivi hic aperte respicit quod petrus nomine ecclesie claves regni celorum
accepit Unde Augustinus super illud Johannis petrus qui maior inter apostolos
erat representabat ecclesiam universalem cum ecclesie in persona petri dedit dominus
huius potestatem ligandi et solvendi Unde dicit sit quecumque ligaveris super
terram erit ligatum et in celis et cetera Si hoc tantum petro datum est non
utique hoc facit ecclesia sed ecclesia hoc facit quia absolvit et facta est
sicut ac si nullus papa in mundo esset concludit igitur beatus Augustinus sic
igitur petrus qui claves accepit ecclesiam sanctam significat et per consequens
plenitudo potestatis data ecclesie est inmediate a christo qui dicitur sanctissime et cetera
Et propter hoc dicitur Sacrosancta Synodus et cetera

Secundo nota hoc nomen papa non reperitur in sacra scriptura sed est
sumptum ab interiectione pape que sonat admiracionem unde tales pape dicuntur
qui in potestate et auctoritate in conversacione et sanctitate sunt admirabiles
vel qui in auctoritate et potestate sola sunt mirabiles Et non primi soli
tamen est summus papa possibilis Et post eum primus sunt precedentes sicut petrus
et consequenter secundum successores qui in tali auctoritate et potestate admirabiles
vita sancta et moribus claruerunt Sed Siminum pontifices et si mali
in vita ut fures et latrones tamen tamen auctoritate et potestate ubique precedentes
Unde dicunt ipse quia papa est nomen officii principalis et nomen vite Unde di-
cere quod illis ipse tenet hoc nomen et non alius qui in conversacione et sanctitate
sunt mirabiles et error ipsius heresis qui in pluribus punctis sibi scitatis
de eccia hoc affirmat et scribit Sed si sic tunc beatus petrus inter multos
in hoc mundo fuisset papa Silvester beatus Stanislaus et omnes alii sancti qui
conversacione et sanctitate fuerunt admirabiles sed est hoc contra dicere in conformitate alicuius

Tercio notandum quod papa est sanctissimus non racione vite et persone quia si sic si
esset fere sanctissimus in vita et persona non indigeret oracione sed ecclesia in altissime
magna sexta feria et magno Sabbato orat pro eo nominat eum beatissimum
et sanctissimum Sed quia racione persone peccare potest et negligens esse in
officio Ideo ecclesia orat pro eo, et nominat eum beatissimum non racione
vite et persone, sed racione officii Exemplum habetur per beatum Jeronimum
dicentem ad luciferianum ubi sic scribit Sic Christus est qui bapti
sat Ita ipse est qui sanctificat Nam oro te ut aut sanctificandi ei
licenciam tribuas, aut baptisma iobas, cui reprobes eius baptisma quem
non putas esse sacerdotem, neque enim fieri potest ut qui in baptismo
sanctus est, sit ad altare peccator, et habemus de priore sacerdote
tamen katholico, et non heretico, notandum autem est, quod talis sacerdos tamen malus, non
est sanctus ex parte vite, nec baptizando, nec conficiendo, sed ex parte
officii. Itaque stat sanctitas officii cum malicia vite, et pro qua potestas dei papa
sit capitalis spiritualis et suprema super terram, tamen habet officium sanctissimum

Item quarto notandum, ad veram et legitimam pape electionem requiruntur
due cause ipsam legitimantes, una passiva et parte electi scilicet
ut sit capax electionis Et sic non est electio vera et legittima cum una
electa et incapabilis sicut patet de Agnete maguntina, que a quodam
discernis sio in habitu virili adducta, et Johannes Anglicus nominata que in diversis
scienciis profecit, quod Roma veniens magnos magistros habuit auditores
trivium legit, deinde in papam electa, per suum amasium impregnata
et cum lateranensem ecclesiam ab ecclesia beati petri pergeret angustiata
preventa doloribus inter colloseum et sanctum Clementem peperit et
postmodum ibi fuit mortua et sepulta Cathologo paparum
non ascripta, et licet illa sedem papalem occupaverat duobus
annis et quinque mensibus nichilominus tamen fuit papa, Cum apostolus dicat
ut Christus asserit Mulieres taceant in ecclesia, 1 Cor. xiiii Alia activa ex parte
eligencium scilicet ut habeant auctoritatem eligendi,

Pro quo notandum quod licet ex scripture sacris habeatur quod Christus con
stituit unum Apostolum generalem vicarium ecclesie sue in terris scilicet beatum
petrum et voluit sibi succedere in eadem legittima potestate alios
usque ad consummacionem seculi, tamen quod ipse non tradidit determinatum
modum constituendi successorem beati petri, sed commisit hoc ordinatori
ecclesie et disposicioni Ideo non uno modo semper papa est et fuit
institutus, quia primo per Christum, cum dixit, Tu vocaberis Cephas quod
sonat id est quod caput Joh. primo Secundo aliquo tempore precedens papa con
stituit sibi successorem, Tercio tempore omnes sacerdotes et episcopi
elegerunt unum generalem episcopum super se, erit papa, deinde eciam
katholica kathedrali constituta, tempore a Canonicis kathedralis Rome
ecclesie electus fuit papa, deinde per aliquod tempus Imperator quacumque oc
casione accepta constituit papam Sexto devoluta fuit in quodam
concilio potestas eligendi in cardinales ut in Romana synodo presidente Ni
colao 2º papa hec omnia patent in ecclesiasticis hystoriis, in gestis
summorum pontificum et Imperatorum, et ita regulariter ex ordinacione
ecclesie iam facta electio pape pertinet ad Cardinales, nisi tunc
in ea electione deficerent aliquo modo, ita quod non possent eligere
vel nollent, vel omnes mortui essent, vel potestate eis tradita ma
nifeste abuterentur, vel abusi essent, tunc electio pertinet ad universitatem

Episcoporum et Archiepiscoporum, sic ad originem redire debet et ad eos
in defectu cardinalium pertinet dispositio de papa. Qualiter facte sunt
tempore scismatis Urbani sexti et Clementis, et qualiter etiam modo fit. Nam
post depositionem Eugenii cardinales sufficienter vocati et citati ut
venirent ad sacrum concilium iuxta decretum sessionis quarte concilii Ba-
siliensis pro electione summi pontificis, qui nolentes venire nec eligere
aliud papam, sacrum concilium representans universalem ecclesiam videns quod
ecclesia non esset acephala, elegit pro summo pontifice Felicem quintum,
qui ab omnibus haberi debet pro papa, et qui contempserit pro scismatico
et heretico est habendus etc. Istis sic stantibus.
Conclusio prima. Quilibet homo viator sacrosancte Basiliensi Sinodo de
necessitate salutis tenetur obedire, patet per beatum Augustinum ad Januarium as-
serentem generalium conciliorum saluberrimam esse auctoritatem, et si saluber-
rima est salutem continet. Igitur qui auctoritati concilii contradicat
contra salutem agit. Probatur ratione. Quilibet homo viator de necessitate salutis
tenetur obedire universali ecclesie. Igitur sacrosancto concilio Basiliensi. Tenet consequentia
sacrum concilium Basiliense representat universalem ecclesiam. Et quia patet consequentia
qui non audit ecclesiam habere debet ut ethnicus et publicanus iuxta illud
Mathei xviii°. Dic ecclesie et si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus
et publicanus. Item quicumque resistit spiritui sancto non potest salvus fieri, sed
quicumque non obedit sacro concilio Basiliensi resistit spiritui sancto. Igitur
omnis talis non potest salvus fieri. Tenet consequentia maior. Patet per illud act.
vii. Quicumque dixerit verbum contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo
neque in futuro, sed resistere spiritui sancto quid aliud est quam dicere verbum contra
spiritum sanctum. Sed minor patet, quia sacrum concilium Basiliense regitur et gubernatur
spiritu sancto ut dictum est in primo notabili, ergo qui non obedit resistit spiritui
sancto. Item si non quilibet homo viator tenetur de necessitate salutis obedire
sacro concilio Basiliensi maxime videtur de papa, ut multi asserunt
sed hoc est falsissimum et hereticum. Nam primus papa scilicet beatus Petrus
fuit obediens sacro concilio. Unde dicitur actuum viii° dicitur. Cum audissent apostoli
qui erant Hierosolimis congregati in concilio quia recepis-
set Samaria verbum dei statim miserunt ad eos Petrum et Johannem
et ipsi statim obedierunt et ad eos iverunt et oraverunt pro eis
ut acciperent spiritum sanctum etc.
Item Leo papa submisit se concilio generali et eius sententie et
determinationi. Unde dicit sic ipse quod si nos si aliquid incompetenter
aliquid egimus et in subditos iuste legis tramitem non servavimus
vestri ac iussorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio. Item titulus
Gregorii xv d. Sicut sancti dicit quod quatuor concilia quibus succedunt alia
generalia concilia recipere et venerari me fateor. Cunctas quoque quas prefa-
ta concilia personas respuunt respuo, et quas venerantur amplector
quia dum universali consensu sunt constituta etc. et non ista destruunt.
Quisquis presumpserit absolvere aut ligare quos absolvunt et ligant
Et usque quibus dicitur maxime concordum, quia si sanctus Gregorius
qui fuit papa, non timens peccatum mortale ut credit, voluit se subiuga-
re conciliis generalibus et asserit quod cunctas personas que concilia condempnant
condempnat et que venerantur amplecti. Ubi sanctus Petrus et multi
alii pape ut Zozimus, Urbanus et Gelasius, obedierunt sacris con-
ciliis, mirum quod hodie tam multi oblatrant sacro concilio, quod de-
posuit Eugenium papam propter demerita sua, cum hoc non sit novum

deposita paparum. Unde sepe obedientiam iustis et causis Romanis pon-
tificibus subtraxit universalis ecclesia, utputa de Marcellino, Anastasio, Liberio,
Johanne xiiº, Benedicto x, Benedicto tredecimo et temporibus nostris in
concilio Constantiensi de Johanne vicesimo tertio. Et quot depositi
sunt per imperatores, utputa de Ottone et Henrico imperatoribus, qui tamen infe-
riores erant ipsi ecclesie. Sed propter quid reges refugiunt sacra concilia nisi
propter aliud nisi propter avaritiam et cupiditatem eorum, que non permittit
fieri reformationes in ecclesia dei tam in capite quam in membris, per
quod illis contingeret sicut contingebat Ananie et Zaphire, Crotici
et Simoni mago, cui beatus Petrus dixit: Pecunia tua tecum sit in per-
ditionem. Actuum viiiº et viiº capitulis. Et magis admirabile est de papa,
qui debet esse primus ad obediendum sacris conciliis, ut ipse diceret
cum Christo, sunt subditi et populo christiano: Exemplum dedi vobis ut quemad-
modum ego feci et vos faciatis. Joh. xiiiº. Et probatur sic alia ratione:
papa potest peccare, igitur ipse subicitur legi evangelice, quia apostolus ait:
Si spiritu ducimini non estis sub lege. Subicitur autem inquantum peccator correc-
tioni fraterne iuxta preceptum Christi qui ait: Si peccaverit in te frater tuus corripe
eum inter te et ipsum solum; si te non audierit adhibe tecum duos aut tres
testes, et si illos non audierit dic ecclesie, id est concilio congregato,
et si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et sub
ista lege includitur papa seu presumitur ipse. Nam dicit Christus super id
Prima ad Corinthios v: Si quis frater in vobis nominatur fornicator etc.
Et hoc loco omnes fideles intelliguntur. Igitur papa est frater. Unde et
supremus pontifex dominus noster Jhesus Christus non dedignatus est vocare
fratrem, ostendit Christo, cum dixit Marie Magdalene: Vade ad fratres meos
et dic eis: ascendo etc. Cum igitur papa est frater, subicitur correctioni fraterne
et per consequens tenetur obedire sacro concilio.

Item ipsum papa tenetur generalium conciliorum statuta et decreta recipere,
approbare, servare et defendere, utputa quia beatus Gregorius strictissime sua obser-
vat conciliorum decreta. Unde dicit xxv q. ii: Si ea destruerem que
antecessores mei statuerunt, non constructor sed eversor esse iuste compro-
barer. Et infra eadem questione: Quod vos dicatis dicitur absit a me
ut statuta maiorum cum fratribus meis infringam, quia mihi iniuriam
facit si fratrum meorum iura perturbo. Comprobatur sic ratione: frustra
sunt leges nisi sit qui tueatur eas, et quis magis debet contueri leges
et decreta sacri generalis concilii tueri et observare, que a spiritu sancto
sunt, quam papa, qui est minister superior ecclesie et dispensator miste-
riorum dei? Et si nollet ea recipere et servare, resistendum est ei in
faciem. Exemplo beati Pauli, qui ad Galatas iiº dicit, pro eo quod Petrus
dabat occasionem ut alii fideles non observarent decretum de legalibus
non servandis in tertio concilio apostolorum, Paulus resistit sibi in fa-
ciem, quia reprehensibilis erat, eo quod non ambularet ad veritatem evangelii vita-
tem. Sic etiam faciendum est pape, si non vult tenere decreta concilii
conciliorum, ei resistendum est in faciem, quia iniuriam dei et ecclesie ac
fidei in illatamque dissimulare debemus. Exemplo beati Pauli qui eodem
capitulo ita dicit: Et cum aliqui subintroducti fratres subintroissent
explorare libertatem quam habent fideles in Christo, quibus neque ad horam
cessit subiectioni, ut veritas evangelii appareret.

Item ipsum papa non potest immutare conciliorum decreta. Unde dicit Zozimus
papa xxv q. i: Contra statuta patrum condere aliquid vel mutare nec
huius quidem sedis potest auctoritas. Et propterea sacra concilia sunt in
tanta reputatione, ut quodcumque decretum in eis factum, detrahebat civitas

ewangelia ut dictum est in precedenti correlario de beato paulo, qui in faciem restitit ei, quia reprehensibilis erat petrus quia non ambulabat ad veritatem ewangelii, ut habetur ad galatas 2°. Sic scripsit Jeronimus. Sic sunt tenenda sancta ewangelia, sic sunt venera(n)da et amplectenda concilia, sed papa non potest immutare sacra ewangelia, igitur nec sacri Concilii decreta, ymmo legitur quod si papa in Conciliis promulgata decreta et statuta volebat immutare aut contra canones sanctos in Conciliis aliquid asserere vel disputare non acquiescebant ei, ymmo resistebant, ut expresse habetur in Concilio Affricano, in quo Concilio cum legati pape ondidissent litteras Romani pontificis asserentes competere pape cognoscere de appellacionibus, Episcoporum ut deliberata in primo Concilio Niceno. Concilium videt oportere veritatem per vera exemplaria dicti Concilii, quod inibi non sunt reperta que papa per suas litteras asserebat, Ideo non standum esse dixit litteris pape.
Correlarium tercium. Papa propria auctoritate sine consensu Concilii non potest dissolvere sacrum generale Concilium, patet quia sacra generalia Concilia non sunt ex hominibus sed ex deo, igitur non possunt dissolvi, ut declaratur per homines, licet ibi convenire videntur, sicut Gamaliel dixit: Si ex hominibus est hoc Concilium hoc opus dissolvetur, Si vero ex deo non poteritis dissolvere, ne forte deo repugnare videamini. Et cum spiritus sanctus est in ipsis Conciliis ut dictum est in primo notabili, Igitur nulla creatura potest dissolvere sacrum Concilium sine spiritu sancto. Et hoc patet per experienciam, quia tempore quo hoc sacrum Concilium inceperat multas persecuciones et tribulaciones perpessum sit et adhuc patitur a filiis, fratribus et amicis suis caris, qui cum suis sunt conversi in eius contrarium querentes dissolucionem ipsius, ipsum tamen inviolabile perseverat, Nam tanto pondere fixit illud spiritus sanctus sicut ita quod nec de loco moveri possit nisi quando placuerit spiritui sancto et ipsi domino capiti eius.
Conclusio 2a. Quilibet homo viator de necessitate salutis tenetur obedire sanctissimo domino nostro Felici quinto, patet per id deuteronomii xvii° Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino moriatur homo ille, et ubi permittit sequi sententiam eius, nec declinabis ad dextram nec ad sinistram. Et ad Romanos primo xiii°, Omnis anima potestatibus superioribus subdita sit. Nam non est potestas nisi a deo, que autem a deo sunt, ordinata sunt. Ideo qui potestati resistit, dei ordinacioni resistit. Et probatur sic racione: Quilibet homo viator de necessitate salutis tenetur esse in ecclesia, et esse membrum militantis ecclesie, quia extra illam non est salus, in ecclesia sicut nec extra archam fuit salus, sed quodlibet membrum de necessitate salutis tenetur subesse capiti eiusdem ecclesie, quia aliter non esset membrum nisi mortuum, quod non capit sensum, motum et influxum a capite, cui sibi non subest, Igitur quodlibet membrum ecclesie ut non moriatur spiritualiter tenetur subesse capiti, sed sanctissimus papa Felix quintus est caput ecclesie, quia est rite electus ut papam, patet ex ultimo notabili. Igitur ipse caput ecclesie, tenet ergo notabili primo.
Correlarium primum. Quilibet homo de necessitate salutis tenetur subesse ipsi.
Correlarium secundum. Non credentes Felicem quintum papam deposito Eugenio esse papam verum peccant mortaliter, patet quia tales non credunt illos illud quod ecclesia statuit, igitur tales peccant mortaliter, tenet quia sequitur bene, tales non credunt id quod statuit ecclesia, igitur spernunt ecclesiam, spernunt ecclesiam, igitur spernunt deum, tenet id Luce x° Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit, tunc ultra spernunt deum, igitur peccant mortaliter, quia contemptus dei facit peccatum mortale ut patet per diffinicionem peccati secundum Augustinum, Igitur a primo ad ultimum

tles non credunt illud quod statuit ecclesia. Igitur peccant mortaliter tertia per quem intermediam. Et hinc est quod beatus Augustinus contra epistolam fundamenti et contra fastum hereticum dicit: Non crederem evangelio nisi me auctoritas ecclesie commoveret. Cum igitur beatus Augustinus ideo credidit quia ecclesia illa recepit et non alia. Cum igitur moderni non acceptant Felicem quintum pro papa, ex quo ecclesia eum recepit et tenet pro summo pontifice, nisi quod in materia fidei partim faveat propter aliquod emolimentum eorum. Sic etiam neutralisantes peccant mortaliter ex eodem fundamento. Item quod illis neutralisantibus potest dici illud quod dictum fuit episcopo Laodicie: Scio opera tua, quia neque frigidus neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, id est neutralis, incipiam te evomere ex ore meo. Apocalypsis tertio etc.

Corollarium tertium, katholice credendum est quod sine auctoritate Felicis pape quinti in actu vel voto nullus potest salvari. Patet, nullus enim potest salvari sine sacramento ecclesie in actu vel voto, et specialiter in baptismo quo ad originale, et sine penitencia quo ad actuale. Applicatio autem istorum non potest fieri sine auctoritate pape, cum omnes inferiores ministri recipiant ab ipso auctoritatem sua ministrandi. Iuxta id psalmi: Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius etc. per quem totum corpus.

Corollarium quartum, summo pontifici malo saltem malicia morum de necessitate salutis est obediendum. Patet per dictum primi Petri secundo: Subditi estote dominis vestris, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis. Et patet sic: summus pontifex malus malicia morum est nostrum caput ecclesie, igitur ei est obediendum. Tenet a comparatione corporis humani. Sed antecedens patet: Saul quo ad regiam potestatem, propter maliciam non tollit caput in Jerusalem. Igitur a fortiori summus pontifex malus est caput ecclesie, tenet quia potestas spiritualis excellit potestatem secularem, sed antecedens patet primi Regum xv^o ubi dicitur: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in Israel factus es. Et dixi notanter si est malus malicia morum. Nam si est malus malicia fidei, ut si est hereticus notorius, tunc ei non est obediendum. Iuxta apostolum ad Tytum: Hereticum hominem post primam et tertiam correctionem devita. Et Johannes in secunda canonica sua dicit: Si quis venit ad vos et non affert doctrinam istam, nolite recipere in domum vestram, sed nec ei ave dixeritis. Si autem est hereticus occultus, licet in veritate non sit papa tenendus, tamen est pro papa, quia ecclesia non iudicat de occultis sed de manifestis. Etiam nullus presumendus est malus nisi probetur etc.

Conclusio tertia, Contingit pape et sacro concilio Basiliensi sit obediendum, tamen magis necessario est de salute sacro concilio Basiliensi quam pape est obediendum, saltem si mandant contraria. Prima pars de se patet ex prima et tertia conclusionibus. Pro tertia parte probatur sic: potestas sacri concilii est maior quam potestas pape. Igitur magis est obediendum sacro concilio quam pape. Sed antecedens patet. Nam potestas sacri concilii tanta est ut porte inferi non prevaleant adversus eam, dicente Christo Mathei xvi: Porte inferi non prevalebunt adversus ecclesiam meam, quam sacrum concilium representat. Sed porte inferi prevaluerunt aliquando adversus pontifices summos super quos venit ira dei et descenderunt in infernum viventes, quoniam nequicie in tabernaculis eorum. Confirmatur, papa peccat, ergo est servus peccati. Nam qui peccat servus est peccati, Johannis octavo. Sed ecclesia non peccat, non potest, quia est virgo non habens maculam neque rugam. Iuxta id ad Ephesios iiii^o

Tota pulchra es amica mea et macula non est in te etc. Igitur est domina
Sed domina maiorem potestatem habet quam servus igitur etc. Preterea tam lex
antiqua quam nova a deo data singulares prerogativas dant ecclesie universali
quas nunquam dederunt alicui pape. Quantumcunque sancto et bono. Ipsa namque
per testimonium antiquum vocatur in Numeri xxiiii° Ego mi(chi) populum elec-
tionis, et vocatur a fidelibus sancta mater ecclesia. Ipsa vocatur per
dominum Treuorum ... Cui sedes, sola vidua etc. Ipsa vocatur per Ierem(iam)
vocatur Regina unde Regina astitit a dextris tuis. Ipsa
Ipsa vocatur sponsa dei Cantice iiii°. Veni electa mea sponsa mea.
Et Apoc. xxi Vidi civitatem sanctam nostram a deo paratam sicut sponsam
ornatam viro suo. Ipsa vocatur corpus Christi per apostolum ad Ephesios v° illo
v° talis. Et ad Colossenses i°. Sed papa non vocatur hiis prerogativis, Ymo
quod ipse non vocatur pater ecclesie sed propter honorem dignitatis vocatur pro
tempore ... Item non vocatur papa dominus ecclesie sed bene dispensator
bonorum ecclesie i ad Corinthios iiii°. Sic nos existimet homo ut ministros
Christi et dispensatores ministeriorum dei. Item non vocatur Rex sed servus
servorum dei dicente Christo Mathei xx. Quicunque voluerit fieri inter vos
maior sit vester minister. Item non est papa sponsus Christi sed ecclesia, sed bene
sponsi vicarius ad Eugenium papam. Papa vocatur paranimphus sive dominicel-
lus sponse scilicet sancte ecclesie. Item non vocatur papa corpus ecclesie sed bene
unum membrum quod est superius et primum in ecclesia, quia omnes sumus corpus in
Christo, singuli autem alterius membra i° ad Corinthios xii°. Et papa est membrum
ecclesie generale vicarium capitis ecclesie sed ecclesia universalis est corpus Christi, fide Christi
animatum et in illius membris fidelibus in una societate sacrorum ecclesie
congregatum, et tamen omne totum sit maius qualibet sua parte primo phi-
sicorum, sequitur quod potestas ecclesie est maior quam potestas pape, et tamen sacrum
concilium representat ecclesiam, quia ergo potestas concilii est maior quam potestas pape etc.
Corollarium primum, licet papa convocat concilia non tamen potestas eius est maior
quam conciliorum, patet. Nam ubi de fide agitur, tunc papa convocat generalis
concilium, et tunc sancta sinodus maior est papa, quod patet in qua-
tuor conciliis que fecerunt apostoli, quia Petrus convocabat et tamen ipse non
erat maior quam concilium. Actuum primo, de electione Ma-
thie ubi Petrus convocabat concilium credentium et surgens verba sua ad
fratres suos coapostolos dixit Viri fratres oportet impleri scripturam. Et tunc
apostoli statuunt duos, et cedit sors super Mathiam, et connumeravit eum
cum aliis xi. Ecce quod concilium apostolorum et statuit et connumeravit
et non Petrus. Et eciam maior est potestas in conciliis quam pape, de aliis
tribus conciliis propter brevitatem supersedeo.
Corollarium secundum, potestas sacri concilii est maior quam pape in auctoritate
iurisdictione et execucione patet ex dictis etc.
Corollarium tercium, declaracio articulorum fidei non pertinet ad solam personam
pape sed ad plenum sacrum concilium, patet quia sepe contingit papam
esse simplicem et minus literatum, et sic impossibile esset, si facere
per se presumeret quam totam ecclesiam in fide corrumperet. Unde nec beatus
Petrus nec presumsit per se simbolum fidei edere sed beati apostoli simul congregati
Corellarium Solitum Questio ut premittur satis vera etc.

Finis per omnia presencium

Utrum in futura vita homines sint se in actu resurget a morte Et quod
sit falsum arguitur sic Nullus homo resurget igitur in futura vita etc.
Antecedens probatur Homo enim est interitus hominum et iumentorum et equa con-
ditio utriusque. Sed iumentum non resurget igitur nec homo. Item
xiiij° homo sicut Job 14° dicitur homo cum dormierit non resurget donec celum
atteratur Sed celum numquam atteretur cum terra de qua magis videtur incidunt
stat Et ceteris homo quod homo numquam resurget igitur sequitur quod questio sit falsa
In oppositum sed quod questio sit vera patet per apostolum Cor. 15 Sicut in Adam omnes
moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur. Talis vivificatio a morte pro
maiori parte hominum fiet in fine mundi ut credimus igitur in futura vita
igitur sequitur quod in futura vita homines unusquisque resurget a morte
Nota multiplex est resurrectio quedam enim dicitur prima que est a culpa ad gratiam
de qua dicit apostolus 20° Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima
Alia est a morte ad vitam de qua dicit Luce 9° Johannes Baptista resurrexit
a mortuis Tertia est a pena ad gloriam de qua dicitur in psalmo primo Ideo non
resurgunt impii in iudicio Et in primis solum loquimur ubi de resurrectione
a morte corporali ad vitam que vero est iterata copulatio anime ad corpus
ut dicit Damascenus libro 4° capitulo ultimo est copulatio iterata dissolutio
anime et corporis et eius quod cadit ut solutio est animalis et resurrectio ut dicit
Secundo notandum quod necessitas ponendi resurrectionem est ex hoc Nam homo factus
et creatus est ad habendum ultimum finem scilicet ipsam beatitudinem consequendam
tur ut magister dicit libro 2° distinctione prima Et in hac vita que miseria
est fieri non potest nec etiam in vita anime separate Nam licet anima a
corpore separata beatitudinem consequatur tamen talis beatitudo non
completa et perfecta propter naturalem inclinationem anime ad corpus Nam dicit
Augustinus super Genesim ad litteram anima beata tardatur ne tota intentione
feratur in illud summum celum sed in quandam carnem per appetitum seu de-
siderium quod habet ad vivificandum corpus beatitudo autem perfecta excludit omnem
appetitum ut dicit Boecius 3a de consolatione Et beatus Augustinus dicit
Beatus est qui habet quicquid vult et nichil mali vult Et igitur homo
consequatur beatitudinem perfectam necesse est animam reuniri corpori que fit
in resurrectione Item necessitas resurrectionis est ad tollendas tristicias que ex
mortuis accipimus propter quod est enim quod homo non doleat carnis sue sed perfectum
per spem cum resurrectionem multum dolor mortis mitigatur Unde apostolus dicit
prima ad Thessalonicenses 4° Nolumus vos ignorare de dormientibus ut non
contristemini sicut et ceteri qui spem non habent Item necessitas est quod nos
reddit ad bene operandum studiosos si enim vita hominis esset tantum ista
magn in qua vivimus hic non esset hominibus studium ad bene operandum Nam
quicquid facerent parvum esset Sed quia credimus quod pro hiis quod hic facimus
bona eterna recipiemus ideo studemus bene operari Unde apostolus prima Cor.
15° Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus miserabiliores
essemus omnibus hominibus
Conclusio prima Possibile est animas reuniri propriis corporibus in futura vita
potentia activa supernaturali ex parte dei tenente Ista enim conclusio licet sit
verissima tamen quia est articulus fidei ideo non potest probari naturali ratione
ymmo possit probari autem et rethorica persuasione Et enim sit
articulus fidei patet ex simbolo apostolorum et ex simbolo Niceni concilii
et ex simbolo Athanasii Ratione naturali etiam probari non potest quod
dicit Ambrosius Tolle argumenta ubi fides queritur Potest etiam probari dictis
auctoribus sanctorum qui sunt testes resurrectionis future Primo testes

fuerunt purgatione, quia fuerunt testes resurrectionis future qui migrantes de-
siderabant ut corpora eorum sepelirentur in terra promissionis
sic Abraham cum peregrinus in terra promissionis emit sepultu-
ram in terra Effron et ibi ipse et Sarra sepulti sunt. Genesis
xxv° et Ysaac. Genesis xxxv. Item Joseph et Jacob cum moz
tuus esset in terra Egipti fecit eius corpus deferri ad terram
promissionis. Genesis et Joseph et hoc ideo ut dicit Augustinus super
Genesim ad litteram propter futuram resurrectionem quam sperabat, credebant
enim xpm a mortuis resurgere et sperabant se resurrecturos cum ipso.
Item testis est sanctus Job qui licet esset in lege nature et esset de
gentilibus dixit tamen Job xix In novissimo die de terra surrecturus
sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea
videbo deum salvatorem meum. Testes sunt prophete Ezechielis xxxvii
Vaticinare de ossibus istis et dices eis Ossa arida audite verbum
domini. Ecce ego intromittam in vos spiritum meum et vivetis
et dabo super vos nervos et succrescere super vos faciam carnes
et superextendam in vos cutem et dabo vobis spiritum et
vivetis. Testes civitatis, circa omnes civitates sperabant de fu-
tura resurrectione ut patet per Cristum civitatis. Testes sunt apostoli sicut habetur
ad Corinthios xv per totum. Testes sunt martires ut in ii° Ma-
machabeorum vii. E celo ista possideo sed propter dei
leges nunc hec ipsa despicio Quoniam ab ipso me ea recepturum
spero. Testes sunt confessores ut de eo magno confessore
legitur Mathei xii cum fecissent Judas collatione facta et
sequitur Juste et religiose de resurrectione cogitans. Testes sunt evange-
liste Johannes ergo sic dicit Apocalypsis xx Aperti sunt libri et iudicati sunt
mortui. Et hec que erant scripta in libris et dedit mare mor-
tuos suos qui erant in eo et iudicatum est de illis secundum opera
eorum. Testis est sanctus sanctorum scilicet Xpus quia dicit Mathei xxii De re-
surrectione mortuorum non legistis quod dictum a deo dicente vo-
bis Ego sum deus Abraham deus Ysaac et deus Jacob. Non est deus mortu-
orum sed vivorum. Item Johannis xi dicit Ego sum resurrectio et vita qui cre-
dit in me etiam si mortuus fuerit vivet.
Ratione autem persuasiva sic ostenditur. Primo quia est naturalis inclinatio ad sua
mam quia forma est ab informando, sed anima humana est forma corporis ergo est
naturalis inclinatio ad corpus. Et hec naturalis inclinatio est frustra
quia deus et natura nichil faciunt frustra ut patet primo celi et secundo de anima. Frustra autem
et inane esset in anima separata inclinatio naturalis si numquam corpori
reuniretur. Et ideo ne frustraretur inclinatio naturalis ergo necesse est animam rev-
niri corpori. Item sic fiet homo anime et corporis sic exigit divina iustitia
sed ita exigit quia homo qui decessit sine penitentia de commissis puniatur in
futuro perpetuo et homo qui meruit in via premietur in vita eterna
sed hoc non potest fieri nisi anime reunirentur corporibus ergo ... Ita
et ... non est sicut ... quia unum malum manet impunitum nec unum
malum irremuneratum dicit Boecius libro de consolatione prosa 4a et cum
anima bona et mala agit per corpus et mente ... ut ...
Contra primum, licet possibile sit animas reuniri corporibus in futura resurrectione per po-
tentiam se ex parte dei tenente tamen etiam est possibile hominem ani-
me et corporis in futura resurrectione per potentiam se tenente ex parte creature
... est conclusio ... quia quod repugnantiam non includit ...
potentie ... non est impossibile ... et ... me-
... homo ... repugnantiam includit ...

si repugnanciam includeret tunc non esset possibilis unio anime cum corpore
quod est contra conclusionem. Item per potentiam activam dei est possibilis
talis unio anime cum corpore et etiam ceterarum potentiarum passivarum quia activum et
passivum mutuo se inferunt ut patet ex supradictis. Ista tamen potentia passiva non
debet dici naturalis sed obedientialis patet. Nam omnis potentia passiva correspondens
potentie active in natura creata patet per commentatorem primo de generatione. Sed nulla potentia
est in natura creata per quam aliqualiter dicta potentia passiva possit reduci
ad actum. Nam dicit philosophus primo de generatione contra [illegible] possibile naturaliter loquendo
quod eius totalis corruptio idem in numero rediri quia potentia non est ad pre-
teritum. Dicit idem dicit philosophus primo de generatione et primo de celo et mundo. Sed ista potentia
est obedientialis quia omnia creata ad nutum creatoris obediunt.
Corollarium secundum. Unio anime cum corpore in resurrectione futura est miraculosa patet quia resurrectio
mortuorum est articulus fidei qui non sunt de hiis que sunt per naturam. Consequenter licet
reunio anime cum corpore sit contra naturam tamen hoc non est effective sed dispositive
reformacio tamen corporum ex pluribus est contra naturam. Quia ibi non est precedens
simile et simile. Dicitur inseparabilitas quatuor est supra naturam. Ergo simpliciter
talis reunio est miraculosa. Unde fit quod iste articulus fidei de resurrectione mor-
tuorum a multis valde cum difficultate creditur. Propter quod sancta mater
ecclesia hoc considerans cum in prima et completorio omnes articulos fidei sub
silencio dicat veniens ad istum articulum alta voce intonat carnis
resurrectionem. Et hoc ideo ut homines ex continua audientia assue-
scant hunc articulum credere.
Corollarium tertium. Reunio anime cum corpore in futura resurrectione non erit in parata animali sed
vita spirituali patet. Nam dicit apostolus prima ad Corinthios xv seminatur corpus animale sur-
get corpus spirituale. Et ratio est quia vita animalis data est homini ad
conservationem individui per nutrimentum et speciei per generationem. Et quia post resurrectionem
species humana et omnia individua erunt in naturalibus perfecta a virtute di-
vina perfecti et virtute conservate et ideo cessabit vita animalis ad
actus talium potentiarum. Et etiam tunc cessabit motus celi qui est causa
generationis et corruptionis istorum inferiorum ut dicit philosophus secundo de generatione. Et hinc est
quod falsa est opinio saduceorum qui movebant Christo dubium querentes de muli-
ere habente septem viros cuius esset post resurrectionem. Quibus respondit Christus: in resurrectione
enim neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli dei. Unde similiter sto-
lida est opinio [illegible] bibilorum qui post mortem [illegible]
ponere ollam [illegible] ad caput credentes quod in illa vita indigerent bi-
bere. Cum tamen Christus dicit: Erunt sicut angeli dei qui nec manducant nec bibunt.
Unde Thobie xii dixit angelus Raphael ad Thobiam: videbar quidem vo-
biscum manducare et bibere sed ego cibo invisibili et potu utor.
Conclusio quarta. Non omnes homines simul resurgent licet aliqui post Christum simul
resurgunt. Prima pars conclusionis patet quia Christus est caput resurrexit a mortuis
et iam ulterius non moritur ut dicit Ro vi. Etiam pie creditur de beata virgine
que iam surrexit. Etiam pie creditur de beato Johanne evangelista quia non est
verisimile quod tante sanctitatis reliquias deus permitteret esse absconditas
si essent adhuc in terris ut dicit beatus Augustinus [illegible] xxii de civitate dei. Multa corpora
sanctorum et post resurrectionem eius surgentes venerunt in sanctam civitatem et apparu-
erunt multis. Secunda pars patet quia supra [illegible] Hebreos xi deo pro nobis melius
providenti dicit glossa ut in gaudio [illegible] cum nemo magis magis sit
gaudium singulorum. Sed hoc non potest fieri nisi per omnes homines in [illegible]
corpore. Item ad Corinthios xv omnes quidem resurgemus sed hoc non est verum de
omnibus simpliciter ut dicit prima pars conclusionis. Ergo est verum de omnibus quantum
ad maiorem partem.
Corollarium primum. Omnes homines resurgentes simul resurgent a morte
patet quia omnes simul in puncto primi hominis dati sunt ad innumerationem

Dixit id Gen iij Terra es et in terram reuerteris et aplus dicit Sta
tutum est omnibus mori igr in xpo mta omes sil resurgemus qatz gz
dauit delictum suprhundauit et gra Erunt illi qui repient viui
in aduentu xpi rapient xpo obuiam in aera et in io raptu
morientur et statim reuiuiscent vn id pa ad Cor xv omes in
xpo viuificabuntur Et vn hic vifit id apli Omes quidem resur
gemus sed non omes immutabimur s in plenipotitatem glorificacionis
Et lict bte aug9 xx de Ci dei dicat plus illos resurge qui
inueniet mortui et pq viui fudat se in auctte apli j Thess
iiij° v dt hoc aut vob dicimus in vbo domini qr nos qui viuimus
qui residui sumus in aduentu domini no pueniemus eos qui dor
mierunt qm ipse in voce et in iussu archangeli descendet de celo et
mortui qui in xpo sut resurgent pmi deinde nos qui viuimus
qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam xpo in
aera / ita adhuc mortui et viui simul resurget Naz ut dt glo
sup io vbo Omes quidem resurgemus Et bte Aug9 ubi sup
Illi qui viui inuenientur passuri sut mortem et in puo spacio
et breuissima morula accepturi sut in mortem et sic inmediate
tue p nos reputat Naz dt phc zo phz quod medium distat
inter distare videtur Et ad vitatem ysaq dt Aplus in momento et
ictu oculi igr corelarium verum /
Corelarium / licz recollectio mie corpal seu puluerum fiat successiue
tn reformacio humani corpis fiat instantanee qa ps pz qz illa re
collectio fiet / et no fiet instantanee igr successiue qtz aor pz p
id Mt xxiiij vbi dr mittet angelos suos cum tuba et voce ma
gna et congregabunt electos eius quatuor ventis celi a summis celorum
usqz ad timos eorum / Sz hec pbat nulla virtus creata pt / alqd corpus
instantanee transferre de loco ad locum / Sz virtus angelorum quorum
ministerio illa recollectio fiet et virtus finita igr no fiet instan
tanee s successiue s no fiet valde tarde qz fiet in ictu oculi 2a
ps pz qz ia reformacio fiet omnte p infinitaz potentiam dei que
operatur instantanee igr 2a ps vera
Corelarium tercium / In futura resurrectione no oe resurgentes resurget de loco
sue sepulture / pz qz mortui resurget in illis locis in quibus
ipse homines sue principaliores corporis aut aor ps fuit sine in pua
fuerunt sepulti eorum tota sine no s que sit ipse principalior corporis
cz cor vel capt domini cantabriste dicunt qp caput Naz dicunt
ubi capt sepelitur ibi sepultura hominis reputatur uitz
Sed et medici quidam dicunt qp cerebrum sit pncipalis ps / phus aut dicit
qp cor et hoc eciam et sua xps qui dicit Mt xv de corde exeunt
procedunt cogitaciones male ec de isto tn no est vis sine sit caput
sine cor Ille cum locus p io ipse erit eius sepultura ubi principalior
ps corporis erit Si vo contingeret qp ome principalis ps corporis cepit
in pua loca dispergi quum ubi ille ho resurgt etc qp ille
homo ibi resurget ubi deus ipum resurgere voluit qz dei volu
tas hoc imparcitur igr colarium verum /
Corelarium 4a In resurrectione futura homines resurgentes vn sicut amar re
surget pz qz aliud dicere est fidei cum sit et derogans vitati sacre
scripture et cadet qz heretica pz sit sicut cum non esset idem corpus
Corelarium 5a qp eciam in resurrectione rennssime no dicet resurrectio s
magis noui corpis assumpcio eciam si no eet idem corpus q inio no
esset idem homo inio et ipius idem ho no pueniet finem suum qd est no
esse verum

Corollarium primum: Tamen quod est de veritate humane nature resurget patet et quoniam non autem
totum id quod per quodlibet tempus fuit de veritate corporis humane nature resurget patet nam
si id totum quod per quodcumque tempus de veritate fuit corporis humane non
resurgeret in Christo, tunc multorum hominum esset caro immoderata patet nam
si quelibet pars carnis humane resurget et quidam homo fuit valde pin-
guis et sepe macerabatur igitur si tota illa caro resurgeret fieret immoderata
magnitudo quod est inconveniens et ideo illud quod debetur per hoc statum generaliter
est superhabundancie pinguinis et ventrositatis et per consequens etiam et alia
quod fuit informitatis et carnalis non resurget in homine resurgente
Corollarium eciam licet omnis homo resurgens resurget in eadem etate non tamen
in eadem statura patet per apostolum ad ephesios iiij^o donec occurramus omnes in
virum perfectum in plenitudinem etatis Christi et per beatum Augustinum xxij de civitate
dei c. xiiij^o nota quod unusquisque habebit staturam corporis et alia
que habuisset vel habuit in etate Christi scilicet qui fuit vel fuisset xxxiij annorum
cum medio qui igitur in tali etate si habuisset maior surget cum maio-
ri et qui minor surget cum minori Sed quid tunc de humoribus utrum
an isti resurgent Dicitur quod corporis est humiditas una que ad restaura-
tionem individui non ordinatur sed a natura expellitur vel quia est incipiens
corruptionis sicut urina sudor saliva et similia vel quia ad conservationem
individui in alio individuo ordinatur ut semen lac et tales non resur-
gent quia non est de perfectione individui Alia humiditas ordinatur
ad conservationem individui sed nondum pervenit ad ultimam perfectionem quam natura
operatur in individuo Et licet sit formaliter deviata tamen ut sanguis et alii
tres humores resurgent non tamen quod convertit per imminucionem resurget Di-
videndum est in via tercendi de fore humoris in forma membri ut quando san-
guinis virtute digestiva dealbatur ut gutta. Quod neutrum tunc non resurget
Alia humiditas est membris incorporata que vocatur gluten et hec resurget quia
est de substantia membrorum Sed quid tunc de capillis et barba Dicitur quod Augustinus
Augustinus xxij de civitate dei capitulo xix^o capilli et barba non sunt per minimum
sed per bene ornatum sed quod in homine non tamen resurget id quod est de per-
tinentia eius perfectionis et prima nature intencione sed est de racione eius per-
fectione et ~~prima~~ nature intencione et ideo ungues et capilli et pili
barbe resurgent Unde dicit xxj distinctio Capillus capitis vero omnes numerati sunt
Et tamen Richardus et omnia talia resurgent in ea quantitate quod magis erunt
ad ornatum corporis Cum non est multum quod resurget quantum per restitutionem ut
rasurarum annorum est de perfectione quia in decorum aut aliquo non erit
Corollarium 3^m licet omnis homo resurget non tamen equaliter patet quia electi resurget
sine deformitatibus sed reprobi cum deformitatibus Dicit Augustinus xxij de civitate dei de-
cet a corporibus electorum omnis deformitas omnis infirmitas omnis tarditas
et ideo erunt corpora sanctorum sine ullo vicio sine ulla deformita-
te sine ulla corruptione et ideo resurget sine manu pede vel oculo
tera aut dampnatorum habebunt deformitates saltem istas quas habuit
do et si cera dampnatorum erunt obscura tarda grossa quamvis non
aut habebunt illas deformitates que provenerunt ex defectu nature diminucione
vel superfluitate ut mutacio membrorum aut gibbositas
nec non ad illum et id reprobi cum illis deformitatibus non resurget
Nam dicit apostolus ad Corinthios mortui resurgent incorrupti
Corollarium ultimum questio ut proponitur est vera et cetera

Utrum circa viros religiosos in voto obedientie et continentie possit
dispensatio intervenire

Rō Primo status religionis potest tripliciter considerari uno modo in quantum est quoddam
exercitium tendendi in perfectionem caritatis alio modo in quantum quietat animum humanum
ab exterioribus sollicitudinibus secundum illud prima ad Corinthios vii° volo vos sine
sollicitudine vos esse Tertio modo in quantum est quoddam holocaustum per
quod aliquis se totaliter et sua offert deo Et secundum hoc status religionis ex his tribus
votis integratur Primo enim quantum ad exercitium perfectionis requiritur quod aliquis a se
removeat illa per que posset impediri ne totaliter eius affectus tendat in
deum in quo consistit perfectio caritatis Huiusmodi autem sunt tria Primo quidem cupiditas
exteriorum bonorum que tollitur per votum paupertatis Secundum est concupiscentia
sensibilium delectationum inter quas excellunt delectationes veneree que exclu-
duntur per votum continentie Tertium est inordinatio voluntatis humane que excluditur
per votum obedientie Similiter inquietudo sollicitudinis secularis precipue
ingeritur homini circa tria Primo circa dispensationem exteriorum rerum et hec
sollicitudo per votum paupertatis aufertur Secundo circa gubernationem uxoris et
filiorum que amputatur per votum continentie Tertio circa dispositionem propriorum actuum
que amputatur per votum obedientie quo aliquis se alterius dispositioni committit
Similiter holocaustum est cum aliquis totum quod habet deo offert ut Gregorius dicit
super Ezechielem Habet enim homo triplex bonum primum in primo exteriorum
rerum quod quidem totaliter aliquis offert per votum volunta-
rie paupertatis Secundum est bonum corporis quod precipue offert deo ab-
renuntiando delectationibus corporis per votum continentie Tertium est bonum
anime quod aliquis offert deo propriam voluntatem quod fit per votum obedientie
Et ideo sequitur tria quod obedientia pertinet ad perfectionem religionis quia status
religionis est quoddam exercitium tendendi in perfectionem caritatis quod maxime
fit per obedientiam Secundo sequitur quod perpetua continentia requiritur ad perfe-
ctionem religionis quia dicitur ii ad Corinthios vii° mundemus nos ab omni
inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem nostram in timore
dei Sed munditia carnis et spiritus conservatur per continentiam Dicit enim prima
ad Corinthios vii° Mulier innupta et virgo cogitat que dei sunt ut
sit sancta corpore et spiritu Tertio sequitur quod paupertas requiritur ad
statum religionis quia status religionis est quoddam exercitium per quod
tenentur ad perfectionem caritatis ad quod quidem necesse est quod affectum suum
subtrahat a rebus mundanis Dicit enim Augustinus x° confessionum ad deum
loquens Minus te amat qui tecum aliquid amat quod propter te
non amat Et inter hec tria vota votum obedientie est potissimum Primo
quia per votum obedientie aliquid maius homo offert deo scilicet propriam voluntatem
que est potior quam corpus proprium quod offert homo deo per continentiam et quam
res exteriores quas offert deo per votum paupertatis Unde dicit Gregorius
xxxv° libro moralium quod obedientia victimis iure preponitur quia per victimas
aliena caro per obedientiam vero voluntas propria mactatur Unde id quod fit
ex obedientia magis est deo acceptum quam id quod fit propria voluntate
Unde quod dicit Jeronimus ad Rusticum monachum ad id tendit oratio ut doceam
te non tuo arbitrio dimittendum et post pauca non facias quod vis comedas
quod iuberis habeas quantum acceperis vestiaris quod datur Unde ieiunium red-
ditur deo acceptum cum propria voluntate secundum illud Ysaye lviii° Ecce in diebus
ieiunii vestri invenitur voluntas vestra

Secundo votum obedientie continet sub se alia vota Unde si religiosi teneantur ex voto

continenciam servare et paupertatem tamen hec sub obediencia cadunt
Secundo quia votum obediencie est a minori manuali vel iuratoria canonice
facta submissio, que submissio consistit in hoc quod totum suum velle et nolle ponit
in arbitrio sui prelati nichil sibi reservans sed tamen nichil precipiat contra
ne voluntatem rectam anime quod saluti obsistere ultimo obedire pro-
sitis (?) verius. Sed votum continencie est per quam anima ab omni delectacione venerea
abstinet. Unde et applicatur ad castitatem. Continenciam, castitati coniungit
vel est per quam anima resistit concupiscenciis pravis que in eo vehementer
existunt, sic accipit philosophus septimo ethicorum continenciam /
Item non dispensacio est iuris relaxacio. Unde dicitur relinquere quod volverat
iure vel oblacio iuris declaracio vel est dispensacio est rigor iuris per eundem
quem spectat misericorditer et canonice facta relaxacio. Unde iuxta beatum Thomam
in 2a 2e q. lxxxviii dispensacio videtur importare commensuracionem
quandam distribucionem vel applicacionem alicuius communis ad ea que sub ipso
continentur per quem modum dicitur quis dispensare cibum familie. Sed ille
qui vovit quodammodo sibi statuit legem obligans se ad aliquid quod est in
se et in pluribus bonum. Tamen potest contingere quod in aliquo casu sit simpliciter ma-
lum vel inutile vel maioris boni impeditivum quod est contra rationem eius quod ca-
dit sub voto. Et ideo necesse est quod determinetur in tali casu votum non esse ser-
vandum. Et si quidem absolute determinetur aliquod votum non esse servandum dicitur
esse dispensacio voti. Si autem pro hoc quod servandum erat imponatur aliquid aliud dicitur
commutacio voti. Et utrumque in potestate ecclesie consistit et pertinet ad auctoritatem pre-
lati qui in persona dei determinat quid sit deo acceptum. Unde 2a ad Cor-
2o Nam et ego propter vos donavi in persona, et similiter dicit propter vos. Quoniam
omnis dispensacio petita a prelato debet fieri ad honorem Christi in cuius persona
dispensat et ad utilitatem ecclesie que est eius corpus et tunc fidelis. Nam ubi
non est dispensacio fidelis etiam si dispensetur non est dispensacio sed dissipacio
ut vult Bernhardus in consideracione ad Eugenium /
Conclusio prima. Circa religiosos in voto obediencie non potest dispensacio inveniri
patet quia ut Bernhardus que sunt precepta ordinancia ad deum quam que ad proximum
et superaddita ut scilicet ecclesie statuta et instituta patrum in primis non
potest dispensare nec deus nec homo in 2is nec homo in 3is homo et deus. Sed
votum obediencie immediate ordinatur ad deum utique ex diffinicione voti et in ordine
ad proximum igitur non potest dispensari. Item votum obediencie inter alia vota
est perfectissimum et potissimum quia per continenciam vincit homo carnem suam, per
paupertatem mundum, sed in obediencia vincit homo seipsum. Sed in huiusmodi
votis non potest fieri dispensacio ut dicetur infra. Igitur nec in voto obediencie
et per consequens conclusio vera /
Conclusio secunda licet circa viros religiosos in voto obediencie non possit dispen-
sari tamen potest in melius commutari patet quia tale votum obediencie potest commutari
in curam pastoralis officii quod est melius et perfectius eo quod viri re-
ligiosi assumuntur in episcopos et in rectores ecclesiarum parrochialium que
cura melior est quam obediencia quia pluribus prodest /
Conclusio tercia circa viros religiosos qui assumuntur in statum prelacionis non dis-
pensatur in voto obediencie generaliter patet quia obediencia eciam respicit statum
prelacionis in altero cui obedire tenetur. Nam omnis obediencia quam debebit
prius suo superiori debet suo superiori et ipse a sua obediencia non potest absolvi et
ideo licet iam sub prelato esse desistit non tamen alium obedire non est et
ex quo obligacio voti deficiat ex parte una et sic ideo quia subicitur
prelato ex parte altera cui obedire tenebitur. Unde monachus qui abbati

obedientiam promittit. Si ipse fiet abbas non tenetur obedire alteri abbati
cui iam [illegible] abbaciam. Papa etiam potest eximere monachum ab inferioris
prelati subiectione quod non est in voto obedientie videlicet dispensare
sed exemptio ipse potest dici. Igitur correlarium verum.
Correlarium secundum. Ad viros religiosos qui assumuntur facti episcopi non dispen-
satur de regularibus observanciis, patet quia adhuc tenentur ad regulares ob-
servantias sed ad illas que non impediunt pastorale officium et
que valent ad perfectionis custodiam sicut continentia paupertas et similia quibus
ad que adhuc remanent obligati. Et per consequens ad portandum habitum sue reli-
gionis que est signum obligationis sue. Sed non sunt ad que officio pon-
tificali repugnat sicut est solitudo silentium et quedam abstinentie et vigilie
[illegible] quibus impotentes corporaliter redderentur ad exequendum pontificale of-
ficium ad que tamen non tenentur. Et quo ad hec possunt dispensatione uti quia
prelati religionum etiam in talibus dispensant. Igitur correlarium verum.
Correlarium tertium. Religiosi querentes dispensationem pro voto obedientie contra sedem pon-
tificem sic quod non sint sub observantia regularis discipline peccant mortaliter,
patet quia tales faciunt contra suam professionem et contra suum votum, nunc erat eis
lex, igitur peccant mortaliter. Quando tamen quia faciunt contra legem et transgressores legis,
et per consequens peccant. Etiam tales religiosi illam habent voluntatem talem per quam
nollent obedire suo superiori sed solum mala eorum voluntas que edificat ad gehennam.
Conclusio tertia. Circa viros religiosos in voto continentie non dispensatio potest
intervenire, patet ex beati Matthei apostoli qui consentire noluit quod Eufemia
virgo deo dicata regi nuberet cum se sic [illegible] ipso suo [illegible]
tebat cum potius mortem sustinuit. Et probatur: Illud quod semel
sanctificatum est deo non potest in alios usus commutari, Levitici ultimo. Non
enim potest alius prelatus etc. efficere ut id quod est sanctificatum amittat
etiam in rebus [illegible] sanctificationem, puta quod calix consecratus desinet esse
consecratus si maneat integer. Sed multo magis hoc potest facere alius prelatus ut
homo deo consecratus quamdiu vivit esse desistat. Et ideo non potest per aliquem
prelatum effici quod ille qui votum solempniter emisit desistat ab eo quod
est consecratus. Papa enim non potest facere quod ille qui est professus religionem
non sit religiosus. Et per consequens in voto continentie non potest dispensare. Igitur [illegible]
Correlarium primum. Votum continentie in religiosis non recipit recompensationem quia omnis
patet per id etiam [illegible] ponderacio non est digna anime ponderantis.
Correlarium secundum. Licet votum continentie circa viros religiosos non recipiat relaxationem
tamen votum continentie in sacro ordine recipit dispensationem [illegible]
Sed autem potest est beati Thome in 2a 2e q. lxxxviii ubi dicit quod votum continentie
non est [illegible] ordini sacro sed [illegible] statuto ecclesie. Unde videtur quod
per etiam possit dispensari in voto continentie solempnizato per susceptionem
sacri ordinis. Sed votum continentie est [illegible] ordini [illegible] per susceptionem
tamen religionis per quam [illegible] abrenunciat seculo [illegible] dei servicio [illegible]
tunc quod non potest simul stare cum matrimonio [illegible] unitas [illegible]
[illegible] et [illegible] que ad hec requirunt. Unde [illegible]
[illegible] dicit apostolus. Cum [illegible] uxore est sollicitus que sunt [illegible]
[illegible] placeat uxori et divisus est [illegible] nomine monachi ab unitate sumitur
et oppositum ad divisionem [illegible] et ideo in voto solempnizato per pro-
fessionem religionis non potest papa etiam dispensari sed bene in voto continen-
tie sacri ordinis potest fieri dispensatio. Igitur correlarium verum.

Corollarium. Licet in voto religionis non dispensatur tamen in voto continentie specialis
non solemnisato dispensatur, patet quia votum continentie non specialis non dimittit
inconveniens ... et sic non est ex alio nisi quod voto continentie dispensatur ...
Corollarium. Circa votum religiosorum in voto paupertatis nullus ... dispensare
invenitur patet per ... de ... pastore beato Petro qui voluit dispensare
ita Ananiam ... et Saphiram uxorem eius ut dicitur Actuum v°. Et patet etiam extra
de statu monachorum in fine illius decretalis Cum ad monasterium dicitur abdi-
catio proprietatis sic etiam custodia castitatis adeo tamen est annexa regule mona-
chali ut contra eam nec summus pontifex possit indulgere. Et de proprio
usuris decretalis dicit: Si proprietas reperitur apud quemquam dum est circa mortem
prope eum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterretur
sepeliatur ... quod beatus Gregorius narrat in dyalogo se fecisse. Et pluri-
bus Si posset dispensari sequitur quod posset habere aurum et argentum quod tamen
est contra bernhardum ... cum dicit ... vitam dum habeo nec denarium
nec aliquam rem privatam dum possidere si eis ... nolunt intrare.
Et Gregorius narrat in quarto dyalogorum de quodam sanctissimo viro
Ysaac qui dixit monachus qui possessionem in terra querit ... est monachus
... est ... in certis religionibus precipitur sub anathemate ut nec dena-
rium tangat manu nuda ... vera
Corollarium primum. Religiosus qui est episcopus non absolvitur a voto paupertatis patet quia
... habere tamquam ... sed dispensator tamen in bonorum ecclesie.
Corollarium. Proprietas a claustralibus omnino est fugienda, et hoc propter duo, primo
propter exemplum uxoris Loth Genesis xix, que respiciens post se versa est in statuam
salis, sic claustralis concupiscens divicias mundi quas simulat se reliquisse
vertitur in statuam salis, et hoc exemplum ... domini ad membrorum ... ...
dicens: memores estote uxoris Loth, et Luce ix Nemo mittens manum ad
aratrum et respiciens retro aptus est regno dei. Secundo propter id quod legitur
Josue septimo de Achor qui furatus est de anathemate in Jericho scilicet pallium
coccineum bonum valde. Jericho interpretatur luna, mundum figurat, qui mu-
tabilis est admodum lune, et dicitur ex anathemate religiosus in illius ... ...
furratus est Achor, et ... proprietas ... in pallio coccineo ... cum saccio
secularis, pallium coccineum significat quod religiosus retinet seculare in ...
... in moribus ... in argento ... ... argenti intelligitur proprietas
... religiosis omnino prohibita et abrenunciata in regula
aurea ... proprietas ... voluntatem quia regula que a regendo
dicitur pertinet ad voluntatem que est regina ... imperium in homine. In hac
... sunt nobilia religiosi ... quod deus dicit: Non ero
ultra vobiscum donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. In quo in-
nuitur quod deus contra totum conventum irascitur propter unum fratrem proprietarium nisi p-
uniatur sicut Achor. ... est quod ibi legitur: Anathema in medio tui Israel
est, non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur qui hoc contaminatus est
scelere, in quo patet quod propter hoc ... dyabolus habet potestatem ... ...
in multa ... est id quod dicit Josue ibidem, Quia turbasti nos ex-
turbet te deus in die hac, in quo notatur quod propter turbacionem ceterorum
non sunt dimittendi qui ... irreligiosi et irregulares debite puniantur ...
est quod subditur lapidavit eum omnis Israel et cuncta que illius erant igne
consumpta sunt, in lapidibus increpacio intelligitur de quibus lapidibus
est proprietarius in igne intelligitur zelus quem sunt habere claustrales contra
hoc vicium ... qui detestabilis est proprietarius detestabilior tamen si abbas et

et totus conventus unanimes consenciat et laborat in hoc vicio scele-
ratissimo sibi ipsis congregando certis fratribus pauperibus in eorum [illegible]
totaliter exclusis /
Corollarium tercium, abbas non potest dispensare cum monacho quod habeat proprium vel quod habeat
administracionem aliquarum possessionum quas posset suas proprias querere
patet quia hoc non permittere quod ipse per se magis tenetur habere quam ipse magis
[illegible] tenetur habere patet hoc et extra de statu monachorum ubi dicitur ut omnes
nigram regulam sequantur et ab hac lege nec abbas nec prior eximitur
Et quamvis abbas administracionem habeat rerum ecclesiae non tamen dicendum in
monachis habentibus proprium non est monachus Nam racione sicut homo constat et eo
quod est aliquid animale mortale et rationale et fide spe et caritate Sic
monachus ex obediencia paupertate et castitate et si unum istorum timore
deest / sicut aliquid animale mortale non est homo / vel si fides spes
et caritas deest non est christianus Sic etiam de istis tribus aliquod
deest non est monachus Item de monacho ingrediente monasterium
sic dicitur / Res si quas habet aut pauperibus erogat pauperibus aut facta solempniter
in legacione conferat monasterio nichil sibi reservans ex omnibus Et
ergo haec est forma quod monachus non suscipitur nisi omnibus renunciet
et talis sibi nichil retinet Et hinc est quod ad professionem monachorum
tamquam regnum mundi et omnem ornatum seculi contempsi et cetera
beatus Bernardus dicit etiam in libro de dispensatione et precepto quod ita
ista professio habeat prerogativam meruit quod appellatur secundum baptisma
moritur mundo et divino vivatur Sed professa renunciacio consistit in
mundo [illegible] Unde in regula beati Benedicti habetur de filiis nobilium quod parentes
racione puerorum promittat sub iure iurando quod numquam per se neque
per suspectam personam vel quomodo ei aliquid dent aut tribuerit occasione
[illegible] habendi /
Corollarium quartum Questio ut proponitur est falsa / et cetera
Votum paupertatis est promissio facta qua omnia propter deum
sponte et libenter dimittit nichil preter sola necessaria possidens
Item sciendum posse in cuius racionis dicit possibilitatem in sua
quia habet dicunt posse quod iure possumus

Utrum eukaristie sacramentum sit dandum laycali populo sub utraque specie Et videtur primo quod non Contra ex antiqua consuetudine universalis ecclesie et moderna declaratione Constanciensis concilii igitur conclusio falsa sed quod conclusio sit vera videtur ex hussitarum opinione et ipsorum frivola assertione
Igitur conclusio vera etc. Conclusio prima Sacerdos actu celebrans impedimento non superveniente tenetur sumere sacramentum eukaristie sub utraque specie, patet quia Concilium Toletanum statuit (sic habetur de consecratione distinctione secunda capitulo Relatum) ubi dicitur modis omnibus tenendum est ut quotienscumque sacerdos corpus et sanguinem domini nostri ihesu christi in altari ymmolat totiens perceptionem corporis et sanguinis participem se prebeat. Unde subdit quale erit sacrificium cui nec ipse sacrificans particeps esse dinoscitur. Per hoc autem sit particeps quod de sacrificio sumit, et iuxta apostolum prima Corinthiorum 10 Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris, eo quod in ipsa sumptione sacramenti sortitur complementum sui sanguinis Ideo oportet ut sacramentum compleatur quod sacerdotem sacramentum sumere sub utraque specie Corollarium primum Sacerdos celebrans et sub utraque specie non communicans cessante impedimento imperfectum sacrificium offert loquendo de perfectione non significationis patet ex conclusione et eius probatione Corollarium secundum Sacerdos celebrans et sub una specie non communicans licet imperfectum offerat sacramentum quantum ad significationem, perfectum tamen sumit sacramentum quo ad ipsius effectum prima pars patet ex corollario precedenti, secunda pars patet ex hoc quia sub utraque specie christus integraliter continetur, qui ipsum sacramenti effectum operatur Corollarium tertium Sacerdos sine impedimento celebrans et solum sub una specie communicans tenendus est reus sacrilegii patet corollarium per Gelasium papam de consecratione distinctione secunda capitulo Comperimus ubi dicitur quia divisio unius et eiusdem sacrificii sine grandi sacrilegio afferri non potest etc. Conclusio secunda Nullus sacerdos ex celebratione misse debet communicare sub utraque specie. Ista patet ex canone Gelasii pape de consecratione distinctione secunda capitulo Comperimus ubi in glosa dicitur quod sacerdotes ex celebratione misse debent sicut in infirmitate vel captivitate tamen sub una specie dominicum capere sacramentum. Et ratio est quia sit sacerdos gerit personam privatam et accipit sacramentum solum ad suam refectionem spiritualem quam plenarie consequitur sub una specie Igitur conclusio vera Corollarium primum Nulli sacerdoti vivendi de altari licet a consecratione omnino cessare sine divina iussione, patet quia sic celebratio est de sacerdotis officio, eo quod ipse sit mediator inter deum et homines ut offerat dona et sacrificia pro suis et aliorum peccatis dicit apostolus ad Hebreos, et per quas gratiam sibi datam vacuum recepisset, et eos defraudaret de quorum sudore vivit si omnino a celebratione cessaret saltem cessantibus impedimentis Ideo quod dicit beatus Thomas conclusione octuagesima tertia [illegible] articulo [illegible] tertie partis etc. Quilibet sacerdos minime in precipuis festis et illis diebus quibus fideles solent communicare debet celebrare, Et dico nonnisi sine divina iussione quia iuxta sanctum Thomam constat primum legitur quando dominus cuidam sacerdoti omnino prohibuit ne in vita sua aliquando celebraret divina Corollarium secundum Christus dominus in ultima cena apostolis tamquam sacerdotibus pro tunc non celebrantibus tradidit sacramentum corporis sui sub utraque specie non tamen est faciendum moderno tempore, patet quia dominus non pro tunc, potius tradidit formam consecrandi quam modum sumendi, eo quod modum sumendi magis reliquit ordinationi ecclesie Et ipse preveniens dixit Iohannis 16 Adhuc vobis multa debeo dicere sed modo non potestis portare nunc autem mandatum ecclesie supervenit in quo prohibuit ne aliquis non celebrans non communicans sub utraque specie Igitur corollarium verum Conclusio tertia et ultima Nequaquam laycali populo dandum est sacramentum sub utraque specie, patet quia est contra consuetudinem antiquam universalis ecclesie et modernam constitutionem Constanciensis concilii propter varia pericula precavenda, que communi populo possent evenire Igitur conclusio vera Corollarium primum Non semper in primitiva ecclesia laycali populo porrectum est sub utraque specie licet sic fieri debet moderno tempore, patet quia ecclesia ex certis causis sua auctoritate plura mutat, que olim observabat, sicut ex evidenti constat hoc facere circa baptismum et matrimonium [illegible] Corollarium secundum pertinaciter asserentes populum laycalem communicandum esse sub utraque specie intuitu sui [illegible] dicendi, patet quia hii contra declarationem universalis ecclesie et eius consuetudinem approbatam, falsum dogma docerunt quod sapit heresim [illegible] Corollarium ultimum extremis oppositum est verum et concedendum et per consequens quod est falsum et heresis manifeste patet ex conclusione et eius probatione Pro maiori declaratione huius sive et ut errores hussitarum cognoscamus [illegible] quibus studia diligentius fugiamus et vere katholice efficaciter adhereamus

Videndum est primo quo ipsi errant circa sacre scripture intellectum recipiunt scripturam
in nudis verbis sine relacione et comparacione earum ad invicem solum secundum expositorem
sue assercionis et non iuxta intellectum sanctorum et approbatorum ecclesie ecclesie, sed ex maxima
protervitate et nimia presumpcione. Quarto videndum est quo scriptura accipi
enda est et exponenda et per quem est approbanda. Secundo quo in eorum expugnacione
ad propositum magis procedere potest declarare quod per potenciam valet. Tercio unde
venit eorum error, et quare deus eum permisit et huiusmodi permittit. Quarto quis
modus fuit in primitiva ecclesia circa sacramentum eukaristie in populi communicacione.
Quinto quare id sacramentum modo datur sub una tantum specie et precipue sub specie panis.
Sexto quare non datur sub specie vini populo laycali. Septimo quare communicacio
sub utraque specie est contra Cristum, vetus et novum testamentum et contra approbatos
doctores. Octavo qui sunt eorum errores propter quos eis non est credendum. Nono
videbitur de obiectionibus eorum et solucionibus argumentorum, et de modo solvendi
generali omnes auctoritates eorum. Quantum ad primum premitto quod contra sacram scripturam
non est admittenda alicuius auctoritas neque alicuius hominis racio, nec valet aliqua con
suetudo nec constitucio nec observacio, intellectum contra ipsam conatur concludere, eo quod
ipsa est regula fidei, que fides non potest errare, ut habetur quod divina inspiracione et
est eius auctor spiritus sanctus, et ideo tenenda est quod una pro contra concedentes singulas
partes ad invicem et unam probans et exponens per alteram, eo quod si una pars sacre
scripture assertive posita per auctorem suum qui est spiritus sanctus esset falsa, tunc tota
auctoritas eius vacillaret, sicut dicit beatus Augustinus. Et racio eadem ad credendum unum ipsarum
sicut alterum est auctoritas divine revelacionis ex qua omnia iam prevenerunt. Ideo quamvis scriptura
consideratur in eius aliqua parte vel proposicione, tunc non est accipienda in solo tenore illius
proposicionis dumtaxat in sensu illo quem illa proposicio sic per se et inde considerata facit, sed
referenda et comparanda est concordanda ex comparacione ad alios passus eiusdem per certi
tatem exposicionem concordando passum cum passu, et meditando unum per alterum sicut fit
in aliis doctrinis in quibus sensus et intencio unius dicti elicitur ex aliis, quod alius in
sacra scriptura et in qualibet alia sciencia essent plurima mendacia et contradictores
sine veritates, et de hoc patent exempla quasi innumerabilia. Nam dominus dixit
Mathei ultimo: Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui enim in
hac scriptura et similia simpliciter stare, non admissa aliqua collacione eiusdem
cum aliis, manifeste errabit, ponendo quod sola fides sufficiat baptisato
ad salutem sine aliis virtutibus, et tunc nullus cristianus dampnaretur. Sic Iohannis
VI° dicit dominus: Ego sum panis vivus qui de celo descendi, si quis manduca
verit ex hoc pane vivet in eternum, quod sic sola manducacio sufficeret ad
salutem quod falsum est, ideo sic primo referendum est ad alia, ita eciam id verbum Cristi
in quo hussite principaliter fundantur: Nisi manducaveritis carnem filii hominis
et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis, referendum est ad
precedencia vel ad sequencia, sicut et Cristus per se id exposuit prius ea dicens: Verba
que locutus sum spiritus et vita sunt. Et qui manducat meam carnem et bibit
meum sanguinem in me manet et ego in ipso. Modo quamvis sacra scriptura
accipiat in suis assercionibus, recipiat exposicionem, tamen in eadem exposicione
sacrarum partium requiruntur homines preditos ingenio, exercitatos in studio, humiles
in iudicio, immunes ab affectato vicio, quia ex opposito alicuius istorum quatuor
solet facillime falsus intellectus in ea suboriri, sicut dum fuit homo hebes
ingenii inhers et neglector scriptura superbi iudicii, aut infectus et
dampnatus ex affectione alicuius vicii aut opinionis proprie, quia excitat tales
malicia eorum, sicut hoc apparet in hussitis qui sibi et non aliis volunt credere.
Ideo ipsa sacra scriptura in sua primaria exposicione habuit homines eruditos
divina revelacione inspirante spiritu sancto, et non solum humana racione et studio
instructi, sicut hoc patet de ipsis apostolis inter distributores graciarum enumerat interpretacionem
sermonum, et sermonem sapiencie et sermonem doctrine. Igitur in exposicione scripture
comparandi sunt doctores cum doctoribus, et illi qui habent conductus per auctoritates pre
ferendi sunt non habentibus. Ideo ipsa scriptura sacra non est nude recipienda
exceptis aliis tradicionibus hominum, sed ad veram eius intelligenciam recurrendum est glos
sis, doctorum ac iuribus humanis, canonibus et decretis, vel eius et heretici
doctores studio exquisitissimo pro suis assercionibus colorandis et corrobora
dis allegare solent, et nonnunquam tales qui nullius sunt ponderis, licet nolint
recipere aliquid contra se quos allegant pro se, verum intelligentes et discerpentes
hinc inde particulares porciones que eis adiuvant in totum porcione
considerandum est eciam quod ipsa sacra scriptura non solum in suis dictis originalibus
recipiat exposicionem et interpretacionem, sed eciam in suis expositoribus, quia id quod
fit, fit in principali, similiter potest fieri in utili et minus principali, et quod doctorum
dicta multo aliquando primo interpretarentur quia eorum concordancia sepius tenguntur
ad concordiam, que tamen seorsum accepta videntur discrepare. Hinc est quod quamvis
sacra scriptura ab aliquibus indicatur tamen accipienda et credenda sit in suis
terminis absque admissione alicuius interpretis et expositoris, nullum videtur

Hussite faciunt exponentes se gravibus erroribus periculis et magnis scandalis, eo
quod huiusmodi presumptuose applicant se ipsos in dictis suis, quod per alios sit ipsis credendum
et aliquid equale preponere doctores, quos inductos contra se non admittunt. Et voces
tres vitare omnem expositionem, incidunt in multiplicem contradictionem. Et quemadmodum
litteraliter iudei inceperunt errare, eo quod iudei in antiquis traditionibus legis vete
ris expositiones suorum doctorum, ut Raby Samuelis et Moysis, sic traditum habent
prius expositiones suorum doctorum, et sub mortis obligatione sacerdotibus leviticis generis esse credendum
in lege Deut. xvii° dub mortis obligatione, Et ex hac etiam radice pestifera venerunt errores de restaurando, in
et obediendo. Et ex hac etiam radice pestifera venerunt errores. Et ex hac seduxare
quidem in vulgarem habent translationem Biblie, qua tamen secundum se intelligere seducare
Item credendum est quod expositores sacre scripture roborant et auctoricant per receptores et approbatores
Item credendum est quod expositores sacre scripture, que in his que
fidei sunt, que est infallibilis regula, sive sancta scriptura, que in his que
fidei sunt nec fallere potest nec falli, et hoc est tenendum sicut primum principium in fide, quo
non credito non est contra sic negantem, ut negantem
non credito non est contra sic negantem, ut in philosophia est disputandum. Et
omnia principia in speculabilibus vel moralibus tamen philosophi disputando.
Ideo sacra scriptura in sua expositione habet respectum ad consuetudinem
universalis ecclesie et propterea habet in maiori reverentia et auctoritate ea que fidei sacra
menta respiciunt, et ipsorum dispensationem quam auctoritatem beati Augustini vel cuiuscumque
doctoris, cum approbatio stat per ecclesiam. Item concedendum est quod sacra scriptura, ideo permittit
doctorum, cum approbatio stat per ecclesiam. Item concedendum est quod sacra scriptura, ideo permittit
tente patitur in suis lectoribus, quod aliqui eorum errent et perverterunt, quibus tamen qui
probati sunt manifesti fiant sicut dicit apostolus. Et ut diligentia doctorum excitetur, et veritati
bilares virtutes quotidiano exercitio reperiuntur et elucidentur et ipsi magis me
reantur, insuper qui sic patitur pertinentes contra ista que manifeste sunt tradita
in ea, et per universalem ecclesiam declarata, et per fidelium observationem recepta, tunc ipsa
de heresi et defensione magnis iudiciali severitate et executione punitur quod
ratiocinatione argutiva per scripturas aut verba, eo quod huiusmodi negant talia per que
debent ad viam veritatis reduci, nec volunt alia recipere quam que repererunt in
Biblia, cum tamen ex ea non possunt habere formam sacramentorum, et quod Christus miscuit
aquam vino, quod vinum consecraret, et ita de multis aliis est dicendum. Similiter
de secundo quod est etiam in expugnatione eorum procedens directo, facit per invocationem
brachii secularis, magis quam per rationes verbales contra eos extendit. Primo
quod declaratio in concilio Constantiensi contra eos publice tractata et animo obsti
nato noluerunt audire, sed etiam totiens molliter contra ecclesiam et rectores suos deste
runt et auditum suam certissimam damnationem. Secundo quod contempserunt censuram
ecclesie et sectorum dogmata per que debent reduci. Tertio de quo valde mirandum est
ipsi ex isto verbo: nisi manducaveritis carnem filii hominis, contra veritatem ecclesiam
voluerunt concludere, quod sacramentalis sumptio corporis et sanguinis Christi sub utraque
specie cadat sub necessitate salutis, et ex precepto divino quo ad omnes homines sicut
baptismus aque, cum tamen contrarium istius manifeste patet per doctores, et sine tali sumptione
stat salus salvi in prolibus et parvis ex primo usu vero constituit sic observat
ecclesia, eo quod ipsi non possunt probare suam conscientiam, nec habere differentiam huiusmodi ex
aliis prius dicit apostolus dicens: Probet autem se ipsum homo etc. Sicut etiam adul
tis in specie more morientibus in aqua vel in terra sic contingit per submi
sionem vel sicut in persecutiones vel innumerorum invasionem vel per continuum
impedimentum vomitus. Sicut hoc accidit venerabili Hugoni de sancto Victore.
Ad quartum contra hoc est consuetudo universalis ecclesie, quam qui negat caret sensu, si non
vere sed flagellatione de compescit. Ad quintum quod ipsi non attendunt quod Christus premisit:
Ego sum panis vivus, si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum.
Ubi intellexit loqui de potu. Igitur iuxta verba secundum se supplicationem facit Christus me
diatorem sicut manducationem sacramentalem panis requirit sumptio vini sacramen
talis, eo quod idem Christus est una conditionalis, cum omni gratiam tamen eos stat cum
ante sumpto in se secundum sua verba. Ad non sequitur iste manducat ex pane
sacramentali, igitur vivet in eternum, ergo quod repugnat cum tamen talis non vivet
sine sumptione vini sacramentalis tamen eos. Ad cum quod Christus postea exponit de sump
tione spirituali dicens: Verba que locutus sum spiritus et vita sunt. Et qui mandu
cat meam carnem in me manet etc. Unde dicendum est de tertio, scilicet unde venit
error ipsorum hussitarum, quod licet sit error ipsorum hussitarum venit ex pro
pria arrogantie in nimia presumptione, nihilominus Deus permisit eum errorem ad
eliciendum tanta bona, quorum primum est ut manifestum fiat, qui habent veram
fidem et qui non. Secundo ut magistri doctores et prelati cum maiori dili
gentia legant scripturas et considerent quod spiritus sanctus precendit in ipsis. Tertio
ut manifestent occultam veritatem latentem in scripturis legendo et predicando
ut per hoc magis mereantur. Post hoc dicendum est de quarto, scilicet quibus modis
fuit in primitiva ecclesia circa sacramentum eucharistie in populi perceptionem
quod aliquando fieri potuit sine peccato, primo cum constat, quod aliquando laici communi
caverunt sub utraque specie, sic aliquando fiebat consecratio in fermentato pane

ne iudaysare videtur etiam. Et forsitan plures post Christum in primitiva ecclesia communicaverunt
post cenam, et sic deinde alios hoc sacramentum ad conformandum se Christo, licet hoc
non habeatur aliqua firma scriptura et certitudo. Duas tamen facit a laycis
utraque specie numquam fuit de necessitate sacramenti et de iure divino sub pena eterne
dampnacionis sic dicunt hussite. Cum Christus nullibi videtur hoc mandasse sed etiam
reliquisse sic plura alia. Quando ergo fiebat ab ipsis laycis circa preceptum
vel consulere aut permittere bene fiebat. Nunc vero quia ille modus certa racione
voluit et cessavit, et opposita consuetudo invaluit que est optima legum interpres, et per ecclesiam tunc est obediendum, sic communicatio ipsa et declarata in dicto
in Constanciensi concilio, tunc eorum presumptio est valde temeraria et presumptuosa
scandalosa et periculosa et ecclesiastici ritus turbativa, et per omnes eterne
dampnacionis inductiva. Nec obstat quod ipsi dicunt laycos plus mereri
in sumptione sub utraque specie, quam sub sola forma panis, eo quod melior
est obediencia quam victima, cum tamen etiam potest prohiberi aliquid que prius aliquando
meritum augere, in aliquibus propter maius bonum adhipiscendum vel malum evitandum sive declinandum. Sic licet sit de necessitate sacramenti et de iure divino, quod consecracio fiat per certam formam verborum in tali panis materia et per sacerdotem cum altari consecrato cum talibus vestibus sive corporali evangelio et ieiuno stomacho, hec
eciam et similia sunt de solo precepto humano et variabilia, sic quod etiam ex causa racionabili sive tamen racionabilibus potest omnia premissa vel aliquid eorum commutare, et mutata sub precepto tradere, ita quod tunc peccaret homo faciendo illud in quo mereretur, et quia etiam negatur multa que conceduntur paucis. Ideo ob multiplicacionem
fidelium et devocionis defectum et ad evitandum plura pericula mutatur etiam ritum
prius consuetum. Ideo dicendum est de quinto quare videlicet sacramentum non datur sub specie
vini et precipue sub forma panis. Circa quod est considerandum, quod duobus modis
sunt aliqua in sacramento hoc, quia quedam manifeste, quedam occulte. Manifeste namque
ibi species panis et vini quia eedem que fuerunt ante consecracionem, sed quia tunc odorabantur videbantur gustabantur et tangebantur et audiebantur in fundendo et frangendo.
Igitur et porcio et eedem species sunt sacramentum quia sunt rei signum. Sed occulte
sunt ibi corpus et sanguis Christi anima et divinitas et ipse totus Christus deus et homo
glorificatus, quorum nullum illorum ibidem percipitur aliquo sensu exteriori sed sola fide
assercionem ecclesie et verbis Christi tamquam deo infallibiliter credimus, et hoc ex miraculis cognovimus, et sanctorum attestacionem. Et omnia illa sunt sub utraque
specie licet diversimode, quia sub specie panis est solum corpus virtute sacramenti, quia
panis solum convertitur in corpus, in quantum vis consecracionis verborum, dicitur
in ipsum fiatur, et alia ea que ibi sunt, concomitantur racione unionis. Sed sub
specie vini est sanguis virtute sacramenti, quia vinum solum convertitur in sanguinem, et alia sunt ibi concomitative racione unionis, et totus Christus utrobique
est racione indivisionis, eo quod omnino indivisibilis est racione sive impassibilis.
Et est ibi tamquam res sacra contenta et significata nisi indubitabilem fidem
quam circa hoc sacramentum habemus ex assercione ecclesie, ex qua assercione certam
credimus, quod Christus totus est sub tota hostia et sub qualibet parte eius speciei.
Et quia quelibet species sacramentalis sit Christum tamquam continens sive integrum, et ista duo
sunt consideranda circa id videlicet sacramentum scilicet efficacia et significacio sive operacio
et significacio. Quo racione efficacie non species est de necessitate sacramenti nec una plus
quam alia nec ambe plus quam una, sed quelibet illarum sufficit, eo quod efficacia sacramenti non sunt ex parte signi, eo quod eedem species sunt post consecracionem que ante
fuerunt, sed ante non operabantur effectum nec porcio. Sed efficacia sunt ex parte contenti
scilicet Christi dei et hominis qui continetur sub utraque specie et operatur totaliter effectum ipsius sacramenti
et eundem effectum sub una sic sub alia specie. Sed ex parte significacionis ambe
species requiruntur, et quelibet earum est de necessitate sacramenti quo ad integracionem
et perfectionem, eo quod per ambas species sufficienter earum scorsum et complete exprimitur
huius sacramenti significacio, quod sic patet quia hoc sacramentum significat Christum esse plenarie reficientem digne manducantem sacramentaliter. Sed cum plenaria sacietas
et refectio non fiat in solo pane et vino sed in utroque. Ideo non potest una species
sola significare Christum ut plenarie reficientem, sed una significat eum per modum
cibi saciantis racione corporis sui, et alia per modum potus racione sanguinis, sed ambe
sunt hoc complete significant, et ideo ambe requiruntur. Secundo hoc sacramentum sit memoriam passionis dominice prout Christus scorsum passus est in corpore vulnera
cionem, et in sanguine effusionem, sed sub nulla illarum specierum significatur utriusque, ideo
sed sub ambabus in quantum species panis refertur ad corpus, et species vini ad
sanguinem, et ideo propter istam completam significacionem requiruntur ambe species.

nota bene

efficacia unde

Tertio hoc sacramentum significat nostram plenam redempcionem quo ad corpus et animam / sed hec
significacio non posset fieri per aliquam illarum / sed per ambas simul / quia per speciem panis significatur
corpus / et per speciem vini anima cuius sedes est in sanguine et ex istis post misterium simul generaliter
modo loquendi sumptive dicetur cum sedes anime est in sanguine et ex istis post misterium
cum duplicat aliqui requiritur ad integritatem et perfectionem huius sacramenti circa vnum ex parte
operacionis / aliud ex parte significacionis / sed licet ad integritatem et perfectionem huius sacramenti ex parte
efficacie sufficiat vna illarum specierum / tamen ex parte significacionis requiritur vtraque. Tercio
quia eciam eandem formam instituit fieri in celebracione misse / eo quod illa est principalior representacio
passionis dominice. Quarto quia Christus illam perfectam formam sacramenti fieri voluit per sacer-
dotes / eo quod dedit eis potestatem hoc sacramentum conficiendi / et aliis ministrandi conficien-
dotes / eo quod dedit eis potestatem ... et per consecracionem eis tradidit. Quinto eciam inviolabiliter observari
coram eis confecit / et post consecracionem eis tradidit. Quinto eciam inviolabiliter observari
precepit / vt sacerdotes missarum solempnia celebrantes sub vtraque specie conficiant et su-
mant / quemadmodum fecerunt sicut Christus in cena confecit et sumpsit / eo quod tunc personam Christi conficientis
et mediantis inter deum et homines gerant / et ne sacrilegium committat se privando fructu et
eciam racione. Sexto eciam precepit sacerdotibus publice celebrare coram populo in quantum ipsi
sunt mediatores inter deum et populum / quemadmodum ex hoc populus assistens quotidie divinis
ex perfecta racione sacramenti / consequitur eius effectum / in quantum homines devote memo-
ria passionis et nostre redempcionis induatur fervorem vel augmentum dileccionis /
Septimo quia licet in principio ecclesie potuit esse modus communicandi sub vtraque specie / crescente
tamen multitudine populi christiani / provide et racionabiliter inducta est consuetudo dandi
eukaristiam solum sub specie panis et hoc multis de causis. Primo quia laycus capiens
sacramentum non efficacie ad refectionem spiritualem et non ad formam dominus sub specie panis
vnum effectum / id est tam magnum consequitur ac si sub vtraque specie sumeret / eo quod totus
Christus qui est causa efficacie / est sub vtraque specie / et hoc designat ecclesia cantando Caro
cibus sanguis potus / manet tamen Christus totus sub vtraque specie. Videri assecit illud ex v-
de. Et alibi super quarto recitando hanc hystoriam. Cum quedam religiosa persona sta-
bat apud quemdam puerum sacerdotem / qui eam communicare sub vtraque specie / non eo...
celebrante / cum frangeret hostiam / et vellet ponere particulam in pathenam / tunc tota
concavitas pathene / visa est repleta sanguine / tunc obstupescens ipsa religiosa
et alii circumstantes / sed dum componeret illam partem hostie / totus sanguis visus est
remeare / etc. peticionem et eorum temptacioni fuit satisfactum. Et racio huius est quia corpus
Christi est glorificatum / et per consequens impassibile et indivisibile / et ideo vbicumque est
ibi est cum sanguine totum et tamen est vivum non est sine sanguine. Item quia recipientes
corpus Christi sub specie panis / eciam recipiant sanguinem. Et probatur quod
in compendio theologice veritatis / et super quarto ponendo exemplum in bibito vino
in mensa que dum comeditur eciam bibitur vinum per modum potus sub specie panis.
Dicere sicut recipiens corpus Christi sub specie panis bibit eciam sanguinem con-
comitanter licet non sub proprio signo / quod signum laico vel fiet ad salu-
tem licet opereretur in oblacione quo ad representacionem. Item ponit sanctus
Gregorius in libro dyalogorum multa miracula certis non credentibus sanguinem
esse sub specie panis / eo quod illa species panis versa fuit in cruentam carnem
sic sub forma digiti / sicut patet in tribus exemplis in vna muliere que dabat
ei panem ad conficiendum. Secundo eciam dat sacramentum eukaristie ipsis sub
sola specie panis ad precavendum multiplex periculum / precipue infidelitatis
erroris et effusionis / que de facili possent ingeri mentibus simplicium
sub vtraque specie / eo quod possent concipere quod sub specie vini / solum esset san-
guis / et sub specie panis tamen esset corpus / et non totus Christus vtrobique / et cum
daretur eis divisim. Item possent credere quod tanta esset dignitas laycorum
circa sacramenta sicut sacerdotum / et quod vsus sacramenti non esset principalius
in consecracione quam sumpcione. Item quod semper debuisset dubitasse vtrum factum
sed tamen sancti hec non fecerunt / maxime a tempore doctorum. Item quod ecclesia
Romana erraret circa sacramentum / et generalia concilia non essent inmitanda
etc. fierent scismata in ecclesia. Item hoc confirmat ecclesia in quantum bona
quinta feria fiat sacramentum solum sub ... panis ad feriam sextam / in qua
die sacerdos conficiens solum capit sacramentum sub specie panis et cum bona
venturam / eo quod ista die plus sumitur ad implecionem officii quam ad sig-
nificacionem / eo quod ista die non est passionis significatum per sacramentum / eo quod istud totum
dies et eius officium / est memoriale passionis / quod tamen tunc sumere
ad refectionem sacerdotis / que refectio sufficiens fit sub vna specie / eo quod totus
Christus est sub eadem specie / sic eciam racionabiliter ecclesia communicat laycos sub
vna specie / eo quod ipsi solum recipiunt sacramentum ad refeccionem et non ad si-
gnificacionem

Item illud confirmat xpus, eo quod in cena constituit illud sacramentum, solum fuit in discipulis quos tunc consecravit in sacerdotes et solum eis dedit sub utraque specie. Nec legitur quod xpus alicui laycali persone dedisset sub utraque specie, eo quod qui turbas non fuit aliqua mencio de vino sed solum de pane. Sic quod duo discipuli in Emaus cognoverunt eum in fractione panis non fuit aliqua mencio de vino. Et licet aliqui legitur percepisse xpm sub utraque specie, tunc quidam fecerunt ex devocione sic sanctus Donatus et Cyprianus qui pericula intelligentes fecerunt, sic Donatus in fractione calicis a suo more cessaverunt. Alii autem hoc faciebant ex errore fidei, eo quod credebant non totum xpm capere sub panis specie, sic fecerunt Nestoriani. Alii autem faciebant ex errore precepti, putantes esse preceptum xpi sumere sub utraque specie, sic fecerunt Pelagiani et modo Hussite. Et ergo ad precavendum
6 istos errores datur populo solum sub una specie. Secundo dicendum est de precepto utrum conveniat non datur sub specie vini populo laycali, quod licet sufficiat populo sumere sub una specie, tamen datur sub specie vini, eo quod periculosius est sumere sic sub specie vini magis non est panis propter faciliorem effusionem vel distillacionem, eo quod vinum est res fluida qualis quam infirmi et sepius homines rusticani et indiscreti non scientes adhibere debitam cautelam. Itaque de facili per eos posset fieri irreverencia sacramenti per effusionem aut per distillacionem. Ideo eciam appellata consuetudine ecclesie sancta quia ecclesia non servatur sacramentum sub specie vini sed panis tamen ad vitandam periculum effusionis sic patet per Wilhelmum in Rationali divinorum, et ad unam vocem servare posset sine periculo contineri propter infirmos, eum tamen vicinum et magnum peccatum sit sanguine xpi glorificato pepla mulierum perfundere, barbas virorum madidare, et terram rigare, quod Hussite non curant dicentes sanguinem xpi fusum in terram esse. Nam licet fusus sit a xpo corpore pro nostra salute, tamen ipsum fudimus contra salutem, eo quod sanguinis xpi est glorificatus et glorificato corpori unitus incorruptibili quoniam in prius fuit mortale et divisibile, iam vero non mortalis nec divisibilis. Ideo graviter peccant utentes fidelibus et indivisibilem xpi sanguinem divisibilem facientes. Unde magna pena eos consequitur, xpi habetur De consecracione per ipsum ubi dicitur: Et sacerdos dum per negligenciam stillare permiserit aliquid in terram sanguinis super terram vel lapidem, quam contigerit stillare, tam debet lambere, lapidem radere, et rasuram ad sacrarium pro reliquiis servare, et quadraginta diebus penitere per ieiunium et oracionem et a celebracione suspendi, et si per palle vel corporalis abscidi cuius sit consecrata. Ideo maxime periculum consequitur laycos perfundentes barbas vel vestes non consecratas. Item sanguinem xpi portare ad infirmos longe distantes ab ecclesia per silvas et campos montes et colles eundo vel equitando esset valde periculosum propter lapsum hominum vel iumentorum. Et si ad hoc dicitur quod infirmis sufficeret dare sacramentum sub specie panis tunc multomagis sufficeret dare sacramentum sub specie panis pro sanis, eo quod infirmi magis indiget tali salutari medicina quam sani. Item si servaretur pro infirmis sub specie vini vel sub magna vel sub parva quantitate. Si sub magna facilius fieret negligencia vel irreverencia. Si vero sub parva tunc in yeme de facili posset congelari et ita perderet virtutem et in estate posset fieri acetum, et fieret dubium an esset sacramentum vel acetum, et posset acetum sumi pro sanguine. Item quia diu staret posset sine dubio fetere et sic generaret nausiam sumentibus, et qualitercumque servaretur et vas clauderet possent cum hoc gignere vermes in estate bibiones aut muscule, et sic causa posset pestilencia et in bellis [illegible] multi [illegible] oporteret esse magna vasa
Item [illegible] difficultas esset qui non bibunt nec audent propter [illegible] et [illegible] [illegible] esset in [illegible] [illegible] difficulter [illegible] Et quibus [illegible] [illegible] quod sacerdotes sumentes sub utraque specie non [illegible] quam populus [illegible] recipiens sub specie una [illegible] in maiorem [illegible] Credo quod sacerdotes non [illegible] populum [illegible] eo quod [illegible] sacramentum sub utraque specie [illegible] quod [illegible] non est de necessitate salutis [illegible] quia hoc [illegible] non [illegible] non possent salvari. [illegible] [illegible] sub utraque specie [illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] cautelam eo quod non possent [illegible] et sic de pane [illegible] et de calice [illegible] omne [illegible] et omne [illegible] et [illegible] populum sub utraque specie esset in statu damnacionis [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] et totus populus [illegible] non [illegible] in antiquo [illegible] non [illegible] nec [illegible] ymmo [illegible]

erraret · et si sic qua racione unde tamen non sunt et [illegible] sic unde · quia sic ex
regeneratum cum Christus sic uno [illegible] factus esset [illegible] mancus et [illegible]
vel sub una specie licet eciam quod gracia sumatur vel non · si sic tunc [illegible] sufficit
sufficit ad salutem [illegible] non tunc pro separacione recipere eciam sic [illegible] fuerit
ad graciam sibi et sola [illegible] regno [illegible] secundum capitulum · Non enim est de septem
[illegible] circa quam sub utraque specie est quod Christus veteri et novi testamenti et [illegible]
[illegible] Et pro quod [illegible] laicali [illegible] sub utraque specie [illegible] Christus
[illegible] sumpsisset [illegible] voluntate utraque in ultima cena qui sic voluerit [illegible]
[illegible] convocasset matrem suam eo quod dignior fuit apostolis et [illegible] dilecta
et sibi [illegible] familiari qui eciam [illegible] sic [illegible] sunt de [illegible]
sunt hospites eius familiares Joseph et Nycodemum Mariam Martham et
lazarum et [illegible] quod non admisit [illegible] et [illegible] omnes dignos ad
cenam et [illegible] negligens [illegible] consuetudine quod absurdum est
[illegible] et ita quod [illegible] sunt tali [illegible] fuerint [illegible] dampnare [illegible]
[illegible] vel dampnare vel salvare · Item [illegible] veteri et
nove in testamento Genesis xiiii° capitulo dicitur quod melchisedech rex salem
[illegible] panem et vinum [illegible] Et [illegible] rex [illegible]
quod [illegible] comedit panem [illegible] et bibens aquam ambulat in
[illegible] ad montem dei [illegible] [illegible]
[illegible] Item [illegible] leviticus [illegible] quod non [illegible] filiis [illegible]
[illegible] et vino [illegible] aaron et
[illegible] et sanguinem [illegible] filii [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] altari [illegible]
[illegible] et comedit panem [illegible] ymmolare [illegible] agnum ad
[illegible] et quod [illegible] panem [illegible]
testamentum eo quod [illegible] Item [illegible] et novum
[illegible] et panem et ne [illegible] sic patet Johannis sexto Ego sum
panis vivus qui de celo descendi · Item si quis manducaverit ex hoc pane
[illegible] Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita [illegible]
Et infra Nisi manducaveritis carnem filii hominis [illegible] in vobis
[illegible] hoc vinum [illegible] ad [illegible] manducandum et vino
[illegible] sanguinem [illegible] quod non [illegible] sunt [illegible]
[illegible] Nisi manducaveritis carnem filii hominis et bi-
beritis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis · loquitur ad [illegible]
spirituali sic ipse exponit dicens Verba que locutus sum [illegible] spiritus et vita
[illegible] et qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me
manet et ego in eo · Item [illegible] sancte [illegible] approbata [illegible]
[illegible] illud textum de manducacione [illegible] capitulo nestorio
et pellagio hereticis et contra [illegible] Et [illegible] manducacionem
[illegible] ad vitam eternam [illegible] secundum [illegible] ad
[illegible] et infideles [illegible] spirituali [illegible]
[illegible] vitam [illegible] per baptismum [illegible] et vitam glorie
[illegible] de necessitate salutis [illegible] baptismum morientes · Item si manducare [illegible]
[illegible] eo quod isti non manducaverint corpus Christi [illegible] fuisse [illegible]
[illegible] corpus [illegible] sacramentum institutum · Item dampnata esset
[illegible] et patrem [illegible] Bohemie [illegible] qui non [illegible]
[illegible] et [illegible] recipere sub utraque specie [illegible]
[illegible] quod [illegible] tenendum [illegible]
[illegible] vel in [illegible] dicendum [illegible]
[illegible] sub una specie [illegible] quod [illegible] laicalis sufficiat
[illegible] in [illegible] totum effectum [illegible] recipere sub specie

Panis sic dicens Corpus christi egrotis est medicina peregrinantibus dieta
debiles confortat langwentem sanat sanum te conservat sic hec medicinam
pacienciam inducit et ad gradum [illegible] deponitur [illegible]
de sanguine [illegible] sanando Thomas in summa sacerdotum iubet [illegible] laicis
ad sumendum ora sumenda ne remaneat aliquid reliquie sacramenti
in ore dentibus vel lingwam. Ideo ne offunderetur in ore [illegible] malefactum
ut [illegible] sicut [illegible] sancti Ambrosii hostia [illegible] per unam
[illegible] in mediolano [illegible] monstruosa [illegible] cuius [illegible]
[illegible] fecerunt [illegible] cum [illegible] consideravit [illegible]
[illegible] in [illegible] sub [illegible] specie [illegible] statim et [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pape [illegible] constanciensi [illegible] vocabat [illegible] quantum [illegible]
tam iubet ab omnibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et similiter se opponit [illegible] vel [illegible] tamen [illegible] capiti
sacerdotes [illegible] [illegible] [illegible] hic [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] remittitur De Hetano [illegible] [illegible] sanctum [illegible]
[illegible] est non est credendum et adherendum [illegible] [illegible]
Primo quia [illegible] [illegible] sub [illegible] specie [illegible] [illegible] erant
[illegible] in quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et predictis [illegible] quia [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et
in [illegible] quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Tercio [illegible] [illegible] [illegible] scandalum [illegible] [illegible]
que [illegible] est [illegible] a longo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et pro lege habenda [illegible] [illegible]
Quarto quia [illegible] sunt principes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sine [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible]
faciunt scisma et divisionem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ydolatria eo quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
per [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] heretici
[illegible] et [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] et quod [illegible] papa non sit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] nec [illegible]
et [illegible] non [illegible] ad remissionem [illegible] patri et quod [illegible]
[illegible] prelatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] et quod [illegible] [illegible] [illegible]
sit [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] et quod [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] et quod [illegible] [illegible] [illegible]
sine [illegible] [illegible] et [illegible] et quod [illegible] [illegible] predicare
sine [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] velint [illegible] ad [illegible] statum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] blasphemiam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] maligniter sic in [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

Ser simili in presencia fidelium in descendendo simili hominibus
venerandis ac omni katholice unitati per omnia ipsos seruisse per-
sequentur nouas modo premissa qui ac inveniuntur de spoliis re-
centes laycis qui clero gestantes et omnem suam fiduciam in [illegible]
fidelis ponentes [illegible] sic et certa moneta ingrediuntur [illegible]
tromo colligentes personas de omnibus [illegible] et la-
prosus et desperati veniat. ita quod de eis verificatur dictum prophete vno
in sacramento dabit [illegible] contingit. de quibus sumere debent [illegible]
timens anima per [illegible] sic [illegible] cause eius professione etc.
Ubi conclusio est responsalis omnibus fidelibus dicens quod sacramentum
eukaristie sub utraque specie [illegible] conclusio sed [illegible] quod sacramentum eukar-
ristie sub utraque specie est de necessitate salutis. quod sine ipso non est vita in
illud preceptum Christi Johannis sexto Amen dico vobis nisi manduca-
veritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis
vitam in vobis. Dicitur quod duplex est manducacio et bibicio carnis et san-
guinis Christi vna sacramentalis et alia spiritualis. Sacramentalis est sumpcio
[illegible] et sanguinis Christi sub speciebus panis et vini cum intencione tale
sumendi. et ista manducacio est tam bonis quam malis communis et non
est de necessitate salutis quod sine ista manducacione et bibicione possunt salvari
tam [illegible] quam adulti sicut infantes per baptismum morientes et
[illegible] cum [illegible] decedentes. et quod [illegible] sicut infantes
innocencie. sicut adulti et [illegible] sine [illegible]
sacramentum [illegible] impedite [illegible] et [illegible]
recipiendi. sacramentum [illegible] morientes sicut [illegible] de sancto
[illegible] per [illegible] manducacione et bibicione sine vita
[illegible] per baptismum et penitenciam et [illegible] et ad-
[illegible] morientibus Item [illegible] manducacionis et bibicionis
[illegible] sicut [illegible] et augmentum [illegible] non est de
necessitate salutis sicut [illegible] manducacio sacramentalis est
de necessitate salutis et [illegible] manducacionem et bibicionem non [illegible]
illud [illegible] Christi. Manducacio [illegible] et bibicio spiritualis carnis et
sanguinis Christi est [illegible] et effectus sacramenti sub speciebus sacra-
mentalibus panis et vini et ista manducacio est sine sacramenta-
lem quia sacramentalitas non prodest [illegible] sine spiritualis sacramenta-
spiritualis prodest sine sacramentali ad salutem sine spirituali Sed
in manducacionem [illegible] est illud [illegible] bonis et de ista
et bibicio spiritualis carnis et sanguinis Christi etc. Contra manducacionem
salutis sacramentalis [illegible] responsio [illegible] Christi non est de necessitate
et bibicionem spirituali carnis et sanguinis Christi quod [illegible] manducacionem
parvuli et adulti [illegible] quod salvantur sine [illegible] infantes et
per capiendi [illegible] eukaristie sine recogitacione sacramenti et voto
que [illegible] recipiendi [illegible] non possunt cogitare de sacramento
recipiendo [illegible] sacramenti [illegible] Ad manducacionem [illegible] spiritualem
thomas questione [illegible] recipiendi [illegible]
scilicet [illegible] et [illegible] sanguinis [illegible] Christo dixit corpus Christi
quod ipse in matre assumpsit et in quo passus est [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] est de eius sanguine Et idem corpus et [illegible]
[illegible] et [illegible] speciebus sacramentalibus [illegible] sic panis et vini
[illegible] corpus et sanguinis Christi
sub [illegible] Christi [illegible] per granum [illegible] quod
Christi [illegible] et [illegible] sanguinis et [illegible] aliud est corpus
Christi per orbem diffusum [illegible] cuius caput Christus est

Vide de manducacione spirituali

et fideles membra eius et de illo corpore christi loquitur apostolus prima
Corinthiorum decimo unus panis et unum corpus multi sumus et hec corpus misticum
est signata et non contenta per species sacramentales et
caritatis et unum cum ipsis racionibus et unitur ex corpore misticum
ecclesia militantis aggregatur ex multis fidelibus in fide quod gratia
Et sic secundum doctores duas res sub ista sacramento continet
est spiritualis et est manducacio et bibicio manducacio et bibicio
et corporis christi et alias sic secundum Thomam spiritualis vero corpus
est pertinens est devoti recogitacio questionis octuagesima
sexta ad desiderium recipiendi sic cogitando per fide et caritate cum re-
vocatio est nobis in manducacione et bibicione sacramento hic sacramentum
quod minime desideracionem desiderat recipere sacramentum si ho est de persona
salutis quo ad Magister manducacio et bibicio sacramentalis et augmen-
tare talem devocionem quo ad adultos non est de necessitate
sed adulti sub diminicione seu voto et recogitacione non possunt
eius effectum et de sua manducacione sacramentalis
et in dictis secundum [illegible] sacramentum neque
manducacio et bibicio spiritualis corporis et sanguinis [illegible]
ecclesie sine spiritualis et [illegible] est man-
tatem ad membra ecclesie et eius societatis misticum et est ad
hoc sit et de sua manducacione et bibicione [illegible] perfectionem et [illegible]
in manducacione carnis mee et bibit meum sanguinem [illegible]
et ego in eo et de illa manducacione spirituali [illegible]
in societate fidelium per fidem et caritatem misticum [illegible]
corpus christi manducantibus carnem meam et bibentes meum sanguinem
manducacio sacramentalis [illegible] sanguine non
est de manducacione neque spiritualis [illegible]
[illegible] misterium [illegible] manducacionem [illegible]
Thomas bona sentencia salutem et [illegible] Angelicus doctor
[illegible] magister [illegible]
[illegible] sub [illegible]
et bibicionem et [illegible] sub [illegible]
baptismum et penitenciam [illegible] manducacionem
spiritualis et [illegible] non habetur per [illegible] per
[illegible] et [illegible] sacramentum [illegible] gratie
[illegible] quod ista sacramenta
[illegible] habetur [illegible] societas
[illegible] per baptismum et penitenciam requiruntur tria sacramenta scilicet
penitenciam [illegible] quod baptismum
[illegible] habetur eadem societas actualis et non originalis [illegible] per
supponit gratiam et in ipso augmentat [illegible] per extra
Contra manducacionem [illegible] sacramentum pre-
[illegible] in manducacione spirituali misterium [illegible] de necessitate salutis
[illegible] manducacio [illegible] corporis christi [illegible]
[illegible] de necessitate salutis [illegible] de precepto [illegible]
[illegible] manducacio [illegible] de precepto christi [illegible]
salutis et de precepto [illegible] intelligi [illegible] de necessitate
[illegible] et [illegible] institucionem et preceptum [illegible]
tatem [illegible] ecclesie que [illegible] eius [illegible] et non [illegible]
[illegible] fidelis [illegible] annos [illegible] ad [illegible]
[illegible] sacramentum [illegible] confessionis [illegible]
et repelli et morientes [illegible] sepultura [illegible] manducacionem [illegible]
[illegible] non est de necessitate salutis neque de precepto [illegible] et non [illegible]

Item manducacio sacramentalis tam ex sua constitucione quam ex re est de necessitate salutis et precepto et
racione nature [illegible] quia ex institucione Christi quam ex re est de necessitate respectu omnium celebrancium, eo
quod ipse representat personam Christi consecrantis et mediatoris inter deum et populum et tenetur manducare sacr-
Item Christus dixit eis precipiendo in persona apostolorum: Hoc facite in meam commemoracionem, et tamen
canones iudicant vel sacrilegium nisi manducaret. Secundo quod manducacio sacramentalis ex sua
institucione potest intelligi esse de necessitate duplex. Uno modo respectu omnium [illegible] respectu apostolorum, secundum
sic celebrancium, et hoc modo non est de necessitate salutis, sed solum quo ad celebrantes et non quo ad alios.
Item manducacio sacramentalis ex institucione est de necessitate salutis respectu omnium, et primo racione nature
tam respectu sacrificativi quod non sacrificium et per consequens respectu omnium, eo quod sacerdotes non celebrantes
non plus videntur teneri manducare sacramentaliter quam populus, probatur quia ex officio assumpto man-
ducacio sacramentalis est de necessitate respectu omnium sacerdotum, quia tamen bona fide [illegible] est de necessitate respectu omnium
sacerdotum viventium de altari non remanencium in sua libertate, eo quod tales tenentur [illegible] suum
officium, sed eorum officium est offerre dona et sacrificia pro peccatis, ad Hebreos, quia alias supernaturale
haberent officium. Sed quia omnes sacerdotes vivunt de altari quia de ecclesia, a qua omnes
videntur accepisse [illegible]. Secundo quod tamen bona fide [illegible] in isto: sacerdotes viventes de altari sic
percipiunt [illegible] non remanentes in libertate sua tenentur celebrare ex debito,
[illegible] manducare semper sacra[illegible], sed remanentes in sua libertate non tenentur ex debito, sed eo
[illegible] sine bono [illegible] est ex voluntate. Item alimentum corporale est de necessitate salutis cor-
poralis, eo quod sine tali non stat vita, et alimentum spirituale est de necessitate salutis spiritualis. Sed quod [illegible] est, quia alimentum
[illegible] [illegible] per [illegible] sacramentum est semper de necessitate salutis. Sed quod [illegible] vita corporalis non stat sine eo. Sed alimentum
[illegible] corporale [illegible] in [illegible] illius quam [illegible] et vita corporalis non stat sine sustentacione spirituali. Item
[illegible] spirituale [illegible] in se, quod [illegible] per [illegible] sustentacione spirituali. Item
manducacio sacramentalis ex re et sua institucione non solum ex ordinacione ecclesie est necessaria
respectu omnium fidelium, et racio [illegible] quia sine manducacione sacramentali nullus fidelis
potest firmiter persistere in vita spirituali, secundum sanctum Thomam [illegible] ad fidelem tenetur persistere
in vita spirituali, eo quod illa assumpsit per baptismum, et alia sacramenta [illegible] tunc
in vita spirituali, eo quod qui perseveraverint in finem hic salvus erit. Secundo quod tamen [illegible]
in ea perseverare, eo quod qui perseveraverit in finem hic salvus erit. Sed quod tamen [illegible] firmiter persistere
et [illegible] ex suppositione firmiter in [illegible] in vita spirituali velle firmiter persistere
tunc [illegible] debet uti sacramentali manducacione, eo quod id sacramentum [illegible]
medicina [illegible] egrotis medicina, [illegible] dieta, sed non semper eadem manducacio
est necessaria ex parte [illegible]. Item bibitio est necessaria omnibus fidelibus. Probacio
quia Christus [illegible] dicit: Bibite ex hoc omnes. Item [illegible] bibere [illegible]
omnes, et hic [illegible] omnes, hic est sanguis meus novi testamenti
qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Locutus erat [illegible] in persona
apostolorum, quia verba ista dixit Christus in cena in qua solum erant apostoli quos tunc fecit
sacerdotes et dedit eis formam conficiendi et sumendi. Item apostolus vult quod omnes fide-
les debent capere sub utraque specie, eo quod prima ad Corinthios xi. facit coram eis mencionem quomodo [illegible]
sub utraque specie. Primo quia dicit: Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis, quoniam dominus
in qua nocte tradebatur accepit panem et gracias agens fregit et dixit: Accipite et man-
ducate, hoc est corpus meum. Similiter et calicem, hoc facite in meam commemoracionem. Et quocienscunque
manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annunciabitis.
Item ad Corinthios manducavit et biberit calicem domini indigne reus erit corporis
et sanguinis domini. Certo probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice
bibat. Certo quam manducat et bibit calicem domini indigne iudicium sibi mandu-
cat et bibit non diiudicans corpus domini. Secundo quod apostolus sic scribit ad Corinthios
narrative non preceptive sic accepit a domino per revelacionem, sed quia non dedit nisi apostolis
sub utraque specie in cena, quos et plus congregat sacerdotes dicendo: Hoc facite in meam
commemoracionem, et quia apostoli ibi erant solum figura sacerdotum officium, et quia non erant
de eius intencione quod populus laycalis debet manducare sub omni [illegible] sub utraque specie
quia si hoc fuisset de eius intencione, tunc poruisset id scripsisset sermone et verbis, [illegible]
erat caput mundi, et verbis populus electus. Item alias quam in libris apostolorum et evangelistarum
scripsisset de isto precepto, cum tamen omnis pendebat salutem hominum. Sed quia ad Corinthios per
[illegible] populus erat inducti ad manducandum sub utraque specie. Ideo specialiter eos admonuit
ut viderent quomodo hoc digne facerent dicens: probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat
et de calice bibat. Ideo in fine capituli dicit: Fratres mei cum convenitis ad man-
ducandum sacramentaliter in ecclesia, expectate si quando comitis domini manducet, sed calicem [illegible]
etc., sed non disponat, ubi dicit ad manducandum et non ad bibendum. Item sacramentum
eukaristie non est fructu superfluum tamen domini et natura nichil faciunt frustra, igitur est necessarium. Secundo quod ali-
quid est necessarium duplex. Uno modo simpliciter sine quo non potest esse, sicut nullus habere et vita
corporalis est necessaria humane vite et baptismus est necessarius ad vitam spiritualem, et penitencia
post [illegible] peccatum mortale, et sacramentum ordinis respectu ecclesie, quia ubi non est gubernator
populus corruet [illegible]. Secundo aliquid dicitur necessarium tamen quod sine quo aliquid non potest bene [illegible]
ita quemadmodum et equus est necessarius ad viam, et sic eukaristia et alia sacramenta sunt ne-
cessaria et hoc sufficiat quod non superfluum. Item septimo est quod [illegible] personarum [illegible]
Sed quia [illegible] ecclesie communicaverint quotidie sub utraque specie [illegible] nos, [illegible]
et [illegible] propria voluntate sed [illegible] et consilio ecclesie etc. Item representacio passionis
dominice magis est in sanguine quam in corpore, eo quod in cruore apparet indicium
[illegible] ut dicit beatus Thomas. Et representacio dominice passionis peragitur in con-
secracione sacramenti, et non in sumpcione, eo quod in consecracione fit figura passionis dominice

si non in sumpcione. Item quia periculosum est sumere sacramentale sanguinem in
specie panis. Item ad perfectionem sacramenti requiritur sumere sacramentale sanguinem in
specie utriusque speciei faciunt contra perfectionem sacramenti. Dicunt quod perfectio huius sacramenti ... recipiendo tam
in consecracione et sumpcione; sed in consecracione in manu et laicis in perfectione huius sacramenti non est in esse, si
non faciunt contra perfectionem sacramenti. Secundo sacerdos consecrans sumat sub utraque specie,
eo quod consecracio sit in representacionem quod non potest compleri nisi sub una specie, si sumpcio
fit ad operacionem effectus. Item magis grave est aeri exponere et ... sub
utraque specie quod sub una. Dicunt quod ... cum illa non dicunt sed ... sub
et quod ... eadem que ad consecracionem faciunt. Sed dicit ... sumi meliorem ... specie
sacramentalibus ... Item hussite arguunt ... in predicacione
Gregorii quarto libro dialogorum qui dicit: Est ...
non corporaliter ... non in manu infidelium sed ore fidelium sumitur et
in corde ... per manus aliorum quod sacerdotum offerimus ... sic
magis in 3a parte ... quod ... questione ... Item ... Tho-
mas ... utraque specie sacramenti ... dicit ... secundum textum
... pretendit quod ... Et hoc ... in ... specie ... sub
in ... sub utraque specie et ... specie
et ... per apparatum ... ut ...
... dicit ... passim ...
Compendium dicit ... Item Gelasius papa de consecracione in calice
Johannes Andree super eodem textu ... sacrilegii dicit
... antiquis ... sub utraque specie ... sacrilegium ... fuerunt
... utraque specie ... in ... et in ... efficaciter ...
hendere. Gelasius papa ... in ... sub specie panis ...
in ... ad ... de ... Item ... calicis ...
et ... de Sacramentis dicit quod ... calice ...
... sanguinis ... sanctificando
veritatis ... tenet ... in ...
... in ... hostiam ... sanguine ...
ad ... Dicunt quod ... corpus ... non
... in ... quia ...
... sub utraque specie
... corpus ... et ...
sed ... in ... et hoc ... sub specie panis
... hussite ... reputabant hoc esse necessarium ...
... dicit beatus Thomas ... baptismum ...
... et dicit ... et ... ad ...
... ad ... Item ... sub ...
... quod sacerdotes ... ad ... non
... sed ... sufficit ...
ad manducacionem sacramenti sub utraque specie ... Notandum quod omnes auctoritates ...
... et ... non ... de sacerdotibus consecrantibus sive cele-
brantibus ... de more ... et ...
... super ... auctoritates ... manducandum ...
et ... pro ... et ... et non ... calice ...
Christi. Contra ... sacerdotes ... corpus et sanguinem ...
et hoc quia sacerdos ... representant ... consecracione et mediatoris
... sanguinem ... sacerdos ... corpus et sangui-
... est assensus ... corporis et sanguinis Christi

Complementum huius materie vide ante
circa de conciliis contendo hos sectinos

Tractatus Johannis Polmar contra Calixtinos
Paganorum (?) compositus et domino Ciniaci (?)
destinatus etc.

Tractatus Johannis etc. Tractatus iste fuit de Kracovia portatus ad Basilea
et sicut de actore huius tractatus relatum est sacre Basiliensi synodo hac
scriptura intelligere potest ipse scripsit hunc tractatum Anno domini 1440 [illegible]
et tunc erat [illegible] finibus Ungarie cum apparatu familie quam [illegible] tamen
tamen non poterat sed sustentabat statum illum expensis suis
[illegible] non [illegible] sed actorem illius sed ea [illegible] expensis olim Eugenii
magnum creditum in illis partibus tempore quo fuerat nuncius sacri concilii super facto
Bohemorum apud [illegible] Albertum Regem Romanorum apud quem tunc laborabat
Cum primo solum esset dux Austrie singulari affectu diligebat eum
industria humana [illegible] quod ita semper reperiret in eum [illegible] consiliis
olim Eugenii sed tamen Johannes Polmar qui semper cum
diligebat dicere velle que spectarent ad eius [illegible] salutem defuit [illegible] subditorum
domini Albertus Rex Romanorum [illegible] ho [illegible] huius [illegible] cum
huius actor laudasset sacrum Basiliense concilium quorum apud eum
fuit interpretatus [illegible] fideliter et diligenter laborare pro eius statu et
honore cognoscens tunc dominus Johannes laborare in contrarium [illegible]
ab eo [illegible] in favorem dicti olim Eugenii non dedit [illegible] post
[illegible] Rex [illegible] qui fuit orator pro eum consilium [illegible]
sacrum Basiliensem synodum cognoscens eius intencionem et opera contra
in quo transitu prout hic dicere videtur scripsit ad dominum Cardinalem
[illegible] olim sancti Angeli

a Cum adhuc inveniuntur de huius actoris inventione [illegible] sed
qui videt allegaciones eius super materia Bohemorum in qua fuit parte
[illegible] sacri cognoscere potest se continebat [illegible] hac etate
[illegible] fidelem [illegible] pro eius statu et honore [illegible] concilii Basiliensis
et defendere tamen in [illegible] decreta [illegible]
[illegible] et [illegible] decreta [illegible] justificat
[illegible] auctoritas generalium [illegible] fundamentum [illegible]
ta fuit [illegible] et magnum [illegible] que de [illegible]
b [illegible] concilium
c [illegible] statum [illegible] concilii Basiliensis [illegible]
[illegible] actor [illegible]
[illegible] repetit [illegible] ad Concilium generale [illegible] allegationes
fuit [illegible] contra illum [illegible] qui
[illegible] ad [illegible] illam [illegible]
[illegible] que [illegible] in [illegible] ad [illegible]
huiusmodi argumentationes etc.

d Vise prima pars 2e quia illud concilium fuit deputatum
tanquam legitime congregatum a suo principio alias fuerant
allegate etc. veniet de explanacione huius veritatis
fidei ipse et olim congregacionis constitutus in bulla
transsitoria sui prime partis dissolucionis

e Communi sentencia patrum / non legit aut presertim veritatem
cum enim illud decretum fuit publicatum in duabus sessio-
nibus cardinalibus difficultantibus interesse in prima non
fuit pronunciata clausula Sed reformacionem ecclesie in
capite et in membris quam dictus cardinalis Floren-
tinus presumebat illum articulum non esse fidei sed de
iure Sed dati sunt per concilium deputati / qui in eo
super illo disputarunt Et tunc in alia sessione ad
hunc diem pronunciati sunt illi articuli ex integro et per
ut attestantur prothonotarii et procuratores illius concilii
dictus cardinalis Florentinus interfuit prenunciavit /
cum omnibus aliis cardinalibus qui presentes erant ibi
infirmus

f Patriarcha Si prout dictum est actor iste interfuit in
composicione illius responsionis Cogitanti licet nunc
debeat interrogari de intelligencia prefate declaracionis ibi
cum sit dictum de Constanciensi synodo et eius decretis
nulla est dubitacio Illa enim autentica est et catholica
Decreta eius autentica sunt et ita clara et intel-
ligibilia ut nulla egeant declaracione

cum licet attendat si conveniat de confirmacione concilii allegans in tractatu sed illud est nullum

g Significasti Nam actor huius videtur in epistola cogitanti
pro aliqua parte excepta intelligere ultra ipsius non melius
dicere presertim quod alio sapit contradictionem

h 7 Porro vero non habuisse vacandi locum cum putandi videtur
et ex gestis illius Constanciensis sancti concilii post
istam declaracionem quod citavit suspendit et deposuit Johannem
XXIII papam super [illegible] differenciis [illegible] Symo-
niam dilapidacionem [illegible] Petri in bonis sit [illegible]
de [illegible] [illegible] et nota [illegible] condicionem ipsius
patriarche / evidenter cum fuit ex operacionibus suis con-
gressum [illegible] qualem intelligenciam habet
de dicta declaracione Sed et id habet necessariam cum
in principio actor iste dixit non velle movere
cumulos aggregacionis a laicis et in tota materia

ista sit allegatio lateralis quia ipse patriarcha non tendit ad
cedulam contra se / Dicebat enim opera que ego facio testi
monium perhibent de me. Item ipse operationibus credite opera dicti patris
ille attestabantur sue intelligencie menti. Similiter et sanctis
quem composuit in synodo Basiliensi Anno domini millesimo
ccccᵒ xxxiii / et propter sacrosancte Basiliensi synodo generali
qui iam satis est divulgatus in multis partibus orbis

k R Sanctum Thomam de Palude etc. frivolum in hoc
que nominant non adequantur illi doctori
tales qui interfuerunt sacro Constanciensi concilio doctore. dum et hanc
mencionem de speciali assistencia spiritus sancti concilio et non solum
illa circa eo patet est magna diversitas generalibus conciliis que
que sunt doctoralibus collegialiter consulentes determinationes
unanimiter determinantibus aut quod singuli doctores prius et post
concordatione determinant et aliis
sicut sibi videtur

l Item addi etc. / Est magna differentia comparationis inter con
cordiam sacre scripture et libros doctorum quos heremitae
illorum cum doctrina concludere in nobis non solum per ingressos
sed per discipulos replicatur. Et post illorum mortem facta sunt quam
multa volumina nova Et quamdiu mundus durabit similiter fient
quia faciendi libros nullus est finis / Item Canon sacre scripture
stat in certo numero librorum quod ita non est de doctrina doctorum catho
licorum etiam sanctorum. Nam certissimum est et multa de preteritis
non inveniri et quotidie multa superaddi.

M Mendacium esse / cito oblitus est suarum allegationum in materia de
communione sub altera specie. Nam ante viginti annos quos docto
res invenerunt circa illa materiam opinantes Et tamen prout ipse met
publice disputavit ecclesia laudabiliter introduxit quam servat
consuetudinem Item in omnibus hiis suis allegationibus ostendit
quod sanctus Thomas ad literam in sua doctrina dicat contradictio
nem et declarationi concilii Constanciensis quod Sinodus generalis non
habet immediate potestatem a Christo Et quod ei non tenetur obedire quilibet
fidelis etiam si papalis sit dignitatis. Sicut communiter arguunt
ex sua doctrina qualis argumentatio multiplex responsum
hic convenit inconveniens etc. Ubi principaliter esse non habet
dictum quali modo ipse sanctus Thomas dicit de doctrinis augustini
et aliorum sanctorum quod sunt probabilia et non certa testimonia
etc. si dicant se habuisse experienciam Allegavit ad hec
c. Ego et alia dist. ix. Item nunquam doctorum quisque contra
doctrinam ecclesie suam doctrinam defendit sed omnes quamvis sunt

illi sua submittunt iudicia debent meminisse et illius quod in sua
responsione cum aliis allegavit dicti Hieronimi poteram omnes
rivulos tuarum disputacionum etc.

n. Probabiliter / Ex terminis quibus utitur considerare potuit quod
si non iuste condempnat teneret doctrinam synodalem dicit
enim esse probabile quod ut asserit plures doctores conse-
nuerunt censuerunt est magna differentia inter probabile et catholicam
determinacionem namque concilii generalis ut supra allegavi cuius
irrefragabili veritati nemini licet contrarium asserere quod autem
dicitur tamquam probabile verum multum distat ab huiusmodi auctoritate
irrefragabilis veritatis

Mirandum / Non mirandum est si actor iam multum demanserit
auctoritate quam inhiat que cum novissima est deserit quia reputat
incrementis posterius revelatam fuisse veritatem que priores la-
tuit Est enim communis doctrina philosophi quod omnes artes et sciencie
temporum successu incrementa susceperunt / quod et tunc et optimus
eorum doctor Seneca ex dicit opiniones veteres parum exactas
esse circa erant nova omnia primis temptantibus sed post ea lima-
ta fuerunt cum nulla res sit consummata dum incipit Unde inquit
veniet tempus cum posteri nos ea tam aperta nescivisse mirentur
Sed de hoc est satis vulgata doctrina Gregorii super Ezechielem
per incrementa temporum crevit spiritualium sanctorum patrum quia plus
Moyses quam Abraham plus prophete quam Moyses et plus apostoli
quam prophete in omnium sciencia eruditi sunt Unde confirmat hec
ex textu sacre scripture concludit quanto mundus ad extremitatem
ducitur tanto nobis divine sciencie aditus largius aperitur / preter
exempla que Gregorius allegat videat quis Deu. 3. Prov. 3.
Eccl. 12. Apoc. 22. quod singuli horum scribunt nichil ultra
nobis scripta esse addendum. Sed nec reputatur dignum redar-
gucione quod David et ceteri prophete addiderunt super Moysen nec
quod Salomon in libro Ecclesiastes supra contenta in libro pro-
verbiorum. Similiter et quod Johannes in apocalipsi supra scripta
a se ipso et aliis evangelistis. Apostolus quoque qui dixit Si quis vobis
aliud evangelisaverit quam evangelisavimus et si angelus de celo
anathema sit ipse tamen preter epistolam ad Galatas alias multas
scripsit epistolas in quibus non est vitacio sed multa sunt superad-
dita ut magis specifice declarata / Prohibicio namque in huiusmodi
scripturis contenta intelligitur de contraria sive corrumpente

addicio Nam sup addit ad duo testata opus convicit sta
bilalo et superogati pmpt uccdem In doctrus pt̃a scdo
notissimo c̃ distinctiob; qr vinis sup addit alius doctrie
nō 2ver supmississ est inquit si qd dictū est qd nō sit
con pred nc prius ctibitor nt ulq; displice debet /
spirū vō adiuctū ccqua c̃ primo qui legit allegatos
adiparatū maifeste cognoscit qd desecerit sciuitates son
tuito qui in omnib; scripturis auctentice invenerit nunc po
tuit assertōm que sibi doctorie repugnet declaratōm scili
cet tau exemplaliter appāet in istis duob; libellis qui
asserunt esse duor principaliū qui in sacro Basilien
genio ōitate; Constan quilz / defenderit et videbant
ardencoris psonitores elucī qualid catholice sed demū
facti sunt acerbissimi hostes Et si ita ē qr ulla determinaco
contraria auctentica reputur quid phibet psoin et magm
Constan declaraciū fuit expsse qr in alijs nō reput
leges cui depones antiquor catholic maifeste constet
Simbolum Nicenum in gparatione ad simbola que
psequencia catholica sunt declarata multo ameris egredi et
scripture magnitudine et armare expresso vigore
Insinue tm phibita illorz phibita erat sup addicio.
Non. dico apud mirabile sine redargucione esse dignū
vt inotescat omnib; principib; et pratib; p ecclam
multiformis sapiencia dei Si ergo iuxta comunem doctrinā
theologicam angeli cottidie in cognicione psiciunt purga
turi'qz a nesciencia sua et nonnulli illuminant' quid idipm
de homib; impossibile reputat'

p. Con cam quis doctrina Augustini in libro con. d̃ thcoblo. ref
Inquisitoib; nō sufficit dicē sed phare Nec tn iste in
toto libello suo ut dictū est vnā sciam que auctenta
sit allegat determinacom

q Novelli doctores nō ē mirū qr ecclam katholica in capite
suo nonos in dies suscipiat illuminatores / qz nichil eos odio
habent sed videt et fouet ulx sciam apld

x Concilium Regari cito post reformatoem decretata de electoib;

et civitatis detestationibus hereticorum et diffinitionem causarum
tangentem quantum caput et membra. sed ista sicut alia
contempsit decreta. Gabriel olim Eugenius quod defendere
nititur Basiliense et declaratio concilii Constanciensis utrumque contingit
quod et quilibet fidelis eciam papalis dignitatis obe-
dire tenetur. Sed septimum est de adversario veritatis quod
adversus unumquodque consurget.

6. Primus. Sed prevaluit declaratio concilii non attendit
multiplicatis allegationibus licomus [?] pape Nam patet tunc
ibi fuit declaratio per eum modum firmavit celia [?]. Et ita re-
novatum est sub Innocencio iii in magno Lateranensi et
alio in antiqua decretalium [?] pape. et Gabriel. ita dicit
se diffinivisse in eo quod appellat decreto unionis
Grecorum. Unde allegato ista qua frequenter utitur ad-
versarius et velut gladius Goliath philistei qui ex-
tractus de vagina eius abscidit sibi caput est-
enim exemplum pro quantumcumque papa adversetur concilio
statim potius declarationem concilii contra sedictionem pape

t Necesse est attendere potuerant multos casus in quibus
ne illo existente aut negligente se puniendo papa concilium
generale potest congregari et dissolvi

v Nonabilis vera et maxime suscepta de sunt duce casus
secundum iste quod dissolucio concilii spectat ad generalem statum
ecclesie et quod nisi ex causa. Nam patet quod oporte-
bit eo consentiri non tamen finisse tamen solo quod sic dicit se
transtulisse concilium

2 Et falsus Non meminit aut attendere noluit quod statim
in primo decreto pro diebus et ipse una cum aliis erunt
inmemorata unionem Grecitati ... vitans tamen litteras
dum ... quod olim Eugenius sine consensu concilii
dissolvere aliud nequiverat quam facti quod tunc prius dissolu-
torum

ve non fuerunt contra tibi luciferianus patefecit itaque secundum
illam formam non solum dissolvi non potuit quia tamen
erat falsa sed quia in contrarium erat veritatis nisi semper
et evangelii quod ego nunc contrarium dicit esse vere de spiritu
divino et humano compluit et descripsi quod si reperiret
contrarium esse primo evangelizato anathema esset.

b. 2 Epikeia dicit papa suo declarationem concilii Constanciensis te-
netur obedire concilio generali suprema vacat epikeia non
pape sed generali synodo competit. Secunda vero racio quam
allegat de possibilitate superiorum actionum potuisset contra
papam militat legat quis gesta summorum pontificum
ut reperiet non solum errare potuit sed quod totiens aberra-
verunt quod autem generalia concilia solum opponuntur unum dicit
sunt fuit generale concilium Ephesinum. Nullum vero aliorum
que errasse fuisse generale primo quod particularia fuerunt
in Ephesino autem ut suo tempore doctrinam leonis constat fuisse
violentia aliaque plura. Sed contra dico de violencia
illud nemo audeat quod opponere sancte Basiliensi synodo.

c. 2 Nullum remedium scripsit actor tamen quod impedimenta
et difficultates intercedunt propterea in concilio concludunt actores
contra eam summa pater sed ut adversancium doctrina providet
nemo potest dicere pape. Cur ita facis ibi si malignari
intendit cogitet de remedio opportuno. Non magnus ap-
paratus fit in synodo generali et apertus ut suum opprim-
adhibeat consensum quam in eo non remote fit in ecclesia
universali nec permique quod congregata in uno loco. Sed cum
difficulter fit in concilio generali unum quod nollet mali-
gnari absque magnis difficultatibus qualeas in generali
concilio contingit expedire posset sed potestas ecclesie est in
papa quasi suo actui coartissima.

d. 2 Melius et securius videtur si fit actus contestationis contra
dicit cum maiestate tamen iudicium ecclesie quam ipse suscepit

gfessit fuit fuisse gregatam electione in gelio Constanciensi et in sacra sinodo Basiliensi

e 2 Unam aliquis vivus/ Constat quod suspectum est fuisse magnum et maxime in presentem veritatis quia nunc pro qua Eugenius ... ascendit illa in sacra Basiliensi Synodo. ... amos ... ut ... de alto mare ... est vivitur

f 2 Semper fuit et congregatus/ Talis fuit eius ... non oportet eum ulta fugere quia videbis de illo testat in eius ... zelanter defendit veritatem

g 2 De decreto veritatis/ Clausula decreti veritatis frequentatis ... in decretis Basiliensis gelii ... tempore ... illa clausula fuit apposita

h 2 Dispensandi/ Hec doctrina synodalis non admittit ... ad generalem Camaldulensium et Anthonium de sacra ... opportebat in illa dispensatio ... tamen ... generale ... in ... dispensatio ... in pauciori ... utilitas ... aut ... dispensare ... integram non ...

i 2 Pro utilitate ecclesie/ ... stand ... est aut non ... utilitas ecclesie pertinet ... allegat quod filius obligabilis stat debet iudicio ... ecclesie quem ... sacra esse non potest

k 2 Ecce solus ego/ Iste actor ... dixit quod cum ... doctores dicunt papam in nullo casu subici gelio nisi in ... que pertinet ad fidem. alii addebant casum scismatis et ad ea que pertinet ad generalem statum ecclesie decrevit sacrum Constanciense gelium. ... amputanda necessitas imminet ... opinionem ... esse. et quod

determinacioni facti concilii tamquam inexfragabili veritati nemo
licet contrarium opinari vel e contra videtur argumentari quod ecclesia
in hiis que sunt fidei non subsit generali concilio quia in materia
ipsa fidei allegat istas auctoritates beati Thome quas hic
ponit unde si per istas probari non posset quod non subsit concilio
in materia contraria loquitur videlicet in materia fidei ad et determinacione
doctorum et inexfragabilis determinacio ecclesie sit necessarium
videat auctor ipse ut quid ista allegat Et si eadem
cum premissis sunt dictis concordare velit respiciet quod non
venitur [illegible] tales [illegible] in istis auctoritatem et iurisdictionem
summi pontificis auctoritati Concilii [illegible] Romam et si dicta sua
in tractatu contra impugnatores religionum attendat que
ceteris allegatur respiciet quod in illis que statuta primo
determinavit esse. Secundo non post auctoritatis apostolice sedis in
hiis aut que sunt de iure positivo eo dispensat debet
finale intencionem ipsorum primo statuencium que est utilitatis
ecclesie Et quamvis licet iste faciat veritatem esse decisam
inter diversas opiniones doctorum decidente concilio generali
in hiis casibus predictis Cum tamen allegare plures doc-
torum opiniones pro et tollendo presertim auctoritate super generalia concilia
secundum quod ipse eas intelligere et inducere videtur et ecclesia
determinat in finibus eorum ipsam veritatem decisam quod papa non
potest iudicari per concilia generalia nisi in casu fidei Vel allas
aut allegaciones in speciali allegaret illorum doctorum qui
iurisdictionem et auctoritatem super summum pontificem audiunt confor-
mius ad veritatem iam determinatam de eo ut ostendatur
quod hec veritas non est nomine adducta sed in dictis [illegible]
antiquiorum quam posteriorum doctorum reperta et fundata.
Attendatur primo quid et beatus Augustinus in epistola ad gloriosissimum
clarissimum de sententia contra Melchiadem papam eo episcopis sedis Ro-
me [illegible] ubi aut quod restabat plenarium
universalis ecclesie concilium ubi etiam cum ipsis iudicibus causa posset
agitari ut si male iudicasse convicti essent eorum
solverentur ubi audiunt ad plenarium concilium sententiam
de sententia summi pontificis et eam posse solvere plures iudicat et per consequens
hic auctoritatem ligandi et solvendi super eum Item in libro
de baptismo. Idem beatus Augustinus [illegible] audiunt quod
beatus Cyprianus in materia de baptizandis hereticis licet teneret

cum presbiterorum et diaconorum Stephani pape tamen dicit quod unita-
tem ecclesie non dimittebat quia paratus erat stare determina-
tioni plenarii concilii quod non erat tempore suo sicut tunc habu-
erat ecclesia Unde manifestum est quod maiorem et auctoritatem
plenarii concilii preferebat iudicio Stephani pape

Item idem Augustinus in epistola ad [illegible] que incipit et ponitur
in glosa ordinaria super epistolam ad Galatas dicit itaque si
post apostolorum decretum petrus fecit illa in Anthiochia simula-
tione qua gentes cogebat iudaizare Non mirum si paulus
eum astringebat libere defendere quod cum ceteris apostolis
se decrevisse meminerat Si autem fecit ante illud Ieroso-
limitanum concilium petrus nec sic mirum est quod eum vole-
bat paulus non timide sed fortiter contestari sed fidenter asserere
ubi clare patet quod petrus arctabatur asserere quod per con-
cilium in illa re decretum fuit Item beatus Ieronimus in epistola
ad Evandrum clare ostendit quod est una ecclesia per totum
orbem et quod non alia ut multi romane urbis ecclesia
alia totius orbis estimanda est Et si auctoritas queritur
orbis est maior urbe super quo dicit glossa in c. legimus
xciii dist. i.e. quod statutum concilii preiudicat statuto pape
si contradicant Item idem Ieronimus in epistola ad Heliodorum que
recitatur c. non omnes ii q. vii dicit esse stare
in loco petri posse. forsitan dicetis non est facile
stare in loco petri et pauli tenere locum sanctorum cum christo
regnantium infatuatum sal ad nichilum valet ultra nisi
ut proiciatur foras Super quo verbo dicit glosa i. deponatur
Item beatus Gregorius in epistola ad patriarcham Constantino-
politanum que recitatur in c. sicut sancti xv dist. et decreta-
libus generalibus et de ipso qui papa erat Cunctas personas
quas prefata quattuor concilia respuunt respuo quas venerantur
amplector quia dum universali consensu constituta sunt se ipsum
et non illa destruit quisquis presumit absolvere quos
ligant aut ligare quos absolvunt ubi expresse notat quod
etiam papa se destruit volendo absolvere quos concilium vel
ligat quos solvunt et sic reputat maiorem auctoritatem ligandi
et solvendi in universalibus conciliis quam in papa Et loquitur illa
epistola tam de illis que continent fidem quam de illis que

generis sed contra deffinitos que generis mores ut patet in pragmati-
ca. vocat autem vel concilii constitutio quod est constitutio
vel ex concilii etc. si in eo non convenerit vel catholici
etiam in causis quae constituta in concilio Viennensi quod est
facta ubi recitatur a Gregorio habuerunt plures diffi-
nitiones per orbem uno et eodem tempore concilio. Item Ysidorus in libro
Ethymologiarum et habetur in c. canones xv dist. dicit
quod canones generalium conciliorum a temporibus Constantini ceperunt
et quod ante ea christianitas in diversas heresibus scissa et quia
non erat episcopis licencia conveniendi in unum. et tamen tunc
erat Ro. pontifex cuius iudicatio poterat. ubi apparet
quod iam a principio ecclesie reputabatur maior et plenior
auctoritas in plenariis conciliis quam in Ro. pontifice. Item b.
Leo in epistola ad [illegible] [illegible] [illegible] et quod christianissimus
imperator [illegible] voluit generale concilium ut pleniore
iudicio omnis error possit aboleri [illegible] quod erat per [illegible] in
ea re iam precedenti apostolici iudicatum erat. sicut patet
ex alia eius epistola ad Pulcheriam augustam [illegible]
epistole. Item quod papa possit veniam [illegible] recipere di-
[illegible] apparet ex dicto beati Cypriani in epistola ad Antho-
net nonaginta [illegible] reddit Cyprianus quod non [illegible] [illegible]
[illegible] quod ille doctor qui [illegible] [illegible] erat et [illegible] infra
urbem Rome. Et item [illegible] concludit [illegible] [illegible]
unitatem [illegible] nec [illegible] pacis [illegible] et [illegible] ab
[illegible] [illegible] [illegible] a sacerdotum collegio separat [illegible]
[illegible] tenere ut [illegible] qui [illegible] ut unitatem vo-
[illegible] doctor [illegible] pacem. Item Archidiaconus [illegible] doctor [illegible]
bat [illegible] papa Gregorius quod concilia [illegible] integritatem [illegible]
batur custodiebat et ipse Archidiaconus in [illegible] que ad
[illegible] pertinet et salutem et [illegible] statum ecclesie. Item [illegible]
in c. [illegible] sub [illegible] dist. [illegible] multa [illegible] de auctoritate
[illegible] pontificum et decretalium [illegible] factore [illegible]
in fine. [illegible] intelligens est de illis decretalibus
[illegible] in quibus ut [illegible] patet decretum ut [illegible]
[illegible] [illegible] aliud [illegible] invenitur [illegible] dicit

predictus Archidiaconus quod papa inspecta causa bene statuta potest
renovare Secundo non tangunt precepta veteris vel novi testamenti
vel articulos vel ea que sunt necessaria ad salutem vel generalem
statum ecclesie Item Urbanus papa in c. Sunt quidam xxv q. i
quod Romanus pontifex inde novas leges condere potest unde
evangelia aliud nequaquam disponunt ubi vero apte dominus vel eius
apostoli et eos sequentes sancti patres ~~sententialiter aliud~~ sententialiter aliud
diffinierunt non novam legem sed potius dare potest sed quod pre-
dicatum est usque ad sanguinem confirmare debet ubi apparet quod
contra diffinitiva sanctorum patrum excellentissimum pontificem Item
Jo. glozator decreti in illa notabili glosa contra plurimum
sentitur omnes doctores iuris canonici supra c. si papa xl dis.
dicit Ponamus quod notorium sit crimen pape vel per confessionem vel
per facti evidentiam quare non accusatur vel denuntietur symonie
vel adulterii et eius admonetur incorrigibilis est et scanda-
lizatur ecclesia per factum eius Credo non quod si notorium est
crimen eius quodcumque et inde scandalizatur ecclesia et incorri-
gibilis est sit quod inde potest accusari et infra Item nunquam
potest denuntiari crimen pape secundum illam regulam Si peccaverit
in te frater tuus etc. nomine fratris cuiuslibet christianus vocetur
ut xi q. iii Admoneat sed dico quod non potest denuntiari crimen
pape nisi de illo possit accusari esset inutilis quia esset de-
nuntiatio Ex quo apparet quod potest denuntiari iuxta regulam predictam
Si peccaverit etc. de quibus criminibus de quibus potest accusari et
est clarius dicit in c. Nemo ix q. iii quod glozator ubi ait
eius papa peccat potest peccatum eius ecclesie denuntiari secundum
admonitionem evangelii ut supra ii q. i Si peccaverit etc. Item
quod ipse papa possit iudicari dicit glosa in c. Possessiones ii q. v
ubi querit sed nunquid contra papam supplicabitur et videtur
non primo quia non sufficeret et in hoc est detentoris conditio
quia ipse sine comparatione aliorum creaturarum est maior et ideo
sine pape nomine consignatus de ubi dyalo de pe dis. ii absque
etc. iii glosa predicta tertio aut iudicandus de ipso papa pertineat
ad generales concilium dicit glosa in c. Dixit ii q. vii dicens
Concilium iudicat de papa in casibus etc. quibus potest iudicari
et in c. Si duo contra fas lxxix dis. et glosa quod concilium iudi-
cabitur in facto scismatis an papa sit electus contra fas vel
non quod concilium convocabitur Item archidiaconus supra c. de quibus
xx dis. dicit quod auctoritas canonum generalium conciliorum
prefertur in ordine decretis sed pontificum dicitur hic tradi-

plenius credo quam sit suadens in solucione alicuius hominis sacram
primo revereri quam ad rescripta novi vel veteris testamenti Ro-
datarios apostolorum vel conciliorum et ad decreta Romanorum pontificum etc.
et idem dicit Hugo. Et quia oportet illud esse immediate a Christo quam
si concilia haberent illam auctoritatem a papa et immediate a Christo maior
est quam auctoritas pape esset et maior, hec est plene manife-
stat sancta synodus Constantinopolitana octava dicens — nō bij dels gabo
Si quis autem despiciens fuerit hanc diffinitionem nostram presentem atque
sperni causas simpliciter clericus quam gradu decidat laicus vero
segregetur. Et patet qui non credit divino verbo presbiteri
dicentis ligaveris super terram etc. hic ergo vellent intelligere potius
ut ubi agere neque obedientiam prelegeretur neque consideretur petrum
sed et inquisitum prosilare sed inobedientem et resistentem sancte
hinc et vel synodo repulsus et anathematizatus atque a
tota ecclesia catholica. Et apostolica ecclesia faciens aliquid pro datam
nobis potestatem a principio sancto a primo et magno pontifice nostro
liberatore et salvatore tutore, propterea scripture nullatenus con-
stituat quamvis eorum qui prophano vocabulo dignum sit quamquam
regimen pastorale sortiti sint aut ab alio regi videntur
quorum eorumque agere huius sancte et universalis synodi ac per hoc vincatur
ore condicet et velut consilium ac mortuum presentis et cum
Paulus magnus apostolus loquitur qui spernit vos non spernit ho-
minem sed deum vivum qui dedit spiritum sanctum suum in vobis. Cumque
cum resistat hiis in medio huius sancte et universalis synodi sicut in
corpore populis et membris sit ac dominus qui dicit ubi
sunt duo vel tres nomine meo ibi sum in medio eorum
Et tamen concludit Decretum quod quamdiu voluit apparere.
Januam quam sancta hec et universalis synodus clausit vel
claudere temptavit quam aperuit dei hostes et impugnatores
dicerentur et duceretur super terram et in celis, hec in predicto
concilio Constantinopolitano quod est unum de illis octo que
summi pontifices ab antiquo professi sunt usque ad unum apicem
inviolata servare prout legitur in distinctione sancta octo. Dis-
logum esset hic recitare auctoritates doctorum que loquuntur
de auctoritate et declarationibus datis ecclesie a Christo domino et eius
degeneratione unius ecclesie ad petram et Romanorum pontificum. sicut beatus
Augustinus in pluribus locis super Johannem in libro de agone christiano
et expositor psalmi in libro de baptismo in sermone na-
talis apostolorum et beati Ambrosii in prologo pastoralis sui
et in prefatione ecclesie mediolanensis beati Gregorii in registro

Ep(isto)lo 26 ad Joh(ann)em Constantinopolitanum b(ea)ti Jeronimi in p(re)dicta
Ep(isto)la ad Evandrum ut h(abe)tur in Ep(isto)la ad Damasum de septem or-
dinibus Ecclesie. Item Jeronimus sup(er) illo v(er)bo evangelice Si peccaverit
in te fr(ater) tuus et p(er)unum aliorum ec(clesi)a(rum) aut iudicium concilii vel
dicat(ur) iudicium Romane Ecclesie p(atet) q(uia) illud actum per pla-
cuit ap(osto)lis et senioribus cu(m) omni Ecclesia in s(an)c(t)a Nicene Si-
nodi ubi primi(tus) ... aut qui dicti erant alii qui non
erat anathematizat catholica et ap(osto)lica ecclesia. Item b(ea)t(u)s
Aug(ustinus) in li(br)o de baptismo et recita(tur) c. puto in q. vii loquens
de statutis vel concilii q(uo)d d(ici)t q(uo)d statuta Romane Ecclesie firma-
ta est vel unius ep(iscop)i aucto(ritate) vel unius p(ro)vincie concilio p(ro)vinciali
est. Item Gelasius in c. confidimus vocat assensu(m) concilii vel as-
sensu ecclesie dicens confidimus q(uod) nullus iam veraciter x(christi)anus
ignoret unumquamque sinodi constitutum q(uo)d universalis ecclesie probat
assensus nullam magis exequi sedem oportere q(uam) primam. Et
sic ille. Sunt doctorum que de auct(oritat)e universalis ecclesie loquunt(ur)
conveniunt dicti conciliorum vel ... et multe
alie que allegari possent manifestum est q(uo)d h(ec) veritas
de auct(oritat)e conciliorum non e(st) noviter adinventa. Et tum
dicens doctrine tam theologorum q(uam) canonistarum et ap(u)d
b(ea)ti Thome qui hic allegat(ur) sic replicas q(uo)d opp(osi)tu(m)
non stat determinacionibus ecclesie et s(ecundu)m aliorum doctorum opi-
niones contra sunt in sensu d(i)c(t)o. Et h(ec) materia detestata
sit de auct(oritat)e conciliorum et in concilio Constanciensi et concilio
Basiliensi etc. eo t(em)p(o)re quo ipsum Basiliense conciliu(m) et a p(a)p(a)
et ab omnibus catholicis indubitatum reputaba(tur) et vigore
eius auct(oritat)is depositus fuit Jo(hannes) xxiiij et alii contendentes
de papatu et in hac acquievit universa ecclesia et ap(osto)lica
sedes. Frustra laborat ... iste in volendo allegare
opiniones contra h(anc) veritatem iam determinatam iustificando
illum qui depositus et iudicatus ... illorum tum in
quibus declaratus est subesse iudicio concilii ... quia ...
tam s(ecundu)m negando auct(oritat)em datam concilio vel in mete a
Xpo sup(er) s(an)c(t)o pontifices p(ro) ... ...
ma p(er)petravit eligendo congregacionem aliam ... concilii
generalis con(tra) sacrum Basiliense conciliu(m) ipso durante et q(ui) re-
formacionem generalem ... et repulit ... vo-
luntate et obviando decreta ipsam generalem reformatorem
et salutem animarum ... primo p(er) ... p(er) observa-
tores eorum et fovendo ... et q(ui) malo regimine
suo tam in spiritualibus sup(er) modo scandalizat p(er)turbavit

et decoloraverunt statum universalis ecclesie de quibus omnis christianus
dolere debet. Et ex hiis patet planum solum de hiis que
per auctorem vel auctores huius libelli allegantur contra auctoritatem
et Romanam sedem synodi

l. 2 Auctorem hoc testimonium domesticum, videlicet epistola unig-
simul pontificis et priorum quod contra adversantem syno-
dali doctrine, sed et ipsi legerunt de primis conciliis quod
secta sunt contra auctoritatem imperatorum et non obedire tenetur
deinceps in pluribus conciliis sancte sunt leges contra summi
pontificem in temporibus vero ubi cenduit nemo cum libertate
loquendi sub pontificibus id quod volunt ubi aut aliqua
veritas synodaliter diffinitur cum in deliberatione eius cum
liberum patribus se opponere et contradicere non sentitur loquendi
sine contradictione semper contra sub pontificibus.

m. 2 Possent etiam nonnulli alii in ... singillatim ad allega-
ciones iuris sed satis quod excedet intentum operis et alibi
satis est visum. Quare ex hiis que superdicta sunt quod na-
sitate allegacionum negat generalem synodum habere immediate
potestatem a Christo et quamvis non necessarium sed vix probabile
offert testimonium. Si enim ut dictum fuit doctrine sanctorum
non necessaria sed probabilia sunt testimonia quod est dictum
de istis / facit autem ultimam probacionem per necnon sensum ipsum
contra valeat certum ab auctore negative non excedit.
dicit quamvis abstracta auctore affirmative firmissima est
negative autem ut certum dici meretur / maxime si istud
non qualificatum. Et in hoc libello frequenter utitur ista genere
probacionis vel potius improbacionis a sensu ipso negative
ut non vidi nec audivi / ergo non est verum / potuit comparare
quam moventem procedunt rationes intellectus ad intelligibilia quam
oculus vel alius quilibet sensus ad sensibilia. Unde sicut me-
moratur vetus asserere audet nichil aliud esse in
mundo nisi quod videt oculus eius, ita nichil aliud vere
nisi quod a deo patitur et sentitur

m. 2. Habebat potestatem synodus possunt tres concursores quarum
secunda erat quod concilium Constantiense non fuit maioris potestatis
et auctoritatis quam concilium Lateranense, Lugdunense aut Viennense.
Tercius autem contra est quod in mente habuit a deo potestatem
qua tunc erat scismatica et in dicta causa fuit celebrata
unico papa presidente, sed non fuerunt concordia. Immediate potestatem

a xpo quo ergo illud non fuit maioris auctoritatis in sedem
cum determinato predicta de auctoritate generalium conciliorum sunt facta
fuit tempore scismatis quo omnis potestas erat in incerto a deo.
maiorem ... et auctoritatem habet casus tamen non licet ea
impugnare Sed attendat quod tractato martino papa v unanimiter
facta est unio ecclesie quia iam illud concilium celebratum sub
unico summo pontifice acceptasset. Decretorum condicionem tamen post
supra potestatem erat in incerto a deo post non ab homine ...
sed quibus tamen asserat

o.2 Vel in illa essent locum iam limitat iura que loquuntur
indistincte nec dispensa modificatos allegat unum textum
vel doctorem

p.2 Unico sic quod videtur ad decretum quam frequens quod con-
cilium generale debet celebrari est papa vivo et si non
veniat vel non mittat ad illud est ipso suspensus infra
quadragesimam et venit post dictos deponendum potuit
retardari dicitur si non est nomine ut leges ...

q.2 Unas non sit nisi contrarium et ecclesie doctrina syno-
dalis concilii Constanciensis reprobat cum ecclesie asserendum illud
Johannis Huss dicentis Non est scintilla apparencie quod
oporteat esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam quod
semper cum ipsa militante conversetur Christus sine talibus monstruo-
sis capitibus per suos veraces discipulos per orbem
terrarum melius sua ecclesiam regularet Itaque synodalis
doctrina declarat papam teneri obedire mandatis concilii
non ideo annullavit papatus dignitatem imo determinavit
eam necessariam esse ad regimen ecclesie Sed voluit ut
suos actiones iuxta synodales canones regularet

r.2 In magno errore est non sequitur sed contrarium doctrina est
quod quicquid ecclesia expresse definivit vel determinat non quia
obligatur de necessitate salutis ad credendum vel operandum et
cum salvator Si non venissem et locutus eis non fuissem
peccatum non haberent Et apostolus quomodo invocabunt in quem
non crediderunt aut quomodo non credent sine predicante oportet
ergo ut prius ecclesia predicet Erat cornelius centurio
in statu salutis quia eius orationes et elemosine erant
coram deo accepte Non tamen tamen credebat in Christum quia
non dum fuerat sibi predicatum Priusquam ecclesia determinasset
quod spiritus sanctus procedit a patre et filio ad habendum credulitatem
expressam fideles non tenebantur licet necessaria sit quam veritas

et dimagita est de aliis determinationibus ecclesie unde non
oportet exaggerare dicendo quod doctrina synodalis sit
vera quod quatenus in magno errore vixit christianitas
a retro temporibus et consequens cuius valoris est Non tamen ut obli
get deinde credi satis est dicere ab antiquo fuit sed
ab antiquo fuit tamen non declarata et debiti notificata /

c. 82 Venit in mentem Attendit professionem suam in exordio libelli
si quis est allegationum cumulos a lateribus querere ita in
certa sibi dixit unus ergo unus illam intentionem
gerebat Non oportet nimis querere de quo loquitur
sed quis est notum paucos interfuisse depositioni de illis
qui fuerunt in principio unde nec illud impugnare debet
qui ut manutenet synodale doctrinam cassare quam
missa parte perseraverunt in concilio non diligentes animas
suas usque ad mortem potuisse tempore imperare ut communis
extimatio illo tempore fuit propter deinde ita sua contra dignum
esse depositione et si non fieri non esse de eo spem
correctionis in melius — c. 88 Secunda fecit qui nomine ordi-
nem recte gestorum propter cognoscendum an sit conveniens ordinum
c. 82 Unitatem veritatem / potuit animadvertere satis faciliter suos
doctores iuristas tenere quod si rusticus credit quantumlibet
credere quod id ita tenet ecclesia salvatur in fide illa
Constitutio in materia fidei aut (?) illa propria est
si non credit quis vel errat ita id quod tenetur vel
non tenetur explicite credere dicit tamen quilibet quis
sit magnus philosophus iurista vel medicus dicere est dicere
quod multe sunt veritates illius scientie quas explicite nescit
Dicitur tamen nullam scit iurista vel medicus dici non posset
ita est de credendis veritatibus quod unusquisque aut unus ut quis
reipublice est quilibet doctus fidelis qui explicite
credat omnes veritates catholice fidei nec tamen non
catholici si nullam credit explicite sed nec dici potest
quam quod qui nichil sit quam tamen loqui unde eius quod
status fidelium ita proportionabiliter alii plus aliis obligatur
ad credendum explicite veritates catholice fidei ad multa
explicite credenda obligatur doctores vel predicatores
et plus quam ceteri sed et maxime summus pontifex in pro-
locutu non habet ignorantia pretendere unde de ipso enim
glossator dicens eum habere omnia iura in scrinio pectoris

sui (causa istarum differenciarum) et maior noticia veritatis
aut maior gracia quibus est vel esse obligatur. Dicit actor
iste nimis sentimente se excedit de probacione religionis bo-
hemorum cum est predictos asserit quod aut tantes commoda-
rem doctrinam Basilicon quorum sunt heretici aut omnes qui
alium Deum in personam venerantur post depositionem eius non
vacat in examinationem tempus hic auguste cogitat vel
maligne presupponit eum quod si Basilicon sunt katholici
omnes alii sunt pertinaces ita quod nullatenus volunt au-
dire etiam veritatem docentem veram et si errarent aliquando
in alio putando esse verum nisi admixta pertinacia quod
ecclesie iudicio vellent stare ideo essent heretici. Nosse cor-
da hominum competit soli Deo. Putavit Helias propheta quod
ipse erat relictus solus sed dixit illi Dominus reliqui
michi septem milia virorum tempore Suriane persidi peranciss[?]
ut operatione ad Surianos aut Talgoti[?] episcopi iste eo
statim imperator ac multi principes temporales illos fove-
bat non tamen ideo omnes fideles sunt heretici. Est autem
magna differentia inter nimis heresis degna[?] et comprehensus[?]
ipse Et. ad christianos fideles in Christo ut conveniunt com-
modi pertinacie qui longe distare noscuntur a multitudine
christianorum

x.. 2 Indiminis[?] promis[?] / quod tunc ista tenebat oratores bo-
hemorum tunc quos actor ipse disputat tacite in materia
fidei dicentes quod asserat decisione eucharistie sub utraque
specie vel alia erat materia fidei nec expresse eriabat[?]
in illis que hic commemorat

a.. 3 Armenos et quosque subiectati ad expensas suas
in Florencia dixerat quod et volebat tota Armenia
esse ad unitatem fidei conversa. Ista consequentia valet sicut
illa: aut Basilicon sunt heretici vel omnes christiani olim
Crisostomum[?] venerantes

b.. 3 Dissolvere concilium quod non potuit dissolvere ex et causis
vere absque consensu concilii. Doctor iste sunt unus de
principalibus qui declaraverunt illud. Et quod arguit ille
fides generalis qui sine inititu[?] salutis negligi non posset
sunt quod hic declaratur tempore de quo et ipse constitit sufficit
generale concilium

c.. 3 Arminorum[?] in hystoria tripartita legitur quod non sunt ante
Damasi[?] ipse congregato et sic secundum actorem non sunt generale

concilii
d. 3 Ecclesiam / Augustinus in epistola ad Vincentium et incipit Accepi
epistolam declarat quamadmodum ecclesiam absque licet sint
precedentes in eo concilio ubi sint diffinitum dogma. presertim
et in libro de unico baptismo. magister distinctione 13 hic ubi
allegatos videat si sit alat arguere apertiari
concilio ad generale illius namque diffinitionem non tenetur et
quiescere omnes fideles.

e. 3 Presente recessit ipse prime dissolutionis noluit idem presi
dens per unum tempus sed absque actore et aliis reputa
tum est generale concilium

f. 3 Ego dissolui / Si quod erat vere generale concilium et ipse
presidens sint confessus sint declaratum quod absque consensu generali eo
taliter poterat illud solum quod eum non posse erat nunc dubitandum

g. 3 Nunquam reputaui / Quod quoque dixit in illa responsione cogi
tati quod si in evangelio reperitur illud decretum constanciensis
concilii quod papa tenetur obedire concilio et hereticum esset et
renovare maxime sit et hereticus esset pro quo illi decreto
contumaciter contradiceret et sicut supra allegatum est quod papam
non posse dissolvere concilium erat veritas iuris divini sicut
habetur in xxi dictione qui diligenter attendit ad diuo
dales processum super materia prime dissolutionis multum cognoscat
quod erat tamquam super materia fidei Unde non sint tunc mediante
preterea eum magis in dictis confirmavit [illegible]
veritatem et tamen tam confessus sint revocando dictas
assertiones suas in quantum porrigendo in iudicio libellum
sue confessionis a secta dummodo sibi mandatum fuit eum
actor iste sint reputatus unus de maximis zelato
ribus concilii quam et nunquam reputavi

h. 3 Consummata / non tamen semel sed plures expresse per suas
bullas profitendo quod sententia non intelligeret quia via aut
quo medio dicte unionis presentanda fieret per factum eo
taliter permittendo quod si ad id statutum auxilia et
omnes favores tamen fecit quod si queriventes ipsi
greci ad locum electum per concilium mittendo cattholice
[illegible] quaeniret non patet quod ipse olim vergente
eatope acceperit reformationem synodalem quomodo

supplicationes providere curaret nam quia primo reprobavat de qua sunt
tendo contra adlatinam etiam supplicatas contra fuit preser
cuius confirmabat propter hoc se curabat posse judicium et ecclesie
unum contra actor hic amplius magnificat illius gravitatem
et confirmacionem tanto magis ostendit cum dignum reprehensionem
eo quod contravenerit sive tam multiplicate pollicitationi

l.iii.3 Advolutum / loco istius ubi ponitur in mi(ni)strationibus propter curiam
pluralitate dum hic unum adeunt in omnibus graduatoribus
quodcumque deputati loco sit in medio unum id certo accepit
eorum auctoritatem vel alia loca maritima sibi eorum curando
laudo et alia loca nominata

k.iii.3 Ante adventum / Romanorum et Graecorum oratorum Grecorum supra dispensatis intraverunt Basileam in die et illa fuit conclusa postea
fuerunt sunt autem porrecta in deputationibus pro quibus non
contra titulo qui hic exprimuntur. Licet vinculis sunt de more super rebus
habitationibus eorum si frequentur primo sit agitatum quam maxime in
concordancie vel decreta facere mentionem de alterationibus que
processerunt hic cum omnia decreta dicuntur esse quaestionalia
quia omnes aliquid fuerit absque magna primus agitatione
et contencionibus concordaverunt unde apparet veritas rei
quod non fuit ibi aliquis contractus quaestionalis sed fuit
concordancia deputatorum

p.3 Decretabit / ex hoc apparet quod non erat ineligibile
nam dicitur quod decretabit

m.3 Tharentinus / hac die venit ad petitiones ipsi alium
oblatas per suos oratores excepto Italy regaliter quod
non intendebat extra Ytaliam promovere Grecorum veniendo
ad aliud nocentem quod non intendebat concurrere seu dare
favorem ad presentacionem indulgenciarum nec ad impositionem
decime que erat proposita faciendum ad presentationem unionis
licet ad vocationem prelatos et doctores non dare salvum conductum
pro adventu Grecorum donec fuisset conclusum quod
in Ytalia eligeretur locus pro celebrando concilio.

n.3 Post oblationem cedule / illa die sero fuit publice rumor quod iam cum inimonem satisfecerat et statim postea
die eodem hic fuerunt lecte littere in congregatione generali

o.3 Et tunc / prima die videlicet xv aprilis cum ita fuit porrecta
per deputationes fuit remissa ad deputatos in materia

·ītorum tunc isti ea die et sequenti pro maiori parte conveniunt
quod non concederetur pro galico ad electionem alia sed iam facta de-
cretaretur. xviii die postea tres legati qui iam materiam fa-
bricaverant porrexerunt singulo in deputationibus premissis cedu-
las similes in effectu sicut hic dicitur

C. p. 3. Habet vero ultima particula multa post narrationem digna perpali-
que ipsimet legati cum suis paucis consenserunt quod plubaverunt
rentur pro galico decretum factum a maiore parte et quod
publicaretur sub nomine galico ad omnes christianos quibus datis
tepeste vnientes super florenis promissis certis ambassatores
pro galico primo electo venit Constantinopolim conducturi grecos
ad partem quam ipsi nominarent Ob tacet quod galicum ha-
bebat notitiam de bulla false et clandestine apposita
cum legatorum quorumdam precibus tamquam falsarios quod de ba-
retur opera ut effectum haberet electio de Avinione et Sa-
bandia sed nomine galico et quod ipse Carcerinus pro dicti
fuit arrestatus super dicto crimine falsitatis

c. 3. q. Presertes / Non est verum nam ipsi recesserunt de Basilea
xxx die aprilis et decreto fuit lecta. vii die maii

c. 3. o. Et consignata. Sed postmodum non observata. quia dimissa
Florentia pro se elegit Ferrariam

c. 3. q. Omnes dicebat se ambassatores galicos esse omnes falsi illi
namque de Venetiis ut dicebat unam literam sub nomine galico
et sic dicebat se illis ambassatores

c. 3. Cum ut ordinatum est / Non sicut primo ordinatum est. Ut dicat
sed qui legit gesta sacri Basiliensis galicus mandate quod constat
quod die veneris xxvi aprilis Anno domini m cccc xxxvii
Capitulum de prefato advocatis consistorialibus proposuit in generali
congregatione commemorando omnia dicti domini Eu. et ma-
lum regimen eius prout in exprime habuit supplicans et re-
quirens a sacro galico procedi debere. Vii sequenti die
lune viii Junii eodem anno fuit positum auzamentum duorum
de xii in sacris deputationibus ut vocaret ad galicum ad
se purgandum de obiectis sibi criminibus. Demum de anno
xxxix post ruptionem dicta capitulo sancta per generalem
Cancellarium et Anthonium de .... vico pro duos

decem contentis fuerat monitorium quod ipsum olim tempore in quo spe-
cifice narrabuntur multa circa tunc et defectus et quibus
magis specifice quam in dicto citatorio sed agentibus procedentibus
suis non fuit publicatum post xx et xxxi Januarii anno
xxxvi in duabus generalibus congregationibus conaliter conclusum
fuit tamen tamen monitorium ut revocare deberet infra xxx
dies post intimationem que acta fuerunt per eum aut suos contra
auctoritatem concilii et suas adhesorum dicendo ea fuisse valere et
ainzado eam quod potius erat pati potius mori quam sine diebus
pati auctoritatem ecclesie sic conculcari. Non fuit autem facta
sententia hujusmodi monitorii quia iniquit duos sancte crucis et
sancti petri Cardinales [illegible] quod ad sedandum discordia inter
sacrum concilium quod tunc sustinebat pacienter suos defectus sub
spe pacis et correctionis eo quod apte cognovit quod omne
conatus suus erat ad consopiandum [illegible] se et fecit de-
clarationem factam per Constanciense concilium de auctoritate generalium conci-
liorum [illegible] quia quod aptum scisma introducebat curiam
Basiliensis concilio eligendo alium ut habere cogebat pro inde
ut commemorat suis defectibus retraherentur a tam dampna-
to proposito nisi tunc non contradictoribus et ne poterit locum.
et ceterum fuit ordinatum monitorium eo quod taliter ante aliquo
autem fuerat ampliatum licet variis practicis impeditum tunc
autem per tres legati qui presentes erant impedire non po-
tuerunt quia omnes presentes unanimiter pro inde deprecabantur
ne introduceretur dicebant suus in auditum scisma. in dei ecclesia
per duorum congregationum [illegible] generalis concilii simultaneam
celebrationem

Ca. 3. De heresi / licet esse tunc non sit ibi postea [illegible] de
fide sit mentio in ipso citatorio expresse autem in sequenti
monitorio xxix decembris

Ca. 3. Absentibus tamen / fugiunt capitula medii patres quia se-
tunt [illegible] corporum Januarii esse fiendum. Nec in citatorio
quod vocabatur ad concilium super prima dissolutione fuit [illegible]
[illegible] sic nomine sed per sua adhesiones fuit [illegible]
concilium tamen non sua auctoritate aut procedentibus legatis suis
celebratum extitit continuatum fuisse.

Ca. 4. Viis pacis Remedia / de quibus loquitur fuit duo primum
quia ut dicebat papa olim tempore fecerat translationem in Ferra-
riam quod fuerat citatum per concilium ideo quod concilium tollet
citatorium et ipse revocaret suam dissolutionem unde appetit
si ipse causas inserens abisto auctor exprimat nec

potuit ipse refugere medicam sustulit Basiliensi totaliter (2m re-
medium tamen ut generale permitteret in clare medicis qui eo
tempore Romano sunt mortui

b. c. Datens vrsinm / de hac re non oportet loqui vobis quae
scripta per Reverendissimum dominum panormitanum aperte demonstrat de-
cretis veritatem contra scripta de quibus hic loquitur

c. c. Constantiensis ipsum / Illa die scilicet xx Maii anno 38 posuit
in generali congregatione ex parte electorum imperii sui oratores et
Reverendissimus dominus panormitanus mandato generalis rudit eis dura-
vitque autem usque prima hora post meridiem et tempore quo presens
generalis erat in prandio recessit associatus per dominum Marchionem
de Rotelen cum multis armigeris et pluribus ex patribus prandium
intempestive associatum cum usque post foras civitatis et re-
gressi sunt recesserunt aut de equis cum ipso per suos fami-
liares tres dumtaxat episcopus Tiburtinus et prothonotarius Otto
de Valle qui solum in deputatione pacis dedit votum pro forma
generalis legatorum. Magister Henricus dixit tunc cum eo erat sed
ut post ea confessus non cum aliis ut servare intrasset celebra-
tum generalis vel per vera quae hic ponit scitibus contra gestam sed
post iustificationem quod omnes prelati dimitteret generalem et scienti
sunt ipsum dictum quod qui remanserunt sunt in primo uno Roma-
serunt cum tamen oratores imperii regnorum Francie Castelle
Aragonie Portugalie Navarre etc universitatum studiorum et
alii quam multi prelati doctores etc

d. c. Addi pot / Ultima actor studuisset attamen xxv conclusionum
contra firmarum et voluisset non tamen quae contra hec id scilicet
Addi pot et de fide. namque est loqui duplicat vel implicite et
per nichil addi pot quia eadem fides sunt antiquorum et
modernorum loquendo aut de veritate fidei explicata. indiget
tamen qui dicunt quod fides magis ac magis non suscipit
augmentum in dictis quotienscumque per ecclesiam sunt declarationes
super dubiis emergentibus etc. tamen. Sacre scripture vel aliis definiunt
determinat generalem Constantiensem super ma de electione scilicet utroque
ipso quod non reperiebatur primo determinatum dicitur et generalem Ba-
siliensem Actor hinc super illa materia contra bohemos disputa-
tate reprobavit generalem Constantiensem certos articulos doctorum
Johannis Wiclef et Johannis Hus. Unde non debet hic per innova-
verunt quod sancta synodus Basiliensis determinavit specifice

spectas tres veritates fidei ad quas sustinendas tempore huius
dissolucionis ipse fuit unus de principalibus

e. c. q Semper fuit ferm. Sed non tamen tunc declinatur. Et aliis declinacionem
ecclesie licet ad utrumque tunc comparari in terris que non tenet quis
explicite credere

f. c. Multiplicitas doctorum allegat sententiam Thome per de paludes al-
varum yspanum et hos vocat multiplicitatem doctorum

g. c. In errore / Sed non dampnato quod non tenebatur credere / quod
aut allegat theologorum fuisset venabile nominare qui sunt
illi et quot qualiter quod declinant Etenim rare doctores
theologi veritates quos nos fatere septime repetet monetes
questiones sed esse sunt ut ipsa iuncta concilio quod ultime
est congregatum super fide comparare scismatis ac reformatore
ecclesie in capite et in membris possit illud dissolvere

h. c. Constanter declinantes / Sed notum est frequenter per ecclesiam fuisse
declinatum tam diffinitores sectorum non Augustini de corruptibilitate
demonum et Am. de extraductione sic aliud venalis ac in
multis aliis et quo in fine sic hodie esse declinatores

i. c. Audeant magistri deviniciae septrias que fuerunt satire
esse apud metropolitanos gentes Basilee et communie multi-
plicitate. Et repetes non solum per sed omnes a principio
illud tenuisse. precor quod ut patet in epistolis zelo domus dei
cogitati operaverunt ac in prout sessione nec tunc ut dicat
solum erat per sed erat patres in concilio plerique tres centum
hoc supposita quorum erat in cardinalis duo patriarche quod
plures archiepiscopi et episcopi ac prelati multi quod per omnes
tunc patres concilii ac convenerunt dicte sede veritati quod papam
non posse dissolvere concilium absque suo consensu erat veritas
iure divino et quam sic quod fuit punctuatum in dicta prima
sessione nec per ipse quos dicat erat solum per Sed prelati et
doctores qui tamen deputati deliberavit super materia dictarum
veritatum fuerunt plures quod Unus nimis audacter dicere non
vera prohibet testimonium

k. c. Congregatis hominibus / Repetitat ad imperium unum sed quo ipse
consolatus est discipulos suos dicens Nolite timere pusillus
grex quod placuit patri vestro dare vobis regnum celorum

l. c. Venitur magnitudinis / hoc maxime claruit in facto Basilee
Quomodo patres namque fecit per pisanum concilium quod ipsi et
gregorio per a declaracione communicatione usque depositionem expediti

est in lxvii diebus et concilio xxvii per generale Constantiense in
primis diebus tamen sed secundus per Basiliense generale sicut ipsum olim Eu[genium]
a declaratione contumacie usque depositionem durauit xxxi mensibus
preter viii dies.

m c Ut effugeret processum / sicut patet evidentissime ex textu bulle sue
prime depositionis et ex eadem cedula qua concordia alle
gavit datam fuisse per eum suis predictis generalis et ex bulla
declarationis sue ... ... quorum sub quibus
dicebat sustulisse generale ... ... que
tituli ferrariensis

n c De heresi / sicut ut supra commemoratum est concilio xxvii fuit depositus
per concilium Constantiense ... ... et in xxi sessione
Basiliensis generalis declaratum fuit quod suum potissimum ... ...
notorium ... ... generalis

o c Ex quibus causis / sed opportet multum eminere causas nam
non obstante ... ... in sua bulla dis
solutoria ... ... ut generale remaneret ... depositet
approssit per generale ... ...

p c Negabit / ... olim Eu[genius] qui non obstante illius nolebat
adhuc remanere in sua integritate generale ... vigore
... ... non procedatur

q c Credo et scio / ... ... magni ponderis que si ... ...
deposuisset in ... ... simpliciter aut in propria causa
criminali ... ... de attestatione ... aliquorum ... ...
... ut ... ut fides sibi adhiberetur ... ...
causam ... nunc in causa ... ...
... criminali ... ... qui re
manserunt in sacro Basiliensi generali ... ... petit
sibi dicto credi

r c Credat mecum / Augustinus qui ... ... de
... ... posset ... ...
... ...
ad me ... ... ultimam
clausulam ... ...
se ... ... ut ... ...
finat ... ...

s c In concilio / et ... ...
... ... allegandi

t c Ego autem / ... ... in tota causa absque
commissione ... ...

v x Sacri generalis / Benediceret sed probari oportet quod in exercitiis
fecerunt tales fuisse eo ut supra commemoratum est nec habuerat
unam literam sacri generalis desuper facientem mentionem

x v. Pro ipso generali / Non dicit per legatos ipse se fuisse de florentia
vel Utino nec dicit per personam solum absque deliberatione primi generalis se
fuisse de electione ferrarie

a 6 Ambasiatores / generalis / Non satis est dicere sed probare

b 6 Ergo postquam / hic deferunt sententiates sententiam Nam ut constat
ex bullis ipsius olim Eugenii secundum intentionem suam generale desiit esse Ba-
silee prima die mensis octobris anno xxxvii vel ad triginta
dies sequentes saltem in terra bohemorum Et quod anno ipso declarat
sequentes fuit tertia prima discessio in conventiculo ferrariensi decla-
rans illud idem greci autem applicuerunt ad portum venetiorum primo
viii die februarii sequentis quando generale quod non iam erat Basilee
debebat se infra mensem transferre viii etiam et ipse in duobus casi-
bus voluit generale dissolui debere vel si procederetur contra ipsum vel
in adventu grecorum quicumque vult defendere suam dissolutionem fuisse
legitimam quanto plus infra viii / tanto ab alia parte sibi magis cu-
dit In primo autem casu mandato et directe repugnat declara-
tionis generalis Constantiensis et directe generalium generalium In secundo vero
est quod constat non dicat declinare quod alias plene est superius allegatum

c 6 Ex quibus factum est / Intelligit se eo domino suo olim presidente generali
xx die Januarii greci autem venerunt viii februarii sed eo ipso recesserunt
esse sacri Basiliensis generalis quod et esse in ferraria translatum Jam quod
scripturas quas intelligit
scripturas tales fatetur et non firmaverunt pacta cum grecis pacta In
illis enim prout habetur in decreto xxx diebus quod ante adventum
grecorum in ultimum portum generale sacri Basiliensis interim stabit in
Basilea fuit et ipso quare recesserunt primum mensem ante venire
si ipse solum erat Basiliense generale / ubi voluit asserere in illo mense
fuisse generale per quem mensem asserit fuisse legitimum Et per consequens non
in ferraria / primo translatum prout asserit quod veritatis est per depo-
sitionem in personam ipso olim Eugenii Eligat ergo cui credi debeat quod
se dispersit et illud constituetur magnum suum Jam ergo concludi oppor-
tebit quod auctor iste nec persona nec generali generalis sed ubi vult
semper esse tenendus Et cum contra eos asserunt olim Eugenii quem
nec persona venerit In ferraliensi conventiculo quod constituetur generale
generalis In qua inter negari sacra generalis dumtaxat Basiliensis

d 6 Ego dico / Nam dns dicit ap(osto)lus in epla ad Cor(inthios) de(?) scriptura s(ed)
actor s(i)m(i)l(iter) n(on) tam docte loquit(ur)

e 6 Sed deplebe / Et q(uod) plebeyos Cardinale(s) Prelatos (et) p(r)imo
p(r)ioro(rum) Cardinalium qui tu(n)c erat in ecclia p(at)riarcha(m) (et)
Aquilegien(sem) dictu(m) de Ystrii(?) Archiep(iscop)um Lugdunen(sem) Archiep(iscop)um po-
normitanum ep(iscop)um Cortisen(sem) et Burgen(sem) aliosq(ue) multos ep(iscop)os
et abbates doctores et in dignitatibus constitutos qui tu(n)c
contradixerunt Non vacat scribe(re) nomina s(ed) q(uod) (est) notandum
p(ro)b(us?) p(re)latorum et Ambasiatorum Regum et principum doctorum q(uo)q(ue) dom(in)i(s)
et chariss(imus?) maior illorum qui p(re)sentes fuit in concilio (com)posuit parali(?)
gelu(?)p(er)ion(em) dictorum legatorum Itaq(ue) non solum unus ut (com)petit(ur) s(ed)
sunt dignitates p(re)stantior(es) q(ua)m uno excepto q(ui) in illa fuit Car-
dinales duo et eiu(s) multiue patre(s) unus unus (est) autem q(ui) Car-
dinales s(an)cti petri qui erat p(ri)mus ex legatis p(ro)p(ter) ille non te-
nuit totaliter s(ed) p(er) cito primo bullat(us) decreta de electione Ammonem(?)
nec unq(uam) est redemptus volunt ire ad Ferrarien(sem) conciliu(m) /

f 6 Solum sexto / Attendat si (est) s(u)b(ie)c(t)is t(ame)n de quo loquit(ur) Erat
eni(m) tu(n)c in (con)cilio tercii(?) p(at)res dicit q(uod) intrauit deputatos
ad deliberand(um) (con)firmit dicti q(ui)nquaginta in vota et in alia
vix q(ua)draginta (con)formia vota Itaq(ue) multi eos p(r)im(u)m de neglig(en)-
entia notarum non pot(est)

g 6 Tota medium ap(osto)lus / h(oc) e(st) vacat in t(an)tu(m) negabat p(at)res p(ro)ficere
in electione iam s(an)cta et non p(ro)cedere ad alia q(uia) iam galee et
omnia erat parata non restabat nisi acceptia primo (con)cede(re)
galeas fuit q(uia) iam scribit (con)tinet Capitaneus de p(ro)p(ri)o d(ic)t(u)m
ducat(us) Si uero ad alia electione de nouo fuit (con)fessio non s(un)t
omnia erat parata ut in t(em)p(or)e (com)plent(ur)

h 6 In Basileam Comparatio (est) actori qui ita fuit oblitus sue (con)cessionis
p(ar)tialis q(uam) niti(tur) iustificare in illa eni(m) (con)fessa fuit materia de
Basilea dictum q(uod) oratores mittendi omne(m) diligentia(m) facere debe-
bat pontific(is) Basilien(sis) aput q(ue)cu(m)q(ue) ut celebrari debeat in ea(dem) (con)-
cilium pari modo sacro s(an)cta de ea in decretis Synodali Non
enim d(icitu)r q(uod) eligi(tur) s(ed) q(uod) p(ro) oratores debita fiet aput imp(er)atore(m)
et q(ua)scumq(ue) instancia ut acceptarent ciuitate(m) Basilien(sem) p(ro) p(rese)nti
(con)cilio ibid(em) celebrando u(bi) si actor vacat nullitates sua p(ar)-
tialis (con)cessionis et q(ui) respe(c)tu nulla est de iure p(re)sent
sup(er) de(cre)to (est) n(on) (est) intencionis intrare nulla in allegacionibus
suis S(ed) q(ui) (con)fessio nos dicit(ur) satis uid(etur) (est) unde quo in
s(an)cta erat multiplicater

i. 6 Electi Ambasiatores dni / fortasse intrarunt in generali congrega
cione prius et tamen clerus aut pulsata campana associarunt
eos presens concilii pro se alys certum e recesserunt a loco sacri
concilii clandestine omnes sed unus de quo erat communis fama
quod ibat ad curiam Romanam

k 6 a Ambasiatores Concilii / non sic eos nominat inquit sunt olim Eu

l 6 b Anno mediocres / Ecce quod ipse olim Eu. fuit electus suppositus xxiiij
die Januarij sequens greci ad portum ultimum applicarent concordantes
sunt ultimum predicabat sancte Basiliensis galeas quam ut fatetur ad illud
fuit in sessione viij concilij congregatos seruarunt generaliter concilij i°
ut declarato
ciuitate erigetur erat quaestionalis scismaticorum confessionem sua
non mediocre facit prudicium magistro suo. Sed hac confessioni ipse
Ecclesie tenetur quam post xxx dies ab eo assignatos ut tractari posset in causa bohemorum fictor iste qui erat disputa
tor in illa causa presenavit in galeo ad duos per modum.
utiles vn ad salutis ceptum concepit magistrum suum

m 6 a Et ita se deliniat / Illa delimatio habet ecclesiam protestacionem
quod quia ecclesia gallicana ibi non fuerat plene congregata in
alia congregacionum quotiensque veritas manifestatur intendebat firmiter
adherere catholice veritati

n 6 Nacio germanica / in hoc manifeste loquitur falsum

o 6 Facti narracionem multa falsa ingerendo et vera subiciendo

p 6 Optime notandum est / Et sic hominis faciens voluntatem suam et non fa
ciens secundum cam vapulabit multis

q 6 Et item attestatur deum / in pro libello. Frequenter non requisitus facit
iuramento sed eo vir multum iurans et

.a. 1 Supra predicta / A quo fuit fectus iste tractatus restat a certo &
ad rudiores attentis in eo loquatur qui multos destruat re docuit
verbo et scriptis in sacro Basiliensi concilio tamen per prouidos olim Reverendissimus
dominus Cardinalis sancti Angeli vulgariter nominatus et omnia decreta
ipse responses sinodales litere quotatoie ad galeas omnia ea
que fuit dictata per eum usque ad annum domini MCCCCxxxviij ut
modo in glosis etc. per ut tunc actori videat Julianus ut quod
Juliano videat hinc sepius actor prima sic ad esse concilij re
quiritur quod auctoritate Romani pontificis conuocetur et congregetur

.b. 1 Sicut ad esse ... videt Julianus in epistola Cogitati sic Et sic dicitur

Sic papa potest congregare concilium papa auctoritate sua tamen potest dissolvere
Ex quibus patet quod longe differt cum tamen concilii congregatores concilium non est
sed ut primum congregatum est status potestatis universalis ecclesie que
est iuncta cum Christo et quia concilium representat transfunditur in ipsum con-
cilium super papam et cunctos alios quemadmodum si quis se
subiciat se alicui potestati subiectus est non potest se ab illa subtra-
here [illegible] nec potestatem sui superioris dissolvere sine ipsius superioris
assensu quia quod a principio fuit voluntarium post fit necessarium et quo
modo intelligenda sint verba dicentium quod concilia per Romanum ecclesie auctori-
tatem et robur accipiunt Robur enim non sumunt accipiunt ut congre-
gentur non ut congregata potestatem iudicandi et statuendi a papa
accipiant etc. ille

·c· 1 Consensu Romani pontificis / Actor vendicat Iuliano qui fecit
decretum in sessione concilii Basiliensis cum Romanus pontifex tenetur
per se vel legatum suum ad generalia concilia venire astringitur absque
alia vocatione et si neglexerit aut si concilium impedire niteretur
prorogare aut dissolvere operam dederit et infra quatuor
menses cum reali satisfactione non resipuerit ipso facto suspensus
sit ab administratione papatus et infra duos menses procedatur
per concilium ad privationem ipsius Unde actor iste vitium declinat a
summa Iuliani que per synodale decretum decrevit non solum
non consentiente Romano pontifice sed eciam eo invito generalia con-
cilia celebrari Nec dubium huiusmodi decretum facto ipsius po-
tioris esse auctoritatis quam illa que hic allegatur

·d· 1 Libere celebratum / Celebrationi libere impedito obstat oppressio
aut violentia inferens libertate et indirecte timorem qui directe
obicit libertati Certe aut passiones amor odium vel spes seu
quod per eorum quosdam affectus inimicitia vel presumptio aut corruptio
munerum Non tamen libertati synodali opponitur quia vix aut
numquam tempore plus causat unanimis passio omnium patrum in concilio
propter multiplices diversarum nationum principum facultatum et affectionum
que patres concilii differunt respectivum Sed quando actor cognatur
non audet impingere pontifice contra Basiliense concilio quod sibi vel
aliis qui pro papa olim erant ibidem fuerunt sit aliqua facta in personis
violentia cum ipsimet fuerint omnium eorum manifeste prestita quilibet po-
tuit libere audientia

·e· 1 Penam qui dedit / In omnibus scriptis et dictis suis sequitur dominum
Iulianum sunt in Basiliensi concilio nichil fortassis invenitur
frequentius repetitum quam quod generale concilium non a papa sed [illegible]

ptatem a xpo dncte. vn actori ... incumbit probatio qui pt
remouent suaz ptatez gelio baptiez qui ipse ... tam famose
publicauit in orbez terre ptatez a xpo dncte

f. 1 — Ipsa e capiut / Julianus declarat et vnum incogitati et consuetudinis
... iam dectate ... sup omnes alias ptates ...
potuit tot irrefragabilibus testimonijs comprobata ... manifeste
... ... ptate summi pontificis allegasset ... p
... ... ipse pontifex mandat ... ecclie et generalis concilij
obedie tenetur ... ... probat ... omnes singulares ...
prelati ... ecclie ipsi pontifici obedire debent nisi in hijs que ...
sacro synodo. et multi alteri ... ... preiudicium va
leat generate ... et si ... capiut ... et ... ptates summus corporis
mistici ... ... ipsa pro ...
potentior est aut dignior religno toto corpore et ...
... et ... illi ... obediendum ... ratio et experientia
et auctas docent ...

g. 1 Sicut vitium est / Julianus ... in prima ... et ... / pa
... concilij ubi ... ... concilij ...
ducte nulla ... ... concilij ... summi pontificis celebranda
non adductum ad illa summi pontificis ... vel legatos ... ...
... celebrandi ... ... que ...
... pena ... et depositionis ... et illud ...
... que ... promulgatum decretum frequens ... ...
... ... et sedes aplica vocatur ... ... fuit
synodaliter depositi et alius ... ... qui primo ...
... summi pontifici ... ... celebratione generalium concilia
statuitur vel declaratur ... ... actorez summus
allegando simpliciter antiqua. que ... oportet modificationi
... ... intelligitur ... ne generale concilium
... aut celebret ... ... ptatis ... vel ...
... ... pontifice ... ... limitationem quo
si qui ... ... ipsa ... ... vel culpabiliter negligens
vel sedes aplica vacaret ... ... in pluribus alijs casibus. Itaque
in materia que iam tanta modificatione ... ...
... ... concludit

h. 1 — Robur accipiat / Iam ... sup ... Julianus ... quod robur ac
... ... ut ... ptatem ... et sta
... ... ipsa ...

i. 1 Concilium ... ... potuit ... ... fuit

imposita cum Nicenum concilium ea fecisset et legati sedis apostolice
qui allegarunt concilium Nicenum requisissent veris exemplaribus tamen
in illis non reperiret allegata per eos ut ipsarum constitutio patet apparet
ex affricano concilio Lo

k. 1 Confirmaret / Illa confirmatione de qua urbanus ipsa loquitur quod ubi
dicit vel ante apostoli et eos sequentes sancti patres similiter aliquem
diffinierunt ubi non novas leges ipse potest dare sed potius
quod predicatum est usque ad animam et sanguinem confirmare sed intelligi hic
confirmatio denotat suppositum sicut cum sanctitas legum sub specie
ipsarum Ego ll. diffinio et confirmo sicut etiam dictum est quod ipse potest
debet fidem katholicam secundum traditores conciliorum generalium usque ad
unum apicem inmutilatam firmare et usque ad animam et sanguinem
confirmare defensare et predicare Attendat actor si adversarium adeo
depedat / Auctore ponitur confirmat evangelia et epistolas pauli
Sed cum textus subicit de confirmatione synodalium decretorum
quod autem dictus confirmatione non intellexit Nicenum concilium patet
ex omnia Nubi statim promulgata fuit in fine Niceni synodali
conjungitur Eos autem qui dicunt erat tempus quo non erat sicut
anathematizat catholica et apostolica ecclesia Itaque patet quod notitiam
de illa diffinitione habuisset ipsa plurimum illa Si modo ultimum
presulit indictum

l. 1 Nota ecclesia sinodalem / Non sicut fecerat olim Eu quem defendit
actor qui in libello motus dampnavit et reprobavit veritatem
deducte conciliorum generalium declaratum in concilio Constantiensi dicit
quod decreta reformatorum facta per Basiliense concilium esse cor
ruptelas adversas omni rationi et iuri divino b

m. 1 Confirmatores a capite peteret / Nullus est exemplo quo peteda
sicut qui sunt predicti in Basiliense concilio quod continue per annos
Nec illa petunt modo quo minime sed auctoritate in forma
monitorum et mandatorum

n. 1 Paucissimos quos / Hic videat nullus in epistola ad olim Eu de
cimo xxxiiii circa dicit primus et incipit ea universis agnoscet
orbis videns natus ad licteras illius quod Basiliense quibus dicebatur
quod tamen ad eos spectat paucos quidam enim et in oratoribus
illa quod sancte intentas ad se trahere velle quod prohibitionem ume
numerum pro presul reparandum dicit sicut Nec obstat paucitas prelati
quia ubi est auctoritas nunc magnus non requiritur secundum illud xpi
ubi duo vel tres convenerint in nomine meo ibi ego sum in quo
dicte fecerunt concilia generalia Item fieri videtur exemplo et
facto suo quod in prima sessione sacri Basiliensis concilii in qua
ipse presens multo minor fuit numerus ipsorum quod ille tamen quando hic
detrahitur fuerunt ecclesie de eodem quem nominat augustinus erat

cum loco Basilien[sis] concilii meminit

o.1 Corrigiam calciamenti / In illis videt in Cogitati quotiens vice est totiens mater ecclesie aperire debet ob ad doctos et instruendos
quia non omnibus eodem tempore spiritus sanctus illuminat sed ubi vult et quo vult
spirat qui in uno concilio illuminati non acceperunt donum spiritus sancti
forte accipiat in alio Ideo vice est saepe frequentari concilia
multum autem videtur contemptibile prolixus eum in exprimis dixerit abscondisti a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis decet
autem quod diversis temporibus in ecclesia fiat diverse illuminationes in superiori
tractatu sunt nobis in capitulo dictum

p.1 Necessariis et evidentissimis causis / In illo videt in decreto xv
Session dicens quod oratoribus olim E. pro responsione facti Basilien[sis]
concilii civitas tam iure divino quam humano quod summo consensu concilii dis-
solvere nequiverat quia facti quod cause previse dissolutionis vere non
fuerunt constitit luceque patefacta Itaque ex veris et certis
causis non potuisset quia N. quando erat civitas iure divino sic ecclesie
id dixit in responsione proferant quod articulos dissolutionis dixerit
erat disceptatio inter concilium et olim E. fides et conservacio non sine
intuitu salutis ecclesie negligi posset Et autem iste vocat necessitas
necessarias causas ne precedentem contra ipsum olim E. aut oratorem
Non opus est allegare loca alia in quibus idem In illa Sed qui
videt predictam epistolam suam ad olim E. que incipit Iam
mater Ecclesie et aliam Poreum que incipit manifeste cognoscit quod
illo in tempore rationis tunc allegare non reputabantur ob ponderis
aliquorum

q.1 Concilium diocesanum / In hanc videt in decreto xv Session Basi-
lien[sis] ubi cavetur quod invito diocesano aut metropolitano nemo
illis invitis celebrari debent et episcopale et provinciale concilia

r.1 Ratione et factori / In illa videt non uno in loco sed quasi omnibus
decretis et epistolis ut de Sinodalibus sed quibus ipse nomine suo
incipit ad olim E. videt etiam in illa sollempni disputatione quam
coram Sigismundo imperatore principibus concilii et aliis multis fecit apud
quem predicatorum Basilien[sis] die veneris anno domini mcccc
xxxiii cum archiepiscopo appellatione fundabat si in declaratione concilii
Constan[ciensis] quod si tenetur obedire ergo non potest dissolvere quia includit
contradictionem tamen sed conclusionem facit in responsione Cogitati Et in re-
tam notoria ab allegationibus supersedetur mirandum est cum declaratione
tunc si quemadmodum asseritur vocatur ipsum dominum Julianum quod ita nititur
vituperare doctrinam quam ille seminavit per totum orbem Et propter
quam supremum sunt quasi ab omnibus honorificatus

b.1 Multo maioris auctoritatis / autem videat in illa dictum in epistola Co-
gitati ad oratores olim E. precio sunt etiam plenius patrum

gnaliu gciliorz auctez quorz noticia cu omibz fidelibz neccia
sit. de ea auctate corz pauca pstingere no est inutile. istorz g-
ciliorz et eccle catholice tante vider esse ptas diffinitu est e
in gcilio Constancien qd Sinodus gnalis catholica repntat
ecclam et ptatem in mediate a xpo h3 cuicumqz eciam pemi-
nencia sit etc. De auctate eccle trahi ad gnale gciliu qd eam repntat
necesse est alioqn no recta esset repntacio aucta no deesset
et hec sola satis foret approbare eminem gcily ptatem cuius enim
maior pbacio esse non possit qui ipius eccle que errare
no pot. Augustinus aute ad qd se refert dicit qd ecclia accepit
claues ligandi et soluendi ex quo detenit tantam eccle conferri pta-
tem ut ei omis homo obligabilis sit ac peccabiliter ipa esset in
hiis cuius iudicia que errare no pot omitit subiecti. Nec solu
eccle decreta et sine auctate sit et quibus irrefragabilit
stari oportet sed et omes sta et consuetudines instar sue status
scripturarz sacre cum scripture et consuetudini eccle par reuerencia et
id eciam pietas debeatur assertus est si cuicumqz ptinet auctatem
eccle plus ad gciliu gnale spectandi regula soluit h3 qui tenet
doctrinam Iuliani. Perceptam Sinodam magnam cum pstante voce
recitat id in illis in ordine qd fecit in primo aduentu Bohe-
morz ad gciliu et incipit locuturus doctor racio reciam esse te-
ne doctrinaz fidei volenti manere in ecclia ecclesie psona lo-
quens et ait. Ita quando sunt libri? haue doctrinaz omis noli
catur nec in celo nec in terra ut contra aliter intelligere fas
est quam ego catholica ecclia intelligam ipius veri agni vera
sponsa. cui ipse sponsus vel ex euangelio sepe legi dudicasti omia
que audiuit a patre nota fecit. Nec enim angelis aut hominibus
continentibus precedit pte h mea doctrinaz cuicumqz contraria foret ista
ad Galatas scribit aplus. p cuius os loquebatur ut licet nos
aut angelus de celo euangelizauerit vobis preterqz qd euange-
lizauimus anathema sit et hec nichil aliud significare videtur nisi qd
angelus de celo cum veritatem euangelij cuicumqz impugnaret ecce
me vero adhuc impugnantibus derisoribus aut quibus ignari pot-
ut sed sa auctatem eccle cedat cum aplus scripsit velit esse ana-
thema si aliud euangelizauerit et ille. Et qz ego per toto orbe
terrarz diffusa in uno locata esse no possum solco pnecci huius
xpiane religionis per uniuersum orbem ecclia insignem elige.
et ad eam ex omnibus finibus mee dicionis epos et sacerdotes
et alios leuitici generis et quos volui de pplo xpiano ad
notare quibus in spiritu sancto ecclesie congregatis ego ipa representor
et ibi formal. cuiens epis et hiis qui in congregatoz quam olim
Sinodi seu gnale gciliu vere iudicatu statutu qz sunt

proinde ratum habeo. ac si ego ipsa ore proprio iudicasse ac statuisse
Idque ab omnibus iubeo sub anathemate. vbique obseruari. Et aut tempore
nostro melius quam in hac ciuitate Basiliensi visum est posse iudicare
sicut ergo sacro concilio quod in spiritu sancto legitime congregatum consistere decerno
meam meamque auctoritatem et potestatem impertior et ambos simul sicut et
potestates celestes claues inuicti a domino traditas venerabiliter assigno
ut quos in terris claudere et aperire soluere et ligare voluerint in ista
polititatem Christi clausum et apertum solutum et ligatum reperiatur in cel
estibus omnia alia ut magis veniunt. Et concilium quod nec ipsam celsitudinem
debetis eamdem me ad pelliandum videre potest iste actor qui non
solum de equalitate potestate in ecclesia et concilio generali sed de sacro
Basiliensi concilio singulare confecit testimonium

t. 1 — Primum vero / Non dicit acceptata sed constituta. vnde maxime loquitur
de generali in vero concilio vero aut omnium christianorum de quibus dictum est
quod non conuenerunt in agro. de ipsis quatuor conciliis ab ipso Gregorio nominatis

v. 1 — Approbauit assensus / Cum ex omni natione veniunt ad interessendum
concilio ubique alios eorum representates assentiunt Nam sit exercitio
sinodalis dominice in rebelles prius notificetur in tota christiana
religione Et congregato generalis concilii dicitur non solum representare sed
nominatur ecclesia sicut apparet ex dicta Nicenum concilii quod sic intelligendo
dicit in decreto xii sessionis loquens de concilio Constanciensi Sancta
catholica ecclesia anathematizat catholica et apostolica ecclesia dicit etc. Jnsuper
in sacro constanciensi concilio generaliter etc.

x. 1 — Nec milesima pars / videre sicut suo contra per ecclesiam constrinxit
quando ipse vero eum ex multis celebratur primam sessionem sacri
Basiliensis concilii

a. 8 — Primum dictum est de capite / quarta allegacio actoris dicit
dicunt esse nullam ex defectu consensus rei qui per eam congregatur
est eum sicut primum principium prout notum in omni iure diuino et humano
quod in inuitum reddit iudicium Sed sicut vere videre
est nullus qui sit sic aucto aut constantie olim Eugenius fuit
tamen eum promulgata ciuitatibus in sua adhesionis in prima et supplementaris
in ex sessionibus Et si primo per suam personam dissolutorem
retraxerit sua auctem iudicando aliud in Bononia concilium
dixit eum de illo. quod cottidie in consilio suo diuersis personis ceteraret
quantoque magis persuadebatur tanto amplius obturabat aures ut
concilii aut aliorum patribus aut monitoribus flecti volebat Nunc
aut per magno dicit actor quod ad suam prouacionem consensum non prestitit

b. 8 — Collegium cardinalium / Actor videat bullam cum tempore prime dis
solucionis etc. et sic videt bulla subscriptas manibus decem car
dinalium in ecclesia restitit sive presente in facie etiam ecclesiam et ipsum
et cardinales venire personaliter ad concilium Et licet fuerint

bus solum duo qui non assenserunt et pro dicto pro quod non consense-
runt qui tunc erant omnes postquam viderunt aliam scripturam in auibus
et putarunt duo qui licet non erant scripti tamen consenserunt et
se regrabant petentes quod status in ytalia differretur consilium michi
eos juvit restituit et vendit sunt in sinodali impositione Expet
data cardinalibus sancte crucis et sancti petri

c 8 Non consenserunt / In illis procedat per cuius solum et ultimum esse
Bapliensis consilium licet dicti patriarche non consenserat quod de eo
statum sancti Seronis concilijs.

d 8 Cenazto vltramaine / Ad consiliorum quorum scismaticorum qualem
sunt ferrariensis vel florensis glaris dictorum consensu intuisse errore qui
faciendo scisma discesserat ab ecclesia catholica.

e 8 Sma eo tempore / Protoie sunt profert falsum testionum Nam sententia fuit
lata xxv Junij et quam dicit primo fuit facta quinta die Julij que
quatuor astucijs celebrata est propterea publice divulgata fuisse sententia
deportatus multa audita sunt Sed quoque quandam dicat instantia
Nemo glari debet quod per se dictaverat nullitatem vitabis et iusticia
Nulla istarum quas emittat racionis destinat se mique agnoscere
summe sinodali nisi dicat de ytalia cuius maioria probs est sed
dicere est Regis Aragonum quem expraucto sentit ipse olim Eu
si velit sibi assentire / sed duces mediolanum et confederatum est
sed auguste cogitat de auxilio dominice providencie qui nunc sententia
manum iudicum michi impone mensuram et terminum / Contulit vel
ore dei super doctrinam illa sancta vidua Judith. que audiens
quod Ozias imposuisset terminum quinque dierum vocatis ad se presbiteris.
dixit quid est hoc verbum in quo consentit Ozias ut tradat civitatem
assirijs si a nata intra quinque dierum non venit adiutorium nobis
et qui estis vos qui temptatis dominum Non est iste sermo qui miser-
icordiam provocat sed potius qui iram excitet posuistis vos tempus
miseracionis domini et in arbitrio dierum constituistis ei et posuit deus
Abraham et primum cum tot terram Chanaan cuius semen fuisset tunc cum mille
anni quibus fuit in servitute non statim introierunt sed fuerunt in
deserto per xl annos quousque in postmodo usque ad plenam possessionem quem fuit
tunc Salomonis floruit mille Lxxx / Promisit deus patri filio suo he-
reditatem et possessionem suam terminos terre et tamen post mortem suam per quam
meruit hereditatem fuerunt mille anni priusquam adoraverunt eum omnes
et reges terre / omnes gentes servierunt ei dum vatem sicut per
maxima experientia temptat deus suorum corda fidelium si ut ei constanti
beat se quemadmodum docet apostolus corda deo immaculatos
et inreprehensibiles permanent fundati stabiles et inmobiles in

fide veram ut dicit ille petrus [illegible] vitam eternam percipere expectare
possunt qui fidem suam numquam mutant ab eo. Item ut constat si se
mens tradidit super petrosa. primo nascitur deinde quia non habet humorem
orto sole. exarescit quales sunt qui cum gaudio accipiunt verbum
dei et non habent radicem in se sed temporales sunt deinde orto tribu-
latione et persecutione propter verbum confestim scandalizantur. vel sicut alius
evangelista exponit sunt illi qui ad tempus credunt et in tempore tempta-
tionis recedunt. Unde videtur quod nudi et manci sunt qui consti-
tuebat veritatem vel aliquod aliud temporale verum nisi doctrinam apostoli
oportet hereses esse ut qui probati sunt manifesti fiant in illis
Et ut exemplare fiat primo secunda synodali diffinitione predicti
concilii de symbolo fidei sunt ne statim accepta in universo orbe
Romano legis de [illegible] propria cum sint post plurimum tempore unius legis
fuisse celebratum illud concilium quod per theodoricum Regem gothorum
sunt missi in legationem in Constantinopolim ad Justinum imperatorem
tamen orthodoxum ut redderentur ecclesie in partibus orientis hereticis
Arrianis hec tamen sunt ut cetera post secundam illam diffinitionem vero
secundam sed hoc est notorium quod regnum celorum vim patitur violenti
rapiunt illud et opera dei quanto maiori cum difficultate construuntur
tanto firmiori robore stabilita permanet unde ipsa ait ut hec dicit
dominus deus qui credidit non festinet et ponam in pondere iudicium
et iusticiam in mensuram et subvertet grando spem mendacii et protectionem
aque inundabunt et delebitur fedus vestrum cum morte
et pactum vestrum cum inferno non stabit Notum est autem sanctis
iustitia olim Eugenii quanto abusus sui olim potestatis laborabant
hec colligentes ad Regibus et principibus ut non obstantibus pro-
missis decreto sacro Basiliensis concilii in certis decretis abederentur
illi Eugenio cum generalibus ordinum medicanciam dedicte Britanie
ipse patet per litteras suas bullata Placentie nono kalendas Junii Anno
M° CCCC° XXXIX° Sed et ipsi christiani principes acquiescere sunt ille
desiderabat noluerunt unde quia veritas domini manet in eternum quam
illa credunt non festinet sicut sunt fenerati pacta et cogitatus
amantur Itaque non oportet eam temporis mediante quod rationes
quod congruerint quibus non dum plene veritas verificata sunt

f. 8. Nulli reges vel magni principes orientales vel occidentales

de orientalibus Regibus vel principibus quod assenciat diffinicio-
nibus factis in concilio generali per ecclesiam catholicam hactenus non
sunt magna existimacio quod et de illis qui foris sunt re-
putabatur et quod cum hec cuius missi illorum nomine oratores
corporum generalibus conciliis interfuerunt et tamen vero ad occidentales
licet non explicite implicite tamen preterea ipsius olim Eugenii.

dicunt prestitisse consensum impugnatum. Consenserunt illis ex quibus
operacio ipsa contrario infertur. Consenserunt namque et manent
confessi sunt quod sacrum Basiliense concilium esset legitime dicunt quod licite
congressum super quibus erat legitime congregatum et precipue super
reformacione ecclesie in capite et in membris quemadmodum expediat
totius orbis. Consenserunt denique declaracioni sancte per concilium
Constanciense quod summus pontifex tenetur obedire concilio generali.
Et nisi obedierit quod debet puniri et ad congrua iuris
remedia procedere. Insuper consenserunt quod sicut non potest esse
nisi una ecclesia catholica, ita non potest esse unum generale conci-
lium illam representans. Ergo durante Basiliensi concilio quo-
cumque alia congregacio exigitur sub nomine generalis concilii illa esset
conventiculum scismaticorum. Item consenserunt quod generale concilium est
per papam dissolvi non posset absque omnium consensu. Item quod summus
pontifex peccator eligi et custodire debet canones synoda-
les alias quod generali concilio deferatur. Item quod Romane ecclesie [illegible] no-
torium crimen ecclesiam scandalizantis subditus est iudicio generalis
concilii. Hec omnia declarata fuerunt per sacrum Basiliense concilium an-
tequam synodales processus sive deposicionis fuissent inchoati quod
decem annis et ultra. Et quod maioris [illegible] omnia
hec dictata fuerunt per manus dicti Iuliani qui in sessionibus
prima, octava, xi, xv et xviii ubi hec continentur exstitisse memini
sunt tamquam presidens apostolice sedis legatus mandato et nomine se-
quitur ipsius alium [illegible] quod iusta fuit deposicio synodalis scilicet
Eugenius primo restitit primo protervus est primo [illegible]
et reprobavit dictam declaracionem concilii Constanciensis. Nunquam observare
voluit canones synodales. Ymo observantibus tribuit iusticia
et favores et perpetuo observatores disposuit se prodit con-
tra sacrum Basiliense concilium tempore quo laborabat in materia
fidei super causa Bohemorum durante illo erexit congregacionem
Ferrarie conventiculum scismaticorum. Et quod inficiari non potest
per suas assertiones publicatas in orbe expresse contrariatur predicte
declaracioni sancte in concilio Constanciensi [illegible] indicatus
est notorius contumax et rebellis preceptis universalis ecclesie vio-
lator [illegible] et contemptor sacrorum canonum. Item scismaticus
hereticus [illegible] ad simoniam pronus et alia crimina ex-
pressa in decreto synodali [illegible] non est [illegible] quod sicut
eius notorium [illegible] testium [illegible] aut non [illegible]
[illegible] consenserunt reges de quibus loquitur

actor quamquam cum non fuerit plene vitalis intimata non ideo potest inferre quod ipsam iusticiam et veritatem contineat namque aut illico sciri debuit quod facto decreto et non observancia legalium non satis repertum fuerit apud quod facto decreto illud fuisse in synodali concilio antetacto promulgatum sed elegerunt paulum barnabam et silam viros primos in fratribus ut tamquam prophete non plurimo
notificatores predictum decretum tradiderunt omnis doctrinam fratribus eo
oportet quod audiat nec audire potest sine predicante cum debita
notificacione iudicari non debet iste et si post debita notificacione
non plene ab omnibus accepte sit observet non ideo inferri i. 8
debet quod diffinitum est synodali iudicio esse iniquum et temerarium prout asserit actor notum est cum legentibus hystorias
ecclesiasticas et doctrinam sanctorum quanto tempore est post apostolorum obitum
duraverint ecclesia controversia illa de observacione legalium simul
cum ewangelio Preterea actor iste in ea racione qua allegat
de non consensu regum et principum inferens propterea non esse rectum
synodale iudicium rudens contra Julianum in presencia allegata k. 8
disputatore coram Sigismundo imperatore cum cum quo adversus
eum disputabat archiepiscopus olim spalatensis proponens thema
cum in istorum aliorum in manu dei sunt adaptans quod causa olim
et prorsus pendebat in manu imperatoris ac regum et principum secularium qui erant ecclesia dei et vniuersi totius fidelium
Julianus replicavit quod eam esse non esse. Sed dictum est licet principes
potest habent magnam partem in ecclesia dei quod datus est eis gladius
ad laudem bonorum et secularium tamen generale actum congregatum non principes
potest esse illud quod dei ecclesiam representet et sacra scriptura non
mandavit si quid ambiguum esset recurri ad reges et principes
seculares sed ad sacerdotes leuitici generis in quibus erat potestas
legis diuine iste rudeat sed illius Juliani qui principes declaravit se reges et principes pro sacro basiliensi concilio nec l. 8
suos oratores misisset ad illud restitit concilium primo difficultatem predictam olim per attemptate declaratas copiose contra sinistras
litteras multiplicatas in orbe. potius stante se medio principis
et aliorum principum qui tunc paucissimi erant in sacro basiliensi concilio
I. 8 —o Primo affines et consanguinei / Nemo ipse medicat actor iste m. 8
nichil illi erat tenere concilium ytalicum cum enim rudeat sta ad
videndum veram sacra scriptura testante ad penitendum properat qui
cito medicat
h. 8 —o Rex francie / Si tamen adiutus ad eam quam est declaratorium

factam per Regem francie prout constat in antedicta septima materia apparet quod in illo concilio Biturricensi facta non fuit debita convocacio ecclesie gallicane. Ipse enim vel confitetur de veritate se non esse plene informatum contestans de ipso quod constat patrum audiencium ... et ... debite informati fuit de depositione ipsius olim ... quod stabit cum iusticia et ... similiter ... ad ... illa declaracio de qua loquitur non se habet eo modo.

r. 8 Submagnus pontis / In hac lege ... septem non ... apparet prout actor predicit et cum opera totum ... testimonium de quo auctor iste dolet ... regem francie ... fieri ... in regno suo ... illos qui obedient sacro basiliensi concilio ac ... domino felici ... per litteras suas hortatus ... regum ... aliorum principum ... fieri ... in suis ... nostri parentum

s. 8 Qui et quales sunt / ... ... viros tam prelatos quam alios qui ... iuliani de basilea ... tamquam celebrantes ... principes similiter ... facere basiliensi concilio qui ... in ... nisi timor ... abstraxisset ... tot ... patriarcha aquilegensis archiepiscopus lugdunensis panormitanus et mediolanensis episcopi ... lubicensis gebennensis ... albiganensis cathonensis ... parmensis barchinonensis vercellensis bo... taurinensis de doctoribus ... non tam ... sed ... in concilio ... plures ... quorum ... cum erat famo... quod ... nomine erat celebre ... in ... nacione

t. 8 Pauci abbates ... basiliensi / In hoc ... in illa ... pauci ... iuliani ... testimonium veritati quod ... basilea erat abbates ... in concilio ... aut plures ... illos ... dicta ...

u. 8 Monachi apostate et fugitivi / Auctor videtur iulianus per ... fuit ... quod ... in sacro basiliensi concilio et qui videt testimonium ... quod ... qui ... actibus ... sacri ... ipsius iuliani ... qui illos admisit

de aliis aut qualitatibus aut intencionibus que exagerat et
non est per singula dicere facile cum fingere potest qui trabem in
oculo proprio non videt etc. volt festucam deprehendere deviens
a veritate

n. 8 Odio adversus summum pontificem / Actori videat Julianus qui
in suspromotata disputacione coram imperatore Sigismundo cum
dicto archiepiscopo appellatam replicasset quod in concilio non de-
berent admitti prelati de dominio mediolanensi immo quod esset
iniusti ipse tradidit illi quod illo non obstante debebant admitti
quia appellatos de iure promebat et erant obligati iuramento inter
ceteris generalibus attento maxime quod in sua incorporatione iurabant
fideliter et diligenter laborare personis ceteris non dubitat Item
de iure illud erat verum si quia esset apostata perfectio
quod illa tollitur per iuramentum nec tamen volebat amplius prosequi
fecerat sed dolens referebat aliquos summos pontifices temporibus
antiquis contra bella et multos non tamen pro causa ecclesie et fidei
sed propter affectacionem parcialitatum et aliis causis nimis honeste
esset Julianus in dicta disputacione Respiciendo aut evidenter
quod auctor occulte vult intelligi fortasse hic et per platos
et alia supposita sacri concilii que erant de dominiis regis
Aragonum et ducis mediolanensis ad quos suspecte debebat pertinere
Juliani ipso Sed ultra hec ut sacrum concilium absque nota infa-
mia sicut quia erat liberaretur ecclesie contumaciam supposuit quod
ambasiatores utriusque cum multis consodalibus illorum fuerunt illi
qui proprie resistebant peterent in processu suspenderi Unde multum
longe aberrat a veritate qui dicit quod odio vel qualicumque alia
passione vituperabili fuit processum ad dictam sentenciam synodalem

o 8 Adversus summum pontificem latrabant sed fideliores / Nec mirum
si multi ex patribus sacri concilii publice detestabant malitiam et
iniusticiam prime translationis ferrariensis causati ad hec exemplo Juliani
que frequenter audiverunt in generali congregatione sua sacra magni-
ficatus eo quod tempore prime supplicacionis non acquievit sed
restitit ipse / in facie resistebat aperte quod secunda pestifera supp-
licacio multa amplius quam illa prima esset abhominabilior et
in preiudicium fidei et depressionem auctoritatis ecclesie

o. 8 Pertinaciam reperiret omnia / Actor vult reputari tamquam inspector
cordium cunctorum cum scriptura dicat homo videat ea que
exterius patent deus autem intuetur cor ei tamquam soli competit
scrutari corda et renes Sed illud evadente liber quod
ipso aut unquam sinodale iudicium mandaretur exequcioni si

comprobato vel advocato cuius creditur allegati de vera certa
interiori iudicis ut cum Augustinus epistola ad Glorium et Eleusium
inquit nichil est deprecatore est conqueri si non bonos iudi-
ces fuisse persuadere eos si manifestissima veritate fuerint superati ea
certe aut convincit de tyrannide auctor multum a vero deficit
ipse namque olim Ber. cuius causam iste patrocinatur in bulla
sue [illegible] dissolucionis duo exempla duntaxat conmemorat
unum de uno comparatore qui in generali concilio fuit in tam manus
violentas apposite ut perduceret ad carcerem [illegible] fore [illegible]
qui fuit in via [illegible] intercepto litere capte quas in sua bulla
circa describat esse omnes tyrannides quas obicit contra partem
Baptiste [illegible] adequat in epistola sua que incipit [illegible]
suam iam [illegible] fuit satis [illegible]

p. 8 Fediorem et abhominabiliorem rem / Expone materie iudicate
preter intentum vere dicit [illegible] si ligaverit omnes annales
[illegible] pontificum [illegible] aut numquam reperiri poterit [illegible]
si non tales [illegible] se gerere que sunt tam temporibus fedis
et abhominabilibus omnibus diffamatus et quod [illegible] ac cum
dolore [illegible] est [illegible] comaliter comprobare veritatis
[illegible] fidei [illegible] sit magna [illegible] inter Romanum [illegible]
pronunciantem diffinitive [illegible] in suo iudicio comprobato et
[illegible] historiographum [illegible] oratorem aliorum gesta referentem ille
enim de primis qui [illegible] in factis posset et iste de mortuis
qui ignorat quod et [illegible] eorum agant loquitur iste ille
coram multis publice [illegible] attestacionibus publicatis
ac de multorum [illegible] sapientum pronunciat iste vero secrete
in suo studio nemine consulto ac sine testibus [illegible] de suo
ipso [illegible] describit exageret extendit prout sibi videtur
[illegible] actum fuisse [illegible] a principio nascentis ecclesie tur-
pior fedior et abhominabilior res sunt perpetrata contra [illegible]
olim Ber. [illegible] Baptiste [illegible]

q 8 Namque mortem Baptiste debacchantes / posset dici primus
quod ut legitur de hiis qui interfuerunt [illegible] Iero-
solimitam quod tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri Ihesu
Christi et illi fratres qui [illegible] testimonium dei Baptiste perse-
veraverunt non dilexerunt animas suas usque ad mortem hoc enim
notorium est toti urbi quod duobus annis qui fluxerunt ab
initio [illegible] usque ad depositionem Baptiste [illegible]
fuit [illegible] fames fuit et [illegible] tam [illegible] non tam [illegible]

multo hostiles inventus fuit tamquam aemulus pestifer videbatur esse
sicut propria experiencia demonstrat. Imminente sibi periculo persecucionis
sanctiorum priorum, tamen tamen non obstantibus pro defensione auctoritatis ecclesie
pro eius unione stabilienda reformacione proque sustinenda integritate
fidei declarata in concilio Constanciensi steterunt et adhuc perseverant
in magna constancia adversus ipsum olim Eu. et eius complices
Benedicti vere declarantes nichilominus dicte sentencie synodalis quam
iniqua et abhominabilis fuit reprobacio quam fecit de veritate ca-
tholice fidei
Nr. 8 Undecimo capite tenuit primum simbolum contendentes rei tantum erat
quod nec potenter habebat ecclesias magnis redditibus habundantes
aliter non intersunt magnis numeris episcoporum in concilio Jerosolimitano
sed utrumque actor narrasset plenam veritatem et meram intercedit
namque tempore synodalis deposicionis sacro Basiliensi concilio fere treti-
centi presbiteri quorum dictum vel erant prelati aut doctores et
magistri vel in dignitatibus constituti aut saltem canonici indicet unus
quisque sane mentis si tam copiosus numerus patrum satis erat ad
firmandum synodalem processum contra ipsum olim Eu. tam no-
torium ecclesie et veritatis adversarium judicet denique quod per planas
vocaciones primo factas ut omnes qui tenentur convenirent venirent
ad concilium a prima citacione que emanavit super dicto processu
deposicionis synodalis processerat quatuor nacionum collegiis
intimando omnibus notarii ecclesie quod quam recte esset super illa
providendi judicet ipsa quod tempore dicte synodalis deposicionis
urgebat quam vehementissime causa quam ille deponi de-
beret et insuper pro presenti tunc existendo non erat magna causa nimis
nulla propter vires quilibet ad resistendum pro impio dogmati sed
veritatem declaratam in concilio Constanciensi et providendum effectualiter
super reformacione ecclesie quam ille conturbabat notorie sed et id
indicet unusquisque sane mentis si potuerit secundum leges canonice congregatum plenum
ecclesiarum representans quod ergo tunc corpus fuit in medio earum quam
congregati erant primo pro assistente adiuvando et cooperante
quod ipsi ne a veritate declinarent quemadmodum sacra scriptura atte-
statur non enim dominus in conspectu dei adiuvante in multis aut in paucis
et si ad deposicionem sui vicarii quilibet episcoporum libere uti corporis
sicut pater suus intendam secundum ordinem Melchisedech qui non mori
congaudet libertate quod quam nec tempore sine adhesionibus ipse olim Eu.
conspicuo de paucitas episcoporum impedimento non celebrationi legitime
generalis concilii et quod sicut super allegatum est ex epistola Juliani
in concilio generali non obstat paucitas praelatorum quia ubi est auctoritas
numerus magnus non requiritur secundum illud scriptum Ubi duo vel tres

8. 8 Tertio principaliter probatur sindicat se auctor ad sequendum sententie
Synodali late super causa tercia ac aliis penalibus et ecclesiasticis
sentenciis in contestatione oratorum serenissimi principis quos aliqui dicunt
magister tunc fuit pater per eius litteras sub data in idus februarii sui
olim pontificatus anno primo Non debere vocem habere in generali
generali tamen coacti ad illud accepissent ubique remanerent sicut
de ista auctor super imponebat loquens de oratoribus regni Arago-
num vel quod oratores principum locuntur in favorem sue voluntatis
dicit totam vim consistere in eo tamen quod se conformat iudicio
Synodali dicit eos non habere vocem hunc practicis utitur
cum doctrina apostoli dicentis quod in ipso quem ipse predicat nusquam
fuit in illo est et non sed est in illo fuit non doctrina contra
gentes sed primo rector est est non non
+ 8 Nam sunt oratores / loquuntur veritatem contra veritatem Nam quondam
Albertus bone memorie interfuit prorogante sacro concilio usque per
depositionem per dies multos recepit quod abunde cum [illegible] placabo.
sacri concilii ad informationem clare memorie Albertum regem
Romanorum de iusticia Synodalis depositionis utrum cum diffusius
maledicit et blasphemat gesta sacri concilii demonstravit
in articulo mortis sue cum primo sumeret sacramentum eucharistie
et unum extremum unctionem publice dixit astantibus quod orare
deberet pro illo qui tunc dictus olim Eugenius erat in Florencia
quod fuit ipse similiter credebat omnino erat ista secta contra
Synodum Basiliensem quam magna cum pacientia expectaverunt cum de-
positionem neque adherentes ipsi olim Eugenio potuerunt salvari nisi
desisterent a sua opinione oratores vero regis Castelle licet
aliquantulum se absentaverunt pestilencia durante ad quolibet
versi sunt et abunde recesserunt demum octobris proximi
oratores regis Aragonum consenserunt usque in dicta late
sententie et duo ipsorum alter in concilio alius [illegible] consencientes
mortui sunt in ea fide Ulterius et ambassatores ducis
Mediolani per latam sententiam recesserunt nunc autem ad ea
tempora adiuvarent sua maledicere vel laudare precepta
concilii per habet testimonium qui interfuerunt Notandum est quod
post electionem factam per patres Cardinalem ad ipsum olim fuit
quod alii et alii destinati sunt oratores per dictum dominum
ducem Mediolani super statum ad obedienciam prestandam
[illegible] vero quatenus [illegible] sunt [illegible] se [illegible]

Noli iudicare si non vis errare

x. 8 Qui post translacionem Gregorii/ Hic asserit esse verum quod in superiori
tractatu negabat scilicet remansisse predictos in sacro collegio Gregorii
post recessum Juliani Nec tamen non audet asserere quod plures
fuerint illi qui recesserunt quam qui remanserunt sed et quod fuerint
pauciores bene dicere posset pauciores Nam de illis qui interfuerunt
sacro collegio usque ad electionem preter ipsum Julianum unum tantum
et unum protonotarium qui recesserunt cum eo nullus prelatorum vo-
luit interesse concilio Ferrariensi et Florentino

x. 8 Sive pendente velit puniri/ Tota vis huius racionis secundum
auctoritatem consistit ut eo ipso reputetur iniqua
quia non tradita est execucioni. Sinodalis senten-
cia quod sentencia esse iusta. Ubi post illa nova attestata
traditur ostendere desinit quando ex resistencia adversarii non
execucioni secundum hic fides propriam non de-
bent acceptari tempore constitutum quia iam tunc incipiebat cum libelli
an ne effectualiter fuerat acceptata

v. Tractatus principaliter probatur/ Longum esset enumerare passus Regum imperatorum
summarum epistolarum et aliarum scripturarum in quibus Julianus asserunt contra
eum quod hic dicat. Sed ex multis pauca referam in supradicta
epistola que incipit Jam nunc vivimus. Dicit sic Sed probatur hoc
aliarum rerum Nemo dubitat si tamen agnoscit summum pontificem
agitur de ipso quod ipse non potest concilium dissolvere
dissolucionem non posset iudicari quod esset hoc et Si ipsa Ergo
sicut in ipsa ita in aliis duobus casibus scilicet scismatis et
reformacionis isti tamen tres casus iustificati sunt per concilium Con-
stanciense et tamen loquitur concilium Constanciense in his tribus sicut et Si
ipsa in illo uno Et ut predixi facto concilio Constanciensi ap-
probavit sanctam synodum quia propter scisma prevaluit petere de-
liberacione et propter deformitatem vite privavit Johannem Hic idem ipse
Julianus asserit in prefata responsione sinodali que incipit
Cogitanti ipse autem dictavit decretum xl sessionis Basiliensis
concilii quod tamen ex summus pontifex Rome ungeret cum
notoriis ecclesiam scandalizaret generalis concilii iudicio est subiectus
Hec predicta tamen in decreto xl sessionis de Annatis cum no-
ticiam autem ipse Julianus sanctam synodum representat in suis
dilata disputacione coram Sigismundo imperatore tediosum
esset referre. Sed hoc declarans quod per concilium posset tam
papam procedi exemplificat Ita esse quemadmodum si rex aliquis
vadens extra regionem suam dimitteret quinque personas constituens
unum iusticiarum qui debent iusticiare ipsos et gubernare regnum

si contingeret quod talis administraret regnum in destructionem ac vilipendium
regis faceret conventiculam et invitam sponsam nec sponsa que est
domina deberet hoc permittere ut posset aut deberet illi resistere
ne honor regis et sponsi sui deiceretur regnum quod destrueretur
Sic est de papa ministro de papa ministro papa quod male ministra-
ret ecclesia que domina est posset deberet ac deberet illi resistere /
a. 9. Est ita fidelis et catholicus sicut aliquis christianorum dicit Ju-
lianus quotiens in decretis tue sancte dilectionis
decreto publicat quod olim Eu. contra predicavit fidei et in cum-
pactatam ab eo primam concilii dissolucionem dolor in mentibus
cogitavit et speravant. Item in missivis suis particularibus ad
ipsum olim Eu. Item in predicta disputacione quod bulla dicti nomi-
continebat multos errores qui non poterant salva fide per
sacrum Basiliense concilium quinimmo oculis perturbari
b. 9. Tanto tempore conati fuerunt impedire, destinarunt sacra sinodus
Basiliensis de anno domini xxxiiij suos oratores in Greciam et
eodem erant abunde et expensis concilii sollempnes oratores
imperatoris Constantinopolitani concordarunt cum eis de modo et
de tempore celebracionis ycumenici concilii pro tunc unione / miserunt
etiam oratores in Constantinopolim ad ratificandum conpactata
cum oratoribus suis. Item octoginta milia ducatorum pro expensis
ipsorum Grecorum ut congregarentur in Constantinopoli pro veniendo
ad ycumenicum concilium emerunt etiam galeas et quadraginta
milia ducatorum pro ducendo eos ad locum nominatum per
sacrum concilium et tamen auctor hic imponit sacro concilio quod
tanto tempore conatum fuerit impedire contra quod ponunt
c. Papa et dicit dissolvere / Si ita est ut in supra commendatis inquit
Julianus quod dissolvere concilium est contra unum articulum fidei
qui sine interitu salutis negligi non potest item quod non posse
dissolvere et veritatem iuris divini cum dicit quod potest et
dicit dissolvere tanto tenetur quod secundum dictam salutis venire
contra articulum fidei et contra veritatem fidei et contra veritatem
iuris divini
c 9. Adiciamus etc / Est magna differentia inter dissolucionem Senensis
concilii factam per papam Martinum quintum et acceptatam per eos
dissolucionem per olim Eu. de sacro Basiliensi concilio. Fuit enim
tunc nominatus locus pro futuro concilio celebrando de consensu

expresso maior racionis fuit ecclesie depositio tota publica depositio
sue nullus prius condixit vel se opposuit omnes denique recesserunt
approbantes dissolucionem. Cum appareat quod ipsa dissolucio fuit /
facta non unito sed assistente concilio contra dictum papam Martinum f 9
nunc asserunt se constitutum esse super nullitatem eciam conciliariter
congregatum nec posse excommunicare privare et inhabilitare
omnes et singulos presertim eo invito concilium celebrantes nec
revocant ac declarant derogatorias esse veritatis catholice
fidei sue voluntati contradicentes declaratas esse in generalibus conci-
liis. Nunc asserunt se non teneri obedire concilio generali aut
observare canones synodales. Primo quod nunc iste contrariis (?) g 9
sit quod nemo etc generale concilium audet debet de sua voluntate
dissolvere seu indicere contradixit (?) disceptacio dicendo quod potest super
gratia solam Christi potestatis esse velle ecclesie conficeret (?) ponere sue
ordinaciones et precepta summi pontificis que ipsa dixit iusta
esse quod contra auctoritas generalis concilii ab auctore ipse omnis de-
pendet posset prohibere concilio ne tractet in materia fidei
nisi pro tempore quo sibi placuit. Item quod dissolucio concilii que
est contra conclusionem ac penam in spiritu sancto facta fiat contra iustis h 9
et necessariis causis. Non puto pro condicionibus referre hic
erroneas assertiones quas ipsius olim Eugenius plures et multiplices eius
contumacias quas indicatur et hereticus sed facti notissimi est
quod multa interveniunt propter que dictus papa Martinus dissolucionem
Senensis concilii non erat reputandus hereticus quo ipse olim Eugenius
non tam ex facto dissolucionis quam ex contumacia sua assercionis
que de directo militant contra auctoritatem ecclesie incidit in depravatos
errores ipse primo propriam assercionem in facie ecclesie publice
revocavit

a 9 Non poterat esse nisi manifesta et notoria / In hoc vero auctor
iustificat synodalem processum quod deinde olim Eugenius fuit iuste
condempnatus tamquam notorius hereticus quia eum contra literas dicte dissolucionis
expresse approbet errores quos primo revocat et ut dicat
sua dissolucio non potest esse nisi notoria et per consequens hereticus
in ipsa contenta

e 9 Si omnis hereticus est excommunicatus / Ex ista vero facta Basiliensis
synodus volens intimare fidelibus quod pertinebat ad salutem
ipsorum declaravit dictum olim Eugenium fuisse notorium hereticum ut

quibus abstinuerunt ab eius communione quod non multi non abstinuerunt
Magna causa est nam tot qui sciunt vel ut non sciunt aut
noluerunt causa sed impediuntur notitia veritatis
f 9 Propter annos / nullus est valoris consequentia quam auctor
facit etiam namque legenti Cronicas Romanorum pontificum quod
liberius patet notabile Benedictus sedit in papatu per septem annos non
tamen omnis christianus communicavit eidem ideo incidit in contra
dictionem sicut decepta maximo arguit si Benedictus fuisset
vera sequentia istius tantum valet sicut Johannes Pallomar
in superiori tractatu de [omnis] imbecillitate ubi fuit plenius declaratum
g 9 Multo magis est dissolvendum quam transferre / Julianus in dicto
suo decreto scripsit quod si Romanus pontifex venire aut mitte
re ad generale concilium negligeret aut ipsum concilium aliquo
de facto impedire inmutare prorogare aut eciam dissolvere
operam daret quod incurrerent penam suspensionis et deposi
tionis itaque per consequens omnia illa volunt sicut in eodem est
decreto declarant quod concilium actu congregatum dissolvi aut
de loco ad locum mutari sine ipsius concilii expresso con
sensu nullatenus potest
h 9 Pluries multo et maiores / Crenator allegat duas quarum prima
est racione duracionis sed numquam auctor reperit tamen in suspensione
celebracionis generalis concilii sed quandocumque urget causa quando
debent celebrari eadem pronunciare debent quia non licet
recedere infecto opere de facto vero Basiliensi concilio
Julianus in instructionibus factis per eum Bantheristam et
Matheo Menaze oratoribus concilii ad ipsum olim Eu
genium quod quia propter non observanciam decretorum de electionibus
observandorum et de annatis non solvendis fortia erant
scandala et scismata in populo christiano quod sacro concilio
non expediebat in tanta re connexis omnibus periculis
et si non foret congregatum ad obviandum dictis scandalis
de novo congregari deberet quod quia numquam patitur se dissolvi
nisi prius adhibito sufficienti remedio modo predicto
per observandorum decretorum eiusdem potuit esse intencio auctoris
Affirmans concilium quod duravit per tempora trium summorum
pontificum et habuerunt certe contemplacione ... non est
verum quod prelatos sedis apostolice asserebatur connexi
in decretis Viennensi concilii multo aut sunt maioris ponderis

dicere in materia fidei que fuit inter concilium et ipsum olim Eu-
genium quia ab initio sui olim pontificatus que videbatur
contraria auctoritati sed vehementer demonstrarunt illam
fuisse catholicam unde quia infirmitas vehemens multo est
maior periculum multo facere Basiliense concilium debuit quod con-
stitutum fuit ad exstirpacionem heresis multo debuit preparare
ad exstirpacionem periculosissime heresis quia ipse olim Eugenius nite-
batur radicare in ecclesia Item quod et post ipsam pugnam secundo [illegible]
laterum debuit preparare Julianus secundo suo [illegible] testi-
monia [illegible] prudenciam suam etc post [illegible] in facto
Bohemorum Secunda dicta est quia in concilio Senensi non
fuerunt illa enormia et intollerabilia Ad hec vide
habet Julianus qui quando [illegible] usque post dictam disso-
lucionem fuit presidens in sacro Basiliensi concilio et per-
tinens [illegible] omnia gesta Sinodaliter concludebat
presumitur aut ipsum non velle dicere se conclusisse aliqua
enormia et intollerabilia in ipso olim [illegible] quia fuerit raciona-
bilem causam transferendi aut dissolvendi concilium dicendo
quod ibi enormia et intollerabilia fiebant hec dicere non
potest racionabiliter que facta fuerunt eo tempore [illegible]
dissolucionis in prima bulla commissos sive ad Julianum
confiteri quod [illegible] ad dictam omittitur Basiliense confectus
omnia mota [illegible] illius ecclesia reformacionem cleri
exstirpacionem heresum pace et salute [illegible] in se
fuit effectum [illegible] de illis que facta sunt per
concilium tempore quo volunt renovare ipsam dissolucionem
Nam contrarias auctoritatem omnia illa approbavit Item
ut dictum est nec de aliis que facta sunt post ea quando
omnia illa vel predictum Julianum aut aliquem alium
priorum presidencium conclusa fuerunt scilicet citatorium et alia
que Sinodaliter processum concernebant etc que non appa-
rent multum attendere ad ea vel priorum presidencium consensu
quia indiciendum fecerunt In initio tercia dicta concludit cum
auctoritate [illegible] quia instabat tractatus Grecorum pro
pace concilium instat galeas et pecunias ad conducen-
dos multo [illegible] non debuit transferre con-
cilium [illegible] et hoc negare non potest quod instabat tunc
tractatus Bohemorum sicut [illegible] illis acerrime
disputatores Quarta dicta [illegible] declarat quia facta

Simodi Basiliens nunc se obligavit ad tuyscend se in locum electum
per summum pontificem pro suo libito voluntatis Sed ad locum quem ipsa
elegerit pro tunc concilio
c. 9 Si aut dicatur Auctor putat se satisfecisse in materia
dicte quia ut verbo asserit ipse olim Ge. non heretica sed catholica
est reputandus Nam licet contra concilium Constantiensem dominum Sino-
dalem latam contra eum super aliis crimenibus se presupponit pro eo
quod contra eam sententiam super eo in parte concordatam est verbo et
scripto publicatum sequenti predicavit et docuit Juliani rude
ad capitula que contra allegantur Et eum in dicta responsione cog-
nitam declarata auctoritate generalium conciliorum ad primos oratores
ipsius olim Ge. sic dicentes Si ista venerabilis vestra concordie
tacite scripturam vero illud quod admiratione sit quemquam dicentes
nos presupposuisse citare summum pontificem sed de presumptione nec ad
inmatione aliquando si quid iuridice fit nisi quibus velut iudi-
cialiter habere constavit et utrosque sicut presumptio sicut res illi-
citam et scandalosam temptare et quia actum erat quem no-
torie scandalizabat et turbabat etiam in dicta auctoritate sacri
concilii apud summum pontificem obsecravimus et monuimus ut dis-
solutionem predictam tollet et abrogat qmuodo ne aliquid
se faceret paulo superius audistis concilium contra eam pronunciasse
decreverit illud quod fuisse illicitum et scandalosum optime
nostis quod ecclesia potest et debet ac semper consuevit eum papa
ipsam scandalizat eum monere et requirere ut desistat
Et recte quod regimen non ad ruinam sed est sed ad ho-
norem utilitatem ecclesie ac sue Sed ut tollendo ab ecclesia
scandalum verum huius honor atque utilitatis conservatur Sed audistis
quia nec ab augusto nec a papa nec ab omni clero iudice
comprobatur allegando argumentationem glosa quod concilium non
potest iudicare papam et si totum mundum sentiret in aliquo negotio
contra papam videtur quod sententia pape stare debet Sed illa glosa primo et
que allegat et non se fundat et in c. legimus quod allega-
ta tenet quod statutum concilii prevaricat statuto pape super
aliqua decretum et quod presumpserit clero predicationem papa non iudicatur
et ita textus loquitur sed tamen concludit etiam ulterius quem
qui corrigeretur non audivisset sicut c. Quia c. Ut eternum
et publicatum contra auctorem eadem glosa dicit textus contra
locum in papa Et istud quod dicit in c. Si papa dicto dist.

tale crimen de quo possit accusari ut puta de scandalizacione
ecclesiam ubi est. Et nonne fuit conclusio experiencia communi
glosse et doctores in hac materia ante concilium Constanciense
sepe vacillabant non unum modo aliud dicebant et scolastici
disputantes non sic finabant. Magnum oportet complicare
volumen si singulorum dicta et arguta in medio proferre vel
leuiter preterea ad amputandas curiosas et contenciosas vero
altercaciones ecclesia velut magistra omnium Constancie congregata diffini-
vit hec passim. Itaque si auctoritas quantecunque quantus non preferat velut
ecclesiam ut omnis hominis dicti unius doctoris aut decem
decem est comparetur. Sacra autem scriptura ut scriptum
preferri omnibus doctoribus sicut plena est xx distinccio in decretis
quanto autem doctores dicta sua ecclesie permittunt si racione quantis
valore venerabilius est illius qui errare non potest preferri sentenciam
iudicio illius qui errare potest. Itaque quod hic videat cum decreti
potestatem omnes clericorum ecclesiasticorum veniebant uno ecclesie solo et
et legimus papam licet caput et principalem partem errasse reliqua
aut corporis papam etiam errare errasse unquam legitur sancta sepe
tota reliqua corporis comperatur et deposuit papam tamen vero
fidei et morum sed unquam ipsa comperatur et excommunicavit aut
deposuit reliquam totam ecclesie corporis et ita probat etiam hec auctoritas
velut ecclesie que non potest ~~ecclesie~~ errare diffinicionis in concilio
Constanciensi quod petrus summorum pontificum circa fidem vel scismata vel
mores debeat ecclesie cum preceptis et ordinacionibus tenetur obe-
dire et si obedire contempserit condigne pene puniri subiaceat et
ad alia iuris remedia recurri et si expediens puniri excommunicari
quo facto uti ethnici et publicani habentur. A qua generali
conclusione nomen dignitatis aut potestatis depapa excepcio nunciatur ad plures
questiones homines et singulares ecclesias refertur etiam sicut Iulianus
in supra allegata epistola ad alium Eugenium expresse asserit quod si
quia Iura reperiuntur prima sedes non iudicatur a quoquam et prima
sedem nemo iudicat et sibi nemo dicat cur ita facis intellige
da puniri usque in hiis casibus declaratis in concilio Constanciensi. Itaque
manifeste patet ex hac dicta Iuliani quod capitulum illud nemo a toto
clero non intelligitur solum ecclesia sed debet intelligi clero particulare
et quod sibi dicit et summus pontifex Iudicatus a quoquam non solum in materia
scismatis et ut hec allegatum est racione cum legitur notorie criminis
etiam scandalizate vero illa invectiva tam contenciosa
quam hic auctor facit irrefragabiliter iudicat cum dictam

Iuliani et quod fuerunt contra diffinitionem et determinationem ecclesie
catholice que diffiniuit vniuersaliter in Constantiensi et Basiliensi
conciliis generalibus quod ipsa potestas primum [?] non solum in-
ma heresis sed et aliorum [?]. Vnde cum hanc doctrinam tenuerit
ecclesia vniuersaliter tanto tempore qui nunc aliam doctrinam fingunt
contrariam predictis et sic adherentes putant pro rudibus et indocti
vocari

k. 9 Indocti et rudes / Magna cum audacia notat patres qui
interfuerunt sacro Constantiensi concilio cuius auctoritate declarata
est doctrina quam reprobat. Interfuerunt tamen ipsi Constantiensi concilio septem
Cardinales quorum aliqui ita fuerunt doctissimi et clarissimi vi-
ri quod a multo tempore in orbe fuerunt [?] et illorum que in scolis
leguntur perhibent testimonium. Similiter et de patriarchis archiepiscopis
episcopis abbatibus ac doctoribus in iure diuino et humano qui
inibi etiam interfuerunt in copiosissimo numero notat contra decentiam
contemptus eorum [?] quecumque que sua sunt passionati odio vel
ambicione

l. 9 Patrum antiquiorum sapientie / Hec est ipsa condicio hereticorum contempnere
modernos doctores ecclesie et gloriari se habere antiquos pro erroribus suis
contra doctores. Gregorius expresse libro xx moralium super illo verbo eli-
phat [?] cum Iob. qui dicebat senes et antiqui sunt
in nobis multo vetustiores quam patres tui. dicit enim sic Gregorius. Cuncta
iam [?] a sancta vniuersali ecclesia sunt [?] testatur Iohannes qui ex nobis
prodierunt sed non erant ex nobis. Et ut ea asserant stultis men-
tibus hominum quasi de antiquitate possunt antiquos patres se habere testantur
atque ipsos doctores ecclesie sunt [?] iuniores dicunt. Eum quod prauos
predicatores despiciunt de antiquiorum patrum magisterio sua presumpcione
gloriantur ut ea que ipsi dicunt etiam antiquos patres tenuisse
fateantur. Contra quod hic quod retinuere asserere non valet quam de illorum
auctoritate confidunt. Hec ille. [?] Gregorius autem inter auctores
contra quod confunduntur gloriantes se habere doctores antiquos contempnantes mo-
dernos. Dicit tamen quod in diffinitionibus ecclesie est maxime attendendum ad
sententiam modernorum sicut habetur in Symbolo Clementinarum [?]
in euangelio dicit illud quod est doctorem scribam in regno dei ecclesia qui profert
de thezauro suo noua et vetera ut supra commemoratum est.
Inquisitor quod tunc ecclesia iam determinat non oportet aliquod nunc allegare

m. 9 Remiñe [?] episcopis / Sancta sancti Basiliensis concilii propter canones
sinodales qui sunt acceptati in maiori parte religionis christiane
in qui [?] viuuntur attendat quid hic [?] notatur /
n. 9 Vel de medio sublatam / Contra insufficientem sit contra dei doctrina

alio in loco · sunt plenius declaratum &c. et illud notorium est quod non
concordat cum c. si papa in quo auctor iste se fundat. Sibi enim
dicitur quod etsi incorrigibiles plures cathenatim sequitur dicat in scheduam
quod perenis statu immaculatus fidelium debet orare, Sed et celebrari in
canone misse. Item in collectis atque orationibus similiter in aliis multis
orationibus ecclesie / preterea singuli orationes quod deus emendet malum
principum vel demeriti Sublegat intelligi potest omnibus et duobus modis
Primo quod aptanda est correctio sue et correctus vivat tempore sibi
determinato a natura Vel quod post peccata sua vita eius ante
communiter videtur. Et absque correctione tamen modo non
moriatur. Et cum orandum non pro morte sed pro vita nostrorum proximo
et inimicorum ac persecutorum iuxta doctrinam ewangelii / orare pro ipse
quorum alterum ecclesiarum corrigibilibus non licet satis est uti distinctione
alterum communiter est incorrigibilis doctrina namque alie non potest
dum casta · sicut argentum igne examinatum et purgatum septuplum
Non enim in hiis que sunt fidei licet predicare aut docere quod deus est
exinanitus vel temporaliter corporibus vel infinitus quod angeli sunt boni vel miseri
intelligentes vel ignorantes Similiter quod admonet quod deus est amandus
vel odiendus quod parentes sunt honorandi vel contempnendi et ita de
aliis enim eum predicta distinctio completa · dono ecclesia · quorum
alterum est bonum aliud malum non cadit sub oratione sicut necesse
dependens orationi enim est incorporibus desiderium et quod non licet desidera-
re nec licet orare / Deinde si aliquid remedium non esset generali
galio ad correctionem sue notorie etiam scandalizantes que duo
communi mulierum auctoritate omnium ut unius vetule vel cuiuslibet catholici
omnium namque fideli ut requirit licet orare pro correctione sue inimici
vel morte · Et quoniam quod oratores quanto a pluribus fiunt
facilius exaudiuntur a deo · Si hoc est competens remedium oporteret
debat ubique in christiana religione sicut et episcopos generales in quibus
per peccatores papas publicare sue eius exortarent fideles ad
orandum pro eius correctione vel morte Itaque non uno loco so-
lum ut terra electa multis parte sed et in generali consilio
sed ubique et quod continue autoritate denuntiaretur papam esse tam
multiplicem criminosum quod ulterior divina nisi correcta pro mortem et
absque correctione esset dignus Sic ergo · prestare viam fauctores
sue inimici volentes subterfugere iudicium cum generalis subeant cum
iudicio totius ecclesie et singulorum fidelium qui crediderunt uti eo
fuerunt peccatoribus suis eum esse notorie peccatorem · affirmantibus omnibus
sic reputarent eum dignum mala · morte etsi esse · posset nec ·

assignari maior infamia et tamen infamibus porte dignitatis pete-
re non decet. Cum igitur racio naturalis cum uenio assenciens fides
per Silv. et doctrina ewangelica dictat prudenti debere ne scandalum
ipsa innumerabiles perplexos trahat in detestacionem ut predictum remedium
oracionis videtur sufficere recte a concilio generali gestio ad correccionem
pape in casu antedicto. Sed autem unum est satis notum quod diversis aliquibus
conciliis ac nostro tempore celebratis non tamen fuit attemptatum dicti reme-
dium ut mandarent fieri oraciones et processiones generales sed processu
iudiciali utendo multos in summos pontifices per sententiam diffinitivam
deposuerunt
Ex gestis calcedonensis synodi. Quamvis secundum Thomas de chat-
tra dicat certum est in gestis illius synodi contrarium oppositum
dicitur cum sit regula est ut ab certa synodo non liceat ap-
pellare et secundum fidem patrum qui preter ista sapit hereticus et qui
aliter sapit anathema sit. Et in qui actione septima Collectam gestis
expresse diffinitur quod non licet appellare a generali concilio et secundum
in epistola ad Constantinopolitanum non concordat dictum actore
qui dicit quod suprema et non alia deservit qui premunt absolvere
quos ligaverunt generalia concilia aut ligare quos absolvunt et
in originali coniungit videlicet qui aliud sapit anathema sit. Hoc
etiam videatur Iulius qui in monitorio synodali quod ipse composuit
et hic collegit in congregacione generali de mense Januarii anno
domini xxxvi ordinat quod olim [illegible] revocaret et annullaret
omnes appellaciones interpositas vel interponendas ad se a domini
basileensis concilium vel iudices aut commissarios eorum mandans
omnibus commissariis sub pena excommunicationis late sententie ne super illis
procedere auderent et quod hoc coniungit auctor de c. gelasii. Circa
predicta qui videt originale illius epistole evidenter cognoscit quod non
loquitur de generalibus conciliis sed de particularibus synodis. Hoc tamen
prefatus tamen compulit ut ad originalia recurrat et receptum
est quod multa referuntur que non ita in originali habetur unde
non opportuit exclamare auctorem quod hic allegatur pro ad motiva
potest esse clarius et manifestius consilium
Multi et summi doctores reprobant. Loquitur generaliter nec audet
nominare unum specifice quia fortassis non reperiret nisi de fau-
toribus modernis olim Eugenii quorum aliqui et si paucissimi
fuerunt post primam et secundam dissolucionem. Et quod dicit
de summis nullum distat a vicissitudine quia unus aliquis doctor
post tempora illius glose ab ecclesia est canonizatus preliacius per totam
dictam glosam frequenter approbatur in visione cogitatum et aliis

quibus locis sic scriptu

4 9 ~ Per hoc patet / Notatur sustinendo quod quatenuscumque summus pontifex teneat innumerabiles populos ad gehennam plagis cumque sunt ita notoria quod nulla possunt tergiversacione celari et ipse impenitens sit et incorrigibilis quod non propter hoc generale concilium redargui et puniri tamquam deo soli appropriata reservatum confirmat tollit enim defensorem ecclesie sancte quam unicuique creature competit et contra condicionem nature caritatis fraternitatis qua obligatur ad defensionem salutis anime et corporis Si igitur ipse consistere liceat nec absque summa desperacione insufficit seu inefficaci perpiciat corpora fidelium multo amplius nec tradatur teneat innumerabiles populos ad infernum debere aut amplius differre supersedere ad plus sed potius auctoritate attendere et Bonifacii doctrina communi quo non ipse eam intelligit contra sit doctrine evangelice Cum

+ 9 ~ ut in evangelio dicitur scandalizati unum ex pusillis in me credentibus quod expedit ut suspendatur mola asinaria in collo eius et in profundum maris demergatur Concordat ecclesia . Julianus in responsione Cogitati et in dicta epistola nunc / Item in disputacione quam cum domino panormitano habuit in congregacione generali die martis xxvi Junii Anno xxxvi Et eodem anno coram Sigismundo imperatore die xvi octobris allegavit quod non solum super materia heresis sed super aliis criminibus contra papam per concilium generale procedi potest exemplificando de Johanne xxiii qui propter lubricum carnis depositus est per concilium / Item decreto xxxvi et palit in decreto xl sessione / ita namque ecclesia catholica semper notoria etiam scandalizatos correxit et iudicavit ut ubi de fidei periculo aut scandalo christiane religionis agebatur Romanis pontificibus pepercit

x 9 ~ Item si per alia crimina / Respondet Julianus in dicta epistola / Jam vero nunc inutile quod in c. Si papa premissa sunt in materia fidei in aliis vero duobus casibus quantum ad extirpacionem scismatis et reformacionem ecclesie in capite et in membris sunt premissa per decretum constanciense aliogquin sicut sine ulla excepcione intelligetur illud summa sedes non iudicatur a quoquam tunc c. Si papa ut dicit per predictum decretum constanciense esset falsa Et si c. Si papa addidisset causa heresis istos duos casus nemo dubitaret deo dicta summa sedes nemo debet dubitare de decreto constanciensi quod illis verbis eciam representantis / hoc est ut dicit in epistola Cogitati

6 9 ~ + Omnis contumax sit hereticus / Non tamen pro contumacia sed quod contra quia ipse olim erit pro iustificacione inobediencie / Item per concilia leges / Item per concilia asserentes expresse ac notorie quemcumque repugnat veritatibus catholice fidei quarum contrariis errores ipse in facie

Ecclesie sancte publice fidei ~~quam [illegible] [illegible]~~ renovat
Iudicatus est notorie hereticus constat non oportet multum remo-
rari quin ad [illegible] si predicta sit glosa vera vel falsa. Et
Julianus dicta heresim ipsius olim Ex[illegible] [illegible] attestatur ipse enim in
dicta [illegible] cogitati [illegible] asserunt quemadmodum si in [illegible]
septimum [illegible] decretum illud Constanciense [illegible] terre
[illegible] [illegible] [illegible] esset [illegible] [illegible] sit [illegible]
[illegible] et pro [illegible] illi decreto contumacie [illegible] ista [illegible]
contumacia sive pertinacia [illegible] plures declarat ipsum olim
Ex[illegible] [illegible] non aut contumacia et causa pertinacia [illegible]
exaggerat

+ 9 Non constat notorie scandalizavit plenam ecclesiam / [illegible] In
[illegible] in [illegible] Synodali [illegible] olim Ex[illegible] [illegible]
[illegible] attemptate asserunt quod ex ipso scandalizavit [illegible]
non [illegible] allegat sed qui legit decreta iii [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] synodales cogitati et [illegible] non tam
[illegible] sed plures in [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] per eum attemptata multo [illegible] culpe et maiore
[illegible] fidei et [illegible] illa [illegible] nulli debet esse dubium quod [illegible]
[illegible] racione illius actus notorie scandalizat reputari debent Et
[illegible] ista Julianus et alio in loco [illegible] testium [illegible]
scandalizacione ipsius olim Ex[illegible] ad ecclesiam plenam In illa [illegible]
[illegible] quod ipse [illegible] [illegible] [illegible] fecit [illegible] [illegible] Nonembris
Anno domini [illegible] generales ordinis Camaldulensis et Anthonius
[illegible] [illegible] [illegible] ipsius olim Ex[illegible] Justificando decretum [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] aut constat quod [illegible] [illegible] [illegible]
plene habet [illegible] [illegible] [illegible] aut scandali vel maiorem speciem
mali tanto amplius a [illegible] nali et [illegible] discrepat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible] [illegible] admixta
esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo quo ipse olim
Ex[illegible] [illegible] habet racionem [illegible] et scandali et speciem mali
Et [illegible] [illegible] actor [illegible] libelli [illegible] [illegible] summi pontificis
[illegible] [illegible] in [illegible] ad fideles non [illegible] esse [illegible] notoria
negari ergo non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] decretum Synodale [illegible] olim Ex[illegible]
[illegible] sive [illegible] [illegible] scandali notorii ecclesie
scandalum [illegible] [illegible] dictum vel [illegible] [illegible] bene [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] facile [illegible] a [illegible]
in [illegible] [illegible] summus pontifex notorie [illegible] [illegible]

Sinodales prebens aliis exemplum et occasionem ut ipsum plus agat
cum detrimentum est quod scandalizat notorie. Et quod maius est quod ipsa
pro malo exemplo non solum aliter sed alios cogere dicatur ut se
illi conformet. Sic enim dixit paulus ad petrum Si tu cum iudeus
sis gentiliter viuis et non iudaice quomodo gentes cogis iudaizare.
Nam si petrus dictus est scandalizare cum nonnullos cogeret fideles ut facerent
contra sinodale decretum quod simulabat, et non seruaret illud quod sic
cum paulus diceret si cognouisset
placet successoribus notorie fortes et clericans obseruantes sinod quod expresse ac continue illud vio-
lando ipse olim Eugenius continue fecit contra decretum de annatis et
de electionibus ut cum Julianus magister in predicta rubrica. Nichil ad
eius regendi conseruandi quod etiam utile et necessarium est quod non
sinodales canones quos a spiritu sancto dictatos credimus ita regule
seruatur aut contempnetur. Predicta in amicabili super monitorio eorum pacem
ut conseruaret decretum concilii porrectis per ipsum Julianum in pacis de-
precationibus de Sabbato primo Januarii anno etc. xxxiii exprese
continetur quod licet ipse olim Eugenius fuisset requisitus primo per episcopum
Cremensem deinde per abbatem sancte Justine secundo per Cardinales
sancte crucis et sancti petri legatos et deinde per Johannem de vngaria
et magistrum Mattheum nuntios generales super obseruantia decretorum eius
mediolanensem cottidie multa attemptabat
tebat et nichil aliud esse videbatur in contemptum et se tute di-
ctionem et tirodem ut ipse qui caput esset nichil in suis
aliis pro exemplo vel successerunt vel existimarent ita et
multas etiam potestatem quod quasi intollerabilia scandala ecclesie [illegible] generalia
nasci poterant et presertim in predicta duo decreta. De electionibus
et de annatis non sortiretur effectum. quod quia prelati pati quilibet
pati esset potius mori quod pati auctoritatem ecclesie conculcari. Ideo
quia quilibet non valeret amplius tollerare requirebat ipsum olim
Eugenius abstineret a predictis que attemptabat contra decreta et ~~de~~
supposita totalis et seruare efficaciter dicta decreta et tenores pre-
dictos quos alias protestabatur coram deo et hominibus quod nisi infra
terminum et assignatum hoc faceret et per litteras suas notificaret sine
alia dilatione et citatione procederet contra ipsum iuxta decretum concilii
Basiliensis ~~et citatione~~. Item idem Julianus in rubrica sinodali data n° 9
Cardinalibus sancte crucis et sancti petri legatis ipsius olim Eugenii
loquentes de eo dicit sic Cur decreta reformatoria que ima papae
sinodalis congregatione facta est Et ut fieret totiens requisitus
tandem differt Cur ea que male et etiam perperam
de medio non tollunt multa per ipsum hactenus facta sunt

que nos multo gestant videlicet quod synodalium iam transgressores
decretorum multa in ecclesia dei orta esse et quamplurima in diebus ori-
tura quid persuaderi regibus ac statibus nequeat potest liter esse cum
intentionem ut depellet feliciter consummacionem sacrorum operum ipsius que tamen
alia quam aggravatum eum cotidie opera dissilia videtamus Nam
et post verum a sua sede recessum nonnulla admodum gravia contra
decreta et personas ipsius sacri concilii ac synodus etiam generaliter
latius scitum esse credidimus et in hoc etiam [illegible] non solum deo sunt
moleste ferimus sed et cum referre necessitas non compellit dolore af-
ficimur quis enim non doleat quod sanctissima et saluberrima conciliorum
auctoritate statuta ita depereant et contempnantur quod tollerare id amplius
possimus aut debeamus ut quos hec synodus sacra iuste quod tamen
contendat ipse absolvat et quos nos absolvimus sua auctoritate excommu-
nicavit Non hic ponam sine adiectionibus liberis quod operare possimus
suam potestatem sancto concilio eius decreta immobiliter servare et abdicavit
per suo officio servari facere nisi aut ad effectum reparet que contra
decreta ac personas ipsius sacri gesta sunt nullatenus hec sacra
synodus contentas aut silencio preterire nec deinceps ipsius dei preceptum
in futurum conspexe poterit Excepta cum agitacione et de annis
domini mcccc^{xx} et m cccc xi Julianus attestatur principum olim Gre-
magna scandala que ecclesie notoria ac in diebus maiora sunt
consequentur aut conciliorum contemptione anatarum et violacione totius
synodalium decretorum

v 9 Aggregati autem nullus pontifex / Non fuit melior vel adulacionem
rapuit preterit quod tempore Innocentii tercii Anno domini m et xv
pontificatus eius Anno magno concilio lateranensi interfuerunt personaliter patriarche

Item solleniores oratores Imperatoris Constantinopolitani fuerunt mihi
dissencio quod spiritus sanctus a patre et filio procedit Nec tamen
quamvis mihi fuerunt palpati sed consuetudo orta reprobatam esse per
decretum sollempne et habe

x. 9 Tot presules tot regna. Cronica fregerit in superiori etiam isto
tractatu mencio fit de concordia grecorum et armenorum ad fidem
catholicam sed ut dictum est prius olim Eugenius et ex hac occasione fautores
eius mentiuntur obnubilare veritatem fidei catholice et iusticiam sacri
Basiliensis concilii. Ideo circa occurrunt consideranda quatuor. Primo quod patet ex
eius actibus apparet summum desiderium a primo sui olim pontificatus fuit
ad dissolucionem sacri Basiliensis concilii. Et cum intendebat dissolvere illud
assumpsit pro scuto quod vellet intendere ad reductionem grecorum. Cum vero
cognovit quod non obstante illo vehementer persecutabat concilium et prosequebatur
unionem illorum propter quod oratores sui intimarunt ei dicendo
quod laborare ad reductionem eorum fallaciam duces et cantilena
novelli vocabat unum rem ista. A principio sic perrexit cum intellexit
quod multitudo prelatorum et aliorum conveniebat ad Basiliense concilium pro
reformatione ecclesie in capite et in membris prout intimatum fuit sacro
concilio fecit venire aliquos grecos de ipsa Calabria qui dicebant se
oratores imperatoris Constantinopolitani requirentes eum ut firmaret
pacta et conventiones factas cum se et Martino papa quinto predecessore
suo de mittendo galeas in Constantinopoli pro eorum adductu ad concilium
et simulavit se quod ita vellet implere dixit se dissolvere sacrum Basiliense
concilium et indicere aliud pro reductione grecorum in civitate Bononiensi
ad annum cum dimidio tantum. Cum postea per Basiliense concilium non prestari
assensum sue dissolucioni immo prout illud fieri diligenciam pro grecorum unione
misit in Constantinopoli cum oratoribus concilii ad impediendum ne venirent
aut mitterent ad Basiliense concilium et interim ipse requisitus per eosdem ora-
tores imperatoris Constantinopolitani ut impleret dicta conventa cum suo pre-
decessore prout in bulla sue dissolucionis dixit velle adimplere
recusavit dicens hanc rem expensam incapabilem et difficultates inextimabiles
pare et forsan sine fructu agnoscere. Et tunc temptabat aliam
viam mittens oratorem suum in Constantinopoli tractavit cum grecis quod
ibi celebraretur universalis et catholica synodus pro unione eorum cum
quam ipse mitteret cardinalem legatum de latere cum pluribus prelatis
et doctoribus magistris et aliis promittens illis nisi interim sacra
Basiliensis synodus esset dissoluta quod faceret quod conveniret in illo
tractatu. Verum cum eo tempore iam advenissent oratores grecorum
ad Basiliense concilium cum plena potestate sub bulla aurea et cum
eis iam fuerant concordata illa pacta de quibus in superiori
tractatu fit ~~mentio~~ mencio. Et concilium expensis ecclesie latine eos
duceret cum adiuvamento locorum pro eis nominatis eligendo per concilium
cum ipse olim Eugenius intimat tractatum suum cum grecis sacro concilio habita

deliberacione matura indicatur [illegible] cum concilio et non
aliud esse per scripturas clausas / videt se deficere opposito suo [illegible]
agendo a sacro concilio cum agnovisset quod fiat [illegible] in generali
congregacione concilii monitorium contra eum super observantia synodalium
decretorum dixit se velle venire cum concilio ad sentenciam dicte
unionis fulta quod bona sessio si [illegible] et ipse in unum locum co-
venerint misit cardinales sancte crucis et sancti petri legatos /
qui eos statim concilium debet se in ytalia transferre dato quod ipso
illud fieri non posse quod constat [illegible] stat basilee. similiter
ipsum ad adventum eorum sciens extra ytaliam fuisse electum locum ad
quem greci venirent [illegible] via procuravit intencionem suam /
misit archiepiscopum olim tarentinum ad concilium qui suis practicis et
astuciis obtinuit tandem consensum aliquorum paucorum ex patribus concilii
quod in ytalia per eligeretur locus pro unione grecorum / et cum multis
patribus reclamantibus ut illorum [illegible] bullam clandestine
[illegible] legati [illegible] olim. Et falso appositum sunt pluribus
concilii [illegible] illorum consensum dicere se agere quod de consensu
concilii misit galeas ad [illegible] grecos et publicavit se indicere for-
[illegible] cum concilio [illegible] ut confingeret processum concilii super reformacione
[illegible] quam primo laudaverat deinde requisitus recusavit sicud
constitutum est sicut patet que in toto per literas suas sub data
[illegible] pontificatus anno primo xv kal. Jan
[illegible] kal. decembris anno iii viii kal marcii anno iiii Item
per literas [illegible] sub data

Item per literas dicti olim tarentini archiepiscopi qui narrabat quod
cum advenientibus grecis [illegible] a basilea dissolve posset
fieri absque [illegible] [illegible] ad [illegible] dicens quod in
[illegible] leges et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] unionem grecorum ut confingeret reformacionem ecclesie et dissol-
veret concilium Basiliense [illegible] quod advenientibus grecis
quod ob existenciam illorum confingeret synodalem processum [illegible]
[illegible] [illegible] mense novembris anno domini xxxviii in dieta No-
renbergensi cum [illegible] olim [illegible] oratores abbati regis Romanorum
et electorum imperii [illegible] modo ut mutaretur in aliud locum
Basiliense concilium et ibi [illegible] cum pace et unitate ecclesie
ad unionem grecorum cum quod illi [illegible] hac via apud Ba-
siliense concilium [illegible] quod recognoscebat sacrum Basiliense concilium
sit se [illegible] cum grecis [illegible] [illegible] tractabatur

quod esset locus unionis grecorum cum esset in ferraria transtulit eam
florenciam longe magis per graciam dictus cum quod iam transmisisset eos
per xvi menses nec unionem concepisset ad quam dicti unionem habita
noticia de sinodali sententia lata contra eum super deposicione patris
statim infra quatuor dies ut concluderet ita quod xv die a tempore la-
te sententie tenuit cum eis florencie que a Basilea distat per xv
dietas illarum dispersionem decisa. Ob quam se laudat unionem ubi enim
novit Eustachius grecorum esse potuit intelligere nuncius sancte Basilien-
consilium fuisse impeditum unioni grecorum prout hic exaggeratur. Primo
si quid tamen actum est nichil aliud fuisset actum videns iam amplius
non posse se iuvare per decreciones grecorum apud sanctum deposuit cum
eis qualiter potuit et statum se abolens expedivit. Quinquies autem ipse
laudandus et omnipotens deus qui iudicat melius esse et mala bona
elicere quam mala nulla permittere. Secundo offert se confidaturum quod pro
per greci grecorum quod littere attestantur hunc unio facta et in magnum
vilipendium ecclesie tanquam veritatis fidei tenenti sed quod ipsi absque ulla
mutacione in hiis que credebant et observabant latinos ad sua do-
gmata et uniones sicut autem cernitur in libro de modo unionis unio-
nis ad propria Alexandrinum et per talibus putatis et pub-
licatis florencie tota ipse olim Eugenius decrevit Augusti anno
domini xl dicit enim se comperisse igitur vetustissimis voluminibus grecis
ac latinis intelleximus plane quod latini dicunt ex patre et filio
patribus [illegible] et absque [illegible] nec aliud latini dicunt quam
greci sancti perpetraverunt et quoniam sanctorum patrum sinodos [illegible] dicta-
te beati sunt qui mereri non potest isto iustissimo [illegible] ut
hos fratres nostros ad unionem recipientes postquam nichil ipsi dicunt
quam patribus sanctis non videntur aut orientalem et occidentalem
differt sanctum per sanctissimum metropolita. Theodorum Manathael
qui accedit ad magnam sanctitatem [illegible] [illegible] missis a potenti
et sancto domino imperatore nono Constantino et defensore fidei et
pietate plurima passo [illegible] omnibus ab ipso metropo-
lita. Theodoro qui omnibus [illegible] [illegible] tua maxima
sanctitas per gratiam [illegible] videbit [illegible] et alia plura [illegible]
itaque [illegible] tu et [illegible] domino patriarcha adhuc [illegible]
a toto [illegible] [illegible] laicus ad nostra [illegible] et
unione fratres nostras [illegible] adhuc integras et inviolatas
in missarum celebritate et sacro simbolo et aliis ecclesiasticis
moribus [illegible] scriptis satis apparet quanto laudandus sit [illegible]
olim [illegible] ut hic dicitur suo tempore talia [illegible] [illegible] e

ad ecclesiam grecam ita ut greci ad suam communionem susceperint latinos
quos primo reputabant esse extra unionem et unitatem ecclesie. Iudico
ergo dominum actum esse ut depositus sit a summa dignitate catholice ecclesie.
nulla facere grecos voluit et ut a sua obediencia perderet latinos
quos voluit facere grecos. Conato concordandi si esset licet
dicta unio grecorum fuit vera ita ut diceret se credere quod Christus do-
cet ecclesia sancta catholica ita nec latini grecos nec greci la-
tinos reputent esse anathematis et extra unitatem ecclesie sicut
hactenus reputabant. Hic autem fuit factum ad expensas sollicitantes
ad predicacionem vel doctrinam predicatoris vel sicut prius ipsius olim Eugenii non
tamen ideo sequitur quod si sui fautores voluit referre eum non fuisse
hereticum sed catholicum nec cismaticum sed sanctum. Nota est enim
illa doctrina apostoli ad Philippenses quidam quidem propter invidiam et contencionem
quidam autem propter bonam voluntatem Christum predicant quidam ex caritate
et quidam ex contencione Christum annunciant non sincere existimantes pres-
suram suscitare [illegible] sic tunc Paulo ita et nunc predica-
toribus veritatis predicata ex illa enim contra doctrina theologorum et
magistrorum quod si diabolus appareret in effigie Ambrosii vel Aug-
ustini doceret aliquem fidelem et ille existimans eum talem sibi cre-
deret vera ideo sequeretur errans quia non diabolo sed Ambrosio
ille credere intendebat. Sic igitur si predignos (?) sicut deputa-
tos ipso olim Eugenio docuit veritates catholice fidei grecos
et ipsi existimantes eum verum esse papam crediderunt quod est verum
et catholicum ipso quia eo operante uniti sunt ecclesie catholice.
Stabit in veritate veram fuisse unionem et tamen ipsum olim Eugenium
fuisse scismaticum hereticum et condempnatum. Notorium est enim quod ad
predicacionem omnes quasi superbi avari intemperati et luxuriosi
et multi frequenter convertuntur ad humilitatem liberalitatem temperanciam
et castitatem immo etiam si ille sit hereticus dummodo audientes eum re-
putant fidelem esse alio remanente in pertinacia et heresi sui au-
ditores veraciter convertuntur ad fidem. Constat enim quod doctrina apostoli
quod multi sunt adulteratores verbi dei. Clarius autem et explanat
explicando materiam si dicta unio grecorum ad unitatem ecclesie
catholice fuisset facta operante ipso olim Eugenio tali mediacione
quod ex illo medio dependet si illa esset vera concludet
argumentum quod intendit auctor libelli. Sed est unio fidelium
ad deum patrem per filium omnium mediatorem nostrum a quo dependent
omnia dona gratiarum quia de plenitudine gratie omnes ut attestatur

Jo. Nos omnes accepimus / Unde si ipse esset secundum quantitatem non esset
sanctus aut gratus deo sed nullus alius esset ut communiter dicitur inquit
Unde deus diligit que fecit et nihil eorum magis diligit caritates
vocales et de illis eas amplius que sunt membra unigeniti
Christi et multo magis ipsum unigenitum suum et omnes fideles ut
membra Nam sit aut olim Gre. fuit mediator et reparator illius
unionis grecorum Nam eo non existente poterat per alium fieri et tamen
facta si statim fuisset mortuus non perfecta illa unio si dissolvebatur Nam et ipsi fuit unitio non Gabrieli vel Johanni
sed summo pontifici Urbano vel qui si ipsi fuit uniti ecclesie tamen
tho te / cp quo summus pontifex inquantum talis est vel debet esse fidelis
illa consequentia valet debet quoniam Johannes vel martinus qui se dicit
summum pontificem eo ipso de necessitate sit reputandus fidelis quia
maioris est ponderis etc. cum in longinquis partibus ubi non tam
festinanter habetur noticia de morte summi pontificis frequenter contingit
quod per tres menses aut medium annum erat per eo tamquam si viveret
velabatur et colitur cum obediencia mandata eius ut tamen ideo scitur
quod ille non sit mortuus ista est in proposito modo Nam ipse olim Gre.
per depositionem apparet mortuus et si non valet tamen tamen liceat
ergo multi apud quos non est facta debita notificatio de huiusmodi
morte sua non dicebat scilicet in domino feliciter papam quantum sed
ipsum olim Gre. esse pontificem katholicum et sanctum Non ideo demonstrat quod ipse non sit hereticus aut cismaticus ut communiter docet apostolus
quomodo invocabunt in quem non crediderunt aut quomodo credent ei quem
non audierunt aut quomodo audient sine predicante quomodo vero predicabunt nisi mittantur fides namque est ex auditu Et si in aliquibus partibus
debita notificata est de vita sive morte tamen illi tamen
ut arbitratur in toto defecerunt notificando quod de vite secundum
operate sequitur sicut Nam due partes ecclesie aut forte alio
quoniam bono vel non bono respectu mentis ideo non est verum
et ipsum quod in dicta summa depositionibus paruerunt sancta synodo
venit a parte Christi et debite notificatur omnibus vitatem sed non
sunt obedientes ut nisi apostolus erat ita et hodie si non
omnes fideles habent noticiam debitam de vigore dicte sancte
synodalis vel habent contrarius respectu nondum acquiescunt
et dicunt tamen non esse mortuum similiter Nam ideo non est
mortuus ut communiter sacra scriptura et legamus est deus et
multum nocens propterea diversis hominibus eius et paciencie
et legamus contemnere non sunt sed apostolorum exemplo debet

fideles exhibet sanctiones pro dei ministros exercentes iustitiam dei
in omni patientia et longanimitate. Ex premissa deductione quae contra
eam quia laudat unionem Grecorum per quod fieri potest et per suo passio-
nato auctor facit exprobationes et inuectiuas quas exaggerat 4
a. 10 Preter quod miror / Auctor libelli aut non uidit uel intentione
fingit ueritatem cum enim uidet tenorem bulle sue processus dis-
solutionis manifeste consistit quod non ideo quia sancta synodus Basiliensis
impediret unionem Grecorum sed quia processit contra olim Eugenium ipse
publicat illas censuras et penas de quibus hic fit mentio / etiam
hanc erat Eugenii desistere a processu contra ad inchoato quod Basilee
remaneret concilium usque ad aduentum Grecorum et prius illi venirent
ut apparet in libris eius declarant quod esset prorogata concilium
subsequenter dicebat se transferre concilium si contra eum uel aliquem oratorum
procederent
b. 10 Scismatis uenerationes / Hanc exprobrationem uidet iam multiplicis
locis primo et antea in decreto Sic unica decanteres dispen-
ubi enim expresse dicitur quod si durante sacro Basiliensi concilio
alia congregatio sub nomine generalis concilii ageretur aut fieret illa
non catholice ecclesie esset sed scismaticorum conuenticulum censeretur
Cum durante sacro Basiliensi concilio actu ipse olim Eugenius erexit
congregationem Ferrariensem sub nomine generalis concilii ipse est qui notorie
introduxit scisma in ecclesia dei multo periculosius quam prius ~~dudum~~
~~scisma~~ concurrentia duorum se gerentium pro Romanis pontificibus prout
alibi fuit plenius declaratum Et si uocat scisma electionem
factam per sacro Basiliensi concilium de sanctissimo patre felice papa quinto
teneri dicitur scismaticus non sancta synodus sed ipse olim Eugenius fuit
auctor sicut constat ex sua in supprobata epistola. Iam constet
ista inquiens habet dixi beatissime pater ego et in tractatu ad suppli-
cationem omnium sed tamen ita dixi ut sanctitas uestra cessat a
processu dissolutionis ne contingat infinita mala in ecclesia dei /
Dixi semper id dico et protestor coram deo et hominibus quod inuisa
erit scismate et infinitorum malorum sicut omnino uincetur concilium
habet et alia multa simplicia imponendo causam omnium scandalorum
ipsi olim Eugenio frequenter attestatus est iam loquendo de prima
dissolutione et quod sanctitas multo culpabilior esse nulli dubium
esse debet quod scismatis omnium malorum quae ex illo secuta
sunt causa fuit et auctor ipse olim Eugenius non autem sancta
synodus Basiliensis Non enim fuit causa scismatis in regno
Israel Samuel propheta domini qui unxit adhuc uiuente rege Saul

vixit in Regem dauid & ipse Saul qui noluit obedire voci
dei quod abiecerat eum deus ne regnaret super Israel

c 10 Promulgasse est ore polito / Auctor huius libelli inter relacio-
nem in purgat(orio) dampnatorum olim Eu(genii) sinodaliter condempnati fecit eum
insuper iterum negat illum dampnatum fuisse et esse notoria iure re-
torquet illa in ipsos facere sinodi qui quidem est quibus sint condicta
quod summus pontifex qui aliis debet esse in bonis actionibus precellens
et exemplar ideo excusatur acrius / quia ceteri quos ipse tangere
tenetur consilia facere consueuit Et si contra illos qui ut incipiunt sunt
in magna multitudine per consilium non procedit ergo contra summum pontificem
procedi non debet Iulianus cum in epistolis suis ad olim Eu(genium) Et Item
et in epistola Cogitati etc ipse dicit quod ubique mali mores ita
increuerunt quod nisi per generale concilium generaliter fiet reformatio
in ecclesia numquam fiet perfecta [illegible] alicuius principis Dolet enim omnes dicere
Reformentur alii et postea reformabimur nos Illud est dicere reformentur
capita et reformabimur nos Dixi iudicans quod utrumque debet esse co-
ram generalibus fieri generalem reformacionem in qua possumus ad exequendum
quam ad condendum nouas leges intendendum mihi videtur hec Iulianus in dicta
epistola Cogitati

d 10 Ciuitatem [illegible] et opidum donat / Ad hoc inducatur testimonium Iuliani etiam
cum die veneris xxiiii Iulii Anno o xxxvii ad [illegible] petentes [illegible]
pro oratores ducis Burgundie integras [illegible] quod ipse [illegible]
Ancomitolo [illegible] contra [illegible] videt quod d. panormitanus Iustificando
causas in Ancomitolo [illegible] et specialiter de alienacione bonorum ecclesie
Iulianus qui tunc in generalibus presidens erat assistens interrogat eum quas
alienaciones fecisset ipse olim Eu(genius) Respondit panormitanus de [illegible] Mar-
chia Anchonitana et Burgo sancti sepulcri Iulianus autem colorando
facta illius dixit hoc sibi non licere / quia erat in [illegible] et in manu
comitis Francisci qui tamen [illegible] Roma erat Itaque licuisset
sibi illud marchionatum infeudare [illegible] [illegible] Iulianus fecerat [illegible]
in [illegible] quod est [illegible] in [illegible] / Deinde excusando de Burgo
sancti sepulcri dixit quod non esset de [illegible] ecclesie et ipse olim
Eu(genius) expendebat pro tenendo illud ultra vii milia florenorum ideo quod
cum potuisset dare illud Florentinis pro xv milibus Replicacione al-
terata per panormitanum quod non licuisset ei expendere bona ecclesie
in occupando alienum Iulianus videt quod intelligebat quod ab antiquo
illud opidum non erat ecclesie sed postea [illegible] / Deinde die veneris
sequenti [illegible] de vrbe prothonotarius allegando contra dictam
excusacionem [illegible] aperte ostendit ei quo iure quod [illegible] marchia
Anchonitana fuerat absque infeudacione in manu ecclesie per
[illegible] et ultra non potuit infeudari [illegible] aut per Iulianum quod erat

bus in manibus Comitis Francisci et sic non videtur quod ipse alie-
navit quia alienata iam erat. Ludovicus replicavit allegando
textum iuris quod investitura infeudationis debet fieri in maiori. Item quod
non potuisset facere quia expresse erat sibi prohibitum per supra allegatum
decretum. Et nunc ergo si auctor huius libelli in hiis que dicit
frequenter declinat a vero, quis mirabitur inficiari rem tam notoriam
quam confessus est iure in generali congregatione neque valent sustinere
quod licite potuisset illam facere d
e 10 Reputandi dilapidatores. Licet multis annis citra presentem non fuit
in ecclesia latina celebratum generale concilium in quo fuisset presi-
dens agnitus simonie publicus, tum satis nobis recens exemplum
depositi facto in concilio Constanciensi contra Johannem papam. Dicitur enim
quia in citacione contra eum quod erat infamatus de mala administra-
cione et detestabili dilapidatione bonorum et iurium ecclesie Romane
et aliarum ecclesiarum latinarum. Item in sententiis sinodalibus suspensionis
et deposicionis latis contra eum manifeste indicatur et comprobatur tamquam
notorius bonorum et iurium nedum ecclesie Romane sed aliarum ecclesiarum b
dilapidator.
f 10 Sed veniamus ad Basiliense. Recognoscit sub [illegible] illa ad inclite
memorie Sigismundus Romanorum imperator die lune intrepida festa
apostoli anno xxxiiii de certis literis faceret mencionem quasdam
agentes quod contra eius statum militarent, dixit quia in hiis tangebatur
honor sacri Basiliensis concilii, dixit se velle super hiis videre eius
ordinem quod veritati parere. Notum erat quod illo tempore dux erat
dux literarum ipsarum contrahebat omnibus possibilibus viribus ad sacri
Basiliensis concilii destructionem et quod Johannes de Prato ad
[illegible] contra ipsum concilium cum literis et officiis misisset,
continentes nedum sacrum solum concilium, sed imperatorem ipsum ut et
patres potentes [illegible] que in ipsis officiis et literis continentur. Item
quod contra eum ipsa guerram gessisset quod erat in Tuscia
quia venisset illius [illegible] ecclesia et tunc ipse
imperator volens se defendere contra eum nomine concilii cum
tamen illi commisso dixit facta non esset constituisset in capi-
taneum suum cum armis et insigniis quod esset capitaneus
sacri concilii Sancium Carrillo nepotem Cardinalis sancti
Eustachii cum quingentis lanceis. Item retulit quod tempore
illo in [illegible] quod qui erat apud facti gubernator
erat contra concilium et impediebat prelatos [illegible] venire
venire. Dicebat quod publice hoc non esse concilium sacrum.

quorum malignancium nec permittebat aliquos per Avinionem
fugere ad locum concilii. Unde cum tales tot persecutiones sicut
contra concilium iudico per defensione sua. Instabat scribendo ad reges
et principes exhortando super adhesione et fauoribus prestandis con-
cilio et adherentibus ei, quia recte debebat omnibus possibilibus modis
defendere se contra impugnatores, et mirandum erat quomodo patres ausi
fuerunt resistere et perseuerare sed deus disposuit mirabiliter concilium
perpetuatum est. Concludebat igitur quod non mirum erat si concilium scrip-
sisset prefato duci qui rogante et agente ipso imperatore ipsi a principio
concilio fauit, et quod scripsisset ei sicut scripsit omnibus principibus
et comitatibus ac etiam marchioni Ferrariensi non quod capitula tractatus littere
sed propter tenorem ipsarum litterarum que ibidem fuerunt lecte apparebat quod
omnes et singulos sacro concilio adherentes et adherere volentes cum
beniuolis fauoribus et presidiis suis foueret atque iuuaret, et quoscumque
alios omnibus modis et viis ad sacri concilii adherentiam et obe-
dienciam exhortaretur excitaret et induceret. Item induxit ad me-
moriam ipso imperatori quod in litteris scripsisset sacro concilio quod deberet
omnibus viis intendere ad resistenciam pape et inducere quoscumque posset
ut concilio adhererent. Item quod cum quis sua persona erat in periculo
in ytalia concilium fecerat decretum deputacionis eius propter in personam
eo continetur. Ista aliaque multa ad hec pertinencia dixit reddit
imperatori [illegible] quod sacrum concilium iuste et prudenter fecisset
recommittendo adherentiam et defensionem super duci mediolani [illegible]
ex dictis liquido patet sacri Basiliensis concilii patres hic imponi-
tur non sunt reputandi delapidatores attendentes adhuc preposito testo
Juliani
G 10 Spoliaverunt enim Ecclesie civitatem Avinionem / quod hic false imponitur
constat manifeste ex decreto in sessione quod hic ipse Julianus
reposuit aut etiam si presens erat non reclamat. Sed ultra hoc
constat de ipso testo eius in superiori memorata disputacione quam
fecit coram Sigismundo imperatore, publice namque defendit
quod ipsa domus de qua loquebatur de commissione Avinionensi facta
domino sancti Eustachii cum concilium fecisset eam extremis causis
ut eam ecclesiam que ibi erat nomine pape erat contra concilium loque-
batur et publice mala de concilio impediebat ne plati
de illa parte, et alii quicumque ad concilium venirent quamque commissio
illa fuit modificata videlicet quod teneret nomine concilii et ecclesie
Rome nec extraneo fuit facta commissio hec, sed uni ex
membris principalibus ecclesie scilicet domino sancti Eustachii et hic
ad tempus [illegible] quo per concilium aliter ordinaretur ac ad

ad instantiam ipsius civitatis que petebat dispensari ipsi Cardinal-
les concederi. Item conquerebatur civitas quod non servabantur eorum
concessiones et privilegia quia certa officia que solebant dari suis
prestantissimis viris et civitate dari debebant quia electio
appellabatur ad aliud vult rectoratus patrimonii civitatis et
cetoriatus comitatus venusini erant data uni soli qui
erat legatus et rector. Et licet apud papam super hoc insti-
tisset, nec dominus cardinalis Cusanus nec prestabatur vel fuit necesse
quemlibet concederi. Et dicebat non posse hoc generaliter fieri quod
videretur quod si papa tamquam caput ministeriale ipsius ecclesie per
hoc faceret quod non posset ecclesia licet in alia particula disputatur
h 10 Dicunt denotatione primo // Meminisse potuit auctor li-
belli huius quod supra exponit dixit circa ipse que exte-
dunt se ad fideles non posse esse nisi notoria quod auc-
toritate fecit in ecclesiam de quo loquitur fuit notorium re-
gimen hoc non per se utraque in christiana religione fuit
notificatum de ipsius electione olim Eugenii ad papatum simul in
eisdem fere omnibus litteris continebatur et dicto iuravit per eum et
alios Cardinales in ecclesiam prestito. Itaque illum iurasse no-
torium fuit in tota christiana religione. Cum autem iuramento per
eum prestita non servaverit nihil probatur per testimonium; quotiens
fuit dictum in sacro Basiliensi concilio audivimus a reverendissimis dominis
Cardinalibus Bononiensi, Placentino, de Capranica, Rotomagensi,
sancti Petri et sancti Eustachii, nec dicimus in secreto sed in pluri-
bus eorum existencium hoc presentibus in sacro deputatoribus ma-
gis vide tenorem capitulorum iuratorum per ipsum olim Eu-
et cognoscit eius actiones satis facile verum huius auctoris
dispositionem post nec ut asserit in omnibus exprimuntur illa clade
generaliter Cardinalium. Sed quod dicit post eum primum inicium
fuit quod nec formam in capite et in membris reformaret
Docuit que autem de portione sua in papatu per duos annos
ut ipse excipit tu aspis ... sed post auctor huius
libelli reformatorum testiorum ope vel scripto.
I 10 Et in vitalem semper intelligitur / Si isto non interpretanda
est observatio iurati ... sua mediam iuratorum non
fuit verum contra auctori ultra decretum allegata que
numquam deficerent compensationes in petitis Rome cum ut ...
ipsius dicit operatur ad malum ... Sed et illa
doctrina theologica manifeste resistit auctori dicens

dicentes peccatum mortale quamvis circumstancia iustificari non posse ut
cum Gregorius inquit in libro de mendacio ea que constat esse
peccata nullo bone cause obtentu [illegible] quasi bono fine nulla
velut bona intencione facienda sunt de se aut sunt nobis
exemplo primum Ade et Eve qui ut scirent bonum et malum
comederunt de ligno vetito Item filiarum Loth que non
excusantur a crimine incestus eo quod crederent se facere pro con-
servacione tocius generis humani Item Simeon et Levi ab homi-
cidio licet crederent se facere ob vindictam stupri Item
regis Saul in offerendo sacrificium deo licet crederet se id facere
excellentissime legitur quod cum allegaretur excusacio de eo
quod ipse de populo sunt [illegible] illud tamen utrosque [illegible] fuerit
statim depositus a statu Sic Adam et Eva qui se ex-
cusarunt et statu expulsi sunt a paradiso Similiter et rex
Saul qui volens iustificare tunc inobediencie statim audivit
a Samuele propterea abiecit te deus ne sis rex super eum Item
Abiathar qui sacerdos pro Salomone electus est propter approba-
cionem peccati de usurpacione regni facta per Adoniam filium David
Item Achab rex iste qui approbavit mortem Naboth cuius
vineam concupierat Item quod si ad propositum iudicium in abstracta
materia attendi debet dicendum quod facit circumstancie ut utilitate
actus et de rigore iusticie materia contra hec et innate cum
communissima doctrina tocius iuris que habet ut in quorum
mandato non propria sed superioris auctoritas intelligatur excepta
unde si olim cum liceat [illegible] proprium iudicium [illegible] [illegible]
et vota que fecit deo et [illegible] omnes atque ecclesie sunt non
tam derogare [illegible] qui tocius ecclesie et que ut [illegible]
inquit nunc est [illegible] ad [illegible] statum Romane ecclesie
et monarchiam ecclesiasticam iam ecclesia ipsa in hoc declare
condicionibus iudicabit quia nunquam iusticiam christiana ymmo
et si infideles esset [illegible] est illi fides et [illegible] dignus
est reprehensione qui [illegible] sibi soli videtur absolvit se a
[illegible] [illegible] in favorem alterius

k. 10 Sed ^michi dicit Vaplicen / hic [illegible] ut [illegible] relacio
cum in aliis [illegible] ut [illegible] dicit non relacionem sed [illegible]
purgatur [illegible] [illegible] non posset [illegible] sunt olim [illegible]
[illegible] excusacio [illegible] [illegible] imponere [illegible] Vaplicen
concilio in quatuor [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] in illis

instructionibus quas fecit pro oratoribus mittendis per concilium ad olim
Eu. et fuit conclusum in generali congregatione Anno domini xxxiij die
et xxiij Januarij. Illa enim commissio digna fuit dici fictum
in derisionem eorum et est conditionalis. Dicit enim quod si dominus Eu. omnia
et singula per sacrum concilium ei mandata in sua adhesione realiter
et cum effectu adimpleverit ei omnem complacentiam obsequii et reverentiam
cum deo fieri potest exhibere curabunt iudicet aut instructionibus
quod dicit quod illa adhesio fuit verbalis et non realis et quod realiter
olim Eu. contrafaciebat decretis quorum illa emanarunt quod quia
prius sacri concilii pati erat potius mori quam pati auctoritatem
ecclesie sic conculcari nec sacrum concilium valebat illa omnino
tolerare. Comminatus enim ipse olim post dictam adhesionem quod realiter
et cum effectu restitit agrauationibus seu preiudiciis instaurandis
apud sacrum concilium ac supportavit et gentibus olim Eu. quod dispensat
se renovare [illegible] per eum et nomine suo attemptatum seu affectum
fuerat contra auctoritatem sacri Basiliensis concilii prout veratius est
[illegible] auctoritatem prout patet per literas eius sub data vij idus maij
pontificatus anno vij in fauorem nepotis sui super ecclesia Bisun-
tina committebat viij decano renovare et cassare acta et absolutos
a censuris et penis auctoritate Basiliensis concilii promulgatis. Cum
tunc sanctus gregorius dixit quod [illegible] et non illa desinunt quosque possunt
ligare quos generalia concilia absolvunt vel solvere quos ligant
prout dicit in textu [illegible] fuit primi casus decime sed quod sunt gesta
illius temporis manifeste cognoscere potest quod quia ipse Eu. ut premittitur
non adhesit realiter et cum effectu non tenebatur concilium ad eam
quia sub illa conditione dicitur obligationem fecisse in qua et addita
clausula modificativa quantum cum deo. Et enim quia ut doctores [illegible]
non solum dignus est morte qui iniquum agit sed et qui
consentiunt facientibus concilium Basiliense quod erat [illegible] mores
ipsius olim Eu. nec consentire censetur dissimulare cum deo non
poterat notoria crimina circa quibus publice diffamatus est
10 Prusterunt etc. Hunc secundum casum videtur iure in supra ¶
allegata ratione synodali organa [illegible] promulgata in die
nouembris anno xxxv et incipit dicitur ibi enim expresse
dicit quod sancta synodus parata erat quibusdam de facere communionem et
tamen primo oportebat quod ipse olim Eu. inclinaret animum ad
observationem synodalium decretorum et in responsione synodali
que incipit Cupientes data legatis eius olim Eu. cardinalibus
[illegible] sancte crucis et sancti petri loquendo de ipso olim
Eu. ita inquit, Concurrentibus ergo fuisset decretum ipsum tamen.

salubre fuisse et propterea ab ecclesia provisionem postulare quam
secundum indigentiam facere non recusaret. Preterea si sua sanctitas ad
observantiam observationis efficaciter dispositam videamus quecumque
provisio forsitan iam facta esset nisi ex parte sue sanctitatis ac prorsus
contigissent que circa provisionem ostendimus. Preterea ad hoc appo-
situm dominus Karoli orator regis Francie simul cum aliis
destinatus ad concilium et praesertim pro certis super conficiendis duobus
et loco Ariminensi concilii ac dicto provisioni et aliis redeuntibus
a Florencia ex parte ipsius olim Eu. in congregatione generali tenta
personaliter existens anno XXXVI
ipse olim Eu. existente dato. Inter alia retulit quod
laboraret ad provisionem faciendam quod sacrum Basiliense concilium non
esset de modo illo provisionis faciende coram annatarum sed quod concilium
aliud et etiam provisionem ipsius olim Eu. dicti concilii. Sed non contra
sacrum Basiliense concilium plurimum laudamus. Circa tamen
expressis et aliis provisionibus pro quanto rationabile et necessarium
semper existimat quod sua sanctitas primo inclinaret animum ad observandum de-
creta conciliorum et tunc dignum erat quod concilium ordinaret
provisionem pro suo statu. Nemo quippe iuste postulat fieri sibi
provisionem sive annatarum aut reginam? cuius leges nec ipse observat
nec patitur ut ab aliis observarentur quemadmodum illis diebus
faciebat olim ipse Eu. de decretis Constantiensis et Basiliensis con-
ciliorum. Unde circa vero dictam Basiliensis synodus primo certi-
ficata extitit per quendam Iohannem dominum Felicem papam quinti
quod elegi vellet semper dicti decreta. et tunc fecit synodale
decretum de provisione pro cardinalium et officialium sancte
Romane ecclesie. Itaque si verba per illo in tempore dicta attendimus
manifeste apparet quod iuste opponitur sacro Basiliensi concilio
de non observantia premissi de providendo loco annatarum, non
apponeret oratoribus de quibus hic fit mentio credit preces petitiones
et requisitiones nec instare fore quemadmodum ipse olim Eu. non incli-
nabat animum ad observantiam synodalium decretorum
m 10 Premiserunt et publice et in scriptis eligere locum ad quod
credit per in dicta synodali ... exponit in qua cum
primo allegasset rationes quare ipse olim Eu. tenebatur ob-
servare canones synodales et quod ostendendum erat quod firma
et saluberrima conciliorum auctoritas nostra tempore deperiret et
contempneretur pro eo quod quos sacra synodus Basiliensis excommunica-
bat ipse absolvebat et quos absolvebat ipse excommunica-
bat. Rndens ad petitionem porrectam per dictos cardina-
les sancte crucis et sancti petri que erat ut concilium sine mora

eligeret locum pro adventu Grecorum ad quem sua sanctitas comode
accedere posset. Et sic ultima ipse pontifex sanctissimus se talem exhi-
buisset ac saltem nunc exhiberet quod ita locum eligendo et sue
sanctitati nullo gravamine donum videre possemus. Heccine de promissione
scriptis et publice data decreta auctor [illegible] facit festum
manifeste autem patet ex eius tenore quod sacrum concilium non reputa-
bat quemcumque eligere locum prout tempore illius petebatur donec ipse
olim dominus aliter se exhibet ita concilium. Et quod cum dolore re-
ferendum est satis fuit notorium degeneracionem [illegible] semper ac
magis molestiis [illegible] contra ad synoda observanciam synodalium
decretorum venacionem quam auctoritate generalium conciliorum. Sed isto quod ob-
lacio facta fuit prout continetur in responsione synodali facta oratoribus
Francie stante sacro concilio plene observatur quod elegit Avinionem
pro celebracione ycumenici concilii illam civitatem eleccionem similiter plenum in-
fundat in instruccionibus que facte sunt pro oratoribus concilii missis
ad papam super hac materia [illegible] postea potuerunt et
habuerunt concedere eleccionem Avinionis ex pluribus racionibus propter
[illegible] sua sanctitate que ante [illegible] bullis
significavit concilio quod eligebat Avinionem pro [illegible] futuri
concilii generalis dicit quod Avinionem eligere nil aliud est quam
sue ordinacioni parere excepta modici temporis anticipacione quam
summe aptare debet ut tot Grecorum anime salve fiant propter facilem
accessum Grecorum ut non dominum imperatoris Romanorum ac Regum
et principum aliorum quam latinorum quorum subsidio posset sollemnis
eorum reduccio potest esse plurimum inductivum propter [illegible] cum
Grecis et [illegible] gratificari qui locum illum [illegible] instancius
pro [illegible] petierunt propter situm loci qui est fere in medio omnium
nacionum propter fertilitatem et habundanciam terre propter securitatem sanctitatis
que potest ibi esse [illegible] optima et [illegible] dominum car-
dinales et ceteri curiales propter securitatem [illegible] sue sanctitatis quod est
in [illegible] sibi et ecclesie Romane subdita et apud homines
[illegible] et fidelissimos sue sanctitati. Et [illegible] christianissimum
regem Francie et alios reges et principes vicinos sue sanctitati
devotissimos [illegible] post [illegible] sua sanctitas et [illegible]
[illegible] non mediocrem securitatem [illegible] propter facilem sue sanctitatis
accessum et regressum et [illegible] dominorum cardinalium et [illegible]
lium ad dictam civitatem ad quam predicta fuerunt in [illegible] venire
potuerunt [illegible] in [illegible] vel in [illegible] diebus ad plus poterunt
[illegible] bona [illegible] [illegible] concludendo sup-
plicabunt sue sanctitati et velint [illegible] ad papam civitatem
Avinionem venire [illegible] in [illegible] instruccionibus

11 10 b Promiserunt publice et sollempniter / contra ista vacat penalitas
siquidem adeo que orator generalis qui tunc Constantinopoli erat
dominus Jo. de Ragusio patet per eam in generali congregacione retulit
cum scripsit contra imperatorem grecorum quod galee concilii non deberent
venire nisi facta esset recollecta pecunia et unum quod etc. et similiter
fuit quod applicuerunt in mense octobris sicut etc. dixit Jo. dissipa
to orator contra imperatorem grecorum in tempore quo fecit adventum
ambassiatores concilii die martis xxix aprilis quod ipse bene credebat et
intendebat facere tunc imperatorem quod defectus missionis galearum in
tempore non deberet inpugnari ista quod una etiam alia super hoc culpat
non opponeret quod aut hic dicat ipsum olim etc. supplevisse defectum
concilii melius dixisset quod supplicarunt ipsum et absoluit laboris
onus verum in tempore congruo galee concilii applicuerunt Constan
tinopoli in tanto apparatu et decore quod a multis annis numquam
visa (?) ibi fuit vise oratores quod synodales obtulerunt se im
peratori patres adimplendum omnia que ad gelius promiserat
si vellet tunc cum suis venire in galeis concilii ad locum electum
per patrem grecorum sed cum iam preventus esset per oratores olim eu
genii promissa per eum concilio adimplere / pertinet verius ex hiis
tibi manifeste patet quia voluntate auctor huius nominat
patres sacri basiliensis concilii scelestos et imprudentes sed nec
minor quia tam insignes tunc erat olim eugenii quia sui discipuli
quibus tunc tractatus et complebat per eos ordinatos in defensorem curie
qui fuerunt repleti consueverunt in iure et canonibus
0 10 c Tacto de illis tribus promissionibus / iste est quartus contra
devolacione promissor quam imponit sacro concilio dicens in
scripsisse de quibus bonis spectat que erat conveniens sed potius oppo
sita illarum et principaliter complectitur dereformacionem quod in illibi
peius quia basiliense decreta firmatur sed notorium est quod basi
lee non cessaverunt observatores canonum synodalium aut perpendun
tur nec favent transgressoribus et non negatur auctoritas condendi
eos / quinymmo laborarunt patres in francia hyspania et almania
ut acceptarent quod olim eugenius cum suis sequacibus sit habet in
observacione / qui prius ut reservacionibus sed primo levat annatas
et contra similia et dicunt decreta basiliensis concilii esse cor
ruptelas domini et spiritum iuris contra quod salutem aut laborat
ac quod renovetur ordinacio facta per eorum observatores non est
necesse amplius specificare quid aut potuisset dicere huius auctor
quod mediata pro olim eugenio et sicut fuit numquam decreta pro certa
quinymmo nec allegare quis audet ipsa cerniatur ad supplicacionem
confessores et alia que innovat sine unde post per enim /

organum quasi omnia sunt conclusa propter eos Et de multis ne repi
retur multo plura fuisse gesta. tempore quo ipse presidens fuit quam po
cius absentacionem Extant libri gestorum synodalium qui perhibent
testimonium Circa vero adeo blatos et generaliter loquitur ut non apprehendatur
Sed dicit adversarii dolent quod gloria et divicie sunt in domo dei
quam sibi deus elegit ad sustinendam veritatem fidei defensandam et
auctoritatem ecclesie Resistit vel conticet quod auctoritate sacri Basiliensis con
cilii facta sit reformacio ordinum tam tam regularium et aliorum mul
torum ordinum in multis partibus Germanie et Francie
p 10 De parte quod dicam sit/ generaliter loquitur in hoc tacens tamen
id quod est notorium quomodo per sollempnes Ambasiatores suspe destinatos
in Germania et Francia facta fuit pax auctoritate Basiliensis concilii et
inter principes et magnates communites que primo reputabantur impossibiles
Sile et Ytalia. nec ut imponit predictis sacri Basiliensis concilii di
miserunt etiam latinam Sed olim sunt qui sedente actu sacro generali
Basiliensi concilio erexit Ferrariensem congregacionem sub nomine generalis con
cilii quod quidem postea alias declaratum extitit quomodo scisma est quod durare
ut plurimum contendendam deputatur. Unde non sunt scisma facte sed
Eugenius scismaticum indicatur qui tam perniciosum scisma introduxit
in ecclesia dei
q 10 Prosidet hereticis/ non audet pacificare quas hereses introduxerint
predicti sacri Basiliensis concilii/ Et magis doctrina eorum est quam deviat
ecclesia catholica in sacro Constanciensi concilio et que confirmata sunt una
nimi consensu in sacra Basiliensi synodo.
r 10 Imponit etiam ipse notoriam simoniam/ bene dicat predicto quod est omni
mine assercionis Et qui notorie esset diffamatus de aliquo crimine
Si testes illo modo deponerent non teneretur digni eius competi
tores Excusat autem eum de symonia commissa per procuratores sed
obstat exemplum Heli summi sacerdotis qui cum audiret domini
deposicionibus suis et suis [illegible] quod non corrigit filios suos [illegible]
[illegible] Nec admirat exemplum quod de quo videt Nam in
legitur quod erat diffamatus de tali crimine publice Nam reperitur
eum penitentem tota communitas [illegible] Sed si in [illegible] olim curia
Romana sic in [illegible] societate magis solus esset diffamatus de
Eugenii crimine Symonie non expedit dicere
s 10 Eligere cumulatas non est symoniacum/ Adhuc fuit ut Eugenius
contemptata est in [illegible] ruptione synodali decreti/ [illegible]
ita in quibus [illegible] aut constat quod [illegible] electo aliqua
plures habet abusiones seu omnes. aut feodali vel maiorem
[illegible] mali [illegible] amplexum a [illegible] et [illegible]
[illegible] que [illegible] diebus [illegible] modo exigendi

annatas adempta esse nec vos nec quisquam veritatem amoris
inficiari potest

t 10 Preter bonum ecclesie / Adhuc unde debet fuit qui declupsit istud
decretum Anno preterito Et si alii presidentes ipse in eo non conve-
nissent Sed et illud in omnium notitia est deferendum quod ut refor-
matio fieret super materia annatarum et per omnium fructuum non fuit
primo hoc avisatum in Basiliensi concilio sed publice fuit decretata
et permissum in sacro Constanciensi concilio et de tribus articulis in ordine
illorum primum qui ibidem fuerunt avisati tamquam necessarii ad reforma-
tionem ecclesie Itaque sententiis veritatem rei hic impediendo non est nullus
potest esse dubius / Tertio vero ad premissum supra loquitur id
super fuit unicum ex doctrina domini Juliani qui hic in testem ad
contrarium allegat Nec mirum fuit ut hic dicitur olim cardinalis eligere
annatas pro faciendo unionem grecorum quando ut supra commemoratum
extitit concilium disposuerat facere omnes illas expensas sed
ipse voluit totalem supplantare arbitratus per hunc modum effugere
reformationem et condempnare et reprobare per facit veritatem fidei
determinatam in concilio Constanciensi

v 10 Episcopi urbinatis / Nil fundit nomine sacri concilii Basiliensis ad
requestam quando hic dicitur / dudum quod in dicto decreto
nichil novi fuerat ordinatum sed quod erat iuri divino conformis
et decretis antiquorum conciliorum / ~~dicitur~~ / Dominus noster fuit expresse

x 10 quod facere potuit fortassis clarissimo divino et iure hereditario
possidebat tempore electionis ad eam quam tenuit olim papatum Sed
notum est si inter cardinales unus ex pauperibus reputabatur

c 11 In suis dictis fremebat illud / licet Petrus summus pontifex in
decretum Cum proximitatem in sua diocesi Anthiochena ut non
pateretur occasionem prestabat non ideo fuit enervatum sed potius
quia tota eius observationem dissimulabat unde fuit reprehensus
a Paulo Sic et si ... decretum Annatarum non observassent
non ideo enervatur olim cardinalis Juliani Itaque in ipso decreto dicitur
quod romanus pontifex est ille qui preterquam aliud conciliorum decreta
et custodire canones debet

d 11 Sed aut predictus processus unat / Allegat unde processum et de-
negacione audientie a Juliano petita qui tunc sic veritatem
rerum gestarum tempore illo manifeste cognoscit non esse verum
quod proponitur Nam illa materia annatarum fuit primum posita
in sacris deputationibus ad deliberandum die mensis VII Julii
Anno xxxv et statim post eiusdem fuerunt auditi ora-
tores ducis Burgundie quibus placuit dicere in favorem
ipsius olim cardinalis dicti Juliani laudando eorum proponentem et

allegando contra causas in dicto citatorio contentas die veneris
sequenti in generali congregacione instante Juliano cum si ille non au-
diretur primo ipse vellet quicquid audire auditus fuit dominus papiensis
allegando contra decretum citatorium Et cum satis longus sermo protraheretur
dedit in scriptis que voluit allegare Ea die Julianus petivit legi
iterum cedulam nomine pape et cardinalis sancti petri sed fuit per
dominos dictum quod ad deputaciones ~~deputacionum~~ remitteretur quod et pla-
cuit Juliano Nam illa die non fuit conclusum citatorium eo quod de-
putacio pro communibus in qua erat ipse Julianus non dum dabat votum
in deliberacione cum aliis tribus Demum in deputacionibus audito
ipso Juliano quantum ipse dicere voluit fuit unusquisque deliberatum ut
concluderetur decretum citatorium Et die lune proxima eiusdem mensis in
congregacione generali Julianus petivit iterum audienciam dignam hic
dicitur tunc dixerunt promotores concilii interrogantes eum quo nomine
istam audienciam peteret vel tamquam procurator vel nomine pape Si fuit ad hoc
mandatum speciale Et tunc si ostenderet illud libenter audiretur et
augeretur cum eo judicium et super crastinum citatorium Si autem
illam petebat ut privatus persona quod iam fuisset auditus in
deputacionibus in congregacione generali et in sua deputacione de-
cebat ad plenum quantum voluisset ipse vero Julianus ad hoc non
replicavit sed fecit legi cedulam nomine pape et Cardinalis sancti
petri de qua hic loquitur quod non obstantibus precibus sacri concilii i-
[illegible] [illegible] [illegible] quod audiam peti in finem ad impe-
diendum voluit ut concluderetur citatorium set fecerunt finem postea
auditus cum ipsa die decreti citatorii in scriptis quod in ea congrega-
cione lecta est una alia cedula qua ipse reposuit contra materiam
dicti citatorii notando in ea et satis graviter patres concilii Sed
audita responsione facta ad illam per dominum [illegible] dominum panor-
mitanum [illegible] ex patribus [illegible] quod illa non obstantibus procederetur
ad decretacionem citatorii Unde patet clarissime quod voluntarie exagge-
rat actor iste denegacionem illius audiencie dicendo quod non fuisset
factum unum [illegible] vel minimum capellanum [illegible] cum ipse Julianus
et alii quicumque voluerunt contradicere etsi non erant missi vel
legati pape plene auditi et in deputacionibus et in generali
congregacione Sed [illegible] [illegible] et multa alia hic collecta
suggerentur in hoc tractatu adducendum illos qui plenam rerum
gestarum non habent noticiam

c — ll Est postea dictus processus | Et quod reprobat causas Justicie
id est cum iniustum fuit impedire ne fieret scisma in ecclesia dei per
[illegible] alterius congregacionis sub nomine generalis concilii de
qua ipse olim dominus [illegible] intendebat sub colore unionis

gerere intendebat eciam sicut in effectu demonstravit ad suppressionem auctoritatis
generalium conciliorum declaratam per sacra Constanciensia. Quomodo vero actus iste
bene appellari potest illum actum presumpto translationis Ferrariam iniquum iniustum
temerarium scandalosum et scismaticum seu eciam hereticum et abhomina
bilem Clamo cum incepit convenire ut quam quod vere citatus ad
iudicium per reparatione cum in quibus notorie erat diffamatus
per obediencia quam debet iudici pro loco comparicionis prefixit
quam cum eum dicerent se recusare penas et inhabilitates
illum et quibus in se quod in tunc hoc autem fecit ipse olim Eugenius
qui ut declaratum est in Constanciensi concilio tenebatur obedire
generali concilio tamquam iudici pro ... ipse insurgens cum
eum dicat se recusare penas et inhabilitates prefato celebrantes
concilium et fugere ipsum invitum in locum qui videbatur ei conve
niens suo libitu pro voluntatis

d II Causam autem propter quam / tam grave infamiam imponitur sacro
Basiliensi concilio condignam responsionem fecit sicut iam sicut vos anti
cipatum exprimens causam propter quam ipse olim Eugenius dignus erat
deposicione prelatus et quod nisi obedire vellet concilium poterit eciam
ut alius eligeretur in papam Et cum per epistolam suam ad olim Eu-
genium incepit / inmittere ne fugiunt et subdicta Basiliensi decima
tercia Januarii Anno domini xxxii in qua explicat racionem et peri
cula propter que non potuit nec debuit dissolvi sacrum Basiliense
concilium ultra illius epistole medium dicit sic Vestra diligencia ad
vertat S. V. quod ultra pericula superdicta est aliud iminet periculum
maius scilicet scismatis de quo vehementer timeo si S. V. perseverat
in hoc proposito dissolvendi Isti inquit quia conveniret repeterent
ne translationem quod ut audivit S. V. / pro deo non permittat
sibi talia persuaderi quod timeo dissencionem in ecclesia dei Ecce ma
nifestum testimonium sicut quod scisma sequeretur in ecclesia dei si
ipse olim Eugenius vellet perseverare in suo opinione intendebat
se potuisse fugere concilium invito neque tamen potat
dici prout hic imponitur quod prefatus resistebat sive dissolucioni
causa perpetrandi scandala seu ambicionis pravitas sed dum
taxat tamen defensionem auctoritatis ne pro tempore permitteret
consultum et in toto parve sed autem super allegatum est
istam summam neque expresse ponit in aliud epistola scripta ad
ipsum olim Eugenium quinta die Junii eodem anno inquit ut peri
culum dixi Reverendissime pater Veris et in tempore cum supplicatoria
animi sed tamen ita dico ut S. V. desinat a predicta
dissolucione ne contingat infinita mala in ecclesia dei dixi
sepe et iam dico et protestor coram deo et hominibus quod ca

e. generalium
concilium

c II

cuius scismatis et inventorum malorum, sed non intelligis consilium hoc ecclesie et
magis autentice comprobat experiencia presens in supernominata synodali visione
Cogitati. Eciam cum plures rationes allegasset quare forma dissolucio
concilii non poterat fieri et quod necesse erat recipisse ac super eo
providere. In fine dicte visionis loquendo ad oratores ipius olim Gr(egorii)
dicit: Et si rationi non creditis saltem exemplis credatis, qui concilia dis-
solvendo post recessum se ipse remanserunt inutiles eorum quoniam fecerunt //
inutiles ab omnibus mandati sunt et comedant. Iacob itaque faciemus nisi
quod levemus precedimus civitates si forte molestat cor suum Johannes pontifex
Ecce quod precessi patri Vapliensi concilii sic factum de sancto Sixto
per statum Costans dyrodum et tam impingi quod non poterant quod fie-
bat hec ratione ambicionis cuiusdam specta in capitulo dicte visionis
Cogitati ponet exemplum de duobus fratribus qui a domino mandatum de
laborando in agro satis manifestissime probat quod hii precessi qui in
concilio perseverabant laborantes in suis operibus pro quibus erant
congregati. Sed ipse olim Gr(egorius) qui intendebat illud dissolvere fa-
ciebat scisma in ecclesia dei. Et quia ut supra commemoratum est
et materia requirit ut frequenter repetatur, secunda persona displicendo
nullo se contrariorum quam prima et periculosior, ipse olim Gr(egorius) qui
causa et auctor illius fuit et ille qui introduxit et fecit
scisma in ecclesia dei

c. 11 per litteras et oratores suos / Contra illud quod etiam subiungit
de intercessione oratorum regum et principum ut supersedeatur
in processu citatorie et quod precessi permittuntur temptari aliqua
pacis honestatem retardatam fuisse processum et suffici(enter) minime et
cum tum diebus vices legamus processus factos per generalia concilia
contra summos pontifices aut contendentes pro illis numquam legitur
de facta retardacione processus. Nam in concilio Pisano in pro-
cessu facto contra Benedictum xiii et Gregorium xii sic nominatos
a die declaracionis contumacie usque ad diem diffinitive
deposicionis eorum attenta necessitate spacium fluxerunt dumtaxat lxvi
dies. In processu vero facto contra illum Constanciense contra Johannem xxiii in
supranominatum fluxerunt dumtaxat xxiii dies. In processu contra
dictum Benedictum eciam in iiii mensibus dumtaxat non completi.
Processus tamen contra dictum olim Gr(egorium) a die declaracionis contumacie usque
ad eius deposicionem retardatus per xxii menses paucis die-
bus exceptis expectando semper cum interposicione oratorum regum
et principum et specialiter regis romanorum et electorum imperii
de aliquo conveniente remedio. Sed tamen in facto sic contingit

Cum oratores Germanie et congregati oratores ipsius olim Eu. qui in
dieta Nurenbergensi de festo galli convenerunt perquirerent apud
sacrum concilium Basiliense quod transferret se ad aliud Germanie locum
ubi greci et ipse olim Eu. deberent personaliter convenire illis
facientibus super hoc maximam instantiam ut quamprimum accederent ad
locum celebrationis concilii in Germania cum esset in ferraria tunc
stultus se cum grecis in florentia qui longius distat per maiorem quam
dictas leucas. Iam evidentissime cognosci potest falsum esse quod
hic imponitur predictis sacri Basiliensis concilii tamquam aspides ob-
turantes aures suas noluisse acquiescere ad aliquam partem ho-
nestatem

f || Prorumpserunt ergo etc. / Summa suspensionis que hic replicatur miti-
gatur quia per totum dictata calamo Iuliani per quinque annos cum
ipse esset, formatum illud decretum de dispositione quo cavetur quod
si Romanus pontifex concilium generale quomodolibet de facto impedire
mutare prorogare aut dissolvere per ipsum olim Eu. Et ne per re-
cessum suppositorum viii vi die octobris anno xxxvii quo
per deputatos concilii fuit gesta prorogatio ne vigore citationis
precedentis contra ipsum olim Eu. usque ad lx dies expresse fuit
eis intimatum quod ipsius admonitatem dissolutionis attemptate po-
stea tam citationem Et si durante tempus pro dicto ipse olim
Eu. aliquid innovaret quod tamen non obstante dicta dilatione
procederet apud eum reputati sunt nomine prorsus mittendi de-
cisione predicta data per deputatos

g || ♦ Confecte reformationis etc. Hic manifestatur esse cumque olim
Eu. et prorsus repugnatum que erant ad reformationem ecclesie per
dicta iura duo decreta magna cum sollempniter accepta-
ta sunt in francia in Germania multis partibus et ante religiose
tamquam salubria et necessaria ad reformationem ecclesie. Hic vocat
confictam reformationem Et cum ipse olim Eu. iam a quinque annis
dicat se velle celebrare generale concilium pro reformatione ecclesie
nullum vel primum decretum noscitur addidisse de vera aut
conficta reformatione utraque tamen sibi displicet quod ut apparet
operatibus eius non vult inclinare animum ad eius observationem

h || Videtur tamen ipsi Basiliensi etc. Cum interim cardinalis adversum
libellum predictum hic manifestat quod exactum et scriptum ipsius
vindicat supra actorum scripto contra ista manu tam pulsam fieri
quia causa quam impetrabat primo allegata sunt dicta
Iuliani cum tamen presidens esset sacri Basiliensis concilii sunt

prout habet executor et defensor quod dissolucio generale concilium abs-
que consensu illius est in preiudicium fidei quod quia veritas sit quod papa dis-
solvere non potest generale concilium absque eius consensu est articulus
fidei quem sine iactura salutis negligi non potest dici[tur] aut cum Iu-
lianus fuit primus executor etenim cum olim Eu[genius] xii die novembris
anno xxxi commisit eidem quod dissolveret Basiliense concilium ipse
quod olim Eu[genius] dissolvit publice. Postmodum decimaoctava decembris
scripsit quod Julianus statim die primo mensis Januarii sequentis ex
Basilea scripsit ad eundem epistolam supius nominatam que incipit
Multa me movent. Allegans causas plurimas concilii quare
fieri non potuit in contrarium narrationis primo dicat sic quanta
sint scandala sequitur et quod ipse sit exterpatio fidei ausculte
pater s. v. deinde circa finem illius epistole sic concludit quando
est beatissime pater sunt aperte intelligo. Si ego vel quivis
alius auderet hic aliquid prorogare vel mutare locum concilii
lapidaretur et caperetur vel occideretur et credo quod me oculis la-
ceraret Si quis meam mortem appetit me pragam vel ad
Saracenos ubi maior vel catholicus pro fide cupio et vellem
mori sed non contra fidem in scandalum universalis ecclesie et contra generale
sunt modicum Juliani circa dissolucionem concilii quem reputabat
et potius vellet mori quam dissolucio quod hic tangit contra fidem in
scandalum universalis ecclesie, hoc idem etiam idem Julianus refert in alia
epistola sua supius nominata que incipit Jam mihi videtur
scripsit[ur] preterea hec materia multiplicata in decretis et epistolis sy-
nodalibus que ut dictum est sunt pro maiori parte primo quam in
toto dictata et composita per manum Juliani posito in epistolis
tribus contrarie prima incipit Zelus domus dei Que data
xxi Januarii mensis postea secunda incipit Cogitanti et con-
data de mense Septembris anno xxxii° ubi hec materia
de dissolucione concilii absque eius consensu quoniam quod repugnat
fidei et quod convocatio indubium quod ipsa tenere obedire sacro
concilio generali contrarium Constantie continere expresse in illis locis communibus
epistole secunda incipit Cognoscit et in tertia. Ponitur illud unum supius
repetitum quod articulus dissolucionis concilii fidem concernit et
quod sine iactura salutis negligi non potest preterea continet
materia ista in responsionibus circa unum xi et xi ubi dicitur
expresse quod est veritas catholica quod summus pontifex sine
consensu concilii ipsum non potest dissolvere generale concilium ut
patet exemplo circa nam quod dicitur olim Eu[genius] mandatum est

per concilium quod adhereret eis et revocaret omnes assertiones suas
hereticas in genere predicte veritati contrarias licet fuit tam diu agitata
tamen in materia fidei et ipse admonitus concilii presertim in facie
ecclesie libellum contra confessores formatum per concilium quod posset facere
qui relati vel accusati sunt in materia fidei sub pena excommunicationis
Itaque non tunc primo sic actor libelli huiusmodi asserit admittere sed
predicte tres veritates fidei que iam primo celebratos Basilien.
concilii meruere post eius primam presentiam dissolucionem que fuit decrete
unanimi sententia et conformi iudicio omnium patrum qui diversis
temporibus successive in concilio convenerunt. Hec predicta fuit omnium
patrum qui interfuerunt in sacro Constan. concilio preter patrem et
decretorum secta qui fuit mandatum sic primum quod stetit in eo
loco per concilium sibi vocatum alioquin si obedire nollet procederet
contra eum tamquam suspectum heretice pravitatis. Item in decretorum declarata
salutem animarum expediens matrimonium contraxit aut contra eo
futura temeritate violaret vel infringeret ipso iure sicut tamen
suspecta ecclesie. Item cum tamen decretorum fuit declaratum quod si quis
dictum eum in primo obedientia interpellatus infra decem dies post
eo ipso sententiam synodo declarabat eum fuisse et esse notorie
rebellem et pertinacem hereticum et asidue contra fora demum hec
etiam in forma litterarum executorialium contra dictum Budetum
ubi expresse dicitur quod sententia data per ipsum ad citatorum personaliter
expresse concilii contra tamen eum coronata et contra sed
dictum propositum in eum expresse non potest neque minor in maiorem
comparacione in aliam gradum neque nunc auctoritas neque communis
debitum neque aliquam obligatorie necessitatis adhuc citabat
predicta in illa bulla sancte memorie Martini quinti data Constan.
sacro sacro approbante concilio viii kal. marcii pontificatus
sui anno primo expresse habetur condempnatis quoque articulis Jo.
Huss et ecclesia obediencia et fidem ad dictorum sacerdotum ecclesie
preter expressam auctoritatem sacre scripture. Item ibidem ponitur tamquam
pro articulo fidei quod illud quod sacrum Constan. concilium universalem
ecclesiam representans approbavit in favorem fidei et ad salutem
animarum quod est ab omnibus christifidelibus approbandum et tenendum et quod
condempnavit esse condempnatum credendum et tenendum. Nunc tamen prefatum
decretum de auctoritate generalium conciliorum sit expresse de obediencia
ecclesie ac in favorem fidei et ad salutem animarum nulli dubium.

esse debet quod sit fundatum in auctoritate sacre scripture et per consequens
veritas catholice fidei et tamquam certum ab omnibus christi fidelibus creden-
da tenenda et asserenda de 2a autem veritate generalis in predicto Constan
concilio. fecit primam et hoc inditum qui sic voluit legat 2am
3am 7am et lxxam conclusiones in hiis enim expresse efficitur quod papa solo non
potuit dissolvere generale concilium absque eius consensu ymmo nec
mutare tercia sessio de loco concilii nec capelle officiales eius
nec abinde recedent. Ex hiis patet quod tres veritates fidei de
quibus loquitur non sunt adducte post inchoatum processum contra olim
Eu. sed tamen tres licet non tam expresse sunt reperta a prin-
cipio et in Constan et in Basiliensi concilio. Et quod amplius
est hec sunt et hoc iudicium a principio celebracionis generalium
conciliorum primarie crescunt ad primam veritatem de obediencia ac ve-
neracione generalium conciliorum ecclesia tenebit et retro sedem obi
cit quod patet non solum ex gestis eorum sed et ex doctrina Romanorum
pontificum sicut patet in epistola Gregorii ad Johannem episcopum Con-
stantinopolitanum et 2 in registro suo per primi inditione nona
inquiens dicit sic sancta corde creditur ad iusticiam ore
autem confessio fit ad salutem sic sancti evangelii quatuor libros ita
et 4or concilia generalia venerari me fateor ac. Et in fine
eiusdem capituli subiungit Quicumque aliud sapit anathema sit.
Quisquis predictorum synodorum fidem tenet pax eis sit a deo patre
per Iesum Christum filium eius. Itaque sicut Gregorius reputat veritatem
fidei catholice venerari generalium conciliorum auctoritatem et illorum
terminis acquiescere sic et ad presens Leo papa in c. De libellis
dicit ita inquiens luculenter et magna voce pronunciamus
non timeo qui sanctorum patrum et statuta que apud nos ca-
nonum nomine percensentur sive sit episcopus sive clericus sive laicus
si non indubitanter recipere convincitur neque apostolicam sedem ut
catholicam neque sancta 4or evangelia velut et efficaciter
ad perfectum suum recipere nec credere probatur omnia super dicta sub
dampnacione sive assertione ascripsisse videntur ex doctrina apostoli
in epistola ad Galathas qui videns quod Petrus summus
pontifex pro exemplo aliorum prestabat ut non observaretur
decretum factum in concilio Jerosolimitano de non necessaria ob-
servancia legalium asserit quod non ambulabat ad veritatem
evangelii propter determinacionem concilii. Hec autem quamvis alias
extra ... dicta sunt ad ostendendum quam vo-
luntarie actor hic improbat predictas tres veritates falso
testificans nunc primo fuisse adductas
c. 11 mirandum et stupendum ... Unde autem ... nomine

predicte tres veritates fuissent primo declarate. non esset res miranda
licet stupenda cum ecclesia usque ad finem seculi a Christo capite et
per novas gemmatos suscipiat eo aperiente intellectum priorem fide
lium ad intelligenciam earum sacrarum scripturarum certa ut in eius
quoque grato modo ad extremitatem ducitur tanto omne sic adicio
Largius nobis aperitur Jam supra et in isto tractatu et eodem
precedenti satis plene declaratum fuit Item responsum fuit ad illud.
inconveniens quod allegat de dissolucione Senensis concilii factam per
incertum papam ubi in quo fundat se precipue dicens quod hec
hic solo confundit. Basiliense est enim sit prius deductum quod
maxima diversitas in utrisque quia ibi locus pro futuro concilio
fuit nominatus de consensu maioris partis. multimus prius fuit
tenta publica sessio nullus resistit Sed eciam acquiescere
fuit unde censentur consensisse. Martinus predicti nunquam indixit
actus gallicos ponens illud tamen in ... in materia fidei nunquam
demum prodit se revocare premia et in habilitare prius eo
aliud celebrantes Nunquam Senense dixit se derogare declara
cionibus eius fidei factis subvencione et auctoritate generalis concilii
Nunquam aut eius est revocare auctoritate quod pro omnium diffi
initarum decreta et gesta synodalia facta cum in materia
fidei nunquam Item evenit aliud congruendum sub nomine generalis
concilii actu sedente generali concilio nunquam et congregatis
asserunt se constitutum prius plenam etiam per orbem dispersae
vel conciliariter congregata Item et alia multa erronea in
fide que alio in loco explicata fuerunt et in libris autentice
bulis et invenientur. nunquam et postremo cum in materia sint
instituta fuerunt propterea per generale concilium in materia fidei per
duos annos renovatum publice in facie ecclesie suas asser
ciones erroneas et redegit unum mappam ad primaria asserens
cas ad se venit et alias magis erroneas et periculosas conti
nuit faciens expressius capitulum de concilio plus quam extreme los
Senensi facta tempore Martini et de dissolucione concilii
Basiliensis concilii attemptata per olim Eugenium de quo ... dic
sentite narrate fuerunt Sed cum plene non sit finis et eius
ficias et alias vivere potuit adversus non mediocriter
plenitudine Sed et confessio hic facta acceptanda est si
fictorum libelli quod dissolucionem facta est plus quam non asserere
eo posse dissolvere Unum tamen considerans factum et olim Regem
sustulisse Basiliensi concilio ipsa humiliter. si propria veritas
fidei est quod non posset illud absque eius consensu auctoritate
dissolvere monitus quod et nunc nunquam volunt suum renovare

erroneum videat quod deinde scriptum vestris illa decretis as-
serendum esse erroneam nemo iustificare insiciari debet quia nulli
vero licet interimere suum iudicem sive illud extorcare seu pri-
vare vel eius terminare. eo minus tussere
k. || Quinto principaliter probatur libro tercio et quinto per plures
tractatus in quibus ostenditur maiorem potestatem posse dissolvi concilium generale
absque eius consensu. Et quia de ista materia iam facta sunt plures
tractatus qui sunt diffusi et publicati per orbem intencionis est
sufficere sicut allegando principaliter dicta Iuliani ubi errat
in facto veritatem narrando. Quanto de prima racione hic allegata
fundit Iulianus in dicta responsione dignitatem scilicet dicens ad istam
et alias plures allegatas sicut adhuc ponitur provinciales archiepiscopum
Tarentinum dictam restat in primis late applicat iurisdictionem
ac potestatem summi pontificis quia caput sit et princeps ecclesie vicarius
Christi et apostolorum non ab hominibus vel synodis aliis prelatis et
pastoribus preminencie et ei date sint a deo claves scilicet et nunc dictum
sit tibi est petrus et solus in plenitudinem potestatis vocatus sit alii
in partem sollicitudinis et multa similia que eam vel ingenuissima
sed minime necessarium erat recitare. Ita plane fatemur et credimus
separamque in hac sacro synodo concilium dicimus intelligimus ut esse
caput summum ecclesie credat. Et nichilominus ipsum Romanum ponti-
ficem credimus obedire teneri mandatis statutis ordinacionibus ac
preceptis huius sancte synodi Basiliensis et cuiuscumque alterius concilii
generalis legitime congregati in hiis que pertinent ad fidem et ad
extirpacionem scismatis et ad generalem reformacionem ecclesie dei in capi-
te et in membris quemadmodum declaratum extitit per generale
concilium Constanciense catholica veritas ecclesiam Item in tali respon-
sione dicit qualitercumque ergo Romane ecclesie aut potestatis de papa
scriptum invenitur ad particulares quoscumque homines et singulares
ecclesias refertur est sicut et alia multa contenta in tali
responsione que Iulianus illo in tempore recitavit plene satis-
factum esse ad omnia argumenta que hic ponuntur. Responsio autem quam
hic facit ad primam replicacionem quanti valoris sit satis facile
percipi potest intuendo cum consumacionem quod semel fuit legitime
inter virum et uxorem licet non detur divortium usque ad finem seculi
papa tamen illud dissolvere non potest Quanto ad solucionem vinculi
sunt et multi tractatus et alia quam plura vincula societatis
inter homines qui et si ipso consensu dissolvi possunt papa tamen
de plenitudine potestatis ad illa dissolvenda non consuevit intromittere
f. || Sexto cum ipse sit ipsa melius pastor ovis quam agendo
suo arbitrio ipse voluntatis solus vel secundum concilia et indicia
sapientum et quod ipse indigeret. Postea alia quam multa ecclesiastica autem
huiusmodi alibi diffusius commendata quod non hic repetimus

Sed quia subiungit quod greci expresse dicebant se nolle alibi convenire cum
alias nisi in ytalia. Quod tamen constat ex mandato pro festo in mandatis
Juliani in die octobris anno etc xxxvii Et quod expresse prius
erat se venturos ad Budam in hungaria viennam in Austria
aut Sabaudia que sunt loca notoria existentia extra ytaliam si
communis illorum esset electio per sacre concilium dixit etiam Julianus qui licet
greci peterent concilium celebrari in Constantinopoli per facientem unionem
licet etc et olim Eugenius peteret cum quo dixit concordaverat vi
theologos cum dictatione sacre Basiliensis concilium vidit nullo pacto
videri convenire vellem synodum apud Constantinopolim celebrari propter
periculum personarum inibi veniendum cum dicta civitas esset constituta
in faucibus thurcorum et cetera unus uno tamen quia fidei periculum tunc
vertebatur si concilium in ytalia celebraretur. Nam per sex vel per antea per
plures annos in dicta epistola cogitati et in primis Eugenio pre
curabat quod expressius et sedis olim Eugenii colligi poterat vel aliud
tempus facere nec solum abrogandi tantum sacrorum conciliorum et ca
nonibus dissolvendi sed ipsorum sacratissima decreta iure divino premunita
a quibus status pendet ecclesie universalis unitandi et abolendi
Et presertim declarationem illam quod in hiis que ad fidem extirpationem scismatis
et generalem reformationem ecclesie in capite et in membris pertinet quilibet
etiam si papalis dignitatis decretis generalis concilii subiaceat sicut in dicta
Constantiensi diffinitione tamen talis fuisse vere rei effectu post ea demum
Nam ut supra concordatum est olim Eugenius quam diu
vivens greci [illegible] quod etiam amplius sibi credebatur et se
adimpleret dependendum suum statum in prima sessione Florentina
quando in se fuit privilegiando quod diffinitiones ... reprobavit et damnavit predictam declarationem Constanciensis concilii Sed
assumit deinde pretextu unitatis quia ecclesia latina numquam suscipere noluit
suam reprobationem etc aut sicut subiungit quod post tot iniurias
quas debuit dissolvere concilium existere in vite quod alibi de
ductum sunt sed quod dissolvere generale concilium absque causa
contra petitum inobedientie superbie perditionis scismatis mediacionem
gravissimum et scandali Attendat actor si intendat in illa damna
tam assertionem aperta aucte faciamus mala ut eveniant
bona quorum damnatio iusta est Salvator etiam non dicit
quid prodest homini si universum mundum lucretur anime vero sue
detrimentum patiatur aut quam dabit homo commutationem pro anima
Est non certa doctrina quod et si mille nulla etiam diceret
cum posse salvare unquam quibus obligatur tempore venale
peccatum Sed dicit nec in parte supra deductum quod est
concordans quod singulariter Julianus in dicta epistola cogi
tati asserit quod probabat sacra generalia concilia in suam sententiam

unde eciam dicitur quod si non substulisset concilium eo invito meruisset crimen maximum

Tercio quia sicut assumptus est ad hanc vero sectam super preeminenciam nil tribuit quantum tangit preeminencie potestatis quantum vero ad submittendum

quod si episcopus preest quam et papa manifestum est quod actus synodalis eo sicut actus eius toti congregacioni illa necesse est papa solus nec episcoporum aut cuiuscumque doctorum vel aliorum seorsum incorporatorum sed ut maioris partis eorum qui ipsam congregacionem constituunt. Ista enim communicant et diffiniciones synodales placent sancte synodo. Ut ista synodus diffinit aut pluribus vel senioribus actorum tamquam a tota congregacione non autem a singulis statibus precedere ut solus papa sed episcopi et ceteri congregati incorporati ad actus synodales conveniunt censentur vocati in preeminencia potestatis. Nam id quod dicitur incorporatum solicitius habet unum iniunctum territoria et iurisdictionem secundum diversitatem locorum et ecclesiarum habet distincte. Etenim quia extra propria territoria non habent iurisdictionem sicut scimus quod vocati prelati in parte sollicitudinis censentur in concilio una cum aliis iudicare. Nam quia non possent ordinare vel statuere quod extra territorium iurisdictioni non pareret. Sed contra eciam contingit quod solus papa potest congregare concilium tamquam princeps et dictum quod eciam existente papa invito et indubitato absque prelatis vocacione eo invito absque presidentibus suis prout iura dictaverunt et olim Constanciensi concessum est in prima adiectione celebrari et congregari per generale concilium et si imperator esse vellet privari sub pena suspensionis et deposicionis prout declaratur [illegible] et [illegible] deposicionibus facto [illegible] reputacionis [illegible] ecclesie in persona ipse [illegible] allegatam [illegible]. Nam eo tempore [illegible] prout alibi sunt declarata [illegible] reputetur in concilio generali quod in persona summi pontificis [illegible] super concilium sed infra esse intelligitur et quod inquit episcopos in concilio absque capite intelligendo [illegible] non reputatur eciam [illegible] olim Constanciensi concessum est contrarium. Nam per duos annos celebratum est sacrum Basiliense concilium eo invito et absque presidentibus suis et tamen declaravit auctoritate tempore illo fuisse concilium legitime continuatum.

Quarto quia concilium est [illegible] In hac allegacione permittit id quod principaliter continetur in textu evangelii. Nam ex textu eius manifeste constat quod [illegible] ut Petrus veniret ad iudicium ecclesie et demum acquiesceret et obediret mandato nam ipse illi dic ecclesie et si eciam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Si autem iudicium Petri tamquam maius tribunal in quo causam deberet iudicia ecclesie super esset sic qui non audiret eciam non eo ipso per Petrum reputaretur tamquam ethnicus et publicanus quod videbat adhuc

supponit cathedram petri in quo causa fidei examinari posset vnde
quod sic volunt fratres qui non audiuisset ecclesiam eos vero absque
exceptione alia reputandum esse quam petri tamquam ethnicum et publicanum
tamen eruditissime docuit nos iudicium ecclesie esse super iudicium
petri. Attento maxime id quod subiungit reddens causam superius
doctrine dominice vbi enim duo vel tres sunt congregati in nomine meo
ibi ego sum in medio eorum Ex quo apparet quod volunt iudicium
ecclesie legitime congregate non quorumcumque priuatum sed representantis eum in
cuius nomine et eo quod illa verba quodcumque ligaueris soli petro absque
aliis discipulis. Illa vero quecumque ligaueritis discipulis simul cum petro
dicta esse et sic quod petrus sine discipulis vel discipuli aut sine
petro nullam habent potestatem quanto racio ista valeat satis notum
esse videtur. quando sic volunt petro acquiescere debere iudicium
illorum qui congregati sunt nomine suo. Non tamen stat sic quod sanctus
apostolus tenebatur acquiescere iudicio illorum et quod tamen spe-
cialiter soli petro dicta esse notissimum est intuenti. quod presupponit verba illa
dicta passim quod vnanimiter ... omnes asserunt illa verba dicta
esse in persona ecclesie et quod ecclesia per petrum vel significatiue
claues accepit. Quanto autem maioris excellencie potestas quam significata
notissimum est Ceterum autem illa verba quecumque ligaueritis dicta sunt
significatiue apostolis sicut et petro quodque ligaueris non facile quis
respiciet petrum et alios doctores vnanimiter esse dictos. quanto
vero ad alios auctores que hic inducuntur quod in aliis explicatum
ad soluciones eorum nulla dicta sunt sufficiente pertinencia
est. Sed attendere potuit auctor libelli si assolue totaliter
actum et laudabilem laborabat in materia fidei et confirmare vel
infirmare fidem Item si ecclesia tempore edificata solida super
firmam petram. Si ad libitum vnius hominis prestabilis et maius
est degressimo ... notorie difficultatis debet vnita
transmigrare de monte in montem transeundo de Almania ad
Ferrariam Item si tempore illud esse alterum genus prestandi
et ducere in altum rete cum suis ad hoc hominem publi-
catam in facie ecclesie agere hic autem non est secundum mandatum
domini sicut petrus stat in altum ducere aut mittere in dexteram
nauigii rete. sed cum eius voluntatem in sinistram ... Item
licet petrus sit constitutus princeps apostolorum dictusque caput
et rector illorum vnde tamen a domino sunt mandatum quod acquiesceret
eorum iudicio qui congregati essent in nomine suo Item et non
legitur expresse quod discipuli confundent petrum legimus tamen expresse
quod paulus restitit sibi in faciem accedendo ad petrum

-rei memoriam domini amicum diffinitiam quod tale respondeo quod non
recte ambulat ad veritatem evangelii Unde concilium generale non licebit concilio
generali reprobare summi pontificis
Quinto cum plene gerat / Ad istam rationem non expedit multa dicere
Sunt namque falsissime fundata quod quicquid aut papa potest posse
dicitur posse esse vicarius
Sexto cum possit ac debet auctor recipere ad rationem quam inducit
illam modificationem quam primum exemplum recipit ordinatum namque sunt
in clementinarum de electione totiliter constans ne prelati per papam suffer
verit dimitti et quod papa non debet eos suffere absque magna et
rationabili causa que vocata parte primo cognita esset et decisa
de consilio sancte Romane ecclesie cardinalium vel maioris partis eorum
et cum subscriptione Si igitur papa unum iniuste episcopum suffere non
potest nisi eo vocato et causa cognita atque decisa de consilio
et cum subscriptione cardinalium Et hic enim quod allegat illud
minime in dissolutione posse dicitur non gratia sed potius divina auctoritate
Cum igitur licebit summo pontifici dissolvere generale concilium presumit
sunt clerici et clericos generales sive concilium velit eorum ipsum vel
aliquem creatorem suorum / hic defecerunt severitates sententia quod
nullatenus iusta et rationabili causa illa teneretur dissolvere con-
cilium generale ne faciat iniustitiam detractore summi pontificis de
crimine falsi notorie diffamato venio et publice ac in medio
concessio
Septimo si papa / Aliud est dispensare in canonibus generalium con-
ciliorum ubi decretum non requisitum aliud autem in ipsum concilium in-
surgere primo eum concedit summo pontifici Julianus namque in-
supra nominato sermone synodali qui incipit decet et sic
conciliaria aut statuta in nullo derogat potestati pape quin
pro loco et tempore causisque et personis utilitate vel necessitate sua-
dente moderari dispensari que possit Sed tamen non possit ipsum
concilium infirmare seu dissolvere Julianus idem in quam multis locis
sue doctrine attestate expresse (et cum in praefata mysterio Sy-
nodali concitati / probat talia ratione dissolutionem non valere
quia ut predictum est cum papa teneatur obedire statutis ordina-
tionibus et preceptis antiquorum conciliorum in hiis que pertinent ad
fidem scisma et reformationem ecclesie / in capite et in membris
Et si non obedierit punirei potest constat in hiis casibus ipsum
fore inferiorem concilio et concilium maius cum possit statuere
reformare mandare et punire inferior autem leges superioris
tollere non potest ut ipsum primum personam exiguo vel auctoritate
Aliogui implicaret contradictionem conditionis teneri obedire et non
teneri quod potest dissolvere Cum ergo concilium congregatum sit

predictas causas et inter alia statuit sub magna pena quod congregatio
pendente dissolui uel unitari [illegible] ipsa nec illi obedire teneantur
nullatenus dissoluta post. Aliquin ipsi ipsa si post dissoluta non tenentur obedire
Ex quo iuriste inferunt quod ante decretum predictum non valet aut
dissoluto quod sibi inuicem contradicunt
Ex. || Octauo cum secundum [illegible] doctrina sancti thome
suum iudicium determinatum asserit vera esse. In hiis que secundum
speranda est. Attente licet ea ratione quia ipse dicit non sunt [illegible]. Veneranda et cum
humilitate sequenda sunt et augustinus dicit esse dicit ut non sunt ei
Et ut recitat tho. in prima parte q. 1 ar. [illegible]. Ego illis solis
scriptorum doctorum etc. dubia sacre scripture etc. si dicat [illegible]
per reuelationem non ideo credenda sunt de ueritate. In hiis se [illegible]
referendo aliorum dicta. asserit utile. Quod originalia respicit
notissima est cum illa doctrina [illegible] cum illo [illegible] in aliquo
documento de alio fecit [illegible] [illegible] et illa lex [illegible]
dicitur aut utile. Quantum ad originalia respicit quod ut supra alle-
gatum est in [illegible] actione concilii Calcedonensis ista scriptura reperit
regula quod ut ab [illegible] synodali non liceat appellare [illegible]
est fidem. [illegible] qui post ista capit [illegible] [illegible] qui uero aliter
capit anathema sit [illegible] et [illegible] [illegible] clericorum statum re-
impius atque sacrilegus est qui post tot sacerdotum sententiam opinioni
sue ad iudicandum relinquit [illegible] cum post ueritatem receptam
ad alterius destruit [illegible] [illegible]
appellare non licet esse reperitur diffinitum actione [illegible] concilii
tali [illegible] Iulianus [illegible] ut [illegible] est [illegible]
sit dictamus esse sacri [illegible] concilii [illegible]
[illegible] quod debet annullare et [illegible] appella-
tiones interpositas [illegible] [illegible] ad eum. A summo [illegible] [illegible]
[illegible] uel commissarios aut iudices [illegible] debet [illegible] mandat
omnibus iudicibus et commissariis sub [illegible] pena excommunicationis la-
te sententie ne [illegible] illis procedere audeant [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] concilium dicentur [illegible] deputati ad procedendum
[illegible] sub penis formidabilibus cum appellatis ad sedem aplicam
uel ab [illegible] restituendo a summo [illegible] in generali [illegible] [illegible]
[illegible] uel per commissarios et iudices [illegible] de-
[illegible] [illegible] deputatos [illegible] omnibus que [illegible]
[illegible] sunt concordata [illegible] [illegible] in [illegible] Cal-
cedonensi [illegible] diffinitum quod a [illegible] synodali [illegible] ad sedem
aplicam appellare. Ad allegationem [illegible] [illegible] iam
supra fuit [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] synodorum ut originalis [illegible] esse demonstrat

Nono cum generale dignitatem tocius ut premittitur tangit sue
in dicta responsione Sinodali Cogitanti, quod generale concilium ut premittitur
congregatum de statu potestatis universalis ecclesie que est immediate a Christo et
generale concilium representat sufficienter in ipsum generale, sed pocius continetur
in eo et sit ipsum concilium supra papam et cunctos alios fideles quem
admodum per quemvis quod subiciat se alteri per quas servitute et non potest se
ab illa subiectione eximere ut potestatem sui superioris dissoluere sint
ipsius superioris consensu, esto quod a principio fuit voluntarium et postea
fit necessarium et sic non intelligenda sit sua concordia quod concilium
per Romane ecclesie auctoritatem sicut et robur accipiunt Robur eminenter
accipiunt ut congregetur sed ut congregata potestatem iudicandi
et statuendi a papa accipiunt hec in dicta responsione Cogitanti
Cum autem sophistice iudicium soluitur et manifeste repugnat de
predictis argumentacione declaracione Constanciensis concilii que ex eo quod generalis
Synodus potestatem a Christo immediate habet ad papam manifestum est
autem quod potestatem Christi superioris sui non potest revocare.

|| Decimo secundum omnes, licet verum sit quod papa sit constitutus super gentes
et regna ad corrigendum et puniendum, id quod iure divino de peccatis
mortalibus animadvertat auctor Si papa iuste ageret si diceret se privare
aliquem regem vel principem regno aut principatu suo contra
sit ecclesie si procederet contra aliquem falsarium sibi plenariam iu-
risdictionem facta sicut olim Eugenius fecerit contra Basiliense concilium
si procederet contra oratorem suum confessum publice ut pretendit de
decretum falsi non isto non impetrare constitutus per gentes et regna
de papa loquitur premissa

|| Undecimo cum papa, ponit multos casus possibiles contingere,
quibus expediret generale concilium dissolui licet nullus applicaret
in practica ista ad sacrum Basiliense concilium posset preterire cum
sed quia facere videtur suspitionem, Quantum ad primum de bo-
lencia olim Eugenii iniusta prima dissolucione volens se excu-
sare allegavit tres casus videlicet primus orator olim Archiepiscopus
Tharentinus qui de vocacione in crimine falsi ore proprio erat
convictus mandatum fuisset sub iure iurando non exire papam
dominum ac quod in generali congregacione attemptatum fuisset eundem
per vim ad carcerem trahi et quod unus nuncius ad eum destinatus
cum literis fuisset in via interceptus, Sacrum vero concilium ad
ista iam respondit in Sessione et epistola Sinodali etiam
sua, quantum vero ad alios casus quos allegat possibiles sacrum
dicit quod nullus eorum impost contigisse sacro Basiliensi concilio,
Quartum autem tangit possibile esse ut concilium celebraretur
in heresim, Nullatenus dum in ipse dicta Sinodali responsione

Cogitati quamplures dixit et docuit ut iste tamen quod cum illo in tempore
nunquam fuisse admissus. Et namque sic quod summus pontifex solus in concilio moveret
et specialiter errare concilia reprimeret. teste scriptura actuum apostolorum
quare Et visum est spiritui sancto et nobis. Item et quod concilii auctoritas
cuncti sacre scripture comparatur et quod generalia concilia ut evangelia
ecclesia sit veneranda et quod blasphemia est si quis neget summum pontificem
dictas [illegible] canones et decreta conciliorum et quod generalia concilia
vel aliud iudicare et arbitrari possunt. Item quod hereticum illum fateri debemus qui putat concilium generale
ecclesiam catholicam vel reputare aut in hiis que ad fidem seu ad
honores morum pertinent posse errare. Item et nequaquam illud dicere
confirmat quod aliquod generale concilium legitime congregatum invalidum sit
aut errare posset quia si hic pertinaciter error admittetur tota
fidei katholica vacillaret nec aliquid certi in ecclesia haberemus quia
vera roma errare potest unum errare potest et reliqua. Quod vel
in certa tempore. Secundo et quod tamen de se non est ad
impossibile presupposita veritate sacre scripture et determinatione facta
per ecclesiam in conciliis. Constat hec cum dicto sit statum non potest
quod omnes fideles ac etiam summus pontifex teneatur acquiescere de-
terminationibus et obedire mandatis generalis concilii et quod electi de-
terminationes sapiant heresim et mandata contineant intollerabilem
errorem quia nullus tenetur deservire salutem credere. Et quod hereticum
est aut facere id quod [illegible] petrus cum sit dixerit
se esse in medio congregatorum in nomine suo. at cum illis
qui docent omnes gentes quousque est propter hoc conpedito
quod patres in synodo convenientes quia sunt liberi arbitrii nec non
contrarium conformari potest errare. tamen secundum quod est cum illis et in
medio eorum ut quod possent declinare prius non faciat invita
semper confirmat ab omni errore culpabili nec permittit eos er-
rare in synodalibus diffinitionibus et mandatis tenetur aut quod
omne cum ipsis fratribus secundum permanet congregati in nomine suo et
tamen permanet secundum necesse est dicere quod congregatio eorum est
generale concilium licet ei dicendum est generale concilium sed potius
conciliabulum aut scismaticorum conventiculum. Si quod non est
in medio congregatorum secundum quod permanet veritas generalis
concilii, omnis securitas est quod nunquam labitur in heresim etiam
nonnulli doctores asserunt licet maior pars prelatorum heretici essent
quia permaxima differentia facienda est inter conventionem sy-
nodales et particulares singulorum actores licet de hiis non amplius
est dicendum cum alibi satis sunt probatum diffuse. Secundo dicitur
quod exemplum de [illegible] Ephesino non probat casum de quo hic
intenditur. Nam cum libertas sit unum de principiis substantialibus

in generali concilio. ubi spiritus domini ibi libertas. eo ipso quod
libertas cessat ibi non est generale concilium desinit esse.
et ita videtur contigisse in Ephesino concilio secundo locum
non enim legitur antecedere quod episcopi et alii ibidem congregati de
liberatione primo habita mature pertractata in primis quemadmodum
quemadmodum fit in generalibus conciliis pronunciaverunt generaliter fecerunt
illam hereticam diffinitionem sed bene legitur quod perterriti prelati
terrore penitus gladiis evaginatis super capita compellebantur
subscribere illam assertionem quam condemnaverant et obtinere cona-
batur qui violentiam faciens tenebat principatum itaque primo
ibi cepit esse unitas generalis concilii per tota substantia de
assertione erroris et quia primo ibi fuerat generale concilium ut
illa diffinitio que obtenta erat per coactionem ab omnibus
repudiatur. Nec legitur aliquid aliud ibi ultime dif-
finitum fuisse quod dicitur taliter reprobatum esse illud concilium
Ephesinum dicitur quod latius dicta alium evangelium et qui segna-
ces vix tantum unum imposuerunt sacro Basiliensi concilio
alia heresim vel errores nisi quod sustinent ac defendunt supe-
rioritatem declarationem sacram in Constantiensi synodo et auctoritatem
generalium conciliorum quam in tantum abhorrent quod sit frequenter
commemoratum est quam per primam diffinitionem conati sunt penitus
cassare damnare et reprobare nec mirandum predicatur quod non
desperaverunt sed suo proprio intellectu quem Basilienses sequi
generarent sicut namque demonstrant contra legem Moysi et
prophetas iudei proprium intellectum suum et Saraceni contra
legem et evangelium Christi et heretici contra multos passus
sacre scripture Christi et nostro tempore falsum intellectum demonstra-
verunt in facto heresis in regno Bohemie contra doctrinam
illam evangelii nisi manducaveritis carnem filii hominis et
biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis sive
sacre communionis. et illud desperatio illorum errorem reprobat
evangelium ipsorum proprium intellectum quem demonstrabat
in facto Christi sive intellectum quem Basilienses monstrant in facto
et conformius secundum verbo dicte declarationis desperatio
vero desperatur et relinquunt dei aut similis tunc. adeo
desperationem intellectum semper debent semper approbare sue
declarationis sed utique colorent qualis fuit intellectus
illius desperatores aptissime monstrat ipse olim in sua
epistola quam vocat suum dogma sibi namque esse

asserat tamen pro veritate fidei catholice sed pontifice fuisse a deo constitutum super vniuersam ecclesiam diffusam per orbem terrarum vel generaliter congregatum

x .11 Quod decimo ecclesie / In hac racione asserit errorem renouatum per olim Cle. in sua adhesione et continetur in bulla. deinde nomine dicitur quod admittitur papa dicere se monere et compescere et tacere quod sicut viuere de multitudine centurionis aut similis cuius qui dicebat dicebat illius dico huic vade et vadit et alio veni et venit et seruo meo fac hoc et facit In illa namque asserebatur quod cum omnia pura consilium nullius summo pontifice papam ipsum ponere requireret solum tamen legale dicitur quod ipse consilio superior posset illud pro libito regulare Auctor huius racionis indicat quod aut sic viuere sit ad dictam deliberacionem concilij contrariam quod papa tenetur obedire vel genuali et hic dicitur quod admittitur papa consilium dicere se monere et facere

a x .11 .12 Decimo tercio contra papam / Hec racio nititur falso fundamento Scitur enim omnibus quod quanto rector predictus magis se conformat in ordinationibus suis cum iudicio sapientum tanto maiori vtitur potestate et quanto ordinat aliquid preter aut contrarie eorum iudicio tanto maiori potestate vtitur Vnde cum hec potest in die commun iudicium in unica vtitur potestate Excedit namque omnes apostolos eorum quoque imitatores conditores Et vbi est illud approbatissimum dictum integrum esse iudicium quod plurimorum sententijs confirmatur nisi sententiam sacre scripture contra inueniret Ubi scilicet vbi multa copula Est namque magna differentia quod papa aliquid diffiniat vel mandet antequam concilium congregetur vel quando est celebratur Cum cum adsunt vocati prelati et alij sapientes ad generale concilium Ut ibi deliberent super rebus ecclesie et quod deliberatum fuit illud diffiniatur et tradatur execucioni quod firmum est iudicium ipsorum plurimorum sententijs confirmatur Certum est quod tale iudicium facilius acceptabitur ad execucionem Et rector per tunc maiori vtitur potestate quando preter ordinaciones et mandata absque difficultate tradentur execucioni Immo si papa intelligeret quod rector esset pro libito voluntatis non autem secundum iudicia sapientum maximus vellet pergere eo ipso preberet causam rebellioni Secundus autem est cum non est congregatum concilium quod tunc papa non censetur refutare iudicia illorum cum non omnes vacauerit ad deliberacionem Et conuentum ad hoc non est necesse plura dicere quoniam iam fuit declaratum secundum supra

Constanciensi concilio. Ubi eciam fuit declaratum quod erroneum esset
tenere aut dicere quod Romana ecclesia sit super alias ecclesias aut conci-
lium generale. Sed quod illud catholicum est quod primatus summi pontificis
se extendit super alias ecclesias particulares. Et quemadmodum superius
fuit commemoratum magna differencia est congregare concilium et
dissolvere quia cum congregacionem concilii quia nullum est concilium papa
non est subiectus sed congregatum quod congregatum est quia habet suam pota-
tem in mente apostolus super omnes fideles cuiuscumque dignitatis
etiam si imperialis et in eo potestas illius ecclesie continuatur cum papa
sit illi subiectus. Ideo non potest dissolvere illud absque omne consensu
12 Maximamque doctrinam / honestum fuit ut actor tunc
temporis attendisset ad doctrinam evangelii que multo maioris est
quam philosophi vel cuiuscumque alterius de politia humana
scribentis / magnam quippe differenciam salvator voluit intelligi
inter principatum ecclesiasticum et secularem. Unde cum questio esset
inter discipulos quis eorum videtur esse maior salvator per
mitacione humanum differencie inquit reges et principes et re-
ges gencium dominantur eorum et qui maiores sunt potestatem
exercent in eos maior fieri et minister vester et quicumque
voluit inter vos primus esse erit omnium primus servus sicut filius
hominis non venit ut ministraretur ei sed ut ministraret et
daret animam suam redempcionem pro multis comparare vero potestatem
simpliciter ad captandum aliorum opiniones non est loqui confor-
miter ad evangelium Iulianus etiam in suprascripta dicta inpone
Caritati dicit quod in re est disparandum corpus ecclesie aliis po-
liticis corporibus unitatem et simplicitatem quia in medio
huius corporis est spiritus qui ipsum regit ut careat alia at
politica corpora humanis et variis voluntatibus gubernatur
12 Et pergit Iubente non est magna differencia. Unde sic legitur
in libro numerorum ad imperium domini filii Israel proficiscebantur
et figebant tabernaculum / hoc est quam nubes elevabat
se de tabernaculo tunc movebant castra et quando
descendebat super tabernaculum et stabat / tunc filii Israel
stabant manebant. Et istud quod in actibus tunc agebatur
vocatur in textu imperium domini non autem preceptum moysi
12 Multa alia ponit dicit / Ad ista multa que dicit
sic velle tamen maiora aut ipse nota scire sic alle-
gatum est supra Iulianus inter in epistola Caritati dicit
quod ipse non oportet allegare iura antiqua quia magnum
oporteret explicare volumine si singulorum dicta et
argumenta in re dum proferret vellemus ea ponere

ad cupiditatem curiosas et contemptuosas vocabulo correctores
ecclesie vltra nigrum tamen Constanciensis congregata diffiniunt hanc
passionem et loquitur de illa declaracione quam ipsa abcolere te-
netur generali concilio sancta quod iam eciam semel sicut
articulum in concilio Constanciensi audiui non permittendum est quis
cupiens nomine glatur synodi determinacionem allegare pro-
pter racione dignitatis et numeri personarum qui in sacro Constan-
ciensi concilio conueniunt vt tamen prius tactum interfuerit ...
papam et cardinales plures patriarche et archiepiscopi episcopi
et abbates quam plures doctores et plurimi in dignitatibus
constituti seu alias viri notabiles tamen nullo indicto illorum
potuit stand... cum argumentacionibus contentis in isto li-
bello ... magis per ... ponitur de iudice ...
processus publice hec maius determinauit nisi destructis eo-
rum iura et raciones de quibus hic fit mencio et alios
ampliores per dubium commodo ... et fortes ad oppo-
sitas que prouidebat forte dicta declaracionis vnde et ante
de indicacione hic illic ... esse quod et sciunt doctores
audienda non ... argumentacionibus contra dictam declaracionem racione
... illi resistencie habitis altercacionibus et disputacionibus
et disputacionibus super ipsa materia ita vt ... cedule
... ... vtrumque sicut ... ... et ...
prout legitur in libro ... illius ... vnde ... hec
determinata sunt pronunciata non solum in vna sed in diuersis
sessionibus et in secunda ... quod cum primo resistebat ...
... ... vnde nullo ... dici potest quod ...
... facit iudicio Reuerendissime Synodi ... quis
semel indicata ac ... disposita reuoluere et probare
disputacione contendit ... racione ... facte ...
quod declaracionis ... et Johannes papam et Bnedi-
ctum qui in suis obedienciis regnabant sunt depositi auctoritate
eiusdem concilii Constanciensis ... et Martinus papa quintus ...
eius auctoritate fuit electus ... si dicta declaracio vera non
fuisset synodi acta per illud concilium plenum robur habere
non censentur. Videat ergo actor quatenus se ponit ...
... determinatorem arguendo ... et ... loquitur in epistola
sua ad ... que incipit ... ... Iudicat enim
se generalis Constanciensis respondit sacrosancti Basyliense concilium
si illud verum fuit ... Nemo enim dubitare ... est an
illud ... fuit ... et quid ibi decretum fuerit ...
siquis dixerit decreta illius concilii non esse valida fateri
necesse habet priuacionem enim Johannis factam vigore illorum decretorum

non valuisse quia illa non valuit nec etiam ipse martinus tenuit sed
facta illo adhuc superstite cum martinus non fuit papa tunc ut
s. v. est si contingit illius concilii decretum et reliqua omnia ipsius concilii
decreta valebunt quia eadem ratione vacillat fides unius concilii
vacillabunt et reliqua omnia ipso argumentatore teste augustinus
et habetur ix di. c. si ad scripturas quod est fides et omnia ecclesie
sacramenta titubabunt si derogatur unius concilii derogari de-
bebit. Est et aliud contra nos minus hoc concilium quod nullus
predecessorum cum precedentibus tangat semper sic re-
stituere generale concilium vel ecclesiam representans habuerunt quod
suum propositum defendendi. Quodcumque finiunt de beata
eterne conseruabunt tamquam absque et erroris culpabilis oppor-
tet ergo examinare illa que ... casus tamen illis temporibus
erat reprobata ... que in fide aut in moribus
errasse loquuntur quia fides tamen illius patris constantiensis concilii
tunc errores ... in regno apposuit se ... ad
...
tamen nullo sedente sigismundo ... clare memorie tunc
rex romanorum qui fuit protector illius patris concilii tunc habebant
... ecclesie generale ... reportabit nomine ...
... imperatorum regum et principum ... qui
illi concilio acquiescentes uniti fuerunt et decretis eius
obediuerunt et martinus papa v. qui in ultima sessione
illius patris concilii expresse approbauit et ratificauit omnia
et singula determinata conclusa et decreta in materia
fidei per illud sacrum concilium conciliariter ... tenendo ea
et inviolabiliter observare et nunquam contravenire ...
~~...~~ ... magis ratificata ... pro ...
quod ... assertione sequitur cum ... ipse est
notum ... auctor ... se velle allegare illa iura
que dicunt ipso esse obediendum ut ... et quod non debet
membra a capite dissidere ut oportebat cum primo alle-
gare illa iura que non inmerito sunt ... quod ipsi
obedire tenetur generali concilio et quod si ... generali con-
cilio ... alia ... sub nomine generalis concilii
... iudicatis ... auctorem scismatis
et cum dathan et abiron scismaticis ... iudicandis
12 Ad contra breuiter respondetur. Omnia presuppositum quod in ...
... non fuit status ecclesie
decoloratus aut ... sed augmentatus et decoratus
ut videtur se vera loqui presupponit illud quod in rei veri-

negetur esse scitum contra nisi cetera causas translationis illarum fuisse
p(ro)priam ut refrigeret synodalem congressum, tam eo super
primis in citatorio contentis inchoato ut decreta non contem-
pnantur ut conculcet auctoritatem generalium conciliorum. Et ut repro-
betur et contempnatur predicta declaratio facta in sacro Constan-
tiensi concilio que patet per ipsius processum. Est secundum quod asserit
unionem Grecorum stare ad duos menses secuta est predicta de-
claratio quod confusse audiebatur esse ecclesie statum ecclesie testatur
est sicut in duobus locis stare a decem annis et cum in pro-
pria mala inposuit caritati supplicatur multi quod non loci
iunctam quam commendat decretorum concilii Constantiensis quanta
exposuo. quanta mala in ecclesia nunc et futuris temporibus se-
quuntur non narrare posset. Testatur et precia quod ut supra
commendatum est in decreto pri[illegible] dicit cum sit decepto olim
amplius observat autem et quanto sacra benignius et mo-
destius agitur cum tenacibus in suo dissolucionis proposito
sentiat et quanto excommunicationis sensus colligi potest nisi quod
pridem videtur nisi ut ecclesiam persuadet suppositam sibi et suis
temporibus faciat non solum abrogandi statuta sacrorum conciliorum
ut ea pro libito dissolvendi sed et post satisfactionem decreta
quod dei promulgata a quibus status pendet universalis ecclesie
irritandi et abolendi et presertim decreta tunc illud quod in
tempus que adhuc exspectationis persistat et generalem ecclesie re-
formationem in capite et in membris perinde quibus ecclesie spiritualis
dignitatis decretis generalis concilii subiciuntur Et quibus
quot quanta mala et scandala et nunc et in futurum
succedere possent satis omnibus liquet et in prefata impo-
late exprimat. Quo vero ad decoram et magnificentiam
de qua ibi loquitur in ea quam asserit sibi secuta unione
Grecorum supra sunt commendata doctrina evangelii quod
predictis quod si cuilibet licet et quod predicit quod olim
In unione sepius Grecorum et Armenorum prout dicit
redupsit ad unitatem ecclesie ecclesia ac fide catho-
lica faciat detrimentum per eo cuius unitatis determinatis
ipsarum ecclesiarum in sacro Constantiensi concilio finaliter condemp-
nando In illa qua infra prosequitur arguendo de
decreto questionali sed cum que sunt manifeste nullius
valoris et eius intentionem fundit unque cum sacro concilio
Basiliensi intendebat perfingendi allegantes quod tunc unio
Grecorum ut cuiquam sibi maximi boni quod pretendit
Detrimentum dat ad contemptum declaratoris predicti concilii

Costan. quia sustinenda sunt patet in corpore scriptus preter
obtulerunt se conformatiuos usque ad mortem nec intendere
ad vnionem creatorem etiam corporis statum reformacionem simul cum
ut actor huius libelli ingerit in concilio constanciensi po-
test fieri vnio et reformacio simul et si predicta vnio iusta
causa etiam fieri mutacionem loci dependisset tamen peteret
qualiter ut textus presentis dispositionis manifeste licet vnum quod
habet duo videlicet intendere ad creatorem vnionem et reformacionem
etiam ipsius quod concilium se fecit et in concilijs lateranensi
et lugdunensi olim . Si vero sub colore trahere ad suum
quod eciam omnes fideles publicat quod congregacionem sacram
celebrare debere et pro vnione creatorum et pro illius tribus opinibus
temporibus sacre baptismi concilium fiat congregatum et cum iam
congregatum antiqui fecerit licet facti nullum decretum ibi nositur
factum de ma reformacione nisi illa . vocet reformacionem qui re-
probauit veritatem facti declaratam in generalibus concilijs.
12 Ad id quod dicitur et vnum defendere possit inter se clare
aliud ... eodem videlicet quod precepti legis diuine certa
que illi qui ea seruare tenentur iusta videtur recipiunt ...
tacionem iuxta suum arbitrium Et si generaliter intelligat solum
quod habet si eciam pro expedire videatur hic vero diligere deum
primum ... filo vero sanctificabis diem sabbati precepit
et ... non mechari non ... fraudulenter
ex iure ... aut ... falsum testimonium
dicere contra proximum et ita de alijs diuinis preceptis quo in
absolutis dici possit sicut ... docet in li. de precepto et
dispensacione in quibus precepta decalogi solum deo dispense
sunt proprie in quibus vero ut ipse dicit aut videtur omnia
subiuncte dispensacioni precepta. Exempla vero que allegat
de homicidio et de mato proprio facto habet locum quod de
illis expressa reperit determinata et doctrina in lege diuina
sed in alijs vbi non reperitur ... expresse prohibitum
non licet facere eandem interpretacionem docet eciam salvator quod
nisi iusticia vestra habundauit plus quam scribarum et
phariseorum non intrabunt in regnum celorum Et de illis
scribitur quod ... mandata dei ad literam nec docebat
illa esse impedienda ... iusta dictor
quod libelli huius ... in ... si eo modo
quo ... interpretacionem mandatum legis diuine ipse
patet ... decreta quibus hic ... sed in decretis

patrum Constan(tiensium) et Basilien(sium) conciliorum in illud repugnat quo ca-
veatur ut ipse liceat dispensare generale concilium contra diffinito
sicut in lege divina cavetur quod licet extraneas iurare vim et
quod iudices maleficos tamen non paciantur Secundum autem est de
legibus Regni in coronacione ad regem dicto sic tunc doctrina
tamen non concurrente sed potentia vel potestate habet illas finales
decreta non expresse in decretis patrum conciliorum diffinitur
quod ipse est qui potestatis custodire et exequi debet canonice generalium
conciliorum / et in multis eorum ecclesia habet quod si eorum statuta
habeat tamen irritum et inane. Primo ut supra est eorum cum
si non obstinet indicitur pena suspensionis et depositionis etc.
Ut de exemplo iam unum est exemplum non dissimile
aeneo. multum differt appositum illud vaga mandatum fuit ergo
ad certum usum inflictorum vz ut aspicientes in eam serpentum mor-
sibus sanarentur Et quamdiu fuit veneratus tamquam reliqua sancta
permissum est in illa debita veneratione et tempore indicio et tem-
pore regum sz ut ut legitur existente ydolorum cultura sicut et
ydolis adolebant ei incensum vocabantque eum cultum sibi deo
debito Unde Ezechias qui dissipavit excelsa contrivit sta-
tuas et succidit lucos confregit simul cum illis serpentem eneum
et multum abhominatur reformationem qui assimulat se ea ab
omnibus adolentibus incensum serpenti eneo.
§ 12 Secundo videtur eorum allegata in themate dicti respondere multa
supra commendata sunt ex doctrina vel et aut subiungit
quod decrevit concilium Basiliense ut Constanciense intelligendum
est quo dictione ipse et quo ad allegatorum expresse con-
cilii declarationibus utriusque conciliis quae habet ut si ita
obedierit condigna pena subiaceat et debite puniatur
et ad alia iuris subsidia recurrendo vel et dicebat contra supe-
rioritati quod summi pontificis per concilium excommunicari et per
consequens quod ab eo abhominatur ab omnibus fidelibus repu-
tandus est et ethnicus et publicanus [illegible]
ignorari Archiepiscopus Ravennas quod allegat in libro contra
aliorum effectum [illegible] dictis affirmationibus et ut supra
allegatum est non aufferet summo pontifici potestatem ad ea in
quibus concilium non resistit libera dispensandi facultas ex
urgente necessitate sed evidenti utilitate sed ut quod et
apparet nebrarunt cum his argumentationibus ~~defendit~~
~~ea ratione~~ de causa iusta vel iniusta quod manifeste constat
ex [illegible] quod defendit ea ratione prodit se dispensare
concilium ut non eorum procederet vel eorum oratores fuit decime
falsi generatio dicit non ista iusta vel iniusta causa ab.

rogandi quod omnia decreta Constanciensis Basiliensis conciliorum
in forma qua ad intelligendum quod qui contradicat doctrine gra-
tiam conplatoris decreti contradicit determinacioni universalis eccle-
sie. Ita vero est mediocris consensio quo quis sic dicit doctorem
in iure canonico (notum siquidem est frequenter reprobari doctrinam
apud eos qua non solum ... sed Augustini et aliorum sanctorum
doctrina subicitur determinacioni ecclesie. Consistit namque Augustinus ingenti
...al non possum neque debeo sic in maioribus meis. Ita
in tanti viri opusculis meis nulla contineri que possit
iuste mordi et nulla temeritate culpari

12 Ad illud decretum etc. Dictor libelli quinus laudat beatum
Johannem Polonie ... est quod ibi non
nulla ... sunt ... non repetuntur quod aut ...
vigeat ... esse ... concilii Constanciensis voluisse
... pape in preiudicium fidei etc. Hic bona
... est ... quod illi ... nequaquam intendebat ...
... fidei vel ... fomentum ... ut quod
... scisma et ... celebracione generalis concilii
... hoc ... quod frequens generalium
conciliorum celebracio agri dominici ... cultura est
que ... et ... errorum et scis-
matum ... et ... conciliorum disformata reformat
... ad fructus uberrime fertilitatis adducit
quod quod illorum neglectus ... disseminat atque fovet
... qui dictor ... illorum ... intorquet ...
sensum intelligere debuit quod non in ... sed in multis locis
... et ... inquit in ... racione
... ad oratores ... olim ... de decretis Constanciensis
concilii ... dubitare oportebat. Et in hoc ... con-
doctrina ... ad multa ... in hoc libello alle-
gata ... dicat ... quod aut ... de aliqua
... synodi aliquibus dubitacio nascitur ...
... quod non ... ad ... capitula ... esse ...
non ... Nam de Constanciensi synodo aut de
eius decretis nulla est dubitacio. Synodus illa autentica
est et eius ... decreta eius autentica ... et
... ut nulla egeat declaracione. Ita aut sy-
nodus ... est et ... concilia. Si
aut aliquid de intellectu gestorum illius synodi dubitacio

dicitur cum ista non sit congregata que catholicam representat
ecclesiam ipsius iudicium esset exspectandum. Ultimo ad confir-
mationem de capellis illud non licet loquatur aliquibus episcopis
post eleccionem synodum celebrantibus qui volebant retractare sta-
tuta universalis synodi Constantinopolitane, quod si tunc temporis ali-
qua alia synodus universalis actu congregata fuisset et de gestis
prioris synodi aliqua ambiguitas fuisset orta pro eius
dubio ad illius universalis synodi determinationem recurrendum esse
dixisset concilium et pro iudicium indicto synodi remisisset
qui plus dicat de talibus loquentes quod de universalibus sunt
cepisse constituta si et nec illa deserunt quousque presumpserat
absolvere quos ligaverunt et ligare quos absolverunt. Certum
quod maximum pro testimonio quod in dubiis talibus determi-
natio universalis conciliorum iudicio generalis synodi non autem summi
pontificis standum est.

i. 12 Sexto principaliter etc./ Hec de sexta patet per predicta et ultra
hoc, si ordo tractatus volens persuadere sacrum Basiliense concilium
fuisse translatum in Ferrariam pro ipso consilio et refert pro auctori-
tate Io. Palomar superius pretenditur de qua materia et decretis
libri quod vocatis de dicto Dilecto et decretis allegatis ad predictam
ostendendo id esse falsum prepedetur. Cum alio in loco de ista
materia sunt diffusius quemadmodum eiusdem demonstrando
sacrum Basiliense concilium per olim Eugenium numquam fuisse translatum vel
dissolutum, nec de plenitudine potestatis nec presidentia consensu, cum omnino quod
talis attemptata dissolutio esse includit contradictoriam con-
tra se multipliciter maxime penitus quoque introduceret scisma
pernitiosum in ecclesia dei sapit errorem et heresim etc. et quod
in allegacionibus doctrine fundate fuit de cardinalis Panor-
mitanum factis et publicatis in dieta Francfordensi secunda ma-
teria certissima et confirmacione sacri Basiliensis concilii sunt
plenissime demonstrata.

k. 12. Et premissis dictis 10./ Premisse glose Anchiarani que
sequuntur plenissime iudicio sancte synodi Basiliensis et
integre veritate sapientis luculenter constat auctorem huius
libelli quamvis ille sit in tota conscientia sua quod infide-
lis eius catholice arguatur emulator contra doctrine
sacrati Anchiarani olim presidentis cardinalis Juliani
Basiliensis synodi presidentis cuiusquidem doctrina ipse fere
per vii annos tamquam veritate fidei catholice predicat defendendo
oppositum cuius errorem. Cum quod illius doctrina tamquam synodali
doctrina sacri Basiliensis concilii concernens sunt quod acceptata
tamquam catholica in ecclesia dei actor libelli huius etc.

si esset Iohannes vel angelus tamen anathema et praedicator
ab omnibus fidelibus evitandus et arguendus. Unde doctrina apostoli
ad Galathas licet vos aut angelus de celo evangelizet
vobis praeter quod evangelizavimus vobis anathema sit. Sicut praedixi
et nunc iterum dico si quis vobis evangelizaverit praeter id quod
accepistis anathema sit. Et item ii c° Christus peccati minister est
absit. Si enim quae destruxi haec iterum aedifico me ipsum
praevaricatorem constituo. Item et Io evangelista praemonet in
doctrina primo acceptata. Videte vosmetipsos
ne perdatis quae operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis.
Omnis qui recedit et non permanet in doctrina et filium et
patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam
non affert nolite eum recipere in domum nec ave ei dixeritis.
Qui enim dicit ei ave communicat operibus illius malignis etc.
Scripsi vobis ut in diem domini non confundimini

Iste tractatus cum scriptis totus et plus et heterogeneus puto suffecit tamen non narrat scita omnia sicut erant gesta

Tractatus venerabilis doctoris domini Johannis palomar archidyaconi Barchinonensis Sacri palatii apostolici causarum auditoris cui omnia acta basilee plenius constabant cum ibi presens fuit

Non fuit moris mei et cum adhuc iuvenis eciam allegacionum
cumulos facere et a latibus querere ut plura talia nominare sed
stricte disputacionis aciem ad punctum dirigere quibus et cum non
pluribus sed quanto efficacioribus possem racionibus concludere quanto magis
sic agere oportet hac etate qua ut verbis utar beati Jeronimi Decet autem tuorum
attrito sale siccata et luxuriantes flagella vineas falcibus reprimere
ut eloquencie torrentia non verborum pampinis sed sensuum quorumvis
expressionibus magis redundent.
Accesto inde de eius scriptura duos fontes catholice veritatis et pura inde non curatur
scribere et illa verbis ydoneis explicare
scribere et dicere ad expedite clarum est
quod sit cum parcium existat et dicere ad expediendum clavium est
quod domino eugenio qui summus ad cathedram petri assumptum et per vota
concordia ab omnibus patribus habitum et ab ipso concilio basiliensi et concilii
unitatis illius a nemine potuit iudicari ix. q. iii. Nemo iudicabit
primam sedem, neque enim ab augusto neque ab omni clero neque a regibus neque a
populo iudex iudicabitur, et in c. sequenti, aliorum hominum causas deus voluit
per homines terminari sed sedis istius presulem suo sine questione reservavit arbitrio
voluit beati petri apostoli successores celo tantum debere innocenciam etc.
que leguntur in eo et capitulis subsequentibus, possit et allegari quod scriptum est
Ezechielis xxxiii c. ubi de eo qui est super specula constitutus dicit dominus quod si in officio
suo negligens fuerit et per eius negligenciam anima periat sanguinem illius de
manu speculatoris requiret et sic non propterea tunc sed eo certe quod suo
iudicio reservat deus punicionem culpe super specula presidentis, allegatur
et ad hoc ystoria de Symmacho papa que habetur xvii dis. ubi episcopi illi
sancte et vite sanctitatis dixerunt Romane sedis antistitem minorum
non subiacere iudicio tandem omnes synodaliter congregati dixerunt
Symmachus papa sedis apostolice presul ab huiusmodi apposicionibus impetitus
quantum ad homines pertinet sit immunis et liber cuius causam totam deo iudici
reservamus, allegatur et quod de marcellino legitur xxi dis. Nunc autem quod
quod congregato concilio fuit sibi dictum Tuo ore iudica causam tuam non nostro
iudicio prima sedes non iudicabitur a quoquam, ubi advertenda est synodalis
confessio quod prima sedes non iudicabitur a quoquam. Item in dicto c. legitur
quod cum quodam tempore contra sixtum papam quidam temptasset quedam mala vitiorum
obicere in concilio cum valentinianus augustus iudicaret dictum fuit non licere
adversus pontificem summum dare sentenciam. Veniat finaliter quo ad hoc c. Si papa
xl. dis. ubi sic legitur Si papa sue et fraterne salutis oblitus est negligens
reprehenditur inutilis et remissus in operibus suis insuper et a bono taciturnus
quod magis officit sibi et omnibus nichilominus innumerabiles populos catervatim secum trahit
primo mancipio gehenne cum ipso plagis multis in eternum vapulaturus
huiusmodi culpis istic redarguere presumit mortalium nullus quia cunctos ipse
iudicaturus a nemine est iudicandus nisi deprehendatur a fide devius.
Verum quamquam scripta sint et si bona et vera sint et sana mente non parum instruant
tamen nostra hec pericius non absolvunt que obiciuntur de decreto concilii Constanciensis

quo tamen ut sequitur ad literam. Ordinat diffinit statuit decernit et
declarat ut sequitur. Et primo quod ipsa in spiritu sancto legitime congregata generale
concilium faciens ecclesiam catholicam militantem representans potestatem a Christo
immediate habet cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis etiam si papalis existat
obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem et extirpacionem dicti scismatis et ad
generalem reformacionem ecclesie dei in capite et in membris. // Item obicietur
quod de hoc actum est quod papa sit a fide devius etc. ut per hanc causam abiectus sit
canonicis non obsistentibus
Dicitur namque primo de decreto Constanciensis concilii predicta de 2a obiectione dicitur
Adversus dictum decretum dicitur et est verum quod tunc temporis erat scisma et erant tres
obediencie in mundo. et tempore edicionis illius decreti nondum erat Constancie
d nisi una pars ex illis tribus. Dicitur preterea quod illud decretum fuit sub tali forma
e obreptum et non fuit ex quo summa primum et tamen dominus Franciscus de zabarellis
solempnius doctor Cardinalis florentinus cum in sessione legeret quo venit ad
legendum ibi et ad generalem reformacionem etc. noluit illud legere tamquam illud
preter quem deliberacionem fuisset additum. Sed quicquid de hoc sit videamus
de eo ac si predicta non essent. Circa hoc primum libet hoc dicere quod cum
essem apud basileam in principio ipsius concilii et advenisset illuc dominus
f patriarcha Anthiochenus qui fuerat in concilio Constanciensi et erat vir
plurime literature ultima tamen parte quam doctus. misi eo ad eum cedulam
tenoris sequentis. Multum exopto de vera intelligencia infor-
mari verborum illorum que ponuntur in decreto concilii Constanciensis cum dicitur
quod ei obedire tenetur quilibet cuiuscumque status vel dignitatis etiam si papalis existat
in hiis que pertinent ad fidem et extirpacionem scismatis et generalem refor-
macionem ecclesie in capite et in membris. Circa que occurrunt hec dubia
primo an per decretum ad potestatem de novo sacro concilio super papa
fuerit attributum quod antea non habebat. et existimo nisi fallar ab
omnibus dici quod non potestas de novo etc. quia absonum valde videtur quod ab ecclesia
ipsi sua lege in aliam novam tribuat potestatem et esset contra id quod permittitur.
quod potestas concilii est a Christo. nec credo ab aliquo dici quod plus potestatis Constanciense
concilium habuit quam Nicenum vel aliud generale concilium sed una et eadem in omnibus
est et fuit et erit. / Secundo occurrit dubium an ista verba generalem reformacionem etc.
collective vel distributive sumantur. ita quod sit sensus quod in omnibus que sunt in
concilio statuta et pro reformacione membrorum papa decretis concilii
subiciatur. Aut loquatur collective de illis que concernunt caput et membra. Primus
(s. tantum generaliter pertinet ad totum corpus ecclesie s. caput et membra)
sensus videtur absurdus quia sic non tantum casum sed in omnibus resultaret subiectio.
quia omnia decreta conciliorum ad morum reformacionem sunt facta nisi me
fallat ysidorus cum dicit facte sunt leges ut humana coherceatur audacia etc.
Et prohemium decretalium Ideo quia lex proditur ut appetitus noxius sub
vera iuris limitetur et reliquum ibidem in prohemio Sexti et Clementinarum et possem
multa alia allegare. Et c. Significasti de electione cum similibus que contra non habent
g in quo salvarentur sed continent mendacia multis quia contra hoc erroribus esset
Sanctitas involuta cum multa decreta conciliorum a romanis pontificibus
innovata sunt et renovata in eisdem dispensando eximendo et privilegio
multiplicare consuevit. Unde puto quod sacrum generale concilium Constanciense nil
aliud voluit nisi doctorum decidere questionem cum alii dicerent in nullo casu papam subesse
concilio /

non in hiis que pertinet ad fidem. Alij addebat casum scismatis et ea que pertinet
ad generalem statum ecclesie decrevit sacrum concilium cum huiusmodi altercacionibus
amputanda necessitas immineret ultimam opinionem veram esse. Itaque nil
magis hodie quam per decretum concilij quam olim per illorum doctorum bonig
sententiam nisi quia determinacioni sacri concilij tamquam irrefragabili veritati inniti
et contrarium opinari. Si autem ad meam veritatem liberum audire et me infor-
mari supplicando deposco / / Ad hoc pater ille videns non voluit
puto eo pro tercio quod vix cognoscebat hiis que peticioni volebat non
conducebat // postea vero bene ultra quinquennio cum essem in partibus almanie
altis allamanie versus fines ungarie hec que sequuntur scripsi /
In nomine Ihesu Christi qui est via veritas et vita apud quem est omnis sciencie et
sapiencie plenitudo. Sit in hac materia prima conclusio quod nunquam est generale concilium
sua lege auctoritate Christi et potestate auget quam ante non habuit tribuendo /
Secunda conclusio quod concilium constanciense Senense et basiliense non fuerunt maioris
auctoritatis et potestatis quam concilium generale lateranense lugdunense vel viennense
quodlibet hic memoratorum fuit eiusdem auctoritatis et potestatis. // Tercia conclusio
Correlarie ex predictis quod ea que per doctores puta fratrem Tho. pe. de palude Aug.
de Anchona et ceteros antiquiores temporibus et successive usque ad annum domini ...
millesimum scripta sunt de potestate pape et generalis concilij et econverso adhuc sunt vera
et nunquam fuerunt vera. Ista conclusio bene sequitur ex premissis et omnia hec confirmantur quia
potestas dicitur esse a deo immediate et deduci habet ex sacra scriptura cui nichil est
additum nec addi potest / / Deinde vero conclusionem occurrit quod ad est de hiis
in quibus doctores varie loquuntur ad de hiis in quibus unanimiter et conformiter
omnes eandem sententiam confitentur et tenent vera esse illa data et licet ad
utrumlibet opinandi nec conveniens est si ecclesia dum determinando unam partem
sua lege confirmet. Econtra vero quod doctores unanimiter et conformiter
scripserunt novam opinionem contra novellos doctores periculosum est /
et temerarium esse videtur nec ab ecclesia sua declaracione mutari fine esse. Nunquam potest
dicta doctrina ecclesie sententia seu determinacio quam omnes doctores longevo
tempore unanimiter et conformiter tenuerunt et docuerunt vera non satis probabiliter
Sed diceret forte aliquis audacter et sine doctoribus
dici posse // quia deerat defuntes illorum tempore nondum declarata fu-
isse veritate quod declarata fuit in concilio constanciensi. porro et si declarata
esse veritate quod declarata fuit in concilio constanciensi non erat veritas fiat /
non erat veritas tamen erat aliter non erat dudum veritas et nomine veritas fiat /
Ultimum hoc profane auribus abhorret / Primum vero esse mirandum quod tot tantos
et tam preclaros viros veritas in a deo latuit ut non modo de ea tacuerint
vero aliqui fuerunt opinati sed quod ipsam diffinierunt sententia unanimi
et conformi et cum eadem fuerit scripta sacra ex quo elicienda est omnis veritas
eadem illo tempore quo et isto sed quam mirum esset quod illos sic latuisset et ea
adinvenissent novelli doctores quibus per magno est si illorum boni discipuli
et perquacius valeat nuncupari / / Verum sanius dicere
sed et verius est declaracionis sacri constanciensis concilij doctorum qui
sint non esse contraria sed illam potius approbando non est opus nec dicere de primis
duobus in decreto constanciensi comprehensis scilicet esse heresim et esse scisma. Nam in
hiis potest maxima conformitas / Sed de tercio cum dicitur ibi Et in hiis que pertinet
ad generalem reformacionem ecclesie tam in capite quam in membris quod utique est mixtum

et tunc est id quod alio vocabulo expresse doctores vocant generalem statum ecclesie
Non enim intendo de quocunque ad singula membra ecclesie reformacionem
particulariter pertinenti. Nam et si hoc ad reformacionem universalis ecclesie pertinere
synodochice dici possit non tamen ad generalem reformacionem ecclesie.
Illud enim ad generalem ecclesie reformacionem pertinet quod generaliter
ecclesiam omnem concernit. Etenim Leo papa cum sacrum Calcedonense concilium
circa fidem contra Euticen decrevisset id reverenter suscepit. Id vero quod circa
b honorem Constantinopolitane ecclesie ordinavit suscipere penitus recusavit.
Licet enim sit pia et sana intencio canonis inconvulsi nec si ulterius quam expediret
extendatur non modo doctoribus sed et decretalibus tocius iuris inserit et ab
universa ecclesia unanimiter recepti et observari approbatis habeat derogare.
Nemini quisquam opponat mirum non esse nec novum si nova iura derogent
antiquis canonibus cum id est certum quod sic utiliter disponuntur agenda.
Tamen que irreprehensibiliter secundum varietatem temporum statuta varientur humana.
Non sic est tamen in supradictis. Etenim materia varietatem per tempore non admittit
cum tamen ipse quam concilii auctoritas et potestas non humanis institutis sed divina
institucione subsistat. Cum ergo sacre scripture non sit additum vel detractum
quod in ea non expressum est et fuit iam dudum et est et erit.
Diceret forsitan: Sed quid dicis de potestate pape super concilium quam doctores
quidam asserunt et congregandi generale concilium et dissolvendi. Dico in eius sub-
sistente potestate nullum dubium esse. Puto papam generale concilium posse con-
t gregare. Sed de hoc puto habere dubium an et dissolvere. Porro verum est
potestatem licenciandi et dissolvendi concilium consistere apud papam. Sed cum hoc sit
de hiis que pertinent ad generalem statum ecclesie ut verbis utar aliquorum
doctorum vel ad reformacionem generalem etc. iuxta verba decreti concilii
Constanciensis secundum doctorum sentenciam resistendum est pape si in perniciem ecclesie si ex
v falsa causa et non ex causa racionabili urgentissima et manifesta hoc agat. Proinde iuste et sancte
a 2 dissolucioni quam papa ex falsis informacionibus acceptavit statim in
principio concilii Basiliensis paritum non fuit cum causa legitima non subesset. Neque
erat tempus dispositum more in principio concilii ortum et in perniciem ecclesie redundat.
Debat apte ideo sancte resisti potuit et debuit. Et ipse summus pontifex
melius informatus illam consultius revocavit. Sed ex causa racionabili et manifesta
potest concilium a papa dissolvi nec aliqua lege statuti communi possit. Et
quantumcunque decreto alicuius concilii statueretur quod id concilium per papam absque
concilii consensu dissolvi non possit semper subintelligendum esset ubi subsit causa
b 2 racionabilis et manifesta. Tum quia epicheya a principe tolli non potest iuxta omnium
doctorum sentenciam tum quia ex contrario sequeretur quod si aliquod concilium esset legitime
institutum et postea per aliquorum conspiraciones ageretur sic contingit in concilio
c 2 Ephesino secundo sub Leone papa celebrato sancto primitus tali decreto non ve-
niret ecclesie succurri. Sed tales conspiratores quod eciam subdere et nomini
se facerent tyrannicum principatum possent quod facere sic illi fecerunt in
illo concilio Ephesino qui iniustum Flavianum episcopum condempnarunt et impium
Euticen approbavit presentibus presidentibus pape quos et ad consenciendum et sub-
scribendum compellere nitebantur et necesse fuit eis evadere fugiendo prout in
epistolis magni Leonis pape aptissime continetur.
Hec breviter et succincte sint dicta salvo semper iudicio meliori. Etenim non sum

sce matris ecclie determinacioni et correccioni ea nolo esse subiecta sed eciam
cuiuslibet sanius et melius sencientis. Et quia loquor legem scienti. al-
legaciones dictis subiungere non curavi. Nam et ita per se manifesta michi esse
videntur quod non modo viro sapienti sed cuilibet mediocriter docto patescat
Si autem per vos suggessimus ad corum allegacionibus esse fulciendum
faciam iussu.
Postea vero contigit me venire ad partes ytalie et scivi magnam
sapientiam scientiam et integritatem consciencie Reverendi in christo patris domini Karoli sancti
Angeli qui absque dubio circa istas materias plura videtur studuit et meditavit
quem ab vinces decrevi ad eum mittere copiam huius scripti concepcionis mei
quam ab ipso videndum eius iudicium qui recepta dicta copia et perlecta
ut supra ipso videndum eius iudicium qui recepta dicta copia et perlecta
rescripsit in forma sequenti.
Vestrum pridem vidi conceptum vestrum de auctoritate pape et generalis concilii placuit michi et idem
ipse fuit et est conceptus et ita notto omnino decretum Constanciensis
et ita puto meministis me dixisse dum agebatur de decreto irritanti et hic
et contra papam et aliis allegavi quod contra statum universalis ecclesie vel ubi decoloratur
ad subversionem etc. non potest. In aliis ubi utilitas publica vel necessitas suadet
potest et ubi tangitur status universalis etc. Sed immo in c. quanto de consue. Sepe
est allanus in dicto hysmarius de conciliis dixit. Sed in casibus necessariis utilitatis
a summo pontifice dispensandi adimeret auctoritas non esset tamen institutum
quam destituere sana religionis. Et per quod est forcius omnibus quam inceptum
qui dixit Quodcumque ligaveris etc. pasce oves meas confirma fratres tuos
et similia. Si suadente utilitate vel necessitate hac potestate qua eis potest det.
pro utilitate ecclie et subditorum exequi non posset. Ad id quod
dicitur quod concilium non potest eius ipsi potestatem dare. Facit optime quod continetur in
2o Synodo etc. Verba sunt hec que de novo decrevit Synodus non
sua auctoritate sed antiquorum patrum sententia dz confirmare.

Iul. Car. S. An.

Sed ne illa que in dicto meo conceptu scripta sunt per dominum Reverendissimum
dominum Carlem approbata minoris ponderis apud aliquos esse vi-
deantur quia allegacionibus firmata non erant aliquas allegaciones
pro nimis dictorum corroboracione subiungam.
Ecce sanctus thomas in 2a 2e q. 1 articulo ultimo ubi querit an ad papam
pertineat edicio simboli sic dicit. Edicio simboli facta est in con-
cilio generali. Sed huiusmodi synodus auctoritate solius summi pontificis potest
congregari ut habetur in decretis xvii dis. ergo edicio simboli pertinet
ad auctoritatem summi pontificis.
Jo. de palude in tractatu de ecclesie po. et de po. pape articulo 3o in
declaracione prime conclusionis. quia si papa vellet totum thesaurum ecclie
dare parentibus vel dare eis prioratum sancti petri non esset permittendum
et esset ei resistendum sine ipsius tamen deposicione et esset concilium con-
vocandum per cardinales si ipse nollet convocare.
Preterea amplius intelligitur ulterius procedens ita dicit Nova edicio
simboli necessaria est ad vitandum insurgentes errores. Ad illius
ergo auctoritatem pertinet sinodaliter determinare ea que sunt fidei ut ab omnibus

inconcussa fide teneantur. Hec autem pertinet ad auctoritatem summi pontificis
ad quem maiores et difficiliores ecclesie questiones referuntur. ut dicitur in decretis
dist. xvij. Unde dominus luc. 22 petro dicit quem summum pontificem constituit.
Ego rogavi pro te petre ut non deficiat fides tua et tu aliquando con
versus confirma fratres tuos. Et huius ratio est quia una fides debet esse totius
ecclesie secundum illud ad Cor. j. Idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scis
mata. Quod servari non posset nisi questio de fide exorta determinetur
per eum qui toti ecclesie preest. Ideo ad solam auctoritatem summi pontificis
pertinet nova editio simboli. sicut et omnia alia que pertinent ad totam
ecclesiam. ut congregare synodum generalem et huiusmodi alia. Et post pauca in
fine concludens quod ad summum pontificem pertinet editio simboli.
Et videtur ad articulum tertium argumenta ita dicit. Unde pertinet ad summum pontificem
cuius auctoritate synodus congregatur et eius sententia confirmatur. Hec sanctus thomas.
Item in 2a 2e q. xj. articulo iij. in solutione ad argumentum ita dicit. Postquam
aliqua essent auctoritate universalis ecclesie determinata si quis illi determinationi
pertinaciter repugnaret hereticus censeretur. que quidem auctoritas residet
principaliter in summo pontifice. Dicitur enim xxiiij. q. j. Quotiens fidei
ratio ventilatur arbitror omnes fratres meos   non nisi ad
Petrum id est sui nominis et honoris auctoritatem debere referre. Contra
cuius auctoritatem nec Ieronimus nec Augustinus nec aliquis sanctorum suam sententiam defendit.
Unde dicit Ieronimus ad Damasum papam. Hec est fides papa beatissime
quam in catholica didici ecclesia. in qua si minus perite aut parum caute
forte aliquid positum est emendari cupimus a te qui Petri fidem
et sedem tenes. Si autem hec nostra confessio apostolatus tui iudicio
comprobatur. quicumque me culpare voluerit se imperitum vel malivolum
vel etiam non catholicum sed hereticum comprobabit. Hec sanctus thomas.
Item in q. de po. dei. q. x. articulo iiij. ubi tractat An spiritus sanctus
procedat a filio. Respondens xiiij argumento in oppositum sic dicit. Sicut
posterior synodus habet potestatem interpretandi a priori conditum aut po
nendi aliquid ad eius explanationem. Ita et romanus pontifex
hoc sua auctoritate potest cuius sola auctoritate synodus congregari potest
et a quo sententia synodi confirmatur et ad ipsum a synodo appellatur.
que omnia patent in gestis synodi Calcedonensis. Nec etiam est necessarium
ad huiusmodi expositionem faciendam universale concilium congregari
cum quandoque id fieri prohibeat bellorum discordia. Sicut in sexta
synodo legitur quod Constantinus Augustus dixit. quod propter imminentia
bella episcopos universos congregare non potuit. Sed tamen illi qui con
venerunt quedam dubia in fide orta sequentes sententiam agathonis
pape determinaverunt. scilicet quod in christo sunt due voluntates et due actiones.
Sic patres in concilio Calcedonensi congregati secuti sunt sententiam
Leonis pape qui determinavit christum esse in duabus naturis post
incarnationem.   Hec Sanctus thomas.

Item in tractatu contra impugnantes religionem. Hugo ad id. Zozimus papa xxv q. i. contra statuta patrum condere aliquid vel mutare auctoritas quidem huius sedis non potest. dicit sic. dicendum quod hoc est verum in illis que statuta patrum decreverunt esse de iure divino sicut articuli qui determinati sunt per concilia. sed illi que sancti patres determinaverunt de iure positivo sunt relicta sub pape dispositione ut ea possit mutare vel in eis dispensare secundum oportunitates temporum vel negociorum. Sancti enim patres in conciliis congregati nichil statuere potuissent nisi auctoritate romani pontificis interveniente sine quo eciam concilium congregari non potest. Nec tamen papa quando aliquid facit aliud quam statutum est quod statuta facit. nec tamen quando intencio statuencium que est utilitas ecclesie sicut et in omni lege humana ... accidit. Derogatur enim prioribus statutis per statuta

H. sanctus Thomas

sequencia.

Hiis concordant que ipse sanctus Thomas dixit q. x. articulo ix. ubi dicit quod papa potest dispensare in omnibus que pertinet ad ius humanum. In solo quod papa potest dispensare in articulis fidei et in sacris nove legis. In hiis que sunt de lege nature et in articulis fidei et in sacris nove legis dispensare non potest.

Concordat et glosa in c. cum ad perpetuam. et in c. Sunt quidam xxv q. i. et in c. Sicut sancti xv. di. que glosa allegat c. Significasti de elect. ubi textus dicit quod nulla concilia prefixerunt legem romane ecclesie. cum omnia concilia per ecclesie romane auctoritatem et facta sunt et robur accepiunt. possent ad hoc plura allegari et canones et glosa et dicta doctorum et canonistarum et theologorum.

Idem tenet Petrus de palude in tractatu de ecclesiastica potestate per omnia. Idem et Alvarus in tractatu de statu ecclesie et ut vidi Augustinus de Anchona et Herveus. Non enim vidi neque audivi aliquem doctorem ante hec tempora contrarium scripsisse.

Quid ergo dicemus. Nam ex hiis doctorum sentenciis colliguntur due conclusiones que de directo repugnare videntur duobus dictis decretis concilii Constanciensis. Nam per predicta patet quod auctoritas concilii est a papa et ibi dicitur quod immediate a deo. Pro huiusmodi solucione advertendum est quod puto dimittens aliter quod ibi dicitur et primo quod ipsa in suspicione ... Constanciensis fuit congregata et ... quod illa synodus Constanciensis fuit congregata ad sedandum inveteratum scisma et ita verum est dicere quod ipsa immediate a deo habebat potestatem. Cum enim quando synodus est congregata ad sedandum scisma non recipit potestatem ab aliquo contendencium sed a deo. Nec in illa habet locum canones xvii di. dicentes quod sine auctoritate summi pontificis non potest generale concilium congregari sed illa habet locum quando existente unico et indubitato papa synodus generalis congregatur. et talis synodus auctoritatem habet a papa qui est caput ecclesie militantis et omnis virtus a capite est. Nec sufficeret loquendo qui dicit Christum esse caput ecclesie quod non sit necesse ponere papam caput. Ut dicit sanctus Thomas in summa contra gentiles in x. c. 16 ubi ad probandum hoc plebs

auc^tes^ ^a^ z pulcras voces adducit/
De 2^a^ pte dci decreti q ppa obedie te^r· &c· e viij intelligedo· ut
e pmissum· s· i ca fidei· In ca scismatis z i hijs q ptinent ad vlem
statu ecce cu limitacoib sup dcis z ita expedit iura iurib
cocordare Alioqn tn multa decreta cocilioz ppa mutauit
reuocauit· suspendit· z g^ca dispensauit sicut pz legent i c·
Nonulli de rescp· c· Non dz de consang· z affi· c· Ubi maius
de elec· et que no i phemio cle· z i multis alijs locis· Pcto
r nixisset i magno errore Damitas si ita eet vnu indistincte·
q decretis omnib cociliorz ppa ncce heat obedire/
Ptea dicebat istud pt ppa· ut istud no pt e invariabile vnu ut f^m
h^c recip^t mutacom sicut supius dcm e z infius eciam dicet^r/
Hec q dca sunt declarant vnu int^tu illius capli· Cocilij Constancien
et etiam suuient ad infra dicenda/
Jam i^r ad punctu aliu veniamus i quo obici^r q ppa e de hesi
codempcus· Obtasioes quit qui uult recede ab amico· pu^d 18·
b Sz s^r· i tex· Omi tpe erit execrabil/ Venit i mente q^r i ope
sem video isto tpe q venande me Bre· nazazenus i apolo^a sua
de malicia illius tpis refert· Sz s^t mq^t quida qui ingentes
rixas mouent· ex rebz· ut ex sermonib puis· ut z no diuis
sz humanis motib excitati· hij qui plimos asciscunt in sciare
sue socios· dum contencoi z insolencie sue magnificu z venle
omnib fidei nome imponunt fedissime intencois sue cam
honestissimi huius vocabuli spe colorantes· Hec ille
Hic aliquid de fco dcn e· Et an omia dni moco i testem q^r uo
inuentoz q a pncio illius cocilij fuiunt homines ad h^c machina^s
ut dnm eugeniu ppam possent a sede depelle z insidiose
fuit inductus ad faciend dissolucom illa qua/ seductus fecit
t z iam tunc aliqui h^c temptabat ut titulu a fide deuij sibi
imponerent· O deus tu scis q no semel tm aliquis capello ru·
beo insignitus ud dix^t· Nece e q iste ho intitule^r de hesi· z tunc os
dimittent cu tunc no erit dubiu qn a cocilio deponi possit/
Audebam ego O Rme pr absit h^c· q prium nrm caput ecce
tali no maculare satagimus· pteca quo poss intitulare de hesi
tali· que articlm fidei dogmatizat/ z cetera que no e opus p
singula dice/ P dei gram tunc i Concilio erat multi boni
viri· puto ego· sz nescio hoc· q z alij fuint temptati sic z e^o/
res tn no fuit attemptata· Sz dns ppa eugenius nrelig
informatus de causis quius ad dissolucom pdcam fuerat inductus
ut seductus z de statu negocioz reuocauit illa dissolucom·
z approbauit concilium/ Et econ cocilium pfessu e se hre dnm
eugeniu i vnu pontificariu &c contlisa illa finita p meus
gloriosi mei dni Sigismundi imperatoris· De q sicut omi corda
exhilarari debuissent· nonulli tn uehement gestati fuint·
z a suo maligno pposito no decedentes pquesiuerunt occasioes

et laqueos tetenderunt machinantes sic decreta non ut servarent
sed ut occasiones pararent veniendi quo tendere intendebant.
Tandem in diebus diminuto numero bonorum qui quottidie recedebant
et habundante malicia ventum est ad hoc quod moliebantur et tunc firmatum est
quod aut ipsi soli sunt heretici aut dominus Eugenius et omnes qui cum per-
sona habuerunt et venati sunt post illorum potenciam sententiam sunt heretici vel
saltim ut fautores excommunicati que sententia quot et quantos comprehen-
deret unusquisque dinumeret/
Quod autem necesse sit utriusque disiunctive partem alteram esse veram ita probatur
quoniam qui dicit aliquid fide esse tenendum et contrarium tenentem esse hereticum si
dicit verum ille est hereticus qui contrarium tenet si falsum dicit errat et errat
circa materiam fidei et pertinacia in voluntate includi debet de ratione formali quam
solum heresis diffinivi. Eque bene est hereticus qui dicit fide tenendum quod
non est sicut qui negat quod fide tenendum est, tam hereticus est
qui quatinus asserit in dubius sit qui firmiter negaret/
Iam vero post quam ad hanc necessitatem devenimus quod ipsi sue contencioni
et ambicioni venale omnibus fidei nomen imposuerunt videamus quid
in re sit. Quem propria ab illis sit inductus hereticus nunquam asseruit in
2 divinis personis inequalitatem aut verum non esse verum deum aut aliud
improbum fidei quod adversum esse non. Quinymo Armenos ab unitate
3 ecclesie et unitate fidei per multa centena annorum devios reduxit
et quantum fide tenendum est compendiose tradidit eis ut est clarum
videre in bulla eius Eugenius etc. Exultate deo adiutori nostro etc.
Sed ut ad id quod correpant devenirent declaravit tres
propositiones veritates esse fidei et tamen in illas impingeret dominus Eu-
genius impingerent et in articulum fidei unam scilicet etiam, devi-
antis a fide sive titulum imposuerunt et tota summa negotii hec est
quod Eugenius asserit papam posse/ dissolvere concilium et de facto
dissolvit/
Aut forte dicet aliquis Si concilium diffinivit aliquid esse fide tenendum
poterit dubitari ne id fide tenendum sit vacillabit utique fides
catholica si conciliorum vacillet auctoritas. plane si a generali con-
cilio legitime congregato et legitime celebrato aliquid diffinitum sit de eo
minime dubitandum est. fuerunt tamen nonnulla generalia concilia
legitime congregata sed quasi in laqueum tortuosum. dum non erant
legitime celebrata. Diffinierunt aliqua de quibus non solum dubitare
sed an vera sint, ymmo dubitare non sed quin falsa et erronea sint.
et talia concilia reprobata sunt sicut fuit concilium ephesinum secundum
sub presidentibus a sancto leone papa transmissis in quo per conspiratos
sciencie ut eutichetis approbaretur impietas et flaviani veritas dap-
naretur, verum primo a sancto leone papa. demum a Calcedonensi concilio
3 reprobatum fuit, Similiter et contigit de Ariminensi concilio. degene-
rando enim a celebratione legitima esse generalia concilia desierunt et
reprobata concilia vel conciliabula facta sunt, Taceo nunc de duobus
conciliis affricanis de quibus mencionem facit beatus Augustinus in 2 libro de unico

& sic error
est in intellectu
circa materiam fidei

bab. quam dona. In quorum quolibet fuerunt plures episcopi quam in Basiliensi tempore.
d 3 Nam in primo fuerunt lxxi. Et in 2o libro Cypriani sunt lxxxvii. et tamen ista
concilia Affricana in veneratione sunt et eorum decreta recepta et inserta
per Gratianum in volumine decretorum et eciam in compilacione decretalium. Que
duo diffinierunt non verum sed erroneum puta [illegible] laicis per Augustinum.
Sic dico pro parte domini Eugenii pape quarti est quod Basilee fuit generale con-
cilium sed tamen non vere celebratum sed magis licet mere per conspiraciones et alios
illicitos modos in magnam perniciem ecclesie. Ipse ad obviandum
illorum malicie et propter magnas utilitates ecclesie unionis Grecorum
et alias infra memoratas ipse quidem dissolvit. Et ab inde dominus Car-
e 3 dinalis sancti Angeli ipsius concilii iam unitus presidens recessit. Ideoque amoto
secluso dubio non fuit Basiliense concilium generale. Et si tamen non erat
generale concilium nec potuit diffinire. Et vere veniunt ad id quod
loyci dicunt fallaciam peticionis principii quia Basilienses dicunt papa non
potuit dissolvere concilium et quia dissolvit in heresim incidit. Papa dicit
f 3 Basilee non est concilium quia ego dissolvi qui potui. Itaque id quod in
controversia vertitur pro principio ponitur et pro tocius edificii fundamento.
Quid autem ego senciam de puncto quo iam satis patuit ex premissis
g 3 quia papam asserere se posse dissolvere concilium nunquam reputavi heresim
nec possem heresim reperire quod a doctoribus pro veritate ponitur
et reputatur.
Sed ut res ista magis elucescat sciendum proponendum est quomodo ex facto
iure orta. Sic licet in veritate res se habet inter concilium Basiliense et
ambasiatores Grecorum fuit conventum quod Greci venirent ad partes
Latinas expensis ecclesie Latine et fieret unum concilium ycumenicum id est
universale. Et pro hac causa fuerunt concordata capitula de quibus fuit factum decretum
in publica et solempni sessione quod incipit Sacrosancta etc. Sicut pia
mater filiorum salutem etc. Et prefacione facta in qua multum commendatur
opus reductionis Grecorum et pericula sic ad litteram sequitur. Cum igitur pro tantis piis
et salutaribus rebus pro quo fideles temptandum faciendum quod non esset
Cuius catholicus pro tanto nominis christiani et orthodoxe fidei incre-
mento non modo caducam huius mundi substanciam sed et corpus et animam
exponere non deberet quo circa omnem cogitatum nostrum iactantes in
dominum qui facit mirabilia magna solus. Venerabiles sancte Romane ecclesie
Cardinales presidentes sedis apostolice patriarcham Anthiocenum archiepiscopos
episcopos abbates magistros ac doctores in magno competenti
computaciones ut ipsi una cum ambasiatoribus Grecorum res ista
tractare et quo ordine ad execucionem deducendi essent prospicere
debeant. qui tamen inter se quam cum ipsis ambasiatoribus sepe convenientes
habito inter se digesta concilia ad infrascripta cum ipsis devenerunt capitula
que postea per in more huius sacri concilii per sacras deputaciones ac
demum per generalem congregacionem conclusa firmataque solempniter
extiterunt. quorum tenor una cum mandato ipsius domini imperatoris
sub bulla aurea sequitur et est talis

Ambasiatores serenissimi domini imperatoris Grecorum domini patriarche Con-
stantinopolitanorum videlicet dominus demetrius prothonestiarius paleo-
logus metotides veneratur abbas monasterii sancti demetrii dominus
iohannes dissipatus eiusdem imperatoris familiares convenientes cum
dominis deputatis sacri Concilii primo exposuerunt. Cum si ecclesie
occidentali placet ut hec synodus constantinopoli celebraretur
ecclesia orientalis propriis expensis ibidem conveniet nec oportet ut
ecclesia occidentalis prelatis orientalibus alias expensas faciat quinymo
ipse dominus imperator in quantum possit prelatis latinis constantinopolim
venturis subveniet. Si vero autem placet ut prelati ecclesie orientalis
venturi subveniret. Si autem placet ut prelati ecclesie orientales
ad terras latinorum pro predicta synodo accedant necessarium foret propter multas
ad terras latinorum pro predicta synodo accedant necessarium foret ut ultimas
tas ut expensis ecclesie occidentalis venirent. Et cum dictis dominis de-
putatis videretur multis de causis hanc unionem comodius fieri posse in hac
civitate basiliensi ubi actu concilium congregatum est. sepe ac multum apud
ipsos oratores instituerunt ut hic locus pro sancta unione eligeretur offerentes
impensas ad hoc necessarias. Sed ipsis oratoribus respondentibus quod cum in
structiones limitate sint non posse hunc locum eligere qui in ipsis instruc-
tionibus nominatus non esset. Domini deputati sacri concilii cognoscentes
sanctam et perfectam ipsius concilii intencionem que erat pro honore dei et profectu
fidei catholice neque parcere laboribus et impensis iudicaverunt non expedire
ut propter locum dumtaxat tantum bonum negligeretur. Acceptaverunt ergo si
placet sacro concilio unum de locis infra nominandis cum hoc sit
infra contentum. mittantur aliqui vel alias ad ipsum dominum imperatorem
patriarcham et alios quinque persuadeant per efficaces rationes ut in hac
civitate Basilee velint assentire. Loca nominata sunt. Calabria. Ancona
chona vel alia terra maritima. Bononia. mediolanum vel alia civitas
in ytalia. Extra ytaliam. Buda in ungaria. Vienna in austria
et ad ultimum Sabaudia.
Cetera que sequuntur loquuntur de galeis pecuniis ambasiatoribus
destinandis quia in premissis consistit maxima vis negocii Ideo ad brevitatem
destinandis quia in premissis consistit maxima vis negociorum ad brevitatem
se ipsa de reliquis satis erit quantum necesse sit dicere in effectu videlicet quod
concilium permittebat mittere constantinopolim infra certum tempore
quatuor galeas et CCC^tos balistarios pro custodia civitatis et certam quantitatem
pecuniarum pro expensis.
Concordata vero capitula predicta concordata et firmata postque fuit ad peticionem
decreti concilii quia ita volebat grecus per summum pontificem confirmata.
Cum in tempore appropinquaret quo erant galee mittende cum concilium non haberet
in promptu pecunias missum fuit ad diversas partes ut aliquas potentes
civitates bistraheret in quantum concilium ibi fieret et eis realiter satisfieret.
Itaque erant apud Basileam ambasiatores florentinorum offerentes omnia
necessaria si civitas illa eligeretur pro futuro concilio ycumenico. Erant qui
similiter offerebant pro civitate venetiarum si eligeretur civitas utinensis que est prope
aquilegiam. Erant et propter civitatem Senarum. Item et pro civitate avinionensi
Itaque cum tempus adesset quo locus pro ycumenico concilio erat eligendus quia ad

Concilium pertinebat eligere unum de locis concordatis et in capitulis
superius expressis. Repertum est concilium fore duplicatum in votis quia et illi
qui per totum annum intraverant per plateas in brevibus vestibus deputationes
intraverunt et ad mensas ministrabant dominorum, tunc acceptis longis
vestibus deputationes intraverunt ut sic numerus votalium augeretur,
sed et multi a foris per illis diebus astricti venerunt, sed cum practica
saepe ibi tenta est quod pro condicto negocio dabatur modus quod veniebant
homines a foris et isti dividebantur per deputationes et assignabantur
eis magistri quibus se conformarent dicendo eis: Vos sic dicetis: Ego
sum in voto talis domini et in veritate erant multi de illis qui non solum nes-
civissent dare votum de voto suo, sed nec intelligebant quid in con-
sultatione videbatur et tamen cum dixisset: Ego sum in voto domini N. tunc va-
lebat sicut vota maiorum prelatorum et magnorum doctorum qui id quod
dicebant sciebant ratione fundare. Talibus artibus firmum est quod a maiori
parte concilii fuit hec nova facta electio: Eligimus pro loco ycumenici
concilii Basileam, Avinionem vel Sabaudiam. Dicebatur per alios:
quid est hoc? Basilea non potest eligi quia a grecis expresse repulsa. Avinio
non est de locis comprehensis in cedula quia extra Ytaliam. Solum sunt Buda in
Ungaria, Vienna in Austria et ad ultimus Sabaudia, et licet nominetur ibi
7 3 Sabaudia tamen vera non est ibi locus aptus. Et dicitur ad ultimum quod si
alibi non possit, tamen certe offerunt se cives egregie in quibus possit
valde accommode celebrari. Dum super hoc contentio duraret, venerunt
ambasiatores grecorum qui de dicta electione multum conturbati fuerunt
et dixerunt grecos nunquam venturos Basileam, eo quod fuerat iam
ab ipsis repulsa, nec Avinionem quia non erat de locis concordatis
nec imperator tam remote a Constantinopolim se elongaret propter
imminentes inimicorum periculum. De Sabaudia dicebant quod ipsi intel-
lexerant de terris quas dux Sabaudie habebat ultra montes et quia
ibi non erat locus aptus et quia dicebatur ad ultimum etc. Unde multum
instarunt quod electio mutaretur et quod multum voluissent quod eligeretur
Buda quia etiam iam tunc dominus imperator offerebat facere expensas si
k 3 Buda eligeretur. Ante tamen adventum dictorum ambasiatorum iam inter-
venientibus aliquibus probis viris fuerat inter partes disceptantes
facta concordia et per totum concilium confirmata que est huius seriei.

Cedula concordata et conclusa super altercatione
que erat inter partes de concilio. Sequitur.

Pro felici expeditione dominorum ambasiatorum in Greciam iturorum visa
sunt dominis deputatis in materia grecorum infrascripta.
Primo quod domini ambasiatores huius sacri concilii in Greciam ituri
recedant de Basilea usque Avinionem circa quos fuit pecunia decreta
expectata. Sed desinunt secundum bullam in qua sacrum concilium pollicetur
in hunc modum: Inquantum domini Avinionenses aut alter eorum per
Basilea Avinionem vel Sabaudia infra xxx dierum spatium a die
exitus dictorum dominorum ambasiatorum de Basilea computandorum

Capitaneo galearum satisfecerint de eo quod a sacro concilio debetur huiusmodi
videlicet xxx milia et octingentos florenos de camera valoris concedunt
in numerata pecunia mutui nomine ipsis concordata ambasiatoribus predictis
extunc certificato de hiis per litteras ambasiatorum eorundem sacro
concilio et per litteras capitanei, ut ex premissis tunc ipsum concilium
infra octo dies a die recepcionis huiusmodi litterarum immediate sequentes
solempni sessione decretabit infrascripta/
3 Primo decretabit conclusionem de locis futuri ycumenici concilii
videlicet de basilea, avinione et sabaudia factam in suis terminis
sicut iacet/
Secundo decretabit determinacionem iam in materia predicta grecorum in generali
congregacione conclusam/
Tercio decretabit qualiter dictis dominis ambasiatoribus in greciam ituris
huic ac eciam eorum maiori parti data sit plena potestas eligendi et
nominandi ipso decreto in dicta materia grecorum secundum portum
latinis dictis locis electis apciorem et propinquiorem ad quem dicti
greci debent ultimo applicare/
Quarto super caucione per duos abbatem bone vallis et raymundum
talem dictis dominis avinionensibus nomine concilii oblata et circa illa
dabit dictum sacrum concilium litteras optimas/
Porro dicti domini ambasiatores nostri et avinionenses teneantur infra
xij dies post lapsum dictorum xxx dierum immediate sequencium certi-
ficare tunc dictum sacrum concilium de dictis numeracione et satisfactione
alioquin extunc ipsum sacrum concilium possit et teneatur ad electionem
alterius loci pro ycumenico concilio celebrando procedere et eciam ulterius
ecclesie aliunde providere/
Transactis vero temporibus in dicta conuencione contentis per reverendissimos
duos legatos sedis apostolice sacri concilii presidentes fuit facta
requisitio sequens
Die veneris xij aprilis anno MCCCC xxxvij in generali congregacione
presidentibus in eadem vice et nomine sanctissimi domini nostri pape reverendissimis
dominis Cardinalibus Sancti petri ad vincula et sancte Sabine ac
3 Archiepiscopo Tarentino Reverendissimus dominus Cardinalis sancte Sabine
presidens reduxit dominis et patribus sacri concilii ad memoriam
qualiter sepius pulsauerat et rogauerat per eorum ut vellent providere
et eligere aliquem locum accomodum et in decreto nominatum in quo
possent mandare execucioni id quod fuerat promissum grecis. Et cum
nouissime per scedas deputacionum et generalem congregacionem fuisset con-
clusum quod tam quo cives avinionenses infra xxx dies a die
recessus ambasiatorum concilii non soluissent in numerata pecunia
dictis ambasiatoribus et capitaneo galearum summam lxx
milium ducatorum et tam dicti cives ambasiatores et capitaneus
non certificassent tunc infra xij alios dies sequentes sacrum concilium
de numeracione valoris huiusmodi summe et extunc sacrum concilium debet
procedere ad electionem alterius loci. Et cum terminus transiuit et de premissis non factum
fuit/

ne ecclesia latina que tam solempniter se obligavit grecis puta in decreto
continetur et sepe immo ipsis grecis respondit quod omnia premissa immo decreti
execucioni tempore convento demandaret perpetua nota ignominie
et confusionis si quod absit in premissis deficeret tam apud fideles quam
infideles pateret. Cum huiusmodi decretum et promissiones sacri concilii
fere per totum orbem divulgate sint. Nec et tamen bonum quod ex unione
grecorum speratur impediri possit ac et plurima scandala et mala
ex huiusmodi defectu concilii subsequantur. Attenta et maxime brevitate
temporis quod restat ad exequendum premissa. Reverendissimi domini Carlesis
et archiepiscopus tarentinus presidentes prefati per organum domini domini
Cardinalis sancte Sabine alterius presidencium auctoritate sacri concilii
et sancte sedis apostolice monuerunt et requisiverunt dominos patres dicti
sacri concilii et supplicaverunt ut vellent procedere ad electionem alterius
loci ut fuerat conclusum et ad execucionem eorum que premissa sunt
grecis immo compactata inter sacrum concilium et grecos. Alioquin
ipsi domini cardinales et archiepiscopus presidentes protestabantur quod
providerent et facerent illud quod ad eos spectabat in hac parte.
n 3 Consequenter autem post oblacionem cedule super dicta materia fuit
proposita per deputatos concilii ad deliberandum more
o 3 Et tunc in qualibet deputacione fuerunt facte due conclusiones una a
parte numerosiori videlicet quod decretaretur electio avinionis basiliensis
et sabaudie. Alia a parte multo inferiori numero pretendentes tamen se
esse totum concilium virtualiter et potestative et apud ipsos esse
totum ius concilii quo adhuc actu qui elegerunt florenciam
aut utinum in patria fori iulii seu quemcumque alium locum tutum
nominatum in decreto accomodum pape et grecis videlicet de predictis
qui cicius paruit. Galeas pecunias et alia necessaria. Et sicut
fuerunt facte due conclusiones ita et duo decreta in publica et solemni
p 3 sessione hanc vero ultimam partem ambasiatores grecorum qui
q 3 tunc basilee presentes erant acceptaverunt. Et hec fuit presentata
r 3 pape et per papam approbata et confirmata.
Rex hoc factum est quod apud constantinopolim simul fuerunt octo galee
quatuor scilicet de avinione cum ambasiatoribus et alie iiii^or de veneciis
6 3 cum ambasiatoribus. Quelibet dicebat se ambasiatores concilii
omnes invitabat et requirebat grecos ut cum ipsis venirent
ad concilium ycumenicum celebrandum. Greci vero videntes se
nullatenus venturos cum galeis ex avinione sed elegerunt
venire cum galeis que processerunt ex veneciis. Cum vero istud
ad noticiam defencium basilee veloci nuncio pervenisset dixerunt
Quid facimus. Si dimittimus hoc Sic omnes illuc pergent et
perdemus locum nostrum et gentem in a concepto proposito fraudabimur.
t 3 Expedit ut moriatur unus tunc ordinatum est ut darentur per promotores
concilii libellus contra papam et citaretur ad concilium de criminibus
variisque videlicet de violacione decretorum ipsius concilii et de multis aliis

3 no tn de heresi si bn memoror aliquid dicebat & fuit monitorium
3 contra papam decretum abutibus tam a congregacione presidentibus con
cilij. Cumque istud veloci nuncio ad aures pape deductum esset
mox papa perterrens plures tamen de quibus infra dicetur transtulit
concilium de basilea ad civitatem ferrarie pro qua dicebat galeas
cum nuncios & expensas alias factas ut ibi concilium yconomenicum
celebraretur cum grecis//
Hijs pactis cum iam ceteri presidentes abscessissent Remanens dominus
Car. sancti angeli unicus iam presidens post plures requisiciones verbo
factas ut cessaret ista que etiam turbare posset & agitur de concor
dia & pace & unione grecorum & bona reformacione tandem in spiritualibus
dedit declarando latissime pericula que ex hijs gestionibus immi
nebant & aperiendo/ venerat & ad hoc suos offerendo labores cum non
dare & operes rursum publice & patet in medie a basilea recessit
omnibus fere prelatis qui basilee erant comitantibus eum./
Post hec illi qui basilee manserunt rescati in proposito suo volentes
propositum suum deducere ad effectum. primo firmant tres proposiciones quas
dixerunt veritates fidei que sunt huius tenoris/ Veritas de potestate
concilij generalis supra papam & quemlibet alium etiam reputans super papam & quemlibet
alium declarata per Constanciensem & Basiliensem generalia concilia est
veritas fidei katholice// Veritas hec quod papa concilium generale supra
etiam reputans actu legitime congregatum super declaratis in p
fata veritate aut aliquo eorum sine eius consensu nullatenus auctoritate
potest dissolvere vel ad aliud tempus prorogare aut de loco ad locum
transferre est veritas fidei catholice/
Veritatibus duabus predictis pertinaciter repugnans est censendus hereticus.
Et ex istis sumpta est conclusio quod papa dissolvendo concilium illud vel
mutando incidit in heresim/
O deus qui aures pie primo nunc que sane mentes putant sine
horrore & stupore audire quod summus ecclesie pontifex princeps
sponse tali conclusione de tam horrendo crimine intituletur/
Sed nunc facto sic premisso quid iuris sit quanto brevius fieri possit
possibile videamus/ Et primo de istis veritatibus fidei nomine adiunctis
pro qua re primo supponendum quod veritas fidei est invariabilis in scriptura
ista quod est communis doctorum quam ponit sanctus thomas 1a 2e q. 1 Sepe videlicet
quod una & eadem est fides & quod veritati fidei nil novi addi potest nil minui.
Quod est manifesta racione patet quia ex eisdem supposicionibus fidei non
possunt opposite proposiciones deduci quia quod repugnat consequenti repugnat
antecedenti & ex non nunquam scilicet fluxit/ Ergo quod est veritas fidei ergo
scilicet fluxit fuit. quum supposiciones fidei scilicet retinuit fundate a prima vite
revelata in scripturis sacris. Non tamen calumpniatur veritas dicens hodie est
veritas fidei quod christus ex virgine natus est & ante eius nativitatem veritas non
erat quod natus erat sed quod nasciturus quia hoc in scriptura idem est & ad propositum
verum non facit. Si vero ipsi Basilienses intellexerunt quod concilium congregatum
non ex causa scismatis nec ex causa heresis de quo erat iam papa publice diffamatus

sed ad extirpandum hereses de finibus Dam. pro pace et reformatione
sicut ipsum institutum fuit. nullatenus et ex natura causa possit a papa
dissolui vel mutari et hoc dicunt fidei veritatem. Concedunt eius non solum
f papa sed universitas doctorum theologorum et canonistarum sicut in
pluribus est dictum et tunc illi quorum aliquos pro sue venerant
g in errore fuerunt contra veritatem fidei non tamen opinantes sed sine for-
h midine de eorum constanter determinantes et eius res super mon
i mirabilis quod xvij aut ad plus xx magistri theologie qui tunc temporis
Basilee degebant sciverunt reprobare veritates fidei quas omnes
precedentes non tantummodo nescierunt sed errando in contrarium determinaverunt
Et si forte essent egregii magnis clarentes virtutibus et miracula
k facientes vix esset credendum esset quanto magis gregariis hominibus
et in tempore fuerunt. Cum tamen b. gregorius dicat: Ideo spiritus sanctus in columba missus
et igne monstratus est quia videlicet omnes quos implet columbe simplicitate
mansuetos et igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo spiritu
sancto plenus est qui aut tranquillitate mansuetudinis fervorem emulationis
l deserit aut rursum in emulationis fervore virtutem mansuetudinis
amittit, hec gregorius. Sed diceret aliquis non ita dure intelligendum est
sed topice ut videlicet quod regulariter est verum quod papa non potest tale concilium
pro libito dissolvere vel mutare. Nam ubi legitima causa subsisteret quis
diceret hoc fieri non posse; sic ipse prallegatum dominum hysmarii non
esset edificare etiam sed destruere si causa vonat non subsistit.
m quinymo hoc faceret papa ut effugeret processum suum a concilio inchoatum,
Ad hoc dico quod et hoc esset impingere contra doctorum summas et canones
prallegatorem qui dicit papam non posse iudicari nisi a solo
n deo preterquam si a fide sit devius si de aliis quam de heresi im-
petatur. Sed iam ista controversia non est de fide ubi papa dicit
non tamen causam subfuisse sed causas valde legitimas et sufficientes quibus
fuit motus ad faciendum quod et basilienses dicunt hoc verum non esse
ista questio facti est magis quam fidei,
o Videamus ex quibus causis papa se motum dicit ad translationem faciendam.
Dicit enim quod illud concilium in tyrannidem prolabebatur et quod multi extra
inferioris gradus cogebantur ad id veniendum standum quod pro libito
ingrorum illius factionis. Et quod vota et iudicia diversis artibus ex-
torquebant et mendaciis et fraudibus educebant et quod conspirationibus
et monopoliis et conventiculis pene omnia cedebant. Et quod pro
ambitione papatus diutina protractio ipsius concilii querebatur et quod clerici
infra sacros ordines constituti ignorantes quam inepti
discoli vagi profugi apostate de criminibus condempnati et de car-
ceribus fugientes suis superioribus rebelles illuc conveniebant et ad
mittebantur. Dicit et quod hoc fit ut negocium unionis grecorum tam
utile et salutare non impediretur sed haberet oportunum progressum. Parvo
p tamen causas istas quis legitimas esse negabit, vanas autem esse penitus credo et
q pro maiori parte fictas. Quicumque tamen credat papam posse ex causis
legitimis concilium de loco ad locum transferre cum causas predictas esse legitimas
non negavit.

sicut puto concedat meum esse verbis. cur saltem de veritate disquirat
et personam ut cum reverencia et habeat. Michi autem absit dubitare de eo
quod est in dicto universalis ecclesie latine primo et grece approbatum et confir-
matum in concilio in quo interfuerunt C xviii prelati mitrati latini
et etiam grecorum representata per imperatorem et principes eorum, iiiior
sedium patriarchalium et xxx archiepiscopos, octo abbates, tres cruci-
feros qui dicuntur cardinales ecclesie constantinopolitane et alios
monachos, sed et latinorum magistrorum et doctorum multitudo copiosa
in concilio Ferrarie primo et postea Florencie celebrato, ubi unio grecorum
tam desiderata per dei graciam consummata est, ubi et armeni magis
postquam per ccc annos a vera fide oberrantes reducti sunt. Absit a me
imponere maculam actibus tam gloriosis.
Sed adhuc instarent ductes. Tunc bene dicerem, si verum esset quod Florencie
fuisset universale concilium, tunc ipsius iudicio esset acquiescendum, sed presupponis
quod probandum existit. Ego autem notorium id esse dico, sed adhuc etiam
ex fundamento alio declarabo.
In capitulis enim conventis cum grecis, quorum pertinencia superius est
insertum, duo erant capitula huiusmodi serie:
Item quod ambasiatores sacri concilii ituri cum galeis ad Constan-
tinopolim nominabunt domino imperatori portum ad quem ultimo debeat
applicare, et locum unum de prenominatis in quo esse debeat universalis synodus.
Item quod in casu quo dominus imperator non contentetur de isto loco, tunc
infra mensem postquam prefatus dominus imperator applicuerit ad portum
ultimum, sacrum concilium se transferet ad unum de predictis locis per ipsum
concilium eligendum.
Sed certe res ita se habuit quod ambasiatores concilii nominaverunt grecis
portum Veneciarum ad quem venerunt; ergo postquam greci applicuerunt
ad dictum portum, concilium erat transferendum iuxta decretum ipsius concilii
infra xxx dies, quod et factum est ab hiis a quibus factum est, et concilium
Ferrarie inchoatum est, que est una de locis in decreto comprehensis,
nam civitas in Ytalia, et postea Florencie continuatum, et post lapsum il-
lorum xxx dierum non fuit amplius concilium Basiliense, quia per expectacionem
ipsius translacionis non est necesse quod illi de Basilea se transferant, quia si
ipsi nollent venire nichil esset, sed papa et sancte romane ecclesie cardinales
et alii prelati convenientes cum grecis in aliqua de civitatibus illis poterant
inchoare concilium ycumenicum, et ex tunc Basiliense concilium non esset,
sicut et factum fuit.
Sed obicietur quod illi qui nominaverunt grecis portum Veneciarum non erant
ambasiatores concilii sed minor pars concilii, et nunc discuciendum opus est
quod prius fuit tactum sed non discussum de illis duabus eleccionibus
locorum, et presupponitur que superius sunt narrata. Ego dico quod factum ab
illis paucioribus in numero censetur factum a toto concilio, et illi erant totum
concilium virtualiter et potestative. Est enim verum quod altera pars erat longe
numerosior, sed de plebe. In hac vero parte erant legati sedis apostolice et
multi prelati et principes viri. Sed hoc omisso aliter videamus. Etiam et si

non esset apud eos tanta auctoritas essent et potiores quod subiicit
rationibus demonstrabo/ — Primo sic quotiens aliquid iminet
ab aliqua universitate necessario faciendum si maior pars id facere recusset
totum ius et potestas universitatis residet in illis qui hoc facere voluerunt et
factum ab illis censetur a toto collegio factum/ Secundum patet ex fundamento
ipsiusmet concilii basiliensis quia notorium est quod illi qui sunt ibi
non sunt decima non vicesima pars eorum qui habent vocem in concilio
generali non quinquagesima non forte centesima et tamen alii non venerunt
Illi qui venerunt fecerunt concilium generale, Ista est regula in hac materia communiter
data a doctoribus canonistis et legistis ad quam multa possem
allegare sed sufficiat unum quod michi valde singulare videtur scilicet quod existentibus
xviii cardinalibus electio facta a maiori tamen esset valida tamen tamen necesse
sit ut ipsa electio sit a duabus partibus collegii ut in c. licet de elect.
f 6 Sed si existentibus xviii cardinalibus ut dixi solum sex intrarent con-
clave et alii nollent intrare tunc electio a maiori ex illis esset electio
a duabus partibus collegii quare hoc quia totum ius collegii residet in illis
sex et alii se extraneos reddiderunt hoc patet aperte per no. per glo. et doc.
in c. ubi maius de elect. li. vi. primo et dicit Immo in c. Irrefragabili
de offi. or. § excess. quod ad unum solum volentem intendere ad casum illius
in aliis negligentibus devolvitur totum ius capituli, et idem dicit glo. in c.
bo. me. ii. de elect. hoc est de mero iure naturali ne ex negligentia seu
voluntate illorum pereat universitatis negocium/ Sed ita fuit in hoc casu Con-
cilium erat obligatum mittere in constantinopolim galeas cum am-
basiatoribus et pecuniis et balistariis et hoc per totum mensem madii
g 6 et erat iam/ et mensis aprilis et oportebat eligere alium locum et habere
pecunias et alia necessaria ad que erat concilium obligatum per capitula
facta cum grecis, et ad eligendum alium locum se obligaverat nomine p
concordiam inter partes in concilio dissidentes initam et per totum
concilium firmatam Si avinionenses infra certum tempus non satisfecissent
prout superius est insertum Cum igitur avinionenses non complevissent iminebat
necessitas concilio eligendi alium locum. Igitur apud illos qui hoc facere
voluerunt aliis hoc facere recusantibus remansit totum ius et potestas
concilii quo ad istum actum et factum ab illis factum a toto concilio est
censendum/ Item alia ratione quia maior pars universitatis seu
collegii in electione eligit seu dirigit vota sua scienter in eum qui est
indignus, tali casu electio facta a minori parte est valida et hoc propterea quia
eligentes scienter indignum ipso iure sunt privati a voce et totum ius
universitatis seu collegii remanet apud alios hoc patet per c. gratum
de po. pla. et de elect. bo. me. magistro et c. congregato et no. per doc.
ibidem et in c. Cum nobis et c. Ecclesia vestra et c. Scriptum est/ Sed ita
h 16 fuit in hoc casu quia illi dirigentes vota sua in Basileam avinionem
vel sabaudiam direxerunt vota sua in loca ineligibilia tum ex
rationibus supra tactis tum et principaliter incorporata concordia Cum ibi dicatur si avinionenses
infra tempus non satisfecissent etc. concilium possit et teneatur ad electionem
alterius loci pro ycumenico concilio celebrando procedere et hac ubi ecclesie

aliunde puidere Si g° concilium teneba'r alium locum eligere et aliunde
puidere illa loca pro ea erat iam ineligibilia et per legem ineligibilia de-
clarata. Vnde ipse venit contra illius c. grauiter ubi quia maior pars
nota sua direxerunt postulacionem iam cassatam innouare satagendo
et illam cassacionem quodammodo reuocare nolendo. Dixit ibi tex.
et quod ad alios licet pauciores nunc eligendi ut postulandi fuit
devoluta potestas. Sic in proposito quia illi loca iam remota ab electione
eligere noluerunt potestas eligendi locum cum omnibus dependentibus ab eodem
fuit devoluta et ab illis fuit
actu ad alios licet numero pauciores fuit devoluta et ab illis fuit
facta electio loci que ut predictum est a grecorum ambasiatoribus tunc Ba-
silee residentibus fuit acceptata et per papam approbata et per hmoi
rei execucione electi ambasiatores dominus episcopus portugalensis et
dominus episcopus diniensis et dominus Nicolaus de Cusa qui iuerunt Constanti-
nopolim cum galeis balistariis et pecuniis nauigis et duxerunt imperatorem
et patriarcham constantinopolitanum et alios grecos ad portum
Venetiarum // Scio quid aduersus hoc a basiliensibus dici solet
quia cum predictis obsistere nequeat ad inusitale refugium se reducunt.
Dicunt enim et si in cedula illa contineatur
abhominabile dico et turpe. quod concilium teneatur eligere potest tamen si vult non eligere quia non potuit
sibi legem imponere a qua recedere non liceat. Adversus quos vero naturalis
insurgit. Ius quod diuinum postulat et humanum quoniam nil magis naturale est
quam ut ea que conuenta sunt efficaciter impleantur. Bona fides
abhorret uiolare condicta. etenim fundamentum iusticie fides est.
Ideo fides appellata ut per
hoc est dictorum et conuentorum obseruacio. Ideo fides appellata ut per
hoc est dictorum et conuentorum obseruacio fides clamat. pax siue
causam fiat quod dictum est Synodali concilio clamat. pax fiue-
ritur. Cum et
pacta custodiantur. Iura sunt non que non est opus inserere. Cum et
orta discordia inter partes de concilio super decretacione ab Auinionensibus
postulata aliis assentientibus sed non debere aliis non quod pro agita-
tos ualeas tandem ad concordiam fuit deuentum quod si Auinionen-
ses infra certum tempus soluerint extunc fieret decretacio postulata si autem
non soluerint extunc concilium possit et teneretur ad electionem alterius
loci procedere que concordia per omnes deputaciones fuit recepta
et approbata et in generali congregacione conclusa. Ideo quia non fuit simplex
lex uel ordinacio sed lex commercialis sicut lex artensia de
qua in l. ij ff. de ori. iur. in §. de iud. lex habens vim contractus et
ex conuencione fundata habens obligacionis vinculum et ideo est irreuocabilis.
hoc est determinacio doc. kar. in repeticione
et quod potestas inest non reuocandi. et ita intelligit glo. ff. de decret.
l. omnes populi ff. de iusti. et iure. et ita intelligit glo. ff. de decret.
de eur. l. eadem sententia. Ordo decurionum decreuit non oportere
rescindi. ibi kar. et alii doc. Item b. de suza et alii doc.
ff. de vul. et pu. l. ex facto modniores in l. qui se patris C.
vnde liberi. et allantur tex. in l. si li. xx et in l. omnia C. de paga.
et sacr. eorum.
Ulterius dico quod inuitis et renitentibus presidentibus sacri concilii
Legatis apostolice sedis et aliquibus aliis lex ista rolorum potuit. ar. l.

pall. q(uo)d sentit c. cu(m) (con)suet(udin)is de (con)sue(tudine) et co(n)tra que no(n) p(er) glo(ssam) in c.
Insup(er) iiij dis(tinctione) et in c. suffraganei de offi(cio) or(dinarii) et in c. de hiis q(ue) fi(unt)
a ma(iori) p(ar)te. Et q(uonia)m illa minor p(ar)s h(abe)t p(er) se to(ta)m vniu(er)sitate(m) sentoris
vniu(er)sit(atis) consiliu(m) et totu(m) mai(us) e(st) sua p(ar)te q(ua)ntu(m)lib(et) mai(ori). S(ed) t(ame)n h(oc)
no(n) multu(m) insisto q(uia) v(er)u(m) e(st) q(uod) no(n) fuit renotata ut de ei(us) re-
notac(i)o(n)e te(ne)tu(r) s(ed) i(n) suis nu(m)ib(us) expo(ni)te nota singularu(m) d(ic)ta
fuit i(n) loca p(er) illa ineligibilia et ipso f(a)c(t)o p(ri)vati fuit t(re)s voces
dantes a iure voc(is) et totu(m) ius vniu(er)sit(atis) resedit i(n) illos qui ta(m)
obs(er)vantes loca eligibilia nominavit iux(ta) sup(er)i(us) allata.
Fuerunt i(ta)q(ue) p(re)nominati ep(iscopu)s portugalen(sis) et ep(iscopu)s dinien(sis) et Nicolau(s)
de Cusa ambasiatores concilii et ab ip(s)is nominatus portus
k 6 Veneciar(um) et p(ost)q(ua)m illuc greci applicuerunt xxx. dieb(us)
elapsis licuit no(n) mo(do) p(a)p(e) s(ed) et(iam) cardinalib(us) cu(m) g(rec)is yconomenu(m)
conciliu(m) inchoa(re). Quo inchoato cessavit absq(ue) dubio Basilien(se)
l 6 conciliu(m). Ex p(re)missis colligit(ur) dilucidissime d(omi)n(u)m Eu-
geniu(m) papam no(n) e(ss)e h(er)eticu(m) reputandu(m) s(ed) ei t(anquam) vero et indubitato
m 6 vicario ihesu (christ)i beatiq(ue) Petri ap(osto)li successori obediendu(m) e(ss)e et ita
se determinavit rex et regnu(m) francie ambasiatorib(us) utriusq(ue) p(ar)tis
n 6 ad plenu(m) auditis et ro(ati)onib(us) utriusq(ue) ponderatis et p(ost)h(ac) nac(i)o
Germanica i(n) dieta Maguntina.
Item Basilee no(n) e(ss)e g(e)n(er)ale conciliu(m) ut ibi(dem) existentes p(ro) talib(us)
reputandos.
Hec a me d(ic)ta s(un)t salva correct(i)o(n)e no(n) solu(m) s(an)c(t)e matris eccl(es)ie cui(us)
correctioni om(n)ia mea d(ic)ta s(em)p(er) volo e(ss)e subiecta s(ed) et(iam) cu(n)ctor(um)
o 6 alior(um) melius sencientiu(m). Dedi a(u)t(em) maxime op(er)am ad f(a)c(t)i narraci(onem)
p 6 que du(m) i(n) hiis p(ar)tib(us) ut plurimu(m) ignorat(ur) m(ihi) a(u)t(em) optime notu(m) e(st).
q 6 Et ita attestor d(eu)m me i(n) nullo me(n)titu(m) e(ss)e recitavi et(iam) ex-
cta sc(ri)pta p(er) me olim sc(ri)pta ut appeat quid senserim s(em)p(er) et q(uod)
fidem cu(m) tempore no(n) mutavi. Sit laus deo

Unde sciendu(m) e(st) q(uod) quida(m) ex ambasiatorib(us) p(a)p(e) i(n) p(rese)ncia regia
francie et ei(us) consilii posuit infra sc(ri)ptas conclusiones et e(ius) contra
Q(uod) papa e(st) caput totius eccl(es)ie vicari(us) ihesu (christ)i pastor om(n)i(um) (christ)ianor(um)
1a q° princeps a (christ)o institutus sup(er) v(niversa)lem eccl(es)iam p(ro) regimine ipsi(us) cu(m)
plenitudi(n)e p(otes)tatis cui om(n)es (christ)iani tam (con)iu(n)ctim q(uam) sigillati(m)
obedire tenentur.
1 cor O(mn)is p(otes)tas eccl(es)iastica regitive eccl(es)ie i(n) exercicio depe(n)det a papa
intellige(n)do de alia a p(otes)tate p(a)p(e).
2m cor Basilien(ses) dogmatizando se h(abe)re superiorit(at)e(m) p(a)p(e) et p(re)dicando sic
extendo plenitudi(n)e(m) p(otes)tatis tam i(n) t(em)p(or)ib(us) iusticie q(ua)m g(ra)tie ut no-
toriu(m) e(st) p(er) multa t(em)pora (contra) ru(m)punt ordine(m) a (christ)o institutu(m)
subv(er)tunt monarchiam eccl(es)ie et erroneo repugnat q(ui)re sic p(er)se-
v(er)antes p(er)tinaciter ut du(dum) scismatici s(ed) h(er)etici censendi s(un)t.
2a q° S(un)t lege a (christ)o ordinata co(n)cilia g(e)n(er)alia depe(n)det a papa, et dic(er)e q(uod) s(un)t

inimice a xpo s[ed] ordine carz est erroneu i fide/ 1m cor
Concilia gnalia ex suis suppositis z mo procedendi put h[abe]re
magna auct[orita]te reputatois z virtutis divine s[ed] a solo ppa h[ab]ent 2m cor
vim et auct[orita]te ptatis ligative/
Dice q[uod] ppa nullaten[us] etc extra possit tnsfre aut dissolve
gnale conciliu est erroneum i fide/ 3a 9o
Papa vnic[us] z indubitat[us] p[er] o[mn]ib[us] p[ro]pt[er] h[er]esim notoria z mani
festa no h[abe]t iudice i tris nisi dnm ihm xpm/ 1m cor
Ex doctrina z practica basilien[sium] no e possit pax stabilis i ecca
dei nec stabilitas i statu pncipum/ 2m cor
Snia basilien[sium] con[tra] sciss[ionem] dnm nrm ppam eugeniu e iniq[ua]
sacrilega h[er]etica crime lese maiestatis plena rebellionu exe[m]plar
om xpianoz offensiva z fidei nre apud infideles irri
soria//

Altera p[ar]s d[i]c[t]a luculent[er] ostendit i[n]sipit[as] ro[n]ib[us] p[re]tensam temaria q[uam]
privatoe qua attemptarunt basilien[ses] adv[er]s[us] sum[m]u potifice
nullius ee momenti. Pma sicut ad ee concilii requir[itur] q[uod] auct[orita]te
romani pontificis convocet[ur] z cogreget[ur]. Ita z exigit[ur] q[uod] eade
auct[orita]te celebret[ur] z ctinuet[ur]. Vn no solu cogregaco s[ed] z celebr[aci]o
concilii consensu romi pontificis necco exigit. alioqn qnticul[us]
concilii consensu romi pontificis nullo exigit alioqn quenticuli
nomine nuncupabit nec aliq[ui]d erit roboris quod ibi agetur.
Multis
ut e tex i c. Multis xvij dis/ Cui[us] v[er]ba sic h[abe]nt
aplicas z canonicas atq[ue] ecclesiasticas instruunt regul[a]s no debe[re]
abs[que] snia romi pontificis concilia gnalia celebri/ Pterea ut
iam dcm e no rte conciliu s[ed] qnticulu ul conciliabulu
cassat[ur]/ Et q[uod] q[ui]d i eo actu e irritu h[ab]eat[ur] z inane. Idem d[icitu]r i
c. dudu in q. vj. Cui[us] v[er]ba sic h[abe]nt Dudu a s[an]c[t]is aplis succes
soribus q[uo]q[ue] eoz i antiq[ui]s decretis statutu e que hactenu[s] s[an]c[t]a et
vlis b[ea]ti ecca no oporte[re] pt[er] snam romi pontificis gnalia cele[brari] c[on]c[ili]a
Et non dis[sim]il[iter] pponsimo h[ec] v[er]ba du d[icitu]r Multis aplicas z canonicas
z ecclesiasticas regul[a]s. Ite v[er]ba illa d[icitu]r s[an]c[t]is aplis successoribus q[uo]q[ue]
eoz, et i[d] In atiquis decretis z i[d] q[uod] hactenu[s] s[an]c[t]a et vlis
aplica b[ea]ti ecca. Cmnicq[ue] ergo putat id ee gnalu q[uo]d sine auct[orita]te
snia z assensu romi potificis celebrat[ur]. contra aplicas z canonicas z
ecclesiasticas regul[a]s z aplis z eoz successoribus z ipi vli ecce ppea
in actis q[ui]nti vniversalis concilii/ Concilii calcedonen[sis] d[icitu]r gnalu
oporte[re] legitime cogregari z celebrari nec p[ri]mu sine altero suffic[it]. vn[de]
s[ed] vle conciliu ephesin[um] fuit legitime cogregatu q[ui]a tn no fuit
legitime celebratu reprobatu extitit. Requir[itur] ergo no so[lu]m legitima inicia[tio]
s[ed] legitim[us] pgressus/ Vn sic snia lata a iudice qui a p[ri]ncipio n[on] h[ab]uit
iurisdicoem nullius e momenti Ita si fert[ur] ab eo q[ui] h[ab]uit ab inicio
z postea ab eodem huiusmodi iurisdico p[er] eu q[ui] dedit revocata e ut ff. de iudi. l.

Iudicium soluitur nec tamen eo qui iudicare iussit. Et est in tantum modo vero
in presumptum. Ecclesia enim cum sit corpus misticum constat ex capite et membris.
Caput autem ecclesie est summus pontifex ut in extravaganti que incipit
Unam sanctam. Cuius verba sunt hec. Unica est ecclesia et illius unice
unite ecclesie est unum corpus et unum caput non duo capita quasi
monstrum Christus videlicet et Christi vicarius Petrus Petrique successor dicente
domino ipsi Petro Petre pasce oves meas. Et in c. Rogamus
xxiiii q. i ubi dicitur Rogamus vos fratres ut non aliter doceatis neque
sentiatis quam quod a beato Petro apostolo et reliquis apostolis et patribus
f 1 acceperitis. Ipse enim est caput totius ecclesie. Cum ergo papa sit caput
g 1 et ceteri qui congregantur in concilio sint ut membra, sic necesse est
quod in congregatione concilii sit auctoritas capitis tam in celebratione
et progressu. Nam quemadmodum sine vigore capitis non vivificantur
membra, ita absque capite vim non perdurant. Et ista est ratio quare
assignatur in decreto c. Dudum iii q. vi. Dicitur enim ibi quod a sanctis apostolis
et eorum successoribus statutum est non oportere preter sententiam romani pon-
tificis concilia celebrari, et se[quitur] nimete(?), quia sanctam romanam ecclesiam
primatum omnium ecclesiarum tenere voluerunt. Et sicut beatus Petrus primus
fuit omnium apostolorum ita et hec sancta ecclesia suo nomine consecrata domino
instituente prima sit et caput ceterarum et ad eam quasi ad matrem
atque apicem omnes maiores ecclesie cause et iudicia episcoporum recurrant
et iuxta eius sententiam terminum sumant. Ut ex verbo quoque ex hiis decretis
debemus pontifice. Nichil ergo in conciliis preter romani pontificis
auctoritate decerni potest. Nimirum cum omnia concilia per ecclesie romane
auctoritatem facta sint et robur accipiant ut in c. Significasti de elec-
h 1 tione. Immo non solum dum fuit statuta vel leges in conciliis necesse est
adesse presentie consensum vel legati sui sed postquam facta ipsas leges confir-
mari et roborari petitur per concilium a papa. Quemadmodum fecit illud magnum
ac sanctum concilium Nicenum quod licet circa negotia fidei vera diffi-
i 1 nierit nichilominus ut toti ecclesie huiusmodi diffinitiones acceptas cogeret
petiit a beato Silvestro per epistolam synodalem ut illas diffinitiones
confirmaret et robur adiceret. Qua epistola beatus Silvester lecta
k 1 cognoscens veram ac sanctam esse Niceni concilii diffinitionem eas
confirmavit et a toto ecclesia servanda esse mandavit. Idem fecerunt
l 1 sancta sequentia concilia quibus sancti patres ex toto orbe terrarum oriente
et occidente in illis conciliis convenientes spiritu sancto ad hoc ipsos
instigante fecerunt ut videlicet tamquam membra actibus suis et vere suis
confirmationem a capite peterent illo scilicet capite quod vicem Christi
m 1 gerit in terris. Quanto magis paucissimos episcopos ex angulo
n 1 ut ita dixerim christianitatis nostro tempore convenientes qui non essent digni
soluere corrigiam calciamenti illorum prius id ipsum facere oportet.
o 1 Hec evidenter in actis antiquorum conciliorum reperimus et quod leges
ecclesie papa sua auctoritate confirmet. Textus est in c. Leges iii q. vi.
Cuius verba sunt hec. Leges ecclesie apostolica auctoritate confirmamus. Cum igitur
p 1 olim concilium Basiliense fuit licentiatum per S. D. nostrum Eugenium necnon et

euidentib[us] causis ad ciuitatem Ferrariensem translatum non amplius Basilee auctoritate Romani pontificis celebratum sit. ymo contra ipsius auctoritatem omnia temere perpetrata. constat id postea fuisse conciliabulum et cuncta ibidem acta irrita esse et viribus vacua. Et quemadmodum con-cilium dyocesanum congregatum auctoritate episcopi et prouinciale congregatum auctoritate archiepiscopi desinunt esse concilia nec celebrari uel continuari possent. episcopo uel archiepiscopo dissoluentibus illa uel subtrahentibus auctoritatem suam. Ita eadem ratione et fortiori in concilio vniuersali papa eo dissol-uente uel transferente cum ipse plenarie vicem gerat et in tota ecclesia plenitudinem obtineat potestatis/
Secundo principaliter patet quoniam id quod fit in concilio pro tanto valet pro quanto reputat vniuersalem ecclesiam. Non dubium autem est multo amplius auctoritatis esse reputatum quam reputans. sicut maioris auctoritatis est principalis quam procurator et dominus quam vicarius uel locum tenens. Sed cum vniuersalis ecclesia videlicet caput et membra principalia ecclesie non dederunt hanc potestatem hijs qui erant Basilee ad presumendum ac temptandum que presumpserunt et attemptauerunt. nec consensit hijs que ibidem facta sunt post translationem concilij siue dum fierent siue dum facta sunt. Constat in hoc illos qui fuerunt Basilee non reputasse vniuersalem ecclesiam. ymo fecisse expresse contra uoluntatem ipsius ecclesie. ut in 2o membro principaliter dictum. Illa ergo temeraria presumptio auctoritatis vniuersalis ecclesie nequaquam innititur. nec tanquam decretum ecclesie dici potest cum tali decreto ecclesia nullatenus tunc consensit nec postea/ Pro hoc allego duos optimos textus qui probant id decretum concilij obligare quod ab vniuersali ecclesia approbatum est. videlicet in c. Sicut. xv. di. ubi dicit textus. Cunctas uero personas quas prefata veneranda con-cilia respuunt respuo et que venerantur amplector/ quia dum vniuersali sunt consensu constituta se et non illa destruunt/ etc.
Item in c. Confidimus. xxv. q. j. ubi dicit textus. Confidimus quod nullus iam dubitans ignoret. vnumquemque synodi constitutum quod vniuersalis ecclesie probauit assensus. Nec mirum quia cum concilia fiant pro negotia ecclesie publica vnde tanta conueniunt quod omnes tangit. ab omnibus debet approbari. Non solum autem tota vniuersalis ecclesia non consensit sed nec quedam centesima pars. ymo nec millesima/ Primo dictum est de capite. quod translatione sua auctoritate sua mito ab illo concilio retraxit et ad aliud transtulit. et nullatenus consensit/ a 8
Secundo sacrum collegium cardinalium qui sicut apostoli astiterunt Christo ita ipsi assistunt summo pontifici qui ex omnibus vndique regionibus tanquam proprium electi cardinales sunt ipsius ecclesie tali nephario Basiliensium facinori non consensit nec consentit/ b 8
Tercio quatuor patriarche principales ecclesie siue quorum interuentu uel legatorum suorum concilia vniuersalia celebrari consueuerunt et post romanam ecclesiam principales cathedras ac loca tenent non con-sensuerunt nec consentiunt nec apud sanctos patres fuerunt reputata vniuersalia concilia nisi isti adessent/ c 8

d8 Quinto Vltimaine ptes & oriental regio que xpm colit nc gssit
nc consentit quorz Xanorz nus maior est qm eorz qui occi
dente hitant. Nec dicat aliqs q tunc no erat vniti ecce vene
e8 qr eo tempe quo illi basilien prrupunt ad illam ptense
priuacois insaniam iam gti qui sit maiores & potissima
orienti porro hns iiijor sedes pnarchales vniti erat
sce sedi aplice i sacro & vli concilio florentino.
Quinto 2m Quatuor seu quinq naciones occidents no gsesunt
nc cosenciut. po ytalica naco no cosensit nc consentit.
excepto puulo angulo pedemoncii qui tpali dno subito
e ipi duci subaudie antippe qui uiolencia ac metu
ipos basilien coegit nec copellit qr ipos es inuitos obe
dire, Deinde nc nacio gallicana excepto silr modico angulo
subaudie tpalr ipi antippe subito. Nec nacio yspanica
nc nacio germanica. nc nacio anglicana/
f8 Sexto/ nulli reges vl maximi pncipes orientales vl oc
cidentales illi pnacoi ptense consessu pstiterunt vl pstant
g8 ymo affines cosanguinei qr ipius antippe talem eius pfanacoez
h8 abhorrent & vrident. ut e Xpianissimus/ rex francie & illus
trissimi duces burgundie & mediolani// Et aduertend q
ipe dns rex francie anno elapso cogregato cocilio tocius
ecce gallicane archiepis epis. abbatibus & platis & magris
vniuersitatum & alijs doctis viris assistentibus es pncipibus et
baronibus audiuit solempnes disputacoes oratorum. s. d.
nri ppe eugenij & illorz basilien. & tande hito cu suis plat
baronibus & regnicolis maturo cocilio & accurata delibacoe
i solio regali declarauit se p ipso dno nro eugenio, & illi cu
toto regno adhesit exarando illu antippam & mando p
regias patentes lras q oms de regno dno nro eugenio
tamqm uo summo pontifici obedirent. nq q pareret/ sub magnis
78 penis illi antipape/ nc lris cogregacois basilien tamqm
Septimo Nulli pmates archiepi vl epi
concilij//
• orbis antippe adhesimt vl adherent exceptis paucissimis ill
de pedemoncii & subaudia quos no uitas trahit s metus
& subito copellit. ac illis tanti scelis patratoribus basilee,
exceptis quorz nomina ope pciu e hic inserere ut pateat/ q
k8 ac quales sint qui eciam pturbant. Avalatensis epc
gracionopolitanus epc. basilien epc. Aquen epc. Marsilien
sine possione. epc lausanen sine possione. epc augusten ti.
tulanus. Epc grossetanus titularis, ffuerunt & duo epi de ar
rogonia quos dns rex tenebat ibi ut teneret s. d. nri
l8 ne eet es adusus i regno neapolitano/ ffuerunt &/ pauci quida
abbates de dyocesi basilien metu ibm manent copulsi,/ fuerunt
m8 quida/ mochi apostate & fugitiui. & nonulli vl nouij vl co
piste. & quida alij viri i sacris costituti nllius extimacois q quid

nec in dyocesanis nec in provincialibus conciliis de iure vel consuetudine ad
mittentur qui basileam ad hoc presertim fugiant et ad hoc ibi morabantur
vel ut effugerent superiorum suorum correctionem vel ut alios litibus
vexarent vel ut aliquid aliud scandalum perpetrarent. Non pauci eciam
illuc confugiant tamquam ad asilum ut excommunicati vel privati a sede
apostolica ibidem de facto absolverentur et nonnulli odio adversus summum
pontificem concepto non valentes ab eo obtinere quod illicite postu
labant illuc pergebant ut illa ibi obtinerent vel se contra romanum pontificem
vindicarent. Hii cum porcis ibidem clamabant perturbantes et commo
ventes omnia et quo magis adversus summum pontificem latrabant eo fideliores
ecclesie filii existimabantur et in maiori honore habebantur. Verum si quis parti
culatim recenseret omnia et qui ibant et qua causa ibant et quis ac quo
rumque nequam artibus et fallaciis impetu strepitu et tyrannide cuncta
agebant vix a lacrimis abstineret. Iudicaret certe profecto a principio
nascentis ecclesie turpiorem fediorem et abhominabiliorem rem non
fuisse perpetratam nisi forte id quod contigit in conciliis ephesino et ar
minensi a sede apostolica condempnatis. Iudicet iam unusquisque
sane mentis ac timens deum si xii episcopi pro maiori parte titulares
et paucissime persone quales supra narratum est sine capite tamquam
monstrum basilee debachantes ac sine reliquis ecclesie membris
principalibus legem valeat dare orbi terrarum. si digni sunt ut eciam
eos sequi debeat si valeant dici concilium universale universalem
representans ecclesiam //
Decreto prevaluit. quod non solum eciam huic scelestissimo prevaricacionis
actui a principio et non consensit nec post factum. quinymmo nonnulli qui
adhuc basilee remanserant ut reliquos perversos ibidem manentes
ad pacem cum domino nostro reducerent. videntes illos obstinato
animo procedere ad prenominatam privacionem domini nostri mox factis protestacionibus
eorum publice in scriptis ac palam tante temeritati contradicendo excucien
tes in signum eciam pulverem de pedibus eorum ex basilea dis
cesserunt maledicentes et blasphemantes impietatem ac vesaniam
ibidem remanencium // Hii fuerunt oratores serenissimi domini regis ro
manorum et electorum imperii. Oratores serenissimi domini regis castelle
et postea oratores serenissimi regis aragonum et ambasiatores il
lustrissimi principis domini ducis mediolani. quibus sit gener
antipape maluit tamen sequi ille quam manere in loco tenebrarum
et civitatis prius opibus eorum. Si qui et ibidem boni viri remanserant
sub specie pacis videntes illos datos in reprobum sensum et iam in profundum
malorum expresse illis condempnantes inde abierunt. Cum ergo ex hiis
qui post translacionem concilii ibidem ex predicta pace causa remanserant
... qui plus reputabant quam ceteri venientes expresse con
...ores et qui ... tali facere privacioni et nunc eciam per dei graciam consciencie
illorum basiliensium pravitatem et iniusticiam. Huius presentis privacioni maiestate condicat.

illam qz reprobet condemnet execretur et sicut dignum est irrideat
teneat qz sanctissimum dominum nostrum pro indubitato xpi vicario. Nimis
x8 perfecto iam peccare et errare uidentur. qui sine prouidentie uolunt inniti
et non se conformare nec capiti et reliquo corpori sancte matris ecclesie

y Certo pulcherrime probatur quia quod summum pontificem prediximus non potest nec deprehendatur
a fide deuius. ut in c. Si papa xl. di. Sed per dei graciam ut constat
a9 toti mundo sanctissimus dominus noster eugenius est ita fidelis et catholicus
sicut sit aliquis papa vnquam. et non solum hanc sincerissimam fidem habet
in se sed pre omnibus aliis papis ymo et summis pontificibus qui fuerunt
a. vc annis citra cum feruentius laborauit ut omnes homines teneant
fidem catholicam quod notorie demonstrauit in conuersione grecorum
armenorum et Jacobinorum qui continent maiorem numerum quam omnes
iste nationes occidentales que xpm colunt. Et quod sit catholicus pon-
tifex. Deus iustissimus in confusionem eorum qui suo vicario aduersantur
probatorem ymo miraculum ostendit cum iam greci per vc annos et armeni
ac Jacobini fere per mille in heresi durauerint. et nulli romani pontifices
nec reges nec ulla concilia quamquam fecerint maximam diligentiam
potuerunt ipsos ad fidem reducere nisi solus dominus eugenius. preterea
legantur hystorie ueteres. auditum nec vnquam est quod vnus hereticus
conuerterit ad fidem hereticos certe non. ymo qui hereticus est tamquam dyaboli
membrum modo pro viribus suis nititur fideles ad heresim peruertere. et
dyabolus cuius membrum est ita disponit. ita laborat ut per ministros sua
alii homines fiant filii perditionis. Si dominus noster eugenius fuisset
hereticus nunquam per manus suas tale actum deus ordinasset nunquam aliquem
ut tunc in ecclesia dei fecisset factum. Sed in hoc basilienses ostendunt se esse
hereticos et dyaboli membra cum tantopere conati fuerunt impedire
b9 conuersionem tot populorum et nationum et scindere vnitatem ecclesie quorum
proprie est dyaboli seminare zyzaniam scismata et diuisiones. Et si dicatur
est hereticus quia dissoluit concilium Ad hoc supra responsum est. quia ex iusta
causa urgente necessitate seu euidenti utilitate ecclesie potest et debet dissoluere seu
o transferre concilium cum opus est. Addamus et Nonne sancte memorie dominus
c9 Martinus papa quintus immediatus predecessor suus dissoluit concilium
Senense quod est plus quam transferre et postea durauit in papatu per
septem annos et veneratus a tota ecclesia fuit ut papa. Reputatur nec ipsum
vllus ecclesia uel aliquis rex uel princeps aut prelatus uel doctor seu
magister aut quispiam aliquis propter hoc hereticum. Si propter dissolucionem concilii
d9 Senensis ipse incidisset heresim quomodo potuit esse nisi manifesta et
notoria cum notoria fuit dissolucio, fuisset nec ecclesia ita certa ita
ne errasset omnes homines quod substinuisset cum tanto tempore hereticum.
Nonne ab fecisset consciam ab heretico recipere dignitates et beneficia
et alia spiritualia; Si dicatur quod ecclesia non potest errare quomodo ipsa stetisset
in tantis tenebris et tanto errore quod non animaduertisset hanc heresim
nonne peccasset generaliter omnes xpiani si hereticum maritum honorasset

ut vicarium Christi et ab eo sacramenta et alia recepisset que sine peccato mortali recipi non possent. Si omnis hereticus est excommunicatus et extra ecclesiam et cum eo sine peccato mortali communicari non potest, ergo omnes Romani, omnes quasi ecclesia incidisset excommunicationem communicando per septem annos cum pontifice manifeste heretico. Item iam sunt xvi anni quod defunctus est et tamen nec in concilio olim Basiliensi nec extra nec in tota ecclesia repertus est aliquis nec reperitur qui audeat dicere ipsum dominum Martinum fuisse hereticum nec eius memoriam dampnandam esse sicut dampnari deberet si fuisset hereticus. Sed cum decretum sit ecclesiam universalem non posse errare et ipsa ecclesia non reputavit propter dissolucionem concilii Senensis ipsum dominum Martinum fuisse hereticum, ex hoc satis clare apparet dominum nostrum Eugenium propter translacionem concilii Basiliensis non esse hereticum. Item ex hoc apparet quod qui dicunt ipsum dominum Eugenium propter hanc translacionem esse hereticum ipsimet incidunt in heresim tenendo expresse et pertinaciter contra id quod universalis ecclesia tanto tempore tenuit, et ut dixi multo magis est dissolvere quam transferre, transferre enim non est dissolvere sed mutare de loco ad locum. Item multo plures et maiores cause instabant translacionis concilii Basiliensis quam dissolucionis concilii Senensis. hoc enim Senense non adhuc duraverat per annum, et Basiliense per vii. In concilio Senensi non fiebant talia enormia et intollerabilia sicut in Basiliensi. Item tunc non instabat tractatus Grecorum sicut nunc. Item concilium Senense non se obligaverat ad transferendum se sicut concilium Basiliense pluribus solempnibus decretis se obligavit et astrinxit ad translacionem propter unionem Grecorum. Si autem dicatur quod fuit processum contra dominum Eugenium racione criminis, ad hoc dicendum est quod huiusmodi processus fuit nullus et iniquus tam racione iurisdicionis quam ordinis. Iurisdicionis quidem quia nisi papa deprehendatur in fide devius non potest ab hominibus in hoc seculo iudicari ut est textus expressus in decreto c. papa et ix q. iii c. Aliorum et c. Cuncta per mundum, ubi manifeste hoc patet, ubi dicitur quod nec a regibus nec a populo nec a toto clero potest iudex omnium iudicari sed solius dei reservatur iudicio. Cum ergo ibi manifeste caveatur quod a tota ecclesia iudicari non possit, et cum talia decreta per tot centenaria annorum fuerint lecta et publicata in scolis, in studiis, in universitatibus et ubique in tota ecclesia et numquam talia reprobavit, tunc nos indocti et rudes homines audemus nobis fingere aliam doctrinam. Sed ideo audemus quia sumus indocti et rudes homines et quod deterius est modicum timentes deum et querentes que nostra sunt non que Ihesu Christi. Cuiuslibet enim huic nove opinioni et parum antiquorum sapientie ignote adheret propter privatas passiones vel odii vel ambicionis vel alicuius proprii commodi vel interesse id agit et hoc notorium est. Nam omnes qui Basileenam sectam sequuntur nemine excipio huiusmodi passionibus alliciuntur ad ipsos tuetes sicut musca ad mel et sicut aves ad cadavera. Cum predictis textibus ..

concordant sancti doctores et praesertim ille gloriosus doctor beatus Thomas qui dicit
quod licet superior possit pro delicto corripi ab inferiori correctione fraterna
non tamen est per inferiorem pena imponenda sed recurrendum est vel ad
superiorem denunciando vel si non habet superiorem recurratur ad deum
n.9 ut eum emendet vel de medio subtrahat. Et idem beatus Thomas in questione
de potentia dei tenet quod sententia synodi a summo pontifice confirmatur
o9 et ad ipsum a synodo appellatur que omnia dicit patere ex gestis Cal-
cedonensis synodi. Si ergo a synodo ad papam appellatur patet papam
maiorem esse synodo et posse approbare et confirmare bene facta per
synodum necnon reprobare ac corrigere malefacta per ipsum synodum
quod expresse patet per textum sancti Gelasii in c. Cuncta per mundum.
ix. q. iii. cuius verba sunt hec. Cuncta per mundum novit ecclesia quod sacro-
sancta romana ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi neque cuiquam de eius
liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte
appellandum est. Ab illa autem nemo est appellare permissus.
Sed nec illa praeterimus quod apostolica sedes sine ullo synodo precedente et
solvendi quos synodus inique dampnaverat et dampnandi nulla
existente synodo quos oportuit habuit facultatem et hoc nimirum
pro suo principatu quem beatus apostolus domini voce et tenuit semper et tenebit.
Quid his potest esse clarius et manifestius. Hec tamen sufficere debent ad
confutandum et convincendum eos qui dicunt quod Basilienses iudicaverunt
seu dampnaverunt papam. Sed diceret aliquis Si papa notorie et incorrigi-
biliter scandalizaret ecclesiam universalem tunc potest a concilio iudicari secundum
glossam in c. Si papa. xl. di. Hanc glossam multi et sancti doctores et scolastici
p.9 reprobant quia est expresse contra textum illius c. Si papa. Ubi dicitur quod si papa
deprehendatur sue et fraterne salutis negligens inutilis et remissus in operibus suis et
a bono taciturnus quod magis officit sibi et omnibus et innumerabiles populos
catervatim secum ducit ad gehennam plagis multis in eternum va-
pulaturus huius culpas istic redarguere presumit mortalium nullus
quia cunctos ipse iudicaturus a nemine est iudicandus nisi deprehendatur
a fide devius; pro hoc patet expresse talia crimina vel negligentie pape
q9 non possunt esse nisi notoria et scandalizantia ecclesiam universalem et ipse
incorrigibilis cum presupponatur quod et ipse tam se quam innumerabiles populos
trahat ad gehennam perpetuo vapulaturus. Nam pro hoc quod trahit
innumerabiles populos ad gehennam sequitur expresse quod tale crimen scan-
dalizat ecclesiam et notorie. dampnatio enim innumerabilium populorum non
potest non esse notoria ecclesie sicut transitus unius episcopi de una ecclesia ad
aliam non potest non esse notorius ut in c. Illud. de cle. c. x. inimi. Item
tractio innumerabilium populorum non potest esse sine scandalo ecclesie. Item
ex quo ipse in eternum ignibus gehenne dampnabitur oportet eum presupponere
incorrigibilitatem et impenitentiam. Et si dicatur quod incorrigibilitas exigit
monitionem sive correctionem. Respondetur quod textus iste innuit quod in papa talis
monitio ad penam non habet locum. Ibi enim presupponitur quod mala opera pape

cant notoria et scandalizata ecclesiam. et nullus textus dicit ibi quod ipsius
culpas iste redarguere nemo presumit mortalium Si enim posset
nominari possit redargui et secundo vero quia cum ipse sit iudex omnium non potest
a quoquam iudicari et hoc concordat manifeste cum primo quod supra dicit
s. tho. Item si pro alio crimine quam heresi papa possit iudicari sic textus
exposuit de heresi tunc casum suum excepisset ita expressisset de alio
exposuit de heresi. Tunc casum suum excepisset ita expressisset alium. Cum autem glosa presupponit quod non fuit
et ita excepisset alium, cum autem glosa presupponit quod non fuit
intelligatur et papa. et correctio habet locum in omnibus et prelatis et papa
non est verum quo ad correctionem penalem et iudiciariam. ut supra
dictum est secundum s. tho. Nec est verum quod omnis contumax sit hereticus alioquin
sequeretur ridiculum et absurdum quod notatus in iudicio pro causa pecuniaria
via vel crimine si esset contumax posset dampnari ut hereticus quod est
quod factum. propter hoc facit non in c. Cum contumacia de heresi li. vi
Ubi dicitur quod si citatus super alio crimine quam heresi tamquam contumax
excommunicetur et stetit in excommunicatione per annum habeatur pro convicto in eo
crimine non tamen pro heretico. Sed posito quod glosa ista esset vera. Ubi vera constat.
quod sanctissimus dominus Eugenius scandalizavit notorie universalem ecclesiam
immo si veritatem volumus tueri/a .v.c annis citra nullus pontifex fuit
immo omnes simul pontifices ab eo tempore usque nunc non tamen magnifice
ficavit ampliavit et exaltavit et honoravit sanctam dei ecclesiam
sicut ipse convertendo ad fidem catholicam tot populos tot reges
tot nationes et linguas. Verum possit dici basiliensibus id quod
dixit xpc phariseis Vos ex patre diabolo estis. Item contra phariseos invidentes
fracti. Videbatur improbi basilienses tot bona et sancta opera pauci
tam diligentes per ipsum dominum eugenium pro convertendo tot milibus
animarum Vidistis tandem ipsum divino presidio adiutum tot magnalia
et mirabilia in ecclesia dei feliciter consumasse nec adhuc erubescitis
dicere ipsum scandalizare ecclesiam. Quid amplius pharisei adusque
xpm dicebant cum viderent eum sanantem omnes morbos et
xpm dicebat cum viderent eum sanantem omnes morbos et
demonia eicientem In belzebub demonia eicit. Sed in ista
et iniquitas vestra Nam huiusmodi detractores quo magis divulgatis
eo magis vos ad omnes contemptibiles reddunt. et ipsum dominum eugenium
clariorem. Cum igitur ipse tot et tanta fecit bona et vos omni conatu
curavistis ea impedire. Vos illi estis qui notorie et incorrigibiliter
scandalizastis et scandalizatis universalem ecclesiam/propter quod multo
ipse vicarius xpi et petri successor vos iam canonibus sacris
omni dignitate privavit. et tamquam scismaticos condempnavit. quia a
capite vestro discedentes sinistra unitate ecclesie latine turpiter scindere
et unionem ecclesie orientalis impedire moliti estis Sed credidistis
per hoc mundum ad vos trahere et ad obviam antipape ad quod
malignum opus vestrum anhelabatis grecos allicere sed frustrati estis
spe vestra Nam mundus cognita perversitate et iniquitate vestra vos et vestrum

b 1o antipapam desinit uos quia sublati olim in concilio constanciensi scis-
matis renouatores blasphemat et execrat/
c 1o priuilegiatis et ore polluto dominum eugenium scandalizat ecclesiam
propter notoriam dilapidacionem patrimonii ecclesie propter notoria periuria
propter notoriam symoniam. O linguas subdolas et detractiuas
d 1o dicite si potestis qua ciuitatem quod opidum donauit vendidit
vel alienauit a dominio ecclesie. Immo laborauit toto posse ad ac-
quirendum defendendum et conseruandum possessiones ecclesie. Et si quas perdi-
dit fuit propter potenciam tyrannorum et armigerorum qui violenter illas
vsurpauerunt. Nec est nouum hoc cum a centum vel octuaginta annis
citra ecclesia romana quater vel quinquies fuit toto vel maiori parte
sui patrimonii spoliata/ Cum ergo alii pontifices quorum tempore hec
e 1o contigerunt non fuerunt reputati dilapidatores cur dominus noster predicta
debet reputari qui fecit omnem diligenciam ne talia accideret.
et omnem adhibuit sollicitudinem ut amissa recuperaret. sic multa
recuperauit. Nostris temporibus multi episcopi et prelati multique reges
et principes multis suis ciuitatibus opidis et dominiis fuerunt hactenus
spoliati et quottidie per violenciam spoliantur. (Sed verius ipsi
basilienses reputandi sunt dilapidatores cum dederint causam et occasionem
f 1o ut magna pars patrimonii ecclesie per stipendiarios occuparetur. ut
marchia anconitana et nonnulle ciuitates et opida magna. Illi enim
stipendiarii cum litteris basiliensium ipsas terras ecclesie occupabant pa-
lam huiusmodi litteras ostendentes et per eas datam eis ad occupandum licenciam
asserentes. Nomine in principio congregacionis basiliensis ipsi basilienses
spoliauerunt dominum eugenium ciuitate auinionensi et comitatu ve-
g 1o nusino. Nomine ob processus continuos quos aduersus ipsum dominum
eugenium basilienses attemptauerunt multi in ytalia ex hoc su-
mentes audaciam multa dampna ecclesie romane et terris suis intu-
lerunt/ Dicunt de notorio periurio. dicant in quo
h 1o ubi est hoc notorium. Surgat aliquis episcopus vel prelatus vel princeps et
dicat. papa eugenius iurauit quod sic et sic et notorie periurauit
Multi implent os suum hoc verbo notorium. notorium et quid sit
notorium ignorant. Notorium in parrochia vel ciuitate dicitur id quod
toti parrochie vel ciuitati vel maiori parti conspectui se exhibet.
Notorium in ecclesia dei vel vniuersitate dicitur id quod toti ecclesie vel
maiori parti conspectui se exhibet/ Videatur ergo an talia
crimina primo vera sint deinde an exhibeat se toti vniuersitati
vel maiori parti. Sed forte dicunt quod iurauit quedam in conclaui
et in coronacione et postea non seruauit/ Videndum est primo si illa iurata que
dicunt basilienses dominum nostrum non seruasse transgressus fuit notorie
in illis iuramentis. Dominus noster facta sic et sic sine consensu cardinalium
vel maioris partis aliud fecit quod est vel potest esse notorium quod sine
consensu cardinalium vel maioris partis aliquid fecit. Deinde quis est
tam magnus ut sciat dicta iuramenta seruari quam cardinales

crimes et est cui magis constat quod dicta iuramenta servari qui cardinales
servata sunt vel non servata. Sed si ceteri cardinalium duorum de hoc non
conqueruntur sed adheret et obedit pape sicut debet cur alij quorum non
interest et quibus non constat non faciunt silentium. Item in iuramentis semper
excepta intelligitur necessitas ecclesie utilitas publica. Si forte
dicatur non per necessitate vel utilitate ecclesie potuit eam ac inida uocem
iuranti ad fecit non propter hoc inita periurus primo si simplex et vere inter
iuranti ipsis iuranti potius fecisse cum tale iuramentum tale condicionem
tacite institam habet. Sed nichil dicit Basiliensis de periurijs vel
promissionum suarum violatoribus. qui quidem promissores et promissionum
violatores in concilio manifeste ac notorie fuerunt. promiserunt primo
solempniter et in scriptis domino nostro ut vicarium Christi et ut capud
ecclesie et concilij honorare et venerari. quod quidem non fecerunt sed quot
diebus Basilee moranti sunt tot vicibus violavunt detrahendo oblo
quendo contra sanctitatem suam et a turpibus personis detrahi et obloqui impune
paciendo. Nunquam fuit vilis famulus factus vel urbo ita a suo
suo dehonestatus sicut isti aspidum filij Basilienses omnibus modis
dehonestavunt denigravunt primum ac famam et nomen ipsius domini
eugenij. Sed iusto deus ultor contra contravi sui iniurias vita illi
Basilienses in horrore contemptum obprobrium et irrisionem omnium
Basiliensium in horrore contemptum patet derisui auctore. excellentes quam
Paganorum iam devenerunt patet derisui auctorum exceptis
et abhominabiles facti sunt et tanquam canes rabidi ab omnibus deserun
tur et vitantur quod iusto dei iudicio contingit. digni enim sunt talia
ab alijs pati qualia in patrem suum perpetravunt
Promiserunt etiam publice ac solempniter multociens quod preter decretum
annatarum facere provisionem pape et cardinalibus et episcopis et alijs
quorum interest. sed requisiti pluries ac pluries et publice et privati
tum a domino domino cardinali sancti angeli apostolice sedis legato et in dicto
concilio presidenti tum ab oratoribus domini nostri pape et cardinalium
illuc missis tum ab alijs ut dictam provisionem facerent et
nunquam facere voluerunt
Promiserunt publice et in scriptis eligere locum pro celebrando ycumenico
concilio cum grecis ad quem comode dominus noster possit accedere sepe
monito fuerunt super hoc tum a legatis apostolicis illuc missis videlicet dominis
duobus cardinalibus sancte crucis sancti petri tum a prefato domino
cardinali et nunquam voluerunt, Promiserunt publice et solempniter
in decreto concordatum cum grecis inito et per totum orbem terrarum
divulgato quod per totum mensem madij mittent constantinopolim
galeas, ponnas et alia necessaria cum nominacione loci inclusi in
decreto. nichil eorum fecerunt et quantum in ipsis fuit vituparavit ec
clesiam latinam non servando tam solempniter promissa. Et verissime
deus in sua libertate suppleverunt illorum defectus ecclesia nostra perpetua
nota contraxissent, Et audent scelerati et impudentes homines dicere
dominum nostrum periurum cum ipsis Basiliensis sit magis familiare quam

o 1o penuria et mendatia. Taceo de illustribus promissionibus quas in
omnibus libris epistolis et decretis repetebat videlicet de reformando ecclesiam
de pace et unitate procuranda. de heresibus extirpandis. antequam
fecerunt vel potius tenuerunt omnium proh dolor nimis manifestum est
ipsi primo basilee sunt deformiter et enormiter tam in moribus
quam in cunctis actibus eorum nusquam nullibi peius ac deterius decre-
ta basiliensium quam basilee servata sunt. formula illa morum
in cibis in vestibus in familiaribus in faleris equorum et in modo vivendi
ac modo procedendi in deputationibus et congregatione generali
fuit nec umquam servata qualiter supplicationes et alia per deputationes
expedita sint. tenere immoderate prout quilibet plus potuit ac per
clamores et impressiones et multitudinem notum non advertendo
quid liceat quid expediat. quid deceat sed omnia passim con-
cedendo ea presertim que sedes apostolica repulerat. dispensando
etiam passim ad petitionem cuiuslibet tam contra ius quam contra decreta
eorum sine ratione sine necessitate sine utilitate publica pudet referre.
Equidem id non conceditur id non expedit basilee quod non petitur.
ymmo et quod non petitur. ut homines veneno eorum inebrient.
ultro conceditur et ad domum mittitur. Mittunt ubique nuntios
cum facultatibus que nec legatus de latere per sedem apostolicam tradi con-
sueverunt. Si dyaconus a basiliensibus ad petit et quas fas et modum
illis vellet assistere facillime impetraret. Offerunt et ipsi et antipapa
eorum regibus principibus et prelatis privilegia facultates et dignitates ut
illis assistant. Quot pecunias. quot munera ipsorum ydolum
hiis vel his hunidas obtulit. et quotidie offert. ut obiam quam
si dum hore non potest per has artes extorqueat. Multum ea que im-
pingebat propter crimina et displicere asserebat. dicat obsecro
que crimina basilee cum omnia tum plena criminibus sint. et defor-
mitatibus corruerint. quem et contra basileam quos viros certos
vel alios pro publicis et criminibus basileam pro reformatione citaverit
ad monuerit. ymmo quos papa vel pro symonia vel pro aliis criminibus
condempnavit privavit. carceravit. hos basileam fugientes cum
magno susceperunt honore et eorum officiis. ymmo nonnullos malefi-
ciis perfecerunt licet publica sint et notoria et in illos infamem
eorum nomina silentio pretereo. Dicat et basiliensis quas ecclesias
que monasteria cuiuscumque ordinis ac sexus basilee vel extra re-
formaverit. vel ad frugem melioris vite reduxerunt. ymmo
multis privilegia et exemptiones ne a suis ordinariis corrigi possent
concesserunt et concedunt. De pace quid dicam. cuius evangelizatores
p 1o se probant nonne bella ac dissidia quorum in eis fuit in ecclesia posuerunt.
Nonne ecclesiam latinam quam pacificam invenerunt sciderunt et diviserunt
q 1o pro pace scisma pro concordia dissidium pro caritate odium ubique semi-
naverunt. heresim nec substulerunt. ymmo potius conati sunt omni studio
impedire ne heresis diuturna grecorum quam papa extinguere volebat
et tandem extinxit de ecclesia tolleretur. Sed quod deus promisit. Ecce qui

impediebat ne heretici convenirent ad fidem ipsi ex fide presumpsit in
heresim imposuit et pape notoriam symoniam. Cuperem scire ab aliquo
ex eis an si umquam petendo a papa aliquid papa vendidit nolendo dare
nisi solvatur tamen puto quod non. Si forte aliquis in curia ipso nesciente
excessit vel excedat. Sed ne propterea papa reputandus symoniacus
Nonne Christus habuit xii apostolos et unus ex eis fur erat et latro.
Sed forte dicet quod papa facit exigi annatas contra decretum con-
cilii Basiliensis. In primis sciendum est quod exigere annatas non est symoniacum
alioquin multos romanos pontifices per ducentos annos diceremus
symoniacos fuisse et omnes episcopos et alios qui in curia romana
annatas solverunt etc. quia tunc etiam symoniam incurrissent. Nam in
concilio Constanciensi vel alibi fuit facta querela quod esset quid
symoniacum. Sed bene dicebatur quod daretur tali modo in solvendo quod non esset
grave ecclesiis solvendo. De iure autem divino prout dicit beatus Thomas
in 2a 2e omnes ecclesie debent solvere summo pontifici annuatim
decimam omnium fructuum quos recipiunt exemplo levitis testi-
quod esset centuplo plus quam annate. Illi de Basilea non fecerunt
illud decretum propter bonum ecclesie vel zelum reformacionis sed ad
illaqueandum papam putantes quod papa non deberet renuere et sic haberent
occasionem procedendi contra eum et perveniendi ad finem sue ambicionis. Sed
verum a principio nolebat decretum contra tunc habere locum in papa. Sed
cardinalis sancti Angeli presidens animadvertens maliciam ipsorum
fecit tamen quod esset quoniam tamen in curia quam alibi unitum tam per de-
putatos quam per congregacionem generalem fecit concludi et sibi
permitti quod expedito decreto in continenti antequam procederetur ad aliam
fieret provisio pape cardinalibus et aliis. Et in ipsa congregacione
generali tenor publice ipse dominus cardinalis stipulatus est a toto con-
cilio quod in continenti deveniret ad provisionem. Habuit et ipse cardinalis
publice dicere quod si sciret dictum provisionem fieri non debere numquam
concluderet quod dictum decretum fieret etc. premissa tali protestacione et
condicione consenciente ad hoc concilio et publice permittente
conclusit confecto decreto innumerabilibus vicibus tamen pro debito tamen
per hore concilii quod se obligaverat tamen ut dictum decretum observaretur
requisivit idem cardinalis illos de concilio ut facerent
et sunt
provisiones fuit apte multe vie ad hanc provisionem. Et summus
pontifex et cardinales miserunt Basileam episcopum Urbinatem
et fratrem Ambrosium ad requirendum concilium ut faceret provisionem
omni iure debitam ac et promissam tandem suggestione aliquorum
machinancium fomentum ut provisio
maligno re scisma et etiam machinancium fomentum ut provisio
neglecta fuit. Itaque si papa non servat decreta eorum et exigit
annatas more predecessorum suorum culpa fuit Basiliensium non pape
et ut dictum est predictum decretum fuit condicionale condicio est provisionis
non extante decretum contra servandum non debuit. Presertim cum curia
romana hoc tempore magis quam umquam indigeat subvencione cum
maior pars patrimonii beati Petri a tyrannis et armigeris occu-
pata sit

et oporteat quottidie sufferre maximas expensas pro supportandis
omnibus totius civitatis, in mittendo huc inde legatos et nuncios
in nutriendo curiales et officiales necessarios, quot etiam onera
subire dominum nostrum oportuit in procurando unione grecorum et
armenorum faciendo eis impensas in veniendo stando et
redeundo et pro tuitione civitatis constantinopolitane, que quidem
impensa ad maximam summam ascendit, que omnia efficit dominus
z 10 noster suis impensis tamen sine aliquo ecclesie onere. Itaque si pro predictis
et aliis necessariis omnibus quottidie emergentibus dominus noster recipiat
annatam non est reprehensibile, ymmo laudabile et necessarium, et qui hoc
vituperat vellet ecclesiam periclitari et eam in suis necessitatibus delinqui.
Sed nunquid illi episcopi qui basilee decretum illud ediderunt in suis
a 11 diocesibus servant decretum illud, nunquam et basilee servant, nequaquam,
ymmo exigunt ut prius et plus quam prius. Nunquid illos episcopos
viciniores et remotos non servantes predictum decretum possunt
unquam illi deponere ut symoniacos sicut dominum papam. Considerate
nimium certe homines quos ita malicia excecavit ut
putent tam manifestas calumpnias per alios non adverti.
Cum autem predictus processus veniat ex defectu substancialis ordinis
b 11 iudicialis patet expresse, quia cum illi qui tyrannice regebat concilium
et multitudine votorum faciebat quod volebat attemptassent mo-
nitorium contra dominum nostrum super predictis criminibus ymmo blasphemiis,
Reverendissimi domini cardinales sancti petri et sancti angeli legati sedis apostolice
pecierunt terminum trium dierum ad ostendendum quod illud scandalosum mo-
nitorium fieri non debebat et fuit eis denegata audiencia, de qua
audiencie denegatione protestati sunt publice. Item cum illi volebant
facere congregationem et sessionem pro eodem monitorio dominus legatus
presidens peciit iterum terminum trium dierum ad ostendendum quod illud mo-
nitorium erat contra ius divinum et humanum et contra bonum publicum et
sacros canones et non potuit obtinere ut de hiis apparet
publica scriptura. In hoc patet deprehendi furor malicia et ignorancia
ipsorum, dominum nostrum presidentem et caput concilii reputatum pro
ipse rogatum humiliter ut audiretur in defensione summi pontificis
et offerentem talia probare noluerunt audire. talia autem agendo
et pervertendo ordinem iuris naturalis et humani actum nullum faciebant,
et si iurisdictionem habuissent, defensio enim est de iure divino quod tolli
non potest. Dicit et canon quod parte inaudita nec penitus diffinire possunt
ut in c. i. de cau. pos. et pro. Visa nec unquam tanta iniquitas tanta
fatuitas si fuisset actum contra unum rusticum vel unum minimum cap-
pellanum fuisset ipse vel nuncius suus petens audienciam auditus.
Si fuisset etiam de una domuncula vel de una lite unius pauperis
altaris tam prompte et impetuose non fuisset actum. Sed iuste deus
in fovea cecitatis et ignorancie permisit abire ut temptando quod
nitebantur sunt quod non potuit. talia procedunt quod totus mundus fert

deviderit penitus et abhorreret, patet etiam dictum presessum penitus esse nullum et viciosum
ex omni parte ex defectu videlicet iurisdictionis notorietatis veritatis et ordinis
substantialis. Rursus est contra dictus presessus manifeste iniquus iniustus temerarius
scandalosus et scismaticus seu hereticus attemptare talem abhominabilem
actum contra unitatem prout qui presessus est tanto execrabilior quanto causa
propter quam id attemptabat est dampnabilior et ex quo maiora
et plura secuta erant scandala. Causa enim propter quam hec faciebat
et propter quam perpetuare volebat concilium erat ambitio papatus ut scilicet
quocumque colore videretur eis posse pervenire ad dictam pensam pri-
vationem et ad erectionem ydoli prout fecerunt. Et quia videbat quod greci
erant venturi ad locum electum in ytalia ad faciendum unionem cum
domino nostro et quod ex hoc concilium basilee expiraret et quod sic se non posse
ad effectum deducere dampnatum eorum propositum mox cum senserunt
dominum nostrum pape galeas ituras constantinopolim pro adducendis
grecis ad ytaliam cogitarunt prorumpere ad dictum monitorium
et infamare dominum nostrum tum ut sic averterent ipsum ab hoc proposito
et ad ducendum grecos tum ut etiam latina hec non turbaret et
impediret ne latini venirent ad locum concilii ad quem venturi
erant greci tum ut et episcopi greci audientes tot infamias de domino
nostro et comminationem de privatione ipsius averterentur a proficiscendo in yta-
liam. Cuius rei evidens probatio est quod dictum monitorium usque ad
constantinopolim ad dominum imperatorem et patriarcham per episcopum lau-
sanensem et episcopum visensem transmiserunt. Sed ipse dominus imperator et patriar-
cha has calumpnias esse et ad quem finem conficte erant cognos-
centes non propterea a bona ipsorum intentione retracti non sunt sed ferventius
ad prosecutionem sancte unionis incitati ad iter usque ytaliam se
accinxerunt. Et licet interim pie memorie serenissimus dominus Sigis-
mundus imperator romanorum per litteras et oratores videlicet dictum episcopum augus-
tensem et alios ac et domini electores imperii et nonnulli alii reges
et principes per litteras et nuncios necnon Reverendissimi domini Cardinales sancti
petri et sancti angeli et oratores serenissimi domini regis castelle
crebro hortaverunt et rogaverunt et requisiverunt basilienses ut abs-
tinerent a tam scandaloso monitorio et ut permitterent tempori
aliquam pacis honestam viam. Illi nichilominus tamen aspidentes surde obtu-
rantes aures suas noluerunt acquiescere utpote qui videbant
per viam pacis non posse explere ambitionem quam ad papatum habebant
sed per viam dumtaxat scismatis. Prorumpunt ergo ad pensam quandam
ac fatuam suspensionem domini nostri et ut episcopos et alios ad eorum
devotionem et ad susceptionem huius suspensionis allicerent eo die quo
prorumpunt ad suspensionem fecerunt sub specie conficte reformationis
quedam decreta de quibusdam expectativis, collationibus beneficiorum
et litibus que tamen nec ipsi basilienses nec curtisani eorum postea servaverunt
nec modo servant. Sed videntes ipsi basilienses quod tale monitorium
et talis suspensio non acceptabatur per etiam dei cognoscentes sed

dum monitorum processum defecit ex defectu iurisdictionis notorie vel
et ordinis et per ipsum refutatur et deridetur ab omnibus machinati sunt
imponere tamen heresis domino nostro que sola potest summum pontificem deicere.
Et quia nichil contra fidem per dei gratiam quam sanctam sedem semper ab hac
macula servavit illesam invenire poterant contra dominum nostrum
sompniaverunt tres ut dicunt catholicas veritates quas ab initio ecclesie
nascentis usque ad hoc tempus latentes et occultas deus omnibus solis dominis
J ii revelavit. Mirandam et stupendam rem quod per mille .ccc. annos
huiusmodi ipsorum veritates quas qui non tenet secundum eos est hereticus et expers
vite eterne. Deus toti ecclesie et tot sanctis patribus ac doctoribus ac magistris
occultavit et paucissimis ac levissimis personis a capite et unitate
ecclesie precisis nec sanctitate nec scientia nec moribus nec sapientia ornatis hiis
novissimis diebus patefecerit. Harum trium novarum revelatarum
veritatum ymmo verius vanitatum potissima tertia est ad quam alie due
tendunt quod quicumque et papalis dignitatis concilium generale sine expresso
consensu concilii transtulerit aut dissolverit hereticus est censendus. Sed et
hoc valde stupendum est sibi via sit quod cum immediatus predecessor suus
dominus Martinus dissolverit concilium Senense ipse non fuit hereticus
Et modernus dominus noster per translationem hereticus factus sit. Aut si dominus
Martinus fuit hereticus quod deus universalem ecclesiam permisit regi a papa
heretico per vii annos. et quod est mirabilius ecclesia fuit ita ceca et
ignorans quod non advertit per tantum tempus se regi per papam hereticum quod
non poterat esse non notorium cum dissolutio fuerit notoria. Sed certe
hoc solo convincuntur impii Basilienses quod ille eorum quas dicunt catholice
veritates sunt vanissime fictiones. Nam plus est facto facere quam verbo. Ut
in l. de quibus ff. de legibus ubi dicitur quod consuetudo seu observantia populi
habet pro lege seu sententia. Ita et hec observantia seu veneratio universalis ecclesie
quam habebat sentiendo ad summum pontificem quem post dissolutionem non
reputabat hereticum habenda est pro lege et sententia. Ad quod facit optime
c. Catholica et c. Ecclesiarum xii di. ubi patet honorem habendum universali
observantie ecclesie qui habet ipsi sacre scripture.
k ii Nunc periculosius propter perversam operationem et eversionem [illegible] esse noscitur
cum scita sit post ultimam translationem concilii. Sed et hoc videndum est an
papa possit transferre vel dissolvere concilium ex iusta et rationabili causa pro
Basilienses allegant tamen quod non. Ymmo quod papa non potest minuere ea
que concernunt universalem statum ecclesie quia ex hoc decolorare statum
ecclesie. 2o quia in concilio Basiliensi fuit editum quoddam decretum quod
nullus etiam papalis dignitatis possit dissolvere vel transferre concilium
sine expresso consensu concilii. 3o per decretum Constantiensis concilii
tertio vel quarte sessionis ubi tenetur quod in pertinentibus ad fidem et extirpationem
scismatis et ad generalem reformationem ecclesie dei in capite et in membris
papa tenetur obedire concilio. Ymmo puniendus est aliquibus rebus per quas patebit.

papam posse ex causa racionabili dissolvere seu transferre. Propterea videndum est ad
obiecta. In primis sine canonicis adminiculis hoc clare patet per summa salvatoris
dicentis Petro: Quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis. Et quia
dominus non distinguit inter solucionem huius rei vel illius, ideo concessum
posse solvere concilium. Augustinus c. solite de maioritate et obedientia, ubi concluditur
papam habere potestatem super omnes homines ex quo Christus dixit: Pasce oves meas,
non distinxit inter has vel illas. Et si dicatur: ergo poterit dissolvere
ecclesiam dei. Respondeo quod ista obiectio satis frivola est. Ecclesia enim con-
structa est a domino ut duret perpetuo usque ad consummacionem seculi. Concilium
non instituitur a papa ut duret ad certum tempus. Cum ergo pape institucioni
et congregacioni concilium ut certo tempore finiat, iustum fuit ut finiri debeat.
Nemo dicat ei contradicere ne contradicat deo qui dixit ei: Quodcumque solveris.
Et eodem modo videndum est ad similes obiectiones si fiat: ergo poterit dis-
solvere legem divinam vel sacram vel huiusmodi. Et certe ista prima racio de-
bet cuilibet vere sapienti sufficere. 2° cum pape necessario dum iniunctum sit:
Pasce oves meas, omne id videtur ei commissum sine quo huiusmodi pas-
cendi officium expediri non potest ut in l. ij ff. de iurisdictione omnium iudicum. Sed si
sine dissolucione vel translacione concilii non possit pascere oves Christi
vel ipsas reducere ad unitatem fidei quod est ne pascere, consequens est sibi
a domino esse commissum ut possit dissolvere vel transferre. Et cum Greci
expresse dicerent nolle venire alibi ad concilium quam in Ytalia, in quo con-
cilio firmam spem dabat conversionis eorum, sicut eventus demonstravit,
ac res taliter deducte erant quod contra decreta et ordinaciones concilii
alibi quam in Ytalia commode celebrari non poterat generale ecumenicum,
patet quod necesse fuit ad tantum bonum perficiendum transferre concilium.
Et cum papa per translacionem concilii evidenter cognosceret tot milia
animarum posse salvari, si non transtulisset et tantum bonum neglexisset,
profecto maximam incurrisset culpam et suo officio commisso a domino
nequaquam satisfecisset. 3° cum papa sit assumptus in plenitudinem
potestatis super totam ecclesiam et ceteri episcopi in partem sollicitudinis ut in c. ad
honorem de usu pallii, derogaret plenitudini potestatis si hoc non posset
facere pro utilitate ecclesie. Et si episcopi constituti in concilio contra Basiliense
possent si vellent dissolvere, multo magis papa, cum ipsi sint in partem
sollicitudinis vocati, papa vero in plenitudinem potestatis. Postremo cum
papa solus possit congregare concilium, non autem ceteri episcopi sine papa,
multo ergo si fatentur episcopos congregatos in concilio posse dissolvere con-
cilium, denique et fateri est papam idem posse. Preterea cum ceteri episcopi in Gallia
non representent universalem ecclesiam sine capite, sed quilibet representet suam
diocesim tantum, papa vero representet totam ecclesiam, secundum beatum Augustinum in
multis locis. Postremo in li. 2° ... nostrum non est ne testimonium dicere quod solus Petrus
totius ecclesie ... gestare primum habeat et ordinariam iurisdiccionem in
singulis ecclesiis ut in c. antiqua de privilegiis. Si dicimus episcopos posse

concilium dissolvere multo magis idem de papa dicendum est. Si secundum basilienses
concilium possit seipsum dissolvere eadem ratione et papa quia secundum basilienses auc-
toritas concilii est a Christo data per illa verba discipulis: Amen dico vobis
quecumque ligaveritis super terram etc. Sed eadem potestas fuit data petro
per illa verba: Et quodcumque ligaveris super terram etc. Ergo quod potest ecclesia
vel concilium ratione illorum verborum debet posse papa quia illa verba non sunt dicta
discipulis sine petro. Sed verba illa: Et quodcumque ligaveris super terram
fuerunt dicta petro soli sine aliis discipulis. Ex quo videtur hoc concludi
quod discipuli sine petro non possent illam potestatem vel eam exercere sed bene
petrus sine discipulis. Item multa alia denunciant plenitudinem potestatis
et vicariatum que fuerunt dicta petro soli et non discipulis videlicet: pasce
oves meas, pasce agnos meos. Item: confirma fratres tuos. Item: tu
es petrus et super hanc petram edificabo, et tibi dabo claves regni celorum.
Item secundum Ambrosium et habetur xxiiii q. i: Est et aliud duplex genus pascendi
piscandi rethe videlicet et hamo. Primo genere piscandi piscati sunt discipuli et
petrus, secundo non genere videlicet hamo solus petrus dicente domino: mitte hamum et
piscem qui primum ascenderit tolle. Primum genus piscandi est inquisitionum
divine sapientie et scientie, sapientie quantum ad divinitatem, scientie quantum ad humanitatem.
Secundum genus est traditionum potestatis iurisdictionis date petro secundum eundem.
Item discipuli non fuerunt constituti principes super petrum sed petrus
constitutus est et dicitur princeps apostolorum. Item caput et vertex apo-
stolorum. Item non fuit dictum discipulis quod confirmarent petrum sed bene
petro quod confirmaret eos. Item cura petri non fuit commissa discipulis
quia nusquam reperitur dictum fuisse discipulis pasce petrum sed bene econverso.
Nam per verba illa: pasce oves meas, pasce agnos meos intelligitur
commissa cura et episcoporum et ministrorum. Item officium predicandi licet ad
apostolos sic pertinere voluit ut in beato petro apostolorum omnium summo
principatum collocaret ut ab ipso quasi summo capite dona sua
velut in corpus ecclesie diffunderet ut habetur xix dis. Ita dominus. Et c.
Fundamenta de elect. li. vi. Et beatus Thomas iiii° li. contra gentiles inquit
quod soli petro potestatem plenissimam et absolutam tradidit dominus ad omnia
fidei ministeria exequenda ut ad eum precipuum de salute gregis et
fidei unitate iudicium et sententia spectaret et ut per eum ad alios ministrorum
usque et auctoritas diffunderetur. Et illi soli dixit tibi dabo claves
regni celorum, ut ostenderetur quod potestas clavium per eum ad alios derivanda
esset ad conservandam ecclesie unitatem.
o ll Ceterum cum plene gerat vices Christi si non possit eam dissolvere vel tunc
forte derogaret perfecto et pleno vicariatui. Item cum teneat locum Christi
in terris et eius personam representet non videtur dubium quin hoc debeat posse sicut
et ipse Christus posset.
p ll Sexto cum possit dissolvere quod maius est multo magis quod minus. Sed
vinculum spirituale fortius est quam coniugale inter episcopum et ecclesiam et etiam quolibet minori
spirituale

Int^a epos & locu ubi cogregant^r p concilio nullu unionis vel
vinculu spuale contr^r. Si i^r ppa pt dissolue ad unionem multo
magis cogregacionis concilij Illam aut dissolucionis unionis
spualis. dt tex. i. c. 2°. de tnsl. epor q ppa facit no tm
puri homis sz veri dei vice gerit i terris. qui eciam ex necitate
vel utilitate pensata no humana sz diuina pocius aucte dissoluit.
Ex quo expresse pz q p utilitate vel necitate ecclie ppa pt eciam
i eccia dei libe disponere tm dei vicarius Item si ppa pt dissolue
unionem carnale p uba de pnti contractu nondum secuta copula
ut i. c. ex publico de conver. coniug. multo magis pt dissolue qualitu
Nullibi em i sac scriptura reperit^r scriptu concilium cogregatu nemo
dissoluat. sicut reperi^r dcm p saluatore Quos deus coniunxit homo
no separet. & ulg ppa pt & no tm homo sz tm vicarius id faciat.
Septimo si ppa p utilitate ecclie vel necitate ecclie pt tolle & mutari
canones conciliorum ut sepe fecit & facit. Et no. i cle. ne romani
de elect. i glo. et i c. Ubi periculu de elec. li. vi. Eadem rone
suadente utilitate vel necitate pt tolle vel dissolue seu tnsferre qualitu
Ad hunc em fine cogregat^r conciliu ut aliquem canonem vel
aliqua lege faciat. Unu cu finis pocior sit & nobilior si ppa
pt ce fine multo magis i hijs que sunt ad finem.
Octauo cu sz gesta concilij Calcedonen. et btm tho. in q
de po. dei. de concilio appella^r ad ppam Et i c. Cuncta p
mundu ix. q. iij. Si aliquis partibus de concilio videa^r p bono
publico q conciliu debeat dissolui vel ad aliu locu tnsferri
& aliquis alijs videat^r q no. si hoc de hoc recursus ad ppam
ecce ppa sicut iudex appellacionis pote pnunciare vel decerne
q sit dissoluendum vel tnsferendum Et cu ppa no heat aliu superiore
ad que recurrat^r. oportebit eius fine ordo stare.
Nono cu conciliu capiat robur & auctem a ppa ut i c.
Significasti de elect. In ptate ppe e cu vidit expediens subtrahe
hoc robur. Hac auctem qua concilio dedit & iudiciu soluit^r
eo vetante qui iussit iudicare ut i l. Iudiciu soluit. ff.
de re. iudi.
Decimo sm omes doctores theologos et Canonistas In ppa
locu ht id quod dcm e Jeremie Ecce constitui te sup reges
& regna ut tollas euelles dissipes plantes & edifices &c.
Ergo ex ea pote ppa qui constitutus e sup totam eccliam tnsferre
vel dissolue cogregacionis concilij cu vidit expediens.
Undecimo cu ppa sit rector ecclie & pastor omnium & tenea^r
redde rone de omnibus ouibus sibi comissis &c. & pt tolle quasqs pt
redundare i scandalu ad pniciem seu pniudiciu ecclie. &
cu sit custos vinee dz tolle vepres ex ea que fructibus
nocere pnt. Si ergo conciliu conuerter^r i tyrannide & aliq contra

pro capitali ut multitudine vocum dominaretur concilio et facerent quod
vellent de eo in preiudicium ecclesie ut vellet ipsum perpetuare et trahere
ad se omnia negocia ecclesie et omnem iurisdictionem tam pape quam
episcoporum et reliquorum etc perturbare omnem ordinem ecclesie ac pervertere
quem policiam tam ecclesiasticam quam secularem. Vel si ab rege
aut principibus in odium pape aut imperatoris ut alterius vel ob aliud
respectum. Vel si aliquod regnum seu natio seu provincia in qua
actu celebraretur concilium vellet ob aliquod interesse ibi perpe-
tuare ut prolongaret concilium seu aliud facere et mitteret tot
personas que sua multitudine possent facere quecumque vellent attento
presertim quod hoc tempore et simpliciter sacerdotes ymo et simpliciter clerici
ac monachi admittuntur ad concilium quorum posset haberi infinita
copia. Vel si civitas aut dominus loci ubi celebraretur concilium
non pateretur quod inde dissolveretur concilium. Vel si ipsum concilium
laberetur in heresim sicut contigit in concilio Ephesino secundo. Vel si
quid aliud accideret quod posset ut predixi parere magnum scan-
dalum vel detrimentum ecclesie si papa qui est vicarius Christi et caput ecclesie
et pastor omnium non posset providere nemo alius posset. Et sic
etiam subiceretur maxime ruine ac magno periculo quod non est
credendum Christum eam ita dimisisse sine gubernaculo ut providere
non possit. Sicut igitur providit papa Leo summovendo prefatum concilium
Ephesinum et instituendo loco illius Calcedonense concilium.
Ita poterit quilibet papa cum sit eiusdem auctoritatis. Sicut et hoc nostro tempore
papa Martinus videns nonnullos ex maioribus concilii Senensis
cum assistencia cuiusdam principis velle quedam machinari in scan-
dalum ecclesie dissolvit penitus concilium ipsum Senense et per totum
orbem fuit dissolutum reputatum.
x ii Duodecimo cum papa sit caput ecclesie, sicut ad caput pertinet
imperare membris et ea pro utilitate corporis dirigere ut laboret
vel quiescat ut vadat vel veniat vel sedeat ut agat.
Ita ad nutum pape pertinet illis sedere in concilio quiescere tamquam membris
ut habetur in concilio Calcedonensi ubi dicitur quod Leo patribus de concilio
tamquam caput membris preponitur erat dum obedientes suo capiti cum
iubet eos quiescere a celebratione concilii et venire ad papam.
a ſr Terciodecimo Ecclesia romana dicitur cardo ecclesie a domino et non ab alio
constituta. Et sicut cardine hostium regitur sic apostolice sedis
auctoritate ecclesia domino disponente regitur ut in c. sacrosancta xxii di.
Unde sicut movente se cardine hostium movetur et regitur et quiescente
quiescit. Ita ad nutum pape pro utilitate ecclesie concilium debet se movere
et quiescere et facere quod papa pro bono publico disponit.
b ſr Quartodecimo papa non habet minorem potestatem in episcopis vel aliis membris
ecclesie congregato concilio quam non congregato quia verbum illud
Pasce oves meas generaliter et indistincte est dictum a domino debet sit

no congregato concilio epi dnt et solent obedire ppe mandati
eius ut vadat ad concilium Ita congregato concilio dnt obedire
summo pontifici mandati q recitant vel discedant a loco
concilij. vii sicut in congregando obedire ita in dissolvendo o
bedire debent/

Quintodecimo Non minorem ptatem ht ppa in ecclia quam rex in regno
vel dux in exercitu sz sicut ad iussum regis parlamentum regni con
gregatur et dissolvitur. Et ad iussum ducis exercitus congregat se
vel se dissolvit revertendo singuli ad proprias mansiones, et sicut
pulsante ad bellum omnes se movent in hostes, pulsante aut eadem
receptui omnes se recipiunt et reflectunt ac redeunt, Ita dnt
facere universi eccl[esiastici] ad iussum summi pontificis qui rector e et dux
ppli xpiani. Et sicut iubente moyse ppls israheliticus mo
vebat castra seu manebat stabat qz et ambulabat. Ita dz
facere pplus xpianus ad iussum vicarii xpi qui no e minor quam
moyses, Multa alia possent dici ad pbandum hanc conclusionem
q ppa ex causa pt concilium iubere vel dissolvere et pristinum illa inva
que dnt ppe ee obediendum ut xpo et q no decet membra a capite
discedere. Et sicut filius obedit patri ac matri Ita xpiani omnes dnt
obedire summo pontifici ut in xij di p totum/

Ad contra Ad contra breviter dicitur Primo q no pt immutare ea q concernunt
vlem statum ecclie quia ipse status decoloratur vel deturpatur
vlem statum ecclie qui ipse status decoloratur vel deturpatur
sz qui augetur decoratur et melioratur. Licet utiqz pt, ptas enim data
sz scm paulum ad constructionem non destructionem ecclie, Quare
ppa possit ex causa rationali et evidenti immutare ea que concernunt
vlem statum ecclie tz Immo quia e lucem mris cum et alij excel
lentes doctores post ipsum nemine contradicente c. Quanto de gsue
tudine aut decoratus sit status ecclie et magnificata xpiana
religio et auctum atqz amplificatum nomen xpi et ecclie ex ista
translatione dni eugenij p commissionem tot pplorum regnorum
et nationum notorium est. Que aut pter alias causas ltime tus
lacoms concilij expressas in decreto translationis concilij fuere p
dium nempe ista sola cum reductione grecorum fuit valde rationa
et sufficiens pz expresse p decretum quemcumque ipsorum basilien[sium]
scm cum grecis ubi mi dicta ponuntur h verba. Quidem ecclie
catholice felicius gloriosius qz contingere umquam posset quam q tot ori
entales ppli qui modo homines ab hijs qui vere fidei sunt non
multum distare videntur in eadem nobiscum fidei unitate iungantur.
Quid utilius at fructuosius ab exordio nascentis ecclie
vidit vel audivit quam q tam diuturnum periculosum qz scisma
penitus extirpetur, Quis e p tam pijs at salutaribus rebus temptandum
faciendum qz no esset, Quis catholicus p tanto nomine xpiani et
orthodoxe fidei incremento no modo caduca hec mundi sed etiam sz et

sed et corpus et animam exponere non debet. Et infra dicitur quod propter locum tantum bonum negligi non debeat. Si ergo nichil possit fieri in ecclesia felicius ac gloriosius et utilius, patet quod melius fuit intendere reductioni grecorum quam manere Basilee, et melius erat pro reductione grecorum transferre concilium quam non transferre et manere Basilee. Ex hac manifeste demonstratur predictam melius et utilius pro ecclesia dei transferre concilium quam non transferre. Item si pro tam salute re omnia erant temptanda et facienda, ergo erat facienda translatio. Item si corpus et anima pro tanto honore dei exponendi erant, ergo iniuste fecerunt Basilienses resistendo propter hoc. Item si propter locum tantum bonum negligi non debeat, ergo valde arguendi sunt Basilienses qui propter locum tantum bonum impediebant. Quid ergo aliud ipsis dici debet quam illud evangelii: Ex ore tuo te iudico serve nequam. Item quod melius esset transferre concilium pro hac reductione quam manere Basilee pro reformatione, et quod hec reductio fuit iusta causa, patet quia in quadam sessione ante istud decretum commemorale fuit statutum non dissolvetur vel transferetur antequam facta esset morum reformatio. Et nichilominus postea fuit factum istud decretum commemorale in quo fuit statutum quod propter unionem grecorum concilium possit et debet transferri de Basilea. Ergo isti unioni grecorum intendere erat longe melius quam reformationi, quamquam et hec reformatio esset bona, immo melius fieri potuisset in concilio ycumenico quod erat maioris auctoritatis et ex parte presentiam ecclesie latine et orientalis.

f R Ad id quod dicitur in decreto concilii Basiliensis cautum est quod ipsa non possit dissolvi vel transferri concilium. Respondetur dupliciter et utroque modo verissime. Primo non solum statuta humana sed et divina interpretationem recipiunt nisi aliud iusta causa suadeat, maxime quando id quod est locum legislatoris interpretatur. Lex divina dicit Non occides, intellige nisi ex iusta causa. Non interficies nisi ex iusta causa, ut in c. Et si ... de iure iurando. Vitas in evangelio dicit Quos deus coniunxit homo non separet, et intellige nisi ex iusta causa, ut xxxiii q. ii Quos deus coniunxit. Et maxime interpretationem recipiunt ne quod resultet in periculum ecclesie, ut ii q. vii Paulus. Leges enim sunt pro communi bono et utilitate ecclesie et ista est vera intentio et intentio ipsius legislatoris. Unde et si verba non patiantur, tamen ad hanc intentionem ipse leges intelligende sunt, ut l. Sive leges ff. de legibus. Quod autem summus pontifex habeat potestatem interpretandi decreta conciliorum est expressum in capitulo Nec licuit xvii, in quo capitulo mandatur arceri puniri illos qui propter decreta concilii interpretari non obediunt. Et cum apud principem epycheyam esse oporteat, non solum potest interpretari ipsam legem sed dispensare et tollere quando incipiet esse dampnosa. Exemplum optimum est de serpente eneo quem iussu dei erexit Moyses, destructum quia incipiebat homines trahere ad ydolatriam iussu Ezechie

g R regis qui ex hoc laudatus est. Secundo vero quia concilia non possunt legem imponere pape ut est textus expresse in c. Significasti xxxv q. i. §

Hiis itaque ubi dicitur Sacrosancta romana ecclesia ius et auctoritatem con-
ciliis sacris canonibus impertitur sed non eis alligatur. Et ibi per multa
exempla deducit quod pro utilitate vel necessitate ecclesie sepe fecit et
facere debet contra canones conciliorum et summorum pontificum, et que
decreverunt conciliorum sed auctoritas romani pontificis excepta intelligitur.
Et ibidem equiparatur potestas pape potestati christi qui sicut legi moysaice
seu divine non erat astrictus quin aliud posset facere ac sepe fecit
ita et summus pontifex non subicitur ex necessitate legibus conciliorum vel
predecessorum suorum. Quidquid ergo decreverit vel statuerit concilium ba-
siliense vel constanciense vel aliud certe regimen ecclesie hoc intelligendum est
quo ad direccionem pape non quo ad alligacionem ipsius ut pro necessitate
vel utilitate publica non possit dispensare vel contrarie sic sepissime
factum est, unde dicit Hygmarus archiepiscopus remensis in libro conciliorum consti-
tutionibus necessitatis vel utilitatis adveniente a summo pontifice libera dis-
pensandi facultas non erat tam institutionem quam destituendi ...
religionum. Et cum ecclesia universalis receperit per tot centenaria annorum
dictum c. Significasti, quod editum est per sanctam sedem apostolicam et f.
illud hiis itaque patet etiam iam iudicasse super hoc. Et qui huic
concilio resistit. Videlicet quod papa non subicitur de necessitate legibus con-
ciliorum condendis non solum determinacioni sedis apostolice sed ipsius universalis
ecclesie. // Ad id decretum concilii constanciensis satis est
per venerabilem virum dominum Johannem polemar responsum est preterea cum id
decretum fuit editum in favorem fidei et extirpacionem scismatis
tunc vigentis non est intelligendum ut pateat contrarios effectus hoc credendum
est patres illos voluisse coartare potestatem pape in preiudicium fidei et in
fomentum scismatis quin volentibus ad per tyrannidem vel ulterius
nocendum in concilio impedire reductionem hereticorum et scismaticorum
ad fidem et unitatem ecclesie papa tamquam iratus qui non posset ipse providere
alioquin fecissent contra intencionem christi et ecclesie et sanctorum primum
quorum nil magis cure erat quam providere saluti animarum illarum
presertim que perierant de domo israel //
Sexto principaliter patet quod translacio concilii basiliensis ad ferrariam
facta est per ipsum concilium basiliense. unde non tamen auctoritate pape quam
ipsius concilii facta est. Et quia hoc in premissis allegacionibus plene
declaratum est non est opus alia addere. / Ex predictis luculenter constat
omnes christianos venerari debere sanctissimum dominum nostrum eugenium tamquam
verum pontificem et vicarium ihesu christi //

Deo gracias

Iste tractatus e katholicus et verus et narrat omnia
gesta sacri generalis concilii basiliensis

Ut omnes fideles notorie cognoscant non esse verum quod sacrum concilium
basiliense dissolvit seipsum propter conflictum et adventum grecorum. quod ex
facto nos oritur. narrando ea que sunt facti circa hanc materiam grecorum
veritas quanto brevius describi potest. ita se habet. Sacrum basiliense con-
cilium ab inicio sui fuit congregatum pro reductione ecclesie orientalis et
quorumlibet oberrantium populorum prout patet in bulla martini pape quinto
posita in prima sessione. Item veritas est quod ipse olim eugenius consensit
et hoc idem per quasdam litteras suas sub data ij kl. mensis Junij pontificatus xvj kl.
marcij ij xviij kl. Januarij iij xvij kl. septembris iiijo et tercio
viijo kl. marcij pontificatus sui anno quinto. Hec autem quasdam litteras sue
de consensu eius ut non ipse sed concilium procederet ad unionem grecorum fuit
sacro concilio diversis temporibus presentate. pro execucione vero huius ne
gocij de unione grecorum septimo die septembris Anno domini
millesimo quadringentesimo tricesimoquinto prout habetur ex xix sessione
fuit concordatum inter sacrum basiliense concilium et grecos quod concilium
acceptaret pro celebracione concilij ycomenici unum de hijs locis videlicet
Calabriam Anthonam Bononiam Mediolanum vel alia civitas in
ytalia Aut budam wyennam vel Sabaudiam. Cuiusque unus ex
hijs locis postquam electus esset per concilium debebit notificari grecis
per oratores concilij transmittendos in greciam cum galeis. Et postquam greci
applicarent ad ulterius portum latinum quem eis nominaret oratores
concilij. Concilium ipsum infra mensem se transferret ad illum locum
nominatum per oratores concilij ipsis grecis in quo debebat celebrari
ycomenica synodus
Concilium vero effectualiter exequendo huiusmodi opus unionis grecorum
de mense Junij Anno domini mo cccco xxxvo misit tres oratores
suos in constantinopolim pro ratificacione dicti decreti de concordatis
et cum decem milibus ducatorum pro expensis faciendis ut fieret congregacio
patriarcharum et aliorum grecorum in constantinopoli ab inde venturorum
in galeis ad locum eligendum per sacrum concilium. que duo fuerunt tradita
execucioni. Demum concilium cupiens eligere locum tutum et accomodum
pro hac unione facienda audita relacione de ydoneitate locorum in ytalia
Germania et francia in multis ad hoc assignatis congregacionibus
generalibus post multas difficultates quemadmodum in rebus arduis con
tingere solet ad celebrandum ycomenicam synodum die sexta decembris
Anno domini mo cccco xxxvjo inito decretum vndecime sessionis con
sonantibus expresse duabus partibus suppositorum et amplius scrutatis
primo votis singulorum In omnibus iiijor deputacionibus et in congregacione
generali elegit Basileam si placeret grecis et Avinionem. et si non posset
celebrari Sabaudiam que expresse a grecis fuit nominata et sub
eodem nomine fuit posita sabaudia in ipsa concordacione sicut fuit nominata per
grecos et cum eis concordata. Hanc eleccionem sacrum concilium per suos
oratores dyonisium de sabrevois et henricum de dyst in theologia
doctores notificavit ipsi olim eugenio reddentes verisimiliter eam esse utilem et
expediens

Et specialiter laudando ydoneitatem ciuitatis auinionensis ex pluribus racionibus videlicet
quia in hoc conformaret se concilium sententie sue qui nominauerat eam pro concilio
generali iam a quinque annis. Item propter facilem accessum grecorum similiter
imperatoris romanorum aliorumque regum et principum quorum subsidio po-
terant velociter et hoc ad vnionem erat plurimum inductiuum. Item quia greci
petant locum maritimum vicinum. Item quia erat in medio omnium nacionum. Item
quia ciuitas sua habebat ibi optimas mansiones et illud omnes domini cardinales.
Item propter securitatem suam quia erat certe vone immunitate subita et homines
erant quietissimi et deuotissimi ecclesie sue. Item propter facilem accessum eius
et recessum si vellet qui de ipsis fieri poterat in sex diebus et ipse tunc
erat florencie. His aliisque racionibus contentis in instruccionibus datis
sub sigillo sacri concilii fuit commendata eadem ciuitas coram ipso
et reuerendissimis dominis cardinalibus. Vnum manifeste ex hiis patet quantum
vnanimi consensu concilium intendebat quod auinione celebraretur
ycomenica synodus pro vnione grecorum. Item sacrum concilium per
litteras suas notificauit hanc electionem ciuibus auinionensibus. Et
quia inter alia capitula concilium concordauerat ut data ex parte con-
cilii legitima caucione ipsi ciues mutuare deberent concilio lxx m
ducatorum. Pro concilio missi sunt abbas bone vallis et raymundus
Talon oratores sui cum plena potestate ad dandum hanc caucionem
Et ipsi die februarii Anno domini M° cccc° xxxvij° obligauerunt
concilium ypotecando ipsis ciuibus pecunias prouenientes ex concessione
indulgenciarum et ex imposicione decime. Item expresse compactando
cum eis pro eorum securitate quod concilium per sessionem publicam decretaret
dictam electionem basilee auinionis et sabaudie. Item imponere decime
Et quod tunc ciues ipsi auinionenses traderent cetero concilio dicta lxx
m ducatorum. Et concilium extunc fuit obligatum pro decretacione per
publicam sessionem dicte electionis locorum pro quibus ciues tenerentur tradere
mutuo dictam summam florenorum. //

His itaque rebus in rebus et tranquillitate succedentibus. Cum orator grecorum
iohannes dissipatus primo intrauisset basileam quinta die februarii
consilio aliorum instigacione commotus. cum tamen adhuc nulla facultatem
ondet vz et ad de huiusmodi electione sciret qui recessit a constantinopoli
cepit aduersari electioni facte de ciuitate auinionensi opponens quod non
esset in decreto comprehensa quod quia greci nullatenus venturi erant per mare
siculum. Cuius tamen contrarium retulit orator sacri concilii reuerendissimus
dominus Cardinalis sancti sixti videlicet quod cum in constantinopoli auditum fuit
quod galee parabantur in ianua fecerunt magnum gaudium. Dixit quod
intellexerunt magis certitudinaliter quod in pisis. Constat autem ad hoc
portus esse viam per mare siculum. Item idem grecus allauit duo con-
pactata videlicet quod pecunia prius esset ... et quod sabaudia deberet mets
de partibus ducis sabaudie que erant in ytalia et nominauit. quod
intellexisset per vercellis tamen in suis instruccionibus tenebatur extra ytaliam

Sabaudia Buda Vrenna. Hec aut duo put retulit concilio
pfatus dns sci sixti vz q ppa debet ee ?mus z q concilium cele
brare i ytalia ut petebant a grecis. multum institit ex pte
olim eugenij xpoforus garatonis nuncius eius. Idem grecus
psequens intentum suum sup hc die xv februarij fecit legi i ge
nerali cogregacoe ptestacoem quandam i latino put ex suo mon
strabat tenore non p eum qui nix explicabat lingua s p doctum
iuristam composita inorante dnij z anglos z q intenderet hc
notificare omnibus pncipibus. Dicebat tn idem grecus q ipi nellet
hre pnctalr decretum cu eis cocordatum nec ab eo ullatenus
recedere. Et hc idem ptea scripsit imperator grecorum q que pnutor
fistalis nomine concilij multa deduxit. Et visionibus bn fundata
ac ?ente ste. Psidens no concilij dns Cardil sce Sabine
auditis utrius ronibus non obstante dca ptestacoe exequens dcam
electionem auinionen ... amisamentum deputatorum i materia grecorum
i eadem gnali cogregacoe recepit iuramentum ab oratoribus ... i
grecia ut fidelr z diligenter agerent p reducendo grecos ad aliquem
trium locorum electorum p concilium. vel saltem ad quinus ex tribus latinorum
Et cum essent in? epi tres ex illis ... statim Lubicen
orator imperatoris romanorum parmen z lausanen epi. Visen
aut epc uirit se nelle pmo nidere dandas eis instruccoes //

Post hec aut maiori ppe excrescente disceptacoe quigdam mente
dco greco instantibus ut i ytalia celebraretur. galium ut deputatos
sup materia grecorum ordinata e cedula z delibata i deputa
conibus xxvj februarij. Concilium no non hns noticiam de dca
obligacoe sta iam p dcos suos oratores abbatem boe vallis
et raymundum talom cum civibus auinionen xxviij die februarij
anno dni as. ?? xxxvij concludit pdcam cedulam ?tinetem i
effectum. Quod i casu quo dca auinionen aut alter eorum loco p basilea
auinionen vel sabaudia infra xxx dierum spacium capitaneo
galearum satisffacerent de xxx milibus et viij c. florenorum. et
residuum pecuniarum usque ad summam lxx m flor vallorum traderent
i? nata pecunia nunc nomine ambasiatoribus concilij ?tificato
de hijs sacro concilio p lras oratorum suorum qui ?tificacoem hc
tenerentur infra viij dies pq dcos xxx. Concilium tunc infra octo
dies declararet solempni sessione dcam electionem de basilea
auinione z sabaudia. Item de impositione decime. Item q oratores
concilij nominaret grecis portum latinorum pdcis locis aprouem z
ppinquiore ad quem greci deberent ultimo ppinquere. Huic at ?clor
quantum tangit ut concilium celebraretur i auinione opposuerunt se Domini
dni legati p tunc aplice sedis cardinales sci petri z sci angeli z
ptestati sunt de hc publice i cogregacoe gnali. Quatuor no oratores co
cilij de quibus fit mencio i dca cedula recesserunt hoc modo //

Epus lubicen die xxv februarij. Epus lausanen xxvi. et
visen et parmen epi xxviij//
Durante hoc termino xxx dierum ex pte ipius olim eugenij missi
archiepus Creten et Jacobus de vacanato clericus camere oratores
ipius venerunt avinionem laborantes ibique ne dca pecunia p ipos
cives traderetur concilio. Item fuit aliud impedimentum. Nam tpe quo
applicuerunt avinionem dci iiijor oratores concilij. contigit
principales gubernatores civitatis fore absentes i curia regis francie
qui tunc fuit i ptibus lingue occitane. Sz ultimo hijs non obstan
pdci cives contentaverunt capitaneum galeaz de xxx milibus
et viijc flor & de residua summa ipos iiijor oratores concilij
cautos & securos fecerunt. petierunt qz eam tradi. put obligatum
fuerat concilium p dcos abbatem bone vallis & raymundum talon
decretum de nominacoe locorum & de imposicoe decime. Et iam
xj aprilis habita fuit nova i basilea de expedicoe facta p avinionem
Et lre ambasiatorum sup hac illo die deservenerunt, fuit qz de
pdca contentacoe facta capitaneo & securitate reddita p ipos oratores
facta certificato sacro concilio & publicate sue lre i generali congregacoe
xij et xiij aprilis. Die aut xvj april archiepus olim tarentin
us ex legatis aplice sedis de mane i generali congregacoe nun
ex pte olim dci eugenij negative ad sex peticoes eidem factas
p pte concilij p supdcos oratores suos dyonisium et henricum i
theol doctores vz qz non intendebat prave favore i execucoe
indulgentiarum quas p unione grecorum concessat concilium nec i
impone decime vt requirere prelatos ad universitates ad veniendi
& mittendi p tpe accessus grecorum. Item nec venire psonaliter nec gaudere
salvum conductum i ea forma q concessant omnes principes et
civitates a quibus fuat petitus, sz requirebat qz pmo eligeret locus
sibi accomodus i ytalia & tunc sup petitis puideri posset. Cum h
visa dca fuissent mane ea die sero quibus summo fuit iam satis
fecisse avinionem et sequenti die & xviij put dcm est pxime
hoc notificatum fuit i generali congregacoe// Circa non dubitacoe
p legatos tunc pape an avinionem satisfecissent, & qm habita
inter ptes disceptacoe an gueret p concilium pcedi ad electionem
altius loci vel facere decretacionem alia qz qple put erat cunibz
avinionem pmissa. Cum materia hec xv april p deputacoes
fuisset remissa ad deputacoes i materia grecorum ac p duos dies
sup his accepta nota maior delibabat non debere pcedi ad
alia electionem sz statim iam decretam non exspectata conclusione deputatorum
materia interrupta fuit. Et xvij die april i omnibus iiijor deputacoibus
i quarum tribus fuerunt tres legati pape tunc presentes, fuerunt p ipos
porrecte cedule i scriptis eiusdem tenoris i quibus notabat qz eligeret
florencia & vtinum vel quorum noti adheserunt pauci ex qualibet
deputacoe, multitudine priorum assentiente i genuam, In iiijta vero deputacoe

videlicet pacis ubi non fuit aliquis ex legatis cum legerentur forte particulares conclusiones ipsorum
fuit solum unus de suis adherentibus qui parvus erat eam et ipse solus deliberavit
ac dixit se concludere nec ipse tunc erat presidens et tunc in eadem deputatione
erant actu consedentes plus quam lxxx patres. In deputatione vero pro quibus
ubi erat tunc cardinalis sancte Sabine per scalam et fracta sera uno die
festo ipse cum suis intravit ad concludendum super contentis in dicta cedula
Cum tamen primo in plena deputatione id non potuisset concludere. Itaque
in dictam particularem conclusionem legatorum tunc pape non quidem multitudo ad
maior pars suppositorum concilii sed vix ex quinque ad sex patribus una concurrit.
Est tamen hic notorie verum quod a mense februarii Anno domini Mo cccc
xxxij fuerunt ordinate in concilio iiijor deputationes de fide, de re
formatione, de pace, et pro communibus, in iiijor diversis locis existentes quod quicquid in
hiis deliberatum fuit et deliberatur de presenti super materiis que in concilio tractantur
est concludi a maiori parte notorie nec unquam visum est a principio generalis
quod materia aliqua fuisset conclusa per presidentem alicuius ipsarum deputationum
a minori parte eidem resistente maiori. Et prout maior pars patrum
deliberabat concludendum. Domini vero legati pape contemnentes ordinationes
concilii quas ipsimet fecerunt aut approbaverunt in hac materia de electione
loci in Ytalia denominantes a multitudine patrum multo conatu institerunt
ut sua particularis conclusio decretaretur / Verum cum post multas agitationes in depu
tationibus remissa fuisset ad deputatos materia multis intervenientibus
tractatibus qui concludi non potuerunt tandem die vija maii resistente patrum
multitudine que deliberavit debere post decretari electionem predictam quidem
nominis procedi ad electionem aliam legati apostolici cum quibusdam paucis eis
faventibus qui dixerunt se concludere quod eligeretur Florencie vel Utinum
aut alius locus in Ytalia tutus concilio et accomodus pape et Grecis, quod sed
concilium debet stare firmiter Basilee usque ad Grecorum adventum
Cum synodalis conclusio de electione dictorum locorum legeretur in publica
synodali sessione in ambone loco solito. Id egerunt quod econtrario per unum
ex illis paucis episcopis faventibus dictis legatis pape non in loco ubi sedet
episcopus sed minori ubi inferiores fuit lecta eorum conclusio sub nomine generalis
synodi raptim tamen et festine. Cum lacune se opponentes tota patrum multitudo
in qua erat maior pars prelatorum oratorum regum et principum doctorum
aliorum sed patrum talis resistebat quod vix et abbreviis quinimmo stabat
poterit audiri. Decreta vero synodalia videlicet de electione dictorum locorum et
de impositione decime ac denominatione portus ultimi ad quem devenit
Grecorum applicatione fuerunt lecta pacifice et audita et presentibus ipsis legatis
pape et faventibus suis. Huic et electioni facte per legato pape vero solum multitudo
patrum qui erant in concilio sed opposuerunt se expresse conductus inclite
memorie Sigismundus romanorum imperator reges Francie et Aragonum
ac dux Mediolani ut manifeste constat per ipsorum litteras et protestationes et
oppositiones suorum oratorum.

Post hec cum bulla concilii staret in manibus legati pape cardinalis sancte
Sabine nec consentiret ut predicta decreta synodalia bullarentur, super hac re
totum concilium consentientibus in hoc expresse dictis legatis et suis paucis
eisdem faventibus commisit reverendissimo patri cardinali sancti Petri,

qui primus erat legatorum pape archiepiscopo panormitano ambasiatori regis
aragonum et episcopo burgensi ambasiatori regis castelle plenam potestatem
super bullatione et destinatione litterarum de quibus agebatur in concilio. Et ipsi
xviij die maij vigore potestatis eis tradite bullaverunt decreta predicta
declarationis basilee avinionis et sabaudie alias quam super hec litteras
optimas receperunt quod expresse prout ipsimet in generali congregatione
xvij die Junij confessi sunt ac receperunt bullam decretum presidentiale
electionem legatorum pape miserunt quod ipsa synodalia decreta per nuncios
sub nomine concilij in avinionem videlicet nadulfum de vudersem
auditorem tunc et archidyaconum meten. quibus traditis et acceptis
petentibus statim expediti oratores concilij ab avinione
recesserunt. ab inde ituri in greciam cum galeis et sub capitaneatu generali
Alui cardinalis sancte sabine presidens tradiderat nomine ecclesie baculum
capitaneatus et vexillum cum clavibus. Ex autem bullatio decretorum syno-
dalium scilicet et destinatio in avinionem cum fuerint non toti concilio ac predictis
legatis ac faventibus sibi umquam complacuerunt nec de hac re minima quere-
lam fecerunt. Et cum galeam crederet iam omnia agi in tranquillitate et pace
prout continebatur in dicta synodali electione ipsi legati ad interitum concilij
non tam attendentes et ad commissum sibi iam prestitum statim die xxx eiusdem
mensis secreto ita quod pauci tunc scienerint miserunt in executionem sue
presidentialis conclusionis ad romanam curiam episcopum olim digniensem et Nico-
laum de cusa ituros in greciam propterea nondum clandestine videlicet media nocte
fracta capsa in qua bulla concilij sub quatuor clavibus custodiebatur
existente dicta capsa in manibus dicti domini legati cardinalis sancte sabine
fuit bullata dicta presidentialis electio legatorum pape. Cum vero ut primo per-
venit in noticiam concilij dicta die xvij Junij. statim die sequenti
captata unanimi deliberatione in omnibus quatuor deputationibus in generali
congregatione concilium commisit xij ex prestantioribus precedentibus cum eos
qui cominarentur hec crimina fieri et contra quoscumque perturbatores concilij.
Item ordinavit quod bulla concilij poneretur sub artiori custodia
et quod scriberetur ad omnes reges et principes notificando dictam electionem
tunc locorum et pro ipsius favore, ex autem infamia conclusit contra legatos
pape cardinalis sancte sabine et dominus tarentinus qui in facto ipsius falsitatis
de bulla furtive apposita reperti erant culpabiles expresse tunc commisit in iudices.
Ad firmandum denique magis quam legati fecerant in concilio per dictam pre-
sidentialem electionem. ipse olim eugenius paravit galeas in veneciis contra ga-
leas concilij et oratores suos in eis qui prevenientes oratores concilij
multa dixerunt in constantinopolim specialiter quod sacrum concilium non habe-
ret posse facere expensas. veniebat hec omnia ipsi olim eugenio quia ordi-
naverat cum imperatore romanorum et aliis principibus retrahere suos a basiliensi
concilio ac ipse dissolveret id prout ex ea quam multa relata fuerunt sacro
concilio in generali congregatione xxix Januarij anno xxxviij. Ut-
cumque res se habuerit id actum est quod prius quam in constantinopolim appli-
caverit galee sacri concilij oratores tunc pape obtinuerunt a grecis
ut venirent in ytaliam non autem ad aliquem ex locis per concilium nominatis
ymmo per suas litteras scripserunt concilio non teneri ad veniendum quia res non fuisset

expedita

et completa per concilium tempore debito. Verum absolvunt se et concilium a contracto
prius inito. Et tamen certum est hec ipsi expresse dixerunt prefato domino de Ragusio quod
sufficiebat ut galee venirent post recollectam bladi et vini circa finem
octobris quo tempore iterum fuerunt galee concilii. Cum autem ageretur de re-
missione dictarum galearum ex venetiis contra galeas concilii videns
aperte concilium quod ipse olim eugenius introducebat scisma in ecclesia
per erectionem alterius congregationis sub nomine generalis concilii durante
sacro basiliensi concilio et quod eius consilium. Videns quod contumaciter magis ac magis
incorrigibilis contempnebat reformacionem synodalem facta prius
debita probacione super notoria infamia suorum criminum de quibus notorie
erat diffamatus. Ultima die Junii vocavit eum ut infra xl dies per se
vel alium compareret allegaturus que vellet pro sui excusacione et de-
fensione. Requisivit denique super hoc cardinales ut venirent ad
providendum saluti ecclesie, hoc et notificavit universis principibus et prelatis
Ramis, fecit quod huic requisicioni concilii in postmodum iteratis vicibus vocando
prelatos et alios ut venirent ad concilium.
Ipse vero olim eugenius reddens se contumaciter magis incorrigibilem infra x
dies post dictam vocacionem publicavit in cardinalem patriarcham al-
lexandrinum violando expresse duo synodalia decreta, et xviii°
septembris post xii dies ante terminum sue comparacionis publicavit bullam
hec pretense translacionis seu dissolucionis basiliensis concilii in duobus casibus
videlicet adventus grecorum, et in hoc casu concilium debebat stare basilee
usque ad ipsorum adventum. In alio autem casu dicebat se ex nunc prout ex
tunc transferre id est declarabat translatum esse si contra eum aliquis cardi-
nalium aut suorum presidencium vigore predicte citacionis vel alias quocunque
per concilium procederetur. Mandans sub gravissimis penis ne fierent basilee
de cetero actus consiliares post quam quod per xxx dies tractare possent cum bo-
hemis qui actu erant in concilio super materia fidei disputando.
Accusata denique eius contumacia prima die octobris xiiii^ma die
eiusdem mensis prout habetur ex xxix sessione fuit monitus ut revocaret
dictam pretensam translacionem ad ferrariam intimando ei expresse quod de
auctoritate ecclesie male sentire videbatur. Dum ipsius ecclesie congregate cui
non declaratum est in decreto concilii constanciensis obedire tenebatur ipse se
iudicem constituebat. Quod quia formidare debuerat aliud concilium in
ferraria congregatum declaratum esset omne concilium quod ipso concilio
basiliensi durante eidem contingeret non fore concilium sed scismaticorum
conventiculum. Quod quia intelligebatur durare concilium basiliense
donec ex consensu duarum partium eius foret dissolutum. Et cum hoc insinuabatur
eidem per monitionem predictam quod alias temptasset sacrum concilium
dissolvere dicens necesse esse aliud concilium congregandum bononie pro
unione grecorum, tamen omnino eidem quod facere non potuisset revocavit in
declarando esse illam irritam et inanem revocando et expresse suas in genere
litteras et quecunque in illis seu alias per eum contra suos assistentes fuerant contra auctoritatem sacri
basiliensis concilii. Affuit quoque in dicta sessione xxix iniunctum eidem prestare
synodi conformiter ad decretum xi^e sessionis quia iam approbaverat per suam adhesionem

quod nisi revocaret dictam dissolucionem infra quatuor menses eo ipso foret sus-
pensus ab administracione papatus.
Ipse autem olim Eugenius amplius ostendens se magis incorrigibilem xxx
die decembris Anno domini Mo cccc xxxvij ex eo quod fuerat admissa
per galliam accusacio contumacie sue. Item preter dictam admonicionem prout di-
cebat declaravit pluribus ficticias fuisse condiciones sub quibus dixerat se
transtulisse concilium Basiliense in Ferrariam et iam fuisse translatum in ibi
et ipsum suum conciliabulum Ferrariense inchoari debere octava die Januarii
vocando ad ipsum omnes qui ad generalia concilia venire tenentur.
Fuit que inchoata dicta congregacio Ferrariensis sub nomine generalis concilii
dicta viija die et decima die fuit ibi tenta sessio ac potius dissessio
continens prima declaracionem legitimam fuisse translacionem factam per ipsum olim Eugenium
non obstantibus quibuscumque decretis per Basiliensem synodum factis etc.
Sicut vicesima octava sessione quod item fidei continebat, ipsumque olim
Eugenium quo ad translacionem huiusmodi predictam sub quocumque decreto
Basiliensis synodi annullacione includi.
Demum xxiiij die februarij Januarij quo expiraverat iam tempus
quatuor mensium in quibus debuit revocare dictam pretensam translacionem
ut facere noluerat sacra synodus Basiliensis synodali iudicio declaravit
ipsum fore suspensum ab administracione papatus decernendo omnem papalem
administracionem legitime fuisse devolutam ad sacrum concilium. Inhibens
etiam sub gravissimis penis ne eidem olim Eugenio durante suspensionis
tempore a quoquam fidelium obediretur. Absolvendo denique a iuramentis etiam
et fidelitate. In ipso que decreto suspensionis expresse commemoratur quod
in pretensa dissolucione per eum attemptata decreta sacre sinodi Constanciensis
manifeste violabat transferendo concilium pro libito voluntatis proprie contra ipsius
ac usurpando etiam auctoritatem super sanctam synodum de reformacione ecclesie
in capite agente non vere sentiens ut videbatur de auctoritate sacrorum
conciliorum et determinacionibus veritatis ecclesie fidem concernentibus tam in ipso Constanciensi
concilio quam in ipso Basiliensi promulgatis super obediencia quam summi pontifices
synodis universalibus exhibere tenentur ac et scisma introducens. Et insuper
dictum fuit in eadem sententia suspensionis quod sancta synodus procederet tandem ad
ulteriora usque ad sententiam finalem inclusive si opus foret ipso domino tunc
Eugenio amplius non vocato prout utilitati et necessitati ecclesie spiritu sancto dictante
conspiraret expedire.
Post hec octava die februarij primum applicuerunt ad portum Veneciarum
imperator Grecorum et patriarcha Constantinopolitanus cum aliis qui ex
Grecia venerant post quorum accessum missus ad eos cardinalis sancte crucis
laboravit obtinere illorum consensum quod vellet venire ad Ferrariam pro celebrando
concilio ycumenico.
Decima quinta vero februarij ipse olim Eugenius tenuit Ferrarie secundam
pretensam sessionem suam confirmando acta in prima et declarando penas contra
existentes in sacro Basiliensi concilio pretensas excommunicacionum privacionum inhabili-
tacionum contentas in sua pretensa translacione precipiendo et iniungendo et

consulibus

civitatis basiliensis regentibus certis quod officialibus qui tunc illos de concilio de
sua civitate realiter expellerent et cum effectu abicerent alioquin executionis
tionis ut dicebat et processus ac civitati interdictum similiter minatus decer-
nebat ipso facto quod quoque convenientibus in basilea denegarent victualia
et cuncta ad usum hominum necessaria quod quoque portantes ea possent huiusmodi homines
a quibuscunque christifidelibus impune spoliari bona quoque ipsa rapientium
dominio cederent. Scripsit quoque tunc litteras ad principes Germanie quod revocarent
suos salvos conductus si quos concessissent sacro concilio et prelatos qui in
eo erant persequerentur tanquam hostes fidei catholice. Circa octavam
martii imperator Grecorum et patriarcha aliique ingressi sunt Fer-
rariam et nona die Aprilis tenta est inibi tertia sessio pretensa de-
clarandum prout dicebat ex consensu Grecorum quod Ferrarie esset locus ad
celebrandum ycumenicum concilium. Itaque greci nunquam antea sunt ad
ventum in Venetias aut in Ferrariam per se aut suos oratores consen-
tierunt expresse quod Ferrarie esset locus ycumenici concilii. Nec et per
oratores ipsius olim Eugenii fuit eis ipse locus Ferrarie intimatus
tempore ad hoc electus, recesserunt namque primi sui oratores de Veneciis
xxx Julii et alii de mense augusti. Nominatio autem Ferrarie fuit
facta Bononie ut premissum est xviii septembris. Id etiam in narratione fuit
inventum notificandum quod publicata secunda dissolutione ac declaratione predicta
per quadruplices litteras quotationis ipsius olim Eugenii transmissas diversis
temporibus per totam christianam religionem erat sub penis gravissimis quod veni-
rent ad suas congregationes Ferrariensem et Florentinam, nec regum catholicorum
misit oratores suos ad se inibi incorporandum nec prelati qui extra Yta-
liam erant sub dominiis illorum videlicet de Germanie Francie et Hyspanie
nationibus venerunt propterea ad suas congregationes, sed contemptis
notationibus ipsius olim Eugenii reges ipsi retinuerunt oratores
suos in sacro basiliensi concilio. Christianissimo rex Francie publico
preconio fecit acclamari in regno suo quod sacrum basiliense concilium
pretensam translationem et electionem Ferrarie pro concilio ycumenico de-
claravit cassam et nullam. Et ipse se conformans concilio eidem
detinebat neminem ex regno suo permittere in locum ipsum Ferrarie pretextu
dictarum translationis et electionis nullatenus generare. Contra divine et memorie Sigis-
mundus Romanorum imperator avisavit per suos oratores quos ibidem tenuit
usque ad finem vite sue quod concilium basiliense deberet firmiter stare
quodque attente provideret ne sub illo pretextu dissolveretur.
Cuius successor suus Albertus Romanorum rex ex quo quod greci
iam venissent in Ferrariam fuerat quoque tenta predicta sua tertia dissessio
quod ibi esset ycumenica sinodus statim cum accepta electione sua decretum et
confirmationem salvos conductus concessos a suo predecessore et tenuit in
concilio continue suos ambasiatores et protectorem concilii nomine suo et
Romani imperii. Denique modernus Romanorum rex Fredericus similiter stati(m)
post suam electionem notificando omnibus quod dissidium et scisma subortum dif-
ficulter tolli et pax diu reparari posset si sacrum basiliense concilium dis-
solveret et in suam et sacri imperii venisset protectionem suscepit ipsum. dans omnibus

et singulis

et si papalis dignitatis fecerunt salvum conductum. Hec est simplex narratio facti quantum ad hanc secundam dissolutionem attemptatam per dominum olim Eugenium de sacro Basiliensi concilio.

Ad ostendendum evidenter quod sacrum Basiliense concilium plenum etiam representans non sit translatum vel dissolutum ponitur primo talis distinctio quia aut esset dissolutum per dominum olim Eugenium de plenitudine potestatis sine consensu ipsius concilii vel esset dissolutum de consensu eiusdem. Et primo ponuntur rationes probantes quod non est dissolutum vel translatum primo modo. Deinde quod nec secundo modo. Racio prima quod concilium non est dissolutum

Quantum ad primum supponitur declaratio facta per eciam in sacro concilio Constanciensi de auctoritate conciliorum generalium qua dicitur quod concilium generale plenum etiam representans potestatem a Christo immediate habet cui quilibet cuiuscumque dignitatis et status et si papalis sit obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem extirpacionem que scismatis et generalem reformacionem in capite et in membris. Et insuper quod si quis cuiuscumque dignitatis et si papalis mandatis statutis sive ordinacionibus et preceptis cuiuscumque concilii legitime congregati in predictis et pertinentibus ad ea contumaciter obedire contempserit nisi resipuerit condigne penitencie subiciatur et debite puniatur et ad alia iuris remedia si opus fuerit recurrendo.

Ex premissa autem declaracione manifestum est quod concilium generale plenum etiam representans non solum Constanciense sed et quodlibet aliud legitime congregatum habet iurisdictionem in predictis et pertinentibus ad ea et verus summus pontifex eciam immediate a Christo data et quod ipse summus pontifex tenetur concilio obedire. Ita quod si contumaciter obedire contempserit potest condigne penitencie subici ad alia etiam iuris remedia recurrendo ut supra. Igitur summus pontifex non habet propria auctoritate concilio ut ab extirpacione heresum reformacione ecclesie in capite et in membris desistat vel ipsum ad hoc compellere cum in illis concilio obedire teneatur. Nam si posset compellere auctoritate concilium ad desistendum ab illis et quod concilium in illis haberet obedire precepto suo, clarum est quod ipse summus pontifex non teneretur in illis concilio obedire. Non potest stare ista contraria sunt quod unus et idem teneatur obedire et non teneatur obedire ac possit in contrarium propria respectu eorumdem.

Ex quo clarissime sequitur quod ipse summus pontifex concilium congregatum pro extirpacione heresum vel pro reformacione ecclesie in capite et in membris vel extirpacione scismatis non potest auctoritate dissolvere sine consensu ipsius, quia cum concilium per talem dissolucionem prohibeatur a procedendo ultra in predictis et quolibet aliis, si tenetur obedire pape in tali dissolucione tunc haberet cessare ab illis quocienscumque pape placeret. Nec haberet iurisdictionem in papa vero predictorum sed magis econtra papa haberet iurisdictionem in concilium.

Item nullum ius vel ratio capit quod quis sit iudex alicuius et tamen ille cuius est iudex possit ei propria auctoritate ut a iudicio desistat et ultra non procedat vel et quod ad aliud tempus iudicium differat vel in alium locum transmittat. 2a racio Cum ergo concilium sit iudex cui papa in predictis obedire tenetur, clarum est quod papa non potest auctoritate ordinare quod concilium in predictis a iudicando ordinando statuendo precipiendo vel procedendo desistat et per consequens non potest ipsum auctoritate dissolvere sine eius consensu quia per talem dissolucionem concilium vel dominum est compelleretur

cessare ab omnibus istis

3a Item si papa contumaciter obedire contempsit statutis preceptis et ordinacionibus
concilii in predictis et pertinentibus ad ea potest condigne puniri subici et debite
puniri. Igitur concilium potest procedere ad coherciendum et puniendum papam con-
tumaciter obedire contempnentem. Si autem papa posset absque
quod concilium dissolveretur sine consensu eius tunc quandocunque concilium vellet pro-
cedere ad subiciendum papam condigne pene posset papa ipsum concilium
dissolvere, et hec manifeste repugnant. Item postquam concilium subicit
papam condigne pene adhuc potest ad alia multa remedia procedere ut
dicit prefata declaracio in qua papa non potest ipsum impedire quominus ad illa
procedat. Unde clarissimum est quod non potest ipsum invitum dissolvere.
Hec est dudum ante octo annos fuit determinatum in visione data per
concilium oratoribus olim Eugenii, que quidem visio incipit: Cogitanti,
ubi sic dicitur: Cum papa teneatur obedire statutis ordinacionibus et preceptis
auctoritate concilii in hiis que pertinent ad fidem extirpandum scismatis
tum et reformacionem ecclesie in capite et in membris et si non obedierit
puniri potest, Constat in hiis casibus ipsum fore inferiorem concilio et concilium
maius eo cum possit reformare statuere mandare et punire. Inferior
autem legem superioris tollere non potest nec ipsum suum superiorem extinguere vel
annichilare aliquin implicaret evidenter contradiccionem teneri obedire
et non teneri quia potest dissolvere. Hec habentur in prefata visione.
Ex quibus apparet quod determinacioni facte per ecclesiam in concilio constanciensi
super dicto evidenter repugnat quod concilium generale ullum etiam representans
tantis possit dissolvere vel transferre auctoritate sine consensu suo et quod con-
cilium constanciense determinando primam veritatem determinavit et alia
que ex ea manifeste et evidenter sequuntur sicut si scriptura sacra deter-
minat quod Abraham sit pater Ysaac et filius Abrahe scilicet quod est determi-
natum per eam quod Ysaac est filius Abrahe licet non expresse dicat, Unde determinat
determinat concilium constanciense quod papa in predictis tenetur obedire concilio
huic immediate potestatem a Christo manifeste determinat quod veniunt contradicendum
hinc in non habet ipse papa auctoritatem preponere concilio et ipsum compellere ut a talibus
desistat se dissolvendo vel transferendo.
Quod autem hec intellexerit et docuit ecclesia et ante dictam declaracionem
de auctoritate generalium conciliorum factam per concilium constanciense patet
manifeste ex alio decreto eiusdem concilii publicato in sessione
2a que immediate precessit illam in qua primo facta est dicta declaracio. Cum enim
papa Jo. xxiij recessisset de loco dicti concilii et fecisset mandatum
affigi in valvis ecclesie quod omnes officiarii Romane curie fa-
miliares sui et sedis apostolice auctoritate dignitatis ab inde recederent
et irent ad ipsum in Schaffhusia concilium decrevit in publica sessione
declarando quod per recessum domini pape Jo. de loco constanciensi vel et per
recessum aliorum quorumcunque non esset dissolutum ipsum concilium ymmo
quod remanebat in sua integritate et auctoritate et si que ordinaciones in contrarium facte
erant vel fierent in futurum.
Ecce manifestum testimonium quod et ante dictam declaracionem ecclesia intellexit
quod papa non posset dissolvere generale concilium absque eius consensu.

Item quod celebratio concilii actu congregata non dependet ex auctoritate
pape sed quod auctoritatem habet permanet in remanentibus etiam si papa cum multis
prelatorum inde recesserit. Non enim diminuat presidentes loco sui legatos
Jo. papa quoniam inde recessit. ymo recesserat cum eo novem cardinales
et multi prelati.

Item ex dicto decreto patet quod quecunque ordinacio facta per papam super dis-
solucionem concilii sine eius consensu nulla est et inanis. Nec unquam legitur aliquod
concilium dissolutum per papam contra eius consensum. Unde patet quod ista est veritas cuius
notitia est ab antiquo fuit in ecclesia.
Et iterum in decreto tercie sessionis concilii Constanciensis fuit diffinitum
et antequam processum inchoatum contra papam Jo. xxiii quod romana curia et officia
publica illius seu illorum officiarios de civitate Constanciensi ad aliud
locum non mutaret. Aut transferret seu personas dictorum officiariorum ad sequendum
eum directe vel indirecte cogeret sine licencia et auctoritate ipsius synodi. Et hoc quo
ad illos officiarios et illa officia per quorum absenciam visibiliter concilium
dissolveretur vel lederetur. Et si contrarium fecisset vel faceret in futurum aut aliquos
processus seu mandata contra decreta vel alios quoscunque illi sacro concilio adhe-
rentes et censuras ecclesiasticas aut alias penas ut ipsum sequerentur ful-
minasset aut fulminaret esset totum irritum et inane, nec eisdem processibus
censuris et penis tanquam irritis et inanibus quoquomodo obediendum foret.
Ex quo concilium Constanciense senciebat quod ipso ita ordinante papa
non posset subtrahere concilium aliquos suis suppositis per quorum absenciam
visibiliter concilium dissolveretur vel lederetur. Ergo a forciori intelligitur quod papa non posset
dissolvere concilium repugnantes et dissentientes et ipsum annullare atque
compellere concilium ut in tali dissolucione sibi obediat.

Item conformiter ad hanc doctrinam dudum facta est declaracio in 2a sessione
concilii Basiliensis in qua dicitur quod ipsa synodus Basiliensis decrevit et declarat
quod ipsa pro heresum extirpacione et morum generali reformacione ecclesie in
capite et in membris ac pace inter christianos procuranda in spiritu sancto
legitime congregata per neminem quavis auctoritate etiam si papali dignitate prefulgeat
dissolvi aut ad aliud locum transferri seu ad aliud tempus prorogari
debuit aut potuit debet aut potest debebit aut poterit in futurum absque
eiusdem synodi Basiliensis deliberacione et consensu.

Item diffinit ordinat et decernit ibidem sancta synodus quod nullus cuiuscunque
status dignitatis seu condicionis fuit in eadem synodo actu existens,
aut in futuro eidem incorporata seu incorporanda a tempore accepti itineris
ad ipsum concilium veniendo sine fraude et dolo continuati ad re-
cedendum ab eadem a quocunque quavis auctoritate etiam si papali dignitate preful-
geat directe vel indirecte in lesionem et perturbacionem dicte sancte synodi
requiri moneri compelli citari evocari ad aliud locum et romanam
curiam valeat. seu ne ad eandem synodum veniat possit aut debeat
quolibet impediri. Si vero a quocunque quavis auctoritate etiam si papali dignitate
prefulgeat in contrarium attemptatum fuit seu attemptaretur in futurum aut processus
penales vel mandata et censuras ecclesiasticas vel translaciones prelatorum
invitorum vel privaciones aut inhabilitaciones eorundem seu aliorum beneficiatorum

quovismodo aliasve petitos quascumque contineri ut ab eadem sancta synodo
recedant vel non accedant ad eandem vel eidem non adhereant fulminati
fuerint fulminentur vel fulminarentur in futurum totum sit irritum et inane.
Necnon eisdem processibus censuris et penis tamquam irritis et inanibus quoslibet
obedientes fore predictos quoque processus et censuras cum omnibus inde secutis
et secuturis quatenus de facto processissent aut procederent in futurum cassat
irritat et annullat ac processus irritos atque nullius roboris decernit
diffinit ordinat et declarat. Quam etiam hanc declarationem declarante et
diffiniente quod ipsum concilium per predictos congregatum dissolvi non possit
et quod processus censure et huiusmodi nulla fuit. Unde dubium esse potest quod concilium in
casum talis dissolutionis non teneretur ipsi pape obedire sed magis econtra.

Item in quinta sessione eiusdem concilii dicitur quod ipsa sacro sancta synodus decernit
ordinat statuit et declarat quod quicumque et singuli cardinales patriarche
archiepiscopi episcopi abbates prelati reges principes duces marchiones
comites barones nobiles vicarii ecclesie Romane vasalli quicumque
Romane curie officiales summi pontificis familiares sive alii cuiuscumque
dignitatis existant sive quibuscumque nominibus censeantur propter iuramenta
promissiones vel alias quascumque obligationes prefato summo pontifici seu
alteri ad hoc eius mandato deputato seu quibusvis aliis quolibet super quacumque
re vel causa vel sub quacumque forma verborum prestita vel prestanda nullatenus
astringantur aut se impeditos a veniendo ad hoc sacrum concilium
occasione dictorum iuramentorum promissionum vel aliarum obligationum
pretendere possint aut poterint in futurum quomodolibet absque periurii et infra-
ctionis nota ad ipsam synodum teneantur accedere qui de iure aut consuetudine
accedere tenentur et omnes prelatores(?) ... qui vocati et requisiti fuerint et omnes predictorum
suorum assistentes. Ceteri vero qui vocati et requisiti fuerint et omnes predictorum
procuratores obedire et adherere ipsi concilio et libere accedere possint
et teneantur et eidem licite interesse.

Si igitur ecclesie viri et iuramento vel alia quacumque obligatione astricti
summo pontifici non tenentur obedire in tali facto dissolutionis sed potius ad
synodum venire astringantur manifestum est quod concilium in tali casu non tenetur
obedire pape sed magis econtra.

Item in XVI sessione eiusdem concilii in decreto quod incipit Cum frequens
ipsa sancta synodus statuit et decernit quod si Romanus pontifex ipsum concilium
quoquomodo de facto impedire mutare prorogare dissolvere operam dederit
et infra quatuor menses cum reali satisfactione non resipuit extunc ipse
Romanus pontifex a papali administratione sit ipso facto suspensus cuiusquidem papalis
administrationis ad sacrum concilium ipso iure devolvatur. Et si penam predictam
per duos menses post dictos quatuor menses sustinuit indurato animo ipsum Romanum
pontificem usque ad privationem inclusive per concilium generale procedatur. Statuit
quoque in eodem decreto sancta synodus quod non obstante quacumque et Romani pontificis
prohibitione omnibus cuiuscumque status et conditionis existat et si Romane ecclesie
cardinales liberum sit ad generalia concilia proficisci. Et quod ipse Romanus pontifex
ad ipsa generalia concilia accedere volentibus prefatis dominis cardinalibus licentiam
si petierit impertiri teneatur. Et insuper declarat idem sancta synodus quod concilium

actu cogitatum dissolvi aut de loco ad locum mutari sine ipsius concilii
expresso consensu per romanum pontificem nullatenus possit. Cassat quoque irritat
annullat si quid forsitan contra hec vel eorum aliquod derogatorium ad impedimentum
ipsius concilii generalis personarum et prelatorum ac suppositorum eiusdem per
privaciones translaciones censuras quoque ecclesiasticas vel alias quovis et futuris
contigerit attemptari //

Item hanc eandem doctrinam dudum tradidit ipsum sacrum concilium Basilee
tam in supradicta conclusione synodali que incipit Cogitanti ubi per auctoritates
divini et humani iuris hec probat plenissime quam in alia conclusione incipiente
Speravit data oratoribus ipsius domini olim Eugenii xvi kl. Julii Anno
domini M° cccc° xxxiiii. ubi late exponit quod concilium nullo modo debebat pati
quod pretensa dissolucio secunda nunc attempta per ipsum dominum olim Eugenium
haberet locum et ibidem ponit hec verba. Cum ius remedijs uti potius ut statuta
hec promulgandis non conveniat. si ipsum concilium per quod statuta sunt
irritari paciatur. Malleus modum quam tante errori per ignaviam cedere
Et inferius: hic articulus de quo disceptamus fidem concernit quem sine interitu salutis
contemni non potest. Si dominus Eugenius etiam statim non audeat quia hec con-
cilium reputat. oportebit tamen hoc tempore ecumenicum et publicatum si ec-
clesiam amplius offendere non vult recognoscere hec nunc esse hec verum fuisse
et esse concilium ipsum quoque dissolvere nequivisse //

Ex quo et apparet non esse verum quod ab aliquibus dicitur quod paulo ante sententiam
novissime latam quam olim dominus Eugenius umquam actum fuerat de hac
re tempore de facto fidei. Cum in predicta conclusione expresse dictum fuerat suis
oratoribus quod hic articulus de quo erat disceptacio tunc ante septem
annos inter concilium et papam qui erat super potestate dissolvendi concilium
concernebat. Et prius in prefata conclusione Cogitanti fuerat dictum quod
hereticus est si quis decreto concilii constanciensis sponte contumaciter

Item ibidem dicitur est quod si hereticus est qui unionem ecclesie [illegible] condiunt
primatum aufert. quanto est maior est hereticus qui eam ecclesiam in qua
romanus continetur et potestatem super omnes ecclesias et omnes homines potestatem habet
negat. hec in prefata conclusione habentur. Et apparet quod repugnans illi
decreto concilii constanciensis tunc manifestabatur ad materiam fidei
pertinere. In quo decreto evidenter continetur ut dictum est quod papa non potest
auctoritate compellere concilium ad desistendum a reformacione et ex-
tirpacione heresum //

Item in decreto xvi sessionis eiusdem concilii monitum ut prefata dissolucio
per eum attempta penitus revocaret et ipsum concilium a tempore inchoacionis
legitime consummatum fuisse et esse declararet quod si non adimpleret cum effectu
infra lx dies suspensionis ab administracione papali incurreret ipso facto
procederet quoque ad ulteriora usque ad sentenciam finalem inclusive. In quo etiam
decreto commemoratur quod ipse olim Eugenius oratores suos ad concilium
transmiserat non ut emendaret sed ut errata defenderent. predictis quoque in
concilio existentes inpareret quod mox dissolucioni sue non paruisset.
quibus oratoribus per conclusiones ipsius sacri concilii multas tam iuris divini et humani quod

No bu

h[ec] [illegible]
[illegible]

sine consensu concilij dissolvere nequiverat quam sancti quod tunc prius se dissolucionem
ve non fuerat extitit luce clarius patefacta/
Item in decreto xviij sessionis fuit & indicta certa forma sub qua
haberet predictam pretensam dissolucionem revocare. Ita quod si hoc non faceret
infra nonaginta dies pene in decreto ante dicti monitorij contente
corpore inflicte essent et esse intelligentur/
Ex quibus omnibus satis apparet quo evidenter fuit declaratum per sacrum
concilium quod in tali actu dissolucionis non tenebatur obedire concilium summo
pontifici sed magis summus pontifex in revocacione talis dissolucionis concilio obedire
tenebat. Affuit quoque sic stante concilio Basiliensi illo tempore quo dominus tunc
Cardinalis sancti angeli sancte sedis apostolice legatus et alij sex cardinales.
Bononiensis. placentinensis. Sancti petri. sancti eustachij Rothomagensis.
ffirmanus. necnon imperatoris regis francie Aragonum Electorum ducum
Burgundie. Sabaudie. mediolani et aliorum principum. universitatum
parisiensis. Coloniensis. Wyennensis et aliarum plures quoque alij famosi
doctores erant in ipso concilio inter quos et tunc erat N. de cusa
virtuose in predictis laborans/ Vnde iste res sunt de novo introducte per
illos patres qui iam actu sunt in concilio Basiliensi qui solum in hoc se exhibent
defensores doctrine ecclesie ut ipsi et omnes fideles tenentur/ Et
ipsemet summus pontifex illo tempore predicto concilium in hac doctrina preveniens
approbavit et quoque adhesit ac dissolucionem per eum factam nullam irritam
et inanem declaravit. Ipsum quoque concilium illa non obstante tunc continuatum
fuisse ac esse revocavit quicquid per ipsum aut suo nomine attemptatum erat
contra auctoritatem concilij Basiliensis alia quoque plura in confirmatorium auctoritatis
ipsius concilij professus est et declaravit prout patet ex tenore bulle sue
adhesionis que est talis/ Ad perpetuam rei memoriam. Dudum
Eugenius episcopus servus servorum dei. Constanciensis et Senensis
sacrum Basiliense concilium per generalium conciliorum statuta ordinaciones quoque felicis recordationis Martini pape quinti ac nostram
pro extirpacione heresum pace populi christiani ac generali reformacione ecclesie
in capite et in membris et pertinentibus ad ea ltunc inchoatum ex certis
causis et aliis nostris litteris expressis de fratrum nostrorum sancte romane ecclesie
cardinalium consilio dissolvimus. Verum cum ex dicta dissolucione graves
sint guerre dissensiones et graviores oriri possent nisi quoque magis oporteat
quamquam quod predicta sancta opera debitum sortiantur effectum De consilio et assensu
venerabilis fratris Jordani episcopi Sabinensis et dilectorum filiorum nostrorum Anthonij
sancti Marcelli Francisci Clementis Angeli tunc sancti marci presbiterorum
ac Lucidi sancte Marie in Cosmedin et Prosdocimi sanctorum Cosme et
Damiani diaconorum sancte romane ecclesie cardinalium decernimus
et declaramus prefatum generale concilium Basiliense a tempore predicte inchoacionis
sue ltunc continuatum fuisse et esse prosecucionemque habuisse continuari
ac prosecucionem habere debere ad predicta et pertinentia ad ea perinde ac
si nulla dissolucio facta fuisset. Quinymmo prefatam dissolucionem irritam et
inanem de consilio et assensu similiter declarantes ipsum sacrum generale Basiliense
concilium pure simpliciter et cum effectu ac omni devocione prosequimur et
prosequi intendimus

hic declaratur quomodo cardinales adheserunt post datum decretum papa

Hic bulla papa concilij et revocat dissolucionem

pateat ut mentis nostre integritas ac devotio quam ad universalem etiam
et sacrum generale Basiliense concilium gerimus omnibus constet evidenter
duas litteras nostras pridem in apostolico pallacio promulgatas videlicet eas 3 fu l[itte]ra[e] revocata
quarum tenor de verbo ad verbum inferius describitur quarum una incipit
Deus novit/ Cum a nobis aliquid de scitu nostro nunquam emanaverit
licet superfluum videatur quod non exstat revocare tamen quia petitum est et ad cau-
telam si ullo unquam tempore apparuerit et alias quascumque et quicquid per nos
aut nostro nomine in preiudicium aut derogacionem predicti sacri concilii
Basiliensis seu contra eius auctoritatem factum et attemptatum seu assertum est
cassamus revocamus irritamus et annullamus nullas et irritas
fuisse declaramus/ Et infra subiungitur Nos autem deinceps a novita[tibus]
gravaminibus seu preiudiciis inferendis ipsi sacro concilio vel suppositis eius
et adherentibus eidem realiter et cum effectu desistemus/ Hec in predicta adhe-
sione habentur/ Et advertendum quod in predictis litteris in palacio apostolico promul-
gatis quarum una incipiebat In arcano. Et alia incipiebat
Inscrutabilis/ Et tercia que incipiebat Deus novit/ plura dicebantur
contra auctoritatem sacri concilii Basiliensis et aliorum conciliorum generalium
ut patet inspicientibus eas que omnia tamen revocata fuerunt//

Manifestum est igitur quod summus pontifex non potest concilium congregatum pro extir-
pacione heresum aut reformacione ecclesie in capite et in membris aut
extirpacione scismatis dissolvere aut transferre sine consensu ipsius nec in hoc
suffragatur quod dicitur quod ex causa potest. Nam ad cognoscendum an causa
sit sufficiens vel non pro tali dissolucione vel translacione facienda non est standum
iudicio pape sed iudicio [struck] concilii sicut patet ex supradictis et et practica
superiori tempore observata p[er] eciam o[mni]a. Nam ipse olim Eugenius in prima
dissolucione allegabat quod pro facto grecorum necesse erat tunc celebrari con-
cilium Bononie infra annum et dimidium et propter hec cum aliis causis dis-
solvebat concilium Basiliense et scribebat per bullas suas quod talem
dissolucionem ex bonis et iustis causis fecerat. Et nichilominus stetit etiam
iudicio suo sed iudicio concilii concilium mandavit ei sub penis
ut dictam quod illam dissolucionem revocaret sub certa forma quod et fecit/
Nam et si permitteretur quod in causa dissolvendi concilium papa haberet iudicare quod
iudicium concilii ipse facile posset dissolvere concilium quod ageret de re-
formacione ipsius vel correccione in fide vel moribus vel de extirpacione
scismatis dicendo quod haberet agere in alio loco cum grecis vel armenis
vel turcis vel tartaris aut aliam causam allegando prout concilium desiderans
practicas quas olim Eugenius pro evitando reformacionem et supprimendo
auctoritatem conciliorum sub colore grecorum. Iudicavit non esse expediens
quod se transferret ad locum quem ipse volebat. Dubitabatur enim concilium
ex hoc magnam ruinam ecclesie catholice imminere. Et in alio loco quam in
Ferraria poterat laborari ad unionem grecorum in quo potius fuisset con-
servata conciliorum auctoritas et reformacio ecclesie debitum habuisset pro-
gressum. Singularitatem autem et nullitatem dissimulare aut permittere potuit
quod ipse olim Eugenius auctoritate licet nulliter et de facto transtulit concilium ad Ferrariam.

ex inde p̄ tꝰ cau quo p̄cedet aut fiet aliq̄ nouitas con̄ ypm
ꝛ cardinales sc̄e rōne ecc̄ie et p̄sidentes suos qui i q̄cilio fuant
aut con̄ aliquē ipoꝝ ut magꝯ infra dicet. Sꝫ satis ē q° ad
p̄ntē articlm p̄dcā p̄misisse ad ondm q̄ ip̄e olim eugenius
nō potuit dissolue ac̄ tnsfēre conciliū de plenitue p̄tatꝯ sine
cōssn ipiq. p̄termissꝫ ad p̄ns allegacōnibꝫ pluimꝫ auctū ꝛ iuriū
que i hᵗ allari possent ꝛ que i diuꝫ uisionibꝫ synodalibus
lacius deducuntur

Tercia hac 2ª p̄te ondm ē q̄ conciliū nullo° ē dissolutū nᵗ tnslatū
de suo cōssu. q̄ q̄z nᵗ ea que allegant p̄ adusarios de quadā
cedula quā appellat commercialem / nᵗ conclo p̄cialis fcā
p̄ legatos ap̄licos ꝛ quosdā eꝯ fauctes nꝫ aā p̄nt ualē
ad ondm conciliū ēē tnslatū uel dissolutū de suo cōssu.
Hac aut deducit notoie p̄mo ex hiis q̄ intucunt tp̄e
ordinacōnis dcē cedule i qua se fundant adusarios / 2°
ex hiis que cōtigunt tp̄e quo legati olim eugenii cū pauc̄
eꝯ fauentibꝫ dicebat faciendā ēē elecōm de florencia
vtino ꝛc. 3° ex hiis que p̄tea subsecuta st̄ ꝛ fcā sunt p̄
conciliū ꝛ ipis legatꝯ p̄pe cū suis fauentibꝫ consencientibꝫ
~~ꝛ tntū ad p̄m noto~~ 4° ex hiis q̄ p̄tea fcā st̄ p̄ ypm olim eugeniū
Cz tntū ad p̄m notoiē ē cfm q̄ adusarii dnt ēē p̄ncipalē fundamtū
suū vꝫ q̄ cedula quā allegant p̄ se fuit commercial p̄ quā q̄ci-
liū disposuit ꝛ cōclusit xxiii febrꝯ anno dn̄i° m°. xxxviii
q̄ infra xxx dies a tp̄e recessꝯ iiii°ᵒʳ oratoꝝ auinionens
contentaret capitaneū galeaꝝ de xxx milibꝫ ꝛ octigentꝯ
florꝯ ꝛ residuū pecunie usqꝫ ad sum̄a lxx miliū tradent
ꝛ realiꝰ i pecunia numata q̄ q̄z infra xii dies sequenꝯ p̄fati oratoē ꝛ
auinionens tenent cꝯtificare conciliū de p̄dcā satisffōe alioqn
extunc conciliū possꝫ ꝛ tenet aliū locū eligē ꝛ sibi ꝛ vli ecc̄ie
aliūde p̄uidē / Si enī fuit ibi aliq̄ pacto ac̄ cōtractꝯ dut
fuissꝫ conciliū cū seipo ꝛ hᵗ dici nō pt. q̄z necā ē dra valio seu
fuissꝫ conciliū ꝛ... psonalis int° conhetes. Aut fuissꝫ hmoi cōtctꝯ int° conciliū et
aliū uel alios qui nō ēēnt conciliū seu de corpe eiꝰ ut potē
int° grecos de quoꝝ vnioe agebaꝛ p̄ conciliū; vl int° conciliū
ꝛ auinionen. de quoꝝ actu disponebat dcā cedula Sꝫ q̄stat q̄ nō
q̄z ibi ineuntū hoꝝ nōniat. ꝫ solū dcd q̄ conciliū sic conclusit
Aut dicet q̄ int° p̄tes cōcilii ad inuicē fuit ista conuencio cō-
q̄ p̄mo int° eos fuisset disceptacōes ꝛ p̄ hᵗ reducti sunt ad q̄cor-
diam. Et hᵗ stare nō pt q̄z eodmō possꝫ dici fere de quocūqꝫ decto
sinali. vix enī unqm̄ q̄tigit q̄ cū p°ᵗ aliq̄ matia i delibacōe
sinali, statim cōcordat omēs p̄tes q̄cilii. Sꝫ unqm̄ q̄ueniat i eadē snām
ꝛ i mateis fidei nunqm̄ st̄ int° ipos q̄tūcs disceptacōes; vñ simbo-
lū Nicenū ꝛ articuli fidei ꝛ alia declarāta i q̄nalibꝫ cōciliis.
silr ꝛ quecūqꝫ fē sinodalia decta. debent ea rōe dici cedule co-
mercdales

Item in eadem cedula non exprimitur quod primo fuisset dictum inter distinctas
partes in concilio ut puta inter naciones Germanie et Ytalie ac Francie
et Hyspanie. Secundo synodus dicit in predicta cedula pro felici expedicione
dominorum ambasiatorum in Grecia itinerum missa sit de pecuniis in ma-
grecorum mstrac quitta primo quod dominorum ambasiatores etc. Ita quod ibi nulla
mencio sit de aliqua divisione quod primo esset inter partes que erant dado
mento sit de aliqua divisione quod primo esset inter partes que erant concilii membra. Non autem quis
partes diverse. Omnis enim reputat se esse concilii membrum. Ad quod sit adversarius aliorum
vult reputari quod non sit de corpore concilii. Ad quod sit adversarius aliorum
ut sit inter partes dicta adversaria et contraria. Sed non dicitur quod licet non specifi-
cetur tamen primo continebat convencionem inter concilium et legatos pape facientes
partem distinctam a concilio quod tamen ita se non habebat. Adhuc isto modo
multo magis potest dici quod fuit actus convencionalis ad quem contractus
In huiusmodi enim requiritur utriusque partis assensus. Quarto non ad dictam cedu-
lam dissenserunt expresse et protestati sunt in communi legati pape. Unde evidenter me-
lius patet esse falsum illorum fundamentum quod dicta cedula censenda sit convencional-
is. Fuit enim concilio Grecorum inter se non continebat aliqua parte distincta a concilio.
cum qua faceret convencionem aliquam. Et tamen oportuisset illum cum quo
concilium convenisset esse partem distinctam ab ipso concilio cum de natura
convencionis sit quod fiat inter partes diversas et distinctas ut premissum est.
Unde solum illa verba possunt et tenere importabat simpliciter nomen
et ordinacionem concilii quam immutare poterat et revocare et ab ea
recedere si ei videretur sicut de hoc iura faciliter possunt allegari.
Secundo ruit eorum fundamentum quia non attendunt ad allegacionem per
dominos Abbatem Bone Vallis et Raymundum Talom fratrem ex parte Galli-
canorum. Cum abbas et Raymundus missi fuerant a Gallicanis
cum ... ...
cum potestate dandi caucionem nomine Avinionensium et mixto tenore potestatis
ceteris date facerent allegacionem et pactum cum illis de Avinione quod
eis date facerent allegacionem et pactum cum illis de Avinione quod
eis date fuerint decretacionem electionis locorum in Basilee Avinionis et Sabaudie
sicut decretacionem electionis locorum in Basilee Avinionis et Sabaudie
et imposicionis decime antequam exbursaret illa summa lxx
milia florenorum ac eciam reportaverunt eis pecunias ex indulgen-
ciis et decimis provenientes. Et hec facta fuerunt per eos antequam predicte ce-
dule. Sed concilium non habebat adhuc noticiam de hiis quando predictam
cedulam conclusit, que si cognovisset nullatenus predictam cedulam con-
clusisset. Unde manifestum est quod Gallicanum non debuit sive non potuit ad saltem
numquam sue intencionis fuit venire quod obligacionem dictam factam suo
nomine. Et cessavit effectus principalis dicte cedule videlicet quod primo tradere
deberet pecuniam et postea fieri decretacionem. Obligacio namque nomine
suo habebat communiter et oportebat concilium servare obligacionem factam
nomine suo. Tercio invalidum est fundamentum eorum. Nam posito quod
dicta obligacio non precessisset et cedula fuisset convencionalis quod non continebat
obligacio ulla contenta in ipsa inter dicta continebat legitimo impedimento cessante
ac sine dolo et fraude. Sic enim in convencione inita inter Gallicanum et
Grecos in xix sessione dicitur. Et quod predicta omnia et singula inter ... dicti
bona fide sine dolo et fraude et absque impedimento legitimo et manifesto.

Constat aut notorie q ipis Auinonen hc tpe mt'me sustiuerit im
pedimetu ltium z manifestu. Siquidem hijs diebz infra termi'nu
i dca cedula pfixu venit i auinone missi ab olim eugenio
Archiepus Cretensi et Jacobus de Narameto cl'icq tn aplice
Qui ex pte illi' itatis ciuibz phibuerut eisdem ciuibz z put potuerut
instituerut ut nullatenus mutuaret concilio dcam summam lxx miliu
ducatoz. Et tn ipe olim eugenius eet dus ciuitatis maifesto pz
de impedimeto ltimo. Item tempe quo accesserut dci oratores co
cilij i auinone cotingit dnm Cardinalem de fuxo legatu
z gubnatore ciuit' cu alijs pricipalibz eiusdem ciuit' ee apd dnm
rege francie qui tunc erat i lingua occitana. Itaq no fuit eis
utile totu tpe i cedula cotentu ut i dcte ul mig diebz qui res
tabat eis possent puide ad ta magna exbursacoe pteca si
i ea re meliem dolo aut fraus no e ad pns dice. Quarto
vnit fundamtu aduersarior quo ad hc q dnt no fuisse sat' fcm
p auinonen i tempe. Et quidem cu ultimi oratoru recessit
de cocilio ultima febr' lre ipoz qtuor oratoru vz epoz
lubicen. parmien. visen. et lausanen ctificam de satisffcoe
applicuerut basileam xi. aprilis sero. Et sequeti die fuerut pu
blicate i congregacoe gnali. Item alie lre ipoz oratoz pleni'
specificates fcm fuerut publicate cocilio xiiij die eiusdem mes pteca
me' pcess moueba' qo sup dcta tpib fz som utru p hc q lra
oratoru dicebat q de residua summa fecerut eos cautos z
securos censeret' satis fcm ee dce cedule p ciues Auinonen

Hij aut satisfecerut sufficient' intencoi cocilij z si no tradiderut
realr i pecunia numerata dcam summa ad manus oratoz ipoz
racio appet ex sequentibz. Et pmo q urtute obligacoe fcam eisdem
nomie cocilij ipi nichil tradere tenebant' n pmo hrent ipaz
decretacoe locoz ac impoicois decime que p eos peteba'
a cocilio p ltima caucoe tate sume mutuande vz lxx milia
ducatoz. Et tn ipi absq obtentu alicu ex istis cotetarut
capitaneu de xxx milibz et viij' ducatis de residua summa
securos z cautos fecerut oratores cocilij sic q ctificaco de
hc uenit ad cociliu i tmio cotento i cedula mo sup dco.
Item 2° q tpe accessus ipoz oratoz concilij pricipales gub
natores no erat i ciuitate prntes z no videba' eis tpe curre
Item 3° q impedimeta fuerut eis pfata z phibico fca ex pte
olim eugenij ppe ne traderent concilio dcam summa q p tuc
erat dus eoz q apud omes z maxime apud intelligentes
dz censeri ltim z sufficies impetu. Item 4° q cu ia ppoterata
fuissent eis omia emolumeta pdca z ipi cotetasset capitaneu
de tam grandi summa xxx miliu et viij'. qui capitaneus
fuerat deputatus ad ducendum galeas p totu cociliu. Cui etia
R. dus cardil' sce sabine tradiderat manu ppa i gnali congregacoe
baculu z vexillu capitaneatus z ipm z cociliu pacta z queros

cu eo fecerat Jam vero no erat integr ut procedet ad electom aliam. Itaq
vonabl concilium indicavit eos satisfecisse pdre ordinatori suffici
quo ad intentom concilij hc e enim quod prima requirebat gallum se
cum fore ac securitorum de henda ab eis summa pdca lxx milium flor
Nam et hac securitate habita no restabat nisi p concilium qui haberet pecunias
qui vellet. ex quo amplius no stabat p avinionen qui pecunia expe
divet. habita decretatoe locorum et decimarum qua decretatom gallum
potrat expedire quocunq volebat et ad qua eciam erat obligatum p pacta
facta ab ambasiatoribus suis ut dictum e etc iam no imputari habebat ipsis
avinionen retardatio expeditionis pecuniarum. Et hac certitudine et
securitate dederunt sufficient. Ipsi q oratores concilij quibus erat commissum
prohibuerunt testimonium q de residuo eos cautos et securos fecerunt. Id et
verum esse hc venit in publico manifestam q no expediebat ymo erat
ruptura negocij ipsius vnionis de q agebatur si p concilium processum fuisset
ad alia electom. primo propter difficultate in concordando, experien nam
monstravit quot angustias passum erat concilium in faciendo prius ipsam
electom locorum. et quante difficultates ingeste fuerant contra loca ytalie
de quibus cum no haberet securitates quo ad habendum pecunias et alia necessaria
precipue de florencia et utino licz no plene ac contra ducem mediolani
hec duo eos ita invicem adversabantur q dux mediolani protestabatur
no pati sed cursitum p terras suas ad favore amicorum et confederatorum
Et revocabat omnes salvos conductus si venerit florenciam p concilio,
Unde no poterat eligi florencia tamquam locus tutus p concilio. adversus que
tot comminatorum impedimenta fiebat, Similiter erat presumendum q
faceret in patria fori Julij sub dominio venecianorum. Tercio eciam q
faceret in patria fori Julij ... quo astucia romanorum pontificum tam facile
exceptum fuerat in diebus nostris quo astucia romanorum pontificum tam facile
dissolverentur gallia in ytalia absq hoc q in eis fieret reformatio ad
qua congregata fuerunt, et manifeste legitur de pysano romano papyen
et Senen, Unde inclite memorie Sigismundus amisaverat concilium q
no consentiret se nominaret locum in ytalia quia hoc esset gallum dissolvere
prout patet in cedula presentata nomine suo p Georgium fistel oratore ipsius
xxviij septembris Anno xxxvj, Item exposuit hoc dominum est prefata p
epm Augusten ambasiatore suum in congregatoe generali xiiij Junij
et p litteras suas presentatas in congregatoe xvij Julij. Et similiter q
florencia no esset locus p concilio et q esset eciam inimica. multa q similia
et quidam opponebant. q electom loci si in ytalia deberet fieri, Ite gallum
et quidam opponebant ... et ipse eciam dicebatur qui
fecerat tractatum cum capitaneo de pandis galeis et ipse eciam dicebatur qui
in totum passe fuerat q contentatus nomine concilij in xxx milibus du
catorum et octingentis Et prout dictum e erant ypoteca cunctis avinionen
emolimenta provenien ex indulgentijs et impone decime. Ita q
cum res no erat integra concilium no poterat honeste procedere ad aliam
electom, Item si temptasset aliam electom facere cursisset multum de tempore
et multo tardius galee potuissent applicare constantinopolim,
Unde ex hijs manifeste patet q concilium procedere no habebat ad aliam electom,
Item ulterius patet ad intentom adversariorum valere q dominum Johem dissipatum gon

ptestatu fuisse cõtra electionem factam de Basilea Avinione et Sabaudie
primo quia ille dissipatus non potât ptestari decretum in quod ipsi greci
expresse consenserunt et in quo expresse Sabaudia nominabatur. Etiam ipse dicebat
quod ipsi punctaliter vellet stare in decreto nec ab eo quomodo modo recedere
nec est ad hoc ostensum mandatum aliquod ex parte imperatoris grecorum. Ymmo
quando venit primo exhibuit unam litteram credencie et explicando credenciam
suam in congregatione generali nichil dixit de materia illa quia et non potât scire
de huiusmodi electione quando ex Constantinopoli recessit. Sed postquam fuerat
Basilee per aliquos dies illam ptestationem exhibuit in latino eloquio
non quidem composita per eum qui nichil lingua latina explicare poterat sicut sciebat
sed per aliquem doctum iurista ad que fuit vrsinum in congregatione tamen
per dominum Cardinalem Arelatensem quando per promotorem fiscalem sic generaliter
erat et declaratum quod concilium fecerat nominationem locorum nichil decretum
concordatum. Et postquam hec supradicti iiij^or episcopi iuerunt Avinionem Grecia
ex declaratione totius concilij pro executione eorum electionis recepta
benedictione ab archiepiscopo Bituricensi solempniter missa celebrata in galilea
inuenit in Avinione. Contra hec est quod dicebat prefatus Iohannes dissi-
patus grecos non esse venturos per mare Siculum manifeste facit quod
quando audiuerunt greci in Constantinopoli galeas parari in Janua fecerunt
magnum gaudium. Et item cum tunc audierunt eas parari in portu
pisano ad quos portus venire habebat per mare Siculi per quod mare
Januenses Cathalani et alij assidue vadunt nec de hoc faciunt dif-
ficultatem. Quod est dicebat dissipatus grecos per Sabaudiam
intellexisse prouinciam ultra montes in ytalia manifestum est contra
Etiam dicebatur in decreto extra ytaliam scilicet Vienna Buda Sabaudia
et ita in hoc non erat standum verbis ipsius dissipati. Item nec potest valere id
quod allegatur ex adverso dicens quod cum in dicta cedula teneatur quod post
lapsum xlij dierum concilium possit et teneatur ad aliam electionem pro-
cedere ergo eo ipso exspirauit electio ipsa prima per quam fuit facta de Basilea
Avinione et Sabaudia. Illa enim electio non dicitur cessare nisi per actum
contrarium et si concilium disposuisset facere aliam electionem quemadmodum si quis
facit testamentum et disponeret de nolendo facere aliud contra dum facere
intendit non censetur prius esse cassatum donec fecisset aliud. Clausula
namque ipsius cedule quod concilium possit et teneatur procedere ad electionem
altarius loci non habet vim annullacionis vel irritationis primo fienda et si tamen
ptinet item puta sit inutilis viltaria Nemo potest enim imponere legem
a qua non possit recedere ac de suo actu aliud disponere quando prius
ordinauit. Esto enim quod quis iurasset non vendere librum sed si postea
venderet teneret venditio quia non possit sibi ipsi legem imponere. Unde cum
dicta cedula nullatenus fuit commictoria sed quoddam auisamentum vel
ordinatio concilij liberum erat ipsi concilio nichil obstante alias vetere
vel aliam electionem facere vel in prima manere. Et ex eo quod aliam non fecit

censetur prima mane cum concilium non processit ad actum contrarium sed persistit in
primo. Nec censetur concilium fuisse negligens ut sic dicatur potestas eligendi
devoluta ad paucorum. Non enim imputatur per concilio negligentia, circa
factum electionis, ymmo diligenter deliberavit concilium quid in hoc esset agendum
ex habitu matura deliberatione omnibus circumstanciis consideratis conclusit
persistere in prima electione quam fecerat de basilea avinion et sabaudia.
Et in hoc revocavit illam ordinacionem tacite et contrarium suam prius factam de
procedendo ad aliam electionem si aliquam vim habere videtur sic revocare
poterat ut supra dictum est. Judicavit quod magis expediebat rei publice et bono
esse persistere in prima electione quam ad aliam electionem novam procedere attentis
circumstanciis omnibus. Nec in hoc poterat minor pars resistere perfundo iudicium suum
iudicio maioris partis in duplo parte nec in isto casu habet locum devolucio quia
devolucio non fit ad minorem partem nisi in casibus expressis in iure. hoc autem
non reperitur in casu nostro //

Secundo et principaliter deducitur intentum videlicet quod concilium non fuit dissolu-
tum ex ipso consensu in hiis que contigerunt tempore quo legati tunc presentes
dixerunt se fecisse electionem de florencia utino etc. primo quia cum fuerit sta-
tutum synodaliter in decreto xxj sessionis incipiente Cum frequens, ut ba-
siliense concilium per neminem et si papalis fuisset dignitatis dissolui aut de
loco ad locum mutari possit nisi de expresso consensu duarum partium totius
deputacionis votis singulorum scrutatis in ipsis deputacionibus. ac etiam
deinceps facta scrutacione votorum in congregacione generali et duabus partibus
ipsius congregacionis concurrentibus. Manifestum est quod nunquam in electionem
florencie aut utini quam pretendebant dicti legati consenserunt due partes
cuiuslibet deputacionis, ymmo nec tria pars. Et in aliqua deputacione ubi erant
homines partis solum unus legit formam illius pretense decretacionis contra omnibus
precedentibus deliberavit et dixit se nomine ipsius deputacionis concludere
Nec habet sanioritas allegari in minori parte quam unus in duplo excedit prout
de hoc facilius nota prout allegari. Item 2° quia non fuerunt scrutata vota secundum
in generali congregacione prout requirebatur. Unde cum absque predicta forma generalem et
per papam dissolui aut transferri non potuit multo minus quo per dictos lega-
tos cum suis paucis fautoribus resistentibus eis multo pluribus quam in
quinque aut sex partibus. Nec obstat id quod dicitur ex adverso quod id decretum
xxj sessionis fuit revocatum in sessione xxv quando pactum est initum cum grecis
ubi concilium consensit in translacionem suam post adventum grecorum infra mensem,
Manifestum est enim quod ista xxv sessio non continet xxj precedentem ut censeatur per
eam revocari. Nam nota est intencio quod ante translacionem concilii in adventu
grecorum oportebat nominari aliquem locum specifice quia sic erat com-
pactatum ut per oratores concilii imperatori et grecis nominaretur locus grecis
quem concilium acceptaverat pro celebranda synodo yconomica. Et etiam quod
prius nescirent ad quem ex septem locis ante prius nominatis per grecos
se deberet transferre et ista electione specifica loci sine qua non poterat fieri translacio

restabat adhuc et si habebat illa scrutacio votorum contenta in predicto decreto Cum frequens/ Item si id decretum Cum frequens potuit renovari per aliam sequentem conclusionem concilii ut adversarii dicunt quod tamen primo fuerat concordatum per omnes conclusum et in sessione publica solempniter decretatum ita quod habet esse in eo ponitur quod concilium non posset alio modo dissolui vel transferri quam illo qui ibi determinatus fuit. Quia tamen concilium semper manet in plena libertate nec potest sibi legem prefigere a qua non liceat sibi impune recedere quod per sequentem conclusionem mutare a prima recedere quanto magis predicta simplex conclusio facta quod duabus presidentibus apostolicis in qua fundat totum factum suum predicti adversarii potuit per aliam conclusionem renovari. In eo videlicet quod concilium non processit ad electionem nouam sed perstitit in proxima/ Item 3o attendendum est quod in prima conclusione preciali qua decretum vocat non reperitur quod fecerint aliquam electionem de duobus locis Florencia Utino etc. Hec enim sit cum iam tempore ista exequendi in foribus insteterit/ Cupiens hec sancta synodus suis penitus sollicitacionibus satisfacere et tam pium negocium quo hoc tempore salubrius excogitari nequit totis viribus ad optatum finem perducere ad hanc in suis deputacionibus. Et deinde in generali congregacione conclusionem devenit ut videlicet civitas Florencia aut Utinum in patria Fori Julii ponenda in manu concilii seu quicumque alius locus tutus in decreto comprehensus summo pontifici et grecis accomodus per prefato memorato concilio eligatur/ Ille videlicet de predictis qui citius pariter et expedicius galeas pecunias et alia necessaria dabit et securitatem necessarias/ Ex ista clausula manifeste patet quod per illam precialem conclusionem nullus locus censetur electus sed dicit quod eligatur in futurum. Et non potest dici quod concilium unquam elegit Florenciam aut Utinum etc. et censeatur obligatum ad se transferendum in talem locum tempore accessus grecorum. Et si tunc qui dixerunt se facere dictam precialem conclusionem unquam aliquis dictorum locorum fuit per eos electus quia nullam aliam electionem dicti legati cum paucis fauentibus suis dicunt se fecisse nec existentes Basilee nec Bononie nec alio quocumque loco mundi/ Preterea quanto posito quod ad dictos legatos cum suis adherentibus devoluta esset potestas eligendi locum ut dicunt in negligencia concilii quod tamen nullam apparenciam habet ut omnium est illi adhuc non potuerunt se nominare sanctam synodum nec oratores suos mittendi ad Constantinopolim dicendi erant oratores concilii/ Concilium autem de quo sit mencio in xix sessione erat intelligendo concilium et grecos non autem inter grecos et legatos pape cum suis adherentibus paucis/ Symbolum namque Nicenum concilii non dicitur esse illa doctrina quam xviij episcopi dissencientes a multitudine patrum asseruerunt esse veram. Sed potius contra diffinicio que facta est a multitudine maiori patrum/ Idem contingit de articulo declarato in primo Ephesino concilio quorum commos fecit Nestorius cum suis paucis adherentibus. Et ita de diffinicionibus aliorum generalium conciliorum a quibus per nonnullos facta est dissensio. Nam si hec janua aperiretur quod in generalibus conciliis pauci dissencientes a multitudine patrum possent appellare se synodum generalem nunquam quod in futurum in ecclesia dei posset esse aliquid firmum et stabile

que ptinent ad fide & mores facile qz possent qz plurima scandala
contigere ut puta qz pauci condicerent maiori pte concilij & i duplo et
amplius legerent una cedulam de depone summi pontificis puacione vel
translacione impij filij & regum vel principum aut platorum aut ordinum/ Et
ita de infinitis alijs periculosis actionibus. Et quod magis animadvertendum e
unquam legitur ab inicio celebracionis generalium conciliorum qz pauci dissencientes
a toto multitudine prelatorum ausi fuerint se nominare sanctam synodum generale
Aut qz corpus cetus prelatorum fuerit attempta tamquam synodalem sentencia/ Contra hec
namqz iam ab antiquo fuit sancta declaracio i niceno concilio ubi sic
diffinitum e. Plane si qui contra vocabulo pbato si ecclesiastica regula
duo vel tres animositate ducti p contencionem contradicat obtineat
plurimorum sentencia sacerdotum/ Item i Toletano Concilium i qualibet sancta synodo qz agitur
aut pacifice vel pontificis quispiam diffinitur si pauciores p nesciam
vel contencionem forte dissenciat a cunctis plurimorum cedant sentencijs aut
tum de decrecione confessionis abscedant aut excommunicacionis sentencie anime
luant/ Unde cum dicti legati cum suis paucis adherentibus no possent se no-
minare concilium resistente eis maiori multitudine prelatorum i duplo. Nam tum
e qz ipsi no potuerunt facere alia eleccionem sicut pretendunt/ Cedula enim di-
cebat qz concilium possit & tenetur. Non aut qz legati ipse qui i ea con-
senserunt cum suis paucis adherentibus. ymo cum ipsi dicte cedule repug-
naverint inquam tenentur ut ex ea innare se velint/ Itaqz omnibus volentibus
animadvertere liquide patet qz concilium basiliense unquam fuit dissolutum
de ipso consensu deterrent hijs qz contigerunt pre quo dicti legati cum paucis
faventibus conati sunt procedere ad illam quam pretendunt eleccionem de Florencia
Ultimo /

Tercio ordine preter intentum puerile ex hijs qz pretea subsecuta sunt et sancta
fuit p concilium Etiam i eo expresse consencientibus dictis legatis ipse
cum adherentibus suis primo qz dum sacrum concilium vellet plumbare suum
synode decretum de eleccione basilee avinion & sabaudie nec clavigeri p
concilium deputati ad hoc possent habere bullam que erat i manibus legati ite
ipse qui cum alijs collegis & eis adherentibus instabat qz sua cetus sola
bullaret. tamquam decretum a simul cum alio ipsi consenserunt expresse
qz tres dni vz Cardinalis sancti petri primus legatorum apostolicorum. Archiepiscopus
panormitanus Ambasiator regis aragonum. et episcopus burgensis.
Ambasiator regis castelle haberent plenam potestatem sup bullacione literarum
de quibus agebatur & eas destinacione. Cumqz hij bullarunt dumtaxat
sinodale decretum de eleccione trium locorum & prelatum celom psidencium
et eis faventium receperunt put ipsimet i generali congregacione xvij
die Junij publice confessi sunt. Sinodalia qz decreta sancta a duplo maiori
parte sup prefata eleccione & imposicione decime ac alias literas dirigendas
sup hijs i avinione & i constantinopolim p ipsos bullatas miserunt p-
fati tres dni p duos Rudolphum de Rudessem cantore wormatiensem
et Guillermum hugonis archidiaconum metensem/ Ex quo manifeste appet
qz ipsi psidentes & sui fautores p actum contrarium destiterunt a prima praligione sua/

Bulla namque est testimonium sinodalis consensus. Et cum impossibile sit uno et eodem tempore in duo contraria consentire concilium, eo ipso quod omni consensui apposita est una bulla concilii predicto sinodali decreto manifestum est testimonium quod in eo solo consensit sancta sinodus, non autem in illo quod ipsi contrariabatur. Itaque iudicandum est duntaxat fuisse synodale decretum id videlicet in quo omnes consenserunt apponi verum testimonium sinodalis consensus, hoc est sigillum vel bulla sacri concilii.

Evidentissimum namque est quod inter predictum sinodale decretum et eorum particularem conclusionem legatorum ipse erant multe contrarietates. In illo enim solo nominantur loca Basilea, Avinione et Sabaudia. In ista autem Florentia, Utinum etc. Item ibi disponitur electio facta de presenti. In hac autem dicitur quod eligatur in futurum. Item in eo datur facultas oratoribus concilii quod nominent grecis portum de tribus locis propinquiorem et aptiorem. In ista autem nominatur portus Venecia, Ravenna aut Ariminum, que ex hiis greci mallent eligere. Item in illa decima iam imposita per concilium et conclusa decernitur et statuitur quod exigatur et persolvatur. In isto autem dicitur quod decima nec decernitur nec eligetur. Sunt et alie multe contrarietates et condiciones de quibus dicere supersedetur ad presens. Sufficit autem interim quod ex quo dicti legati cum suis adherentibus consenserunt expresse id esse validum quod per prefatos tres duos et per quos consenserunt dictam electionem locorum Basilee, Avinione et Sabaudie confirmandi et affigi predicta bulla sacri concilii tamquam sinodale decretum et suam particularem conclusionem a bullacione reici, ut utrumque in hac condixerunt, eo ipso censentur destitisse a sua particulari conclusione. Unde manifeste et evidenter quicumque confitetur quod sua particularis conclusio numquam fuit sinodale decretum. Contrarium premissum est: due ordinaciones hic invicem contradicentes non potuerunt simul fieri ab uno et eodem concilio uno et eodem tempore. Blasphemum enim et erroneum est quod spiritus sanctus qui loquitur per ora presidencium in generali concilio loquatur diversas sententias contrarias super eadem re uno et eodem tempore. Quinymmo dato hoc per possibile aut impossibile quod deus qui mentiri non potest non declararet sententias sinodales, modo totum esse humanum quicquid agitur in concilio. Evidentissimum est quod uno et eodem tempore concilium non potest duas contrarias proferre sententias. Itaque si quis maior fuisset primo in sua particulari conclusione, hec tamen evacuata fuisset per ipsorum legatorum et suorum fautorum expressum consensum quod electio facta a multitudine presidencium bullaretur tamquam verum sinodale decretum et quod sua particularis conclusio careret. Item hoc patet ex eadem racione per aliud consensum suum, videlicet quia consenserunt quod dictum decretum sinodale per oratores sub nomine concilii mitteretur ad Avinionem et traderetur executioni. Fuit enim commissum nunciis concilii quos prefati tres domini nomine concilii miserunt in Avinionem ut deberent dicere civibus Avinionensibus. Cum hec ordinacio ordinacionibus concilii facta eo tempore quo dicti maiores oratores missi fuerunt ad eos per recipiendo dictam summam non modicam contencio fuit orta in concilio, tamen post multas et varias agitaciones sacrum concilium deliberavit destinare bullas per eos postulatas quas eis deputaverat. Et quod acceptis pecuniis

sollicitaret datores concilii qui erat in auinione daret quod omnem
operam possibilem cum capitaneo ut confestim ab auinione recederent
et facerent iuramentum ad grecia iuxta alias per sacrum concilium deliberata.
Cum itaque dicti legati cum suis paucis adherentibus in huiusmodi destinacione
decretorum synodalium ad auinione expresse consensissent nec unquam contra-
dixerint. Manifestum est quod per huiusmodi censura et consensus enervata fuit illa
sua actio particularis que dicebat de contraria execucione in missione ga-
learum ex florencia vel utino sub nomine concilii.
Ex hiis autem manifesta est responsio ad illam excusacionem quam adversarii con-
cilii audiui sepius allegare videlicet quod licet legati cum suis paucis consensissent in dictos
commissarios quod haberent plenam potestatem super bullacione dictarum literarum et
earum destinacione. In eadem tamen commissione synodali subiungitur hec clausula
Ita quod per hoc quod facient nemini preiudicium aliquod generetur. Ex hoc ergo dicunt
quod per dictam bullacionem et destinacionem nullum preiudicium eis factum extitit
quantum ad suam particularem actionem. Responsio est in aperto. Si namque ad vim verborum
attenderent fortassis non multum deviarent. Audi hec quod dicunt. per hec
non eis esse factum preiudicium quia cum id sit quod iustum est fieri neque debet preiudicare
in eo quod preiudicium generari. Iusticia enim et equitas nulli sunt preiudicialia
Iustum autem et equum fuit bullam que est in testimonium synodalis consensus
apponi illi ordinacioni in qua consensit multitudo patrum concilii. non autem illi
particulari conclusioni quam dixerunt se facere pauci a tota multitudine dissencientes.
Item quod illa ordinacio synodalis exequucioni traderetur. non autem illa que
ab hac dissenciebat. Verum cum ipsi nunquam ausi fuerint dicere ipsos duos
commissarios in quos consenserunt expresse fecisse quod erat iniquum. sed
potius quod iustum erat, consequenter et possent dicere quod per dictam plumbacionem
et destinacionem ipsis non fuit preiudicium aliquod generatum. Preterea cum ibi non
agitur de re privata alicuius persone vel aliquorum singillatim sed de re generali
duntaxat. Et tamen illi de maiori parte quam illi de minori dicunt se
facere concilium et pro omnibus concordie esset predictis eisdem dominis tributa potestas
ut quod fieret per eos esset validum non potuit postea cavi quocumque pre-
quod ex actu ipsorum tantum duorum fieret eis aliquod preiudicium generatum
Si autem dicant id esse preiudicium quod licet sit iustum et equum fit tamen contra ipsorum
voluntatem et isto accipiendo preiudicium. Non potest iuvare se ex dicta
clausula quam allegant. Nam cum duobus vel pluribus committitur aut
consenciunt indicere super re aliqua indivisibili quam utique participari non potest
si illa per eos quamquam expediendo non committitur ad indicendum et tribuitur uni
ex illis ex quo expresse consensit in iudicium illorum nec unquam postea habita
noticia de re indicata contradixerit. Manifestum est quod de cetero si per se illam
occupare velit iniuste et inique agit. Et si in ea commissione esset posita
finalis clausula quod nulli preiudicium generaretur, hec enim possit intelligi
quoniam ad id quod in indivisibili indicate non esset incompatibile, sed non quod ad id.

quod p̄cise vni ex illis p̄t competere, Costat aut̄ ut p̄missum est
q̄ sup̄ ead̄ re nō potuit ee nisi vnū sinodale decretū. nec ipius
debuit̄ ee cōmie executores, Cum g° ipi expresse consenserint i id q̄d
fiet p̄ dcōs comissarios. et ipi dcā p̄iali electōe reiecta indicarint q̄
elcō fca a multitudie fr̄m firmare vā bulla sacri concilij tamq̄
sinodale decretū quod tradēr executōi nō eo mō quo ipi tūc
de nouo s3 i ea forma q̄ sacrū concilium p̄us ordinauat, Manifestū
ē q̄ dcā clausula nullo° illis de minori p̄te suffragat̄ q̄m ad hc
op9 quod erat indiuisibile vz potauit ee quē sacro concilio. vt ipis
q̄m dui erat i intencōe q̄ria, Alioqn̄ manib et delusoi9 erat ipoꝝ
cōsens9 quo uolūnt dcōs dnos hr̄e plena p̄tate sup̄ bullacōne
dcāꝝ lr̄aꝝ et destinacōe eaꝝ Attenta maxime clausula q̄ imedi̇te
po̊ i dcā sedula comissiōis sinodal. Cū eni dr̄ Itaq̄ p̄ hc q̄ isti
dn̄i facient nlli p̄iudicium aliqui fuer̄ imediate subiungit̄ et p̄ hc fit
pax et tranquillitas int̄ p̄tes de concilio Cessent q̄3 oms agita-
cōes et molestacōes et cū bona pace et tranquillitate p̄cedat̄ ad alia
negocia i hc sacro cōcilio p̄tractanda. Et ista ultima clausula sit
ita firma q̄ nō possit uiolari ul immutari //
Ex ista clausula euidentissime p3 q̄ de intencōe sacri cōcilij fuit ut p̄
bullacōm et destinacōm p̄dcāꝝ lr̄aꝝ sup̄ quib9 dabat̄ plena
p̄tas ipis dominis deputatis cessare deberet oms agitacōes et molesta-
cōes sup̄ re de qua p̄mo erat q̄o int̄ p̄tes i cōcilio q̄ q̄3 int̄ eos ēēt
decreta bona pax et tranquillitas ad negocia cōcilij p̄tractanda. Si at̄
nō obstan̄ p̄dcīs bullacōe et destinacōe ipi legati cū suis ad-
herentibus poterant ul debebat p̄sequi sua p̄iale electōm affirmando eā
fore sinodale decretū et debebat facere execucōm q̄ oīa erant
q̄ria dcē destinacōi et bullacōi bullaꝝ i q̄ re ipi consenserunt
expresse Manifestū e q̄ hijs statib9 nunquā fuisset pax et tranquillitas
int̄ p̄tes de cōcilio nec cessasset ymo grauiores i maiores excreuissent
agitacōes et molestacōes. Et cū bona pace et tranquillitate nō p̄cedet̄
ad negocia i sacro cōcilio p̄tractanda. Nec et iuuat ipos aduersarios
clausula quā dicūt ptineri i instructionib9 suis q̄s dcī legati dederunt
nuncijs quos mittebant i cōstantinopolim. vz q̄ si galee ex Nicia
cū oratorib9 qui erant i Auinione p̄uenirent eos i cōstatinopoli
ul granerent eas p̄mitterent eos agere cū grecis et i nullo eos
impedirent Costat nāq̄ ut ipi dicūt q̄ h̄moi instructiōes fuer̄ ed
date p̄ legatos tūc p̄ p̄e. Existimantes q̄ florencia quā ipi
nominauerant deberet parare galeas. s3 cū p̄tea ipe olim eugenius
recepta dcā p̄iali electōe suoꝝ legatoꝝ parauit galeas i venecijs
ipe qui dicebat̄ facere expens dedit instructiōes q̄s voluit, et manifeste p3
q̄ eē intencōis nunquā fuit q̄ ipi p̄mitterent̄ p̄uenire i auinione, Expresse

causa quantum potuit iam durius impediunt hanc materiam. Et ipse dicit in
bulla sue pretense dissolutionis quod illa nominatio loci Avinionensis pro con-
cilio futuro nullo pacto fuit admittenda. Et quod ipse auctor dolose
obviasset illi actui causa de pace ecclesie et de optatissima unione. Quia
licet dicunt se habuisse instructiones ex parte dictorum legatorum. Nichilominus quod constat
de contraria intentione ipsius domini Eugenii qui erat auctor principalis
dicta clausula instructionum non multum pertinet ad propositum. Sed postquam
dictum statutum stetit in suo vigore videlicet quod predicti legati cum paucis faventibus
suis confitentur unicum fuisse sinodale decretum et id debebat tradi ex-
ecutioni non autem suam particularem conclusionem/

Preterea et tercio patet hec idem ex confessione eorum in generali congregatione die
xviij mensis Junii. Cum enim bulla sacri concilii clandestine fuisset
posita ad conclusionem suam particularem de electione futura Florentie. Utinam re-
Expresse confitentur quod auctoritate sacri concilii contra quoscumque falsarios literarum
et bulle sacri concilii procederetur in facto electionis locorum pro futuro ycomenico
concilio procedatur. Et huius commissionis vigore unus ex dictis legatis
archiepiscopus Tarentinus qui in facto dicte plumbationis culpabilis reperiebatur
fuit per commissarios sacri concilii in domo sua arrestatus. Et duo alii scilicet
Bartholomeus de Bastitero secretarius alterius legatorum domini Julii
cardinalis sancte Sabine et alius familiaris eorundem nomine Allexander aufugerunt/
Sed demum ipse Allexander fuit apprehensus et longo tempore captivatus
usque quo concilium fecit dimissionem ad requestam Bohemorum/ Confitentur etiam
et dicti legati cum paucis adherentibus suis quod bulla sacri concilii que in domo
erat in domo unius ex dictis legatis videlicet prefati domini Juliani cardinalis
sancte Sabine ponebatur in loco secreto ut clanculo et officiales sacri
concilii possent bullare libere literas per sacrum concilium decretas
et decernendas/

Unde patet manifeste ex eorum confessionibus et actibus quod auctoritas sinodalis et ad ea que
continebantur expresse in sua particulari conclusione videlicet de bullando literas super electione
quam appetebat non erat apud dictos legatos et suos faventes sed
penes maiorem multitudinem patrum que eis restitit quoniam ad dictam conclusionem suam
particularem et eius executionem. Consenserunt namque et ipsi presidentes cum
faventibus suis quod illi qui dederant operam ut sua particularis conclusio bullaretur
punirentur tamquam falsarii. Item quod decreta non possent et si vellet bullare
ex quo bulla aufferebatur de manibus eorum/

Quarto hec idem patet quia eadem die dicti legati et sui adherentes ex-
presse confitentur quod commissarii sacri concilii haberent plenam potestatem or-
dinandi et scribendi ad quoscumque principes tam ecclesiasticos quam seculares
ac comunitates pertinentibus ad executionem locorum electorum per sacrum concilium
videlicet Basilee Avinione et Sabaudie. ac et prohibendi et inhibendi ac pu-
niendi quoscumque turbatores quo nichil clarius dici potest. Sic namque ipsi
confitentur quod scriberetur pro executione sinodalis decreti et quicumque turbatores

illius pervenerit. Evidentissimum est quod per huiusmodi consensum evacuatus et annullatus fuit si quis primo vigor fuit sue conclusionis prioralis de electione Florencie et Utini.

Et licet predicta die xxvii Junii unus ex dictis legatis dixerit se concludere predicta avisamenta sacri concilii, salva tamen cedula super dicta sinodali commissionis, licet addiderit non posse innovare ipsos adversarios in dicto prestito consensu. Quod nimio innuat intentum. Nam per hoc quod dabatur potestas inquirendi et puniendi turbatores executoris decreti sinodalis decreti, per hoc firmabatur pax et securitas maxime patribus de concilio. Tamdiu enim permittebatur quod sicut convenire executores pacis et tranquillitatis firmari non poterant.

Item in sessione xxvii concilii bullatum sancta per tres deputationes fuit repetita tamquam valida et ex ordinatione concordi totius concilii sancta, nemine penitus in adversum reclamante. Et quia ad noticiam concilii pervenerat quasdam alias litteras continentes nominationem Florencie et Utini fuisse falso bullatas, decrevit et declaravit sancta sinodus omnes litteras continentes nominationem quarumcumque locorum pro ycomenico concilio celebrando preter loca Basilee, Avinione et Sabaudie fuisse falso bullatas.

Et ita patet quod non reclamantibus illis de minori parte, imo consencientibus, reputabatur solum decretum conclusum a duplo maiori parte esse verum decretum concilii cum quo aliud est conveniens bullatum. Et per quod esse verum nullo statu poterat in dubium. Licet casset per hoc omnino evacuatum si quam a primo apparentiam habuisset.

Certo ordine patet particulare intentum ex hiis que facta sunt per ipsum olim Eugenium. Cum enim anno predicto die xviii Septembris ipse olim Eugenius dixisset se transferre concilium Basiliense ex tunc prout extunc et declarabat translatum esse si quod cum vel aliquem cardinalium aut suorum presidentium per generalem predecessorem ex tenore dicte translationis evidenter innuitur quod fuit per ipsum evacuatus et annullatus si quis fuit vigor dicte prioralis conclusionis quam sui legati sub nomine sancte sinodi se dixerunt fecisse.

Primo illi dixerunt quod eligeretur Florencia aut Utinum vel quicumque alius locus citius pareret galeas et ad nutum. Et tunc Florencia iam incepisset ad parandum galeas ipse olim Eugenius contra ordinationem suorum legatorum et aliorum etiam fautorum et absque eorum consensu nominavit locum alium qui per illos non fuerat specifice nominatus.

Secundo quia posset fortassis obici quod hoc fecerat secundum intentionem dictorum legatorum ad animadvertendi dictam conclusionem prioralem, patet contrarium. Illi enim legatorum dixerunt se eligere velle Florenciam et Utinum propterea quod se putabant habere certitudinem de securitatibus et aliis necessariis. De alio non quocumque loco in dicto comprehenso si nominari deberet oportebat primo garare tria, videlicet quod esset locus tutus, et quod citius pareret galeas, quam etiam duo iste quod primo haberentur securitates navigii. Non enim de illorum intentione fuit obligare se personaliter ire

ad quecumque locum grecis venire vellet. Si namque tyrannus conduxisset
ipsos grecos eos in aliquo loco calabrie ubi non esset tutum eos accedere
non curabat de intencione ipsorum legatorum suorum quod Faventiam qui et locus
reputabatur ydoneus pro yconomenico concilio. Oportebat enim secundum intencionem
ipsorum constare primo de tribus videlicet quod ille locus esset tutus et quod primo quam
illa duo que ipsi nominaverant pararet galeas quodque dedisset certum tempus et
alia necessaria. Verum postquam olim S. nominavit pro concilio yconomenico Ferrariam
absque predictorum consensu et absque hoc quod primo eis constaret de dictis tribus in eis garantire.
Primus ex duobus legatis numquam illuc voluit accedere nec de aliis qui
duobus legatis assenciebant accesserunt tamquam ad concilium yconomenicum nisi
dumtaxat quinque aut sex ytalici et de aliis nacionibus pauci vel nullus.
Et adhuc illi quinque aut sex recesserunt de concilio ante adventum
imperatoris grecorum ad portum Veneciarum. Et postquam eius adventum in
portum nullus penitus de concilio transtulit se ad Ferrariam. Et tunc veritas loci
Ferrarie nulla prorsus execucione habuit quecumque translacio concilii
nec per illos de minori parte nec per alios. Nam et quod conclusa per utrasque fecerat
olim Eugenius prefata nominacione Ferrarie. Verum et manifeste patet per ipsum
olim Eugenium fuisse evacuatum omnino si quis vigor illius conclusionis particularis
fuisset. //

Tercio ipse olim Eugenius annullavit vigorem dicte particularis conclusionis. Cum
enim in ipsa expresse caveretur quod sacrum Basiliense concilium deberet stare firmiter
in Basilea usque ad adventum grecorum in ultimum portum latinorum pro celebracione
concilii eis nominandi. Ipse olim Eugenius hoc expresse revocavit et
dixit ex tunc prefata die se statim concilium transferre casu quo precederet
aut fieret aliqua novitas contra ipsum aut aliquos suorum presidencium etc.
Et sic cum fuit translatum quasi per quinque menses ante adventum grecorum
derogando expresse dicte particulari conclusioni suorum legatorum. Sic enim dixit in
fine dicte bulle dissolucionibus ordinacionibus constitucionibus et statutis
decretis declaracionibus et sub nomine generalis concilii factis et aliis in contrarium
faciendis et si talia forent de quibus esset habenda de verbo ad verbum
mencio specialis, ceterisque omnibus apostolica auctoritate tenore presencium derogamus
ceteris quibus in contrarium faciendis quibuslibet non obstantibus quibuscumque. //
Et hec derogacio hunc effecit quod quasi omnes patres in concilio qui primo
assenserant duobus legatis videntes quod sua particularis conclusio in totum absque
eorum consensu evacuata fuisset. Ex tunc tenuerunt se cum synodali de-
creto firmiter assentientes Basilee et non Ferrarie esse synodum generalem
nec umquam translatam inibi fuisse et in adventu grecorum. Et quod amplius est
postquam ipse olim Eugenius predictam nominacionem loci Ferrariensis fecerat
factum fuit decretum in xxxi sessione concilii xii die octobris nemine penitus
reclamante ex illis qui predicte particulari conclusioni prius assenserant. In quo
decreto repetitur terminus electionis de Basilea Avinione et Sabaudia tamquam sta

presentem synodum. Et dicit ibidem quod constat eam plene satisfacere decreto
tunc generis edito. Et insuper dicta synodus in eodem decreto omnem electionem
nominationem assumptionem loci Ferrariensis tamquam decretis ipsius synodi re-
pugnantem sicut de facto processit cassat et irritat. Ymo nedum cassam et
irritam esse declarat. Tercio ipse olim Eugenius evacuavit et annullat
dictam penalem conclusionem. Cum in dicta bulla pretense dissolucionis continetur hec
clausula: Decernentes et declarantes omnem aliam declarationem electionem
et translationem quibus auctoritate ad quoscumque pretextu factas vel et in posterum
fiendam preterquam auctoritate nostra de qua constet per autenticas litteras nostras
super hac conficiendas nullius esse penitus et roboris vel momenti. Ex
hac clausula manifeste constat quod ipse olim Eugenius refutavit et
nullam esse voluit casum quo procedere contra ipsum ad aliquem suorum presi-
dencium etc. nominaverunt sive electionem Florencie et Utini et aliorum
locorum Ytalie factam in concilio. Si qua ibidem facta sit per suos legatos
et alios paucos in concilio. Non enim sub nomine et auctoritate Eugenii
sed sub nomine sancte synodi generalis Basiliensis dixerunt se illam facere sicut
pretensa ipsorum decretacio ostendit. Hec contra intencionem ipsius olim Eugenii
ex dicta die xviii septembris vel saltim prima octobris in quo fuit
declarata ipsius contumacia in decreto videtur cessasse omnis vigor et auctoritas
illius penalis conclusionis quod ab aliquibus dicitur primum decretum. Et cum adversarii
sacro Basiliensi concilio innitantur dicentes quod vigore illius penalis conclusionis
concilium dissolvit se ipsum ipso facto consensu in adventu Grecorum qui tunc non venerunt
ante viii februarii anni xxxviii. Dicte in predicta pretensa translatione per quam
disparat se transferre concilium ex tunc prout etc. Expresse et apposuit
quod volebat predictam translationem habere locum et ante adventum Grecorum
et adiecit decretum irritans dicens hec verba: Decernentes irritum et
inane et nullius roboris vel momenti si secus quibus auctoritate etc. sub
nomine et auctoritate concilii preterquam nostra de quo per litteras vel permitti contigerit
constet a quibusvis quavis vel divisim contigerit attemptari. Ex quibus patet
quod in hac pretensa translatione irritavit decretum pretensum penalis conclusionis
predicte factum a minori parte quod habebat. Ut concilium firmiter manet in Basi-
lea per totum tempus comprehensum in decreto concordatum cum Grecis quod erat per
ipsum olim Eugenium fuerat expresse approbatum.
Sed et evacuacio facta per olim Eugenium de dicta penali conclusione et expressius
deducitur ex declaratione quam dixit se facere de translatione Basiliensis concilii
in locum Ferrariensem sub data in kalendas Januarias pontificatus Anno viiº.
Dixit enim sic: Nos in tam imminentibus etc. condicionibus in dictis litteris nostris
contextas fuisse et esse purificatas demum quod Basiliense concilium ad prefatam
civitatem Ferrariensem fuisse et esse translatum declaramus. Illud quod auctoritate consilio
et assensu predictis in dicta civitate Ferrarie celebrandum a die viii proximi
mensis Januarii inchoandum et continuandum decrevimus auctoritate apostolica per presentes

Mandamus omnibus et singulis qui ad generalia concilia de iure venire tenentur et consueverunt ut ad ipsum concilium sic translatum vigore invitationis per eos prestito quantocius se transferre procurat//

Ecce expressum testimonium ipsius olim Eugenii quod die xxx. Januarii iam secundum eum Basilee non erat generale concilium, constat autem quod pro tunc nondum applicuerunt greci ad portum latinorum. Et secundum hoc post adventum grecorum infra mensem concilium Basiliense quod secundum eum iam non erat non poterat nec debebat se transferre ad locum in quem consentirent greci pro celebratione ycumenici concilii. Si non dicatur quod licet secundum intentionem ipsius olim Eugenii concilium non esset Basilee quia erat iam translatum Ferrarie et tamen in rei veritate concilium Basiliense non obstante sua pretensa translatione manebat adhuc Basilee firmum et stabile, tunc ergo necesse est confiteri iuxta decretum sicut iuncta viii sessione. Quod cum durante Basiliensi concilio alia congregatio sub nomine generalis concilii non possit erigi. Ferrarie non esset generale concilium sed conventiculum scismaticorum. Cumque ipse olim Eugenius fuerit principalis auctor dicte congregationis igitur fateri oportebit quod ipse erat scismaticus et ab ecclesie unitate divisus/

Ex quo sequitur quod et si vigore alicuius huiusmodi dicta priat concilium non tenebatur se transferre in Ferrariam infra mensem post adventum grecorum. Quia illa congregatio non erat ut dictum est generale concilium sed conventiculum scismaticorum et ipso durante in scismate non poterat ibidem sinodus ycumenica celebrari. Non enim ipse olim Eugenius et sui qui asserebant dictam Ferrariensem congregationem esse ycumenicam sinodum et disparant se declarare statum sinodi Basiliensis a die predicte translationis con pretense non esse pro tunc concilium ymo fuisse et esse illegitimum ac reprobatam tumultuationem et conventiculum. Admisisset huius translationem sacri Basiliensis concilii tempore debito scilicet in grecorum adventu pro unione ipsorum. Et tunc non potest asseri quod sacrum Basiliense concilium tenebatur se transferre in Ferrariam post adventum grecorum. Nec quod postea fuerit translatum ex tempori suo dato consensu. Accedit huic rationi aliud quod non minorem evidentiam facit. Nam si usque ad adventum grecorum firmum et stabile manebat sacrum Basiliense concilium sicut in rei veritate manebat, et et secundum decretum concordatum cum grecis ac expresse approbatum per ipsum olim Eugenium. Et iterum secundum illa principale contra presidentium et paucorum fa-vencium et approbationem eiusdem factam Bononie per ipsum olim Eugenium. Cum iuxta decreta sinodalia eiusdem generalis concilii dictus olim Eugenius xxiiii Januarii fuerit per statum sinodi Basiliensis declaratus suspensus ab administratione papatus ante ipsorum grecorum adventum. Clarum est quod ipse ~~vegetete~~ se pro presidente dicte congregationis Ferrariensis sacrum Basiliense concilium non tenebatur transferre se in dictum locum et in tantum adventus grecorum. Non enim Ferraria erat locus tutus nec ydoneus ad unionem grecorum cum iam congregatio inibi extans esset conventiculum scismaticum et presideret in eo

qui ipsum sacrum concilium persequebatur suspensus legitime ab administratione
papatus.
Concludendo igitur super premissis licet sit summarie inter vera si sacrum concilium
Basiliense hactenus fuit legitime dissolutum sive desiit esse aut hoc est
quia tenebatur se transferre ad locum Ferrarie in adventu grecorum vigore
pretacti concordatus aut vigore pretense translationis per ipsum olim Eugenium facte de
plenitudine potestatis ut dicitur. Hoc autem secundum stare non potest. Cum enim dicta pretensa
translacio notorie fuit nulla iuxta formam decretorum Basiliensis concilii
et ex constanciensis concilii quod ipse met approbabat esse facta a vero et legitimo con-
cilio legitime inchoato et continuato ut patet in eius adhesione nullatenus
concilium tenebatur se transferre nisi vellet sua decreta cum tanto edita
labore evertere quod ac generalium conciliorum auctoritatem quasi in totum destruere et prosternere.
Attento maxime quod si sacra synodus hoc fecisset poneret se ad manus
et sub potestate illius qui quamvis in eo fuit interdixit suspendit ex-
communicavit privavit omnes et singulos patres sancte synodi quibuscumque
beneficiis et dignitatibus suis. Inhabilitavit quod eos ut in futurum habere non
possent. Demum prohibuit eis prebere victualia et mandavit fi-
deles adversus eos procedere tamquam contra hostes fidei Romane. Erat quod notorie
diffamatus quod non servaret iuramenta et promissiones quas prestitit solempniter
ante suam electionem et post creationem et quas per bullam suam confirmaverat post
coronationem. Et etiam ad perpetuam rei memoriam se debere servare publicaverat.
Impugnabat quod notorie veritatem fidei quam declaravit sacrum con-
stanciense concilium et reformationem synodalem super qua iam diutius
laboraverat sacra Basiliensis synodus. Fuerat quod citatus ab eadem synodo
purgaturus se de criminibus de quibus erat notorie diffamatus, et si
mutasset se synodus in Ferrariam pretextu illius pretense translationis
submittebat ac perdebat quasi in totum auctoritatem generalium conciliorum.
Contra generale concilium de iure fiebat reus, multa quod alia pericula
occurrebant de quibus non est dicendum per singula. Hic autem pretendentes
utrum in dicta congregatione Ferrariensi deesset libertas requisita ad
celebrationem generalis concilii ut poterit exinde sub coactiva iurisdictione
ipsius olim Eugenii qui negocia ibidem agebantur pro sue libito voluntatis.
Aut saltem eo resistente seu non concurrente nichil arduum poterat concludi.
Itaque nunc diligenter advertens circumstancias verum dicendo patet sacrum Basiliense
concilium debere se transferre in Ferrariam ordinatione domini pretense nulle et
irrite translationis. Similiter ad hoc non tenebatur ex aliis mediis sive
condicionibus super ordinatione domini pretacti concordatus quia in illius fuit vigore, ac si
quis in ea fuit vigor ille fuit multipliciter evacuatus, et ab ea
multipliciter recessum est tam per condiciones eius quam per ipsum olim Eugenium
multo tempore ante adventum grecorum. Unde premissis omnibus consideratis
sacrum Basiliense concilium non tenebatur de iure aut rationis equitate ut videtur
seu ex quavis obligatione se transferre ad Ferrariam in adventum grecorum.

ymo potius ne pmitteret. pendere aucte ecclie et generalium conciliorum te-
nebatur se no tufferre/
Notoriu e aut notorie te sti pmanet q sca basilien sinodus nunqm se
tustulit sz potius restitit dicte tuslacioi p ypm olim eu attemptate
Et mansimt i ipo concilio & ps ercom pfate congregacionis ferrarien
& i aduentu grecorum ad eam longo tpe ambasiatores regum ro-
manorum & francorum Castelle Aragonum alii q plati cardinales
adepti ambasiatores [illegible] & usq ad hodiernum diem ypm tqm
[illegible] concilium vlis ecclie maior ps [illegible] recognouit.
Et dni reges romanorum Albertus inclite memorie et fredricus
modernus longe ps ercom pfate congregacionis ferrarien dederunt
suos saluosconductus sacro concilio bas. Et dns rex francorum
fecit publice pclamari i regno suo ne quis iret ad congregacionem
ferrarien tqm ad concilium generale, lz r euidenter concludit q sacrum
concilium basilien no obstante pdca pusa tuslacione p ypm olim
eugenium re attempta. Item no obstante aduentu grecorum usq
hodierna ppo suo gssu [illegible] alio fuit tuslatu ad dissolutu qn ymo
pmanet stabile, [illegible] reccessus quorumcumq cuiuscumq dignitatis
pt argue dissolucionem ipius ce scam sicut pz ex declaracione sca
i concilio constancien de recessu Johis ppe & aliorum quorumcumq
ac & ex decretis ipius concilii basilien q omnes q principes et
maiores orbis & plati ad sui oratores eius nomine incorporati ma-
nutenere et defendere iurarunt, Ex quibus euidenter appet ea que
acta st p reformacione ecclie & fidei catholice conseruacione // In
suspensione ac depone olim eugenii & generali electione sanctissimi
dni felicis ppe quinti ce sca p [illegible] concilium generale
vlis ecclie huius ptate [illegible] quibus [illegible] i hiis
obediencie [illegible], Cause q hius suspensionis & deponis maifeste st.
[illegible] dicept cas ueras no esse,
Vltra pdca appet quod ipe olim eugenius qui nunqm noluit
reuocare ea q fecerat & asseruerat i 2a pusa tuslacione concilii
p eum attemptata q [illegible] fidei declarata i concilio constancien
de aucte gciliorum lz fuerit monitus sup hoc i decreto xxxix
sessionis & iiij i decreto suspensionis magis & magis pseuerat
impugnando [illegible] fidei ptinaciter quod sine hesi ee no pt, cum
i libro incipientibus Moyses uir dei de dat florencie [illegible]
non septembris Anno incarnacionis dnice M° cccc° xxxix
condempnauit illam [illegible] & alias duas ex ea [illegible] consequentes
Ambasiatores q [illegible] nomine suo i diuersis locis manifestat
quo i repugnacione huius [illegible] dei & doctrine ecclie de aucte gciliorum
ipe magis & magis reddit obduratus & notorie i hesi pmanet.

ppt quod ab omnibꝫ fidelibꝫ ē euitandꝰ. ⁊ nullatenꝰ ē ei obediendū
nec a papatu tolleri pt eo quod ipse ī hiis ptendit q̄ vz maxime ī
possessione dissoluendi concilia gnalia. q̄ ꝯsiliꝫ ipoꝝ quod qꝫ
deinceps summi pontifices p ipa concilia nullatenꝰ corrigi possit
nec ad aliquā reformacoēm pduci. Et ⁊ q̄ ecclie imponatur error
que tam solempnit̃ inter ipam de auctē conciliorꝫ data īmediate
a xpo qui ē obiꝫ fidei declarauit tā ī concilio constancien qm̄
basilien. Etiā hiis tpibꝫ quiꝰ expsse approbata sunt tamqm̄ legitima
concilia p summos pontifices ⁊ sede aplica. vz constancien p
fe. re. ppam martinū. et basilien p ipm oliꝫ eugenium. Vn qui
uiolaret ille articulꝰ. Vnā scām ecciam katholicā. quātus qꝫ
ingressꝰ ad hereses ⁊ sectas erroneas introducendas sit pmittendus.
Nemo ē qui facile uideri possit. Omnes qꝫ xpiani attendere dent.
quāta eis nouitas incumbat. ut totꝭ uiribꝫ ipi fidei katholice
atqꝫ saluti uniuerse ecclie succurrere deant. ⁊ iusticia ipiꝰ sacri
concilij basilien. Cui fere omnes principes ⁊ plati orbis incorti
⁊ iuratis scdm eū effectū psequi. ⁊ inperari nec pretextu cuiuscumqꝫ iuramenti
aut pmissionis cuiuscumqꝫ facte ꝯ ptestacoēs pt ab abhoc excu-
sari. cū nullū iuramentū firm. cuicumqꝫ ē summo pontifici aliquis
eximat. ut excuset ab obediencia gnali sacro concilio pstanda
ī hiis q̄ ptinet ad fidē. exstirpacoēm scismatis. et reformacoēm
gnalem ecclie ī capite ⁊ ī membris. In quiꝰ ⁊ ipse ppa tenetur obe-
dire concilio. Vt hec ex supdictis manifeste nota sunt. [illegible]

Sacro generali basiliensi concilio die lune xv februarii Anno domini
mo cccc xxxiiijo apud etiam maiorem in congregacione generali
per Johannem archiepiscopum tarentinum petrum episcopum paduanum et
ludowicum abbatem sancte iustine paduanensis presentate fuerunt tres bulle
tenoris sequentis Eugenius etc. petierunt quod requirerent admitti ad
presidenciam concilii prout in eis continebatur. Demum super examinacione
dictarum bullarum per sacras deputaciones fuerunt deputati patriarche
archiepiscopi episcopi abbates et doctores divini ac humani iuris usque ad xl. qui — vel electi
una cum duobus cardinalibus qui quotidie mane et sero convenerunt in refectorio
sancti francisci et post multas discussiones quam maior pars ex ipsis con-
venit in hoc quod presidentes nominati in dictis bullis non possent nec
debebant admitti bullarum predictarum vigore sed pro honestate concilii
et honore pape ac sedis apostolice aliqui in ipsis nominati et specialiter reverendissimi
patres ac domini nicolaus et iulianus cardinales sancte crucis et
sancti angeli possent per concilium admitti cum certis qualificacionibus
avisamentis per ipsos duos deputatos avisatis. Demum tercia
die marcii fuit facta relacio in deputacionibus de predicta discussione
habita et summa relacionis facte in alta deputacione est hec pauca ad
difficultatem que ut attencius intendantur formantur in hec dubia

Utrum in dictis bullis nominati debeant sive possint admitti illorum — De presidencia pape a legatis in conciliis
vigore salvis auctoritate et libertate generalium conciliorum specialiter constanciensis
et huius ipsorum quod decrevit ac preeminencia potestatis que in ecclesia residet
super cunctos fideles //

In primis notatur quod prima bulla de presidencia continet in se iiijor scilicet — De iiijor contentis in bulla pape
preeminenciam pape ad concilium pro eo quod disponit suos presidentes legatos
2o auctoritatem ipsorum et substanciam concilii quia datur eis potestas statuendi
diffiniendi etc. cum consensu et approbacione concilii 3o coactivam iurisdictionem
absque omni limitacione 4o continet generalem facultatem ad omnia specialiter
exprimendo posse dare modum et ordinem celebracionis dicti concilii
Ex quibus omnibus manifeste resultare videtur superioritas pape ad concilium
simpliciter et absolute in omnibus causis absque modificacione. Super premissis
ab illis qui tenuerunt partem affirmativam videlicet quod deberent admitti — ... caput ecclesie
fuit inductum primo prefatos admitti debere in presidencia ex hoc quod papa est
caput ecclesie prout in decretis [...] et sit caput ecclesie patet ex decreto
constanciensis concilii in quo dicitur quod quilibet fidelis et si papalis dignitatis sit te-
neatur obedire concilio generali legitime congregato in hiis que pertinent ad
generalem reformacionem ecclesie in capite et in membris. Constat autem hoc
intelligi de papa qui est caput ministeriale ecclesie non autem de christo. Unde de
petro primo summo pontifice allegatur a sanctis doctoribus quod erat vertex et os col-
legii apostolorum quia ipse primus erat inter eos et pro omnibus sepe respondit interrogatus
quasi omnes loquerentur per eum. Et ita summo pontifici competit in conciliis
eodemque nomine suo fuerunt decreta approbante concilio et in materia fidei ut in ca-

Dampnum desiit et si ca. Itaque quamvis papa in concilio personaliter est
ipse tamquam caput presidet competunt sibi omnia que pertinent ad presidentem
videlicet quod primus sedeat primus loquatur dirigat in agendis concilium et deli-
berata concludat. Cum autem papa in conciliis personaliter non existente legati
sive nuncii sui suo nomine presideant patet ex gestis conciliorum
generalium ephesini et calcedonensis que sunt de quatuor conciliis
maioris auctoritatis in ecclesia dei. Ubi patet tam ex commissione pape contenta in
litteris apostolicis quam subscriptionibus ipsorum legatorum pape nomine presidebant.
Hoc etiam patet ex gestis concilii senensis quod fuit celebratum anno domini
m°ccccxxiiij ubi etiam in decreto publicationis sessionis nominantur presidentes
qui erant legati pape. Nec obstat decretum concilii constanciensis quod dicit
quod papa tenetur obedire concilio in hiis que pertinent ad generalem reformationem
ecclesie in capite et in membris. Quia mentem huius decreti concilium
exponens in xxxix sessione in decreta statuit sic. Quia futurus summus
pontifex per dei graciam de proximo assumendus cum hoc sacro concilio
vel deputandis per singulas naciones debeat reformare ecclesiam in
capite et curiam romanam secundum equitatem et bonum regimen ecclesie in
[illegible] hoc et inferius quod cum ad papam dumtaxat pertineat reformacio ecclesie et in
capite ad cuius sententiam legatis suis pertinet presidencia in hoc concilio
et si sit congregatum ad reformacionem generalem ecclesie in capite et in
membris. Et hoc modo intelligendum concilium intellexisse quia decreta
quecumque in materia reformacionibus post electionem pape facta fuerunt
facta sub nomine pape sacro approbante concilio. Item patet ratione quia per
congregacionem ecclesie in concilio generali papa non perdit plenitudinem sue
potestatis nec ipsius exercicium. Sicut ergo quando concilium non est congregatum
omnes fideles obligantur stare disposicioni sue. Ita et in concilio con-
gregato. Et cum papa pro certis causis disponat quod sui legati debeant
presidere diffiniendo et statuendo in concilio ergo disposicioni sue est standum.
Preterea in omnibus incidentibus omnes fideles obligantur ad obedienciam pape super
dare at presidentes concilio sive admitti est quod incidentibus ergo est
standum disposicioni sue. Preterea quia omnis plenitudo potestatis in ecclesia dei potest
causa que est ordinis per maxime coactive iurisdictionis est tota in summo pon-
tifice et ab eo derivatur in omnia membra ecclesie. Est quod in ipso sit ut
quoddam totum et totaliter ut ipse sit totum nec faciat partem cum aliis
Unde quamcumque potestatem habet curatus episcopus archiepiscopus vel patriarcha in
administracione sibi commissa id totum habet papa potest quod causa per se et in omnibus
administracionibus inferiorum prelatorum exercere. Sic non dicimus quod maior
potestas sit in omnibus iudicibus constitutis per multas civitates quam in
rege qui eos constituit. Sic ergo cum omnis iurisdictio et potestas que est
in ecclesia ortum habeat ex plenitudine potestatis que est in papa etiam in concilio
generali vere dicitur plenitudinibus indicat sibi presidencia attestantibus maxime
auctoribus in volumine doctorum necnon summorum pontificum et generalium conciliorum

de presidencia legatorum pape

Nota

Nota ca

Nota

assentibus quod nunquam fuit arratum esse per concilium quod auctoritate
summi pontificis non fuit stabilitum. Item cum secundum philosophum in ethicis et politicorum
triplex sit species policie ordinate sive boni regiminis scilicet regnum
quo multitudo regitur per unum. Aristocratia quo per paucos virtuosos
et oligarchia quo per plebes. Inter has optimus modus est policia
regum. Christus ergo qui instituit ecclesiam suam disponenda optimo
regimine scilicet quod ordinatum est ad modum regum et constituit unum supremum
ierarcham a quo omnes potestates regiminis dependeat videlicet summum
pontificem qui est caput ecclesie. Et quoniam in concilio dicitur precipue
fulgere forma regiminis scilicet quod ibi est optimus modus regiminis scilicet principatus
regum ut ab uno omnia disponantur et principaliter omnia dependeat
et competit hoc presidentibus. Ad hoc faciunt auctoritates Cirilli. Item probatur
admitti debere ex permissione per concilium Basiliense facta in xviii
sessione quod si adhereret esset caput concilii et quod quid horum dici vel
cogitari posset.

Item ut ne opponatur contra concilium incurre nota quod sit inter
eum et ipsam contentio quis eorum videatur esse maior. Quam quoniam Christus
in discipulis suis dure reprehendit. Amplius autem quod docet sequi consilium
apostoli. Et per contentionem vel inanem gloriam sed in humilitate superiores
sibi invicem arbitrantes. Et alibi honore invicem prevenientes. Item
quia hoc concilium in suo principio admisit bullam de presidentibus in persona domini
domini Iuliani diaconi Cardinalis in Germania legati in qua
non sunt que in istis cum consensu et approbatione concilii sed dicebatur solum cum
consensu concilii posse diffinire et statuere etc.

Pro alia parte videlicet quod dicti presidentes non debeant vel non possint ad-
mitti salvis suppositis fuit inductum quadruplex primo ex
dignitate ecclesie. 2o ex auctoritate qua generalia concilia usa fuere a
principio quo celebrari ceperunt. 3o ex decretis et gestis concilii
Constantiensis. 4o ex decretis et gestis huius concilii. Quantum ad primum
presupponitur quod ecclesia est corpus et sponsa Christi quam ita diligit super
omnem creaturam iuxta doctrinam apostoli in epistola ad Ephesios et aliis
pluribus locis. 2o quod ecclesia ex ordinatione Christi debet manere usque in
finem mundi. Patet quia novum testamentum durat eternum. Matthei ultimo. Ego vo-
biscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Item ibi non
prohibet quibus hoc dicit omnia fiant. 3o quod Christus sic et in tantum diligit
ecclesiam suam quod ne erraret promisit ei suam assistentiam. Patet ex
dicto verbo. Ego vobiscum sum etc Christus autem non est cum errantibus
salutis eo modo quo promisit. Si enim intelligit de modo quo quilibet deus
est cum omnibus sive in omnibus creaturis non dixisset verbum hoc dando suis
specialem confidentiam de sua assistentia. Item patet ex illo Luce xxii. Ego
rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua. Constat autem quod loquitur
de fide principalis Petri custatim hoc defecerit in ipso negando Christum. Item Iohannis xx.

a(uctorita)s
a(uctorita)s Cirilli

Pro alia parte quod presidentes non debent admitti [illegible] 2a pars de potestate ecclesie

Ego vobiscum sum

Rogabo p(at)rem & aliu(m) paraclitu(m) dab(it) vob(is) ut maneat vobiscu(m) i(n) et(er)nu(m).
Item cu(m) sit articulus fidei. Credo s(an)c(t)am eccl(es)iam. nu(m)q(ua)m fuit aut e(ri)t
t(em)p(u)s i(n) quo no(n) liceat co(n)fiteri hanc fide(m). Si aut(em) eccl(es)ia da(m)pli(us) (non) erit
iam p(ro) eo t(em)p(or)e no(n) liceret asserere credi ea(m) e(ss)e s(an)c(t)am. Cu(m) ergo eccl(es)ia no(n)
possit e(ss)e nisi s(an)c(t)a s(ecundu)m manifeste nu(m)q(ua)m creatura ut no(n) posse
errare. Ex q(uo) q(uod) sicut deus civitate(m) tanta(m) ... dedit eam p(ar)adisu(m) qua(m) de
termia(n)t q(ua)m diu possit vivere ut durare dedit p(ro)p(ri)a virtute innata
& intrinsica qua possit se i(n) suo e(ss)e (con)s(er)vare & (contra) destructiones sive
adv(er)santibus resistere. Ita eccl(es)ie qua(m) voluit usq(ue) i(n) fine(m) seculi
durare dedit virtute(m) & potestate(m) qua se i(n) suo e(ss)e possit (con)s(er)vare &
regere ac de adv(er)santibus sive conatibus ad sui destructio(n)e(m) resistere
& se tueri p(er) vo(s) ex eviden(tibus) timore. ymo a fortiori cu(m) xp(ist)us
ipam eccl(es)iam plus aliis diligat. Hoc e(ti)a(m) n(ost)ri novi i(n) l(ibr)is de eccl(es)ia
datis a xp(ist)o i(n) sua fundac(i)o(n)e. Cu(m) e(ni)m dixiss(et) q(uod) sup(er) se petra(m)
edificaret eccl(es)iam stati(m) subiu(n)xit. & porte inferi no(n) p(re)valebu(n)t
adv(er)sus ea(m). q(uo)d significaret ex eo quo edificata sit h(ab)eat i(n) se v(ir)t(u)te(m)
& p(otes)tate(m) adv(er)santibus resistendi & se i(n) suo e(ss)e (con)s(er)vandi. Ex hoc e(ti)a(m) i(n)
ca(n)tic(is) d(icitu)r de eccl(es)ia q(uod) e(st) p(er)fecta ac t(er)ribil(is) ut castro(rum) acies or-
dinata. Quo aut(em) e(ss)et p(er)fecta i(n) se & t(er)ribil(is) si ad (con)s(er)vandu(m) se &
tuendu(m) no(n) h(ab)eret int(ra) se virtute(m) & p(otes)tate(m). s(ed) oporteret ab extrinseco
subsidiu(m) q(ue)rit(ur)e. Ab extrinseco nu(m)q(ua)m. Item si p(ro)p(ri)a sit ad que(m)
p(ro) suo debito dign(itatis) p(er)tinet eccl(es)iam tueri & defendere cu(m) t(ame)n
p(ro) suo debito ... eccl(es)ie ad p(ro)p(ri)am no(n) sit (con)t(ra)rial dependen(tia). q(ui)a deficiente p(ro)p(ri)a
eccl(es)ia no(n) deficit. s(ed) e(ss)et porro ergo si eccl(es)ia ex se aucte no(n)
h(ab)eret i(n) p(otes)tas se (con)s(er)vandi no(n) intrinsece (con)veniret. P(ri)mo namq(ue) t(em)p(or)e
quo eccl(es)ia sine p(ro)p(ri)a e(st) ad ipam nollet tueri. no(n) posset se i(n) e(ss)e
(con)s(er)vare q(uod) nemo sane mentis asseveret. Hec namq(ue) virtute a
xp(ist)o fundatore eo ip(s)o quo fundata e(st) ad se (con)s(er)vandu(m) i(n) suo
e(ss)e n(on) p(er) creatione(m) p(ro)p(ri)e que fit ex ordinatio(n)e eccl(es)ie ipa p(er)dit
p(otes)tatem qua a x(rist)o ad sui regi(men) & sui (con)s(er)vatione(m) accepit.
p(re)terea ub(i) cr(e)andi & (con)s(er)vandi ... s(ecundu)m civilis vel. Sic ergo eccl(es)ia
n(on) p(ro)p(ter) creatione(m) p(ro)p(ri)e deficit a virtute cr(e)andi. ita n(on) a virtute &
p(otes)tate se regendi & (con)s(er)vandi i(n) suo e(ss)e. Hec no(n) p(otes)tas aute(m)
ap(osto)li j. Cor. xij. n(on) inest o(mn)ibus membris sive toti corpori
no(n) aut(em) uni soli me(m)bro. Ait e(ni)m. Corpus no(n) e(st) unu(m) membru(m) s(ed)
multa. Si dixerit pes q(ui)a no(n) sum manus no(n) su(m) de corp(or)e. no(n) ideo
no(n) e(st) de corpore. & si dixerit auris q(ui)a sum oculus no(n) su(m) de corp(or)e
no(n) ideo no(n) e(st) de corp(or)e. Si totu(m) corpus oculus ubi auditus. si totu(m)
auditus ubi odoratus. Nu(n)c aut(em) posuit deus me(m)bra unu(m)q(uo)dq(ue) eo(rum)
i(n) corp(or)e sic(ut) voluit. Quod si esse(n)t o(mn)ia unu(m) corpus. No(n) p(otes)t aut(em) dicere oculus
manui op(er)a tua n(on) indigeo. aut iteru(m) caput pedibus no(n) estis m(ihi) necess(ari)i

9a

De (con)di(cion)e eccl(es)ie virtute & p(otes)tate e(ss)e q(uo) i(n) suo e(ss)e possit (con)s(er)vare

p(otes)tas eccl(es)ie i(n) o(mn)ib(us) me(m)bris & n(on) i(n) uno

Sz tpavit ds corpus ut nō sit scisma i corpore sz i idipsum p mutuem sollicita sint membra. Et se. vos aut estis corpus xpi z membra de membro. Et quosdā quidē posuit deus i eccia primū aplos 2o pphās 3o doctores deīn virtutes etc. Appet ergo ex hac auctē adiunctis z hiis que dicit apłs ad ephe. 4. q ptas ecclie sepam cōseruandi z regendi ac tuendi insit ipi corpi sicut omnibus sint membris nō aūt q ex vnico solo membro de pendeat i totū. Vnū mḡ h ptas eē i eccia nō sicut i quodā toto vli ad integrli cuius essencia z virtus pticipar a singulis ptibus subiectis sz sicut i quodā toto potestatiuo. quemadmodum virtus exercendi actus z opones aīe ē i ipa aīa z suis poteciis sicut i quodā ptatiuo. z h ptas nō repir integre i qualibz suarum poteciarum ut i vna pncipali. ita ut ab illa totali aīe quiete sz ē i omnibus suis poteciis ex virtute vnius aīe. Sic vi i eccia eē psuppo i q ecclie insit virtus z ptas se ḡsuadi i suo eē sicut cuilibz rei cāte. addi q ipa eccia hāt ūte ptīcpt singulari mō quo creature spāles corruptibles nō recepiunt. sz eni vīz ui insit virtus se tuendi z a corruptibus se ḡsuadi. hc tū nō i sūmo ḡdu. ita q possit fortiori ptati resistere sz i cto ḡdu z subicit violencie maioris virtutis ut pz manifeste i aīantibus q occidunt z ḡsumunt a fortioribus i virtute. In eccia at virtus z ptas se ḡsuadi a nulla supari ptate. q pz manifeste ex dco xpi. Et porte inferi nō pualebunt aduersus eā. Cui cum testante Job 41. nō sit ptas sup trā que huic compet z h nō pt aduersus ecclesiam pualere. se q nulla cāta virtute supari pt. ex quo se q virtus z ptas q ē i eccia ipa ē suprema īt oēs ptates a deo ḡcessas. Nam si aliqua eēt maior iam illa pualere posset aduersus ecclesiam. sz nulla hc pt ḡo ipa ē suprema. Que aūt sit h ptas ecclie ad se regendū z ḡsuadū ē quib sīia scorum z om̄ doctorum q ē ptas clauium vz scia discernendi z pō iudicandi ligandi z soluendi. Que quidē ptas tāte excellencie ē q tō vniuersitas hoīm illā nō pt co cedere sz eā a solo deo acceptauit. pz. Nam i ptate ḡtatis sine multitudinis hoīm ē aliquē seu aliquos ex sepatos vlegare z a sua societate sepave. sz q ille qui ab eorum societate expellit eo ipo sit sepatus a societe dei z anglorum. hc nō ē i hoīs ptate. ptas aūt clauium ad hc se tendit ut q ligant i tris ligāt z i celo z q soluunt i tris soluta sunt i celis. Et sunt aūe i eccia ptates ut cōferendi corpus xpi. absoluendi a peccis et sic tū pncipaliter intendit de iudiciaria ptate. Cui pcines ipam sine ecclesiam residēat pncipaliter z ex iudicio potius ē standū. Cuius ut pmissū ē h ptas insit eccie solū ex ḡmissioē xpi sine ḡcessioē z de ipius actibus Canon biblie pfert autēticū testimonium.

ptas ecclie z i eccia

ptas nō supari ab aliqua ptate

ptas i eccia suprema

q sit ista ptas

tāta ptate a solo deo acceptam

br h ptas pncipal i sideat et ḡtas a tota ecclesia

Ideo p elucidacoe hui9 ad sacra sc̄ptura pncipa|lr̄ e recurrend| Pm̄
at occurrit 1a auctas que e exp̄ssio loq̄t de hac ptate clauiu
o dabo claues — Mt. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et quodcuq3 ligaueris rc̄
H aut auctas put sci doctores exponunt v̄bu e pmissiois
poci9 q̄m concessiois. Et cu illi censeāt h ptas pmissa cui
Ubi h ptas fuit concessa petro a ecclesie — fuit concessa requirit at repit q ph v̄ba xc soli petro hac
ptate concessit h ipi ecclie put infra hic xviij ca. go sc q
ptas clauiu no ad sola psona petri z eius successores h pn
ptinet ad ecclesiam cui p eadem v̄ba leḡ concessa. hc pz ex serie
textus. Costat em q xc omnes discipulos sunt no aut solu pe
tru interrogat. z petrus p omnibus exprimens eande intencoem
vnt. ac xc sic accepit. quod manifeste lucas ewangelista testa
tur. ac xc sic refert. Dixit at illis. Vos que me esse dicitis. Respo
dens symo pe. dixit. xpm dei. Et ille increpans illos dixit. Ne
cui dicerent. Ecce manifeste pz quo visio petri erat visio
omnium. Ergo sc doctores separari h rabanu pp unitu cofessiois
fidei sit dcm v̄bu ptatis. Cofessio at fuit no solu petri h
omnium. go z auctas ptatis ad omnes dcs ptinet. hc at pz ex serie
no suff glo cc apl̄s ḡ petr hunt ptate clau — textus ewangelioꝝ. Nam p9 h dcta leḡ q de maioritate fuit cer
tamen inter aplos. s. mt. xviij. et xx. et luc. 22. Et i
ultima cena qua xc cu discipulis fuit. Vo at toties de hac re
contendissent si intellexissent p pdca v̄ba. Tu es petrus rc
Aut illa Jo. j. Tu vocaberis cephas rc petru esse constitutu
nō z ista nova doctrina ... — principe z maiore sup reliquos sibi q3 soli ea pncipalr ad dfend
eccliam fuisse tradita ptate. Nc at hic ḡ9 ut nova doc
trina pz manifeste p auctes scoꝝ doctoꝝ exponenciu q
dnc q tu petrus claues accepit. scam ecclesiam significat.
q̄ q3 eccla e que a xo claues accepit. ipse petrus at sigatiue
Augu — vn Aug9 sup Joh circa fine C. xxxiij. De eccla loquens inq̄t
huius ecclie aplus petrus pp apostolatus sui pmatu gerebat figuraz
generaliter pm. Quantu em ad ipm ipse ptinet na. vnus ho
erat. gra vnus xianus. habundaciori gra vnus idem q3 pmus
aplus. Sz qn ei dcm e Tibi dabo claues regni celoꝝ
Et quodcuq3 ligaueris sup terra rc vniusa st eccla q i
hc seculo diuis temptacoibus veluti ymbribus fluuius z tepestatibus
quatitur z no cadit. quia fundata e sup petrum. vn petrus nom
accepit. No em a xo petra h petrus a petra sic no xc a xiano
h xianus a xo nominat. Sic quippe ait dns. Sup hanc
petram edificabo ecclam mea. q3 dixat tu es xc filius dei viui
sup hac petram qua confessus es edificabo ecclam mea. petra em
erat sup quod fundamentu z ipse edificauit. e xc. fundatum
quippe aliud nemo pt ponere pt id qd positu e qd e xc i.
Eccla go q fundat i xo claues ab eo regni celoꝝ accepit
valdeq — i ptate soluendi z ligandi. h i. Iste habag ceterumis soli petro

h[ec] p[otest]as data videa[tur] c[eter]is ap[osto]lis tu[n]c daba[tur] x[rist]o teste qui insuffla[vi]t
dice[n]s. Accipite sp[iritu]m s[an]c[tu]m quor[um] remiseritis pecc[at]a remittu[n]tur eis.
Ite[m] leo pp[a] i[n] s[er]mo[n]e de b[ea]tis ap[osto]lis. Quodcu[m]q[ue] ligaveris sup[er] — leo pp
t[er]ra[m] et c[etera]. Tra[n]sivit i[n] ap[osto]los alios vis istius p[otes]tatis. i. ad om[ne]s ecc[lesi]e
p[ri]ncipes huius decreti constitucio [com]meavit. s[ed] no[n] frustra uni
co[m]m[en]datur quod om[n]ib[us] intima[tur]. Ite[m] aug[ustinus] i[n] p[rim]o de doct[rina] [christi]ana — aug[ustinus]
Est ecc[lesi]a corp[us] x[rist]i sicut ap[osto]lica doctrina co[m]mendat q[ue] coniux
e[ius] d[icitu]r. Et s[equitu]r quid liberali[us] et misericordi[us] face[re] potuit qui
seip[su]m nob[is] in[de] qua redderemus sustine[re] noluit n[ec] omnia
donaret pecc[at]a q[ui]b[us] [com]fuit fixa in c[ru]ce redditus n[ec] [pro] nobis
crucifixus eruelleret. Hab[et] i[gitur] claves d[ic]te ecc[lesi]e sue ut q[ue] solveret
i[n] t[er]ra soluta essent et i[n] celo que ligaret i[n] t[er]ra ligata esse[n]t et
i[n] t[er]ra soluta esse[n]t et i[n] celo. q[ui] pecc[at]a dimitti no[n] crediderit esse i[n]g[ra]b[ilis]
i[n] celo. s[ed] ut quisq[ue] i[n] t[er]ra e[st] pecc[at]a co[n]stitutus eod[em]
e[iu]s correcc[i]o[n]is adulter i[n] eod[em] ecc[lesi]e gremio constitutus eod[em]
fine atq[ue] corde sanare. i[n] eod[em] ecc[lesi]e gremio quisq[ue] cui no[n] credit
s[ibi] dimitti pecc[at]a fit deterior desp[er]ando q[ua]si n[ichi]l illi melius q[uam] malu[m]
ee rema[n]eat ut desperatur sue [con]fusacio[n]is infidus e[st]. Ite[m] id[em] aug[ustinus] i[n] — aug[ustinus]
ce ... de c[er]ta absq[ue] dubio de
de fide ad pe[trum] ca[pitulo] ij. i[n] quo docet quid de c[er]ta absq[ue] dubio
credi debeat inq[ui]t nu[m]q[ua]m p[e]ccanti e[ss]et indulge[n]cia [pro] p[e]cc[at]is dep[re]cacio
si dep[re]cati no[n] e[ss]et remissio co[n]cede[n]da s[ed] et p[e]nitencia p[e]ccatori tu[n]c p[ro]
dest si ea[m] i[n] e[cclesi]a katholica gerat. cui deus i[n] p[er]sona b[ea]ti pet[ri] ligandi
solve[n]di q[ue] tribuit p[otes]tate[m]. d[ice]ns Que alligaveritis sup[er] t[er]ra[m] erit — aug[ustinus]
ligata et i[n] cel[o]. et q[ue] solveritis sup[er] t[er]ra[m] erunt soluta i[n] celis. Ite[m] id[em] i[n]
de agone x[rist]iana. No[n] eni[m] sine ca[usa] int[er] om[ne]s ap[osto]los huius ecc[lesi]e
katholice p[er]sona[m] sustinet petrus. huic eni[m] ecc[lesi]e claves regni — ambros[ius]
celor[um] date s[un]t cu[m] petro. et q[uo]d ei d[icitu]r. id[em] mult[is]. Ambro[sius] i[n] li[bro] — aug[ustinus]
pastoris. ad om[ne]s d[icitu]r Amas me. pasce oves meas. Ite[m] s[upe]r
Joh[annem] Si i[n] petro no[n] e[ss]et ecc[lesi]e sacra[m]entu[m] no[n] ei diceret d[omi]n[u]s Tibi
dabo cla[ves] reg[ni] celor[um] q[uo]dcu[m]q[ue] sol[veris] sup[er] t[er]ra[m] erit solutu[m] et i[n] cel[is]. Et
s[ub]d[it] hec tu[m] petro domi[n]o e tu [h]oc fac[iunt] eccl[esi]e u[bi]q[ue] q[uod] i[n] t[er]ra liga[tur] liga[ntu]r
i[n] celo et q[uod] solvunt i[n] t[er]ra solva[ntu]r i[n] celo. q[ua]r[e] cu[m] excommunicat ecc[lesi]a
i[n] celo liga[tur] excommunicatus. cu[m] reco[n]cilia[tur] ab ecc[lesi]a i[n] celo solvit[ur]
reco[n]ciliatus. Sic h[ic] ergo i[n] e[cclesi]a sit petrus qui claves recepit — glosa ex
eccl[esi]am s[an]c[t]am significat. Ite[m] glo[sa] o[rdinaria] s[upe]r i[ll]o v[er]bo ephe[sios] iiij[o].
Ipse quide[m] dedit quosda[m] ap[osto]los. d[icitu]r. Vice x[rist]i p[re]dicatores ac om[ne]s — aug[ustinus]
ordinatores et iudices. Ite[m] aug[ustinus] li[bro] ij. q[uestionum] no[vi] et ve[teris] testi[menti]
q[uestio] lxxv. et i[n] s[er]mo[n]e xiij de ap[osto]lis petr[o] et paulo. d[icen]s. d[omi]n[u]s x[ristu]s
discipulos suos an[te] passione[m] sua[m] sicut nostis elegit quos apostolos appella[vi]t inter hos
pene ubiq[ue] petrus solus totius ecc[lesi]e m[er]uit gestare p[er]sona[m] et p[ro]
m[er]uit audi[r]e Tibi dabo cla[ves] reg[ni] c[elorum]. Et s[equitu]r Has at claves
no[n] ho[mo] unus s[ed] unitas accep[i]t ecc[lesi]e. id[em] dic[it]ur i[n] i[n] viij. Itaq[ue]
ex hijs de pe[nitencia] di[stinctione] i. Ite[m] cip[rianus] ad flavianu[m] sic inq[ui]t. Et ne put[a]remus
illos ap[osto]los qui rome iudicaverunt no[n] bonos iudices resta
bat adhuc plena[r]iu[m] univ[er]sis ecc[lesi]e [con]ciliu[m]. ubi et cu[m] ep[iscop]is iudicib[us] ca[usa]
possit agitari

Et si male iudicare quicti eent eorum sine solvent p vle galli
vn pz q vle galli ht auctate retractandi snam p epos q i
roma iudicauint. Ite ad hc e auctas maifesta i c firmit.
de sum tri. v dr q sacrm euka nemo pt pficere n sacdos
qui rite fuit ordinatg s claues ecce quas ipe concessit
aplis eorum q successoribus ihc xpc. Ecce q dt claues ecce
no petri z cocessisse no petro soli ac p cum aliis s aplis z
eorum successoribus. Erg° optreat qm ubi de hac pmissione legat
i ewno nc alig locus apror e qm ubi pdcm e ar xviii°
Ex pdcis auctibus satis maniste pz q ptas clauium pruti-
sit data ecce q satis nr pnt z ex pdco texto ewii ar 18.
attenta maiorie hystorie narracoe. Et ar xvi ca xc
dixerat. Tu es petrus. z tibi dabo clauas regni celorum ca 22 i fine
dixerat. Tu es petrus z tibi dabo cla. i eo z psr vn q exhis
q mandauit petro soli statim p eo z pse vn q exhis
uidebat cu constitue capitaneu sup alios stati cuimatie
subdit i xviii i princi° In illa hora accesserunt discipli ad ihm dicentes
Quis putas maior e i regno celorum vn pz q ipse ewita
loca de superiorite z tunc quiqda intercedis xpc subiunxit i
eodem ca. Si peccauerit i te fr tuus etc z subdit. ez si no audierit
eos dic ecce si aut eciam no audierit sit t sic ethnicg z
publicanus. Amen dico uobis quecumq alligaueritis sup terra
erunt ligata z i celo z quecumq solueritis sup terra erunt soluta
z i celis. Ex qua aucte maiori notad uidetur solu q claues regni
celorum de quibus sup dixerat Dabo tibi ecce sit concessa pz ex
eadem uba sub quibus cat pmissio fca hic exprimant. Ite q
cessio h e i omi stabili firmite. pz p ubu quod i dicoe
pmittit. Amen quod notat iuvamenti aucte pz i hiis ub mt
concessa ptas ecce no limite z i cer casibus s i omi plenitudie
pz ex signis vlitatis Quecumq alligaueritis z quecumq solueritis
Vide si expo ubo Quodcumq ligaueritis no z i ipa plenitudo
ptatis illimitate cu no minori cotinetur sit ubu Quecumq et
sil. i hc notabil plenitudo stat ut ad quecumq se extendit
ptas ipe se extendit ptas ecce nc a ptate ipe expedit
ptas ecce alis no competet h ubu Quecumq alligaueritis
Si eni ad ad pprie disponendi corrigendi ut i eo casu
puidendi soli mecet ptas ipe z no ecce cui i ptiue possit
ad ecce ssuacoem. Iam h ad sui ssuacoem no mecet ptas
mutilito z optebat abnegat ad ubu Quecumq alligaueritis
Ite nota ex dca aucte q xpc uoluit iudicium ecce ee maius
ac sup i hac z huic iudicio ecce z ipm petru sine ipa
debere acquiescere z obedire pz Nam uba pdca s. Si peccauerit i te
fr tuus etc ~~put ecca ...~~
~~...~~ xpc dicebat ad petru. Si go petru instituit recurre
ad iudicium ecce ihc q ei dixit. Dic ecce. sz iudicium ecce
ee superius Ite ex h q subiungit Si at eciam no audierit. Cu no si
superius

Sug xpc dixit petro i singulari ... ligaueris ... i singulari
dixit ... ... dixit
... ...

ptas clauium pruti z data eccle

dno eclesie

i ista aucte maior ecce uidetur

iudicio ecclesie sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Constat autem quod si iudicium
petri esset superius iudicio ecclesie peccator per iudicium ecclesie non deberet
stati irrefragabiliter reputari ut ethnicus et publicanus restaret
namque iudicium petri in quo tamquam superior deberet sive posset
adhuc examinare. Cum ergo dicatur petro quod qui etiam non audit
sit ei tamquam ethnicus constat quod ipse tenetur acquiescere et per consequens iudicium
ecclesie fore supremum et finale. Et attendendum quod hec preeminentia et superiori-
tas ecclesie verum probe potest apparere ex hoc textu non solum est in hiis que
sunt fidei sed etiam in iudiciis quia loquitur de peccato et fraterna ac ecclesiastica delictorum
punitione sive correctione. Item quod papa includatur sub iudicio ecclesie ex
eo patet quod a correctione fraterna nemo fidelium excipitur. Cum ergo quemlibet
corrigere fraterne si vel non audiat minus doctrinam predicam debet deferri
ecclesie ergo si papa nolit fraterne correctori acquiescere debet deferri ad
iudicium ecclesie frustra autem deducere si ecclesia non haberet auctoritatem in eum
ferendi iudicium. Ex hiis videtur posse inferri quod nedum pro notorio crimine
etiam scandalizante sed pro alio quocumque de quo papa fraterne amonitus
nollet se corrigere licet ad iudicium ecclesie deferre. Sic enim qui
secrete amonitus non corrigitur sed amonendus coram uno vel duobus
ita coram hiis amonitum debet deferre ad iudicium ecclesie. Cum ergo papa
non eximatur a primo et secundo gradibus huius correctionis fraterne ergo nec a tertio
videlicet ut dicatur ecclesie. Unde idem auctoritas dic ecclesie et si minus quemlibet sententiam
exponatur prelato tamen sicut prelatus inferior cum amonitus contempnit
oportet dici non solum sibi et si prelatus sit sed superiori. Ita de summo cum non
haberet aliquem prelatum superiorem se quia ipse vel summus solus est superius
oportet dici ecclesie si sunt congregata in totum haberi posset sin autem generali
concilio ipsam representanti. Unde est enim doctrina apostoli. Omnis anima
potestatibus sublimioribus subdita sit. Nec ab hac ulterius excipitur
anima pape. Tertio patet quod ecclesie iudicium sit dignius ac superius ex consi-
deratione nominis ac vel per ea significate que in sacra scriptura dicuntur de ecclesia
que tamen pape non possunt competere. Dicitur namque de ipsa ecclesia quod est ma-
ter Eccli 24. Ego mater pulcre dilectionis et timoris etc. Item domina
terrarum. Domina gentium etc. Regina psalmo xliiii. Astitit regina a
dextris tuis in vestitu etc. Sponsa in libro Cantici sepe. Et Apocalypsis 21 ut ... sponsa ornata
vidi civitatem sanctam Ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam viro suo.
Dicitur etiam corpus Christi Ephe. 1 et 5. Et Col. 1o. Ex prima appellatione
cum ecclesia sit mater papa non filius ipsius excellentior potior dignior
iuvatur ratione honoris et obedientie que a filio debetur matri. Nec potest dici quod quan-
tumcumque inter fideles papa sit maior non est ecclesie filius. Nam ut inquit
Augustinus libro de simbolo ... Si quis ab ecclesia separatus fuerit
punctus alienus erit a numero filiorum dei nec habebit deum patrem qui
ecclesiam noluit habere matrem. Et alibi docet quod cum ecclesia sit sponsa
Christi unica quod omnes filios quos Christus habet hec ecclesia gignit et sine
peperit. Ex hoc sequitur multo minus dici posse quod papa sit pater ecclesie cum ipse
sit pater sue matris.

hec ... [illegible]

Quod includitur iudicio ecclesie

2 papa corrigi potest

3a quod ... dic ecclesie

3o quod iudicium ecclesie dignius ... quod mater ecclesia

... ecclesie

Augustinus

Sicut enim salua^oz a^t. 23. docuit q vnge pr nr qui i celis e. Sic
i tris vnica e ecc^a om fideliu nr. 2° induc^r ex eo q ecc^a e
dna, ppa n & epi no dni s mj^o aucte apli dnr ministri et
dispesatores misterioz dei. Sic & xp^c cu de maiori^te doceret ap^os
dixit a^t. 20. Quicuqz voluit int nos maior fieri sit nr minister.
Et alibi. Sicut filius hominis no venit ministrari s ministrare. Item
luc. 22. Ego aut i medio vrm sum sic q ministrat, vn ppr h^c q^t ppe
appellari sum^o ministru ecc^e, no pt dici q sit xp^c venat n ministri
s ministre cu eet dns. Ita ppa q dz se exhibere ut ministru & sicut
dns q2 xp^c eu no dnm s vicariu ostituit. Ad h^c & fac^t quod
quir p oms doctores dr ecc^a dnm vru tpaliu officiorum possi-
det. est no penes ppam a^l epos siue quoscuqz eccticos. q no
dni s dispesatores dnr s e apud ecc^am sicut dnam. 3° ex eo
q ecc^a e regina. Est enim sponsa ei^o qui e rex regu & dns
dominatiu ac princeps regu tre, Apoc. Item 4°. ex eo q2
ecc^a e sponsa. Nam dc Bn li. de cosidacoe ad eugeniu ppa
cu ppa e paranimphus sponse vz ecce. Ex q^a denominacoe
satis appet dignior excellencia ecc^e re^u ppe, Ecc^a ex hac
cosidacoe Aug^o dt li. de simbolo q io totu possidz ecc^a q2 a viro
suo accepit i dotem. Si totu possidz mj^o summam Augu^o. q^o
absqz omi exceptoe omia b^o subiecta sit que xp^o sponso suo.
Ipa aut subdita e viro suo, 5° & ex h^c q2 ecc^a est corp^o
ppa no vnu ex membris istius corp^s quod est ecc^a. h^c at vz
q fideles st corp^o xp & membra h^o corporis quod e ecc^a manife
ad lram docet ap^s i ep^a. 1. Cor^o xij, vn sup h^c no deq inltu
immorari. 6° h^c st. 6° q ecc^a e quodda totu, ppa no pt
huius tot^o. pz q^m ome corp^o vnu organicu ostituit^r ex
diuis membris tq^m ex ptibus integralibus ipm totu. Ecc^a
at e corp^o xp misticu organicu fide x^i animatu. Vel ecc^a est
vniuersitas fideliu bonoz & maloz ortodexa fide tenentiu
i sacris ecc^e huiu societe. Cu g^o ppa no sit h^c corp^o
quod e ecc^a s vnu ex membris ipi^o mj^o aucte apli v^o 8^u
Corp^o no e vnu mebru s multa. sic ppe q^t ee pte h^o cor^s
ipm no corp^o e quodda totu, Et q^m pse no est ppo q oe
totu maius e sua pte, manifeste ocludit^r q ecc^a e q^d maius
& nobilius ac dignius q^m ppa solu, Maius at no intelz est
mole quatit^s corpee s magnitu^e virt^s excellencie & dignit^s,
siue ptatis. vn ex h^c ar^to tq^m pse noto ab aliquib^o doctorib^o
infert^r. q cu ppe sit caput ecc^e, & de roe capitis e q sit
pte corp^s ei^o e caput, ecc^a to ecc^a sit nobilior xp^o. in q^m e ho
& in q^m ipe i mebris ecc^e copheditur. Ad q^d inducunt textu apli
cu glo. v^o 8. Vos at estis corp^o xp & mebra de mebro. glo. mebra
de mebro dt. mebra dependencia de mebro. i. de xp^o capite & q mebro mro.

Dominium in q ... pp^a q^d ecc^e sit [margin, beside line 13]

Diffinitio ecc^e sic [margin, beside line 27]

q^d to ecclesia nobilior xp^o capite sit h^o [margin, beside line 41]

Nō at hg assigni possit qz cu ecctia includat assistēcia dī iuxª illd
Vbi duo ul tres congregati fuerint i nomine meo ibi ego sum i medio
eoꝝ, Vtᶜ ē possibile intgi eccīam sine hg! assisten̄ᵗ z influēcia
grācꝫ intrīca, Vn̄ maᵗtū ē qsqz aīt dm̄ cogitaī pt nō posse
eccīe compari i excellen̄ z dignitᵉ. Cetz hijs satꝰ infertur
q lz ppē suo mō quemat dici caput eccīe nō p se dz eccīe
auferre quinīmo exphᶜ fortasse infri possꝫ q eo ipō q sic eō
tendit sit tante excellen̄ fcō sine assercōe tm̄ male sentiens
de auc̄ z dignitᵉ sēe matris eccīe ut dū nō ee superiorē vnū
ut membrū eccīe posse ee qui caret fide vera z phᶜ censer̄ se
ab eccīa separar̄. reputat em̄ se ee caput tꝰ corpis qd̄ ꝫ
assimilē i gdicōe. vzᵉ q sicut ipē pt errare z deficē ita eccīa
possit. Eo em̄ ipō q ipē mult iudiciū suū pferendū vlib
eccīe maiᵗᵉ quiti. q estimat eā errare posse. zᶜ eā nō ee
scām z cathōcā ee que asscō sisit de hijs q sᶜ fidē aut de
necitᵗᵉ salutꝭ. maniᵗᵉ gstat qm̄ sit fidei kathōe dissona p
quā qm̄ mito possꝫ infri q separat se ab eccīa z desinit ee
membrū. z p quā caput. ut pt dicē q ipē nō separat se
ab eccīa sꝫ potiꝰ eoꝰ. vzᵉ q eccīa separat se ab eo, vn̄ potiꝰ
eoꝝ tꝫ. adherere capiti qm̄ caput membrꝭ. Attendat em̄
ptordialis qui hᶜ dᶜ. Sicut em̄ impglē ē eciam ee diuisa
qz de eꝰ rōe forli sine intiᵗᵃ ppᵉꝫ ē ee vna ita impglē
ē eā se ab aliqº separare, sic ignis de eꝰ rōe sine ppā pāre
ē ee calidꝫ impglē ē se frigescē z immobile se mouē. sine
mortuū se vinificare. Cū ḡo i pdcō cāu repiaᶻ quod ē
diuisio z eccīa nō possit se diuidē ēz intgi. q h diuisio
sine separacō puemat ex pte ppē quī cū sit mortꝭ p nūr
z sepe moriaᶻ p culpā. z pt effici membrū putridꝫ wᵗ
se pfūe i dignitᵉ eccīe inī sine q ppē viuit i fide et cariᵗᵉ
Et de hac excellen̄ sup omnia mēbᵃ sua docet dngtqi
sinōe sine tiᵗᵘˡ sup ultio cā. pū vbi expoit p inlucere
forte eccīam intgi. z intᵈ ceteras laudes attribuit q ipā
eccīa iux auc̄ᵗᵉ dnē sēptē pcōsior ē omibꝫ suis lapidibꝫ
pcōs, Vocat qꝫ lapides pcōsos filios z fr̄s eius, vn̄ dᶜ
q quātūcūqꝫ aꝰ sit magnꝰ ipē tn̄ si lapis pcōsus ē
est ornamentū eꝰ qz omis lapis pcōsꝰ ē ortū eꝰ
z ipā ē pcōsior omibꝫ lapidibꝫ pcōs. Si at ppā eet
superior qm̄ eccīa. ia ipā nō eet pcōsior oī lapide pcōso.
ut hmōi lap pcōsꝰ eet ornatū eccīe. Dz ḡo intgi q cū
eccīa sit pcōsior om̄ lapidꝫ pcōso q ppā, nō sit eā superior
ut ē equalꝭ. qz eccīe sponsam ee, ppē nō ut ē ꝫ dom̄ pām
phū eꝰ ee gpetit, H at superioritas dignitas sine excellēᵃ
eccīe vel totꝫ mēbri sunt pmissū ē intgi dz q ad pemine

(margin, right, in red, beside lines 6–8:) q scā eccīa sit ppā ꝫ ee z aliq eccīe

(margin, right, in red, beside lines 17–18:) qn̄ r ppā separat se ab eccīa

(margin, right, in red, beside lines 29–30:) eccīa superior ppā

et pfcion et vtute sive sciat ptate. Dic enim nisi angelos ee
dotem excellencia ymg ad altm. Tercio p auctas ecce et
eminen dignit sup ppam et omis fideles ex tradicon hq ptats
put i ecca et i ppa dr ee. Est namque i ecca h ptas gtinue et
pmant ac ppetue. Nec enim assigre e dic hom ut momentu i quo
ecce defect h ptas et durabit ss usque ad gsumacon secul.
In ppa no nec sic cu no ss vivat. poss etc puari et carere
ptate pq qz de novo eligi et itin eam hret. Et qui de pma
et gtin pfer varia. ut pellato et tpali sc q ptas sive auctas
ecce peminet ptati ppe. 2o qz ptas i ecca ss fuit est et erit
vra quo ad ea que iure st. nc vnqm ecca a fide deviavit
ppa no sepissime qz i ecca h ptas inobliquab e et gfirma i bon
ita q nedu nuqm errabit a vra fide sed nc vnqm errare pt
De ipa namque e dcm a do. Sposabo te mi i sempiternum. Ose 2o
Item qz ut sup dcm e cu ecca debeat durare usque i fine mundi
nc erit vnqm n vna et sca. Ideo qz sic e articul fidei inpgle e
ea observare. Hc at sumis potificib no e tocessu vz q eo
ipo q abs e ppa sit tofirmatus i gra dei et efficiat impeccabil.
Nam hystorie antiquor et experien moder tpm demonstrant otu
3o qz i ecca e omis tognitio mt spalit q necca e ad salute
ut p d Jo 16. Sps mt docebit nos omne mte. Et 1 thy. 3o
Scias quo oporteat te i domo dei conusari q e ecca di vivi
columpna et firmamtu mt, ubi duo s. columpna et firmamtu
denotat mamte inobliquabilte indicio. Summ no potifex
sepe indiget ab alijs edoceri et de mtabs necariis ad salu
p etiam at innotescat multiformis sap dei nedu hoib sed et
omnibus pncipibus et ptatib i celestib put testa aplus ad
ephe 3o. Ex hc sc q auctas ecce se ht ut mesura et regla
actionu ppe pz qz rcm e index sui et obliqui et sic q obliquabile e
ac deficere et errare pt regulari et ordinari dz p ad inobliquabile
et indeficiens sic at e de auctte ppe re ecce. Ex hc et iz infert
q ad ecclam ptinet impone leges ppe et modu quo debeat sive
possit rege ecclam dei q qz has leges i can e phibito et expsse
resisteti ptire no lz nec dispensare. In alijs no tn intencoib
ecce no sit tolle epykeyam a pncipe licet ppe dispensare
si tn quo ad dispesacon facienda statuer p ecclam ppam
debe sequi aliquor gsilia post hq no licet ei dispensare.
Ite 4o inducit. qm auctas q put e i ecca e que bonu i ppa no
et si inqntu e ordinabil ad bonu ecce heat racon quis bom
tn costat q i eo ht racon aliq ptularit que no competit
put e ecce et ex hc tu omne bonu que iux phim i 1o ethi e sit
diuin et maius ex habitudie gutatis ht racon excellen sive p
eminen. Ite gstat q ecca eligit sive gstituit ppa ppa auctte

ac eu deponit, ppe no no e eligere sive costituere ac destituere
eam que ipm costituit sive aliam etiam, h eni a xo gstitu
e et si ppa alia quat al hac intere deponere eo ipo desinit ppa
ee Et no solu deponere etiam no pt h nc aliquem ex qdibus
quos i ipa costituit xpc de quibus in cotinet. j Cor xij.
et ephe. iiijo. Ex pmissis sequitur q eu h auctas sive ptas put e i
ecctia sit pmanes qtinua et ppetua vita et inobliquabil sive i bonis
cotinuatione in pt q ppa co
cofirmata e q ipi queta omis qstitio ecctie in pt q ppa
stitue et destitue, ptas no ppe ab his omnib desiat go pfer
sibi, Ex dicto pemineri auctas huius ptis ex hitudine finis
h eni om que sunt adeo costituta deqipe sit pmus finis et
puca tn qstat et i hijs queda alijs ordinant ut ad sui fine
manifestu e at q inter h duo ee altius fine poc eius ecctie q ppe
conuenit, id eni finis dr ad eq bu ee altius ordinatur, ecctia
aut no ordinatur ad bn ee ppe h eqo ppa omis actiones suas
ordinare dz ad bn ee ecctie vn tnc actiones ppe sunt bn ordinate
qn ex ipis puenit bonu ecctie, male no qn ab hoc fine de
ficiunt sive eidem conuienter, hoc at in dicto apo j. Cor iijo.
Omnia nra sunt sive paulus sive appollo sive cephas sive uita
sive mors pncia sive futura. omnia eni nra sunt nos aut xpi
xpc aut dei, Sup que locu glo. oz. sic dicit. Omnia nra sunt vos
aut xpi no hois et io no i hoie glamur. h i xo eius summus sacerdote
et recreatore hoc io dicit apgut sicut h nro iudicio cocessa sunt
et subita ita et nos xo subiciamur. Vn manifeste appet q cephas
poc e ecctie et ad ea ordinatur tmi ad fine et ipius iudicio
subicitur. queq. oz q ecctia sit eius ut ordinatur ad eu sta eccl dicit
apo ij Cor xxiij Et ephe. iiijo. q ptas data a xo e i edificatione
ecctie. ita q ex habitudine quadruplici ee s finali efficiente formali
et materiali ppa edificacio ad bn ee ecctie e finis ptatis ppe cocesse
Ex hoc sequitur 2o q ecctia se ht i roe efficientis salte puci sic aia eu
sit finis corpis se ht ad omis opones i roe puci efficientis
ste fines i moralibus se hnt ut pa pucipia actionu ita ut fine
psuppto sequatur actio. et in exculte io. cessat opones et motus
Cum go huic corpi quod e ecctia ulcte gpetat opones qs
hnt exercere p membra sua ad fine sive bn ee huius corpis et ipe
ipius sequitur q ipm corpus se ht ad ipas opones i roe puci agentis
membra no eqiut nisi pucipalia sive ut instra, sic poe aie
dici ee q qda instra ad opones suas, ppa no h sit nobilissimu
ipius membru qz tn i ipius corpis unitate et fide et adeo fine
opari dz h no b copetit ven ecctie hitudo puci agentis sed
nisi puci al instri pmarij q at se ht ad a i roe pu agentis
pfer ei q roe sariis sive instri. Ex hac qsidacoe licet inferre

ptas data a xo
ecclesie z i edifi
cacoe eclesie z h(?)
[illegible]

quod eius potestas instrumenti sine agentis minus perfecta non sit maioris amplitude
quam principalis agentis quod ut predictum est si in papa est plenitudo potestatis
conferendi est in ecclesia et quod papa sit eius principale organum huiusmodi operacionis
ecclesie quod et absque eo ut ipso inuito ecclesia possit exequi suam sententiam
iudicij patet quia ecclesia non papa existente existit et quia alia organa sunt per
que operari possit. Item quia sicut meretur habet supremam auctoritatem iudicij
si numquam exercere possit nisi papa volente exercere uel exequi. Cum ei papa
sit liberi arbitrij adhuc cogi non possit. Tunc et auctoritas pape preeminet
ecclesie si quid ipse agendum iudicaret pro nutu suo et inuita ecclesia
tradere executioni. Iudicium non ecclesie numquam possit in executionem
nisi eo volente. Unde oportet dici quod sicut ecclesia prefertur in iudicio et auctoritate
diffiniendi ita in executione. Nemo enim dubitat quod si ponitur in
disceptacione an aliquid sit negociorum catholicorum aut iustum si ab
una parte ecclesia iudicat et e contrario papa quod iudicium ecclesie prefertur
iudicio pape nam epistolam dictam per concilium affricanum pape Ce
lestino scriptam inter alia dicit prefato itaque debite salutacionis officia
impendio deprecamur ut deinceps ad vestras aures hinc venientes
non facile admittatis nec nos excommunicatos in communionem ulterius uelitis
recipere quia hoc et in niceno concilio diffinitum facile aduertit venerabilitas
tua ut uniuscuiusque prouinciam gratiam spiritus sancti defuturam quam equitas
a christi sacerdotibus et prudenter uideatur et constantissime teneatur maxime
quia unicuique concessum est si iudicio offensus fuerit cognitorum ad
concilia sue prouincie uel et uniuersale prouocare nisi forte quisquam est qui
credat unicuilibet posse deum nostrum examinis inspirare iusticiam
et innumerabilibus congregatis in concilium sacerdotibus denegare. Nam
ut aliqui tamquam a tue sanctitatis latere mittantur nulla inuenimus scripturarum
synodo institucione. Quia id quod pridem per eundem coepiscopum
nostrum faustinum tamquam ex parte niceni concilij exinde transmisistis
in concilijs uerioribus que accepimus niceni a sancto cirillo coepiscopo nostro
allexandrine ecclesie et a venerabili attico constantinopolitano
antistite ex autentico missis quem et antehac Innocencio presbytero
et marcellum subdyaconum per quos ad nos ab eis directa sunt
venerabilis memorie bonifacio episcopo predecessori vestro a nobis transmissa
sunt in quibus tale aliquid non potuimus reperire. Executores et clericos
vestros quibusque petentibus nolite mittere nolite concedere ne fu
mosum typum seculi inducere ecclesiam christi que lucem simplicitatis et humilitatis
diem deum uidere cupientibus prefert uideamur. inducere finis epistole
et alia multa. Deus sanctitatem vestram eciam longiturne orare pro nobis
custodiat domine frater. Sicut ergo prevalet in iudicio super papam si
tandem oportet ei subdi per habenda executione premissis statibus apparet
minus sufficiente esse quorundam consideraciones comparantium potestatem ecclesie
siue generalis concilij ad instrumenti potestatem at pape ipsi non tamen ita quod ecclesie sit
consulere et iudicare quid agendum sed quod exequi solum ad papam pertinet
Erit namque delusum iudicium si non possit exequi nisi per nutum eius quem contra
sentiet agendum

nc exequendi posset cu hortad d tepelle sive po q ppa possit
ordinac prope z exequi sup tom etiam s etiam si posset indi
rac quin ee agendi id no posst effectualr exequi nisi p eig
manu z volente summo pontifice vn oz dice q tu ptas ette
sit ptas clavi s auctas sive sma discernedi z ptas ligadi
atque solvendi q sicut etia pfert ppe s ad pny i iudicio dis
cretois ita ize vz ptate exequendi ligandi ac solvendi
etem vnu sive alio petro ut ette quessitu fuit q ambo sit
Tercio p voc te formal Omne namqz iudiciu quod se ht
cofesse z inobliquar ad rectitudinem ut sive legi e forma
illig iudicij q pt ab hmoi rectitud declinac Sic at e de iudicio
ettevenir actois ppe go qr etiamnunqu deviat nc deviac
a vera fide pt ppa no frequent Ite 2o voc te mal sive sbi
ppa cu e subditus sive mi iudicij ette qr z pt ipm iudicac
deponend suspende sive pvac ad tpe ut ppetuo ppa at ve
ette hc no pt nc cu statuc a z prope prope poss q nullg i
etia orare cofiteri laudac dni celebrare a bapti poss z ita
de multis Cu go etia possit ppam pvac sive suspende ab
actoibz ppalibz ppa at no pt etiam ab actonibz que e
indignij te e competut Costat q ppa se ht ut subditus sive m
b que expre pt etia iudicem Non ht ergo Hat multa attes
tacoe indiget qr qstat clac hystoriab atque legetibz quo
etia ppa auctte i summos potifices exerunt verbo deponis
z suspesiois iudicium Nec obstat sedicat q z to etia sube ppe
qr pt ad statue sive mandac ab vniu fidelibz obsuandu
Etiam cu no sor pt prope ppe quid agat s ipm pvac a
suspende ab acto q voc ppatg e qpetit Hc at i etia
ppa exerc no pt z c pt suspende ppam z ipo manete ppa
ab vli administrationi ette Ita exra poss a interdice eade
administracoi i eta pte ut q i vna pvicia exerceat z no i a
a p cto tpe de quo ette videt Cu cu pt i toto pt i pte
sicut qui i maiig z i min q tu illi maior subicit s cu ullus
synodice instituter s imediate a xo ppa heat ptate quy tn ad
usu z exercitiu subicit iudicio ette sit vel e divine Sic cu
ptas epo e immediate a xo z dat i electo a qfirmacoe suaz
electo ut i qsecracoi z tn manitu e subicit iudicio ppe qo ad
execucoi pz z de ptate coferendi z absolvendi i fo qsce
que e imediate a xo i ombz pbris z tn qo ad exercit subicit
ppe iudicio In nalibz z z moralibz de aia voli q e a do imediate
z tn quo ad exerci suaz opom nulls ptatibz rat sbicit
Contu ad 3m dca cuiguit & dubi Deiu naze q i ppa e pleitdo
ptats silr z i eta ergo dubiu anti ptas i eisd sit va ut ploes
2o posito q va sit quo pt integz to z insolido existe s q ve vnq

z cessare

Q sit ma
Iubitarde

duas ee ptates

vnicus

In eccia superioritas et papa inferioritas amovetur. Secundo de modo conveni-
endi in utroque. Circa primum ad primum duas esse potestates arguendum videtur diversi-
tas subiectorum. Alia enim sic est in uno quod non potest in pluribus esse alia
eius, etenim unicus papa non plures esse possunt. Eccia vero non unicus sed
unus est plurium in simul collectorum. Et sic dicit Ar[istoteles] iij ethicorum et li. politicorum
species diversas potestas regiminis in policia regum et aristocratie
quia illa in uno, hec in pluribus est, et hanc pluralitatem videtur facere considerando
diversarum spectum que huic potestati putatur in eccia et papa conveniunt
quia in eccia permanet continue et inobliquabiliter, in papa non. Ideo sic esse videtur.
Item diversa extensionis quia ad aliud se extendit in eccia quod non in papa
hec tamen non obstante dicitur una esse ex predemptione ubi loquitur quod in permissio-
ne eius concessione legitur: Dominum est omni primo: Quodcumque ligaveris etc.
et post: Quecumque alligaveritis etc. Item quia in utroque dicitur summa sive supre-
ma non superhabundantia dicitur unius soli congruit. Et quamvis si plures essent oportet
dici quod se haberent in primo diverse ut generis disparate ad eosdem vocibus que
non applicativa vocatur competere potest. Et cum diversitas subiectorum
inducit diversam actionem multo contra sequens dubium. Circa modo hoc

ad 2m dubium

una potestas indivisa potest esse in eccia et papa. Dicitur primo quod non est diversitas
subiectorum. Cum papa sit et unus de eccia et non possunt duo diversa
subiecta in quibus hec potestas tamquam in diversis esse dicatur. Sed quod est una modo in
papa et ceteris fidelibus ut collectis in unum. Si non ponatur in casu quod
eccia tota esset in unum collecta ut papa vellet se congregare oportet aliud
dici. Sed nunc dicitur in eo casu quo papa est unum cum eccia, cum sic eccia
est una ut dividi potest. Ita hec summa potestas illi competens non potest esse plures
cum in unico subiecto non sunt plura accidentia eiusdem vocis. Potestas autem liga-
ndi et solvendi de qua nunc agitur eiusdem vocis est in utroque. Ad hanc et
difficultatem amovendam faciet considerando virtutem super quibus et temporibus
in quo eccia congregatur et tamen vel que in maximis super quibus congregatur
eccia iudicium eius super papam eminet. Sed cum eccia congregata
medium super hiis ad que congregatur. Sed si videtur expedire ad alia pro-
cedere que prius congregata non sunt potest intendere videtur quod premissa considerata
non sit sufficiens. Restat autem dicendum tertio si una est magis quo potest intelligi

tertium dubium

quod eccia superior papa non inferior dicatur. Dicitur quod tamen est pro diversum
participandi sive habendi modum. Eccia namque ut premissum est sic habet

modo et ptas in eccia et quo in papa

istam potestatem quia in ea continue permanet et inobliquabiliter. Et annexa est
illi omnis notitia certe veritatis est que in eam concurrunt quamvis in papa non sit
non est. Sicut quod dicitur quod unum et idem est liberum arbitrium in viatoribus et
beatis quo ad coactionis immunitatem sive excellentiam dignitatem
non est magis in uno quam in alio sed magis comparatur ad id ad quod ordinatur
scilicet ad servandum rectitudinem. Est enim sed eius potestas servandi virtutem
sed ad servandum rectitudinem. Est enim sed eius potestas servandi virtutem
propter se quia hanc virtutem in beatis liberum arbitrium ex quo est confirmatum per
gratiam servat semper et inobliquabiliter ita quod non potest errare. In viato-
ribus non cum deficiat gratia confirmationis non semper hanc virtutem servat
sed ab ea frequenter deficit. Ideo maior quem doctrina doctorum
potestas liberi arbitrii in beatis, quam in viatoribus dicitur. Item cum Iohannes Baptista

nunc in gloria superior sit multis angelis tamen de eo cum in via esset Christus
dixit tamen minor est in regno celorum maior est illo et si in uno eorum quod
homines si primo non habuit gratiam confirmationis et post consecutus dicunt
quidam libri tamen post gratiam confirmationis est se ipso magis potuit aliis
illo considerare. Sic suo modo loquendo quod ecclesia a Christo sit fundata
super firmam petram quod et si alii fluctuent temptationibus et adversitatibus
nunquam tamen cadere potest sive errare a vera fide ideo potestas habet potius eo
quod fidelis in ipsa ecclesia habere gratiam confirmationis quia Christus promisit quod
mitteret paraclitum qui maneret cum fidelibus in eternum quod quoad premissum
ut non deficiat fides ecclesie et quod ipse est cum fidelibus in omnibus diebus
usque ad consummationem seculi. Et quamvis inflexibilitas ad errorem
non sic summus pontifex competit de quorum pluribus legitur papas a fide
errasse, hinc minus in ecclesia superior in ipsa non huiusmodi potestas misericordie
Et sicut maiores tenentur credere revelationibus angelorum quia
sciunt eos non posse errare. Unde zacharias pater iohannis baptiste
qui non statim angelo credidit in pena perdidit loquelam propter hoc
luc. i. Ita omnes fideles tenentur obedire et stare iudicio ecclesie et eius
determinationi tamquam iudicio illius quam sciunt non posse errare. Nec
debent disceptare de ea quo possit esse verum quia cum hoc quesivit
zacharias ab angelo id fieret est mutus. Sic enim ab ecclesia discunt
angeli ergo doctrine veniunt acquiescunt sed auctoritate apostoli ephe.
iii. Quanto magis omnes homines tenentur suo stare dispositioni eius
sunt ignari et prelati fideles non multo amplius ad id tenentur quia
veneranda quam dicunt sue matris et pro omnibus summus pontifex quanto
filiis aliis maiori dignitate in domo sue matris se cognoscit
fulgere, et tanto amplius honorare. Nec enim accepit dignitatem propter quam
sui electionem ecclesia reputatur stat et catholica ac veraci
iudicio hec ab ipsa auferatur ipso privato in propriam ita ut ea eo
sistere veraci ipse ecclesia mediante putetur. Et porro fideles tenentur
disponi propter quam acquiescere determinationi ecclesie quod contingeret si iudicium
ipse deberet preferri iudicio ecclesie. Nec hac enim dignitate quod ipsa non possit
errare a Christo habet, et quam diu fuit se retinebit nec hac contradicere
ipsa ecclesia constituit in eum transfert sed apud se retinet. Unde docet hoc
dotem quam a Christo recepit primatum et dignitatem super omnes homines obtinet
nec unquam sed apostolum subarravit Christo sponso et capiti suo et propterea hoc
ipsa subiecit iudicium suum quam id ex parte sui sponse ad revelationem
suscepit quia id veniunt dummodo constat quod ex parte sui capitis est
et quantitatem non intrat primo mediatur hoc et in gratia vos capiat
mentem in obsequium sui sponsi et firmiter credit. Sic omnes fideles
tenentur stare determinationi ecclesie cuius tanta est auctoritas sicut Augustinus
quod dicit se evangelio non credere nisi eum auctoritas ecclesie commovisset. Sicut
etiam credimus revelationibus angelorum omnes venientes et auctoritate ipsorum quod
credimus ut latere fallere nolle nec posse inquantum ea que occulta ubi
non videmus non potest credi nisi ex auctoritate dicentis. Nisi ei ecclesia hodie asseveret a
scripturas et evangelium

ecclesia auctoritas
... a Christo

que de articulis fidei scripta sunt vera esse quis crederet quod christus de virgine natus est
et pro peccatoribus mortuus ac resurrexit et in celum ascendit. Non autem sic
credere si solus papa id solus assereret quia scimus eum posse errare et deficere.
Itaque tunc ecclesia in hiis que fidei et morum sunt non possit errare propter as-
sistentiam christi in ea, eo qui non permittit, papa non habet non habet ergo ... in ista
et si una sit potestas in utroque tamen ecclesia superior papa inferior dicitur. Ita sicut
non diceretur quod si papa duos iudices constitueret in equali potestate si alter
eorum circumspectior et prudentia preeminens esset quod in gratia confirmatus ita
ut iudicium suum esset inobliquabile et errare non posset tunc iuste eius
diceretur in potestate inferior. Etiam si in utroque eadem esset potestas ac iudicii
et si constaret habere quod esset in gratia confirmatus ne posset errare si nollet iudicium
suum illius submittere iuste reprehensibilis esset. Constat autem per se quod ecclesia non
erret. Non autem habet christus suam assistentiam promisit. Hec enim est primum et
unicum principium irresolubile ad quod omnia que sunt fidei et religionis
christiane resolvuntur et per quod probatur scilicet quod ecclesia in hiis que sunt fidei et salutis sive
debitum non errat. Credimus namque ... articulis fidei ecclesiam sanctam et
catholicam esse. Si autem erraret iam sancta non esset. Unum scilicet quod tunc ex
dono gratie sit confirmata in iudicio ... et si et eadem sit potestas in ea
ac summo pontifice sive prevalida superior dici potest. De quarto dubio videlicet
de modo consistendi hanc potestatem in ecclesia et papa varie hactenus iudicatur fuit
iste consideratis scilicet quod hec potestas in ecclesia dicitur consistere formaliter sive fun-
damentaliter et radicaliter, ministerialiter autem in summo pontifice eo quod ipse
tamquam summus minister ecclesie habet exercere omnes actus ad regimen ecclesie
pertinentes. Hoc enim ministerium huiusmodi videtur competere dignitati et excellentie
ecclesie que sponsa et regina debet appellari. Erat itaque inconveniens sic di-
centium quod licet in ecclesia omnis potestas consisteret ipsa tamen ecclesia numquam posset
explere in actum huius potestatis nisi per manum summi pontificis. Sed quia frustra
inesset ecclesie potestas cuius actus numquam ei posset competere ipsius et iudicium
delusorium esset. Et quia ab origine nascentis ecclesie reperitur appellatione
actionum et attributum ... Nam dicitur quod ecclesia anathematizat disponit
decernit declarat mandat et eius actibus multis. Primo dicitur quod sicut per esse
ministerialiter intelligitur quod ea que iudicat deliberat et determinat agenda est
ipsamet disponat precipiat et ordinet ac exequatur. Sic et in
ipsa ecclesia hec potestas ministerialiter dicitur esse. Hoc enim ministerium videlicet declarare proponere
et disponere quid ab universis fidelibus tenendum et agendum sit non in
dignitate magis aut in preeminentia sunt. Itaque in ecclesia hec potestas est radi-
caliter sive fundamentaliter quia ei inseparabiliter adest. Est quia fundamentum et
origo actionum et petitionum quia in fide ecclesie et virtute omnes ecclesie potestates
exercent suas actiones. Est et in ecclesia hec potestas formaliter quia hec potestas
ipsius robur et decor est per eam quia ut predictum est in omnibus aliis communitatibus
sive politiis distinguitur. Est tamen hec potestas in papa ministerialiter sive
executive quia tamen non videt optimum exercere et per se et aliis potest committere
sed tamen papa sit eius membrum nobilissimum et primum quam plures et sic multum con-
formare exerceret hanc potestatem per ... Ita tamen quod in sua potestate non est et potest
et per se exercere aliis committere. Est enim libera nec cuiquam nisi suo sponso in ...

ad quem dubium / quomodo papa / in ecclesia

capiti subita

capiti subita. Et quidem indignum est ut sponsa domini ministro subdita sit
quantumcumque sit ille primus et excellentior inter ministros domini. Intelligendum est
tamen quod cum potestas huiusmodi que est in ecclesia sit discernendi scientia et iudicandi potestas
et ad discretionis iudicium requiratur deliberatio sive consideratio previa
Oportet enim mature deliberari ea de quibus debet esse iudicium. Quod si deliberatio
non commode immo nec fieri potest si per certam integram multitudinem fidelium
putet in diversis partibus mundi dispersa. Unde istud intelligendum cum post dis-
persionem apostolorum a iudea ad predicandum gentibus numquam tota multitudo
fidelium fuit in unum congregata. Sic numquam dicentibus quod ad ecclesiam
dispositive vel disponente possit. Licet de huiusmodi que sunt iudicio esse
vel propinque potius sit standum. oportet multum dubitandum numquam nec
tamen quod tota ecclesia simul congregata ad principiat nisi forte in futurum
contingeret. Ut ergo quod habeat locum maxime de ecclesia que est congregata legitime
in generali concilio quod ipsam uniuersaliter representat et in quo ipsa ecclesia
virtualiter in potestate uniuersali consistit. Et iuxta hoc dicunt consistere tamen in generali
libus conciliis interfuit ad iudicandum debebat per se vel per suos procuratores
maiores prelati principes et sapientes ac de omnibus statibus ecclesie
viri electi et excellentiores vocati legitime ut debeant providere super
necessitatibus vniuersalis ecclesie et alii qui sint vocati non veniunt reputantur contu-
maces. Unde recte potest dici quod potestas disponendi de rebus ecclesie
existit in concilio generali quod ipsam representat. Sic civitas et
potestas ipsius dicitur consistere in rectoribus et magistris civium ita ut quod maiores
de civitate disponunt civitas facere dicatur. Et in primo famoso con-
cilio generali videlicet niceno in editione simboli stati subiungitur. Eos
autem qui dicunt etc. prout supra allegatum. Constat autem quod ibi non actu
erat congregata ecclesia vniuersalis sed generale concilium et tamen sub nomine ecclesie
sententia profertur. Sic et habetur in actibus apostolorum quod congregatio maiorum
ecclesia nominatur. Huiusmodi ergo potestas que dicitur esse unita in ecclesia sive in concilio
et in papa dicitur considerari tripliciter in re vel sive habitualiter ad actum. Est enim
in ecclesia ut in dispositione remota ab actu. Non enim potest exire in
actum nisi primo congregata in unum ac precedat deliberatio. prout autem est in
concilio est in dispositione proxima et propinqua. Iam enim ecclesia congregata est
et potest deliberare. prout vero est in papa consideratur in dispositione ad actum
quasi immediata et propinquissima. tanto videlicet propinquius quanto papa in semet
ipso facilius ac levius considerare ac deliberare potest et discernere quod
agendum. quam si deberet multorum deliberationes habere prout fit in generali
concilio ubi quandoque est magna multitudo sapientum et aliorum. Et quia quandoque
sunt inter eos varie affectiones ac opiniones diverse in eandem sententiam non
sunt facile reducibiles. Unde si sit in dispositione propinqua ad actum non tamen
eque propinqua sicut in papa. Et hoc et possibile ad intentum parum considerari
Si enim potestas ecclesie complectitur discernendi scientiam ad quod requiritur matura
deliberatio cum in concilio sit habeatur ex multorum discussione sapientum
In papa solo non sic requiritur. dicitur et maxime propter quod circa articulos est sententia

que a concilio procedit quando que a papa solum cum integrum sit iudicium
que plurimorum sensibus confirmatur ex auctoritate sacre scripture. Multitudo
sapientum sanitas est orbis terrarum. Et quod notandum attendendum est
quod in concilio non tamen assistens Christus et presidens spiritus sanctus quod tamen sic non reperitur
de sua summi iudicio pape. Verum pro clariori evidencia huiusmodi est
intelligendum quod ecclesia consideratur dupliciter vz ut est corpus Christi misticum et ut
ecclesia consideratur 2r quoddam corpus politicum. Primo consideratur prout a Christo regitur donis
et carismatibus graciarum. Et sic quod corpus unum vivens spiritualiter vita spirituali
fide et caritate, quod quidem Christus eam ut sponsam suam respicit et gubernat
nec permittit eam maculari et a se separari quia eius spiritualis assistit
Christus capud ecclesie defendens ipsam ne peccat et isto modo ipse caput ecclesie est solus Christus
iuxta doctrinam apostoli in epistola ad ephe. Alio modo consideratur ecclesia ut corpus
politicum sic quod est quedam alia civitas vel societas politica que et
absque influxu graciarum et carismatum ac spiritualis Christi assistencia quemadmodum est
ex naturali iudicio potest debite regi humana vel lege divina sicut quod et
infideles multum habent de lege dei et se conformant illi et ex consu-
naturali habet regi per unum quem notat caput sicut rex et princeps est
caput regni vel principatus. Et isto modo dicunt aliquis quod pape competit
esse caput vz prout est corpus politicum, prout non est corpus misticum non papa
papa est capud ecclesie et simpliciter caput sed potest dici vicarius et minister capitis. Constat enim
quod non conveniunt ei condiciones capitis vz quod influit in ecclesiam spiritus et
motum graciarum et donorum spiritualium ut efficiens vel in motione sine
excellentis prout Christo sibi competit. Sed non dicitur quod eius competit influere
saltem in administratione sacramentorum vel doctrina predicationis ubi dicimus
constat per alios quosque et sepe duo sunt sicut habundancius in ecclesia docet per
quos vocem huiusmodi influencie non eius competere. Verum autem ecclesia considerata
prout congregata in concilio generali pocius se habet sicut corpus misticum quam
ut corpus politicum patet manifeste ex sepe dicta auctoritate. Ubi sunt duo vel
tres congregati in nomine meo ibi ego sum in medio eorum. Unde patet manifeste
quod spiritualis in concilio Christus assistit non autem assistit ecclesie in medio stans et
nisi operando. Patet cum ipse tamen per singularitatem dixit quod esset in medio
eorum intus quod est in medio adiuvans et defendens influens sua gracia
et dirigens in agendis, approbando et confirmando sententiam et iudicium
quod ab ecclesia sit licite congregata procedit. Item ex eo quod dicitur Actorum xv.
non semper ecclesia congregata Visum est spiritui sancto et nobis. Ubi apparet quod spiritus sanctus sunt operatus et
indicat cum hiis qui sunt in concilio. Constat autem quod hic respiciunt ipsam
ecclesiam ut est corpus misticum et ex hoc sequitur quod papa non est dominus quod capud
concilii sit aliquis quam Christus. Valde extensive et cum modificatione vz
caput ministeriale et forte hoc non generaliter convenit quia cum puerile agere s[ed]
Christus in conciliis presens et inmediate operatur non videtur quod in hoc sit facienda mentio
de ministro. Non sic autem est cum ecclesia non est in unum congregata. Natura Christus
ecclesia non congregata [?] regit ecclesiam mediante summo pontifice ita ut iudicia et ordinationes
de regimine ecclesie ab hoc uno vz summo pontifice procedant in inferiores.

In conciliis autem non sit ab uno particulari iudicio procedit sed ab omnibus simul ac regitur et disponitur operatione dicitur esse immediate a spiritu sancto. Unde quando ecclesia non est congregata summa potestas dicitur esse a deo sed mediante papa velut ministro. In conciliis autem non est aliquod medium inter ipsam ecclesiam et spiritum sanctum quod patet ex eo quod papa in concilio nullo habet excedere iurisdictionem super ipsum concilium. Alias concilium non esset in libertate que tamen necessaria est in conciliis ad habendam debitam deliberationem. Hinc est ergo quod in concilio cum spiritus sanctus sit immediatus rector, non quod papa ibi non se habeat ut minister, tunc non competit ei esse caput concilii prout tunc ecclesia consideratur ut corpus misticum quia spiritus sanctus est immediatus rector. Nec ut est corpus politicum quia in conciliis potius se habet ut corpus misticum. Ergo in concilio ut sic ei non competit esse caput. Hic modus loquendi videtur conveniens sacre scripture. Prius enim quam populus Israel peteret sibi regem regebatur per iudices qui specialiter ad regendum eum populum dabantur a deo. Quando maiores natu Israel venerunt ad Samuelem iudicem a deo datum dicentes constitue nobis regem ut iudicet nos sicut universe habent nationes, ait deus ad Samuelem qui super hoc interrogaverat: Non te abiecerunt sed me ne regnem super eos. Ecce quomodo deus regit per se ipsum, sed si homines volunt regi per unum caput ad modum nationum deus reputat se abiectum. Et ideo Christus pro speciali dono dixit quod esset in medio congregatorum in nomine suo, que auctoritas maiorem locum habet in concilio generali. Ergo velle recipere aliud sive alios rectores aut presidentes qui sunt ut reges ferventer (?) dominantes et corporalem potestatem habentes videntur ne regnet super eos abicere Christum qui se promisit in medio eorum. Hinc Moyses cum deus ei dixisset quod mitteret angelum qui introduceret populum in terram promissionis non contentus supplicavit et concessum est ei quod deus per se educeret eos et precederet. Secundum vero (?) et auctoritates sanctorum doctorum et conciliorum decreta sic sepe volunt papa non distinguendo et inter posse videtur quod papa esse caput concilii consideratur dupliciter vel in actu primo vel secundo, habet enim in habitu vel in exercitio. Constat enim quod quando papa dormit est caput ecclesie sed tunc non exercet actus capitis. Sic papa cum est in concilio realiter sed non exercet (?) sit caput ecclesie ut prius competebat quando ecclesia non erat congregata, sed quia tunc videtur sine spiritus sanctus in concilio presidere et immediate ecclesiam regit ac exercet actus competentes capiti, hinc pro tunc saltem quo ad causas (?) super quibus concilium intendit papa non eo modo se habebit ut caput sicut prius, sed videntur cessare actus capitis substituti sicut delegati in presentia delegantis ipso iudicante. Potest et assignari alia consideratio quemadmodum dicimus cum quis est iudex constitutus ad universitatem causarum ac vero alicuius populi cum plena et libera facultate, recte tunc competit semper esse caput illius populi. Postquam tamen dati sunt ei consocii in eadem potestate quo ad unam vel plures causas, sic tamen quod ipse semper maneat primus et preeminens inter omnes consocios, sed non perdit aliquid de potestate quam prius habet, tunc expedit (?) ad communitatem (?) hoc habet ut cum actu iudicium ab eo solo modo procedet in duabus causis

quo modo Christus caput ecclesie sancte (?)

hic probat primo (?)

quomodo intelligitur quod papa sit caput concilii (?)

sup quius adiuncti sc(ilicet) q(uonia)m i(n) omnib(us) alijs Iam tu(m) oz q(uod) iudiciu(m) i(n) hijs
maneat firmu(m) ut sit de qui(bus) adiutoris c(on)ssilii tunc i(n) iu(m) n(on) ut ipso
competere b(ene) vom capit(is) salte(m) quo ad h(oc) q(uod) ab ipso sorum ut primo n(on)
procedit iudiciu(m) n(ec) tu(m) ex h(oc) p(er)dit ad absolutu(m) de sua p(otest)ate q(uia) finito
negotio sup(er) q(uo) recepit adiuctores nulla de nouo b(ene) f(ac)ta c(on)gressio(n)e
maneat ut primo cu(m) sua ordda p(otest)ate ¶ Sic i(n)t(er) de p(a)pa t(em)p(o)re c(on)cilij
¶ Cu(m) eni(m) vocato ad c(on)ciliu(m) p(a)pe fiat ut p(er) p(re)fi(n)ctis ard(u)is esse ne-
gocijs ad q(ue) p(a)pa n(on) p(otes)t seu n(on) intendit ad negligit i(n) eo auxiliu(m)
conuocat ep(iscop)i (et) alij qui p(otes)t nominari q(ui) ip(s)ius p(a)pe coadiutores
ita ut o(mn)es simul p(er)ficiat q(uod) ip(s)e sol(us) p(er)ficeat tu(n)c i(n)t(er) q(uod) cu(m) ip(s)e eos
vocauit ut coadiutores v(e)l alt(er) i(n) ca(usa) licito ip(s)o (et) renitente
c(on)venerint. oz i(n)t(er)g(ro) ip(s)os i(n) ea re ac iudicio h(abe)re p(otest)ate(m) sic cu(m) eo
(et) actores debe(n)t e(ss)e q(ui)b(us). N(ec) d(ebe)z indignu(m) putari q(uod) sint coadiu-
tores ip(s)ius p(a)pe q(ui)a s(ecundu)m ap(osto)l(u)m j. Cor(inthios) iij(o). etia(m) dei coadiutores nomi-
natores ip(s)ius p(a)pe q(ui)a s(ecundu)m ap(osto)l(u)m
Item e(st) alia c(on)sideratio i(n)x(ta) s(ente)ntia(m) doctor(um). p(re)lati siue ep(iscop)i h(abe)nt p(er) ele-
ctio(n)em siue c(on)firmatio(n)em ad c(on)secratio(n)em i(m)mediate p(otest)ate(m) a (Christ)o sup(er) corp(us)
(Christi) v(er)u(m) (et) misticu(m). ¶ Competit n(am)q(ue) eis i(d est) Quecu(m)q(ue) ligau(er)itis sup(er)
t(er)ra(m) (et)c(etera) Et quorumq(ue) remiseritis pecca(ta) at eu(n)tes docete o(mn)es
gentes (et)c(etera) ¶ Cu(m) eni(m) ut ex pontificali p(atet) h(ec) p(otest)ates i(n) c(on)sideratio(n)e
dant(ur) v(e)l huius v(e)l illius p(a)p(a)li s(ed) g(e)n(er)alit(er) tu(m) quo ad ex(er)ciciu(m) huius
p(otest)atis recip(iun)t a p(a)pa p(ro)p(ri)u(m) determinatu(m) i(n) quo n(on) i(n) alio de q(uo)
tunc ex(er)cere debeat p(otest)ate(m). n(ec) p(er) p(a)p(am) h(uius)modi determinata c(on)cessio(n)e(m) p(otes)t
auferri ab eis p(otest)as q(uam) ip(s)is p(ri)mo absolute c(om)petebat ad v(er)um
auferr(i) ab eis p(otest)as q(ui) ip(s)is p(ri)mo absolute c(om)petebat ad v(er)um
Act. 20. Attendite vob(is) (et) vniu(er)so g(re)gi
ecc(les)iam i(n)x(ta) au(ct)o(rita)te(m) ap(osto)li Act. 20. Attendite vob(is) (et) vniu(er)so g(re)gi
ecc(les)iam vestram ecc(les)iam dei qua(m) acquisiuit
i(n) quo vos sp(iritu)s s(anctu)s posuit ep(iscop)os rege(re) ecc(les)iam dei qua(m) acquisiuit
sanguine suo. ¶ Cu(m) at c(on)gregat(ur) i(n) c(on)cilio i(d est) p(otest)as que p(ri)mo eis
c(om)petebat i(n) h(ab)itu v(e)l intende(re) ad regi(men) vniu(er)se c(on)g(re)g(ati)o(nis) effic(itur) i(n)
actu. v(e)l p(ri)mo c(on)cedebat(ur) vocati quo ad suos determinatos p(o)p(ul)os
actu v(e)l p(ri)mo c(on)cedebat(ur) vocati. ¶ Cu(m) aut(em) sc(ilicet) i(n) c(on)cilio ut simul attendat ad re-
gi(men) vniu(er)s(e) c(on)g(re)g(ati)o(nis) q(uod) sint vocati i(n) plenitudi(n)e p(otest)atis n(on) singul(ar)it(er)
singuli s(ed) v(e)l o(mn)es ¶ Ex h(oc) app(ar)et q(uod) c(on)gregato c(on)cilio n(on) d(icitu)r p(a)pe e(ss)e
caput quo ad om(n)e regim(en). sicut (et) p(ri)o. R(ati)o e(st) eni(m) h(abe)re socios i(n)
plenitudi(n)e sue p(otest)atis quos p(ri)o h(ab)ebat i(n) p(ar)te soli(citudin)is p(ro)pt(er) notu(m) est
q(uod) q(uan)do acc(i)o p(ro)cedit ab aliq(ua) multitudi(n)e supposita illius multitudi(n)is
sc(ilicet) p(ar)ticipantia p(ar)ticipes ip(s)ius actio(n)is p(atet) de suppositis trahentib(us)
nauem. si eni(m) i(n) i(st)a multitudi(n)e vnus sol(us) p(osse)t efficere illa(m) actio(n)em
ia(m) n(on) multitudi(n)is s(ed) sor(um) vnius acc(i)o dicere(tur). ¶ Cu(m) ergo iudiciu(m) dicat(ur)
a c(on)cilio ut a multitudi(n)e ag(en)te (et) c(on)sent(ien)te p(ro)cede(re) oz inte(r) g(ra)
so(rum) a p(a)pa s(ed) (et) ab alijs p(ro)cede(re). h(oc) at n(on) c(om)peteret n(isi) i(n) ip(s)is supposit(is)
i(n)t(er)fuisse i(n) virt(ute) sue p(otest)atis eo i(n)ch(o)ate acc(i)o ab ip(s)is p(ro)cedit
v(e)l sc(ilicet) q(uod) p(otest)as diffiniendi i(n) c(on)cilijs quo ad regi(men) vniu(er)se ecc(les)ie
n(on) so(rum) e(st) i(n) p(a)pa s(ed) (et) i(n) alijs qui d(ice)nt c(on)curre(n)d(o) siue c(on)curru(n)t ad
actio(n)em q(uod) tu(m) p(ri)o eis n(on) c(om)petebat s(ed) erat so(rum) coadiutores
i(n) p(ar)te solicitudi(n)is q(ua)o ad determinatas porc(i)o(n)es p(ro)p(ri)as. ¶ Ex h(oc) eni(m) i(n)t(er) seq(uitur).

quod si et papa sit ex multorum assercione sit fons et origo saltem quo ad exercitium
omnium potestatum et iurisdictionum que sunt in ecclesia ita ut nullus administrare
sive regere possit in multitudine ecclesiastica et iurisdictione nisi ab ipso
exequendi mediate vel immediate potestatem assumat et ipse solus habet tantam
ac et maiorem ad hanc potestatem quam in omnibus quia potest immediate ministrare per se
et regere quecumque propriis inferioribus prelatis ab eo commissum potest et ex
tamen eius immediate potestate quod non esse videtur quoniam ad potestatem per quam
sunt vocati in partem sollicitudinis. Sed quantum ad illa que eis in generali concilio com-
petit in plenitudine potestatis ad regimen universe ecclesie non sit verum sed
habent immediate a Christo nedum quoniam ad habitum quia hoc eis competebat
antequam essent in concilio cum ut supra dictum est omnes episcopi habeant a Christo
immediate potestatem sed et quo ad exercitium in habitudine ad regimen universi
populi christiani. Et hic [illegible] et [illegible] decreti Constanciensis de auctoritate
conciliorum ubi dicitur quod concilium recepit immediate potestatem a Christo. Et hoc est eo
quod cum papa omnibus prelatis singillatim possit mediate dare potestatem
vel prelatorum eius commissorum et cum sunt in concilio non tamen illam potestatem
sive exercitium que eis in concilio competit quia habent non
ab ipso sed immediate habent a Christo nisi forte per accidens si quis aliquem ex-
communicando vel alias iudicando per tempore concilii precedens [illegible] sicut
posset superior quilibet eo enim ipso quo concilium congregatum est
potestas que in ipsis prelatis habitualiter competebat ad regimen christiani populi
generalis exit in actum. Nunc enim in concilio ipsi habent diffinire et iudi-
care prout a papa potestatem acceperunt ad speciales populos quia sicut
sunt ex [illegible] iurisdictionem sed prout a Christo potestatem generalem
acceperunt. Equidem iam habent materiam patet quod eandem potestatem
exerceant super populum christianum qui commissus est iudicio et regimini concilii generalis.
Ex hiis possumus considerari quomodo papa in generali concilio competit diffi-
nitivas voces habere utrum ex hoc quod alias habent proprium speciale sive
commissum regimen vel ex alia racione. Verum quia de hoc non agitur expetitur
legentis iudicium. Ex hiis et possumus cognoscere quomodo intelligenda sit
oblacio ex parte concilii facta pape videlicet quod si fuerit iuncta per concilium
erit papa caput concilii. Non enim intellexisse concilium credendum est quod sic
papa esset caput concilii ut in eo solum esset potestas sive auctoritas dif-
finiendi ita quod ipse solus si presens esset aut tecum absens sui presidentes
habent diffinire et concilium dumtaxat consulere. Constat enim esse contra
concilii. Nam cum monet papam consilium debebat habere fuisse a principio
legitimum concilium et esse et tamen non interfuerat [illegible] potestas pape quia ipse venerabi-
lem presidenciam et facultatem ab eo congressam [illegible] intelligebat auctoritatem
diffiniendi in concilio non dependere solum ex concessione pape aut
existencia solum in presidentibus suis alias enim iniuste egisset monendo
papam consilium quod verum non erat. Attento et quod dicitur in decreto prime sessionis
ubi manifeste patet quod non est de necessitate celebracionis generalis concilii quod
papa presideat per se aut suos presidentes. Ibi namque statuitur quod singulis annis die
inchoacionis concilii papa per se aut legatos suos non interfuerit ita die
celebratam missa de spiritu sancto pro hiis qui ibi interfuerint ab eo die stabi-

litum

Quomodo intelligitur quod episcopi habent iurisdictionem a papa [illegible]

z inchoatu ee conliu efficacit censea, z si p iiij^or meses ppa dis-
tulit p se al suos legatos int ee q eo ipo sit suspensus ab omni
administracoe ppatus. No possit at dici gciliu si ptas gcilij dif-
finiendi eet sorum a ppa, Ite cu i omib decret p gciliu usq i
id tpe actis euidetissime gstet de peminencia sua z supiorit
vespcu ppe p illa uba volunt intelligi q supiorit ipam qua co
ciens demonstrant ut ei gpete pdcc eo ipo q ppa ei adheret. pcipue
cu ipa adhesio ad cofirmada hanc supiorit eet validi-
arguit. quinymo put i visioe gcilij q inapt gparuit hactenus
gtinet ptes gcilij eligebat amplius qm hc pestiferu
imbug de supiorit ppe re gcilij suo tpe cite paten mfri
Ex quib maniste pz q oz intre pdca uba a ao sshu forte inp
pmissa supius, Ex hc int vndi posse ad arguu q satis appet
insufe. Cu em uirtus pnita sit fortior seipa diuisa qz tuc
ptes intesiores hnt opdnes Si ppa cu ecca eat no ggta
exercebat opones ei ut ppe copetetes a fortori hc ei i gcilio
copetit. cu eccia sit ibi pnita z p quas ptes erut intesiq age
vn ppe cu sit ps pncipalior no diminuit. s tuc sua acto eit
intensior, pz visio. quare hc ei no tuc gpetit ut pmo z cessaret
acto instri, Et z attendi q ee caput ecce sine gcilij gpetit
sic ppe q no alto etem copetit ei qz pnus i eccia dei, s at
pnitas sola e implusificat ita ut no possit alti gmitari aut
delegari. xpc namq petro z successorib suis no at substitutis ut
delegatis hanc dignitate dr cocessisse, vn posito q competet
ee caput cocilij no ex hc se q sui psidetes qz h pncipalitas
peminetie int ee indelegabil, Ex pmiss int deductu q
sup ponebat vz q dei psidetes no st admittedi i concilio
h fortis i pdcis locis cotenta repugnat naq dignitati ecce q
iudiciu ppe pferat eidem potius qz ppe qm ei copetat statue z or-
dinare q gpetit ad sui gsuacom z regim, Et qz cu e ggata
e imete iuncta suo uo capiti z p quas ppa e qui tm mediu
instrum ptut ei etiam put i concilio cogregata no ht exerciciu
iurisdicom coactiue que qm eccia e put no e actu coggata
sup singulos ei copetit. A fortori int no ht ee mem legatis
a ppa gstitutis, Vn aut queniet ppe i gcilio pmoue sollicitare
z diffe s no p condute z obsistere gcilio ipe solus possit ac de-
beat statuere z diffinire ac declarare iudicialit sententiale
ht at dr auct supiorit, Caput em dr tripl. s. inciu z ab
loco dr caput maris, z i pbo. In capite libri scriptu e de me i-
inicio, Alio p quada dignitate sine honor prerogatiua absq tn
auct sine supiorit, vn ysa Longinus z hora ipe e cap
Ite p quada auct i dirigendo pmouendo id gcilio horum e z dr
de saul. q re pdcorum ppe no gpetit i gcilio horum aut pncipale
roe cuius supioritas pbare dcm fuit q e gciliorum auctas q usq
fuit

p ptas ppe
z i delegabilis

rno adissros

cap dr expliat

concilia i princ° quo celebrari ceperunt. premissa aut diffinitione generalis
concilij que querit tr dr esse concilium generale e presuppo° q̄ sicut
actus personarum concilij quantu ad ea que generaliter fiunt sic quecumque
Ita q̄ si no unus duo ad tres s; omnes simul agere dicuntur. Ita et auctas
vocem eius competit sic disponere e et ipsis quibus. Si enim i papa
solo ut eius legatis existeret diffiniendi et statuendi ptas decreta
conciliorum no dicerentur constare omni vel consensu cuiusque communium asserit.
glosa parva xvij. di. ffinust eum dicitur q̄ omni vel consensu constituta
sunt si i consentientibus nulla auctas statuendi esset. q2 nec dissensus
potuisset impedire. hoc at pz discurrenti gesta omnium q2 antiquorum
conciliorum i quibus reperitur sic dicitur. Sancta synodus ut sacrum generale
statuit aut diffinit declarat ut anathematizat. ut placuit
ad placet sancte sinodo. ad per similia verba. Item i subscriptione omnium episcoporum
qui interat reperitur sic dicitur. Ego. N. episcopus diffiniens subscripsi
ut iudicans ad statuens. Et idem verbum ponitur i subscriptione legatorum
summi pontificis qui interat nec plus attribuit hijs quam quibuscumque
alijs qui sinodum celebrant. Et hic reperitur sic fuisse i maiori
conciliis que dicuntur esse tante auctoritatis ut maior eorum Gregorius i alijs maiori.
que octo iurat papa i sua professione i principio sui pontificatus. et de hoc
q̄ quibus erat i concilijs auctas diffiniendi nedum reperitur per ysidorum.
q̄ quibus erat i concilijs ... Et q̄ amplius q2 et ponte papa reperitur. q̄
li°. conciliorum s; et i decretis. Et q̄ amp q2 et ponte papa reperitur. q̄
auctas diffiniendi competebat episcopis sinodum celebrantibus ut ipsi co
cilio. et papa ab eis diffiniendi postulabat. Item reperitur q̄ summi
pontifices acquiescebant decretis et declarationibus ac statutis per
sacra generalia concilia nec licebat eis i aliquo refragari s; potius se
illis conformare ut pz ex dicto decreto glosa q̄ et no illa vz dicta
generalia conciliorum destruit quisquis presumpsit absolvere quos li
gant. ad ligare quos absolvunt. Item idem Si ea destruere que
antecessores mei statuunt non constructor s; eversor esse iuste comprobarer
Item absit a me ut statuta maiorum cum sacerdotibus meis infringam
q2 mi iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo. Item leo. Contra ad
perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem nulla commutatione varientur. Item
gelasius papa. Confidimus q̄ nullus iam veraciter christianus ignoret uniuscuiusque synodi constitutum
q̄ universalis ecclesie approbat assensus nullam magis exequi sedem pre ceteris oportere
quam primam. Item urbanus papa. Sunt quidam dicentes romano pontifici semper
licuisse novas condere leges q̄ et nos non solum non negamus s; et valde
affirmamus. Sed sciendum summopere est q̄ inde novas leges condere potest
unde evangelici ac nequaquam dixerunt. Ubi non dubium ut eius apostoli et eos
sequentes sancti patres sententialiter ad diffinierunt ibi non novam legem
romanus pontifex dare s; potius quod predicatum est usque ad animam et sanguinem
confirmare debet. Item zozimus papa contra statuta patrum condere aliquid ut mutare pt
hoc quidem sedis potest auctas. Item leo papa. Ideo permittente domino pastores
hominum summi efficiunt quod patres nostri sine i sanctis canonibus sive i mundanis

pro decretis generalium
conciliorum
de [illegible]

leo
gelasius
urbanus
zozimus
leo

astruxit de legibus excedendum minime decrevimus, conciliorum quippe antiquorum sa-
luberrima instituta si quod ipsi divino statuerunt consilio in tantum non
servamus. Item probatur duo, videlicet quod actores eorum qui concilia celebrunt
sunt quinque. illius quod inest quibus auctoritas ac quod ordinatori concilii
propria acquiescere tenentur patet ex gestis maiorum conciliorum de quibus fit
Quattuor concilia apostolorum primum mentio in actibus apostolorum. In primo namque de electione Mathie habetur
quod licet petrus qui primus erat, verum dictum eius exprimens petrus in medio
sicut ceteris honorabilior prout spectat ad presidentem proposuit et con-
clusit sic faciendum. Attamen qui videntur nove auctoritatis et iurisdictionis
fuerunt omnibus communis. Nam dicitur de omnibus quod statuerunt duos et de-
derunt eis sortes. In secundo vero concilio de quo Actuum vi habetur clarius ubi
2m concilium dicitur quod convocantes xii multitudinem discipulorum dixerunt. Non est
equum etc. Et subiungitur: quos statuamus super hoc opus. Et infra quod
imposuerunt eis manus. Constat autem quod licet manifeste notatur in omnibus apostolis
esse quendam auctoritatem. Et in hiis specialiter advertendum est quod necdum statuere sed
et ad concilium convocare omnibus apostolis non soli petro attribuitur. et quod
non solum in causis que ad fidem divinam pertinent sed et que ad dispositionem
ministrorum et institutionum in ecclesiasticis officiis haec duo concilia leguntur proces-
sisse. In tertio autem concilio de quo Actuum xv satis clare patet. Cum
3m concilium enim Iacobus ultimus iudicavit non dixit quod petrus qui prius erat iudicavit
sed magister Symon narravit. Et ideo et non nomine petri sed apostolorum et
seniorum ministrorum. In iiiio et Actuum xxi quando paulo fuit iniunctum
4m concilium a congregatione seniorum ut deberet se conformare cerimoniis
legis mosaice dicto ibi notatur quibus quod subditur hoc quod faciat quod ei
dicimus. Quod autem petrus acquiesceret iunctus et ordinatus per concilium
apostolorum patet manifeste per Actuum viii ubi dicitur quod audientes apostoli quod
samaria recepisset verbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem.
et petrus absque alia discussione statim iniuncta complevit. Missio autem
de sua ratione fit auctoritate in mittente respectu missi. Unde de hoc quidam in
evangelio legitur quod filius mittit spiritum sanctum. Sancti et doctores concludunt quod
spiritus sanctus procedit ab eo. Et quia pater a nullo procedit sed est principium in
spiritum sanctum procedit ab eo. Et quia pater... hic est quod nunquam legitur missus. Cum ergo
eo auctoritas veri dominatorum patrum. Hic est quod nunquam legitur missus. Cum ergo
De reprehensione petri a paulo propria observare tenentur ordinata per concilium tamen ex utilitate et quibus
aliorum patet manifeste ad Galatas ii c. ubi apostolus testatur quod pro eo quod petrus
dabat occasionem ut alii fideles non observarent decretum firmum in
dicto tertio concilio paulus restitit ei in faciem reddens causam de
dicto tertio concilio. paulus reprehensibilis erat eo quod non ambularet
procedere resistens quia ipse petrus reprehensibilis erat eo quod non ambularet
ad veritatem evangelii. Ex qua auctoritate iniungitur quoddam singularissimum
primo notandum videlicet quod decretum ipsius concilii ab apostolo reputabatur
tante auctoritatis ut diceret contrarietas ipsius est veritas evangelii. Constat enim quod
non continebatur saltem expresse in evangelio id super quo paulus reprehendit
petrum sed continebatur in decreto. Et forte ex hoc verbo sumpsit gregorius
quod iiii maiora concilia sunt veneranda ut iiii maiora evangelia. quia paulus vocat decreti
decreti dispositionem veritatem evangelii. Secundo notandum quod ubi agitur de libertate religionis christiane

nullatenus pareret. Secundum est: primo statim debet resisti, patet ex principio dicti
capituli ubi dicit Paulus quod cum aliqui subintroducti fratres subintroissent
explorare libertatem quam habent fideles in Christo, quibus nec ad horam cessit sub-
iectioni ut veritas evangelii appareret. Constat autem esse quod libertatem habere
religiones quod summus pontifex asserat sibi competere pro suo libitu posse in-
mutare decreta quecumque statuta in generalibus conciliis. Unde pro tuenda hac
libertate ne sancta religio redigatur in hanc servitutem nimis expressam apostoli
nunc esse opus maxime meritorium super hoc resistere. Secundo quod nedum quando
summus pontifex infringit decreta sed quando ex eius actione alii sumunt
occasionem quod ea non observent debet ei resistere, patet quia Petro cum fuisset
indeque adhuc erat libertas utendi legalibus, sed quia quando ipse utebatur
putabant gentiles quod hoc erat de necessitate et temporis ideo fuit reprehensus,
quia ex ipsius exemplo alii sumebant occasionem non se conformandi predictis decretis.
Tertio nota quod nedum pro peccato mortali sed pro solo veniali quando id est scandalum
subditorum debet redarguere summum pontificem, patet quia post adventum spiritus sancti
in die penthecostes apostoli fuerunt in gratia confirmati ne peccarent mortaliter. Unde
tunc nec Petrus mortaliter peccavit et tamen pro solo veniali a Paulo tam
dure reprehensus publice fuit. Et est advertendum diligenter quod si solo Pau-
lo declarare licuit quod actiones Petri quod non ambulabat ad veritatem
evangelii, quanto magis debet concilio congregato vero summi pontificis. Et ex
hac ratione autem quod in dicto pro manutenenda libertate ecclesie scribenda est
litteris aureis, necessitate patet quod summus pontifex tenetur observare decreta con-
ciliorum. Nam si non tenebatur iniuste Paulus redarguisset Petrum. Est et
diligenter attendendum quod usque ad id quod scribitur Actuum xv tempore apostolorum in tanta
veneratione erat concilium sive congregatio apostolorum et seniorum quod pu-
tabatur non licere quantumcumque arduum et ipsum Petrum facere absque predictorum
deliberatione. Unde quia Petrus baptizavit Cornelium qui erat gentilis
et comedit cum ipso quando venisset Jerosolimam ubi erat congregatio apostolorum
disceptabat adversus illum pro hoc opere bono et ad quietandum oportuit
quod redderet rationem de gestis. Constat tamen quod predicare gentibus verbum dei et
baptizandos eos erat ipsi Petro et aliis dictum a domino preceptum antequam ultra:
Euntes in mundum universum predicate evangelium omni creature baptizantes eos etc. Ex hiis
autem quilibet animadvertere potest quanto hodiernis temporibus maiori existimatione se
reputaret summus pontifex sed Petrum cum de opere sibi a deo iniuncto
quia id fecit absque scitu aliorum adversus eum disceptabatur et tamen nec propria
dicit quod in eo sinum et corde proprio et sanctorum primum orthodoxorum est
sanctorum moribus alienum esse videtur ut quis mortalium de ipsius propria
notitia disponere et iudicio audeat quorum disceptatione cum tamen fuerit
disceptatum adversus Petrum et ipse fuit a Paulo tam dure reprehensus.
In hac et existimatione pro tempore quo post persecutionem incepit celebrari
generalia concilia reputata fuerunt decreta predictorum conciliorum, primum in con-
cilio petebatur an super materia de qua agebatur esset iam canon aliquorum plurium
conciliorum et ibi stabatur ac si fuisset auctoritas contenta in sacra scriptura. Et si quis propria
vellet disponere ad asserere contra ipsum canonem non acquiescebatur et

redarguit Petrum ... apostolorum

... si vellet disponere ... conciliorum

ymo expsse le^a i gcilio affirmamo sicut ẽ allatu ẽ q tu legati
ppe ondisset lras rom pontifice assentes & gpetere de ap-
plausu epoꝝ cognoscere mp̃ delibata i pmo gcilio niceno
Concilium vnt. opte midd an ita i gestis ipig concilij cotinet.
fuit q missu ad greciã p mers exemplaribz dci concilij. et
q ibi no repertu ẽ qd ppa p suas lras asserebat. visu fuit. No
standu ec ihc lris ppe. Sz qm i volumie decretoꝝ qm plime
auctes repiunt sup matia cociliorꝝ z qda videtur nimis ex-
tolle auctẽ summi potifs, ẽ intelligd q a pdco tpe vz sci sil-
vestri cu tunc ecent i ecta quiqz priarchales sedes vz roma
costatinopolitana. allexandrina. ierosolomitana. z anthio-
cena. Concilia q celebrabantur erat i multiplici dra. Erat eni
cocilium epale metropolitanu vnig regni sive nationis
z sup hc concilium priarchale vz om ecciaꝝ q erat subdite
illi priarchatui. Et sicut erat cocilium priarchale antiocenu
ad costatinopolitanu. ita z erat cocilium priarchale romanu.
i quo queriebat de omibz eccijs subiectis sedi rome no at de
illis que erant subiete alijs sedibz maior z qui hoc concilium
celebrabatur rome ad intessendu isti concilio epi ordinati a
ppa romano tenebantur z iurabat singulis anis a bienijs visitar
limina scoꝝ aploꝝ. Sup hc cocilia priarchalia q z nomiabatur
gnalia erat gcilium vle i quo erat cogregato ex omibz eccijs
que erat subiete omibz quiqz sedibz. z decretu q i hmoi gcilio
vli fiebat appellabatur canon qui erat regla vlis totig ecce.
Illa decreta que
papa romanus faciebat i suo cocilio priarchali de assensu epoꝝ
qui omi anno visitabat limina aploꝝ. vn q gueniebatur rome
se priarchale gcilium quod apud alias sedes no erat ẽ inter-
vallo fco ecce queriebat tpibz z qm ad a ppa fiebat cu assen-
dci galij vt pbroꝝ z dyaconoꝝ ecce romane qui erat &
coadiutores z cosiliarij assistentes. hc dicebatur facere ecce roma
sive sedes aplica. no at q ex sola note ppe procedent, z hmoi
eple decretales erat tante auctes ut decreta alioꝝ cociliorꝝ
no at ut canones qui fiebat i gcilio vli. Cz eccs hodie
ut gstat ex hijs q narrantur sup hat qrere i decretis di. Ibi enim
manifeste le^a q liber canonu qui i cocilijs fiebat habebatur i
tata veneratione ut qui eple decretales ibi no cotinebant,
Dpp^o q no debeant ee tante auctes ut canones. Sed q i ipso libo
canonu repiuntur q hmoi eplis credi debeat sicut canonibus,
tante auctes, gcltotu decisiua ẽ. Attendendu ecia q hc concilia
vlia fiebat no tam aucte summi ponti qm ypig ecce, vn i
singlis ipoꝝ cociliorꝝ legitur q dicebat. aucte i a xpo accepta
exequimur. a sca sinodus diffinit, vn q gcilium vle habeat aucte
a xpo imediate, manifeste pz intuenti gesta atiquorꝝ gciliorꝝ. In p^o nãqz

Marginal notes (red):
Dra i gcilio vli et cet
Dra i decreta i decretales a cet
Oppo et pcia

magno niceno concilio statim post editum simbolum subiungitur ana-
thematizando auctoritate ecclesie dicendo. Eos autem qui dicunt erat tempus quando non erat
et prius quam nasceretur non erat et quia nullis subsistentibus factus est aut
ex alia substantia vel essentia dicunt esse trepton hoc est convertibilem vel mutabilem
filium dei. Hos anathematizat catholica et apostolica ecclesia. Hec est fides
quam exposuerunt patres primum quidem adversus arrium blasphemantem et
dicentem creaturam filium dei et adversus omnem heresim extollentem se et sur-
gentem contra catholicam et apostolicam ecclesiam quam cum auctoribus suis dampnat
apud nicenam civitatem supradictam. [illegible] xxxiii episcopi in unum con-
gregati quorum nomina cum provinciis etc. Hec et patet in multis aliis
generalibus conciliis et quasi in omnibus de quibus fit mencio [illegible] i lo-
conciliorum. Item prout patet discurrenti gesta conciliorum. manifestum est
quod presidentes in concilio generali non dicuntur soli pape. Immo legitur quod in multis
conciliis presidebat imperator sub quibus generalia fiebant concilia
hoc autem presidere prout in gestis ipsorum conciliorum legitur non dicebat in presi-
dente auctoritatem diffiniendi statuendi sive declarandi sed officium ut ex parte
introducendi negocia in concilio vel promovendi. Unde imperator qui presi-
debat in loquebatur. ut in concilio agebantur et presidebat ut
que deberent ad in concilio proponere. Dicebat enim sinodus iubet ut
et suas actiones proponat vel expectat ad sinodum. De legatis autem sedis
apostolice legitur quod erant considentes ut qui interfuerunt legati a quo interfuit
legatus sedis apostolice non autem legitur quod presiderent nec studuerunt recipi
dominum ad concilium. Sed autem in gestis cuiusdam affricani concilii narra-
tur quod in libris pape continebatur eos destinasse ad presidendum in dicto concilio
quod nomine humilitatis sive quod ipsi in subscriptionibus suis notaverunt se presi-
dentes. Et in subscriptionibus quas presidens refert que videntur se presi-
dentes quod concilium sine notariis concilii testificatur non exprimitur nomen presi-
dentis. Sed autem allegabatur de concilio senensi quod ibi legati pape
nominati sunt presidentes fuit dominum ab hiis qui interfuerunt ibidem
quod cum tres sessiones in dicto concilio senensi et papiensi facte fuerunt
numquam sic intitulati sunt ut in ultima et hanc nominacionem extorserunt
quod volentes et cum displicencia ac resistencia plurimorum. Item quod non
quod licet ad allari in confirmacionem. Immo propter mores qui quidem qui ibi
tenentur a presidentibus pape. Dicit per ecclesiam statim nec umquam legati
pape in concilio presiderent. Et persuadet ipsos hic honore sive excellentiam et si
pape in concilio president. Et quod notum ecclesie dei cum scandalo
alias competeret. Fuit quidem notum ecclesie dei quanto cum scandalo
et quam turpiter dicti presidentes concilium dissolverunt. Cum enim ad hanc
dissolucionem facienda numquam potuerunt obtinere consensum primum qui
tunc erant in concilio dicto die festo cum tota civitas conveniret ad spectacu-
lum dimissis literis affixis de dissolucione fugerunt occulte de loco con-
cilii. Item quia quando in concilio legati pape sunt presidentes papa putat se dis-
solvere concilium per revocacionem presidentie ipsorum sicut factum fuit in hoc concilio
basiliensi. Itaque cum ipsi concilio prout legitur competat auctoritas diffiniendi
statuendi ac declarandi et papa tenetur ipsius decretis acquiescere. suis legatis non
ut competere auctoritas presidendi in ipso forum in duabus bullis concreta. Equidem

In aliquibus generalibus conciliis presidebat imperator loco et non papa

De fuga legatorum pape e concilio

non posset stare salva conciliorum auctoritate. Etiam pariter ex quo dicebatur
propter predicta quod contra gesta concilii Constanciensis et decreta eiusdem tamen ea que
generalia sunt de auctoritate et potestate generalis concilii quam ea que fuerunt ibidem facta
in processu contra Iohannem papam xxiii et pro unionis consecucione et eius
clariorem evidenciam sciendum quod habetur in libro de gestis ipsius concilii dictum concilium fuit
convocatum auctoritate ipsius Iohannis xxiii et die Veneris xvi mensis
De Johanne xxiii Novembris anno domini millesimo quadringentesimo xiiii fuit tenta prima sessio et presidebat
dominus Iohannes papa qui celebravit missam et fecit sermonem. Deinde cum papa de
nocte clandestine xxi die Marcii anno domini millesimo quadringentesimo xv
recessit. et ex eius recessu aliqui putabant concilium esse dissolutum
statim sequente fuerunt tres sessiones in quibus decretum est per dictum recessum
summi pontificis aut prelatorum vel aliorum sequencium ipsum dictum concilium non
esse dissolutum sed quod manet in sua integritate et auctoritate et si que or-
dinaciones in contrarium facte essent vel fierent in futurum. Item quod ipse Iohannes non
moveret vel transferret Romanam curiam et officia publica illius de dicto
loco Constanciensi et processus si quos faceret et censuras esse irrita.
Item quo ad privaciones et translaciones quorumcumque prelatorum et beneficiorum
in lesionem ipsius concilii et quod non crearet novos cardinales et si quos
crearet declarabat concilium pro non cardinalibus haberi. Item fecit decreta
duo de potestate et auctoritate concilii generalis quorum tenor sequitur. Et primo quod
ipsa synodus in spiritu sancto legittime congregata etc. Deinde in quinta sessione
induxit certa forma procuratorii quod dictus Iohannes papa deberet con-
stituere certos per concilium nominatos patres cum iuramento dicto certo
concilio de nunquam eos revocando ad cedendum et renunciandum
papatui nomine suo omnes ipsos patres vel duos ex ipsis in quo
procuratorio inseruntur alie multe clausule tangentes signum plenissime
subiectionis ad concilium et inferiorem. Item in eadem sessione nominati sunt
aliqui qui nomine concilii requirerent ipsum papam quod infra duos
dies deberet eligere certum locum ad quem deberet personaliter se transferre
ad eum infra decem dies. Item in sessionibus continentur de citacione et
processu contra ipsum papam Iohannem super symoniaca pravitate et dilapidacione
ecclesie Romane quorum et aliorum criminum que eidem late fuerunt per concilium
primo sententia suspensionis ab omni administracione papatus in spiritualibus et
temporalibus. Deinde sententia deposicionis et privacionis et eiectionis a papatu
et inhabilitacionem ut reeligi non possit. Hec autem omnia supra dicta
utrum prohibeant testimonium de superioritate pape vel concilii vel econtra
quilibet habens sensum de mentis facillime iudicare potest. Item hoc et patet
manifeste ex decretis xxxix sessionis ubi instituit de perpetua
in futurum celebracione conciliorum et si tamen scisma contigerit quomodo occurri
debeat remediis. Nam in decreto statuitur quod eos qui pro papa se gererent
pena suspensionis ipso facto ab omni administracione papatus in multis casibus
et inhabilitacionis ad ipsum et quaslibet alias ecclesiasticas dignitates. Item in eadem sessione

statuta e cta forma iuramti qua quilz electus i romm potifice
dz prare z int alias clausulas insit q iuret tene fide
h tradicones gnaliu cociliorz, Itaqz cu gnale conciliu penas
infligat sumis potificibz pp pcetrates excessis z indicit
leges qs suas i futuz dirigant actos writu decreuerit qz qz
con attemptu fuit. Manifeste costat ut de ipis gnalis sui
piorite veri ppe. Ez qui sup dca spali q de pcessu gnoiz
ppam pp hc q quir de hijs no ta omibz gstat. Et qui no
gnale detmiata sunt declarata h icto pcessu qui ex diuisis e
custarijs p tpe occurretibz no reputat tate aucte ad argu
hmoi superiorite, Ideo ex pdcas duobz decretis q ia i ecca
diuulgatissima st inducit. Et pmo ex hc q d In spu sco
ltime cogregata Namqz ut salua mgt eunos deus inuio
gungit ho separe no pt. Vt ita qz deus d fecisse gnucoiz q
ad eis separacoiz ho ptate no ht z si sumus potifex fuit q ti i
omibz d psidet, quito a forciori cu gnliu sit i spu sco ltime
cogrgatu sumus potifex no hebt ptate dissoluedi; Costat at
q sit gnlio no sit alia auctas n que ab ipo cocedit suis psidetibz
ita ut ipi possint absz gnlio ut eo renitete gnliu no cus
dissentietibz ut ualeat diffiniri tuc maifeste sequet q i ptate
ppe eet dissolued z separe gnliu i suos psidetes renocado sic
duobz mis fuit temptatu e i gnlio senez z i hc basilienz h si ht
no pt qnyadgunctos i inuio qz gungit eos deus multo mis
dissolue potit gnliu cogregatu i spu sco z p qus no ui hre
aucte psidez sumpo cr d, Itc ex v ubo gnale gnliu faciens
gstat eni q singulad vtebonu z gnale ptriculari ppoit. Cu go
cociliu de sui roe includat ppa z alos singulares pmaxie eos q
intere tenent sicut omne totu qz maius ppoit sue pti. Ita gnale
cociliu ppe. Itc ex ubo ecctam unitate rutas queuqz eni
put i rusioz. Cogitati d de aucte ecce asserunt ad gnale co
ciliu qoz ipam rutat trahi nece e. Alioqun no rte eet reputat
si eade i reputate z reputato eet auctas. Cu go ecca uni
rept roe ut e dem e psferat ppe go z gnliu gnale. Itc ex ubo
ptate, ptate a xo z imediate ht. Si eni gnliu ht ptate imediate
a xo go int gnliu z xpm ut quo ad ipam ptate e mediu
quod dicit ee infis xo z supis cocilio no dicit oe ut equale
xo ad supis, Et sic sumo meti huac ut pomnet id deus qz
ipa imediate effrue a do illumiat z rniuificat, Ita ut dom de co
cilio quod imediate quo ad sua ptate a xo z ab ipo spu sco dirigit
z regulat. Si eni ut pdce bulle de psidez inde dicit q ptas
cocilij a ppa depedet ia no a xo imediate sz i roe ptatis ppa no
ut pemine quiymo si gnliu dcam ptate qi data a xo n sufficet.

Nota papa subesse ecclesie ad penam
q de decreto gnlis
sinaculi

2 q no ht dissol
uere gnliu

Acceptaret uidetur minima facere xpo a quo est omne donum perfectum. Hec sunt
quod cum potestatem immediate habeat a xpo superiorem quod papa ei potestative non permittit
Quarto patet ex verbo cuiuis quibus et si papalis dignitatis existat obedire
tenetur quo michi clarius dici potest. Nemo enim necessitate coactiva tenetur obe
dire legi vel statuto nisi qui papa auctoritate sua. sed papa tenetur obedire statutis
et mandatis concilii. ergo statuta concilii non habent vigorem duntaxat
ex auctoritate pape. Nec ergo dicere quod concilium habet aliam quam suam a superiori
auctoritate ex quo papa mandatis ipsius obedire tenetur. Hec cum nota totum
casum quem subscribere videtur, quantum simpliciter concilio subsit, tum quia non per modum
limitationis sed magis expressionis sive declarationis ponitur, tum quia affirmative
ponitur quod in hiis creditur. De aliis non negatur, tum quia hec tunc specialiter expressa
fuerunt ex eo quod super hiis precipue in eodem concilio agebatur ut patet intuenti
libros de gestis ipsius concilii. Nunc quia etiam tam generales sunt quod quasi omnia
sub se comprehendunt. quod enim est extra quod ad fidem vel ad mores
non pertineat, singulariter non habet nisi constare per verbum in capite Quanquam
enim tenetur alteri obedire in omnibus que ad sui reformationem pertinent supra
dicitur illi subiectus esse, Nec retrahit verbum generale reformationem quia que
pertinet ad papam non singulare sed generalem sapere uidetur reformationem
tum ipse non singularis sed censeatur persona quibus, Sexto autem manifestissime patet
ex decreto subsequenti ubi dicitur cuiuscumque et si papalis dignitatis existat
non obedierit mandatis concilii generalis super premissis seu ad ea pertinentibus
quod debite puniatur et ad alia iuris subsidia recurrendo cum iniciis
enim alii obedire tenetur et non obediat per eum debite puniri manifeste
censetur inferior, Ex verbo autem quod hic ponitur seu ad ea pertinentibus manifeste
videtur habere intentionem nostram potius videlicet quod preter tam que sunt primo decreto expressa
omnia comprehendit. Quid namque excogitari potest super quo concilium
intendat vel papa quod non comprehendatur sub clausula sua ipsius expressa
in hiis que pertinent ad fidem vel ad reformationem. Et ultra hic sub
iungitur id quod in premissis seu ad ea pertinentibus Si enim omnia uidentur
comprehendi sub clausula in hiis que pertinent ad fidem vel ad reformationem
quanto fortius quam subiungitur quod et in pertinentibus ad pertinentia ad fidem
et reformationem, Aut ergo tres gradus. primus quod papa subicitur concilio
in hiis que sunt fidei et reformationis; secundus quod subicitur necdum in hiis que
sunt fidei et reformationis sed et in pertinentibus ad fidem et reformationem,
Multa enim ad hec pertinere dicuntur que non sunt fidei vel reformationis
tertius gradus quod subicitur in pertinentibus ad fidem et reformationem, qui tamen
gradus in tante latitudinis et extensionis quod vix ad excogitari potest
quod sub eo comprehendi non possit, Item ex hiis duobus decretis que
dicta est presidentia apparere sit. Ex tenore et forma horum decretorum
manifeste patet quod concilium habet iurisdictionem ordinariam quo ad ea
que ibi sunt expressa ex conditione generaliter et aliis ibidem contentis
papa et dicitur ad eadem habere iurisdictionem et utrumque dicitur esse a xpo immediate,
presidentes non pape si habent iurisdictionem habent certe quia habent eam delegatam a papa

3 ex gradibus in quibus
papa subicitur concilio

qui est multo inferior papa a quo iurisdictionem ordinariam habet concilium. Ergo
nullatenus que delegata est ab inferiori preferri potest iurisdictioni generali
que est concessa a superiori. Confirmatur hoc invincibiliter quia cum papa sit
subiectus concilio in duobus casibus, nullo modo presidentes sui qui habent a
papa iurisdictionem delegatam quoad illa in quibus papa concilio subest possunt
ipsi concilio preferri. Constat autem ex dictis bullis de presidentibus quod
concessa illis a papa potestas est quantum ad illa super quibus in dicto decreto
canetur quod papa subest concilio. Item quantum ad hec tria potest ultimo arguitur
ex condempnacione Iohannis Wickleff facta per dictum concilium prout apparet per
bullam felicis recordationis Martini pape quinti data Constantie sacro ap-
probante concilio viii kalendas marcii pontificatus sui anno primo. In summo
domini anno millesimo ccccxviii, que incipit Inter cunctas pastoralis cure
sollicitudines, ubi inter ceteros articulos condempnatos dicitur sic: Non est de
necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.
Error si per Romanam ecclesiam intelligatur universalis ecclesia aut concilium generale
aut pro quanto negaret primatum summi pontificis super alias ecclesias particu-
lares. Ex quo patet quod de necessitate salutis est credere universalem ecclesiam
et generale concilium principatum sive preeminentiam obtinere circa
dignitatem //
Hec quantum ad tertium et ultimum principale, videlicet inducto ex decretis ac gestis huius sacri
concilii Basiliensis ad presidentiam prout in duabus bullis continetur non esse ad-
mittendos. Et quantum de superioritate concilii ad papam que est mens
ad fundamentum dictam intentionem fere in omnibus sessionibus et
gestis huius concilii habentur omnia que inducere esset nimis prolixum. Pro inde
parata ex multis licebit forum edisse. Primo cum acta 2a sessio-
ubi continetur declaratio quod papa non potuit nec possit hoc concilium dis-
solvere absque ipsius consensu et declaratione non possit abstrahere a concilio
qui in eo sunt aut impedire aliquos ne veniant et quoscumque processus in
contrarium esse irritos. In tertia etiam sessione expressius hoc et patet ex actu
citationis quod papa et cardinales cum sibi coherentibus. Item in quarta ubi
ordinatur quod electio Romani pontificis fieri non possit nisi in loco concilii
si eo durante contingat sedem vacare, expresse irritando quecumque in
contrarium ordinata etiam si papali dignitate. Similiter inhibendo creationem
cardinalium de hiis et duobus in septima clauditur. In octava etiam
expressissime quoad plura in ibi expressa. In xi non solum ac
manifeste quantum ad duo. Imponit equidem summo pontifici necessitatem
veniendi aut mittendi ad concilium generale sub pena suspensionis ipso
facto ab administratione papatus. Statuens sicut in pontifice prefato debe-
re violatorem dicti decreti ut non etiam notorie omnibus ecclesiam scanda-
lizantem se esse subiectum iudicio generalis concilii desuper coherentibus. Aut in xxi
sessione in moram multo opus non est quia fere omnes oratores et verba emanant
intentionem premissam. Verum concludit quod hec sancta synodus in virtute omnipotentis dei
a qua super omnes Christi fideles immediate potestatem reddidit ipsum. Eugenium papam

maifestu cotumare ab omi admistroe ppatq suspendit. Sessio
no xiiij irrefragabili hat supiorite demrat. Impo² z ppe cta
forma s qua deat intrate osili z qrz q gcilm z ipis suppoi p
cu assta z acta st venotae que omia ut sessio sextadecima
inuat put a cotilio ordinatu e z p suas bullas pz ppa implet.
Vc no m² eliti q omia b dca ee na ac ltime fca confessq est
abs modificatoe aliq. Hat omia sumatim colligu ex his
que gtinen² i decret hq gcilij i publ sessionib solepniter
publicats. Si quis no inspire uelit ad cotenta i zq visioib
quos cotilm i sptl de ad tres legatos ecl expositas ex pte
ppe plenissime z roib suffulta colliget plima de hat supiorite
que gra compedij exhorta² omitti. Sz inducu ad patil
intentu aliq roes z psuppo² q sicut dci i dca visioe z^a q hic
artiq supiorit de quo sacru gcilm cu ppa disceptabat gcnit
fide ita q sine intitu salutis etne negligi pt. Sz cotilm ia
declarauit i multis loc hat supiorite go pdcas bullas de p
sidenij q hunc mani^te grian² admitte no pt. Et ex hc pz rnsio
ad id quod p alia pte obiij e q i omib indoutib tene fide
ad ea qz no e morti ptine. Ite ad id cerij z apli no ee co
les obedie ppe ac stae ipis dissponi sic qz no e matia de psi
dca. pz q no e indrns cu mani^te grie² declacom ete ste
i gcilio costary z alijs sup dcis q iiden² gsona ee fidi catho^ce
tendendo de supiorite quod mani^te mt² re^ll ppiij hor. S cu
ad fide ac diuu respiciat hore costat meritoru ee. et
p hijs ab inito mudi fere omib scos iures declasse. Item nq
obliga² ymo no dz admitte id ex quo eccl puenit intitq z
sua destructo. hc at immet cotilio ex admissioe dcarz bul
laru pz. Duo eni st que manuteneret ac cosuat gcilia gnalia
i suo ee. ptas s z libtas sine securitas. S p hmoi bullas h
duo tollu. ymo eni adimit² ptas qz s cozz tenore ptas
diffinedi no i cotilio S dutaxat dd existe i psidentib. z^a
adimit² libtas z securitas sine quib tam gnale gcilm no mt²
vite z ltime celebrtu pz. Si eni psidetes ppe hut p ptes
cotilij coactiua ptate i ipoz arbio ordinare cit. z pape qs
z qmu rc alis p ut ipis visu fuit dcat i concilio dicere
z que eis gta no videbitur nollet audie inhibedo ne de
hmoi quisqm lo² z quib cozz putabi illicitu ee dici ei aur
ita facis cu teneat locu ppe an dut ista vba competed
zc i gcilio gnali no cit libtas loquedi obstate i psidentib
hq coactina iurisdi oe. No cit z securitas cu ipis gpetat ptas
p censuras z aa iuris reme^a copescedi qs eis visu cit ee
condictores. insup brachiu seculare inuocandi. et qz spalr
expmit² de brachio impiali ut² novi de impssioe z incussioe
timoris fugit. q ptes gcilij cu addi² z Si cardinalatq
digni^te. hc eni e visile q brachiu impiale inovi p psidetes

deat q epos et cardinales existentes in ytalia anglia vel hyspania vel
imperator non adeat. Item quod non expediret seu deberet admitti
faciunt allegamentum ex parte mittentium ipsos presidentes ex parte consti-
tutorum ac missorum ex parte mensuper qua per concilium instatur et ex parte
finis qui intenditur. sed quia multa ex partibus que hic probat et colligitur
ex predictis contra visionibus per concilium datis commemorata non sunt ideo ab
specificando sistat calamus. Item et si diceretur a quibusdam quod tunc tunc
sisset vera super disceptationes et discordie quecumque fuerant papam dissoluisse
tunc quia iam novitas erat ex sua adhesione et papa intendebat con-
cilium prosequi cum omni favore et devocione. Ideo semper respondi
tilium prosequi cum omni favore et devocione fuit ab aliis inductum econverso co-
erat dictae bulle de presidentia fuit ab aliis inductum econverso dumtaxat
quod de data eiusdem dici. sub xviij. kl. Januarij Anno incarnationis dominice
anno millesimo cccc xxxiij. erant et bulla adhesionis ac primo et principaliter de pre-
sidentia nunc in una fiebat mencio de alia. Et inducebatur sic si pre-
sidentia vel in una fiebat mencio de alia. Et videbatur saltem in aliis
papa concessit bullam de adhesione et postquam ut videbatur saltem in aliis
duabus litteris de presidentia mirato debuisset de ipsa adhesione facere mencionem
Si autem primo constituit presidentes et postea adhesit videbatur velle sapere
vera super opinione de sua dissolucione prevalere debere propter continetur in
quibusdam clausulis dictarum bullarum que videbantur se referre ad constitucionem
de presidentia quam fecerat in dissolucione dicta. Si vero simul utrumque
fecisse dicetur multo amplius erat dicere quod fecisset mencionem de adhesione
vnum inferebatur sic. Aut papa constituit legatos suos presidentes concilio
cui adhesit. vel quod asseruit dissoluisse sed cui adhesit. videtur quod non
quia de hac mencionem non facit. Et quia manifeste videtur contradicere repugnancia
inspectis tenoribus bullarum de adhesione et presidentia. In hiis enim dictis
apparet quod potestas et auctoritas diffiniendi consistat semper in presidentibus
Et bulla non adhesionis dicitur quorum quia constitueretur fuisse licitum concilium
cum tunc in eo non fuerunt sui presidentes et si hac opinione nunc potestas
vel auctoritas diffiniendi. et bulle de presidentia non videntur se conve-
nire ac conformiter habere ad litteras adhesionis. Si vero dicitur constituisse presidentes
ad concilium quod dissoluit. ergo cum secundum illam opinionem non esset concilium
aut quando sui presidentes adessent videtur quod numquam adhesit quia non erat
concilium cui adherere posset. Item videbatur convictas ex eo quod cum in
concilium cui adherere posset. Item videbatur convictas ex eo quod cum in
ipsis litteris de presidentia dominus intenderet esse ad reformacionem ecclesie
in capite istius reformacionis quo ipse papa et presidentibus suis duntaxat
iudicium competeret. ex quo maxime quod nemo iudex in causa sua specialiter
unice ac solitarie habere et quod dicte bulle de presidentia que non conforment
ac conveniunt se habentes ad bullam de adhesione. videbatur quod non erant
admittende. Attento et quod in aliquibus clausulis videbatur sapere ma-
teriam bulle asserte de qua novit. Item videtur obstare quod bulla de presi-
dencia in prima dicti domini legati que a primo fuit recepta in concilio erat
similis istis litteris. quamvis multa per paciam tollantur. quod si in disceptacionem
iudicii adducantur non tenent. tunc enim non fuerat contracto de superiori
auctoritate inter concilium et papam nunc quando de auctoritate generalium conciliorum tunc fuerat
elucidata

et tunc vix poterat dici esse concilium sed incipiebat congregari. Ipse etiam legatus prout a multis assertum est professus est nolle uti in ipsa bulla expressa coactiva iurisdictione ut tunc erant multe circumstantie que pretunc ab admissione retrahebant. Ex premissis visum fuit dominis dictis deputatis qui fuerunt in maiori numero quod prius negata questione erat vera videlicet quod salvis auctoritate et libertate generalium conciliorum specialiter Constanciensis et huius ipsorumque decretis ac preeminentia potestatis que in ecclesia residet generali auctores fideles presidentes in ipsis bullis nominati ad presidentiam per ipsos petitam non deberent vel possent admitti illarum rigore.

Hec supradicta et si non omnia ac integre specialiter quo ad auctoritates prout hic inserte sunt prefata die fuerunt exposita in ipsa deputatione fuerunt tamen pro maiori parte eo servato ordine ut fuit series de intencione ipsius referentis in omnibus et singulis super premissis verbo ad scripto tenore asserere quamquam molesti seu ambigui imperpetuum vel fuit sed plurimorum instanciis rogatus posuit manum ad calamum postea vero secundum relationem in ipsis deputationibus de dicta discussione super materia bullarum de presidencia cum serenissimo domino Sigismundo imperatore Romanorum pro tunc in concilio presenti ac cum ipsis nominatis presidentibus diu fuit pertractatum per diversas cedulas oblatas et qualificatas de modo recipiendi ad presidentiam supranominatos quinque ex presidentibus qui erant presentes tandem cum maiori deliberatione facta secundum decreta concilii Constanciensis de auctoritate et potestate generalium conciliorum Imperator quinta die aprilis dedit deliberandum per deputatos generalis concilii cedulam tenoris subsequentis.

Quia sancta serenissimi domini imperatoris super admissione presidentium sanctissimi domini nostri. Primo quod ambasiatores sanctissimi domini nostri pape incorporentur nominibus propriis et iurent sicut alii et specialiter decretum sacri concilii Constanciensis quod incipit etc. Secundo admittantur ad presidentiam cum clausulis datis excepto iuramento et clausula de renovatione dicti decreti. Tercio quod in prima sessione in qua renovabitur dictum decretum si de ipso innovando deliberatum fuit qui de presidentibus noluerint interesse intersint. Alii non cogantur. Postquam hinc inde et non parva disceptatio super dicta clausula que in decreto admissionis ponebatur et habita recordatione xviii eiusdem mensis dicti ambasiatores iuraverunt generali concilio quinque clausulas prout alii et ultra hoc quod manutenerent ac defenderent dictum decretum sacrum concilii Constanciensis. Et xxiii die dicti mensis aprilis fuit solempniter celebrata sessio xvii eiusdem concilii super admissione dictorum presidencium ac publicatum super eo decretum tenoris sequentis

Sacrosancta generalis synodus Basiliensis etc. Postremo vero quo ad hanc materiam super renovacione dicti decreti Constanciensis xxvi die mensis Iunii fuit celebrata xviii sessio eiusdem concilii et publicatum decretum in forma sequenti Sacrosancta etc.

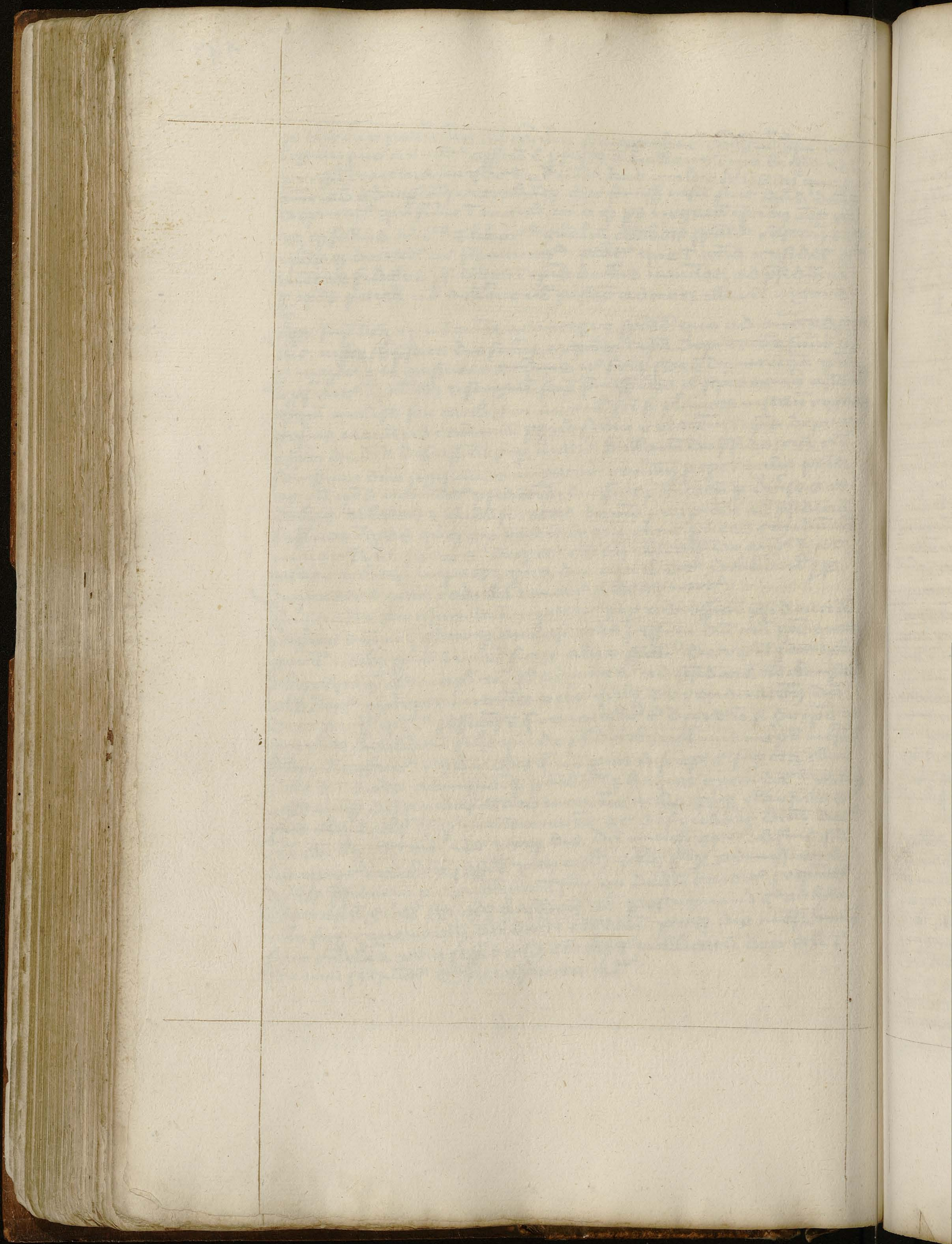

Notum est decretum concilii Constanciensis ubi dicitur quod in hiis que ad heresim
et scismatis pertinent extirpacionem et generalem ecclesie in capite et
in membris reformacionem omnes cuiuscumque status et preeminencie
etsi papalis aut imperialis existat generali concilio tenetur obedire quod si non
fecerit debite pene et correctioni subiciatur. Manifestum est quod nemo
tenetur obedire nisi suo superiori nec potest et iudicare quis auctoritatem
presidendi in foro ubi iudicandus venit. Cum nemo in propria causa debeat
esse iudex. Non enim potest quis esse iudex et reus.
Ad evidenciam ad ista quorum notanda sunt aliqua. Primo quod multiplex est
p presidencia. Nam quedam est honoraria. Alia est iurisdicionalis et coactiva
qua iudices presidunt in suis foris. Et proporcionabiliter multiplex est de
capite. Nam caput quandoque dicitur quod habet honorabiliorem alibi locum sic capud dicitur quadrupliciter
primo Regum ix dicitur quod Samuel dedit Sauli locum in capite eorum qui invitati
Et Job xxix. Si voluissem ire ad eos sedebam primus. Alio modo
longe maior sive in aliqua dignitate constitutus dicitur caput. Tercio dicitur caput
qui habet eandem et omnimodam iurisdictionem coercitivam in aliis ut primo Regum xv
ad Saul dicitur Cum esses parvulus in oculis tuis caput in tribubus Israel
factus es unxitque te in regem etc. Quarto dicitur caput quod qui ad similitudinem ca- p° 3 capud
pitis naturalis corpori mistico coniungitur et per omnia membra et singula vitam sensum
motum et nutrimentum spiritualem ministrat, et isto modo solus Christus et nec aliquis
dicitur esse caput ecclesie. Unde habetur ad Ephe. i. Ipsum dedit caput super omnem
ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. ecclesia multiplex
Circa secundum notandum quod ecclesia multipliciter sumitur in sacra scriptura. Quandoque namque dicitur
ecclesia universa multitudo omnium fidelium per totum orbem dispersorum, et ita
sumitur in auctoritate modo allegata Ephe. i. Secundo sumitur pro aliqua multitudine particulari
fidelium alicubi degencium ut primo Pe. v. salutat vos ecclesia que est in
Babilone. Tercio pro templo materiali in quo sacramenta sumuntur ut i Cor. xi. Numquid
domos non habetis ad manducandum et bibendum aut ecclesiam dei con-
temnitis. Quarto pro certa summa virorum ecclesiasticorum ut Actuum xx. posuit
episcopos regere ecclesiam dei. Quinto sumitur pro multitudine congregata virorum ecclesiasticorum
et aliorum convocatorum congregatorum ad decernendum et diffiniendum
de aliquibus rebus fidei vel moribus vel bonum tocius populi concernentibus
ut primo Macha. v. Convenit ecclesia magna cogitare de fratribus suis qui in
tribulacione erant etc. Sumitur et quandoque pro congregacione personarum aliquid ma-
lum machinancium ut ibi Odivi ecclesiam malignancium. Postremo sciendum principatus multiplex
quod multiplex principatus reperitur. Primus monarchicus qui superiorem in terris
non recognoscit nec subicitur legibus sic videlicet ut si quas aliquas leges
fecerit ab aliquo puniatur, tale principatum habuit David super toto populo Israel
qui postquam peccavit in Bersabee et occidi fecit virum eius penitens
dixit domino, tibi soli peccavi etc. non habeo punitorem. Alius est aristocraticus
qui per paucos bonos exercetur qui et optimates solebant vocari quod
de toto populo ad regendum et iudicandum optimi id est meliores ad hoc
eligebantur, et isti legibus policie subiciuntur ita ut si quid fecerint a populo
puniantur, et de isto principatu habetur Danielis xiii de duobus iudicibus qui

pergamum receptus est prius iudicium in zuzanna protulisse inferius est a pro-
pheta. Secundus est politicus qui per multos bonos exercetur qui et consules nominantur
ut in multis civitatibus et isti etiam similiter legibus politice subiciuntur. Tertius qui
ex monarchico politico que componitur ex utroque ad huius; ex mo-
narchico quidem unus est super totam multitudinem constitutus ad regendum eam,
ex politico vero quia secundum leges et statuta sive decreta per multitudinem
sapientum facta et condita necesse habet illam multitudinem regere ita ut si
contra fecerit deiciatur. De tribus premissis principatibus habetur politice iii° de ista
iiii hec i machabeorum viii° ubi dicitur quod romani tunc curiam fecerant et
cotidie solebant [illegible] xx viros consilium facientes agentes de multitudine
ut que digna sunt gererent, et in omnibus istis nemo portabat dyadema
nec induebatur purpura et magnificabatur in ea sed committebant uni
omnium magistratum suum ut per singulos annos dominari universe terre sue
et omnes obediunt uni. Si quis contingebat eum deviare contra leges
et decreta senatus facere dicebatur sicut domicianus a senatu inter-
fectus fuit et omnia eius gesta irrita et revocata ab eodem senatu,
ut patet in legenda beati Johannis evangeliste, hac cum de causa ab exilio in
quo relegaverat eum idem domicianus advocatus fuit.
9a prima papa non 3 caput ecclesie His premonitis ponende sunt conclusiones. Prima est ista: papa non est caput
ecclesie eo modo superius exposito. Patet sic: solus christus qui in omnia et singula
membra sua sensum et motum gratie iustificantis et in bonum promovens
influit et quia omnibus et singulis per fidem habitat et per caritatem coniungitur
hoc id apostoli habitare christum per fidem in cordibus vestris. Et dicitur i Johannis iiii°
qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. Et caput istud
omnibus a singulis membris coniungitur quod nullo modo est de papa. Papa est
9a 2a papa 3 caput ecclesie [illegible] caput et monarcha ecclesie [illegible] dispensative. Accipiendo caput
2° modo per habere iurisdictionem spiritualem super singulas ecclesias et singulas
personas totius orbis patet quod ipsum preficit deus toti ecclesie ubi dicitur Jo-
hannis pasce oves meas, i. esto pastor generalis omnium meorum.
Manifestum est autem quod pastoris est et regere et deviantes corrigere,
et quia generalis pastor est ideo nullus eximitur ab eius iurisdictione.
9a 3a papa non caput iurisdictionale Papa non est caput iurisdictionale et directivum sive correptivum ecclesie
totaliter congregate in concilio generali legitime congregate. Probatur per istud
quia ille non potest esse caput directivum sive correptivum corporis a quibus
dirigi et corripi habet, sed sic est de papa respectu concilii generalis. Non est
monarchia ut probabitur in conclusione sequenti. Quarta conclusio
9a 4a Principatus papalis respectu ecclesie congregate sive concilii generalis
non est monarchicus quia patet quod nemo subicitur legibus politie [illegible]
leges politice [?] sunt 2 [?] Patet sic leges politice [illegible] dupliciter dicitur. Nam quedam pertinent ad
fidem catholicam, alie vero ad mores. Quod autem papa subiciatur legibus
papa subicitur legibus fidei ab ecclesia corripiendus fidei ab ecclesia corripiendus et deiciendus si hijs deviavit nec
umquam quantumcumque [illegible] negat. Et hoc et hec expressum xl dist.
Si papa [illegible]. Et probatur per glo. ord. prefati c. si papa quod dicit [illegible] legibus
subiciatur ab ecclesia puniendus est si deformis receptus fuit probatur sic, et probatur

p glo ord pfati c si ppa q dicit q si notorium e crimen eius quodcumque
deinde scandalizatur ecclesia et incorrigibilis sit . ecce credo q inde sit
possit accusari; hec glo. Certum e autem effectus accusacionis est
deposicio in c. qualiter et quando de accu. Sed apud quem accusabitur
vel iudicabitur non aput eciam dispersam ergo apud ecclesiam congregatam
que e concilium generale . ergo concilium generale iudex e ppe Nemo autem
pt ee iudex et reus in eodem exteriori foro. Cum autem ecclesia congregata 2o adnocio(?) ppa ... cle
ordinacione diuina iudex sit ppe et auctoritate habeat super eum et in hiis
que ad mores ptinent euidenter appet per id supremi et veri mo- dic ecce
narche [illegible] Si peccauerit in te frater tuus vade
et corripe eum inter te et ipsum solum etc si non audierit dic ecclesie con
gregate s. q pz per id q sequitur Vbi enim inquit duo vel tres sunt congregati
in nomine meo ibi ego sum in medio eorum. Cum si eciam non audierit sit tibi
sicut ethnicus et publicanus i. excomunicatus. Et ibi fundatur auctoritas et
iurisdicio ecclesie congregate s. concilii generalis super omnem hominem
qui nomine xpiano censetur. Sequitur eiusdem Amen dico vobis Quecumque
ligaueritis super terram erunt ligata et in celis etc. Cum autem nomine fratris omnes
[illegible] preeminencie existat integra pz per id quod habetur xi q.
i c. ad mensam et secundum uerba Crisostomi super id apostoli i. Cor. v. recitantur
Si quis frater qui frater nominatur inter vos e fornicator. Quamvis etc.
fratrem inquit in hoc loco omnem fidelem intelligit simpliciter. ergo cum ppa intel-
ligendus e frater. Nempe sicut omnibus fidelibus deum habet patrem, sic et
sanctam eciam habet matrem que eum spiritualiter generauit ex aqua sacra pagina
et scripturis sic vnus aliorum filiorum ecclesie fuit, non propter officium solius
vicariatus patris quod exercet desinit ee aliorum frater. Nam et ipse
xpus deus et proprius solus [illegible] maritus est non dedignatus e se
nominare aliorum fratrem. Joh xx dicit saluator ad marie magdalene pt noiat se fre
Vade ad fratres meos et dic eis Ascendo ad patrem meum ad
patrem vestrum deum meum et deum vestrum. Si ergo unus deus et homo propter assumptam
humanitatem se nominat aliorum fratrem et eciam matrem et non filiam
quia non ipse eam sed ipsa ipsum spiritualiter generauit. quia ergo frater e absque ipsa dissentiens
et si opus sit corripiendus venit, et hoc ipsum ab ipsis apostolis probatis sti
primiciatis habentibus peccatum reperimus. Cum enim petrus ppa primus
non in fide sed in moribus quadam simulacione inuolui crederetur paulus
restitit ei in facie Gal. ii. Cum tunc ipse paulus dicat Ro. xiii paulus corripuit petrus
Qui potestati resistit dei ordinacioni resistit et dampnacionem acquirit
et tunc petrus ppa erat cui resistebat. Non autem dicendum e q peccauit
ymo potius bene egit, alioquin non toti mundo in epistola sua notificasset
ergo sed ecclesie sic agere secundum eundem pauli dictum. Imitatores mei estote
Vltime cum petrus eius quam successores super ecclesiam quam deus sic iam a principio
instituit dei superbe intendunt dominari et iam pro libito vol regere, etc
dei sapiencia xpc omnia prudens sic iam a principio instituit et ordinat
ut ceteri apostoli non a petro acciperent potestatem, sed et potestatem ordinis ceteri apli non
et potestatem iurisdiccionis immediate a xpo acceperunt potestatem quidem ordinis ptatem acceperunt a petro sed a xpo

potestate ordinis et iurisdictionis receperunt apostoli a Christo

i[n] ultima cena ubi ordinavit sacerdotes, potestate non iurisdictionis
in foro conscientie Joh. xx. ubi insufflans in eos dixit Accipite spiritum
sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis etc. Potestate non nove
legacionis per mundum Matth. et Mar. ult. Euntes in mundum universum
predicate evangelium omni creature etc. Nam et cum in ultima cena audirent apostoli
dominum velle ab ipsis recedere, facta fuisset inter ipsos contencio, id est
inquisicio quis eorum videretur esse maior Luc. xxii, in pluribus ipsorum
non invenitur dominus Ego constituo vel constitui Petrum vicarium meum et
volo ut obediatis ei sicut mihi, et hanc non occasionem dominandi super
eciam vel ad successoribus suis prebet, sicut proh dolor nunc videmus,
Sed ait Reges gencium dominantur etc. et q. p. h. s. e. b. v. vos autem
non sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut minor, et qui precessor sicut qui
ministrat. Et propterea hec in conciliis primitive ecclesie nullam iurisdictionem
vel auctoritatem sibi vendicabat Petrus, sed omnia nomine concilii diffinie-
bantur et mandabantur ut patet Act. xv. Apostoli inquit et seniores
fratribus qui sunt Antiochie salutem etc. Placuit nobis collectis in unum etc.
Immo et ipse Petrus per ipsa ab ipsis in legacionem mittebatur, ut patet Act.
viii. qualiter apostoli miserunt Petrum et Iohannem Samariam. Et cum
papa modernus non habeat maiorem potestatem vel auctoritatem quam tunc habuit
Petrus, manifestum ex predictis racionibus et auctoritatibus existit quod nullam
iurisdictionem aut potestatem seu auctoritatem cohercitivam habeat super ecclesiam
congregatam que est concilium generale. Immo Petrus econtra ab ipsa
ecclesia congregata que est regina a regendo dicta. Astitit inquit
regina a dextris tuis et Christi sponsa. Joh. iii. Qui habet sponsam
sponsus est, ipse papa eius paranimphus et minister habet leges fidei
et morum suscipere et servare, et si opus fuerit reformari et corripi.
quasi non audiat sed mandatum ... eius veri regis et sponsi
tamquam ethnicus et publicanus debet haberi ut ex superioribus patet. Sed solam
primum summi pontificis non pertinet articulorum fidei declaracio vel
symboli edicio, propterea quia sepe contingit papam esse simplicem
et minus litteratum etc. et impossibile esset si facere posset presumeret quod eciam in
fide corrumpere. Unde nec Petrus presumpsit per se symbolum fidei
edere, sed omnes apostoli simul in unum convenientes fuit nec valet
quod quidam dicunt quod deus non permittit eum deficere quia hoc alio
tempore esset diu tempore. Et potissime cum nonnulli summi pon-
tifices reperiantur in fide errasse. Nec huic obviat quod ait
Thomas 2a 2e q. i articulo ult. quod ad auctoritatem summi pontificis aliud
auctoritas eius, id est que est in eo, primum enim separale est ab alio. Auctoritas enim
summi pontificis, id est que est in summo pontifice auctoritas ecclesie est,
quia et ecclesie datur et propter ecclesiam. Sed id apud omnes pontifices ex hominibus
assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum. Et hanc autem
auctoritas sive potestas ecclesie dicitur et in ecclesia sit patet quia mortuo vel deposito

de gradu apostolorum qui erat aequalis

petrus non diffinit in concilium

petrus fuit missus ab apostolis

papa non fidei declaracio symboli

potestas et auctoritas ecclesie in ecclesia

sūmo pontifice eadē ptas siue auctas i ecclia sp manet. Non eni
reuocat iam xpc ut de nouo creat i elcoe noui ppe. Ad auctē
go sūmi pontificis ñ thomā ptinet sinboli edicō. i. ad auctē ecce
que e i sūmo pontifice z put e ecce unitq. Et io nō dr ad sūm
pōtifice ñ ad eius auctēm que e ecce. Non eni eius eciam est
ñ de corꝰ ecce nobile membrū eius. que tñ auctas siue ptas
maior e i ecca cogregata i indeuiabilior z durabilior.
quippe que ipm misteriū siue ptatib. s. ppam hz z ponē dn
opus z depone est z vo exigit. ñ id non hēbis magis ptate
Et est h ptas i ecca dispsa ut ī hīcz i ppa ab ypa no ecca
ad hē electo z assumpto ut i actu. Sz i ecca cogregata que e
cōcilium gnale hec ptas e i actu. ut pz p id dnm saluatoris
mt xviii. quecunqz ligamis sup tiā erunt ligata z i celis.
Et qz ipse loquaꝛ pz p id quod scꝛ. Ubi eni duo uel tres cōge-
gati st i nomine meo ibi sum i medio eorū.
In quolz gnali cōcilio rite cogregato z celebrto xpc siue sps scs
neq pstūs pprius inuisibilis z indeuiabilis psidens e p
auctem supius imme allegatā. inde e qz apli z seniores
cōciliaritu cogregati sup hijs que fidei erat tunc dixt ut
act xv. visum e spui sco z nobis sic z agendū rc. Vn z p pphaz
dns dr mach. v. Cogregacoe cogregabo pit iacob. ponā
ini qsi gregē i ouili z qsi pecus i medio cauilarū tumultuabunt
a multitudine homi. i dns i capite eorū. Ex quib pz qualiter
uetus z nouū testm i vna sūma queniūt de psidens spc
sci i ecca ltime cogregata.
Papa p se aut suos legatos nc de iure diuo nc humano pt a
dz i cōcilio gnali ppa auctē siue ptate iurisdiccionali aut co-
hercitiua pside. qz no iure diuo pz p pcedēs. qz si quid ppa
ptate aut uote uellet diffinire aut statue qz no eet p cō-
cilium cui spc scus sacrificatū z appbatū. vel eciam ad
quod p ipm contrariū eet sanctitū z delibatū uellet diffinire
aut concludere. manifestū e qz iniuria spui sco faceret qui iure
diuo p pdcā mratq est i cōcilio psidere. ñ iure huāo pdco.
mo psidē pt. qui cū omi iure huāo cautū sit. neminem
i ppa cā iudicem ee nc quēpiam iudice z reū i eodē foro
posse z ee. z i qta supius cōcloē late mrātū sit sumū pōtifice
subici cōcilio gnali z p ipm cōcilium eū debe reformari.
euidente pz qz i iudice nc ipi nc dz i eodē cōcilio a quo iudicari
dz auctoritatiue z ptatiue pside. Racionale est iuri qz diuo et
humano cōsonū. ut ppa uel sui legati psidens honoraria i cō-
cilio gnali n aliud obsistat. debeant pside seu ad psidenciā
admitti. pꝰ qz cū ipse sit iudex supius tocius ecce p orbem
dispse z supmā i ea obtineat dignitē ad gnale concilium pse

Quo ptas z ecca ...

Sps scus p[re]s[idet] in ecclia

Papa no dz pse de i gnali

Papa honoraria pse deba pt pse i gnali

ut suos uocet dignum et iustum ut a cunctis et precipue honoretur
secundum illud apostoli Reddite omnibus debita cui honorem etc. Sed et si ipse
ut suos uelit esse organum concilii et ob spiritum sanctum per quod vna-
nimiter diffinita debeant concludi sine aliqua contradictione aut re-
pugnancia non est respondendum cum ipse sit caput significatiuum et
honorificatiuum concilii generalis non directiuum aut potestatiuum
iurisdictionaliter ut dictum est supra. Ex quibus omnibus patet responsio
ad rationes que sunt in contrarium. Videlicet qualiter sit caput ut monar-
cha ut sponsus. Non enim sponsus nisi figuratiue et misticaliter
cum non solum sed christus depositus sit ecclesia secundum illud apostoli Despondi uos
vni uiro uirginem castam in fide incorruptam exhibere christo.
Et rursus alibi sacramentum magnum est coniugii scilicet spiritualis Ego autem
dico in christo et in ecclesia que duos sponsos non habet. Est ergo proprie
ut ait Bernhardus ad eugenium paranymphus sponse et minister etc.

adūcō

De perpetua conciliorum generalium memoria ac ipsorum reformatorum
fiendarum et constitutionum ac statutorum in eisdem ordina-
dorum. Auisamenta nonnulla corrigenda addenda
minuenda per uos per reuerendissime domine Juliane de cesarinis tituli
sancti angeli Cardinalis dignissime et nuncii in sacro concilio de generali
plebis ecclesie catholice ad sanctissimi domini nostri eugenii pape quarti
presidentis iustissime tibi scribo tractatum presentem ex toto cor-
de cum zelus domus dei et sponse a suis amicis derelicte
vestram dominationem urgeat et quia compellat pro eius iusticia et
reformatione agonizare et usque ad mortem pro eius iusticia
certare. Vestre paternitati transmitto non ea determinando ut meo
sensui inherendo quin ymmo protestor si meorum maiorum precepta
inseruit ea reuerentia cessare annullare publice et occulte
et semper id tenere credere et asserere quod tenet credit et asserit
sancta mater vniuersalis ecclesia et sancta romana curia. In primis pro fundamento
totius reformationis noto illam auctoritatem decreti sancti septimam
questionem 93 dis. ubi dicitur. Duo sunt quibus principaliter iste mundus regitur
auctoritas sacra pontificum et regalis potestas, in quibus tanto grauius
est pondus sacerdotum quanto et pro ipsis regibus hominum in diuino redditurus
sunt reddituri examine rationem. Hec ibi, Et hii sunt duo gladii a christo
ecclesie in persona petri dati cum dixit petrus christo. Ecce duo gladii
hic. Et christus ei dixit. sufficit. Sunt enim duo gladii quorum unus
temporalis alter est spiritualis ad faciendum vindictam in nationibus
et increpationes in populis. De primo patet textus enim secundum apostolum Vt vicarius
arguere obsecrare increpare delinquentes fideles et ligare ac soluere,

Protestacio auctoris

Duo sunt principaliter in mundo spectabilis regibus

inis commissionum v di. xvi. Cum ad terram per pro mundum scilicet hyspan
ysidorum xxiii q. v. c. principes seculi et c. reges ubi di-
res eorum aliud tute esse non putant nisi que ad diuina consone co-
pertinent et regia ac sacerdotalis defendat auctoritas. Ergo iste due
potestates dant mundum regere et ipsi domini in consone diuina et super
pace fide et caritate et quamuis inter te gubernare et de eis rationem in diuino
examine reddere. Aut quia alios inferiores reforment corrigant
et arguant necesse est quod se ipsos primo reforment probo exemplo et virtutes
ne cuius vicorum dicatur medice cura te ipsum. Cum cum pastor per ab-
rupta graditur necesse est ut in precipicium grex ducatur. A roma ergo
curia et a principibus seculi fidelibus est reformacio incipienda in to-
talibus cardinalibus et a servitoribus qui videntur regere ipsi prelatis episcopis
ac maioribus eis enim a xpo dicitur Vos estis lux mundi. Et item
Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et
glorificent patrem vestrum qui in celis est. A roma ergo curia est reformacio
incipienda quia romana curia est primum luminare maximum ad mundi
firmamentum et regimen positum ut non est solite de ma. et obe. Et ideo si
languor non fuerit curatus in capite totum corpus invadit ut dicitur c. si
inquit. ii. q. vii. Vulnerato namque pastore quis curandis ovibus
adhibet medicinam aut quale fructum de se producturus est qui grim
peste radix infecta. i. q. i. Ceterum languescente enim capite facilius
reliqua corporis membra inficiuntur. 6 q. i. Non enim facit episcopum dignitas
sed bona vita. ii. q. vii. Non omnes episcopi sunt episcopi etc. Ergo restringenda est a
mal et scandala potestatis spiritualis et temporalis ut non ... vendigii ipsa cu-
piditatis que radix est omnium malorum que fiunt in curiis potestatum duarum
potestatum. xi. q. iii. illa et pena ... multorum ii. q.
vii. c. quapropter et dignum est superiores pati ab inferioribus ea que inferiores
ab eis pati despiciunt. iii. q. v. accusatores. Quid enim est reformacio — *reformacio*
nisi peccatorum et malorum deseccio et bonorum introduccio et legis et
mandatorum dei impleccio et penitencie suscepcio ac vite emendacio
quam xpus hic post predicat dicens penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum
Ab istis ergo duabus potestatibus est incipienda reformacio et exequenda
quia istis reformatis facilius fiet reformacio in inferioribus ac sub-
ditis quia totum agitur a prelatis facile trahitur in exemplum a subditis ait gregorius
Sed ad augmentum dicta aliqua avisamenta de huius reformacione quedam
a me sepius parumper et ignaro viris quibus est c. qui super habet
duas potestates habet iurisdiccionem ad eas reformandum et corrigendum et
presertim spiritualem potestatem cum innata clamat et dicat de papa ix
q. iii. Nemo iudicabit primam sedem que est ... xl. dis. si papa vero
papa cunctos iudicat et a nemine iudicatur Et nunc est quod dicat c. cuncta
quia aliorum causas deus voluit per homines terminari sed sedis istius presulem
suo sine questione servavit arbitrio. ix. q. iii. Aliorum et sola romana ecclesia sua auctoritate

quod iste ... habet duas potestates ... ad eas reformandum ... papa ...

debet de omnibus iudicare, de eius non iudicare nulli permittitur. viij. q. iij.
episcopo et c. se. Et de hac correctione et iudicio et reformatione sunt multa
iura et dicta sanctorum patrum que tamen breuitatis causa dimitto. Ad ista interrogatus
nec unquam vidi nec scripsi assertiue sed solum opiniones doctorum ali-
quorum de hac materia loquentium dixi quod opiniones sunt in corpore contraria.
Quidam enim asserunt quod papa non potest iudicari nec reformari contra
opinio prima quod papa non potest iudicari — uoluntatem suam iudicio publico non solum a quacumque persona viuente preter
ymo et excepta heresi non potest reformari nec iudicari nec condempnari
ab ipso sacro concilio generali quia dicunt quod maior est potestas pape in
iurisdictione in dominio in correctione in reformatione in auctoritate exe-
cutione et clauium ligatione et solutione quam sit potestas vniuersalis ecclesie
quia eius soli dominum est a christo. Tu es petrus et super hanc petram etc. et tibi
dabo claues regni celorum, tibi inquit christus primo et principaliter
et statim christus quod petro promisit adimpleuit dicens, Quodcumque ligaueris etc.
Et post resurrectionem eius soli dominum est a christo Jo. xxi. pasce oues meas.
Et primus potestatem a domino accepit et primus ad fidem christi conuertit. dis.
xxi. in nouo testamento. Et ipsi primo pontificatus datus est in ecclesia ut patet
ibidem. Et ambro. j. q. vij. c. beati petri dicit Roma principium et caput — ambrosius
obtinet nationum, quia ipse petrus caput est totius ecclesie omnes
sedes enim prima est ad quam omnia negotia sunt referenda. xxiiij.
q. j. rogamus. Et ideo eius iudicium solus deus sibi reseruauit, quia
uocatus est in plenitudinem potestatis, et alie ecclesie sunt uocate in partem sol-
licitudinis. ij. q. vj. decreto. Et multa statuta et decreta concilia in
hiis preterquam que fidem non tangunt sunt determinata et ab ecclesia tam de
iure quam de consuetudine de potestate pape approbata et per generalia con-
cilia que generalia concilia nunquam expresse determinauerunt
potestatem pape esse inferiorem generalis concilii potestate nec diffinierunt
papam romanum corrigi aut reformari per concilium generale nisi a
fide esset deuius pertinaciter aut inutilis et remissus. ymo dixerunt
quod nemo iudicabit primam sedem iustitiam temperare desiderantem.
neque ab augusto nec a toto clero nec a populo iudex iudicabitur.
ix. q. iij. Nemo. Attento et quod solus papa potest et debet conuocare ge-
neralia concilia quia pastor est generalis in dei ecclesia et ipse prestat
auctoritatem conciliis et sine suo beneplacito aut sine sua conuocatione
si fiant non sunt concilia dicenda sed conciliabula ut in di. xvij. decre-
torum po. Alii econtra quod papa a conciliis non potest corrigi accusari
deponi seu reformari nisi in casu heresis pertinacis et quod potestas pape
est maior quam vniuersalis ecclesie et quod papa est superior conciliis generalibus in
auctoritate in iurisdictione dominio et potestate et ideo isti de prima opinione
dicunt quod in statutis et reformationibus generalium conciliorum papa potest
interpretari dispensare et mutare ac remouere preterquam in hiis que fidem non tangunt

Et hec de 1° articulo. Secunda opinio est aliquorum doctorum volencium per utramque partem tam concilii quam pape iura salvare et decreta sanctorum patrum prout iacent defendere qui dicunt quod sicut papa potest a conciliis vel formari corrigi accusari iudicari aut condempnari ita concilia generalia ab ipso papa convocata et per ipsum papam possunt corrigi accusari aut condempnari. Et ideo dicunt isti quod equalis potestas est pape et in reformacione tam in membris quam in capite et in heresum extirpacione et quarumcumque condempnacione et in quacumque iurisdiccione et auctoritate cum potestate universalis ecclesie seu concilii generalis quod eciam universalem reputat, quia papa habet se sicut caput in hoc corpore mistico ecclesie et universalis ecclesia se habet sicut membra et hee due potestates mutuo se debent iuvare defendere fovere curare et reformare quia secundum apostolum unum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius membra et nos omnes in unum corpus baptizati sumus et habemus unum dominum Ihesum Christum unam fidem unum baptisma et unum ovile et unum pastorem. Ideo ad decendum hac equaliter potestatibus mutuo se debent iuvare et hoc corpus Christi edificare curare fovere. Et dicit apostolus Alios dedit deus apostolos alios doctores alios prophetas sicut in ecclesia vel alios pastores ut sint in consummacionem sanctorum in ministerium et edificacionem corporis Christi videlicet ut quod papa non potest efficere vel reformare per gladium spiritualis auctoritatis suppleat et reformet universalis ecclesia per universalem execucionem et potestatem et econverso. Et hanc potestatem equalem sive pape et universalis ecclesie denotat Christus ut isti dicunt quando apostolis in unum congregatis dixit primo Petro Mathei xvi Quodcumque ligaveris super terram etc. Et in continenti apostolis omnibus dixit Quodcumque solveritis super terram etc. Etiam apostolis congregatis post resurreccionem in unum qui eciam universalem reputabat dixit Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis etc. Hanc et equalem potestatem innuit decretum xxi dist. c. In novo ubi dicitur Petrus primo potestatem a domino accepit, ceteri vero apostoli quorum loco successerunt episcopi pari honore et consorcio cum eo potestatem acceperunt, Sed ipsi apostoli ut sepe hec voluerunt ut Petrus omnibus preesset et cephas id est caput et principium teneret apostolatus quam formam sub successoribus et reliquis tenendam tradiderunt. Hanc et equalem potestatem declarat decretum vii q. i c. Scire, ubi dicitur Scire debes episcopum esse in ecclesia et ecclesiam esse in episcopo, et quicumque non est cum episcopo non est cum ecclesia. Hoc idem videtur dicere et loqui xxiiii q. i § vd. Nemo fraternitatem vestram fallat episcopatus unus est et ecclesia una etc. Item isti doctores dicunt quod ex quo est par potestas concilii et pape quod in statutis concilii potest papa aliter ordinare et disponere et econverso ecclesia universalis seu synodus generalis potest in statutis et decretis antiquorum patrum et sedis apostolice pro diversitate temporum et personarum aliter disponere et aliter ordinare dispensare indicare et minuere quia una potestas aliam debet iuvare et sublevare maxime in duobus sicut in heresum et errorum fidei extirpacione et viciorum et malarum consuetudinum destruccione et in scandalorum pacificacione

2a opinio doctorum quod concilium et universalis [ecclesia] pape equalis sunt ecclesie

et infidelium reductione et ipsorum ad Christum conversione. Et concludit
ex quo par in parem non habet dominium quod in nullo casu potest papa a conci-
lijs accusari iudicari condempnari nisi in crimine heresis quo tunc est infior
et quolibet fideli et est ex consequenti minor scte matris ecclesie et est peius ab eadem

c 3a opinio Tertia opinio multorum valencium doctorum et / ipso facto
aliquorum sanctorum patrum prima facie videtur asserere quod simpliciter
et absolute non solum in heresum et scismatum ac infidelium seu infide-
litatis extirpacione verum et in quibuscumque et augentibus fidem seu sta-
tum universalis ecclesie tam in bonorum principum et fidelium populorum paci-
ficacione quam in iniciorum et malorum abolicione quam in bonorum et morum
ac virtutum reformacione quam et in sacrorum et beneficiorum ac dignitatum
potestas ecclesie 3a ac honorum temporalium et spiritualium gubernacione Jurisdictione auctoritate
opinio potestas pape spiritualitate ordinacione disposicione dispensacione et correccione et
execucione potestas universalis ecclesie est maior et superior quam potestas pape
et per consequens potestas generalis synodi que reputat plenum ecclesiam.

potestas clavium Dicunt enim quod hec potestas ligandi et solvendi et oves Christi pascendi
primo data data a Jhesu Christo sancto petro super quam est fundata eciam spiritualis plenitudo
fuit ecclesie potestatis fuit data a Christo Jhesu sue sponse universali ecclesie primo et principaliter
in ipso sancto petro seu in persona beati petri qui post mortem Christi Jhesu rema-
nebat eius vicarius et tribus et minister ac dispensator fidelis
misterium ipsius dei que per ipsum Christum erat commissa et data sue
sponse universali ecclesie ut in quibuscumque que eciam non possit exequi
seu perficere gubernare ac regere petrus debebat cum auctoritate et beneplacito
Jhesu sponsi universalis ecclesie exequi regere et finire. Dicunt ergo isti
quod licet plenitudo potestatis spiritualis non fuit data petro ut petro
sed fuit data universali ecclesie que erat per significacionem eciam in petro. Sic
enim petra super quam fundebatur universalis ecclesia erat Christus Jhesus seu in Christo in
per significacionem et non per realitatem ad minus sed solum per similitudinem et
significacionem quia ista petra quam Christus demonstrabat corporaliter non erat
Christus dicens Et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Si se
ipsum affirmasset esse petram fuisset dixisset asserendo se realiter esse
petram materialem sed dixit se esse petram per similitudinem et significacionem.
Sic ecclesia catholica que accepit a Jhesu Christo potestatem ligandi et
solvendi ac eius oves et agnos pascendi in petro erat eciam
quoniam ad potestatem sibi attributam a domino Jhesu significative similitu[dina]rie
et figurative. Non tamen erat petrus ipsa universalis ecclesia realiter ut dicitur in
symbolo apostolorum Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. Quia
reputat sacrum concilium generale congregatum in spiritu sancto. Que
ut 3 ecclesia ut expressius loquar dicitur collectio et congregacio fidelium tam clericorum
quam laycorum utriusque sexus in Christum Jhesum credencium de consensu dicitur supra.
c. Ecclesia realiter. Item probant in supius dicta per eiusdem auctoritates quod ut Christus de-
2a pars opinionis … claravit non dedisse hanc potestatis plenitudinem petro ut petro scilicet ligandi et
solvendi

Sz sm̃ vlt ecc̃ie i pet° ar̃ xvij statī ne in̄t aplos fieret de hn̄l
ptatis plenitu° cōtencō & int̄ eos disputaret̃ quis eor̄ eet
maior. stati x° i xviij° ca. submisit & expssi ipi vli
ecc̃ie que residebat seu reputabat̃ i ipis aplis sil' cong°
gatis dethat solvendi & ligandi ptatē dicens omnib3.
Quecumq3 ligavitis sup t'rā &c. p3 g° hanc ptatē ecc̃ie ee
maiorē qm̃ ppe. p'mo nāli rōe, 2° multiplici auct'e 3° ex
emplificacōe, g° ptatis ecc̃ie excellencōe, p'mo rōe nāli
Rō em nālis dictat q͡ omē tot' ē maius sua pte. Cu g°
nos omēs fideles x̄ani. s3 aplm̄ vnū corp̄ sum9 i xp̄o
singuli aūt alt' alti9 membra. sic̃ q͡ totū istud corp̄ mai9
sit & digni9 aliq͡ pte ei9, Cū g° ppa sit mēbrū hui9 corpis
p3 q2 s3 aplm̄ caput ecc̃ie ē xp̄c ei9 sponsu9, & caput xp̄i est de9
s3 eundē aplm̄. Si g° caput xp̄i ē de9 nequ͡ ē homo mltō
magis caput ppe ē de9 &c. ppa nequ͡ fidelib' x̄anis & cōdeb3 i
dūm ihm̄ firmit' ē mēbrū ecc̃ie, & hoc ē q͡ dt apls Nos
sum9 membra de mēbris s͡ ihu xp̄i, g° totū corp̄ ecc̃ie vlis
ē mai9 & digni9 i auct'e & ptate cū sit corp̄ tot' s3 virga
sine macula formosū, qm̄ sit ei9 pts s͡ p̄ma ppe qui plen9
pctis pt errare & si i fide x̄i deformis g° mai9 ē cōciliū
i ptate. Itē p3 h' opio cōtra legē dt eīn xp̄c. Omnis qui fat
pccm̄ s'uus est pcti, s3 ppa pt face pccm̄ g° ē s'uus pcti,
Ecc̃ia aūt catholica nūq͡ pccm̄ pt face cū sit edificata sr̃ xp̄o
ihu angularē lapidē ē g° dn̄a pcti, s3 dn̄s maiorē ptatē
ht q̄m s'uus g° maior ē ptas ecc̃ie q̄m ppe. Itē p3. ppa pt
pctare g° ipe subiciē legē cōtrarie q2 ait apls Si spu ducemi
nō estis sub lege, Subicit̃ g° neq͡ pctor correctōi fr̃ne
inx̄ preptū x̄i qui ait, Si pctavit i te fr̄ tuus corripe eū
si te nō audierit adhibe tecū duos vl tres & si ill'os nō audit̃.
dic ecc̃ie si etiam nō audierit sit t' sic ethnic9 & publican9
Ergo ecc̃ia s3 ihm̄ xp̄m ipm̄ pt arguē iudicāē & con
dempnē, g° ē maior q̄m ppa i ptate, Cōfirmat̃ apls.
q2 nō ē possibile s3 fidē ihu xp̄i q͡ ppa possit quacumq3 ptate
a xp̄o s' tradita arguē corrigē iudicare & cōdempnē
sacrū cōciliū qd̄ reputat vlem ecc̃iam q͡ verit' spon
sa & que ē sine pccō & sine macula an thronū dei q2
nūq͡ punitur nisi p' culpā quā hr̃e nō pt vlis ecc̃ia, & tn̄
ut dcm̄ ē ppa pt pctare & errare & iudicari & cōdempnari
p cōciliū g° maior ē ptas cōcilij q̄m sit ppe romani,
Itē nāli rōe pbat tulius 2° de offic' q͡ feritas & imanitas
belue seu bestie tyrānice a q̄m h'o ē segregāda. sicut

queda memb nali voce amputa a toto corp̄e si ipa sangne et
spu care cepint qr no eet religs ptibz corpis go ppa tyrannis
negligēs et remissus ac a fide deuius ut po in ca si ppa dis xl.
p coitate hom ut a gnlīs e segregād a xpianis fidelibz. go
gnitas hom seu gnaliū cōciliorū maior e ptate et iurisdicoe
et execucoe qnā sit ptas ppe. Item vlis dei ecclia fundat in
carite ihū maxa. Et h augs in ver. caritas nō quer q sua st.
et ait. qr coīa ppris nō ppa coibz anponit. bom go gnale
multorum dignius est qnā bom ptitlare pre. h vlis ecclia e bom
gnle quod nunqm pt deficē qr xpc dixit. Ecce ego vobiscū
sum usq ad cōsumacōm sch. et ppa e bom ptīculare qd sepius
pt deficē. go bom gnle ecclie e pferend ptati et iurisdicōni
ppe. Item uirtus vnita fortior e seipa dispsa. sed sacrū cō
ciliū seu vlis ecclia e uirtus dei omnibz xpianis ac de magna
pte ipoz vnita. go e fortior et potencior ad resistend in
tempestatibz nauis ecce et tribulacoibz qnā sit uirtus diuisa
ptatis ppe. go e maior et supior ppali ptate. hec p. h opp.
multi ī scoz auct. et pō p btm augs qui in decretis xxiiij.
q. j. c. quodcunqz. Ita et sine aliq glo ac expone dt qd
petrus qui erat maior int aplos reputabat ecciā vlem
tm ecce in pa pet. dt dns ihc ptatem ligandi et soluendi.
Cui dt sic. Quodcunqz ligaueris et solueris sup tra erit ligatū et
solutū in celis. Sz hc tm peto dcm est. Non utiqz hc facit
eccia. h eccia hc facit sicut si nō eet in mundo ppa. eccia ligaret
et solueret et sacra fidelibz cōferret. absolueret a pcīs et ligaret
censuris ecce. go que eccia ligat et soluit in tris st ligata
et soluta in celis. qr alr sequeret qd multi fideles perirent et mori
rent. sine absolucoe pp defectū ppe qd e fm. Conclud ibi btus
augs sic ergo petrus qn claues accept ecciam scam significt.
s. qn claues accepit. nome ipius ecce ut p ipa eccia qz
eius pcīn auctor et fidor eas misercd cepit. et io ipe petrus
p tūc ecciam scam significauit et reputauit sicut nūc scā
synodus basilien recitat. et sic tom vlem ecciam h tm nō
sit tō nc centesima eius ps ita tūc petrus significabat
tom vlem ecciam et reputabat mistice sicut ecce vli
h qd dcm e a xpo in pa petri. Ego p te rogaui petre ut nō
deficiat fides tua. qr si tm fuiss dcm peto utiqz fr eet
ista ppo qr ctu e qd petri fides defecit. Et ecce dcm est in
pa petri. pasce oues meas. qr si tm peto dcm fuiss iam
dcm e qd fuisset oues xpi sine pastu et qn nō eet ppa
in mundo p duos ac tres annos sic fuit tpe constanciensis
cōcilii de anno dni mo cccc. xv. et xvj. oues ihū xpi erant
sine pastore

& pastu quod finis e qr no sit sine ecclia i qua e pastus & refectio
salvativa. Ecclia id viij coronatu sic intr fuisse i pa petri. eccie
vli dtm s. Duc i altu. i. i pfundu maioris. dixit Aug' qr ecclia
sine ppa pt absolvere & a pfundissimis exponsis vicijs & sing
i mundo erit ppa. Hec opy. & pr lucidissime & subtilis pbtm
Aug' sup Johem. omel. ult. sup i° 9 Jo. xxj. pasce oves
meas, dicte & asser° hat ptate ligandi & solvendi
fuisse datam ecclie vli. i p pet. & dt sic. Cum petro dtm est.
Tibi dabo claves regni celorum, & quodcuqz ligaveris sup tra
& solveris. erit ligatu & solut i cel, Vlem significabat ecclia
que i hoc sclo. diu's temporibus & tribulacoibus velud tepestibus
quati° & no cadit. qr funda e sup firma petram, vn petrus
nom accept. No em a petro petra. sz petrus a petra. sic no
xpc a xpiano sz xpiang a xpo vocat, Jdeo ait dns. tu es petrus
& sup hac pe. ed ec m, Qa petrus dixerat. tu es xpc filius dei
vivi, io inqt xpc. go sup hac petram qua cofessus es. & no sup
te edificabo ecclam mea, pet' em erat xpc. & no petrus.
Ecclia no funda° i xpo. & io claves ab eo regni celor accept.
s. ptate ligandi & solvendi pcta, & sc° quod est em p ppe et i
xpo hec e ecclia p significacom. petrus i pet. qr qua signifi
cacoe intr xpc petra, vads dr petrus ecclia, hoc est go ecclia
qua significabat petrus cu sibi dr. Seqre me, vinnisti
dtm e seque me, p qua vinnisite passus e xpc, sic ecclie vli i
peto dr. Ego pro te rogavi petre ut no deficiat fides tua.
Et ecclie i aplis dr. Ecce ego vobiscu sum usqz ad cosumacoz
scli. cap ult. Hec i°. Hanc & opiom & yelom secutus e hts Jeog
i decretis xxiiij. q. j. c. Omnibus his cosideratis &c. vbi lo
quens de vli dei ecclia dt. omnibus his cosidatis. Hec ecclia e
domus dei. fons ortorum. puteus aquarum viventium. Hec h
e domus de q° i ps scribit. Dne dilexi decore domus tue
Item hec domus dei que dr ~~claves~~ ecclia est, que claves
ptatis ligandi & solvendi a dno accepit, Et sc° p Jeromi i
textu istius ecclie ptas & iurisdic° q ipe dt sic. Hac domu
si quis corrigere corripere qz cotempserit. sit e sic ethnicus
& publicanus, go intr q ecclia pt corrige & corripe. ac iurisdicoz
exce & q ht claves a xpo ligandi & solvendi, Hanc & opiom
tanqua catholica sciam & iusta corrobat Jeog asserens patta
sua q maior sit ptas cocilioru qua sit ptas romanoru po
tificum, vn sic sit tenenda scta ecclina sup quib no pt ppa dis
posare, sic st cotisia veneranda & amplectenda i ecclie reformacoe
macoe qua ipe ppa no pt dissolve nc q ea dispesare sz maxia

evidenti utilit

ppa

et necessitate universalis ecclesie vel alicuius regni vel provincie. Unde ipse dicit sic xv dis.
decret. Sicut sancti evangelii quattuor libros sic quattuor concilia quibus
supple succedunt alia concilia personas respuunt respuo et quas
venerantur amplector, quia dum universali sunt consensu instituta se et non illa de-
struit quisquis presumpsit absolvere vel ligare quos absolvunt vel
ligant. Hec ibi. Ex quo canone concluditur directe quod nec nunc ipse papa
potest in statutis concilii dispensare vel ea infringere seu annullare.
Sequitur ergo quod maior est potestas universalis ecclesie quam sit potestas ipsius pape. Hec
opinio et probatur exemplificatione multorum romanorum pontificum qui
temporibus diversorum scismatum fuerunt per concilia generalia depositi
correcti et castigati. Probatur etiam exemplo Leonis pape qui submisit se
concilio generali tamquam suo superiori et eius iudicio et determinationi. Unde dicit
sic ii q. vii. Nos si incompetenter aliquid egimus et in subditis iuste
legis tramitem non servamus vestro ac missorum vestrorum cuncta
volumus emendare iudicio. Hanc autem potestatem de facto exercuerunt
iam tempore quo inceperunt concilia generalia sub papa Silvestro cele-
brari qui fuit anno domini ihesu c xxx vel circa ipsa sancta et immacula-
ta ecclesia universalis tollendo hereses delendo scismata reformando
ecclesiam deponendo papas seu antipapas reducendo per conci-
lia totam christianitatem ad obedientiam romane ecclesie et pacem ac tranquillitatem
et multa bona in conciliis generalibus faciendo que longum esset enar-
rare, sed breviter cronicas intuenti patet plane. Et dicunt isti de ista
opinione quod iam ex quo per mille annos et ultra potestas generalis con-
cilii et universalis gerentes se per papas deposuit et plebem ecclesiam sub
uno capite univit, hereses sustulit, pacem in populo christiano prestitit
et innumerabilia bona in dei ecclesia fecit ut patet legenti scriptorum priorum
decreta et in hystoria tripartita quodammodo iam prescripsit quod potestate
pape quod iuste et merito debet potestas concilii esse maior quam potestas
pape. Et isti de ista tria opinione probant intentionem suam reali
executione. Dicunt enim quod presentibus omnibus cardinalibus sancte romane
ecclesie et multis archiepiscopis et prelatis ac diversorum principum ambasia-
toribus et illustrissimo principe domino Sigismundo romanorum rege
de consensu omnium beneplacito et mandato sacrosanctum concilium pro-
mulgavit ac promulgari fecit et diffinivit hoc preceptum statutum
die vi mensis aprilis in quinta sessione eiusdem concilii. Anno
domini M° cccc° xv me qui hec scribo eadem die coram concilio
sermonizante et domino reverendissimo Cardinali de Ursinis celebrante
in pontificalibus hoc modo fuit hoc decretum publicatum. Hec sancta
synodus Constanciensis in spiritu sancto legitime congregata generale con-
cilium faciens et ecclesiam catholicam militantem representans pro

[Margin, beside lines 9–11:] quod papa [illegible] pontifices Leo papa

[Margin, beside line 30:] executio concilii [illegible]

[Margin, beside lines 39–40:] Decretum concilii Constanciensis

extirpatione presentis scismatis et unione ac reformatione ecclesie
dei in capite et in membris fienda ordinat diffinit statuit
et declarat quod ipsa potestatem habet a Christo immediate cui quilibet cuius-
cunque status vel dignitatis etiam si papalis existat obedire tenetur in
hiis que pertinent ad fidem et extirpationem scismatis et
generalem ad reformationem ecclesie dei in capite et in membris.
Item declarat quod quicunque cuiuscunque status vel dignitatis etiam si
papalis existat qui mandatis statutis seu ordinationibus aut
preceptis huius sancte synodi et cuiuscunque alterius concilii generalis
legitime congregati super premissis seu ad ea pertinentibus factis vel
faciendis obedire contumaciter contempserit nisi resipuerit condigne
penitentie subiciatur. Ex quibus sacri generalis concilii statutis
liquide patet quod potestas universalis ecclesie quam representat sacrum concilium
est a Christo immediate et non a papa vel ab aliquo homine, unde glossa
decretum scilicet Apostoli, et concilia sacerdotum, xvi. dis. in c. hinc est,
ubi dicit in textu: Decretis quorum sedi beati Petri apostoli mittimus decreta
sacra iussione domini conciliorum venerandorum auctoritas singulis
ecclesiis tradit potestatem, et dicit ibi glossa: habet ergo romana ecclesia
auctoritatem a domino et a conciliis, sicut imperator a populo, quia orbis maior est
urbe xciii dis. Legimus. Et si dicatur quod romana ecclesia habet
privilegium a domino xxii. dis. omnes, dicendum quod principaliter habuit a domino in
hiis que sunt de iure divino ut potest predicare baptizare sacramenta
dare, secundario a concilio in hiis que sunt de iure positivo
ut beneficia conferre concilia cudere etc. Et ideo in hiis que habuit
a conciliis, presertim cum sint positiva et ad decorem domus dei,
potest romana ecclesia iudicari a conciliis universalibus et canonice con-
gregatis ac quietis. Et dicunt isti de ista opinione quod ipse
papa qui solus romana ecclesia vocari ab aliquibus singulari persona
non potest iudicari nec ab aliquo particulari clero, nec ab aliquo
particulari concilio etc. Quia per habens est ei de omnibus iudicare singulariter
et divisim. Non autem universaliter et quietum in generali concilio quia non licet
cuiquam de eius iudicare iudicio. ix. q. iii. Cuncta per mundum.
Et sicut isti dicunt intelliguntur omnia iura que loquuntur de po-
testate pape. Ideo subtiliter decreta et expresse locuta sunt.
Cuncta ecclesias iudicat et a nemine scilicet a nulla singulari persona iudicatur
et neque est qui dicat ei cur hoc facis. xl. dis. Si papa etc. declarant
isti quod nemo iudicabit primam sedem scilicet nulla particularis persona
aut natio seu provincia sed bene iudicabitur per generalia concilia.
Dicunt et quod nemo iudicat primam sedem temperare iusticiam deside-
rantem ut patet in decreto. Ubi enim papa sitiret et faceret iusticiam et

videt adver

i. papa 3a facit
n .. indicab .. eu

vincet h ca i omi bonite iustia z vite ecce i tali z concilium nonndi
caret papam nec aliq singulris psona nec aliq communitas psense nec indi
tabr ab augusto psense nec a toto clero psense nec a pro psense nec a re
gibus psense iudicabitur iudex, qr aliorum tab hominum deus noluit
terminare p homines singulares .s. reges platos principes com̄ites
rc. h sedis istius psulem suo sibi que reseruauit arbitrio, Et
dicunt isti qz h auctas intr ubi iustiam z bona uita ac saluatoris
totius ecce prime facere z tempore desidat ubo z ope n inuio
lata ht iustiam absq pecunie z honorum tpalium cupiditate n cum
tum dz innocentia. Vba sunt i decreto xl. q. iij. c. aliorum crimina t.
cet sume nonndi z pdicandi p mundi qr etc i hijs tribus casibus
ubi papa iustiam ppatus facit regit z gubnat p bona uita
z exem z fama bona z ciuili bona ecclesia iuste dispensat et.
ubi papa sanam z integram habet cosciam z no flectitr muneribus nec
petitionibus nec amicis nec cosanguineis nec minis regum z principum
aut rogatibus h sp habet deum z etiam sibi commissum ad ipm de
fendendum z reformandi pociul ubi papa continue desiunet diuinis
officiis pdicat doret z sacra ac clericalis corales z spuales pbet
fidelibus xpianis Et tenent isti de ista opy no obstantibus que
dicta sunt q sacrum concilium p no pt iudicare papam z minus aliqua
communitas uel regnum uel puincia pt papam iudicare ut po ex
de elec. i c. Significasti. Vnde dt ibi glo. q si totus mundus sen
tiret uel sinaret i aliquo negocio q papam tunc cdicendo sinus decretis
sinare z mapr i iustia fidei z vlis ecce informacoe z exal
tacoe vr q standi cet sme ppe. ut pz xxiiij. q. i. c. h e fides
Et i dicis casibus orbis no e maior urbe xc. iij. dis. legimus
Sz si papa sue z fiue salutis negligens dephenditur inutilis
remissus i suis opibus z scandalizat plebem ecciam p sua pua
symoniacis z uita notorie z publice ut p cfessionem aut p facti eui
denciam ut puta p crime tyrannidis z symonie q̄ referentis
publice que duo crimina conciauit pa codempcione tunc et
z sepius amonentr z e contus decior z incorrigibilis nunq indica
bitur p sacrum concilium q codempbitr puabitr. Dicunt isti de tria
bitur p sacrum concilium q codempbitr puabitr. Dicunt isti de tria
opy. qc z allegat glo. decreti. dis. xl. Si papa, q dt. Credo q
si notorie e crime eius vz symonia adulterium piurium violencia
rapina z cosilia pcta z inde scandalizatur ecclia z sit incorrigibilis
q inde possit accusari. nam contumacia dr dis. lxxxi. Si q psbrm sit
Et contumax dr infidelis xxxviij. dis. ng e. verum. Et sic si
papa inueniatr deuius a fide iudicatur. Cra qui no credit ia iudicatus
est. Ita z si inueniatur. peccator publicus incorrigibilis z ptinax scandalizans

Vlem eccliam

Iudicatur et si inveniatur inutilis et remissus pro tanto et notorie et sic papa non potest statuere quia non accusetur de heresi quia sic periclitaretur tota
universalis ecclesia sic non potest ordinare quia non accusetur de peccato publico
et manifesto eciam universalem scandalizante et notarie proprium dilapidante
quia hoc non habetur .i. q. vii. Et si, et xxiv. q. i. Sunt quidam, Et generaliter
quod potest accusari argui et condempnari pro quolibet peccato notorio et manifesto
eciam scandalizante si fuerit incorrigibilis teste apostolo qui dicit
peccantem coram omnibus argue ut ceteri metum habeant. quia sic paulus
reprehendebat petrum iudayzantem. quia non est facile stare in loco
petri et pauli et tenere cathedram iam regnantium cum christo. Non enim
sunt filii sanctorum qui tenent loca sanctorum sed qui exercent opera eorum
xl. dist. Non est, Non enim facit episcopum dignitas sed bona vita, ii. q. vii.
Non omnis et c. Non nos, xl. dist. Dicit quod beatus petrus perhennium
meritorum dotem cum hereditate innocencie transmisit ad posteros, et quod
illi concessum est a christo ihesu pro actuum luce ad eos solum pertinet quos
par conversacionis splendor illustrat, et quibus enim scandalizet
quem apex tante dignitatis attollat, ergo quibus erit ille qui iudi-
cabit sanctum papam et quem cum sancto petro illustrat par splendor
conversacionis certe nequaquam quia dixit apostolus Cuius vos potuit nocere si
boni emulatores fueritis, Ergo dicunt isti de tercia opinione quod ubi
papa est peccator publicus tyrannus et cupidus cum sua romana curia
quod tunc est reformanda iudicanda et restringenda sub voce ipsius ro-
mane ecclesie potestas nec non et vendicacioni ipsa cupiditas xl.
q. iii. Illa, Et dignum est superiores pati ab inferioribus ea que
inferiores ab eis pati desiderant. iii. q. v. Accusatores, Con-
cludunt ergo isti quod potestas universalis ecclesie seu synodi generalis quo ca-
te canonice est maior quam potestas pape in auctoritate iurisdiccione
et execucione, In auctoritate quia potestas concilii est a deo ihesu christo imme-
diate tantum, et potestas pape est a christo et a conciliis ut dictum est, Iuris-
diccione quia orbis maior est urbe dist. xciii. legimus, In exe-
cucione quia sacrum generale concilium potest pro quibus voluerit omnia offi-
cia pape exequi et exercere aliis frustra esset sua auctoritas et iurisdiccio.
Et si dicatur solus papa convocat generalia concilia ut patet per totam
dist. xvii, ergo maior est quam generale, et solus ipse potest et debet papatus
exercere officia. Ad hoc videtur isti dicunt quod licet ipse solus debeat convocare
concilia non propter hoc est maior sua potestas quam ipsius conciliorum. Vide glo.
decreti in c. Anastasius. dist. xix. dicit quod ubi de fide agitur tunc
papa convocare generale episcoporum et tunc sancta synodus est maior papa
quod patuit in maioribus conciliis que fecerunt apostoli que petrus convoca-
bat et tamen non erat ipse maior quam generalia sicut si rex convocat
regnum scilicet maiores et principales regni sui et tamen non habet ipse
maiorem potestatem quam totum regnum et civitas aliquid pro clamat

petrus reprehenditur a paulo

potestas generalis concilii maior in auctoritate iurisdiccione execucione

papa convocat concilia

et convocat vivos de in cuius aeterna ad concilium non tamen propter hoc ipse est
maior concilio vel in ipso concilio. Et licet papa convocet concilia
quia non propter hoc habet maiorem potestatem quam concilia. Verificatur primo per
concilium apostolorum ut scribitur Act. primo capitulo de electione Mathie quia solus

concilium apostolorum

Petrus presidens inter eos convocavit concilium credentium et dixit
verba sua ad fratres suos coapostolos dixit Viri fratres etc. et tunc
apostoli statuerunt duos et cecidit sors super Mathiam et connu-
meratus est cum undecim aliis apostolis. Ecce quod per decretum huius sacri
concilii ostenditur quod Petrus convocavit concilium et tamen ipse non diffinit
sed apostoli simul cum eo. Et hoc concilium fuit tentum ultimis post ascensionem
Christi in celum et ante missionem spiritus sancti. Secundum concilium in urbe fuit post

2m concilium

missionem spiritus sancti convocatum per Petrum et tentum per eum et apostolos in
quo statuerunt tria decreta: primum de baptismo, secundum de penitentia,
tertium de vita communi inter eos tenenda ut scribitur Act. ii. Cum enim cum
apostoli loquerentur linguis variis probat Christum crucifixum surrex-
isse a mortuis, et baptismum ac penitentiam in tertio quod conversi sunt quasi
tria milia ad predicationem Petri, et multi de gentibus ex gentibus vende-
bant possessiones et ponebant pretia ad pedes apostolorum et tunc apostoli
statuerunt in isto concilio omnia esse communia inter eos. Ecce quod dato
quod Petrus predicasset et concilium convocasset tamen apostoli et alii fideles sta-
tuerunt illa tria decreta et non solus Petrus. Per quod videtur quod maior
fuit potestas concilii quam ipsius Petri. Tertium concilium fuit et in ultimis

3m concilium

Act. vi quia cum esset contentio et murmur inter hebreos et grecos
super officio ministrandi mense Petrus convocavit multitudinem discipulorum
et tunc apostoli cum discipulis elegerunt septem quorum unus fuit Stephanus
Stephanus ad ministrandum mense, et fecerunt duo decreta. Unum quod
apostoli qui erant episcopi insisterent predicationi verbi dei et non istis
negotiis secularibus. Secundum fuit quod inferiores apostolis et episcopis institu-
erentur qui negotiis secularibus et actibus similibus insisterent
et vacarent. Ecce videtur quod licet Petrus convocasset non tamen ipse solus ad
in concilio diffinit nec maiorem quam concilium ibi potestate habuit.
Quartum concilium fuit et tentum in ultimis super observantia legalium

4m concilium

De quo scribitur Act. xv et xvi quia licet Petrus convocasset
credentium in magna multitudine, et audito Petro per modum opinionis
in ipso concilio tamen Iacobus minor qui erat ibi ordinarius per
modum determinationis de mandato credentium fidelium dixit
Ego iudico etc. Et super hoc decreto legalium fuerunt littere misse
a toto concilio et non a Petro tamen diversis provinciis sub hac forma
Apostoli et seniores fratres hiis qui sunt Anthiochie etc. Ecce concludi-
tur quod licet Petrus concilium convocavit non tamen in concilio prefuit nec maioris
potestatis quam concilium habuit. quia de mandato concilii Iacobus deter-
minavit et non papa Petrus. ergo minore potestate quam concilium videtur quod habuit.

Ecia dnt isti de ista tria opp q tpe costatini impatoris reg-
nauit Anno dm ccc xv. vt qr sub ppa siluestro ipe vo-
luit celebrari conciliu postqm bapm suscepit. in q synodo fuert
ccc. xxiiij epi. put recita in li. concilioz qui cu ppa fidem re-
formauit et eccias edificari ordinauit. et multa bona alia
pegerunt. Aliud conciliu fuit tentu in nicena in quo fuert ccc.
xviij epi. et fuit codem tpa p eos et no seorsu p ppam her-
arrij vt nota in c. Canones xv. dis. Et alia vij concilia
fuert tenta satis pxime. et ita fuerunt octo. de quibus lo tex9
xvj. dis in c. Sca. Et dnt octo qr octo vicibus tenta. Alij dnt
maior qr in loco maior tenta ut ibi ponit glo. et p9 ista octo
fuerunt tenta alia concilia octo. de quibus lo decretu xvj. dis.
ca. Sexta. In quibus epi pfuert et alij qui pleb xani et psbri
et dyaconi et clici romani nominati sub multis titulis qs
hodie tenent Cardinales dm et ceteris no romani pontificis
seorsu diffiniebat. sz epi psbri dyaconi et plati alij statuerunt
et determinabat docebat et rudiebat fidelibus xanis narrabant
laudes dni et virtutes sive ecce corroborantes et vtentes in sacris
conciliis sic usi fuerunt apli eorum preces et ecce sce doctores qr
eorum actio nra e instructio. Ca. mis dom. j. pe. j. no potant
in ipis conciliis q reguntur a spu sco aliud loqui vt dicit u q
spus sius dabat eloqui ill. Ca. spu sco inspirante locuti sunt
sci dei oms. Et ubi duo vel tres st in xpo ihu noie cogregati
ibi e xpc. i. in medio ipoz. Et ipi p corroboratoe et fundatoe
omi conciliorum generaliu dnt q qr pares et equales fuert
apli quantum ad ptate clauiu vt po ext xxi viij. Et corro-
borat dis xxj in c. In nouo testo. Ideo ptas omi aplorum
quorum loco succedunt epi et omi fideliu xanorum cosistit
et in qui maior e qm ptas ipius ppe qui est vnus homo
qr virtus vnita fortior est seipa diuisa. ut dcm e. et io Jo.
in reuelacoe dnica ecclesia. sca. muru ciuitatis ecce militantis no in
vno duxit aplo cosistere sz in omnibus dicens ad literam. et murus ciui-
tatis habens fundamenta xij. et in ipis noia xij aplorum xij et
agni; ergo eccia fundata fuit primo in ipo no capite ecce
quod caput e ipe agnus ihc xpc qui tollit pecca mundi.
fuit et ipa eccia fundata in membris corporis ecce vz xij aplis
et ipoz successoribus ac fidelibus xanis in gerali generaliter cogregatis
quibus xpc duxit. Ecce ego vobiscu sum vsq ad cosumacom secu-
li. vltis. quod racio e metaphora de successoribus aplorum et cetere
fideliu xanorum. et no pricipe de illis xij aplis qui iam p
mille annos defuncti. sed tanti et in eccia triumphate beatifice pfruunt.
Affirmat ergo isti de tercia opi. quod quod dcm e qm petrus claues accepit

ad qualem

primo ptas ecclesie non in uno apostolo

ptas celeste non in uno aplo sz in omnibus

huius potestatis tota ecclesia supponitur accepit in ipso sive per ipsum petrum et ipse petrus claves accepit in typo misterio et misticaliter ab ipsa ecclesia [?]. Claves enim quas ecclesia non potest pro omnibus exercere voluit quod exercerentur per petrum et eius successores pertinentes. Et ista est mens Ieronimi et Augustini ut isti dicunt et supra scripsi xxiiii q. i c. Quodcumque et c. Omnibus. Et allegatur papa vel hic qui petri successor recognoscit petrum claves nedum pro se sed et pro omnibus aliis suscepisse ut ponitur xxiiii q. i c. Audivimus. Ergo isti dicunt quod non est maior potestas in ecclesia quam conciliorum pro omnibus non tamen excepto auctoritative et executive quam per se uti noluit, et quod concilium immediate habet a domino [?] quia eius potestas est a deo immediate et per concilia est potestas papalis ut conciliorum executor et minister [?] que derivatur a conciliis ut dictum est et per papalem potestatem est potestas episcopalis que derivatur a conciliis et a pontificibus romanis, quod denotatur apostolus cum dicit: Alios dedit deus in ecclesia apostolos alios pastores alios doctores etc. in consummacionem ministerii et in edificacionem corporis christi. Ex supradictis concludunt quod [?] sacra concilia generalia que representant universalem ecclesiam habent potestatem corrigendi reformandi errores et vicia pape et cuiuscumque prelati et [?] examinandi iudicandi suspendendi privandi et puniendi. Non enim puniatur papa vel vicarius tunc quia ista sancta sedes aut claves ad hec fastigia erigit quia qui erigitur illustrat. dist. xl. Non nos. Sed puniatur et reformatur malus papa scandalizans universalem ecclesiam suis malis exemplis et operibus. Ecclesia ita clamat [?] per totum xxiiii q. v. Dic enim ait Augustinus ibi: Diligantur homines ut non diligantur eorum errores. Non iudicatur ergo papa nec reformatur sua curia per concilia generalia [?] papa quam papalis curia si iuste vivat, si recte iudicat, si symoniam abhorreat, si dona et munera fugiat, si beneficia ecclesiastica secundum priorum antiquorum iuste distribuat, si opera misericordie in pauperes exerceat, si suis stipendiis et redditibus contentus existat. Sed iudicatur et reformatur pape malicia cupiditas et symonia ecclesiarum et monasteriorum dispensacio iniustissima personarum acceptio iniqua cum eius romana curia scandalizat universalem ecclesiam per mala opera et exempla. Et ideo dicunt isti de ista 2a opinione attento ut dictum est et approbatum est quod potestas ecclesie generalis concilii est maior quam potestas pontificis romani et vicarii ihesu christi in auctoritate in iurisdictione et in execucione et quod ipse papa cum sua romana curia potest citari accusari et condempnari a concilio generali [?] in statutis et decretis sacri concilii [?] papa non potest ea [?] mutare tollere vel annullare nec cum eis dispensare quia ipsa revocare seu in aliquo glozare exponere vel determinare non habet sed est [?] pro generale

concilium

allegatur

papa in quantum papa non iudicatur sed in quantum malus [?]

vel nisi esset inevitabilis necessitas fidei vel evidens quibus utilitas
alicuius provincie vel regni. Addunt et ex quo in tribus et in militanti
ecclesia non est maior potestas quam illa quam habet universalis ecclesia quia sicut in principio
conciliorum in prima sessione debent publicari hec duo decreta concilii — Decreta concilii basiliensis
generalis Basiliensis que nunc celebratur q° an° xxxiiii° anno
ihesu christi super quibus decretis cum hoc quod in eis addatur hec clausula scilicet potestas concilii
est maior quam potestas pape in auctoritate in iurisdictione et in execucione
et quod papa quecumque non potest in statutis et decretis conciliorum dispen-
sare nec glozare nec disponere nisi ut dictum est. Et quia frustra sunt
leges nisi sint qui tueantur eas, ideo si papa scienter vel ignoranter
cum aliquo decreto concilii dispensaverit aut convenerit ipso facto eius
dispensacio nulla sit, et eam impetrans sit ipso facto excommunicatus et inha-
bilis ad quecumque beneficia obtenta et obtinenda et privatus iure
si quod habet suis beneficiis. Et hec sufficit dicere de ista parte interrogacionis
in parvipendo doctorum scita de potestate pape et ecclesie. Et protestor quod aliqua
ex illis opinionibus non assero nec teneo nisi illam quam tenuit
universalis ecclesia et dominus noster papa Eugenius quartus.

Secunda pars huius textus inquit quid sit concilium et ego simpliciter — Quid sit concilium
parvipendens dixi quod michi videbatur quod concilium est societas multorum
fidelium in unum propositum et per unam eorum intencionem congregatorum.
Probatur ista diffinicio auctoritate et exemplo. Auctoritate quidem probatur illius viri
scientissimi ysidori hyspani qui ut allegatur in decretis distinctione xv. li.
ethimologiarum c. xvi. Synodus autem ex greco interpretatur comitatus vel cetus, — Synodus quid
concilii nomen tractum est ex more romano, tempore enim quo causa agebatur
conveniebant omnes in unum communique intencione tractabant, unde concilium
a communi intencione tractatum dictum est quasi consilium vel considium d mutata
in l. Vel concilium dictum est ex communi intencione eo quod in unum dirigant
omnes mentis intuitum. Et secundum predictum sanctum ysidorum hyspanum. Sicut
enim oculus conservatur in lumine per supercilia et preservatur a quibusdam corporibus
Directe sic generalia concilia conservant dei ecclesiam et parietes
in lege christi contracta in vita sancta in morte et sanctitate et iusticia, et preservant
eandem ecclesiam et parrochias et viros ecclesiasticos [illegible] a quibusdam heresi-
scismate guerra discordia symonia malicia tribulacione et
angustia. Quibus enim secundum apostolum nos fidelibus vocamus nocere potius
si boni emulatores legis christi, si boni zelatores fidei et pacis
fuerimus, prestitimus cum frequentando generalia concilia ecclesiam dei in
capite et in membris reformancium arguendo symoniam
beneficiorum ambicionem et vendicionem beneficiorum pluralitatem adulterum
gubernatum et fornicacionem pompam clericorum tyrannia prelatorum
et pessima beneficiorum dispensacionem et quecumque alia publica vicia
ac perversa consuetudinem, obsecundo et virtuosos mites et mansuetos

dicos et platos ut per bona ex(em)pla suas oues eis subditas dirigat
et beneficia ac ecclesias eis collatas reforment in temporalibus
et spiritualibus et in eis personaliter resideant m(er)cepando et et cum penis
et censuris ecclesiasticis corrigendo et reformando contemptores
inobedientes et rebelles litigiosas et contenciosos sine accepcione
personarum et omni pacientia et doctrina et correctione fraterna, tunc
secundum prophetam saluabitur vniversalis ecclesia et habitabit confidenter et non tur-
babitur namque in q(uestione) cit(at) petrus xxiiij q. j. Non turbabitur tunc
uidebit et affluet sacrum concilium seu vniversalis ecclesia tunc conuertetur
ad eam multitudo maris et multitudo gencium veniet et omnes
reges terre seruient ei. Unde secundum apostolum Diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum. Et postea et diffinicio superius scripta exempla primorum morum predeces-
sorum qui nos legem dei docuerunt et nota fecerunt nobis suis
filijs ut cognoscat generacio altera quia sancti apostoli et patres sanctissimi
narrantes laudes domini et uirtutes eius sicut audiebat vel
senciebat in dei ecclesia uel esse aut fore scismata aut hereses
errores defectus uicia uel peccata occulta uel publica atque quecumque
scandala et querelas seu mala et in ipso sano statu quocumque
uel conuocari faciebat generalia concilia in quibus reformabat
et ad viam ihesu christi reducebat quosque pieruerat per peccata uel uicia
quosque a fide ihesu christi uel ab eius moribus seu uirtutibus uel regulis
legis diuine uel canonice atque apostolice atque sanctorum patrum institucionibus
deuiauerat et ecclesiam dei apostolicam per bonas reformaciones in
sanctitate et iusticia fundabat et pacificabat et ad uirtuosum mo-
rem uiuendi producebat. Dantes nobis exempla vna sancta intencione
vno corde vna uoluntate vno proposito quemadmodum in primis ad sacre
generale concilium. Unde ubi duo uel tres sunt in nomine ihesu et salua-
toris ibi est ipse in medio ipsorum et ideo dicit propheta. Effundite coram eo omnes con-
gregacio populi, effundite coram eo corda vestra, quia deus adiutor
noster in eternum, Deum cum proponitis pro ipsis utilitatibus quibus caritate dei ihesu
conuincti et congregati in concilio sumus quia quia ipsis et non ipsa
quibus anponimus. quam omnes nostras intenciones in fine ultimo
qui est christus ihesus sponsus ecclesie vniversalis dirigimus quam nostra propria re-
linquimus et renuimus et quam utilitatem totius ecclesie per sanctas et
iustas reformaciones prouidemus et tranquillitate totius vniversalis ecclesie
et ipsius exaltacionem et reformacionem adhibemus tunc est bonorum et
iocundum habitare fratres in vnum, tunc secundum gregorium super illo verbo terribilis
ut castrorum acies ordinata, tunc acies generalis vniversalis eccl(es)ie contra eius
hostibus tyrannis et infidelibus prius erit terribilis, quando ita constipata
et condensata fuerit ut in nullo interrupta uideatur. Et ideo quando malignos
uiros generalibus concilijs vniversos existentes in sacris concilijs acies
suarum reformacionum ipsi parant per caritatem uniti et nunquam per
discordiam interrupti. quia si omnia bona omnes quia reformaciones sunt

fiant in sacris conciliis cum discordia briga dissensione et lite. et
locus aptior in tantie, unde ad sacrum concilium ferendum et scandalizandum
totum orbem etiam et ipsum concilium dissolvendum et annullandum
hostis valeat intrare. Actum est enim quia supercilia oculorum sunt galea.
Sicut enim supercilia oculos a nocumentis defendunt sic galea
oculos ecclesie qui sunt pape cardinales patriarche et prelati archiepiscopi
episcopi curati et rectores et presbiteri ac clerici defendunt a principibus
et dominis secularibus ac tyrannis a quibuscumque iniuriis et periculis quia
nulla nocebit adversitas si nulla dominetur iniquitas, et ideo super omnia dicit
apostolus caritatem in conciliis et amorem inter vos habete que est vinculum perfectionis
et pax dei que exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra et
intelligentias vestras. quia si regnum ecclesie in conciliis divisum fuerit
desolabitur. unde qui [illegible] in conciliis dissentiunt vel concilia
ad suas proprias utilitates referunt et non que ihesu christi sunt id est que ad utilitatem
et reformationem universalis ecclesie et omnium nationum pertinent. sed suorum propriorum utilitates
proprias et suarum nationum in eo contendunt et honores ambiunt et propter hoc
discordias et brigas inter nationes serunt tales non agunt generalium
et sunt contra diffinitionem concilii superius dictam quia non conveniunt in unum
quia conventus et concilium et cetus a societate multorum in unum convenientium
appellatur. et tales sunt expellendi a conciliis quia melius est quod pro multorum
salvatione unus condempnetur quam quod propter unum eorum multi periclitentur.
Patres enim nostri antiqui celebrantes generalia concilia dissensiones
fidelium christianorum et guerras per concilia generalia ad pacem reduxerunt.
hereses et errores in fide catholica et scismata in sacris conciliis abo-
leverunt, ecclesiam apostolicam in moribus antiquis et actibus virtuosis refor-
maverunt. deponentes veterem hominem et perversa et antiquam consuetudinem
immo verius abusionem romane curie et aliorum prelatorum seu rectorum
ecclesie induentes apostolicam ecclesiam nova veste christi sanctissimi ihesu
capitis et sponsi ecclesie qui secundum deum creatus est in iustitia et veritate sancte
Dantes nobis velamina et formam bene vivendi et vitia ac peccata relinquendi
et sanctam ecclesiam defensandi et regendi ac fidem catholicam ex-
altandi si concilia celebraremus si in eis uniti et non divisi fuerimus
si unum propositum et unam intentionem ad reformandum perversa et
exorbitantia a iure in dei ecclesia et ad fidem christi ihesu exaltandam
haberemus si in conciliis generalibus constitutiones ordinationes regulas
statuta et decreta ablatis quibuscumque perversis moribus ac consuetudinibus
ordinaremus. et si sanctorum patrum decreta et iura que decretorum
ac quinque dumtaxat librorum decretalium cum censuris penis
et executionibus in quibuslibet punctis sanxerimus et disposuerimus. si cum
ipsis synodis generalibus institutionibus et statutis ac ordinationibus
illatere dispensaremus vel dispensandum permitteremus nisi dumtaxat
in casu necessitatis vel evidentis ecclesie universalis utilitatis, si nos ipsos particulariter

et vltra nostra statuta sacrorum conciliorum generalium constanciensis et basiliensis
et si alias ex nobis prorogatiua condicione papali seu cardinalatus ex-
istat dignitate sublimatus huiusmodi ipsius statutis et decretis sacri
concilii obediuerimus et nos in potestate maiores quam sit ipsum con-
cilium indicauerimus fore et fuisse et ecclesiam romanam seu apostolicam
tam in capite quam in membris ut inuenimus in sacro concilio con-
stanciensi reformauerimus et ut promisimus obseruare hec iurauimus
usque ad finem mundi tenemur per nos et nostros successores quoniam
ipsa ecclesia indiguerit reformacione tam in membris quam in ca-
pite alias si generalia concilia non celebrauerimus si in eis in vna potestate
et vna intencione non conuenimus si diuisi et discordes in eis ex-
titerimus si nostro ordinacionem sacri generalis concilii constanciensis
ad perpetuam institucionem que incipit frequens generalium conciliorum
celebracio, concilia generalia non continuauerimus vt ecclesiam apostolicam
in membris et in capite reformauerimus ecclesie domina symonia for-
cius et forcius regnabit que et in curiis platorum ecclesie et quoniam crescat
pecunia tantum crescet amor pecunie et eius cupiditas que radix est
omnium malorum in dei ecclesia vigebit pompa glorie promouebitur in
romana curia mercius et sancta erunt cassa et nulla non appreciata vsus
luxurie exardescet ecclesie dilapidabuntur, religiosi dissoluentur
clerus contempnetur fides romana deridebitur obediencia ecclesie neglige-
(?) expeditacio et censura ecclesiastica non curabuntur cultus diuinus diminuetur
hereses crescent in populo christiano scismata insurgent, infideles
terras christianorum capient, ecclesia dei infidelibus subicietur, conuenire
fames et gladius ac pestes in populo christiano durabuntur et iam ut
estimo dies mali sunt, et securis ad radicem arboris posita est
pro tollendo omnia bona temporalia, redditus et prouentus ecclesie apostolice
nisi de remedio et reformacione eius cito succurratur per generale
basiliense generale. Ergo compleamus o patres ecclesie et christiani fide-
les diffinicionem generalis concilii et conueniamus in vnum in vno
proposito in vna uoce ac uote ad ipsum sacrum concilium generale
pro reformacione ecclesie, Et hec sunt dicta de isto articulo cum correccione,
Eciam pro hoc tercius videlicet ad quoddam interrogatorium in-
pauperi uiri fidei catholice ac legis eterne ac reformacionis
et emendacionis apostolice ecclesie zelatoris et predicatoris hyspano fratrum pre-
dicatorum ecclesiasticos qui querunt que sua sunt quam non nisi pecunias dicias
honores et pompas ab ecclesia romana habere et recipere diligunt et di-
cebat et querebat. Ad quid sunt ista concilia necessaria in dei ecclesia
et celebracio ac conuocacio ipsorum tam frequens et tam continua
Cui interrogatori minus digne visione videndo dico ubi iesus in
eterno est si forsan ecclesia romana apostolica ut uberibus preceptis et scrip-
turis sanctis apparatibus ornantur omnibus et locis que sunt sicut uiuitur et spiritualiter
mentibus et diuine uoluntatis et bone ac sancte uite et operibus sic se regeret,

nota generalia concilia necessaria in dei ecclesia

mm

tur ut estimo non erunt nec generalia concilia / unde xpus dicebat
Non omnis qui dicit michi domine domine intrabit in regnum celorum sed qui fecit
voluntatem patris mei qui in celis est / Et alibi dicit qui fecerit voluntatem patris mei
qui in celis est ipse meus frater et soror ac mater est / Non enim propter hec quod
magnas et longas et caudatas habemus cappas non propter hec quod
baculos pastorales in manibus et mitras habemus in capitibus et
sacris induimur vestibus ac indulgencias et peccatorum absoluciones
aliis et non nobis damus sumus sancti seu voluntatem facimus ihesu xpi aut
sumus eius fratres vel prelati et episcopi ac clerici iustissimi boni et verissimi
sed ex eo duntaxat quod quimus et studemus bene vivere et nos sedulite
exercere pro lumine bonorum operum plebe a peccatis declinare et bona nobis
et proximis nostris facere de peccatis penitere sed nos ipsos reformare xpi
ihesu domini nostri voluntatem et actiones ac exempla sequi facere et quere
sed quia tales non sumus nec voluntatem domini facimus nec bene vivimus nec de
nostris peccatis penitenciam facimus nec ad deum in toto corde convertimur. ideo
sunt nec concilia generalia et quamvis si salui esse cupimus si voluntatem dei
ihesu facere volumus incipimus opera voluntatis divine regulas legis divine
normas statuta et regulas officiorum nostrorum et totius vite nostre
extirpacionem cuiuscumque criminis et culpe introductionem exercicii
virtutum moralium et theologicalium proteccionem xpianitatis et fidei catholice ex-
tinccionem secte heretice et adhesionis scismatice reconciliacionem
et pacem totius plebis xpiane virtutem et equitatem iudicii et iusticie
reformacionem correccionem et emendam ecclesie romane et apostolice et
exaltacionem totius ecclesie catholice / hec et infinita alia bona et sancta opera
inveniuntur in sacris generalibus conciliis per que reputatur tota universalis ecclesia sancta
et immaculata in qua non est peccatum nec culpa nec ruga nec macula.
luce divina perfusa que sanctitate unius cubiculi sui ihesu xpo coniuncta sponsa
casto pudore custodit. Ut ponitur xxiiii q i c loquitur vobis ego
peccator vobis ecclesiasticis vobis pastoribus ut loquar cum propheta. Si queritis
ad dominum nostrum ihesum xpum converti si queritis et cupitis vestras vitas
emendare et corrigere et in bonis operibus reformari quidem veni-
timi et venite vocate clamate generalia concilia a spiritu sancto et
a xpo ihesu regulata directa et gubernata in quibus invenietis omnem
viam perfeccionis omnem viam utilitatis temporalis et spiritualis exquisita
in omnibus voluntatibus domini dei ihesu unde ille propheta david eximius quam
sit pro xpiano et ecclesie apostolice utilibus et necessariis quietis et societas
concilii generalis sacri testatur publica confessione dicens in psalmo Confite-
bor tibi domine in toto corde meo in consilio iustorum et congregacione
Magna opera domini. scilicet in ipso concilio et congregacione exquisita in
omnes voluntates eius / fidelia omnia mandata eius. scilicet concilii confirmata
in seculum seculi. facta in veritate et equitate. Clarant ut ondetur insignis quantique virtutis
quantique morum reformacionis quantique vite emendacionis quantique peccatorum
penitencie et punicionis quantique impiorum iustificacionis quantique malorum et

viciorum destructionis quorumque bonorum accumulationis et augmentationis
quod volumus dicere adimpletionis et congratulationis quorumque iusticie
pacis et virtutis ac sanctificationis totum recepit et receptum est temporibus antiquis
per patres nostros qui annunciaverunt per scripturas eorum nobis in ipsis
generalibus conciliis seu sacrosanctis synodis pluribus nec hoc sit
mirabile in oculis nostris quia ipsa concilia generalia sicut plenum re-
putant ecclesiam que catholica ecclesia est Christi sponsa aurora consurg-
ens sicut pulcra ut luna electa ut sol sine ruga sine macula
terribilis adversariis suis sicut castrorum acies ordinata a sponso suo
totaliter illuminata. xxiiii. q. i. c. Omnibus hiis. Ita et ipsa sacra concilia
que representant catholicam ecclesiam sunt sine macula dum erunt de-
pulcra ut luna electa ut sol terribilia et formidabilia ut castrorum
acies ordinata adversariis ecclesie catholice scilicet hereticis scismaticis
infidelibus turcis sarracenis symoniacis concubinariis adulteris sodo-
mitis fornicatoribus homicidis piratis depredatoribus prelatis pub-
licis in quibus exemptis et non exemptis religiosis male viven-
tibus secularibus tirannis regibus et principibus bona ecclesie usurpantibus
et consimilibus quia tales et consiles nunquam vellent inde ymmo non
audire generalia concilia ut notat Jo. an. in glo. cle. pe. de privile.
ubi dicit quod exempti nunquam vellent inde concilia generalia quia in
illis restringitur multum eorum exemptiones et merito quia a iuribus
quibus exorbitant. Et adhuc papa cum suis officialibus et domini
cardinalibus assistentibus maior movent voce in vero aut ex eius
qui nunquam vellet celebrari aut quovis seu celebrari facere
concilia generalia quia dubitat collationem seu renovationem provisionum
et commendarum pluralitatem dignitatum et monasteriorum et aliorum quorumcunque
beneficiorum absolutionem peccatorum et excommunicationum legitimationum bas-
tardorum et dispensationum in gradibus consanguineorum et affinium reser-
vationum que sunt facte per ecclesiam romanam et curiam contra iura scripta et
autentica in libris decretalium et decretorum sanctorum patrum posita
quod talia et similia limitentur et reducantur ad iura scripta antiquitus tempore
Bonifacii pape viii et quod collationes beneficiorum dignitatum capitularium
ac monasteriorum et locorum ac confirmationes ipsorum devolvantur
ad ordinarios more tempore aliorum pontificum romanorum. Et quia ut
dictum est videt aliquis statuta generalium conciliorum in predictis et
consimilibus ideo abhorret generalia concilia nec vellet ea esse
aut fieri in militanti ecclesia et non solum sed ipsa generalia concilia
malis ecclesiasticis et secularibus terribilia. Sed et econtra bonis virtuosis pacificis
religiosis et religiose viventibus castis modestis piis et clementibus
sobriis prudentibus literatis et sapientibus conscienciosis et deum ac penas
eterne timentibus predicatoribus sacre scripture ac studentibus sanam
doctrinam ecclesie amplectentibus non litigiosis non temporalis lucri ad
ipsa commoda sectantibus non violentis non obstinatis in malo nec duro

corde

et misericordibus elemosinariis et hospitalibus sub pia placencia
suauia amabilia ut loquar cum propheta. Judicia domini vera iustifi-
cata in semetipsa desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum
et dulciora super mel et fauum, et in custodiendis ac promouendis
illis retribucio multa. Certa ipsa sacra concilia sunt a spiritu sancto qui est
caritas et dileccio, et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo,
et a spiritu sancto sunt directa et regulata et in medio ipsorum conciliorum ge-
neralium pacificacione vnitorum est tota sancta trinitas collocata dicente
Christo. Vbi duo uel tres etc. quia ibi est vniuersalis ecclesia sancta et in caritate perpetua
a deo Ihesu dilecta et ab ipso electa et ibidem congregata que est sancta
ecclesia catholica Christi Ihesu sponsa et sanctorum ac christianorum fidelium coniunccio
et congregacio seu societas sanctissima cuius sponsus vnicus et indu-
bitatum caput Christus Ihesus deus noster existit et est secum usque ad consu-
macionem seculi perpetuo quicumque ipsam puniuit nec permittit
errare in fide seu in dubio fidei aliquo aut in errore defectu
uel quocumque peccato. Et quia Christus Ihesus resurgens ex mortuis iam non
moritur mors illi ultra non dominabitur ideo Christus Ihesus est caput viuum
perpetuo militantis ecclesie in quo capite sunt omnes thesauri sapiencie et
sciencie dei absconditi, quos thesauros absconditos influere non cessat
in corpus vniuersalis ecclesie ligando soluendo peccata remittendo indulgencias
dando et ea retinendo. Ex quo vniuersalis sancta ecclesia diffunditur et
illi thesauri prime ecclesie dati per gradus in membra ecclesie et in suppositos inferiora
ecclesie in platos in episcopos superiores et presbiteros ac ceteros ecclesiasticos extra
in ecclesia quia ipsa sancta vniuersalis ecclesia vna virgo omnium bonorum et uirtutum
est vna mater fecunditate copiosa. Adulterari non potest sponsa Christi
incorrupta est et pudica est. vnam domum nouit. vnius cubiculi
sanctitatem casto pudore custodit. verba sunt Cipriani posita in c. loquitur
xxiiij q. j. Si ergo magis opera domini exequimur et inuenimur in
congregacione generalis sacri concilij si omnes nos cultores dei Ihesu Christi
ergo summopere tota anima toto corde toto diligencius toto sollicitudine
sacra generalia concilia iuxta tenorem institucionis sacri generalis
concilij Constanciensis que institucio fuit inuenta ac notificata ac
promissa per omnes naciones reges et principes quamtres platos
ecclesiasticos et christianos totique inferiores quo incipit, frequens generalium
conciliorum celebracio est toti populo christiano multum necessaria utilis et
congrua et dum hiis temporibus de anno domini millesimo quadringentesimo xxxiiij
tenendi et celebrari et quousque extirpentur hereses bohemorum et
Wickleuistarum Waldensium et scismaticorum grecorum et aliorum infi-
delium ac quousque fiat pax vniuersalis inter reges et principes du-
ces comites ciuitates et barones et presertim in regnis Francie
et Anglie Castelle et Arragonie et alios duos christianorum principes
et quousque fiat reformacio plenissima ecclesie rome aplicata in
membris eius in capite et eius reformacionis perfectissime. quando eciam
fiat execucio debita plenarie sacra concilia sunt continuanda,

nec aliquando tamen dissoluenda et si sic eius non remanent in cetu persone
ymo ut libris utar tullij in de officijs cum artibus cum facultatibus
clamoribus petitionibus instancijs sollicitudinibus opibus verbis exspe
labcionibus per sacra concilia denique demumque inter hores hominum societa
tionalium et congregationum in qua pax unitas iusticia religio
deuotio morum reformacio virtutum acquisitio et malorum
extirpatio inueniantur. quia mala peccata et scandala presertim in
clero ecclesiastico in tantum creuerunt quod secundum prophetam iam maledictum men
dacium furtum adulterium symoniam proditio homicidium et multa
alia vicia inundauerunt super terram propter defectum conciliorum generalium
et propter defectum correctionum et reformacionum ipsorum et quod detes
tabilius est propter defectum ipsorum. Iam secundum prophetam in plateis corruit
veritas et equitas ac iusticia non potuit ingredi ad dominorum
magnorum pallacia, et scientia et veritas et iusticia que in obliuionem et
in derisionem, et aruscerunt amore pecunie creuerunt iam odium veritatis et
iusticie, et iam nomen ecclesiasticum et spirituale genus nimium et regale nimium
sacerdotium et genus sanctum nimia et pro eius acquisitionibus secundum ihesum christum in
proh dolor cum fletu et gemitibus hec scribo propter defectum
sacrorum generalium conciliorum blandicijs pecunijs tyrampnidibus
auaricijs cupiditatibus ambicionibus et guerris ac litigijs
et contencionibus et seculi complacencijs et principum secularium vo
luntatibus et consanguineorum affectionibus datum est in tantum quod secundum presbyterata
statum et regimen ecclesiasticum obprobrium hominum et abiectio plebis omnes vi
dentes ipsum derident ipsum et factum est obprobrium vicinis nostris
et infidelibus scismaticis et hereticis subsannacio et illusio hijs qui
in circuitu nostro sunt secundum christianis nobis subditis secularibus principibus
dominis regibus ymo et tyrannis qui seculares subditi subsistant
et murmurant de nostris officijs et de omnibus statibus ecclesiasticis et
ymo dubitant et non curant de nostris preceptis et sentencijs nec de
nostris predicacionibus et missis ac sacris et quod est magis dolendum
et quod magis est flendum quod in tantum iam in clero et populo superhundat iniquitas
et secundum verbum ihesu domini multorum refrigescit caritas et amor dei ac
inter bone deuocio et bonitas in christifidelibus et presertim in nostris
spiritualibus quod nemo christi vicarius est, nemo platus ecclesie eius est, neque
princeps secularis est, neque dominus est, neque fidelis christianus est, neque
ex caris eius est ut loquitur cum propheta qui consolatur hanc viduam
matrem nostram ecclesiam hanc generalem dominam. ab amicis eius
omnes filij eius omnes christiani heredes eius omnes promoti omnes
honorati omnes dotati de patrimonio crucifixi sponsi eius et de
bonis eius spernunt et spernunt eam derident et polluerunt eam oc
culte et publice quia a maiori usque ad minorem omnes desinunt
auaricie secundum prophetam omnes corrupti sunt sicut nec quisquam habitat bonum in cuius

ad ym

Omnes s[ed] l[ibe]n mittunt sua recia non i[n] captura a[n]i[m]arum s[ed] flo[ren]
norum et pecuniarum, omnes diligunt munera et sequuntur retribuc[iones]
Que maledicta corrupcio et cupiditas pecunie radix est
om[n]ium malorum symoniarum et c[r]imi[n]um ac peccatorum et p[ro]mocionum i[n]
iustissimarum et iniquarum (p[re]latorum et elect[i]onum ymo vendi
cionum et empcionum spiritualium b[e]n[e]ficiorum ordinum indulgenciarum
et sacrorum et querrarum ac persecucionum rapinarum rapinarum
homicidiorum et iniusticiarum iniq[ui]tatum simarum pestilenciarum et
tribulacionum quarumcumque que fiunt temporibus presentibus et sunt ac erunt i[n]
dei ecclesia. Cr[ed]o si salustius ipsa contagiosa avaricia fidem probita
tem ac bonas artes subvertit i[n] olim famosissima longe
late quam imperante temporali re publica romana post quarum in tantum
subversionem confestim incipere senatus populus quam romanus decos negli
gere roma propter avariciam venalia hec et multos mortales
falsos fieri et esse aliud clausum in pectore et aliud in lingua promptum
habere amicicias et inimicicias non ex re non ex vite honeste
sed eius comodo et utilitate estimare magis quam bonum vultum quam bonum
ingenium habere cepit quam tunc quisque rape ad se trahere bonum
privatum bono communi preferre. ita quod huiusmodi rapina et avaricia omnia
i[n] duas partes abscissa sunt et res publica que una fuerat dilacerata
est et que fuerat domina gencium per tam longa tempora subieccioni et
derisioni ac obprobrio hominum data est s[ecundu]m verba francisci petrarche
et clare oratoris experti qui in libro sine nomine dicit loquens de roma
cui rex ut sponte totus olim orbis cessit. nunc pro pudor
vultus hominum insultant. Sic timendum est quod fiet i[n] dei ecclesia
i[n] olim sanctissima apostolica ecclesia i[n] istis hiis temporibus de anno x[ri]sti
m° cccc° xxxiiij° regnat tanta avaricia et dampnata symonia
dyabolica et tanta manifesta peccata ac tam scandalosa et consuetu
tum ducta que nunc sunt i[n] ecclesia romana et apostolica. quod ut dicitur cre
dendum est et sperandum quod subito veniet ira dei i[n] filios quos
ecclesia nutrivit suarum diviciarum lacte et exaltavit per magis
p[ro]mociones et honores i[n] magnis dignitatibus et potestate. Ipsi autem spreverunt et
dereliquerunt eam et alienati sunt retrorsum. qui filii ecclesie cum
inda proditore et x[ri]sti venditore et cum avaro et cupido symone
intrant et intraverunt navem x[ri]sti et naviculam petri. et eam regere eam
gubernare eam renovare eam ad portum ducere se laudant.
et tamen per mala opera eam omni die turbant. et fluctuare faciunt
et adiocoda desolacionem deducunt per mortuam fidem. per nullam
reformacionem per paucissimam caritatem et amorem. per nimiam digni[ta]tum
et beneficiorum ambicionem per pecuniarum et honorum accumulacionem
per spiritualium sacrorum et ordinum ac indulgenciarum ac beneficiorum et
absolucionum vendicionem, et male fame et multorum scandalorum et

malorum publicatorum et occultorum et presertim rectores huius scilicet navis
qui hec mala faciunt scilicet illi seniores illi domini illi prelati illi
minores superiores in dei ecclesia a quibus est egressa omnibus iniquitatibus ac
totius christianitatis scandalum qui videbantur regere populum christianum
per quos ut patet ad oculum populus christianus totus deperditur et per guer-
ras ac discordias ubique confunditur, fides christi diminuitur, ve-
neratio seu obedientia mortua ut nunc ad statum ecclesie romane hec bona
spiritualia deperduntur et temporalia bona ecclesiarum et monasteriorum per tyran-
nos et principes ac quamplures seculares ac nobiles occupantur.
Unde infideles obliviscuntur christi. heretici insurgunt, nomine heretici [illegible]
tur gentiles ac greci et alii scismatici non curant de obedientia romane
ecclesie, et infideles turci et sarraceni impugnant christianitatem
et obtinent ac suppeditant terras christianorum omni die et tamen quare propter
huiusmodi avaritiam et libidinem dominandi ac cupiditatem et symoniam
ac vitam ecclesiasticorum turpem et abhominabilem, et propter carenciam re-
formatorum ecclesie in membris et in capite et propter defectum generalium con-
ciliorum pluribus ecclesie a multis et paucis temporibus retro publicata christiana
fides christi unica ipsa et ecclesia catholica. tunc in Ierusalem ut patet dis-
[illegible] in legibus tempore suo obediebant et subiciebant gallia ys-
pania ytalia alamania anglia affrica europa et asya
persia media grecia oriens et india et omnes barbare nationes
et que unum christum adorabant per totum et unam observabant viam vi-
te eterne, et propter quas subiciendas iugo legis christiane et fidei
christiane apostoli martires episcopi prelati presbiteri et sancti doctores ecclesie tot
persecutiones habuerunt, tot pericula et miracula fecerunt, tot labo-
res subierunt. Et nunc propter symonias et avaritias iniquitates
et molestias ac rapinas ecclesiam dei regentium propter pessima
et abhominabilem vitam ecclesiasticorum propter carenciam sacrorum conciliorum
quia non fuit qui ecclesiam dei ad statum primitivum reduceret ac re-
formaret fidem sanctissimam ihesu dei nostri, negaverunt baptismum, con-
tempserunt obedientiam romane ecclesie subterfugierunt pro maiori parte
et dixerunt si vera esset et sancta fides christiana et lex christiana non sic
viverent vestri prelati et ecclesiastici ac maiores ac superiores domini
spirituales regentes et presidentes ea non taliter populum christianum con-
funderent et scandalizarent per mala opera et pessima exempla quia si
deus ihesus christus fundator huius ecclesie et legis christiane eos sic presi-
dentes puniret quotiens, si ergo hec non facit quomodo ergo sciat deus ista
et sic sciat in excelso; venite ergo et fruamur bonis que sunt [illegible]
faciamus nobis leges spirituales dimittamus hanc legem quam nobis pre-
dicant huius legis prevaricatores, et tunc insurrexerunt testes iniqui
et pessimi heretici et abierunt aliqui in hanc legem tartaricam
aliqui in machometicam aliqui in legem scismaticam aliqui in legem ydolatricam

aliqui in lege iudaica et dereliquerunt dominum ihesum redemptorem suum et
recesserunt a deo salutari suo. Et deiectis infidelibus et reversis
ad infidelitatem et heresim. namque qui olim fuerant boni christiani et in
quorum terris erant patriarchales episcopales et archiepiscopales ecclesie
monasteria et capelle tanta ut urbes sunt italie in de civitate
dei orta mala contencio subsecuta est. ut nimie strages christianorum eorundem
illorum qui in fide christi perseverabant sanguinis nimis effunderetur
ecclesie et monasteria penitus usque ad fundamenta delerentur ac nomen christi
ihesu et eius fidem negare multi christiani cogerentur. Ita quod post illa
scientiam primitivam ecclesiam que ultra ducentos annos et mo-
dicum plus post tempora constantini et pape silvestri. et post tempora
augusti theodosii et magni pape gregorii duravit propter peccata prefata
clericorum et prelatorum ecclesie pro maiori parte fides iam sanctissima christiana
certa ista urbis et catholica. et iam christi ihesu unica sponsa et obedientia
romana devotissima in maiori parte mundi quasi nichil in affrica
et in tota asia egipto et libia ethiopia ac mauritania et nisi
ab alto spacium indicio et influencia dei omnipotentis emittat et
apponat manum durabit hec christianis perdicio perniciosa et ama-
rissima usque ad diem iudicii quando erit una fides una lex
unum baptisma. quando fluent ad ipsum dominum ihesum omnes gentes et qui
adorabunt eum omnes reges et omnes gentes servient ei. Sed ante
diem iudicii attentis secularibus et peccatis ac negligenciis religi-
osorum et tocius cleri non est visibile quod convertantur ad fidem ihesu christi propter hoc
infideles agareni et saraceni turci tartari iudei
et pagani quia iam cessaverunt miracula iam cessaverunt predicatores
et divina verba et quia deterius est iam cessaverunt in propriis christianis et qui in toto
clero virtutes et religiositates et legis divine custodia et bona
vita ac conscientia sancta. Non ergo nobis sit mirabile si ecclesia ista
sanctissima si fides christi verissima si obedientia romane ecclesie devotis-
sima pro qua christus sanguinem suum fudit et quam sui sanguinis
precio comparavit pro maiori parte usque ad diem iudicii sit perdita
et iam quasi oblivioni data in partibus illis persie medie arabie
affrice mauritanie turcie thartarie mesopotamie ca-
padocie frigie pamphilie clamitie ethiopie grecie
indie et iudee egipti asie et tire syrie et quasi in tribus partibus mundi
in quibus primo quam in europa fuit predicacio christi fructuosa
et lex christiana promulgata et ecclesia christi exaltata. et in quibus primi
doctores apostoli martires et confessores et virgines ac sancti omnes primo fuerunt
et sub eorum et predicatoribus ac ministris propter prefatos qui nunc
sunt infideles baptizaverunt et ad fidem christi converterunt cum multis et
laboribus erumpnis ac vigiliis fame siti ac nuditatibus et
abstinenciis verberibus carceribus plagis periculis tormentis iniuriis et

martiribus magnum fervorem fidei fecerunt et per longa tempora ad ecclesiam Christi ty-
rannos infideles et ydolatras ad ecclesiam Ihesu Christi reduxerunt
et ipsam in temporalibus dotaverunt et ditaverunt ac exaltaverunt fecerunt et in tanto culmine
dominio reverencie et potestate posuerunt usque ad annum domini sexcentesimum quo
nunc ipsa respublica romana que tam longe lateque imperavit fuit
nunquam tantum exaltata et honorata et nunc propter peccata papam et clericorum vicia
scandala et peccata enormia est iam quasi ipsa ecclesia a predictis culmine
et dominio potestate et magnificencia alienata et euecta et quod dolendum
magis est iam sedes Christi iam obedientia romane ecclesie que in quodam puncto
angulis terre et orbis sive in quibusdam nacionibus ytalie francie theutonie
hyspanie et anglie remansit conclusa adhuc omni die paulatim
tunc perditur cuius quod obedientia denegatur bona temporalia eius per principes
et civitates occupantur clerus contempnitur et a suis sedibus propriis et
beneficiis et privilegiis et libertatibus abicitur et privatur et timendum est
quod ante diem iudicii et breui nisi super ea fuerit reformacio ac reparacio
desolatur et sedes mittatur et ab hominibus conculcetur quod penitus ab illis
fundamentis sanctorum et apostolorum martirum et confessorum et Ihesu Christi ac primi-
tivorum et maiorum doctrinis et regulis totaliter sit aliena et omnibus
viciis et turpitudinibus defedata. De ista loquor cum protestacione
que est ecclesia Romana seu apostolica. Et adhuc dicam unum abhominabile
istius romane ecclesie et de quo multum doleo in toto corde meo
videlicet si aliqui in ista ecclesia et in ista petri sancti navicula volunt habere
zelum legis dei et volunt esse firmi in fide Ihesu Christi et navigacionem
navis sancti petri suis predicacionibus suis doctrinis suis reformacionibus
et consiliis suis multis propriis et operibus iustis ac suarum virtutum
execucionibus et studiis tales a multis prelatis superioribus et dominis
istius apostolice ecclesie istius ecclesie romane turbantur suppeditantur despi-
ciuntur et confunduntur ac non curantur non promouentur ad remigandum
cum suis scientiis cum suis doctrinis cum suis operibus bonis in hac sancti
petri nave sed sedes a beneficiis a prelacionibus a regimine a gu-
bernacionibus istius navis sicut mali sicut ignari sicut insipi-
entes sic stulti contra se per ipsos superiores navis et seniores qui videntur
regere navem et propter papam expelluntur et abiciuntur quia in hoc mali
ecclesie apostolice est ventus contrarius ipsis bonis habentibus contrarios devotos
vane glorie pompe superbie cupiditatis avaricie et symonie
affectionibus carnis et sanguinis nobilitatis parentele favoris complacentie
supplicacionibus mundialibus et occupacionibus rei familiaris peccatorum
hominum ydeotarum ignavorum viciosorum homicidarum usurariorum
superborum cupidorum symoniacorum latronum furum luxuriosorum
ambiciosorum gulosorum mercatorum tyrannorum iuvenum et malorum
qui hanc navem Christi Ihesu hanc ecclesiam sponsam Christi proh dolor temporibus istis

de anno domini m° ccc° xxxiiii° propter eius matrimonia que est onerata
presentibus bona temporalia que est dotata ipsam regunt et gubernant
et primo mortis crucifixi ecclesie sancte sponsi pro pauperibus et bonis ac iustis
et viris liberatis honestis et devotis ab imperatoribus regibus et christi fidelibus
ipsi ecclesie concessum datum et apparatum et dei seruarum initum hereditate et
tempus suum possidere occupare et inuadere et hereditatem crucifixi polluere
et templum sanctum domini in hac naui sancta positum omnino per eorum opera pessima
et multa turpia uastare et delere satagunt continue et uia ipsorum impiorum
omni die prosperatur secundum prophetam in hac vite naue temporali et bonis omnibus quibus
ipsa preuaricantur et inique agunt quia secundum salustium Omnia vincit pecunia
omnia eius nauis matrimonia omnia eius heredes precatores bursa
possidet ambicio et symonia et quod flendum est per extortas glozas
per expositores peruersas per loricos superbas claues iurisdictionis scilicet ligandi
et soluendi datas a christo sancto petro innocenti et immaculato et attri-
butas innocencie puritati et hereditati dumtaxat et non datas malicie
non symonie non cupiditati non pompe non vane glorie et auaricie alti-
tudine secundum verba decreti in c. Nonne dist. xl ubi dicitur ille scilicet petrus per hereditatem
iniuriorum dotem cum hereditate innocencie transmisit ad posteros et quod
illi concessum est propter actum lucis ut per actum lucis ad illos seruus per
quos conuersacionis splendor illustrat et nunc predictas claues per
nobilitas exponentes nituntur attribuere propter bona temporalia que habent
ecclesie ipsi nobilitati audacie temeritati fortitudini pompositati inuenti
diuiciis expensis multorum sequencium seruorum et equorum necnon
ac familiarium et scutiferorum ac armigerorum prelatis et tales hoc
fuit in dei ecclesia cardinales episcopi patriarche prelati et sunt nobiles
audaces feroces fortes pomposi iuuenes diuites expensas
non parentes multos equos et magnam familiam habentes non vero
habito ad minus honestos conscios dominum timentes et literatos
ac sapientes De quibus et similibus iam istis temporibus non est memoria ipsa
romana curia non apparuit scia ut curia conscia secundum pecuniam
possidet et hec vendicat continue hereres romane curie precatores et bursa-
torum exceptis capitulum xvi ubi dicitur Tu es petrus et super hanc petram et cetera et tibi
dabo claues regni celorum scilicet ligandi rebelles et soluendi obe-
dientes Et tibi petro edificato super me petram scilicet christum per apparen-
tiam et innocenciam per dignitatem et operacionem virtutum et scientie dabo
claues regni celorum contra quas non preualebunt porte inferi scilicet
nequicie quia non dabo eas tibi petro edificato super petram ut
dyabolus non dabo eas tibi corrupti primatum in mortali peccato quia
tunc porte inferi scilicet nequicie preualent aduersus ecclesiam quod non est fidei
nec consentaneum quia ipsa ecclesia in qua est potestas ligandi et soluendi funda-
ta est super firmam petram scilicet christum qui peccatum non fecit nec inuentus dolus in ore
eius et fundata ecclesie est in moribus sancti christi ihesu seruitoribus filiis et ministris

in viris et prelatis in episcopis et archiepiscopis clavis et utriusque quia ad claros ad hec
fastigia erigit aut qui eriguntur illustrat. Dist. xl. Vos nobis sa-
pientibus et litteratis in doctoribus et magistris quia qui ad iustitiam erudiunt
multos quasi stelle in perpetuas eternitates, quod luce clarius ostenditur Jo. xx.
Ubi Christus in tradendo claves ecclesie catholice et Petro ac apostolis
dixit: Vos apostoli post accipite spiritum sanctum et per consequens cum habebitis
tunc quorum remiseritis peccata remittentur eis et quorum retinueritis
retenta erunt. Et per hunc modum exponit Ambrosius quod si spiritum sanctum non
haberent quamvis per manuum impositionem ipsum aliis dare nullatenus valerent. Impone-
bant enim manum apostoli quorum loco succedunt episcopi. Habebant spiritum
sanctum, pro istarum ergo clavium debita et sancta executione pro ecclesie sancte dei
reformatione tam in membris quam in capite, pro fidei christiane ex-
tensione et ampliatione, pro ecclesie apostolice et romane exaltatione et ve-
neratione, pro heresum et errorum infidelium extirpatione, pro scismaticorum
et rebellium christianorum reductione et conversione, pro regum et principum
ac dominorum et civitatum christianorum pacificatione, pro inimicorum et
adversariorum christianitatis debellatione, pro animarum christianorum fidelium sal-
vatione, pro viciorum et abusionum ecclesie apostolice extinctione, pro morum
ac virtutum ac sacrorum canonum antiquorum tuitione et executione,
pro peccatorum conversione, pro terre sancte liberatione et crucis contra infideles as-
sumptione, pro bonorum et virtuosorum virorum ac graduatorum promotione,
pro iniquorum et malorum correctione, pro omnium bonorum temporalium et spiritualium
in dei ecclesia executione et acquisitione. Dicit ille de opinione 3a
potestatis conciliorum quod tam necessaria quam salutifera tam optata
tam necessaria sunt hiis temporibus generalia concilia attentis ecclesie causis et
ruina et christianorum fidelium secularium et ecclesiasticorum perversitate et
malicia, que aliquando non fuerunt tam necessaria ab origine nascentis et primitive
ecclesie, nec fuerunt tam utilia in dei ecclesia aliquo tempore sicut nunc sunt
nec tam salutifera, et ideo ex quo sunt tam necessaria debent nunc ipsa
concilia frequentissime celebrari et tanto magis et ex maioribus
causis quam tunc tenebantur et celebrabantur, que cause insignes evidenter
patent. Rursus ergo pro istos de 3a opinione qui dicunt quod potestas conci-
liorum generalium sit maior quam potestas pape, ad istam interrogationem que
querebatur: Utrum concilia generalia sint necessaria in dei ecclesia ea propter
ipsi exhortantur omnes fideles christicolas ex quo videntur quod pro
maioribus apostolice ecclesie conducit opinio ipsorum inducte quare dare
quod dispensatur pro duobus romane ecclesie cum statutis generalis sub
concilio nec fiunt aliqui eius constitutione et nemo est qui concilii sta-
tuta exequatur et defendat et dicit cum suspiriis et gemitibus
patres et fratres christiani. Ego discipuli et servi Jhesu Christi clamemus in celum pro
desideratissimo sacro generali Basiliensi concilio et quocumque fiendo
et convocato et promisso pro totam universalem ecclesiam in synodo generali Constan-

de anno domini Mº ccccº xvj et cum magnis laboribus et expensis
basilee perdurare dinoscitur per tempus xvij elapsum de anno domini Mº
ccccº xxxiiijº usque nunc de presenti celebrato et celebrando et miserebitur nostri
deus ihesus christus ut non permittat rumpere et dissolui hoc sacrum basiliense
concilium absque reformacione ecclesie apostolice in membris et in capite
quia si absque hac reformacione dissoluatur tunc certe speratur quod sancta ro-
mana ecclesia et apostolica cum ea que erat usque nunc domina gencium et
princeps provinciarum spoliabitur suis ornamentis et possessionibus
temporalibus et clerus et apostolica ecclesia privabitur suis bonis et privilegiis
ac libertatibus et erit sub servitute peccati ac tributo censuum et nimium et
turbabitur ac nimium fluctuabit petri navicula que in se undam [?]
et symonie recepit qui generalibus conciliis conducuntur et ea dissoluere
satagunt et ne fiat in posterum impediunt. Confundantur et
revereantur ac super apostoli sinam absondantur a nobis qui sacra generalia
concilia et petri sancti naviculam conturbant. Fiat habitacio eorum de-
serta et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Vos
ergo requirimus ad vos loquimur o pastores o viri ecclesiastici
sancte matris ecclesie ditati honorati et exaltati de bonis eiusdem
qui non sine causa gladium spiritus quod est verbum dei accepistis in
adopcionem filiorum dei in quo clamamus abba pater. Vos et postu-
lamus et requirimus o domini o principes o communitates seculares
o duces o barones o reges o iudices terre qui secundum apostolum
non sine causa gladium portatis ad vindicandum iniurias dei
ihesu christi sponsi vestri ecclesie et ad faciendam vindictam in omnibus
nacionibus ac increpaciones in populis, populis presentibus accipite omnes in
simul secundum preceptum apostoli armaturam dei, armaturam sancte fidei
et legis christiane, compellat vos domus dei zelus que sic tendit in
ruinam et in desolacionem, et hanc armaturam quam tenetis et conservate
instanter instancius instantissime, que armatura ecclesie catholice est sa-
crum concilium generale quod omnia tela peccati carnis mundi et
dyaboli extinguunt penitus et omnino. Et ad hoc eciam obligamini sub
pena mortalis culpe vos omnes armare temporaliter et spiritualiter pro
saluacione sancte petri navicule ut ad portum salutis perveniat
prospere et pro reformacione et malorum correccione apostolice ecclesie tam in
membris quam in capite si diligenter legitis decretum per totum causa
xxiij q. v. Vbi mali non corriguntur per admoniciones suaves
compellantur metu [?] in christo ihesu omnes per tormenta et penas ac af-
flicciones ut ibi dicitur. Et quos timor dei a malo non revocat
saltem severitas coherceat discipline. Vt ergo habeat experimentum hec
correccio malorum que est in ecclesia et disciplina nunc per ipsa sacrosancta
generalia concilia. Et hoc sit de tercia integra [?] dicta cum omni potestate de re-
vocando si opus erit et me subiciendo correccioni et determinacioni
sancte matris vestre ecclesie et domini nostri pape.

Quarta pars huius tractatus respondet ad quandam interrogacionem factam
michi quando quidam dixerunt michi modicum vel nichil novimus de lege dei ihesu
et tamen sumus ditati et honorati de proventibus eius et ecclesie et dicebant pro eos
Quanta est ista necessitas conciliorum, vel ex quibus causis provenit hec
necessitas in dei ecclesia ipsorum generalium synodorum, et ego pauper vidi
et dixi quod necessitas conciliorum generalium est maxima pro salvacione christianorum
fidelium et propter tales arduas devenit hec necessitas quod hiis temporibus
fiant generalia concilia. Has duas proposiciones verificavi et dixi
quod nunquam in dei ecclesia fuerunt generalia concilia tam necessaria sicut modo sunt
necessaria et ideo eorum necessitas est maxima. Attentis enim aliis sacris
generalibus conciliis preteritis et celebracionibus ipsorum causis, et attentis
causis de tempore presenti nunc generalia concilia de necessitate maxima
frequencius deberent celebrari teneri diligi et fortificari. Pro primo probo per
tria maiora concilia apostolorum super quibus dicta in 3a divisione et primo de primo con-
cilio. Ubi sciendum enim primitive et nascentis ecclesie dum apostoli essent
ultimus post ascensionem christi ihesu in celum et ante missionem spiritus sancti
intuentes quod eorum dominus et magister xii apostolos elegisset ad predicandum
per mundum universum evangelium omni creature, et quod unus ex eis scilicet iudas
dominum ipsorum vendidisset et prodidisset et mala morte suspensus
crepuisset et defunctus fuisset etc. quod ipsi non erant nisi xi et deficie-
bat unus ad supplendum numerum quem christus instituerat, habito super hoc
concilio apostolorum et discipulorum de communi consensu quotquot conciliarii
omnes in christo crediderint in ultimo convenerunt super surrogacione fienda
in apostolatu loco iude alicuius ex illis qui ibi erant, et sic congregati
eciam ordinaverunt in concilio Petrus ut presidens inter eos dixit
verba sua ad fratres suos coapostolos primo, et post ad assistentes dicit
ut ponitur Actuum 1o capitulo viri fratres etc. proponens quod oportebat unum ex
illis tunc congregatis assumi ad apostolatum loco iude, et tunc hec dicto
non solus sed tota multitudo concilii cum eo statuerunt duos Ioseph et
Mathiam in medio congregacionis et illis orantibus data sorte
instinctu spiritus sancti sors cecidit super mathiam et connumeratus est post
tunc existentibus cum aliis xi apostolis. Ex isto concilio apostolorum
concluditur necessitas huius concilii quod non fuit ita prima tantum vel tunc temporis
presentis. Nam enim causa tanta fuit illius concilii nisi quod numerus apostolorum a christo
institutus compleretur et proditor iudas et symoniacus qui christum
pro xxx argenteis vendidit etc post mortem in horrore tanti peccati condemp-
naretur. Sed si bene inspiciamus tempore presenti maiores necessitates et plures
causas arduas habemus ad quorum … fiant generalia concilia quia si tunc
fuit necessarium celebrare concilium sacrum propter hoc quod compleretur numerus apostolorum
Sed nunc duplo maior est et ardua necessitas ad congregandum sacrum basilien-
se concilium.

et ad tenendum concilia quia si prima fuit tam ardua solum ut compleretur
numerus apostolorum. Secunda tamen magis ardua est ut congregetur concilium quod
compleatur in membris et in capite reformacio ecclesie et per concilia
inducantur virtutes in ecclesia et tollantur et eradicentur abusiones
ecclesie ac vicia. quia apostoli non iuraverunt neque firmaverunt XII^m complere numerum
Ihesus Christus post eius recessum inde ab ipsa sanctissima virgine cena apostolis pre-
cepit quod loco unde aliquem in apostolum surrogaverit, sed in re-
formacione ecclesie quod fieri non potest in membris et in capite nisi per ge-
neralia concilia est tamen contrarium quia in concilio sacro Constanciensi celebrato
Anno domini Ihesu M° CCCC° XVI fuit promissa et iurata ac per univer-
sum divulgata cum sigillis de plumbo et litteris concilii ipsa sacra
reformacio et fuit hoc iuramentum velud firmum primo per omnes episcopos qui nunc
sunt successores apostolorum. ymmo in iure vocantur apostoli dist. XXI c.
in novo et c. duobus modis. Et non solum iura vocant eos vicarios
dei ymmo nec ... prius ... XXXIII q. v c. Mulier.
Cum ergo ipsi sint columpne sancte ecclesie dei et legati dei, et iniuria
que eis fit ipsi fit Christo ut ponitur ij q. vij c. Accusacio. Non decet ergo
apostolos et Christi vicarios mentiri et quod voverunt iuraverunt et promi-
serunt transgredi quia tam bona tam sancta est reformacio ecclesie in membris
et in capite quod non videtur in esse posset in melius opus communi posse.
Cum ergo cum istis episcopis qui perturbant concilia et reformacionem
ecclesie quod ipsorum iuramenta prestita potest dispensare, certe ego non
video. Secundo fuit iurata hec reformacio per serenissimum tunc
regem Romanorum Sigismundum regem Ungarie nunc Romanum
imperatorem personaliter in generali concilio Constanciensi existentem et per procuratores
sufficientes quasi omnium regum ducum principum comitatuum baronum et
civitatum promissa et iurata. Tercio fuit iurata et promissa quasi per totum
clerum. et hoc iuramentum fuit licitum expediens et honestum et de sancta ac
honesta re et virtute. Ad hoc ergo quod ordo de purgetur et compleatur
hoc iuramentum necessarium est sacrum tenere et continuare concilium quousque
compleatur hec sancta reformacio in membris et in capite. Maior
ergo necessitas celebracionis conciliorum generalium ut fiat reformacio
omnium statuum secularium et ecclesiasticorum. Item secundo fuit convocatum
primum concilium apostolorum ut tunc contra symoniam propter quod Iudas Christum
vendidit condempnaretur et aliquis sanctus et bonus apostolus loco illius pessimi
inde surrogaretur. Et si propter huiusmodi causam primum sacrum concilium fuit
celebratum, certe nunc propter consimilem causam magis ardua debet
nunc celebrari et est nunc maior necessitas celebrandi concilia propter
istud peccatum quam fuit tunc. Primo quia tunc Iudas Christum vendidit
pro XXX denariis et non pluribus. Et Christus in nunc venditur propter episcopatus propter
dignitates propter beneficia, non in moneta pro XXX denariis sed venditur aliquando pro 3 milibus
ducatorum.

Aliqui pro x milibus, alii pro mille, sed numquam venditur pro decem argenteis.
Iste Iudas cum vendidit semel duntaxat, sed hoc venditur nunc
sepius et sepius et iam per plures annos. Iste Iudas vendidit Christum
de die, sed nunc venditur de die et nocte quasi et tempore et loco. Et
notabiliter presertim iam occupat vicium symonie. Cum apostolus tum cupi-
ditas sit radix omnium malorum secundum apostolum que est cum symoniacis de-
ecclesiam. Propter quam symoniam cassantur, revocantur iura et decreta
antiqua ac promoventur homicide, raptores, ydiote, usurarii et
homines pessimi, et totus status ecclesie corrumpitur propter pravitatem huius vicii,
in cuius opposicione omnia alia vicia pro nichilo reputantur, I q. i. Ideo tempore
presenti maxima est necessitas quotidie et continuandi ac frequentandi
sacra concilia quousque tollatur sic heresis ab ecclesia scilicet pessima symonia.
Et censeantur heretici et peccatores quam heretici in vice ponitas manent
ipso facto quicumque etsi pontificalis aut imperialis dignitatis existat qui
sunt symoniaci tam in sacris quam beneficiis aut in aliquibus spiritualibus
per se vel alios. Ad tollendum igitur hoc pessimum vicium necessarium est con-
tinuare et frequentare sacrum concilium. Et hec de primo concilio
dictum sit.

Secundum concilium apostolorum fuit ultimis tentum post missionem
spiritus sancti per Petrum et alios xi apostolos, ut expresse habetur
Act. ii° ca. Et cause istius concilii fuerunt tres. Una fuit de baptismo
recipiendo. Alia fuit de penitencia suscipienda pro commissis. Tercia causa
fuit de vita communi inter apostolos et ipsorum discipulos tenenda. Unde
ibidem habetur quod convenientibus cunctis, qui apostoli linguis omnium nacionum
loquentes sunt ad loquendum et predicandum fidem vel imparandum et
confirmati verbo dei sancti sunt, evangelizaverunt illis Ihesum et cum
ab ipsis crucifixum et tercia die resurrexisse a mortuis, et
predicaverunt eis penitenciam et baptismum recipere in remissionem peccatorum.
Et tunc propter ipsorum predicacionem conversi sunt et baptizati in die circiter
tria milia. Cumque facto in primo concilio statuunt apostoli omnia inter
ipsos et credentes esse communia, et vendebant possessiones et porta-
bant pecunias ad pedes apostolorum que dividebantur et distribueban-
tur unicuique prout cuique opus erat, habetur ibi. Ecce quod propter primas tres causas fuit
hoc generale concilium per apostolos et credentes celebratum. Sed nunc propter
primas tres causas et plures alias ex eis dependentes adhuc est necessitas ce-
lebrandi generalia concilia nunc quoniam sunt tunc Christi persuadetur,
quia tunc recipientes baptismum nomine numquam fuerunt Romani nec coluerunt
Ihesum Christum ut dominum verum nec Romane ecclesie obedierunt. Sed nunc
concilia debent congregari ad fidem et disponi ut ipsorum fides que tam longe
lateque imparavit per totum orbem ut dictum est et fuit in multis
orbis partibus perdita propter clericorum et populi Romani peccata debent recuperari
et ad baptismum et obedienciam sancte ecclesie catholice ipsi infideles ut sunt

sarraceni

ceni et pagani qui olim fuerunt in xpo fide baptizati et boni xpiani in Ier
usalem et damasco in anthiochia et in capadocia in tota assiria egip
to babilonia et in barbaria et in aliis diversis mundi partibus debeant
reduci revera ymmo et si oporteat compelli quatenus sancta mater ecclesia
redeat ad suam possessionem quam olim habuit in predictis partibus infidelium
restitui et reintegrari Nonne et in tam potissima et necessaria congregari di
concilia hiis temporibus ut reducantur ad fidem catholicam tot nobiles
tot cives tot xpiani olim fideles qui nunc sunt excecati in tot
heresibus et erroribus ac scismatibus ut sunt bohemi waldenses
ut sunt fraticelli de opinione ac eis adherentes ut sunt wicklenistae
pessimi heretici in diversis partibus mundi qui eciam romanam et eius
clerum simulantes et diversas opiniones sectantes et ut sunt manichei
de regno rossie et nonnulli ypocrite begardi et ut sunt scismatici
xpiani qui sunt greci inobedientes romane ecclesie et errores pestilen
tes sapientes contra eciam et in fide. Nunquid ergo ut deum est ad liberan
dum [illegible] terram sanctam et alias terras mundi in quibus colebatur vera fides
xpiana et ad delendum ac extinguendum diversas hereses que
sunt in xpiano et in mundo et errores diversos ac scismata et ad
reducendum infideles et paganos ad sacrum baptismum qui fit in
dei ecclesia nunc sunt plus generalia concilia necessaria forsan quam tunc fuerunt
quia melius fuisset tunc viam dei non agnoscere quam agnitam retror
sum ut testatur salvator in ewangelio Certa propter zelum caritatis pro prima susti da
de commissis nunc sunt magis necessaria concilia generalia quam vel sic
fuerunt tunc. Patet quia multi ex eis in tempore tunc excusabantur propter igno
rantiam adventus salvatoris seu messie dicente xpo Si non venissem
et locutus eis non fuissent peccatum non haberent, ymmo apostolis post penthecosten
aliqui ex eis qui ad baptismum convolabant dixerunt, Sed neque si
spiritus sanctus est audivimus et tamen quamquam aliquam excusationem de peccato
incredulitatis habuerunt tamen apostoli convocaverunt generale concilium et predicaverunt
eis reformationem que nichil aliud est quam penitencia de preteritis malis et re
missionem peccatorum Et penitenciam predicavit verbo et facto quam xpus fecit
sicut de penitencia dicit penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum
Si ergo illis predicabatur penitencia qui aliqualiter excusabantur de incre
dulitatis culpa, et hoc in generali concilio multo magis sed nunc per
omnia et reformatio ecclesiastica per sacra universalia concilia illis fidelibus xpianis
illis episcopis illis prelatis illis viris ecclesiasticis qui nullam excusationem habent
de peccato suo qui sunt incrassati impinguati dilatati honorati
et ditati de pecuniis ac bonis crucifixi et tamen dereliquerunt deum
factorem suum et recesserunt a ihesu salvatore suo facti ex proposito
ex certa malitia per pompas per luxurias per tyrannias per superbias.

per gulas per negligencias et per infinitas et diversas m[..]les ecclesias
qui iam non querunt que ihesu christi sunt sed que sua sunt per fraudes per
violencias per minas et importunitates et qui in omnibus malis et
peccatis sunt corrupti et involuti ut dictum est supra de romana curia
et non solum istis temporibus viris ecclesiasticis debet prius reformacio
primo in membris et in capite et arguere ac obsecrare et increpare
ipsorum vicia et peccata manifesta et publica ac scandalosa in di
ecclesia per quorum peccata vilipenditur et contempnitur fides christiana et
scandalizatur universalis ecclesia et proderit eius devocio scilicet quam primo ad
ipsam primam statum pagendum ad ipsam statum reformacionis ex
quedam ad bonum vivendum ad sacra ecclesie et bona eius temporalia et
spiritualia iuste et debite instituendum et dispensandum et nisi deficiat
correctio apostolica ut opinor compellere debet per penas temporales ipsa c
non sine causa gladium portat ut patet xxiii q. v c. principes
et pro tanto tamen maior ergo est necessitas nunc generalia concilia celebrandi
quam fuit tunc post mortem ihesu christi. Certo dico quod istud concilium
fuit congregatum propter hoc quod vita communis inter apostolos teneretur
et ita factum est decretum in illo concilio quod essent illis omnia communia
et distribueretur unicuique sicut unicuique opus fuerit et certe nunc est
maior necessitas congregandi concilia quam tunc fuit propter ... tamen
propter quod attentus apostoli ubique dicentis Sic nos existimet homo ut
ministros christi et dispensatores ministeriorum dei temporibus presentibus illa vita
communis inter apostolos et quam apostoli magistri ihesu christi instituerunt et nobis
reliquerunt et tamen destructa et oblivioni pene data inter episcopos
et ipsorum capitula et collegia inter clericos et clericos et seculares quasi
in ecclesia nisi solum vita communis maneret in monasteriis aliquorum religiosorum
Notum est enim quod beatus augustinus fuit pater monasticum clericorum more
instituit et cepit vivere secundum regulam sub sanctis apostolis constitutam que
erant omnia communia et nemo dicebat aliquid suum esse proprium et illo tempore
omnes qui erant cathedrales vivebant in communi. Certe ergo ad istam
vitam communem reformandam celebrare generalia concilia secundum ... primum
decreta ut patet xii q. i per totum per istam vitam communem dis
pensabantur bona ecclesie temporalia et spiritualia iuste debite dabantur
beneficia et dignitates ecclesie unicuique prout cuique opus erat. Et
quia nunc dispensatores ecclesie sunt mutati in dissipatores et de bonis
pastores in tonsores et agni in lupos et qui debent esse prelati
facti sunt pilati diligentes munera sequentes retribuciones
principes infideles socii furum promoventes et exaltantes
parentes de patrimonio crucifixi et ditantes amasias et locantes
in beneficiis et non distribuentes beneficia pro meritis virtuosis sed per fau
tores et pecuniis dantes uni iniquiori vel incompatibilia et alteri bene
merenti nullum dantes beneficium. Ad reformandum igitur tam iniqua et iniusta

beneficiorum ecclesie dispensacione maiores nunc sunt nostra concilia. Etiam
ita vita quam tenebant hospitalitas quia omnem episcopum esse hospitalem
dicit apostolus efficiebat multe elemosine pauperibus quia antiquitus etiam non
ut fieret sed ut pauperibus erogetur. Ut patet xii q. i c. Antiquitus. Di
videbantur bona temporalia ecclesie in partes iiiior quarum una cedat episcopi
reliqua clericorum tercia fabrice ecclesie quarta cedat pauperibus. xii q. i c.
Quatuor. Nunc elemosine et hospitalitates iam sunt delete in di
ecclesia et non fit iam mencio de iiiita pauperum parte. Ergo ad re
formandum tantam caritatem et elemosinas ecclesie et tantam hospitalitatem
et pietatem et elemosinam et quod non defrauderentur pauperes sua parte
iuxta nos sunt hiis temporibus generalia concilia. Dicente apostolo: Iudicium
fiet ei sine misericordia qui non fecit misericordiam. Et hec sufficiant bene intel
ligenti de 2o apostolorum concilio.

Tercium concilium quod fecerunt apostoli fuit tentum in limine, quia cum
esset murmur et contencio inter hebreos et grecos super
ministerio seu servicio ac modo ministrandi et apponendi mensas apostolorum
et discipulorum ac credencium quorum erat multitudo quibus ut dicitur
est. Tunc xii apostoli convocantes multitudinem discipulorum ad concilium vocarunt
dixerunt in eo quod apostoli deberent insistere solummodo oracioni et predicacioni
verbi dei. Et de numero discipulorum extra apostolos elegerunt vii specialiter ad
hoc opus et ministerium scilicet apponendi et ministrandi mensas quorum primus fuit
prothomartir sanctus stephanus, super quos apostoli imposuerunt manus pro
confirmacione spiritus sancti et istud habetur ad litteram Act. vi c. Et in hoc concilio
fuerunt facta duo decreta. Unum quod apostoli et eorum successores episcopi
dist. xxxi c. in novo principaliter et primo deberent insistere predicacioni verbi dei
et oracioni et nequaquam deberent vacare istis temporalibus ministeriis quia non deberent propter
ista promoveri ad episcopatum. 2um decretum fuit quod auctoritate ipsorum
commissi et deputati ad ista fuerunt inferiores eis qui illis
ministrare deberent et obediencia tenerentur. Hic ibi. Sed si attendantur
iste cause propter quas istud concilium fuit celebratum ecce nunc maiores
et magis ardue sunt consiles cause propter quas sacra concilia generalia
deberent teneri et celebrari quia nunc ex quadam consuetudine ymmo verius
abusione superiores et potentes minime non curantes de illis decretis
apostolorum prout iacent. Perverterunt ordinem ipsorum quia inferiores
ignari pessimi et peccatores promoventur per eos superiores ad
episcopatum ad dignitates ad beneficia qui nesciunt verbum dei predicare
nec curant per ipso eis subditos orare ymmo multi ex eis nesciunt
verbis latinis loqui nec quid dicunt verbis latinis intelligere et dummodo possit
et sciat bene equitare multos equos habere arma ducere mandare
et bellare ac in negociis secularibus se implicare et temporalia
ministrare. Tales fiunt apostoli episcopi et vicarii ihesu christi dotati et exal
tati de precio crucifixi. Sed ecce illi qui sunt eis superiores quia sunt
virtuosi qui sunt literati qui sunt doctores verbi dei et predicatores.

qui sunt deum timentes et vere religiosi ac consciencios(i) tales pro-
moveantur ad ministerium meum ad insistendum furijs illorum
malorum promotorum in ecclesia tales religiosi et boni tales doc-
tores ubi dei sunt titulares et nullatenus episcopi tales mer-
cenarii in obprobrium dignitatis apostolatus quia ut est apostoli et in vitu-
perium et scandalum pariter crucifixi. Ut ergo non simus contra
decreto apostolorum concilii huius et quod nulli alii promoveantur ad
episcopales dignitates et patriarchales ac cardinales et abbaciales
nisi sint magistri et doctores ubi dei ac sacre scripture et sacro-
rum canonum. Ad reformandum talia et quod sicut tempore apostolorum in hac apo-
stolica ecclesia non beneficia erant tanta sed ihesu christi et propter ipsum deum nimium
dotata et exaltata ipsa distribuantur provincijs sic cuiusque
opus sunt per ipsos dumtaxat ordinarios et episcopos ad quos de
iure communi pertinet beneficiorum et dignitatum collacio et quod non fiat
per romanam curiam aliqua beneficiorum et dignitatum reservacio sed
devoluantur ad ordinarios secundum decreta sanctorum canonum
necessarium est hijs temporibus generalia concilia in quibus fiat refor-
macio quibus vite ecclesiasticorum tam secularium quam
religiosorum et in quibus fiat reformacio apostolorum secundum universorum
prelatorum et presbiterorum ac omnium religionum et universitatum et studiorum
que quasi sunt perdite et annullate et in quibus ordinentur dispensaciones
et distribuciones officiorum ac beneficiorum romane curie et
tocius apostolice ecclesie. Et hec de tercio concilio.

Quartum concilium fuit contentum et celebratum per apostolos et
credentes ex iudeis super observacione legalium ut patet
Actuum xv c. pro qua cum paulus et barnabas descenderunt
iherusalem ad apostolos et presbiteros ex gentibus ex iudeis et tam post
in multitudine credencium qui convenerant in multo et mag-
no studio super petro per modum opinionis de mandato
concilij Iacobus minor qui erat ibi episcopus ordinarius ut habetur
in c. porro xv. dixit per modum determinacionis et diffinicionis
tocius concilij locutus est dicens Ego iudico etc. et sententia per totum
concilium omnis discussione et determinacione concordi super hoc
decreto ordinate fuerunt litere autentice et misse ad diversas
provincias sub hac forma Apostoli et seniores fratres hijs qui sunt
anthiochie etc. ut diffusius habetur ibidem. Ex isto concilio est
evidens quod hoc generale concilium fuit convocatum per apostolos et
presbiteros ac credentes solummodo propter refutacionem legalium
et ceremonialium legis antique et propter introduccionem legalium
legis nove. Et si nunc consideramus ista causa propter quam fuit
convocatum istud concilium multo plures vos reperiemus quare
nunc deceamus frequentare concilia generalia et ipsa fore ecclesie

katholice | multum necessaria

Praeterea consilia tribus: primo ex parte legis evangelice, 2o ex parte legis moral-
ethice, 3o ex parte legis canonice. Nam ex parte legis evangelice patet
quia si omnes fideles propter generaliter servare et vivere secundum legem evangelicam,
multo magis viri ecclesiastici qui sunt deo immediate dedicati et
ex hominibus assumpti et a peccatoribus segregati ut semper
offerant dona et sacrificia pro peccatis. Ubi enim sunt nunc prelati vi-
ri ecclesiastici qui per bona exempla vite sint lux mundi dirigentes legem
evangelicam. Sic luceat lux vestra etc. Ubi sunt nunc pastores ecclesiastici
qui iuxta mandatum Christi ponant animam suam pro ovibus suis
predicando contra hereticos contra infideles et dando redditus suarum ec-
clesiarum in subsidium secularium bellantium pro fide Christi contra infideles.
Ubi sunt viri ecclesiastici qui legem evangelicam observent dicentem eius:
Diliges dominum deum tuum ex toto corde etc. Vel qui Christi consilia
cum sint in statu perfectionis ut patet sunt episcopi minores etc. observa-
re tenentur etc. de similibus. Adversantur legi evangelice et eius lega-
lia multum nunc sunt necessaria concilia et ex parte legis moralis ethice
ostenditur quia nunc plus sunt necessaria concilia quam fuerunt tunc quia tunc primi
fideles vivebant aliqualiter virtuose et delectabantur in operibus
virtuosis ut patet de apostolis et discipulis Christi. Sed nunc non solum propheta corrupti
sunt omnes et abhominabiles in studiis suis quia a minimo usque ad
maximum omnes dediti sunt avaricie de mediis ecclesiasticis.
Ut ergo tollantur ista clericorum et sacerdotum ac religiosorum mala
multa necesse est in dei ecclesia generalia concilia quibus dicit propheta
Requiescite iam perverse agere discite per reformacionem generaliorem
benefacere. 3o necesse sunt concilia generalia ex tercia parte scilicet ex parte legis
canonice. Si enim inspiciantur sanctorum patrum decreta in eorum
cum quantis laboribus cum quantis expensis et afflictionibus instituerunt
et ordinaverunt in sancta ecclesia canones quamplurimos ut dicitur
maxime ad tuendum et tenendum in pace et iusticia statum universalis
ecclesie. Et hoc fecerunt in pluribus generalibus conciliis ut patet distinctione xvi
per totam. Ordinaverunt et ad decorem domus dei et sancte ecclesie
et ad regimen et gubernacionem ipsius multas constituciones multa
decreta multas decretales multas extravagantes multa statuta
multas regulas multa sancta et honesta iura super ordinacionibus
clericorum super gubernacionibus monachorum et religiosorum super
electionibus episcopatuum ac dignitatum et monasteriorum super collacionibus
beneficiorum super dispensacionibus et administracionibus sacramentorum super
punicionibus peccatorum et super pluribus aliis legibus et regulis legalibus
quibus iuste pie et sancte vivere. Et omnia hec talia statuta
talia legalia sancta et iusta sunt tamen non obstantibus bullarum et
privilegiorum ratione nunc abrogata dispensata annullata

irrita dispensata et cassata. Allego quod omnia iura ponitia sunt in
pectoris pape scrutinio ponita et taliter quod fiunt quasi iam frustra et
sine utilitate libri decretorum et sanctorum canonum ac decretalium
videntur fuisse scripti et publicati pro maiori parte. Ad reformandum
igitur tales beneficiorum collatores et religiosorum gubernatores
et iuxta iura ac decretorum et legum antiquorum patrum observatores
veteres et institutores prout fuerunt temporibus antiquis observate per
viros priores quod sic eas nos hiis temporibus observemus et emendemus in
melius que hactenus ignoravit vel sciunt peritamque. Valde
nunc sunt necessaria ipsa generalia concilia in quibus et per que sanctorum patrum
et conciliorum generalium reformentur decretales et decreta sancta
ablatis reservacionibus et aliis iniustis constitucionibus positis et
scriptis in libro vi decretalium et in clementinis et in extravagantibus ac
aliis quibuscumque contra iura antiqua et privilegiis et dispensacionibus
et reducantur omnia ad observanciam iuris sicut erat ante tempore
bonifacii viii in ipsa apostolica ecclesia. Et hec de istis iiii^or
conciliis generalibus apostolorum cum protestacione prefata.

In hac quinta parte huius tractatus qui notatur gubernaculum conciliorum
querebatur a me paupere si hec omnia necessitas tanta conciliorum
postulat primo et ostendi quod ante concilia generalia post quam per concilia
apostolorum. Et contra istis me temptantibus undique assistunt quod si bene
considerentur concilia generalia facta tempore constantini christianissimi imperatoris
et alia concilia facta post dotacionem ecclesie et post mortem prefati im-
peratoris quia ante constantinum non legimus alia concilia generalia fuisse
facta in ecclesia propter magnas persecuciones quas ecclesia sustinebat
post dispersionem apostolorum usque ad tempora constantini imperatoris. Post-
quam enim apostoli fuerunt per universum mundum dispersi in omnem terram ex-
ivit sonus eorum, passi fuerunt multas persecuciones propter nomen christi
crucifixi quem predicabant. Alii enim secabantur, alii incarcerabantur,
alii verberabantur, alii suspendebantur, alii assabantur, alii rotabantur,
alii in occisione gladii trucidabantur. Et tanta de eorum persecu-
cionibus inter gentes scandala orta sunt quod circuibant in melotis
in pellibus caprinis egentes angustiati afflicti in solitudinibus
errantes in cavernis et in speluncis terre, et tunc cessaverunt concilia
quia ibant gaudentes a conspectu concilii quoniam erant digni pro nomine
ihesu contumeliam pati, tunc facere concilium in unum et conciliabula ad
invicem seu in simul congregari non permittebantur quia ut dicit ysidorus
in decreto xv dis. Canones, post tempora apostolorum usque ad silvestri tempora
constantini imperatoris fervente tyrannica persecucione imperatorum
gentilium nondum docendorum in fide christiana plebium congregandarum
presulum pro tenendis conciliis facultas erat, et propter defectum conciliorum

navicula xpi ihu dei nostri fluctuabat turbabatur et vacillabat
per illas tempestates et fluctus persecutorum inmo contentes paciebatur
item quod multi xpiani timore mortis fidem xpi ihu publice negabant
et hereses ac incredulitates ubique crescebant ut patet cronicas et
hystorias antiquas legenti, postquam vero beatus silvester imperatorem
constantinum baptizavit qui fuit anno domini ccc iiii° vel quasi. Et
idem imperator totus in amore et exaltacione fidei xpiane ferveret
et ubique ecclesias ac loca sancta erigeret. Videntes hoc sanctus silvester
papa et alii sancti patres ac desiderantes quod xpianorum ecclesia que erat
quasi perdita reparare et reformare, consideraverunt insimul quod si
crederent in fide catholica congregare in generalibus conciliis quod tunc
in eis et per ea ecclesia reformaretur, fides catholica exaltaretur
perfidia heretica exterminaretur et omne opus bonum sequeretur
quia quanto virtus aliqua est conciliorum unita tunc ipsa est fortior se ipsa
divisa et potencior ad tollendum scandala et mala de ec-
clesia congregata per generalia concilia et ad reformandum ipsam
in moribus antiquis sanctis et ultimo tunc est fortior et in precepto divine
legis quam sit potens aliquis mortalis hominis principibus vel regis
Et tunc ab eodem iustissimo imperatore petiverunt quatinus ipsi
possent in causa fidei et reformacionis sancte matris ecclesie generaliter (?)
et generalia concilia convocare et congregare ac fidem catholicam
publice profiteri et pravas hereses extirpare, sacra statuta pro gu-
bernacione fidelium et tocius cleri condere et eciam ecclesiam dei in pa-
ce ac in omni virtute et bonitate collocare. Huiusmodi petitione seu
supplicacione sancta piissimus imperator libenter supplicacionem ad-
mittens dedit in perpetuum licenciam et facultatem quibuscumque xpianis
secularibus et ecclesiasticis libere congregandi pro conciliis tenendis
et pro rebus ecclesiasticis disponendis ut clarius patet per nostrum
doctorem hyspanum sanctum ysidorum xv. dist. in decreto ubi dicit
Canones generalium conciliorum a temporibus constantini ortum re-
ceperunt. In precedentibus namque annis persecucione fervente
docendarum plebium facultas minime dabatur, et propter hoc
xpianitas in diversas hereses scissa est quia non erat episcopis licencia
conveniendi in unum nisi tempore predicti imperatoris. Ipse enim dedit fa-
cultatem xpianis libere congregandi sub hoc sancti patres de omni
orbe terrarum convenientes unam fidem evangelicam et apostolicam sicut per apostolos
symbolum tradiderunt. Hec ibi. Sed in eadem dist. xv. dicit ysidorus (?)
sanctus sic inquit (?): inter cetera concilia iiii^or sunt venerabiles synodi que
totam principaliter fidem complectuntur quasi iiii^or evangelia vel totidem
paradisi flumina

Horum enim primo Nycena synodus ducentorum et xviij episcoporum
Constantino augusto imperante facta est in qua arriana
est perfidia condempnata, et blasphemia quam de inequalitate
sancte trinitatis idem arrius asserebat, et consubstantialem deo patri filium eadem
sancta synodus per symbolum diffinivit. Hec fuit congregata primo generalium sinodorum
in nicena civitate, et fuit celebratum ut patet per superius dicta duntaxat
ut tolleretur ista heresis arriana et ut docerentur in articulis fidei
plebes christiana. Sed si bene consideremus multo magis est necesse quod nunc
concilia generalia celebrentur, propter predictas causas quia non solum unam
heresim nunc videmus hominis sed varias multas et potentes hereses
et multos eas sequentes ut dictum est, qualis est heresis bohemorum
qualis est heresis fraticellorum, qualis est heresis waldensium et eno-
lifistarum, qualis est heresis sarracenorum, et scisma grecorum.
Ad tollendum ergo et extirpandum istas hereses et scismata
que nunquam per romanos pontifices deleri potuerunt aliquo modo nisi
via quomodo in hijs temporibus nunc generalia concilia quilibet bonus papa
seu prelatus debet considerare toto animo et corde. Etiam propter
hoc tamen nunc in hijs temporibus generalia concilia sunt necessaria
plebes christiana et maxime ecclesiastica qualiter per sacras reformetur
concilia debeat vivere, qualiter prelatus se ac suos subditos de-
beat regere, qualiter sacramenta ministrare, qualiter orare, quas horas
dicere, et de similibus documentis que neglecta fuerunt per romanos
pontifices qui ea neglexerunt reformare et puniri sunt et
permittunt omnes universitates destrui et perire in quibus olim
erant multi studentes et fiebant multi viri literati qui defen-
sabant fidem ecclesie et ihesu christi, et erant fecundati in scientiis re et
nomine, qui propter eorum scientiam fiebant prelati et beneficiati di-
cte ecclesie. Contra nunc vero via impiorum et inscienciorum ac ydiotarum
promovetur ad beneficia ecclesiastica et hec est omnibus qui pravitatem et
iniquitatem agunt sub serenitate. Sublimati sunt per dignitates ec-
clesiasticas, ditati sunt exaltati; promptuaria eorum plena
eructantia ex hoc in illud. Sed theologia et sacra canonica ac divina
sub alanum nunc prosternuntur et in questu per inertie sedet, et bonus
ac literatus sub saltistum ad habendum beneficia et honores vera via
mittitur. Sed nunc vero impius inscius et ignarus cum hoc artes descen-
dens fallacibus favoribus precibus ac pecuniis ad habendum
beneficia contendet, quod de causa paucissimi iuvenes volunt nunc
in universitatibus studere nec intendere scire sed quidem conveniunt ad
romanam curiam ad adiscendum beneficiorum impetrationes scienciam
litigia atque consilia, et impeditum universitatum et separatorum predicto est causa
promotionis ad gradus doctoratus atque in theologia et in iure canonico ac in

artibus multorum ignarorum et ydiotarum qui de facili tamen
ad tales gradus promovent per bullas apostolicas ut superius patuit
usque dici. Ad reformandum ergo universitates et studia et ad promo-
vendum viros virtuosos et litteratos ad beneficia hiis temporibus necessarium
sunt necessaria generalia concilia quod patet per hoc primum incoatum concilium.
Et dicitur hoc concilium primum seu prima synodus propter maiorem auctoritatem
eorum que ibi facta fuerunt quia iam alie synodi ipsam ordine pre-
cessant ut habetur in c. Sexta synodus dis. xvi ecclesie prout reditur (?)
in libro conciliorum postquam imperator Constantinus dedit liberam
facultatem christianis in unum conveniendi ac concilia celebrandi
illico post eius baptismum sanctus Silvester ipsum concilium generale convocavit
et congregavit in qua synodo fuerunt cc lxxviii episcopi. Quid autem ibi
ordinaverunt non memini me legisse nisi quod privilegia data
et libertates concesse apostolice ecclesie per Constantinum ac dotaciones
bonorum temporalium et terrarum ac civitatum fuerunt per ipsum Silvestrum
et totum sacrum concilium acceptate et approbate in perpetuum et
quia huiusmodi dotaciones ecclesiarum et monasteriorum facte per diversas partes
mundi ab infidelibus omni die occupantur et videlicet invaduntur
ac auferuntur per multos principes et quamplures (?) ac nobiles et
seculares. Ad ea recuperandum et reformandum necessaria sunt generalia
concilia quia facilius ea poterunt recuperare quam faciat potestas
romane curie. Et quia sine istis temporalibus diu spiritualia
subsistere non possunt. quicumque destruit temporalia ecclesie destruit
eius spiritualia omnino. Et ideo viribus poterunt generalia concilia
quos (?) perdere. Necessaria ergo sunt generalia concilia in dei ecclesia ad recu-
perandum eius terras dominia et bona temporalia.
Secunda sancta synodus fuit ut Canon xv dis. Centum quin-
quaginta patrum sub Theodosio seniore que Constantinopoli
congregata est que Macedonium spiritum sanctum esse negantem condemp-
nans et esse consubstantialem patri et filio spiritum sanctum demonstravit dans
symboli maiorem formam sive Credo quam tota Latinorum et
Grecorum confessio in ecclesiis predicat et cantat diebus dominicis.
Ecce quomodo ex ipsa sancta synodo quod necessarium fuit pro tunc conge-
gacionem generale concilium. CL patrum episcoporum abbatum et sacerdotum
ac virorum ecclesiasticorum et licet non fuissent plures quam CL. tamen
convocarunt concilium nunc per ecclesiam canonizatum plenum.
et fuit hoc concilium necessarium ut condempnaret heresim negantem
spiritum sanctum. Sed maior adhuc tanta est hiis temporibus necessitas congre-
gandi generalia concilia eadem causa. quia sunt multi nunc in ecclesia
seculares et ecclesiastici qui negant spiritum sanctum sive dona spiritus sancti
que dona sunt beneficia ecclesiastica et officia sive papatus cardinalatus
patriarchatus archiepiscopatus episcopatus prepositura decanatus

Prioratus, abbacia, dignitas, plebanatus, archipresbiteratus, rectoria,
animarum cura et quodcumque ecclesiasticum beneficium et officium cum cura vel
sine cura, quod secundum doctores theologos catholicos mentibus et dignis
deberet signari et largiri gratis, accipi gratis, dari per prelatos ecclesie et per ius
patronatus in eis beneficiis habentes et nullatenus possunt vendi, pro-
mitti, pacisci, dari aut signari pecunia seu favore, prece vel pro
aut aliqua re temporali; et si dentur talia, committitur in eis symonia
tam ex parte dantis quam accipientis; et si spirituali dignitate prefulge-
at, secundum opinionem multorum theologorum, que symonia est de directo peccatum
contra spiritum sanctum, quo regitur et gubernatur universalis ecclesia, que ecclesia recepit
ab ipso spiritu sancto huiusmodi beneficia, dicente Iacobo: Omne datum optimum
etc., qui proprie est ecclesiasticalis spiritus sanctus. Dicant ergo doctores sancti quod
assentientes papam non posse in beneficiis et officiis ecclesiasticis committere
symoniam pertinaciter predicant mordaciter et censentur heretici, quia dato quod
sit dominus et caput in terris ecclesie et habeat distribuere beneficia que Ihesu Christi
sunt, non tamen propterea hoc est dominus bonorum universalis ecclesie realiter et hereditario
iure, sed solummodo est nuncius et minister Ihesu Christi ac dispensator ministeriorum
dei Ihesu et suorum beneficiorum, dicente apostolo: Sic nos existimet
homo etc. Et si papa secundum istos committit symoniam que censetur heresis in ipsis
beneficiis et officiis ecclesiasticis, multo magis sunt symoniaci et ut asserunt
de prelatis abbatibus et episcopis et aliis qui conferunt beneficia et officia
ecclesiastica, alii pecuniis, alii precibus, alii favoribus, alii ydiotis et ig-
naris et pueris et impiis ac suis consanguineis. Ad refor-
mandum ergo habet quorundam canonistarum impiam opinionem
et perversam assercionem quod cum papa non committit symoniam in beneficiis
necessarium est celebrare generalia concilia et determinare spiritum sanctum esse
in ecclesia a quo sunt omnia officia et beneficia ecclesiastica, qui dat omnibus af-
fluenter et nulli improperat. Et quod quicumque superiores in ecclesia distri-
buunt et signant aut sigillant talia beneficia per pecuniam vel favorem
aut precem seu quocumque pacto interveniente aut pro talibus committunt
symoniam heresim et tenentur restituere et renunciare et incurrunt
penas hereticorum ipso iure et facto contentas in iure canonico, et quod per
talibus eo ipso eos declarat sancta synodus ubi non peniteant et resi-
piscant, mandans fieri execucionem contra tales per inquisitores pravitatis
heretice monendo seculares principes ac eis precipiendo quod contra
tales debeant resistere et si oportuerit punire et inquisitores ad-
iuvare. Et sunt alii clerici et seculares negantes spiritum sanctum et as-
serentes spiritum sanctum non esse in universalibus conciliis rite et legittime congregatis
per eos ad quos pertinet, dicentes multos ibidem esse congregatos in odium
multorum et in favorem, amorem et affectum et sub titulo et nomine

reformationis in capite et in membris. multos nimios ecclesiasticos suis dig-
nitatibus privare. alios inmeritos transferre. alios non vocatos nec
citatos suis beneficiis pensionibus et commendis ac officiis
ecclesiasticis revocare et cassare et vindictas inimicorum suorum in multis
exercere, que sunt de directo contra ius scriptum. qui spiritus sanctus si esset in con-
ciliis non permitteret talia fieri contra diffinitionem. Sed isti errant per maiores
quia dato quod in conciliis generalibus sint multi mali et peccatores
et super dicta exercent et faciunt, nichilominus in eisdem conciliis est sacrosancta
mater ecclesia universalis congregata quam universalis synodus representat, que peccare
contra veritatem non potest nec male facere [illegible] dei sponsa pulcra
sine macula. xxiiii. q. i. c. [illegible]. que unius cubiculi sancti-
tatem casto pudore custodit. xxiiii. q. i. c. loquitur. Et ideo quamvis
tumque in conciliis sint multi malivoli, tamen ibi est spiritus sanctus non in
eis sed in sola universali ecclesia quam et potest representare una et sancta ac
bona ibidem existens prima et ideo ad condempnationem istum pessimum er-
rorem et hereticum necessarium est nunc congregandum generale concilium

Tertia synodus fuit ephesina prima ducentorum episcoporum
sub iuniore theodosio augusto edita est que nestorium
duas personas asserentem in christo anathematizante condempnavit
confitentes manere in duabus naturis unam domini nostri ihesu christi persona
personam. xv. dist. Canones. Et tunc ex isto sacro concilio evidenter
elicitur quod in ista synodo et in aliis duabus precedentibus nulla fit mentio
quod tercius alias papa prefuisset aut interfuisset nisi solum episcopi et viri ecclesiastici
et tamen ita sunt per universalem ecclesiam approbata sicut sunt iiiior christi evangelia.
Et tamen in isto articulo quod sicut tunc sancta synodus condempnavit hereticum
asserentem in christo duas personas et determinavit unam esse personam domini nostri
ihesu christi manentem in duabus naturis, Ita et nunc sunt necessaria generalia
concilia frequenter celebranda ad condempnationem pestiferam scismata
duorum vel trium contendentium de papatu in dei ecclesia. si forsan
in posterum et amodo orirentur in dei ecclesia et ad delendum opiniones
diversorum fortassis asserentium duos esse papas unum ultra montanum
alium citra montanum in dei ecclesia. Et ideo capitulum primo et scissimum sta-
tutum preventium de scismaticis in posterum delendis et de generalibus
de decennio in decennium tenendis factum in sacro concilio constan-
ciensi et innovatum et promissum per omnes nationes est de novo in hoc sacro
generali concilio basiliensi ratificandum approbandum et canonizandum
addendo expresse ad ipsum hoc statutum pro maiori firmitate et
cautela. scilicet quod quandocumque erunt duo vel tres electi ad papatum
vel contendentes de papatu quousque unitas papatus alicuius ipsorum
non fuerit determinata per generalem sanctam synodum convocandam
propter hoc si opus esset per duos cardinales et duas partes prelatorum

quiq neglige(n)tib(us) p(er) nac(i)o(n)es ep(iscop)or(um) seu p(er) p(ri)ncipes seculares regi
noru(m) ci(vi)tatu(m) (et) d(o)mor(um) q(uod) nulli ip(s)or(um) obediat. n(e)c a(liqui)s ip(s)or(um)
p(ro) p(a)p(a) teneat(ur) n(e)c ad p(er)co(n)s gestu(m) seu alt(eri)u(s) ip(s)or(um) firmu(m) i(n)stu
l(etur) a(d)vatu(m) h(ab)eat (et) q(uod) om(ni)b(us) obia (con)vani(ter) eis subtrahat(ur)
ce(n)suras ecc(les)ie cas infe(re)ndo q(uod) i(n)s quiappo(nen)tu(m) fecit p(er)ti(n)eret
a(d) p(re)cepit. (et) ce(ss)abu(n)t scismata duor(um) de p(a)p(a)tu (et) de va
ca(n)cia mre ecc(les)ia co(n)cede(re)m p(ro)p(ter) p(a)p(a)s utilit(at)e(s) n(on) q(ue)re(re) pace(m) ecc(les)ie
(et) que ih(es)u x(risti) s(un)t. s(ed) affecta(n)tes p(a)p(a)e co(m)moda (et) se(m)i(n)antes
gue(r)ras (et) discordias i(n) dei ecc(les)ia. Et h(ec) s(un)t d(icta) de t(er)cio syn(odo)

Quarta synod(us) fu(i)t calcedone(n)si(s) duce(n)tor(um) xxx sac(er)
dotu(m) (et) sub marciano p(ri)ncipe h(ab)ita c(on)tra q(ue)(n)da(m) eutite(m) co(n)
sta(n)tinopolita(num) abbate(m) ubi dei (et) carnis una(m) n(atur)a(m) p(re)dic
ca(n)te(m). (et) eg(us) dyoscor(um) defensore(m) quoda(m) ep(iscopu)m alexandri(num)
(et) ip(su)m ru(r)su(m) nestoriu(m) ep(iscopu)m cu(m) reliq(ui)s una p(a)ri(ter) se(n)te(n)cia co(n)
demp(na)uit. p(re)dicat eade(m) synod(us) x(rist)u(m) d(omi)n(u)m s(i)c de v(ir)gi(n)e natu(m) e(ss)e
ut i(n) eo s(u)b(st)a(nci)am d(iv)ine (et) h(um)a(n)e co(n)fite(a)m(ur) n(atur)e. Ex isto g(e)n(er)ali c(on)c(i)lio
evide(n)t(er) eli(cit)ur q(uod) ad co(n)de(m)p(na)c(i)o(n)e(m) h(er)esim q(uod) p(ro)bat i(n) x(rist)o
fuisse eade(m) n(atur)a d(iv)ina (et) h(um)a(n)a q(uod) ne(cessa)riu(m) fu(i)t q(uod) n(on) so(lu)m ep(iscop)i v(er)u(m)
sac(er)dotes (et) p(re)sb(yter)i ip(su)m celebr(ar)e(n)t q(ui)a tex(tus) d(icit) q(uod) fu(i)t duce(n)tor(um)
(et) xxx sac(er)dotu(m) (et) n(on) fac(it) ad (pro)positu(m) si illi sac(er)dotes fu(er)u(n)t ep(iscop)i
vel n(on) (et) si n(on) fac(it) ad (pro)positu(m) si p(a)p(a) qui erat p(ro) t(un)c (con)voca(vit) h(oc) co(n)
ciliu(m) vel illi soli duce(n)ti xxx sac(er)dotes (con)vocaveru(n)t ip(su)m (et)
t(ame)n tex(tus) d(icit) q(uod) s(an)c(t)a synod(us) co(n)gregata ex illis sac(er)dotib(us) con
demp(na)uit i(st)a(m) h(er)esim (et) ergo si fu(i)t p(ro) t(un)c ne(cessa)riu(m) (con)voca(r)e h(ec) sac(er)
dot(um) m(ul)to mag(is) e(st) n(un)c ne(cessa)riu(m) (con)voca(r)e p(ro)p(ter) s(imi)les c(aus)as g(e)n(er)alia
co(n)cilia (et) celebr(ar)e. p(rimo) s(ecundo) q(ui)a m(u)lti d(ic)u(n)t (et) asseru(n)t h(is) t(em)p(or)ib(us) (et) c(etera) de f(ac)to
q(uod) una (et) eade(m) n(atur)a v(er)o (et) co(n)dic(i)o d(ebe)t e(ss)e i(n) elect(i)o(n)ib(us) postulac(i)o(n)ib(us)
(et) aliis ap(osto)lice ecc(les)ie officiis dignitatib(us) regimi(ni)b(us) (et) adm(in)is(tra)
c(i)o(n)ib(us) quo ad viros l(itte)ratos (et) sapie(n)tes (et) quo ad ydiotas
i(n)scios (et) ignora(n)tes du(m) t(ame)n al(iqui)s s(u)nt i(n) mu(n)danis exp(er)ti et
t(em)p(or)alib(us) disc(re)ti (et) prude(n)tes (et) i(n) agilib(us) acti (et) laboriosi (et) ferve(n)tes
Dic(u)nt eni(m) q(uod) h(is) t(em)p(or)ib(us) ex quo sp(irit)ualia diu subsist(er)e n(on) p(ossu)nt
sine t(em)p(or)alib(us) (et) q(ui)a h(ec) t(em)p(or)alia s(un)t m(od)o p(ro) ma(n)ute(n)c(i)o(n)e (et) exaltac(i)o(n)e
ecc(les)ie ap(osto)lice valde ne(cessa)ria ideo quo ad viros l(itte)ratos (et) i(n)genio
sos (et) quo ad igna(r)os (et) malic(i)osos una d(ebe)t e(ss)e collac(i)o(n)is b(e)n(e)fi
cior(um) n(atur)a una p(ro)mocio una r(ati)o una co(n)dicio. S(ed) q(uam) erro(ne)a
sit h(ec) op(ini)o videat(ur) q(uod) p(ri)mo a(nte)q(ua)m p(er)ve(ni)ret i(n) orbe (et) esse(n)t ep(iscop)i
vel vicarii ih(es)u x(rist)i ap(osto)lice ecc(les)ie p(ri)mo fu(er)u(n)t l(itte)rati (et) illu(m)i(n)ati do
no s(an)c(t)e (et) loq(ue)ba(n)tur variis li(n)guis p(ro)ut sp(iritu)s s(an)c(tu)s dabat eloq(ui) ill(is)
(et) ip(s)e de(us) ih(es)u(s) n(on) p(ro)misit petro una(m) clave(m) s(ed) duas s(cilicet) clave(m)
s(cienci)e (et) p(otestat)is clave(m) p(ro)p(ter) q(uo)d d(ixi)t ei (et) tibi dabo claves regni celor(um)

Et ignorantiam in sacerdotibus maxime vitandam esse et presertim in pontificibus
romanis et cardinalibus in episcopis in prelatis et aliis ceterorum rectoribus
qui officium docendi in proprio receperunt quorum opus in vita et predicacione
debet consistere ut patet dist. xxxviii per totum et qui sicut apostoli debent atten-
dere lectioni et exhortacioni doctrine et esse parati reddere racionem omni
poscenti se de ea que est in fide. Ad tollendum igitur et extirpandum hanc
pravam et insanam consuetudinem et erroneam que a temporibus scismatis
quod incepit post mortem Gregorii xi. fere invaluit quod pauci vel
literati et graduati eliguntur aut postulantur aut promoventur ad abbaciales
seu episcopales cardinalatus seu patriarchales dignitates et ad alia vero
magnas beneficiales necnon et concilia generalia celebrentur in quibus fiat
reformaciones electionum postulacionum et promocionum quarumcumque
dignitatum et beneficiorum et presertim curatorum. Et quod nunquam ad tales
dignitates magnas et curatas eligantur postulentur seu promoveantur
et si sint patriarchales cardinalatus archiepiscopatus seu episcopales nisi sit
literatus scientificus in iure canonico seu in theologia graduatus
cuius doctrina fulgeat et ut sol et luna et defendatur contra hereticos
et infideles ipsa fides catholica et ita tunc promovebuntur universitates
et studia et crescet clerus et scientia in dei ecclesia que nunc propter promociones
ydiotarum et insciorum fere quasi evanuit. Et hoc sit dictum de isto
quarto concilio quod quasi ad ipsius imitacionem necnon celebre generale
concilium. Et secundo in decreto dist. xv. Canones hec sunt quatuor synodi
principales fidei nostre plenissime continentes. Sed et si qua sunt alia con-
cilia que sancti patres spiritu dei pleni sanxerunt post istorum quatuor
auctoritatem omnium manent stabilita vigore, hec ibi. Et in c. Sancta
romana, dist. eadem: Si qua sunt concilia a sanctis patribus hactenus instituta
post istorum quatuor auctoritatem et observanda et custodienda decrevimus.
Et non quod per hoc nunc sanctum decretum concluditur et mandatur quod omnia
generalia concilia manent stabilita vigore et custodienda
ac observanda sunt dummodo tamen sanciantur et celebrentur per patres qui spiritu
dei pleni sunt et in quibus spiritus sanctus habitat, et mito hoc concluditur
quod si concilia generalia sunt a spiritu sancto vel in spiritu sancto legitime congregata
necesse est quod eorum reformaciones et statuta sunt a spiritu sancto et per
spiritum sanctum qui est dux et gubernator conciliorum facta et ordinata.
Et ideo oportet quod omnia fiant in eis conciliis in caritate et concordia in di-
leccione in mutua pace et cum sancta ac optima intencione et quod non
fiat propter rancorem propter odium propter vindictam et propter aliquorum
de ecclesia privacionem et expulsionem quoniam qui talia agunt aut agen-
tibus consentiunt concilium legitime per spiritum sanctum congregatum non faciunt
immo ipsum turbant et confundant. Cum enim in conciliis generalibus opor-
teat reformaciones tam in capite quam in membris fieri et peccata
multorum arguere et arcere ac alios quoscumque publice viventes
in dictis et peccata remittere eorum ac retinere competit quod illi qui etiam

facere opera dicitur que sunt a spiritu sancto quod ipsi primo recipiant spiritum sanctum
quia xpus post dixit apostolis accipite spiritum sanctum etc. et post dixit quorum re-
miseritis peccata etc. Joh. xx°. Et ideo necesse est et congruum quod illi qui
alios volunt iudicare alios corripere alios arguere et condempnare [?]
debeant primo ante omnia seipsos arguere seipsos accusare seipsos
purgare et dicitur reformare. Quia ut ait in hyspania [?] ysidorus
Impium est alios arguere quod adhuc reprehendit in seipso. propheta talibus
qui alios volunt reformare et non seipsos maledicit. Ve ve
qui predicas non furandum et furaris non mechandum et mecharis
item ergo concilium dicitur in c. Sicut sancti evangelii xv. dis. ue-
neror. In quo capitulo que ibi dicitur errore plena reprehendit theo-
dorum pium mediatoris dei et hominum in duabus substantiis separans ad
impietatis perfidiam cecidisse convincitur. Sicut ergo propter hoc fuit necesse
id generale concilium celebrare contra theodorum qui asserebat in xpo esse
duas substancias et duas personas. Sic a simili necesse est necessarium generale concilium
celebrare contra multos errores et novos errores quorum aliqui dicunt
quod potestas data a xpo sancto petro est maior quam potestas data aliis
apostolis seu vniversali ecclesie aut sacris conciliis. Alii dicunt decretum est
quod potestas generalis concilii est maior quam potestas sancti petri seu alicuius
pontificis romani quia dicunt isti quod potestas sacri generalis concilii
est immediate a domino deo ihesu xpo et quod papa non potest dispensare et
statuta sacri generalis concilii. Et quia opiniones sunt diverse et nondum
est determinatio facta tam per papam quam per sacrum generale concilium ba-
siliense facta ab ipso absente et nescio si approbante, ideo est necesse
quod celebretur generale concilium et precipue ut hoc quod non credatur ut asseratur
quod sint due potestates distincte in vniversali dei ecclesia scilicet pape et generalis
concilii determinetur ad perpetuam rei memoriam per papam qui est electus
pro tempore et per sacrum generale concilium quicquid circa istarum potestatum sit agendum in
auctoritate et in iurisdictione et in executione quia tamen quia si sit determinatio
non fuerit facta nunc tamen quod fuerint sunt concilia generalia et eorum reformationes
ac statuta ex quo romani pontifices dispensant cum eis
et renovant ipsorum conciliorum decreta et statuta dantes intelligere quod
maior est eorum pontificum romanorum potestas quam sit sacrorum conci-
liorum etc. omnia cogitare consilia ut determinentur tamen catholica heretica
eorum et synodus dicit decretum dis. xvi. | opinio diversa
Recipio cum canonibus suis. Sciat ergo quod sancta sexta synodus
sub constantino congregata est contra eos qui dicebant vnam operationem esse
et vnam voluntatem in xpo in qua sancti patres ipsos utpote hereticos anathe-
matizaverunt orthodoxam fidem explanaverunt. Soluta est autem hec
synodus Anno xiiii° Constantini. Et post iuniori nondum a v. annos
idem sancti patres congregati sunt sub iustiniano filio constantini et predictos
dictos canones promulgaverunt de quibus nullus dubitet, et sexta

synodus bis promulgata est et confirmata. Et si ista sancta synodus confirmata est
ut tolleretur error illorum qui dicebant unam oppositionem esse et unam non
in ipso multo magis esset nunc necessarium congregare generale concilium et dif-
finire ne sint in ecclesia due potestates equales ac determinare et
reformare quod quandocumque celebratur concilium generale pariter papa
esse unum quod tunc ut papa sit personaliter in concilio et sit una vox
pape et concilii et una opinio et una et eadem regularum et statutorum
ordinatio et una ac eadem beneficiorum et dignitatum collatio et promotio et
clamium esse dispositio ac in capite et in membris una et eadem re-
formatio et una Romana curia cum suis officialibus et una congre-
gatio. Vel quod si papa prius in concilio non fuerit id per procurare quod tunc or-
dinetur quod ut pertinet nunc papa nunc concilium sacrum quamdiu durauerit
exequatur nec exequi permittet ad mandatum officia ad promotores
Romane curie ut puta scilicet audientia causarum, cancellaria litterarum, of-
ficium penitentiarie, auditorium atque camere et huiusmodi quod nunc officium fuit con-
suetum in Romana curia fiat in generali concilio. Nec attendatur in eo
ad aliud preterquam ad id ad quod fuit convocatum et ad reformationem
ecclesie in membris et in capite. Et eodem modo de papa ut sit or-
dinetur per papam et per sacra generalia concilia quod durante sacro concilio
generali ne sint due opiniones clamium in ecclesia et due potestates in papa
et eadem sancta ecclesia quod pro tunc cessent omnia curie Romane officia
et non conserventur dignitates per papam seu beneficia nec expediantur
per papam aliqua supplicationes aut littere apostolice de gratia seu de
iustitia sed maneat potestas papalis durante sacro concilio quasi
suspensa. Sed quod totum plenitudo potestatis papalis et eius executio veniat
apud sacra generalia concilia dum celebrabuntur, contra si contrarium fiat
sicut fit modo in Basiliensi concilio quod ibi dum de concilio Basiliensi tenent
audientiam causarum et cancellariam aliquorum litterarum et officium minorum
penitentiariorum et exercent multa officia pape et Romane curie et dant
litteras et bullas desuper et tenent unam curiam. Et papa dominus noster
Eugenius quartus tenet aliam curiam ut Rome ut Florentie et alibi
et confert beneficia et episcopatus et expectativas et tenet audientiam causarum
et cancellariam et cameram et penitentiariam et omnia consueta Romane
curie officia. Et alias si datur una sententia diffinitiva in concilio annullatur
et renovatur in curia pape et e converso. Et tunc causatur odium et malivolentia et quasi
scisma inter curtisanos existentes in concilio et curtisanos existentes
in curia pape, et quidam vocant reliquos papalistas et quidam conci-
lialistas, et propter istas duas curias esse venit divisio et
discordia et impeditur reformatio ecclesie. Nam quod si aliquid de reformatione
in concilio statuitur, hoc in curia pape annullatur et e converso. Et venit modo
istud scisma de quo loquebatur apostolus quod quidam de discipulis Christi
qui audiverant verbum dei ab Appollo dicebant: Ego sum Appollo.
Alii qui audiebant a Petro dicebant: Ego sum Cephe. Alii quod a Paulo.

dicebat ego pauli. Et subiungit paulus Numquid divisus est christus
numquid christus omnium est. Etc. et modo nisi provideatur de remedio. Quidam
dicunt se esse de concilio quidam de papa. Numquid divisa est ecclesia numquid
omnium christianorum una est ecclesia catholica. Numquid corpus christi unum est
et ecclesia una est que latius incremento fecunditatis extenditur. xxiiii
q. i. c. loquitur. Et quicumque seipsos ab hac unitate segregant tales
nec vinculis peccatorum absolvi nec ianuam regni celestis poterunt ingredi
xxiiii q. i. c. quicumque. Ad servandum ergo hanc unitatem ecclesie et fidei ca-
tholice necesse est quandoque celebrari generale concilium quia una sit ro-
mana curia unus deus una fides unum baptisma una potestas
exequendi claves in ecclesia et quod non sit duplex curia duplex potestas
ecclesiastica duplex executio beneficiorum et causarum et aliorum officiorum in domo
domini ihesu christi ecclesia. Ad determinandum ergo hanc unicam oportet hanc unicam
curiam hanc unicam potestatem ad exequendum racione curie officia
et beneficia et penes quem debeat residere hec potestas papalis plenitudo
dum celebrari sancta synodus necesse est quod fiant generalia concilia que
determinent cum papa hanc unitatem executionis clavium ecclesie. Et hec
sufficit dicere de isto concilio. Sed tamen est notandum quod dicitur quod soluta est
hec synodus Anno xiiii Constantini. Et postea imperatore non dato per v annos
iterum sancti patres congregati sunt sub iustiniano filio constantini
et predictos canones promulgaverunt de quibus nunc dubitetur et sic
sexta synodus bis congregata est. primo cum canones fecerunt
sub constantino et postea ipsos declaraverunt sub iustiniano etc. ut dicitur quod
ultra v annos fuit continuata ista synodus. Ex quo concluditur quod
sancti canones conciliorum qui sunt reformatores ecclesie possunt in uno con-
cilio statui et ordinari et postea in alio concilio possunt publicari
et quod determinatum non fuit in uno concilio quod determinetur in alio
etc. concluditur quod si potestas concilii generalis est maior quam potestas pape
quod illo casu unum concilium legitime congregatum potest convocare aliud usque ad
certum tempus et illud ad concilium potest convocare ad concilium sine pape aliqua
auctoritate etc. in perpetuum et assignare locum et si allegatur quod solus papa
convocat concilia ut probatur dis. xvii. hec intelliguntur preter exceptis auctoritate
et potestate generalium conciliorum quamvis secundum opinionem istorum subiciatur potestas
auctoritas et iurisdictio ac executio romanorum pontificum.

Antiquus fuit zelus illorum sanctorum patrum antiquorum ad exaltandum
de viij conciliis in ecclesia orientali celebratis — fidem christianam et reformandum ecclesiam in moribus utriusque et ac-
tibus clarissimis et ad deprimendum hereses ac ad extirpandum vicia
demum precipue romanam et privatas leges et consuetudines et abusiones
que nequaquam poterant tolli nisi per generalia concilia quia statim
post illa vi concilia generalia infra modicum tempus convocaverunt in partibus
orientalibus alia duo generalia concilia per que possent pristina statuta
facta in generalibus conciliis sex et acta et gesta roborare diffinire.

sanctire et autenticare etc. fuerunt octo generalia concilia de quibus
loquitur decretum dist. xvi c. Sancta, ubi dicitur Sancta octo concilia universalia
primum nicenum, 2m constantinopolitanum, 3m effesinum, 4m calcedonense,
5m 6m et 7m constantinopolitanum et nicenum, 8m quod constantinopolitanum
usque ad unum apicem inmutilata servare et pari honore ac ve-
neratione dignum duco et que predicaverunt ac statuerunt omnibus modis
et sequi et predicare et quecumque condempnaverunt ore et corde
condempnare confiteor. hic ibi. Et dum ista concilia octo alia
quam octo vicibus fuerunt tenta et dum alia minora concilia que fuerunt
in minoribus locis tenta ut ibidem habetur in glossa. Ex quibus sequuntur due
conclusiones notabiles. prima quod ad reformationem ecclesie in membris et in
capite et ad extirpationem sismatis et secte heretice seu ad
conversionem ad reductionem infidelitatis sarracenice seu pa-
ganice et ad pacificationem plebis christicole non sufficit semel generale
concilium congregare ac celebrare sed oportet sepius ac sepius hec
universalia concilia celebrare et quotare ac continuare et [illegible] multis
zelatoribus fidei christiane quod temporibus presentibus quibus sunt multa scis-
mata et quoniam plebs heresis de anno domini mo ccc xxxv in quo
et sunt in dei ecclesia maxime abusiones maxime tyrannie maxime cu-
piditates maxime symonie et maxima scandala in quibus et crescit
et crevit super christianitate paganorum infidelium et turcorum ac sar-
racenorum dominium et non cessat crescere et christianos subiugare
ac nomen ihesu christi blasphemare ut patet de regno cipri christiano
nunc sarracenis et soldano babilonie subiugato temporibus
istis et ut patet de grecia que quamvis scismatica tamen nunc est
imperatori turcorum subiecta ipsa ipsa armenia ipsa al-
bania provincia ipsa per magna parte dalmatia ipsa et slavonie
cum maxima que turcorum dominio est subdita et hiis temporibus in quibus
sunt scismaticas reges et principes christianos sunt multe discor-
die guerre maxime interfectiones et mortes christianorum quam plurime
ut patet de regibus francie et anglie de regibus castelle et
arragonie de duobus ordinibus prutenorum et regis polonie
de guerris ducis mediolani et communitatum venetiarum ac
florentie et tunc de guerra regis neopolitani per maxime
in quibus et temporibus regnat tyrannie furta latrocinia et rapine
tam in mari quam in terra multorum principum et dominorum non solum
et regnorum bellatorum et armigerorum et presertim in ytalia
in qua hiis temporibus bona ecclesie Romane temporalia sunt quasi perdita et
occupata per maiorem partem per tyrannos armigeros saccmannos
nobiles et dominos ytalie ut patet de tota marchia anchoni-
tana et de civitate castelli et de civitate tiburtina et quasi de toto
patrimonio ecclesie et de terra campanie in quibus provinciis civitates et castra

ac bona romane ecclesie sunt hiis temporibus de anno domini m° cccc° xxxi
occupata et capta quondam violenter domini nostri pape Eugenii quarti et
dominorum cardinalium et multe ecclesie ac monasteria destructa et
suis bonis spoliata; habent et occupacionem terrarum ac monasteriorum
et iurisdictionum ecclesiarum per violentiam et tyrannicam ac dissipacionem
multorum monasteriorum et ecclesiarum [illegible] maxime alienaciones et
principes ac reges christianorum sicut sunt portugalia francia anglia
hyspania et quique omnes de per reges duces comites barones
et milites ac communitates libertas ecclesiastica non curatur clerus sunt
subiciuntur bona ecclesiarum et monasteriorum temporalia capiuntur et ipsa monasteria
et ecclesie dilapidantur. Attentis igitur causis istorum conciliorum generalium
octo que fuerunt celebrata per sanctos patres et in paruo numero infra hunc
tempore quod quasi in sedecim annis fuerunt omnia illa octo concilia celebrata
et non propter alias causas quam propter causas tollendi hereses et scismata que
tunc insurgebant in dei ecclesia, multo magis deberent nunc generalia
concilia frequencius et frequencius celebrari et teneri ac continuari
quousque infra scripta super dicta finiantur et compleantur et exequantur tota
in dei ecclesia videlicet quod primo ecclesia omnia reformentur in capite et in membris
ipsa apostolica et romana ecclesia. Secundo facto sit sic quod ipsa secta
pestis heretice euellatur ubique terrarum de medio christianitatis catholice
tercio quod hoc facto reducantur ad gremium ecclesie et obedienciam romani pape
perfidia scismaticorum grecorum et armenorum et qui remanent
ecclesie, quarto quod hoc facto ponatur per generalia concilia quod inter quoscumque
reges et principes comites barones communitates et nobiles et
alios dominos christianos fuerit aliqua guerra et discordia quod illa
omnibus modis tollatur et fiat plena pax et concordia in toto
plebe christicola, quinto quod hoc facto ponantur generalia concilia arma
spiritualia et temporalia; spiritualia quidem mittendo predicatores ad
terras illas que fuerunt christianorum ut in affrica egipto ethyopia
et toto barbaria ac turcia et thartaria ad predicandum fidem
christi et eius fidem exaltandam et arma temporalia ponentur mo-
uendo et rogando principes christianos et duces et quoscumque fi-
deles ut cum suis armis et laboribus debeant terras suas et
ciuitates ac prouincias occupatas per sarracenos et infideles
recuperare que aliquando fuerunt christianorum et de manibus ipsorum infi-
delium liberari. Sexto debent ponere et continuare concilia generalia
ut ad pristinam libertatem et iurisdictionem et statum ubique terrarum
reducatur ecclesia romana et apostolica et extinguantur per concilia omnis
violencia et tyrannia ac rapina tam in mari quam in terra ne
umquam fiat in plebe christicola et coherceantur tyranni ac rapi-
tores et depredatores bonorum temporalium romane ecclesie et aliarum ecclesiarum omnium
ac monasteriorum et locorum sacrorum et deo dedicatorum per christianos contenta

per censuras ecclesiasticas et trucidatas sic quod infideles ac alia quecumque
iniurias venerea Invocato et ad hec brachio seculari auxilio
si opus fuit, et hec fere omnia sunt particulares cause propter quas dum
hiis temporibus sancta concilia continuarentur et celebrarentur et tam diu
durarent secundum opiniones multorum quousque sint finite. 2o concludo
notabiliter quod scilicet ex superius dictis octo conciliis et ex conciliis infra
scriptis est quod in sanctis conciliis generalibus non requiritur romano et multo
minus assistentia et presentia omnium episcoporum et abbatum seu principum
regum ambasiatorum aut dubium seu civitatum sed sufficit presentia
aliquorum ecclesiasticorum et secularium in quibus et per quos representatur
universalis ecclesia. Hoc probatur per predicta concilia octo in quibus soli prelati ori-
entales extiterunt et in primo nullo et aliqui minimi occidentales ut patet
dicente VII i. c. Septima synodus xvi dis. veritate Gracianus
secundum Bedam. Alia viii concilia generalia in orientalibus partibus et celebrata
satis prope post ista viii concilia prima. In quibus sancti patres multos
canones et multas reformaciones et decreta statuerunt.
licet erant paucissimi in illis conciliis qui decreta de iure et approbat
toto universalis ecclesia. et fuit quod omnibus illis assistentibus orientales et
pauci vel ecclesiastici occidentales; unde est quod in aliquibus conciliis tertio
in oriente erat ut patet legenti in multis cronicis aliis in eis mentionem fuisse
presbiteros et dyaconos romanos et sub titulis quos nunc tenent
domini cardinales. Primum concilium ex illis octo fuit aquitana
synodus que ante nicenam fuerat fuisse, sed propter auctoritatem maiorem quam
habuit nicena synodus post posita in qua patres xviii statuerunt canones.
2a synodus fuit neocesariensis que post aquitanam et anthiocenam
celebrata fuisset in qua patres xvii statuerunt canones xiiii. 3a sy-
nodus fuit gangrensis que post nicenam celebrata fuisset in qua patres
xvi fecerunt canones xx propter quasdam necessitates ecclesiasticas
maxime contra eustachium qui dicebat quod nemo in coniugali gradu
positus nullus fidelis qui non omnibus renunciaret que possidet
spem ullam ad deum haberet, et multa alia venenosa que longe est
enarrare. 4a fuit synodus Sardicensis in qua patres lx statuerunt
canones xxi quorum auctor maximus fuit Osius cordubensis
episcopus et vincencius capuanus episcopus et ianuarius beneventanus
et calepodius neapolitanus sedis romane ecclesie legati extiterunt.
5a synodus fuit anthiocena in qua patres xxx statuerunt canones
xxx quorum auctor maximus extitit eusebius palestinus
episcopus. 6a synodus fuit laudicensis in qua patres xxii statuerunt
canones lviii quorum auctor theodosius extitit. vii synodus
fuit Cartaginensis in qua patres cc et xvii statuerunt canones
xxviii quorum auctor maximus aurelius Cartaginensis episcopus extitit.

Et Augustinus yponensis episcopus. Octava synodus fuit affricana sub theodosio minore augusto in qua presbiteri cc xxviii vetitaverunt et firmaverunt canones tentum quorum qui per diversa concilia affricane provincie aurelii cartaginensis episcopi leguntur esse inscripta. Et hec sunt viii antiqua concilia generalia in oriente celebrata per modicum tempus post ista viii concilia prima supradicta. Secundum nonnullos quod post ista xvii concilia tenta in partibus orientis per modicum tempus post fuerunt tenta antiqua concilia generalia xvii in partibus occidentis prout recitat venerabilis Beda in libro suo quem intitulat de temporibus conciliorum et ponuntur cum suppositione in decretis dist. xvi c. Sexta synodus.

Prima synodus fuit Arelatensis in qua presbiteri sexcenti statuunt canones quorum auctor Silvester urbis Rome episcopus et sanctus Mauritius Arelatensis episcopus fuerunt. 2a synodus fuit et Arelatensis in qua presbiteri xix statuunt canones quorum auctor Cesarius Arelatensis episcopus exstat. 3a synodus et Arelatensis in qua presbiteri xix statuunt canones. 4a synodus et fuit Arelatensis in vico ortensi in qua presbiteri xviii statuunt canones quorum auctor Cesarius exstitit. 5a synodus et fuit Arelatensis in qua presbiteri xix statuunt canones quorum auctor Sarpidius Arelatensis episcopus exstitit. 6ta synodus fuit Aurelianensis in qua presbiteri xvii statuunt canones quorum auctor Hylarius episcopus. 7a synodus fuit Epaonensis in qua presbiteri xxvi statuunt canones xl quorum auctor Cesarius episcopus exstitit. 8a synodus fuit Agathensis in qua presbiteri xxxiiii statuunt canones quorum auctor Cesarius episcopus fuit. 9a synodus Aurelianensis fuit in qua presbiteri lxx statuunt canones quorum auctor Aurelianus Arelatensis episcopus fuit. 10a synodus fuit Aurelianensis in qua presbiteri xxxi instituerunt canones quorum auctor Melanius Redonensis episcopus exstitit. 11a synodus fuit Aurelianensis in qua presbiteri xxv statuunt canones quorum auctor sanctus Albinus Andegavensis episcopus exstitit. 12a synodus fuit Alvernensis in qua presbiteri xv statuunt canones quorum auctor Honoratus Bituricensis episcopus exstitit. 13a synodus fuit Matiscensis in qua presbiteri xxi statuunt canones quorum auctor Priscus Lugdunensis episcopus fuit. 14a synodus fuit et Matiscensis in qua presbiteri lxxxvii statuunt canones quorum auctor idem Priscus Lugdunensis episcopus fuit. 15a synodus fuit Lugdunensis in qua presbiteri xxviii statuunt canones quorum auctor Firmianus episcopus. 16a synodus fuit et Lugdunensis in qua presbiteri xx statuunt canones quorum auctor idem Priscus Lugdunensis episcopus fuit. Hec sunt antiqua xvii concilia generalia que recitat Beda tenta in partibus occidentis in quibus pauci vel nulli fuerunt prelati seu viri ecclesiastici orientales.

et ibi sunt solempnizata et approbata. Tercio generalia concilia et in spiritu
sancto congregata ab universali ecclesia. Certum ut de prioribus iiijor concilijs lo-
quitur in decreto dis. xv. c. Sicut sancti. Illa que fiunt in illis concilijs
ordinata sunt tanquam ea que sunt et pertinent ad actus ordinaciones et
regulas ecclesiasticas tenenda sunt. Quod de iiijor sinodis sicut sancti evvangelij
iiijor libri, et constat eum a deo datum per hominem non posse in-
minui sed nec sancta et acta ac modus agendi in dictis concilijs
patet minuere, quia sunt iiijor synodi principales fidei, nam plenissime
continentes. Et de predictis alijs concilijs continetur in decreto
dis. c. Canones dis. xv. hec verba scilicet. Si qua sunt alia concilia
que sancti patres spiritu dei pleni sanxerunt post istorum iiijor auctoritatem
omni manent stabilita vigore quorum gesta et in hoc opere conti-
nentur. Ecce qualiter omnia concilia supradicta sunt ab universali ecclesia
approbata. Cum ergo sint approbata per universalem ecclesiam hec xxxij concilia
generalia superius dicta, ergo ab omnibus et per ea denique sunt docenda et
exhortanda, quamvis nunc istis temporibus et quibusdam modis et propter quas causas generalia
concilia celebranda tenenda ac continuanda sunt. Et ideo ex predictis
concilijs sequuntur multa notanda. Primum notabile est quod concilia generalia
debent frequentari in ecclesia dei celebrari quociens et tenere ac conti-
nuari. Preter prefata concilia quia a tempore baptismi Constantini infra hos annos
post quos floruit in ecclesia dei venerabilis Beda qui ea scripsit presiden-
te in sancta ecclesia Damaso papa hyspano. Et anno domini ccc. lxxxiiijo
fuerunt prefata xxxij concilia in dei ecclesia celebrata. Ex quo col-
ligitur quantus fuit zelus priorum maiorum ad domum dei que est
ecclesia sancta et ad fidei catholice et divini cultus augmentum et ad ho-
nestatis ac morum conservacionem conservacionem ac ipsius ecclesie in membris
et in capite reformacionem. Et quanta desidia, tepiditas et
neglectus nunc est maiorum prelatorum ac principum hijs temporibus ad re-
formacionem status et unionis ecclesie et fuit diebus istis et
postremis apud summos pontifices apud quos sunt decreta antiqua.
Manet auctoritas regularum quorundam concilia et sine quorum auctoritate
nisi in certis et paucis casibus non possunt generalia concilia congregari
ut habetur dis. xvij. per totum. Et et quanta fuit negligencia eius as-
sistenciam quorum regimen concilio a multis retroactis temporibus
quia a tempore Clementis quinti qui prefuit ecclesie anno domini mo ccco
v. et tenuit concilium generale in Vienna et anno domini millesimo
ccc. xij. usque ad concilium generale Pisanum ultimo tentum in quo
spacio fluxerunt quasi centum anni, non fuit tentum in dei ecclesia
generale concilium et tamen in eo centenario fuerunt multe hereses multa
scismata multa peccata multe abusiones multe tyrannie contra
ecclesiam multe reservaciones multe usurpaciones fere contra iura scripta,
multe symonie et multa mala et quasi infinita propter que fuissent

non concilia tempore
non fuerunt
generalia concilia

multu nec gnalia cocilia i di ecclia vt ipa romana ecclia et
aplica reducat ad pmitiuu statu et honorem et ad ppriam neg
et ad debita i capite et i membris reformacoem et nos et
q nos ad ppetua rei memoriam sub exemplar et formam ac
norma pdictorum xxxij cociliorum deinq ammodo gnalia
cocilia frequeciq ac frequeciq celebrare et celebrari facere Sic
enim p ante xxxij cocilia gnalia fuerunt celebrata i spacio
ho annorum et tn ppr causas modicas i coparacoe causarum et malorum
que nunc sunt et p ante fore ppr hereses tollendas et ppr ecciam i
actibus et moribus ultimos reformadam et edificadam fuerunt ita cocilia
celebrata ut pz p ipa qr multe hereses fuerunt codepnate
et multi canones decreta et regle institute Multo magis nc
obligatur romana ecclia ac platorum et cleri apostolica gnalia co
gregare cocilia ppr causas supius dictas scz ppr refor
ficiendam i membris et i capite ipius aplice romane ecclie Item ppr
tollendos errores pncipales hereticos Item ppr reductionem scismaticorum
ad obiam romane ecclie Item ppr pacificacoem omnium pncipum
fidei catholice Item ppr recuparacoem terrarum infidelium et psti
tute sancte Item ppr extermiacoem tyrannorum et raptorum ac pri
vatorum et occupancium bona tpalia ecclarum et monasteriorum et pncipaliter
romane ecclie ergo multo magis debent gnalia cocilia celebrari
hiis tpribus ppr causas sex supradictas ad instar illorum xxxij
cociliorum venerandorum quorum actus et modus a nobis servandus
ppoitur et p omnia servabitur cum sit i c Siclesi xv dis hic expsse
actorum et modus i eis obsuatus nos movescat qualiter animo ecclia
celebracoem cociliorum gnalium nos habere debeamus vnde dns
ad moysen dixit ut hic expsse exo xxv Fac scdm exemplar
quod tibi i monte mostratum est Iste mons est modus suatus p apostolos
et sanctos patres i celebracione cociliorum sup quem montem sunt mo
celebrandi cocilia gnalia veluti sup firmam et expressam pe
tram fundata est ecclia et fundatur i sanctis reformacoibus et vtriusque
decretis et constitucoibus q decreta et gstitucoes vocat ppha
david montes sanctos cum dicit fundamenta eius i montibus sanctis
scz i canonibus decretis statutis cociliorum et constitucoibus papalibus
doctrinis et moribus ea agendi regendi quoradi cotinuandi
et ad execucoem pducendi et hos montes vocat et decretal
ex de elec et fundamenta pdicatores et qui ppius dici pnt
pdicatores ecclie quam plati et pncs ac viri ecclici qui gnalia
pnunt qui cocilia gubnant qui decreta et canones statuunt
et dei ecclesiam i membris et i capite reformant i quib fidei
nre fundamenta ponuntur et hereticorum lucide errores tolluntur
et q ac qualiter et quo i hac via incedere qualiter viuere qualiter de pctis

penitere

generaliter etiam et omnes commissas ab rege et quia agitur dicamus etc.
regitur dominatur. 3m notabile quod sequitur ex premissis xxxii con-
ciliis generalibus est quod sicut ipsa generalia concilia fuerunt sancta iusta
et ab universali ecclesia quecumque in eis gesta decreta statuta fuere
et tamen in ipsis sacris conciliis fuerunt pauci viri ecclesiastici et pauci presbyteri
ac prelati et fuerunt continuata per multa tempora. Sic animo potest
dici fieri quia dato quod multi noverint ad concilia generalia et pauci
viri ecclesiastici ad ea veniant et in eis existant ac diffiniunt et ordi-
nent decreta et statuant pro bono reformationis ecclesie in capitibus
et in membris non obstante dicta paucitate prelatorum et minorum ecclesiasticorum
tamen quecumque in ipsis decretata statuta ac mandata fuerint per
eos fuit a spiritu sancto inspirata et ab universali ecclesia quam reputant
prima generalis synodus determinata tenenda sunt a toto clero
et a populo christiano tamquam si divinitus essent nominibus omnibus fidelibus
transmissa. Post ista populo seu concilio per concilia superius dicta et primo per
maiora concilia apostolorum in quibus pauci numero fuerunt apostoli et alii
credentes in Christo et tamen fuerunt sancta iusta et approbata concilia tamquam a
deo domino Ihesu Christo qui ab universali ecclesia et a fide catholica iste per
prima xxxii concilia de quibus ut dictum est scripsit Beda et facit
Gratianus in decreto in c. Sexta synodus xvi dis. Ex quorum
veritate potest colligi quod concilium generale qualecumque sit nunc
Basilee vel alibi in posterum non requiritur in posterum omnium episcoporum
vocationem et minus presentiam seu aliorum prelatorum et minorum ecclesiasticorum
aut regum principum et dominorum ac civitatum secularium seu
ipsorum ambasiatorum vel procuratorum nec est necesse quod omnes vocati
et intersint sed sufficit aliquos esse qui alios reputent seu pro
illos omnes qui in concilio non interfuerunt recipiantur et approbentur
acta et gesta statuta et ordinata in eodem concilio et dicte
presentent eisdem sine utendo institutis ibidem per approbationem
sine expresse approbando sicut dicitur in lege que per eius promulgationem
firmatur cum utentium moribus recipitur ut po. in dis. c. leges
instituuntur. Quia non notatur generale concilium vere [illegible] ut omnes
in i° intersint sed vere regionum quia de omni parte dicuntur esse in eo aliqui
vel ut reputative vel approbative ut dictum est quia si comprobatur a
maiori parte videntur in eo extitisse quia qui per alium facit per se
ipsum facere videtur quamvis approbans in ipso concilio non fuerit.
Item de generalis sancta synodus verum casum quia in generalibus conciliis
omnes admittuntur ad quecumque proponenda per iustitia consequenda
et ad dandum avisamenta ad agenda in conciliis quia ipsa facit
universalis ecclesia quam reputant facere generalia concilia est quedam vinea
universalis de qua Bibli sponsa dicit quilibet fidelis ne non faciat in eo
domino Christo. Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo
mane conducere operarios in vineam suam. Que vinea scilicet omnis ecclesia est.

universalis ecclesia

que tot palmites protulit quot sanctos fideles ad nos misit. O
bone ihesu custos illius vinee et quid destruis nunc illius vinee
et vindemiat eam spoliat eam omnibus qui exaltantur in ea. Homines et
qui sunt dati ad eius custodiam exterminat eam aper de silua heu
proh dolor heu doleo heu fleo. singularis ferus depascit eam. Domine
deus ihesu tu nosti qui sunt illi et a toto orbe non potest abscondi. Respice er-
go de celo et veni et visita istam vineam et reforma eam et perfice eam
quam plantauit dextera tua. Quia ut clare videmus non est aliquis
qui eam reformet qui eam decoret qui eam ad pristinum statum re-
ducat nisi tu deus ihesus christe dominus noster. Item concilium dicitur generale ad
differentiam prouincialium et episcopalium in quibus non agitur nisi de negociis vnius
prouincie vel dyocesis, in hoc autem de negociis omnium prouinciarum et totius
orbis agitur et agi debet ex quo est vniuersale concilium. Item hoc cerno quod in generalibus
conciliis non est necesse habere multos episcopos quam minores ecclesiasticos sed ecc
quod pauci sufficiant ad manutenendum et continuandum concilium et ad
totam apostolicam et romanam ecclesiam reformandam. Patet per prima xxxii con-
cilia superius dicta que sunt ab vniuersali ecclesia quasi canonizata in quibus fuerunt
aliqui pauci patres et prelati et paucissimi viri layci et clerici. Nam ut
dictum est in xvi conciliis tentis in oriente pauci vel nulli qui inter-
fuerunt patres de occidente nec econuerso, in illis xvi conciliis tentis in oc-
cidente pauci vel nulli fuerunt patres de oriente et tamen in ipsis conciliis
fuerunt ordinati et facti multi canones multa decreta multe re-
formaciones et statuta que hodie tenet vniuersalis ecclesia. Item patet quod etiam
paucitas prelatorum et minorum ecclesiasticorum sufficit in conciliis generalibus
ad ea peragenda et continuanda per predicta generalia concilia quia in prima
synodo Nicena fuerunt CC xviii episcopi. In secunda synodo fuerunt CL
patres de quibus decretum non declarat sed utrum episcopi vel abbates
vel sacerdotes. In tertia synodo fuerunt CC episcopi, in quarta synodo fuerunt
CC xxx sacerdotes seu presbiteri. sed de v. vi. vii. viii. non ponitur
numerus nisi plus minor annos quando patres congregati sunt sub Justi-
niano. In ix synodo fuerunt xviii patres, in x synodo fuerunt
xvii patres et non plures, in xi synodo fuerunt xvi patres et non
plures, in xii synodo fuerunt patres lx, in xiii fuerunt patres xxx,
in xiiii fuerunt patres xxii, in xv synodo fuerunt patres CC xviii,
in xvi synodo fuerunt patres CC xxviii. Fuerunt et hec generalia con-
cilia in partibus orientis celebrata in quibus alii pauci alii multi
interfuerunt patres. Ecce his temporibus pro reformacione ecclesie et pro
illis aliis vero negociis supradictis explendis pauci patres et
pauci viri ecclesiastici aliqui sufficiunt ad celebrandum generalia concilia.
Verumtamen illi patres fuerunt episcopi vel prelati. Quia sicut in dictis conciliis
interfuerunt potius ecclesiastici romani quia per quos fuerunt quotati in aliqua gallia tempore decti nd

ncmemini me legisse. Etiam quia sufficiat pauci prelati et viri eccl[esi]a[sti]ci
ad referendum generalia concilia. patet per xviij concilia in partibus occid[entalibus]
celebrata quorum xv[a] fuerunt et narrantur nobis occidentalibus etc. et d[icitu]r
cum toto intentione et unanimi voluntate celebrarunt generalia concilia
et postea in primo concilio occidentali non fuerunt prelati nisi vj. et in eodem fuit
papa romanus. In 2o concilio fuerunt prelati xix. In 3o concilio fuerunt
prelati xix. In iiijo fuerunt xviij. In vo fuerunt xix. In vj fuerunt
prelati xvij. In vij fuerunt prelati xxvj. In viij fuerunt prelati xx-
viij. In ix fuerunt prelati lxx. In x fuerunt prelati xxxj. In xj
fuerunt prelati xxv. In xij fuerunt prelati xv. In xiij fuerunt prelati
xxj. In xiiij fuerunt prelati lxxxvij. In xv fuerunt prelati xviij
In xvj fuerunt prelati xx. Ecce quia in maiori parte istorum conciliorum
generalium occidentalium fuerunt pauci prelati de toto mundo presentes
et celebrarunt sancta generalia concilia et instituerunt in eis multos
canones multas reformationes et multa decreta que hodie
approbat universalis ecclesia. Ergo hiis temporibus ad instar illorum conciliorum
possunt celebrari generalia concilia. Immo cum paucis prelatis et viris eccl[esiasti]cis
etiam lxiiij dist. in c. Adrianus, dicitur quod in concilio generali tento rome
per adrianum papam presente karolo magno celebrata fuit synodus
a cliij episcopis et non pluribus. Etiam per scripturam sacram potest persuaderi
tenendum quod paucitas minorum ecclesiasticorum et si non sint in numero ultra centum
vel ultra xxx vel ultra xij personarum possunt sufficienter generalia concilia ce-
lebrari et canones ac reformationes statuere quia xij apostolorum
hic potest sic qui erant in numero xj aliquando et aliquando xij et tunc celebrarunt
iiijor generalia concilia ut 15a dist. c. Sicut et patet per librum actuum. Si duo
ex vobis consenserint super terram de omni re quam petierint a patre meo
fiet vobis. Ergo si duo fuerint in generali concilio unanimi consensu et
voluntate pro bono reformationis catholice ecclesie possunt generale con-
cilium celebrare et continuare, quia si verum est quod in unico supposito dam[natu]r et
totius ecclesie in qua continuatum fuerit potest salvari ita sancta mater universalis
ecclesia quam representat generale concilium et quod ipsa fuit et est sine ruga
et macula, ut patet hic datur in corpore subdito patris quia nulla est conventio
lucis ad tenebras secundum apostolum. Etiam sic fuit de beata virgine in cu-
iusdam corde passionis contra dominum cum discipuli ab eo fugissent remansit
tota fides catholica sicut credit et tunc fides catholica. Sic et si
non sint nisi duo in generali concilio in caritate dei et contra existentes
in spiritu sancto congregati in illis salvatur totum generale concilium et est propter
illos duos in spiritu sancto hominum congregatum dicente xpo. Ubi duo vel
tres etc. Ergo si duo fuerint congregati in nomine salvatoris ihesu ad sal-
vandum ipsum corpus et reformandum a minoribus ad universos et ad com-
pellendum de partibus illi possunt non solum congregare concilium, immo ipsum

convocare celebrare

diffinire iudicare et examinare quia spiritualis homo omnia iudicat secundum apostolum
et a nemine iudicatur quia iusto non est lex posita sed propter transgressores
posita est lex, ergo illi duo boni et iusti possunt alios iudicare
et reformare qui sunt in ecclesia mali et perversi. Et si dicatur et ponatur
casus quod omnes illi qui sunt in concilio sint mali et in peccato mortali
ergo spiritus sanctus non est in isto concilio nec est legitime congregatum in spiritu
sancto quia spiritus sanctus secundum Salomonem disciplinae effugiet fictum et elongat se
nec est participatio lucis ad tenebras secundum apostolum dicitur et verum secundum fidem catholicam
et statutae lege. Iste casus est impossibilis et non est admittendus ullomodo
quia sicut filius dei Ihesus Christus naturam humanam quam semel assumpsit nunquam di-
misit sic ecclesiam sanctam catholicam quam super se petram edificavit et
in sua sponsam suscepit nunquam dimisit nec divorciavit quin semper sit
cum ea fuit et suam sanctitatem casto pudore custodit. xxiiii q. i c.
Loquitur ipso dicente. Ego vobiscum sum etc. Quod verum esse non esset
verum si omnes christiani essent in peccato mortali collapsi, et ita iste casus
non est admittendus. Concluditur ergo evidenter ex praedictis quod non re-
quiritur assistentia vel presencia romani pontificis seu aliorum prelatorum omnium
in generalibus conciliis quia non dicitur decretum in primitivis conciliis quod interfuit
in multis ex eis papa romanus vel omnes alii prelati sed sufficit ut dictum est
quod sint in eis aliqui presbyteri et doctores et aliqui viri ecclesiastici et seculares
qui alios repraesentent videlicet christianos et approbent et reforment ut dictum
est. Tertio notandum ex praedictis conciliis sequitur et est quod si in statuendis decretis
concilii generalis esset inter presbyteros et assistentes concilii aliqua discordia
seu divisio quod tunc concilium potest et unum presbyterum unum episcopum vel unum
doctorem seu bonum virum eligere qui talia decreta statuenda
valeat ordinare facere et disponere et auctorizare de generali
consensu concilii generalis, patet hoc notabile quia dicitur in primitivis conciliis
talis fuit synodus [illegible] primum qui tot canones instituerunt
quorum auctor fuit episcopus [illegible] vel talis etc. Concluditur ergo tertia pars
huius tractatus qui notatur gubernacionem conciliorum quod maxima est hiis
temporibus necessitas congregandi et convocandi ac continuandi generalia
concilia et provincialia propter reformationem ecclesiae in capitibus et in membris
et propter prima sex superius dicta firmienda et perficienda.

Quarta pars huius tractatus querit et investigat qui sunt illi presbyteri et
prelati qui ad concilium venientes dicuntur in eo possidere diffinire
et determinare et vocem in eo habere. Ista ergo a me paupere doctore
querebatur cum interrogacioni cum timore et tremore videndo diversis
quod tempore considerationum et opinionum secundum diversos doctores in eorum libris
inveni. Prima enim opinio dicit quod soli episcopi archiepiscopi et patriarche cum ipso
romano papa dicuntur vocem diffinitivam in conciliis habere et decreta statuere
ac determinare. Alii dicunt de secunda opinione quod soli papa cum cardinalibus

suis

debent in conciliis diffinire statuere et ordinare. Alii de tertia opinione
que communior est dicunt quod non solum papa cum cardinalibus et patriarchis
archiepiscopis et episcopis sed et abbates et in dignitatibus constituti quicunque et
curati presbiteri et clerici ac layci quicunque debent in sacris conciliis
diffinire determinare statuere ordinare voces suas dare ec-
clesiam apostolicam in membris et in capite seu in capitibus eiusdem re-
formare et omnia necessaria disponere. Primi de prima opinione probant
suam intencionem multipliciter ex scripturis ex canonibus sanctis doctoribus [illegible]
et ex usu ac generalibus conciliis preteritis. Dicunt enim primo opinionem
ipsorum esse legitimam et iustam et ex scripturis probant primo ex scripturis, primo
ex lege antiqua in qua deus mandavit moysi et aaron fratri suo dicens
provide ex omni populo viros prudentes et sapientes in quibus
dei spiritus inhabitet qui populum debeant iudicare et regere et electi sunt
lxxii viri ad iudicandum populum per quos quidem figurantur dumtaxat
episcopi et ipsorum superiores qui super alios debent intendere et eos ar-
guere obsecrare et increpare ut scribit apostolus ad thymotheum. Et
in testamento novo [illegible] deus [illegible] voluisse quod in sacris conciliis
generalibus episcopi et ipsorum superiores alios debeant reformare
iudicare diffinire et determinare. Unde ipso querenti petro ab
eo: Domine ecce nos relinquimus omnia etc. Respondit ihesus dignus et dixit
Amen dico vobis quod vos qui reliquistis omnia etc. ergo si in generali iudicio
debent apostoli iudicare et diffinire in generali concilio et quod ipsi episcopi
succedant in loco apostolorum ut in ecclesia patet per anacletum lxxi dis-
tinctione In novo. Et sicut de ipsis apostolis cantatur in ecclesia vos
seculi iusti iudices et vera mundi lumina. Ita hii asserunt quod soli
episcopi debent presidere in conciliis et diffinire conciliorum statuta. Item illi
soli debent in conciliis presidere vocem habere et diffinire qui possunt li-
gare et solvere sed solis apostolis quorum loco successerunt episcopi
dominus est dicens Et quecunque ligaveritis super terram erunt ligata et
in celis et quecunque etc. ergo soli episcopi debent in generalibus conciliis deter-
minare reformare statuere et ordinare ecclesiam in capite et in membris.
Item probant ex canonibus et sanctis doctoribus hanc opinionem. Primo in c.
[illegible] ex de presbiteris. quicunque quis sit ille qui sit vocalis in conciliis
generalibus dicitur quod soli episcopi habent vocem diffinitivam in conciliis generalibus
et quicunque alii clerici existentes habent vocem expositivam ut que-
relas suas ibi proponant et iusticiam consequantur. Unde si cum et doctores
precipuos [illegible] in generali concilio est vox quedam diffinitiva
que habet votum et vocalitatem diffiniendi et statuendi, et est ibi vox con-
sultiva quam habent doctores et literati viri peritissimi instructi
iure divino et canonico et in institutis [illegible] eos audire in conciliis
oportunissimum est etiam eorum sequi consilium illi qui habent vocem diffinitivam

non tenentur, quia iste qui habet agere cum aliquorum consilio, id non tenetur sequi.
extra de elect. § Cum inter, et de arb. Cum olim, et in ibi notatur ex-
positiva que est omnium ibi exponentium indistincte qui querelas
et causas litigiosas habent vel exponunt aliquid quod dicunt conscientia
nonnulla super quibus petunt per concilium provideri. Isti autem non habent vocem
in diffiniendo nec in consulendo, sed statibus eorum expositis ubi vel
scriptis habent a concilio discedere et soli diffinitores et consultores re-
manere. Non enim vocatur generale concilium vel particulare ut omnibus in eo insit
ut clarum est, sed vel regionum et nacionum, quia de omni parte dicunt ibi esse
aliquem vel reputatione vel approbatione. Etiam dicitur generale ad
differentiam provincialium et episcopalium in quibus non agitur nisi de negociis unius
provincie vel diocesis, in hoc autem de negociis omnium provinciarum ipsius orbis.
Restat ergo concludendum solos episcopos et eis superiores habere vocem dif-
finitivam in generalibus conciliis et superiores intelligo patriarchas primates
archiepiscopos ac summum pontificem, quia omnes tales sunt episcopi consecrati et papa
et se vocat episcopum in suis litteris apostolicis. Ergo omnes tales in quantum episcopi
habent vocem diffinitivam et constitutivam in sacris conciliis. Et idem dico de
dominis cardinalibus qui sunt episcopi, ex quo patet quod sunt in ordine et in
aliis quod ipsi in conciliis in presenti tempore eorum consecrationibus et attentis ipsorum
dignitatibus et prerogativis habent voces diffinitivas et determinativas
tam quo ad sedem quam quo ad vocum emissionem quam ad
quantitatem subscriptionum. Duos autem cardinales presbyteros et dia-
conos cum protestatione fateor ex antiquo usu esse ad voces et
vota et subscriptiones ac loca et deputationes admittendos et re-
cipiendos, licet inferiores sint ipsis episcopis dignitate et ordine, ut
dicit textus et glossa ii q. vi c. Omnium. Vel potest dici quod dicuntur admitti
in conciliis cardinales qui non sunt episcopi ad assistenciam et accessum
seu ad consilium tantum, ut infra dicetur de abbatibus, quia ius divi-
nale et universale corrumpi non potest nisi de facto seu usurpative
aut tollerancia. Et quod ista vox diffinitiva et constitutiva ad so-
los episcopos pertineat, probat textus expresse de cons. di. c.
Placuit, ergo ubi habetur in ipso decreto condito per episcopos in concilio
quod quicumque asserit quod Adam si non peccasset et fuisset morti ob-
noxius anathema sit; hoc enim decreverunt, dicit textus, et constituerunt
et determinaverunt episcopi. Ergo tunc ad eos solos episcopos pertinebat.
Hoc propositum quod non et tunc aliis non constituentibus et determinantibus
decretum non fuit, sed tamen ibi positum pro validitate decreto et sa-
cientes ius et quod soli episcopi debeant voces habere diffinitivas in
sacris generalibus conciliis. 3. probatur ex antiqua consuetudine que elegantur et inviolatur
optima interpretes vos enim ad tempora generalis concilii Pisani quod fuit
Anno domini m° cccc° ix° vel quasi in quo fuit electus in splendens in scientia

Pucia de ordine minorum fr. petrus de candia sacre theologie professor
dissimus magister postea tunc cardinalis vocatus allexander papa V.
In conciliis generalibus fuit consuetum quod soli episcopi et ipsorum superiores
haberent voces diffinitivas de alio autem statu quocumque numquam mediat
nec miscebatur saltem quo ad diffiniendum statuendum quod luce
clarius patet primo de maiori conciliis apostolorum super quibus dubiis per quae clarissime
constat quod apostoli qui soli erant episcopi convocabant multitudinem
credentium qui convenerunt in unum et non petebatur decisio a multitudine
sed solummodo ab apostolis et senioribus quod manifestius est patet act. xv.
ubi et discussio votorum et constitutione decretorum soli apostoli et senio
res scribebant et loquebantur et diffiniebant ut patet ibidem per epistolam
missam antiochiam in qua dicitur apostoli et seniores fratres hiis qui sunt
antiochie etc. ipsi ergo episcopi qui erant apostoli auctoritate prestabant suis
conciliis et non inferiores nec multitudo credentium que ibidem conveniat
ergo ad inferiores non pertinuit suas voces dare in conciliis nisi ut
dare eis per modum consultationis seu assistentie vel alia de causa.
Qui autem fuerunt presbiteri et seniores qui in hoc apostolis admixti nar-
rantur constat illos esse et fuisse episcopos et non alios. patet. Nota ei
episcopi presbiteri seniores et maiores natu sunt et erant tunc synonima.
De hoc habes expressum textum ad Tit. i. ubi paulus scribens Tito
inquit relinqui te crete ut ea que desunt corrigas et constituas per civitates
presbiteros sicut et ego disposui. Constat enim quod per civitates non con-
stituuntur simplices sacerdotes sed in particularibus parrochiis, in civitatibus
autem episcopi archiepiscopi et primates per apostolos eorumque successores positi sunt
in urbium et civitatum excellentia auctoritate et magnitudine; in castellis
vero et locis particularibus numquam fuerunt positi episcopi nec poni debuerunt
sed curati inferiores ut habetur expresse lxxx. dis. c. urbes
et c. in illis et c. episcopi et per totam distinctionem unde Ieronimus ad evandrum
et habetur xciii dis. c. legimus eosdem esse episcopos quos scriptura presbiteros
nominat. Non est seniores est synonimum cum istis quod satis patet per textum
prius allegatum act. xv. quia cum textus iste prius dixisset paulum et
barnabam pro determinatione questionis predicte misse ad apostolos et presbiteros
tam determinationis sciende textus iste notat eos scilicet apostolos et presbiteros
seniores quorum ad eorum discussionem et fine placationem quos prius vo-
cavat presbiteros et et quos hic textus notat presbiteros et seniores
paulus notat maiores natu ecclesie ut habetur act. xx. et de hoc est
textus cum glossa in c. xxxiii dis. § hiis 1. ubi textus qui est ysidori
li. de vita clericorum docens quales inferiores se debent habere ad episcopos
Ubi inquit Senioribus obedienciam debitam prebeant nec iactantie
studio semetipsos attollant, et glossa ibi senioribus i. prelatis. alia
glossa habet episcopis quod idem est quia hii aliquo gradu sunt in ecclesia inferiores.

qui platorum nomine nuncupantur. alii abusive scribat epi et superiores
eis sunt absolute et proprie plati qui p aliis lati. Cum enim soli epi et non alii
habeant cetum eis decretum terrenum et dyoces limitatam infra quam de
iure tam ex primaria institutione ecclesie subditi constituti sunt. immo et
subiecti sunt ipsis episcopis in omni iurisdictione spirituali contenti quod et quantum
et nunquam alii eis inferiores hoc habent ergo illi et non alii sunt vere plati et dicuntur
abusive et ex consuetudine et ideo epi dicuntur ordinarii necnon veri pastores
sunt et territorium deputati. Ad quod facit ff de ver. sig. l. pupillus
§ territorium. et est tex. in c. dict. xv. loquens de senioribus non potest intelligi
de abbatibus vel aliis inferioribus ipsis episcopis quia eo tempore non erant
aliqui religiosi qui post longo tempore supervenerunt, et ideo dictos tex.
et glo. oportet intelligi de episcopis ipsis, Ex quo concluditur quod in illis conciliis
maiores apostolorum super dictis ipsi apostoli qui erant epi et alii epi sunt per
diversa loca iudicaverunt cum ipsis apostolis et habuerunt vocem in conciliis,
Item patet hoc quod soli epi habent voces diffinitivas in conciliis ex consuetudine
illorum xxxii conciliorum superius scriptorum in quibus semper fuit consuetum
sibi inspiciatur quod soli epi presentes iudicaverunt et determinaverunt in
conciliis et voces et vota habuerunt, Nam in primo concilio niceno ce-
lebrato tempore silvestri pape fuerunt iiic xviii epi congregati qui il-
lud sacrum concilium celebraverunt et heresim arrii extirpaverunt et conde-
naverunt, Et prout recitatur in li. conciliorum papa tunc silvester posuit
omnes hos episcopos quasi corpores et condiciones suum suo quod intelligo
infra quendam ambitum inferius quem nulli alteri fas erat esse,
Imperator vero constantinus sedebat ex opposito et presbiteri [illegible] romani
dyaconi et ceteri et clerus romanus quod tunc sic vocabatur clerus
unusquisque erat ex ambitum stantes pedes et retro episcopos ut
sedentes ex eis aliquem qui ab erant illi presbiteri romani dyaconi
non aliqui cardinales ubi fuit status iste tertius qui notatur generali
breviarium conciliorum quod tunc presbiteri et dyaconi romani erant car-
dinales sed tunc eo nomine non notaverunt. sed salva reverentia cum car-
dinales sed tunc eo nomine non vocarentur sed salva reverentia eorum
hoc ut puto non potest esse verum, quia ante tempora illa non erant cardinales.
ut ponit cronica martiniana et ita cardinales erant ante
id concilium saltem per xvi annos, sed tamen ad quid fuerunt illi cardi-
nales instituti concordant omnes cronice quod fuerunt instituti ad
baptizandum noviter venientes ad fidem et ad sepeliendum fideles
Xanos qui moriebantur in urbe vel martizabantur pro Xo. Nec
unquam legi in aliquo libro autentico vel apud aliquos hystoriographos
aliam institutionem factam de cardinalibus nisi illam. Et at nunc
habent assistentiam pape et prerogativas quibus utuntur non memini me
legisse nisi de electione pape xxiii. dis. c. In nomine domini, Alias autem
prerogativas habent per modum tollerantie et non per modum institutionis ab

Si go i° cōcilio erāt cardinales illi p̄sbri̇ & dyacōni q̄ stabat
retro ep̄os cōstat q̄ illi nō p̄sidebant ut erāt int' synū p̄pe
s̄ soli ep̄i. si at nō erant cardinales dicat' m̄ si illi cardinales
qui tūc erāt sc̄i p marcellū erāt eisd̄ p̄rogatiue & dignit'
sicut sūt isti· qui nūc sūt· uel dissilib' p̄rogatiue & dignit' & si dis
silib' quib' fuit iste p̄pa qui statū cardinaliū nūc i romana
curia exn̄ciū instituit s̄ de hoc dicta alibi· Dico tn̄ breuit'
q̄ lz ipo2 p̄rogatiue sup omes patriarchas & platos nō nūc m'
q̄ lz ipo2 p̄rogatiue sup ōms patriarchas & platos nō mi'
scōpte tn̄ roabili sup alios dūt i dei ecc̄a p̄emineē q̄r cū sint
i possessiōe eligendi p̄pam ut pz de elec· lz & eod· ti° u picitn̄
li· vi· p q̄ḡs ad eos spectat omia q̄ sūt ad electōm q̄ncia ut
nō de elec· ut p̄tite & c· cupien· j' ad hec & §· si nō li· vi· et
lxx· dis· c· si go si ad electōm p̄pe q̄ncia sūt dei ecc̄iam & p̄pm̄ sap
reformare decorare fidem q̄ p exaltare & defendere ac gu
bernare & talia spectat ad cardinales· multo go sūt honorandi
item q̄r i hijs que cōcernūt electōm p̄pe & gubernacōm ecc̄ie col
legiū cardinaliū reputat vicem ecc̄iam q̄n nō tēr cōcaliū
& eis intes fungūr· lxxix· dis· c· ng· & i glo· go multo sup
alios pastores h̄nt suas p̄rogatiuas· Itē sedes ap̄lica repere' ee
ecc̄a romana que roma ecc̄a nō censet' ee solus p̄pa s̄ ipa ē
ipe p̄pa cū cardinalib' qui sūt ps corpis p̄pe seu ecc̄ie ap̄lice
que cōstituit' ex p̄pa tm̄ ex capite & ex cardinalib' tm̄ ex
membris· ar· vi q· i· vm̄· ꝯ quisq̄s & de penis li· vi· c· ffelicis
& nō laud' de cele· missa· cle· vltia· Ergo si caput dz honorari
reuereri & timeri ac diligi go sua memb' mō q̄sili· s̄ de hoc dicta ali'
si impero· Cōstat go q̄ i° i° cōcilio Niceno multi alij q̄m ep̄i
iudicauit & p ep̄os fuit diffinitū ut hr̄ i dco c· Canones·
dis· xv· c· p hanc ubi dr̄ q̄ regulā m̄c prum· qui hoc i niceno
cōcilio statuerūt· Ex quo sēr q̄ si alij q̄m ep̄i cū eis statuis
sent hoc decretū dixisset· Itē p' q̄ i alijs vij cōcilijs supi' dcis
& de quib' tcta' xvi· dis· sca et eciā de alijs octo cōcilijs tēps
i ptib' orientis q̄ recitat grianus· xvi· dis· c· sexta· soli ep̄i
p̄fuerūt & diffinierūt· tn̄ c· vm̄ q̄ i aliquo cōcilijs tēpis
i oriente tūc uel pg legi alij intfuisse p̄sbros & dyaconos
romanos & sub titulis quos nūc tenēt cardinales notati
& ego aliquos ep̄os legi fuisse sub titulis quos hodie tenēt
dn̄i cardinales quisq̄ ep̄i & i illis cōcilijs gnalib' iste ordo
sedendi & subscribendi s̄uaba' ac tenēt fuit· si p̄pa erat p̄ns
i eis ipe p̄sidebat· ipo nō absēte sedebat p̄m' & p̄sidebat
antiquior ep̄s & si nō eēt cardinal' & p' i' legati p̄missi p eo

ad concilium et quando omnes episcopi sedebant secundum priorem consecrationis sue, tunc primatibus et archiepiscopis propter super episcopos dato loco superiori et si ibi erat ad
Cardinalis qui erat episcopus consecratus nullo habito respectu ad suum car
dinalatum sedebat in loco suo et subscribebat secundum ordinem sive prima
tionis seu consecrationis, post autem omnes episcopos et ad partem sedebant et
subscribebant domini presbiteri romani qui erant sub illis titulis quos
nunc habent domini cardinales presbiteri et dyaconi, de alio autem statu
quocumque nusquam mencionem faciebat nec miscebatur saltem quo ad diffiniendum vel
statuendum et posset et dici quod presbiteri et dyaconi cardinales admit
tebantur ad quandam assistenciam et non ad diffiniendum, nec propter hoc
erant notabiles sicut dicebatur quod in electione pape clerus et populus ad consen
sum nove electionis attendebat et non ad eligendum xxiij dist. c. in nomine
domini, ergo iste modus est inviolabiliter servandus in conciliis generalibus sicut
fuit in illis servatus quod soli episcopi habeant voces in conciliis quia habet
potestas solis apostolis eorumque successoribus iure divino et immutabiliter collata
est nec in contrarium valent et sedibus apostolice seu generalis concilii auctoritatibus
tenuire seu diffinire ymmo dicit stare in terminis quos posuerunt nobis
patres nostri xxv q. j c. contra statuta et c. sunt quidam, et c. que ad
perpetuam et in multis aliis iuribus et decretis, Item prima articulus iste
perpetuam et in generalibus conciliis voces habere de consuetudine
quod soli episcopi dicuntur in generalibus conciliis tentis in oc
quod clarius lucet patet in illis aliis xvj conciliis generalibus tentis in oc
cidente de quibus dictum est supra in quibus dicitur pro generali in tali concilio
fuerunt tot patres qui fecerunt canones tot et in tali concilio fuerunt
tot patres qui fecerunt tot canones et in ipsis conciliis et constat quod isti
patres non erant alij quam episcopi et superiores eorum qui tamen diffinie
bant et voces habebant licet in eis fuissent pauci episcopi et quod ista fuerunt
generalia concilia licet per paucos celebrata patet per prima capitula ubi protestantur
se loqui de conciliis generalibus Item patet clarius ex ambo quod si provincialia
fuissent non interfuissent nisi suffraganei loci vel provincie, Verumtamen
aut ecclesia tamen nominata habet tot suffraganeos quot ibi fuerunt
episcopi et si fuissent synodalia concilia solus episcopus illius civitatis ibi
fuisset etc. habet opinio quod soli episcopi habent vel habere dicuntur voces in genera
libus conciliis patet ex potissimum generalibus conciliis per patres antiquos inductis
tenuit etiam tenuerunt quoniam in occidente ut predictum est usque ad tempora gene
ralis pisani per cardinales quorumlibet duntaxat qui recesserunt ab
illis qui se gerebant pro romanis pontificibus scilicet duo gregorius xij et
duo benedictus xiij sicut in suis obitus nominantur qui nolebant re
nunciare iuri papatus si quod habebant propter faciendam unionem in de
ecclesia et scandalizabant populum xpianum propter ipsorum scisma, licet de hoc
scripsi alibi, Sed ultimo prima iste articulus ex racione de omni naturalis que
est iuris naturalis dictat quod maiores dignitate et sapiencia dicuntur aliis pre
sidere consulere et ipsos docere Constat autem quod non est honor habet officium
in dei ecclesia quam episcopatus ut dicit decretum in cap. quod papa non se nominat

No arcepm nisi solu epm sum suorz dei go ad solos epos
qui st i dei eccia honorabiliores ptinet i concilijs hre voces et
apli nisi st qui sunt patres nri et doctores ut dam e q's acto
e nra instructo pstiny cu ipi repleti spu sco nihil suis con
lijs face potiunt nisi q sps scus inspirabat illis ij pe
Spu sco inspirati locuti st sti dei omes go vocabula [illegible] ex
quo sunt patres nri nos corz filij sequam corz actores et
opa dutr pb p patrib tuis nati st t filij tc go soli epi q
st pncipes sup omne tra succedut aplis dis xxj i nono
dut ee vocales i concilijs Etia paulus vas electois doc
tor gencium pcipue voat nos instruxit et docuit sic ee debe
tor Act xx c ubi hr diffuse q paulus notatus quiqda epis
ibi nominatus qui sunt de discipulis xp p maiori pte ad ordine
epatus pmoti [illegible] et longo sermone de fide et moribus [illegible]
cu eis contulit et epis adductus [illegible] quotatus qz [illegible] ma
ioribus natu esse quos seniores Act xv et psbros notaverat
qui tunc erat epi et idem cu epis ut dixi e [illegible] cu eis locuto
sermone admonendo eos qualiter se dut hre ad plebes eis
commissas p cortoe dixit eis formaliter h vba Attendite vobis
et vniuso gregi i quo posuit vos sps scus regere ecclam dei
qua acquisiuit sanguine suo tc Et si notet hec vba videbr
clare q lo solu epis h [illegible] erat qui vocabant psbri et maiores
natu qui erat idem cu epis h [illegible] nominauit epos tm
eos omes nominauit sub alijs noib appellatis et tn omes
erat epi et reddit eos attentos et consuluit ut [illegible] et
gregi eis commisso pspiciat qz hc e offm eorum epi ut hr hebr
xv ubi dr Omnis potifex ex hominibus assumptus tc p dz
quemadmodum p pplo ita et p semetipso offerre p pctis Sz at
tendit eodem pplo p quo dut exorare qz p grege go os
qui st sub epo dnr grex et ipe e solus pastor Cnta at
sit dria int gregem et pastore ad ssm ppipi qz ad voce
pastoris singule oues gregis ducuntur pascuntur regunt Sic
spualr attribuitur epo ad cuius voce grex suus et subditi sui
regunt pascunt et ducunt go vocales ipe i concilijs dut
ee epi qz st duces et rectores aiorz Cu eni i regis ecce
auctoritas istud videat ee pcipuu posse lege condere statuta
esse puulgare et q inobedientes [illegible] spuali punire
qz condere iura ipe ad pncipe ptinet go istud vz datu
e epis pntibus i gnali concilio no ut psois singularibus h ut
cetui eporz p gnali concilio congregato i quo iura constitui ut
constituta tolli vel immui eis facultas e q no h face i [illegible]

puincialib(us) ut (et) spalib(us) ut h(abe)t(ur) xviij dis. c. ep(iscop)or(um). Si g(o) alij inferiores
ep(iscop)is h(abe)nt voce(m) diffinitiua(m) i(n) g(e)n(er)alib(us) c(on)cilijs vel(ut) reg(e)ntes (et) no(n)
regentes n(on) c(ri)cu(m)t(?) ibi ut g(re)ges s(ed) p(ro)p(ri)etate filij cu(m) pastorib(us) n(on)
ab ecc(lesi)a ibi inferior ep(iscop)o q(ua)m(vis) n(on) ut(?) indicat(?) q(ui)a sp(iritu)s s(an)c(tu)s quo re
g(u)ntur c(on)cilia tota(m) eccl(esi)e regi(m)i(n)e sup(er) ceteros de c(om)m(un)a(?) ep(iscop)is qui suc
cedunt loco ap(osto)lor(um) c(om)misit d(ice)nte x(rist)o Jo. xxj ipsis apostol
ep(iscop)is. Accipite sp(iritu)m s(an)c(tu)m quor(um) (et)c. Et(iam) q(uia) ipsi ep(iscop)i debeat
maiori p(er)fect(ion)e excellere(?) i(n) c(on)cilijs q(ua)m ceteri gaudere pz ex dicto x(rist)i
Math. v. ubi dixit ap(osto)lis q(ui)b(us) succedunt ep(iscop)i vos estis sal t(er)re
(et) vos estis lux mundi (et)c. q. d. vos estis qui h(abe)tis sapiam
que p(er) sal s(ignifica)t(ur) i(n) pascendo g(re)ges i(n) doct(ri)na (et) i(n) corripiendo i(n) dis
ciplina. Vos estis lux mundi luce s(cien)tie qua alios doceatis lu
ce doctrine q(ui)a tale s(cien)tiam debet h(abe)re Malach. ij. labia sacerdotis
custodiunt s(cien)tiam (et) lege(m) ex ore eius exquirent d(omi)n(u)s ex(erc)i(tu)s(?). Et
si dicas n(ost)ri ep(iscop)i moderni no(n) s(un)t ita(?) sapientes a(ut) s(cien)ti(fic)i ymo
p(ro) maiori p(ar)te ignari (et) ydiote g(o) h(abe)as vocem no(n) d(ebe)nt h(abe)re
R(espon)d(e)o q(uod) indignitas minist(r)i no(n) minuit auct(orita)te(m) minist(er)ij ut pz p(er)
doctores (et) x(ristu)s d(icit) de eis. Omnia q(uae)cu(m)q(ue) dixerint vob(is) facite
s(ed) s(ecundu)m op(er)a eor(um) nolite facere. Math. xxj (et) t(ame)n c(on)stabat eos noto
rie ee malos. g(o) dato q(uod) ep(iscop)i s(un)t mali (et) ignari no(n) t(ame)n p(ro)p(te)r h(oc)
p(er)dunt auct(orita)te(m) minist(er)ij (et) officij q(ui) i(n) c(on)cilijs p(o)ss(u)nt ee vocales (et)
si v(er)o n(on) ab inferiorib(us) p(o)ss(u)nt accusari ul(?) rep(re)hendi t(ame)n poterunt p(er)
c(on)ciliu(m) reformari q(ui)a a solo deo s(un)t iudicandi (et) q(uod) oves sui(m)
pastore(m) rep(re)hendere no(n) p(o)ss(u)nt nisi i(n) casu quo deuiaret a
fide pz ij. q. vij. c. s(ed) (et) c. oves (et) c. accusatio. S(ed) h(oc) intel(ligitu)r
q(uod) oves singul(ar)it(e)r (et) p(ar)ticula(ri)t(e)r no(n) p(o)ss(u)nt suu(m) pastore(m) accusare
aut rep(re)hendere s(ed) b(e)n(e) vl(tr)a(?) (et) i(n) vl(tim)o(?) c(on)cilio c(on)gregati q(ui)a vox
p(o)p(u)li vox dei g(o) vocati i(n) c(on)cilijs d(ebe)nt p(re)side(re) (et) ee vocales
ep(iscop)i. It(em) vocati d(ebe)nt i(n) c(on)cilijs p(re)side(re) (et) ee vocales q(ui)a no(n) so(lu)m s(un)t
ap(osto)li s(ed) (et) ap(osto)lor(um) successores xxj dis. In novo (et) c. d(omi)n(u)s n(oste)r.
Sicut g(o) ap(osto)li d(um)taxat habuerunt voces i(n) ip(s)is g(e)n(er)alib(us) co(n)
cilijs sic g(o) ep(iscop)i qui eis succedunt. It(em) m(u)lto s(u)nt h(on)orandi
(et) vocales ac diffinitores d(ebe)nt ee i(n) c(on)cilijs q(ui)a s(un)t dei x(rist)i ih(es)u
vicarij (et) no(n) so(lu)m d(ebe)nt x(rist)o p(ro)x(im)i(?) g(e)n(er)e(?) s(ed) (et) h(ono)re d(icit) Ambro. 33 q. v
c. mulier(?) g(o) qui vos sp(er)nit xp(istu)m sp(er)nit. qui vos audit xp(istu)m
audit. m(u)lto g(o) s(un)t audiendi i(n) c(on)cilijs (et) ee t(ame)n(?) ep(iscop)i vocales.
It(em) r(ati)o(n)e p(ro)p(te)r q(uod) ep(iscop)i soli d(ebe)nt ee vocales i(n) c(on)cilijs (et) p(re)lati ex
exe(m)ptib(us) ibi(?) alijs q(ui)a ip(s)i s(un)t colu(m)pne s(an)c(t)e eccl(es)ie dei (et) s(un)t lega
ti d(omi)ni dei ih(es)u x(rist)i p(ro)p(te)r q(uo)d fungu(n)tur ip(s)a legac(i)o(n)e (et) iniuria eis fa(cta)
ad xp(istu)m p(ertin)et ij. q. vij. c. Accusatio. et tex(tus) doctor(um) vocat eos
ep(iscop)os oculos dei qui d(ebe)nt vide(re) (et) reg(er)e suam eccl(es)iam ut exp(re)sse

ex auditu xpi refert beatus clemens ad beatum iacobum episcopum Jerosolimitanum
cuius verba recitat papa vij q j c. Cunctis pastoribus / et ibidem
post quod a solo deo sunt iudicandi. Et quidam textus decretorum
lxxxvij dis. c. Satis vocat quemlibet episcopum dominum / et in clementina
de penis c. fine multa dicuntur de episcopis et de eorum potestatibus
et denominacionibus et de auctoritate eis data in ecclesia temporibus
superioribus, plura et huiusmodi iura civilia et imperatores ortodoxi
in tanta reverencia episcopos habuerunt ut eos nedum sanctos sed sanctissimos
appellent ut patet in aut. de sanctissimis episcopis in rubro et in nigro
in collatione ix. Si ergo episcopi sunt tales ut dictum est et tot privile-
giatis gaudent in dei ecclesia super omnes alios clericos et ecclesiasticos
merito ergo et rationabiliter dicuntur ipsi soli iudicare et diffinire ac voces
habere in conciliis generalibus. Et si aliqui eorum episcoporum tales non sunt
quales esse deberent sufficit attendere quod xpus iudam quem sciebat furem pti
et ipsum proditorem nedum officio apostolatus et predicationis uti permisit
sed et ipsum ad predicandum cum aliis misit et ei seipsum in cena ac
sacramentum dedit ut habetur vij q j c. adversitas § cum autem. Nec sit mirum
quod soli episcopi debeant voces habere in concilio et diffinire, quia ut
dictum est nedum successerunt in loco apostolorum ut ix c. in novo di. xxi
ymo textus decreti vocat eos apostolos xciij dis. dub. in
Si ergo absolute vocantur apostoli et succedunt apostolis et apostoli iudi-
cabant etiam ergo soli episcopi qui sunt apostoli habent regere et iudicare
congregationem dei cui presunt et diffinire que in conciliis ecclesie tractanda sunt
et cum presbyteri sunt equiparati ad clavium potestatem tamen ipso facto et expresse
duo textus eiusdem videntur dicere ar. xvi et ar. xviij et dis. xxi
in novo. Ex quo concluditur ergo prima pars opinionis quod soli episcopi in generalibus con-
ciliis debent diffinire statuere et voces habere.//

Sed numquid abbates et prelati alii in dignitatibus aliis constituti
possint in sacris conciliis voces habere et similiter cum episcopis diffinire
et facit textus expresse ad hoc j q vij c. quoniam ceteris / et vij dis.
c. admaneg. ubi dicitur quod in synodo celebrata rome a clericis episcopis
cum eis interfuerunt abbates et religiosi viri. pro ista opinione
ut dictum est quod diffinitio et potestas in conciliis data est a deo ihesu
solis apostolis et episcopis in eorum locum succedentibus quia xpus quod promisit
nobiscum esse usque ad consummationem seculi ar. ult. io. de episcoporum
institutione intelligendus est cum sciret apostolos cito morituros
quia ut predictum est david loquens in spiritu militanti ecclesie prophetavit
dicens pro patribus tuis nati sunt tibi filii etc. scilicet pro apostolis tuis
patribus nati sunt tibi filii et nascentur scilicet episcopi eorum successores ad quos
solos pertinet potestas diffiniendi et statuendi iura ecclesie. quod non intelligo

singu[l]

ſʒ eis cōgregat' i gnāli cōcilio i quo ſt principes cū ppa ⁊ cocepit ⁊
cōiudices, Cʒ em nō alibi ſʒ ſolū i cōciliis cōdē poſſint leges
eos ee principes oñt. nulli em ſʒ lege cōdere pº trāſlatū imperiū
n̄ ſoli principi. c. de legi. l. finali. Et eſt tanta ptās epōꝝ i
gnāli cōcilio q statuta ⁊ decreta ac iura p ſūmos pontifices
cōſtituta pnt reuocare, glo. eſt nō ut dcm̄ eſt xxiii dis. legis
sup ūbo maioꝝ ⁊ ꝫ e glo xxxiii. q. i. c. arta. Et iō ſi abbates
⁊ alij plati ⁊ i dignitatib cōſtituti hūent vocē i cōcilio ad id
dte ceñt vocādi q2 cōtēpti vocaliū actū facit nullū ⁊ etiā
ceñt cogendi venire ad ipm ⁊ tn tex dt q abbates nō dn̄t
cogi venire ad cōciliū nc ſt vocādi n̄ ex aliq mag ⁊ ſpāli cā
ſʒ accept vl epūs infra ſex menſes a tpe finiti cōcilij tenet
omib abbatib puīcie vl dyoceſis nūciare ea que ibi fcā ſt
ut ea ſuent. Ita ſt tex xviii. dis. c. epc. ⁊ c. decreuimus
Et qmq loquat de cōciliis puīciali ⁊ epāli multo magis ē
intento tex9 de gnāli, go ſi vocē hūent vocādi ceñt ⁊ cogēdi
venire ſaltē plres ex eis ⁊ ſi hūent vocē diffinitiuā i gnāli qr
ſt q nō vocati eoꝝ redderet actū nullū. ⁊ hc p. c. Ego N. ex de
iur iur. Ubi epi tenent iurare dño ppe q vocati ad ſynodū
vl gnāle cōciliū ibi venient lcō nō impedito ceſſante, ⁊ hc ē q
venire tent q2 ſt i cōcilio cōiudices ⁊ vocales, ⁊ ſi abbates ceñt
vocales i cōcilio utiqꝫ tex. eos iuitari debere decreuiſſet. Nec
obſtat c. conuenientib, allegatū, q2 i eis puīcia vc abbas qui cū
epis cōſedebat ⁊ cōiudicās erat ibi nomie ppe ⁊ p eū miſſ
ut ipius ppe i hc locū tenēs ut tex9 expſſe dt. Nec obſtat q
infra eod c. hd. ſ religioſi monachi rc q2 ipi ibi nil decernebāt
ſʒ q i ſynodis pcedēb factū fuerāt ſe ſuaſſe ut obie filij p
feſſi ſt. ⁊ ita ibi narrat de ptito fcā obſuatōis ⁊ nō inuſ vl
auct̄ iuſtitū. Nec obſtat c. Adrianus. q2 intelligit ē ſ pmiſſā
diſtinctōis q2 celebra fuit ibi ſynodus ab epis diffiniue et
ab abbatib cōſultatiue, vl ſi q eis cōpetebat vʒ q ſuas
querelas vl ea q eoꝝ tangebāt regulas vl negocia eoꝝ
ibi exponēdo ⁊ cē ia puidē ſupplicādo vl inquirēdo. Nc
ūbū celebta ibi poſitū hūc tollit itellectū q2 ſepe i iure
ūbū platū ad diuſa relatū intelligit ppe ⁊ ipppe ſ nā
eoꝝ ad que refert. ſic hr i l. ciuili. ubi dr qpt cōſules
manumitti pnt liberi ⁊ ſui. ⁊ tn liberi manumitti nō pnt ppe
loquēdo cū i ſuitute nō ſint. ⁊ iō ibi manumitti ppe quo ad
ſuos ppe tent ibij q2 tūc a ſuitute p manumiſſiōis liberant.
ſʒ quo ad liberos qui ſt i patris ptāte ſ manumitti ſtat ipppe.

p[er] emancipari ff. de offi. p[ro]consul. l. ij. Sic in proposito licet celebrata
p[a]p[a] presente stat p[er] ep[iscop]os in p[rese]n[ti]a p[a]p[e] p[ro] abbatibus et q[uod] hec sit vera p[robatur] p[er] id te[x]t[um]
qui id ponit de abbatibus et de religiosis et in[ferioribus] inferioribus
abbatibus et tamen nulli est dubium q[uod] religiosi inferiores cum admissi fuerint
concilijs non habeant n[ecessari]a vocem ad diffiniendum et iudicandum admittuntur
ymo non h[abe]t officium eis p[otes]t competere p[ro]babiliter tamen dici p[otes]t q[uod] d[ictu]m ab-
bates habent in generalibus concilijs nedum vocem expositivam sed et
consultivam sicut aliqui magistri in theologia ut doctores in iure habent
p[ro]pter hoc duobus quia status eorum et administratores sunt maiores
et potioris auctoritatis quam centum etiam primitiva et tempore horum conditorum
iurium et ideo tamen ex eo q[uod] d[ictu]m est cum ex ea potestate administrationum
prelati sunt ipsi abbates de eorum scientia conscientia circumspectione et prudencia
ac sororum experiencia ex quibus bene posse consulere existimandum est.
et ita si in generali concilio inveniantur sponte venisse admittendi sunt
et eorum consilium requirendum quod tamen necessario sequendum non est quia sufficit
petere et si bonum videatur sequi alias non quia hoc est in potestate eorum qui
soli habent vocem diffinitivam ut sunt ep[iscop]i et ista est mens ymo ex-
pressa determinatio glo. in c. obeuntibus p[er] contrario allegato. Ipsi enim ad
hoc admittuntur ut accedant ad ordinata p[er] ep[iscop]os non q[uod] ipsa statuant
ut et de ipsis ita loquitur textus in electione p[a]p[e] in c. In nomine domini
xxiij dist. restat ergo concludo solos ep[iscop]os et eis superiores habere
vocem diffinitivam in generalibus concilijs. Superiores non patriarchas
primates archiep[iscop]os et summum pontificem. Cum vero est de dominis car-
dinalibus qui sunt ep[iscop]i presbiteri sunt et in ordine et in alijs et quo ad sedem
et ad voti emissionem et subscriptionis concilii inspecto tempore duos
alii cardinales presbiteros et dyaconos fateor ex antiquo usu
ecclesie admittendos ut dictum est licet illi inferiores sunt dignitate
et ordine ipsis ep[iscop]is, tex. et glo. ij. q. vj. c. Cumque. Et hec sit
dictum de ista prima opinione que vult q[uod] soli ep[iscop]i habent vocem diffi-
nitivam in concilijs.

Secunda opinio dicit q[uod] solus papa in collegio cardinalium suorum
dicit in sacris concilijs diffiniendo statuendo proprie presidere et
vocem diffinitivam habere et si quid in esse statuit et approbavit
istud tamquam catholicum est tenendum habendum et approbandum, et asserens
contrarium censeretur hereticus esse ut patet lucide xxiiij. q. j. in c. Hec est fi-
des. Ubi dicit Ieronimus hec est fides beatissime papa in ecclesia tua didicita
et a te qui in vice Petri tenes et sedem, cupio emendari quam si
tu approbare volueris et ab me inculpare volueris non se catho-
licum sed hereticum comprobabit. Ergo si papa in concilijs non haberet vocem
solus tunc ecclesie solum non possit eam comprobare sed hoc est falsum quia papa dat
auctoritatem concilijs. Nam omnia concilia lege ecclesie romane prefigitur
sed concilia p[er] auctoritatem pape et ecclesie romane firmata sunt et robur accipiunt
ut dicit de elect. Significasti et fere q[uod] non de cappel. mo. c. fi.

Ergo sicut solus dat auctoritatem conciliis ita ipse solus cum suis cardinalibus
potest uti voce diffinitiva et constitutiva in conciliis cum voluerit. Item probatur
quia solus papa et quos ipse voluerit habent voces in conciliis quia ipse est
urbis pontifex ecclesie cui omnes debent obedire ut probatur de maio. et
obe. solite. et de tusla. c. i et ii c. sequenti. Ergo si solus voluerit
habere vocem in conciliis et dispositio fiat obediendum est ei. Item ad
solum papam pertinet et spectat congregare et convocare concilia ii q. vii.
idem et xvii dist. i c. ut post dicetur in fine. ergo ad ipsum solum spectat
vocem diffinitivam habere et determinativam in conciliis. Item dist. xl. dicitur
quod solus papa ceteros iudicat et a nemine iudicatur et neque est qui dicat
sibi cur hoc facis. ergo ipse solus ceteros christianos qui reputantur ultra con-
cilium iudicat. ergo solus diffinit in conciliis vel debet diffinire et solus
debet vocem habere. Item potestas pape est de iure divino et non de iure po-
sitivo ut no. de tusla c. i. ii. iii et fi. ergo sicut in creatione mundi
deus sua potentia dixit et facta sunt mandavit et creata sunt omnia corporalia
de nichilo. Sic potest papa in sacris conciliis dicere diffinire statuere
solus vel cum aliis sicut ei placuerit. Item papa habet plenitudinem potestatis
de tusla q. xiii et gerit vicem dei de transl. c. romam li. vi et
iudicando ac solvendo valet quod quis agit xxxiii q. i c. quamvis. ergo
potest si vult in conciliis solus vocem habere et solus iudicare et solvere.
Item ut dictum est superius papa non recipit potestatem suam ab homine
sed a deo xxii dist. sacrosancta et est successor petri et vicarius dei
dei de tusla c. i. ii et iii, et nulla vera vel constitutio ipsum ligat cum
non habeat imperium par in parem et omnes tenentur ad ipsum et sedem suam
respondere de elec. innotuit et nulla concilia ligant ipsum sed potius
ipse est supra concilia de elec. c. significasti cum ibi notatis et multa
talia possent allegari que causa brevitatis dimitto per que evidenter
et vera patet quod solus papa in conciliis per se vel per alios commissarios suos
debet vocem diffinitivam habere iudicandi et diffiniendi. Et quia ista opinio
multis doctoribus iuris canonici qui romano pontifici placere
student placet ideo probationes et persuasiones eiusdem opinionis
sedecim relinquo et ad tertiam opinionem venio.

Tertia opinio dicit quod non solum papa et cardinales episcopi et priores
superiores debent voces habere in conciliis ymmo quicumque
alii seniores et presbiteri doctores et magistri clerici et cappellani
principes nobiles et alii cum opus est quicumque fideles laici
etiam. Probatur ista opinio quia regula iuris est quod id quod omnes tangit
ab omnibus approbari debet sed ea que constituuntur in generalibus conciliis
omnes fideles generaliter et particulariter concernentes tangunt ergo ab omnibus est ap-
probandum et diffiniendum sed approbare et diffinire non potest nisi in conciliis

vocem habeant, ergo omnes ecclesiastici et quicumque necnon et ipsi layci habere debent
vocem in concilijs diffinitiuam. Item negocia que tractantur in concilijs
generalibus tangunt totum statum ecclesie militantis pro maiori vniuersitatis
particulariter et singulos ex quanti ergo ad primum tangitur status solum clericalis
et tunc in reformacione eiusdem requiritur vox omnium ecclesiasticorum in concilio
existencium, aut tangitur status solummodo laycalis et similiter requiritur
vox omnium laycorum seu maioris partis ipsorum in concilio congregatorum
Aut tangitur status omnium christianorum indifferenter et tunc requiritur vox
omnium existencium in concilio vtriusque tam clericorum quam laycorum. Item
non debet vere querere mixto id pos sim non tamen sit, laicis tractat
finibus terre. Sed concilium notatur generale quia de omni parte orbis
aliqui ad ipsum debent conuenire ut videtur persuadere c. Canones.
Vbi dicitur quod de omni orbe terrarum conuenerunt ad nicenum concilium
xv. dis. ergo cum notetur generale concilium ergo generaliter in eo existentes
de quacumque parte mundi sint debent saltem quo ad clericos habere vocem
diffinitiuam. Item ecclesia sancta catholica est ista que est congregacio
omnium fidelium christianorum sub vno deo ihesu christo sub vna fide
sub vno baptismo xxiiij q. j. loquitur. Et secundum apostolum Omnes corpus vnum
sumus in christo singuli autem alterius membra. Si ergo omnes sumus congre-
gati in vna ecclesia et sumus inuicem membra et alter alterius onera debemus
portare secundum apostolum ad implendum legem christi. ergo omnes nos debemus
coadiuuare et protegere in vna sancta ecclesia catholica quam iam representat
sacrum concilium. Ergo in sacro concilio nobis ipsis debemus consulere
nos ipsos reformare fidem exaltare sed hoc non possumus facere
si vocem omnes ibidem existentes haberemus ergo sequitur quod omnes ibidem fideles
existentes debent habere vocem. Item quicumque sunt ad sacra concilia vo-
candi tales debent in eis vocem habere sed non solum vel ecclesiastici sunt ad
concilia vocandi ymmo alij seculares et fideles layci ergo ipsi
debent in eis vocem habere patet quia et prius autem per decretum xxxv
q. v. c. ad sedem post principium ibi annotatis. Vbi colligitur quod vocandi
sunt episcopi et clerici ac iudices et hij resedantur ibi firmum tamen cum ministerio
Sicut ergo tunc fuerunt ita et nunc fieri debet et fieret vero quia in generali
concilio determinantur dubia iuris ut ibi et de consang. Non debet
ergo debent ibi esse vniuersitates et etiam c. tex. sim. / et tres casus in
quibus et layci debent interesse concilijs notantur de hijs que fi-
unt a pla. c. fi. in glo. fi. s. quando specialiter inuitantur ut tractatur causa fidei
vel maiorum quia tales tunc eos ligant, et per iam glo. inducitur quod ubi-
cumque in concilio tractantur causa que eos tangunt debent interesse et vocem
habere quia ut dictum est quod omnes tangit etc. de reg. iur. c. fi. ubi de hoc
in dicta glo. fi. in prin. quod omnis li. vi. et hec congregacio appellatur
concilium, Sic enim legitur in actibus apostolorum ut dictum est c. xv. quod ...

cet sedicões discordia. unde oportet conversos ad fidem xpi
circumcidi quibusdam assentientibus qui sic aliis certum missum est ad aplos
et presbiteros in iherusalem et super hoc convenerunt in iherusalem apli et seniores
et facta est magna questio et id quod placuit aplis et senioribus cum
omni ecclesia fuit sanctitum etc. fuit visum hiis qui dissidebant
ex quo expresse colligitur quid hodie agendum sit, quia quod enim tunc
gestum est per illos qui spiritum sanctum miraculose susceperant debet
credere quod deo inspirante factum sit. Quod et prioribus in epla
sequitur ut dictum est supra, et in hoc etiam apparet quod licet petrus fuit prin-
ceps aplorum tamen plenitudo potestatis non fuit in eo solo pro tunc
primo in loco quia licet petrus prius dixisset votum suum actum iacobus
minor nedum pluralitate cum petro et diffiniendo visus est quedam
proprietas (?) visus est autem te dicere. Et ego indico quod videtur autem papa
quia erat urbis in qua ecclesia ipse erat archiepiscopus ordinarius ut hic
lxxxi dis. c. porro. Et licet ipse iacobus minor fuisset post petrum
et iacobum maiorem ac iohannem in dicta ecclesia ordinatus ut hic
in dicto c. porro. Actum detulit petrus quia visio non fuit
data sub pa pet. licet congregacionis concilii. Unde dicitur in epla
visionibus magistri sic apli et seniores fratres hiis qui sunt antiochie
et infra visum est spiritui sancto et nobis. Hinc enim antiquitus huiusmodi
quod omnia difficilia terminabantur per sacra generalia concilia ex
quorum obmissione provenerunt multa mala que si congregata
fuissent et quondam fiebat credendum est quod punitum fuisset
et precipue pestifera et heretica symonia in beneficialibus et quasi sacra
et vicia que sunt nunc in viris et epis ac prelatis spiritualibus et clericis
propterea non quidam summi romani pontifices qui magis ad mon-
strorum principium quam aplorum curam venerunt non curaverunt
facere concilium. Ergo ut ex superioribus quod in sacris conciliis possunt et debent
intendere clerici et layci fideles et haec viris votes. Confirmatur hoc
quia congregacio concilii de sui natura fit ut ibi principaliter agatur de
hiis que spectant ad fidem catholicam vel ad reformacionem morum et
hiis que spectant ad statum in clero et in populo xpiano, ut si qui reperiantur extra cato-
licum in clero et in fide per concilium corrigantur si qui vero contra et
errantes in fide per concilium corrigantur si qui vero contra
decreta sanctorum aplorum et sanctorum patrum videntur facere et sta-
tum ecclesie sua perversa vita deturpare quod tales per concilia reformentur
et arguantur. Sic enim in nicena synodo dampnatus est arrius
in 2a macedonius in 3a effesina nestorius in 4a eutitiNus ut hic
xv. dis. c. j. Sic in aliis conciliis generalibus fuerunt multa statuta
ordinata pro reformacione ecclesie fuerunt et multa vicia condepta
utpote symonia pompe fornicacio luxuria et alia vicia

Sz cum agit̃ de fide et de reformacōe ac vni pace vlis ecc̃e
h̃t iur̃ tom ppri vocari tangẽ. g° oms saltẽ reputatiue dnt
uocari z uoces i cōcilijs i pdcās trib3 hr̃e Dr̃ em xcvi. dis.
q̃ imperator qui ē caput cu agit̃ de fide pt interẽe cōcilio
nō ad pōm ordis s3 ad fidē cōfirmādā ut ibi dr̃. q2
pncipes seculi nonnūq̃m intr̃ ecclam ptāt culmina tenēt.
xxiii. q. v. c. pncipes. Et° z alij clerici z seculares g° i
cōcilijs pnt z dnt hr̃e voces. Item apli qui scm̄ sym
bolū cōposuit i xii articl̃ fidei vnū ex eis edidiīt q dt
Credo vnam scām ecclam scōr cōionem. Sz cōstat s fidē
q ipa catholica ecclā ē fideliū cōgregatio. de cōse. dis. j. eccla.
Et de bigā. debiti. z de elect. ffundata. li. vi. z ipam ca
tholicā ecclam reputat gnal̃ synodꝰ q̃ ē i spu scō lʒ tūne
cōgregata g° ipam synodū faciūt vocabl̃r oms uiri catholici
vel ut ipsorum ptactiue aut reputatiue. Ergo ptās vlis ecc̃e
vel ut in ptatiue ad reputatiue. Ergo ptās vlis ecc̃e
uidetur residere i ipa tota eccla sic dnt phi. q regim̄ ciuitatis
cōsistat penes cōgregacōnē ciuium ut ipius cōgregacōis
ptem valenciorē. que sna tollit̃ ab Arist. iijo polit̃ic
c. viij. Et cōformit̃ dicit ē q regim̄ orbis penes cōgregacōē
hominū totiꝰ orbis ut ipius pte ualenciorē cōsistat. Ita regim̄
vlis ecc̃e penes vlem ecclam s pma opioniū iore q dnt
q ptās cōcilij ē maior q̃m ptās ppe q eccla reputatiue p
cōciliū gnale. Cōstat aūt penes ipius cōcilij pte potiorē
lʒ dis. duo scō. ad fi. Nam sicut ad ipm cōciliū nō queniūt
oms catholici tn queniūt ut ut reputatiue multi fideles
ut pote epi z plati seculares z ecc̃ici. Quia ut dt Inno.
de maio. z obe. c. fi. i verb3 z negocijs vniuersi requirū
tores ut ps ydonea c. de calūp. l. v. z de pen. c. fi.
g° i ipo cōcilio pnt hr̃e uoces oms uiri catholici seculares
z ecc̃ici. Itē eccla nō pt distingui dnte dno ad petrū
Ego p te rogaui petre ut nō deficiat fides tua, z c.
z nō pt errare. xxiiij. q. j. a recta. Ergo g° maior z potior
ps catholicorū vel ut reputatiue queniunt ad cōciliū tota eccla
dr̃ queniunt q2 quod ps maior vniuersitatis fac̃ tota vniuersitas
fecisse dr̃. vt nō de hijs q̃ fi. a ma. p ca. c. i. Sz tota vlis
eccla ht uoces i cōcilijs ad maior ps eiꝰ. g° quod fit a
maiori pte eiusdē seu potenciori fuisse fctm a tota eccla, g° h
opio ē vera. Item ptās ipius ecc̃e s opionē illorū qui dnt
q oms viri ecc̃ici st admittendi ad uoces i gnalib3 cōcilijs

est maior ut pdcm est i tcia opinioe qm sit ptas ppe. g pt
tm̄ure decta. z statuta q dn̄e q soli epi h̄nt notare i gnlys
z diffinire q omes clici z layci h̄eant tenere ut put sibi
placuit. Vn̄ h̄ dictr. q ppa h̄t plenitudine ptatis dz magri
h istos. s. no solu h tamqm capt vniusit ita q ipa ptas
e i ipa vniusite tamqm i fundamento pmaie. h i ppa tamqm i
pncipali ministro. h ario p que h ptas explicar. z exerce ita
tn̄ q pcedat clauis discretois ut dt Inno. de iur iur
c. grito, Et idem Inno. de voto expons il. Quodcumq liga
uis rc. dt q ppa sup omes platos eccie ptatem z iurisdicoe
h̄t de iur no de fco, Ad idem fat q no hostiens de trans
latio. ubi dt q ppa gerit uicem dei z de app. Rom. li. vj.
Et indicando ac solvendo valz qqi agit claue no errante
xxiiij. q. j. Quodcumq, z iste tex. ps sicut magri, Vn̄
omnia de iure pt q nc st pcta nc descendens ex pctis,
Sicut deus omnia pt excepto pcto, Vn̄ li. jo. sey dis. xly
dr. dm omnia posse pt ea quie eius dignitatis ledere. ei
h excellencie derogare, i quo tn̄ no e minus potens, hoc
eni no eet posse h eet no posse tn̄ ipse deus no posset face
istud quod est indecens. z q lede. eius excellen qr ex h
ptaret. ego nc ppa cuius ptas e dima de tus. c. j. p totu
pt omnia q st pcta z mala inhe. z face. de pe. dis. ij.
Caritas, Et q ptas sit i ipa eccia. dom e b sufficient.
qr orbis maior e urbe. xciij dis. legimus, Et ibi coll.
glo. arm q statutu cocily pindicat statuto ppe, z idem
no. xx. q. iij. Nemo, z fat p h̄c xxx dis. Ita dns, ubi do
q xpc quisit salim vniusitate omnibs aplis. ita tn̄ q i peto
eam pncir. collocauit. Et no q no dt tota h pncipaliter
ut aly no excludantr. ut sic plenido ptatis sit i vniusite
ipozp. z p singulos exerce h pncir. p petru no tn̄ ita
p petru ut eo errante uel pub. e pclinate i symonia uel
i collatoe bnficiorum eccie z dignitatu, uel i exerco iusticie
ad i qsimilibs standu sit z parendu, Vn̄ le. ad gal. ijo.
q paulus i facie restitit peto. qr reprhensibl erat ij. q. vij
c. paulus, Ex hijs infirmt aliqui doctores q ptatis
plenitudo e i ppa. ita tn̄ q no erret nc peret pub. e i
dispesacoe z regimine vlis eccie z scandalizet etiam
notorie qr si no errat pub. e de ptatis plenitu. solus
i cocilys possit indicari z malefca i eccia corrigi z refor.

Sed cum errat hic potest corrigere concilium aput quod ut teneo et
dixi est plenitudo potestatis tamquam in fundamento nec ideo potest papa per
suas constituciones vel aliorum paparum derogare vel facere quod concilium ali-
quam resistenciam quia hoc esset subvertere ecclesiam per hoc c. q. xxxvij
quia ut ibi innuitur papa non potest minuere universalem statum ecclesie
xxxv q. i memor. Non in glo. de gest. pberum proposuit. Sed
potius debet usque ad animam et sanguinem confirmare. xxv q. i
Sunt quidam. Quod ibi exponit Laurencius sed usque ad ob. conatum
Et fac. dom. capitulum memor. et xxv q. i c. que ad perpetuam
Clare quia papa potest dispensare in eo per quod decoloratur status universalis
ecclesie ij q. vij. Et si in. Nam ex hoc quia errare posset c. Sunt
quidam predictum in fi. que iam sunt nondum per male considerata sunt per mul-
tos adulatores qui volentes placere pontificibus romanis per multa
retroacta tempora usque in hodiernum suaserunt et suadent eis quod omnia
possunt et possunt sicut deus ex quo sunt secuti infiniti errores
quia papa occupavit omnia iura inferiorum ecclesiarum ita quod inferiores
prelati sunt quasi chymere et pro nichilo habentur in suis dyocesibus. Et contra tante
usurpacioni et occupacioni cavebit per concilia futura tenendum est
de periculo et turbacione sancte petri navicule et universalis ecclesie. Et
oportebit in conciliis tam presenti basiliensi quam futuris limitare
et determinare ita et taliter hanc potestatem pape secundum decreta sanctorum patrum
antiquorum ut non subvertantur inferiores potestates et ut papa de cetero
possit non quodlibet sed quod licebit. quia beatus petrus etiam sic non
administravit ut occuparet aliorum potestatem ymmo tamquam unus
ex apostolis accepit potestatem administrationis primo in ecclesia antyochena
deinde in romana ut eius narrat hystoria et tamen fuit princeps apo-
stolorum. Non tamen sibi usurpavit aliorum administrationem nec habuit in aliis
diffinitivam vocem ut dictum est in iiij° concilio apostolorum in quo solus
iacobus minor diffinivit et vocem diffinitivam habuit. Sic enim non debet
excedere modus per papam in exercendo potestatis officium. Ita enim papa ado-
randus est ut non adoretur tamquam deus nec presumat se in terris habere
aliqualem potestatem cum xpo deo equalem. Sanctus enim petrus non passus est a
cornelio se adorari ymmo levavit cornelium flectentem ad pe-
des eius et dixit. Surge et ipse homo sum. Act. x. et fa. de ma. et
obe. hijs q. q. iij. et de mi. in vi. et si xpus in pri. Nusquam enim legitur quod xpus
dixit petro. Do tibi omnem potestatem que data est michi in celo et in terra. ergo si
sua potestas est limitata ad edificacionem et non ad destruccionem ut dicit
apostolus. Sed ergo quod concilia que sunt in potestate maiora ut dictum est possunt pro re-
formacione ecclesie universalis admittere et recipere ad voces consiliorum
diffinitivas tam clericos quam laycos ubi opus erit ut factum fuit temporibus
meis in conciliis pisano Constanciensi et nunc basiliensi quod summe laudo

Ne sit in fide personarum acceptio sit unita et inviolabiliter approbacio, et
si dicas quod limitatur potestate pape que ponere legem pro... qui est so-
lutus legibus dico quod est solutus suis legibus quas ipse fecit sed non est
solutus legibus quas deus ihesus fecit quales sunt leges conciliorum
que spiritu sancto statuuntur et promulgantur l. dist. si quis diaconus in
prin. et fac. de offi. or. in c. certa et xxx q. i. sunt quidam, ubi dicitur
quod si papa niteretur destruere id quod docuerunt apostoli et prophete non
sententiam dare sed magis errare convincetur et c. q. dicitur Contra statuta
patrum ad condere vel immutare non licet et sedi apostolice presertim quia
ius naturale et divinum est immutabile v. dist. in prin. et de consue. c. fi.
ergo destruere decreta et decretales et ea revocare omni die que
fecerunt et statuunt sancti patres non licet pape nec curie romane quia
non est ei potestas in destructionem sed in edificacionem dumtaxat, ver-
go quod omnes scole et persistentes pure esse tenentur putant esse vocales in
generalibus conciliis et diffiniendo Item omnes hii qui sunt eiusdem professionis
debent esse sub eisdem legibus quia sub eadem fide sub eodem baptismo
sub eisdem sacramentis e quibus obligantur papa ad tenendum fidem
et recipiendum sacramenta ecclesie sicut minus rusticus quod sunt clerici
ergo omnes debent eandem fidem voce profiteri quia dicit apostolus Corde
creditur ad iusticiam etc. omnes eadem voce eodem ore debent
fidem defendere et ecclesiam eciam militantem in qua est ipsa fides in
membris et in capite reformare ad unionem et caritatem ac pacem
reducere ergo omnes clerici et persistentes eligent in conciliis putant vocales
voces habere et diffinire Item omnes clerici sunt fratres spirituales racione
eiusdem patris et matris regenerantis xi q. iii ad mensam et de
iudi. c. novit, et ideo debent esse tamquam fratres carnales viii q. i.
olim et xii q. ii q. at, quia sunt filii dei Jo. i. ergo si filii et heredes
secundum apostolum, sed cum corpus hereditabit hac vita sit vilis etiam ecclesie qua
nos salvos xxiii q. i quam vetus, quam reputat generale gaudium
ergo equale habent in ea porcionem ergo ad ipsius salvacionem et guber-
nacionem equalem omnes scole debent habere in ea equalem vocem,
Item sed fraternitas inter scolas est racio caritatis quia debent esse clerici
unius voluntatis et quia caritas facit omnia esse communia et quia propriis
non propria quibus anteponit ut dicit Augustinus in regula clericorum, ergo cum
una debet esse caritas una vox una intencio ecclesiarum in generali
quia ut dicitur est virtus unita forcior est seipsa divisa, de treuga
et pace c. i in fi. ergo equalis debet esse vox omnium ecclesiarum in sacro
concilio ex quo eadem debet esse vox et intencio, Item omnia concilia
generalia sunt in spiritu sancto legitime congregata Cum ergo spiritus sanctus sit infusus
super apostolos in viri congregatos, quia dicitur i. Erant omnes pariter Si ergo in

concilijs esset notum disputabis iam p tunc concilium esset inter eos lites
et voluntatibus dissensum de appell. constituti/ ergo non esset tunc in
spu sco legitime congregatum/ quod est hereticum asserere ergo firmum est
tenere q omnes xani put in eo notes hic/ Item ptas ubi cen
ius resider in ipa tota eccla ut dcm est que eccla est fidelium congregatio
de cons. dis. j. Eccla/ et de bigam. debitum/ et de elec. fundamenta/
li. vj quae in pla diuidi non pt/ xxiiij q. j. loquitur/ et c. scisma/ quia
duobus p casum existentibus in ppatum ut gerens se p pp pro ipsis et non
curantibus eum effectum q pncia ad unionem lictum est catholicis
tamen a deuiantibus a lege dei et a via vita discedere ab eis
et obiam eius ipsorum subtrahere et omni cura p unione ecclesie
talibus resistere/ quia non pt dici eccla in q est scisma. xxiiij. q. j. pu
denda/ et ar. lxxix. dis. synodus/ Et si contingeret q isti duo
tenerent se p pontifice ar. de iudiciis non ab homine. Dicitur ergo ex
pdictis si aliqui xani in concilio q reputant unam sctam catholicam
ecclesiam hincinde notes et alij non q tunc in eccla esset scisma uel
etiam hereticus nemo divisio et conturbatio ac discordia q est contra rationem caritatis et
pct sti. et iam tunc eccla non esset fidelium congregatio q est contra pdcta
item ipm concilium non subiicitur iuri positivo cum habeat plenitudinem
ptatis et sit a nro dno immediate ut dcm est q ptas ligandi et
soluendi est in ipa vniuersitate tanq ecclie ut dcm est q eccla superiorem
non ht in dijs nec subiicitur legi positive quia sapiens iusto non est
lex posita/ et eccla est iusta sca et pudica xxiiij q. j. omnibus
Nunc eccla et non potuit transferre sua ptate totaliter in ipm papa
in tm q desineret esse penes eam quia hoc esset contra ius diuinum et contra
ex. apostolorum sicut dixi in superioribus ubi dcm est q congregatio
seu vniuersitas synodi generalis ht indicare difficilia q
emergunt in plebe xpicola sicut dcm est q iudicauit in maiori
synodis tpe apostolorum pnte petro ecclie principe et eius vicario
et tm non transtulit eccla totaliter sua ptate in petro sicut ppls
romanus transferendo iurisdictionem sua in principe et in se ea
retinuit quia non potuit eam a se abdicare statuendo et legem
a qua non possit recedere ff. de le. ij. si quis in pn. et quod non ex
coll. de inuestitura inter dnm et vasallum c. j. in glo. Ex
quo colligitur p aliquos q maior est ptas ppli quam imperatoris
ipius/ Et hoc dicit Guill. ff. de legi. non ambigitur ppm romanum
posse reuocare ptate data principi/ Ex quibus ulterius concludit
illi de 3a opinione ex quo maior est ptas concilii quam pape saltem in
hijs q sunt iuris positivi q pt concilium ptate pape renouare superiorem
moderare. ex quo concilium ht plenitudinem ptatis a deo et dnm
in toto orbe quia maior est orbis urbe xcij dis. legimus/ Si ergo

dum̄ pt p̄ p̄ncipem alicui aufer̄ ex ca ut nō de iur̄ iur̄ c. i
nra · ⁊ de consti · que ī eccia⁊, Quto g° fortiꝰ pt auferri titulꝰ
admīstratoīs seu p̄lature qui ē de iure poitō p̄ notat ī dc̄is
iuribꝫ ⁊ p̄cipue ī ett̄ ꝰ p̄ istud quod elegant notat Jnno · de
hijs · q̄ fi · a · ma · par · ca · c · fi · vbi d̄t maiorē pt̄e capl̄i posse
ad statuēd de rebꝫ ecc̄ie singul̄r ⁊ sp̄al̄r ad quelꝫ canoīci
ptinentibꝫ secꝰ si nō eēnt iᵉ res ecc̄ie ſ; eēnt res ip̄e cano
nicorū qr̄ ibi potior eēt cōdicō possidentꝰ g° sacrū gn̄ale
quod reputat vl̄em ecc̄iam pt statuēr ordinar̄ ⁊ formare
⁊ p̄ꝑetuo diffinir̄ de rebꝫ ecc̄ie quigcūqꝫ ptinētibꝫ cuicūqꝫ
p̄lato ⁊ ī sp̄ali dignit̄e cōstituto, Cū g° uoces ep̄oꝝ ī gn̄alꝫ
sint de iure poitō introducte ⁊ p̄ ip̄os romanos pontifices
priuate qui ut h̄rent p̄ se ī cōcilijs multas uoces ep̄oꝝ
fecerūt ī diūs mundi ptibꝫ multas eccīas p̄rochiales ⁊ mon̄stīa
ep̄atꝫ ī tīj q̄ s̄t multi ep̄atꝫ ī ytalia quoꝝ quilꝫ nō ualet
C. florenos ī pecunia, Ad tollendā g° hanc fallaciā ⁊ decep
sac̄ cōcilia gn̄alia s. pisanū Costanꝫ basilienꝫ sp̄u s̄cō legitime
cōgregata statuerūt dn̄is admitti eēt cōs ⁊ uoce diffinitiua
quod ap̄pet qr̄ ip̄oꝝ uota petebant ⁊ cōputabant ⁊ scribebāt
Et cū ip̄a gn̄alia cōcilia ducta fuint sp̄u s̄cō put de p̄nti
ducit sacrū basilienꝫ cōciliū, q̄ g° h̄ statuta dicē q̄ nō fuint
iusta uᵉ iuri cōsona ⁊ q̄ sic fi nō debuissꝫ ē q̄dā blasphemia ī
sp̄m s̄cm, Et supp̄to dicet ad ⁊ nō cōcesso q̄ ī alijs gn̄alijs
nō fuint admissi atiquitꝰ g° h̄c nūc nō dꝫ fi Rn̄ q̄ h̄c nō ꝑ
uᵉ repugnat qm̄ sint ⁊ fuint ī p̄dcīs cōcilijs ⁊ erūt ī seqn̄tibꝫ
admittēdi qr̄ ip̄e scīs pt vno tp̄e p̄uū inspirar̄ ⁊ aō tp̄e ad
h̄ tp̄is qualit̄e ⁊ diūsitatē qr̄ nō dꝫ rep̄hēsile iudicari si s̄m
varietē tp̄m statuta varient̄ h̄umāꝫ ⁊ cōsang. ⁊ affi · c · nō
dꝫ, Et q̄ ammō sit ita fiendꝫ pꝫ p̄ cōciliū auctorizatū ī ge
n̄eali cōcilio basilienꝫ Costanꝫ · q̄d mapt̄ frequēs, Attento
mag̃e q̄ iam ecc̄ia vl̄is ē ī hac possessione ī trib̄ gn̄alibꝫ
cōcilijs sup̄dcīs ⁊ p̄r rōe ⁊ auct̄e rōe p° qr̄ negocia que
tractant̄ ī gn̄alibꝫ cōcilijs tagūt totū statū ecc̄ie militant̄
p̄ maiori p̄uidsit p̄ncipal̄r ⁊ ex quo singul sp̄al̄r ⁊ io ad oēs
ptinet h̄re uoces ī eīs uel real̄r uel reputatiē pꝫ ex auct̄e
⁊ ex° p̄ tex · decreti · i · q · vij · quemētibꝫ, ⁊ alibi h̄r ī cronicꝫ
ubi dr̄ q̄ ī cōcilio c̄to rome p̄ adrianū p̄m p̄nte karolo
magno celebrata fuit synodꝰ a cl̄m ep̄ibꝫ ⁊ religiosꝫ ⁊ abbatibꝫ,
⁊ iste tex ē ī c · adrianꝰ lxiij dis · ad id fa c · obeuntibꝫ,

lxiii dis. ad quod et c. i. et lxxiii. dis. in quorum aliquibus nedum de abbatibus facit sed de inferioribus religiosis mencio fit. Sed constat quod illi religiosi habuerunt ibi uoces quo consilio omnes clerici putant habere uoces diffinitiuas in concilijs. Et hec tercia opinio uidetur esse securior et sanior ac magis sine suspicione pro ecclesia dei in tempus concilij generalibus etc. patent hee tres opiniones de uocalibus generalibus, quae autem illorum sit melior relinquo determinationi generalium conciliorum, quae ac domini nostri romani pontificis ipse sancte matris uniuersalis ecclesie et domini nostri romani pontificis ipse [illegible] una quoniam satis necessaria optima pro hiis temporibus quod et sanitatem una quoniam satis necessaria
optima pro huius temporis quod et scrutatur una quoniam satis necessaria
pro generalibus concilijs quod quo pace sepius multas discordias et
opiniones durasse in ecclesia dei etiam inter romanos pontifices et sacra generalia concilia et ad prelatos ac duos cardinales quod quo seu [illegible] concilia et ad prelatos ac duos cardinales quo seu [illegible] et ad prelatos ac alios per quos debet fieri rite ac legitime conuocatio generalis et ideo per quos debet fieri rite ac legitime conuocatio generalis concilij seu uniuersalis synodi facere. Cum quoniam uidendo ac ut determinando dico primo una distinctionem quam ponit glossa in uerbalibus in hac materia que est xvij. dis. in summa quod glossa fuit fundamentum c. porro iij. dis. licet glossa non allegetur et dico quod conciliorum in ecclesia dei est triplex species una generalium siue uniuersalium conciliorum, alia prouincialium, tercia episcopalium. Generale siue uniuersale est istud quod a papa seu eius legato habente ad hoc speciale mandatum substituendi quia alias non possit ut ab aliquo sacro concilio generali legitime congregato statuitur et cum omnibus episcopis et alijs qui de iure interesse debent tenetur. Prouinciale est quod prelatus ut metropolitanus cum episcopis suis et clericis ac religiosis celebrat. Episcopale uero est quod tenet episcopus cum suis curatis clericis ac religiosis. Et de secundo concilio prouinciali xviij. dis. loquitur decretum c. i. et xciij. si quis episcopus. Et de tercio concilio episcopali et eadem dis. loquitur aliud non de uno. Et de tercio concilio episcopali et eadem dis. loquitur aliud non de uno episcopus, et de tercio concilio episcopali et ea dis. loquitur alijs non de uno non de ad ut in c. propter ecclesiasticos et c. peruenit et inquantum in ea dis. tractatur agitur de generali prout quoniam in c. si episcopus metropolitano in quo et de prouinciali et de generali mixtissime fit mencio et ideo decipitur ille qui textum ponens in ea xviij. dis. allegat ad materiam generalium conciliorum quia ibi non de illis sed de specialibus tantum loquitur ut quoniam tangitur in c. si episcopus allegato, tercio ergo concilium metropolitanum non fit sine auctoritate metropolitani et ideo ad eum pertinet ipsum conuocare, tercio uero concilium episcopale non debet fieri sine auctoritate primatis ut metropolitani ut tangit c. si quis episcopus xc. ij. dis. et xxxviij. dis. quia et xij. q. ij. placuit, primo ergo concilium generale cuius ut quorum auctoritate debeat fieri ut per que ut quos conuocari mallem alios audire quam ad tenendum scribendo et diffiniendo, ueritatem dicam quod temporibus istis de anno domini anno [illegible] xxxv. dicat et sentiat multi ualentes doctores quibus temporibus concilium basiliense initiatur contra romanum

[illegible]

et clerum in membris et in capite reformare hereses ac scismata de
toto extirpare tollere reges et principes ac communitates xpianorum paci-
ficare tyrannos et occupatores bonorum temporalium et iurisdictionum
ecclesiarum extirpare mauros et paganos ad fidem xpi reducere
et terram sanctam ierusalem ac alias terras que alias fuerunt xpianorum recu-
perare et grecos scismaticos et armenos et quoscumque alios possibiles
etiam ipsos indos qui habent fidem sancti thome apostoli ad unum ouile xpi

indos

et sub uno pastore romano pontifice urbis ecclesie reducere et apportare
ut fiat unum ouile et unus pastor in toto orbe sub unius dei
qui est ihesus xpus nominatione obedientia et subiectione. Dicunt ergo multi doctores
quod conuocatio conciliorum pertinet sed per multos sunt casus occurrentes diuersos

opinio prima

Prima ergo opinio aliquorum doctorum que esse solebat communior est quod generalia
concilia sine auctoritate sedis apostolice et sine conuocatione romani pape
non sunt celebranda nec habent auctoritatem nec sunt ualida nec merentur dici
concilia sed galialia et hec opinio habet clare determinata per totam dis. xvij
ubi dicitur per glosam quod solius pape est proprium posse congregare generale con-
cilium et concilium factum sine auctoritate pape non habet firmitatem de elect.
Significasti et per c. multorum et in c. synodum episcoporum absque huius
sedis auctoritate quasi quosdam episcopos posse congregare non sit
potestatis regularis facere. Et inde quod dicitur supra quod regulariter
dicunt quidam papa solus debet et tenetur conuocare generale concilium sed hoc non
tollit prout quin alii aliqui episcopi possint propter utilitatem et reformationem
ecclesie et aliqui fideles ciues ne causa paciatur ruinam et scandalum
conuocare generale concilium et ideo textus dicit regulariter sed per maiorem partem
papa debet conuocari. Item quod regulariter papa debeat conuocare concilium probat
per papam pelagium dicentem multis denique apostolicis et canonicis atque
ecclesiasticis instruimur regulis non debere absque sententia romani pontificis
concilia celebrare quod prout iam dictum est ueritate non concilium sed magis con-
uenticulum uel conciliabulum cassabitur et quod in eo actum est irritum
habeatur et inanum. Et Julius papa orientalibus episcopis dicit nec ullum
ratum est nec erit unquam concilium quod romane ecclesie non fuerit auctoritate
fultum uel alia nostra nullas habet uires nec habere poterit quam nec ab
orthodoxis episcopis hoc concilium actum est nec romane ecclesie legatos
interfuit canonibus preceptis sine eius auctoritate concilia fieri non debere

opinio alia

Alii uero dicunt ut sunt multi moderni quod quamuis papa est unicus et indubitatus
ad ipsum solum pertinet regulariter conuocare concilium ut iam predicta
dicunt sed ubi de factis pape agitur in aliquibus casibus utpote quando multum habuit
reformationem facere utilem tam in membris quam in capite utpote sy-
moniam et cetera uitia ac abusiones romane curie extirpare ut
papa scandalizat uniuersalem statum ecclesie corrigere et emendare dicunt si

remissus negligens vel inutilis reperiatur in papatu vult sacrum con-
cilium ipsum ammovere vel sibi coadiutorem dare. Et si notorie est
criminosus vel hereticus seu scismaticus vel fovet scismaticos vult ipsum
condempnare. aut si sunt duo contendentes de papatu vult eos iudi-
care. quia in istis casibus et consimilibus debet concilium congregare et
auctorizare dum isti qui summi pontifices in hiis casibus et similibus et in quibuscumque
aliis ut puta pro regnorum pacificacione pro infidelium extirpacione et
pro terre sancte recuperacione et breviter in omnibus casibus in quibus ipsum generale
uti voluerit quia summum pontificem et principaliter convocacio concilii pertinet et debet fieri per
generalia concilia et tales quod unum generale convocet aliud et id ad
tempus in perpetuum et hoc probatur ex potestate universalis ecclesie ex sacra et optima
constitucione et ex romanorum pontificum negligencia et malignitate et pro
ex potestate universalis ecclesie.
uia ut dictum est potestas concilii est maior quam potestas pape. Si ergo
inferior potest convocare qui est papa ipso concilio multo magis potest
ipsum sacrum concilium convocare maior patet quia ut dictum est potestas universalis
ecclesie universaliter residet in ipsa tota ecclesia que est fidelium congregacio quam representat sa-
crum concilium ut satis probatum est. Minor ergo si quod minus videtur inesse et inest
ergo id quod magis per regulam philosophi. Sed minus videtur esse auctoritas pape secundum predictam opinionem
ut dictum est et tamen convocat generale concilium ergo istud quod magis. Si ergo
cum maior sit auctoritas concilii quam pape sequitur quod iustius et racionabilius
debet generale convocare generale quam quod solus papa debeat convocare
generale. Omnes ergo illi textus allegati xvi dis. decretorum et alibi pro
contrario intelliguntur excepto auctoritate sanctorum conciliorum que generalia non subiciuntur
nisi posito ut dictum est et intelliguntur in casu in quo de fratribus pape
seu cardinalibus papam non agitur aut sua ecclesia romana, patet et hoc apte
ex constitucione sanctissima a spiritu sancto ordinata in concilio constanciensi
ad perpetuam rei memoriam in qua et per quam convocantur generalia generalia
in perpetuum de decennio in decennium celebranda. Cum ergo in statutis con-
cilii presupposito quod sit maius quam sit potestas pape ipse papa non possit
dispensare nec minuere xxv q. i. que ad perpetuam. Ubi glosa et textus
dicunt quod papa non potest minuere vel impedire que ad perpetuam uti-
litatem ordinata sunt. Idem eciam est quod dicitur eadem q. c. sunt quidam. Ubi dicitur
quod si papa vult destruere id quod apostoli docuerunt convincitur errare dicens ei
papa omnibus conatibus impedire ne universalis ecclesie salus infestetur
xx q. i. memor. Constat autem quod concilia ordinata sunt a deo christo
ihesu et ab apostolis ad conservacionem fidei catholice. Unde et apostoli dicun-
tur fecisse concilia et convocasse preter papam ut patet ex actibus apostolorum
et in maiorum super dictis conciliis in quibus canones et reformaciones firmantur
de quibus habetur xvi di. placuit et quanta sit utilitas conciliorum et
necessitas in dei ecclesia ipsorum dictum est supra per me qui scribo et predico
illis modernis temporibus clericis et prelatis ac dominis ecclesie qui habent aures
et non audiunt.

verba dei habent oculos et non videt viam dei, habent os et nolunt loqui
nec loquuntur verbum dei, habent manus et non palpant sacra dei, habent
pedes et non ambulant in mandatis dei et ecclesie sancte catholice, sed ev-
anuerunt in cogitationibus suis et obduratum est insipiens cor
eorum sicut aspidis surde obturantis aures suas. Nam si
ad radicem omnium incitamentorum et preteritorum malorum ac presencium
que sunt et fuerunt in dei ecclesia et que temporibus arrii et machumeti et
aliorum hereticorum passa est ecclesia que quasi fuere perdita eius ad me-
dietatem in fide christi verum consideramus diligenter totum surrexit ex ob-
missione conciliorum quod si congregata fuissent per illa xxxii concilia
superius dicta et presertim tempore heraclii imperatoris quo tempore surrexit
et invaluit ista tam confundens pestis et secta heretica sarracenica
Anno domini ihesu vi(c) l que secum traxit terciam partem stellarum orbis
et totam affricam et totam ethiopiam et totam medeam ac syriam meso-
potamiam totumque egiptum turquiam et partem tartarie maximam ac
partem hyspaniorum aliqua sive regnum granate et nunc temporibus meis
de anno ihesu iiii(c) lxxx occupat et occupare non desistit
totam fere greciam et armeniam capadociam slavoniam albaniam
etc. credendum est quod si tunc illi romani pontifices providissent de con-
ciliis quod nunc iam esset provisum quam illa secta et quam omnia alia mala
preterita presencia et futura ac hereses et scismata que propterea insurrexerunt
in dei ecclesia et insurgunt omni die et hora et adhuc venient. ego pauper
hispanus etc. dei manum video in dei ecclesia ad ecclesie reformationem
ad sancte fidei catholice exaltationem ad heresum et scismatum extirpationem
ad omnium fidelium christianorum pacificationem ad contrariorum infidelium
recuperationem et ad tyrannorum et occupantium bona ecclesiarum
extinctionem. quoniam contemnant concilia et statuta ipsorum ac mandata
exequi et si necesse fuerit brachio seculari et manu armata. Dicere
ergo illi de iii(a) opinione qui dicunt potestatem universalis ecclesie esse maiorem in auctoritate
in iurisdictione et in executione quam sit potestas pape quod in casu quocumque
cum sua noluit uti auctoritate et potestate sacrum generale concilium convocando
generale aliqui pertinet ad ipsum sacrum concilium in quo residet ple-
nitudo potestatis ecclesie. B a deo ihesu tamquam sue sponse attributum
est potest teneri quod ubi totum concilium non concordaret in convocatione
quod ad convocandum id concilium et ad diffiniendum in eo et statuendum due
partes ipsius concilii quasi collegium dicunt quodcumque quorum tipi
possint vocare alios qui commode possunt vocari et si non ve-
nerit ipsi procedant ad finiendum quod instat ut de collegio
nolo ... de novi operis nunciatione c. i. Et ideo dixi in ista xiiii dis.
quod concilia sunt per papam regulariter convocanda in c. ad dandum intelligi
quod hic est regiminis in papa non tamen semper ut in c. viii. alterius, quia ubi de

reformatione ecclesie in generali in qua includuntur ista sex superius dicta scilicet
reformatio in membris et in capite extirpatio secte heretice
reductio perfidie scismatice pacificatio plebis xpiane recuperatio
terrarum infidelium paganice extirpatio persecucionis tyrannice.
Et 2o ubi specialiter agitur de factis pape presertim in aliquo trium casuum
videlicet heresis aut scismatis vel ubi status ecclesie turbaretur generalis
seu notorii criminis pape sceleris et criminis vel ubi ex factis suis
ecclesia notorie scandalizatur. Quod si est inutilis ecclesie et remissus ac
negligens et permittit ecclesiam et eius bona temporalia et spiritualia
cadere in ruinam et in suis temporibus male disponit de regimine ecclesie contra
sanctiones canonicas et decreta sanctorum patrum et sacrorum generalium
conciliorum. Et in hiis casibus et similibus dicunt isti quod etiam sine eo et contra eum
possit et debeat generale concilium convocari. De primo est textus cum glossa in c.
Anastasius xix dist. Pro 2o est glossa nobilis in c. sicut quibus de
religionum xcvi dist. Et est ratio quia causa scismatis equiparatur cause fidei
quia non est fides in scismate xxiiii q. i. adnotavimus et c. de ligu-
ribus et c. principes et quod ibi notatur xxiii q. v. pro tertio est glossa in c.
Si papa xl dist. circa glossa que habetur ix q. iii c. pro principale in fi-
ne glossa. Cum enim decretales possint accusari ut patet per premissa et presertim per glossam
que habetur in c. si papa ergo oportet concilium convocari et ibi accusari dicit glossa.
Sed quod procedit cum accusari si non possit eo condempnari sed cum eo
condempnari non potest nisi in concilio generali quod vitat totum ecclesiam
et in quo tanquam in fundamento est tota ecclesie potestatis plenitudo. Ergo oportet
convocari generale ex quo non habet alium superiorem iudicem a quo
que possit accusari et est de hoc glossa notabilis in c. sicut inquit ii q. vii
ubi habetur quod ubicumque indicatur papa a solo generali concilio potest iudi-
cari. Ergo vel habetur ecclesia quod est in concilio et specialiter cardinales prelati et
clerus quinymo et principes possunt convocare alias inutilis esset
sua accusatio quia ix q. iii nemo et nulla singularis persona iudi-
cat primam sedem ut dicitur. Et quia decretum non duas gentes
quia in concilio per concilium convocato potest a papa recedi et ei fieri
obedientie subtractio, quod expresse ponit textus in dicto c. Anastasius
ubi dicitur abstinuerunt ab eo. 2a conclusio est quod potest convocari concilium quod cum
et per eum condempnari ut patet per predicta et in textu in c. Synodum xvii
dist. notandum est quod tale generale videlicet generale de quo loquitur tota illa
distinctio ut apparet ex prefatione distinctionis non potest sine auctoritate
sedis apostolice regulariter celebrari, per hoc innuens quod aliter potest ut
patet ex premissis. Quod enim regulariter prohibetur non semper prohibetur sed aliter permittitur.
Cum enim potestas sit data vicario Ihesu Christi in edificationem non in destructionem

Dicit papa quod potest generale convocari [illegible]

sed apostolis dumtaxat in constitutionem et edificationem que vero sustinere
possit quod papa in talibus delinquentem et destruentem vniuersalem ecclesiam et
eam propter mala opera sua scandalizantem debet in loco vicariatum re-
manere quem committunt domini et eius sponse ecclesie vlterius nolunt. Contra
naturam preter ista opinio est sit quod si persistimus in eo quod nonnulli putant
quod indistincte dicimus in isto casu licere alicui congregare conci-
lium contra generale non papa ecclesie tunc posset fides multum periclitari, finge-
re enim sicut iam accidit quod papa esset hereticus sicut fuit liberius arrianus
tempore exilii et post mortem felicis pape ecclesie isto casu ad concilium
spectabit iudicare xvii dis. §. hinc etiam ii q. vii §. item si-
machus tenetur cum baldo et non ar. de hereti. l. vi in fi. et si tunc papa
non vellet congregare concilium fugiens iudicium de se fieri et
timens ipsum ut facile contingere posset et nunquam convocaret concilium
staret tunc ecclesia sub heretico in maximo periculo fidei catholice.
Congregatio ergo per tunc vel per clerum vel per imperatorem concilium non
prohibito, sed quod concilia sunt propter multos casus evenientes quociens ad
concilia et in alia et cetera in perpetuum, sicut fuit secundum constantiensem nec per
incidentem impediatur tale iudicium quod dicere non potest papa impe-
dire statuendo quod nunquam nisi ipse solus vocat et possit convocare concilium
sicut quod non possit accusari de heresi vel de aliquo alio peccato notorio
et manifesto quo scandalizaretur vlterius ecclesia quia per hoc periclitaretur
romana ecclesia ut nota glo. xl dis. si papa, Esset enim maximum absur-
dum si diceretur hoc casu domini dimisisse ecclesiam sine regimine, ut in
simili dicit Inno. de re iudi. ad apostolice. ad fi. li. vi. Nam si sub re-
gimine pape heretici deus permitteret ecclesiam suam regi et stare diu
posset contingere quod cum papa hereticus crearet suos complices cardinales
et illi postea de se ipsis crearent papam hereticum et cetera contingeret quod
scriptum est Qualis est rector ciuitatis et tales sunt habitantes in ea. Nam
quod dogmatizat princeps facile amplectuntur subditi. xi q.
iii. precipue, et de voto c. magne, possit ergo vel aliud occurrere de
toto ecclesia perduci ad errorem quod tamen non est fatendum, cum ecclesia non
possit esse nulla xxiiii q. i. a recta et c. pudenda. Orauit enim re-
demptor noster pro ecclesia ne fides eius deficiat xxi dis. c. i. et ipse
redemptor noster nota laborem suorum non fraudabit glo. super
a recta et in pre. Etiam concilia generalia sed predicta possunt convocare con-
cilia generalia cum uti noluerint sua potestate plenissima, Alii vero
dicunt quod in certis casibus que occurrere possunt alii quam papa et generaliter possunt
convocare concilium etiam vlterius propter habeat succursum et refugium ne
pereat et cadat, vbi ergo per ordinem causa quod a longissimis temporibus non fuit factum

sicut dictum est supra quod a tempore clementis quinti non fuit concilium generale per
c annos usque ad tempus concilii sacri pisani quo tempore litiga-
bat seu erant duo contendentes de papatu et uterque habebat suas
obediencias et cardinales suos scilicet dominus gregorius xij alias angelus corarii
de veneciis et benedictus xiij alias petrus de luna hyspanus
Et ponatur casus quod constituciones frequens concilii constanciensis impediantur per
romanos pontifices vel alios qui forte odio habuerint generalia
concilia ut contingit clarissima experiencia ne fiat de decennio in de-
cennium generalia concilia secundum eius tenorem et sit xx vel xxx annis quod
iam non fuit concilia vel xl aut plura creverunt tamen omnia dicta dei
ecclesia multa flagicia hominum symonia pestifera peccata in clero et
vicia publica hereses tyrannice et scismata aut forsan insurrexerunt
duo vel tres contendentes de papatu et de ecclesia romana et papa quod certum est
vel unicus vel sicut duo contendentes sunt remissi in convocando concilium
vel negligentes vel inutiles vel impediunt concilium convocare seu nolunt
curare in hiis casibus et consimilibus quis debet et tenetur generale concilium convocare
ad subveniendum nunc nostre vel periculo ecclesie. Certum est enim et
presuppositum quod papa non vult convocare vel est negligens et differt con-
vocare vel est culpatus in illis petit primo quod concilium debet congregari ergo
per tunc ipse non debet nec potest concilium convocare ut agatur res sua ut dictum
est. Item concilium non potest convocare quia non est nec fuit iam per xl annos
et constituciones ista frequens ~~cessaverunt~~ vel quia romani pontifices eam
revocaverunt vel quia execucioni eam dari impedimenuerunt per tantum tempus
quod forsan memoria hominum non est in contrarium nec recordatur. Quid ergo
in hiis casibus et consimilibus. Dicunt quidam doctores quod attento quod
cardinales seu collegium cardinalium in hiis que concernunt
electionem pape reputantur vicem ecclesie romane et eius vices funguntur
lxxix di. in c. nullus et glo. Cum ergo sit in possessione eligendi
papam de elect. ubi periculum li. vi per quas ad ipsos cardi-
nales spectat omnia que sunt ad electionem quia de elect. ut patet
et c. cupientes. s. ad hoc et s. si non li. vi et per hoc lxiv di. c. si
et quod ibi notatur in glo. ar. Cum ergo ad papam pertinebat tunc con-
vocacio concilii et hoc non fit ut supra per eum debet scilicet ergo quod per tunc
convocacio concilii ad cardinales pertinebit ex quo ut dictum est
in hiis que concernunt electionem pape collegium cardinalium reputatur
vicem ecclesie romane et eius vices fungitur et eam potest subire quod convocacionis
concilii fiendi per cardinales quod forsan in eodem concilio procedetur
ad deposicionem pape et ad electionem alterius et ipsi possunt facere et dis-
ponere omnia preparatoria seu concernencia ad electionem pape que ad eos solos

pertinet

xxiii dis. In nomine domini. Nec in hoc resistit una. Non enim potest in
illis casibus ut procedatur ad electionem unius sancti et boni romani pontificis
limitari collegium cardinalium sicut limitantur inferiora collegia
quibus hoc prohibetur. De supp. neg. prela. c. fi. li. vi. et hoc est quia collegium car-
dinalium non habet superiorem ad quem recurratur ut ibi est in glosa c. fi.
Et dicas quod nec contradicit c. ne romani in cle. § verum ubi inter-
dicitur collegium cardinalium de hiis que spectant ad papam
dum vivit, convocatio autem generalis concilii ad solum papam pertinet
xvii q. vii. Ideo xvii dis. c. i et § hinc. Ad hoc video quod cum ille §
verum excipiat ea que permittuntur collegio in pallio c. ubi § in
standum est illi § idem. Ibi enim prohibetur cardinalibus non ea que
contingunt electionem sed alia extrinseca, precipitur enim de aliis negociis
se non intromittant nisi in casibus de quibus ibi, et hec ut vacent
accelerando provisionem. Cum ergo convocatio generalis concilii sit hoc
tam necessaria ut perveniatur ad debitam reformationem ecclesie tam in
membris quam in capite, ex qua reformatione potest sequi depo-
sitio et electio alterius romani pontificis, merito ad collegium cardi-
nalium pertinet tamquam quid annexum et accessorium provisioni
nec dicitur prohibita, ymmo permissa in dicto c. verum, et etiam in casibus
predictis quod primo loco spectat convocatio generalis concilii ad colle-
gium cardinalium, sed ponatur quod in casibus supradictis et consimilibus
collegium cardinalium sit divisum et non concordet in convocando
concilium, vel et nolit convocare seu ex quacumque causa non convocet,
vel forsan sunt duo aut tres de papatu contendentes, et collegium
unius vult convocare et alterius non vult, quibus tunc convocabit concilium
dicunt pro valentes doctores in materia et videtur permittendo primo quod olim
imperator congregabat concilium, sic congregavit Constantinus xcvi
dis. hec librum; item Iustinianus congregavit sextam synodum c.
dis. sexta; item synodus nicena facta est mediante Constantino xv dis.
sexta et sancta. Et ibi et xvii dis. legitur de multis conciliis que facta
fuerunt mediantibus imperatoribus, et alibi legitur quod Constantinus presedit
in concilio niceno vi q. i continua. Item Karolus imperator constituit
concilium cum Adriano papa lxiii dis. Adrianus, et de pluribus
imperatoribus scribitur in decretis quod generaliter xxiiii scismata
que fuerunt in dei ecclesia numquam quievit et sic fuerunt terminata nisi per sacra con-
cilia generalia que imperatores convocabant et ad ea sepius venire
compellebant ut patet in cronicis, et post ista tempora fuit institutum
quod ad solum romanum pontificem pertinet regulariter convocare concilia.

quod int qn e unicus ppa et indubitatus n agit nec agi dz vel
sua i illis concilijs et salua ppe et excepta auctte gnalis concilij
ut dixi e quod e sup ppam. qui ppa s glo. xvij dis. i c. co
cilia sacerdotu hnt sua ptate a deo i intr dino et concilia st i
intr posito et ad istu intu loquunt i d inra, qz at de factis ppe
agit i concilijs ul de reformatoe rome curie ul agit ca ppe
ul st plures qui contendut de papatu et i pdcis casibz cu due
isti qz negligentibz ul nolentibz cardinalibz congregare tunc
ecce solus impator si ptnt e ul clerus romanorum dz quocare
concilium romanorum et urbis ecclie. xvij dis. c. prs. hinc etc. et i c.
concilia sacerdotu. Interest enim ipius impatoris ut sit pax i roma
cinite ubi e ul ee dz sedes aplica ut ibi po. et fortius inte
ut sit pax i toto orbe attento p maxie qz ipe impator e
aduocatus et defensor ecce de elect. venabile. et xxiij. q. v.
c. pricipes. Et pstim cu de fide agit ul cu de exaltatoe
fidei xane et de heresum extirpatoe et de scismaticorum re
ductoe ac unioe ecca. impator dz et pt quocare conciliu
et i eo interee no ad fidem condenda. s ad fide confirmanda
xcvj. dis. qz impator dz inte naliq nec mirum qz tum intest
impatoris fide defendere qz si ppa e de heresi suspectus pt ab
eo exigi ut iudicet et dicat quod sentiat de fide ut no
xxv. q. i. sacerdotu. in c. eo quod ibi no laurencius et ad
i c. Significamus. Ex hijs infert qz impator e pes concilij
Cu ergo deficiat ppa ul cardinales qui surrogant ppe i co
uocatoe concilij ad ipsum impatore qui pus pdcos e pes p
cipua concilij spectat congregatio concilij ul quocatio p hoc
quod no Inno de ma. et obe. c. i. ubi dt. qz qui maior dig.
nit e i eccia ul si no e illius dignitatis, ille qui e maioris ordis
ul si st equal ordinis ille qui e prus ordinatus dz notare
ul eligere ul nocare capitlum eo casu quo deficit is ad quem
de iure ul consuetudine spectat, p hoc ff. de fi. instru. l. lege. cu a
suandus e ordo i platum. s. i honoribz nec moueat clericu hic
tpis dicte qz impator e laycus nec se pt intromittere de
clericis de quibus dicitur qz no simplr phibet laycis iudicare de clericis
s tunc phibet qui no subee ro spal. Nam ppr rone spale pnti
cis iudicare ut rone feodi ut dt c. viij de fo compe et de
appell. romani. s. debet. li. vj. cu i c. quod ibi no glo. et sic hic
subee ro spal multo magis subee no dico feoy spal ymo ro
spalima i casu ul i casibz supius dcis ne ecca cathca scan
dalizet et ruat p symoniacis et p alia pcca publica et notoria

ne fides catholica perdit p heses & scismata & tyrannias ne pda
xanitas p mala exempla vnius pp̄e ut platorum & clericorum etc.
Ne destruant terre xanorum p bella & arma infideliu sarra
cenorum & turcorum ne exponant bona tpalia eccie vome &
aliarum eccliarum pre tyrannorum & latronum Ne pmittant duo de
papatu contendere pp̄ puata comoda in offensionem & scandalum
omnium xanorum & facit in dei eccia diuisionem q in articulum vna
sanctam catholicam ecclesiam ut no. vij. q. j. nunc aut. & i. c. lz de elec.
& xxiiij. q. j. lo. et spalr cum agit de papatu concessa est ptas
layco principi sup clicos ut pz in obsuancie conclauis de elec
li. vj. ptea li. vj. & cle ne rom. § porro vbi & pmitti principi
layco ut compellat cardinales conclaue ingredi & q compellat
in dicto expedire electionem ut in c. li. § ne rom vbi cogunt p
subtractionem victualium Et ita & put cogi ut ingrediant ab
initio ut si omnes fuint expressi q omnes vel ingrediant ut no
sit melior condicio tarde no paruentium & illorum se no offerentium
ad ingrediendum conclaue ar de postu. c. j. Nam pmisso quod p
mitti antecedens de offi dele. c. j. & c. pterea & c. compellunt in
dicto modo pdcto ergo a simili in talibus casibus & ubi subest vo ppa
con currentes bonum quem ui alij expedientes q & ad principe layco
ptineat de clico facere iudicium Concluditur ergo ex pdictis q in
casibus aliquis supdictis quo ad conciliu ptinet ad imperatorem
Confirmatur q ipse imperator vitat tempus pprium xanorum cui eo translata
sit iurisdictio & ptas vniuersi orbis ff de origi. iuris l. ij. § No
uissime ergo loco ipsorum pplorum xanorum hec cogitare conciliu
& eo vehementius ad a q exonitas trahitur ad priorum exordis
ab exordio q quo ad conciliorum ab initio eccie fiebat
p imperatorem sed postea reseruata est ppe deficiente ergo papa seu
no conuocante & deficientibus hijs qui succedunt loco ppe s. car
dinalibus seu no conuocantibus reuertitur quo ad conciliorum ad
iura pristinum Sic dicitur in simili q cum quis no potest exigere iusticiam
a superiori licitum est ei auctoritate sua recuperare ut elegitur no
j. dis. iura gentium in glo. & p Inno de resti spo. c. j. & p hostiensem
collo. de milite & uasallo qui contumax est vbi pmittitur va
sallo in defectum iusticie domini compulere & dominum depredari & hoc eo euenit
q in defectum iugratus reuertitur ad ius pristinum antequam erant
constituti iurisdictiones quo tempore cuique licebat ius suum dicere ergo vi
ex pdictis q & ad imperatorem ptinet seu regem romanorum quo
care conciliu in certis casibus & si sit vnicus papa & indubitatus q potest
magis si erunt duo de papatu contendentes Dixerunt alij doctores
q negligentibus dictis s. papa cardinalibus & imperatore quo ad galia

i casibȝ supdcīs q tūc plati maioēs nacōm vl pimacꝫ vl ani fs
ad due ptes ypoꝝ ꝫ ꝫ vna ps pt facē conuocacōm cōcilij p
istud quod nō. Immo de nouo. ope. Vlic. c. ij. vbi dr. nō obst
si due ptes collegij quocūqȝ cōuemat ipi put uocē ad eos
qui comode put uocari. ꝫ si nō uenint ipi pcedet ad fa
ciendū qd instat. Sȝ ponā casū q prohibeat isti plati. quocātes
cōcilium accede ad locū cōcilij sub penis puacōis ꝫc. ꝫ celebrā
facē cōcilium. dr q nō tenē parē maioē qui quocat i casibȝ
supdcīs. qr ut elegant dr. Immo de sen. exc. ni. pcepto ppe
nō ē obediendū qn ex hc uehēent psumit statū ecce pturbad
ul alia mala ee uētura. ptract cū obediens cū dedit futa
mala rei publice ꝫ vlis ecce ptauet. Nō em pt ppa immutare
statū vlem ecce ul impedire q ad ppetuā utilitē ordinā
st. xxv. q. i. que ad ppetuā ꝫc. pt ceni. q qualiter epi seu plati
ul alij clici ꝫ ecclesia quocat pse ipos gnale cōcilium ad ppetuā
utilitē ecce vlis ꝫ rōne ꝫ ad exaltacōm ꝫ defensiōm fidei
xane q ppa nō pt eos prohibē ne ipi tenēr parē ymo tenē ut
dcm ē omībȝ conatibȝ impedire ne vlis ecce saluti infestē. xxiiij.
q. i. c. memor. Constat aūt q ipa cōcilia ordinā ad qsuacōm ꝫ
defensiōm ac reformacōm vlis ecce ꝫ fidei catholice ꝫc. pȝ
ꝫ ino. loco q ꝫ aliqui plati ecce ul uiri ecclesiastici put i casibȝ
aliquod cōcilium pclamarē ꝫ quocarē. Et hc de quocacōe cō
ciliorum grosse ꝫ rudi mō dcā scribo narrando opinioēs aliquorum
ꝫ ppe cū ptestacōe si opus fuit sup patibȝ reuocare.
Ctaua ps huius tcīs quit ꝫ scrutatr qui st illi qui st uocādi
ꝫ qui tenēr uenire ad gnalia cōcilia. Cui qd. vide op
opi. aliquorum dico ego paup magr hyspanus q sicut dcm est
diuse fuint opi. qui st illi qui dnt uoces hre i gnali cōcilio.
Sic diūse ē opi. de illis qui st uocādi ad gnalia cōcilia
ꝫ qui ad ea tenēr uenire. Eandem em ut st illi qui dnt q solum
epi ꝫ eis supioēs dnt i cōcilijs gnalibȝ uocales ee ut pdcm
est. Isti tales dnt q solum epi ꝫ eis supioēs pncipalr ꝫ pmo st uo
candi ad gnalia cōcilia ꝫ ipi p se ul suos pcuroēs tenēr ad
ea uenire. ꝫ alij utpote ppositi decani archidyaconi abbates
doctoēs magri ꝫ alij clia infioēs nō tenēr ad ea uenire nec ad
ipa uocari. pꝫ h opi. ex. pmo ex uocū diffinicōe. 2o ex inuatrici
pstacōe. 3o ex distatorum subscripcōe. ꝫ pmo ex uocū diffinicōe quia ut
dcm ē ipi em epi uocār apli. xciij. dis. c. dūbȝ in. ꝫ successiue
aplīs dis. xxi. In nouo. cuius fuit data ptās a xpo regēdi ecclam
gregē dm cui pst ꝫ diffiniendi q i cōcilijs tractada st pro bono statu

Conclusio 3a

z reformacoe totag vlis ecce qz st iudices scli z va mudi lua.
Et io diffinitio i cocilijs gnalibz q vitat sctam catholica ecciam
z ptas e data a deo solis aplis z epis i cozp locu succedetib
qz xpc qui pmisat nobeu ee usz ad gsumacoem scli. ct ulti
hec de epozp mistio dice ncio mtz est. cu scict aplos cito
moituros de quo dd loqs i spu ypi ecce militati di p p pribz
tuis nati st tibi filij ps xliiij. Et no dt pncipes ipos epos q
succedut aplis z ad eos solos ptineat diffiniedi z statuedi
ecca ptas z reformadi ipam militate eccam seu aplica
ne paciat ruina, qd tn no mtg singlr. q hec possint i suis
dyocesibz p se sz eis cogregatis i cocilio gnali i quo st pncipes
ecce cu ipo ppa si e ibi ul cu suo legato z capiti z cardinalibz.
Nec em nisi i cocilio gnali z no alibi put legie totu statu
vlis ecce cocnete conde pncipes eos ee ot. Nulli em lz
legie code pq tnslatu impiu i pncipe nisi soli pncipi. C de
legibz l. si. Et e tata hoze epozt i cocilio gnali ptas q iura
z decta ac statuta ordinata p sumos potifices put recitat
glo e nol. xviij dis c. legimg. glo sup ubo maiorz z ad hec
fac q narrat glo xxviij q. i. c. a recta. go si soli dut i cocilijs
lijs diffinire soli gz dut decreta totu statu ecce cocnetia
statuere soli go dut ad sac gcilia quocari z ipi soli tent ad
ea uenire. Item pz q ipi soli tent ad sac gcilia gueniri ex
iuramti psstacoe. Iurant em epi p litam ppalem quocati
iuramti q uocati ad synodi gnalem ipi ueniet ad ipam
ut in c. placuit xviij dis. hec q epi dut uenire z occurrere ad
cocilium cogregadi ltima excusacoe cessate, z si no fecerint
po ibi pena, ad hec z fac c. canones et pmo xv dis. ubi dr
q ad nicenu cociliu de omni orbe trazp epi uocati sunt
z uenire tebant ad cocilium. Et sicut fuit de io cocilio cod
ni de alijs gcilijs q soli epi st uocadi z uenire tent ad sac
cocilia. Ite illi soli uenire tent ad sac gnalia cocilia, p c.
ego. n. de iur iur, p quod iurat uenire uocati ad synod
Si go iurat uenire ad ipam synodu go uenire tent ad ca
ex quo ita iurat ut ibi hec ut maurit pmmu. Ite i c.
placuit xviij dis i decret hec q ipi dut uenire z actire
ad cocilium cogregadi ltima excusacoe cessante z si no fa
ciat po ibi pea. Sz cu ibi no fiat mecio ii de solis epis
vi go q soli epi dut uenire ad sac gcilia pncia. Ite pt hec
pate roe qz negocia q tractanr i gcilijs gnalibz tagut totu stat
ecce militatis. p morz pmisit pncia z sinlos ex quit, sz ista
negocia put z dut tractari solu p epos qz ipi st colupne sce ecclie

z legati dei

ii. q. vii. c. Accusatio. Et potestas est eis data in ecclesia a deo tamquam prioribus su-
perioribus et ipsi sunt vocales in conciliis, solummodo ergo ipsi soli sunt vocandi
principaliter et venire tenentur ad concilia et ibi diffinire et se subscribere
et ideo statuta in conciliis generalibus per episcopos ista universitatem representantes
vel maiorem partem ipsorum tenent et ligant singulos, sicut et in electione
episcoporum quia licet intersit toti clero immo totius plebis dyocesis habere dignum
prelatum tamen soli canonici eligunt pro toto clero et plebe. Sic etiam
domini cardinales eligunt papam cum tamen eius electio et ydoneitas
tangat totum populum christianum et alii in ipsorum electione actura requirunt
duo partes solum p. c. licet de vitanda de elect. Sic est dato
quod ad concilia generalia veniant abbates prepositi decani rectores ecclesiarum
tamquam consultores tamquam avisatores tamquam informatores tamen soli episcopi
ut dictum est debent ad concilia venire tamquam diffinitores reformatores
et iudices ergo ipsi soli sunt vocandi et ipsi ad ea soli venire tenentur
principaliter. Alii dicunt quod ad sacra concilia generalia vocandi sunt non solum Alia opinio
principales ministri fidei qui sunt prelati viri et alii clerici beneficiati
et abbates et religiosi, quinymmo et ipsi principes et domini qui sunt de-
fensores ecclesie et fidei quamquam sint seculares sunt ad ipsa concilia
vocandi et tenentur per se vel suos procuratores venire, presertim ubi agitur de
hereticorum extirpatione de ipsorum regum et principum seu dominorum
seu civitatum pacificatione de infidelium debellatione et de totius
populi christiani reformatione. Hec opinio probatur per superius dicta in capitulo gubernaculorum
conciliorum, ubi dicebatur secundum unam opinionem quod omnes existentes in sacris generalibus
generalibus possunt et debent esse vocales in eis, quia quod omnes tangit etc. per
regulam iuris, sed ea que constituuntur et diffiniuntur in generalibus conciliis omnes
fideles generaliter presertim in casibus supradictis tangunt, ergo ab omnibus est
approbandum et diffiniendum. Sed approbari et diffiniri non possunt ab eis
nisi ipsi sint ibi in eis conciliis presentes, ergo omnes fideles ad sacra
concilia venire tenentur. Item ideo vocatur generale concilium quia generaliter omnes
fideles ad ipsum possunt et debent convenire, alias nomen non concordaret cum
re, ergo omnes fideles catholice ad ipsum possunt convenire et tenentur venire.
Item hoc patet ut dictum est superius per c. Adrianus lxiii dis. ubi habetur quod presente
Karolo magno Rome per Adrianum papam celebrata fuit synodus cum
cliii episcopis et religiosis et abbatibus. Et si dicatis ergo omnes sunt vocandi
qui sunt fideles christiani et omnes tenentur venire ex quo omnes tangit. Dicunt
hi more loquendi aliquorum iurisperitorum quod interdum aliquid competit pluribus
ut singulis et in illis habet locum ista regula iuris quod dicitur quod omnes tangit etc.
et si plures habent possessionem seu hereditatem quandam communem maior pars
ex eis seu plures ex eis non possunt in eam servitutem imponere vel tributum
uno ex eis invito quia ita competit ista possessio pluribus quod et pluribus singulis
presertim ut clare lex loquitur ff. de servi. rustica. predio l. per fundum. Interdum

aliquando competunt pluribus vel universis et tunc quod facit maior pars non quidem
singularium sed eorum qui hanc universitatem representant valet et quo ad
reliquam partem reputatur et quo ad omnes singulares in hac
universitate comprehensos et omnes hoc fecisse videntur de reg. iur. l.
aliud quod representat et no. bar. et Inno. de consti. c. Cum omnes. Et ideo
dato quod non omnes fideles christiani sint vocati nec veniant ad sacra
generalia concilia tamen quicquid fit in ipsis sacris conciliis nomine pluralis ecclesie
et si fiat per paucos ibidem existentes hoc fecisse videtur tota pluralis ecclesia
seu plebs christiana. Et si opponatur quod omnes fideles christiani sunt vo-
candi ex quo venire tenentur aut non sunt vocandi; si non sunt vocandi
ergo non vocatio ipsorum reddit actum nullum concilii ex quo erant
vocandi; si autem sunt vocandi ergo totus populus christianus erit vocandus quod est
absurdum quia per hanc rationem nullum ergo umquam concilium generale fuit cele-
bratum in dei ecclesia quia numquam ad ipsum convenerunt omnes episcopi totius mundi
nec omnes fideles christiani quod est falsum et contra canones xv dist. sicut
sancta de illis iiii[or] generalibus conciliis quorum gesta sicut sancta evangelia
iiii[or] approbantur ut dictum est. Et si omnes episcopi totius orbis convenirent
ad concilium generale cum sit evidens quod maior pars eorum sit distans
a generali concilio tunc ecclesie casibus occurrentibus in eorum diocesibus non
posset subveniri primo propter longinquitatem maris non possent ad
ipsorum noticiam pervenire. Multa enim sunt que non possunt nisi per episcopos
expediri in eorum diocesibus ut ordinum celebratio confirmatio confectio
[...]silia que magno tempore obmissa magnum animabus pareret detrimentum
et dico magno tempore quia concilium propter multitudinem causarum et universitatem provinciarum
non possunt generalia concilia nisi in magno tempore expediri et diuturno
Et dico de aliis dominis regibus et principibus et prelatis beneficiatis
et fidelibus christianis qui ad concilium venire tenentur. Qualiter ergo fiet
ista vocatio dicunt quod omnes sunt vocandi tantum sed vel representative et
in potestate vel sunt vocandi maiores qui gerunt curam reipublice
vel necessitate cessante que est multiplex ut potest etatis infirmitatis imi-
nentis periculi viarum dissensionis et guerrarum paupertatis senectutis
et imbecillitatis et aliorum quam innumerabilium casuum qui provideri et specificari
non possunt debeant per se vel suos procuratores comparere in concilio
generaliter presenti episcopi et ipsis superioribus abbates ac alii prelati ad
sacrum concilium sunt vocandi et venire tenentur ad ipsum legitimo impe-
dimento cessante ut dictum est. quinymo illi episcopi et abbates ac bene-
ficiati qui non tenent feoda a rege sed possunt eorum de hiis que
racione spiritualiter obvenerunt si papa vel concilium mandaret eis quod ve-
nirent ad concilium et rex illius regni in quo sunt mandaret quod non
venirent ad papam vel ad concilium ecclesie tunc in hoc casu potius debent ve-
nire ad pape mandatum vel concilii quam regis ut fuit nunc tem-
poribus istis de anno domini m° ccc° xxxiiii° in regnis hyspaniarum

Qualiter ista vocatio fiat

quo tempore concilium conuocabat prelatos basilicae et reges ut audiui
prohibebant, et hoc non glo. in c. reprehensibile xxiii q. v et c. cum pastoralis
ex. de elect. dicit quod si prelatus tenetur pape obedire et ad istud uenire exemplo
petri et andree apostolorum qui relictis retibus et naui secuti sunt
xpm ihesum dominum nostrum, ut ex. in c. solomitane lxiij dis. uel nolle
quod prelatus seu clericus habens feoda a rege cum sint uocati a papa et a
rege ne perturbet regem debet ire ad regem ne rex defraudetur
debita feudi. Et ne retrahantur principes seculares a dotatione
ecclesiarum et hii qui personaliter comparebunt in conciliis dicuntur uel uocati
et de istis dico quod uocantur uel quia conuocati nominati et specialiter conuocati
generaliter et generali mandato. Si uocantur nominaliter per papam uel generaliter
etiam tunc uenire tenentur in propriis personis legitimo impedimento cessante ut
dictum est. Si autem uocantur in uniuersali et generaliter sine specificatione nominum
tunc sufficit quod reputatiue compareant. Alii sunt qui uocantur reputatiue — Nominale
et qui debent uenire reputatiue, scilicet per procuratores et ambasiatores suos — Representatiue
per quos in ipsis conciliis reputantur habendo sufficiens mandatum et plenaria
iura a suis constituentibus et legitimas excusationes habentes quare uenire
in personis propriis non potuerunt. Alii sunt qui uocantur interpretatiue quando generale — Interpretatiue
mandatum fit per papam uel per concilium quod omnes debentes uenire
ad generalia concilia intersint in tali tempore in tali concilio et ueniunt ad
ipsum, ubi si de qualibet regione uel natione certi uocabuntur et competentes
numeri qui totius illius regionis seu nationis episcopos abbates et clerum
reputabunt et si numerus non fuerit sufficiens uel decens ut xij aut magis adhuc et
papa conuocans uel concilium perficiet numerum quem uoluerint uel eligent
personas certas ex illis quas putauerint magis negociorum pro-
futuras. Aut in parte personas nominabunt et in parte statuent in numero mitten-
dorum sine nominatione personarum. Aut si uidetur quod concilium est diutino
tempore duraturum propter necessitates ecclesie uniuersalis tunc poterit papa uel concilium
eligere de qualibet natione x uel xij qui interpretatiue reputentur
totam illam nationem et quinque et tertia pars dicti in natione ex quo cedunt ad
bonum commune. Et non est necesse quod ad sacra generalia concilia uocentur omnes episcopi
omnes abbates omnes prelati omnes principes omnes fideles xpiani
quia hoc esset impossibile et esset turbatiuum concilii et pacis ac tranquillitatis
ecclesie propter clamores obiurgationes altercationes inimicitias et plurimas
adinuentiones ac requestas particulares multorum capitum hominum
impedientium bonum que et causas propter quas fuit generale concilium congregatum
Non enim uocatur generale concilium ut predictum est super quod ratione personarum ut
omnes xpiani in isto intersint, quia nunquam in dei ecclesia fuit aliquod tale
concilium celebratum, sed dicitur generale ratione regionum et nationum quia de omni
natione debent ad ipsum uenire et ideo est aliquis uel nisi ut reputatiue
uel approbatiue seu interpretatiue, et uocatur generale ratione causarum que ob xpianis in eo
admittuntur

ad quecumque proponenda et iusticia consequenda vel pro dandis auisamentis
ad agenda in concilio. Circa dictum generale ad differenciam prouincialium et
episcopalium in quibus non agitur nisi de negociis vnius prouincie vel dyocesis.
In hoc autem generali concilio postquam est inceptum et a spiritu sancto gubernatum
et sic dictum est in eo non sunt plebes presentes ymmo celebrantur quinque
xvi vel xx aut et xii sicut fuit tempore apostolorum in eo tractatur de
negociis omnium nacionum et prouinciarum tocius orbis. Sed que sit pena
illorum qui tenentur venire ad generalia et qui inuitant venire ad ipsa
certe non memini me legisse nisi quod clerici sic inuitati et non venientes
incurrunt penam periurii vt patet per c. placuit xviii ubi dicitur
quod episcopi debent venire et occurrere ad concilium cogere. Ultima excom.
sacerdotes cessare et si non fecerint post lapsum pena que alia non nisi periurii
forma ymmo tenore textus allegati. Ego enim de iure meo possem tamen papa
aliquam rationabili motus causa prout materia requireret aliam penam apponere
sed hoc non deberet facere nisi ex aliqua speciali et ultima causa cum alias con-
tentus esse debeat penis iuris quia non sunt extendende quod episcopos quoque in
penalibus iura defendunt propter quietem et conuersacionem subditorum
et ut habeantur in maiori reuerencia. De sen. excom. periculosum et de
elect. c. si compromissarius § huius quoque li. vi. Et hec de isto.
Sed ubi alius quam papa conuocaret concilium generale quod fieri potest in
casibus contentis ut supra dictum est utrum non venientes incurrerent
penam periurii. Hic potest videri quia aliud concilium conuocat concilium sicut
factum est in concilio Constanciensi celebrato de anno domini mo cccco xiiiio
xv xvi alius aliquis quam concilium conuocat generale ut potest imperator
vel rex alius vel fidelis alius. Si concilium conuocat concilium ymmo teneri
constitucionibus quia magis fit frequens generalium tunc alia potestas concilii est
maior et superior quam sit potestas pape alias non. Si autem est maior et hec assit
vniuersalis ecclesia et tenetur et creditur hoc esse verum sic tenetur et creditur fides catholica
licite potest tunc dici quod tunc non venientes ad sacrum generale concilium et non
habentes causam excusacionis legitimam incurrunt penam periurii. Quia si
propter mandatum inferioris scilicet pape incurrunt penam periurii negligentes
venire multo magis incurreret penam periurii nolentes venire ad
concilium propter mandatum maioris quam est ipsa vniuersalis ecclesia quam representat
sacrum concilium que est maior quam papa. Attento quod romana seu
apostolica ecclesia que est papa vel presidens cum cardinalibus et prelatis ac clericis
et ecclesiasticis includitur in vniuersali ecclesia que est congregacio omnium fidelium christianorum
secularium et ecclesiasticorum, et coniungitur ex ipsis tamquam ex membris misticum
cuius caput christus est et cuius vicarius papa est et membrorum superius et prius
ecclesie vniuersalis ipse papa est. Sed aliter dicitur caput ecclesie scilicet rome seu apostolice
quoad dictum apostolica quia vi ecclesiastici esse debent apostolica et doctrina apostolorum sequi
predicando docendo gentes ad fidem christi conuertendo sicut fecerunt apostoli quorum

i omne terra exiuit sonus et i fines orb terre vl dr ppa caput ecce
qr pmus i eccia e et supior minister et executor ipius xpi ihu i
auctte et ipius ecce vlis cuius ipe ut drm e h opionis zas minist
et executor pmus sup omes alios platos et clicos e iux mom
loquendi dis xxi c i nouo ubi dr In nouo testo pt petrus
claues a dno accept ceteri no apli pari hore et cosortio eade
ptate acceperunt tn ipi me se hc uoluerunt ut petrus reliquis oibus
peet et cephas caput et pmus teneret aplatus qua form suis
succoribus et reliquis epis tenenda tradiderunt Et ut tactu est
supius aliud e roma seu aplica eccia, et aliud e vlis eccia simpr
et abste supta ut plata qr aplica seu roma eccia e ipe ppa cu
suis cardinalibus ut cu suis platis et mins cetis, Et facit ad
hc c ecce mee i fi xc viij dis, Eccia at vlis abste supta co
stituit ex vniusitate collectoe fidelium xpo et fidi adherenciu de
qse dis i eccia, Et hac eciam ciuitat gnale concilium i spu sco
ltime cogregatu Sic ppa cu clicis e ciuitas roma sive aplica
eccia, et eccia op catholica e pa h multos et supior i ptate
auctte iurisdiconis et executoe qm aplica seu roma eccia, et ia
dr i symbolo maiori Et vna scam catholicam et aplicam ecciaz
pa dr catholica et pus dicit aplica, Et ia s roma seu aplica
sicut ps i toto includit et cotinet i eccia catholica tn sit vnu i
ceis et sit vna catholica eccia, Sic enim dicim ecciam gallicana
ecciam gmanica ecciam hyspanica et cis, sic dicim ecciaz roma
aplica rc qr ecce iste sic ptes sit ecce catholice h maius et minus
qr maior e eccia aplica qm sit eccia roma, et maior roma
qm gallicana ut qm hyspanica, et de cetis, et ptes huius vlis
ecce pnt infirmari et dole errare et deficere sic alias pbatu e
errasse ppa i fide et cardinales ymo clerz qi toto tpe ar
rianorum exceptis tribus epis hylario anastasio et eusebio,
Sz eccia catholica errare no pt nc deficere i fide nc peccare, qr
de ysta dcm e i i c ipi sco petro Ego p te rogaui rc s fides ecce
vlis mee spose q nunc e i te tqm i supiori mebro ecce, qr lz
auctas petri tnsierat i succores no tn fides ut scitas qr no
omes succores sci petri fuerunt eq sci ut eq fideles cu petro
h ia fides et scitas de q xc loqbatur petro tnsiuit i vlem et sic
sumpta vlem ecciam i q infidelitas ad heresis ad scisma nunquam
ee potuit nc pt nc error nc malicia ad culpa aliq, qr to
pulcra et macula no e i ea Can x c, et xxiiij q i c omnibus rc
lo, Et ista dcam de eccia roma et de eccia vli sonat due glo
sis iuncte s xxiiij q i c quodcumq, et i ca a recta, et i illa melius

Que due glo. dat intē ad istam mīn. Sicut ḡo tō fides tō scīt
q̄ fuit ī petro tūsitina ī etiam catholicā, sic tō auctas data petro
tūsuit ī etiam vlem ꝛ p quas ī gn̄ale cōcliū. Nō q̄ ex petro
vel p petrū ī auctas ligādi ꝛ solueudi ꝛ pctā remittēdi sit
data vli ecc̄ie, ſꝫ qꝛ ut dicit̄ ē ſ apl̄i 3ᵒ ꝛ ꝫ Ihc dedit imedīate eaꝫ
plenissimā ptāte vli ecc̄ie ī petro. Si ḡo ea plenissimā ptās
ē ī ecc̄ia ꝛ maior q̄m sit ī pp̄a, cū ut dicit̄ ē ipe pp̄a indicat̄
a cōcilijs q̄ sunt ecc̄ia vlīs, ꝛ cōcilia indicata nō pn̄t n̄c q̄d ē ſpui
a potificibꝫ rōnīb. qꝛ errare nō pn̄t n̄c ptāte attēto maxīe
q̄ reguntur a sp̄u sc̄o qui ea nō pmittet ī fide errare ad dissi
cere. ḡo sꝫ q̄ sicut nō venientes ad cōciliū p pp̄a cōuocatū
incurrūt penā piurij, sic multo magꝭ nō venienꝭ ad gn̄ali
quocatū p galiū. Si at ab alio cōuocat cōciliū utpote
imp̄ator vel cardinales vel rex ab seu ab xp̄ianꝭ fidel
pbabilr̄ pt dici q̄ cū iuramētū de veniendo ad cōciliū nō sit
pstitū ullomō ipi imp̄atori vel cardinalibꝫ vel alicui alteri
tūc cū quocat̄ synodꝭ p tales q̄ nō venieꝭ ad cōciliū
nō incurrūt penā piurij qꝛ nō fuit ī hoc intēcō eius
cui pstat̄ iuramētū de veniendo imp̄ ea quacūqꝫ arte ꝑpon
q̄ v. nc fuit intēcō eius qui pstat. imp̄ ꝑ. si ergo ꝛ ꝑ. ex hijs
omnibꝫ ea ea ꝛ c. huac vires ea ea qꝛ cū obligatō sit imp̄
vincilū. nō ē psumpcō q̄ quis voluit se ligare n̄ q̄ꝫ lenius pt
ꝛ pstitꝫ q̄ vel pt imp̄ ꝛ significacōꝫ vboꝝ, q̄ꝫ n̄c a ubis legꝭ
aut hoīs ē recedend̄ ꝛ psti ī piudiciū puniteret, ſꝫ bꝫ di
cerꝫ q̄ ī tali casū ubi imp̄ator vel cardinales cōuocaret
cōciliū pp̄r maximā ꝛ euidētē utilitātē vlis ecc̄ie ꝛ exaltacōꝫ
q̄ ecce plati psti tenent̄ ad tale cōciliū venire ꝛ nō venienꝭ
ꝫ nō incurrat penā piurij incurrūt tn̄ penā mortl̄ pcti
qꝛ negligūt occurrere euidēti utilitati vlis ecc̄ie sic fc̄m fuit
tpe cōcilij pisani q̄d fuit de ano dn̄i mᵒ ccccᵒ viijᵒ ꝛ ix q̄d
cōciliū fuit quocatū p duos cardinales utriꝫ collegij cō
tendētiū de pp̄atu hac de cā ut tollerēt scisma ꝛ fieret vnio
sub vno capite ꝛ sub vno pp̄a ī dēi ecc̄ia, ꝛ duo cōtēdētes de
pp̄atu amouerent̄ q̄d fc̄m fuit p pte maiori, ꝛ h̄ sufficiat p ista
pte octauā huius tc̄tꝭ qui notat̄ gubernacbꝫ cōciliorū.

Nona ps huius tc̄tꝭ quīt. quis vel qui pn̄t gn̄alia gn̄alia
pꝭ q̄m sel sūt cōgregata dissolue anullare ꝛ cassare. Cui
indagacōi supponūdō ꝛ breuit. tn̄ tangēdo ptāte cōciliorꝫ, que
ptās cōciliorꝫ ē hor. glā utiꝫ excellenꝫ ꝛ supremū bonū ipoꝫ
cōciliorꝫ ꝛ fundamētū ipoꝫ, fundatū sup firmā petrā ecc̄ie
q̄d fundamētū ſ apl̄m nec pp̄a nec imp̄ator nec ceteri multitudo aliq̄

qō pp̄ dissolue concilia

potest ponere nisi solus christus ihesus, quia super hoc fundamentum potestatis ecclesie sunt et
fiunt omnia fundamenta reformacionis ecclesie, omnia fundamenta ex-
altacionis fidei christiane et tota perfeccio universalis ecclesie, et hac potestate universalis
ecclesie posita et concessa quod est maior et superior in auctoritate, in iurisdiccione
et in execucione quocunque mortali homine et si sit dignitatis papalis potestate
et credita ac assumpta tamquam fides catholica, extunc habent robur
et firmitatem omnia generalia concilia, tunc veniunt in plebe christicola
omnia bona prius dicta. Et negata hac potestate quod non sit tanta
sed minor quam sit papalis potestas ordinaria, vana pro tunc fiunt frustra
generalia concilia, inanem laborem pro reformacione ecclesie. quia quecumque or-
dinata in generalibus conciliis tamquam dissoluta et dispensata cassantur et
annullantur a pontificibus romanis et fiunt novissima peiora prioribus
et ideo hoc decretum de potestate conciliorum affirmat et decretat in
sacris conciliis constanciensi et basiliensi. Et ita per sacra concilia sepius
prius scriptum, preceptum et promulgatum quod [?] cunctis fidelibus universis
quod eque firmissime et sine dubitacione credatur sicut creduntur articuli
fidei contenti in symbolo apostolorum. et qui non non credidit sed ad do-
cuit et in contrarium asseruit et predicavit tamquam hereticus et scismaticus con-
dempnetur penis contentis in iure ipsorum hereticorum cuiuscunque sit condicio-
nis si existat papalis dignitatis addendo [?] ad ipsum quod potestas sacri
concilii generalis est maior quam potestas pape in auctoritate in iurisdiccione et in
execucione ut dictum est primo in auctoritate quia potestas conciliorum est immediate a christo
tamen mediantibus sacris conciliis ergo non immediate sed mediate ecclesia. Item in
iurisdiccione quia maior est orbis urbe dist. xc. c. legimus, quia ubique
durat universalis ecclesia actu ut patet quod non est eorum de papa. Item in
execucione quam sacrum concilium voluit uti ea ex quo habet a christo
sacrum concilium immediate sua potestate cum recipit ea extra per se ut alios.
alias frustra haberet illa potestate quia frustra est potencia que non reducitur ad
actum secundum philosophum. Ex quibus sequitur quod simpliciter et sine addicione debet teneri et
credi quod potestas ecclesie in omnibus est maior quam potestas pape in auctoritate in
iurisdiccione et in execucione non addendo illa tria in quibus dixit sacrum
concilium constanciense potestate ecclesie esse maiorem quam sit potestas pape scilicet in
extirpacione heresum, in reformacione morum et in reduccione scisma-
ticorum, et dato quod sacrum concilium in illis tribus dicat potestate ecclesie
universalis quam [?] sacra concilia esse maiorem quam potestate pape non tamen
dicit nec diffinit quod in illis tribus dumtaxat casibus est potestas ecclesie maior
quam sit potestas pape, sed solum illa tria specificat ut potestate ecclesie esse maiorem
quam pape ad quecumque alia extendat. Remoto igitur ad questum istius
none conclusionis scilicet quibus est iste vel qui sunt illi qui possunt sacra generalia concilia
post quam sunt semel legitime congregata dissolvere. Respondeo et dico quod secundum tres
opiniones pertractatas in principio huius tractatus de potestate pape et de potestate generalis
concilii est dicenda quia illi de prima opinione qui dicunt quod potestas pape est maior

i iurisdiccione

i execucione

prima opinio [?] potestas pape sit maior

Papa solus generalia concilia

quam sit universalis ecclesie, ponunt quod sicut ad solum papam pertinet generalia
concilia convocare et instituere. Sic ad ipsum solum pertinet ipsa generalia
concilia dissolvere et destituere quia nunquam fuit ratum nec est aliquod
concilium si non fuit auctoritate romane ecclesie fultum. dist. xvii. quia ipse
papa est caput ecclesie prout patet in decretis xxi. dist. Ita dominus, et
xxiiii. q. i. Rogamus, et ix. q. iii. Aliorum. Ad ipsum ergo tamquam ad
superiorem pertinet congregare concilia et ipsa dissolvere quia sibi datum est
soli. Joh. i. Tu vocaberis Cephas, i. caput in dei ecclesia, et ei soli
tradite claves regni celorum. Matth. xvi. et Jo. ult. sibi dicitur: Pasce
oves meas. Et Luc. v. sibi soli dicitur: Duc in altum rethe. Et omnis
plenitudo potestatis que est in ecclesia dei post eam que est ordinis et per maximum
coactive iurisdictionis est tota in summo pontifice, et ab eo originaliter
in omnia membra ecclesie quia post eam exercet in omnibus administrationibus
inferiorum prelatorum tamquam vicarius. Sed dissolvere concilia est potestas co-
active iurisdictionis. ergo post eam exercetur in dei ecclesia in generali conciliis
sunt congregata et multas alias rationes allegant isti de prima opinione
quod solus papa potest generalia concilia dissolvere, quas causa brevitatis obmitto.

2a opinio

Alii vero de 2a opinione qui dicunt quod equalis est potestas et eadem universalis ecclesie
seu generalis concilii quod representat universalem ecclesiam et ipsius pape. Concludunt
quod dissolvere concilium postquam semel est congregatum non solum ad ipsum
papam pertinet sed et ad ipsum sacrum concilium. Cum enim hec due po-
testates sibi una et eadem potestate tendant, et una sit potestas indivisa
in papa et in ipsa universali ecclesia et quelibet alia dicitur unitate fontis et perfectionis
dicitur esse. ergo sicut ad eas pertinet concilia dissolvere quia una et eadem
potestas est pape et universalis ecclesie, licet sint duo subiecta in quibus resideat
potestatis plenitudo, sed est solum unum subiectum et est una et eadem potestas unio

[illegible] potestas [illegible] sed papa diversimode [illegible]

in papa et in ceteris fidelibus recollectis in unitate dei ecclesia et in utroque
dicitur suprema. Sed diversimode quia in universali ecclesia est primarie et fundamentaliter
In papa vero est finaliter et ministerialiter quia minister eius est secundum apostolum dicentem:
Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores misteriorum
dei. Papa ergo papa est summus et supremus minister ipsius universalis ecclesie et habet
exercere primus et ante omnes alios ministros ecclesie omnes actus ad
regimen ecclesie convenientes. Ideo in temporibus sacrorum conciliorum in quibus est Christus as-
sistens et spiritus sanctus presidens est equalis potestas universalis ecclesie et ipsius pape
et tota potestatis plenitudo quam habet ipsa universalis ecclesia a Christo in habitu et
post papa tota eam participat in executione et in actu ac operatione debita
et ideo ad hoc quod dissolvantur concilia oportet quod concurrat simul consensus
pape et ipsius generalis concilii per quod representatur universalis ecclesia. Alii vero de

3a opinio

3a opinione qui dicunt quod in omnibus et per omnia potestas generalis concilii est maior in
auctoritate iurisdictione et executione quam sit potestas pape seu alicuius persone terrene

[illegible]

Isti videtur et dicunt firmiter quod postquam concilium generale est congregatum seu in-
ceptum quoquo modo etc. si fuit convocatum per papam etc. si papa eo
existat principaliter quod non est amplius in potestate pape seu alicuius viventis vi-
ventis hominis ipsum posse dissolvere innodare vel mutare, sed eius dis-
solucio ad ipsum sacrum concilium pertinet principaliter et hoc probant ex tribus — *papa non potest dissolvere generale concilium 189*
primo ex plenitudine potestatis concilii preeminentis, secundo ex benignitatis
sancti spiritus presencia, tercio ex sorte [illegible] exigencia. Et primo hoc — *primo ex plenitudine potestatis*
probant ex plenitudine potestatis sacri concilii preeminencie. Dicunt enim
quod tanta est plenitudo potestatis universalis ecclesie quam representat ipsum generale
concilium quod statim hora et in puncto quo incipit generale concilium et si non
sit nisi per duos vel tres [illegible] recipit illam potestatem plenarie
quam universalis ecclesia recepit a Christo immediate. Constat enim quod militans ecclesia
recepit plenitudinem potestatis a Christo immediate et sine medio auctoritate ordina-
ria et non delegata. Non enim est papa membrum nec ecclesiam et Christum quia tunc
papa esset senior ecclesia quod est falsum nec aliquam auctoritatem sue potestatis habet universalis
ecclesia seu recepit vel recipere potest ab ipso papa quinimmo e converso quia papa
recepit suam potestatem a Christo mediante universali ecclesia cuius est primum et principale
membrum et habet potestatem delegatam ab ecclesia pro maiori [illegible] quod sit de-
[illegible] ut dominus [illegible] ergo papa auctoritate papa non potest dissolvere concilium
cum sit inferior in potestate in auctoritate in iurisdictione et in execucione ipso con-
cilio et hanc potestatis plenitudinem preeminenciam militantis ecclesie probat
multa scriptura [illegible] et evidentissime ostendunt si attendamus in sequentibus
scribenda. Et primo quia ipsa ecclesia est corpus et sponsa Christi. Ephesiorum 4o.
Est enim corpus misticum Christi Ihesu cuius caput misticum est Christus Ihesus, et
nunquam papa est caput misticum universalis ecclesie prout ecclesia est corpus misticum Christi Ihesu,
et ideo sacrum concilium quod representat plenum ecclesiam est corpus misticum Ihesu Christi
et non habet quoad [illegible] est concilium aliquod caput reale et proprium ac misticum
nisi Christum Ihesum cuius sancto spiritu regitur incipitur mediatur finitur et guber-
natur nisi dicere largo modo et similitudinarie quod papa est caput concilii
seu universalis ecclesie quia est primus in ecclesia et supremus pastor, et ita intelligunt
decretalia que dicunt papam esse caput ecclesie quia est caput politicum civile
et ministeriale sed non est caput universalis ecclesie misticum reale et celeste cum
omne totum sit maius sua parte scilicet quod corpus ecclesie est maius in potestate
quam sit ista pars prima seu membrum eius quod dicitur esse papa. Item tanta et tan-
[illegible] est potestas universalis ecclesie quod usque in fine mundi non potest deficere, sed — *ecclesia non potest deficere*
potestas pape deficit omni die cum moritur papa vel deponitur et potest deficere
ergo maior est potestas universalis ecclesie. Primum patet ex primo Luc. 22. Ego pro te ro-
gavi ut non deficiat fides tua. Ista dicta [illegible] universali ecclesie in persona Petri [illegible] ut dominus [illegible]
[illegible]. Et Jo. 14o dicit Rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis ut
maneat vobiscum in eternum. Item Mat. 22 dicit Ecce ego vobiscum sum usque ad con-
summacionem seculi, et hoc fuit dictum universali ecclesie et non Petro soli. Ecclesia tanta est excellens in
potestatis ecclesie

sup ptate ppe q apli qui symbolu codiderunt i sua sac synodo
voluerunt q vlis ecca eque sit credenda tenenda honoranda et diligenda
sicut fides catholica et io int xij fidei articulos collocarunt illum
articulum Credo vnam sanctam catholicam ecclesiam. sctorum quorum et nam
de ppa fecerunt mentionem. Item tanta e virtus et ptas ac imperium ecce
q nullatenus pt mori ptare errare xxiiij q vij recta aut defi
cere. hz enim ptatem se conservandi i esse spualiter qz hz virtutem intrinsecam
perpetue sue stabilitatis sue immotionis a xpo eius fundatore qui eam fundauit
sup firmam petram Mat xvj et eam regit ac conservat i suo esse. sz non e
sic de ppa qui pt peccare et hz aliunde suam ptatem pt qm a xpo qz
a cardinalium vel conciliorum electione et institutione. sz ecca solum a xpo
immediate et non ab aliquo homine vel ab alia electione ergo etc. Item tanta est
et tam terribilis ptas vlis ecce et porte inferi non pnt adusq ea
preualere dicente xpo Mat xvj Et porte inferi non preualebunt adusq ea
s eccam meam quam ego edificabo sup firmam petram .i. me qui sum
deus viuus et homo. sz porte inferi vt credit preualuerunt aliq aduersus
romanos pontifices sup quos venit mors et descenderunt i infernum
viuentes quia nequicie i thabernaculis eorum et i medio eorum ergo etc. Item
tanta e excellentia dignitatis ptatis ecce q habetur Augus sup Johem
simoe cxxiij dicit q cum omnes apli essent a xpo interrogati vos aut
quem me esse dicitis solus petrus tamen primus p omnibus respondit tu es xpc
filius dei viui. et qz p omnibus istud dixit. claues regni celorum cum
omnibus tamen gerens psonam vnitatis ecce accepit. et ideo xpc Jo i dixit petro
Tu vocaberis cephas .i. caput vel primus et superior i mea ecca
qz i psona tua dabo ptatem meam ligandi et soluendi ipsi vli ecce
Si ergo petrus claues accepit auctoritate vlis ecce ergo maior e ptas
ecce quam ppe. Item idem Augus sup Joh simoe C xxiiij claues hc
ostendens dicit loquens de ecca sic. huius ecce apls petrus pp apostolatus
sui primatum gerebat figuratum gnaliter psonam. quam enim ad ipum ppe
ptinet non vnus homo erat gratia vnus et xpianus humilitatione gratia. vnus
idem qz aplus primus .i. qui ei dictum e a xpo Tibi dabo claues regni
celorum et quodcumqz ligaueris sup terram etc. vniuersam significabat
eccam q i hoc seculo diuersis tempestatibus quatitur et tamen non cadit qz
fundata e sup firmam petram vnde petrus nomen accepit. Non enim a petro
petra sz petrus a petra nomen accepit. sicut non xpc a xpiano sz xpianus a
xpo nominatur. petra enim erat ipse xpc sup quem fundatus et ipse edifi
catus e petrus. fundamentum quippe aliud nemo pt ponere pter id quod
positum e quod e xpc ihus. Ecca ergo que fundatur i xpo claues ab
eo regni celorum accepit i ptatem soluendi et ligandi. hoc et affirmat
Augus sup Jo omelia x ubi dicit Vbi enim fit remissio peccatorum i est
ecca. quomodo ecca qz illi sunt date claues regni celorum ut q
soluerit i terra essent soluta i celo. et q ligaret i terra essent ligata i celo.

Item rabanus in omelia de sanctorum petri et pauli quamvis soli petro clavium
potestas esse videatur ceteris tamen apostolis cum eo dabatur christo teste qui post resurrectionem
insufflavit dicens accipite spiritum sanctum quorum remiseritis etc. Item leo papa in sermone
de beatis apostolis super isto Quodcumque ligaveris etc. dicit In apostolos alios
vis istius potestatis vel ad omnes ecclesie principes huius decreti constitutio
commeavit. Sed non frustra uni commendatur quod omnibus intimatur. Item augustinus
in primo de doctrina christiana dicit Est enim corpus christi sicut apostolica doctrina com-
mendat quam coniugem et dicitur et scriptum quid liberalius et misericordius facere potuit
qui pro nobis mortem sustinere voluit nisi ut omnia donaret peccata conversis
Has ergo claves dedit ecclesie sue ut que solveret in terra soluta essent et in celo
et que ligaret in terra ligata essent et in celo. Item augustinus de agone christiano Non enim
sine causa inter omnes apostolos huius ecclesie catholice personam sustinuit petrus.
Huic enim ecclesie claves regni celorum date sunt cum petro et quod ei
dicitur ad omnes dicitur Duc in altum. Amas me pasce oves meas.
Et xxiiii q. i c. Quodcumque. dicit augustinus petrus quando claves accepit
ecclesiam sanctam significavit. Item augustinus libro questionum novi et veteris testamenti
q. lxxv. Et in sermone xiii de apostolis petro et paulo dicit dominus ihesus christus
discipulos suos ante passionem suam sicut nostis elegit quos apostolos appellavit inter
hos pene ubique petrus solus totius ecclesie meruit gestare personam propter
audire meruit Et dabo claves regni celorum. Item augustinus in epistola ad
glorium [illegible] Certe putemus illos episcopos qui rome iudicaverunt
non bonos iudices fuisse restabat adhuc plenarium universale concilium ecclesie
ubi etiam cum ipsis iudicibus causa posset agitari et si male iudicasse convicti essent
eorum sententie solverentur per generale concilium. Unde patet quod universale concilium habet auctoritatem
retractandi sententiam episcoporum et pontificum romanorum qui rome iudicaverunt.
Item c. firmiter de summa trinitate et fide catholica hoc dicit expresse. Cum dicit sacra-
mentum non potest conficere nisi sacerdos qui rite fuit ordinatus secundum claves
ecclesie quas concessit apostolis eorumque successoribus ihesus christus. Certe quod non soli
petro sed ceteris apostolis claves ecclesie concesse sunt ut patet dist. xviii c.
et dist. xxi c. in novo et doctor ecclesie sanctus ieronimus hoc clare dicit in c.
Omnibus considerate xxiiii q. i. dicens Habet dominus quicumque est etiam potestatem a
domino ligandi et solvendi accepit et scriptum habet dominum sed etiam si quis cor-
rigentem et corripientem contempserit sit tibi sicut ethnicus et publicanus.
Ex quibus auctoritatibus satis clare quod iudicium et correctio universalis ecclesie est pertinenda
iudicando et corrigendo pertinet et quod si aliquis hoc contempserit iudicium correctionem
et reformationem ecclesie universalis quam vitat sacrum concilium generale quod est
est habendus pro pagano et a fide devio ac publicano sive peccatore publico
ecclesiam dei scandalizante publice. Tanta est ergo potestas ecclesie sive potestate
preest quod hec potestas ecclesie ligandi et solvendi corrigendi reformandi instituendi
et destituendi est in ecclesia universali intensive et virtualiter ac indefinibiliter et plenissima
intrinseca quia a solo christo ecclesie data et ab ipso recepit tamquam a capite non
omnes suos spirituales motus et influxus vite et gratie docente christo dicente apostolis

Sicut misit me pater & ego mitto vos; ē necc̄a ad salutē qz quicquid
fuit ī archa noe periit regnante diluuio. xxiiij. q. j; & hec archa
est ecc̄ia indeficiens qz ecc̄ia nunquam moritur & ei xpc dixit Ecce
ego vobiscum sum usqz ad consummacionem seculi; Est plenissima qz ecc̄a
xpo plenissima ptas ē data dicente ihu aplis quecunqz alligaveritis sup
terram erunt alligata & in celo &c. mt xviij, in qua commissione non plenitudo ptatis
ecc̄e vlis illuminate, pz hoc ex signis vlibus quecunqz ligaveritis & quecunqz
solueritis in plurali, qz xpc dixit petro in singulari quodcunqz solueris sup terram
s. istum vel illum in singulari diuisim & non coniuncti particulariter & non pluraliter
sed ecc̄e vli que reputabatur p aplos dixit quecunqz in plurali solueritis
sup terram &c. particulariter & vlr soluta erunt & in celis, ergo maiore
ptatem dicitur ecc̄e quam pape; Secundo videndum q ptas data petro in ecc̄a
in suis successoribus non est inmediata sicut fuit data petro qz petrus non
habuit eam p electionem hominum sive aplorum sed ipsi voluerunt ut esset
caput & primum teneret apostolatum ut dicitur dis. xxj. in novo. Sed modo
sui successores romani pontifices habent eam p electionem cardinalium &
ergo non mirum pape h ptas inmediate sed extrinsece & aliunde venit h ptas
Item non est ptas pape necc̄a ad salutem qz sine papa ecc̄a si nullus papa esset
in mundo posset quis salvari, quod non est dicendum de ecc̄ia qz sine
ecc̄ia nullus salvatur. Cum inmunqz enim a societate seu ab unitate ecc̄e
quodcunqz corporis segregaverint tales nec vinculis peccatorum absolui
nec ianua regni celestis poterit ingredi, xxiiij. q. j. Cumunqz
Ite ptas pape est deficiens una fragilis & caduca qz eque errat papa
peccat deficiat & moritur sicut vnus aliquis homo ergo deficiat eius ptas. Contra
Non sic ecc̄a quia nunquam erravit nec peccavit xxiiij. q. j. c. recta
Ite non est ptas pape plenissima sicut est ptas vlis ecc̄e qz sibi dominus
quodcunqz ligaveris s. in singulari diuisim sup quemlibet hominem singulariter
sed non est data ptas collective & pluraliter s. q possit totam con
gregacionem fidelium collective que est ecc̄a vlis iudicare corrigere ar
guere & suo iudicio submittere Ideo prudenter a doctoribus theologie ex
positum est istud xl. dis. Si papa, s. papa cunctos iudicat & a nemine
iudicatur, verum est diuisim & singulariter sed non est verum coniunctim & pluraliter
qz iudicatur a concilio generali quod est ecc̄a in unum congregata, & q dicitur
ix. q. iij. Nemo iudicat primam sedem s. nec papa simul ut dictum est &
p tanta & tam plenissima est ptas ecc̄e q a nemine mortalium iudicari pt
nec singulariter nec pluraliter; sed papa iudicatur ab ecc̄a & iudicari pt si
membrum xpi p qz est vel esse pt peccator & est ac proximus in fide xpi & xpc
hoc mandat dicit Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te & ipsum solum
& hoc dixit petro q si te non audierit adhibe tecum duos testes &c
q si non acquieverit dic ecc̄e &c. Ecce q sanctum petrum mandat q ecc̄
papa vtere ad iudicium esse & non ad iudicium sunt & si non audierit te sit tibi

sicut ethnicus et publicanus. Ex hac patet quod ex hac propositione iudicium ecclesie
iudicio petri preferre et voluit quod non solum in hiis que sunt fidei potestas
ecclesie est maior quam potestas pape, sed etiam in quolibet peccato incorrigibili et scanda-
lizante proximum fratrem quia dicit ecclesie quam si non audierit sit paganus
maledictus excommunicatus et hereticus. Item tanta est et tam excellentissima
hec potestas universalis ecclesie quia universitatem concilia generalia dicta apparet in modo
ab ipsa quod tam lex antiqua quam lex nova a deo data datum est
singularibus prerogativis quas nunquam dederunt alicui persone quantumcumque
sanctus et bonus esset. Ipsa nempe primo per testamentum antiquum vocatur ma-
ter Eccli. xxiv. ego mater pulchre dilectionis; et ideo vocatur a fidelibus sancta mater
ecclesia. Ipsa vocatur per Jeremiam domina. Tren. i. Quomodo sedet sola vidua
domina gentium princeps provinciarum. Ipsa vocatur regina ps. xliiij°.
Astitit regina a dextris tuis etc. Ipsa vocatur sponsa dei Cant. iv.
Veni electa mea sponsa mea. Apoc. xxi. Vidi civitatem sanctam etc.
a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Ipsa vocatur corpus Christi per
apostolum ephe. i. iv. v. ca. et Col. i. Sed papa non vocatur hiis prerogativis
primo quia ipse non vocatur pater ecclesie sed bene pater honore dignitatis vocatur pr-
incipis ecclesiam. Item non vocatur papa dominus ecclesie sed bene dispensator
bonorum ecclesie. i Cor. iv°. Sic nos existimet homo etc. Item non
vocatur papa rex sed servus servorum dei dicente Christo Mt. xx. Quicumque
voluerit inter vos fieri maior sit vester minister. Item non dicitur papa sponsus ecclesie
sicut ecclesia dicitur sponsa Christi sed bene sponsi ad eandem ipsam. papa vocatur
paranymphus sive domicellus sponse scilicet sancte ecclesie. Item non vocatur papa
corpus ecclesie sed bene unum membrum quod est superius et principalius in ecclesia seu caput
ministeriale quia omnes unum corpus sumus in Christo singuli autem alter alterius
membra. i Cor. xii. Si enim Christus integer est membrum corporis ecclesie
sicut dicit apostolus i Cor. xii. Vos estis membra corporis Christi et membra de membro,
dicit membra dependentia de membro id est de Christo capite et communi membro
medio, multo magis potest et dici de papa esse membrum ecclesie generalis
vicem capitis esse qui est Christus. Sed universalis ecclesia est corpus Christi fide Christi
animatum ex multis membris fidelibus in una societate sanctorum ecclesie
congregatum, et cum omne totum sit maius sua qualibet parte, et ecclesia est
corpus totum et papa est membrum istius corporis sequitur quod corpus universalis ecclesie
est maius in omnibus et per consequens in potestate et potestatis sue executione quam sit
vel fuit aliquis pontifex romanus. Item tanta est potestas ecclesie universalis ipsa quod
omni causa tenetur fidelis stare determinacioni ecclesie et mediare ac ei
obedire, et non tenetur in omni causa stare et obedire determinacioni pape.
Primum patet quia tanta est auctoritas ecclesie quod Augustinus de eadem dicit quod evangelio non
crederet nisi ecclesie auctoritas eum commoneret, et causa est quia hec potestas ecclesie
que est scientia discernendi et potestas iudicandi ligandi et solvendi tanta exce-
quendi que est in ecclesia per se vel per membra ecclesie est integraliter permanens et
perpetua, quia semper vivit ecclesia, papa non non semper vivit. Est enim ecclesia verissime

iuste et sancte quia nunquam potest errare cum sit ipsa ecclesia in divina gratia confirmata
sicut sunt angeli in eterna vita. Papa vero potest peccare et errare et heresim
sapere sicut fuit de liberio papa qui consensit arrianis. Item in
ecclesia est omnibus cognitio veritatis maior quam in isto que necessaria est ad salutem
dicente Christo Johannis xvi Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.
Et apostolus i Thimothei iii° Sciras quomodo oporteat te in domo dei conversari
que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis. Sed papa sepius
indiget ab aliis edoceri et informari de veritatibus necessariis ad salutem
ergo potestas ecclesie est maior in omnibus quam sit potestas pape et superior potestate
pape. Cum ergo sit superior et maior potestas concilii generalis quod
representat universalem ecclesiam quam sit potestas pape sequitur quod ut isti dicunt quod postquam
concilium est semel congregatum in spiritu sancto et Christus est in medio eorum quod
nullatenus potest dissolvi per aliquem inferiorem eo. Cum ergo papa sit inferior
eo sequitur quod per papam et per cardinales et similiter cum papa congregatos
non potest dissolvi quia inferior sedebunt ait canon nicolai xxi dist.
potiorem absolvere non potest sola enim potior inferiorem generaliter absolvit
Et ibi debet satis dici quod tanta est excellentia et superioritas potestatis
catholice ecclesie super papam quod in quibuscumque potest papa potest plenius et
perfectius ipsa velut ecclesia per se vel sua membra etc. et in pluribus aliis
in quibus non potest papa per se et principaliter cum concilium est legitime congregatum
propter tres casus non potest ipsum dissolvere nec contradicere nec obedire
si vellet concilio resistere. Primus casus est quando agitur de heresi tunc enim
concilii prevalet sententia pape. Si enim dum agitur de extirpatione
heresis in concilio papa intenderet concilium dissolvere, aut dum agitur de
unione scismatis vel de reductione scismaticorum papa vellet
concilium dissolvere ei non esset obediendum quia papa dissolvendo concilium
impedit heresim sive hereses et scismata extirpari et per consequens fo-
vet heresim et scisma et videtur eis consentire qui omnibus suos conatus
ad ipsorum extirpationem debet impendere et hoc tenet galuc
super papam et potest per concilium iudicari xl dist. si papa in textu et in glo.
et xxiii dist. § hinc etiam vide ad hoc et ii q. vii § Item cum balaam
et fuit quod non Jo. an. in c. proposuit de concess. preben. et de her.
in fidei favorem in vi. Secundus casus est quando ex facto vel precepto pape vehementer
presumeretur turbari status ecclesie sicut quando papa vellet perseverantes
directe vel indirecte impedire reformationem ecclesie tam in membris
quam in capite vel impedire ne fiat pax inter christianos principes
et communitates vel ne fiat passagium ad liberandum terram sanctam et alias
terras christianorum quas pro nunc occupant turci et sarraceni. vel quod
tolleret et tunc est manifesta symonia in dei ecclesia quod ordinationes (?) beneficia et officia sunt
venalia. vel quod in predictis et consimilibus casibus ecclesia dicit quod est ipsum sacrum

concilium reputatione

e sup ppam & ppa subiic^z b, Et i dcis casib^z qn dni de eis tota^z
i gnalib^z coalijs quousq^z firmant^z ppa no pt dissolue^e galiu
q^z dissolue^do coaliu nedu turbat statu ecce & vniusi orb
q^z i toto orbe st guerre discordie tyrannie & co similia
que indige^t mag^s reformacoe impediu^d go ul differre aut
diffi^r facere reformacoy pace & libacoy & similia pdca
e turbac bony statu ecce & tocq orb q ppa na pt de iu^d
e turbac bony ... ut elegant no Jnnoc^t i c.
scie & si fiat no e ei obediend^j vt elegant no Jnnoc i c.
cauto de gsue & ibi^j tenet Arch vl dis si ppa i si & xv dis
sicut & no glo xx q iij p pricipalem & viij q j y hijs oib^z
ymo subdit Arch q^r ubicq^z discolora^z stat^z ecce ppa no
pt id face vt ipe not xxv q j st quida i si sz stat^z ecce
p malos mores discoloriat^z ymo no pt impediu^d reforcoz
moz & correccony maioz p qua discoloracio remoue^r
q^z impediedo reformacony ecce i mebr^s & i capite so
net discoloracony & deformacony & pcta que sunt i ecca
sicut impediedo extirpacoz heresu^m fouere heresim ul scisma
& go argue^z ut scismatic^z & hetic^z & condepnabi^l pptr si hec
impedimto sunt gtinuax & ptinax & scadalizat vlem ec
cliam dei & monit^z noluit desiste vt no glo i c. si ppa xl dis
ij tag qn ppa ad fac^t ex quo nichent^e psunt^z multa mala
nociua seu euenire posse tunc hec ppa no pt face de iur^d &
si fac^t no e ei obediend^j vt Jnno & pq Jo an i dco c. inq^si^ci
de sen exco vt si sint duo de ppatu contendey & colludunt ad
inuice & intgunt seruitio & no curat scisma dissolue Et si
ppa e vnit^z & capit pte cu aliq^o pricipe ul guitate ut fa^at
guerra alicui dno ul coi^tl int xanos ppy ppr^a affeccony
ul rancore & no ppr tuize ecce defesiony ul alia cam licit^z
ex qua guerre sequnt^r & multa mala vl si ppa turbat sa
cru coaliu ne fiat & reformacony ecce i mebr^s & i cap^te
sicut pq qm coaliu e cogregatu inta^z ipm dissolue^e a cig
reformacoib^z & decretis condicis & no uult statuta & de
creta coalij obsuare nec obsuari madare ymo dispesat
cu eis omi die ex quo facto creu^sc^t odia rancores &
scandala int ppam & coaliu & fit mag turbacoi dei ecca
& forsan orit^z i ecca ppr hoc scisma & diuidi^z i duas p^s plebs
xpiana & aliqui tenet cu coalio & aliq cu ppa vl forsan
impedit ppa fi^e pace int duos & reges xanoz ac coites
Jn casib^z ist^s & silib^z i quib^z turba^z stat^z vlis ecce seu diuidi^z
a impedi^z reforma^o ecce dicitur ul indicitur vl ppa scadalizat
coaliu

quod reputat vilem etiam. si monitus prima et secunda correctione noluerit
desistere et incorrigibilis illis duabus viis appareat publice ex
tunc concilium poterit ipsum procedere sicut contra hereticum dicente apostolo
hereticum hominem post primam et secundam correctionem deuita. Nec potest
papa in illis casibus et similibus concilium dissoluere aut dissolui
mandare nec est ei obediendum quia in talibus casibus non sunt licita
nec honesta eius mandata quia in casibus in quibus papa non potest iure
prohibere disponere particulariter sine concilio sine papa et concilium est
iudex competens ad reformandum male gesta per papam iuxta
theoricam Archidiaconi et Jo. an. c. i fidei fauore de here. li. vi.
Et licet ipsi loquantur in primo casu scilicet quando agitur de heresi tamen idem est in
aliis duobus casibus scilicet quando agitur de turbatione status ecclesie seu
eius discoloratione et quando agitur de alia re ex qua possunt multa
mala euenire posse in plebe christiana. tamen hos tres casus pariformiter
ponit Inno. et Jo. an. in dec. c. Inquisitori cum Innocentius cum fuit papa
et in multis peritus ac plures decretales edidit valde credendum est
et etiam glossa in dec. c. si papa, que magne auctoritatis est et quam nemo
reprobat. et predicta confirmat ymo aliud addit de quibus non
dixit Innocentius videlicet quod factum pape seu peccatum pape sit notorium et scan-
dalizans et quod papa sit incorrigibilis quod potest iudicari a concilio et
deponi, quia peccat in papa ut heresis ut ibidem allegatur. Et in istis
casibus et similibus maxime ubi agitur de reformatione ecclesie et de
christianorum pace et hereticorum extirpatione et scismaticorum re-
ductione non potest dissolui concilium per papam nec per imperatorem
nec per aliquem mortalem viuentem quousque ea causa propter quas concilium
fuit congregatum terminentur et finiantur quia omnes res per quascunque
causas nascuntur per easdem dissoluuntur de regulis iuris et per tunc solum
concilium dissoluit concilium, quia in predictis causis papa subicitur concilio
ut patet supra in decretis duobus concilii constantiensis celebrati, anno
domini millesimo quadringentesimo xv. per que duo decreta comprehenditur quod quicquid est cor-
rigendum quicquid est reformandum quicquid est emendandum in clero et in populo
christiano et in pontifice romano, quia ponuntur in eis tres conclusiones in quibus
papa subicitur concilio et est inferior eo, primo quod subicitur in hiis que sunt
fidei et reformationis ecclesie, secundo subicitur in hiis omnibus que
pertinent ad fidem et ad reformationem, tertio subicitur in pertinentibus
ad pertinentes ad fidem et reformationem, et hic conclusiones est tante exten-
sionis quod nichil aut cogitari potest quod non sub ipso comprehendatur, et iterum in
secunda sessione concilii basiliensis fuit declaratum et factum unum decretum
quod papa non potuit nec potest sacrosanctum concilium basiliense quod nunc existit
dissoluere absque ipsius assensu et declaratione nec amouere a concilio eos

qui eos sit ad impediendum eos ne veniant, et quoscumque processus in
contrarium esse irritos et per papam fiendos; patet quod ex illis duobus
decretis eminencia potestatis generalis concilii super papam que est in omni
generaliter et plenarie absque limitacione et in nullo dependet a potestate pape
ymmo econtra potestas pape ut dictum est dependet a potestate conciliorum
et universalis ecclesie quia concilia sepius infligunt penas summis pontificibus
propter excessus et induunt leges eis et decreta quibus suas dictant
acciones ut videmus de papa Johanne xxiii et de Gregorio xii et
Benedicto xiii anno domini m° cccc° xvi in concilio Constanciensi qui
fuerunt depositi a modo papatus super quo contendebant sive quem habebant.
Et propter istam preeminenciam potestatis universalis ecclesie supra potestatem pape dicitur
de 3a opinione quod papa tenetur statuta ecclesie et decreta universalis ecclesie et — nota bene
generalium conciliorum et ea approbare et servare ac defendere et observari
facere quia frustra fiunt leges nisi sit qui tueatur eas, et quibus magis
debet leges et decreta sacri generalis concilii tueri et servare que sunt a spiritu sancto
quam papa qui est superior minister ecclesie et dispensator misteriorum dei
superius qui pro eis conservandis et tuendis usque ad mortem et sanguinem
stare debet, patet hoc exemplo Pauli apostoli ad Galatas ii ubi apostolus testatur quod
pro eo quod Petrus dabat occasionem ut alii fideles non observarent
decretum de legalibus non observandis in tercio concilio apostolorum
Paulus restitit sibi in faciem quia reprehensibilis erat eo quod non ambularet
ad veritatem evangelii. Et ubicumque aliquis et papa non observat conciliorum
decreta que sunt contra evangelia et sunt contra fidem catholicam ut testatur
Gregorius xvi dis. Sicut sancti, quia tunc fit contra fidem et contra libertatem religionis
christiane nullatenus pariter ferendus est ymmo statim ei resistendum est
quia iniurias dei nullatenus dissimulare et fidem debemus ut patet ex
predicto decreto ubi dicit Paulus quod cum aliqui subintroducti fratres
subintroissent explorare libertatem quam habent fideles in christo, neque
ad horam cessit subiectioni ut veritas evangelii appareret et constat esse
contra libertatem universalis ecclesie quod papa pro libito voluntatis invalidat irritare
decreta que fiunt in generalibus conciliis et ea non servare, preterea omnibus obligatorie
concilia generalia revidere [illegible] nulla fuisse et esse declarare
et potestatem suam potestati universalis ecclesie preponere et etiam velle nullam
potestatem habere et reformatorem ecclesie catholice in membris et in capite et correctorem
morum pravorum et penitenciam peccatorum non curare et fugere et habere nolle.
Hec enim est reformacionum peccatorum correccio et emendacio, et hoc
ut caput ecclesie predicat in penitenciam agere appropinquabit enim regnum celorum
Et hanc reformacionem et penitenciam peccatorum sacrum concilium predicat
precipit et declarat et est mandatum omnibus quod papa qui dicit se a christo
habere plenitudinem potestatis super omnes christianos singulariter corrigendi ligandi
solvendi et animas ad paradisum ducendi ipse fugiat hanc peccatorum penitenciam.

Hanc reformacionem ecclesia annullat et cassat cum maxime statuta
et decreta sacri concilii non vult suscipere nec servare nec precepta con-
cilii obedire. Sunt ista duo decreta Constanciensis concilii que invenit servare
contenta in decreto Frequens. Et enervat omnem potestatem concilii
et universalis ecclesie et per quos fidem per evangelia que continentur in decretis
concilii dicte vel inducte videtur negare. Non enim in asserere istum ar-
ticulum fidei: Credo unam sanctam catholicam ecclesiam, quam representat
sacrum concilium. Ergo in iste conclusionibus qui ipsa impugnat de-
creta conciliorum que sunt a spiritu sancto in qui durum et incircumcisi corde
resistere spiritui sancto ut dicebat sanctus Petrus iudeis et ea propter culpandus
venit de heresi attento maxime quod concilia tamen sunt credenda et ve-
neranda sicut iiii.or evangeliorum [illegible] ut ait Gregorius xv. dis. Et etiam
Et qui non credit ecclesie [illegible] ergo hic [illegible] modo, preter ridicu-
losum ignominiosum et multum verecundosum est dicere quod reges publice
seculares et reges et domina [illegible] reformaciones pro tuenda libertate
et conservanda cuiuslibet reipublice et servant plerarie dominorum statuta
et quod [illegible] prelati ac cardinales et alii in peccatis involuti
ecclesie qui non [illegible] in hiis dignitatibus dei Ihesu Christi qui dicit [illegible]
quod habent [illegible] nisi bona ipsa personas et beneficiorum [illegible]
isti publice et palam et sine verecundia et timore dei defendunt peccata
defendunt symonias defendunt publicas rapinas et nolunt
corrigi nec reformari nec penitentiam de peccatis tam gravissimis agere
et infinitos [illegible] eius subditos [illegible] habent symonias et
rapinas sine prelati [illegible] per abusiones antiquas secum trahunt ad
infernum per mala exempla et per malas doctrinas et tales et si sint romani
pontifices ex quo nolunt penitentiam facere de peccatis, tot mortibus
digni sunt quot ad subditos perdicionis exempla transmittunt ait Gregorius
[illegible] et veniet mors super illos et descendant in infernum
viventes et deleantur de libro viventium et cum iustis non scribentur.
qui potuerunt fidem, ecclesiam Christi, sanctis moribus antiquis ornare
et defendere ac exaltare et propter propria eorum comoda negligentes in eis
cupiditate et avaricia [illegible] nolunt hoc facere et ideo dicunt isti
quod sacrum concilium quod habet potestatem immediate a Christo, ymmo quilibet [illegible] pro
tuenda libertate ecclesie [illegible] non sit [illegible] acriter et publice
palam et occulte dicunt ipse et quicumque alius ecclesie servare notabilia
decreta in conciliis qualibet in facie resistere et obviare sub [illegible]
et tamquam a pagano heretico et fidei inimico ab eo fugere et ab eius
[illegible] et scola recedere ymmo ut loquitur Tullius de tyranno. Cum artibus
cum dolis cum fraudibus cum facultatibus cum [illegible] cum rapinis
cum mortibus ipsum papam et quemcumque alium prelatum dominum et principem

seculare

na bn

z ecclasticu nolente obedire propter favore conciliorum z decretis
coherere s leges z decreta scorum prum hec enim spectat leges
hec nolunt incolumen ee civium quietem. qua qui diruunt ait
ipse tulius ymmo eciam exilijs mortibus dampnis cohercitat
s leges z cum artibus cum opa cum facultatibus deprimere homi
ne hominis societatem z que e maior z verior societas ista quam
ista que continetur i fidei articulo ubi dr Credo scam catholicam
ecclesiam scorum communionem qua qui diruunt dicentes ppam ee aucte
i ptate quam sacru conciliu eciam conciliu recipiat ab eo aucte
vt de elect. Significasti z no glo i c. vbi periculum. eo ti li vj
ergo pt statuta concilij corrigere z inmutare ut no Jo an. i dto c
Significasti z c. vbi periculum multo dicunt coherceri z compelli
s canones scorum prum nostrorum antiquorum z dicunt ab eis tamquam
ab impijs z ecclia malignancium recedi iuxta mandatu dei Numeri xvi.
Separamini inquit a thabernaculis horum hominum impiorum z nolite
tangere que sunt de manibus eorum Et apostolus contra nos. Subtrahite
vos ab omni fratre ambulante inordinate Et quis dubitat
quod ppa e sup conciliu iusticiam operare desideramus z ppam iuxtam
i omni bonitate i omni iusticia i omni virtute gubernans. vt po. xx
q. iij. Aliorum Et quis dicet beatus quod bene vivit quod bene regit eciam
qui bene facit cur hec facit Sed si pptat publice si non servat imua
z canones z decreta scorum prum z sacrorum conciliorum certe
minor e omni homine ergo minor sacro concilio nec minimu decretu
sacri concilij pt inmutare nec cum eo dispensare presertim i tribus
casibus predictis primo cum agitur de reformacione ecclie 2o de heresis
extirpacione 3o de scismaticorum vnione z ex intencione ista
iura supius allegata p pte ppe i quibus casibus subicitur ppa con
cilio z e minor eo z non pt absque licencia sacri concilij minimi
decretu concilij inmutare quia si ppa z cardinales decreta
conciliorum non recipiunt seu non servant aut servari faciant totu
statu vniversalis ecclie conturbant z ipam eciam dissolvant per
mala vita p rapinas publicas z symonias z sic contra refor
macionem ecclie z correctionem peccatorum ex quibus veniunt multa
mala multa scandala z forsan vnus princeps tenebitur cum ppa
z aliquis cum ppa z fiet scisma i dei ecclia z guerra z sedicio
i plebe xpiana In quibus casibus ut dictum e ppa subicitur concilio
z iudicatur a concilio maxime quia scandalizat ecclesiam non recipiendo
nec servando conciliorum decreta z e pertinax z incorrigibilis vt po. 2 i c.
Si ppa dis. xl. i text z i glo. Veniet ergo puniendus z iudicandus
a sacris concilijs tamquam p crimine heresis ut ibi po. contraria nedum quando
ppa infringit decreta conciliorum z non servat ea venit puniendus

Sed et quia eius exemplo alii sumunt occasionem quod non fuerit ecclesia et est reprehendendus et corrigendus exemplo petri pape ecclesie quia cum fuisset iudeus adhuc erat ei libertas utendi legalibus sed quia quando ipse utebatur putabat gentiles quod hoc erat de necessitate salutis ideo fuit reprehensus a paulo quia ipsius exemplo alii simulabant contra se non conformandi decreto facto in 3o concilio apostolorum propter hoc fuit petrus reprehensus a paulo eo quod non ambulabat ad veritatem evangelii quia lex evangelii erat libera et legalibus non subiecta. Sic eodem modo universalis ecclesia est libera libertate qua christus nos liberavit extrinseca sed a servitute peccati quia tota pulchra est et macula non est in ea. Si ergo papa intendat eam ipsam servituti peccati subiugare per symonias per promotiones iniquas per tyrannias et exactiones indebitas et alia peccata publica et scandalosa per superbias per pompas per parcialitates et guerras contra ad salvandam hanc libertatem dictam universalis ecclesie et religionis christiane debent omnes reges terre assistere et principes ac omnes christifideles in unum convenire adversus christum domini adversus vicarium ipsius ihesu christi et alios sequaces eius quoscumque qui reformacionem conciliorum fugiunt et decreta ipsorum contempnunt et eis omnino resistere et ab eius obediencia recedere. De mandato enim universalis ecclesie quam representat sacrum concilium debent principes et alii hanc subtraccionem facere. Tercio ergo ex superdictis quod eo ipso quod congregatum est concilium et habet suam potestatem immediate a christo mediante hoc superioritatem et maioritatem super papam et papam esse inferiorem concilio et cum inferior non possit tollere legem superioris ad ipsum destruere sequitur quod papa non possit concilium dissolvere. Est enim repugnancia contradictionis quod papa teneatur preceptis et decretis concilii obedire et quod possit pro libitu suo concilium dissolvere et destruere ipso concilio invito. Et probant isti de 3a opinione quod nunquam et si sit papa possit concilium dissolvere ex benignitate spiritus sancti providencia sive assistencia. Fides enim catholica est ut credamus in generalibus conciliis per quos sit semel congregata legitime spiritum sanctum adesse et ipso spiritu sancto gubernari et continuari et regi et finiri ipse ac omnia statuta canones et decreta in eis facta a spiritu sancto inspirata et eis ut divino fides adhibenda est. Et quod sicut universalis ecclesia ut dictum est est sancta et immaculata et errare non potest sic sacra generalia concilia sunt sancta a spiritu sancto regulata qui ipsa errare non sinit in suis agendis conciliariter licet possit errare in suis suppositis particulariter. Sunt enim unum unitate representacionis concilia generalia et ecclesia universalis ita quod quicquid agit concilium vel patitur ipsa ecclesia universalis agere vel pati dicitur. Et ideo christiani nomine ecclesie universalis vocaverunt sacra concilia cum petro dixit christus in xviiio Si te non audierit dic ecclesie scilicet concilio generali. Et ad demonstrandum quod ipse x

Papa non potest dissolvere concilium ex providencia spiritus sancti

sine spiritus sanctus est in ipsis concilijs, subiungit statim in eodem evangelio
Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego sum in
medio eorum. Et est ad significandum quod quicquid conciliariter et veraciter fit in con-
cilijs, et quicquid ibi decretatur et statuitur totum est a spiritu sancto, propter quod dicit
Christus x° Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in
vobis, immo cum detur vel communicetur et sacris concilijs potestate remittendi
et retinendi peccata, prout patet Jo. xx. dicitur apostolis Accipite spiritum
sanctum quorum remiseritis etc, ostendens quod ecclesia concilium non potest facere sine assistencia spiritus
sancti. Ideo sanctus Petrus 1 Pe. ij dicit Spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei homines, et docuit in virtute fidem et in fide abstinenciam et in
abstinencia scientiam et in scientia pietatem et in pietate timorem domini, immo supra
vires sine excellencia creature vel ... propter hoc pervenit ex speciali assistencia
spiritus sancti in concilio et ex immediata providencia Christi. Id enim quod in concilijs
diffinitur non hominibus primo sed spiritui sancto attribuitur ut satis clare di-
lucidatur Actuum xv in isto primo concilio apostolorum ubi dixerunt apostoli in
promulgacione sine Visum est spiritui sancto et nobis. Ex quibus verbis
liquet quod spiritus sanctus simul operatur et iudicat cum hijs qui sunt in concilio.
Et ideo ecclesia prout est in concilio est corpus misticum non habens aliud caput
prout ut misticum quam Christum, presertim si recte papa bene dicitur et dici
potest caput ministeriale et forsan hoc prout non est dubium quia cum plures
agentibus sit Christus qui est in medio concilij principaliter et immediate operatur in eis. Non
vult dicere verum quod papa sit caput concilij vel integrans, sed quod est principale
membrum concilij et primum et ideo largo modo potest dici caput concilij
quia solus Christus sine spiritus sanctus in concilio principaliter et immediate regit ecclesiam
et exercet actiones competentes capiti. Et ideo si error possit contingere
in concilijs inquantum patres qui sunt in concilijs iudicarent singulariter
ut homines, hoc tamen contingere non potest in actibus eorum que fiunt conciliariter
quia prout cum eis sit diffinit et iudicat spiritus sanctus qui errare non potest.
Ideo dicitur Actuum xx prelatis in concilijs existentibus Attendite vobis et
universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam
dei quam acquisivit sanguine suo. Ex quo autem insinuatur quod p-
relatis et ministris ecclesie in concilio congregatis competit plenitudo potestatis
ad regimen universi populi christiani. Et ideo dicitur et tenetur tamquam articulus fidei
quod sacrum concilium recipit et habet potestatem immediate a Christo et non ab aliquo
homine puro. Si ergo dicitur in materia quod papa dat auctoritatem concilijs
intelligitur de convocatione personarum que erant auctorizata sunt iuxta antiquum
que convocabantur et approbabantur per papam, et non quod reciperent aliquam
potestatem a papa sed solum a Christo et a spiritu sancto cuius nomine erant congregata
et qui spiritus sanctus regit ea principaliter et immediate et operatur actiones conciliares.
Si ergo spiritus sanctus ea regit principaliter et immediate, et nulla creatura potest resistere deo,

ipse deum ps. Tu terribilis es et quis resistet tibi, ex tunc ira tua,
ergo nec tanta nec alias papa potest auctoritate papali resistere conciliis. aut ea
dissolvere quia sacra concilia non sunt ex hominibus sed ex deo et ideo non
possunt dissolui pertinaciter per homines sed bene ubi dum sunt congregati in
concilio, et hoc clare ostenditur in actibus apostolorum ubi Gamaliel dixit.
Si ex hominibus est concilium hoc aut opus dissolvetur si vero ex deo est
non poteritis dissolvere ne forte et deo repugnare videamini,
ergo concilium quod est in spiritu sancto legitime congregatum non potest per aliquem
quam per spiritum sanctum qui spirat ei ubi vult etiam dissolui et per ipsum sacrum
concilium in quo est spiritus sanctus. Ex quo concluditur sequitur conversio quod sic concilia
sunt a spiritu sancto, et quicumque ea non recipit nec tamen aut observat et si
sit papa aut aliqua alia persona resistit spiritui sancto, et mentitur spiritui sancto
et contempnit mandata spiritus sancti quae sunt quasi documenta fidei, et ergo
venit puniendus heresis crimine cum notorie perfidie spiritus sancti
Quod clare manifestat sanctus petrus in actibus apostolorum cum inquit
anamie. Anania cur temptavit sathanas cor tuum mentiri
spiritui sancto, non es mentitus hominibus sed deo pecunia tua tecum sit in
perditionem; Sic isti ibunt in perditionem qui spernunt decreta conciliorum
et non servant ea propter cupiditates suas et avaritias, et pecunia eorum
erit in perditionem eorum. Sicut enim sacra concilia pro reformatione
ecclesie et romane curie decretant et statuunt aliquod decretum quod sit
contra collatores beneficiorum ministas vel quod receptores pecuniarum
pro beneficiis in camera apostolica de prava consuetudine dandis seu
de tantis in curia romana non tenendis et consilibus decretis sessionibus
que sunt ad hoc ut reformetur ecclesia, et extirpetur diabolica
symonia et ut exaltetur fides catholica, sibi clamat et reclamat
clamat contradicit et protestatur romana curia, ut fit in temporibus ipsis
de anno domini ao actio xxxv. decreto facto in basiliensi concilio
de annatis et communibus serviciis non solvendis camere apostolice pro
aliquibus beneficiis et locutum ubicumque tangitur pecunie extirpatio
seu diminutio non vult romana curia quod fiat aliqua reformatio
seu correctio in membris et in capite etc. annullantur omnia, Et
annullantur omnia conciliorum decreta. et sunt in vanum et frustra
sacra concilia, Et tamen nullus papa dicebat xx. dis. Si decreta
romanorum pontificum non habetis de negligentia atque incuria estis arguendi
si habetis et non observatis de temeritate estis corripiendi. Sunt et si
dignitates papales existat qui non servat decreta sacrorum conciliorum
quorum partes aliquorum romanorum pontificum. In tanta enim reverentia
erat congregatio sive concilium apostolorum ut scribitur decretum xi et seniorum
quod putabatur non licere quidquam ardui et ipsum petrum facere absque
predictorum deliberatione, unde quia petrus baptizavit cornelium qui
erat gentilis et comedit cum ipso quando venit in cesarea ubi tenebatur

concilium apostolorum et erat congregacio ipsorum disceptabat ad usque
illud per hoc opere bono, et ad quietandum ipsum oportuit quod redderet
romam de gestis, et tamen constat quod predicare et baptizare erant opera
bona et iniuncta apostolis per Christum cum ait euntes in mundum universum
predicate ewangelium omni creature baptizantes eos, ymmo legitur quod si papa in conciliis
prius more suo facta decreta et statuta volebat immutare vel contra eis
dispensare aut quod canones factos in conciliis ad asserere vel disponere
dispensare aut quod canones factos in conciliis ad asserere vel disponere
non acquiescebatur ei ymmo resistebatur ut expresse legitur de concilio
affricano in quo concilio cum legati pape audissent literas romani pontificis
asserentes competere pape cognoscere de appellacionibus episcoporum, cum
deliberata in predicto concilio mileuitano consilium erat oportere videri an
ista in gestis ipsius concilii continerentur. Fuit ergo missum ad greciam pro
veris exemplaribus dicti concilii, et quia ibi non repertum est quod papa per
suas literas asserebat visum fuit non standum esse hec literis pape, Ipsa et
sacra concilia erant in tanta reputacione quod quodcumque decretum in
eis factum dicebatur vitabant contraria ut dictum est supra ad Gal. ii quod
paulus reprehendit petrum quia non ambulabat ad veritatem ewangelii
id est quia non servabat decretum legalium factum in 2o concilio apostolorum
et ideo dicit gregorius xv di. Sicut sancti ut dictum est b. quod iiii concilia
quisquis simpliciter suscipiunt alia concilia generalia suscipere et venerari
me fateor cunctas vero quas prefata concilia personas respuunt
respuo et quas venerantur amplector quia dum universali sunt consensu constituta
se et non ista destruit quisquis presumpsit absolvere aut ligare
quos absolvunt aut ligant, xv di. Sicut, Quod quidem decretum
tamen est multum notandum quia si sanctus gregorius qui fuit papa non habuit potestatem
nobilem ut credi volunt se subiugare conciliis generalibus et
asserit quod cunctas personas quas concilia condempnant ipse condempnat
nat et quas venerantur amplecti et ita papa precipit et mandat, Sequitur ergo quod
si concilia faciunt decreta et aliquis papa ea non recipit et si sit dignitatis
papalis sit papa condempnandus per concilium quod invita volunt quod tunc papa
iustissime est condempnata. Concluditur ergo quod potestas concilii est maior
quam potestas pape, et sequitur propter hoc correlarie quod papa non potest dissolvere ullo
papa auctore quia ipsum concilium est in spiritu sancto legittime congregatum et
per spiritum sanctum gubernatum et regulatum, et scriptum est in ewangelio Quos
deus coniunxit homo non separet, Quia sicut deus et spiritus sanctus coniungit
unionem concilie, et homo tamen non potest id si alterius separare, Ita sacra
generalia concilia congregantur et gubernantur spiritu sancto et non possunt separari
ab aliquo pontifice romano, Et dixi et dico finaliter ad conclusionem
istius mei pauperis tractatus quamvis gubernacionem conciliorum quod papa
non potest concilia dissolvere postquam sunt congregata legittime ex proprietatis
pape veram in eo existencia. Et sextum ipsa sacra concilia possunt deponere pape sed

dissolue seipam, pz hoc. Certu e om q vlis eccia e quodda
corpus misticu. et res quedam publica res ppli xpiani, etenim omnes
corpus sumus in xpo ait apus. singuli alter alterius membra. Corpus
Cuius sicut caput ipsius corporis i. pmus membrorum et puicle est papa
oculi sunt epi et plati qui supintendunt lingua et platus sunt
pdicatores et pphete doctores manus sunt reges et ecclie defen-
sores, pedes sunt layci et laboratores et eius membris, et vnum mem
bru indigens alio vt dicit apus qz vnum indiget ope alterius
io dixit paulus ut dominus e alios quidem dedit i ecclia pastores,
alios pphas alios doctores i cosumacom misteri et i edificacione
corporis xpi, Cum ergo ista sctissima res publica sit vlis eccia cui
imediate e data a xpo ptas plenissima et sit res quibus ppli xpiani
et pplus sit cetus multitudinis unius psensu et utilitatis cunione sociatus
h plutarcu, et ipa sacra cocilia gnalia faciat iste pplus xpianus
i spu sco ltime cogregatus, sequitur ergo q maior e potestas omnium membrorum
corporis simul unitorum et i vnum ppositum tendentium p qui utilitate
qum sit unitus et ptas vnius membri et si sit caput et pmus membrorum
puicle, qz unitus vnita fortior e seipa diuisa, de treu et pa
c. j, Vterius ergo inferior no pt dissoluere superiorem, Cum ergo ptas pape
sit inferior ptate ipius sacri cocily, no poterit ergo dissoluere quod
iudicere, et h vom ipius sacri cocily cogregacom, Cra ysa
ppha ait c. x Nunqd glabitur securis cu qui secat i ea, aut
qui exaltabitur serra con cu qui trahit ea, hys itaqz ex
diuina scriptura commeoratis ait canon xxi dis. c. inferior, sole
clarius exhibuimus no posse quempiam qui minoris auctis est eu
qui maioris e ptatis iudicys suis adicere et codempnare, aut
ppriis diffinicoibus subiugare, Si ergo papa qui e inferior cocilio
no pt cocilium codempnare ut subiugare ergo multo minus pt
dissoluere ipum etc corrigere infendo multo minus pt decreta co
cily infringere aut cum eis dispensare sine cocily auctte, et hec pz
via rone via scripture et via legis canonice, Na cum dicat q statuta
cosulta p rem publica p rem ppli p re priore et p multorum
sapientu capita magis sunt autentica et valida qum ista
que p vnam pnam sicut e papa cu cardinalibus sunt determinata,
Ideo dicebat deus p ppham i lege. Interroga patres tuos et
annunciabunt tibi maiores tuos et dicent tibi, Et dns noster ihc
xpc ut magis firmaret et fortificaret suam eccliam noluit habere
xij aplorum secum cosorcium, Et lex canonica dicit p Inno
papa xx dis. c. de quibus causis si quoniam qualitas no lucide
inuestigatur de scriptis sacris seniores puincie cogregati et eos
interroga, facilius namqz inuenitur qd a plurbus qz senioribus queritur,
vnde vnum pmissor dns ait. Mt. xviij. Si duo ex vobis vel tres

in unum convenerint super terram in nomine meo de omni re quacumque petierint
fiet illis a patre meo. Et iterum quoniam iste papa Inno[centius] fortificat conci-
liorum decreta et amplexatur et corroborat ea que sunt per seniores
esse et per deputatores et nationes masticata. Primo temporibus antiquis
de quibus modo in pluribus sacrorum canonum locis quod contra romani po-
tifices abhorrebant et fugiebant sacra concilia generalia et multi
ex eis romanis pontificibus nolebant servare conciliorum decreta
mandaverunt et decretum perpetuum statuit ipsa generalia concilia
quod quicumque appellavit ut restitit ac refutavit decreta generalium
conciliorum condempnetur et qui tenuit aliter et recepit quam illa
que mandant generalia concilia quod sit hereticus et penis hereticorum
ab ecclesia dei exterminetur, ut patet clarissime de sacro concilio calcedonensi
quod fuit unum de illis iiii[or] conciliis famosissimis, de quibus
dicitur xv. dis. c. Sicut sancti, quod eorum decreta sunt sicut sancta dei eva[ngelia]
et in sacro generali concilio fuit firmata ad perpetuam rei memoriam. Hoc
decretum isto modo, et post hoc decretum in actione xi. seu sessione
istius concilii regula est ut ab ecclesia synodo non liceat appellare
isti contra hac ipsa sunt electione dampnati. Et subiungitur ulterius: Hec est fides
patrum; qui preter ista sapit hereticus est, qui aliud sapit anathema est.
Et in fine subiungit declaratione: Appello te, id est quod refuto te.
Et postea subiungitur: Hec clausula cesset et iam prophana intentio. Nam
nimis impius atque sacrilegus est qui post tot sacerdotum sententiam opinioni
sue ad tractandum relinquit. Et subiungitur: Cuiusque enim post veritatem
repertam aliud ulterius disquirit mendacium querit. Hec fuit declarata
in isto concilio calcedonensi. Item ex concilio constanciensi ex decretis
xxxix sessione habetur certa forma iuramenti qua quilibet electus in
romanum pontificem debet prestare et inter alias clausulas inseritur
quod iuret tenere fidem secundum tradiciones generalium conciliorum. Ergo si non ser-
vat tradiciones generalium conciliorum est periurus et venit deponendus
a papatus administratione. Ideo sanctus papa gregorius strictissime servabat
conciliorum decreta cum dicebat xv. dis. Si ea destruere que
antecessores mei statuerunt non constructor sed eversor esse iuste com-
probarer. Item dicit: Absit a me ut statuta maiorum cum sacerdotibus
meis infringam quia mihi iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo.
Item leo papa dicit quod ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem
nulla commutatione varientur. Item gelasius papa dicit: Confidimus
quod nullus iam veraciter ignoret unius cuiusque synodi constitutum quod universalis
ecclesie approbavit assensus nullam magis exequi sedem preter ceteras oportere
quam primam. Item urbanus papa dicit: Sunt quidam dicentes romano ponti-
fici semper licuisse novas condere leges, quod et nos non solum non negamus
sed et valde affirmamus. Sciendum vero summopere est quia ille novas leges

condere potest

vn erunte nequaquam ad dixerunt. Ubi vero duo vel eciam apostoli et eis se
quentes sancti patres in aliquo aliquid diffiniunt ibi non nova lege romanorum
pontificum dare potest sed pocius quod predictum est usque ad animam et sanguinem
confirmare debet. Item Zozimus papa dixit quod statuta patrum condere
vel mutare non huius quidem sedis potest auctoritas. Item leo papa
dixit id permittere domino pastores hominum summi effectum ut quod
patres nostri sive in istis canonibus sive in quibusdam aliis ecclesiasticis legibus
excedere minime decrevimus quod sanctorum quippe agimus saluberrima
instituta si quod ipsi divino statuunt concilio intactum non servamus
habet ibi. Et quod decreta conciliorum debeat papa et cardinales ac
quiescere et obedire patet ex iiij^or conciliis apostolorum de quibus deinde
supra si quis bene ea inspiciat, ymmo sanctus petrus qui erat papa obe
diebat mandatis concilii sine aliqua resistencia ut patet clare ex
Act. viij ubi dicitur quod cum apostoli audissent qui erant iherosolimis con
gregati in concilio quod recepit samaria verbum dei miserunt ad eos
petrum et iohannem et ipsi statim obedierunt et ad eos iverunt et
oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Si ergo tam sancti pontifices
romani et eciam canonizati recipiebant reformaciones et decreta
ac mandata generalium conciliorum et ea observabant quanto magis
temporibus istis currentibus de anno domini M° cccc° xxxv romani
pontifices qui sunt communiter mali in suis officiis et in vita peccatores
debent propter utilitatem et salutem animarum suarum sustinere et recipere paciencer
correcciones decreta leges et reformaciones sacrorum generalium
conciliorum et ea observare et observari facere ut dicat cum christo suis
subditis et proprio sano exemplum dedi et do vobis ut quemadmodum ego
facio ita et vos faciatis. Sic enim ipsi romani pontifices sunt vene
randi et diligendi ut non diligantur nec venerentur eorum ~~mores~~
errores ut Augustinus xxiiij q. v. in qua quidem clare patefit quod si
papa suo malo exemplo vel alie persone corrumpunt dei ecclesiam et scan
dalizant principes seculi ipsum et quamcumque aliam personam debent sacrum
concilium quod reputatur per universalem ecclesiam ymaginare defendere et
tales personas corrumpentes dei ecclesiam impugnare persequi et mo
lestare quousque veniant ad obedienciam vel eis contrarie et faciat quod eis
iniungitur per sacra generalia concilia. Et nunquam ibi loquitur decretum
de hereticis tantum generaliter intelligitur de omnibus pravis et hominibus malis
publice ecclesiam dei scandalizantibus incorrigibilibus et obstinatis.
Ut enim ibi ponitur tenentur enim principes sacra generalia concilia
promovere et ut fiat reformaciones et correcciones peccatorum tam in membris
quam in capite iuvare et conducere reformacionibus et punire peccatores
ac viciorum iuribus et posse compescere ut quos timor dei a malo
non revocat, severitas coherceat discipline. Concluditur ergo ex predictis

vel si papa tenetur obedire conciliorum statutis et decretis quod ipse papa non potest concilia legitime congregata dissolvere papali auctoritate. Et hic est finis huius tractatus qui vocatur gubernaculum conciliorum qui habet novem partes ordinatas ad similitudinem novem ordinum angelorum. Quia sicut navis in mari magno et spacioso regitur et gubernatur in suis procellis et tempestatibus suo gubernaculo; sic dei ecclesia sic generalia concilia sic Christi navicula. Si fuerint super deum et compleantur opere preservabuntur ab operibus mortuis ab operationibus malignis a prelatis pessimis et tyrannis et a senioribus iniquis qui videbantur regere Christi Ihesu proprium et ducere Christi Ihesu naviculam et barcam ad portum salutis eterne.

Vobis igitur Rome zelator publice boni generalis universalis ecclesie domine Juliane Cardinalis sancti angeli dignissime transmitto presentem tractatum corrigendum et reformandum cum opus erit et addendum tamen cum protestatione de revocando occulte et publice si quid dixi devium a fide vel a sanctorum patrum et canonum determinatione supplicans ut sicut alter angelus preparetis viam ante faciem universalis ecclesie reformationis totius in membris et in capite ac hereticorum extirpationis et scismaticorum reductionis et principum christianorum pacificationis. Et tam diu duret concilium quousque navis Christi Ihesu habeat portum et non turbetur per undam pessimam xxiiij q. i. Non turbatur. Et ducatur ad portum prosperum salutis plebis christiane, et nolite post tergum respicere, sed in tam sanctis operibus reformationis ecclesie perseverantie et ut bonus miles Christi laborate usque ad mortem et habebitis coronam vite quam repromisit deus Ihesus Christus sponsus ecclesie diligentibus se. Et ego pauper meipsum vestre beatissime recommendo perseverantissime semper humillime ad laudem et gloriam dei et domini nostri Ihesu Christi. Amen.

Sit laus deo

Romana veritas verborum lenocinio non indiget. Ideo quo
magis simplicioribus proponitur tanto maiori claritate elucet
pedestri describitur stilo. Auctoritatem veritatem et iustitiam sacri concilii
Basiliensis presentis et cuiuslibet alterius synodi universalis attingam. Et quia
[illegible] iura oritur [illegible] libris si in prologo [illegible] si quis inclino [illegible] de le falsi
[illegible] stans de verbo signi [illegible] tante materie huius discussione [illegible]
pestifero et horrendo scismate sacra attendentia que tertia est. Sacrum Ba-
siliense concilium a primeva sui origine quemadmodum patet per bullas fe. re. Martini
pape V inter alias principales causas institutum fuit pro reductione orientalis
ecclesie universalis in capite et in membris [illegible] reformata fieri de-
buerat in concilio magno Constantiensi. Sed obstante multa tunc occurrentia
dilata fuit usque in tunc futurum concilium. Sed [illegible] de
[illegible] quod fuit tunc proximo post illud Constantiensi statutis quorundam
[illegible] extitit et deinde [illegible] Basiliensi [illegible] concilio [illegible] hac
causa [illegible] Eugenius in nomine [illegible]
[illegible] concilii Basiliensis institutionis olim [illegible] pape Martini confirmavit [illegible]
per litteras suas patentes post obitum dicti pape Martini [illegible] consensu eius tunc
[illegible] conditione sue institutionis ac [illegible] attendendum singulariter
Eugenius sacro Basiliensi concilio [illegible] attendendum sit [illegible]
ad unionem et reductionem grecorum [illegible] concilia universalia [illegible]
et conditione [illegible] universalis concilii. Nam concilia universalia [illegible] fides unita et vera [illegible]
attendere debet [illegible] heresium errorum ut fides unita et vera [illegible]
[illegible] in toto grege dominico et ad reformationem ecclesie in capite et in me[mbris]
[illegible] ut xv. di. [illegible] et [illegible] sicut et aliis [illegible] inferius alle[gan]-
[illegible] ut [illegible] Synodus Basiliensis
[illegible] reductionem ac grecorum [illegible] [illegible] sive remediis [illegible]
destinavit suos in grecia oratores ad [illegible] [illegible] [illegible] grecorum [illegible]
solempnibus ambaxiatoribus imperatoris et patriarche grecorum [illegible]
sacri concilii et eorundem oratorum [illegible] in [illegible] sessione eiusdem
concilii inter cetera fuit ordinatum pro celebratione [illegible]
concilii [illegible] sacra Basiliensis synodo
concilii [illegible] universalis tam latinorum quam grecorum [illegible]
[illegible] eligeret seu acceptaret unum de hiis locis videlicet Calabriam
[illegible] vel aliam [illegible] maritimam Bononiam Mediolanum vel
aliam civitatem in ytalia extra ytaliam vero Budam in Ungaria
Viennam in Austria Sabaudiam debebat ac [illegible] diligentia apud [illegible]
imperatore et patriarcha ut ipsi consentiret in Basilia que ipsi sacro con-
cilio videbatur aptissima. Sed oratores ipsi grecorum dicebant se non habere po-
testatem in Basilea consentiendi. Contentabantur tamen quod fieret diligen-
[illegible] in [illegible] et optimo [illegible] ipsis imperatori et patriarche
[illegible] Constantinopolitanam de hiis ac locis illis que sacra synodus elegisset debebat in
civitate grecorum [illegible] concilii [illegible] conducturi eos erant
ad [illegible] in terra latina que nominata debebat fieri in Consta[nti]-
nopolitana civitate tam de portu ad quem ultimo applicare debebat quam de
loco uno de [illegible] in quo esse debebat dicta universalis synodus
Preterea [illegible] debebat sacrum concilium interim stare in Basilia
[illegible] nec debebat [illegible] impedimento cessante [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] Constantinopolim [illegible] ad aliam civitatem se transferret. Et in casu quo [im]-
perator grecorum non [illegible] de civitate Basiliensi tunc [illegible] mensem
[illegible] imperator applicuisset ad dictum portum

Nota [illegible] de institutione et auctoritate sacri concilii Basiliensis

Nota ad quod [illegible] tendere concilia generalia

Nota de [illegible] concilii Basiliensis et postea [illegible]

[illegible] (left margin, partly cut off at binding)

altum quod sacrum concilium debebat se transferre ad unum de predictis nominatis
locis per ipsum sacrum concilium ut predictum est eligendum ut hec et alia plenius
continentur in decreto xix sessionis edito. Decretum vero ipsum huiusmodi concor-
date et compacte intimatum fuit per quondam Eugenium per Stephanum phrixon
tunc sacri concilii oratorem ut ipse quondam Eugenius suum consensum
ipsi decreto seu compactate accommodaret. Qui autem per plures suas litteras narrata
multis / tandem se expresse respondit quod sua parum interesset qua via aut
quo fructus dicte unionis sequeretur. Unde pure et libere ad Remillam
per prius dictum sacrum concilium excitatus concordatum prestitit consensum et hanc suam
voluntatem demum tandem retexuit per suorum oratorum ex Grecia adventum.
Extunc sancta synodus effectualiter exequendo que sunt primo concordata tres
suos oratores in Greciam destinavit cum decem milibus ducatorum
sicut primo tunc ipsis convenctum fuerat expensas facturos pro congregatione ecclesie
fiend. Aliorum quod ex Grecia placitorum in predicta Civitate Constantina ut
abinde in galeas ascenderent quas mittere debebat sacrum concilium venturi
essent ad locum pro ycumenico concilio per synodum Basiliensem eligendum. Habita
demum notitia ratificationis facte in Constantinopoli de dictis per Cavalinum
cum suis oratoribus concordatis intellecto quod per suas litteras dictus
imperatoris grecorum exhortantes ut eligeretur locus mari propinquus conti-
nuans negotii inchoati executionem. Convenit sancta synodus cum no-
bili viro Nicholao de Menthone pro xxx milibus et viii c ducatis
ut duas subtiles ad decem cum balestariis et alias duas galeas grossas
ad conducendum ipsos grecos pararet pro assignatum quod tempore ad susten-
tare haberet. Cui capitaneo magnatum solemnitate in generali congre-
gatione sancta synodus Basiliensis de mense Novembris anno a na-
tivitate domini M° quadringentesimo tricesimo sexto tradidit vexillum
cum armis ecclesie et baculum capitaneatus. Tunc presidente ipsi sacro
concilio Basiliensi domino Juliano de Cesarinis sancte Romane ecclesie sancte
Sabine presbitero cardinali sancti Angeli vulgariter nuncupato. Et cum primo
per dietas multas in generali congregatione audite forent relationes
de ydoneitatibus locorum ad que sancta synodus miserat oratores
suos ut tractarent insuper de mutuando ipsi concilio lxx milia
ducatorum et de aliis necessariis pro celebratione ycumenici concilii
materia ipsa de electione loci matura cum deliberatione examinata
in sacris deputationibus licet non absque magnis difficultatibus
quemadmodum in rebus arduis contingere solet. Scrutinio sigillatim
in deputationibus et generali congregatione. Votis patrum quorum numerus
fuit CCClvii optimum extitit quod non solum due partes illorum quod
inter concordatum fuerat in decreto xix sessionis sed et plures
unus dixerunt extra sua consilia ycumenicum celebrari debere Basilee
si placeret grecis. Inter alia loca fuerat nominata ut supra relatum
est. Hanc relationem de unanimi consensu totius concilii eius
oratores Dyonisius de Sabre vergo et Henricus de Ghest doctores
vero in theologia notificarunt ipsi Eugenio exhortando ut eam
gratam acceptam quod habere dignaretur specialiter commemorando quod
ipsemet nominaverat per prius eam. Ipsi concilio per suas litteras Avin-
nionem tamquam aptam et convenientem pro loco universalis concilii
supplicaverat quod eidem consentire vellet concilio administrando executione
qtus ture

a Avinion et si
ibi celebrari non
posset quod celebra-
retur in Sabaudia
quod expresse a grecis

prout iam ipse Concilio per suas litteras multiplicatas scripserat se facturum
et dignaretur venire personaliter ad locum ycumenici Concilii. Concordare
quod in execucione indulgenciarum et imposicione decime super clerum que iam fue-
rant ordinata per Concilium ad supportandum onera expensarum. Ac quod si-
gnaret certos prelatos et doctores conducturos ad dictum locum [illegible]
Grecorum. Item quod daret litteras salvi conductus ad transitum Grecorum per
terras ecclesie quemadmodum concesserat in forma alias per Concilium expressa. Cum
pator omnes quod reges et principes et civitates a quibus petitus erat ultimum
separatim peticionem dictus olim Eugenius concedere voluit sed
dixit se respondere velle per Johannem tunc archiepiscopum Tarentinum
eius oratorem ad Concilium venturum. Iterum vero per abbatem Boneval-
lis et Reymundum Taloni oratores Concilii missos ab ipso Concilio sup-
per plenam facultatem. Concordatum est cum civibus Avinionensibus qui
iam dederant vi milia ducatorum Capitaneo galearum quod persolverent et
bursaret residuum pecunie videlicet usque ad lxx milia ducatorum Concilium
solemniter decretavit scilicet in sessione publica ut moris est dicta
electionem factam de Basilea Avinione et Sabaudia pro ycumenico Con-
cilio concederet quod eis facultatem mittendi receptores emolumentorum pro-
venturorum ex concessione indulgenciarum imposicione decime que emolumen-
ta extunc ypothecavit eisdem Avinionensibus usque ad plenariam satis-
factionem summe pecunie eis mutuande. Cum autem hec in pace agerentur
post iam synodum supervenit Johannes Dasspach orator imperatoris
Grecorum in principio mensis februarii anni xxxvii cuius quod litteras crede-
nciali papirea dixit vigore credentie ad quatuor se missum fuisse
ad narrandum primo bonam disposicionem Grecorum quod parati essent implere
omnia concordata cum ipsis. Item ad solicitandum Concilium quod similiter
facere vellent. Item ad instandum quod eligeret locum optimum aptum. Item
et potissime ad videndum de facto galearum et balistariorum quod talia es-
sent sicut ad eam rem conveniebat. Responsio autem data fuit
a dicto presidente Concilii de diligencia per ipsum sacrum Concilium
in ea re facta et quod iam conduxerat capitaneum galearum et elige-
rat Basileam Avinionem et Sabaudiam modo predicto. Post quam re-
sponsionem idem Johannes contra electionem loci multa opposuit allegando
Grecos non venturos per mare Sicilie propter indisposicionem planetarum prelatorum
venturorum quorum non multi erant vetustate confecti cum tamen contrarium relatum
fuit postea sacro Concilio. Nam cum Greci audivissent galeas paratas in
Pisis et Janua fecerunt magnum gaudium in Constantinopoli et hee galee
transiture erant per mare Sicilie si Constantinopolitani erant ituri. Allegat
preterea idem Johannes orator quod Sabaudia non esset locus in decreto
comprehensus quia intelligit ipse Greci nisi civitates patris ducis
Sabaudie que in Ytalia erant quequidem allegata manifeste falsa
erant cum concordata cum eis aperte dicerent extra Ytaliam vero secunda
in Ungaria Wyenna in Austria aut Sabaudia. Et sic aptissime
verba [illegible] De Sabaudia extra Ytaliam allegant. Rursus idem
Johannes orator quod papa debebat personaliter interesse ~~per se vel procuratorem~~
in loco ycumenici Concilii. Et tamen in decreto postmodum concordato con-
tinebatur

quod papa deberet interesse per se vel per procuratores Sic igitur multis passum est tunc
manifeste in verbis suis dictum oratorem ortonem quod que quedam alia sub
ornatum fuisse talia dicte ut greci haberent seu sumerent orationem preca
retenti cum compactatis tunc manifeste contra ipsa compacta loqueretur
Unde tamen propter predicta que loquebatur expresse contra compacta quia non ostendebat ad
hoc aliquam facultatem nisi simpliciter literam credentialem. Concilium
eidem non acquievit licet contra aliquas protestationes faceret scriptas et vo-
ce nono die xv februarii in qua fuit magis aggravata protestacione non (nota)
greco sed latino more compositam. Dictus dominus Julianus tunc pre-
sidens sacri Concilii non obstante dicta protestacione ipsius dicti ora-
toris grecorum iuxta deliberata per sacrum Concilium recepit iu-
ramentum ab ipsis ambaxiatoribus Concilii qui ituri erant Avinione
recepturi abinde summam pecuniarum pro conductione grecorum Cum
in sacro Concilio agitaretur tunc illa materia. Utrum primo deberent
decretum ea que loco tenentur de mutuo lxx milia ducatorum petebant
Avinionenses ut supra dictum fuit aut quod primo deberent tradere lxx mi-
lia ducatorum predicta et postmodum fieret sessio pro determinacione sua-
rum peticionum. Ex quibus circa hoc varia videntur vota prout actum ubi de ista
dia omnis sopiretur xxv die predicti mensis februarii in quali con-
gregacione per sacrum Concilium conclusa est cedula tenoris sequentis.
No. de Cedula ambass. in grecia iturorum — Pro felici expedicione dominorum ambassiatorum in greciam iturorum visa
sunt dominis deputatis in materia grecorum infrascripta. Primo quod domini
ambassiatores huius sacri Concilii in greciam ituri recedant a
Basilea versus Avinionem citius quo fieri poterit nulla dilacione
depulsa expectata, sed deferant secum bullam in qua sacrum Concilium
polliceatur in hunc modum, Videlicet domini Avinionenses aut alter eorum
loco pro Basilea Avinione vel Sabaudia infra xxx dierum spacium
a die exitus dominorum ambassiatorum de Basilea computandorum Ca-
pitaneo galearum satisfecerint de eo quod a sacro Concilio habere debebat videlicet
xxx milia et octingentos florenos de Camera et residuum pecunia-
rum pecuniarum usque ad summam lxxx milium florenorum de camera realiter
tradiderint incontinenti pecunia mutui nomine iuxta concordiam ab
ambaxiatoribus predictis extunc certificando de hiis per literas ambaxia-
torum eorundem sacri concilii et per literas Capitanei vel eius procuratoris
legittimi ipsum Concilium infra octo dies a dicti recepcionis huiusmodi literarum
immediate sequenti solemni sessione decretabit infrascripta. Primo decretabit
conclusionem de locis futuri ycumenici Concilii videlicet Basileam Avinio-
nem Sabaudiam factam in suis terminis prout iacet. 2o decretabit decimam in (trinis)
in predicta materia grecorum in quali congregacione conclusam. 3o decretabit
qualiter ipsi domini ambassiatores in greciam ituri habeant ac eis et eorum parti maiori (habeant)
data sit plena potestas eligendi et nominandi iuxta decretum in dicta materia grecorum
factum portum latinum dictis locis electis aptiorem et propinquiorem ad quem
dominus greci debebunt ultimo applicare. Preter hec super cautione per dominum Albertum
cum Boncuallis et Raymundum Talconi dictis dominis Avinionensibus nomine
Concilii oblata et circa illam dabit dictum sacrum Concilium literas opportu-
nas Porro dicti domini ambaxiatores in Avinionem teneantur infra viii dies
post lapsum xxx dierum immediate sequencium legittime certificare dictum sacrum

Concilium de dicta mutuacione et satisfactione Avinionem et tunc ipsum sacrum
Concilium posset teneri ad electionem alterius loci pro ymmento Concilio cele-
brando procedere. Et sibi in prouinciali Concilio aliunde prouideri. Insuper dicti domini
Ambasiatores sacri Concilii et Capitaneum per se vel per procuratores potentem debeant
promittere Communitati et Ciuitati nomine ipsius sacri Concilii dominis Avinionensium
In casu quod absit quod greci nollent venire de quibus sunt in decretata decretis:
retenta dolenda et portu eius dicti Ambasiatores et Capitaneum restituant
dictis dominis Avinionensium xv milia pro expensis et x milia pro custodia ciui-
tatis Constantinopolis ac sex milia pro duabus grossis galeis grece de parte flo-
renos omnem aliam pecuniam restante quam receperunt et ex(?) sacrum
Concilium cufferret eo casu omnem actionem et omnem obligationem quas
habere contra dictum Capitaneum et suos heredes et successores seu fideiussores
in dictos dominos Avinionensium pro predictis. Postremo quod de omnibus predictis
et aliis circa rem acomodatam concessis et concedendis quibuscumque fieri debeat
sub bulla sacri Concilii littere opportune. Huius autem cedule conclusioni
facte per sacrum concilium opposuerunt se domino quondam olim Eugenii legati
Tituli sancti petri ad vincula et dominus Julianus tunc presidens
sacri Concilii sancte Romane ecclesie Cardinales qui illo die non interfuit
sed per promotores sacri Concilii fuit requisiti ut interesset congregacionem
se excusauit se mittentes cedulam in qua dicebat se non posse predicte
cedule annuere per deputatos consentire. Ignatius tangebat electionem
Avinionensium qui tamen dominus frequenter consenserit dicte electioni Basiliensis Avi-
nionensis et Sabaudie tam in missione dictorum Ambasiatorum Concilii
ad olim Eugenium quam aliorum ad Ciues Avinionenses et in concessione
facultatum ut cum omnibus obligaret sacrum Concilium. Item in depu-
tatione oratorum concilii ad grecos aliis quam multe ad hanc electorum spectant
tibus recedentibus quam dominum quod versus Avinionem subscitum [illegible] presentis
[illegible] et lausanensis episcopus qui fuerat vnanimi consensu omnium patrum
Concilii nominati pro oratoribus Concilii ad conducendum grecos cum
pro sacri Concilii credebant hanc rem agi bona fide nec impedimenta
ab eo qui propalabit adinuicem tenebantur procurari. Sic res practicata fuit
quod durante hoc [illegible] xxx dierum venerunt in Avinione archiepiscopus Ereten(?)
et Jacobus de Rathsa(?) oratores olim domini Eugenii qui cum ex
parte iteratus mandabat Reverendo domino petro episcopo Albanensi Cardinali fuxensi
inibi sedis apostolice legato necnon dictis ciuibus expresse et sub omnibus pe-
nis prohibuerunt ne predictas pecunias concilio expedirent. Continuo
postea tempore quo applicuerunt ad Avinionem dicti oratores concilii quod
principales gubernatores ciuitatis erant absentes in curia regis fran-
cie tunc existentes et licet ista et alia multa intercessissent impedimenta ne ciues
ipsi infra xxx dies predictos satisfacere possent nichilominus contentarunt
capitaneum de xxx milibus ... florenis ac de Residua summa cautos
et securos fecerunt. Oratores Concilii petierunt quod pro cautione et obliga-
tione dicte summe prout postulauerit a dictis oratoribus Abbate boneval-
lis et Raymundo talloni decretum sacri Concilii de electione dictorum locorum
pro ymmento Concilio ac pro impositione decime et indulgentiarum porrectis ad

Nota quia se(?) gessit
fundatoribus(?)
dissolutum sine
[illegible] de
[illegible]

quem Greci debebant ultimo applicare. Hec ut premittitur acta fuere in domino
ne Basilee, vbi statera et pondus rerum agendarum pendebant, non minori
conatu ex parte dicti olim Eugenii practicabatur, ne ut incepta erat et
ipse pluries consensit, expresse fieret per Concilium prosecutio vnionis Grecorum.
Nam circa finem predicti anni Archiepiscopus olim Tarentinus adiit sacrum
Concilium ex parte ipsius quondam Eugenii, quo ad supradictas peticiones per eas [?] et re
spondit quod non intendebat prestare favorem ad erogationem indulgentiarum
ac impositionis decime nec vrgere prelatos aut vniversitates studiorum ut re
mitterent aut suos mitterent ad locum nominandi Concilii. Item nec voluit tradere de
dicto salvum conductum, sed requirebat quod primo per Concilium eligeretur locus
aptus ipsi quondam Eugenio in Ytalia. Et tamen super peticionibus ab eo per orato
res Concilii providere posset. Post datam huiusmodi responsionem fuit etiam die cer
titudo facta sacro Concilio per litteras suorum oratorum qualiter tunc domino
Venetorum satisfecissent Capitaneo de xxx milibus et octingentis ducatis et quod de re
sidua summa cautos et securos fecerunt Concilii oratores. Habita ista certifica
cione per legatos pape, videlicet Reverendissimos Cardinales sancti Petri et sancte Sabine
ac dominum Johannem olim Tarentinum, mota fuit dubitacio an tunc sa
tisfecissent predicte conclusioni sacri Concilii, nichil aliud obicientes nisi quod
non haberetur expressum testimonium de exbursacione totius summe lxx milium ^certatores [?]
ducatorum. Responsio erat quod constaret de cautione facta capitaneo galearum milia
de xxx milibus et viii^c ducatis ac quod de residua summa usque ad lxx cautos
et securos fecerunt oratores Concilii, eo res devenit ut disceptaretur utrum
conveniret procedere ad electionem alicuius loci aut forte decretatum postulatum
per Avinionenses super electione iam facta. Remissa est hec materia per depu
taciones ad deputatos [?] in illa creacione [?]. Cumque per maiori parte delibera
retur non ad aliam electionem procedi debere sed iam factam decretare, in
expectata deputatorum conclusione, legati pape eadem die in tribus deputacio
nibus vbi sedere consueverant porrexerunt cedulas continentes vota eorum
de electione loci facienda pro ycumenico Concilio Florencie aut Vtini vel alicuius
in decreto comprehensi. Item et in quarta deputacione similis cedula porrecta galie [?]
fuit. In hiis autem cedulis illa clausula expressa fuit: "Quod debere stare
firmum Basilee usque ad adventum Grecorum." Quantum libet alias post secrete
et publice egerunt dicti legati, attrahere tamen non potuerunt multitudinem pa
trum, sed eorum vote adheserunt pauci exceptis deputacione in quibus ipsi erant
presidentes, assurgente in contrarium reliqua multitudine patrum iuxta conse
quentiam dicti decreti, ut non fieret loci nova electio sed decretaretur
iam facta prout supra continebatur in cedula. Unde in deputacione pacis in
qua nullus erat legatorum, vnus dumtaxat fuit, videlicet Symon de Valle,
cum erat Venetus, ipse solus formam illius conclusionis predictis legatorum
pape porrigeret in medio deputacionis solusque dixit super ea deliberandum
et concludere, et tamen in eadem deputacione erant actu consedentes plus
quam lxxx patres. Ista ergo veritas est quod cum in sacro Concilio statim post
sui inicium fuerunt ordinata quatuor loca ad deliberandum, que communiter no
mine appellantur pro fide et reformatione, pace et pro communibus deputaciones,
et iuxta consuetudinem et Concilii ordinaciones non alias quam a maiori parte
patrum in deputacionibus hiis et in generali congregacione conclusiones sinodales bullas
fieri consueverunt. Et ultra hec prout habetur in xi sessione statutum fuerat

quod sacrum Basiliense Concilium per neminem etiam si papali dignitate fore[t] dissol-
ui aut de loco ad locum mutari possit nisi de expresso consensu duarum partium
cuiuslibet deputationis votis singulorum scrutatis subsequenti approbatione duarum partium
congregationis generalis similiter scrutatis votis, et predicta tamen pretensa conclusione
legatorum in multa paucitate quatuor deputationum contingit maior pars patrum nec
fuerunt scrutata vota in generali congregatione [illegible] cum quod nec certa pars nec
[illegible] patrum Concilii adherebat eorum pretense conclusioni, [illegible] diebus [illegible]
practice fuerunt tente et oblate cedule [illegible] inter multitu-
dinem patrum ex una parte et dictos legatos qui tamen in hoc tendebant tantum ut con-
cilium in Ytalia celebraretur. Sed intellecto quod agebatur quemadmodum postea de-
monstrauit euentus ad reprobandum et condempnandum veritates declaratas in
Constantiensi Concilio de auctoritate sacrorum Conciliorum. Item quod res non erat in-
tegra. Nam quod Ciues Auinionenses contulerent [illegible] capitaneum de xxx
milibus ducatorum omnia que erant in pacto expeditionis, dissolutione fuisset
omnia de nouo inchoare. Deliberauerunt patres qui faciebant duas partes et eo amplius
persistere in prima electione [illegible] attento Auinionenses fecerunt [illegible] vsque ad lxx
vos et cautos oratores Concilii super residua summa pecuniarum [illegible]
milia ducatos et capitaneus galearum [illegible] fecerat quod omnes fu-
issent perdite. Cum autem dicti legati suam pretensam conclusionem
vellent decretare concilium semper eis restitit nec permisit eis aliquid cele-
brare [illegible] Sed deputatus per sacrum Concilium missam
[illegible] missam ad sessionem faciendam [illegible] decretum sacri
celebrauit. [illegible] finita tenta fuit sessio generalis in qua decretum sacri
Concilii lectum fuit in ambone ecclesie in quo fuit consuetum legi de-
creta sacri concilii. Sed predicti legati cum quibusdam paucis sibi fauentibus
[illegible] et [illegible] quod quidam episcopus de Portugalia in loco inferiori
in quo legi numquam consuetum fuit forma alicuius synodalis decreti festine
ac perturbate legit illam pretensam conclusionem tamquam nomine sacri concilii
[illegible]. Sed tantus erat contra [illegible] patrum strepitus quod vix eius
[illegible]. Sed tantus erat contra [illegible] decretum illud
nullatenus [illegible] et [illegible] fuerunt [illegible] episcopus decretum sacri Concilii, et
paucorum qui [illegible] episcopus [illegible] in ambone decretum sacri Concilii
eo decreto sacri concilii lecto patres [illegible] more est Te deum laudamus decan-
tarunt. Et ad sciendum intimandum significat cunctis [illegible] rei veritatem [illegible]
volentibus quod prefata multitudo patrum concilii non erat solum constituta ex
inferioribus sed comprehendebat maiorem partem patrum et prelatorum ma-
iorem partem doctorum iuris diuini et humani maiorem [illegible] qui [illegible]
qui fuerunt in ecclesiastico statu constituti maiorem partem ambaxiatorum
regum et principum [illegible] existentium in Concilio et [illegible] testimonium
perhibent veritati. In ista [illegible] sessione, cum decretis synodalibus exponenda
erat bulla Concilii sacri [illegible] alia non minor deceptatio inter multi-
tudinem patrum et legatorum tunc pape cum paucis sibi fauentibus. Ca-
psa [illegible] in qua bulla sacri Concilii custodiebatur erant quatuor claues
et tenebantur per quatuor de suppositis sacri Concilii qui iuxta morem
obseruatum eliguntur singulis mensibus ex quatuor nationibus. Licet autem
tenentes tunc dictas claues assensissent bulla permissa decreta sacri Co-
cilii tamen quia dicta capsa erat in manibus seu potestate presidentis Concilii prefati
Cardinalis sancti Angeli ipse resistebat ne bullarentur [illegible] simul

bullaretur eorum pristinum decretum xij diebus illis preter hanc confusionem
nemine aliqua bulle sacri Concilij nec communes nec particulares bullabantur. Post
multas tamen cogitaciones nemine reclamante sed expresse consencientibus preter
tribus legatis omnibus et alijs paucis sibi fauentibus, sacrum Concilium in
sua congregacione generali per organum domini domini Juliani legati commisit Re-
uerendissimis patribus Cardinali sancti petri ad vincula qui primus erat lega-
torum sedis pape, Alfonso Burgensi Episcopo regis castelle oratori, et magistro Nicolao
tunc archiepiscopo domini Andree panormitano, illustrissimi regis Aragonum Ambassiatori
plenam potestatem super bullacione et destinacione litterarum de quibus describebatur
rio fori cedule in Concilio. Forma autem cedule illius commissionis talis erat videlicet
Eligantur per sacras deputaciones dominus Cardinalis sancti petri et panor-
mitanus dominus Episcopus Burgensis quibus detur plena potestas super bullacione litterarum
de quibus agitur et earum destinacione Ita quod per hoc quod ipsi fecerint nullum
preiudicium alicui generetur et per hoc sit pax et tranquillitas inter patres in
concilio, cessentque omnes molestaciones et agitaciones et cum bona pace et
tranquillitate procedatur ad alia negocia per sacrum Concilium practicanda et
illa ultima electio sit ita firma quod non possit immutari et quod duret eorum potestas per
totam diem crastinam que erit xv Marcij. Hec sunt verba formalia eiusdem ce-
dule que fuit per omnes approbata per sacrum Concilium, et commissio fuit
nobis facta ut supra dictum est. Deinde tres commissarij iuxta potestatem sibi
traditam bullarunt cum vera bulla plumbea sacri Concilij predicta synoda-
lia decreta de electione Basilee Auinione et Sabaudie de imposicione decime ac
facultate concessa per sacrum Concilium dictis quatuor oratoribus no-
minandi portum dictis tribus locis propinquiorem et aptiorem. Item
litteras Concilij missiuas ad patriarcham et Imperatorem Constantino-
politanum et cum ipsas litteras sinodales fecissent bullari expresse dicti Commissa-
rij Recusarunt dictam bullare particularem conclusionem seu illud pristinum
decretum paucorum, licet de hoc fuissent plurimum requisiti prout ipsimet
postea publice in congregacione fuere confessi. Et qui interfuit testimonium
perhibet veritati. Deinde prefati tres commissarij mandantes execucioni
tandem partem commissionis eisdem facte cum Rodulpho de Rudesheim Audi-
tore Camere et hugone Archidiacono metensi sub nomine concilij mise-
runt predicta synodalia decreta et litteras prefatas ad Ciuitatem Auinionensem
dantes ipsis oratoribus instrucciones ut expresse sacri Concilij exponere-
rent Ciuibus Auinionensibus quo post multas et varias agitaciones sa-
crum concilium deliberauerat eis destinare litteras per eos oratores po-
stulatas et quod receptis abinde pecunijs per ipsos quatuor Episcopos oratores
Concilij instare deberent quod statim ascendere deberent galeas cum predicto Ca-
pitaneo ad conducendum grecos iuxta alias deliberata per sacrum concilium
Hec quidem bullacio synodalium decretorum et eorum ad Ciues Auinionenses de-
cu stinacio fuerunt nota toti concilio predictisque duobus legatis et eis fauen-
torum nec aliquis tamen se opposuit aut contradixit et minime. Nam fuerat
per concilium omnium unanimi consensu predictis tribus data potestas ut di-
cti tres commissarij agerent quod esset pax et tranquillitas inter patres in con-
cilio cessarentque omnes molestaciones et agitaciones ut latius supra
patet ex tenore cedule. Post hec autem cum prefati tres Commissarij non
tenentes claues dicte capse nomine concilij primo consensum ...

ut bullaretur dictum decretum pacatorum. Post factam bullationem decretorum synodalium ad xv dies patribus Concilii existimantibus iuxta synodalem conclusionem esse pacem tam et tranquillitatem agentibus Bartholomeo de Vrtice [Batiferri] scriptorio et quibusdam aliis dicti domini Iuliani familiaribus media nocte emissis [emissis] seris dicte capse in qua bulla Concilii custodiebatur bullate fuerunt abruptis pluribus literis continentes predictam primitivam conclusionem pacatorum que erat supra tamquam esset dictum simpliciter facti concilii. Similiter et non nulle litere missive ad imperatorem grecorum et patriarcham Constantinopolitanum. Et quia mel ita opertum est quod aliquis non cuelet, falsitas huius bullationis et furtiva pervenit ad notitiam Concilii infra quatuor dies statim sequenti tempore tractatu unanimi delibe- *(in margin: Nota facta bul la pria)* ratione in omnibus quatuor deputationibus concilium [nemine] reclamante conclusit ad inquirendum predictam ... existimantioribus patribus omnimodam potestatem inquirendi procedendi et puniendi omnes qui hoc commiserant crimen falsi et contra quoscumque turbatores Concilii. Item quod haberent plenam potestatem ordinandi et scribendi ad quoscumque principes tam ecclesiasticos quam seculares in principalibus ad executionem dictorum locorum electorum per sacrum Concilium ac etiam prohibendi inhibendi et puniendi quoscumque turbatores. Hec omnia conclusit in generali congregatione dictus dominus Iulianus presidens in Concilio, et ipse Iohannes olim archiepiscopus Tarentinus expresse ... consensisset. In indictis synodalibus qui fecit ingratitudinem ... culpabilem denuntiaverunt enim in domo ... stiono cum invenissent eum culpabilem ... tamquam sibi conscius constans consuetus associatus ipse cum timens futurum iudicium tamquam sibi ... *(in margin: Nota de fuga Tarentini archiepiscopi)* dimisit quia ipse cum predicti erant in generali congregatione recessit violando arrestum de ipsa civitate Basiliensi. Hec et alia multa que tractabantur occulte in communem notitiam adducta fuere. Ex tenore quarumdam literarum quas Tarentinus scribebat in Bononiam et ... unius Tarentini et aliorum pra- ventionis scribebat in Bononiam et ... unius Tarentini et aliorum pravitate qui hec maxime tendebant in destructionem Concilii Basiliensis maior pars illorum qui adheserant opinioni ipsorum legatorum ut dicebat confirmasset ... relicta illa conclusione particulari seu decreto pacatorum fuerunt per executionem synodalium decretorum. Deinde tunc dictus ipse Eugenius dictam partialem conclusionem suorum legatorum ut dicebat confirmavit in suo generali consistorio Bononiensi... parabant quod iam galee per Florentinos quasi in dicto loco quem primo appellaverat celebrandum esset Concilium. Tunc ... Concilium declinans sponte a dicta partiali conclusione cum galeas sacri Concilii fecit partiales galeas in Venetiis mittens in eas oratores suos ad conducendum grecos qui prevenientes oratores Concilii multa suggesserunt grecis ne venirent ad locum per concilium nominatum et specialiter dicebant quod sacrum Concilium non haberet unde faceret expensas et ideo remiserat negotium ad quendam Eugenium, et multa alia in detestatione partis concilii et in eorum favorem. Deinde galee sacri Concilii ad civitatem Constantinopolitanam applicuerunt fecerunt quamdam diligentiam sibi possibilem ut iuxta concordata vellent ipsi greci venire in galeis Concilii ostendentes eis bullas ducatas ipsius imperatoris grecorum de conventione per suos oratores primus facta in concilio ab postmodum de ratificatione facta per ipsum. Similiter et literas originales salvos conductus imperatoris Romanorum et Aragonum aliorumque principum et communitatum per quorum dominia transituri erant ex quo videre poterant manifeste quod verum non erat illud quod dicti olim Eugenii oratores suggesserunt videlicet quod concilium non valens per se implere compactata remiserat ad Eugenium et cum conducendos eos. Nam et litere bullate putabantur non sacri concilii

(in margin: Nota quando galee Concilii applicaverunt Constantinopoli)

que furtive erant bullate ut supra dictum est. Obtulerunt ergo oratores sacri Concilii Imperatori et grecis in ipsa omnia concordata per sacrum Concilium ex quibus ipse cum Imperator grecorum sanctissimo persuasus et inductus per adversariam partem fuerit, oratoribus ipsius sacri Concilii quod quia non venissent in tempore debito non intendebat venire cum illis galleis sacri concilii nec aliud expresserunt tamen. Cum autem per prius devenisse ad noticiam sacre Synodi prefatum olim Eugenium parari fecisse galeas in venetiis contra galeas sacri Synodi Concilii cognoscens scisma notorie introduci notorie adeo in ecclesia dei per electionem alterius congregationis sub nomine generalis Concilii durante sacro Basiliensi Concilio

futuro

volens huic futuro malo obviare ac ecclesie subvenire languoribus etc. Cum dictus quondam Eugenius fuisset longe per plus denunciatus sacro Concilio quod decreta saluberrima edita per ipsum sacrum Concilium minime exequebatur quinymo eis non obstantibus utebatur suis prioribus reservationibus non admittendo electiones, annatas exigendo et symoniam notorie committendo, prelatos invitos transferendo contra decretum sacri Concilii Constanciensis et multa alia que in ipso Citatorio contra ipsum olim Eugenium edito continentur committendo

Nota de Citatorio sancta ... contra ... Euge[nium] ad excusandum se

ex quibus notorie scandalizabat ecclesiam ut lacius in dicto Citatorio continetur, Compulsa fuit ipsa sancta Synodus recepta prius ad cautelam informacione super infamia illorum criminum citare dictum quondam Euge[nium] ut infra lx dies per se vel per alium coram sancta Synodo compareret et allegaturus que vellet pro sua excusacione et defensione. Requisivit etiam Cardinales ut venirent et providerent saluti ecclesie. Similiter non obstando heresim quam ille introducebat divisionem in ecclesia, invitis principibus et prelatis. Ipse vero Euge[nius] reddens se cottidie magis incorrigibilem et difficilem pro ea obediencia quam debebat ipse sacro Concilio prestare rebellionem intulit. Nam per xij dies ante terminum eidem assignatum publicavit quandam bullam licet satis prius translationis seu dissolutionis quam volebat habere effectum in duobus casibus. Primo si contingat sacrum Concilium contra

Nota de rebellione domini Euge[nii]

eum vel aliquem Cardinalem vel suorum presidentium vigore predicte citacionis vel alias quomodocumque procedere, mandavit in illud eventu sub gravissimis penis ne Basilee decreta fierent actus conciliares nisi per xxx dies tractando cum oratoribus Regni Bohemie qui erant presentes. Dum casus dissolutionis seu translationis erat in adventu grecorum etc., quo casu Concilium debebat stare firmiter in Basilea. Destinavitque immediate bullas quotatas per universum orbem ad suum pretensum Concilium quod [struck] Ferrarie sese celebrare velle dicebat. Duobus rationibus ... pro sua propria collusione ... ab eorum favore. Nam videbat oculariter quod ipse quondam Euge[nius] in prima causa dissolutionis ... de illo penitus decreto ... Cum in ista dissolutione seu translatione sue quam dicebat fecisse de plenitudine potestatis et satis ... in dictis bullis dissolutionis seu translationis aperte videbatur negare preeminenciam concilii generalis supra Romanum pontificem.

Nota monitorium sacri ... super Concilium olim Euge[nium]

Post dictam pretensam dissolutionem seu translationem sacri Concilii in sessione xxix monitus dictus olim Euge[nius] ut revocaret dictam translacionem et electionem presentem in Ferraria intimando eidem expresse quod de auctoritate ecclesie male sentire videbatur ostendendo quod per apparatum absque decreto in declaratione fidei sentiendo id patuisse sacre decretum quod contra

cum penas iam statutas in xi Sessione quod nisi illam ~~personam~~ [ptem] translationem
revocaret infra quatuor menses eo ipso esset suspensus ab omni administratione
papatus Et si post illos quatuor menses animo indurato per alios duos
menses in suspensione illa permaneret quod sacrum Concilium procederet contra
eum usque ad privationem papatus inclusive prout ista latius continentur in de-
creto xi Sessionis quod fuerat solemniter editum ante suam adhesionem
et quod ipse in sua adhesione satis apte approbaverat. Ipse autem quondam Euge(nius)
ostendens se in hoc magis rebellem impugnaverat etiam dicte revocationis si-
bi mandate videlicet xxx die Decembris declaravit purificatas fuisse condi-
tiones sub quibus dixerat se ex plenitudine potestatis transtulisse sacrum Con-
cilium Basiliense in Ferrariam referens quod fuerat accusata eius con-
tumacia et quod fuisset monitus ut revocaret dictam suam translationem
Quas ob res declaravit Concilium ad Ferrariam fuisse et esse translatum suam-
que ibi congregationem incipere debere viii Januarii anni xxxviii Sta-
tim x die per illos quos misit tenta fuit Ferrarie de facto prima pretensa
Sessio declarando legittimam fuisse predictam translationem non obstantibus
quibuscumque decretis Basiliensis Concilii et ex decreto sive capitulo sicut
iuncta viii Sessionis Unde ipse materiam fidei concernunt Illud enim
decretum declarat quod sicut unita duntaxat est ecclesia ita nec posset [esse nisi unum ge-]
durante Basiliensi Concilio quecumque alia congregatio fieret sub nomine [neralis generalis]
cuiuscumque generalis Concilii illa dicenda foret conventiculum scismati- [eadem presertim(?)]
corum Sed predicti sui Ferrarie congregati declarando de facto dictum olim [procedendo contra]
Euge(nium) non includi sub isto aut aliis quibuscumque decretis ac etiam non te-
neri ad decretum xix Sessionis quod erat factum de consensu Grecorum et per
eosdem ratificatum quod in se habebat expresse inter partes contractum. Clemens(?)
expresse olim Euge(nius) approbaverat ut supra dictum fuit ac multaque
alia dixerunt se decrevisse tendencia in preiudicium auctoritatis Sacre
et catholice fidei etc.

[No(ta) de recessu dni Juliani de Basilea etc.]

Una autem die ante factam predictam Sessionem in Conventiculo Fer-
rariensi recessit de loco sacri Basiliensis Concilii dns Julianus car-
presidens qui usque ad illos dies continuaverat suam presidentiam in sacro Ba-
siliensi Concilio non obstante translatione facta seu pretensa per quondam Euge(nium) [pretensa]
ex plenitudine potestatis ut asserebat Et cum ipso dno Juliano preter ~~factos~~ suos
familiares quatuor dimiserat supposita Concilii Nec ex practicis suis
habitis plures secum trahere ~~debuit~~ potuit Nec facile reperiri potest quod ex-
post adventum Grecorum unquam aliquis prelatus vel doctor in dignitate consti-
tutus de Basilea iverit ad Ferrariam pro celebrando ibidem [illegible] con-
cilio Quinymmo omnes fere oratores Imperatoris Regum et principum qui
erant prius in sacro Basiliensi Concilio ibidem remanserant Illa pretensa
translatione ad Ferrariam non obstante Et quod factum est Rex Francie
expresse prohibuit sub magnis penis ne aliquis de sua natione ad Ferra-
riam proficisceretur pro [illegible] concilio celebrando recognoscendo semper sa-
crum generale Concilium in Basilea etc.

+ Elapsis vero tandem dierum quatuor mensium a tempore dicte ~~pretense~~ [pretense]
translationis sacra Synodus Basiliensis declaravit in sua xxxi Ses-
sione ~~dnm~~ olim dictum Euge(nium) [illegible] fore suspensum ab administra-
tione papatus In qua Sessione publicata fuerunt illa duo magna

Decreta de causis vero in partibus committendis et de collationibus beneficiorum
faciendis per suos ~~ordinatores~~ ordinarios. Que decreta licet edita post
dictam presentem translationem solemniter acceptata fuerunt in Germania in ~~Francia~~ Francia
viii die ac per Regem Aragonum et alios quamplures principes. Et post hanc suspen-
sionem ad xv dies vel circa februarii prima applicuerunt ad portum Venetorum
Imperator grecorum et patriarcha Constantinopolitanus et qui ex grecia cum ipsis
venerant oportuit quod in ibi cum ipsis tractare de eorum consensu ad dictum
locum Ferrarie pro celebrando Concilio yconomenico. Sequenti mutato Florentie
de qua dictum erat per suos legatos in supra memorata papali collusione
Similiter et reductio Ferrarie effecta erat per dictum olim Eugenium absque nationum
et expresso consensu ipsorum grecorum.

Die vero xv predicti mensis februarii predictus olim Eugenius personaliter
pretensam sessionem tenuit Ferrarie secundam ~~pretensam~~ ~~dissolutione~~ suam dicens se ibi
confirmare acta suorum in prima presessa Sessione declarando et decernendo
de facto gravissimas penas contra existentes in sacro Basiliensi Concilio pre-
cipiendo quod mercatoribus et Consulibus Basiliensibus ut a se expellerent
quoscumque tunc Concilii ibidem existentes. Item committendo Nobilibus et Co-
munitatibus per Germaniam constitutis quod portantes victualia ad Ba-
sileam possent a quibuscumque fidelibus impune spoliari. Sed plures
responderunt mercatores huiusmodi notificantibus se velle mutari vestra servi-
torum et in pro spoliationibus transeuntes si faciebant iniuriarum con-
des qui in suis territoriis alios spoliabant. Scripsit preterea tunc dictus
olim Eugenius litteras ad principes Germanie ut revocarent et salvos conductus
si quos concessissent Concilio Basiliensi prosequerentur quod patres tanquam hostes
fidei christiane. Sed plures ex illis non assentientes tante iniquitati etiam
de novo concesserunt suos salvos conductus sacro Basiliensi Concilio.

In mense autem Martii predicti anni dicti Imperator grecorum
et patriarcha Constantinopolitanus aliique greci ingressi sunt Ferrariam et
Nona die aprilis tribus iam mensibus post suspensionem illius a papatu
presa celebrata tenta est in ibi tunc ~~pretensa~~ Sessio declarando de facto quod et de consensu
grecorum Ferrarie esse locus ad ~~[illegible]~~ yconomenicum Concilium quod preterea ut
dicebat transtulit in Florentiam sacrum et Basiliense Concilium quod preterea ut con-
suetudine solita licet predictis consideratis tam neque predictus contra pres-
sacri Concilii de iure potuisset manum ad fortiora ponere et ipsum quoniam cri-
minis illico de papatu eicere presertim cum decretum xi Sessionis clarissi-
me dictaret quod sustinens suspensionem per duos menses possit a papatu deici
actum processum inchoatum duxit magna modestia continuandum supersedendo
criminosos qui etiam de necessitate suandi non erant ac plurimos testes reci-
piendo super contentis in Citatorio sive monitorio qui etiam de necessitate
Recipiendi non erant tum plurima notorie degeneraverant contra dictum
olim Eugenium grecorum quamdiu ad depositionem satis erat. Dictum illam deposi-
tionem distulit per xxiii menses a tempore dicti Monitorii seu Citatorii ex-
pectando semper si dictus quondam Eugenius vellet ad cor redire. Redire et
ecclesiam dei et eius auctoritatem ~~vel~~ recognoscere. Sed cum ultimo
perceperit cum magis in dies eius Rebellio crevit. Sacrum Concilium re-
ferre non valens amplius sustinere sine maxima confusione Ecclesie
universalis ac auctoritate eius ac sine periculo ceterorum malorum que
facillime erant futura dictum quondam Eugenium in papatu sustinendo

Ad sententiam iuste deposicionis processit iuxta formam contentam in decreto xx
xiii sessionis. certe est finis narrationis subcompendiose.

Et si plurima dubia ex supra notatis elici possent, attamen — No. de eo quod olim Eugenii attinget
quia omnia adextria sunt venerabilia omnipotentis dei postulato suffragio
interpretationem dicendi formam proloquendo constringam. Primo an sit et fu
erit in Civitate Basiliensi Concilium generale etiam universalem legittime re
presentans. Secundo an ipsi Concilio generali competebat facultas et potestas licita
prefatum quondam Eugenium suspendendi et deponendi. Tertio si iste predicta pre
supposita an legittimas habuerit causas ipsum deponendi et per consequens
aliud in sede apostolica surrogandi. Circa primum an scilicet fuerit et hodie sit
Concilium generale etc. in Basiliensi Civitate. Nemo effectu initio temporis Co
cilium ibidem legittime congregatum fuisse negare audebit. Cum duorum
Conciliorum generalium Constanciensis scilicet et Senensis et duorum tunc successive su
morum pontificum Martini scilicet et quondam Eugenii auctoritate fuit legittime
institutum. Illud autem tempore processu continuasse illud negat nemo. Et
quo ad summos pontifices quod possint indubie generalia Concilia congregare
est textus in c. dudum in q. vi et xvii di. per totum. Quo ad Concilium Constan
ciensis et etc. Senensis potest allegari quod habetur in actibus apostolorum vi c. talo. Nam dicitur
ibi quod duodecim apostoli convocantes multitudinem discipulorum dixerunt non est bonum — No. de Concilio apostolorum
nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros
viros boni testimonii plenos spiritu sancto quos constituemus super hoc opus. Et
statim subditur quod impossibile eis manus. Et fuit illud secundum concilium apostolorum
Ex quibus verbis clare infertur quod convocatio partis ad concilium est tam petro et
omnibus apostolis ut patet ex illo verbo xii apostoli Convocantes multitudinem etc. Fortior — No. quod concilium fuit petri et aliis apostolis totum
cius ergo totum Concilium simul congregatum potest disponere de erectione et con
vocatione alterius Concilii. Que omnia faciunt ad manutenendum et defenden
dum decretum frequens in Concilio Constanciensi editum super Conciliis genera
libus certis temporibus tenendis ut ibidem continetur latius. Quod autem fuit et
viget in Basilea etc. in presentiarum negant adversarii Eugenii et ipsius complices
fundantes se super quod primo uno primo decreto quorundam paucissimorum qui — prima
tunc Concilio existebant. Secundo super quadam predicta dissolucione seu
translacione facta per ipsum quondam Eugenium post processum contra eum per
sacrum Basiliense Concilium inchoatum. De quibus scilicet primo decreto et dissolu
prima — cione predicta satis ample supra in ista narratione dictum extitit. Quod autem — No. quod Concilium generale viget in presentiarum in Basilea
illis non obstantibus Concilium adhuc vigeat ibidem in presentiarum probabo per
unicam Regulam generalem et xxviii tamen Respondebo quod per xiii motiva
adversariorum aliud eorum motivum aliis per me intellectum Respon
sionem ad illud subiciendo. Regula est contra illud primum decretum a paucissi
mis editum esse haec. Insistentibus ad universitatem quodammodo sive sit
Concilii generalis sive provincialis sive inferioris ecclesiastice vel mundane potestatis
valet semper et similiter effectum consequi debet. quod a maiori et saniori parte sit
effectum ac a minori parte nullius reputatur efficatie. Maximo quod sit a
maiori et saniori cuius fingit esse factum a tota universitate de Concilio
generali probatur lxv di. c. Sane et idem de provinciali eodem facit textus cum
glo. in c. non potest de re. iudi. De universitatibus vero inferioribus multa
sunt iura ut in c. i. de hiis que fiunt a maiori parte capituli et in c. si eodem ti
tulo de electione et c. ff. ad municipalem l. quod maior et in libro aliud
§ refertur ff. de regulis iuris ubi dicitur quod ad omnes refertur quod a maiori

pte fit ad idem l. nominationem C. de cuno li. x. et quod no. per Bar.m in l. mitti
tur in l. plane ff. quod cuiusque univ. no. et in l. omnes populi ff. de iusti et iure in
et in hac lege in sua solempni repeticione ponit singulariter dictum ad propositum
nostrum dicens quod etsi fieret per universitatem statutum contra legem valet in illis
omnium quod fit a ma. pte et in hoc declinat tm in l. consuetudinis C.
que sit lon. consue. qui tenent quod ubi statutum fit pter legem commune sufficiat con
sensus maioris ptis quo tamen intelligebant iura generalia supius allegata et
ubi statutum fieret contra legem commune oportet saltem quod nullus de universitate
dissentiat. Respondebat in hoc ultimo per textum in autentica de defensoribus civi
in § fi. coll. nullo reluctante etc. quod tamen non placuit Bar. per iura pre
allegata que generaliter et indistincte loquuntur Et ad textum in aute. de defen.
civi. Respondet quod ponit casum specialem aliud non allegat Sed ego pro sua
opinione s. Bar.di allego textum aptum in c. i de his que fiunt a ma.
pte in ultimo responso ubi probatur valere statutum conditum a maiori pte con
suetudine etiam iurata s. tex. quo etiam utilitas exigit ut consuetudo
mutetur quia ut ibi dicit textus Non iuramenta sed potius periuria sunt
dicenda que contra utilitatem ecclesiasticam et sanctorum patrum veniunt instituta
quinimo amplius ibi singulariter probatur secundum commune doctorum intellectum
quod non valet consuetudo etiam iurata disponens ut in agendis omnes de ca.lo
deberent concordare Et quod alii non valeant gesta Nam talis consuetudo
est contra utilitatem ecclesiasticam propter facilitatem hominum ad dissentiendum ut in
c. i nec novum et in c. si forte lxiii. di. Sepe enim talis utilitas impediret
si dispositum a maiori pte sicud non consequitur effectum. Ex quo etiam infero
quod in universitatibus ecclesiasticis inferioribus non valet statutum neque consue
tudo ut omnes ptes ad minus debeant concordare Sed generaliter semper debet a
maiori pte dispositum necessitate vel utilitate ecclesie suadente ut probari
videtur in dicto ca.lo primo et facit ad hoc per locum a speciali c. licet in fi.
de elect. et c. si cum e. ti. li. vi.o Et quod paucorum contradictio non habeat im
pedimentum prestare etiam in Conciliis generalibus vel provincialibus est tex.
in pallegato c. statuere lxv. di. et tex. nota glo. in dicto ca.lo non potest dere
iudicii et illud ca.lum sane est textus Concilii Niceni Ex quo infert
quod supra dixi quod etiam in Conciliis generalibus valent gesta per maio
rem ptem contradictione minoris non obstante Immo ut predixi tota
ecclesia videtur facere quod maior pars faciat ut est tex. notabilis iuncta glo.
in c. ecclesia lxiii di. et tex. cum glo. cum in esse elec. et facit optime
quod etiam simili tradit per aristotilem in iii.o politicorum c. viii videlicet quod Re
gimen civitatis consistit penes congregationem civium vel ipsius co
gregationis generale inter ptem valentiorem Ita conformiter dicendum est
in Regimine totius orbis ut penes congregacionem hominum totius orbis
vel ipsius ptem valentiorem consistat Et ita etiam dicendum in Regi
mine universalis ecclesie que repntatur per Concilium generale ut in eo
Concilio congregato consistat Regimen penes totam congregacionem co
Concilii seu ipsius ptem potiorem et maiorem ut in iuribus pallegatis
Et facit ca.lo dno sancto in fi. li. di. Attenta ergo dispositione Regule iuris
Quandiu est illud primum decretum nullius fuisse roboris vel momenti
presertim cum illud verum decretum fuit editum non modo a maiori pte
Sed etiam a duabus ptibus et ultra totius sacri Concilii Et ubi contrariant

~~vennnt~~ due ptes unanimitatis ibi psumit melior zelus adeo q contra duas
partes non admittunt exceptiones tendentes in exterminacionem votorum zone
zeli meriti vel auctoritatis ut pbatur in c si quis de elec li vi et stat c. In
dempnitatibus c ti li eo § Adversarii tn eam volentes illius pravi deter-
ti iniquitate palliare dicunt illam minorum ptis collusione seu detractione
persarum ex quatuor capitibus valuisse quorum qualibet dicunt disponentem
minoris ptis prevalere primo si in minori pte duo sint psone excedentes aliud
ptem in merito ex reputatis Et pro hoc tamen solum allegant adversarii in
iure q inseti dicit hostis de electi pben in c postulasti q epus et duo se
cum aliquos de ca(pitu)lo eandem ptem minorem q prelatos indicium prius ex
extiterit hoc tene memo. et Jo an in c ~~vento~~ vinco ne se vac li vi q ultimum
est sum primo Jo an clare psequendo illud dictum hostis in c penulti.
de op. li vi reprobat illud dictum efficacissimis rationibus concludens ut
ta post q epus exiis in talo ut platus eo de facie cum consensu tali nisi ha
bent secum maiorem ptem ut in decta l alias q referatur et in aliis iu
ribus supius allegatis quarum primo refert Jo an dum prevalla qui
dam reels studium gernamid in iure canonico disputando tenuisse con
illud dictum hostis. Et idem tenuit ffidericus de senis in consiliis su
is in primo. Et hoc idem contra hostis tenuere omnes doctores moderni in
dicto ca(pitu)lo postulasti unde ~~[illegible]~~ de adversariorum psumptione qui nos
solum in hoc allegaverit sum sed et dictum reprobatum cont hoc videlicur
distinxisse iura in quibus hec ma de qua agit specialis tractatur. Potuis
sent eum ~~distine~~ per no in c. quia propter de elec et plenius in c. certa cetta lo.
ii. eo ti et ibi glo et doc. specialiter attingunt hunc articulum cum auctori
tas debeat mo psferri et glo ibi tenuit q si unus in ultimum excedat
q pferatur auctoritati et et merito consistent in minori pte. Et hoc
habile est clare decasum in dicto c si quis de elect li vi o ~~extend~~ aut de
beret sufficere quo ad casum nostrum. In quo ultra duas ptes habuit dorretud
satis consilii Sed ut allegato adversariorum magis confundatur. Dico
ut si non esset tantus excessus mo. auctoritas et merita minoris ptis
non pferrentur maioritati licet possent impedire dispositionem maioris
partis. quia licet fuit opinio quorum q ps sanior respectu auctoritate
et meriti dicatur et maior ut sentit glo in dicto c. certa et primo
in c quia propter et in c. scriptum eo ti. Certum tamen communis opinio doctorum et
pstium modernorum est in contraria opinione ut petrus abbas Jo an et
hostis auctoribus debuto cardinalis de za et omnes fere scribentes monet
q cum iura contra requirunt duo copulative non sufficit alterum tota enim
copulativa redditur falsa ex falsitate unius ptis ut no in c ii et in
c. indecoram de rescriptis. Iura enim cont dicunt q ad validitatem eorum
requiritur q nos consentiat maior et sanior ps ut in d. c. Si debitis de
si a maior pte ca et in aliis iuribus supius allegatis in principio re
gule Et p(er) Bar(tolus) in libro l xiii ff de re iudi Non sufficit ergo sanior
ps nisi et sit maior Ideo concludit hostis in dicto ca(pitu)lo certa que
sequitur ibi cont doc. q si ex eodem scrutinio fiant due elec una a maior
pte respectu numeri alia a saniori q neutra electio confirmabitur prima
non quia non est facta a saniori pte licet a maiori ut pbatur in dicto c.
certa lo ii Nec secunda est quia non est facta a maiori pte licet saniori

Adverte c. cum a nobis, et c. in genesi de electione. Est considerandum quod Hostiensis
in materia ista apte sentit contra allegata adversarii. Primam in ergo contra ista
te in tali hinc alia considerationem. Et sic iste casus primus per adversarios
allegatus in nullo eis opitulabatur. Hinc continuus opinio et ... hoc gelo
secundo et aliorum est contra eos. Nam per hoc volo fateri quod apud illam minorem partem
fuit maior auctoritas aut meritum quia sine comparatione et auctoritate et
meritum et maior zelo sic dispositionem erant in multitudine patrum. Ad
ducebant praeterea adversarii iustificationem casus primissi aliquas aucto-
ritates biblie ut est illa. Numquid ego sum melior tibi quam decem filii. Et etiam ecclesiastes
illa. Melior est canis vivus leone mortuo. Et consimiles. Ad quas quia
nil faciunt ad materiam presentem insistat seu concilii generalis aliud non respondeo.

~~...~~ Ille ~~...~~ quare dubitare fuit cardinales pro tota natione italica pro tota natione

Obtulissent enim honeste subticere. Sed quia subicimus quod cum iudicio maioris
partis consensit tota sedes apostolica et reputata in presidentibus anglicana ambas-
siatores portugalie et aragonum et unus ambassiator Regis francie episcopus
dignensis. Certe ista nec constringunt nec per omnia vera sunt ipse. Et primo ad
id quod dicitur de presidentibus tunc pape respondeo quod licet presidentes pape seu
legati sui sentiant tamen non per hoc capitulatur iudicium maioris partis. Con-
cilii. Concilium autem non consistit in papa nec in suis presidentibus. Sed reputatur
in tota congregatione patrum eius seu maioris partis ut probatur in c. in
nomine domini xxiii di. et in c. benedictum xc. vii di. et patet ex ethymologia
vocabuli. Nam concilium idem est quod cetus seu congregatio ut dicit ysido-
rus in c. canones xv di. et non dicitur sententia synodalis nisi fiat a tota
synodo vel eius maiori parte. Nec sufficit quod papa habeat secum minorem partem
quia ut supra dictum est de eo licet sit in tali tamquam prelatus non potest dici sententia
a tali vel habitus consensus tali nisi concurrat cum eo iudicium maioris
partis ut habetur omnis theorica doctorum supra recitata et de hoc dicam in 20
articulo ubi iste articulus melius cadit. Ad illud quod dicitur de tota natione ytalica et
tota natione anglicana et ambassiatoribus principum etc. respondeo quod caret
veritate quia multi notabiles ytalici convenerunt cum maiori parte et de am-
bassiatoribus Regum et principum et de natione anglicana scilicet episcopus la-
thamiensis et ego eram de natione ytalica et ambassiatores Regis aragonum
et sic fuimus cum maiori parte. Ex quo notorie patet allegatam falsam ~~allegationem~~
adversariorum. Et idem de multis aliis ytalicis. Sed satis est per predicta confundere
illam allegationem tamquam falsam. Et miror quod in tanta re non verecuntur
allegare notorie falsa. Praeterea videtur eis deficere ius quia recurrunt ad
mendicata suffragia. Allegant enim nationes cum in concilio Basiliensi numquam
fuerit processum per nationes sed per deputationes in quibus sunt distributi
homines et supposita cuiuslibet nationis nec natio habet aliquam vocem in
concilio Basiliensi. Sed iuxta ordinationes sacri concilii in consuetudine
ibidem attentius observata prevalet semper quod fit a quatuor deputationi-
bus sine discretione et distinctione nationum. Item cum in illo primo decreto
vix ~~consenserunt~~ quinquaginta vel ad amplius lx vota quomodo est verisimile
quod habuerint totam nationem ytalicam et anglicanam et tot ambassiatores
Regum et principum ut se iactant. Immo si verum volunt fateri preter unum
ex ambassiatoribus Regis portugalie nemo ex oratoribus principum
consenserit. Ex concilio preter illud primum decretum. Et si postea post illud et
adventum grecorum fuerunt in sacro concilio Basiliensi ambassiatores Im-
peratoris et Regis francie. Qui Rex expresse prohibuit sub pena quod nemo de
suis recederet a congregatione concilii. Item ambassiatores Regis
... castelle et Regis aragonum remanserunt in concilio Basiliensi con-
tinuando illud non obstante illa permissa translatione seu dissolutione

ipsa

nota quod concilium Basiliense non procedit per nationes sed per deputationes ut se regit.

generaverint

frairam

Et hoc de primo casu in quo se maniter iactant 2us casus est in eos in quo
minor pars preferetur maiori quando minor pars innititur veriori roni Et obviatur
ad aliquas allegationes biblie quia adpositio non facit ut est illa ne se-
quaris turbam ad faciendum malum Et illa stultorum infinitus est numerus 3o quod se
positione digne non sunt Submitto ceteros eorum allegationes regum inducunt
nullam auctoritatem Duntaxat Si duo vel tres congregati sunt in nomine
meo ego in medio eorum sum quae tressumptive habentur xxiiij q 1 alienus
Non enim dixit duo sed multi sed duo etc. Et ad idem est notata per glo in c.
Sane lex x di et in c nicena xxxi di quando in mo 2m eos dicitur unius tantum
preferetur sententia pape et Concilij Si iste unicus innitatur auctoritati et roni
evidentiori allegat glo in c placuit xxxvi q ij ubi dicit probari quod
auctoritas Jeronimi qui innitebatur veteri testamento fuit prelata dicto
duorum summorum pontificum s. Simmachi et Gregorij et duorum Conciliorum In
proposito aut non dicit hoc non iustificari decretum minoris partis prefate quod
existebatur veriori rone et maiori potestate quia maior pars elegit loca ineligi-
~~[in]eligi~~bilia pro grecorum reductione scilicet Basileam et Avinionem que non
poterant elegi quia ambassiatores grecorum publice protestati sunt nunquam se ven-
turos ad quietudinem illorum locorum nec ad aliquid aliud ubi papa placita non
esset et sic tendebat eius et ipse fidem katholicam ledere ac reductione
grecorum abicere Ideo concludendus constanter tenendo quod in ~~maiori~~ minori parte Ecclesia re-
putabatur quia maiori rationi et pietati innitebatur Distinximus et talia
putabatur quia maiori rationi et pietati innitebatur Intravit et talia
que parum astringunt ut videntur isti disturbasse per campum iuris bene
que parum astringunt (ut videntur isti disturbasse per campum iuris bene
mani Nam obmissa via iuris vadunt per frondes et folia ut enim pre-
dixi in presenti casu etsi minor pars ~~preferatur~~ veriori rationi non tamen
Iudicium et potestas totius universitatis residet in minori parte quia ut plene
dixit in precedenti casu Duo requiruntur ut valeant gesta nomine
universitatis ut scilicet fiant a maiori et saniori parte Unde licet minor sit sa-
nior respectu verioris rationis non tamen est maior pars Nam potestas ma-
ioris partis nunquam devolvitur ad minorem nisi in casibus a iure expressis
ut est glo. notabilis quam sequuntur omnes doctores in c. bone etc de
electis Et iste casus de politionis non est a iure expressus Et per hec
Respondetur ad glo. c sane et c nicena ibi enim non dicitur quod
minor pars preferatur intuitu verioris rationis Sed quod unus solus possit
resistere maiori parti allegando rationem contra iudicium maioris partis
quia non valebit nec factum maioris partis quia sine ratione nec factum minoris
partis quia caret universitatis potestate quia potestas universitatis consistit in tota
vel eius maiori parte ut inducta l quod maior est ad ultimum et in l. nota
contra Codice de remis li x et videtur expressum in c. contra lo j. inito c causa
lo ij de electis Nam in illo c causa lo j non valuit electio minoris partis
licet fuit maior pro eius comparatione minoris Et hoc quia non dicitur
facta a Collegio ex quo non concurrit maior pars totius Collegij Sic c.
in causa lo. ij. non valuit electio facta a maiori parte quia illa maior
pars non fuit sanior Et ideo neutrius dispositio tenebat ut est supradictum
Post hec etiam in precedenti casu Multe quidem inconvenientie cotidie sequerentur
si iste 2us casus esset simpliciter verus ut allegatur Nam unus solus
canonicus pretendens debitum ecclesie vel aliam necessitatem vel uti-
litatem posset contradicto toto capitulo vendere vel aliter obligare bona ecclesie
allegando quod tota potestas capituli residet in eo quia utitur veriori rectore ratione

nimita

No quod quando ut valeant gesta universitatis

No quod potestas maioris partis non devolvitur ad minorem

Contrarium apte probatur x q. ii. hoc ius porrectum ubi patet quod causa surgente necessitate etiam non possunt bona ecclesiae alienari nisi consentiat maior pars

no. pulcrum dictum (in margin)

etiam (above line)

suggerente necessitate Ergo non possunt bona ecclesiastica nisi consentiat maior pars
ibidem deserviencium. Preterea contra hunc casum facit notabile dictum Iohannis
in c. cum te de rescriptis ubi dicit quod si papa mandat talibus aliquid puta
ut recipiat aliquem in canonicum scilicet quod conferat sibi beneficium non per unum
non per se, sed cum omnia maior pars mandatum apostolicum adimplere. Ex quo
mandatum est talibus ut talibus et non ut singulis. Ergo oportet quod ut talibus
fiat quod contentum in maiori parte. Et tamen verum est dicere quod illi qui volunt
mandatum apostolicum adimplere imitantur maiori ratione tunc alii peccarent
non obediendo precepto pape. Et tamen potestas capituli non devolvitur ad minorem
partem. Unde non est iste casus in quo maior pars privetur et devolutio
fiat ad minorem partem, ut dicit glossa. Et placuit. De auctoritate Ieronimi dicitur
illa non facit ad propositum. Nam primo loquitur quando dictum alicuius sancti vel
alterius viri innititur auctoritati novi vel veteris testamenti tunc
enim preferetur illud iudicio summorum pontificum. Quia summi pontifices non
possunt aliquid edere contra auctoritatem novi aut veteris testamenti
immo tunc conveniunt potius errare quam legem condere ut dicit textus
in c. sunt quidam xxv q. i. Et quod allegavit est de Conciliis illa non
fuerunt Concilia generalia sed provincialia qualis fuit Concilium Agustinum
ut patet in dicto c. Placuit. Sed ubi cessat auctoritas novi aut veteris testamenti dictum cuiuscumque sancti in diffinicionibus causarum non preferetur
dispositioni summorum pontificum ut est textus xx di. in c. i. ubi multa distinguntur circa materiam una cum glossa. Quia in allegatione per adversarios in
casu autem isto non disponebatur tamen novum aut vetus testamentum
sed agebatur dumtaxat de electione loci pro ycumenico Concilio celebrando cuiusquidem electio ex compactatis cum grecis spectabat ad Sinodum
Basiliensem. Et sic oportebat quod in electione concurreret consensus ad minus
maioris partis alias non dicatur electio facta in Concilio quod reputatur
in maiori parte. Et dum dicatur quod loca electa per maiorem partem erant
intelligibilia et quod greci protestati sunt se non venturos ad aliquod illorum

ine (in margin)

Respondeo dupliciter. Primo quod est falsum quod loca essent intelligibilia
quia non fuit declaratum quod Avinio non possit eligi. Preterea adiunctum

A (in margin)

clarius fuit in dispositione maioris partis quod si Concilium non possit esse in
Avinione intelligeretur electa Sabaudia hec indubie poterat eligi quia
ipsimet greci nominaverunt Sabaudiam ultra alia loca tunc nominanda
licet ambassiatores grecorum postea dixerint quod intelligebant Sabaudiam
id est de ceteris locis Sabaudie ducatus que sunt in ytalia cum tamen expresse
fuit Sabaudia nominata per grecos inter loca extra ytaliam

no. de protestatione a grecis (in margin)

ut supra dictum fuit in casu superius narrato. Et per hoc respondeo
ad protestationem ambassiatorum grecorum. Primo quod ille ambassiatores non habuit potestatem hoc protestandi. Solum enim habuit litteram credencialem papireum. Sub credentia autem generali non veniunt mandata ea que sunt
contra prius concordata per ipsum dominum. Et cetera que notat bar. in l. lucius
ff. de fideiussoribus. Item protestatio illa non valebat quia erat contra concordata
cum eis ad que tenebantur vigore quorum Sabaudia enim erat in locis per eos nominatis. Hinc est quod ipsemet Imperator grecorum postea in Constantinopoli respondit oratoribus sacri Concilii venientibus cum galeis pro
eorum conductione quod non intendebant greci venire quia per Concilium non fuit
omnia adimpleta tempore suo. Et idem respondit per litteras suas etc.

Constantinopolim scriptas ad sacrum Concilium et sic non allegabant defectum
loci protestando quod illa nulla et allegando adversariorum ficta Et hec est non responsio
Patet ex predictis respondendo etc pariter quod presupposito et non concesso quod sacrum Concilium
nominasset loca ineligibilia et quod greci nollent ad illa venire Non tamen sequitur
sequitur quod inferior pars habuit auctoritatem totius Concilii eligendi aliud locum
cum in illis hoc est expressum Nam ut supra dixi etc si minor pars vult
excipi mandatum superioris non potest de facto inuida maiori parti de mandato
tum est forma Collegio ut Collegio de notatis in de. tum te ipso
hec solutiones verissime sunt non tamen per hoc fateor quod minor pars fuit ita
in electione nominis loci maiori ratione quia ad earum essent parata
provinciam et solum petebant pro orationem electionem declaratoriam illorum locorum
et decimas etc ut supra in narratione casus / longe sanius erat detractare
illa postulata quam denovo tendere ad electionem alterius loci si exigerent
mittenda lxx milia ducatorum et alia denovo parare que omnia fere parata
erant / et post illam declarationem ergo inutilia fecerunt eo presertim attento quod dixi
imo primus exsolverunt vi milia ducatorum Et post adventum oratorum
sacri Concilii ad Avinionem contentaverunt capitaneum de xxx expensibus
et viii ducatis et fecerunt oratores tantos de residua summa usque ad lxx
milia ducatorum ut supra dictum est in narratione casus et hoc de 2o casu etc
✝ Tertius casus adversariorum erat ubi papa olim acceptat et confirmat de
cretum partis Concilii (licet minoris) tamquam competens iudex illius
diffinitionis Et hunc casum nituntur probare illa auctoritate de petro
per c per venerabilem qui filii sunt legitimi sed
nomine que distinguntur hec in c per venerabilem inter
eum dicit si videris in portis iudicium variare inter locum et causam san
guinis et sanguinem etc vade ad locum quem elegit dominus ad sacerdotes levi
tici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore qui iudicabit ibi indicium
et veritatem / Et facias quecumque tibi dixerint / qui autem superbierit nolens obe
dire sacerdotis imperio morietur etc ut plenius habetur in locis preallegatis quia
si volunt isti sumere quod data discordia in Concilio generali debet recurri ad
papam et standum est iudicio pape tamquam supremo et ultimo licet papa
concurrat cum minori parte Ad idem quod dictum est fuit ab ipsis qui sequuntur
in hoc tenuit sicut ut inquit beatus bernardus ad Eugenium libro
sic dictum fuit ut constitueret iudices in populo Et si quid maius oriretur fuit
deberet iudices afferre ad moysen Et in hoc intrant adversarii materiam
potestatis summi pontificis adducentes aliquas generales auctoritates de in ad
dicunt practicam priorum Conciliorum in quibus data dissensione inter partes
recursum fuit ad summum pontificem et eius iudicium observatum /
similiter respondeo quod illa auctoritas de deuteronomio loquitur ad difficultas
iudicium orietur ex iudicio minorum iudicium quia iudicia olim tene
bantur in portis propter comoditatem convenientium Unde data illa diffi
cultate recurrendum erat ad superiorem Nos autem loquimur in his que
explicant per Concilium generale universalem ecclesiam representans ab illo enim
tamquam supremo et ultimo iudice non recurratur ad aliquem alium etc
papalem statum etc ex auctoritate dicta Nam xpistus cum dixisset ad ecclesiam
et eam contempnentem ethnicum habendum censuit pro ethnico et publicano Non
ergo voluit recurri de iudicio ecclesie ad iudicium pape alias non dixisset
petro sit tibi sicut ethnicus et publicanus Sed mandasset iudicium
ecclesie primus deferri per petrum Et si bene consideraretur illa auctoritas
deuteronomii declarata supra textu eam declarat in preallegato c per

Non venias de mutatione loci non ~~fundat~~
Non tertium casum adversariorum
Nam
ad
~~sed~~ quia xpistus ~~vult~~ misit petrum ad ecclesiam ~~ad~~

venerabilem nam excludebatur ibi iudicium eorum cum predicatur Recurres
ad sacerdotes levitici generis et subicitur quod indicabunt tibi iudicii veri-
sequeris tatem sequeris sententiam eorum etc. Et postea subicitur de papa et sic loquitur quod iudicium
pape comparatur cum iudicio sacerdotum levitici generis ut videtur. Sed totum Concilium
vel maior pars que reputatur totum est in contraria opinione. Nam si pa-
pa posset approbare indifferenter sententiam minoris partis conveniret contra totam universitatem Con-
ciliorum quia raro aut numquam contingit propter variationem iudicia quod in Con-
cilio generali non sit aliqua pars diversa. Cum si papa posset approbare iudicium
minoris partis sic facillime tota ecclesia posset reclamare Romanum papam
Non quod papam posset iudicium [illegible] partis concilii approbare hereticum vel aliis moribus indignum quod esse potest ut in c. Si papa xl
di. posset iste approbare iudicium aliquorum de Concilio qui male sentirent
in fide vel vellent retardare reformacionem Ecclesie ut dissolute viverent.
Nam et in Concilio Niceno contra Arrium congregati fuerunt xviii episcopi cum
iudicium opinione Arrii. Absit enim quod papa forte hereticus sicut sepe immo contingit potu-
isset minoris partis approbare et auctorizare. Nam ut supra dixi sicut episcopus in capitulo
suis debet habere maiorem partem capituli ut aliquid dicatur factum a episcopo in capitulo
Ita oportet quod papa habeat maiorem partem Concilii ut dicatur illud factum
a papa in Concilio aliter ut dixi circa textum de auctoritate Conciliorum. Legimus
quod etiam in Conciliis plurimum Petrus [illegible] seu proponebat et votum suum
exprimebat tamquam unus de Concilio et conclusio fiebat. Sed sententia Concilii et
non suum responso fiebat ex nomine Concilii ut dixi xv capitulo. Dicerem
tamen quod vox pape propter eius auctoritatem et dignitatem sit maioris roboris
quam vox cuiuscumque alterius sicut Jo. an. dicit de voce episcopi [illegible] in capitulo
ut ipse notat in capitulo periculo de appellatione li. vi. et facit quod legitur in [illegible] in
c. dudum [illegible] electione et per Bartolum in l. finali [illegible] de re iudi. super
glo. in li. decretorum sepe immo assumpserunt illam disputationem si sententia
pape discrepat a sententia totius Concilii cui magis standum est. Et deinde
quidam pro papa et quidam pro Concilio ut nota in di. in c. [illegible] et in c. ne-
mo [illegible] q. iii et in c. legimus xciii di. et in c. quodcumque xxiiii q. i. Et pro
maior auctoritate Concilii solet allegari dictum Jeronimi in dicto capitulo legimus
dum dixit quod orbis est urbe id est quod auctoritas totius Ecclesie prevalet
auctoritati Ecclesie Romane et pro illa parte facit quod legitur et notatur
Ecclesia Romana includitur sub universali per glo. in c. ecclesie xxix di. ubi glo. per [illegible] textum grecorum notat
quod Ecclesia Romana non est universalis sed est de universitate et est includitur
sub universali ecclesia quia unica est universalis ecclesia et unitas diversorum
non [illegible] patitur ut allegavi sequitur Ciprianus xxiiii q. i. loquitur
ad idem c. [illegible] et c. [illegible] et c. [illegible] e causa et q. Sed hodie
cessant disputationes glosarum et opiniones aliorum per declarationem
veritatem factam in illa magna Synodo Constanciensi ubi fuit declaratum
quod in hiis que pertinent ad fidem et exstirpacionem heresis ac Reformacio-
nem Ecclesie tam in capite quam in membris Concilium est supra papam etc.
Iudicium Concilii tamquam iudicium superioris saltem in istis tribus et pertinentibus
ad illa est preferendum iudicio pape. Concilium autem ut predictum est repu-
tatur in tota eius congregatione seu in eius maiori parte. Non enim potest
papa auctorizare iudicium minoris partis quia esset confundere auctoritatem
Concilii que reputatur in maiori parte. Nam ut dixi fictione iuris om-
nes facere videntur quod maior pars facit ut in l. aliud quod refert ff. de re-
gulis iuris. Et de hac auctoritate Ecclesie universalis et [illegible] Concilii generalis
dicam plenius in 2o dubio principaliter et per hoc ibi decidenda preterea
ea que sunt hic allegata pro dissensione Ecclesie de preeminentia pape etc.

dictu

a Ad id autem quod obiciebatur de eo quod fuit Moysi Respondeo quod idem est hoc
dic(endum) dicendum in papa quia maiores cause sunt referende ad eum ut in c. maiores de bap. Sed alia est ratio regule iustitie iudicium et non Concilij generalis
quia in Concilio generali possunt tractari cause continentes difficultates ut dicam in 2o dubio principali data difficultate causarum papa solet congregare
Concilia generalia ut per ipsa Concilia difficultates ipse terminentur et sopiantur ut in c. Anastasius cum glo. sua xix di. et in c. In nomine domini xxiii di.
et in c. bene quidem xcvi di. et in c. Adrianus et in c. in Synodo lxiii di. cum
talibus similibus. Ad id quod ultimo allegabatur de practica quorundam Conciliorum
Respondeo quod data dissensione inter partes Concilij bene possunt si volunt ipse
partes recurrere ad papam sed non tenentur presertim ubi maior pars vel due partes
concordant Nam ibi Concilium ubi maior pars est Item quod voce unica iudicium
ecclesie ut predixi est ultimum et supremum non ergo oportet propter contradictionem
aliquorum recurrere pretermisso iudicio ecclesie ad papam Sed veniens contra
Iudicium maioris partis quod censetur totius concilij est habendus tamquam
ethnicus et publicanus et hec de tertio ¶

Ad quartum casum per adversarios inductum in quo dicitur quod etiam
a minor pars succedit maiori quando totum concilium seu communitas in hoc
conveniunt quod ipsa teneatur in certo casu aliquid facere et tunc maior
pars veniens contra pactum potest minor pars illud adimplere quandocumque
maior pars contradicit maxime si periculum immineat toti communitati nisi
impleatur debet enim minor pars obviare periculis et dampnis et promissio
per civitatem exsolvere ad supplendum negligentiam maioris partis quia eo
casu ius universitatis est devolutum ad eos qui aliorum negligentiam supplent Et ad hoc allegant textum in l. sicut in ff. quod cuiuscumque universitatis
nomine et non in c. si forte de el. vi. Nam universitas potest in uno
solo residere ut nota in c. gratum de postulatione prelatorum Istum casum dicunt
adversarij non contigisse ~~adversarij~~ in Concilio Basiliensi quia totum
Concilium tenebatur eligere locum quandocumque grecis gratum maiori quoque parte
hoc negligente facere licuit minori parti supplendo negligentiam maioris
exsolvere promissum factum per totum Concilium Sed prout vero iste casus verus
est iuste et iura per eos allegata illud non probant et primo cum dicunt cum
allegant glo. non in c. cum omnes de Constitutionibus que dicit quod si aliqua ex necessitate
sunt explicanda per universitatem ut puta alienationes rerum et si
nullus tunc habet locum illa Regula quod sufficit maior pars si cessante necessitate requiritur consensus omnium illa glo. loquitur ~~secundum ibi contra~~ sequitur ibi glo.
doctores et addunt alios duos casus in quibus sufficit dissensu maioris
partis videlicet si utilitas ecclesie suggerit vel pietas pro primo facit tex-
tus in c. primo de his que fi. a maiori parte ¶ Pro 2o facit si c. ti. Etc
apte sentiunt glo. et doc. discrepante contradicente quod sive agendis per
universitatem immineat necessitas sive utilitas sive pietas requiritur ad
minus maior pars universitatis ad validitatem actus cum contrarium sentiunt
adversarij sine aliqua lege Nam illa lex sicut et c. si forte et glo. in c.
contrarium allegata per eos loquuntur quando universitatis ius residet etiam
in uno propter mortem aliorum vel quia forte alij negligunt venire
ad universitatem que talis est legittime vocata quia tunc faciunt se
alienos iuxta no. in c. cum dilectus de electione et per Jo. An. in c. in
causis eo. ti. et facit quod no. Inno. in c. i de maio. et obedien. Sed quod
universitate congregata possit minor pars exsolvere seu adimplere contractum
actum factum per universitatem invita maiori parte cum illud inveniat

Nota quod si dissensio fuit inter partes de concilio licet fuit recurrendum ad papam ¶

coit
non quod minor pars vniuersitatis non potest omnino
dispensare sed aliquid
facere expulsa alia parte

collegio et non singulis hec non capiebant iura illa nec alia immo potius probant quod
quia tamen illi dicunt quod in resoluendis per vniuersitate requiritur saltem
maior pars etiam si vtilitas ut necessitas esset exigat ut probatur in c. [illegible] pre
allega. de his que fi. a ma. pte. (et clarius ex q. in hac tamen potentia ubi
loquitur tertius de vniuersitate obligata ex mutuo et tamen oportet quod concurrat
dictum maioris partis ad exsoluendum debitum nomine vniuersitatis (Videmus
facit immo in pallegatis c. cum te de rescript. ubi in rescripto per superiorem facto quod
non minus si legato quod commissio facta per ipsam vniuersitate non valeret minor
pars illud adimplere si mandatum electi vel aliquod aliud quod consistat in iure
quia videtur tunc mandatum collegio ut collegio (Et ponderata illam rationem
immo nam si propter aliorum negligenciam totum ius Concilii devoluatur ad
minorem partem non dicitur tunc minor pars facere sed ipsum collegium et tamen negat
immo hoc posse fieri per minorem partem sicut facit quod non glo. et bar. in l. si.
ff. quod cuiusque vniuersitatis et in l. in si. conde[m]pnatum ff. de re iudicata ubi
dicit quod si vniuersitas aliqua est onerata debitis et non habet unde soluat cogitur
per superiorem singulos inponere collectam ut habeat unde soluat vnde apte sen- 3
tit quod unus solus in defectum aliorum hoc facere non posset (Preterea tenetur
ligetis posset statuta super reformatione edere cuius quid committitur o [illegible]
ne lex [illegible] hec et multe alie absurditates sequerentur si casus pallegatus
esset verus (Et facit alia ratio quam supra induxi quod huiusmodi potestas maioris
partis devoluitur ad minorem nisi in casibus specialiter a iure expressis
ut non glo. et doctores capiebant in l. c. bone lo. in. de elec. quia cum
priuatio potestatis sit pena nunquam habet locum nisi specialiter exprimatur quod pene
non extendunt casum [illegible] de pe. di. 1 pene cum similibus et sic hec ratio
soluta sit pdicta (Est tamen et alia non minus vera Negatur enim quod maior
pars Concilii fuit in aliqua negligencia Nam elegit Basileam Auinionem
et in defectum Sabaudiam Et Sabaudia erat de locis expresse nominatis in
contradictis cum Grecis Et sic satis faciebat maior pars promissioni facte per
Concilium super falso ergo se fundant aduersarii cum eorum allegata sibi
non sit vera neque in iure neque in facto Et hoc de quarto casu et
a dimi. ats non nullos dicientes aliud casum specialem diuersitatis rone
Dicebant enim quod vbicumque vniuersitas concorditer aliquid statuisset non
poterat illud tolli per maiorem partem sed oportet quod omnes concurrant ne-
mine distrepante (Allegabant autem de deser[to] cum ... infi. ibi nullo reluctante
et Item quia omnes res per quascumque causas nascuntur per easdem dissoluuntur
ut in regula prima de Re. iuris et in l. nichil tam nale est i. (allegare dica-
bant quod cum totum Concilium consensisset in illam priorem cedulam quod dimi- 2
monem reale non soluentibus infra mensem Concilium posset et teneretur
aliud locum eligere non poterat Concilium nisi omnes pariter concordarent
ab illa communi ordinatione discedere (Sed presto illud nocentinum dupli-
citer tollitur primo quia non est verum in facto Cum Car[dina]lis sancti petri et
dominus Julianus sancte sabine non consenserunt in illam cedulam ut supra dictum
fuit in narratione casus (Secundo hoc motiuum deficit in iure Nam licet de
fen. cum per istos allegata ponit tamen specialem nec loquitur in casu isto
ut nouiter dicit. bar. in dicta l. omnes populi ff. de Justit. et iure Nam
ibi non dicitur quod prius omnes consenserunt et loquitur cum ciuitas vltra
biennium vult continuare defensionem ciuitatis Cum enim in actum
continuationis exigitur quod omnes de vniuersitate consentiant nemine di-
strepante vnde Cynus in dicta l. consuetudinis C. que sit lon. consuetu-
do. Dicebat quod loquitur quando statutum fit contra legem quod lex prohibet aliquem de-
fensionem continuari vltra biennium Sed ubi statutum fit secundum legem vel
legem sine contra legem valet si fit a maiori parte ex iudicia auctoritate

ponitur casus specialis ut tollatur ma continuandi defensorem ultra tertiam
lu. not. bar. in prima di. Omnes ppli Et idem dicendum est ad alia iura si qua
sunt que requirunt consensum aliquem ut ponit casus specialis nullibi enim equaliter — in aliquo actu debeat per omnes consentire
tantum exprimitur ut ad omnes consenserint infra ubi dicitur quando equalitur
utriusque iuris censura hic ut scilicet obtineret in maiori et sanjori parte universitatis
censeatur a tota universitate factum ut in di. c. aliud c. refertur de re iud.
et in aliis iuribus supra allegatis Et quod hec regula debeat habere locum in
differentes etiam in priori dispositione contraria omnes maiores de universitate
consensuerint c. ad hec dictum Inno. in c. bone. lo. in de postula. pla. preter
tolletur ff. Sed quid dicis quod dicat nisi omnes fecerit ut maior pars et ad
legem preterea c. i. de hiis que fi. a maio. pte. in simplici loco Item in principio
dei statuitur quod in omnibus Ecclesiis quod pluribus et sanioribus fratribus visum
fuit mandantes debet observari In pondero illud verbum mandantes id est
sive permutatione sive destructione Non ergo debet distingui utrum plus omnes
fuerit in contrarium consensum vel non Esset enim molare totum illam qui
non solum loquitur equaliter Sed etiam apponit illud verbum mandantes Se-
cundum quod de nisi prius an maior pars habeat iustam causam contradicendi ut
ibi dicatur in ff. quod circa secundo hec probat evidenter textus in ff. quod
circa ubi dicitur quod ubi nisi a paucioribus aliquid rationabiliter obiectum
fuit app. re. prevaleat semper et suum consequatur effectum quod a maiori et
saniori parte tali fuerit constitutum. Pondero enim illa verba prevaleat semper et
c. id enim dicat semper ridiculum est redere ad totum nisi primo omnes in contra-
rium consensuerit Dixisset enim hec dicit legislator si voluisset ut in ff. di-
citur in c. ad audientiam de decimis et qui omnia dicit nichil excludit ex-
di. ff. rat. et in c. solite de maio. et obedi. c. ro adhuc clarius probat ille
idem textus in dicto c. i. in eo quod subicit hec verba nec constitucionem rationa-
biliter impediat si forte aliquis ad conservandum Ecclesie sive consuetudine se iu-
ramento dicat astrictum Non enim iuramenta sed potius periuria sunt censenda
que contra utilitatem ecclesiasticam et sanctorum patrum veniunt instituta Ecce ergo
casus clarissimus contra eorum assertionem Nam ibi canonici volebant
disponere contra antiquam consuetudinem iniquam non solum omnes et singuli
consensuissent sed ad illius observantiam se iuramento obligarent Et nichil ibi
dicitur quod in contraria dispositione standum est iudicio maioris partis ex quo
hec suggerit necessitas vel utilitas Ecclesie Item ut dicit bar. in dicta l.
omnes ppli valet maioris partis iudicium re. cum l. que cum tanta matu-
ritate et pleno consensu est condita l. fi. C. de legi. multo fortius debebat va-
lere in casu isto in quo contraria dispositio non erat fulcita lege nec firma-
ta iuramento Et si diceremus contrarium sequeretur magna absurditas cum
experientia docente expediat quotidie mutare legem Periculosum esset
dicere quod unius contradictio posset impedire mutationem legis ex eo quia omnes
unanimiter consenserint in illa lege Ideo ad predictorum consummationem habe
rationem Item debet operari fictio in casu ficto quod veritas in casu vero
ut no. bar. in l. si is. qui pennatus ff. de usu. capi. Et facit c. licet de tempo-
ordi. Sed utriusque iuris censura declarat seu fingit scilicet a maiori parte cen-
sendum acsi esset ab omnibus factum ut in di. c. i. Et in de. l. aliud ff.
refertur ergo idem dictum cum maior consensisset acsi omnes pariter consensis-
sent Nec ob. si dicatur quod in illa dispositione contra cedulam non imminebat
necessitas aut utilitas Ecclesie aut sacri Concilii quo casu debet intercedere
omnium consensus Nec sufficit iudicium maioris partis et no. glo. et iura superallegata

Nota quod idem operatur fictio in casu ficto quod veritas est in vero

c. cum omnes ut supra etiam dixi Nam presupposito quod illa theorica esset vera quod
non imminente necessitate utilitate aut pietate requiritur consensus omnium determi-
stante quam tamen theoricam in illa parte nulla iura probant cum iura sufficiunt
dicant valere quod facit maior pars / Dicendum tamen quod in hoc facto de quo agi-
tur magna imminebat necessitas et utilitas ecclesie universalis quia cum omnia parata
forent stante novatione Basilee Avinionem et Sabaudie tamen pecunie quam
habebant necesse fuit ut mitterent galeas Grecis et notorium erat dampnum
et preiudicium ecclesie si de novo debuisset locus eligi et pecunia queri et omnia
de novo parari / Et predicta et optime facit c. si de hiis que fiunt a maiori parte
Capituli ubi valet dispositio maioris partis etiam in hiis que competunt singulis
canonicis Et ibi tamen erat privilegium ut quilibet canonicorum teneatur aliquid de suis
redditibus ad fabricam ecclesie sue conferre et tamen communi consensu fuerunt pro
suis prebendis singulare singulis et ad eorum usum distribute / Ex quibus ergo
debuit valere iudicium maioris partis in casu nostro / Ubi non agebatur de iure sin-
gulis competenti / Sed facto totius ecclesie universalis / Ad idem facit nota per doctores
in c. cum dilecti de electione ubi dicit quod licet omnes canonici communi consen-
su eundem presentent ad electionem celebrandam / Nichilominus possunt canonici
maior seu maior pars capituli expresse vel tacite illum eundem revocare alium
eundem presentando Non obstante minoris partis dissensu Nec ullum preiudicium
imminebat hoc casu minori parti Concilii / quia potestas eligendi alium
locum non devolvebatur ad aliud / Item quia electio fuit facta per Concilium
iuxta partem Concilium concordata cum Grecis / Et hec ad motiva adversariorum
qui volebant violare illam regulam communem quod fit a maiori parte et
Sed allegare potuissent verba illius cedule in qua dicitur quod Avinionem
realiter non solventibus infra mensem Concilium possit et teneretur aliud
locum eligere / Ponderandum est enim verbum tenetur quod importat ne-
cessitatem ut est textus in clem. exivi in § Item ordo de verborum sig. et
maxime hoc verum cum verbum tenetur sequitur verbum possit Et in c. oblate
de appellationibus Si ergo Concilium ex necessitate tenebatur aliud locum eligere non
potuit prima electione ergo minor pars saltem necessitatis vigore ce-
dule potuit et debuit eligere alium locum / cum necessitas legi non subiaceat
ut c. quanto de consue. / Sed hiis minime obstantibus contraria sententia verissima et
indubitata existit pluribus urgentibus rationibus / Et prima Ro. quia licet
nemo possit sibi legem imponere quod a qua sibi resilire non liceat exemplo cum alio
non contrahit nec alteri seipsum obligat textus est in l. si quis in prin-
cipio de lega. iii in fine Sed universitas statutum edendo sive princeps le-
gem condendo sive singularis persona aliter disponendo / Pro universitate adduco
c. in nova de iure et damp. da. Ubi enim secundum intellectum primus que sequitur
et ceteri omnes doc. probatur quod licet aliqua universitas per statutum suum
in favorem singulorum se obliget ad ea ad que naturaliter obligata non erat
postea nichilominus per contrarium statutum se liberat et primum statutum in totum
vel in partem tollere Cives enim illi Burgenses quia dampna passi fuerunt et
grandes expensas fecerunt ob discordiam que tunc viguit inter milites et cives
pro qua sedanda tunc per suum statutum obligaverunt se ad dampna illa et
expensas resarcienda Sed videntes postea inde emergere omnes et grandes preiudiciu
et hoc comunitati ipsi civilis statuit postea contrarium ut comunitate da-
na ipsa pati non possent et huius contrarium statutum valuit secundum textum quia
tunc comunitas ad illa dampna resarcienda nullo obligatum unde secundum
vero

Per statutum potuit illam obligationem inducere ita et per statutum contrarium
potuit illam obligationem dissolvere quia omnes res per quascumque causas
nascuntur per easdem dissolvuntur ut in regula .i. de regulis iuris Et lex
civilis dicit Nihil tam naturale quam et unumquodque solvatur
eodem vinculo quo ligatum est ut in l. nihil tam naturale ff. de re-
gulis iuris Et sic singulariter probatur Videtur quod licet per statutum ten-
deret instrumentorum seu ullorum de universitate expresso in illis non con-
traxit nec precessit aliqua obligatio aut alias potuit nihilominus
universitas contrarium postmodum statuere eciam sine illorum consensu in
quorum favore prima dispositio emanaverat concurrentibus hiis que hoc idem
casu vero dicendum est in quo nulla obligatio precessit ad dispensan-
dum contenta in illa cedula Nam ipsum concilium illam cedendo in aliquo
contraxit nec instrumentorum singulorum fecit aut constituit duntaxat sacri con-
cilii ut circa illa negocia expediretur presuppositis contemplacione
quorum de concilio hoc factum fuit quod sic illi ecclesiam apparue-
bant ut ab aliquibus asseritur nichilominus idem est sicut dicendum
Secus concilium in illis singulis non contraxit sed simplex ipsum per vi-
cesque ita disposuit Cum ergo eum sint de concilio inter se super
illius loca nominati decertarent et pro bono concordie in illa cedula
convenit nichil tamen in ipso sacro concilio contrario facti aut co-
venientes seu obligationis factum est Sed ipsum sacrum concilium
sua sponte per se disponens et in nullo contrahens ita disposuit
Nam aliud universitas aliud singuli de universitate Nam facta singulo-
rum non attribuntur universitati eciam si omnes de universitate convenirent
sunt expresso non sunt collegialiter more solito congregati nec
collegialiter disponunt ut notatur per glo. et doc. in l. sicut ff. quod
cuiusque universitatis nomine et plenius per Bar. in l. aut facta ff. de penis et
per glo. in c. felicis de penis li. vi facit l. ff. eodem quod vi aut
clam et c. libertini xii q. ii Et quod plus est non poterat ille
illam et c. singulariter pretendere in ista speciali interesse quia negocium erat
singulariter pretendere in illo speciale interesse quia negocium erat
universitatis Et hoc quia ad universitatem ut non possit sibi legem
ipsam statuti imponere a qua non liceat recedere Et pro predictis bene
facit quod notatur per Cy. in l. nectar spplo C. de pre. Cum te (et Bar.
post eum in l. omnes populi ff. de iusticia et iure et latius per
Bal. in l. humanum C. de legibus (ubi dicit) communiter quod licet sta-
tutum precedens det certam formam in agendis inficiendum nichilominus
valet statutum sequens (forma illa non servata si apparuerit de gratia mente
mente statuendi Et quod plus amplius dicit Bal. in ipsa l. humanum
quod ante dispositio precedens habet verba derogatoria potestatis et non
valet quia non potestas sit iuris publici nemo potest ab se illam
abdicare ymo nec pena in contrarium statuta valet ar. in l. si quis
et augentis ff. ad l. falci et facit quod notatur per glo. in contra accessionem
De ex quibus libro vi et in l. pacta q. d. C. de pac quod nota

Unde etiam si fuisset dictum in illa cedula expresse quod concilium non
posset perseverare impon[er]e cedule adherentes potuisset contrarium facere non
obstante predicta quia non potest concilium a se abdicare arg[umentum] l. legatus
ff. de offi. procons. adidem tex[tus] in l. penultima ff. de arbitris ubi dicitur
quod nemo potest sibi imponere ut s[upra] quod ubi statutum pre-
cedens est derogatorium forme vel voluntatis ex quo apparet deinceps con-
traria voluntate et dicam plenius ut ibi not[atur] adidem ut predixi est
vide in pedagio eius verba fungitur sacrum concilium ut delegante sibi pri-
mo c. § ineta glo. de excess. li. vi ubi etiam vide casus quoniam [...]
papa ibi advocavit indulgencias susstructibus in absencia pape eius
concessas subiungit hec verba Et cum concessione huius voluntatis
exultare temporibus Et quas nobis licere non patimur nec successo-
ribus ind[...] perpetue vo[...] est papa velle abdicare nunc potestatem
tales indulgencias concedendi abdicare Et tam glo. inquirens quid si
predictis non obstantibus tales seu consimiles indulgencias ipse met pa-
pa vel successor de novo concederet respondet talem concessionem vale-
re de eius pro ratione quia non potuit sibi legem imponere a qua non
liceat sibi recedere alle[gat] palle[...] l. Et quibus imponi et l. in duobus
in c. adidem credit ff. prosperis (atque similis constitucionem potest
successor tollere consimilem licet de illa mencionem non faciat ut in c.
i. de constit. li. vi (regulariter autem successorum allegatur quod non potuit pre-
decessor legem imponere quia par in parem non habet imperium
de eleccione c. innotuit et in l. ille a quo ff. tempestivum ff. ad trebel-
lianum ergo et forcius dicam in sacro generali concilio totam ecclesiam re-
presentante cui etiam lex humana (subsidio nunc (extirpacione scismatis
et morum reformacione et ad illa pertinentibus (iustissime est subiecta
ut dicetur plenius in sexto dubio ut per illa qualia verba ex scripto
in illa cedula prolata non potuit sibi ante et l. imponere a qua sibi
non liceret recedere presertim equitate suggerente precipue cum non
supervenit causa ut supradictum est in maiorem a[...] causa illi
cives ammonentes solum propter cautela petebant ut certa narrata
et quedam alia publica declararentur et expolierunt pro primo
viiii ducatores et capitaneum contentaverunt de xxx milibus
et viii ducatis Et desponsam pecuniam fecerant contentos oratores
sacri concilii in eventum illius declaracionis Nunc iniquum fuisset
propterea licet alias brevem dilacionem exquisita ta[...] facta ad aliam
procedere aliquem presertim cum oratores sacri concilii eius prius
ante confeccionem illius cedule permisissent per eorum cautela quod
illa declaracio postulata procederet Nam ut alibi dicit glo. in textu
textu iniquum esse non servare regulam ubi equitas suggerit
ut in aut. Ut matres debitores aut creditores Nunc igitur si bene
attenderetur intencio sacri concilii in confeccione illius cedule
non fuit alia nisi ut liberaret se ab illa nominacione locorum

No. quod successor potest prima constitucione tollere per contr[ariam], l[icet] de ea non fiat mencio

cause quo admiudem in exhibusatione pertinaci ueut p subterfugia/
Sed allegantes iustam causam non dicunt' subterfuge uti differre
ut est textus cum glo in c. q sit de elec li vi i vbo distule-
rit/ Et hec quo ad principem Idem ut predixi de puncto dicendum
est ut non possit sibi legem impone quia ad licent/ recede
et aliud penitus agere ut probatur in dicta l. si quis in principio
ff de leg iij vbi hec regula clarissime per iuris consultum ponit'
Et est fundata super roe naturali quia nichil tam naturale ut
vnumquodque solvatur eo vinculo quo ligatum est/ ut in dicta lege nl
tam (et in dicto capitulo omnis res eodem) idem textus in l. si ut cer-
to ff depositi vbi patet quod si tibi mandam vel teneo quod plus
est/ pactum feci ut rem meam in statim alicui traderes secun-
dum prius possum antequam tradas penitere et mandare ut michi et
non alii tradas Et ymmo ut tu debes alii tradere si ex aliquibus
coniecturis potuisti deprehendere voluntatem meam et respicit
mutatam Et idem videtur Etsi tu fori voluntate gerat/ iura-
mentum ut notabiliter sentit Jnno in c. delec de sponsalibus vbi dicit
quod si quis iuravit non valde librum sed alium contractum
quod si quis iuravit tenet con-
fiteor si tamen postea contra iuramentum contraxit/ tenet con-
tractus licet ipse sit periurus Et mea non potest eciam se per
iuramento ligare eius tamen tenent actus in contrarium factus Idem
dicit Jo an eadem roe super re quod sancit de re. iuris libra
vi iij q. iij ca qui iuravit non mutare testamentum ipse editur
Dicit enim quod si mutavit tenet secundum testamentum licet ipse sit per/
iurus quod ymmo uthor cum amplius dicit Bar q in l. stipulatio
hoc modo concepta in ff de verbo obl. et in dicta l. Si quis ff de
leg iij quod tales iuramenti ad est/ per iuris Et nichilominus
tenet/ secundum testamentum quia tale iuramentum fuit contra
bonos mores per quod voluit sibi restringere voluntatem supreme
vindiceri Et idem (saltim quo ad actus validitatem) tenere videtur
glo in c. ultima voluntas xiij q. ij (movetur' illa generali roe quia
nemo potest sibi legem imponere ut sibi liceat sibi recedere ap-
eri voluntate ut in dicta lege Si quis in principio Et quia liber//
tatem supremi iudicii nemo potest/ sibi restringere dicta l. in duobus
§. idem tradit ff pro socio Et hec/ dicta roe multifarie cor-
roborata Sequitur nunc secunda ra Secunda ra

Secunda vero contra dictum primum decretum est/ Quia tu conci- Ro an ?
lium non potuit sibi ex necessitate legem impone ut supra d? ? ?
lim non potuit sibi ex necessitate legem impone ut supra
iusticiam adhuc plene satis probatum extitit/ illud verbum/ tenet/
in dicta Cedula positum non debet importare necessi-
tatem sed congruitatem Nam vbicumque verbum expositio sequi-
tatem sed congruitatem Nam vbicumque verbum expositio sequi-
ficatis necessarium apponitur non necessitatem non importa-
te Tunc illud verum non necessitatem sed congruitatem importat/

Ad hoc glo. Notabiliter de verbo debet: in lege attendentes de sen. et regulari et per Bar. in l. creditores. C. de pignoribus et est textus melior quam alibi iuncta glo. ff. in c. i. de spon. impu. ubi textus ultra verbum debet quod regulariter est necessitatem ut no. in iuribus proxime allegatis Addit verbum divinus et ewangelium quod si importaret necessitatem sequeretur inconveniens seu absurditas vel dispositio contra legem exponitur ibi illud verbum debet in debito honestatis ad idem textus iuncta glo. xj. q. iij. in c. Rogo. rogo. i. precipio ubi exponitur rogo. i. precipio propter maiorem subiectam que est veritati ancte contra Ad idem tex. iuncta glo. in c. Huiusmodi genus. i. di. ita precatur et fortius dicendum est in hoc casu Et volumus quod illud vim teneatur adoptetur importare cum non potest veritatem verbis imponere nec constricti si essent vitatis premunitio presupposita quod importaret hec tamen necessitatem Attamen non sequitur quod maior pars concilii posset ad implorem et unam ~~multa~~ invita minori parte quod toti concilio intelligebat Etiam ut supra sepius dictum fuit, nunquam potestas a toto partis devolvitur ad minorem nisi in casibus a iure expressis ut no. in c. pr. dicto c. bone el. ij de elec.

2a ro

Tercia racio principalis est, quia ipsa cedula fuit contra omnem honestatem et libertatem sacri Concilii extorta quasi ad importunitatem quorundam singulorum qui ammoniciis ampliis non expectatis ad alterius loci mutacionem procedere debebant, Cum enim statuta Concilii spiritus sancti instinctu agi presumantur ut in c. si ille et i. c. Siquis diaconus l. di. et in c. violatores xxv. q. i. facit c. quo iure viij. di. et c. nemo xvi. q. iij. et ubi spiritus dei ibi debet esse summa libertas ut in c. due sunt, secundum leges xix. q. ij. Nemo potuit concilium obligari pretextu instancie primum ad fidem ut teneatur, quod certum ius futurum facere Cum nulla lex humana legi spiritus preiudicare potest, dicto c. due sunt, Nam spiritus ubi vult, et quando vult spirat et ei resistere nemo tamquam potest, Si enim non valet pactum per quod tollitur libertas testandi seu supremum iudicium cum sit contra bonos mores dicta l. stipulacio hec modo concepta ff. de verbis obli. et dicta l. cum duobus in § Item videtur ff. pro socio etiam si iuramento firmatum fuit, ut supra dictum extitit, quanto fortius non debet valere quod fit contra libertatem concilii summus spiritus sancti Ad hoc, tex. valde notabilis iuncta c. due sunt, ubi inter cetera ad propositum bellissime dicitur quod qui a lege privata ducitur nulla ratio exigit, ut a lege publica

constringatur. Dignior est enim lex privata quam publica. Spiritus quidem dei lex est, et qui spiritu dei aguntur lege dei ducuntur. Et subiicit ibi textus hec verba: et quis est qui spiritui sancto possit digne resistere. Quisquis ergo hoc spiritu ducitur, etiam episcopo suo contradicente eat liber nostra auctoritate. Iusto enim lex non est imposita. Sed ubi spiritus dei ibi et libertas. Et si spiritu dei ducimini non estis sub lege. Hec ille textus satis ac satis notabilis dignus attestatur quod summe necessitatem illius cedule predicatoris alleccionem. Ad quod facit illud quod legitur de Balaam, ~~legitur~~ Numeri xxii et xxiiii, nam licet iussu regis et ad suo proposito veniret ad maledicendum populum dei, non maledixit. Sed potius benedixit, quamvis ergo increpatus a rege fuisset, immo dixit quod non potuit aliud facere quam quod deus tunc inspirasset, quod non potuit aliud facere quam quod deus tunc inspiravit dicens: si rex dederit michi domum argento et auro plenam non possum alia facere quam que deus inspirat et iubet, et facit quod habetur xi q. iii. c. Iterum cum Balaam. — consimile est

Quarta ratio est quod regulariter in obligatione causata ex promissione, licet tenetur obligatus ad factum aliquod precise, et tamen ad implendum non potest compelli ... non placere. Sed sufficit obligatum ad interesse secundum quem opinionem ut non placet, dicuntur ff. de verborum obligatione, l. stipulationes non dividuntur ... ut in l. Si quis ab alio ff. de re iudicata. Cum ergo in casu nostro videretur quod per illius cedule etiam si concilium ad aliquos contraxerit, non potest concilium ad electionem alicuius loci tamen teneri precise compelli, cum concilium obligatum ad interesse ad obligationem facti succedebat. Unde tenetur obligatus ad interesse si quod erat, ergo non poterat maior pars concilii causam esse devolutam potestatem eligendi episcopum pro communi ... Et hoc negligentia concilium ad hoc precise non teneretur. Et fortius concilium ad nomine contraxit. Et hoc ... in materia precise illud statuit et precisione hoc ... Sed ... in materia ... concilium quale Diasalem indignum est enim dicere ... etiam representatis precise ... posse adstringi. Hoc ut illud cum in spiritus statutis ducatur spiritu dei. Et qui spiritu dei aguntur non sunt sub lege, secundum eundem apostolum. Allegari non potest nec impedire apostolum divinitus inspiratum ut iii. c. Dixit, licet de regularibus et iii. c. Duo sunt, xix q. ii.

Quinta ratio est quia cum in ista cedula dicatur quod lapse

Illo tamen durante mensibus ad quos Basilienses (?) potuerunt Avinionenses prefixo
posset et teneretur concilium aliud locum eligere cum debebat illud
verificari in toto concilio vel in duabus partibus in quibus universi-
tatis virtus consistit iuxta no. per Inno. in c. ii de elect. [illegible]
et per Bar. in l. Nulli et l. plane ff. quod cuiusque universitatis nomine
Cum enim illa verba continuerint non quod facti sed iuris. Ut
de alio loco pro concilio eligendo non poterat unus vel duo seu
plures minorem partem concilii facientes maiori parte contradi-
cente illud adimplere ut notabiliter ponitur per Inno. in c. cum
te de rescript. ubi dicit quod si mandatur collegio ea que sunt iuris
puta ut aliquem eligant vel prebendam alicui conferat non
potest unus vel duo contradicente collegio mandatum adimplere quia
videtur mandatum collegio ut collegio et non ut singulis. Secus si man-
dantur collegio ea que sunt facti utpote ut aliquem in possessionem
alicuius ponat alicuius beneficii vel prebende vel aliquem in pluribus (?)
[illegible] recipiant tunc enim posset quilibet adimplere etiam
contradicente collegio vel maiori parte quia videtur mandatum
capitulo ut singulis. Et idem videtur sentire [illegible] Inno.
in c. dilectus lo. ii de prebend. Ita in proposito [illegible] punctualiter et precise
est dictum. Cum enim fuit dictum quod Avinionenses infra terminum pre-
fixum non satisfacientibus concilium posset et teneretur aliud locum
eligere. Refertur ad facta concilii tamquam concilii. Non ergo
contradicente concilio seu maiori parte licuit longe minori
parti aliud locum eligere. Sed concilium per duas partes repre-
sentantes [illegible] [illegible] [illegible] supplendo (?) [illegible]
defectum est. Et denuo decretando sollempniter illo loco plus
nominata. Nec obstat si dicatur quod [illegible] maior pars eligere
volunt iuxta dispositionem cedule licuit minori parti [illegible] de
novo eligere. Quia negligentia maioris partis totum ius in mi-
norem partem devolvebatur ad minorem partem. Certe hec racio
nichil valet. Quia ut supra dixi [illegible] est iste casus in quo
privatur maior pars [illegible] non fit devolucio talis nisi
in casibus in iure expressis [illegible] et fortius Concilium univer-
sale tamquam ecclesiam universalem representans habens supremam
potestatem non subicitur alicui legi humane [illegible] l. [illegible]
princeps ff. de leg. Et presertim ubi per legem humanam appo-
nitur aliqua pena quod concilium non possit nec debeat [illegible]
[illegible] legis humane comprehendi facit quod cardinalibus no.
per doc. in c. [illegible] de scismatic. li. vi ubi dicunt doc. quod sub-

Nota quando mandatur collegio ut collegio vel ut singulis (?)

vrbis qualibus pena contumacibus non comprehenduntur / Cardina-
les quia non est verissimile quod papa voluit cardinales compre-
hendere qui sunt pars corporis sui ut est in spalta / hoc expressit for-
cius hoc dicendo quod ad concilium generale pertinet cum pertineat ad
fidem et reformationem ecclesie quod Concilium sit super ipsum papam
nullibi autem in iure divino vel humano cautum expresse reperitur
quod concilium vel minor pars eius representans privetur
potestate disponendi Et quod potestas devolvatur ad alios vel
ad minorem partem concilii et presertim hoc dicendo quod facta con-
ciliaria spiritu dei diriguntur / Cum deus ipse dicatur in medio
suum consistere iuxta illud ysaye Exulta et lauda habitatio
syon quia magnus in medio tui sanctus israhel Et ubi est
maior pars ibi presumitur esse tota lxj. di. capitulo iuxta
glo. Hinc est quod in concilio Niceno ubi quinque arrius fuit
condempnatus de heresi licet cum eo sensissent xvij episcopi in illo
concilio existentes tamen plurium sana existente sancto conci-
lio existencie iudicata extitit ad hoc. c. sunt. xv di. Et ipse inquit xxj
nasse indicata extitit / Ad hoc c. sunt. xv di. Et ipse dicit x
navis ecclesie gubernator / dixit / dicebit vos omnem veritatem
et ut sepius dictum fuit / negatum intellexisti maiorem
partem fuisse in aliquo neglectam Cum minorem habuit
partem petendo per prius illam declarationem premis-
sam causam petendi per prius illam declaratione prem-
issam causam etiam per oratores concilii illa omnia sunt premissa ante
petentes per oratores concilii illa omnia sunt premissa ante
celebracionem pecunie pro eorum quam tantorum ut dixi super
in mortis casibus

Sexta racio quod alius locus presertim pro maiore partem
eligi non poterat / et quia cum illa loci electio fieri
Concilio competeret / non proprio iure sed vi compactatorum cum grecis
illa facultas loci unum videretur tunc novaque eligendi intelli-
gi debuit / de prima electione et non de ulteriori arg. tex. optimum in l.
Veniam in C. hac sunt moue ff de verborum signi. et l. hec condicio ff
de condi. et demo. ubi probatur quod si aliquid relinquitur
uni cum uxorem contraxerit / intelligitur de primis nuptiis Et
optime facit quod no. Bar. in l. i. ff. ad l. Julia mai. in
illa quod si datur alicui facultas libere eundi ad certum locum
et redeundi an intelligatur de primo accessu tantum dic quod possit
ire et redire quandocumque voluit et determinat quod si indeterminate

Nota de Arrio qui dampnatus in concilio Niceno

Sexta ratio

Nota de ista clausula quod possit ire et redire

facta est concessio ut ex aliis coniecturis non appareat de alia volun-
tate intelligi debet de primo actu Et idem facit quod usque notand
ad Cleo an in c pastoralis de preben et archid in c si tibi c ti li
vi de vi et tempore duratura illius eius penas talem possessionem

nota de vi ipsius elec tum inductus possessione et defendit inductum

aliquam diu pacifice et defendat inductum ut expiret potestas si
iussus in possessionem aliquam diu pacifice possedit licet postea
turbetur Et idem quod legitur et no in c cum pat de preben li
vi et in l. quum qui kalendis ff de verbis obli et quod notatur
Bar in l. absente ff de donat et c si tibi absenti de preben li vi

Septima ratio

Septima ratio est quod ex quo sacrum Basiliense concilium ele-
git Basileam Avinionem et Papiam ad condiciones sub-
scripta ad futurum ycumenicum Concilium et electio fuit apud civitatem in-
tiata et per eam acceptata et ad exbursacionem alicuius pecunie
per eam processum ac adimpleta non fuit sine magno eius interesse
separari non potuit saltem legittime concilium Basiliense eciam
totam illam electionem revocare seu apud Avinionem ita in-
fra augustum terminum sine aliqua cause adsolucione tantam
pecuniam constringere processum quia ut predixi oratores conci-
lii per prius eis promiserant quod revocacio fieret ante
exbursacionem totalem pecunie mutuande deffecit cum eis ex tali

nota quod si aliqua civitas elegit aliquem in potestatem quod non potest penitere

electione processum cum res non esset integra ius quesitum
intimacione eis facta ut nota Bar in l. absenti ff
de donat ubi dicit quod si aliqua civitas elegit aliquem in
capitaneum seu potestatem quod non potest post intimatam et acceptam
tam electionem penitere Et facit quod legitur et no in c 1 a
decernens de preben li vi et in l. si petitum ff de [illegible] alteram

Octavo ratio

Octava ratio est quia in compactatis cum grecis actum
extitit ut galee cum gentibus et pecunia certo tempore ad
constantinopolim mitterentur quod in tempore compactato factum non
extitit Unde et si fortasse potuissent greci dicere Concilium eciam post
tempus remansisse obligatum quia adduc videbatur tante
obligatum admittendum sed et certo tempore mittendum ar c cum
dilecto de [illegible] et [illegible] et in l. celsus ff de verbis Attamen ex quo
ipsi greci hac allegacione non sunt usi quia ymmo voluerunt
habere compactata pro dissolutis scribentes ex constantinopoli ad sa-

tum Concilium quod si Concilium adimplevisset promissa in tempore
quod et ipsum adimplevit omnia que promiserant Sed ex quo in
tempore compactatis promissa non fuerunt adimpleta sed tenebant-
venire (clare patet) quod ipsi non poterant amplius super compactatis
se fundare Cum enim obligantes se ad certum quid certo tempore
faciendum vult recedere ab obligacione adversario in tempore non ad-
implente licite potest et dissoluta remanet utriusque obligacio
ut in c. sicut desponsari in textu et in glo. et in c. pervenit lxiij
de iureiur. et regula frustra de reg. iur. li. vj. et l. cum proponas
C. de pact. et ff. proposito l. si convenit cum similibus Ergo
cum semel obligacio illa fuit extincta non potuit sine novo u-
triusque partis consensu reviviscere ut in c. quas de consecr. di.
iiij et xxiij q. iiij si illic et in l. qui res § aream ff. de solut.
et per hoc cessat obiectio si qua forte fieret de alia littera per
eundem imperatorem Grecorum ad Basiliense concilium scripta contra-
te Venecias in qua inter cetera dicebatur quod ad civitatem Ferra-
riam separabant pro execucione decreti in sacro Basiliensi concilio pro-
mulgati etc. Et sic vigore illius primi et parvi decreti Item
eadem littera ad ambitionem et suggestionem adversariorum conscripta nullius
est firmitatis quia cum per portum Veneciarum in Constantinopolim
scripta recesserunt a compactatis pretendentes tamen quia promissa
non fuerunt tempore debito adimpleta non potuerunt postmo-
dum sine novo utriusque partis consensu priori obligacioni iungi
iam ex eo facto extincte Et ex quo infertur quod presupposito
et nullomodo concesso quod illud parvum decretum valuisset
pro tunc Attamen ex quo Greci dum adhuc essent in Constan-
tinopoli ab aliis compactatis recesserunt non debuit sacrum
Basiliense concilium ad alium locum se transferre quia in extrema
in compactatis cavebatur quod concilium medio tempore debe-
bat Basilee remanere donec Greci applicuissent ad ultimum por-
tum Ytalie Sed antequam applicuissent dissoluta erat omnis
obligacio ut patet ex predictis ergo vigore parvi decreti quod
erat fundatum super compactatis non potuit neque debuit
concilium Basiliense exinde transferri Nichil ergo obstat quo minus
Basilee concilium adhuc consistat consideracione illius primi
decreti Et hec est verissima consideracio

Nota quod Greci re-
cesserunt a com-
pactatis etc.

Nona racio quia usurpatoria creacio fuit illud conciliabulum

Nona racio

Nota declarare per Concilium dominum Eugenium quondam

Non vigore illius decreti pravi, quia antequam illius dispositio veri-
ficari potuisset, Eugenius quondam Concilium Basiliense [illegible] ipse
fuit dissolvit, et in Ferraria conciliabulum instituit et ipsius
auctoritate seu ex illa institutione illud conciliabulum initium habuit.
Nam ipse quondam Eugenius longe ante grecorum adventum per sacrum
concilium citatus ut per se vel procuratorem coram ipsa sancta syno-
do compareret ostensurus rationem suam seu excusationem
ea que notorie eidem impingebantur, Et obediendo quod prestare
debuisset, litteras bullatas publicavit quibus dissolvebat sibi
sacrum concilium Basiliense et ad Ferrariam illud transferebat. Con-
tinet, si sacrum concilium desisteret a processu per eum inchoato
et absolvendo alias inchoato vel inchoando contra aliquem existen-
tem in illo sacro concilio presidentem Dato ante concilio eo

Nota causam quare Eugenius quondam conatus est dissolvere concilium Basiliense

desistente fuit, eo desistere debuit, ipse sibi Eugenius declara-
vit concilium Basiliense fore dissolutum et Ferrarie translatum

Nota de inchoatione Conciliabuli Ferrariensis

ut fuit latius in ipsis litteris continetur. Unde illud Conciliabulum
Ferrariense inceptum fuit in mense Januarii et greci applica-
verunt adventantes portum in mense februarii ut supra dixi
in titulis narratione et sic vigore illius pretense dissolutionis et
translationis conciliabulum illud fuit institutum ante grecorum
adventum. Unde etiam si voluisset dictus quondam Eugenius alle-
gato pravo decreto uti non potuisset, quia vim suam habere
eo tempore non poterat, quia secundum compactata cum grecis
debebat ipsum sacrum concilium remanere in Basilea donec et

Nota causam quare Eugenius non potuit dissolvere concilium

greci ad ultimum portum Italie applicuissent, et extunc infra
mensem debebant patres sacri concilii se ad aliud locum trans-
ferre ut patet in compactatis prefatis, ad hoc quod legitur et
no. [illegible] in c. cepte aliter de concess. preben. Et in l. [illegible] ad-
que in l. qui in aliena ff. de acqui. hered. cum similibus.
Vigore autem dissolutionis pretense et citationis facte per quondam
Eugenium dictum conciliabulum vires habere non potuit
ut late patebit in 2o membro istius dubii, [illegible] in quo eandem
pretensam dissolutionem prosequar. Non obstantibus predictis
si dicatur quod dictum Ferrariense conciliabulum potuit dici
auctoritate fulciri, Et ipsius quondam Eugenii ante tempus et
illius pravi decreti auctoritate suo tempore post grecorum ad-
ventum. Unde esto quod subsistentiam eo habuisset virtute
citationis [illegible] quondam Eugenium factum habere tamen
debuit vigore illius pravi decreti post grecorum adventum

Quia utile per inutile non viciatur / Et in regula utile per inutile de re. iur. li. vi / et in l. i. ff. de acq. ro. testi. Et si non valet / quod ago ut ago valeat / ut valere potest / de ppon. impube. c. uno li. vi Et bene videtur facere l. i. § i. q. ad fls tu. auctorio ubi sequitur / quod licet / verus tutor / prestet auctoritate ad falso tuto / re tenet nichilominus quod factum est auctoritate veri tutoris Sed certe hiis non obstantibus contrarium est verum duplici racione Prima quia ad illud concilium omnes fere venerunt / vigore prime dissolucionis et erectionis et sic / debet / considerari causa mo- tiva actus et in dicto. c. ex parte astrusi et in dicto. l. si ab adv. et in l. qui in aliqua pallegat Et est et alia racio fortior / cum / hoc durante concilio Bas. non posset / aliud concilium erigi quacumque auctoritate (quod si ius elegentes aliud illo durante incide- runt / in penas scismaticorum tamquam erigentes altare contra al- tare et scissuram in ecclesia dei facientes quia sicud eccia universalis unica est / ut in c. loquitur xxiiij q. i et c. scissura eod. libro titulo et vij q. i. ita unicum et non plura possunt esse concilium generale ut rebus paritas correspondeant suo repertito et signum suo signato ar. eorum q. no. in c. le. adversus de hereticis Nec concilium basilien. po- terat dissolvi sine sui expresso consensu ut predicta habentur in decretis viij et ix Sessionum dictus ergo quondam Eugenius erigendo concilium ferrarien. durante sacro Bas. Concilio incidit in penam scismaticorum ut in pallegatis capitulo viij Sessionis et facit c. non nos xxvij q. vi ubi textus ciprianus alegatus est propheta- nus et hereticus est / habere non potest deum in patrem qui universalis ecclesie non tenet / unitatem Et post pauca subdit Quomodo autem potest cum aliquo convenire qui ad corpus ecclesie et ad universa- lem fraternitatem non convenit Quia ante duos vel tres possunt in nomine xpi colligi quos constat / a xpo et eius ewangelio separari Hec ille Que sunt verba valde ad propositum notanda Cum ergo ipse quondam Eugenius tunc predicta in scissura et penas scismati- corum incidit quod patronat illi pauci auctores primi decreti de Basilea vel aliunde venientes sic coniungere cum dicto quondam Eugenio et venire ad eo Concilium generale celebrare pretensum ipse permittetur / dissolucioni et / erectioni predictam facte (unde et ipsi effecti sunt / etiam scismatici et excommunicati sicud et ille cui communicabant / et in illius penas inciderunt / ut est textus in c. omnes xxiiij q. i ubi dicit quod heretici et scismatici sunt / communicando adeo quod nec / eis ave est dicendum et qui dicit eis ave communicat operibus illius malis Addidem c. audivimus / et c. quia et c. scissura

eandem causam et q. et optime facit textus in c. denique 4 q. vii ubi
dicitur quod deus expresse prohibuit ne ad scismaticos aliquis
declinet per illa verba separamini gentium ne abiceritis et infinita||
tem senserit amor nec intraveritis et hoc, ideo quia infamia
erant certe tribus scismaticorum unde scismatici comparantur ibi
gentilibus ut dicit ibi textus et latius de hac materia ibi videas.
Nota quod quondam Eugenius est scismaticus et hereticus
Continuando ergo illi qui incidit in crimen iam dampnatum in eandem
dampnacionem inciderunt ut in c. achacius xxiiii q. i et in c.
anastasius xix di. unde potest attemptari quod ipse quondam
Eugenius erigendo novum altare contra altare et separando se a
racione ecclesie et negando precipuum auctoritatem ecclesie supra eum, ut
negare aperte videbatur, et hodie apertius negat destruendo quas-
||nota|| Nota casum per quem Eugenius desiit esse papa
dam litteras bullatas per multa loca statim desiit esse papa. Cum
enim omnes scismatici sint extra ecclesiam de co. c. scisma et c.
omnis cum multis aliis capitulis eiusdem q. nec potuit esse extra
ecclesiam ut caput ministeriale ecclesie. Hec communicacionem im-
plicat. Hinc est quod a prelato scismatico possunt subditi propria
auctoritate recedere. Maxime quando hoc contingit ex facto iam
per ecclesiam dampnato sicut contigit in facto ipsius quondam Eu-
genii. Nam concilium magnum Constanciense declaravit preeminenciam
et maioritatem concilii supra papam. Et concilium Basiliense
ante ipsius quondam Eugenii adhesionem sollempniter factam illam
Constanciensis concilii declaracionem approbavit, et denuo renovavit
Nota quod quando Eugenius non potuit dissolvere concilium Basiliense
et eciam proprium sollempne decretum statuit et decrevit quod durante
illo concilio non posset aliud erigi, perpetrantes ecclesie ex papali auc-
toritate fungentem et contrarium agentes declaravit ipso facto
incidere in penas scismaticorum, que quidem decreta ipse quondam
Eugenius approbavit. Similiter in sua adhesione confessus est Conci-
lium Bas. fuisse a suo principio legitime institutum et legitime continuatum.
Et hiis non obstantibus dictus quondam Eugenius omnia ista decre-
ta violavit, unde non potuerunt isti auctores prefati decreti
se cum illo coniungere, presertim tractando illum ut caput et pre-
latum illius conventiculi et iungendo se cum notorio scis-
matico et excommunicato. Hoc precipue attento quod ipse quondam
Eugenius iam prefatum Concilium suspendit prelatum conci-
lium ab administracione papatus existeret, antequam greci adulti
una parte Italie applicuerunt, unde clare colligitur, quod
eciam si illud prefatum decretum valuisset, nihilominus ipso illo

Iam erant sollempniter suspensi per totum Concilium et inciderant in-
penas scismaticorum volentes declinare ad eum et ad illud Concili-
abulum scismaticorum procedebant, extunc ipsi et inciderunt in penas ultra
alias, ut supra dixi. Pena autem scismaticorum excommunicatione
est, deposicio sine spe restitucionis, ut in c. Non vos, retardant
xxiij q. v. nullo c. licet, et c. quia diligentia de electione. Ideo non
tantum dicit glo. in c. ad nostram decrevit depositis quod ab apostolato ex-
communicatis aut scismaticis possunt subditi propria auctoritate recedere quod
procedit etiam in papa ut de eo probatur in c. Anastasius xix di.
Sunt dicit glo. notabilis in c. [illegible] xxiij di. in verbo audiendi
quod scismaticis omnibus audiencia denegatur alleg. Palle: c. non vos
Et hec de nona racione.

Nota de pena scismaticorum

Decima racio

Decima racio contra illud pravum decretum militans est conse-
dencio falsitatis conferrerunt, eciam licet non paucissimi illius
consti decreti verba simpliciter et absolute sub nomine sancte Synodi
nulla de decreto contrario maioris partis unius duarum partium et
amplius mencione facta, nec committentes iuri devoluto ad eos
seu apud eos dum tractat, respiciens ab aliorum [illegible] culparum. Et eos
sic protestati sunt et scripserunt, ac si totum Concilium unanimiter
illud edidisset, quod sine falsitatis vicio fieri minime potuit, ar-
gumentum c. quanto de his que fiunt a prelato pro dictis racio est, quia
esto sine veritatis preiudicio quod aliquam causam racionabilem
contra minoris partis conclusionem pretendere potuissent, attamen
ante illius super ea discussionem et declaracionem non debuit maior
pars simpliciter et absolute se nominare collegium, Concilium vel
eciam, quia durante contencione inter maiorem partem et mino-
rem ibi dicitur consistere ecclesia, concilium, collegium vel capitu-
lum ubi est maior pars. Et illa pars maior nomine ecclesie
seu collegij vel concilij procuratorem constituit et bona communia capitu-
lis ministrat, ut est textus notabilis cum glo. in c. cum inter
canonicos de elect. Ad idem textus cum glo. in c. capitula lxij
di. Sunt glo. notabilis in c. i de his que fi. a prela. dicit quod pre-
sumitur pro maiori parte universitatis donec causa allegata per
maiorem partem fuit coram superiore verificata et probata. Non
enim ut ibi dicit glo. et Innocentius et alii sufficit minori parti ali-
quid racionabile contra maioris partis disposicionem allegare nisi
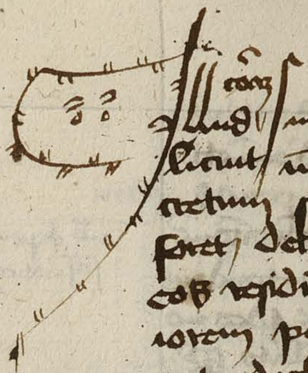
Illud [contra] superiore vel arbitrio toti electis probetur. Interim ergo no-
luerunt minori parti sive falsitatis vicio illud eorum presumptum de-
cretum sub nomine sancte Synodi absolute concipere ad modum
facti declaratum, item Synodum seu eius potestatem penitus apud
eos resedisse. Et presertim presumptio est, quod resideat apud ma-
iorem partem, ergo vicio falsitatis crimine sunt usurpantes publi-
cante declaratione iure eorum presumpsi[t] nomen Synodi ut inducto e-
quanto, vnde et in alia narratione multos deceperunt qui credi-
dit? verbis arbitrati sunt, totam Synodum Basiliensem sine aliqua
discordia illud decretum edidisse. Preterea vbi vndecim ex aliquo
iure speciali pretendunt aliquod ius certum seu certam iurisdictionem
vel preeminentiam, debent illud ius speciale in eorum dispositione exprimere
ut not. in l. Si quis ex aliena ff. de iudic. et l. ii si quis in
ius vo(cat) et in c. cetera de iudic. et c. i de dilat. libro sexto et not.
doc. ibi. Isti ergo pretendentes ius minoris partis ad eos fuisse devolutum
seu apud eos residere ob culpam maioris partis quo ad illum
actum debebant, saltem causam exprimere et non simpliciter
se sacram Synodum appellare, quia si etiam verum fuisset quod
ius illud apud eos remansisset, habuissent locum dumtaxat in illo
actu et pro illa vice ut leg. et not. in c. ad Vinctonien. de elect.
Non ergo debebant se simpliciter appellare sanctam Basiliensem Sy-
nodum etc. Sed dicere quod ipsi faciebant quo ad illum actum
ob culpam vel negligentiam maioris partis sancta Synodus
si verum fuisset iuxta illud quod legitur et not. in d. c. cum
Vinctonien. et c. dudum ii et c. congregato de elect. et similibus
iudicaverunt. Ergo a vicio falsitatis contrarium agendo et
usurpando sibi simpliciter nomen sancte Synodi. Etiam ergo fal-
sitatis vicio etiam arte deceptoria vertitur, potuerit Concilium ge-
nerale indicere et congregare, ut enim ait Cyprianus in c. alienus
xxiiii q. i. Etenim possunt duo vel tres in nomine Christi colligi
quos constat Christo et eius evangelio separari que sunt bene
notanda. Item abusi sunt potestate sua etiam si illam habuissent
et per consequens illam perdiderunt ut in c. gratum de postu-
prela. et in c. nulla simile xi. q. iii. Et facit quod in simili legitur
et not. in d. c. ad Vinctonien.

Nota de falsitate quia se pretexta sanctam decretum?

Vndecima racio

Vndecima etiam racio non minorem iniusticiam contra illud presum

decretum ostendit / Ergo quod ambobus decretis adinvicem editis / pravo
scilicet et sanctissimis / reliquis a toto sacro Concilio et patribus sacri
Concilii / super illorum vel alterutrius eorum bullacione contradicen-
tibus data fuit / sed cum consensu potestas tribus videlicet re-
verendissimo domino cardinali sancti petri qui fuerat primo
de consencientibus dicto pravo decreto et domino episcopo Burgensi
uni ex oratoribus serenissimi domini regis castelle et michi
panormitano archiepiscopo bullandi illas litteras et destinandi de quibus
nobis videretur / et illius potestatis sacre Cedule super ea con-
fecte tenor talis est /

Tenor cedule bullacionis boni et pravi decretorum

Eligantur / per sacras deputaciones d. Cardinalis sancti petri
d. panormitanus et dominus Burgensis quibus detur plena
potestas super bullacione litterarum de quibus agitur / et earum desti-
nacione ita quod per hoc / quod ipsi facient / nullum preiudicium ali-
cui generetur / et per hoc sit pax et tranquillitas inter partes
de facto dissencientes omnes agitaciones et molestaciones et sed bona
pace et tranquillitate procedatur / ad alia negocia in hoc sacro con-
cilio pertractanda Et ista ultima clausula sit / ita firma quod nullo modo
possit violari vel immutari et quod duret / eorum potestas per to-
tam diem crastinam que erit xv marcii Iste est tenor
illius cedule in qua post varios tractatus iuxta suam formam
consenserunt omnes sacre deputaciones conclusione in congrega-
cione generali secuta Nos autem vigore illius commissionis atten-
ta questione sacri concilii et voluntate prius de capitulis bullavi-
mus solum decretum sacri concilii una cum quibusdam aliis
litteris missivis et non nullis aliis de quibus supra in narratis
capitulis fit mentio Istud autem pravum predictum decretum nullo
modo bullare voluimus licet plurimum de hoc / ab adversariis re-
quisiti essemus Et iuxta eandem potestatem nobis traditam
misimus litteras et illud decretum ad oratores concilii qui erant
in Avinione ut tunc eis iverunt ad concludendum grecos tradite
Avinionensibus litteris que eis dirigebantur / ut plenius dictum
fuit / in supra narratis capitulis Ex hiis enim clarissime arguitur /
illius pravi decreti iniquitas si enim vires habuisset / non
est presumendum quod ~~tacitus~~ tantus vir prout erat dominus Cardinalis sancti
petri decretum contrarium bullasset / Nec dominus Episcopus Burgensis
qui in illis disceptacionibus fuerat / indifferens Item cum

totum postea Concilium illam bullationem faciens approbavit, nullo
modo contradicente. Comprimendum est illam bullationem fuisse
iniustissimam. Nam si illa bullatio fuisset iniusta nullos potuisse
praestitum (?) obstante re spiritu sancto resistente illam iniquitatem facere
exemplo Balaam qui in maledictione quam gerebat in eos spiritu dei
correctus dedit in ipso actu benedictionem, ut in xxij q. ij (?) vij (?) in

Nota Balaam pro maledictione benedictionem dedit

§ Item cum Balaam. Sed cum est, quod nunquam potuit obtineri
postmodum quod illud pravum decretum per concilium ut eius aucto-
ritate bullaretur. Sed tamen pravum et iniquum pravitate et in-
iquitate facti et falsitate repertum fuit. Postremo bullatum
cum plus satis devote fortune illius ipse in qua bulla sacri con-
cilii recommendabatur, ut veritas postea comperta clarissime docuit,
ut superius dictum fuit in narratione capitis vi. cum data fuit

Nota defectum (?) primi decreti

fuerat primus potestas per duces (?) patres concilii dissipante
nemine super bullatione illarum duarum (?) et communi deputatione
que verba ultima sunt multum ponderanda, et illi tres pa-
tres solum bullarunt decretum sacri concilii, et illud
eciam deputarunt pro conductione Graecorum ad concilium (?) adgre-
cos (?) potuerunt, postmodum non sacri Concilii aliud et contra-
rium decretum bullare et ad grecos deputare contra communem primum
consensum cum spiritus sanctus qui est concilii director, simplex est
et contrariarum actionum auctor. Profecto non cum spiritus sanctus eo-
rum (?) super congregatos in unum descenderit, docentes eos se-
cundum (?) unanimitatem, duplicitate vero abhorrente, ad plenum ha-
betur in § si autem (?) unde (?) c. alienus (?) xxiij q. i. Et si dicatur
per adversarios quod in illa cedula eorum cuius (?) praesumebatur, per
illa verba quod prorum (?) factum nullum aliud fieret, praeiudicium
respondeo quod illa verba debent ad aliud praeiudicium referri non
autem ad praeiudicium facti eminentis (?), scilicet, quo ad invaliditatem
tam alterutrius decreti, quia illi facto ipso praeiudicatum extitit
bullatione facta illius decreti editi ad universis partibus Conci-
lii et ultra praestitum (?) illius decreti, destinatione facta ad grecos
cui (?) cum totum concilium consenserat quod ad illorum patrum
arbitrium possent licite bullari et destinari ceteros (?) poterant
amplius alie contrarium bullari et destinari, contrarietate facti
repugnante, que nullos potest errare eadem in concilio, absque spiritus sancti
assistencia et quia contrarietas in eodem facto omnino reprobatur
ut in l. ubi repugnantia ff. de reg. iur. et in c. cum iure (?) de consuet.

Et in c. sollicitudinem nisi de appel. Item quia ut supradictum
fuit post electionem locum per concilium factam et scientia perfectam con-
firmatam et declaratam non licebat sacro Concilio amplius
vadere ut in d. l. hec semper § bonus ff. de re iud. sup. et
in l. hec condicio ff. de condic. et demon. ut supra plenius
dictum. Item non est verisimile quod intenderit quis sibi con-
trarietatem ut in l. non ad ea ff. de condic. et demon. et in c. cum
in. de cler. Illa quoque verba quod non faciant aliam sententi-
am non debent referri ad factum decreti set sane cum illud
verbum aliam non potest verificari de universitate que est
corpus fictum sed ad singulares personas ut in l. in § hec
autem verba et quod alicuius nomine ff. de negociis gestis Item si dicta
contraria essent verba illa que secuntur in dicta ce-
dula ubi dicitur quod illa potestas data fuit ut esset pax
et tranquillitas inter patres de concilio cessarentque omnes
agitaciones et cum bona pace et tranquillitate proceder-
etur ad alia negocia in sacro concilio tractanda que verba diligen-
tissime sunt notanda. Si enim ut dicunt adversarii per illa
verba generalia reservata fuisset facultas pronunciandi contra alterius
decreti quomodo fuisset pax et tranquillitas in sacro concilio pro-
fectum in exdestinacione duorum contrariorum decretorum ne dicat
totum concilium sed tota ecclesia latinorum fuisset scandalizata et
ut eis experiencia proh dolor docuit illa destinacio duorum decreti
fuit futuri scismatis potissima pars. Item ponderetur illa
in cedula contenta videlicet et cum bona pace et tranquillitate pro-
cedatur ad alia negocia in ipso sacro concilio tractanda ac si cum
cum fuit dictum ad alia quod non fuit reservata facultas proce-
dendi et revocandi aliquo modo alterius primi decreti Maxime
cum non potuisset fieri illius revocacio sine magna perturbacione
pacis concilii cum contrarium verba cedule innuebat. Ar. in c.
Nonne de presumptionibus et xxxii q. i. Cum autem dicitur. Ut ergo ver-
ba eiusdem illius cedule suum consequantur effectum et sapiunt ut pax
conservaretur et contrarietas non appareret in eodem concilio
super eodem facto intelligantur verba illa generalia scilicet aliam
non inferant sententiam ac si de alio et non de isto sentencia
verba illa generalia restringantur ut non habeant illum intel-
lectum vagum et generalem quem possent habere ex generalitate
verborum ut vitetur absurditas ut in c. ex parte de privil. Et

Nota de origine scismatis

fac. c. i. eccles. delect. eccles. c. si compromissarius in § restringitur. c. ti li. vi. Et quod no. Jo. an. in regula fradia de regul. juris. iij. q. li. vi.

12 racio Vndecima racio est quia presupposito et nullomodo concesso quod ex facto maioris partis potestas concilii ad minorem partem devolvi debuisset, attamen devolucio ista fieri non poterat nisi postquam maior pars decretum contrarium prius edidisset, sicud dicitur in electione. Non enim prius fit devolucio ad minorem partem antequam maior pars ad electionem de indigno processit. Debet enim primo minor pars expectare quod prius maior pars eligat

Nota quod minor pars debet eligere et postmodum jure devoluto potest eligere ut notanter dicit Jo. an. quem sequuntur ceteri doctores moderniores in c. congregato de elect. Non obstante quod maior pars in scrutinio nominaverit indignum quia ex illa nominatione non inducitur preiudicium nisi detur tanta perseverancia quod ex eadem scrutinio sequatur electio ut probatur in c. per venerabilem de elect. li. vi. Ita eciam in proposito quod licet maior pars in deputacionibus voluit persistere in priori electione et denunciatione illorum locorum ac disposuerunt illa loca debere decretari una cum dictis etc. et sunt secuti conclusio in congregatione generali Attamen ante decretacionem non potest dici quod potestatem ad minorem partem esse devolutam exquo. Imo dicitur quod in deputacionibus vel in congregatione generali ea que fiunt in secreto et non est aliud nisi concordia seu disposicio ut lex fiat. Sed dicitur perfecta cum solemniter in sessione publica promulgatur. Nam tunc verba legis concipiuntur et eduntur. Ideo dicit textus quod leges eduntur cum promulgantur, in l. di. leges. Antea enim non est facta publicacio. Sicut textus dicit quod lex non incipit ligare nisi post duos menses a tempore publicacionis ut in auc. ut facte nove con

de postula. p(re)la. et c. stituciones. Ut no. glo. super dat. vi li. Et idem no. in c. ij. de const. et in c. i. quod dicitur xvi. di. Sed ipsi facientes minorem partem non expectaverunt quod maior pars suum decretum legerent. Voluntque vulgando eorum decretum quamvis cum decreto sacri Concilii, adeo quod propter strepitum neutrum intelligebatur. Et prius suum habuit lecturam pravum decreti et post intervallum non modicum finem accepit veri decreti sacri Concilii lectura. Ergo illud pravum decretum caruit omnino defectu potestatis etc.

13 racio Duodecima racio est quia presupposito sine vitatis preiudicio

quod locus fuisset devolutus. Attamen cum hoc non sint audientis cum
nullibi expresse in iure caveatur, ymo potius probatur contrarium
ut patet ex precedentibus, non licuit minori parti aliud decretum
attemptare cum tanto christianitatis discrimine et ecclesie con-
fusione antequam primum cessaretur et annullaretur seu cassum
et irritum pronunciaretur, ad hoc alle. glo. notabile in textu in c. / alle. nimie
audita de elec. facit textus cum prius loquitur unde approbatam in c.
inter dilectos de excess. prela. est glo. fi. et no. in c. constitutus
de app. sentit Inno. in c. cum Eta de elec. In istis enim iuribus
caveatur, quod secunda electio post primam non cassatam est nulla licet
prima a maiori parte facta posset probabilibus rationibus ostendi
quod sit nulla, oportet enim ad validitatem secunde quod prima evidenter
sit nulla, ut sit evidenter constet potestatem ad minorem partem
esse devolutam. Si ergo hoc est admittendum ut vitetur con-
fusio in ecclesiis ne due electiones contrarie consistere videan-
tur, quanto fortius debuisset hoc observari in tanto casu ut vita-
retur confusio in ecclesia universali. Et licet doc. et glo. loquantur
in electione eadem tamen precipua ratio existit in aliis actibus
universitatis ne fiat confusio. Si evidenter non constet de de-
volutione potestatis idem ergo ius servandum est, ut in c. translato
de consti. et in c. cum dilecto de consuetudine, ubi et in ius et ibi gl. quod dulissimus
ff. de delegat. Sed quia factum non existit multo aliud pravum de-
cretum a maiori parte ita temere et scandaloze factum debet esse nullum
etiam si minor pars iustam et rationabilem in devolutione po-
testatis habuisset causam quod tamen omnino negatur ut patet ex predictis

Vicesima decima ratio quia supposito quod sacrum Concilium vi-
gore compactatorum cum Grecis seu dicte cedule pretextu ad
aliud locum eligendum fuisset astrictum, nullibi tamen probatur quod Conci-
lio non eligente seu aliud faciente potestas ad minorem partem
devolvatur, cum ut supra sepe unum diximus quod ipsa devolutio po-
testatis de maiori ad minorem partem nunquam fiat nisi in casibus
a iure expressis ut notantur dicunt glo. et doc. in c. bone ij de
elec. quia pene non debent extendi. Iuxta cap. odia. de re. iu. li. vi | pene
et regula generalia restringi cum ibi notatur de re. iur. li. vi
Et maxime ut predixi hoc procedit in Conciliis generalibus
in quibus est tota potestas ecclesie xviij q. i. quadrudum in c.
fin. xv. di. Et sic non subicitur legi positive lex autem divina

/ xx ratio

Nota si electio fiat a maiori parte per primam a minori parte facta ne cassata ante textum

Nota concilium generale non subiicitur legi positive

Cui (ymmo) scienter subicitur, licet pena non infligit, quinymmo quod for-
tius est non recipitur, licet ipse circa imposita in universitatibus et scolis

15 racio

Quinta decima racio est quia etiam supposito quod tota Synodus
concorditer illud prefatum decretum edidisset Attamen expro
grecis declinaverunt ad quondam Eugenium iam tunc propter concilium
suspensum ab omni administracione papatus nec poterat nec debebat
Concilium Basiliense transferre ad ferrariam dupliciter Primo quia
iam quondam Eugenius propter Conventiculum scismaticorum prius per se
erectum inciderat in scisma et penas scismaticorum ut in dicto decreto
xxvi(a) Sessionis et etiam depositus fuerat vel erat ab ecclesia Basiliensi
representata, et novum altare sibi erigendo quia alienus est, et prophanus
hostis qui universalis ecclesie non tenet unitatem xxiv q. i. Alienus
xxiii q. v. nos pos Et per consequens non poterant katholici
et fideles patres se coniungere cum quondam Eugenio et sibi adheren-
tibus xxiv q. iii ut tamen quibus ubi dominus textus Secundo
quia quondam Eugenius suspensus iam erat in incidenti grecis
ab administracione papatus ut predixi et omnes concurrentes ad eum
durante suspensione procuratores scientes ad exercitium papatus parati
incurrebant penas ut in decreto edito super eius suspensione
Ipse autem quondam Eugenius contempta eius suspensione contempta
auctoritate sacri concilii generalis fuit presidens in illo Conciliabulo
ergo concilium ibi erigi non potuit Et attendentes ad illud in penas
inciderunt prenotatas Sunt ergo Concilium Basiliense remansit cum
greci a sacro concilio se alienaverunt et contempserunt ipsum preter
decretum suspensionis

16 racio

Sexta decima racio est quod si nullum de illius prefati decreti invali-
ditate dubium fuisset Attamen posita dubitacione et inde
cognicione in discussione deducta Decretum super intellectu illius cedule tunc
iudicio iuris stare debebat quod spiritus sacri concilii ibidem congre-
gati in medio eorum spiritus sanctus presumitur esse ut ex si ille et in si
quis clericorum l. di. et xxv q. i. violatores Nam et de ipso conci-
lio generali dictum est Si quis ecclesiam contempserit aut hanc seu
non audierit sit tibi sicud ethnicus et publicanus Et adheren-
tes scismatis xxiv q. i. omnibus et omne per eum ad ecclesiam
et concilium introduci iuxta patrum dudum diffinitionem quod

Non solum de prelatis sed etiam de concilio intelligi potest ut notat
archidiaconus in c. precipue xi q. iii. Nam non ecclesiam congregatam non po-
test. Unde non tamen verificari de ecclesia representata Et presen-
tum in Concilio generali Nam licet quilibet prelatus represen-
tet ecclesiam a representatione iuris divini sibi concesse cum sit membrum
ecclesie Et sicut radius solaris procedens ex corpore luminis solaris
et sicut rivulus ex fonte et ramus ex arbore ut dicit Cyprianus
xxiv q. i. c. loquitur et ita intelligi potest quod dicitur quod ecclesia
est in prelato et prelatus in ecclesia vii q. i. in c. scire Hinc est locus 83
quod illa auctoritas Si papa erraverit allegata [illegible] facta fuit po-
li pape ut in c. nemini de iudiciis Attamen magis proprie illa
auctoritas verificatur ut in Concilio generali totam suam potestatem
cum tota potestas ecclesiastica est in ecclesia tamquam in funda-
mento ut volunt Augustinus in multis locis et vide textum cum glossa
in c. optimum xxiv q. i. quodcumque et [illegible] in c. [illegible] eadem
causa et q. Dicam dehinc plenius in isto dubio principali
Idem recte archidiaconus inter alios expositores dicit Dic ecclesie i. Concilio
generali ut principaliter [illegible] in d. c. precipue supra allegato
Synodus autem ipsa Basiliensis intellecta ista difficultate inter singu-
los decrevit aliud locum minus tunc eligendum sed pro [illegible] lata iam el-
lata decrevit debere Et ita postmodum decreverunt Et ubi maior pars
ibi presumitur esse sanior ut notatur in c. [illegible] xvi d. et dicto c. [illegible] inter
canonicos de elec. Immo hic non solum maior pars sed plus
quam due partes hanc conclusionem elegerunt ideo [illegible] presumitur melior
zelus ut in c. [illegible] de elec. li. vi Iudicium enim Concilii [illegible] maiore
partem reputari non potest ad aliquem declinari quia ex omni dic-
ta illud est supremum et ultimum iudicium Et dicto sit qui non audierit
etiam sit tibi sicut ethnicus et publicanus Nam si aliud iudicium
sperandum foret non haberetur non parens pro ethnico et pub-
licano nisi post sine alterius iudicii Ubi quid esset magis supremum
veritas autem mentiri non potest ipse enim Christus in verba [illegible]
est via et veritas Contempnentes ergo iudicium illud sacri Con-
cilii super [illegible] locorum [illegible] habendi sunt tamquam
ethnici et publicani et hec de xvi Ratione

Et autem xvi rationes palliate [illegible] clarissime sacrum Basiliense
concilium adversus illam [illegible] translationem vigore illius
pravi decreti ut dicunt adversarii factam Veniunt decem rationes

subsidium ad defensionem eiusdem sacri Concilii contra aliam pretensam translationem seu dissolutionem peractam quondam Eugenium de plenitudine sue potestatis plenissime ut dicebat factam de qua satis dictum fuit supra in narratione casus Et pro intellectu dicendorum retenta in memoria qualiter dixi in narratione facti quod quondam Eugenius per sacrum Concilium Basiliense longe ante adventum grecorum citatus ut veniret per se vel per alium ad excusandum et defendendum se super multis criminibus expressis que ratione sibi imponebantur pro abdicatione quarum prestare debebat ipse per suas litteras dissolvit Concilium Basiliense transferendo illud ad Ferrariam si sacrum concilium procederet adulterius contra eundem vel aliquem ex suis presidentibus Et concilio non desistente ut desistere non debuit ipse quondam Eugenius declaravit purificatam esse illam conditionem ut sic concilium translatum ad Ferrariam vigore sue pretense translationis ante grecorum adventum fecit ibique suum pretensum concilium inchoare Et hec est illa translacio sive dissolutio de qua nunc agimus Et autem ipsa non valuit pluribus decem rationibus efficacissimis et postmodum respondendo ad ipse motiva adversariorum Et ad alia que contra motiva fuit prout responsum in primo membro huiusmodi dubii etc.

Nota quod quondam delatus per quondam Eugenium non potuit Concilium mutare vel ad Ferrariam transferre nec etiam dissolvere

Et prima ratio est quia licet superior nedum iudicare potest superiorem immo recte iudicare non quod iudicis ipse nulla est etiam maiore inferiorum Sed hoc statutum est ad minimum quanto tenerentur fratres inferiores a suis prepositis iudicandi sunt et corrigendi et sic videntur se recte iudicandi ullo iure penitus obtineri ut dicitur in c. inferior xxi di. et c. denique xxi di. et sic. c. cum inferior de maioritate et obe. Sed negari non quondam Eugenius tenebat locum inferioris quo ad sacrum concilium prefatum cum ipsum concilium ipsum reprehendisset pertinaciter suam ergo non potuit ipse quondam Eugenius Concilium ipsum suum iudicem dissolvere vel aliter proprio voto transferre nam dissolvendo Concilium nichil aliud est quam extinguere ipsum concilium Sed nimis ridiculum est dicere quod inferior citatus per suum superiorem ut veniat se defendendus vel excusandus super obiectis possit suum superiorem citantem extinguere et annichilare aut proprio voto ad partes suas revocare Qualis enim esset sacri Concilii auctoritas supra papam si citando eum papa valet papa eum dissolvere concilium vel proprio libito ad se transferre Nedum similis ro

sed etiam nullus penitus contradicit. Quod autem concilium habuit po-
testatem procedendi contra dictum Eugenium papam dicendo satis ostensum du-
dum est, et quod legittime processit contra eundem Eugenium plene probatum
in tractatu dubio videlicet contra quosdam Eugenium tunc dissoluente
concilium illa auctoritas apostolice deprecatur de qua mencionem facit textus
in dicto c. superior videlicet nunquid gloriabitur securis contra eum qui se-
cat, in ea aut exaltabitur serra contra eum qui trahit eam, quasi
dicat non. Unde non valuit superbire contra sacrum concilium tra-
hentis serram seu ducentis securim instituendo scilicet processum
contra eundem et procedendo ad sui exstirpacionem si crimina
imposita hoc mererent. Preterea ad iudicem spectat erigere
tribunal non ad citatum et presertim cum iudex sedet in loco
publico ad hoc l. properandum ff. de iusti. et iure. Cum non aut ergo
potuit Eugenius dissolvere concilium et ad se transferre tantum
synodum tanquam suspectam recusare ut in dicto c. in e. l. demum

Nota contra sententiam impugnantes quod papa non potest concilium dissolvere

non appellat nec potuit

Secunda racio pape iniuste mandanti non est ob-
temperandum, unde dicit Inno. in c. inquisitioni de sen-
tentia excommunicationis quod si papa aliquid precipit iniustum ita quod man-
datum suum contineat heresim vel presumitur verisimiliter statum
ecclesie perturbare vel futura mala que tunc preveret, quia
sibi parendo eum debeat futura mala prevenire et non su-
perare et in c. quanto de consuetudine dicit quod non est papa susti-
nendus si sine racionabili causa et aliter non vel parum
contra verbis esse statum. Si ergo subditi non debent pape i-
niuste precipienti obtemperare quanto forcius concilium quod erat
superior et citacione inchoaverat non debebat parere sue iniuste
dissolucioni seu translacioni, maxime quod multa scandala fu-
tura dissimulatur verisimiliter extimebant quia iam elevabatur
auctoritas sacrorum conciliorum et dicta pape per illam viam disso-
lucionis seu translacionis annichilabant, superinita est sic posset
ecclesia per malum pastorem ad nichilum deduci nichil enim tam officiat
gregi quam ut pastor contemnatur, in simili. Sed quod penitus erat illa
iniusta dissolucio seu translacio ex eo capite facta, racionis videlicet
concilium procedebat contra eum sapiebat heresim quia ipso facto
negabat auctoritatem universalis ecclesie super summum pontificem
esse. Si enim valeret translacio sive dissolucio ex eo capite fac-
ta quia concilium procedebat contra papam nichil aliud potest

Nota quia obtemperandum est mandatis pape

Inferri nisi quod concilium non habet auctoritatem supra papam et negare Christum vel auctoritatem ecclesie facto deuius est, quia negare verbis quia facta sunt potenciora verbis ff. de c. [illegible] apud xi q. iii c. dilecti [illegible] vbi dicitur quod plus est adesse [illegible] facto prouocare quam verbo. Item ex illa per dissolucionem seu translacionem quam attemptabatur, effectus et auctoritas constitucionis illius magni Constanciensis Concilii que incipit Frequens vbi disponitur de conciliis tenendis de decennio in decennium [illegible]. Nam si papa posset pro libito concilium congregatum dissoluere vel transferre annichilata esset illa constitucio. Item illa dissolucio est expresse contra decretum concilii Basiliensis in ii Sessione factum vbi expresse cauetur, [illegible] etiam papam non posse generale concilium dissoluere sine eius expresso consensu. Nec potuit papa vti in illa dissolucione plenitudine potestatis. Nam vnica est ecclesie potestas et non plures data Petro ipsi ecclesie tanquam fundamento xxiiii q. i c. loquitur, et c. omnibus et c. quoniam. Cum ergo in concilio representante plenam ecclesiam sit plenitudo potestatis non potuit ipse quondam Eugenius licet sit principalis minister in ecclesia et de corpore eius vti plenitudine potestatis contra totam ecclesiam in qua est fundamentum plenitudinis potestatis quia videtur quod essent due potestates in ecclesia quod saperet heresim. Nam ut supra dixi post Cyprianum ecclesia comparatur soli arbori et fonti. Alii vero ministri quot et quales sint comparantur radiis solaribus ramis ipsius arboris et riuulis fontis. Vnde si preciditur riuulus a fonte arescit, non [illegible] ramus contra arborem nec radius solis contra ipsum solem. Nec riuulus contra fontem xxiiii q. i c. loquitur. Hinc dicit Ieronimus: Intelligendo de auctoritate ecclesie quod orbis est maior vrbe in c. legatur xciii di. Nec oportet [illegible] suffragia [illegible] ipse dominus Capitaneus noster [illegible] ore dixit Neminem excepto [illegible] non obediat ecclesie sit tibi sicud ethnicus et publicanus [illegible] expressissime plenitudinem potestatis ecclesiastice consistere in ecclesia tamquam in fundamento [illegible] plenius dicam in sequenti dubio

Tercia racio

Tercia racio fundatur in quadam similitudine [illegible] glo. in c. si papa xl di. [illegible] quicquid papa potest statuat quod non possit ipse vel alius papa accusari de heresi

Respondet glo

Respondet glo quod non quia exlior pilitaretur ecclesia ita punctualiter dictum est in proposito Nam si papa citatus personaliter posset ex esse potestatis plenitudine concilium extinguere vel pro suo libito transferre quid aliud esset quam dicere quod papa ex hereticus non posset de heresi accusari vel puniri quia accusatus de heresi et citatus recurreret illico ad flebile dissolucionis refugium Et ita cum citatur p aliis criminibus notoriis Nam crimina notoria scandalizancia ecclesiam Et de quibus papa est incorrigibilis inducunt vehementem presumpcionem heresis Nam sicud dicit clemens qui rebelliter vivit et vigit aut agere bona recusat potius dyaboli quam christi membrum creditur esse et potius infidelis quam fidelis esse ostenditur ut in c Nullus est xxxviii di et no glo in dicto c si papa xl di Et quod directe fieri non potest indirecte admitti non debet Cum contra stilum iuris regulariter quod prohibetur una via alia via admitti non debet ut in c cum quid de re iud libro vi et in c de presentibus papa autem directe non potest impedire suam accusacionem pro crimine de heresi ergo nec indirecte quod fieret si citatus per concilium posset illud dissolvere vel ad locum sibi libitum ubi esset sibi tutissimum refugium transferre

Quarta racio ipse quondam Eugenius per suam adhesionem approbavit decretum editum in xl sessione tamquam precedens suam adhesionem Et in illo decreto expresse cavetur quod nulla causa potest sacrum generale concilium sine suo expresso consensu per aliquem eciam papam transferri vel dissolvi Iste decretum illud cavit generalem statum ecclesie et precipue ad generalem reformacionem eiusdem Cum per dissolucionem concilii posset impediri generalis reformacio sicud fuit de facto per dissolucionem concilii Senensis Item possent impediri concilia generalia que necessaria sepe sunt in ecclesia dei exemplo apostolorum act primo ii xv et xxi c ubi habetur de quatuor conciliis apostolorum cum eciam gravia occurrebant apostoli ad concilia ut ibi et xv di c i Sed per dissolucionem voluntariam violaretur status universalis ecclesie Sed dicitur textus in c si alia i q vii quod magna opera alia precavenda sunt que recipi sine manifesta decoloracione non possunt Hinc est quod non potest papa immutare universalem statum ecclesie ut no Innoc in c quanto de consuetudine

q. mo. d. cas

et c. in c. ad monasterium de statu regularium et archi. in c. sicut. xv. di. glo.
in c. licet de testi. spolia et gitur tenetur per dec. et glo. statuta sunt q. ad
spectantia xxv. q. 1. ubi dicit textus que ad spectantia ordinata sunt, generalem
utilitatem nulla immutatione variantur nec ad privatum
trahantur quod que ad bonum commune sunt, propterea Eugenius
textus glo. ibi colligit quod papa non potest contra generalem
ecclesie statum dispensare nec contra articulos fidei. Nam et
si omnes consentirent, ei non valeret statuta sed omnes heretici
essent, xl. di. sicut, fin. glo. ibidem et in istis casibus potest
verificari textus in c. can. xxv. q. 1. ubi dicitur contra statuta
patrum condere aliquid vel mutare nec huiusmodi sedes potest
auctoritatis. Et si dicatur quod papa hoc facit ex iusta causa
puta ex grecorum reductione. Certe hoc confunditur quia sua
dissolutio seu translatio fuit principaliter fundata ex eo quod
concilium procedebat contra eum et deberet materia dicam latius
in responsione ad motiva adversariorum

Quinta ratio quia ecclesia per omnes obediendus est, ut in c. debet
et ii. q. 1. Si peccaverit. Sed concilium mandabat quon-
dam Eugenio ut veniret infra terminum sibi assignatum ad
defendendum vel excusandum se super notoriis sibi impositis. Ergo de-
buit per se vel alium comparere et obedire ecclesie matri sue iuste
precipienti et honeste. Non autem se erigere in superbia et per obedien-
tiam rebellione dissolvendo concilium si ulterius procederet contra
eum est, nec ista obedientia que prestari debet ecclesie impedita per
taliam ~~fovente~~ sacri concilii constantiensis, immo impeditur dispensa-
tione divina. Non enim debuit contempnere ecclesiam cui predecessores sui
amplioribus meritis refulgentes scilicet Petrus remissus fuit ad
ecclesiam dicente sibi domino Si peccaverit in te frater tuus dic ecclesie

Sexta ratio cum legatur quod ecclesia misisset Petrum prego-
rius ipsius ecclesie nec Petrus restitit, immo illud apostolorum
actum miserunt Petrum et Johannem etc. Non legitur quod solus
Petrus ecclesiam congregatam proprio libito dissolverit aut transtulerit
de loco ad locum sine consensu ecclesie. Quomodo potuit quondam
Eugenius reus factus et tamen crimine prevenitus ecclesiam sistere ut

correctionem effugeret, dissolvere aut de loco ad locum transferre. Etc.

Septima racio: papa non potest sine consensu concilii eligere locum pro futuro concilio iuxta illam constitucionem Frequens Concilii Constanciensis et ita a fortiori absque tali quo potest concilium ad finem datum inchoatum et legitime continuatum sine suo inter professionem transferre prohibita voluntatis de loco ad locum sine assensu concilii presentem ex causa turpi ut evitaret correctionem. Minus enim est eligere locum pro futuro concilio quam concilium iam inchoatum transferre, sed primum non potest sine consensu concilii, ergo nec secundum: argumentum capitulo quia ad in et ad inquisicionem de electione et in auctis multo magis. C. de epi. et cleri. Precipue cum illa translacione violaret tria magna decreta. Primum decretum Constanciense quo cavetur, quod nisi de legitima causa dissolucionis Concilii debet ipsum concilium transferri ad locum vicinorem eiusdem nacionis nisi illa causa racionabilis urgens contrarium exigeret tota nacione illa. Sed ipse dissolvit concilium vigore processus inchoati contra eum pretendens quod in Basilea non erat libertas et multas alias causas frivolas allegavit, que profecto non poterant veritate totam Alamanniam contrarie transferendo ergo ad Ytaliam violavit illud decretum et ibi expresse utrobique disponitur quod papa hoc facere non potest. Secundum decretum fuit sacri concilii Basiliensis in ix sessione editum per eum ut supra dixi approbatum quia concilium ex nulla causa potest sine suo expresso consensu transferri sive dissolvi eciam per romanum pontificem. Tercio violavit decretum concordatum cum Grecis quod et ipsemet prius approbaverat ut dictum fuit in narracione casus. Nam ibidem cavebatur quod Concilium debebat stare firmiter in Basilea nec inde se transferri donec Greci applicarent ad ultimum portum Ytalie et si interim immineret racionabilis causa illud transferendi, quod fieret translacio iuxta formam c. Frequens. Ipse autem quondam Eugenius dissolvit seu transtulit ante adventum Grecorum nulla subsistente racionabili causa. Et esto quod subfuisset, debebat fieri secundum formam c. Frequens.

Octava racio est, quia cum Grecis error in publico concilio dampnatus fuisset, ut schismatici de quo est textus

septima ro

octava ro

tur glo in c. penult. de q. dist. v. Et in Concilio generali de quo in c. fir-
miter de summa trinitate et fide catholica. Et in Concilio lugdunensi ut habetur in c.
primo de summa trini. li. vi. Et greci peterunt non Concilium ytumenicum
tu non correcti Sed ut de fide disputarent et ibidem videretur quid
esset tenendum. Unde in eorum salvo conductu postularunt quod
libere possent in Concilio ytumenico proponere respondere et contra-
dicere et facta unione ipsorum sine non libere possent ad propria
loca redire videlicet in salvo conductu per eos postulato et per
sacrum Concilium concesso non debebant ergo denuo iterum audiri
Sed fuit eis facta magna gracia quia ut dicit textus notabiliter in c. maiores. xxiiii. q. i. quod minores nec divina inspira-
cione contectes unanimiter precavit ut quod contra unamquamque heresim
concta semel synodus apostolica contra veritate fide catholica et
appostolica promulgasset nec sineret novis post hoc retractationibus
mutilari nec gravius contagio proderetur que medicinaliter fuerunt
statuta pulsandi. Et subdit nisi Synodus semel gesta deprae-
hendit ultimus ad nova Concilia venire non sinit. Et iste tex-
tus est multum notandum que glo. ibi intelligit quod non patitur
iterum venire in Synodum ut de fide iterum disputetur Sed si cor-
recti redire vellent tunc admittantur. Et idem vide glo. in c. nos
ad fidem. xxv. q. i. vi. di. non licuit ergo dominus Eugenius sine ex-
presso consensu Concilii de hiis que mediante ytumenico concilio tractare
vel delata vel fiat apud ytumenicum aliud disponere. Est enim iste
casus in quo expresse papa tenetur congregare Concilium cum
non possit aliquid attemptare quod possit tendere in preiudicium
eorum que diffinita sunt in Concilio contra hereses. Et est tex-
tus cum glo. no. in c. anastasius xix. di. Sed licet aliquis
dicere posset Concilium Basiliense iam primo disposuerat ipsos
grecos sic audiendos ergo papa nullam novitatem fecit sub simili
modo eos audire volendo. Item ipse dominus Eugenius
expresse ad hoc consenciat Concilium Basiliense Et modo expresse
transtulit illud Concilium in ferraria. Respondetur quod Concilium
Bas. fecit cum grecis certa compactata que greci servare nolunt
quia circa Sabaudia dicebant se non intellexisse de Sabaudia que
est extra ytaliam ad tamen nulla Sabaudia sit in ytalia Item
Concilium nunquam dedit eis opcionem eligendi locum in certa
nacione sed certis locis nominatis per grecos Concilium habebat
eligere unum locum Sed quondam Eugenius recedendo ab illis
compactatis reducebat Concilium ad ytaliam Item cum Con-

cilium generale sit supra papam cum agitur de extirpacione heresium et
determinacionem ad illud ut in decreto Concilii Constanciensis. Concilium eciam quod erat
congregatum et non ad papam pertinebat disponere an ipsi greci essent
audiendi et qualiter et quomodo et in quo loco. Et postquam non lice-
bat hoc dominum Eugenium attemptare cum dissolucione Concilii
Basiliensis sine sui expresso consensu usurpavit enim sibi maiorem su-
pra sacrum Concilium generale auctoritatem in duobus. Primo quia vo-
luit posse disponere de loco Concilii ymmo eciam sine consensu Con-
cilii generalis sedentis cum tamen Concilium generale maior sit ac-
sine maius eo quanto ad hoc ut supra dictum est. Secundo usur-
pabat sibi auctoritatem in dissolucione Concilii generalis ut fieret
disputacio cum grecis et in hoc violando multa decreta ecclesie
latine ut supra dictum est. Item ut nullus locus cavillacioni
relictus sit advertendum est quod ipse quondam Eugenius separabiliter
dissolvit concilium in duobus casibus. Primo sub condicione ut
gerunt si concilium adulterata procederet contra eum. Secundo simpliciter
in adventu grecorum secundum dispositionem parvi decreti. Tamen quia
Concilium non desistit procedere contra eum pronunciavit alia
condicionem purificatam et sic Concilium translatum fore ad Fer-
rariam ex virtute primi capitis et illo pretextu Conciliabulum
illud fuit inchoatum in mense Januarii ante grecorum adventum.
Et sic frustra queritur de dissolucione facta ob causam grecorum
quia non propter eos sed ut evitaret correccionem Concilii ipsum
Concilium dissolvit et hec de octava racione

Nona racio que eciam exoritur in eum per Concilium facta 9 ro
est quod dominum Eugenium esset effectus reus et suspec-
tus de heresi postquam eam reprobacione decretorum sacri Concilii
que edita fuerant pro reformacione ecclesie debebat prius venire
et purgare innocenciam suam iuxta vires citacionum antequam procederet
ad correccionem aliorum quod cum non innocens potuit sibi dici illud evangelicum
Eice primo trabem de oculo tuo iij. et vij. patres grecorum reduccionem
ut pareat michi debebat dimittere in facultatem sacri Concilii
ad quod negocium illud spectabat principaliter et non mittere
galeas contra galeas ut supra dictum est in narracione eius.
Item si decretum contrarium esset res pessima exemplo quia papa

Citatus super sint cumulus per Concilium fugere adventum alicuius
populi et haberet manum dissolvendi concilium et evitandi correctionem
Item quia ut predixi ipse non fecit illam dissolucionem
seu translacionem intuitu grecorum Sed simpliciter quoditatem [illegible]
suam ut fugeret iudicium ulterius

x racio

Decima et ultima racio est quia tempore adventus grecorum
ipse quondam Eugenius esset per sacrum concilium tunc
suspensus non poterat tunc eos tenere Concilium generale greci
autem sine eo volebant facere Concilium yconomicum ergo patres sacri
Concilii habuerunt legittimam causam non eundi ad illud Conven-
ticulum Et si dicatur quod ante suspensionem ipse quondam Eugenius
dissolverat Concilium Basiliense respondetur quod dissolucio non
poterat Secundo quia dissolvit tunc non contemplacione grecorum
sed ut impediret processum concilii contra eum inchoatum ut
supra dictum fuit Et ex predictis potest videri ad ix obiecta que tan-
gunt ad firmandum illam pretensam dissolucionem seu translacionem
concilii per dictum quondam Eugenium factam in favorem reduccionis
grecorum quia tamquam pastor ecclesie et iudex fidei et habens
potestatem edificacionis et quia greci volebant alibi quam
in ytalia audiri debebat hoc facere Ut enim predixi dissolucio
illa sive translacio non fuit facta favore grecorum sed ob pro-
cessum inchoatum contra eum in Concilio Nec ut predixi in duobus casibus
transferebat concilium Primo subtrahendi se Concilium procederet
contra eum Secundo simpliciter in adventum grecorum et ipse lon-
ge ante adventum grecorum pronunciavit Concilium esse translatum
quia concilium processerat contra eum et illo pretextu fecit Concilia-
bulum illud inchoari in mense Januarii Ferrarie ante ad-
ventum grecorum et sic incidit in penam scismaticorum erigendo
Concilium contra concilium et scandalizando ecclesiam cum gemi-
nata dissolucione Concilii ac processu temporis incidit in suspen-
sionem quia non revocavit illam pretensam dissolucionem
infra quatuor menses iuxta tenorem decreti in xi Sessione
Nullo ergo modo poterat in adventum grecorum procedere illi
suo Conciliabulo quia si causa fidei maxima sit tamen con-
tempnendo ecclesiam et eius auctoritatem ipse incidit in maiore

//similiter//
dissolucione unica consideracione
et non omnia esse obiecta

errore Sed ne adversariorum argumenta sine speciali solucione ad eorum
maiorem confusionem et veritatis dilucidacionem indiscussa re-
maneat singulis respondendo Et primo ad primum in-
eo quod dicunt quod greci venerunt ad papam petentes audiri
et uniri in fide cum ecclesia latina volebat hoc facere
nisi in concilio ytalico ergo papa tenebatur ad hoc ducere
concilium ytalicum Cum ergo papa hoc facere non posset nisi
transferret concilium Basiliense ad locum grecis aptum ergo pa-
pa potuit et debuit illud transferre Nam hereticum esset dicere
quod papa hoc non posset facere (pro illud luce xxii Ego pro te
rogavi petre ut non deficiat fides tua Et tu aliquando conver-
sus confirma fratres tuos scilicet in eadem fide Et Johannis ultimo
pasce oves meas (quod de papa intelligitur) de pastura fidei Et
precipue quia greci protestati sunt quod nollebant ullomodo venire
ad Basileam vel Avinione Sed concilium nolebat consentire
peticioni grecorum ergo sine concilii consensu tenebatur
papa illud transferre Ad hoc videtur primo generaliter quia
Eugenius non dissolvit concilium ut supra dixi in fa-
vorem grecorum Sed hoc fecit principaliter ut fugeret correctionem
concilii Nam licet papa Eugenius decretis fecerit men-
cionem ipsorum dissolucionem tamen grecis non expectatis trans-
tulit illud concilium Basiliense quia concilium iam disponebat
procedere contra eum Et hac autem causa concilium dissolvi non
poterat ut supra plene dixi Preterea posito sine veritatis
preiudicio quod hoc fuisset propter grecorum unionem adhuc veritate caret
quia greci non petebant audiri et uniri (immo ut supradicta peti-
erunt) ut possent libere permanere et unione facta vel non
libere redire ad eorum patriam ut in eorum salvus conductus patet
Preterea cum ipsorum error expresse fuit reprobatus in pluribus con-
ciliis ut supradictum fuit Concilium habet disponere et non
papa qualiter et in quo loco debent audiri Nec obstat eciam
detestacione grecorum quia ad illud satis superque respondeo precipue
cum venirent contra compactata per concilium Nam ad [illegible]
[illegible] de Salamandria que sunt prope clara ad Basileam
et Avinione venire poterant nisi speraretur de grecorum reductione
Cum ipsi illegittime violarent compactata preterea cum

Ipsi greci hanc racionem allegarunt scribentes ex Constantinopoli
sed dumtaxat quod premissa non fuerant ex tempore adimpleta. Unde
licet papa teneatur pascere oves Christi tamen non modis et tempori-
bus. Nam et concilium non minus tenetur pascere quia omnibus apostolis
dictum fuit Ite in universum orbem et predicate evangelium omni
creature. Et sicut me misit pater ego mitto vos etc. Nec
greci volebant pasci nisi forte corporaliter quia si petivissent
pastum fidei suasissent compactata et non petivissent dispu-
tacionem. Concilium ante erat in hoc pape preferendum quia con-
cilium non potest in fide errare. Et papa sic. Ut nota in c.
arcta xxiiij q. 1. Sed proh dolor ex causa fidei sunt sumpta
arma presidit quia sub colore grecorum dissolvebatur concilium

Nota quod concilium non potest in fide errare sicut papa

ut cessaretur correctio et reformacio. Preterea ipse quondam
Eugenius transtulit concilium in adventum grecorum iuxta illi-
citum decreto quod viribus non subsistebat ut supra probatum
fuit. Item si fecisset ex post officio eius de loco non conveni-
ebat prius cum concilio adhuc sedente in nota diffinitur in c.
frequens cum etiam non elegit prius locum denominatum con-
sistentem in natione germanica iuxta c. frequens ideo ergo eam
contempsit et ex post sensum voluit concilium transferre. Ideo
nichil egit validitatis et firmitatis sed incidit in penas con-
tentas in xl Sessione etc. Ad secundum motivum quo dicitur

Secundum motivum ad [illegible]

quod in decreto per Basiliense concilium edito habetur ut venientibus
grecis ad ultimum portum latinum apud patres Basiliensis concilii infra
mensem ad locum ~~[illegible]~~ yconomici concilii se transferret
ergo cum greci advenerunt debebant se transferre ad locum yco-
nomici concilii et non manere in Basilea etc. Respondetur
quod hoc argumentum nullomodo concludit, quia eo decretum ~~compactata~~ Basi-
liensis concilii expresse habebat quod patres de concilio debebant
se transferre ad locum per sacrum concilium eligendum. At greci non ve-
nerunt ad illum locum quia nec ad Basileam nec ad Avinionem
nec Sabaudiam. Et mirandum est de tali arguti argumentatore
vana. Nam si greci potuissent sacrum concilium Basiliense ducere
ad que locum voluissent, quid oportebat facere ad eas com-
pactata de loco et precipue cum ipse met Eugenius
illa compactata approbavit. Et per hoc solvitur tercium mo-
tivum dicentium cum quod in decreto sacri concilii dicebatur quod

Tercium motivum etc.

propter nullum locum tam magnum et sanctissimum opus debeat postponi
Et quod hoc fuit iuramento firmatum contra quod propter locum non debebat sa-
crum Concilium Basileam dimittere tamen bonum. Ad quod respondetur Papa
quod tunc veritate ut supradictum fuit inprecedenti Nam veritas
fuit quod illa verba fuerunt dicta propter Basileam quia patres de
Concilio timebant quod Concilium removendum fieret in Basilea
Sed oratoribus Grecorum nolentibus consentire dixerunt deputati
sacri Concilii quod propter locum non debebat tamen bonum obmitti
Et consenserunt ut certa loca nominarent propter Grecos Ex quibus
sacrum Concilium eligeret unum et illud decretum sive limitatum
fuit iuratum unde Concilium non tenebatur ire ad locum per Conci-
lium non electum Et si dicitur quod Concilium non deberet curare
de loco ut tantum bonum sequeretur Respondetur quod Concilium non
erat certum de adventu Grecorum Ut supra dictum est Sed bene
erat certum quod si Concilium transferebatur ad Italiam fuit quondam
Eugenius volebat clusa erat penitus reformacio ecclesie
decreta contempta que unquam per ipsius tempore voluit
Item sacrum Concilium verisimiliter sperabat quod Greci magis contra con-
pactata venirent ad locum ~~bonum et~~ electum per ipsum Concilium
quod verissimiliter credi potest conjecturari quia miserant galeas
cum peritissimis balistariis cum capitaneo et tantis expensis
omne Ista cum verissimiliter non fecissent frustra Nam pre-
supponebant aliam protestacionem oratorum imperatoris Grecorum
per vocem supra per me dictam Sed postquam declinaverunt
Greci ad partem Eugenii iniuste demissis galeis sacri Concilii
qua fraude poterat se sacrum Concilium transferre ad Ferrariam
ubi iam erat inchoatum Conciliabulum per quondam Eugenium
iam tunc suspensum debebant ~~habere aliud inpedimentum~~
se iungere cum illis quos reputabant scismaticos debebant
habere aliud impedimentum quod supponebant debebant ne se
exponere insidiis illius qui iam se constituerat capitalem
inimicum Jam cum patres Concilii exposuerant capture et pre-
de et spoliis licet habitatis fuerat quot amicos principes
Almanie ut habent inpresentiarum fecerunt inducentes eos ut pro/

cederent contra patres Concilii tamquam contra hostes fidei Et
ne ista pastura fidei et veritatis ut dictum Christi pasce oves meas
ad Grecos cum tanta diligencia perficeretur nichil aliud fuit quam fu-
mea occasione pretensa. Quartum motivum fundatur ex eo

Quartum motivum contra

quia papa est pastor universalis ecclesie et omnium ovium Christi a Christo
institutus. Ideo cessante illo primo decreto potuit facere omnia
que requirebantur ad pasturam ovium Christi quibuscumque prohibicionibus
et decretis non obstantibus. Translacio autem Concilii Basiliensis
ad Ferrariam spectabat ad necessariam pasturam Grecorum ergo potuit
illam translacionem facere. Sed istud argumentum quod incidit cum

Supra

in precedenti satis supra fuit responsum. Illa autem translacio
facta principaliter non propter pasturam Grecorum sed ex causa
dampnata videlicet si Concilium procederet contra eum et vigo-
re illius translacionis fuit conciliabulum illud Ferrarie incho-
atum. Item pastura illa et predicare verbum dei Grecis
bene poterat fieri absque dissolucione Concilii Basiliensis. Nec
obstat quod Greci volebant habere concilium ycumenicum quia peticio-
ne Grecorum qui erant precisi et scismatici et heretici non
debebat dissolui Concilium generale absque suo expresso consensu
Nam ecclesia generalis que errare non potest melius poterat
discernere tempus et modum huius pasture quam solus papa
Preterea ut dixi cum non veniebant Greci emendati et cor-
recti sed ad disputandum unde patet quod sepe dampnati fuerant
in conciliis non debebat Concilium generale latinorum inimicis
dissolui (presertim cum diu post translacionem suam ipse dominus
Eugenius voluisset esse executor illius verbi pasce oves
meas diu potuisset Grecos illos ad se vocare sine scandalo ec-
clesie. Sed dedit tunc operam accuratam quando opus erat
sibi pallato colore dissolvere Concilium ut sic evitaret pro-
cessum et fugeret reformacionem generalis Concilii et ecclesie
et processum Curie romane. Quintum motivum ex eo funda-

Quintum motivum contra

tum quia papa potest quodcumque spectat ad edificacionem ipsorum
Grecorum etc. Et hoc argumentum incidit cum precedenti et ex hiis que
ibi dicta sunt patet responsio. Non enim illam translacionem
fecit ad edificacionem sed ut fugeret processum. Nec eo pretextu quod

vult ire ad predicandum infidelibus debet Concilium seu Congrega-
tionem dissolvere ut sic alia occasione claudatur ecclesie ~~latine~~ pre- latine
servacio Nec si ipse impedimentum non prestitisset sed mundus
quod greci fuissent omnia compactata et venissent ad Conci-
lium et remansisset ecclesia in sua integritate Sed bene patet
ex hiis allegacionibus adversariorum quere mendicata et falsa suffra-
gia Nam numquam fecerat verbum de dissolucione facta in primo ca-
pite occasione processus contra eum inchoati Sed semper fun-
dant se super illa translacione facta in secundo capite que effectum
non habuit quia illa secunda translacio per eum facta habebat vim
in adventu grecorum Sed ipse longe ante adventum grecorum
inchoari fecit illud Conciliabulum Ferrariense pretextu translacionis
facte quia in Concilio fuerant accusata eius crimina

Ad sextum motivum quod videtur sine aliquo iuris fundamento for- | Sextum motivum adversariorum
matum dicunt enim quod negare Concilium Basiliense esse transla-
tum in Ferrariam hoc nunc est negare reductionem grecorum esse factam
Consequencia probatur ex bulla aurea grecorum dicitur quia isti
volebant in Concilio ycumenico uniri Profecto facilime | Responsio
et multipliciter posset tunc dici Nec licet dicant quod nollent
reduci nisi in Concilio ycumenico non probatur probatur quod dissolucio
seu translacio facta per quondam Eugenium ut contraveniret sacrum
concilium debeat valere Nunc vero non agimus an greci sint
vere reducti sed utinam essent vere reducti Sed solum agitur
an valuit illa translacio facta per eundem Eugenium illa pre-
cipue quod fecit in eventum Si concilium non dissolveret procedere
contra eum Sed illa eum sunt fundamentum Conciliabuli
Ferrariensis Et eciam si videretur quod propter adventum grecorum
quod tamen non est verum satis supra responsum est Ad sep- | Septimum motivum adversariorum
timum motivum cum quod papa est iudex fidei unde tamquam iudex
potest determinare et solvere omnes questiones fidem tangentes
xxiiii q. i. hec est fides Et propter illud evangelium
Ego pro te rogavi [illegible] petre etc. Ad hoc motivum respondetur | Responsio
ut supra prius quia ipse non dissolvit ut diffiniret questi-
onem fidei sed ut infringeret factum fidei circa articulos iam qui
declaratos per totam ecclesiam et per multos summos pontifices

fuit. Nam ut supra dixi error grecorum in generali Concilio qua-
li fuit erat dampnatus Unde si papa vellet verbo vel facto ex-
presse aut tacite directe vel indirecte attemptare contrarium incon-
tinenti incideret in heresim dampnatam et absque alia sententia posset tam-
quam hereticus puniri ut notatur est in c. Anastasius xix di.
Ad tertium motivum adversariorum
et tex. cum glo. in c. Acatius xxiiii q. i. Ad tertium moti-
vum quod papa non poterat sine peccato mortali grecos non exau-
dire Et si illa reductio non fieret quia facere non pote-
rat nisi in parvulis convenientis ut greci postulabant Nam
hoc obmittendo veniebat contra preceptum divinum pasce oves
meas Ad hoc argumentum est pluries supra responsum ideo non
oportet aliter respondere Ad quartum et ultimum motivum
Quarto
quod expresse fundatum est quia ante adventum grecorum Concilium
Basiliense infamaverat papam turpissime per quoddam monitorium
in magnum ecclesie latine scandalum et contra omnem caritatis or-
dinem ad grecos misit ostendens ibi papam in grauibus criminibus esse
[illegible] irretitum Ideo oportebat quod papa se purgaret potissime
grecis apud quos fuerat diffamatus Sed cum greci nollent veni-
re Basileam vel Avinione sed ad Ytaliam oportuit transferre Con-
cilium ad Ytaliam Et ad hoc adducunt adversarii non nulla an-
tiqua exempla summorum pontificum qui pro eorum purgatione
facienda vocaverunt adesse Concilia. Certe hoc argumentum
posset [illegible] honore Primo quia etsi Concilium mi-
sisset exemplum monitorii ad grecos hoc non fecit animo in-
famandi dominum Eugenium sed potius intencione cum sancti
grecos ne venirent ad Ytaliam quando Eugenius dimissis galeis Con-
cilii quia episcopus quondam Eugenius erat multipliciter denunciatus
sacro Concilio tanquam notorius criminosus et in citacione appellandus
eum non debuerat pro illa causa fidei aliquid deliberare sed potius
ad sacrum Concilium ubi omnium materia ista causa debebat agitari
Secundo esto quod ipse quondam Eugenius ex transmissione illa mo-
nitorii fuisset diffamatus apud grecos non tamen sequitur
quod propter hoc debebat Concilium transferri in preiudicia grecorum ho-
hoc cum sequeretur quod iudex facere debet ex debito processum cum
illis apud quos reus est infamatus quod tamen est falsissimum

Nam papa tamquam principalis minister ecclesie deffamari non in-
famatur apud unam gentem Sed apud multas nationes
et quandoque apud totam christianitatem apparet ergo secundum illud
argumentum adversariorum quod omnes de christianitate deberent venire
ut videant expurgationem quod tamen est falsum Satis est
enim quod reus expurget se coram iudice et si potest se expur-
gare eius purgatio postea mitti potest ad omnia loca in
quibus infamatus fuit Et sic potest tolli infamia ista publicati-
one sicut facit papa de episcopo ut probatur in c. habet hec ad
n. eg. v. quod immo est unus textus satis notabilis ad pro-
positum in c. statutum de offi. dele. li. vi ubi dicitur quod si iudex
deputatus in certo loco super aliqua inquisitione facienda
contra reum personam non potest ibi commode suum officium exer-
cere propter potentiam rei quod potest mutare locum iudicii sine
novo consensu principis delegantis ne quomodo modo possit
inquisitio impediri et reus de sua malitia reportet commodum
Et per illum textum Ego dico quod nostrum Concilium Basiliense non
debebat eo ipso facto transferri in ferrariam Sed ecce si fuisset
in ferraria ubi papa habebat ibi maiorem potentiam maxime
propter vicinos ibidem existentes tunc potuisset Concilium inde
se transferre et venire ad alamaniam ubi tutius potuisset
contra eum procedere Cuius enim ille tam levis caput est
ut posset istud in mentem adducere quod patres sacri Concilii Ba-
silienses potuissent secure per ytaliam adferre processum
contra tantum potentem et prepotentiam terrarum et amicorum Preterea
apud varios concluditur quo ad omnes partes in quibus pa-
pa fuit infamatus Unde oporteret quod Concilium prius trans-
ferretur in alamaniam ut purgaretur apud alamanos Et
sic de aliis quod ridiculosum est dicere et cogitare Ad
exempla autem predecessorum pontificum dico verum esse quod multi
pontifices infamia respersi congregarunt concilia sponte ut pur-
garent se in illis et quia actus ille erat spontaneus merito
potuerunt ad se vocare concilia Sed quod Concilium iam
sedens et inchoans processum contra papam teneatur velit
nolit se transferre pro voto pape ut se expurget hec nulli-
bi probabitur immo ratio refugit quod reus possit ad se evocare

Judice, rei enim est obedire judici et non precipere ut in c. 1 de judic. cum multis similibus. Nam si Concilium vel alius judex teneretur se differre pro voto rei multa sequerentur absurda, inquisitionis effectus ut notatur et statuunt communes leges Concilium in reo tasse papam ut se defenderet in Concilio ut c. vi. et ii. Item cum Balaam ut ii. Item symmachus. Et temporibus nostris vidimus Pisis generale Concilium congregatum evocasse et citasse quondam Benedictum et Gregorium. Item vidimus Constancie quod Pedro de Luna fuisset pro Benedicto citatus transmisisset Concilium in Perpiniacum locum sue residencie ut purgaret se in Cathalonia ubi erat infamatus per cedulam Concilii. Et idem possumus dicere de papa Johanne cum diffamacio plurimum degeneratur apud Ytaliam. Et tamen processus fuit factus in Constantia. Et ita de similibus. Et per hoc videamus forma conclusio luce clarius declarata quod Concilium generale Vniversalem ecclesiam representans fuit et hodie est in civitate Basiliensi illo pravo decreto pauco et iniusta pretensa dissolucione seu translacione per quondam Eugenium facta non obstantibus. Et sic de primo dubio.

Secundum principale dubium dicit scilicet sacrum Basiliense Concilium potestate legittima ipsum quondam Eugenium citandi et processum ecclesiasticum contra eum faciendi usque ad deposicionem inclusive habuit. Et idem qui potest deponi in Concilio generali respectu cuiusque summi pontificis multa et multa dici possent. Nam olim ante determinacionem seu declaracionem pellarum magnam Synodi Constanciensis factam multi circa hunc articulum tractatus et libelli ediderunt ac vari sencientes circa potestatem ecclesie sicut tamen glose juris canonici plurimum variarunt in istam materiam trepidantes ut quotatis in di. in istis xl di. si papa et iiii di. legimus et xv di. cum xvii q. iiii. Nemo xxiiii q. i. quotiens. Et in causa et in c. ne romani de elec. et c. licet c. ii et c. proposuit de concess. preben. et c. ad honorem de auctoritate et usu pallii et in c. quanto de translatione prelatorum. Et [illegible] doctores juris canonici

Et in multis aliis locis. Sed cum hodie Concilium illud ge-
nerale et famosum Constanciense apertam difficultatem declaraverit, inter-
pretaciones vane ingerere cessare debent. Nam dicta doctorum
sunt necessaria id est non necessitant ad tenendum hoc vel illud
Sed sunt tantum probabilia ut notatur in c. a. de postula prelatorum et in l.
i. C. de legibus. Sed ecclesie auctoritas bene necessitat, unde hereticus
tunc est censendus qui tenet sentenciam ab auctoritate ecclesie devi-
antem ut in c. de hereticis et c. hereticus et in c. inter here-
sim xxiiii q. iii. Adhoc textus iuncta glo. notabili in cle. de summa
et fide c. ad abolendam de hereticis. Et nichilominus dicit glo. in dicta
cle. i in verbo hereticus, quod non solum est hereticus male senciens de
articulis fidei vel sacramentis ecclesie ut in allegato c. ad abolendam
in principio sed eciam qui perversum habet dogma vel falsas vel malas
opiniones gignunt aut sequuntur contra doctrinam ecclesie ut
in iuribus proxime allegatis et in dicta cle. Item vere hereticus iudica-
tur qui pertinaciter affirmare presumit usuram non esse peccatum quod eciam
est contra doctrinam ecclesie de usuris c. ex gravi et tamen ipsi. Adde
est glo. notabilis in c. quia vero xxiiii q. iii que ponit octo mo-
dos quibus quis dicitur hereticus et inter alios ponit illum
cum quis male interpretatur scripturam ut in dicto c. heresis. Dec-
laracio autem Constanciensis Concilii hanc questionem omnino
diffinit sequentibus per hec verba formaliter. Hec sancta Syno-
dus Basiliensis generale Concilium faciens et universalem ecclesiam
representans declarat quod ipsa potestatem habet immediate a Christo cui
quilibet cuiuscumque status condicionis vel status dignitatis existat
eciam si papalis obedire tenetur in hiis que pertinent ad fidem
et extirpacionem heresis ad reformacionem ecclesie in capite et in membris
Item declarat quod quicumque cuiuscumque status et condicionis existat
vel dignitatis eciam si papalis qui mandatis statutis et ordina-
cionibus seu preceptis huius sancte Synodi aut cuiuscumque alterius
Concilii generalis legittime congregati super premissis seu ad ea per-
tinentibus factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit nisi
resipuerit condigne penitencie subiciatur et debite puniatur eciam
ad alia iuris suffragia si opus est recurrendo. Hec sunt ver-
ba formalia declaracionis facte per illam magnam Synodum

Nunc quidem declaracio facta cum aptissima sit, quo ad capitulum
nostrum de quo queritur, cuilibet hodie de ecclesia sancta quocumque
scrupulo sufficere debet. Nam ut dicit Jeronimus in disputationibus
suis contra luciferianum potata hos unica sola cum tuarum argu-
mentacionum rivulos exsiccare et appellabat solem auctoritatem
ecclesie. Et Augustinus in multis locis dicit quod non crederet evan-
gelio nisi eum ecclesie auctoritas commoveret. Ita potest hodie dici
cuilibet volenti indubium vertere potestatem ecclesie supra papam.
Cum autem sacrum concilium processit contra quondam Eugenium
non potest resistere indubium de eius potestate ipsum non ullam
adversariorum non valentes aliter subterfugere auctoritatem eius
dicunt quod Constanciense concilium illam declarationem fecit post fugam
Johannis a concilio Constanciensi et ante obediencie aliorum qui
se gerebant pro summis pontificibus Gregorii XII et Benedicti XIII
venerunt ad concilium Constanciense quasi velint dicere quod
illud concilium Constanciense tempore declaracionis dicte non erat univer-
sale sed representabat obedienciam dumtaxat Johannis. Sed
profecto iste obiectiones dignitatem illius constitucionis seu decla-
racionis non enervant quia supposito quod ita sit quod post fugam
Johannis et ante unionem aliarum obedienciarum fuit facta illa,
tamen tota ecclesia universalis postmodum ibi unita tacite multipliciter
illam constitucionem approbavit. Primo approbando deposicionem Johannis
qui fuit depositus ob multa delicta notoria scandalizancia
ecclesiam. Non autem potuisset deponi per concilium nisi concilium
supra eum fuisset circa potestatem quia inferior non habet potestatem
in superiorem nec par in parem ut in c. inferior et c. duobus de
di. et in c. innotuit de elect. et l. Ille a quo § tempestivum
ff. ad Trebellianum. Et si dicerem contrarium sequeretur quod papa Marti-
nus non fuit tunc electus quia tunc vacabat ecclesia pro
defectu potestatis. Et ideo dicerem quo ad propositum quondam Euge-
nium qui ex illa origine sortitus est apostolatum, cum dicit
illud concilium errasse in potestate universalis ecclesie et detraxisse
de privilegio prelatorum ecclesie romane, dices illi patres
et eos sequentes iudicassent in heresim ut in c. 1 xxiij di.
et sic dampnaret totam obedienciam suam que maxima erat

Nota utrum si tunc fuit concilium Constanciense ut mentiuntur [illegible] non quondam Eugenius fuit

Nam ei obediebat tota germania ytalia francia Et multe alie nationes Item si venissent ad hereses quas alie obediencie gregorij et benedicti commisissent se incorporassent illi Concilio con-ta in quibus xxiiij q. iij Item illa Constitucio erat ~~illa~~ ibi plusquam notoria et nunquam post unitatem facta fuit contra illam reclamatio ymmo fuit per totam ecclesiam recepta cum tacito consensu quia illud cui non resistitur approbatur ut in c. error lxxxiij di. Item hec propositio efficaciori racione Concilium Basiliense fuit legittime institutum per ecclesiam universalem et indubitatum et nichilominus illud in decreto Constanciensi seu declaratorium receperunt approbaverunt et confirmaverunt ut patet in decreto sue Sessionis etc. plus est ipse dominus Eugenius in sua adhesione sua expresse videtur illud approbasse quod dixit et confessus fuit in illa adhesione Concilium Basiliense fuisse legitime institutum et continuatum ac congregatum extitisse pro extirpacione heresum pace populi christiani ac generali reformacione ecclesie in capite et in membris et prosequendis ad ea que ulterius est bene nondum Hec itaque approbacio et confirmacio illius constitucionis Constanciensis prestat illam adhesionem ergo multiplicitatem fuit illa constitucio approbata per totam universalem ecclesiam ymmo et si ipse dominus Eugenius noluisset consentire aliis in istis que tenerunt ad fidem et reformacionem ecclesie et in prosequendis ad illa iudicium Concilij prefertur sine pape ut in c. anastasius xix di. et ibi no. in c. Sicut xv di. et ibi per archid. Nec fuga Johannis habuit impedire effectum illius declaracionis quia ut declaratum fuit in illo Concilio per illius fugam non desinit esse Concilium nec auctoritas concilij fuit aliqualiter impedita efficacia cum papa se alienavit retardando ab universali ecclesia ut in c. Alienus xxiiij q. i. Et ipsa ecclesia superior est Iure divino fundamentum potest omnem potestatem ecclesie exercere sicud potest mortuo papa mutare formam sacramentorum ut cum dicit notabiliter archid. in c. Porro lxx-vi di. quod potest ecclesia mortuo papa mutare formam sacramentorum ista formam penitencie et in baptismo quia ista forma fuit instituta a christo Et per ecclesia potest mortuo papa eciam ardua exercere et reformare que acta fuere eciam tempora apostolorum quod

Quomodo procedatur contra papam [illegible] mortuo papa

Bene notandum si eius iurisdictio ecclesiastica non esset in ecclesia
tanquam fundamento non posset hoc attemptare ecclesia mor-
tuo papa, papa autem fugiente a conciliis habetur pro mortuo
seu absente ar[gumentum] in c. cum dilectus de elec[tione] et xvi q. 1 § hinc et
[illegible] in aliorum. Et ut glossa declaracio Concilii Constanciensis et
applicacio subsequens Concilii Basiliensis non videntur edita
sine fundamento corroborato et iustificato illam eius facere iure
divino scilicet dicti non nullorum sanctorum corroborata apostolica pon-
tificio exegesis [illegible]. Et per consequens ecclesie universa-
lis. Item racione iuris naturalis et iuris civilis iure autem
divino fulcitur multiplicitate multisque modis. Et primo eadem
quam pro fundamento totius edificii inducitur illa auctoritas
ewangelica [illegible] xviii Si peccaverit in te ~~f~~ frater tuus et dic
ecclesie, quod idem sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Nemine
excepto excepit a iudicio ecclesie. Sed illud constituit ultra et su-
premum ultra nemine excepto. Supremum et nullum aliud iudi-
cium ultra illud posuit sed absolute dixit contemptorem
illius iudicii haberi pro ethnico et publicano. Et quod includatur
papa patet: primo quia loquebatur ipsi Petro. Et per eum
voluit remittere ad iudicium ecclesie. Secundo quia quilibet christianus
appellatur frater tuus, et per appellacionem cuiuslibet fratrem Petri.
Item Christus in ewangelio dicit vos omnes fratres estis. Et apostolus
et Petrus [illegible] dicit [illegible] fratres [illegible] ut [illegible] et
hoc voluit glossa in c. Nemo [illegible] q. iii que dicit quod si papa
delinquit seu peccat potest peccatum eius ecclesie denunciari
per [illegible] evangelicam si peccaverit [illegible] dicit tamen hoc
determinasse in c. si papa xl di. et in illo c. si papa fuerit
hoc idem in hac determinacione videlicet quod de illo crimine papa
denunciari potest [illegible] potest accusari et non de aliis quam
tamen in utilis esset talis denunciacio que verba diligenter
sunt notanda. Papa autem accusari potest de heresi et quo-
libet crimine notorio ex quo scandalizatur ecclesia et de eo
est incorrigibilis ut notat glossa in dicto c. si papa ut infra
[illegible]. Et in hoc temperamento debet intelligi et limitari
[illegible] in c. [illegible] de [illegible] et [illegible] in c. si papa xl
di. que alias [illegible] [illegible] videntur. Et ut [illegible] [illegible]

dubitacionem Nec forte apostolorum ecclesie ponitur solus summus pon-
tifex immediate post illa verba subiungit Amen dico vobis que-
cumque alligaveritis super terram erunt ligata et in celo Et per
aperte ostendit quod nomine ecclesie intelligebat dominus apostolos
qui tunc representabant totam ecclesiam Cum ergo Christus nomi-
ne excepit a iudicio ecclesie vana est glossa que excipere vult
facere de papa sine expressa auctoritate Christi Nam quod totum
dicit nichil excludit Et sicut indiffinite locutus est Christus
ita indiffinite intelligere debemus xix di. Si romanorum et
[illegible] solite: Domino: et alie. Et sileant hodie omnes glo-
ssatorum Cum hec opinio seu intellectus qualis ad illam
auctoritatem fuit approbatus in illa magna synodo Constanciensi
ubi erat tanta magistrorum et doctorum iuris divini et humani
copia Unde tanta auctoritas tantorum virorum prelatorum in unum con-
gregatorum debet sufficere etiam si illud non fuisset universale Con-
cilium Item tenent auctoritas Concilii Basiliensis a quo
omnes fere viri eminentes de christianitate per se aut per procuratores
fuerunt incorporati Unde dicere contrarium nil aliud est quam dicere
omnes fuisse hereticos Et concilium illud errasse in fide quod
non est obmittendum precipue propter opiniones magistrorum qui
parisius locuti sunt vel fuerunt Secundo hoc idem probatur illa auc-
toritate domini ad omnes apostolos prolata Vos estis sal terre quod si
sal evanuerit ad nichilum valet ultra nisi ut mittatur foras
et conculcetur ab hominibus Ex qua auctoritate apostolorum ne-
minem Christus excepit quidquid secundum Io. clarissime vir aperte
sensit illam auctoritatem habere locum et contra papam
ut colligitur ex verbis suis xl c. no. omnes [illegible] ubi
inter cetera dicit sed non est facile stare in loco petri
et pauli scilicet tenere cathedram eorum cum Christo regnantium
infatuatum sal ad nichil prodest nisi ut proiciatur foras et
conculcetur a porcis Hec sunt verba Jeronimi Et ut dicit
ibi glossa infatuatum sal dicuntur stulti prelati insipidi nisi per
dicendo scilicet indeliberate qui eiciuntur foris per depos-
itionem ut conculcentur a porcis id est demonibus Et
quamvis ibi respectu pape non dicatur patet quod fiet ista depositio

Attamen glo. est notabilis in c. sicut inquit xi q. iii que dicit quod ubicumque reperitur papa posse iudicari intelligi debet quod per concilium generale ecclesie, facit quod c. si papa xl di. simpliciter dicit papam posse iudicari de heresi et non dicit per quem. Sed doctores intelligunt per concilium ut no. archi. in c. in fidei favore de here-ticis li. vi et est glo. in c. si duo lxxix di. in glo. i. iusti que dicit concilium convocandum in casu scismatis. Et ad consimilibus est glo. ubicumque reperitur papam posse iudicari ex quibus plenum patet preeminentia concilii supra papam. Tercio facit illa auctoritas evangelica in qua Christus loquens de se dixit apostolis omnibus nemine excepto Ego sum vitis vera vos palmites si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescet et colligent eum et in ignem mittent et ardet. Ergo sit ille papa vel alius qui recedit a Christo imputata heresim contingendo debet deponi seu eici defectu [illegible]. Et si non vult se corrigere debet tradi curie seculari ut igne pereat de hereticis excommunicamus et in c. plerique et sic quod no. glo. in c. ad abolendam et in respectu excommunicamus pape congregabatur concilium ut proxime dixi. Si ergo concilium non haberet preeminenciam supra papam frustrate essent iste auctoritates quo ad personam pape. Nec obstat si dicatur quod fundamentum iurisdictionis ecclesie ut infra dictum est in ecclesia universali et non in concilio. Eciam de ipso concilio Christus non facit mencionem.

Ad hoc dico quod licet fundamentum iurisdictionis sit in ecclesia universali tamen quia impossibile est congregare universalem ecclesiam cum consistat in universitate fidelium de q. di. i. Ecclesia quidem una sancta est ecclesia militans et triumphans ut plene no. per Jo. an. post Jo. mo. in c. fundamenta de elec. li. vi. Attamen ecclesia ipsa universalis exercet iurisdictionem suam per concilium apostolorum representans. Hoc probatur actuum xv ubi in illo concilio apostolorum indiffinitum concilium dicitur ecclesia representativa. Sicut [illegible] dicit glo. nobilis super rub. [illegible] sit [illegible] que dicit quod concilium civitatis representat totum populum civitatis. Videtur xxv q. i.

no. eciam universale per [illegible] concilium generale

no.

c. i. hoc clarius sumitur ex eo quod cum petro dixisset dic ecclesie
statim dirigendo verba sua ad discipulos (dixit) Amen dico vobis que-
cumque alligaveritis super terram etc. Summitur ergo satis certe
ex eo ad eosdem et per hoc c. firmiter de summa trini. et fi. ubi
dicitur quod deus tradidit claves ecclesie apostolis et eorum
successoribus. Et idem c. nova de pen. et remiss. Quarto
corroboratur predicta per illud quod habetur Jo. xx. quod post
resurrectionem suam volens confirmare potestatem datam ecclesie
prepositis apostolorum dixit Sicut misit me pater et ego mitto — no. quod dominus dedit apostolis et non soli petro
vos accipite spiritum sanctum etc. Unde non dixit mitto te petre
sed mitto vos scilicet in eadem potestate qua pater me
misit. Unde sua potestate eomodo necessaria ad regimen
ecclesie Christus tunc misit in ecclesiam. Et per hoc dictum doctissimi
viri Cipriani in c. loquitur xxiiii q. i. ubi inter cetera dicit
hec verba Quamvis omnibus apostolis post resurrectionem suam
parem tribuat potestatem et dicat sicut pater me misit et
ego mitto vos accipite spiritum sanctum tamen ut unitatem ma-
nifestaret unitatis eiusdem originem ab uno scilicet petro inci-
pientem sua auctoritate disposuit et subdicit hoc erant [illegible] utique ceteri
apostoli quod petrus fuit pari consortio prediti et honoris et po-
testatis Sed exordium ab unitate proficiscitur ut ecclesiam Christi
unicam ostenderet quam unam ecclesiam in cantico canti-
corum hec ex persona Christi designat et dicit Una est columba — no. potestatem datam apostolis et petro post resurrectionem
mea etc. Et post pauca subdicit quam unitatem tenere et
vendicare debemus maxime nos episcopi qui in ecclesia dei presidemus
ut episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus
Nemo fraternitatem fallat nemo veritatem fidei perfida pre-
varicatione corrumpat Episcopatus unus est cuius singulis in solido
pars tenetur. Et advertendum quia licet glo. ibi dicat quod
omnes apostoli ibi fuerint pares in ordine sed [illegible] secus in ad-
ministrationis plenitudine. Et idem no. in c. Gregorius xxi di.
ubi dicit clarius quod in administratione petrus fuit maior aliis
Et notanda est diligenter illa glo. quia non dicit quod petrus
solus habuit administrationem sed quod fuit maior in administratione — no. petrum fuisse maiorem in administratione
alii vero apostoli cum eo etiam habuerunt administrationem licet petrus plenius — ceteris apostolis et melius

sunt in exercitio ceteris ecclesiis et membris omnibus de ecclesia ut
in c. sacrosancta xxi di. et hoc modo intelligitur c. in novo post alle. di.
dicitur quod petro primo pontificatus ecclesie datus est vel dic.
primo id est principaliter maxime et precipue ut sentit hug. ibidem. c.
in novo xxi di. in fundamento inferius totius ecclesie est in
ecclesia universali per hoc. c. ita dominus xix di. ubi dicitur quod
huius muneris sacramentum ita dominus voluit ad omnium apostolorum
officium pertinere ut in beatissimo petro apostolorum omnium summo
principaliter collocaret. Et sunt verba leonis et ponderan-
dum est illud verbum principaliter. Non enim dixit quod voluit
ad petrum solum pertinere sed ad omnes apostolos et ad petrum tamquam
tamquam caput ministeriale seu pollitiam etc. Sicut notatur
dicit hugo in c. porro lxvi di. quod omnes apostoli fuerunt
episcopi et principes constituti super universam terram et
per se. Et indifferenter omnes [?] administrabant. Et notanda
sunt hec verba prophetie ultimo. Et ideo notanter exposuit aug.
super illo psalmo: Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitu-
es eos principes super omnem terram ut habetur in sup-
tione in c. quorum vices lxviii di. ubi urbanus querens
quorum vices in ecclesia [?] habeant inducit pro solutione
augustini auctoritatem qui exponendo illa verba prophete per dicit
patres missi sunt apostoli pro apostolis nati sunt filii nati sunt
hodie [illegible] episcopi qui sunt positi [illegible] nati sunt ipsa eccle-
sia patres appellat ipsa illos genuit et ipsa illos constituit
in sedibus patrum. Et loquendo ecclesie universali ad quam locu-
tus fuerat propheta in verbis predictis dicit idem aug. pr-
non te ergo putes desertam quia non vides paulum non vides
petrum quia non vides illos per quos nata es de prole tua
crevit tibi paternitas pro patribus tuis nati sunt tibi filii
constitues eos principes super omnem terram ipsos filios genuit ec-
clesia et constituit eos pro patribus suis principes super omnem
terram hec aug. Ex quibus verbis patet plenius excellentia
ecclesie. Etiam infertur quod eo papa vel alius instituit episcopum
hoc facit tamquam minister ecclesie et ecclesia per ipsum hoc dicitur

sacre unde ecclesia eos primo generat baptizando et alia sacramenta
exhibendo Secundo eos eligit et instituit in episcopos et sic ex du-
plici capite christi dicuntur filii ecclesie possunt etiam dici patres
ecclesie quia eorum predicatione et ministerio homines convertuntur
ad fidem ut ibidem legitur et non vero obstat si dicatur quod christus
claves ecclesie potestatis et discretionis dedit soli petro ut
habetur Mt xvi Et tibi dabo claves regni celorum etc. ut in
et hoc idem confirmatur in decreto c. Simonia et in decreto c. loquitur
et in c. aliorum ix q. iii cum multis similibus Ex ista autem
fundabant se quidam assentatores pape quia si papa habuit
potestatem super omnes ergo a nemine iudicari potest quia
inferior non ligat neque iudicat superiorem ut in decretali c. inferior
et denique XXI di. primo nec par in parem imperat ut in decreto c. Innotuit
Adhuc tamen dicendum patet ex predictis quod soli petro non fuit
data potestas quia primo nec per illa verba tibi dabo claves
fuit data aliqua potestas sed promissa cum sint verba futuri
temporis et illa promissio de datione clavium fuit facta petro
gerenti tunc typum seu figuram ecclesie universalis et hoc
voluit Augustinus in pluribus locis Habetur enim per eundem in libro
de doctrina christiana c. xiii ubi sic dicit Est ecclesia corpus
sicut apostolica doctrina commendat quod eius etiam dicitur
et paucis interpositis dicit sic Has ergo claves dedit eccle-
sie sue ut quecumque solveret in terra soluta essent et in celis
et clarius idem Augustinus super Jo. sermone cxxv loquens de ecclesia
sic dicit Cuius ecclesie apostolus petrus propter apostolatus sui primatum
gerebat figurata generalitate personam quod enim ad ipsum proprie pertinet
natura unus homo erat gratia unus christianus habundantiori
gratia unus idemque primus apostolus Sed quando ei dictum est tibi da-
bo claves regni celorum et quodcumque ligaveris super terram erit
ligatum et in celis et quodcumque solveris super terram erit solutum
et in celis universam significavit ecclesiam que in hoc seculo
diversis temptationibus velut imbribus et fluminibus et tempesta-
tibus quatitur et non cadit quia fundata est supra petram
unde petrus nomen accepit Non enim a petro petra sed petrus
a petra sicut non christus a christiano sed christianus a christo vocatur

Nota quod fuit ... data
petro generaliter solus
super terram ut quia tunc
universalem figuravit

no. et l. vera tu es
petrus et super hanc
petram etc.

Ideo quippe ait dominus super hanc petram edificabo ecclesiam meam
quia dixerat petrus Tu es christus filius dei vivi super hanc
petram ergo quam confessus es edificabo ecclesiam meam Petra enim
erat christus Super hoc enim fundamentum nemo aliud potest po-
nere preter id quod positum est quod est christus ihesus Ecclesia ergo
que fundatur in christo claves ab eo vere accepit in petro id est
potestatem ligandi solvendi que petra Hec beatus augustinus

no. ecclesiam recepisse cla-
ves in christo in petro dicen-
do et super hanc petram
edificabo ecclesiam meam

ubi supra et probatur dicta augustini verbis glo. in c. ita dominus
xix di. ubi idem sentit quod augustinus quo ad expositionem illorum
verborum Et super hanc petram edificabo ecclesiam etc. id est in confes-
sionem hic archidiaconus post alios dicens sic exponendo Super
hanc petram quam confessus es scilicet me Petra autem erat christus
de con. di. ii. ventura super quod fundamentum erat petrus
Et hec est ipsa veritas quia ecclesia est fundata super christo

no. ecclesiam fundatam super christo

iuxta illud prophete Et perfice eam quam plantavit dextera tua
super filium hominis quem confirmasti tibi Idem est quod idem
augustinus in libello de fide ad petrum c. iii. ubi dicit Nunquam peccanti indul-
esset sperato desperatio si desperanti non esset remissio conce-
denda Sed penitentia peccatori tunc prodest si eam in ecclesia
katholica gerat cui deus in persona petri ligandi solvendique
tribuit potestatem dicens Quecumque ligaveris super terram
erunt ligata et in celis Idem idem augustinus in libro de agone
christiana dicens Non enim sine causa inter omnes apostolos huius eccle-

no. dictum augustini in libro
de agone christiana ubi
amas me pasce oves
meas ad omnes apostolos dicta

sie catholice personam sustinuit petrus date sunt Huic enim ecclesie
claves regni celorum date sunt cum petro Et quod ei dicitur
ad omnes dicitur Amas me pasce oves meas Et notanda
sunt et premittenda hec verba ultima quia illa verba a-
mas me pasce oves meas ad omnes apostolos videntur dicta
Hinc arbitror ecclesia in prefationem illa apostolorum dicit bellissima
et notanter in missa vera Ut gregem tuum pastor eterne non dese-
ras sed per beatos apostolos tuos continua protectione custodias Ut eis-
dem rectoribus gubernetur quos operis tui vicarios eidem contulisti pre-
esse pastores Ex quibus verbis clare colligitur quod omnes
erant pastores et sic pastura fidei ad omnes pertinet Item

|| Ponderanda sunt ||

Ponderanda sunt illa verba Crisostomi super tu vicarios etc. ubi
dicit apostoli sunt vicarii operis Christi et per consequens hodie omnes
illi qui successerunt in locum apostolorum xxiiii di. Quorum vices et
in c. In novo testamento di. xxi Sed sciendum est quod petrus inter pastores
fuit maior quia non solum fuit pastor ut ceteri sed etiam pas-
tor pastorum quia ipse habuit generalem pontificatum per illa verba
pasce oves meas ut in c. Significasti de elec. Sed ad omnes
referuntur illa verba ad petrum tamquam ad primum Et ob hoc
quia primus erat inter apostolos dignum fuit ut ipse gereret per-
sonam ecclesie in permissione clavium Sed datione clavium tamen
fundamentum iurisdictionis est in causa Unde petrus recepit tamquam prelatus
magister ecclesie licet ad eos communiter quia recepit pro se et pro ceteris
et pro omnibus de certa ut satis sentit Augustinus in locis
preallegatis Et potest salvari dictum in hoc si autem post c.
audivimus xxiiii q. i ubi dicit quod cum omnibus discipulis parem
ligandi atque solvendi potestatem dominus daret petro pro omnibus
et pro omnibus claves regni celorum se daturum promisit dicens
Tibi dabo claves regni celorum et exponamus illa verba quod
recepit pro omnibus id est in persona omnium et pro omnibus quia ma-
gis recepit ipse quam alii singuli singulariter quia petrus
prefuit et prelatus est omnibus membris ecclesie ut in c.
Quamvis xxi di. ubi dicit textus quod quamvis universe per orbem
katholice ecclesie constitute unus thalamus Christi sunt Tamen sancta
romana ecclesia catholica et apostolica nullis sinodicis constitutis
ceteris ecclesiis prelata est Sed evangelica voce domini et salva-
toris nostri primatum obtinuit Et notandum est ille textus prin-
cipue in eo quod dicit Tu es inquit dominus petrus etc. Et sic pon-
dera textum ut dicit quod ceteris ecclesiis prelata est ecclesia romana
Item ad hoc facit glo. ord. super illud ait xxi c. Tibi dabo
claves etc. Hunc per inmensum specialiter cum potestate petro
concessit ut ad unitatem nos invitaret ipsum ad ~~[illegible]~~ prin-
cipem apostolorum constituit ut tamen unum principale ille Christus haberet vi-
carium ad quem diversa membra ecclesie recurrerent si forte non
se dissentirent quod si diversa capita essent in ecclesia unitatis

Nota omnes apostolos fuisse vicarios Christi hoc quod in locum apostolorum successerunt petrus inter pastores fuit maior quia pastor pastorum

Nota quod petrus ut prelatus magister ecclesie recepit claves pro se et ceteris

Nota petrum magis recepisse claves quam alii singuli quia prelatus omnibus membris ecclesie

Vinculum accipere Que verba sunt notanda et presertim sibi ad-
quem diversa membra ecclesie recurrerent Quasi principatus petri
sit principaliter propter diversa membra et particulares de ecclesia non
autem quod ipse solus potestatem recepisset sed pro omnibus illam re-
cepit Sed ipse ut primus minister et prelatus Et sic possunt
saluari infinite auctoritates sanctorum ex quibus extollunt
adversarii ecclesie ipsos quod videtur innuere quod solus petrus
habuit primatum Et ipse solus fuit vicarius christi Et
quod fuit sum̄ ecclesie prelatus ex superioribus facit quod notatur
in xxi. et l. de Consideranda et c. fidelior et multis similibus
debent enim intelligi non predicto quod ipse accepit claves pro
omnibus et pro se Sed ipse fuit principalis minister Eo nullus
apostolorum preter eum fuit prelatus ceteris membris ecclesie Sed ipsa ecclesia
supra est iudicio tamquam in fundamento habet plenitudinem
potestatis propter facit ad id dictum [illegible] qui fuit doctor
excellentissimus in glosa preallegata ubi inter cetera sic dicit hec
autem ligandi atque soluendi potestas quamvis sibi petro data pre-
cedatur tamen et ceteris apostolis datur nec non etiam nunc et episcopis
et presbiteris omnis ecclesie etc. Et pro predictis considerandum quod potestas
ecclesiastica commissa sit in ecclesia tamquam in fundamento et etiam
dictum Jeronimi xxiiii. q. i. c. omnibus ubi sic dicitur omnibus
consideratis puto non intemere dicere alios ita esse in domo dei
ut ipsi etiam sint eadem domus dei que dicitur edificari super fir-
mam petram que unica columba vocatur seu appellatur
que sponsa pulchra sine macula ruga et ortus conclusus
et fons signatus puteus aque vive et paradisus cum fruc-
tu pomorum Que domus etiam claves accepit et potesta-
tem ligandi atque soluendi hanc domum si quis corrigentem
corripientemque contempserit sit tibi tamquam ethnicus et pub-
licanus De hac domo dicitur domine dilexi decorem domus
tue et locum habitationis glorie tue et qui habitare facit
unanimes in domo etc. Que omnia verba diligentissime sunt
notanda Nam clarissime innuit quod ecclesia vere recepit
claves et non solus petrus Et quod ipsa ecclesia habet excecucionem

vide dictum [illegible] et Jeronimi

clauium quando illis vult uti ut patet ex illo verbo Ihero-
nimi si quis corrigentem corripientemque contempserit sit tibi sicut
ethnicus et publicanus. Item iste textus Ieronimi plenius con-
fundit motiuum quorundam qui ad palliandas subterfugias quod
petrus recepit claues principaliter pro tota ecclesia dicebant verum esse
quod iurisdictio ecclesiastica est in ecclesia tamquam thezaurus in ar-
cha sed petrus fuit ille qui recepit claues ut aperiret archam
quando sibi videretur quasi innuendo quod clauium potestatis
sunt concessa soli petro licet pro tota ecclesia fuerint data etc. Sed
precedente textu Ieronimi aperte confunditur ista opinio. Similiter textus
Christi in euangelio quod dixit dic ecclesie etc. Et vobis videre quod ecclesia
ecclesia in [illegible] [illegible] conuertit ad eos apostolos dicens dico vobis quecumque
alligaueritis super terram etc. Ex quo claues sunt omnibus apostolis collatae
representantibus totam ecclesiam quia [illegible] [illegible] tota ecclesia ministros
suos unde ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] presbiter absoluit
[illegible] anime [illegible] facit [illegible] dictum Crisostomi super illo [illegible]
[illegible] quod si non audierit dic ecclesie exponit enim Crisostomus sic ecclesie id est
qui presidet ecclesie vel dic toti ecclesie ut maiore cum [illegible] pariat.
Post hec sacra scriptura [illegible] que fieri debet [illegible] ecclesie id est per
sacerdotem ecclesie [illegible] excommunicante tota ecclesia cum eo operatur etc.
[illegible] ultima sunt plura [illegible] notanda quod dicit canon quod quibus est
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appellatione ecclesie venit quibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest ecclesia dici
[illegible] [illegible] facit [illegible] [illegible] [illegible]
ultra Crisostomum dic ecclesie id est Concilio generali quod representat ecclesiam
totam ut aperte patet dictum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] patet ex eo quod Concilium [illegible] ecclesie [illegible] iurisdictionem
cum modo tamen [illegible] quam aliter diffiniendo et statuendo
ut [illegible] [illegible] xxiiij q. iij. Et in c. Si quis quibus [illegible]
et c. [illegible] [illegible] [illegible] dispensa [illegible] [illegible] de [illegible] etc.
Pluribus [illegible] articulum attingam [illegible] [illegible] [illegible] Conci-
liorum et [illegible] confunditur aperte opinio illorum qui dice-
bant quod solus petrus recepit potestatem iurisdictionalem alij
vero apostoli receperunt potestatem [illegible] [illegible] hoc est [illegible]

No[ta] contra [illegible] clauium [illegible] qui [illegible] [illegible]

ffm ut patet ex predictis Nam declamatio que fit in ea
iuxta salvatoris vocem dic ecclesie est contra caput jurisdic-
contenciosam Et idem patet per diffinitiones et sentencias
eciam excommunicationum latas per Concilium generale ut dicam infra in
gestis Conciliorum Hinc est quod paulus apostolus post Conci-
lium apostolorum actuum xvi perambulans Syriam et Gali-
ciam mandabat custodiri precepta apostolorum et Seniorum Ubi (apostolus paulus)
notanda sunt illa verba precepta apostolorum que sapiunt jurisdi-
contenciosam Item ponderandum est illud verbum Seniorum
Non enim solum mandabantur servari precepta apostolorum sed et senio-
rum id est aliorum presbiterorum ut intelligitur ex verbis consulta-
cionum que habentur actuum xv ubi quod sunt missi ad apostolos et
presbiteros Et facit ad factum Concilii Basiliensis quod ab eo in
Concilio incorporati sunt non solum episcopi sed eciam inferiores quia
omnes simul faciunt Concilium et representantes Ecclesiam univer- (quo per Concilio Basiliensi)
salem habent potestatem ecclesie Et possunt facere statuta
et precepta et omnem jurisdictionem exercere Ubi ibidem dicitur
visum sunt apostolis et senioribus et toti ecclesie ac quasi illi
representarent ecclesiam existentes in Concilio quod est bene notandum
Item facit quod habetur actuum xvi Cum enim paulus et
(paulus et thymotheus) Thimotheus transirent civitates tradebant eis custodire
dogmata que erant decreta per apostolos et seniores qui erant
in Jherusalem Et ponderandum est illud verbum decreta quod sapit juris-
dictionem contenciosam Juncto nota in c. fi. de tempore ordi. et in c.
ii de iudi. et iiii di. c. leges et in legibus facit glo. iiii di. in
summa Ad idem facit quod habetur in evangelio Matthei Cum dixit
dominus discipulis suis Amen dico vobis quod vos qui secuti
estis me sedebitis super sedes xii judicantes xii tribus israhel [illegible]
dicebat [illegible] usque in finem seculi in apostolis omnibus totum
ordinem sit et sacramenti nihil ecclesia militante utique apostoli
et episcopi eorum successores habeant jurisdictionem ut papa licet
papa sit principalior ar. in c. ad hec de heresie di. Hinc
omnia faciunt ad illam quod claves non sunt date soli

Promisse soli petro sed petrus tunc significabat totam ecclesiam Si enim
soli petro fuisset data potestas ecclesia non posset excommunicare Sed
hoc est falsum ut supra probatum est et infra latius dicetur ergo argumentum
petrus gerebat personam ecclesie hoc certum videtur facere dominus
super ipso eciam verba ponuntur in c. quodcumque xxiiij q. i ubi sic dicit
Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis dicit nunc dominus
si hoc petro tantum dictum est non hoc facit ecclesia Si autem et in ecclesia fit
utique que et in terra ligantur et in celo et que solvuntur in terra soluta
sunt et in celo Quoniam cum excommunicat ecclesia in terra in celo ligatur
excommunicatus cum reconciliat eciam in terra in celo solvitur recon-
ciliatus Et subdit si ergo hoc in ecclesia fit petrus quando recepit
claves ecclesiam sanctam significavit etc. Hec verba sapiunt in
in verbis Jheronimi prius allegatis ut eorum dictum clavium competat
ecclesie Idem est dictum leonis pape in sermone de apostolis videlicet
quod vis huius potestatis et decreti constitucio ad omnes princi-
pes ecclesie congruit Sed non frustra uni commendatur quod om-
nibus intimatur Ecclesie ergo sunt date claves principaliter
Idem est rabani regula que sic dicit Cum ergo soli petro hec
potestas videatur data ceteris tamen apostolis dabatur teste
christo qui insufflavit in eos dicens Accipite spiritum sanctum quorum
remiseritis peccata etc. Et glo. ordi. super illo Ephe iiij quosdam quidem
dedit apostolos etc. dicit glo. vice christi predicantes ac omnes
ordinaciones et iudices Propterea facit aliud quod cantat ecclesia
in ympno apostolorum vos secli iusti iudices et vera mundi lumina
etc. Et in alio ympno Ecclesiarum principes belli triumphales duces
celestis aule milites et vera mundi lumina // Derisorie est ergo
dicere quod solus petrus recepit potestatem Idem est et planius
decretum quod fuit editum in concilio generali ubi dicitur
quod christus dedit claves apostolis eorumque successoribus etc. Et de
successoribus apostolorum vide glo. no. in c. videntes xij q. i fere
eciam ad predicta c. nova de pen. et remis. ubi dicit quod licet beata
virgo fuit excellencior omnibus apostolis non illi sed istis tradidit
christus claves regni celorum Multeque alie auctoritates idem possent

Quod quando petrus claves accepit ecclesiam significavit et ecclesie sunt date

qui in eis continentur / verba(?) non obmitto

Allegari quas brevitatis causa omitto // quod est opinio multorum
magistrorum universitatis satis eminentis. Quod licet Christus pro-
miserit se daturum claves Petro per illa verba Tibi dabo cla-
ves regni celorum etc. quia gerebat tunc Petrus vicem ecclesie
ty non legitur quod postmodum dederit sibi realiter illas claves
promissas sed eas Petro promissas in persona ecclesie contulit postea
toti ecclesie representanti discipulorum. Nam Matthei xvi dicit
Petro ista verba Tibi dabo etc. Et successive Matthei xviii de-
dit ecclesie cum dixit Dic ecclesie. Et subiungit referendo
se ad omnes apostolos tunc ecclesiam representantes Amen dico
vobis Quecumque alligaveritis etc. Unde ponderandum quod inter
discipulos Christi sepe facta fuit contentio quis eorum videretur
esse maior. Et Christus plane aperte non respondit sed adducebat
eos ad humilitatem dicendo Reges gentium dominantur eorum etc.
vos autem non sic sed qui voluerit esse maior fiet sicut minor
etc. Sed postmodum successive contulit se ad ecclesiam principaliter
dicens Petro Si peccaverit in te frater tuus dic ecclesie. Et magis-
trorum istorum opinio potest esse satis probabilis intelligendo sic
ut supradixi quod Petrus habuit sed nomine ecclesie. Et quod
ipse Petrus recepit pro se et pro omnibus de ecclesia declarando ut
supra tetigi. Hanc similiter in effectu tenuit magister meus et doc-
tor iuris dominus Franc. de Zabarellis olim Cardinalis Florentinus
qui in suo tractatu de scismate inter cetera dicit quod licet Petrus
fuit princeps apostolorum tamen plenitudo potestatis non fuit in eo
solo ut patet Actuum xv. Nam in illo Concilio apostolorum Petrus
tamquam unus de congregatione arguebat et post eum Jacobus
et quod ambo concluserunt ita congregatio censuit. Nec ipso
fuit sub persona Petri sed congregationis. Unde epistola in principio
dicta ibi incipit Scilicet apostoli et seniores fratres hiis qui
sunt Antiochie et infra Visum est Spiritui sancto et nobis. Et sic
mos antiquus habuit quod ardua difficilia terminabantur
per concilium quod crebro fiebat. Postea vero quidam summi pontifi-
admodum ces qui magis dominatorum tirannorum principum quam apostolorum
viam receperunt non curaverunt facere Concilia ex quorum omissione

pradiant multa mala Et collig(itur) dicit apparere quod illud quod dicitur
quod papa habet plenitudinem potestatis debet intelligi non solum
sed tamquam caput universitatis ita quod apud potestas est in ipsa
universitate tamquam in fundamento Sed in papa est tamquam in principali
ministro percipiens hec potestas explicatur ita tamen quod procedit
clavis discretionis ut eleganter dicit Inno(centius) de pe(nitentiis) et re(missionibus) c. quanto
et fac quod non Inno(centius) in c. quod super his de voto et est glo(sa) in c.
ad apostolicam de re iudi(cata) et bene facit tex(tus) in c. i. de [illegible] qui dicit
quod per alterum clavium declaratur sive discretionem inter lepram
et lepram in altero vero potestas eiciendi aliquos ab ecclesia
vel recipiendi que valde sunt notanda Et hec in [illegible]
sufficiat dixisse quo ad primum scilicet de iure divino nos multorum
doctorum dictis roborata per que defenditur illa declaratio Conci-
lii Constantiensis super potestate ecclesie supra quam disposicione [illegible]
mee non contra [illegible] intencio

Venio ad secundum videlicet quod ius apostolicum considerandum est ad-
duco principaliter auctoritatem illius qui fuit vas electionis
et capitaneus ecclesie castra precedens Paulus apostolus qui
ad Ro. xiii inspiratione gratie spiritus sancti dixit omnis anima potesta-
tibus sublimioribus subdita sit ac si diceret universitate ut pape
cui concilium est [illegible] Si enim papa non subesset Concilio tunc illum
non comprehenderet Si enim papa non subesset Concilio totum dicit nichil
esset dictum apostoli ubi dicit omnis anima quia qui totum dicit nichil
excludit in c. solite de ma(ioritate) et obe(dientia) [illegible] Si romanorum
similiter Concilio nulla alia [illegible] in [illegible]
si propria papa subiectus sit Concilio nulla alia [illegible]
seculo que sublimiori potestati subdita non sit Et quod ita generaliter
debeat intelligi dictum apostoli facit aliud notabile dictum [illegible]
per iii doctoris legimus ubi loquens de auctoritate et non de terrena potestate
dicit Si auctoritas queritur orbis est maior urbe quasi diceret
quod cum potestas ecclesiastica sit in ecclesia tamquam in fundamento
et in corpore Christi et ecclesia romana sit de corpore ecclesie
universalis et dicit glo(sa) notabiliter multo textum [illegible] in c. [illegible]

Note (margin, beside the opening lines): no(ta) commissa Concilio multa mala venire in fundamento

Note (margin): No(ta) quod potestas est in ecclesia tamquam in fu(ndamento) sed in papa tamquam principali ministro

Note (margin, beside second section): Secundum principale de iure apostolico

ne di sequitur quod si papa errat seu aliter suis pravis actibus
scandalizet ecclesiam providere ecclesia habet debet ecclesia universalis
tamquam maior et complectens in se omnem potestatem ecclesiasticam
Et patet hoc satis quia sicut dixi in precedenti membro Si vadet etiam
... intellectu generalem papa ac minores et sublimia non quod
in variis scripturarum locis ecclesie universali attribuitur Nam quamquam
ipsa ecclesia appellatur mater Genesis xxxiiii Ego mater pul-
chre dilectionis etc. Et textus alibi appellat etiam matrem eam
ipse et omnium metropolitanum ecclesie ut vide xi q. iii c. Clericum absolu-
lerit ubi excommunicatus papa et mater per initer ... dicit pater
noster est sine dubio deus qui nos creavit Mater nostra ecclesia
est que nos in baptismo regeneravit Item c. ~~...~~ generat ...
q. iii et c. quorum vices ... ubi ... super illo verbo
psalmiste Pro patribus tuis nati sunt tibi filii Constitues eos
principes super omnem terram bellissime dicit quod per illa verba
apparet quorum vices episcopi in ecclesia gerant Et quis eis hanc
dignitatem dare debeat Nam patres sunt apostoli pro apostolis nati fi-
lii nati sunt Ecclesia enim illos genuit et ipsa ecclesia illos
constituit in sedibus patrum Et subiungit loquendo ecclesie univer-
sali Non te ergo putes desertam quia non vides paulum
non vides petrum quia non vides illos per quos nata es
de prole tua crevit tibi paternitas pro patribus tuis nati sunt ti-
bi filii Constitues eos principes super omnem terram filios genuit
ecclesia et constituit eos pro patribus suis super omnem terram
Si ergo ecclesia universalis genuit per baptismum ... et pa-
pam et omnes episcopos et eos constituit in sedibus patrum ... petri
scilicet et aliorum apostolorum manifeste patet preeminencia ecclesie
universalis ad papam et omnes alios episcopos et ad ...
quam deberet habere papa et ceteri episcopi ad ecclesiam universalem
Sunt enim papa et alii episcopi filii ecclesie ex duplici capite
Primo quia ipsos per baptismum et alia sacramenta regeneravit Secundo
quia ipsos elegit et instituit in eorum dignitatibus ut ... c.
quorum vices et ibi no. Hinc notandum inquid ~~...~~ Augustinus

no. quomodo mater ecclesie

In libro de symbolo tractatu iiii° Si quis ab ecclesia separatus fuerit a
conventu alienus erit a numero filiorum nec habebit deum patrem
qui ecclesiam noluit habere matrem. Et ideo dicit ibidem
... qui [illegible] pater noster est sine dubio qui nos creavit.
mater nostra ecclesia que nos in baptismo regenerauit. Et hanc
ecclesiam reputat [illegible] quale ut sepe [illegible]
dicit regina tanquam sponsa et coniux illius qui dicitur rex regum
et dominus dominantium apocalipsis 19 et apocalipsis 21 vidi civitatem sanctam ierusalem
novam descendentem de celo tanquam sponsam ornatam viro suo. Et
advertendum qualiter propheta describit eam. dicit enim in psalmo
[illegible] astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato
circumdata varietate. dicitur eam assistere a dextris regis ad denotandum
eius potentiam sicut de filio dicitur quod sedet a dextris dei
patris. dicitur vestita vestitu deaurato propter eius [illegible]
[illegible] describitur circumdata varietate propter diversitatem prelatorum
et aliorum membrorum ecclesie. Similiter [illegible] ecclesia militans
sicut et triumphanti variis et diversis ordinibus inferioribus et
superioribus. Ut in [illegible] dicit et [illegible] sunt [illegible]
rem ecclesie [illegible] Augustinus tractans illud [illegible]
[illegible] forte quis [illegible] Paulus et [illegible]
[illegible] debere intelligi eam et [illegible]
[illegible] dicit [illegible] apud ecclesiam preciosior est omnibus preciosis lapidi-
bus preciosis [illegible] lapides preciosos filios et [illegible] eius apud
dicit quod [illegible] aliquis sit magnus tamen si lapis precio-
sus est ornamentum eius est [illegible] lapis preciosus [illegible]
namentum eius est. Et [illegible] est preciosior omnibus lapidibus pre-
ciosis. Si autem papa non esset sub ecclesia et deterior ecclesia
et ecclesia non esset preciosior omnibus lapidibus preciosis nec
esset ornamentum eius. Item advertendum quod ecclesia appel-
latur regina ut supra. item domina et princeps ut in declara-
tione Jheremie [illegible] domina gentium et princeps provinciarum facta est
sub tributo et habetur transsumptive in [illegible] de summa
[illegible] ecclesiarum ubi princeps [illegible] facta est sub tributo [illegible]
autem et ceteri prelati dicuntur dispensatores et non domini

Ecclesia dicitur regina a propheta

Augustinus [illegible] forte quis [illegible]

Ut dicit apostolus Sic nos existimet homo ut ministros christi et
dispensatores misteriorum dei hic iam queritur inter dispensa-
tores ut fidelis quis inveniatur etc. Hinc nomen dicit inno.
in c. cum super de causa poss. et propr. quod bona ecclesiarum dicuntur pape
et prelatorum quo ad administracionem quia non sunt domini sed adminis-
tratores sed ad ecclesiam universalem pertinent quo ad dominium et
possessionem que ecclesia nunquam moritur nec potest esse nulla
quod est notandum etc. Item ecclesia mater est domina et regina
est et domina et uxor christi ergo ubi sponsus est ibi potest
iurisdictionem supra papam valet argumentum ab ethimologia
vocabuli christi dicitur clarus rex dicitur prelatus institutus de electione in c.
est et aliud ibi quod duo sunt quia in similibus Et consimilis
potest inferri quod cum iure perfectius illa Constitutio seu declara-
cio Concilii Constanciensis comprobatur ubi prophete predixerunt etiam
esse futura dum regina sponsa et christi coniugem Item sicut
illud quod de ecclesia dicitur terribilis est ut castrorum acies
ordinata cantica 6 c. que sit propter eius maiora potentiam
nuncupatur. Secundo principale ibi videtur illa auctoritas pau-
li et ~~[illegible]~~ superioritas ecclesie congestis cum apostolorum accipitur cum
apostolos fecisse quatuor concilia et in ubi tota congregacione
disposuisse et determinasse ardua nomine congregacionis et non
nomine solius petri quod utique apostoli cum vero sibi super super
accepissent minime attemptassent nisi scivissent ius fore illa
respectare ecclesie ar. in c. quia lugdunensis [illegible] valet
quando vero iudex assumit sibi alium tamquam coniudicem et
ambo fecerunt simul unde habet locum illud quod noluit par-
tem quod voluit adimplere nequit etc. in c. in super ab-
baria de elec. Inprimis enim apostolorum Concilio
de quo dictum primo ubi tractatum fuit de subrogacione mat-
thie [illegible] unde licet petrus tamquam ceteris honorabili-
or sicut proposuisset 4 et 4 [illegible] per faciendum unde ibi dicitur
surgens petrus in medio fratrum etc. dictus tamen et disposi-
tio eius videtur iurisdictione et potestate [illegible] fuerunt

non apostolos fecisse Concilia

primum Concilium apostolorum

omnibus Actuum dicitur cum ibi de omnibus quod statuerunt duos et dede-
runt eis sortes et cecidit sors super Mathiam. Non enim dicitur quod solus Pe-
trus illos duos elegit et sortem posuerit, sed omnes. Et sunt
notanter illud exemplum ad probandum quod totum Concilium potest providere
capite vacante. Nam de capite tunc agebatur. Unde Petrus tunc
allegabat illud psalmiste: Et episcopatum eius accipiat alter. Se-
cundo vero Concilio de quo Actuum vj hec auctoritas non minus
clare apparet. Nam ibi dicitur quod duodecim apostoli convocantes
multitudinem discipulorum dixerunt: Non est bonum nos relinquere
verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo ex vobis vij viros
boni testimonii plenos spiritu sancto quos constituamus super hoc opus.
Et infra ibi dicitur quod electis imposuerunt manus. Constat autem
quod hec manuum impositio denotat auctoritatem et ceptis possit
inferri duo notanda: primo quod cum inferiora ministeria possit confer-
ri per Concilium generale et quod Concilium generale potest disponere de
Conciliis futuris. Et sic hec affirmat constitutio Frequens
edita in Concilio Constantiensi. Tertio vero Concilio de quo Act.
xv magis patet et relucet auctoritas Conciliorum. Nam cum dubi-
taretur an gentes ad fidem deberent circumcidi et esset magna contentio
inter episcopos de ecclesia, questio decidenda fuit delata ad apostolos et sen-
iores qui erant in Ierusalem et in tractatu illius Petrus proponeret quam
et dixit quod sibi videbatur, simul fecisset quilibet de ecclesia magis plus
iudicaverunt. Iacobus autem sancto proposuit et ipsius est verbo: Ego iudico.
Sed non nulli volunt dicere quod Iacobus tulit sententiam quam approbat
tota ecclesia, sed quicquid sit, sibi verbum iudico exponamus id est sen-
tio (ut michi videtur) primo sedem quos apud deos proposuerant,
et concluserunt totum Concilium iudicaverunt. Unde diffinitio non fuit
facta submonitione Petri neque submonitione Iacobi sed ~~totius~~ coetus con-
gregationis, et visum est apostolis et senioribus et toti ecclesie, et-
ciam ut plenius habetur in illo xv capitulo. Nam cum tunc po-
terat esse questio difficilior, cum tangeret fidem, et erat magnus
rumor ~~et ...~~ in ecclesia, et tamen questio fuit delata ad totum Conci-
lium et non ad solum Petrum. Si enim potestas ecclesiastica non
esset in ecclesia tanquam in fundamento, nullo modo illi viri sancti

nota Concilium posse providere capite vacante

2m generale

rem hanc attemptassent, nec spiritus sanctus precepisset eos evitare. In quarto etiam Concilio dicitur act. xxi id potest intelligi sint cum Jacobus Paulo a tota congregatione seniorum ut deberet se ~~coniungere~~ confirmare ceremoniis legis mosaice propter scandalum iudeorum innumeros denique dicens ut ibi plenius habetur. Unde dicunt fac paule quod tibi dicimus et ita paulus fecit. Et sic tota congregatio visa est ~~et~~ illa potestate et auctoritate (sive) quod habetur

Tertio declaratio probatur declaracionis Concilii Constanciensis

act. viii ubi petrus ipse accepit ordinationem apostolorum Dicit apostoli miserunt eum et Johannem ad civitatem Samaritanorum ut patet ibi miserunt ~~ibi~~ ad eos petrum et Johannem. Ex quibus omnibus patet propositum meum quod etiam iure apostolico et etiam prophetico potest illa auctoritas ecclesie comprobari. Et sic defendi illa declaratio Concilii Constanciensis. Dixi tertio quod potest approbari illa declaratio Concilii Const. magis spiritualiter in omnibus suis tribus partibus iure pontificio. Et primo quod Concilium sit supra papam in casu heresis probatur in c. Si papa xl di. et ad id textus iuncta glo. in c.

Quod Concilium sit supra papam omnibus suis tribus partibus et declaratio Concilii Const. iure pontificio

In nono xxi di. et in c. Anastasius xix di. est textus iuncta glo. xxiiii q. i c. Achatius. Secundo ad casum scismatis probatur aperte apertum iuncta glo. in c. Si duo contra fas lxxix di. Et patet illud illius capituli si duo. Notanda est singulariter glo. in c. si forte lxiii di. in verbo ut nullus que allegando illud c. si duo videtur singulariter sentire quod causa scandali vitandi si reperiantur due electiones facte de duobus summo pontifice potest Concilium utramque cassare. Et debet intelligi quod alteri scandalum alio nichil apparetur consideratio stante quod expresse sentit Hug. in c. si duo contra fas in primo lxxix di. (sunt) quod in principio legatur et nota in c. nisi cum pridem de renunciatione. Ex quibus apparet

De perpetuitate, generalibus reformacione

quanta est auctoritas ecclesie. Quo ad tertium capud contentum in illa constitutione Const. scilicet de perpetuitate in contrarium tibus re- formationi ecclesie in capite et in membris facit optime dictum Gregorii in c. Sicut xv di. Nam gregorius licet papa et vir sanctissimus dixit et confessus est se suscipere illa quatuor Concilia principaliora sicut sancti evangelii quatuor libros dicens se illa amplecti tota devotione et integerrima approbatione custodire

veracionem qua in hiis velut in quadrato lapide sancta fidei struc-
tura consurgit et cuiuslibet vite atque actionis norma consistit
Et sic diligenter ponderanda sunt hec verba pro racione posita
que non solum comprehendunt veneracione Conciliorum in hiis que fidei
papa habenda Sed etiam in omnibus contractibus salute animarum
ut colligitur hec ultimum ex illis verbis Et cuiuslibet vite ac
actionis norma existit (unde archidiaconus notabilissime notat in Glossa
super illo textu dicit quod in hiis que ad fidem pertinent et ad sa-
lutem et generalem statum ecclesie non potest papa contra sta-
tuta Conciliorum venire Secus dicit in aliis utputa in hiis que
in execucione consistunt sunt statuta Et hoc dictum dicit colli-
gi ex textu bene diligenter inspecto ubi dicit fidei structura et
cuiuslibet vite ac actionis norma existit (unde exponit actio-
nis id est reformationis Et predictus facit c. Nicena xvi
di. ubi textus loquens de Conciliis Niceno quod fuit primum
de illis quatuor dicit quod Nicena Synodus volens corrige-
re hominum vitam in ecclesia quandam posuit leges quas cano-
nes vocamus etc. Et sic Nicena Synodus multos canones
edidit circa correctione vite Videtur xvi di. in c. Habeo
librum infra. ubi dicitur quod Synodus Constantinopolitana que fuit
una de illis quatuor promulgavit ad correctionem ecclesie Cano-
nes unum et xx et duos Et sic de aliis Conciliis Et tamen Gregorius
ista Concilia recepit sub ea veneracione sicut quatuor libros
Evangeliorum Et per consequens infertur quod Concilia in refor-
macione ecclesie possunt edere canones quos papa tenetur
custodire et observare Unde pro veneracione illorum dixit beatus
Gregorius in dicto c. sicut hec verba Cunctas vero quas prefata ve-
neranda Concilia personas respuunt respuo et quas venerantur
amplector quia dum universali sunt consensu constituta quos ligant aut ligare
quos absolvunt Ex quibus verbis patet auctoritas ecclesie super
papam Et ponderanda sunt illa verba quia dum universali consensu
sunt constituta etc. quasi voluit dicere quod Constitutio ecclesie
universalis in fide et in reformatione morum est preferenda cuilibet

Nota quod Gregorius recepit iiii Concilia sicut libros evangeliorum

Concilium Nicenum quod fuit primum de illis quatuor

Concilium Constantinopolitanum

Nota verba Gregorii

constituta se et non illa destruit quisquis presumit absolvere

Nota Concilia generalia in reformatione ecclesie possunt facere canones quos papa tenetur custodire

Constitucionem eciam pape Et facit illud dictum Ieronimi quod
orbis est maior urbe xciii di. legimus Ad idem optime facit
textus in c. contra xxv q. i. ubi dicitur quod contra statuta patrum
aliquid condere vel mutare non licet Nec huiusmodi sedis potest
auctoritas qui textus debet intelligi in hiis casibus in quibus
loquuntur dictum et similia sicut sic dici posset archidiaconus ad
predicta eciam facit textus notabilis locum in c. requisita q.
vii ibi quod iam multis est depravata conciliis nulla possumus
pena subponere et tot specialibus patribus obviare sed et
illorum patrum inconsultum convenire ad idem xxv q. i c. privilegia
ibi huius sancte sedis pontificibus necesse est inconcussa observanda
famulatur Et loquitur de gestis conciliorum quibus alii canones
nec summorum pontificum possent adduci Et hec de iure pon-
tificio (Sed contra dicta nostra membra fortiter obstare vide-
tur c. alium et c. Nos in c. q. iii et xl di. si papa et c.
si. lex ii di. si papa et c. si. lexie di. et c. i. de sentencia electi et
c. licet de ti. nam in c. alium dicitur quod deus aliorum homi-
num causas voluit per homines terminare Sed sedis istius presulem suo
sine questione reservavit arbitrio Et sic aperte invenit quod solus deus
potest de papa iudicare Et ipsorum facit glo. in c. quanto de
translatione prelatorum que dicit quod nemo potest dicere pape cur ita facis
alle. c. i. de pen. di. iii et in c. Nos Nos dicitur quod nemo
iudicabit primam sedem statim subicitur neque enim ab augusto
neque ab omni clero neque a regibus neque a populo iudex iudicabitur
Et sic videtur quod a nemine potest papa iudicari eciam a concili-
lio quod importare videntur illa verba neque ab omni clero di.
xl c. Si papa habetur quod licet papa sue et fraterne salutis
sit negligens et deprehendatur inutilis et remissus in operibus
suis et insuper a bono taciturnus quod magis officit sibi et omnibus
nichilominus innumerabiles populos catervatim secum ducit primo manci-
pio gehenne cum ipso plagis multis vapulaturus in eternum
Huius culpas istic redarguere presumit mortalium nullus quia
cunctos ipse ~~[illegible] a fide~~ iudicaturus a nemine est iudicandus

Nota pro [illegible] papa [illegible] racione [illegible] [illegible] concilium generale [illegible] imponere [illegible] papam iudicare non posse

Nisi deprehendatur a fide devius etc. Et sic solum excipit, v-
num casum scilicet, in casu heresis firmat ergo regulam in contrariis in
c. si. lxxix. d. Dicitur quod electione summorum pontificum sibi dominus
reservavit, licet electionem eorum aliis concessit. In c. significasti
habetur quod concilia non possunt prescribere leges romane ecclesie
Cum omnia concilia eius auctoritate facta sint et robur acce-
perunt et in eorum statutis patenter excipitur eius auctoritas
In c. licet, supra dicitur, ~~ubi dicitur~~ quod scandala inducitur, in electione
summi pontificis ut ~~Et~~ due partes cardinalium debeant, admitti esse
concordes quia non potest in difficultatibus sicque oriri possent
ex minori concordia ad superiorem haberi recursus Et per tacite innuit
quod in facto tangen papa non est, in terris dare superiorem possent, et
multa alia iura allegant que tamen non ita astringunt, sicud
predicta. Ideo sufficiat in presenciarum ad ista videre respondendo. Nam
responsione declaratio intellectu facilime patebit ad alia iura si qua
sint in contrario Et primo ad capitulum aliquis sic respondetur quod non
excludit sacrum concilium patet quia textus dicit quod tales alienum
iudicium voluit per homines tumultuari excludit. ergo dictapat judicium
dominus voluit per homines tumultuari excludit, ergo dictaparat judicium
hominum quasi innuat quod nullus vivens in persona singularis potest
hominem quasi innuat quod nullus vivens in persona singularis potest
de papa iudicare et quod hoc sic verum probat textus in dicto c.
si papa ubi dicitur, quod mortalium nullus iudicare potest etc.
Sed sacrum concilium universale etiam representans non dicitur
mortale nec quod fuerit venit, appellacione hominum vt in l. iii § divi.
ante verba ff. de neg. etc. Et facit c. liberati xii. q. ii. Et quod non possit
intelligi de concilio probo ex alia ratione nam ad excludendum iurisdictionem
supra papam allegat ille textus duas rationes prima est prima-
tus quem recepit per illa verba tu es petrus et super hanc petram
etc. Et quodcumque solveris super terram etc. Secunda racio quia
veteres sanctorum pontificum illius sedis dignitas facta est venera-
bilis dum illi cuilibet fidelium est, ubique committitur dum tamen recipis
caput esse designatur. Nam prima racio non vendicat sibi locum contra
Concilium quia ut supra satis probatum fuit ille verba tu es.

Quod primum scilicet racio quod videtur astringit Responsio ad alie
Responsio in contrarium ad alia predicta

Petrus simul dicta ipsi Petro tamquam gerenti personam ecclesie
universalis. Et ergo ut supra dictum fuit, iurisdictio sit fun-
data in ecclesia tamquam in fundamento, et illa est maior quam
illa que est in papa tamquam in principali ministro. Et in dicto c.
legimus xciii di. quod orbis est maior urbe; ergo non potest dein
referri addictum cum eo contradicat. Nec ratio concludit verba
legis ~~et~~ ut in l. cum pr. § dulcissimum ff. de leg. i. l. ii et iii C. si
de re sua libro ii. Secunda ratio etiam non obstat quia ut
videbitur statim in sequenti membro ubi tractabitur de gestis
sacrorum conciliorum sancti patres non deposuerunt nullo tamen
papa non subiecti concilio sicut loquitur iste textus et alios
et probatur satis quod statim dicam in vi. Nec tertia solu-
tio ad istum textum est quod non habet locum in crimine heresis ut per
allegata c. Si papa ubi textus aperte dicit, immo etiam sic vero
oportet limitare et astringere istum textum. Nam in causa heresis
nemo negat quin concilium sit supra papam, ut tenet not.
dec. dist. xl c. in fidei favore dicitur in vi et textus in ca.
glo. in c. Synodo xvii di. et istum textum iste non loquitur in
crimine notorio scandalizante ecclesiam. Et deinde papa sit incor-
rigibilis. Nam tunc papa potest iudicari per concilium ut et
glo. singularis in dicto c. Si papa ubi post disputationem glo.
ubi ponit ista nobilissima verba scilicet: certe credo quod si no-
torium est crimen eius quodcumque et inde scandalizatur eccle-
sia et incorrigibilis sit quod inde possit accusari. Nam ~~cri-~~
stigmatica ~~mariter~~ dicitur heresis ~~heresis~~ ut l. xxx di. Si quis presbiter
et contumax dicitur ~~heresis~~ infidelis lxxxvi di. Nullus fidelium
hec pexiii c. si papa pariter sit inertio deheresi ~~quia sit~~
~~inertio deheresi~~ quia et si illa occulta sit potest de illa accusari.
Sed de alio occulto crimine non posset. Et hec sunt verba glo. quam
doctores non approbant, sed cum glo. doctores transeunt et expresse
eam approbat et prosequitur dominus Franciscus de Zabarellis olim car-
dinalis Florentinus in predicto tractatu de scismate in vi seneria

ne deposuit ratione crimine papa etiam posse accusari secundum dominum de Zabarellis Panormitanum in ... sed dominus ... sit declarat

modus nisi ubi dicit quod de quolibet notorio crimine papa etiam qui
est vitiosus si est incorrigibilis et scandalizatur ecclesia potest
accusari quia censetur hereticus et ille glo. fallit dicens quod
hec incorrigibilitas contrariatur censetur fidei ut in eadem glo. habe(tur)
et per [illegible] quod nota expresse c. si et dilectus in clementina li. vj
Et hanc opinionem ego semper fui secutus etiam antequam pres(ens)
scandalum oriretur in ecclesia ut videri potest in lectura mea super
c. significasti de elec(tione) et in quadam disputatione quam alias in studio
Senensi feci super ista potestate ecclesiastica et incipit Christus et quod
istud c. non loquatur in tali crimine sed in facto indigente discussione
patet per verba illius textus ibi voluit beati petri apostoli suc-
cessores tantum debere celo in notoriam et subtilissimi discussoris
indaginem inviolata habeat conscientiam unde ponderanda ista verba
discussoris indaginem etc. Idem innuunt verba ibi sequentia ut
patet Nolite estimare eos aliis inquisitionibus non habere firmi-
dinem Item dum postea subditur quod ibi iudicabitur papa alio qui
erit testis et iudex nec apud illud habebit de allegationibus in toto
subsidium etc. Item verba omnia non includunt crimen notorium
de quo scandalizatur ecclesia et de illud quod in illo textu dicitur
de capite ecclesie infra in addita tamen iuris naturalis Nam quando
crimen pape non est notorium non debet per iudicium duci
in scandalo totius ecclesie cum presumatur factus alio non appa-
rente ut in c. i. de pol. di. Sed data notorietate modo predicto
procedit notabile dictum pape cle. qui dicit Nam qui rebelliter
vivit et dicere aut agere bona cessat potius dyaboli quam
Christi membrum convincitur esse et potius infidelis quam fidelis
esse monstratur ut in c. si erro viij di. Unde talis licet pre-
deatur in dignitate pontificali constitutus minor tamen est quolibet
catholico ut dicit glo. in lib. in c. acacius xxiiij q. i. Ad
Nonum in contrarium responderi potest Nec obstat illud verbum al-
ium clero ibi positum quod videtur excludere Concilium Nam
textus non loquitur de clero faciente Concilium nam et si totus
clerus orbis esset in uno loco congregatus non esset hec ibi

Responsio ad nonum

non de toto clero
congregato
tamen in dicto
concilium non
de solo Concilio

Diceretur esse Concilium nisi essent ibi congregati legitime ad facien-
dum concilium Sicut dicimus de populo civitatis quod si totus po-
pulus conveniret ad aliquod maleficium perpetrandum dicetur civi-
tas maleficium commisisse nisi fuissent cives legitime congregati et
fuisset in universitate illud deliberatum ut no. per glo. et doc. in l.
Sicut ff quod cuiusque uni. no. Et plenius per Bar. in l. aut facta
ff de penis Notatur in c. felicis de pe. li. vi Nam si textus
in dicto c. Nemo voluisset intelligere de concilio quod superius fo-
misset exprimere Hinc est quod glo. ibi dubitavit an deberet
intelligi de concilio Preterea tali de argumento dicens etiam quod
Concilium non potest papam iudicare ut extra de elec. significa-
sti Sed statim post aliqua verba colligit contrarium ex illo quia
dum dicit orbis est maior urbe ut xciii di. legimus et
sic glo. cum isto ultimo contrario transivit Et sic videtur penitus
sensisse contrarium quod non loquatur de Concilio Item non
loquitur in ista heresi nec in notorio crimine scandalizante eccle-
siam Item textus fundat se ibi quia ipse est iudex aliorum
Sed papa non est iudex Concilii et per consequens textus iste
non habet locum in Concilio Nam ut dicit notabiliter Franciscus
de Zabarellis in preallegato c. Concilium habet iudicare an papa male
vel bene administret et quod non potuit transferre potestatem in
papam simpliciter quia desineret esse penes ipsam quia hoc esset
contra ius divinum et contra exempla apostolorum Nam illorum
tempore omnia difficilia que emergebant in ecclesia deducebantur
in congregatione ut supra dictum fuit in iure aplico Et valet
ista racio ad quandam racionem quam allegat textus in preallegato c. aliorum
Ibi fundat se quod antiqui patres contulerunt illam sedem
omnem de glo. preallegata c. quanto que dicit quod Nemo potest dicere
pape cur ita facis Et allegat illud c. Nemo quod eleganter loqui-
tur de deo et non de papa Sed tamen glo. voluit applicare
ad papam dum ipse gerit vices dei in terris ut dicit textus
in dicto c. quanto Nam pape iudicium tota ecclesia unus quilibet

de ecclesia dum male agit potest dicere cur ita facis sicut fecit
paulus petro ad gal. Nam restitit sibi in faciem et reprehendit eum quia
reprehensibilis erat et dixit cur tu cum iudeus sis cogis ut iu-
daizent plene ad gala. ii c. et ii q. vii c. paulus petrum repre-
hendit. Videmus quod nota innocentius in c. quanto de consuetudine ubi plus
dicit scilicet quod papa non est sustinendus si vult venire contra
statum universalis ecclesie sine causa magna et rationabili. Et aliis
notat. Et facit quod de triplici ~~[struck]~~ reprehensione notat glo in c. Nolite
xxi d. (galio) Item glo ibi non dicit dampnum obstat quod gerat vices
dei in terris quia illud verum est cum bene ministrat. Sed cum male
facit non est papa id est non habet potestatem tanquam
papa male faciendi ut dicit textus in c. i. xl di. et facit
c. manet xxiiii q. i. Oportet eum ut clavis non erret ut
supra dictum fuit. Unde est quod petrum errantem xpus appellavit
sathanam cum ei dixit ~~[struck]~~ — Absit domine hoc a te
illa ait Vade retro sathanas scandalum michi es et non sapis
que dei sunt ut habetur in evangelio. Ideo dicit l. quod ratus
quem excludit honore c. ubi senator vel clar. l. in qua
Sententia Concilii non est humana sed potius divina quia deus
iudicat in medio Concilii suspendendo corda prima xxv q. i. pro-
latores et l. di. Si ille et c. Si quis dyaconus et presbyter alleg.
textum notabilem in papa cum bene iudicat in c. inter corporalia
de translatione prelati. Unde illud quod non potest dissolvi dissolvitur
per papam quia deus videtur tunc dissolvere. Ita in proposito
non homo iudicat papam cum Concilium eum iudicat sed
ipse deus. Et ultra predicta facit illud psalmiste deus stetit
in synagoga deorum in medio autem deus diiudicat ut in c.
sacerdotibus xi q. i. Ad c. Si papa patet ecclesia responsio
quod ubi predicit non eum loquitur concludendo sacrum Concilium sed
personas particulares ut patet ibi in textu mortalium nullus
et que verba non possunt adaptari ad sacrum Concilium cum
quia ecclesia universalis non moritur nec est persona pa

Sed ficta et representata Item quia iudicium sacri Concilii est
potius divinum quam humanum Preterea allegatur textus capitulo in
heresis et sic clare presupponit quod potest iudicari scilicet Con-
cilio quia ut supra dixi quod ubicumque reperitur papam posse iu-
dicari seu accusari intelligitur quod coram Concilio et per Conci-
lium et est glossa notabilis in c. sunt inquit 11 q. 3 in fine Et
idem quod nota in c. consideranda de electione li 6 et nota
etiam glossa in c. Item ut dicit glossa in illo c. Si papa
non habet locum ille textus nisi crimen pape est notorium Et ex
eo scandalizatur ecclesia et est incorrigibilis quia tunc potest
dici hereticus interpretative Item saltem non potest negari
quod certo papa credatur suspectus de heresi etiam videtur quod illa
veneratio male sentire de fide ab hoc quod nota in c. si de quibus
et textus optimus xxxvii di nullus Sed papa etiam suspec-
tus de heresi potest accusari Et nota in c.
xxv q. 1 Et pro illo dicto consideratur sicut textus in dicto c.
Si papa iuncta glossa ultima ubi glossa intelligit textum etiam
in heresi occulta Ad idem quod habetur 11 q. 7 c. Item cum
Balaam in fine Item Symmachus ~~iuncta glossa~~ iuncta glossa in c.
hunc etiam in verbo ubi patet quod Symmachus papa
fuit accusatus coram Concilio de heresi et aliis fuit electus
deiectus ~~apostata~~ a papatu Concilium vero mandavit eum ante restitui
Et quod postea veniret ad eum Sed quia fuit propter
accusationem esse calumpniosam fuit per Concilium absolutus ut
dicit glossa in fine ergo infertur quod ex sola suspicione de heresi fuit
accusatus et per consequens quod alterius papa accusatur de heresi Con-
cilium semper est iudex Et idem ut predixi quando ac-
tibus est suspectus de heresi ut quia iacet in notorio crimine et non
vult se corrigere nec absolvitur quod glossa in dicto c. Si papa
videtur contra textum quia in textu dicitur quod etiam si catervatim in-
numerabiles populos secum duceret ad dampnationem non potest
redargui seu accusari quia dico quod ille textus loquitur in-

Papa negligente et remisso et taciturno absente. Ita quod ex eius
taciturnitate et exemplo sue male opinionis plus crevit pecca-
tum. Non enim loquuntur cum papa perseverat in suo actuali notorio
scandalizante ecclesiam. Nam aliud est perpetrare delictum noto-
rium et aliud negligere que incumbunt officio suo quia ista negli-
gencia potest contingere aut ex pusillanimitate animi aut ex timo-
re aut ex concordia aut simili causa occulta. Sed delictum ac-
tuale et notorium ex quo scandalizatur ecclesia et ipse est incorri-
gibilis non potest provenire ex predictis causis. Sed quia videtur
non firmus in fide. Nam hoc casu rebelliter vivit et sic con-
vincitur esse dyaboli membrum et potius infidelis quam fidelis
ut dicit textus sancti Clementis in c. si xxiiii di. Sed scias
ypocrisi palliata in qua loquitur ille textus. Ad c. si lxxix di. (in margin: Ad c. si lxxix di.)
ubi dicitur quod electione priorum pontificum deus suo iudicio
reprobavit. Respondetur quod non loquitur quando est causa
detractionis puta heresis vel notorietas delicti modo predicto. Non
tunc corpus mandavit quelibet circumcidi ut supra dixi in primo
membro adductis iuribus divinis et patet in decreto c. si papa in textu
et glo. Adverte quod notavit glo. in principio. Non quare isti
non deposuerunt papam ut xxi di. et in c. nunc autem xxiiii
q. i. et in c. Anastasius xix di. Ad c. significasti de elec. de ipso
multi parum intelligentes faciunt magnum festum dicentes quod in c.
probatur. Nam aliud est solum dicere quod Concilia non possunt
infringere leges romane ecclesie. Et hic loquitur non de papa ma-
le vivente aut de Cardinalibus iniuste agentibus sed de papa ecclesia ro-
mana que constituitur ex papa et cardinalibus ut not. dominus
in c. [illegible] de iure iurando et in c. antiqua de privilegiis et in
c. felicis de penis li. vi. Et ecclesia romana non presumitur
errare ut no. glo. in c. quodcumque xxiiii q. i. Sed ecclesie
Romane bene administranti non datur lex per Concilium quia
esset tollere sibi privilegium a deo tributum ut c. i. xxii di. Sed
sermo noster est de papa heretico vel suspecto de heresi ut qui
notorie iacet in delicto scandalizante ecclesiam et non vult

se corrigere Nam tunc Concilium procedendo contra eum non impu-
nit legem romane ecclesie sed corripit corrigendo male agentem
auctoritate diuina sunt enim dicta sepe in summo membro inducendo ius di-
uinum Nam tunc papa videtur minor quolibet catholico ut
no. glo. in dicto c. Alexandrius Nam hoc tamen solus paulus apostolus
restitit petro in facie et reprehendit eum quia reprehensibilis erat
ut supra dictum fuit in ultima parte videlicet est textus in c. Si
[illegible] in ix Item paulus petrum reprehendit ii q. vii [illegible]
ergo tota ecclesia potest contra papam totaliter errantem pro-
cedere et quod ita ille textus debeat restringi probatur in dicto c.
si papa magis [illegible] glo. ut apostolice [illegible] Franciscus de zabarel-
lis in dicto tractatu et eius textus in dicto c. Significasti
dicit quod omnia Concilia auctoritate romane ecclesie facta
sunt et robur acceperunt legis de auctoritate in congregando quia
auctoritas congregandi Concilium generale spectat ad romanam ecclesiam
ex dei precepto Et videtur quod illud speciale sit inductum
in preeminentiam Sedis apostolice ab apostolis et successoribus ut est
textus in c. nobilis in ii q. vi Sed Concilium legitime
congregatum habet auctoritatem non a romana ecclesia sed a deo [illegible]
illud habetur di. xvii Si petrus in c. [illegible] Nam si
Concilia haberent potestatem a papa non possent iudicare de papa
circa hereticos quia inferior non videtur iurisdictione contra superiorem
quod est plenum ut patet ex predictis Nec obstat si dicatur quod
quando papa est hereticus desinit esse papa ideo tunc iudicari
a Concilio et multos decipit hec consideratio quia pretacta non
est bona nec vera Nam videmus quod Concilium iudicavit de
papa in causa heresis circa si illa sit occulta vel calumpniose
sit instituta accusatio [illegible] quo de calumpnia non constat
vel quando est suspectus de heresi In quibus casibus papa
non desinit esse papa Item potest esse quod iudicia sunt
falsa et accusatio calumpniosa Item quod papa aliquid fecit
contra fidem ex timore vel errore et paratus est se cor-
rigere quibus casibus non desinit esse papa Videatur textus
cum glo. in speciali c. Nam xxi di. et xxiii q. iii in c.

[Margin notes:]
no. iuxta [illegible] Significasti quod Concilium generale [illegible] auctoritatem [illegible] ad [illegible]
no. Concilium [illegible] auctoritatem a deo

Dicit apostolus et facit glo. in decreto c. Si papa dum dicit quod propter occulta
heresi papa potest accusari. Et nichilominus Concilium ipsius
temporibus iurisdictionem exercet in papam ad deponendum vel absol-
vendum. Cum ergo non aliunde sed a deo potestatem receperit, ut
eleganter declarat illa Constitutio Constanciensis et Conci-
lium Basiliense idem recepit, ut supra dixi. Et dum c. licet
nisi de electione respondetur quod dum ibi dicitur quod non potest sine
electione pape tempus ad superiorem intelligitur scilicet
deputati quia Concilium non semper sedet. Et ideo verum est
dicere quod non potest habere tempus ad superiorem quia non est
in actu nec de facili potest congregari quando ecclesia vacat
vel est in scismate. Sed negari non potest quin Concilium pos-
sit in facto electionis congregari et de electione vel in electione
iudicare ut est textus expressus et maxime iuncta glo. c.
Si duo contra lxxix di. et idem ibi doctores scribentes et
maxime Hugo qui dicit quod Cardinales poterunt Concilium
convocare factis duabus electionibus in discordia. Et aliter
scandalum sedari non potest. Et hec de iure pontificio.

Descendendo nunc ad aliud membrum videlicet ad ges- — Deducit contra Concilios ex iurisdiccionem ecclesie in ecclesia et quod papa creatur
ta Conciliorum ex quibus clare probabitur quod iuris-
dictio ecclesiastica plenissima que in ecclesia residet tanquam
in fundamento et per quam habet iurisdictionem in papa creatum
nichil est eum ita credam in ecclesia dei si contingere potest
quod pro sacra generalia Concilia congregari non possent seu congrega-
tum non sit, quod non esset si potestatis plenitudine adeo
non haberet. Quia deus non fuisset passus ecclesiam suam a tem-
pore apostolorum ita errasse cum promiserit assistenciam suam usque in [illegible]
usque ad consumacionem seculi iuxta illud Et ecce vobiscum usque
ad consumacionem seculi. Et alibi Spiritus paraclitus qui a patre procedit — Deducit summos pontifices ad concilia generalia fuisse vocatos
docebit vos omnem veritatem. Legimus enim et eciam nostris
temporibus vidimus summos pontifices in casu heresis scismatis et
alterius criminis ad generalia Concilia citatos et ibi aliquando
se purgasse. Non minus absolutos fuisse. Et aliquando apparatu
dictatos extitisse, patet in c. si [illegible] scismaticis [illegible] papa palle vi-

expresse habetur quod nullus nisi de heresi potest iudicari Dicit textus
in c. nunc autem xxi di. et glo. super Nam licet textus videatur
ibi facere prima fronte in oppositum tamen debet restringi secundum
intellectum glo. quia ibi non fuit iudicatus papa per concilium in
causa heresis Sima marcellus ille fuit confessus se sacrificasse
ydolis et convictus se Item quia tractatus (?) apostatus (?) alias fuit
alius ut dicit glo. ibi fuisset depositus per concilium Dicit xcvi
di. in c. Hinc est et ubi congregatum fuit concilium scilicet contra
papam Symachum Et tandem quod Imperator Theodericus
de humilitate peciit Synodalis esse arbitrii in tanto nego-
cio sequenda perscribere committens potestati pontificum Ut si de-
positum vellent audire negocium sive nollent (quod magis pre-
starent) utile deliberarent Et ut dicit glo. ibi ille Syma-
chus fuit per concilium primo restitutus hoc adiecto quod postea
responderet suis accusatoribus Et demum quia apparuit ac-
cusationem calumpniosam fuit absolutus Dicit quod alle textus
xvii q. iiij Item de Balaam xx Item Symachus ac-
Dicit quod textus Gregorii ii q. vii in c. Sicut nos ubi
innuit se obtulit coram concilio accusatoribus respondere Di-
dem quod habetur de Leone ii q. v. Auditum et de Sixto
in c. Mandastis (?) scripsit ea et c. Et Athanasius refert in libro
illustrium virorum quod Damasus papa a suis [illegible] de adulterio
accusatus cum xliiii (?) episcopis se purgavit ut refert Gratianus
in decretis Item de Balaam [illegible] Item [illegible] refert
Item facit c. Si duo contra fas iuncta glo. lxxix di. ubi Con-
cilium congregatur a tam (?) scismatis et post [illegible] prestanda-
lo [illegible] utrumque electum cassare ut supra dixi Item
per sancta concilia obediencia fuit quibusque substracta ipsis roma-
nis pontificibus ut Marcellino Anastasio Liberio Io. xxiii
et Benedicto xiii et Io. xxiii ut legitur in libro Conciliorum
et de Anastasio fecit quod habetur in decretis xix di. Anastasius Item
Io. xxiii fuit depositus propter sua scelera pessima quia pluribus
iacebat in [illegible] et notorie Item temporibus nostris vidi-
mus obedienciam substractam per concilium Gregorio et Benedicto

In concilio

In Concilio Pysano (et tandem in eodem Concilio eis depositis datus fuit Allexander) In Concilio vero magno Constanciensi fuit substracta obediencia Johanni et tandem ipse Johannes obprobria scelera fuit depositus per Concilium et Gregorius male sibi conscius cessit in eodem Concilio et Benedictus fuit postea depositus per totam Synodum universalem Et Martinus papa quintus tunc promotus extitit qui nullomodo eligi potuisset si non valuisset privacio per sacrum Concilium facta Insuper legimus Cardinales fuisse depositos in Concilio ut est textus in c. Agatho [illegible] non [illegible] unus voluit ubi hostiensis quod Cardinalis non possit deponi nisi in Concilio Contrarium tamen videtur probari in c. unico de scismaticis li. vi ubi solus papa privavit duos Cardinales Sed non est hec intencio nostra satis enim est probasse quod Concilium potest etiam deponere Cardinalem Item Concilium deposuit patriarcham quia presumpsit excommunicare sanctissimum papam leonem et eum deposuerunt patres de Concilio ut ibi habetur Episcopos vero multos legimus et dampnatos et destitutos per sacra Concilia ut in c. Jo. Crisostomus l. di. Aldricus xi q. iii Citatus quidam et v. q. iii Nullus etiam et in c. Si quis quis Et in c. Si [illegible] Scolasticas (sicut gregorius vir sanctissimus dixit) sic et non Concilia destruit Quisquis presumpserit absolvere quos Concilia ligant aut ligare quos absolvunt ut in c. Sicud xv di. Apostoli quoque simul primum episcopum post domini resurrectionem elegerunt videlicet Matthiam in locum Jude ut patet actuum primo et in c. clericos in principio xxi di. quod autem Mathias fuit in Concilio ordinatus patet per illa verba prophetie dictata per petrum Et episcopatum eius accipiat alter de episcopatu Jude loquentis et interpretatur scriptura in actibus apostolorum in principio Deinde processu in singulis Civitatibus episcopos et presbiteros apostoli sunt representantes [illegible] ordinarunt levitas etiam per eosdem apostolos ordinatos legimus quorum maximus fuit beatus Stephanus dist. xi in c. [illegible] di. in c. [illegible] ubi etiam dicitur quod subdiaconos et acolitos etiam procedente tempore sibi constituit Adde textus notabilem in c. urbes lxxx di. ubi dicitur quod post adventum christi apostoli et eorum

Nota de Concilijs pisano et Constanciensi ubi fuit privacio pontificum et alia per i concilia allexander [illegible]

Nota de Cardinalibus privatis per Concilia

Nota de patriarcha privato et quod per Concilia

Nota quod apostoli constituerunt quos presbiteros levitas etc.

successores in certis ~~civitatibus~~ [urbibus] patriarchas et primates posuerunt, c. de-
nique xcix di. et alibi dicit textus notabilis quod dispositione apostolorum
ordinante domino plurimi episcopi sunt constituti ut habetur in c. pro-
vide vii q. v. Item papa presidens in concilio promulgavit decre-
ta inter cetera posita verba Ex quibus contra nostrum decretum
synodali sententia promulgatum etc. Designavit enim illa verba mag-
nam auctoritatem concilii etiam ubi papa est presens in concilio
textus est in c. Honore dignum nisi quod si qui xxiii di. Item textus in c.
[scelus] ~~fecimus~~ ix q. i. ubi papa in depositione duorum episcoporum presentibus est
huiusmodi verbis Igitur decrevit nobiscum sancta synodo ipsa
depositi et ab officio sacerdotali et [illegible] omnibus [illegible] epi-
scopis alienati indubitanter constant. Hec sunt verba notanda.
Item est textus optimus in c. [illegible] ubi papa utitur
huiusmodi verbis sacri auctoritate concilii prohibemus etc. Et nescio ali-
bi ita pulchrum textum in materia quod papa non indigne ferre debet
quod aliquid prohibeat seu statuat auctoritate concilii videndus est
etiam textus in c. Cum multis [illegible] q. iii ubi dicitur quod Calcedonensis
synodus una de principalioribus fecit statutum super symonia ab-
hominanda ab ecclesia dei. Item c. Virgines xx q. iiii ubi syno-
dus statuit quod monachales possunt ad aliud monasterium per-
transire propter districtiorem vitam. Est etiam textus valde nota-
bilis in c. Placuit huic sancte et magne synodo ubi gela-
sius papa in concilio [illegible] [illegible] [illegible] persona
sacri concilii. Et est textus in hac materia valde notabilis quod
etiam ubi papa est presens in concilio potest constitutio edi nomine
sacri concilii. Nec papa indigne ferre debet. Et si aliquando
reperiatur quod papa incipiat statutum nomine proprio cum concilio vel
consensu concilii. Dico cum [illegible] concordando prout
[illegible] in c. A desponsalibus quod ubi materia habuit digne et con-
clusionem a concilio debet fieri nomine concilii quia concilium
est illud quod statuit et non papa qui non fuit auctor illius
materie. Sed ubi materia originabatur a papa, tunc potest [illegible]
dictare tamen consilio concilii vel cum consensu prout habuit.

[Margin:] [illegible] constitutum facta in concilio presente [illegible] nomine pape et concilii et vide [illegible] distinctionem

Consilium vel consensum Concilii ~~vel cum~~ et cum constitutio debet
attribui Concilio vel pape quando dicitur quando papa loquens
dicit nos cum consilio concilii, vel de consensu Concilii. De
videndum est quod ipse notat archidiaconus xvii di. in principio. Item con-
cilium decidit causas inter personas privatas circa matrimonia-
les et imponit penas transgressoribus ut in c. i. de desponsatione. Sta-
tuit super clericis ut in c. [illegible] de cle. Item Syno-
dus Constantinopolitana divinitus inspirata adversitatem eccle-
siasticam promulgavit canones [illegible] et duos addidit c. Nicena xxxi
di. ubi dicitur quod Nicena Synodus id potest multiplicata
adduci textus, et [illegible] quod xvi di. ubi papa in Concilio loquens
et ad concilium sua verba dirigens dicit hec ubi assistit vestrum
iudicare Concilium etc. Et ibi Glossa Synodus dicitur ubi aggregatio
prelatorum appellatur Synodus etiam sine papa. Et potest sic
dicere dummodo licite sit congregata. Item Concilium statuit con-
tra psallendi modum in ecclesia ut in c. de his xii di. et c. pla-
cuit xii di. (Ordinem) xvi q. ii c. Visis ubi papa appellat
Concilia sancta ubi a sanctis Conciliis post primum aliaque
alia iura (et pene infinita possent adduci ex quibus clarissime
potest colligi potestas Conciliorum. Et per consuetudinem tocius
ecclesie preeminentiam magna sacrorum Conciliorum. Nam ut pre-
dixi si non habuissent hanc potestatem adeo nunc potuisset
hanc iuris ~~[illegible]~~ dictantis plenitudine in ecclesia exercere quinymo
ipsa Concilia videntur dedisse potestatem in multis ipsi romano
pontifici (et non sic legitur [illegible] (plenius est textus in c. licet
circa xvii di. ubi scientes quia eius sedi primo petri apostoli
meritum (deinde Conciliorum venerandi auctoritas singularem
in ecclesiis tradidit potestatem. Addi. in c. vii. in c. Quod ubi
dicitur quod dudum a sanctis apostolis et successoribus eorum in antiquis
decretis statutum que hactenus sancta et universalis apostolica tenet
ecclesia non oportere preter sententiam romani pontificis univer-
salia Concilia celebrari nec episcopos dampnari. Et subicit ibi quod
sanctam romanam ecclesiam primatum omnium ecclesiarum esse voluerunt
etc. Ex quibus verbis glosa ibi colligit quod Concilia dederunt

Nota quod alia causa tamen vel clericos alia [illegible] tractat concilium canones

volens consiliare vel homines multos cito edidit [illegible]

Nota Synodum dicitur aggregatio prelatorum etiam sine papa licite aggregata

Nota quod sacra Concilia in multis dederunt plenam potestatem romano pontifici

primatu romane ecclesie quod dicit. Ibi glo. verum esse secundario sed
quoad tempus principale ut xxii q. i. quamvis. Et ita intelligit in hac
distinctione et aliorum xix q. iii ubi idem. Videtur probare quod
Concilia dederunt potestatem singularem in ecclesia pape. Et hanc dis-
tinctionem quod principaliter habuit a deo et secundario a Conciliis
tenet ex glo. predicta. Et hinc est. Si ergo Concilia non habent
hanc potestatem superiorem a deo quomodo potuissent aliquam potesta-
tem dare pape principaliter aut secundario in nemo dat quod non habet
extra de reg. iu. c. damnabilium i q. vii et in vi. quod ante de sim(oniace) pravitatis
Sed ego soleo dare aliam et arbitror elegantiorem solucionem
ad illa iura videlicet quod Concilia dederunt singularem potesta-
tem pape in ecclesia dei non accumulative sed privative quo ad
alios quia multa subtraxerunt aliis et iniunxerunt esse et voluerunt
plura ad solum papam et in multisque abstinet Concilium
voluntarie volens illa explicari per solum papam. Exemplum predicto in
dud. et in c. quamvis in q. vi. Nam concilium provinciale pote-
rat olim ex causa deponere episcopum xv q. vii c. Si quis et c.
Si autem in similibus. Sed statutum postmodum fuit per Concilia
quod licet apud provinciales possent ventilari cause episcoporum
diffiniri autem absque auctoritate romani pontificis non debet
ut dicit textus in c. quamvis in q. vi allegans hanc racionem
videlicet sicut ab apostolis eorumque successoribus multorum episcoporum
episcoporum cum diffinitum est etc. Idem dicitur in d. c. dud. facit
eciam quod hodie statutum est quo ad indulgencias concedendas. Nam
restricta est potestas episcoporum extra de pe. et re. c. cum ex eo de pen. et remiss.
Et ita dicendum in multis similibus. Nam apostoli olim ad omnia fere
apponebant manus que olim reservata sunt soli romano
pontifici. Et facit optime textus in c. Sacrosancta xxii
di. Ibi et post pauca inter beatos apostolos quedam fuit discre-
cio. Et licet omnes essent apostoli petro tamen concessum est a deo
et ipsi apostoli inter se voluerunt idipsum ut reliquis omnibus preesset
apostolis cephas id est caput et principium teneret apostolatus qui et
eandem formam suis successoribus et reliquis episcopis tradidit

tradiderunt etc. que verba sunt multum notanda Et presertim
ibi Et ipsi inter se voluerunt id est ipsum quem de numero apostoli
elegerunt petrum scilicet Et ibi principatum teneret apostolatus
Que verba sunt etiam valde notanda Ex quibus infertur quod
papa non habuit omnimodam potestatem solus Sed fuit primus
in apostolatu Et post in ecclesia ut predictum est a toto corpore eccle-
sie alias representato per apostolos Et in petro est tamquam in principali
ministro Et ideo si papa errat potest tota ecclesia id est Con-
cilium illam reputans contra eum modis predictis quia ad illud
ecclesia est maior urbe ut sepe dictum est Et facit optime
textus gregorii in eccl. glo. in c. ecce sicut di. Simile est pre-
dicare in regimine venetiarum Nam dux eorum est primus et in Con-
siliis et inter medietam tamen Si tamen errat per illos corrigitur
per Civitatem Et si opus est deponitur quia fundamentum
iurisdictionis est in corpore civitatis et in duce tamquam in principa-
li ministro Et simile posset dari similitudo in rectori et eo quia
dux iurisdictionem recepit a populo ideo non mirum si e contra a populo
deponi potest Sicut alias Imperatores qui recipiebant potesta-
tem a populo romano contra deponebantur eum aliquo populo ut
probatum in l. i ff. de orig. iur. Et facit quod notat Bar. in l. si
de lege Sed papa habet potestatem principaliter a deo ut
notatur in c. omnes xxii di. et in c. Sacrosancta prelegata et
xxi di. in novo et similibus Dicendum est Respondetur quod
licet papa recepit potestatem a deo tamen ecclesia principalis
recepit a deo et maiorem quia tota potestas ecclesiastica ut
predictum est in tota ecclesia tamquam in fundamento potestatis au-
tem recepit tamquam principalis ministra ut supra dictum post
Augustinum et alios Et ergo papa sit de corpore ecclesie et
non ecclesia principalis ut notatur dicit glo. in dicto c.
Ecce potest tota potestas et ipsum corpus ecclesie sibi respiciendo
et in eo tamquam ~~legem~~ aliquem divina donantem dicendum
sicut supra probatum est Et ut finem ponam nobis facio
submittens quandam nobilissimam auctoritatem Augustini probat

excellencia Concilii. Hoc enim Augustinus in quadam sua epistola
ad glorium et eleusium etc. Inter cetera contra quosdam donatis-
tas qui fuerant repulsi et quidam Cecilianus episcopus Cartha-
ginensis absolutus fuerat Milciadis tunc romane urbis
episcopi et quorundam aliorum collegarum eius ex parte imperatoris de-
putatorum quos ad preces donatistarum miserat imperator sic
inquit. Quod si dicant malos et perversos fuisse iudices quod
raro est cum malorum litigatorum ut fuerint causa manifestis-
sima veritate superati quare non eis adhuc dici posset et iustis-
sime dici. Ecce putemus illos episcopos qui Rome iudicaverunt
non bonos iudices fuisse restabat adhuc plenarium ecclesie
universale Concilium ubi etiam cum ipsis iudicibus causa posset
agitari ut si male iudicasse convicti essent eorum sentencie solverentur.
Ex quibus verbis notabiliter infertur quod a sede apud romanum pon-
tificem quod etiam tulisset cum suis collegis pontificibus potest
haberi recursus ad Concilium. Et per consequens Concilium supra pape
repellari potest si conveniatur iusta. Et hec probatur contra
auctoritatem Augustini in capitulo fidei sancte per quod fecit quod legitur et non
xxiii Di. Augustinus et xxiiii q. i. Cum quibus. Nec ob-
stat si dicatur quod in predicto casu papa commiserit administra-
tionem imperatoris propter delegationem sua causa fuit postea appel-
latum ad imperatorem quia quomodo imperator subsistit pape in spiritua-
libus ad iurisdictionem suam potius sua iurisdictione videtur ex-
traordinaria potestate delegare ut probatur in c. licet de officio ord.
Sicut Augustinus in epistola predicta talem appellat illud iudi-
cium ecclesiasticum. Nec obstat quod fuerat appellatum ad imperatorem
quia de facto hoc processit nec Augustinus hoc ibi approbat. Et hac
opinione quod in crimine heresis puta ubi precepit papa aliquid contra
fidem vel putat quod possit ad concilium appellari tenuit olim in
illa disputatione que incipit Episcopus [illegible] quia in causa here-
sis Concilium est supra papam. Et licet nichil capi. subditi
alia recedunt xxiiii q. i. [illegible] xix Di. Anastasius. Et

Ubi glo. et in dicto c. Item cum dicto Balaam in fine. Item Symma-
chus in eo cum quod papa est licitus minor est quolibet ca-
tholico ut dicit glo. in d. c. Alexander. Non est caput eccle-
sie sed extra ecclesiam hac autem conclusione habet ecclesia cuius
ecclesie fides deficere non potest xxiiij q. i. c. Recta et ibi glo.
et in c. quodcumque ex ea et q. Et si dicimus contrarium
ecclesiam posse periclitari et ipsam esse nec glo. in c. si papa xl
di. et in hoc cum non facio dubitationem Sed alias casibus
in quibus potest appellari a papa ad Concilium presertim in dicta
disputatione Et hec de conciliorum quibus ut predixi ac-
ceptat generalis conclusio ecclesie que magnam auctoritatem
habet in ecclesia Nam ut dicit Augustinus de fide catholica
ut habetur in c. catholica xi di. Catholica enim porro
diffusa tribus modis probatur Christe quod in ea continetur
aut auctoritas scripturarum aut traditio universalis aut certe
propria et particularis instructio. et qui textus est notandus
Idem c. omnia xi di. ubi circa versus textus Augustini
post principium

Secundum membrum scilicet declaratione per mediis po-
test adduci hec consideratio licet caput in corpore re-
gat corpus et influat in ipsum tamen si caput incidit in gra-
vem egritudinem membra ut provideant toto corpore li-
gant caput et constringunt Ita debent facere omnia membra
ecclesie et presertim totum corpus ipsius ecclesie congregate ut
si papa deviat a vera et scandalizat ecclesiam debent occur-
rere saluti totius corporis presertim cum papa non sit verum
caput ecclesie sed ministeriale seu politicum Nam verum caput
est Christus ut in c. unde de sacra unctione et ibi glo. in c.
ne romani de elect. Nam ecclesia est corpus Christi ut apostolus
in pluribus locis dicit Et textus in c. scisma in fi. xxiiij
q. i. et in c. dedicaverunt c. ea et q. solucionis unitio quippe Christi

sit caput ecclesie Ad id facit quia deficiente superiore licitum
est cuique sibi dicere ius ut no. glo. in c. Ius gentium .j. di. et
inno. et in c. olim el. primo de restitutione spoliatorum facit in c. ex tenore
e. de iudeis in l. Nullus et textus no. li. e. ti. Similiter pa-
sal qui contra e. t. Una in fi. in l. feu. ubi punitur vasallo domine
defectu iusticie sibi complere et dominum depredare quia in defectu
magistratus reuertuntur ad ius primum ante constitutos ma-
gistratus quo tempore licebat cuique ius sibi dicere. Presupposito ergo
et non concesso quod papa non habet hic superiorem. Attamen
cum suis prauis operibus adducit ecclesiam quasi in perdicionem
Et potest aliter induci ut se corrigat licitum est uti iure
naturali videlicet expellere eum ab illo regimine quia non dicitur
pontifex corpus tali modo abutitur pontificatu. Qualis enim
prelatus et incorrigibilis non videtur ex voluntate dei constitutus
Et hoc notabile dictum Ostiensis in c. Audacter viij q. i. ubi
concludit quod non semper preficiuntur ipsi a deo iudices ecclesie per
dei arbitrium dati. Adducit textum de Saule contra quem dixit
dominus per prophetam [illegible] fecerunt sibi regem et non per me
principem et non per consilium meum et tamen Saulem elege-
rat dominus. Sed quando non fit dei voluntate sed fit peccatis
populi merentibus fuerit electus negat eum tunc fieri voluntate vel
consilio constitutum. Item licet papatus ipse sit de iure
diuino tamen in personam assumitur vel illius est ex facto hominum
Namque cardinales gerentes ipsorum vices ecclesie vniuersalis
eum eligunt. multo fortius non est ipsum voluntate ecclesie
vniuersalis debet posse dici quia errarunt eligendo talem
Namque deus non videtur velle assistere huius electioni. Sed
potius assistere Cum dixit sal infatuatum ad nichilum valet
ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus ut supra
in primo membro sepius dixi. Item non est verisimile quod
deus non dimisit potestatem infra que valeat prouide-
re adversus hoc maximum periculum ecclesie ut ecclesia pre

Pastore lupum recepit rapacem et qui non posset adversus
illius rapacitatem sibi providere quam deus magis diligat pa-
riam sponsam suam scilicet dilectissimam hominibus quam ipse non elegit, qua
salutem totius ecclesie propria voluit sanguinem suum effu-
dere. Nam sicut verisimile dicitur Innocentius in c. quod super hiis de
voto, quod non fuisset dominus diligens paterfamilias si non di-
misisset vicarium aliquem qui posset vice sua subvenire omnibus
necessitatibus sponse ecclesie. Ita dico quod sicut subvenit
ecclesie dimittendo vicarium ita non est verisimile quod non subvenerit
ecclesie dimittendo potestatem supra vicarium si converteretur in lupum.
Et iste probaciones sunt ex superhabundanti. Nam ergo iure po-
test ecclesia providere omnibus suis membris ex potestate supra
sibi a Christo tradita, ut patet ex supradictis. Ultimo probatur
auctoritate nostra ex ratione iuris civilis pretextu notabilis in l.
si tu contraxeris ff. de solucionibus ubi habetur quod si mandavi tibi
ut rem meam traderes Sempronio, si tandiu Sempronius
est ita mutata quod verisimiliter ego non mandassem rem sibi
tradi. Non debet tamen res illi tradi. Ita quod ex sola volun-
tate mea contractata videtur revocatum mandatum. Ita in
proposito ex quo quis eligitur in pastorem et principaliter e-
ligitur ut pascat oves dei, unde dominus volens committere
Petro curam ovium suarum prius eum interrogavit an diligeret ipsum dicens
ut Io. ultimo et in c. significasti de elec. quamvis innuit
quod non est ydoneus pastor qui non diligit eum. Si ergo vi-
det ecclesia illum non uti officio pastoris sed lupi, non
potest mediante alio ut se corrigat, debet ex tacita volunta-
te dei illi subtrahere obedienciam. Pro quo facit etiam ro
legis l. si hominem ff. mandati ubi patet quod potestas specialis
impeditur per potestatem generalem si aliqua sunt innovata
verisimiliter non agitata per dominum tempore constitutionis et
dacionis mandati dedisse quod legitur et non in l. si quis
cum servo ff. de emptore auctore sortientis potest sibi providere

ecclesia universalis adversus malum pastorem contra voluntatem divina-
rum electum sed forte propter peccata populi ut dictum est. Sicut enim videtur
est quod ad actum quemcumque ecclesia ut supra dictum est regina et
corpus Christi et sponsa et columpna civitatis et terribilis in potesta-
te ut castrorum acies ordinata. Et hec sunt responsionibus
ad confirmandum ea que supra variis probata sunt de potestate
ecclesie. Et hec de isto dubio sufficiant.

Restat postremo tertium et ultimum attingere dubium an
scilicet contra dictum quondam Eugenium sacrum Ba-
siliense concilium iuste processit tam citando quam suspendendo
ac successive eum de papatu deponendo. Et quod sic, videtur iuste
processit manifestissime et eo magis patebit contra eundem
processit multipharie illata [illegible]. Et eum citavit et iudicavit
fundamentum [illegible] eum spoliavit ad eius insufficientem primo gesse-
dam scandala praemissa quod sacrum Basiliense concilium obtinu-
it precipue et propter scismata quedam contra concordiam aggregatum con-
stitit primo participacione hereticorum. Secundo per pacem ipso primo
de curia per actus dei reformandum tam in capite quam in
membris (quanto profectu et quanto tempore ipsa Basiliensis sy-
nodus circa primum elaboravit sumptibus et laboribus
et precibus inclitum Bohemie regnum attestari potest,
nonnumquam diu per bellorum arma magni certatibus gladiis pene
omnibus materialibus effici non valentes, ipsa sacra sy-
nodus doctrina sinceri variisque legatorum missionibus
ac mutuis disputationibus dei pro suis fomentis perget
ita ut illud regnum ad pacem pacificum redditur. Et
profecto si hec prius dissensio esset allata non extitisset una
ceterum scintilla in dicto regno remansisset. Et nisi concilium
illud manum et Eugenium apposuisset, vel nec in regno illo
in eadem arcuisset devastacionem attulisset. Quod multas
finitimas regiones infecisset et penitus corrupisset ut in multis

locis experiencia rerum magistra docuit. Quantum vero circa Gre-
corum reductionem et unionem. Nemo est qui nesciat. Nam ut su-
pra probatum est, suis crebris legacionibus ad eam unionem
et citati sunt Greci suis adhortationibus et pecuniarum largici-
onibus, presentibus imperatore Constantinopolitano, Grecorum prelati ad ipsam
rem tractandam advocati sunt. Et demum cum ipsorum oratoribus
ad instanciam eiusdem sancte synodi ad eandem unionis negocia reduc-
tionis et unionis concordata fuere. Et tandem non sine max-
imis et fere intollerabilibus sumptibus ipsa sancta synodus pro-
prio et Grecis ad locum conveniencium veniendi suis pecuniis et
sumptibus galeas plures destinasset venisset quod mox voto
sacri concilii nisi quondam Eugenius suas galeas destinasset
[illegible] per alios viros potentes et comites plurimos ut ad-
hesissent quondam Eugenium declinare sollicitati. Et si quid
boni tamen apud Grecos actum est, sacrum concilium [illegible]
ipsum enim fuit causa cause et per consequens causa effectus
ipsi enim sunt adhortati ut veniret ad concilium et
adducti eum sunt. Si ad sacrum concilium venissent, nulla profecto scintilla
si ad sacrum concilium venissent [illegible] ut videant cuncti quod non frustra
remansisset. Sed hec diximus ut videant cuncti quod non frustra
tamen sacrum concilium Basilee resedit, quod operam suam alios
quod erat primus extendendum manum non retraxit. Ad pacem
autem reformandam inter varios principes et varios populos
non pepercit operam apposuit. Attestari hoc possunt tota Gal-
lia, Ytalia et multe Germanie partes, et legationes tam
Cardinalium quam aliorum patrum varie missiones. Cura enim
mandatur dispensatoribus quod expensam et non ratio quia illa
non est in [illegible] dicit enim ipse parabola. Cura illius habe
ut cura remuneratur et labor. Unde apostolus ait se plus
ceteris laborasse. Non enim dixit ceteris plus profuisse. Ideo
inquit ipse cura redderet deus mercedem laborum. Circa autem
reformationem saluberrima plurima decreta edidit cum fere omnis
Romane curie et veteratorum abusum et Symoniace pravitatis

Nota quod advenit factum Grecorum quod concilium fabricavit per eos vel [illegible] fuit alius Eugenius impediunt

Nota quod [illegible] concilium Basiliense laboravit pro pace

Nota quod [illegible] sacrum concilium plurima decreta edidit

Extirpativa reducendo ecclesie statum qui heu dolor collapsum apostolo-
rum patrum ordinacionum salubrium utpote decretorum de elec-
tionibus non servandis quarundam pollucione et execucionibus provenientibus
omnibus saniem ~~ante~~ detestabili et nephande adipem. Cum a Roma-
nam ducebatur ecclesiastice dignitates ad intollerabiles
De decretis de annatis in quibus mala proveniebant ex pluribus annatis ~~dignitates~~ pluriores ita exponebantur quod aut perpetuo fenera-
toribus ipsi remanerent obligate aut collatores vendi-
tibus vel sepius quod ad aliquid prius verum queri potuisset
exponebantur pluribus quasi quadam negociacione qui ma-
iores et uberiores [illegible] saculos defecerunt. Ubi
disciplina et bonitate omnino contemptis. Et si quid teste
Augustino pervius fuerit aut indecorum ecclesie profecto
quam veri pastores ut in c. [illegible] xxiij q. iiij. Et ut
canon verissime attestatur nichil est quod ecclesie dei magis
officiat quam quod indigni assumantur prelati ad regimen animarum
ut in c. ne pro defectu de elec. Unde adimpleta videbatur illa pro-
phecia obscurentur oculi eorum ne videant et dorsum eorum semper
De gratiis expectativis. incurvent. Extinguebant gradum [illegible] abusum que in-
differenter [illegible] absque [illegible] gerebantur.
Preterea super beneficiorum collacione seu per reservacionibus
De collacionibus beneficiorum ordinariis tollendo et reservaciones tollendo auferendis. Ordinariis locorum [illegible] quod in [illegible] et
abusus curie Romane ita compressi erant et in suis iuris-
diccionibus exhausti ut solus papa omnibus ministraret quia
plus ~~ministraret~~ compararet ac si super eo [illegible] eccle-
sia fundata videretur. Oblitusque fuerit gestorum petri et aliorum
sanctorum successorum. Non sic egit Gregorius sanctitate et
sciencia mirificus quem patriarcha Alexandrinus qui cum univer-
salis ecclesie eum papam appellavit rescripsit ei tale ut nec
ita preparabiliter ultra non scriberet dicens quod aliis detrahi-
tur alteri plusquam racio exigit prebetur [illegible] honor-
rem meum esse non deputo in quo fratres ~~vestros~~ meos honorem
suum perdere cognosco. Honor meus universalis ecclesie est honor

plus ecclesie. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. tunc
ego sum honoratus cum singulis quibusque honor debitus
non negatur etc. ut latius habetur in c. Ecce rescripsit de pri. Et
alibi idem gregorius sic inquit Si sua unicuique episcoporum
iurisdictio non servatur quid aliud agitur nisi ut per nos per quos eccl.
custodiri debuit ordo debuit confundatur ut in c. pervenit
xi q. i. Vidit insuper sancta Synodus Basiliensis decretum — decretum Lateranense
Lateranensis imitando illam sacram Nicenam synodum que statuit
negotia debere tractari in conciliis in quibus orta sunt ut — De conciliis provincialibus et synodalibus tenendis
plenius habetur in libro Conciliorum et narratur in c. ii ne
nimie. Vidit insuper decretum de celebrandis provincialibus
et synodalibus celebrandis dans formam ut singula ibi — De concubinariis et iudeis et assumptione ad sedem apostolicam et ad cardinalatum de parisiensis possessionibus et precipue decretum de electionibus
de morum reformatione tractantur. Idem de concubinariis
de iudeis. de assumptione ad apostolicam sedem et ad cardina-
latum. de parisiensis possessionibus et multis aliis quidem
honestissimis ad ecclesie reformationem pertinentibus tam in capi-
te quam in membris et precipue inter alia sanctissima opera
edidit illud decretum ut ecclesiis collegiatis precipue cathe-
dralibus per clerum canonicum ~~...~~ et non pauperum vel scolarium
rectorum et personarum longitiorum provideatur. Et presbyterorum
ipse ecclesie ... qui primus et precipuus inter sanc-
tissimos esse debuit tamquam in persona petri specia-
liter a Christo dictum fuit Si diligis me pasce oves meas
Jo. ultimo Non solum hec omnia decreta respexit Sed etiam
illa que recenter in sua admissione solemni approbavit confitendo
illud sacrum Concilium Basiliense legitime fuisse in initio suo
ac continuationem prosecutionemque habere debere ad illa sanctissima
opera ad que extitit congregatum sanctis predicta incorpore
de reformatione facienda tam in capite quam in membris Quan-
to cum magna animadversione hec transgressio digna sit
ut saluberrima decreta generale Concilium ... congregatum

super reformacione ecclesie edita per patres concilii pro tempore facile

contra decretis quisque concludere poterit (Color) in contemptum

contemptu blasphemia in spiritum sanctum oritur. Ut est textus no-

tabilis damasi pape per Inquirentes violatores canonum vo-

luntarie graviter a sanctis patribus iudicantur Et a spiritu

sancto instincti cuius ac dono editi sunt dampnantur

quia blasphemare spiritum sanctum non incongrue videntur qui contra

eosdem sacros canones non necessitate compulsi sed libenter

ut premissum est aliquid aut proterve agunt aut loqui pre-

sumunt aut facere volentibus sponte consentiunt Talis enim

presumptio manifestum genus est blasphemantium spiritum sanctum quoniam

ut iam prelibatum est contra eum agit cuius nutu et gratia

sancti canones editi sunt. Hec notabilissime damasus

in c. Violatores xxv q. i. Cui quidem damaso concordare

videtur ille magnus leo papa Inquirens ut recta/integre

na vote prudicare non timeo quod qui illa que diximus sa-

cerdotum patrum facta [illegible] apud nos canonum nomine intitula-

sunt sit ille ~~textus~~ Christus sive clericus non indifferenter

generaliter recipere necesse catholica et apostolica fidem nec

sancta ecclesia vera quatuor evangelia utiliter et efficaciter

ad effectum suum retinere vel tradere probatur ut est textus no-

bilis eiusdem leo: in c. de libellis [illegible] si xx di. unde glo. ibi

colligit quod non recipiens canones sanctorum patrum

et contemptum est hereticus Et sic ipse hanc probat tex-

tus videtur negare potestate canonum quo cum absque

hesitacionis scrupulo talis in heresim damnari incidit ut

le et no in c. Nulli xix di. Nam hereticus est non solum

qui errat in articulis fidei sed etiam qui habet perversa

dogmata vel novas gignit opiniones diversas a iudicio

ecclesie ut est textus et glo. in cle. i. de sum. trin. Et dicitur

xxiiij q. iij in c. heresis et in c. absolute de heret. Et ad propo-

situm nostrum contra apostolum quondam Eugenium facit textus in c.

Vide sit hereticus

heretici xxiiij q. iij ubi textus Augustini sic bellissime expo-
nit dicit hereticus est qui alicuius temporalis commodi et maxi-
me vane glorie principatusque sui gratia falsas aut novas opi-
niones vel gignit vel sequitur etc. Sicuti dixit glo. singularis
in c. sacerdotes et reliqui ministri ij q. vij ubi si prelati non
fuerint canonice potest ab eis recedi propria auctoritate sicut ab
hereticis et excommunicatis etc. ante sinon et fac. c. aliorum etc. ea
et q. Et intelligo illam glo. quando prelati indifferenter seu ex
contemptu nolunt se submittere canonibus sicut decretis
Concilij faciebat ipse dictus Gabriel unde ex predictis potuisset
sacrum Concilium subtrahere obedientiam ex ista notoria contumacia
Nam sacrum Concilium sepe monuit ipsum quondam Eugenium in suis
litteris per suos oratores et litteras ut decreta sacri Concilij vel-
let observare tenebatur tempore eodem nam semper elaboravit
Sed ne monitis non paruerit debebat ne pati ut Conciliorum
auctoritas collaberetur et eum in papam tollerare que male se
habet de auctoritate ecclesie immo ipsum contemptorem videbat
Nam error cui non resistitur approbatur ut lxxxiij di. c.
Error quod immo non solum predicto contemptu respersus erat sed
tamquam notorius scandalizator ecclesie et incorrigibilis Con-
cilio ipso delatus fuit utpote de Simonia periurio dilapida-
tione bonorum ecclesie transgressione statutorum Concilij Basiliensis
et de scismate et de aliis quam pluribus irritatoria contra ipsum
decreta expressa notarie ... criminibus attentis quis ne-
gare audebit sacrum Concilium citare non valuisse aut non
debuisse ipsum quondam Eugenium Nam ut patuit in precedenti
dubio sacrum Concilium procedere potest contra papam in crimine
heresis manifesta vel occulta etiam si suspectus tantum dicatur
de heresi quo casu non solum sacrum Concilium immo imperator
potest exigere a papa ut fidem suam ponat in scriptis ut
est textus notabilis in c. Satagendum xv q. vi. Item ubi aliud
crimen (quodcumque sit) illud est notorium et ecclesiam scandaliza-

nota quod si prelati non fuerint canonice potest ab eis recedi licet ... papa

Advertit quomodo debuisse quondam Eugenium propter pertinaciam tollerare excepti decretis qui requirunt scandalizatores etc. fuit ipso Concilio delatus

Ecclesia et vestram nostro generabant omnia predicta que si
fuissent debito modo per predicta Synodum ~~Eugenium~~ defensata sed
sunt capitum inferebant et scandalum totius ecclesie. Potuit
ergo et debuit sancta Synodus apud quem Eugenium
amonere et citare ut compareret per se vel alium in causis
hiis ad se excusandum vel defendendum. Nec poterat omnibus premi-
entibus sine dei offensa illam citacionem pretermittere. Nam
ut dicit gregorius Sicud laudabile discretioque est reve-
renciam et honorem exhibere prioribus ita rectitudinis
et dei timoris est si qua in eis sunt que indigent correctio-
ne nulla dissimulacione postponere ne toto habeat cor-
pus morbus invadat si languor non fuit curatus
in capite ut habetur ii q vii c Sicud inquid pre-
terire non debuit sancta Synodus illud contra gregorius
super. Jheronimus qui dicit otiose non est transeundum quod pec-
cante viro fit contra omnes ipsius vanit Sicud achar accidit
peccante hoc cum filiis eius propter accidit quando sacerdo-
tes qui preerunt contra delinquentes benivoli videri volunt
et verbis peccancium pretium legis sacerdotalis severitatis in-
memores noluerint corripere quod scriptum est peccante coram
hominibus argue ut ~~ceteri~~ ceteri metum habeant Et iterum
auferte malum de vobis metipsis. Et post pauca sed pre-
particiter universe ecclesie noluerunt intuitu que ista boni-
tas quod ista una est petere et omnes ad disciplinam addu-
cere. Palliata cum vulnera sanitati preclusit sicut vulnera
sue morbida ... fomentis continentur que febra ... sit
imposito ut habetur ... Sed illud xlv di c. Sed
quid multis immoror. Debuit nec tamen illud propter dictam
sancta Synodus preterire quod tantum publice et non au-
diente ecclesiarum inundat ut etiam et publicum habi.
Sed fortassis dicent adversarii hec et alia in citacione ex-
pressa minime veritate continebant. Profecto hec allegata

Videtur ubi citatio si fiet praedicti ... in citacione expressa non continebat veritate sed non solum

Non excusat ipsum olim Eugenium quia ad iustificacionem citacio-
nis satis est quod illa exprimantur in ipsa Citacione que si
vera essent fundarent Iusticiam citacionis Ut notat Bar. in l. in
princ. ff si quis in ius vocatus Et Inno. in c. veniens et c. ad hec et
generale de foro compet. Et Guido de Suda in antiqua compilatione
c. ubi de c. agi oportet. l. ad quedam puella ff de iur.
omnium et iudi. ple in glosa mea in c. si clericus laycum de foro
compe. Si ipse quondam Eugenius pretendebat illa falsa vel habe-
bat aliquam excusacionem ad illa cur non comparuit per se
vel alium et insufficientes fuisse ostendisset quam prima Innocenciam
Et dedisset pacem ecclesie Cum ei non imitatus est Gregorium
nec Sixtum Leonem Simachum Marcellinum et multos alios
Romanos pontifices qui sponte in Conciliis generalibus crimini
famam purgare voluerunt ut in Iuribus superius allegatis sat
in tempore nostro non solum infamia dicebatur contra eum depona-
re sed deleccionem notorietatis et scandalo universalis ecclesie et
in incorrigibilitate Unde quanto res erat periculosior tanto
amplior si sibi conscius erat (ad ipsa id est notoriam ostendendam
debuisset venire aut mittere ad se excusandum seu defendendum
iuxta citacionis edictum debuisset (sed ipse obediencia quam
ecclesie motu suo exhibuisse debuerat non solum contumaciam
sed etiam rebellione exhibuit falso asserens libertatem non
adesse in civitate Basiliensi et multa alia adiecit per que
tante ecclesie auctoritatem erga eum negare videbatur Ut
alias patuit litteras per universas mundi partes per ipsum destina-
tas sole clarius patuit Dicto Concilium Basiliensi se dissol-
vere extunc dixit Si Concilium ad ulteriora procedat contra
eum seu contra alium quosvis presidentibus Basilee tunc
quomodolibet et quia eius contumacia in Concilio accusata
extitit et ad ulteriora cum mansuetudine processi ipse
declaravit Concilium Basiliense fore dissolutum et In
Ferrariam esse translatum Vide et si notoria ea que sibi

Non solum primos pontifices qui in Conciliis per se famam purgare voluerunt

Impugnabantur / videbantur / primus contumacia lucido-
ria effecta sunt Nam contumacia prestitum contra heresis
presumpcionem vehementem adducit ut xi q. iii contumacia de he-
reticis li. vi Et quod legitur et notatur xi q. iii Nullus depositus
prius potuisset ut supra dicta sacrum concilium alio non
prestato advenit depositorum procedere precipue ex contemptu di-
rectorum sacri concilii que notorie nimis extitere voluit
Et sic considerat his que dicta sunt nec precedenti dubio
et predictis urgentior dubio quia notorie constabat depositum
dictis esse hereticum sapientem et ex eo scandalizabatur eccle-
sia nec voluit se corrigere alio processu opus non erat Et
precipue quia contempnendo citacionem sacri concilii
et iterum factam in alia videmus gravia delicta incidit
Nam eciam per sessionem ex contemptu poterat tanquam
ethnicus et publicanus haberi dicente domino in evange-
lio Si quis ecclesiam contempserit sit tibi sicut ethnicus et
publicanus quod et interrogatione concilii spreta assumi sicut
potest iuxta illud ysidori in ii q. i omnibus considerat xxiiii
q. i et quod delictum contumacie ex contemptu sapiat heresim ex-
te voluit Gregorius in moralibus Et assumptive habetur
viii q. i sicut inter cetera sic dicitur Si enim quasi
peccatum ariolandi est repugnare et quasi scelus ydolatrie nol-
le acquiescere sola est obediencia que fidei meritum possidet
sine qua quisque infidelis convincitur etiam si fidelis esse vi-
deatur hec Gregorius Et idem Gregorius in quadam epistola
ut habetur xi q. iii Si qui lxxxi di. sic inter cetera inquit
Qui vero hec salubrrimo precepto obedire noluerit
ydolatrie peccatum incurrit Samuele testante peccatum est
ariolandi est non obedire et quasi scelus ydolatrie non
acquiescere peccatum igitur paganitatis incurrit ut in quodam glo-
xi q. i Si papa dicit quod contumacia est heresis Et quod

contumax dicatur infidelis pro qua bene facit textus xxviii di. ul-
tim(us). Sed sacrum Concilium volens uti mansuetudine solita et
experiri si tandem vellet ad cor redire memineret (?) non insistit
ad forciam propter ym (?) consideratione supplicationes facte per inclite memo-
rie Sigismundum quondam imperatorem et illustres viros duos
electores sacri Imperii. Sed dum tacerat declarant nullitatem
illius dissolucionis ac eam infirmant et decernunt quod alias
statutum fuerat videlicet decreto De Sessione quod ipse met quondam
Eugenius nimia adhesione approbaverat, inter cetera
quod si papa inceptum prefati Concilium eius prosecutionem vel defacto
mutare impedire prorogare vel dissolvere et infra quatuor
menses post realem satisfactionem non resipisceret ab exercitio papa-
lis administrationis ipso iure foret suspensus. Et si penam
predictam per duos menses post dictos quatuor animo sustin-
uerit, videlicet usque ad privationem inclusive contra eum per
sacrum Concilium procederetur. Ast ipse quondam Eugenius nec
dum infra quatuor menses non resipuit nec infra alios
duos menses postea sequentes Sed ad ampliora contra precepta
Concilii processit exponendo eos et eorum bona prelatis ac cap-
tivare Et erigendo Conciliabulum Ferrarie contempta suspensione
sibi intimata et decreta ~~quam~~ quam incurrit non se corri-
gendo infra menses quatuor. Nec obstante sacrum Concilium li-
cet potuisset voluit repente ad depositionem procedere sed ad
maiorem probabilitatem et sui excusationem processum in

spa-
tum (?) continuavit testes plurimos super notorietate cum in con-
tipiendo et citando magistrum (?) ipsum Eugenium quondam licet
citare amplius non oportuisset. Cum citatio prima fuisset
facta ad totam eam instanter non per primo: ut constat depu-
tari et plenissime in tenore mea ut si de silentio. Et tan-
dem post viginti et tres menses a tempore citationis
prime non valens eum amplius tollerare eum aptissime

incorrigibilitatem suam cum scandalo ecclesie ostenderit. Et manifeste
nimium heresis incideret negando auctoritatem ecclesie et con-
temnendo eius potestatem precepta et altare contra altare eri-
gendo ad eius depositionem processit quia sal infatuatum iuxta
dominicam sententiam ad nichil valet ultra nisi ut mittatur foras per
depositionem et conculcetur ab hominibus presertim cum fere omnia cri-
mina in citatorio illo expressa per testes notorie probata forent.
Unde omnibus consideratis ex septem capitulis potuit ipse quon-
dam Eugenius deponi quorum quodlibet satis erat ad deposi-
tionem suam. Primo quia contempsit decreta sacri Concilii
super reformatione edita ex quo contemptu reputabantur tria pre-
libata denunciata. Secundo quia contempsit citationem ex quo contemp-
tu ut predixi reputatur paganitatis delicti. Tercio quia negavit
potestatem sacrorum Conciliorum facto et verbo presertim per lit-
teras quas ad universas mundi partes bullatas transmisit ex quo-
rum tenore clarissime deprehendi poterit tamen male sen-
tiens de auctoritate ecclesie. Quarto quia dissolvit seu dissolve-
re nisus est Concilium Basiliense contra decretum xl sessionis pri-
mo contra decretum dei quod ecclesia monitus ut se defende-
ret eciam ipsam ut divinam effugeret sententiam nisus est dissol-
vere. Ex decreto autem presertim novo in medio sacri Concilii insi-
stente incidit in ipsissimam et quia diutius indurato illam per-
duxit incursus persimul potuit sacrum Concilium ad eius depositionem
procedere que causa sola sufficiebat ut in dicto decreto xl ses-
sionis. Et presertim illud decretum fuerunt contra eundem quondam
Eugenium qui non solum semel illam destructionem et illam
dissolutionem attemptavit sed eciam post illam presumpsit et
dominum recognovit ante sedem dissolutionem illam facere non
potuisse cum ipse ut debuit renunciavit ecclesiam tociens
scandalizando. Unde ex geminato actu reatus penam debuisset
quam illud delictum in prospectudine adduxisset xxx q i ita

Nos ut albi dicit textus quod non est, in eo ubi consuetudinis li-
bertas qui impunitatem admissi sceleris potius consuetudini
quam emendationi deputaverint. Ut in c. n. C. de exc. [illegible]
quamquam dissolutionem seu translationem tria ut supra dixi pro-
lavit decreta primum Constantiense scilicet quod etiam translacione
causa legittima subsistente debeat Concilium transferri ad locum
eiusdem nationis. Ut in c. frequens. Ipse autem de germania
transtulit in ferrariam nationis ytalice. Secundo decreta sa-
cri Concilii Basiliensis violavit quo cavetur quod Concilium
actu congregatum dissolvi aut de loco ad locum transferri sine
illius Concilii expresso consensu per romanum pontificem ulla-
tenus possit quodquidem decretum tamquam in sua approbatione ap-
probatum minime violare debuisset. Et postmodum [illegible] fecerit, [illegible]
ta aptissime iusta et aequa et [illegible] videlicet
licet si Concilium procederet contra eum ita si talis dissolutio
valeret numquam posset romanus pontifex etiam hereticus
deponi quia citatus per Concilium confugeret ad hoc flebile
dissolutionis remedium. Tertio violavit solempne decretum
in facto grecorum editum continens quod cum grecis speci-
fice approbatum in quo inter cetera appositum cavetur quod Con-
cilium Basiliense debet stare firmiter in Basilea donec im-
perator grecorum se ad ultimum portum latinum conferret. Et
si interim accideret causa legitima translationis Concilii deberet
Concilium transferri iuxta dispositionem decreti frequens scilicet in-
fra eandem nationem. Sed ipse ante grecorum adventum et
nulla causa legitima Concilium Basiliense dissolvit et
in ferrariam transtulit. Nec quemquam moveat quod papa suspendi
non possit, nam et Concilium Constantiense in illo c. frequens
in certis casibus papam suspendit et obedientiam sibi sub-
traxit. Preterea qui potest maiora et minora in [illegible]

que si sunt legit Sed Concilium potest etiam papam deponere
multo forcius potest suspendere Cum suspensio sit quedam
deposicio ad tempus sicut glo. legitur et no. in c. At si clerici de [illegible]
Quanto potuit principaliter deponi Et ideo quia crevit Conven-
Unica ecclesia — ticulum ferrariense durante Concilio Basiliensi contra de-
cretum viii sessionis quod incipit Approbamus ipsum incidit ad
depositionem ex ipso facto incidit in penas scismaticorum vigore
illius decreti ymo vigore iuris divini et antiquorum cano-
num Et cum una sit ecclesia unica sit et indivisibilis non
potest esse nisi unicum generale Concilium illam representans
ut signatum videat signato Nam sicut alibi dicit glo.
xxiiii q. i c. no. aut quod illa regula seu ille articulus
in unam sanctam catholicam etc. in Symbolo fidei positus esse
deceretur si essent duo apostolici i. etiam Quoniam sicut unica est
ecclesia catholica ita et unum caput esse debet Et facit
c. loquitur xxiiii q. i contra hereticum esset dicere quod una dum-
taxat sit etiam et quot duo possunt esse universalia Con-
cilia illam unicam representancia unde dicit textus in c.
Non vos xxiiii q. v quod erigens altare contra altare id est
ecclesiam contra ecclesiam incidit in scisma et debet ab omni eccle-
siastico ministerio sine restitucionis spe deponi. Addicit scisma
xxiiii q. i et Petrus incidit Ideo hoc in consecratos ut in c.
licet de elec. Et separavit se racione ecclesie deo et scisma
et c. non nos Et subditi ab eo recedere sine alia sua po-
testatem ut no. in c. Cum nos licet de[illegible] sicut facit textus
in Cle. c. quod dilig[illegible] de electione Sicut enim dicit glo. fallere
in c. [illegible] xxiii d. quod scismatico omnis denegatur
audiencia quodcumque ut predixi potest dici quod statim inci-
dendo in notorium scisma desiit esse papa cum impossibi-
le quod sit extra ecclesiam et quod sit caput ecclesie ar. xx
xxiiii q. i c. Cum [illegible] Ideo dicit Ciprianus alienus

Margin notes:

Unica ecclesia

Nota generalium non posse esse nisi unicum quia unica est ecclesia et glossam qui dicit duo posse esse Concilia illam unicam representancia

Nota erigere altare contra altare i. ecclesiam contra ecclesiam i. est scisma

Nota scismatico omnis audiencia denegatur et per hoc scismaticus desinit esse papa etc.

est apostaticus, hereticus est. Deum patrem habere non potest qui
universalis ecclesie non tenet unitatem. (Sexto deponi
potuit propter crimen symonie notorie contra eum deprehensum
et multiplicatum. nam per ipsum contra eum facto probatum contra [illegible] electi
[illegible] a modo mercari textus in c. patet i q. vii patet
symoniacos veluti primos et precipuos hereticos ab omnibus fide-
libus respuendos. Et si ammoniti non resipuerint ab exteris
potestatibus opprimendos. Omnia enim omnia ad symoni-
acam heresim quasi pro nichilo reputantur. Hec ille textus. Idem
textus valde notabilis in c. eos i q. i ubi inter cetera dicitur
quod tollerabilior est Macedonii et eorum qui circa ipsum
sunt sancti spiritus impugnatorum impia heresis. Illi enim creatu-
ram et servum dei patris et filii et spiritum sanctum delirando fa-
tentur. Isti autem symoniaci eundem spiritum sanctum efficiunt servum su-
um. (Omnis enim dominus quod habet si vult vendit sive servum sive
aliquid aliorum que possidet. Similiter qui emit, dominus eius
volens esse, quod emerit per precium pecunie illud acquirit. Et
post pauca subditur: atque ut verius dicamus, inde corruit
proditor qui iudeis deicidis Christum vendidit. (Hoc enim delictum
nedum post Christum insurgens in ecclesia cunctos ementes et vendentes
de ecclesia prohibitum fuit, ut habetur notanter in c. Quam pio
i q. vii. sed etiam expresse postea fuit prohibitum tamquam gravis-
simum scelus in Conciliis Niceno et Constantinopolitano que fuerunt
duo ex quatuor principalioribus Conciliis que ecclesia universa-
lis recepit sicut quatuor Christi Evangelia ut in c. Sicut
xv di. Et aliis Conciliis seu apostolorum prohibitum habetur i q.
i. Sicut, Eps et c. Si quis et q. iii Quoniam [illegible] et q. vii in c. Si
quis deinceps [illegible] et Gregorii i q. i pullulare et c. fertur.
Nec papa excusatur, nisi illis que prohibita sunt quia symo-
niaca ut no. in c. [illegible] de officio dele. [illegible] et notatur in c. [illegible]
[illegible] Nec [illegible] dubitandum est an papa subiaceat
legi divine ut in c. Sunt quidam xxv q. i et cum aliis

Sexto [illegible]

no. symoniacos velut hereticos opprimendos ab omnibus

no. symoniacum [illegible]

no. [illegible] papa [illegible] quod symoniaca prohibita [illegible] legi divine [illegible] libus [illegible]

Qualibus iniurijs que tetigerunt salutem animarum ut in dicto
c. Sicut et supra latius dixi et optime etiam facit tex-
tus in c. Salvator 1 q. iij. Nec obstat si dicatur quod papa
de symonia accusari non potest quia stricte non est heresis
de qua papa posset accusari ut not. glo. in c. Si quis pecu-
nia lxxix di. nam glo. illa debet intelligi quando Symo-
nia esset occulta quia de delicto occulto papa non accusatur
cum presumatur pro eius simonia ut in c. 1 xlj di. Secus
autem cum est notoria et scandalizat ecclesiam et alias quia
adduxit in consuetudinem et sic est incorrigibilis ut not. glo.
in dicto c. Si papa que dicit quod si notorium est crimen pape
quodcumque sit illud si ex eo scandalizatur ecclesia potest accu-
sari. Et sic vult quod non solum de symonia que est ita
gravissimum delictum sed quodcumque sit aliud ex quo scandalizatur
ecclesia et sic una glosa debet limitari ex alia. Omit-
to etiam alia delicta quam plurima que probata sunt in processu
ut puta de lapidacione translacione pacis facta de sumptibus
... contra decretum Constanciense et multa alia de quibus
in processu que ne videar in maledicto prosilire et infamare
potius quam iusticiam sacri Concilii defendere ibi obmitto.
Ex predicta et quolibet predictorum satis atque satis apprehensis
et deposicione pre sufficiant. Unde si bene predicta
ponderantur esse omnium processu cessante sufficeret ad eius de-
posicionem manutenendam et defendendam et iustificandam. Non
obstat si dicatur quod premissa expressa non sunt in citacione
expressa utputa contemptus citacionis necnon auctoritatis ecclesie
dissolucio comminata Concilij sacri in Conciliabulo Ferrari-
ensi quia de hiis que contingunt post iudicium inchoatum que ali-
quando contingunt processu inchoato seu eius causam defen-
dunt. Potest iudex in audiencione seu interpretacione vel sua
diffinitiva habere respectum ut est textus valde nota-
bilis in c. Veritatis de dolo et contumacia et ibi etiam glo. ordinaria.

no[ta] papam de Symonia notoria et alio crimine scandalizante ecclesiam accusari posse

no[ta] iudicem posse [illegible] que [illegible] que post iudicium inchoatum contingunt et ad [illegible] sua sentencia

Et clarius hoc alibi tetigi in lectura mea. Nam papa sibi
in depositione eugenii episcopi sententiam fundavit nedum
super tribus in processu expresse deductis sed etiam super irre-
gularitate quam contraxit celebrando divina post suspen-
sionem seu excommunicationem contra illum decretam vigore sue con-
tumacie. Sed in processu nostro sunt ista ~~nostra~~ delicta premissa
sue contumacie scilicet contemptus et rebellionis quam
fecit contra ecclesiam multis decursibus potuit sacrum Conci-
lium ipsa sua habere respectum quod nec potuisset sacrum
Concilium nunquam supremam obtinens potestatem etiam de-
licta superveniencia separata omnia ex processu. Ex quo erant
ulterius digna puniri etiam super illo processu quia princeps
non astringitur illo ritu judiciorum. Sed quemadmodum divina cla-
ruerunt scire illa potest (sua sua simplicitas q. vo. in c.
mandatum de rescriptis facit textus in c. ad petitionem decan-
sus? xxiiij q. iij in c. Certe (Septimus et ultimus dignus
erat deponi cum sepe immo et multis negavit Concilium Con-
stanciense (ex quo ipse processit et sic dignus traxit. Nunc
asserendo quod in principio non fuit Concilium generale. Nunc ne-
gando validitatem aliarum Constitutionum eiusdem. Nunc nega-
do eius potestatem et multa alia asserendo ut clarissime
colligi potest ex libris pestiferis novissime ad aliquos duces tempo-
rales et universitates studiorum transmissis. Debuit ergo Con-
cilium tanta et tam gravissima tollerare. Non enim parva
sed pestifera potius pacientia indicaretur fore ut inquit
ille magnus leo xxiiij q. iij illud ubi verba certa sic in-
quit. Si ea quibus processe non potest correctio nec parcat
abscisio. Oportet enim evangelicis meminisse mandatis
ut si nos oculus aut pes aut dextera scandaliza-
verit mox a compage corporis auferatur. Et post pau-
ca subdit. Nam superstitiosa extra ecclesiam positus esse
possumus si abscisus qui a sanitate sunt vulnerum. Et mem.

Septimum ultimo qui negavit Concilium Constanciense

Prorsus pestifera heresis a sacerdotali vigore parta est, que sibi met prius aliorum parcendo non parcit heresis ille. Et postmodum defendendum erat et est illud magnum et preclarum Concilium Constanciense, de quo etiam dei adiuncto in vetusto scismate unitatem postmodum assumpsit et multa alia preclara opera edidit que omnia non sine magno depravitatis scandalo vacillaret illius Concilii auctoritate lesa. Et postmodum contra aliorum pestiferam heresim ut nullorum Bohemorum que in illo Concilio dampnati fuerunt. Nam possent illum errorem sequentes negare esse adversum Eugenium quorundam auctoritatem illius concilii et revolvere multa et maxima scandala que per illud Concilium sedata fuere. Nam ut dicit Augustinus in epistola ad Ieronimum, et habetur in c. si ad scripturas ix di. Si ad scripturas sacras admissa fuerint vel officiosa mendacia quid in eis remanebit auctoritatis que tamen de scripturis illis per ea probare? Cum possit contentiose falsitatis contenderetur inexplicabilis heresis ille. Nam si Concilium erravit in uno facilime dicetur quod erravit in aliis. Defendenda est ergo auctoritas illius Concilii usque ad sanguinem et animam. Oportuit ergo ad salutem totius corporis intendere. Ne sicut dicit Prosper, sicut vero morbis et mortua si abscisa non sunt, salutem reliquie carnis par tradimine sue contagionis corrumpit. Ita isti quam emendari despiciunt et unico morbo perpetuunt. Si moribus depravantis meliorum pietate prevaluerint, eos exemplo sue predicationis inficiunt, ut dicit textus in c. [illegible] xxiiij q.

Opponunt contra predicta adversarii solent de quibusdam protestationibus nomine aliquorum principum et prelatorum aliquorum in dicto Basiliensi Concilio, ut illa depositio non fieret factis. Ad quas si bene advertent (defensionis) clipeum nequaquam contra assumerent. Nam ante factum

Nota defendendum esse illud preclarum Concilium Constanciense quod opera quidem Eugenius et vide que racio

Nota defendendam esse auctoritatem generalis Concilii Constanciensis usque ad sanguinem et animam

Quod adducit contra quod ad iii. Adversarii defensionem solent adducere protestationibus quorundam aliquorum principum et prelatorum etc.

antequam lex edatur licitum est contradicere exceptiones vel
similes opponere protestari et similia facere Sed postquam
lex edita est per universitatem seu Concilium vel maiorem
partem Cleri (?) legi et iudicio universitatis standum est ut
in c. in istis iiij di. ubi dicit textus quod in istis temporalibus
legibus quamvis de hiis homines iudicent cum eas instituunt
tamen cum fuerint instituta et firmate non licebit de ipsis
iudicare sed secundum ipsas Unde glo. ibi colligit quod cum papa
vult condere canones qui possunt contradicere et allegare
quod non conveniunt consuetudini regionis vel quid simi-
le Protestatio enim est declarativa consensus depositi (?) quod pro-
testans non consensit Non tamen sequitur quod contradictio
aliquorum licet per protestationem expressam habeat impedire
quod per totum Concilium vel pauciorem (?) partem licite sit iudi-
catum cum in Conciliis a maiori parte ut in c. Sane
lxv di. ibi obtineat plurimorum sententia sacerdotum Nam
idem respice est in omni universitate ut in l. quod maior
ff. ad municipalem et in l. nominationum C. de de. li. x. et in l.
aliud ff. de reg. iur. et in c. i. de hiis que
fiunt a prelato cum similibus Unde esto quod principes quorum
nomine protestationes dicuntur facte habuissent votum
decisivum in depositione pape dictam (?) eo quia maior pars
Concilii ymo due partes et ultra in depositionem legi-
time consenserunt per autores protestationis principum vel prelato-
rum non debet obsistere ar. in c. si quando de elec. li. vi
licet possit cum veritate dici quod principes seculares non
habent votum ubi agitur de correctione pape vel aliorum recto-
rum Ut imperator Theodericus deo inspirante in Con-
cilio congregato contra Symachum papam professus est In-
quiens (?) nichil ad se preter reverentiam de ecclesiasticis ne-
gocijs et clericis pertinere comittens tunc potestati ponti-

nota principes seculares non habere votum ubi agitur de correctione pape
nota verba Theodorici imperatoris circa honorem (?)
nota ... prelatorum (?)

sinum sive vellet audire negotium contra papam sive
nollent. Idem et apertius voluit Jo. an. in c. fi. de elect. q.
si apla ubi concludit quod in ecclesiasticis negotiis et electio-
num correctionibus laici sunt a consilio excludendi ar.
in c. Massana de elect. et expressius in extra. vaganti Boni-
facij de offi. ordi. debent. Et in glo. dicto Jo. an. transe-
unt ibi com. doc. Nec video aliquem inter doctores dubitasse an
in presentia imperatoris solum fuit dubitatio facta an in con. ge-
nerali, scilicet tractando de uno articulo tangente fidem,
imperator debeat interesse Concilio. Unde textus in c. Ubi-
nam xcvi di. contra imperatorem alloquitur: Ubi nam legistis impera-
tores antecessores vestros Synodalibus Conciliis interfuisse
nisi forsitan in quibusdam ubi de fide tractatum est, quae univer-
salis est, quae omnium communis est, quae non solum ad clericos verum etiam ad
laicos et ad omnes omnino pertinet christianos. Hec ille. textus
notabilis qui solum respicere videtur causam fidei. I-
dem videtur sensisse Martinus imperator qui in vi. actione
Calcedonensis Synodi inter cetera dixit non ad fidem confir-
mandam non ad potentiam ostendendam exemplo religio-
sissimi principis Constantini Synodo interesse voluimus et
veritate inventa non ultra pravis doctrinis avero dis-
cordes etc. quod etiam in causa fidei princeps interest non
ad potentiam ostendendam. Ex quibus verbis puto infe-
rendum quod principes et alii laici interfuerunt in causa fidei ad
tractandum ut alii sed non ad decidendum. Nam tractatus di-
versus et separatus est a decisione ut in c. tua et c. fi. de-
lictis que si apla in c. ultimo de electis que si aliq. pre-
tali. Nam laicis non licet iudicare ipsa spiritualia ut
in c. Bene quidem xcvi di. Habebunt ergo laici in-
ca fidei vocem consultivam et non decisivam nisi quatenus
eis permittatur per Concilium quod finis dixit Jo. an. per ea.

no. quod constituti in imperator in conciliis interesse habeant non potest quo ad tractationem sed non quo ad decisionem

nostra fidei non est necesse laicos vocari ad concilium. Cum
ibi diffiniri deb(eant) (licet potuerint postea in publicationibus publi=
cari (dicit tamen notabile verbum quod laici possunt ad=
Concilium venire prosequendam petenda vel defendenda alle. c.
Nouit de iudic(iis) ergo allego textum optimum in c. i de sponsa=
~~[illegible]~~ Aliter tamen in nostra fidei scripsit glo. in dicto c. fi. et glo.
in c. Adrianus lxiij di. Sed quidquid sit in aliis laicis pu=
to quod principes sunt pro debent admitti ubi tractatur
de fide non ad potentiam ostendendam seu ad diffiniendum
sed ad fidem confirmandam (tum de parte ecclesie et eius inte=
gritate (tenentur de ea reddere rationem ut in c. principes
xxiij q. v. Eodem modo non tracto de protestationibus
quorundam prelatorum. Nam non est novum nec reprehen=
sibile quod in universitate seu Concilio vota varia sint lxxiij
di. c. in c. si forte et in c. Nec novum viij q. i. Et quod=
neris consideracionibus consciencie possunt ante factum mute=
mentum. Sed predictum aliquando tempus maior pars conve=
nit sive (et legitime procedit non debet obstare minoris partis
contradictio. Nam ius fingit omnes consentire quod maior pars
consentit ut in c. aliud ff. [illegible] et textus
cum glo. in c. et non pot decet iudicis. Nam difficillimum
est et pene ~~[illegible]~~ impossibile propter numerositatem que resul=
tat contrariantes varietate quot sententie in Concilio possunt
in una sententia convenire nemine discrepante. Nam in Concilio
illo sancto Niceno ubi interfuerunt ccc xviij episcopi in causa heresis
contra Arrium sunt xxij episcopi et quidam non dubitabilis quod
discrepantes ab aliorum iudiciis senserunt tum ipsos Arrio here=
tico sed tamen prevaluit sententia maioris partis et illud
concilium atque synodus auctorisasset (receptum ab ecclesia univer=
sali fuit (ut in c. Sicut et c. Canones xv di. Nam

Neque etiam movere debet quod in hoc Concilio Basiliensi non | Si tanta dederit pro qua [illegible] Concilio Basiliensi [illegible] tantum viri [illegible] et [illegible] valet
sunt tantum viri episcopi quia etiam Concilium sunt ibi le-
gittime instituta ut supra dictum sunt, nam venientes vel
ante tempus recedentes fecerunt se alienos et potestatis
tante expertes penes remanentes ut patet quotatis per glo-
in c. de quo cura de elec. facit textus in c. Cum dilecti de elec-
tione ubi tenuit quod electio facta fuit per xxx in universitate decem re-
cedentibus omnibus contra et ultra dicens quod eius univer-
sitatis fuit vocata per habente potestatem tota ius resi-
dit penes venientes licet sint pauci nec attingant ma- | non quod universitas vocata [illegible] tota ius [illegible] penes venientes
iorem partem vel ipse dicens quod notat Innocentius in c. i de ma-
ior. et obe. et in c. ij de no. o. Nam in Concilio illo Niceno
famosissimo convenit duntaxat ccc xviij episcopi et tamen non du-
bium quam longe plures remanserunt in toto orbe [illegible]
Item Synodus Constantinopolitana acta fuit per cl. pat-
ribus synodus Calcedonensis [illegible] et tamen valuerunt
eorum diffinitiones quamvis maior pars prelatorum [illegible]
non interfuit quod [illegible] est textus in c. sexta synodus xvj
di. ubi narratur quod plurimas synodos generales ex paucissimis
patribus congregatas fuisse et canones edidisse. Et mi-
nimum non ut dicit Cassianus magis admiratione quam ad plura-
litatem [illegible] advertit [illegible] dicit ubi duo vel tres in no-
mine meo congregati sunt ibi ego in medio eorum ut habetur
in c. Alienus xxiiij q. i. Obmitto quod multitudo mi-
sera in Concilio tam prelatorum quam magistrorum et doctorum in-
sunt [illegible] et tempore apostolorum vocabant- | [illegible] dicit quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] depositum
ur seniores [illegible] ultra apostolos et [illegible] in arduis fiebat
diffinitio nomine prelatorum et seniorum ut Actum xv. Item
refero quod Leo papa Synodum congregavit Rome [illegible] clero
et populo romano ut in c. Ingrediendo lxiij di. ubi inter
cetera in diffinitione [illegible] hec [illegible] ego [illegible] Leo [illegible] [illegible] di-

Episcopus cum cuncto clero atque romano populo constituimus confirmamus et
corroboramus etc. Addit et Synodo dist. lxiij di. Ubi legitur
Episcopos abbates presbiteros et dyaconos interfuisse et consedisse
in Concilio et notatur in Canonistibus c. q. vij presbiteri ut demo-
nachis ut pulsate de abbatibus deponendis ubi monachos
per abbatibus ut deponit alii glosa et notatur distinctione [illegible]
di expressa fit mentio de episcopis et presbiteris et cunctis clericis
ecclesie catholice Et notatur in xv di. sicut sancte nec de presbiteris
in quo constat in Constanciensi Synodo et Generali in Pysano ce-
pibus interiores eciam sunt admissi inferiores Et in videmus et
vidimus in Concilio Basiliensi viva voce admissi sunt sine
dubio sine alicua voce habet [illegible] nec potuit excludi
nec sunt exclusi quod ymo videtur in posse voci [illegible]
ante certissimum ut ex juribus superioribus patet quod videmus
clerici inferiores sed eciam layci possunt ad concilia vocari
et potest vox communicari ut notatur [illegible] lo. c. et notatur
in Synodo lxiij di. et pro prudentibus aliis superius allegatis
Ex predictis clare patet legitime fuisse ad suspensionem et de-
posicionem eiusdem quondam Eugenii per sacram Synodum
Basiliensem processum Et consequenter secte vocante potuit et de-
buit ad electionem novi pontificis procedi Et hec de his
dubiis Ex quibus convincitur [illegible] veritate [illegible] multi-
tudini sive maiori adherendum est Et precipue hoc consi-
derari debet Serenissimus rex romanorum qui supremus est
inter orbis principes specialis protector et advocatus ecclesie
est ita debet esse primus in agnitione veritatis Nec enim
est hesitandum quod eum alii facillime sequentur Cum nichil re-
apparet sine aliqua passione attendunt Vidimus enim
sedem regii [illegible] apud peritissimos constitisse Et quod
veritate et justicia referta erat dilatavit fimbrias amad

Concludit ex predictis Eugenium suspensum depositum et clericum fuisse commonitum

Usque ad mortem et tempore Adriani sanctissimi christi in vera fi-
de christiana permanserunt, tandem Christus ecclesie
sue non deserit, conculcato errore veritas prevaluit, que
semper superavit. Non aliter nostro negotio presentis dispen-
dii futurum speramus quod ut cito fiat christus concedat
Amen. [illegible].

Peccata mortalia publica et qntu rõnabilr fieri pt puata alieq
deordinacões legi dei cõtrie in qnitatibz xpianoz et quoz
statu eazdem debite iuxta dictame diuie legis per xfideles
tam spuales qm seclares put tãgunt utrisqz sut cohibenda
corripienda castiganda et posse ab eisdem pellenda Iste ar^lus
cotinet duas ptes In pma psupponit pcta mortalia publica et
puata et alie deordinacões legi dei cõtrie fore Et in scda addr
q talia in qnitatibz xpianoz et quoz statu eozundem debite iuxta dictamen
diuie legis zc sut cohibenda corripnda castiganda et posse ab eisdem
pellenda Quitu ad pma ptem articli nõnd q pctm mortale in sui ana-
logia e voluntaria tnsgressio legis diuie et celestiu inobedia mãdatoz
Et illud aliqn sonat abstitiue et sic e destitus creatue rõnalis a modo
habendi sibi esse debito puans aiam gtia et dignu efficiens morte etna
Aliquando aut capit gcretiue et sic sonat pctans creatur rõnalis rõne cuius
puat pctor gtia et dignu efficitur morte etna Quar pctm mortale gcretiue
in pctm scdm causa sepe accipr p subecto pctante, pmo p subcto qd e hostia
p pcto Vnde et ii Cor v dr Apls q eum hoc ee xpm qui no nouat
pctm p nobis pctm fecit deus ni Pctm aut tale dr publicu qd habet
facti evidencia qd pbabilr negari no pt Puatu e qd caret tali evide-
facti De quo pcto mortali intelligi pt illud Ja i Pctm cu consumatu fuit
gnat morte q puat aiam vita gtie De qua Ezech xviii Viuo ego dt
dns nolo mortem pctoris zc Et illud i Ioh v Est pctm ad morte no
p illo dico vt roget quis Et illud Hebr x Voluntarie em pctantibz
post acceptam no^ciam vitatis iam no relinqr hostia p pctis Et illud Hebr vi Impossib
e eos qui semel sut illuminati et gustauerunt eciam donu celeste et pticipes
facti sut spus sancti gustauerunt nichilominus bonu dei vbu vtutesqz seculi et
plapsi sut renouari rursus ad pniam

Et talia pcta mortalia sut multa puta Scorta fornicantes expt mri-
monium ludi manifesti taxillorum cu eozu blasfemia desperatu conf-
dentium comessacões Choree lascivie mercancia dequa furta Rapine Homi-
cidia periuria artes supflue dolose Vsure Sortilegia supsticiones
Adulterium Invidia et si longo tpe teneatur iracundia Ebrietas Symon-
ie Symoniace hereses et exaccões nimium auare et questuose pecuniaz
a baptismo Confirmacõe Confessione pro Eukaristie sacro p vnccione
et matrimonio a trinta missis taxatis vl ab alys missis emptis aut
forisatis aut desuctoz ordinibz et Anniuersarys et alys Ex pdicacõibz
et sepulturis a pulsacõibz a Consecracõibz Eccliaz et Altarium et Ca-
pellarum pro pbendis et beneficiis et platuris et dignitatibz et psonatibz
pallys et sic de alys Et alie innumere hereses que ex hys oriuntur et

possunt scd'm xpi mores et impy et iniusti ut sunt Impudici concubinatus
cu augmeto p'phane filioꝝ et filiaru fuole citacones et hoim simplicium p
libito exacones offertorioꝝ auare pmocones et simplicium in me per
pmissa pla illusores a qbus xpianis multa scandala oriunt' et que qui
agunt iuxta mod' loquendi Apli digni sunt morte no solu qui ea faciunt s
qui consentiunt facientibꝫ Que omnia et singla quilꝫ fidelis xpi simus et filius
verus mris sue Ecclie tenet' mse et in alys psequi et ut ipm dyabolum
odire et detestari sicuto tn in omnibꝫ ordine et statu sue vocacionis q
iuxta snam Apli ad Gall' v. tales regnu dei no possidebunt Quorum
aliqua scd'm ee pcti abstractiuu emanans Aplus ad Gall' scribit manifesta
sunt opa carnis que sunt fornicaco mvidia luxuria ydoloꝝ seruitus venefica
Inimicicie contenciones emulacones Ire rixe dissensiones secte heses Inuidie
homicidia ebetas Comessacones et hys silia que pdico vobis sic pdixi
qm qui talia agunt regnu dei no possidebunt Et qdam hys addit
Ephe v. Et Colo. iii Et aut talia pueniunt vitam gra et inducunt mortem
pdixit ibim Aplus Ro. 8 dns Si scd'm carne vixeritis moriemini Aliqua
aut scd'm ee pcti mortis generatiuu emanans multa Ro. i idem Apls scribit
Repletos omi iniquitate malicia fornicacone etc' vsqꝫ ad fine capli Et
qdam hys addit i Thymoth iii
Quantu ad scd'm ptem articli e notand' Et qdam modꝫ pcta co
hibendi corripiendi castigandi aut pellendi e auctentice ul pncipal
Et quidam ministratorie et instrumental' Et vtrqꝫ subdiuidit' scd'm gradꝫ multi-
plices Nam qdam modꝫ corrigendi auctentice simplr qui competit xo forsit
et dmat' gnitatiue in eius vicarios sacerdotes tamqꝫ sunt Apli et aly Ecclie
nati pro patribus Xpus em committit ptas corrigendi spualit' hortatiue
Et pportionabilr in mo corrigendi corpalr coactiue sunt gradꝫ multiplices
Nam reges et dni tpales ceteri qꝫ xpianoꝝ gnitates capiunt a xo ptatem
corrigendi humanitus gnitatiue ad corrigend' coactiue ut dicet' de insignites
Istud notabile quo ad omes suas ptes sufficienter ht sui pbacom ex scriptura
ut pzbit ex infra dcis Ex quo notabili sequit' qp sic Ecclia ht duas ptes
scilꝫ clericos et laycos tamqꝫ corpus et etiam sic ht duos mos corrigendi scilꝫ
spuali hortatiue et corpali coactiue Prima fit legis xpi pdicacone a
monicone increpacone et sonis gminacone et spectat ad doctores et sac
dotes xpi qui ee debent ut spus contemplatiui a cura segregati Scda
fit corpali coactiua cohercione et ista spectat ad laycos qui tamqꝫ corpus
actiue viuens deant scd'm doctrinam contemplacoms reos penis corpalibꝫ co
hercere Et pzt notabilis dcm inter duas dictas ptes pctu corrigendi qa
corpus sic ~~pcta~~ hominis no debet facere opus aliqd animale nisi pmotu ut ht influxum
et mocionem a spu Sic pars Ecclie laycalis no debet in aliqua correpcom
sensuam pcede xpi sacerdotibꝫ inconsultis Ab illis em optet ut precedat
sub auctentice correpcio secularis correpcio Ex quo vlterius elicitur Et

Duplex est potestas coactiva scilicet civilis et ecclesiastica Potestas civilis coactiva est potestas
quam habet rex dominus civilis vel pars ecclesie laycalis ad cohercendum corporaliter subditos
sive pena proscripcionis exilii sive incarceracionis sive abhominacionibus sive
oblacionis substancie vel alicuius laboris sive per aliam coaccionem honestam timorem
incucientem et amorem vel quamcumque aliam penam condignam Potestas vero ecclesiastica
coactiva est spiritualis potestas sacerdotis Christi ad spiritualiter cohercendum suos vel alios
inderive delinquentes per correccionem quam Christus tangit Mt xviii que oportet
ut sit prudens primo hortatoria secundo monitoria tercio minatoria vel verbis generalibus
vel specialibus ut pertinet correpcio vel per alias censuras ecclesiasticas cuiusmodi
sunt excommunicaciones instar tradicionis sathane vel instinctu laycorum ut talis
induratus negetur corporalis beneficium sed infligatur eis pena que per legem
divinam est taxata Talis autem potestas coactiva est perfectior quia spiritualiter est
superior et regulativa potencie civilis coactive Quia autem illi modi corrigendi co-
petant dictis potestatibus ecclesie patebit ex infra dicendis Hic autem aliqui ex istis iam
dictis modis peccata castigandi aut corrigendi capiant occasionem secundum iudicialia
legis veteris puniendi non obligancia aut secundum leges humanas legi ecclesiastice dis-
sonas reos mortis supplicio puniendi Istis non est permissis adiungimus quod
nec in condempnacione reorum nec in occasione lex veteris vel humana in singulis
suis iudiciariis est exequenda Nec leges humane ecclesiasticis contrarie sequende
sunt et allegande Sed lex spiritualis ecclesiastica et praxis in ecclesie primitive in
punicione reorum sunt attendenda Et propterea illa civilis potestas antedicta non
videtur debere se extendere pro tempore legis gracie saltem de lege communi ad occasionem
tam divinis iure et privilegiatis communi peccatores manere semper salvos sicut nec
persecucio pauli de qua actuum i Nec compulsio ad introitum in viam domini
de qua Mt xxii et luc xiv Sed quod sit coaccio honesta timorem incuciens et
amorem cum similis et honesta fuit coaccio Christi dum flagello de funiculis
bestias de templo abigere eos non ad fistum sed ad funditus confundere Non
personam sacerdotis sed monetam destruere Ideo seculares debent similiter agere et me-
dia cognita et debita citra mortem in puniendo invenire Sic quos adhuc videtur
esse Augustinus ad marcellinum comitem de donatistis captis qui sententiat quod male-
factores sunt inficiendi sed flagellis eciam absque membrorum mutilacione emendandi
ut habetur xxiii q v Circumcelliones Et quod preter supplicium mortis rei sunt
puniendi ut habetur eadem causa pena Cuius racionem tangens Crisostomus super Mt sic dicit
Corrigit melius illesos benignitas quam lesos censura comminatio q° pa xxx mo
Qui nimis emungit elicit sanguinem et sine plectendo sunt agnoscenda hic
solum bene agitur in vita hominum corrigitur 23 q 3 Prodest Iusticia enim vel
misericordia multum destituitur si una sine alia teneatur eadem q de disciplina melius
est enim de nimia misericordia quam de nimia severitate reddere racionem Nam et leniter
castigatus reverenciam exhibet castiganti Exasperatus autem nimie increpacione
nec correpcionem accipit nec salutem Dicit enim beatus hieronimus Crisostomus super illo verbo

Math. xiii° Sinite utraque crescere usque ad messem ita scribit Hoc autem dicit dominus prohibens occisiones fieri Neque enim oportet interficere hereticum quia prelium inexpiabile in orbe terrarum induceretur Et ideo dicit Ne eradicetis simul cum eis et frumentum Si moveritis arma et occideritis hereticos necesse est multos sanctorum simul succumbere Non ergo detinere hereticos et abscidere libertatem eorum ypocrisis et synodus et studia dissolvere prohibet sed occidere et interficere hic ille Ultimus est non dubium quod corripere peccantes preceptum est affirmativum et est omnium in omnes plus tamen ad hoc obligantur prelati quam alii quia prelati et ex zelo caritatis et ex officio prelacionis Alii ex zelo caritatis tantum Secundo notabile hoc fundamentum in lege quia Eccli. xvii Unicuique mandavit deus de proximo suo Et Luce xii dicit veritas Cui multum autem datum est multum queretur ab eo et cui commendaverunt multum plus petent [illegible] illa correpcio debet fieri cum discrecione iuxta illud Eccli. xi Priusquam interroges ne vituperes quemquam et cum interrogaveris corripe iuste Debet fieri modeste iuxta illud Gal. vi Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis Debet fieri caritative et ordinate iuxta illud Math. xviii° Si peccaverit in te frater tuus Et Et primo Thimoth. v Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem Iuvenes ut fratres Anus ut matres Iuvenculas ut sorores in omni castitate Et non debet fieri zelo vindicte nec zelo ulcionis sed ex zelo iusticie ut non odium exerceatur sed ut veritas corrigatur ut suadet xxiii q. v c. finali Et hoc vel sufficientie consolacione vel doctrine reformacione vel districte coherccione xxiii q. iiii Debet per Aug. Istis non obstantibus pro parte utriusque articuli premissi sic ex hiis concluso circa articulum istum Peccata mortalia publica et contra notabiliter fieri et privata alieque deordinaciones legi dei contrarie in comunitatibus christianorum et quorumlibet statu eorundem debite iuxta dictamen divine legis per christifideles tam spirituales quam seculares prout cognoverit unusquisque sunt cohibenda corripienda castiganda et posse ab eisdem expellenda

Pro ista materia articuli sunt auctoritates veteris et nove legis praxis Christi apostolica et ecclesie primitive auctoritates sanctorum doctorum Conciliorum et Canonum in lege divina veraciter se fundancium ut infra patebit Primo enim Deutro. xiii omnis deus precepit filiis Israel ut auferent de medio sui malum et Levit. xix contra prohibendo multa peccata inter cetera dicit Non oderis fratrem tuum in corde sed publice argue eum ut non habeas super eo peccatum Item Deutro. xxiii dominus prohibet meretricia dicens Non erit meretrix de filiabus Israel neque scortator de filiis Israel Item de destruccione ydolorum precepit dominus Exo. xxiii Deutro. vii et xii capitulis Et precepit leprosos eici extra castra Levit. xiii et exterminare Cananeum Iebuseum etc. de filiis Israel et non facere cum eis fedus ut patet in multis passibus scripture legis veteris per quos secundum exposicionem Origenis et aliorum peccata mortalia figurantur Item Levit. xxvi Comminando multiplicat

transgressoribus legis sue spondet Si non emendauerint percutiam eos septies propter
eorum peccata et corripe iterum ac iterum plagis septem vt idem canet deutro
xxviii Item deutro xxi Dominus dedit preceptum si genuit homo filium con-
tumacem et proteruum qui non audit patris et matris imperium etc apprehendent
eum et ducent ad seniores ciuitatis illius etc dicentque ad eos filius iste noster
proteruus et contumax est monita nostra audire contempnit comessacionibus vacat
et luxurie atque conuiuijs lapidibus eum obruat populus ciuitatis i. dirioribus
obiurgacionibus et auferatis malum de medio vestri pro quorum eciam correctione
peccatorum sunt multa verba prophetarum Unde Iere primo Ecce dedi verba mea in
ore tuo Ecce constitui te hodie super gentes et regna ut euellas et destruas
et disperdas et dissipes et edifices et plantes Item ysa i Abicit deus vices
et omnes circum populum misi peccata quorum corrigat Item Eze^lis^ xxxiiii Comminatur
pastoribus qui quod fuit infirmum non consolidauerunt et quod egrotum fuit non
sanauerunt nec quod fuit confractum est alligauerunt Premissis auctoribus de correctione
peccancium veteris legis que est lex rigoris et timoris ac minus perfecta
lege noua Iam restat in confirmacionem precedencium de correctione peccancium
correctione in medium producere auctores legis noue que est lex perfectissima
lex gracie et caritatis et lex que perfecte execrata docet rectissime quomodo omnis
iniusticia debeat a re publica exstirpari et quomodo offendens in lege debet ca-
stigari Et quomodo quecumque iusticia caritatis foueri debeat et finaliter premiari
Nam ex quo populus sub lege veteri debuit ex obligacione et dei precepto peccata
manifesta publica aliasque deordinaciones legi dei contrarias cohibere punire
et arguere quanto magis plus sub noua lege ad hoc tenetur quorum officium ex
maiori obligacione est aduersarios Christi corripere cum eius sub nuncijs et alijs
medijs Iam a Christo et eius apostolis ac a primitiua ecclesia exemplatur Cum
enim Christus v Cristus dicat Nisi habundauerit iusticia vestra etc Et apostolus hebr x Irritam
quis faciens legem moysi sine vlla miseracione duobus vel tribus testibus
moritur Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei concul-
cauit ac sanguinem testamenti pollutum duxit In quo sanctificatus est et spiritui
gracie contumeliam fecit Sed de dicta correctione peccancium auctores illius Ewangelice
legis sunt omittende

Prima enim est Christi xviii precipit Si peccauerit in te frater tuus vade et corripe
eum inter te et ipsum etc Item ii Thimothei iii precipit apostolus Argue
obsecra increpa in omni paciencia Et post Thi v Peccantes coram omnibus
argue ut et ceteri timorem habeant Item i Corin v Omnino auditur inter
vos fornicacio et talis qualis nec inter gentes Ita ut vxorem patris quis
habeat et vos inflati estis et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio
vestrum qui hoc opus fecit Ego quidem absens corpore presens autem spiritu Iam
iudicaui ut presens eum qui sic operatus est In nomine domini ihesu Christi Non est enim
bona est gloriacio vestra Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit

Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi. Et infra
concludit auferte malum ex vobis metipsis. Item prima ad Thess. ultimo. Corripite
inquietos, consolamini pusillanimes. Item ad Ephe. vi. Et vos patres nolite
ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correp-
tione domini. Item Mat. xviii. Qui autem scandalisaverit unum de pusillis istis
minimis qui in me credunt, expedit ei ut mola asinaria etc. Ve mundo a
scandalis, necesse enim est ut veniant scandala etc. Si autem manus tua vel pes
tuus scandalisaverit te, abscide eum et proice abs te. Quod non de manu cor-
poris ut dicit Augustinus est intelligendum, sed de peccatis eiciendis. Item Luc. xix
Et ingressus in templum cepit eicere ementes et vendentes etc. Jo. ii
addit. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo, oves
quoque et boves, nummulariorum effudit es et mensas subvertit. Et his qui
columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc et nolite facere domum patris
mei domum negociationis. Item Luce xviii. Deus autem non faciet vindictam
electorum suorum clamantium ad se die ac nocte etc. Item i Jo. iii. Et scitis quia
ille apparuit ut peccata tolleret et peccatum in eo non est. Et infra capitulo
eodem sic habetur: In hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera diaboli.
Item Judas in sua canonica capitulo ultimo dicit: Ecce venit dominus in sanctis
milibus facere iudicium contra omnes impios et arguere de omnibus operibus
impietatis eorum quibus impie egerunt, et hii sunt murmuratores querulosi etc.
Et infra: hos quidem arguite, illos vero salvate de igne rapientes. Item
ii Cor. x. In promptu habentes ulcisci omnem inobedienciam cum impleta fuerit
vestra obediencia. Item et Thi. iii°. Omnis scriptura divinitus inspirata utilis
est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iusticia, ut perfectus sit homo dei
ad omne opus bonum instructus. Item ad Thit. et sic habetur: Oportet episcopum
sine crimine esse sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum etc.
Et infra: Ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt
arguere. Sunt enim multi inobedientes vaniloqui seductores maxime qui
de circumcisione sunt quos oportet redargui qui universas domos subvertunt.
Item Ro. xiii. Si male feceris... non enim sine causa gladium portat, dei enim
minister est vindex in iram ei qui male agit. Item i Pet. ii°. Subiecti
estote omni humane creature propter deum sive regi quasi precellenti sive ducibus
quasi ab eo missis ad vindictam malorum, laudem vero bonorum. Item Hebr.
xii. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis
cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri et non filii estis. Item per hoc
quod dominus demonia eiecit et discipulis suis ac fidelibus potestatem eici-
endi concessit per hoc ut ait Gregorius peccata significavit mortalia

Premissis auctibus de correccione peccancium legis veteris et noue Jam re
stat ut praxim xpi Aplicam et ecce primitive per eadem in medium deducere
Xpus enim dum arguit Clerici aliorumque peccancium crimina et exercuit tam
auctoritative quam instinctu supernaturalis correpcionem Sic enim ps xxxm postquam data esse
sibi omnis potestas in celo et in terra perstrinxit paulum tetanit atque castigauit
et pergens multos fratres suos alios verbo et miraculose exercuit correpcionem
typalem superflua detrahendo Jo. ij. ymo nouissime apperens discipulis rep
hendit incredulitatem eorum et duriciam cordis quia hys qui viderant eum
resurrexisse non crediderunt ut scribitur Marc. ult. Et angelis peccantibus non pepercit
ij Pe. ij Et angelos qui non seruauit suum principatum sed dereliquit suum domi
cilium in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligine iudicio reseruauit
ut scribitur in Canonica Jude vlt.

Apostoli eciam corripiebant delinquentes ut patet de petro Act. v. de paulo
xiij qui repletus spiritu sancto intuens in Elimam dixit O plene omni
malicia et dolo fili dyaboli inimice omnis iusticie qui non desinis subuertere vias
domini rectas Et nunc ecce manus domini super te et eris cecus etc. Patet hoc eciam
de Jo. bapta qui corripuit herodem qui vicesimo hoc officium fuerunt omnes
prophete veteris testamenti nec incorrant quidam qui passi sunt in hac parte a moy
se usque ad baptistam Et quicumque fuerunt in execucione istius legis diuine de
cohibicione et punicione debita peccatorum in eadem lege valde sunt commendabiles
ut patet de moyse Aza rege Josaphat Jozia Ezechia Samuele et de alys
qui Eccli xlix gaudent Et puer xiij degnetibus primum punctis ubi dicitur
veni arguunt laudabuntur

Praxis eciam illa de correccione peccatorum vigebat in ecclesia primitiva ut patet
per exemplarem de quantitate Cor. que cum spiritu apli congregata et virtute
domini ihu xpi tradidit peccatorem sathane in interitum carnis ut spiritus saluus
sit j Cor. v. Et quantitas puniuit in pluribus filium testium in susannam di
cetibus Daniel xiij Et legimus quod sepe ab alienigenis iussu dei excitatis
propter diuine maiestatis offensam subactus est populus Judeorum ut habetur xxiij q. iij

Premissis auctibus de correccione peccancium legis veteris et noue praxi
xpi et Aplica et ecce primitive Jam restant auctes sanctorum doctorum
per eadem in medium deducere Ymo enim scribit Augustinus super Epistolam Joh. Ka
putes te tunc amare seruum tuum cum enim non cedis Aut tunc amare filium tuum
quando ei non das disciplinam aut tunc amare vicinum tuum quando eum non corrigis
Non est ista caritas sed languor Seruiat caritas ad emendandum corrigendum
Si sunt boni mores delectent Si sunt mali emendentur xxiij q. v. prodest Non vos
iudicetis maliuolos qui tamen alterius iudicatis Magis quippe nocentes
estis si in fratres peccatis quos iudicando corrigere potestis tacendo perire permittitis
Si enim frater tuus vulnus habet in corpore non vellet occultare cum timet secari nonne
crudelitas a te siletur et misericordia a te iudicatur Ymmo pocius debes manifestare

ne detius putrescat in corde .y. q. ii. Non vos Idem de inmone de serm Cen
tulionis Nichil est infelicius felicitate peccancium. quia penalis nutritur impunitas
et mala voluntas velut interior hostis roboratur xxiii q. i paris Idem Si ea
de quibus vehementer deus offenditur insequi vel ulcisci differimus ad iracundiam
utique divinitatis paciam provocamus Nomine Achor filius Zare preuaricatus mandatum
domini et super omnem populum israel ira dei incubuit et ille erat unus homo atque
utinam solus perijsset in scelere suo xxiii. q. iiii Si ea Aug libro ad Crisogonum
In hoc seruiunt reges deo si in suo regno bona iubeant mala prohibeant
Non solum que pertinent ad humanam societatem sed ad diuinam religionem Nec
sunt assumpti ad quietem cordis et corporis sed ad magna solicitudinem et la
borem dum perfecte faciunt sua officia Item Ieronimus in Ieremia Regum est
proprium facere iudicium et iusticiam et liberare de manu calumpniantium vi
oppressos et pregno pupilloque et vidue qui facilius exprimuntur a potentibus
prebere auxilium xxiii q. v Regum Idem in libro Iudicum Tradunt autem
pectores in interitum carnis cum pro delictis suis a christi corpore separant
Et ut michi videtur dupliciter tradunt homines de ecclesia in potestatem
dyaboli hoc modo quo superius diximus Cum delictum eius manifestum sit
ecclesie et per sacerdotes de ecclesia pellitur ut notatus ab hominibus erubescat
et conuersus eveniat ei quod sequitur ut spiritus saluus sit Alio modo quis tradit
dyabolo cum peccatum eius non sit manifestum hominibus deus autem qui videt in oc
culto perspiciens eius mentem et tunc vicijs ac passionibus seruientes in corde eius
non seculi sed aut auariciam aut libidinem aut iactanciam vel alia huiusmodi
istum talem ipse dominus sathane tradit Quo enim tradit sathane Discedit
a mente eius et deserit se et refugit a cogitacionibus eius malis et desi
derijs indignis et derelinquit domum cordis eius vacuam et tunc replebitur
in illo homine quod scriptum est Cum autem immundus spiritus exierit ab homine et
Et Idem scribit Origenes Omelia sexta in Iudicum Item in prologo Biblie
Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest et quantum edificat ex vite
merito ecclesiam christi tantum nocet si destruentibus non resistat hec ille Item
Gregorius in Registro regine Francorum sic scribit Cum scriptum sit iusticia eleuat
gentem miseros autem populos facit peccatum Tunc regnum stabile creditur cum
culpa que cognoscitur emendatur Ideo enim tam ruine populi sunt sacerdotes mali
quis pro populi peccatis intercessor se obiciat si sacerdotes quin ex orare debuerint
grauiora committunt Et in vestris partibus sacerdotes impudice et nequiter conuer
santur Ad hec ulciscenda debemus ardenter consurgere ne paucorum facinus sit multorum
perdicio nec enim sunt dissimulanda que diximus quia qui emendare potest et negligit
participem procul dubio delicti constituit Prouidete ergo animae vestre prouidete ne
potibus vestris quos cupitis regnare feliciter prouidete prouincijs Et prius quam
creator noster manum suam ad feriendum extendat de correctione sceleris studio
sissime cogitate Idem ad Constanciam reginam Gallie scribit Et quia summi

in rebus iusticiam colere bonum est ac sua cuique iura seruare et in subiectos non
sinere quod potestatis est fieri sed quod equum est custodire quod et vos diligere et omni con-
fidencia studere xii q ii Cum devotissimam Idem in Registro ad regem fran-
corum Quum superfluimus corporalia a sacerdotibus vicia et Symoniace heresis
commitatem omnium expertos dapnari atque circum vestre ampliter finibus faciatis
Idem Brunichilde regine francorum Si quos quoque violentos si quos adulteros
si quos fures vel alys prauis actibus studere cognoscitis deum de eorum correctione
placare festinate ut per vos flagellum perfidiarum gentium quod quantum videmus
ad multarum nationum vindictam excitatum est non inducat Nam si quod non
credimus diuine vltionis iracundia scelera sunt occasione commoto belli peste
infirmat quod delinquentes ad rectitudinis viam dei precepta non reuocant
xxiii q iiii Si quos Crisostomus de opere imperfecto super illo capitulo vi Si oculus tuus
scribit Volt xpc ut non solum de peccatis propriis nostris curemus vt eciam si ad
nos pertinentes turpe aliquid agunt utputa Si heres aliquem amicum qui res
tuas bene aspicit quasi proprius oculus aut qui procurat res tuas quasi propria
manum et eum agnoueris aliquid turpe agere precide eum longe abiice quia
scandalizat te quod non solum pro meo peccato sed eciam proximorum quos cohibere
possumus nisi aut cohibuerimus aut repulerimus a nobis dabimus rationem
Item super illo capitulo v Qui irascitur fratri suo etc de opere imperfecto ita scribit
hoc intelligendum est qui irascitur fratri suo sine causa Ergo qui cum causa non
est reus Nam si ira non fuerit nec doctrina proficiat nec iudicia stant nec
vicia compescuntur Iusta enim ira mater est discipline et peccans non solum
non peccat qui cum causa irascitur sed econtra nisi iratus fuerit peccat quia paciencia
irracionabilis vicia seminat negligenciam nutrit et bonos inuitat ad malum
Idem de opere imperfecto super illo capitulo iiii Vade retro sathanas ita scribit Ex
asperitate est iratus et increpauit illum et repulit eum dicens Vade retro
sathana Scriptum est dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies vt
nos disceremus illius exemplo nostras quidem iniurias illatas ab impiis sine in deo
suis in facto magnanimiter sustinere dei autem iniurias et contemptum nec usque ad
auditum sufferre qui in propriis iniuriis quempiam pacientem esse laudabile est
dei autem iniurias dissimulare impium est Item ysidorus sic dicit Principes
seculi non numquam intra ecclesiam potestatis adepta culmina tenent ut per eandem
potestatem disciplinam muniant Ceterum intra ecclesiam potestates necessarie non essent nisi ut
quod non preualent sacerdotes efficere per doctrine sermonem potestas hoc impleat per
discipline terrorem Sepe per regnum terrenum celeste proficit ut qui intra ecclesiam
positi contra fidem et disciplinam agunt ecclesie vtilitas exercere non preualet
ceruicibus superborum potestas principalis imponat xxiii q ii Principes Am-
brosius cum renunciat reipublicati statui assistat potius egressus enim mali-
cie potentas operatur ingressum eademque studio quo tamen extendit in mo-
rencia copulatur xxiii q i Cum renunciatur

Sequuntur auctoritates de correctione peccantium Canonum. Unde pelagius papa scribit
Apostolice auctoritatis exemplo didicimus Romani et ministri mittencium ipsos tradendos
Sathane ut blasfemare desistant xxiiii q. ii. Apostolice. Item leo papa scribit dicit
Abscidenda prorsus pestifera hic a sacerdotali vigore putrida est que sibimet peccare
parando non petit xxiiii q. ii. Illud. Unde taciturnitas in prelato culpanda est sicut
et canes et pastores muti dicuntur qui peccata hominibus non annunciant quibus dicitur
Clama ne cesses. Item leo papa Rustico Narbonensi episcopo. Odio habeant peccata
non homines corripiant tumidi tollerentur infirmi et quod severius castigare necesse est
non sevientes plectantur animo sed medentes vi. di. Odio. Item Iohannes viii administratoribus
stratoribus bone secularium dignitatum que ad ecclesiarum tuitionem pupillorum et vi
duarum protectionem rapaciumque refrenationem constituti erant procul dubio videntur quo
ciens ab episcopis ecclesiasticisque viris conventi fuerint eorum querimonias attentius audient
et secundum quod necessitas expetierit absque negligentia examinent et diligenti studio corrigant
Item ex Concilio Thuronensi capitulo Intestinos parricide homicide multi apud
nos reperiuntur sed aliquem ex hiis sacerdotum nolunt ammonicionibus aure acco
modare volentes in pristinis perdurare criminibus quos oportet per seculares potestates
disciplinam a tam prava consuetudine cohercere qui per sacerdotum salutifera mo
nita noluerint revocari xxiiii q. iiii. Intestinos. Ymo fere omnia antiqua concilia
sanabant ad mali resecacionem. Sequuntur auctoritates Conciliorum pro sancto
Congregatorum de cohibicione et expulsione peccatorum. Conclusum est in sacra synodo
Apostolorum pro fide tenenda nobis a principio secundo ne umquam fient fornicationes et cetera
prava mala in populo xpiano ut patet actuum xv. Hinc paralipomenon in scribitur qualiter
inito Concilio Regis et principum et universi cetus Iherusalem decreverunt ut facerent
phase et premissis nunciis congregati sunt populi multi ut facerent solemnitatem
azimorum mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria que erant in Iherusalem atque
universa in quibus ydolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torren
tem Cedron. Et similiter secundi paralipomenon xxxiiii legitur qualiter Iozias convocatis
universis maioribus natu Iuda et Iherusalem ascendit in domum domini unaque omnes
viri Iuda et habitatores Iherusalem sacerdotes et levite et cunctus populus a minimo
usque ad maximum omnibus audientibus in domo domini legit. Lex o. v. voluminis et
Et infra sequitur Abstulit ergo Iozias cunctas abhominationes de universis
regionibus filiorum Israel et fecit eos qui residui fuerant in Israel servire domino deo suo
Istis quantitatibus legis veteris et nove praxi xpi Apostolica et Ecclesie primitive an
tiquitatibus doctorum Conciliorum et Canonum se veritas in lege divina fundan
tur premissis. Ex illis articulis potest probari et ex lege correptionis fraterne qua
xpus dat Mathei xviii que est generalissima cuique parti Ecclesie habet auctem ad
taliter corrigendum. Ymo ex illa docemur regula quod sub pena mortalis peccati as
sistentia circumstantiis debita et a deo data sufficienter non debemus omittere fratres
omnes peccantes caritative corripere cum ut Mathei xviii. docet. Unicuique deus mandavit de
Item quilibet debet diligere proximum ut seipsum et ¶ primo suo est
peringens persona proximi plusquam corpus proprium vel vitam propriam corporalem

eo quod est sibi melius. Ergo pro salvacione proximi debet vitam corporalem, multo magis bona eciam
usque ad mortem exponere. Et pergens sicut quodlibet membrum corporis mistici tenetur
iuvare quodlibet ad sanitatem et vitam corporalem. Et quolibet membrum corporis
mistici tenetur strictiori obligacione iuvare ad spiritualem bene vivendum, ut hii pre-
cando et sacerdotes populo nunciando quod vocatur generaliter correpcio, hii orando vel
aliter promerendo ut contemplativi, et hii secundum potenciam coactivam rectores secundum
legem Christi eam astringendo et comittendo. Cetera que pertinens officiis sic spec-
tant in deum atque proximum quia taciturnitate vel obmissione debiti ex regulis cari-
tatis. Unde quia lex divina christianorum munda et immaculata per quam christianus
immaculatus se debet custodire ab hoc seculo est lex caritatis et perfecto caritatis
libertatis excludens omnem servitutem peccati qua quilibet christianus tenetur expellere
per observanciam mandatorum et ex hac lege ad eius observanciam se et alios
iuvare et promovere verbis et factis unusquisque secundum suam vocacionem. Et omnia peccata
publica et contra racionabiliter fieri possunt prohibita sub pena eterne dampnacionis
per hanc legem dicit a quolibet et in quolibet summis viribus impediri verbis con-
siliis et precibus hortamentis benignis et post si necesse est et expedit durioribus
cum minacionibus comminacionibus et correpcionibus. Et pro illo est Augustinus libro 10 contra
Cresconium Gramaticum et habetur 23 q. 4 Nabuchodonosor sic in forma. Quisquis
christianus iniquum non persequitur Christi est inimicus. Unum dicas si non hoc in illo
persequitur quod Christo inimicum. Neque enim deus in sancto patre in filio maritus in coniuge
tu sunt utrique christiani debent persequi nisi vicia christiane contraria pietati. Et
ideo si non persequuntur rei negligencie multo tenebuntur et hoc in consequentibus
probat et pluribus auctoribus sanctorum quas hic omitti causa brevitatis.

Ex isto articulo et eius probacione primo elicitur quod deordinaciones et peccata
enormia ante dicta cum sint prohibita sub pena dampnacionis eterne
propter nulla lucra mundi sunt defendenda et fovenda, sed per rectores spirituales
et seculares ex eorum officio maxime ipsis cognitis et in communitatibus christianorum
et quolibet statu eorum sunt corripienda prohibenda castiganda et penitus ab
eisdem pellenda. Prima pars huius corellarii patet quod talia peccata et deordinaciones
non sunt fovenda aut defendenda sic persuadetur. Nam quod divina maiestas sub
pena dampnacionis prohibet nullus christianorum audeat hec fovere nutrire aut de-
fendere. Sed deus de utroque prohibet meretricia et pergens ut patet tactum est in auctoribus
legis veteris et nove doctorum et canonum cetera peccata enormia dicens Non erit
meretrix de filiabus Israel, neque scortator de filiis Israel. Et sequitur ibidem contra illos
qui fovent et protegunt tales propter lucra sua non offeres mercedem prostibuli
in lucrum. Et illud quod quis recepit de prostibulo defendendo et protegendo illas pro-
stituciones et si deo ad altare offerunt sunt abhominacio coram deo quia est
male quesitum lucrum. Ergo ista pars corellarii vera. Et aut secunda pars corellarii
sit vera patet quod talia sunt prohibenda et extinguenda patet. Nam ex quo Rex regum
et dominus dominancium deus omnipotens hoc facit et hominibus faciendum iniungit ut patet ex

Discursu veteris et novi testamenti potest videri quod ex premissis rectores predicti idem
facere debent. Primo namque superbiam punivit in lucifero. i. v. in ysa ix et ij pa. ij
In Senacherib ysa. in iiij Re. Aman Hester vij. In filiis heli i Re. In Absalone
filio David In Giesi iiij Re. Luxuriam punivit in Sampsone Judicum xv In
David ij Re. In Onan filio Jude Gen xxxviij In tribu Beniamyn Judicum
xx et xxi. Invidiam punivit in fratribus Joseph Gen xxxvij et xlv In Abi
melech Judic ix. Gulam punivit in Adam Gen iij In Esau Gen xxv
In olofferne Judith ij In filiis Job ca° i. Iram punivit in Caym Gen
iiij In maria sorore moysi num xij In Saule i Re xviij In Jesabel
iij Re et ix Re et alia multa. Accidiam punivit in heli i Re. iij et iiij In
Sizara Judicum In ysboseth ij Re. In Thobia Thobie.
predicti idem facere debent ex officio suo ipsis a deo commisso. Ergo rectores
corrigere coherceant ex officio dictis rectoribus de spiritualibus patet Jeremie primo ubi dicitur
dominus dicit Ecce dedi verba mea in ore tuo Ecce constitui te super gentes et regna
ut evellas etc. Et quo ad hoc xi q. i. Deus. sub autem fabiano dicitur. deus
ad hoc ordinat vos et omnes qui summo sacerdotio funguntur ut iniusticias remo
veatis et presumptiones abscidatis. Et in sacris laboratibus sufficitis et ob
probriis et calamitatibus eorum locum non prebeatis. Sed ei qui calumpniam
aut obprobrium patitur adiutorium feratis. Illum vero qui calumpniam et obprobrium
facit abscidatis. De secularibus autem Ro. xiij dicitur Si male feceris time non
enim sine causa gladium portat dei minister est vindex in iram ei qui male
agit. Et quo ad hoc habetur xxiij q. v Regum et principes. ut in auctoribus
dictum est. Item insuper in sancta communitate christianorum fornicatores et ceteri publice
mortaliter peccantes essent a predictis rectoribus cohibendi corrigendi et non fovendi
atque protegendi. unde ille sapientissimus pastor et rector Paulus prohibuisse
fornicatorem Corinthiis christianis conversis i. Cor. v. et alias fornicationes
extra matrimonium cum aliis viciis mortalibus i. Cor. vj. Gal. v. et Ephe. v. per
hec dans intelligere quod eciam quilibet predicator et rector debet racionabiliter et fideliter
prohibere talia vel similia peccata verbo dei et hortari debet suum templum rectores
qui possunt populo consequenter et communitates ut vitant totis viribus qui inter similia
vocationem ad talia publica vel privata cogitata mala prohibendum et corripiendum
et nonnumquam ad studendum circa talia cautelam Ephe. v. Addit apostolus Nemo vos
seducat inanibus verbis. propter hec enim venit ira dei in filios diffidencie. propter illos
autem qui fovent tales sunt gravius. Addit apostolus ibidem Nolite igitur esse participes
illorum scilicet fovendo tales neque et defendendo. Et Actuum xv. Conclusum est in sancta
synodo apostolorum et perfide tenendum nobis a spiritu sancto visum est inquiunt apostoli spiritui
sancto et nobis nichil ultra imponere vobis quam hec necessaria ut abstineatis ab ymmo
latis simulacrorum et sanguine et suffocato et a fornicatione et ea que vobis
fieri non vultis aliis ne feceritis. Ecce quod statuit lex omnipotentis et per apostolos
manifestavit nobis ne unquam fierent fornicationes et etiam publica
mala in populo christiano

Secundo ex antedictis patet quod dicta peccata et deordinaciones in communitatibus
christianorum et quorumlibet statuum commissa non solum per rectores predictos sed et per
omnes generaliter christifideles tam spirituales quam seculares debitis modis ipsis congruen-
tibus ex zelo caritatis sunt cohibenda corripienda et posse ab eisdem expel-
lenda et nullo modo defendenda vel fovenda patet ex articulo et eius probacione
Et ultra hec que ibi dicta sunt et precipue contra hoc corpus patet exemplariter in
communitate christianorum Corinthiorum Apostolus I Cor. v. dat auctoritatem ut congregati
cum suo spiritu et nomine domini Ihesu Christi tradant peccatorem Sathane in interitum
carnis ut spiritus salvus sit Et communitati Thessalonicensi precepit ut corripiant
inquietos I Thess. ultimo Et communitatem Corinthiorum arguit quod sufferebant insipientes
cum sibi sint sapientes II Cor. Et Dan. 13 Communitas punivit in presbiteris falsum
testimonium in Susannam dicentibus et patet illud est Ambrosius qui ut xxiii q. ii Remittuntur
dei ita scribit puniuntur peccata per homines sic per iudices qui potestate ad tempus
utuntur puniuntur peccata eadem per apostolos sic legimus quod sepe ab alienigenis
dei iussu excitatis propter divine maiestatis offensionem subactus est populus iudeorum
patet eciam xxxiii q. iii Eciam xxiii q. iii Tam sacerdos sub auctoritate Anacleti
pape ubi sic legitur Tam sacerdotes quam reliqui fideles omnes summam debent
adhibere curam de hiis qui pereunt quatinus eorum redargucione aut corrigantur a
peccatis aut si incorrigibiles apparuerint ab ecclesia separentur Item di. 8.6. fa-
cientis sub auctoritate Joh. xii legitur Facientis proculdubio culpam habet qui cum potest
corrigere negligit emendare Scriptum quippe est Non solum qui faciunt sed qui
consentiunt facientibus participes iudicantur Et liberat dominus propterea que ab afflictis
pellat adversa et negligere cum possit perturbare adversos nichil aliud est quam fovere
Nec caret consensus occulti qui manifesto facinori desinit obviare Et probat
odisse se vicia qui condempnat errantes nec relinquit sibi locum deviandi qui
non parcit excedenti Et primus innocencie gradus est odisse nephanda Et late
pandit delinquentibus aditum qui negat cum pravitate consensum et nichil prodest
alicui non puniri qui non puniendus est de alieno peccato

Tercio ex premissis patet quod peccantibus rectoribus tam spiritualibus quam temporalibus
vel aliis quibuscumque statibus superioribus subditi fideles licite possunt illos vel
eciam illorum caritative arguere et potissime eorum detegere et eorum manifestis scele-
ribus eciam contra aliis publice contraire patet ex lege correpcionis fraterne antedicta
a qua nullus secularium vel Clericorum eciam beatus papa vel beatus Petrus capitalis
christi discipulus est exemptus qui si primatem peccavit est a residuo ecclesie corri-
gendus quamquam non impetuose sed prudenti moderamine ex vera caritate ad utilitatem
suam et totius ecclesie ymmo si per impossibile christus peccavit cum sit frater noster Hebr. ii
foret corrigendus et peccans nec homo christus Ihesus nec primus angelus potest statuere
quin si peccavit puniretur Certum si christus summus pontifex voluit arguere coram
populo a quorumlibet de populo si in eo foret aliquid arguendum ut Joh. viii dicit Quis
ex vobis arguet me de peccato quis tam arrogans vellet esse qui exemplo

ipius humiliter se nō submitteret arguendus· cū nullus homo quantumcumque in mundo
magnus sit xpō innocencior aut maior aut melior Sic moyses dux ppli corre
ptus fuit a Jetro Exo· xviij Sic deus Nathan ij Reg xij Sic paulus restitit
petro· qui primas apostolorum fuit· quia rephensibilis ad Gall ij Sic Salomon
necdum restitit sed deposuit Abyathar summū pontificem· iij Reg ij Josias resti
tit Joiade summo pontifici iiij Reg xij Item Jere ix· dixit totus pplus
minorem et puberem sacerdotes tuti nō fecerunt legem tuā· et nō attenderunt
mandata tua et testimonia que testificatus es· ergo nunc excausa similiter
licet xpi pplo nimia superiorum publica planctoris deplorare Item superiores
sepius puniuntur illicite· ergo licite puniunt tamquam perisi a iustis subditis impu
gnari· quia alias iusti forent participes ex consensu· quia xxiij q· iij Item pt scribit
Item pt cohmare et pertubare puersos et nō facit nichil aliud est· quam fa
uere impietati eorum· Nec caret scrupulo societatis occulte· qui manifesto fa
cinori desinit obviare Et ad idem hetur lxxxvj di facientis ut in predicti
correlario adductum est Item ij q· vij Sic magister sub alicte Gregorius scribit
Sicut laudabile distrinctumque est reuerentiam et honorem exhibere prioribus· Ita
rectitudinis et dei timoris est si qua in eis sunt que indigent correctione
nulla dissimulacione postponere nō quod absit totum morbus invadat· si languor nō
fuit in capite curatus Hinc leo crictus submittens se Lodowici Imperatoris
examini· ita scribit ut hetur ij q· vij Nos si incompetenter aliquid agimus
et in subditis iuste legis tramitem nō seruauimus vestro ac missorum vestrorum cuncta
volumus emendari iudicio quia si nos qui aliena peccata debemus corrigere
peiora committimus Certe nō veritatis discipli sed quod dolentes dicimus erimus p
tectis errorum magistri Unde magnitudinis vestre clemenciam magnis opere imploramus
ut tales ad hoc que diximus perquirenda missos in hijs partibus dirigatis qui deum
per omnia timeant et cuncta quemadmodum si vestra fuisset presencia imperialis gloria di
ligencius exquirant Et probat decretum hoc esse debere· eo quod Balaam propheta
necesse ab asina impugnabatur sed et post eciam una voce arguit Et nota hoc hysto
riarum Num xxij ad exposicionem Bede super secunda epistola Petri· que ponitur in Canone
xx· q· vij scrutinium sint et videbat illam summam· ymo committantes nō prohibentes
superiorem a malis peccant secundum Augustinum super ps lxxxj ut hetur xxiij q· iij ondit
ubi legitur Ondit propheta nec illos inmunes a scelere esse· qui permiserunt prin
cipibus xpm interficere tum permulti ne timerentur et possent illos a facto et se a con
sensu liberare Unde constat ex omni lege· quod oportet superiorem clericum eciam a layco
iudicari Nam laycus puniens clericum ad buficium ecclesiasticum debet iudicare
si ad hoc est ydoneus eligens sacerdotem in confessione vel ministrum debet iudicare
de eius districtione et sanctitate Item secundum leges ecclesie· laycus debet accusare in
casu clericum delinquentem et pergnis quod sit malus Aliter enim sciens eum notorie
fornicarium nō aufugeret eius missam secundum constitucionem preterea di xxxij Nullus
Item alias licet layco sacerdotem fratrem fratrue corripere· quod est contra premissum cum
xpus et alij apostoli secundum voluerunt se et opa sua substernere iusto iudicio laycorum

vt p3t Joh viii et Actt iiii Alit em no licet layco arbitrari vl discernere de
clerico qz homis. Deum em iudicat opera homis et ipm iudicat quo tenet
quilibz seipm pmo om iudicare. vt docet Aplus pma Cor xi Si nos
ipos diiudicaremus no vtiqz iudicaremur. Unde viii q i tangit hec ex
causa con clericos dignitatem sui officii ignorantes proter inquit dominus
quo regina austri veniens a finibus terre sapiam Salomis audire
est homes sui tpis et viri Niniuite acta pnia ad pdicatom Jone co
depnabat qui maiorem eciam Jona saluator contempserunt Sic inquit plurimi
in templis xpos iudicent subiicientes se ab eccle° gradu vt ea que xpo no
conueniunt no exercentes Item in die iudicii licebit omibus fidelis vnio et
omnibus mulieribus malos supiores pn̄te arguere et ad vitam inserere contemptre
Cum ergo supiores eciam sacerdotes plurimi sunt pessimi. p3 qz hemi Eccle
eciam layci pnt inter eorum mala opera iudicare. aliter em deficeret corpus eccie
a recto regimine. si membrum sanum et prudens no debet de infirmitate
periculo et medela membri patri di iudicare periret regimine eccie vtrobiqz
Hec est ro quare layci et regina austri. et gentiles Niniuite iudicabunt
sacerdotes. et alios sapientes legem dni impugnantes Et p3 ayt iii et hic
in illo solemni iudicio futuro. qz per idem licet deuotis laicis iudicare
sacerdotes apostotas in iudicio seculari sic iudicauit Salomon Abyathar
iii Re ii Daniel pbros fornicarios Daniel xiii Nabuchodonosor rege
et sacerdotes iherusalem cum habuit ptatem omnia duxerit filios israel cum eorum
sacerdotibus et leuitis in Captiuitatem babilonicam iiii Re vltimo. Et tamen
in hec no reprobat Sic vespasianus et Tytus xlii anno post Ascensionem
xpi iudicauerunt omnes sacerdotes et leuitas quos inuenerunt in iherusalem eciam
in vlcionem mortis xpi racionabiliter puniendos Sic beatus Ambrosius Imperatorem
Theodosium excomunicauit et ingressum eccie prohibuit Sic Jeronimus refert
in libro virorum illustrium quod damascus papa a subditis de adulterio accu
satus coram xlii Epis se expurgauit Ex quibus omnibus et pluribus consimilibus
colligitur qz subditi pnt reprehendere et accusare suos platos. sic de xpo
dictum est qui iudeis Si male locutus sum perhibe testimonium de malo Jo xviii

Ex premissis iam vltimo elicitur qz quanta mala sunt in comunitatibus
et rectores dni tpales Scabini Judices pastores. consequenter et
omes generaliter xpifideles tam spuales quam seculares illa totis conatibus
medys ipos coercentibus neglexerunt arguere et prohibere p peccatis delinquentium
quasi in ssima reddent racionem de rectoribus seu pastoribus spualibus. p3 Ezechiel
iii et xxxiii capitulis Speculatorem dedi te domui israel Et infra Si dicente
me ad impium morte morieris Si no annunciaueris et neqz locutus fueris. vt
auertatur vir a via sua impia. et vivet ipe impius in iniquitate sua morietur

Sanguinem autem eius de manu tua requiram. Et infra. Ubi v. Si quis suorum
et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior.
Ubi negligentibus rectoribus spiritualibus comminatur. Et Origenes. Et ponitur in
omelia super Josue ubi sic scribit. Quando sacerdotes qui populo praesunt erga delinquentes benigni volunt videri et verentes paucorum linguas ne forte de
eis male loquantur sacerdotalis severitatem nullo modo nolunt implere quod scriptum
est peccantem coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant. Et item Auferte
malum a vobis ipsis. Nec zelo dei succensi imitantur apostolum dicentem Tradidi
huiusmodi hominem sathane in interitum carnis ut spiritus salvus fiat. Neque
illud ewangelium implere student ut si videant peccantem primo secrete eum
corripiant postea duobus vel tribus adhibitis. Et si contempserit et post correctionem
ecclesie non fuerit emendatus de ecclesia expulsum velut ethnicum habeant et
publicanum. Et cum parcunt uni universe ecclesie moliuntur interitum. Que enim est
ista bonitas que misericordia est uni parcere et omnes in discrimen adducere. Polluitur
enim ex uno peccatore omnis populus sicut ex una ove morbida grex universus
inficitur. Sic etiam uno fornicatore vel aliud scelus committente plebs universa
polluitur et ideo observemus nos invicem. Et unicuique quaestio maxime
nota sit sacerdotibus et ministris. Nec putent se recte dicere quod hoc ad me
spectat si alius male agit hoc est dicere caput ad pedes quid ad me pertinet
si dolent si male sunt pedes mei non mea interest dummodo caput in sanitate
perduret aut si dicat oculus manui non indigeo opere tuo quid ad me pertinet
si doles si vulnerata es. Numquid ego oculus contabescere ex egritudine manus.
Ergo tale est quod agunt hii qui in ecclesiis praesunt non cogitantes quia unum corpus
sumus omnes qui credimus unum deum habentes qui nos in unitate constringit
et continet Christum cuius corpus sumus qui ecclesie praesides oculus es propterea utique ut
tu omnia circumspicias omnia circumspicies et ventura provideas. Pastor es videas
oviculas domini ignis periculis ferri ad praecipitia et per praerupta tendere non occurris
non revocas nec voce saltem cohibes et correptionis clamore deterres. Sic innocentes
sumus domini sacramenti et cum ille derelictis nonaginta novem in celestibus propter
unam oviculam que erraverat ad terram descendit et inventam reportavit humeris
suis ad celum. Nos in nullo prorsus in curandis oviculis magni pastoris sequimur
exempla. Hoc non ideo dicimus ut plenam alicuius culpa abscidatur. Sed si forte eo
ingenitus quis et correptus pro delicto semel et iterum ac tercio nichil emendationis
ostendit. Utamur medici disciplina. Si oleo, unguentis, si emplastris mitigamus,
si malagmata emollientibus nec tamen medicamentis cedit tumoris duricia solum
superest remedium dissecandi. Sic enim dominus dicit. Si dextera tua scandalizaverit te
abscide eam et proice abs te. Et magister nam manus corporis mea aliquis scandalizat nos ut de hac manu ewangelium dicat abscide eam et proice abs te. Sed hoc est
quod dicit ego videor tibi manus dextera et presbiter nominor verbi dei videor praedicare. Si
aliquid contra ecclesiasticam disciplinam et ewangelii regulam gessero contra ut scandalum tibi et

eccle faciam in hac uno consensu etiam vniuersis excidat me dextram suam per
excommunicationis sententiam et preciat aliter expedit enim tibi etiam absque me manum
tua que malum agendo scandalum fecit maiore in regimine celorum quam mecum
ire in iehennam hoc ideo diximus quia videmus in scriptura sacris referri quod propter
vnum peccatum anathematizati sunt filij israel ita ut vincerentur ab hostibus
hoc per totum Origenes tangens periculum spiritualium rectorum si neglexerint arguere
et cohibere mala in communitatibus xpianorum contingentia totis conatibus mediis
ipsos continentibus De rectoribus aut secularibus patet num xxv ubi tangitur periculum
eorum si mala in ciuitatibus non cohibuerint aut non correxerint quia dicitur Cum
fornicatus fuisset populus cum filiabus moab et initiatus fuisset israel beelphegor
iratus dominus ad moysen ait Tolle cunctos principes populi et suspende eos
in patibulis contra solem ut auertatur furor ab israel Super quo Origenes populus
peccat et principes ostentantur contra solem id est ad examinandum producuntur ut ar-
guantur a luce vides que sit conditio principum populi non solum proprius ipsis ar-
guuntur delictis sed et pro populi peccatis coguntur reddere rationem Ne forte sit culpa
quod populus deliquit ne forte non docuerint ne forte minime neque solliciti fuerint arguendo
eos qui initium culpe dederunt ne contagio dispergentur in populos hec enim omnia facere
principibus imminet et doctoribus Si enim illis hec non agentibus nec sollicitudinem
gerentibus ita plebem peccauit populus ipsi ostentantur et ipsi ad iudicium producuntur
Arguit eos moyses id est lex dei velut negligentes et desides et ipsis conuertitur ira-
cundia dei et cessat a populo Heli ille sicut propter correptionis remissionem huius modi
heli est mortuus et in posteris suis degradatus primo Reg ii Et angelus ecclesie per-
gamis ob defectum huius modi correctionis descriptus est mortuus ac si in separatione sita
nisi se correxit detrudendus Apoc iii Et Ihes per Augustinum increpantur quod suorum
actuum ii q vii Sicut nec sciebat Sicut nec ipse rationem regiminis habuit nec
sua crimina detersit nec filiorum crimen correxit canis impudicus dicendus est
magis quam episcopus Et ysidorus de summo bono li iii Sacerdotes pro iniquitate populi
dampnabuntur si eos ignorantes non erudiant aut peccantes non arguant
Hinc est quod leo Aquilonensis episcopus di lxxxvi inferior contra utrosque rectores spiritu-
ales et seculares scribit Inferiorum ordinum culpe ad nullos magis referende sunt
quam ad desides negligentesque rectores qui multam sepe nutriunt pestilentiam dum
austeriorem dissimulant adhibere medicinam De omnibus generaliter xpifidelibus patet
i Corinthios v ut predictum est ubi Apostolus omnibus negligentibus malum corrigere et cohibere
comminatur quando arguit ciuitatem Corinth de hoc quod non curauerunt incestum forni-
catorem arguere dicit Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis ut tol-
latur de medio vestrum qui hoc opus fecit Et possibile est Augustinus xxiii q iiii Si ea
autem multe doctorum auctoritates adducuntur Et idem Augustinus li x Ad Cresconium grammaticum
et habetur xxiii q v Emissis Et Ambrosius ca q v Tenentur Et Anacletus eq in
Tam sacerdos Et Iohannes xiii lxxxvi di facientis qui autem contra peccatorum scelus correctiones sunt
adducti et sic Corollarium quo ad omnes suas partes est probatum

Ex istis pz q omnes generaliter xpifideles tam spuales qm seculares quilibz
scdm suam vocatom mediis ipos continentibz debent mutuo se muando
instare ad cohibend mala publica et quantu conabiliter fieri pt priuata et delin
quentes ppt illa arguere istis ex causis. Tum q plebs videns eos no puniri
uel arguj per ecciaz et publice credunt ipa no esse peta que ipi faciunt vl
credunt ipa no esse peta tanta et tam grauia put in se sunt. vl no tantu
exhorrescunt talia admittere videntes ea impunita psistere. Tum etiam
q alliciunt et ipi ad peccand pcis stilibz. Tum etia q forte facilibz ad
mittunt alia peta forte maiora. et hnt excusatom sue malicie dicentes
modo isti talia faciunt et isti talia. et tn impuniti psistunt. Tum etia q
tota communitas dapnat coram deo ppt tales pu.tos petores et luit penas diuine
vindicte et merito et iuste codepnatur q permittit deos suos ita publice adulterari
deum palam contempnere et blasfemare impunite ex quo nulla zelando contentus
iniquos punire ab eius dilectis exhibetur. Exemplu hemg in multis locis in
veti testamenti vt de ydolo Beelphegor et Balaam ubi tota communitas afflicta
fuit diuine vindicte et passa est ppt quosdam mechos. Et principes tribuum
vt peccatum et iussi sunt suspendi in patibulis contra solem Et ex hoc re pu
tipibz quam diuissimum pes cum hiis qui psunt iudicium fiet. Similiter et de Achor
anathemate et de Jonatha et de aliis multis habetur vbi tota communitas fuit co
fusa ppt crimen vnius psone. et est passa tota plebs exicium et iacturam
vt per hec datur intelligi q quamdiu hec mala in communitatibz no phibentur
nec arguuntur et punientur impunita. tamdiu maiores in plebe et cum
plebe sunt in periculo dapnationis Et ob hoc est preceptu dni in multis locis
veteris et noue legis ut patuit in predictibz vbi iussit dns auferri malum
de medio ppli. ne populus multus in contagione letali vnius iniqui pollutus
conmunis expiatur diuinam vlcionem Sicut Moises ex madato ad tbam pplorum
ait Recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad illos
ptinent ne inuoluamini in pctis eorum Sicut scribit Beda in Gereas pollunt
ex vno petore populus sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur Sic
etiam ex vno fornicatore vl aliud quodcumqz scelus committente plebs vniuersa
polluitur. xlv. di. Sed illud sit ad idem est Gregor in omel vii sup Josue in
auitate tota vltum corpus adducta vbi inscribit Et tum pareat vni eccie
vniuerse moliuntur interitum que est ista bonitas que est ista mia vni parcere
et omnes in discrimen adducere pollunt enim ex vno petore omnis populus sicut
ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur Sic etiam ex vno fornicatore
vl aliud quodcumqz scelus committente plebs vniuersa polluitur hilbe

Quia autem scdm Gregorium in omelia causa ruine ppli sunt sacerdotes
mali. ex quorum prauo turba ppli psistunt sequitur q inter peta hominum
maxime arguenda sunt peta platorum et sacerdotum Et spualiter Symonia que
multiplicis committitur et circa inter papas cardinales. et Epos beneficia p
muneribz seruitiis et inundanis fauoribz distribuentes electos ecclesias

altaria ornamta ppecunia consecrat. Currit ut clericos ordines vel beneficia pro
munere vel servicio suscipien et pbros confessiones audien absolvere missas cantes
pdicantes vel sacra alia pro eisdem ministrant exigentes p sepultura communio
benedictione mulierum p crismate p consummatione vel baptismo Currit ut ad
peccatos notales pcuratores symoniatos de quibus aptr pzit extra de symonia ta-
ns satis cu in ecclie corpe ea que et in ceteris caplis qi per totu Et j q.
Omnibus q comibus Et ne symonia no solu in novo testamento sz et in veteri da-
pnat in Jeroboam qui sacerdocium vendebat Et in Giesi Jn Scarioth In
Symone mago ut dampnat per Concilia gnalia et gnia pticlaria et do-
ctores que omia longu eet enarrare et per singula adducere
Et vtina tales gmitatez heresis Symoniace de longa consuetudie indu-
ctam cognoscerent de qua sub auctte ppe pastasy j q vlt c dicit pz
Symoniacos et ptipnos hereticos ab omnibus xpifidelibus ee respuendos et
si commoniti no resipuerint ab extis ptatibus glo i laicis qui exi etiam
hnt ptatem reprimende Omnia enim crimina ad compatacoe symoniace heresis
q p nichilo reputant Nam j q j c tollerabilius est macedoni et eoru
qui cca ipm fuint sancti ppns ipugnatores impia heresis Illi enim sz sequtes
macedonij creatura et famlu dei pris et filij et spm sctm Sicc gnta e symo-
niacorum malignitas qui spm sctm efficiunt suum dona spualia vendidentes
dona vendunt vitam pdunt et dapnacoz inveniunt Simr j q j c qz go sic
concludit Cui ergo auctte leonis ppe symoniaci no nisi spm mendacij accipiunt
sctm Gregor apud symoniacos sacerdocium no exsubisstet benedicco eorum in ma-
ledictom vertitur manet apud eos anathema dandi et accipiendi cu sancti
no sint nec in corpe xpi constituti cu sint maledicti nec fructificare aliqs
nec xpi corpus tradere vel accipere nec benedicere alijs valet sz Ambros Anathe et
abspbita condempnati atqz a pticipacione corpis et sanguinis alienati cum
accipiat aurum et lepra dat Cum inexpiabilis sit culpa misterij sz Calce-
donen Concilium ex tali ordinacoe nichil pficere indicant sctm Gelasium
Symonis dapnacone invoblunt sctm Gregor Nazanzenum in sacro ordie
pmiarie aut revocari nulla rone pnt Illi Helizeo pphe lepra perfundunt
Petro in perditom dapnant Cum xpo vo de templo eiciunt Quid aliud
Symoniatus symo in sua ordinacoe pt conferre nisi qd Innocentius de
ceteris hereticis testat dicens Cum personam spus qua properent pdiderunt no
dare eis plenitudinez pnt que maxie confert in ordinacoibus qua psua
pfidiam pdiderunt Het ibi vbi supra
Ex hijs aut symoniacis aspite balamite dicuntur pdicantes ex avaricia
ab ipo balaam dicto de quo num xxij et ij pe ij Giezite ppe sunt
qui ps sctam gram munera exigunt ut Giezi de quo iiij reg v Jeroboa-
nite ppe sunt qui more Jeroboam vendunt sacerdocium qz quicunqz volebat
implebat manum suam et fiat sacerdos excelsorum Scariotite sive Judite ppe

dicunt qui domum dei vendunt implicite vel expresse dicentes Quid vultis michi
dare et ego vobis consecrabo missificabo potestatem dabo confirmabo predicabo vel porri-
giam sacramenta Symoniace ipse dicitur qui pro potestate spirituali vel pro dono spiritus sancti
commodum temporale vel munus vel pecuniam aut servicium voluntarie offert vel offerri
illicite qualiter obtulit prior illorum Symon magus de quo Actus viii Sunt
symoniaci sicut ipse distinguntur qualiter tamen omnes dicuntur symoniaci a Simone
tamquam ab illo dicto et expresse volente emere potestatem spiritus sancti Unde
magister sententiarum li. iiii di. xxv dicit licet symoniace ipse dicitur qui misterium Si-
monis magi inexplicabilem gratiam precio conducere volunt et qui pro
misterio sacro precium accipiunt In modum Giezi Giezite vocantur et
vocandi sunt Omnes tamen dantes et accipientes Symoniaci dicuntur et utrique
eadem sentencia percelluntur

Signata alia platorum et sacerdotum spiritualium acquirenda sunt ficte et venales
a pena et a culpa absoluciones et indulgencie in lege domini non fundate
super infinitum erogate meritis miris sanctorum et ipsius domini nostri ihesu christi
ut inquiunt fundate super que ut dicitur deus papam constituit ad quod sibi li-
bitum dispensandum ut videlicet sit quasi deus in terris quem nemo debet corripere cum
sit habens omnes leges in scrinio pectoris sui Et qui cum collegio suo
debet ad nocivum scripturam auctorizare exponere vel quantum libuit abrogare
ymo propter communem populum dispensare et sic per versutiam pene tirannidem pericu-
losius est in mandatum suum quam in mandatum christi offendere cum pro decimis
questibusque sibi condicere licet pure essentes fidem scripture et hereticos
cum pure ex bullis suis ad votum habilitat et inhabilitat quecumque voluerit
ymo eo ipso quo pretendit se quemcumque absolvere vel ligare eo ipso sit sol-
vit vel ligat Et ipse super christum habet plenam potestatem similiter donandi per
quam potestatem similiter donandi per auctem domini presumit nedum predicare
sed et multa alia facere que sunt in contemptum magnum ecclesie dei clavium Ista
secundum plus vel minus aliis concedendo fratribus potestates suas ab eo singulariter dele-
gatas ex quo emanant litere confraternitatis litere confessionales que sic dantur
aut accipiunt nisi sub spe et intencione probabili quod ex ipsis lucrum temporalium
et confederacionem illicitam imputabilem Hec omnia talia concessa non videntur
a domino nostro ihesu christo vel lege quod apostoli talia concessissent aut decrevissent
sed magis illa a nova lege et veteri videntur detestanda cum per talia sophi-
smata lex dei sufficiens ad regendum ecclesiam militantem contempnitur Ecce
que videntur multe iste scripture Primo ubi ysaie iii scribitur Popule meus
qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt Et illud Ieremie vi Curabunt
contricionem filie populi mei cum ignominia dicentes pax pax et non erat pax
Et Ezech. xiii Ve qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus et
faciunt cervicalia sub capite universe etatis ad capiendas animas ut caperent
animas populi mei vivificabant animas eorum et violabant me ad populum meum
propter pugillum ordei et fragmen panis ut interficerent animas que non moriuntur

et vivificent animas que non vivunt mencientes populo credenti mendacijs

Alia peccata prelatorum et sacerdotum sunt iniuste excommunicaciones fidelium non pro
iusticia morte fulminate sed pro temporalibus precipue ex odio vel livore propter
vindictam et eorum presumpte auctoritatis tradicione procedentes que irrite et vane sunt
Et committuntur si fiunt ob veritatem et in homines ipsos inquitudine permanere ut cultu
tuto in lege dei et carere canonice peregrinaciones per homines inducte sunt supersticiose
ydolatriam sapientes et cleri avariciam inhiantes ubi inveteratum ut frequenter
multa mala seminantur mendacia mediata et ficta asseruntur plura miracula
Contra quas peregrinaciones et ipsas auctorizantes ac promonentes iste videtur
militare scriptura Primo istud veritatis verbum Math xxiiij Ecce predixi vobis Si
ergo dixerint vobis ecce in deserto est nolite exire ecce in penetralibus nolite
credere Secundo illud Jere Pastores eorum seduxerunt eos feceruntque vagari
in montibus de monte in collem Tercio Asa rex commendatur quod peregrinaciones
statim homines inpetras destruxit de quo scribitur ij paralip xiiij Fecit Asa
quod bonum et placitum erat in conspectu dei et subvertit altaria et peregrini
cultus et excelsa et confregit statuas lucosque succidit ac precepit iude ut
quererent dominum deum patrum suorum etc Quarto ex quadam diffidencia sunt Sec
tatores enim peregrinacionum cum non videntur credere quod ibi ubi vere credunt ibi
deum invenire possent Contra quos per sapientem dicitur Confide in deo et mane
in loco tuo Et quamvis peregrinando apparere solebat israel coram deo ter in
anno ex suo mandato ut in Exo xxiij venit tamen xpus qui legem implere
voluit istum sensum enucleando salubriter nos instruxit ubi dixit mulieri
Samaritane Mulier crede mihi venit hora quando nec in monte hoc neque
Iherosolimis adorabitis patrem sed venit hora et nunc est quando veri adoratores
adorabunt patrem in spiritu et in veritate Unde Augustinus de verbis apostoli sermone
lxxj Non corpore mentem impellit quis ad xpm venire sed desiderio colligatur
Sic et tu veni ad xpm et noli longa itinera meditari Ubi credis ibi
venis Ad illum enim qui ubique est amando venitur non navigando hec ille Et
super illo textu Nemo potest venire ad me etc sic ait Non enim migrat ambulando
ad xpm currimus sed credendo nec motu corporis sed voluntate cordis accedimus
hec ille Item Jeronimus super illo textu Math xxiiij Nolite exire nolite
credere dicit Stultum est enim in parvo loco vel in abscondito querere qui
totius mundi lumen est hec ille Item super illo Math Sequere me dicit Beda
Sequitur non tam incessu pedum quam in execucione morum qui dicit se in xpo
manere debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare hec ille Et talium communiter
peregrinancium sunt multe vane et supersticiose condiciones ex quibus plures solum
illi operi vacant et sic sine aliqua devocione spaciantur aliquam habent secu
laritates et solacia mundi et truffas exercent Alij efficiuntur garruli per
multos annos solum ea fere que in diversis aspiciunt regionibus alijs referentes
et multi eorum nec sciunt oracionem dominicam nec simbolum nec decalogum Alij
solum in hoc avariciam querunt ab alijs pecunias recipientes loco eorum dimagantur
et quique exeuntes aliquot miliaria ibi manent et consumpta pecunia redeunt Et
sacerdotes illorum enim sunt causa principalis auctorizantes eos illa et per benediccionem
baculorum et capsarum pecunias capientes etc

Item circa cultum reliquiarum et sepultura sanctorum multi sunt excessus utputa
exposicio earum venalitati spoliacio pauperum testatorum et horrendi ctimacio
auaricie sacerdotum et simulata spes ponendi aliquid minus in eisdem rone
tinus appendet ut ymagines cereas. ibi enim clerus auarus et carnalis vendit
negociatur suas questus dictaz simplicibus multa mira et frequencius falsa de sanctis
ad que in die Iudicii non se recognoscent. Multa etiam simplicibus pro certo eos sequi
permittunt. tam quo ad corpus quam ad animam spem salutis ipsis in talibus imponentes
quibus populus certius fidem adhibet quam verbis dei que ducit ad vitam prestus igno
rans et postponens. in quibus deus suo honore spoliatur. Et hic possunt visitari
illud scriptum Grex isrl perditus est. pastores eorum seduxerunt eos. Contra que mili
tat scriptum quod habetur Gen. ascribitur. Contra abusiones quantitates personalitas. qui ossa sanctorum
exponunt ad questum ut qui denarium penam receperit primi cognicione medicine ior
mortui. De Innocentius tercius extra de reliquiis et veneratione sanctorum capitulo et est Concilium
Gelasii incipit. Cum ex eo quod quidam sanctorum reliquias exponunt venales et
eas passim ostendunt christiane religioni detractum sit sepius ne in posterum
detrahatur presenti decreto statuimus ut antique reliquie extra capsas
non ostendantur nec exponantur venales. Inventas autem de novo nemo
publice venerari presumat nisi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint appro
bate. Prelati vero non permittant eos qui ad eorum ecclesias causa veneracionis
accedunt variis figmentis aut documentis decipi. sicut in plerisque locis oc
casione questus fieri consueuit. Contra Alex. in e. ti. ca. dicit Ludovicus quod
quidam inter vos diabolica fraude decepti hominem quendam in potacione et ebrie
tate occisum quasi sanctum more infidelium venerantur. cum vix pro talibus inebriatis per
emptis ecclesia permittat orare. dicit enim Apostolus Ebriosi regnum dei non possi
debunt. Illum ergo non presumatis decetero colere cum etiam si per eum miracula
fierent non liceret ipsum vobis pro sancto absque auctoritate ecclesie venerari. Et idem Cris
de imperfecto opere super illo textu Mathei xxiii Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
qui edificatis sepulcra et c. scribit. Tunc iste edificat memoria ubi pauperes vi
olenciam passi ab eis contra eos interpellant. Non enim gaudet martires quod ex
illis pecuniis honorantur in quibus pauperes plorant. Qualis est ista iusticia
cinerare mortuos et expoliare viuentes. de sanguine miserorum tollere et
deo offerre. Istud non est deo offerre sed velle violencie sue socium sibi facere
deum ut cum sibi oblatam pecuniam de peccato libenter accepit consenciat in pecca
tis. Domum dei edificare da pauperibus fidelibus unde viuant et edificasti ro
nabilem domum dei. In edificiis enim homines habitant deus autem in hominibus
sanctis. Quales ergo illi sunt qui homines spoliant et edificia mirum faciunt. ha
bitaciones hominum deponunt et habitaciones dei extruunt. Iam ergo ex antiquis
temporibus mos iste in hominibus habebatur. dicebat enim apud se. Si benefecimus
quis illud videt et si viderint non multi vident et si multi viderint pro tempore
vident transit enim tempus et cum tempore beneficii memoria. Bene melius edificia
facimus que homines inspiciunt non solum in hoc tempore sed et in posterum. Nam
quamdiu edificium permanet tamdiu edificantis memoria nominatur. O insipiens

homo quid tibi prodest post mortem ista meretricii? si ubi es ibi torqueris et ubi non es
ibi laudaris et ut ibi. Item est una novitas introducta que videtur aliquibus fide-
libus hominibus magnum inferre nocumentum scilicet peregrinacio ut communiter dicitur ad Christi sanguinem
Stam totus fere populus sit peregrinans illo informatus in hac parte quod revera credit
se oculo corporali videre in sacramento altaris sanguinem sensibilem salvatoris nostri in propria
specie. Quod si verum esset ipse sanguis in ipso sacramento venerabili esset dimensive quod negant
doctores omnes quos nos legimus declarantes sententiam petri lombardi super iiii sententiarum
et hoc totum sacerdotes heu absconditam sustinent avaricie et in toto populo promovent
proh dolor intantum crevit avaricia sacerdotum avaricia maliciam quod compertum
est plures antichristi ministros avaricie sue propter Christi sanguinem diabolice in hostia pen-
rasse ac infidelibus quasi signa querentibus veneranda admisisse. Cum tamen fidelibus in fide
scripture catholicis notum esse debeat quod nullus sanguinis vel carnis Christi est nostris temporibus localiter
et visibiliter super terram quia corpus Christi cum omnibus partibus suis solum in celo est lo-
caliter et dimensive et visibiliter, licet in sacramento altaris venerabili est sacramentaliter ver
et vere et perpetuus Christus hodie non derelinquit quicquam localiter et visibiliter super terram
ex suo sanguine vel carne Christi veneranda. Cum Christus sufficienter meruit omnem sangui-
nem qui de suo corpore effluxit in corpore suo glorificari. Sufficienterque meruit omnes
partes sui corporis tam animatas quam inanimatas simul corpori secundum optimam conve-
nienciam glorificati corporis et hodie tercius assumere quia aliter non esset nulla hora per-
innicie resurgencium a mortuis. et propterea inducentes populum ad venerandum nunc
ex corpore Christi sanguinem vel carnem Christi visibiliter et sensibiliter in se et in propria specie
sunt populi seductores et querentes signa visibilia corporalia carnis vel sanguinis Christi
in se et maculam de illis sunt generacio prava infidelis adultera et perversa pro-
ut thomas didimus propter quod Christum non credidit fuit infidelis. Ab illo utique
populus ne ydolatret debet diligentissime premuniri. Alia peccata prelatorum et
sacerdotum sunt ipsos non libere predicare verbum dei aut ipsum vere predicantes
et audientes impedire, non communicare Christifideles plebes nullo peccato mortali indispo-
sitos iuxta formam et institucionem salvatoris eukaristie sacramento sub utraque specie scilicet
panis et vini aut ministrantes et alii eisdem pro loco et tempore congruo suscipientes
dampnare aut quomodolibet indebite impedire ipsos dominari civiliter super
diviciis et bonis temporalibus que more cesaree dotacionis contra preceptum
Christi in preiudicium sui officii et dampnum brachii secularis. Contra que aliqui nostri
tres articuli expresse militant per reverendos magistros ac honorabiles curatos
et sacerdotes huius partes veteris et nove legis auctoritatibus praxis Christi apostolica et ecclesie
primitive auctoritatibus sanctorum doctorum cum generalibus conciliis in lege domini vere et
directe fundantibus sufficienter roborati aut roborandi. Cum prelato aut sacerdoti
non predicare libere verbum dei quando debet propter ignoranciam pigriciam adulacionem in-
iuriam timorem corporalem et superbiam est grande peccatum. Sed multo magis ex invi-
dia prohibere aut quomodolibet voluntarie prohibere. Cum sint scripture sacre impugna-
tores et sue sectatores sunt prelati personarum inhabilium promotores et animarum capien-
tes curam officium ut propter eius acceptam negligentes vel desides. Similiter sacerdoti aut prelato
non communicare aut communicantes dampnare aut quomodolibet indebite impedire omnem
Christifidelem populum nullo peccato mortali indispositum iuxta formam et institucionem salva-
toris scilicet eukaristie sacramento sub utraque specie scilicet panis et vini est grande peccatum

cum impugnans aut voluntarie impediens institucionem Christi peccat graviter et incurrit
magnam blasphemiam. Sed eukaristie sacramentum venerabile sub utraque specie panis et vini
sacerdotibus omnibus Christifidelibus ministrare est Christi institucio velut per magistrum hic
presentem illum tercium articulum est sufficienter probatum lege praxi Christi apostolica et
ecclesie primitive sanctorum doctorum scriptis et generalibus conciliis sibi veritati et diu de
in eadem fundantibus. Et per consequens hanc institucionem Christi dampnare prelatis ac sacer-
dotibus aut ipsam quomodolibet impedire est grande peccatum sinagoge detestandum. Similiter
sacerdotes et prelatos civiliter dominari super diviciis et bonis temporalibus est peccatum
cum episcopos sic dominari sit contra preceptum Christi in eorum preiudicium officii et in dampnum
num brachii secularis ut hic per magistrum hic presentem illum quartum articulum
sufficienter cum dei auxilio deducetur.

Ex istis elicitur quod infundabilem et inadmittibilem papa Alexander quintus tulit
sentenciam que ex falso emulorum regni Bohemie processerat precipiendo predi-
cacionem verbi dei preter claustra et parochiales ecclesias contra preceptum Christi
Christi domini conando extinguere. Cum verbum dei alligatum esse non debeat sed in
vicis et plateis in tectis ymo ubique ad sensum Christianorum secundum exigenciam
auditorum predicari. Que bulla ad instigacionem emulorum predicti regni ema-
navit precipue et maxime ob magistrum bone et laudabilis et sancte memorie ut
speratur Iohannem Huss sacre pagine baccalarium formatum et predicatorem
utique evangelicum virum bonum et iustum et katholicum a multis annis in regno
nostro vita moribus et fama laudabili comprobatum qui legem Christi tamen iuxta ex-
posicionem sanctorum doctorum sibi veritati in lege dei fundancium omnes hereses et errores
constantissime detestando et ad detestandum eosdem omnes et fideliter amonendo ad
pacem quoque et [?] veritatem quantum sibi fuit possibile verbo scriptis et opere magis
exhortando Ita quod nunquam auditum est in nostro regno a fidelibus nec potuit audiri
eciam cum diligencia apposita quod prefatus magister quemquam errorem vel heresim in
suis sermonibus predicasset vel cuiusmodi asseruisset aut proximos suos verbo
vel opere diligentissime hortabatur Ob illum quod maxime dicta bulla ad insti-
gacionem mali cleri correctionem suorum peccatorum non sustinentis emanavit ut in
capella magna in medio civitatis Pragensis sita predicacio sibi restingatur
que bulla in execucionem posita est regnum Bohemie graviter commovit et con-
turbavit cum videatur verbum domini alligare honorem regnicolarum extinguere et
sic viam salutis ipsis auferre quod postea regnum multo plus fuit commotum et
conturbatum quando prefatus magister in Concilio Constanciensi non eius utique exi-
gentibus demeritis sed ad sinistras falsas et importunas dumtaxat ac suorum
ac regni nostri marchionatusque Moravie capitalium inimicorum et proditorum
accusaciones delaciones et instigaciones tanquam hereticus pertinax fuit condem-
natus et secuta condempnacione dira ac turpissima morte afflictus In regni
marchionatusque predicti perpetuam infamiam atque notam licet de conversa-
cione eius laudabili habuissent litteram ipsis a baronibus regni atque mar-
chionatus antedicti et ab aliis fidedignis nimis multis missam et premunitorem
ne emulis eius fides de opposito adhibeatur. In quibus fidelibus regnicolis pro ea

renovatus et auctus est. dolor cum magistri Jeronimi de Praga
bone memorie, virum utique latteo eloquencie fonte manantem, plurimarum
universitatum arcium liberalium magistrum et philosophum egregium ad priorum et maiorum
proditorum sinistram delacionem, sine omni iusticia similiter dampnarunt
et ad mortem sentenciarunt, et ob hoc maxime ut ad nos est delatum
quia noluit consentire finaliter magistrum Johannem Huss predictum et magistrum
Johannem Wicleff quantum ad famam et libros eius quos plerique
prope pessime, utique doctores evangelici et catholici, et quos viros
illos antedictos hereticos asserere noluit, sed multa pro quibus dampnant, dure aut
suarum sicorpiunc ipse late non obliviscetur, sed feret iudicium divinam pa-
cientibus ut propheta attestatur

Infundabilem et inadmittibilem Concilium tulit sentenciam, infligendo
penam communicantibus sub utraque specie, conformem ei que infligitur manifestis
hereticis, pretextu licet consecratur in ecclesia primitiva per apostolos fuisse
institutam, cum eo quo dominus inducit sacramentalis communionis apostolice plebem
consuetudinem, quod debet observari usque ad diem iudicii teste apostolo qui dicit
Quocienscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem
domini etc. scilicet ad iudicium ut dicit glosa. Cum nullus homo, nec papa nec prela-
tus vel habet potestatem deponendi aliquem horum mandatorum a debita observancia
in communicantibus, nec propter hoc aliquid accidens circa hoc, sed propter utilitatem
hominis possit accedere, nec propter periculum vel scandalum plurimorum hec Christi
institucio debuit vel debet deponi vel quomodolibet immutari, contra quod si quis presumpserit
contrarium facere contra Christi institucionem, incurret indignacionem omnipotentis
dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli et tocius ecclesie. Quoniam propter
tamen consuetudo mala sive desuetudo obviat huic optime Christi institucioni
debet cedere destrui et eradicari. Cum dei veritatem nec hanc consuetudinem
nos sequi oportet, sicud in Canone di. viii. sub auctoritate Cypriani dicitur. Si solus
Christus audiendus est, non debemus attendere quid alius ante nos faciendum
putavit, sed quid qui ante nos omnes est Christus prior fecit, neque enim
hominis consuetudinem sequi oportet sed dei veritatem

Infundabile eciam Romanum pontificem vel quemcumque Episcopum vel
clericum pro duracione secularium vel mundi diviciis pugnare, Cum
Christus cuius ipse se pretendit vicarium, non se pugnavit, nec suis discipulis
precepit, sed magis prohibuit, unde Luce xxii°, discipuli videntes qua
futura erant salvatori suo propriam, dixerunt: Domine si percutimus in gladio? Respondens autem Jhesus
ait: Sinite usque huc. Ergo approbante ipso dicendo et haut audibus nec
alicui diviciis, ipsum maximum caput ecclesie materiali gladio defendere et eius
hostes percutere, a fortiori non licet episcopo in propria persona vel in persona ecclesie
ut gloriant, pro seculari dominio vel diviciis mundi hostiliter adversa-
rios invadere, quo ergo ille est maior vel similior sequax Christi qui talem
vindictam persequitur ut seculariter dominetur

Et si ista que dicuntur sunt infundabilia quo ad scripturam et peri-
culosa, multo periculosior est erectio cruciate in Bohemiis pro prac-
tica, maxime in quatuor articulis, pro quibus instant quantum in ea
Romanus pontifex ad suo Collegio horta(tur) ecclesiarum et monasteriorum
prelatos, universitates et singulares personas utriusque sexus, cuiuscumque

dignitatis status gradus huius aut condicionis existant vel eminencie
existant, ut in Bohemorum dictos quatuor articulos practicando ex
animo se astringant. Et cum hec mandat nisi quod ab illorum practica
cessare nolunt et sibi ad hoc rebellant. Videamus si salvator in
in casu simili ita fecit, et patebit in lege sua contrarium. Nam luce ix°
scribitur. Ipse quidem Jhesus faciem suam firmavit et ivit in Jherusalem et misit
nuncios ante conspectum suum, et euntes intraverunt civitatem Sama-
ritanorum ut pararent illi, et non receperunt illum quia facies eius erat
euntis in Jherusalem. Cum vidissent autem discipuli eius Jacobus et Johannes
dixerunt: Domine vis ut dicimus ut ignis descendat de celo et consumat
illos sicut Helias fecit. Et conversus increpavit illos dicens: Nescitis
cuius spiritus estis. Filius enim hominis non venit ad perdendum sed salvandum.
Videat ergo Romanus pontifex. Cur procurat vexacionem eorum in contumeliam
non dico Samaritanorum sed christianorum conatur sub obtentu remissionis
omnium peccatorum, et non videtur per eum posse dari alia racionabilior et
principalior causa nisi quia Bohemi non cessant a predicta vitanda in qua-
tuor articulis, pro quibus instant contendere, et ideo sibi rebellant. Si
ut more apostolorum voluerit vindictam divinam super salvatorem requisisset
dicens cum Cardinalibus: Domine si vis ut dicamus ut ignis veniat super eos
in contumeliam Bohemorum consumat eos, et ipse similiter diceret: Nescitis cuius
spiritus estis, qui multas centenas hominum animas perdere, consentientes contempna-
tes et in corpore occidentes. Cur enim exemplum abiecit, qui plu-
ribus discipulis inimicos abiectores crudeliter se zelari qui pro viciis
eorum [illegible] luce xxiii.

Ubi vellem gravare, prelatorum et singulorum et universorum magistrorum et cardinalium
monachorum et fratrum certam personarum constituere contra quos
eorum vel aliorum sunt, vellent vel nollent dictos Bohemos cum ambobus
suis in contumeliam mortis deducere, possint quod possent, sed non nisi per mortem
crudelem id facere. Si dixerint quod non tunc bullam abicerent et remissionem
omnium peccatorum per contumeliam dictorum Bohemorum obtinere volunt.
Si dixerint quod vellent et non habent revelacionem quod ad hoc sit voluntas
dei scribitur quod ex facili quod in tam grande scelus contumeliose sunt dei
contrarium voluntati. Sic enim ut dictum est contrarium voluntati Christi Ja-
cobus et Johannes, qui etiam requisito domino volebant dicere ut ignis des-
cendens de celo consumaret Samaritanos, quibus dixit: Nescitis cuius
spiritus estis, ut luce ix°. Et quod dicitur, si usque propter contumeliam Bohemorum
occident contra id dicitur: Justum et innocentem non interficies. Salvator
qui dixit Mathei v°: Audivistis et bene [illegible]. Ego autem dico
vobis non resistere malo. Sed si quis percusserit te in dexteram maxillam
prebe ei et alteram. Ille cuius te opere docuit, cum in maxillam suam pontificis
servus non percussit, sed vulneratum sanavit Johannis xviii°. Dicat ergo quomodo
valuit bullam in puncto de contumeliis et occasione Bohemorum valuit
implere opere. Ego sine dei revelacione et mandato nec in mortem
alicuius vellem manum extendere, sed magis oracionem deo fundere et offerre
ut dignaretur eos qui sunt errantes ad viam veritatis reducere. Sic
enim caput tamen ecclesie in sua ecclesia, et ipse persecucionem paciens

ditavit dictus. Sicut Christum Pater dimitte illis, quia nesciunt quid fa-
ciunt. Nec dubito quin Christus ad matrem suam et ad suos discipulos plus va-
luit quam ipsa cum suis cardinalibus.

Sicut multa alia prelatorum et sacerdotum peccata ut est magna
et intollerabilis eorum superbia, avaricia insaciabilis, quia quasi
super peccata antedicta, et alia plurima ipsis quevis, sicut in predicatione
per sacerdotes fideles, et alias per omnes qualiter Christi fideles, modis suis
ut predictum est data potestas caritative arguenda et detegenda etiam
coram clero et populo. Hoc primo patet sic, nam Christus dure arguit clericos
clericorum coram turbis Iohannis viii° dicens: Vos ex patre dyabolo estis, publicanis
caritatem, quia vult me interficere. Sed hoc ewangelium Christi licet coram
omni populo legere, vel predicare, et hoc est cleri maliciam arguere. Item
apostolus precipit omnes peccantes coram omnibus increpare, ii Thimothei
v° In omni paciencia et doctrina. Sed tunc cleri non debent eximi a doctrina
Christi, ergo publice peccantes debent publice argui et caritative increpari.
Item prophete sancti sacerdotes et Christi predicaverunt et scripserunt contra
cleri maliciam, primo et cleri sub lege veteri invectione acciderunt, ut patet
de Helia propheta et Daniele et aliis ceteris qui pluries acciderant. Item licet
contra ecclesie et sic contra clerum contra multos clericos tenentes heresim contra-
loqui vel predicare in contrarium, et ad hoc capellam honoris notam cetera
in plenis sub interdicto primo cera Christi astringuntur. Item hec licet
constitucionem ecclesie scitam contra cleri crimina populo declarare, vel alias
fieret populo inutiliter facta, ergo et ante patet per secundum de constitucione illa que
ponitur di. xxxii que dicit: Nullus missam audiat presbyteri quem scit con-
cubinam indubitanter habere, aut subintroductam mulierem, unde et ipsa
sancta sinodus hoc sub excommunicatione statuit, ergo ex hac lege licet
fornicatorum cleri verbo dei publice coram populo impugnare. Item licet
clericos inobedientes publice excommunicare exeo quod vivunt illicite, ergo sunt
licite tamquam excommunicati a iustis impugnandi, quia alias iusti forent participes
et consencientes et auditores eorum. Item sicut vivunt ceterum clericorum in heresim
incidere et illam defendere obstinater, ergo licet contra illam ecclesie publice
predicare. Item clericus publice et singulariter aliquod clericus conparant
manifesta crimina in appellacionibus. Sed hoc est licitum quare non operantur
licencias propter reformacionem status cleri licet publice contra crimina im-
pugnare. Item licet sicut communiter dicunt clerici crimina destruere et nunc
publice coram populo inscribere et in fronte, et illum clericum ex altari
de capiendum a populo ut mictus in unum contra eos statim ergo a maiori
licet in vulgo contra crimina cleri caritative predicare, ante patet in principio
de scalare quibus in fronte scribitur causa pene, licet aliud quod inscriptum
fuit super dominum Ihesum Christum. Item Matheus in Hebreo scripsit ewangelium
Marcus in Ytalico, Lucas in Syro, Johannes in Greco, et per diversos
populo et cum de ewangeliis eorum multa sunt dicta, et per immemoriam
scripta contra cleri crimina, ergo licet illa contra cleri crimina predicantibus
publicare. Item dominus Ihesus predicavit in Hebreo vulgari contra sa-
cerdotum maliciam, ergo licet ex caritate asserere in Bohemico vel

theotonico ydiomate contra maliciam cleri predicare ..

Huius predicacionis et invectionis contra cleri maliciam utilitas
prima est, ut mali clerici per correpcionem huiusmodi saltem confusi
resilientes a crimine convertantur, namque dominus Ihesus, iuxta illud psalmiste Imple
facies eorum ignominia, et querent nomen tuum domine. Unde ecclesia ad
detrectandum crimina statuit plebi missas manifestorum concubinariorum non au-
diendas ut dictum est. Secunda utilitas, quia bonorum clericorum dignitas
clarius ex hoc clarescat, cum opposita iuxta se posita etc. Sic luceat lux
vestra coram hominibus ut videant etc. et glorificent etc. Tercia utilitas, quod boni
clerici per comparacionem ad malos erunt populo magis amabiles, et mali digne
magis contemptibiles, iuxta illud verba salvatoris Math. v° Vos
estis sal terre, quod si sal evanuerit ad nichilum valet nisi ut mittatur foras
et conculcetur ab hominibus. Quarta utilitas quod boni clerici et plebei
malos clericos tamquam oves scabiosas et lupos rapaces fugiant. Im-
plentes illud verbum apostoli j Corint. v° Si quis inter vos frater nominatur etc.
Pro quo sonat illud verbum salvatoris Math. xiij° Mittet filius hominis
angelos suos i. sacerdotes [illegible] et colligent per sua verba predicacionis
de Regno eius i. de militanti ecclesia que est civitas populi fidelis
scandala i. scandalosos, et separabunt eos de medio iustorum. Quinta
utilitas ut tollantur excusaciones et defensiones laicorum et peccancium qui solent
dicere Sacerdotes contra nostram fornicacionem et alia crimina predicant, et
de sua fornicacione et aliis peccatis suis nichil dicunt, utrumque non est
peccatum, vel ipsi volunt soli fornicari, vel quia solent dicere Sacerdotes
in nostro oculo festucam vident, et trabem in suo non considerant. Eiciant
primo trabem de oculo suo, et tunc nobis dicant ut festucam eiciamus.
Sexta utilitas, quod omnis plebs sciat aliqualiter legem dei. Sed cum
hec sit lex dei [illegible] peccata sacerdotum eius qui effuderunt sanguinem iustorum
[illegible] Similiter sacerdotes mei non fecerunt legem meam et
non attenderunt ad mandata mea Jere. xxxiij° Similiter sacerdotes
non dixerunt, ubi est dominus, et tenentes legem nescierunt me, et sic de
multis partibus legis dei quas expedit populo cognoscere, sicud bonum est
cognoscere totam legem. Septima utilitas, quia excusatur [illegible]
malo exemplo in moribus contrario cui vellet scripturam populus propter [illegible]
maliciam [illegible] obedire quod predicator [illegible] forma Christi predicare et
dicere illud Math. xxiij Super cathedram moysi sederunt scribe et
pharisei Omnia ergo que salutaria dixerint facite, secundum opera eorum nolite facere
et sic mandata dei contrariare, quia dicit secundum opera eorum nolite facere. Octava
utilitas quia sacerdotes qui promoveri volunt ad sacerdocium, audientes
eo populo predicatorem contra clericorum crimina invehentem, fugiunt similia et
aliqui vitam emendant, et se disponunt [illegible], et si qui inciderunt
irregularitatem vel peccata enormia, audientes dignitatem sacerdocii
esse tante magnitudinis timentes [illegible] tam [illegible] procedunt [illegible]
statum dampnabiliter, statum sacerdocii ignominantes. Nona utilitas
ut predicans [illegible] contra cleri crimina [illegible] , et clericus

per predicacionem gencium finaliter sit salvatus. Qui autem culpam noluerint
incipiant penis dampnacionis per predicacionem quod iam torqueri. Nam dicit
beatus Augustinus de libero arbitrio li. 3o Placantur se homines corripi ad
ipsam pertinet, nec de ipsa argumentantur contra gratiam, nec de gratia contra
correpcionem, quia et peccatis iusta pena debetur, ad ipsam pertinet iusta cor-
reptio que medicinaliter adhibetur, eciam si salus egrotantis incerta est
ut si iste qui corripitur ad predestinatorum numerum pertinet sit ei correptio salubre
medicamentum. Si autem non pertinet sit correptio penale tormentum. Hec ille.

Habito quod peccata mortalia publica, et precipue nobilium sive personarum
aliquorum de ordinacionibus legi dei contrarias, prout declaratum est supra
in precedentibus capitulis et qualibet statu corporis, sunt tolerabilia
corrigenda, et propter hoc ab eisdem repellenda, quia non solum abstinendum
est a malo sed eciam ab eo quod apparenciam habet mali propter scandalum
vitandum ut dicit apostolus 1 Thess. ultimo, ab omni specie mala abstinete
vos. Secundo eciam, et illi sunt arguendi qui publice deferunt signa evi-
dencia et manifesta mortalium peccatorum, quales sunt qui decorant
corpora pompa auri et argenti de labore pauperum ut cetera congregata corpo-
ra in barbis induti veste precia propter famam habent audendam que ipsi
tunc primo in propria vanitate, tum multi habent vestes splendidas ut
videantur meliori divites aut virtuosi propter apparenciam celsitudinis cor-
poris. Secundo consistit in excessiva sumptuositate et tercio abusus corpo-
ris consistit in curiosa sculptione, que consistit in tribus scilicet in brevitate
ita ut appareat evidenter pudendorum. In strictitudine ut tota
corporis appareat in pectore in ventris et parum generalitate, et tercio
in sculpture varietate, ut laciniis, ut pannis variorum colorum secundum va-
rias texturas contingendo, que sunt signa superbie manifesta, ymmo
prelaterum et vana gloria iudicancia. Ita ut nullam excusationem nobilem possit
pro se allegare ubi specialiter prelati utentes vestibus secularium dissimulan-
tibus et dilatantes fimbrias suas et superfluitati preciositati et sumptuo-
sitati vestium intendentes, aspicientes ad pompam magis curie, et ad dominum accersitum
ipsius apostolorum humilitatem et contemptum, ad quas utile est ut redirent considerent
et revolverent 21 q. 4 c. Sinodo vii inferitur quod vestibus claris et fulgidis
clericis ornari non licet, et quod omnis iactancia et ornatio corporalis a sacrato
ordine aliena est, et quod eos episcopos et clericos qui se claris et fulgidis vestibus
ornant emendari oportet quod si in hac permanserint per epitimium corrigantur
et similiter pena digni sunt qui inventi fuerint deridentes eos qui in
vilibus religiosis vestibus amicti sunt. Omnis quippe quod non propter necessitatem
piam sed propter venustatem accipitur elacionis habet calumpniam, quemadmodum
ait magnus Basilius. Sed neque ex sericis texturas vestes variatas indu-
ebat neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitate vestimentorum
pristinis temporibus omnis sacratus vir, sed cum mediocri aut vili veste conver-
sabatur. Audieraut enim quod qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt
hec ibi. Revolvent insuper quod in die palmarum ~~legit~~ legit ecclesia sermonem
ante beati Ambrosii, qui memorat humilem adventum Christi in Ierusalem asinam
equitantem. Illum cultum vestium reprehendit Christus et apostolus petrus

qui dicit quarum scilicet mulierum non sit extrinsecus capillatura aut circumdatio
auri aut indumenti vestimentorum cultus. Et Ysa. iii° predicitur pena ta-
liter preparate se ornantibus dicens In die illa auferet dominus ornamentum calcia-
mentorum et lunulas et torques et monilia et armillas et mitras et
alia multa ornamenta enarrat. Et pro eodem habetur Jo. Apo. iii°. Et ve-
niret eis in mentem quod scriptum est Sopho. i. Disperdam de loco hoc
reliquias Baal et nomina edituorum cum sacerdotibus qui adorant super
tecta miliciam celi. Et subdit infra. Et erit in die hostie domini visitabo super
principes et super filios Regis et super omnes qui induti sunt veste peregrina
et visitabo super omnes qui arrogant ingrediuntur super limen in die illa
qui complent domum dei sui iniquitate et dolo. Et tempore iam dudum agi-
tari inceperunt, et quemadmodum gutte sequentis fluvii presagia precurrentes, et
admodum quedam gemule oblitum etiam prodeuntes, mox arborum
alte arborem pregnant fecturam. Ita pronuncias sunt hominum perhorrendas
modernis temporibus adimplende. Reverendissimus pater in Christo Johannes
Archiepiscopus Pragensis ecclesie, Rutinabat, qui temporibus illustrissimi Im-
peratoris Karoli publice excommunicavit propter huiusmodi filios Belial, qui defe-
rebant rostra in talaribus, barbas coronatas et vestes gottatas curtas
et impudicas, et non permittebant tales divinis officiis interesse. Et ut
fertur etiam in luca sollempnissima civitate in lumbardia tempore urbani
sexti per vicos et plateas voce preconia proclamabatur, ut mulieres impre-
non deferent aurum et argentum, neque alias quascunque vestes impudicas.

Item usura et alii contractus illiciti in laicis, et prophanas
beneficia presbiteria in clericis, pondera iniusta, et mensure minores debito
In negociacionibus exacciones iniuste, additur redditum annuo in suis
subditis, causa nulla requirente In militibus furta et latrocinia in
vagis clericibus, que omnia manifesta sunt signa et indicia avaricie

Item frequentacio thabernarum, scurrilitas, insanie, frequensque ebrie-
tas et crapula que omnia sunt signa gule evidencia

Item aggregacio meretricum in publicis domibus et qui tenent et
fovent easdem in vicis suis et domibus. Porro publice virorum et
mulierum promiscue incessus, mulierum lascivia et inhonestus et ingeniosus circa
publicum ornatum et impudiciam, de spectu uberum mulierum, et denudacio
scapularum, et mutua voluptas frequens balneacio, dampnosa luxurie pro-
vocativa, que omnia sunt signa evidencia luxurie

Item iram retinere per longinqua tempora non relaxatam iniuriam publice
Arma deferre adversus inimicum hominem suo qui non est Judex
vel alias publice iusticiarius, non loqui cum proximo, aut nolle re-
spicere ob odium quem suum detrahere vel alias male loqui de suo que sunt
signa evidencie iracundie manifesta. Et sic intelligendum est de pluribus
manifestis aliorum peccatorum mortalium de quibus omnibus dicit Apostolus
ad Galatas v° Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicacio etc. et ut
supra. Nam quia non probaverunt tales habere deum in noticia, Ideo iam
tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant ea que non conveniunt
repletos omni iniquitate malicia etc. ut Ro. i°. dicunt Apostolus et i. Thi. vi°.

Quod autem talibus omnibus et singulis sit utile et necessarium arceri par
ticipatione ecclesie a maliciis talibus, utputa per denunciationem publicam
et expulsionem de populi plebe catholica, patet facile ex principiis prehabitis
si fideli animo contemplentur. Potest insuper id hoc concludi ex evangelio
et argui veritate dicente Mathei v°. Audistis quia dictum est antiquis
Non occides, qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quod
omnis qui irascitur fratri suo etc. Et hoc quantum ad primam rationem dic
Sequitur infra quo ad secundam luxuriam. Audistis quia dictum est an
tiquis Non mechaberis. Ego autem dico vobis omnis qui viderit etc. Et
infra quod si oculus tuus dexter etc. quod liquide et clarius sole apparet
quod ibi dominus loquitur ad corpus ecclesie, et de eius membris sicut sit
superius ad propositum quod si unum membrum ecclesie, quantumcumque sit principale
per sua facta scelerata et evidentia totam ecclesiam scandalizat at
que expedit ecclesie ut de ecclesia per excommunicationem precidatur, et abscindatur illud
membrum et sanas [illegible] quam tota ecclesia scandalizetur. Quam hec dominus
[illegible] infra Mathei xviii° exposuit dominus Qui scandalizaverit unum
de pusillis etc. Quod exponere dominus non de membris humani corporis
debere intelligi, sed de membris sui corporis mistici i. ecclesia [illegible]
mox et immediate notanter subiunxit dominus Videte ne contempnatis unum
ex hiis pusillis. Et vero illud dominus loquitur de correctione peccatorum, puta
que est per excommunicationem separationem, quod valde et plana dicit intellectum
ipso peccatori per patere manifeste ex immediate subiunctis ubi dicitur. Si autem
peccaverit in te frater tuus etc. Et sequitur infra notanter ad propositum
Amen dico vobis Quecumque ligaveritis etc. Ecce quod palam dominus loquitur
illos fore eiciendos a gremio fidelium, qui ecclesiam dei publice et
manifeste contempnunt ac confundunt vivendo peccatorie scandalose
et signa manifesta peccatorum mortalium defendo. Sed adhuc manifestius
explicat apostolus i. Corinth. v°. ubi dicitur omnino auditur inter vos fornicatio etc.
Et infra Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis. Et infra
Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater nominatur inter
vos, et est fornicator aut avarus aut ydolis serviens aut maledicus
aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de hiis
qui foris sunt iudicare, de hiis qui foris sunt dominus iudicabit. Ecce
quod limpide apostolus decernit huiusmodi scandalosos removendos, propterea per excommunicationem
a consortio aliorum publice confitendos, ut ceteri timorem habeant
et tandem mala sua recognoscant

Etiam audistis de diversis peccatis et enormitatibus statuum utriusque
tam spiritualium quam secularium deformationibus, et late istis pestibus
novissimis temporibus occupantibus. Que intantum hic abundaverunt
ut illud quod olim in tempore [illegible] ab omnibus vicium iudicabatur, iam
nullum penitus reputetur. Primus illud quod in tempore [illegible] [illegible]
[illegible] abiecissent [illegible], iam hodie honestas et [illegible] iudicatur
Et ita multa similia reperiret, qui fideliter [illegible] [illegible]
ecclesiam in maxima [illegible] ad presentem dispositionem [illegible]

in Canis comparaverit, ymo tot et tante sunt iam deordinationes in
hiis que generant materiam fidei et morum, tot peccata et crimina inspirata que
excreverunt quod beatus Paulus apostolus veniret posset nobis dicere quod olim
dixit Atheniensibus, per omnia quasi superstitiosos vos video. Et veritatem
post illud videlicet pro ipso hoc dicimus, filius hominis putas, veniens inveniet
fidem super terram. Et illa omnia mala correptione sunt digna. Ymo breviter
Et quo fidem frangere omnis vitae est in principia, prout patet per eundem [illegible]
doctrina Nova introducta novitatis que pretenditur esse vitae, quidem
nullum huius fundamentum est reprehensione digna. Et super quod nullus
Canus obligatur pro stabili. Et ad hoc est Gregorius. Et habetur
in decretis [illegible] Cum Paulus dicat, fundamentum
aliud nemo potest ponere preter id quod positum est, quod est Christus Jhesus.
Consequenter probatur, ubi Christus non est fundamentum, nullum
boni operis superest edificium. Hoc dicit quod sicut apostolus dicebat Ro. [illegible]
Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit Christus.

Post hec omnia circa istum articulum adducta et circa alios quoque
elucidationem venimus non intendentes derogare alicui scripture
sacre, nec aliquorum sanctorum doctorum, aut aliquid aliorum [illegible] contra
fundere in sententia fundata, qualiter in eadem novit deus ipse qui
qui cordium est scrutator. Sed approbantes et considerantes multorum fidelium
hominum pro hiis principaliter reparationem et emendationem generationis toto
conatu agimus, et agere intendimus, ut cognitis et perspectis premissis rationibus
iure et causis nobilibus quibus moti sumus ad premissos articulos
quoad particula a cunctis Christifidelibus defendentur, et de reformatione
multarum que sunt contra legem divinam immaculatam, una pro ipsorum
Christo et eius sponsam, unam quam credimus cogitemus, ut Sanitas
in capite et membris reformetur. Et si aliquis ultra hanc mandatam
piam et sanam intentionem aliqua nobis ascribat enormia et impudica
vitia tamquam non reus testis a Christifidelibus habeatur, cum non sit a-
liud in corde nostro quam totis viribus et toto posse placere deo nostro Jhesu Christo
eiusque legem et precepta, et hec puncta catholica fideliter excipere et
implere. Et si per quempiam multitudinis nostre aliquid sinistri aut
scandalosi actum sit, de hoc dolemus, et non debemus in causa talium
esse, cum sicut notum est, omnia timere contingibile, et hoc preter intentionem
nostram continuavit accidere, prout sanctam sancta et multi excessus contingunt
contingunt conformiter inter subditos aliorum in forma qua preter intentionem
eorum qui dolentes de hiis non dant occasionem talium inditiorum. Et sic
sit dictum pro parte etc.

Explicit pars secundi articuli Bohemorum habita in pleno sacri
Basiliensis concilii per dominum Nicolaum de secta Taboritarum
Anno domini etc. xxxiii°.

Audistis reverendissimi patres, illustrissime princeps, celeberrimi
inclyti et doctissimi viri, venerabilesque oratores famosi
regni Bohemie, profundam excelsam et veram positionem
de communione divinissime eucaristie, pro qua ostensum
est non esse de necessitate salutis nec preceptum a Christo salva-
tore a quocumque non sufficiente statim communionem accipere sub utraque spe[cie]
panis. Sed et dum iam prior patientes aures commodate, facite quietum
silentium, ut dum sermo, qui ut spero de regalibus sedibus venit, in hoc
divino cetu libere currat. Nullus publica preter ab ore dicentis; neque
subest ingenium, neque hoc patitur materia. Debet enim prior dicta memi-
nisse sermo vel esse subiectus, non vel sermoni. Unde cum de punitione peccatorum
futura sit oratio mea, ut in mortalibus tempore et singulariter procedendum est,
cum manus ad opus ponere temptarem, quorsum oculos, quorsum
articulos digitorum scribentium, quorsum animi volatum, pavidus
nesciebam. Obtulit se materia lata, et angustus erat locus ingenii, spissa
valde, et colligendi virtus non erat. Cumque tam necessitatem vel intelligerem
quia in ea pendeat salus orbis, et signanter ecclesie catholice ultra quam credi
potest, timor et tremor venerunt super me, et contexerunt me tenebre. Ea
propter postulavi a domino, ut oriretur michi sol iustitie, prout ad opus meum
et ad operationem meam usque ad vesperam, id est ad finem huius actus. Et
dixi: Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua, propheta
psalmo c° (?) ... Non miretur aliquis, quod revelationem oculorum pro ingenio
uno (?) exemplo Rex Salomon sapientiam poposcit, ut sciret introitum et exitum
suum, et ego ... et civis populi ... huius sapientie non queram (?).
Ille de populi ... regimine curationem erat, nec in viribus suis
fuit confisus. Et ego pro salute populorum pro quibus dux in Ihesu
Christus sanguinem suum fudit, pro pace et unitate laborem assumens,
ut qui coniunxit duos parietes Iudeorum et gentium in uno angulari lapide
Christo Ihesu, iungat et nos in vinculo spiritus et caritatis. Sperabo in vir-
tute mea magna. Certe michi cara est nos (?) et hec famosa et in-
clitum regnum Bohemorum. Gallie mee regioni olim amicum ...
et sociare in federe sempiterno pacis. Et ut unanimes de cetero habitemus
in domo domini, unde ipsos dilectos propter deum venerandos inclitos Bo-
hemorum oratores velim, ut si alicubi sapientia que ad aliqua quod ipsum in
articulo de punitione publicorum peccatorum non moveant eorum residet animum
nec eum ad ... veniunt nisi per medium ..., nec michi quibus respiciat
nisi se ingesserit certum ... neque in difficilibus nisi post disputationem
veritas lucebit. Sed in hoc non modicus labor, non erit tenuis gloria. Aperui
oculos mentis. Recto patres dignissimi quoniam visio ... est michi, et
eam plene non intelligo, calamitatem ecclesie mente revolvens. Cum super
eam ploratum planctu magno, ut alter Ieremias. Vidi ollam succensam
et faciem eius a facie aquilonis. Et cum in talia opus est in visione
dixi deo: Revela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Quam
ut intelligo, que nam sit hec olla, que succensa que faciem contra fa-
ciem aquilonis. Olla ista huius sacrosancte synodi, nec non in hoc

Venerabilium oratorum Bohemie caritatis est in qua ut olla concepta
et amissatur reparantur. Si quidem nimis fervit est cauenda fieri ut agens
omnia faciat succensio ardor et zelus est facies que anterior pars est capitis
Interius non incongrue capitur aquilo regio frigida et sicca a qua
ut Jeremias propheta testatur panditur omne malum et peccata. Caret
enim calore gratie et humore pietatis. Caritatis itaque est huius facie con
gregacionis anterius versa contra peccata reposita in peccata in olla constitutionis
nostre preter quorundam et domini venerabiles profecto fervorum quod adversus
ea zelus affectum nostrorum commotus est, sed quemadmodum ignis in aliena
materia urit et crepitat, ita quidem in peccata zelus accenditur turbidus
est et inquietus. Et sicut ignis in propria materia iam non ignis carbo aut
ignis flamma, sed ignis lux est non urens sed lucens, non agitatus
sed quietus, ita enim zelus conscius pacis in meditacione celestium per
manet lucidus est, non urit non laborat sed tamen in ardore crescit
de quo propheta psalmo respondens, in meditacione mea exardescit ignis.
Cui vos successor est ille faber est, qui sufflavit sub ea prunas
Ipse est venerabilis pater articulum de peticionis prunas
racionum suarum et auctoritatum retulit sufflavit, quam ... dux ad vos
misit ut ollam ardentem amplius succenderet, de quo Ysaias ait
l. iiii^to Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, ut proferret
vas in opus suum ... meus faber consufflavit prunas succendit
ut olla ipsa pene resoluta liquesceret. Sed sicut cum videt comparumus
flammam consurgere, ut vas proferat opus suum, aquam mittit in ignem
neque eum succendere desinit. Ita tamen zelum venerabilis patris ad
modum vehementer videns ad combustionem nostrorum, timens enim vires
et ignis ille ustionem, aquam moderacionis huic igni zeli, ut alter
faber mittere curavi. Videmus equidem, quod flamma ultra fornacem
effundebatur cubitis multis, succenderat eum cum valde, unde ego
intelligens omnem excessum periculosum, unus utile reputa esse neque
nimis. Porro quia male nutrimus omnia impetus procus effecta diffluunt
ministerio patris antidotum aquam ad ignem attuli ut aliquod com
bobus vobis medium fiet, medium enim amat dominus, stat medius inter
eum ad baptismum Johannis, in medio doctorum est, in medio duorum
aut trium congregatorum in nomine suo, in medio discipulorum suorum
dum dicit Pax vobis, non est ergo pax nisi in medio. Igitur conversi
tamen venerande pater ad medium temptabo reducere ut ad pacem
veniamus, tunc in camino ignis erit ut in propria materia, dum purgat
nostrorum rubiginibus et combussit ignis celestium desideriorum ardebit pru
nis. Hunc dominus suscitat, hunc dominus agitat hunc succendit, de quo
loquitur ipse Luce xii^o Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi
ut ardeat. Idemque ignem misit in terram dum in propria verbum legis deus
ignis consumens est, deus emulator qui in rubo ardenti apparuit
qui ductor fuit populi in columpna ignis per noctem, tunc impletum
est verbum evangelice prophete Isaie x^o Erit lumen Israel in igne et

sancta in flamma ignis luceat ignis iste. Abscondo, domine, in corde
meo ut revelentur oculi mei et considerem mirabilia de lege tua.
Ardeat ad consumpcionem peccatorum ut ara ignea [illegible], et sit sermo meus
ut facula ardens in illo ollam cordis per veneracionem [illegible] super
modum [illegible] sint succensum nec sine [illegible] nec extinguat,
sed asperse atque moderatius fervorem cordium in concione temperet,
et ignitum eloquium frigida quemquam [illegible] informacione sancte ecclesie
ad dei laudem [illegible] zelus domus dei ultra non incipiet nec
[illegible] demo sufflare [illegible] in [illegible], sed luceant fidelibus
ecclesiastici [illegible] in firmamento, et tandem in hunc sortem sanctorum ful
gebunt ut stelle in perpetuas eternitates, prestante domino nostro Jhesu Christo, qui est lucerna
eius, qui cum patre et spiritu sancto est deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Ad declaracionem materie secundi articuli qui est de punicione peccatorum
publicorum, nuper pro parte venerabilium [illegible] regni
Bohemie propositi [illegible], et veritatem [illegible] una
protestacione [illegible] supplicacionem ut [illegible]. Pro
testorque tamen dicenda submitto correccioni et emendacioni huius sacro
sancte synodi, affirmans quod affirmandum dictabit, negans quod
negabit a sua [illegible] in prospero [illegible]. Sup
plico cum omni reverencia, ut dicenda [illegible] cum omni mansuetudine
suscipiant, [illegible] neque [illegible] vel indignacioni neque temeritatis
proposito sed in spiritu lenitatis et visceribus caritatis zelus domus dei hac
[illegible] me [illegible] tangit. Audistis, patres reverendissimi, inclyti domini
ac viri [illegible] articulum sub hac forma: Peccata mortalia
publica et quantum racionabiliter fieri potest privata aliaque deordinaciones
legi dei contrarie in civitatibus [illegible], et quolibet statu [illegible] debite
iuxta dictamen divine legis per [illegible] fideles tam spirituales quam seculares
prout congruit utrisque sint cohibenda, corripienda, castiganda et
pro posse ab eisque expellenda. Deducendo eum proposicionis [illegible]
dilectus multa inseruit, sed de potestate legis humane per quas et quo
peccata publica et secreta [illegible] sicut possunt corripienda; de peccatis
prelatorum et sacerdotum; de indulgenciis et absolucionibus et contracta
cionibus; de peregrinacionibus et veneracionibus reliquiarum et [illegible]
circa illas; de pluribus aliis [illegible] et [illegible] con
tingentibus sacerdotes ipsos et alios fideles. Materiam igitur latam hanc
et [illegible] ad tria puncta abbreviabo. Primus erit de punicione
peccatorum publicorum, et devitacione tenenda circa [illegible] materiam
huic proposito aliqualiter attinentem. Secundus pertractabit per quos fieri
debeat peccatorum publicorum punicio. Tercius satisfaciet [illegible]
per [illegible], et erit de aliquibus incidentaliter per eum propositis
et [illegible] narratis cum inductione circa hec fiat debita refor
macio [illegible]. Quantum ad primum de punicione peccatorum privatorum
non est magna difficultas, [illegible] ut in articulo [illegible] dicitur
[illegible] sicut possunt privata. Tamen de illis aliquid dicetur in

confessionis materie de punicione publicorum. Notandum quod est quod peccatum
mortale multas habet descriptiones. Non enim habet diffinicionem dicentem quid
quid est, nam multa sunt entia non habencia quiditatem vel eciam
ut sunt privaciones et negaciones, et sic descriptiones peccati mortalis sunt
sermones maioris declaracionis. Itaque dantur a beato Augustino quatuor
descriptiones peccati mortalis. Prima: Peccatum mortale est dictum factum vel con-
cupitum contra legem dei. Secunda: Peccatum est voluntas retinendi quod ius-
ticia vetat, hec datur libro de duabus animabus. Tercia: Peccatum est ne-
glectis rebus eternis temporalia sectari, hec datur libro de libero
arbitrio. Quarta: Peccatum est vti fruendis et frui utendis, libro
83 questionum. Ambrosius sic peccatum diffinit vel describit: Peccatum
est prevaricacio legis divine, et celestium inobediencia mandatorum.
Anselmus sic peccatum diffinit: Est carencia debite iusticie cum [illegible]
[illegible] pecudum (?). Anima vero formalis peccati est defectus a rectitudine.
Rectitudo autem per eternam est lex eterna [illegible] in vera racione, forma
peccati est exorbitacio a lege dei aut vera racione, et hic recessus a
rectitudine debita ponitur in omnibus descriptionibus. Augustini est vero
quod eciam ponitur materiale peccati scilicet actus. Itaque omnes iste descriptiones
peccati ab Augustino date complectuntur materiale et formale. Descriptio
Ambrosii dicit solum formam et causam deficientem, forma eius dicitur care-
ntiam debite iusticie. Causam vero deficientem ex qua illud formale procedit
tamen dicit a voluntate perdendi (?), a voluntate scilicet non efficiente sed
deficiente, cuius defectus est causa carencie debite rectitudinis, inesse
actui qui dicitur culpa aut peccatum. Hec dicta sunt. Anima quod notavit
bene ipsa, quia formalis, et illam accepit propones articulum. Secundo
notandum quod peccatum dicitur publicum quod habet facti evidenciam quod
probabiliter probari non potest. Quartum vero quod caret tali evidencia secundum
quemadmodum dixit propones. Tercio notandum ad tollendum confusionem
in sequentibus quadruplex iudicium: quoddam est discussionis, aliud
est iudicium condempnacionis illius qui alicui diffinitivam sententiam quod est actus
iusticie. Aliud comparacionis. Aliud assumpcionis. De iudicio discussionis seu
descrecionis ostendens apostolus, quis homo debet se ipsum probare ait. Si nos
ipsos diiudicaremus, non utique diiudicaremur. De iudicio comparacionis
dicitur (?) Mathei 12°. Sedebitur, quia respectu illorum alii iudicantur. Alleg-
atur Mathei 12°. Viri niniuite surgent in iudicio
cum generacione ista, et condempnabunt eam, quia penitenciam egerunt in
predicacione Jone, et ecce plus quam Jonas hic. Et regina austri surget in
iudicio cum generacione ista et condempnabit eam, quia venit a fini-
bus terre audire sapienciam Salomonis, et ecce plus quam Salomon
hic. De iudicio assumpcionis Mathei 19°. Dum sederit filius hominis
in sede maiestatis sue, sedebitis et vos super sedes duo-
decim iudicantes tribus Israel. Et ista distinccio utilis erit ad
propositum in sequentibus. De consideracione peccati secundum se eciam generice
ad publicetatem non est utilis distinccio ut in sequentibus cohibetur
ad peccatum in se referatur sive occultum aut publicum et consequenter ad
peccatum in publico id est ad peccantem. Quarto notandum quod dux

est correctio, quedam est actus iusticie pro cohibitione pene, alia
est caritatis ad emendationem consciencie, et hec itere ad tollendum errores
in dicendis, non erit apprimens. Nam sepe propter redemptionem nominis quis
volet quis de una in aliam commendendo ab origine legis. Sit hec
prima propositio. Secunda est lex eterna in summo omnium principe cuius eminencius
divina prudencia negatur, necesse est in gubernante esse
dictamen practicum omnium ab eo directorum, ut quo a ratione practica
artis creature processit, sic sua prudencia in ipsum ut in finem ultimum
reducatur. De qua dicit Augustinus 1° de libero arbitrio lex que summa
ratio nominatur non potest cuiquam intelligenti nisi incommutabilis eternaque vi-
deri. Et idem de vera religione dicit, mens mea que conditrix est, sentire
legem ultra immutabilem sed omne immutabile dicitur eternum. Secunda que est
lex eterna, ab hac derivatur in nobis lex nature velud quedam participatio
eius per quam inclinamur ad proprios actus et finem vite humane. De qua
super illo Romanorum 2° Cum gentes que legem non habent naturaliter ea
que legis sunt faciunt eiusmodi legem non habentes sibi ipsi sunt lex, dicit
glossa: et si non habent legem scriptam habent tamen legem naturalem, qua quisque
intelligit et sibi conscius est, quid bonum et quid malum. Hec
est impressio de qua propheta in psalmo 4° Signatum est super nos lumen
vultus tui domine. Et hoc etiam dicit Augustinus in libro 83 questionum, quod ex ineffabili
atque sublimi rerum administratione que fit per divinam prudentiam quasi
transscripta est lex naturalis in animam racionalem. Secunda propositio
Ultra legem eternam et legem naturalem oportet ponere legem humanam.
Humana enim ratio non potest participare ad plenum dictamen rationis divine
sed suo modo et imperfecte ac secundum distinctam repugnanciam ut loquitur
Albertus magnus. Ideo sicut ex parte rationis speculative per partici-
pationem divine sapiencie inest nobis aliquorum communium principiorum
cognitio, non autem singulorum veritatis sicut in divina sapiencia continetur, sic etiam
ex parte rationis practice naturaliter homo participat legem eternam secundum
quedam principia communia, non autem secundum particulares directiones singu-
lorum que in eterna lege continentur. Unde necesse est quod ratio humana procedat
ad particulares quasdam legum sanctiones, et hec dicitur lex humana.
Sit duplex quedam, quod initium iuris est a natura profectum, deinde quedam
in consuetudinem ex utilitate rationis venerunt, postea res a natura
profectas a consuetudine probatas legum metus et religio sanxit.
Igitur prima ratio utilitas legis humane sumitur ex imperfectione rationis
nostre quo de singulis agendis non potest iudicium fieri ex solis principiis
practicis legis nature. Et illam tangit sanctus Thomas 1a 2e questio
xcv articulo iii in responsione. Secunda et sit in refulgencie legis eterne in nobis
et super vultus nostri creature insistit radius divini luminis quedam
naturalis inclinatio sit in nobis ad virtutes, perfectio tamen est per
aliquam disciplinam, quia perfectio consistit in retrahendo hominem ab
indebitis delectationibus ad quas proni sunt omnes et maxime
iuvenes. Ideo necesse est maxime disciplinam habere homini ab alio, et quidem
in bene dispositis ad virtutes ex bona dispositione sua consuetudine
vel divino munere sufficit disciplina prima que est per monitiones

in pronis ad vicia, qui verbis uel facile mouentur. Necessaria est dis-
ciplina coactiva per vim aut metum ut sic malefacere desistant
dentes ceteris vitam quietam, et tandem mediante consuetudine ad hoc per-
ducantur ut voluntarie faciant quod a principio metu impleuerunt. Talis
vero disciplina est disciplina legum. Hec racio tangitur a beato Thoma
prima secunde questione xcv articulo primo in principio. Hec due vie dicuntur, quia una
sumitur penes conclusiones, alia penes determinacionem. Ex prima racione sequitur
quod precepta legis humane derivantur ex preceptis legis nature multa et
per modum conclusionis determinacionis quemadmodum principia, sicut ex illo principio
legis nature, qui male facit est puniendus, derivatur preceptum quod tali
vel tali pena est puniendus. Aliqua eciam derivantur ex preceptis nature
legis per modum conclusionis ex principiis ut ex illo principio legis nature
Nulli malum est faciendum. Similiter illud preceptum legis humane, non
est occidendum, sed propria autem et ea que derivantur per modum conclusionis
ex preceptis legis nature sicut ex principiis, vigorem habent non solum ex
lege sunt posita sed eciam ex lege nature. Que vero derivantur ex pre-
ceptis legis nature sicut ex principiis per modum determinacionis, illa non
sunt inclusa in illis ut sunt conclusiones in principiis habent ex sola
lege humana vigorem. Hec in summa habetur a Thoma prima secunde questione xcv
articulo secundo in principio. Et iusta questione xcix articulis iii et iiii ostendit, quod lex
divina ordinat hominem ad deum et ad hominem, et utrosque in quibus pertinent
ad dictamen legis nature, ad quod pertinent precepta moralia. Determinacio
determinacio in hiis que ordinant hominem in deum, facta est in lege
veteri per ceremonialia. Determinacio vero in hiis que ordinant hominem ad in-
vicem facta est in lege ipsa per iudicialia. Et hinc determinaciones ceri-
monialium et iudicialium necessarie sunt, quia universalia non mouerent
sufficienter ad opus. Unde ex hoc precepto Deus est adorandus sim-
pliciter primus et religiosus affectus inficiebat quare in opus, sed aut
ut impugnabatur unitum ut factum est ante legem datam, aut ut
ex post per ceremonialia sunt determinatum sic adorandum est, sic sacrificandum
est tunc, ideo eciam ex preceptis Non furtum facies, non mechaberis
et sic de aliis, que sunt legis nature et moralia, si non fuisset deter-
minatum per ea qua pena sit aut mechus aut homicida, iste pu-
niendus erat iudex non nisi proprio arbitrio sciuisset infligere. Ideo ut
debitus ordo hominum adducetur et pax servantur, oportuit iudicialia
precepta superaddere moralibus, videns exemplum optimum ad illud
de observacione sabbati quod in quantum actum colendi morale
est, ipso Moyses non habuit qua pena puniendus esset, qui ligna
collegerat in Sabbato donec consuluit Item et Josue super furto
Achor quod non simplex furtum videbatur sed furtum de anathemate
Jericho usurpans periit a deo, quia de ceremonialia legis veteris
sunt mortua et mortifera et iudicialia eciam mortua necesse
fuit sub lege gracie esse leges humanas, que precepta moralia
legis divine et naturalis per determinacionem ab illa determinarent. Alioquin
iudex homo sepe nesciret furem homicidam adulterum qua
pena puniret sicut sciens quod puniendus est, sed nesciens quo

3a c[onclusio]

cursum vellaret et inchoaret, hec ideo posita sunt, ut non despi-
ciantur leges humane sed ordine teneantur ut ille que in tantum bone sunt
imitantur divine legis rectitudinem et iusticiam imitantur. Tercia con-
clusio. Quamvis omnia peccata mortalia et maxime publica sint a
quolibet fideli detestanda, non tamen omnia sunt punienda lege humana.
Primam partem conclusionis suppono. Secundam probo sic: Ysidorus v°
Ethimologiarum dicit, quod lex debet esse honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum
consuetudinem patrie, loco temporique conveniens, necessaria, utilis, manifesta
ne aliquid per obscuritatem in captione contineat, nullo privato comodo
sed pro communi utilitate civium conscripta. Ex hoc quod lex debeat esse possibilis
secundum naturam et consuetudinem patrie, et hoc quod pro communi utilitate
omnium fertur, conclusio deducitur sic: lex ponenda est hominibus
secundum eorum condicionem quia sicut diversos homines diverse leges sunt ferende
ymo secundum varietatem temporum sunt mutande. Sunt igitur non solum
condicio perfectorum et imperfectorum. Cuius intencio est ut aliqua sunt pos-
sibilia perfectis que non imperfectis. Legislator qui multitudini preest tamen
et fert legem in qua continetur maior pars est imperfectorum. Cuius intencio
est homines facere bonos possibilia multitudini debet precipere, alioquin faceret
eos deteriores, cum tunc confunderentur perfectionis precepta. Illa ergo prohibeat
a quibus possibile est faciliter multitudinem abstinere, et que vergunt
in nocumentum civitatis. Alia vero que non sunt humana tolleret et
permittit. Hec et ex Thoma prima secunde q. xcvi ar. ii° in corpore. Si vero multitudini
in qua maior pars regulariter est imperfectorum difficillima preciperet et
levia aut nimis gravia prohiberet nimis vellet ingerere et esset
fragilibus rebellionis et contemptus aut turbacionis pacis, si ipsi
et multitudini perfectionis vel perfectorum iniceret, poneret vinum novum
in utres veteres, quod sequitur nisi quod dicit Christus Mathei ix°: Non funguntur
utres et vinum novum effunditur, quia veti vite dediti virtute e
mitte diu ad novam vitam virtutis perfectorum precepta artarentur
ad peyora probarentur, et vinum mandatorum perfectionis pervenire
preue effunderetur. Hec ex sancto doctore accipiuntur ubi supra et q. c ar. ii°
ad sextum. Unde furta, adulteria, homicidia et que conturbant policiam
et ea a quibus multitudo potest facile abstinere humana et civilis
lex prohibet, prophetiam aut fornicatorem aut pacem intrinseca
fiat vis in verbo licet sit peccatum mortale et divine maiestati
offensivum tolleret nam per ipsum non turbatur policia, nec plebeiam
multitudinem lusibus delicijs et voluptatibus deditam facile est
abstinere. Dicit enim Iheronimus epistola ad Occeanum: Venter mero estuans
cito despumat in libidinem, et quidam poeta ait: A libero patre
intemperancie gradus est ymo prudencia principis penalis huius peccati
acceptance dant maioribus criminibus et pariet in policia gravem
scandalum. Item Augustinus de hac parte loquens libro de ordine
ut Thomas refert ait: Aufer meretrices de rebus humanis et
omnia turbabis libidinibus. Item de tollerancia iudeorum supra
est pars longo dicto ostendit in ipsis propter inimicos ne occidas eos

et tunc sunt mali igitur etc. De hac vero tollerancia dicit Thomas 2a 2e q. 10 articulo 11 quod regimen humanum derivatur a divino, et ipsum debet imitari. Deus autem quamvis sit omnipotens et summe bonus, permittit tamen aliqua mala fieri in universo que prohibere posset, ne eis sublatis maiora bona tollantur, vel etiam peiora mala sequantur. Sic igitur in regimine humano qui presunt recte aliqua mala tollerant, ne aliqua bona tollantur vel etiam ne alia peiora mala incurrantur, allegat ibi Augustinum libro de ordine dicentem: Aufer meretrices etc. ut supra. Sic ergo infideles tollerari possunt quamvis peccent, vel propter aliquod bonum quod ex eis provenit, vel propter aliquod malum quod vitatur. Ex hoc autem quod iudei ritus suos observant, in quibus olim prefigurabatur veritas fidei quam tenemus, hoc bonum provenit quod testimonium fidei nostre habemus ab hostibus, et in figura nobis reputatur quod credimus, et ideo in suis ritibus tollerantur. Aliorum vero infidelium ritus, qui nichil veritatis aut utilitatis afferunt, non sunt aliqualiter tollerandi, nisi forte ad aliquod malum vitandum, scilicet ad vitandum scandalum vel dissidium quod ex hoc posset provenire, vel impedimentum salutis eorum, qui sic tollerati paulatim convertuntur ad fidem. Propter hoc enim etiam hereticorum et paganorum ritus ecclesia tolleravit, quando erat magna infidelium multitudo. Hinc illud. Et Gregorius dicit de iudeis, et habetur in decretis dis. xlv^ta ca° Qui in causa omnes festivitates suas prout hactenus ipsi et patres eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant observandi celebrandique licenciam. Et Augustinus primo de libero arbitrio dicit: lex humana non potest omnia que mala sunt punire vel prohibere, quia dum auferre vellet omnia mala tollerentur etiam multa bona, et impediretur utilitas communis. Propterea ait idem eodem libro: Lex ista que regendis civitatibus fertur multa concedit atque impunita relinquit, que per divinam providenciam vindicantur. Nec tamen quia non omnia facit, ideo que facit improbanda sunt. Verum quia non omnia mala publica possunt penaliter punire, tamen omnia prohibet et sunt que vergunt in nocumentum aliorum et policie. Nam Augustinus ut illos vitat in suo tercio ponit libro de decem cordis differenciam inter flagiciosos et facinorosos et dicit: flagiciosi sunt qui peccant in se, facinorosi qui peccant in alios eis nocendo, et contra tales qui nocent proximis date sunt leges ut tales de medio rapiantur, ut scilicet sunt velud membra putrida in corpore societatis humane. Et ideo a societate sunt abscindendi. Propterea sicut dicit Isidorus quinto libro Ethimologiarum, facte sunt leges ut earum metu humana cohibeatur audacia, tutaque sit inter improbos innocencia, et in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur nocendi facultas. Cogit interdum lex humana nonnullos legem evangelicam observare, secundum quod dicitur Luce xiiii°: Exi in vias et sepes et compelle intrare ut impleatur domus mea. Et hoc testatur beatus Augustinus ad Vincentium donatistam dicens: Hec autem primitus mea sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum, verbo eum agendum, disputatione pugnandum

racione convincendo, ne christos catholicos heremi quos apertos hereticos no-
veramus. Sed etiam opinio mea non contradicetur ubi sed demonstratur
supprobatur exemplis. Harum enim legum terror quibus prius legalibus
reges fuerit deo in timore. Ita profuit ut nunc alii dicant: Iam hoc
volebamus. Sed deo gratias qui nobis occasionem prebuit et dilacionis moras
amputavit. Alii dicant: hoc esse verum iam sciebamus, sed nescio qua
consuetudine tenebamur. Gratias deo qui vincula mea disrupit. Alii dicunt
nesciebamus hoc esse veritatem, nec eam discere volebamus, sed ad eam
cognoscendam metus fecit esse intentos. Gratias deo qui negligenciam
meam stimulo terroris excussit. Alii dicunt: nos falsis rumoribus terre-
bamur. Credebamus fictum, quos falsos esse nesciebamus, nisi intraremus,
nec intrantes nisi cogeremur. Gratias deo qui predicacionum flagello ab-
stulit, experimentis docuit quam vana credamina et omnia mendax fama
iactavit. Alii dicunt: putabamus quidem nichil interesse ubi fidem christi
teneremus, sed gratias deo qui nos a divisione collegit et hoc uni deo
convenire ut in unitate colatur ostendit. Serviant ergo reges christo leges con- car st
dendo pro christo. Hec Augustinus. Ex quo sequitur quod illa mala que lex
humana permittit ad vitandum maius malum, et maxime illa que
sunt circa delectaciones tactus et gustus, tactus per simplicem forni-
cacionem et magis proprie loquendo, propter meretrices tenetur pro posse restringere,
puta quantum ad locum, ut meretrices non sint in loco honesto civitatis
sed in loco quasi sequestrato ubi sunt purgamenta civitatis, nec sint
in locis privatis, ne multitudine pereant, sed in loco publico, et melius
videtur fortasse ut essent in suburbiis civitatum. Quantum ad progressum
ne currere permittantur per vicos et plateas civitatis, non tabernas
aut commessaciones ... frequentare. Quantum ad ornatum ne preciosis u-
tantur vestimentis, ne auro vel argento caput velent, non in tortis
crinibus et non in contexta capillatura videantur ab hominibus, non tunc
manicas ad terram trahant, non redimicula mitre, ne ut quedam loquuntur
videantur vide Berethnige martiris. Si que per legem humanam civiliter
fieri debet ut non sit licitum hec pestis maneat in urbibus sed tamen
malum licitum ad vitandum maiora. Ita ut quantum possibile est inso-
lencia reprimatur, nec in loco permittantur meretrices manere ad quem
pateat undique liberius accessus. Expellantur ergo a domibus mechanicorum,
stupharum et balnealibus, ne sub pretextu alicuius liciti peragatur lenocinium
clandestinum, nec permittantur simile ... sicut honeste mulieres. Tenetur
insuper lex civilis delectaciones gustus temperare pro posse, ne tabernas
viri secualiter et per ingurgitando frequentent, nec ille tapillarum
aut albi accedant, ne pateat illic femine suspecte accessus, ne
tabernarii vina zophisticent, ne ad eos accedentibus falsa offerant
incitamenta malorum. Qualiter prohibere humana lex et punire eciam
peccata mortalia publica, a quibus facile est multitudinem abstinere
tribus condicionibus scilicet iurisdictione, quietacione et pace salva, de quibus
supra dicetur, alia tollat et puniat. Propter bonus legislator facit

ut edificatores in lesbia insula est enim lesbia insula, in qua cum
regula plumbea edificari oportet, eo quod ibi sunt durissimi lapides
neque malleo frangibiles, quapropter eorum modos rectificari tamen re
gula sive edificamentum plumbea est, ut ad durissimos modos lapidum
flectatur et rursus rectificetur non omnes sed enormes tortuositates
devitans, hec est doctrina principis palpatheticorum Aristotelis 5° ethicorum
a quo secundum a communi ut ait augustinus tamen in dubiis possessoribus sunt estimator
querere veritatem Sic fuit in timore lex humana, sic tamen distat a lege
divina lex humana ut non puniat omne peccatum mortale, quod facit in hoc
seculo vel alio lex divina immaculata, et tamen aliqua crimina potest licite pu
nire mortis supplicio, nec in hoc contradicit evangelice legi ut quidam
opposuit probatur hoc per glosam interlinearem super illo Johannis 18° Non occides
dicunt Judei non occidit reum, sed lex innocens quod autem iusticie hoc li
ceat, quia si nulla autem liceret, supplicium dixisset Sed hec glosa non
est precepti iudicialis iam mortui sed moralis in lege gratie manet
in vigore Nam sicut quod dicit Rabi Salomon ut dicit Nicolaus de lyra in isto
precepto homicidium prohibetur Alia vero mala que corpori hominis et
rebus eius sunt inferri prohibentur preceptis iudicialibus Item proverbiorum
est proverbiorum viij° per me reges regnant, et legum conditores iusta
decernunt deus autem potest occidere, cum sit auctor vite et mortis sicut
imperium ipso dicente deuteronomii xxxij° Ego occidam et ego vivere faciam
percutiam et ego sanabo Ergo reges quibus ipse concessit regnare
sunt facti per iusticiam scilicet mortem iuste Item ad Romanos primo dicitur
de committentibus gravia mortalia Qui talia agunt digni sunt morte
Sed de iudice dicitur in primo eiusdem, quod dei minister est, ergo quos deus iudi
cavit ad mortem, potest iudex licite interficere, et maxime illos qui per
legem divinam adiudicati sunt morti, secundum quod dicit luce xix° Inimicos
meos nolunt me regnare super eos, adducite huc et interficite ante
me Item ad Romanos xiij° dicitur de temporali principe Non sine causa
gladium portat, dei enim minister est, vindex in iram ei qui malum facit
ergo malefico occidendo non peccat, cum faciat autem iusticie, quia potest
dei minister est Item Cyprianus super illo deuteronomii xiij° Si audieris
in una de civitatibus tuis dicentes eamus et serviamus diis alienis
Interficiens necabis omnes qui sunt in civitate ore gladii dicit precepti
memor Mathathias primo machabeorum 2° interfecit illum qui super altare
sacrificabat Si ante adventum christi hec precepta sunt, quanto magis
post adventum christi sunt observanda Et si dicatur quod non est obser
vandum hoc preceptum, quia iudiciale et per christum mortuum est quod ea
ratione qua iudiciale erat non sit servandum tamen ea parte qua in nova
lege fundamentum habet secundum oppositum est servandum apud Romanos xiij° et xiij°
Et secundum statim probabit in verbis salvatoris implicite contentis licet per
implicita Amplius beatus augustinus 2° de civitate dei dicit Cum quis iuste
occiditur, non tu aut ad iudicem Rursus dicit Jeronimus ad Riparium
Non est crudelitas crimina pro deo punire sed pietas, et quod de punitione

ultimi supplicii scilicet mortis intelligat, apparet, quia precepit lege
vindictam phinees autem helizer zelum Symonis chananei qui
in duos magos Zaroe et Arphaxat ignitos spiritus concepit per
severitatem Ananiam et Zaphiram truncidantem, pauli constanciam
qui helimam magum ceca severitate dampnavit Et tunc subiungit
non est crudelitas etc. et post aliqua subiungit unde deutero 13° Si
frater tuus et amicus et uxor que in sinu tuo est dixerit depravari
voluerint ultricem sit manus tua super eos, et effundes sanguinem eorum
Item Augustinus in sermone domini in monte ait, helias multos morte affecit
ipsa manu, et igne divinitus impetrato quem constat spiritu sancto
repletum, prout dicitur luce primo de Johanne baptista Ipse precedet ante illum
in spiritu et virtute helie, et alii multi magni et divini eodem spiritu con-
sulendo rebus humanis, non temere id fecerunt Item idem in eodem libro
Apostoli Petri Ananias et uxor eius prout in actibus apostolorum legimus
exanimes ceciderunt Ex quo sentitur racio est si in plenitudine temporis
nullum licet occidere, petrus aut nullum occidisset, aut ut comiter dici-
tur penam mortis non promulgasset Adducuntur pro hac parte raciones Allegati
de Hall doctoris irrefragabilis Prima Sit ex iusticia tenoris pene
inferende sunt alicui pro culpa, tamen per illas non debet corrigi Sed ad
dictum potentie culpe continuacionem manifestum est, quod ad quantitatem sit gravi-
tatem merito quantitate debet crescere pena, aut quantitas remanebit
impunita, quia ergo crescit secundum contitudinem quantitas crescit secundum contitudinem de cuius
pena Equare non est ut ipsa vel sit mors corporalis vel equalis
illi, cum mors corporalis non sit pena infinita, per hanc viam
a flagellis levibus venitur ad grandia, a grandioribus ad vulnera
ab illis ad tormenta, a tormentis ad ipsam mortem per similia quantitate
crescentia Secunda racio, cum proporcionales sint culpe, et pene illis
debite Si alicui culpe debetur flagellacio duplo maiori culpe duplo
maior flagellacio debetur et sic in decuplo et centuplo Sed tanta
potest esse flagellacio que inducet mortem, ergo mors corporalis pro
aliqua culpa potest infligi Tercia racio Accidens habens dicitur aut
Principiendus est pena mortis aut minori Si primum habetur intentum Si
minori, aut finite minori aut infinite, non secundum, quia non servatur
equalitas pene ad culpam contra illud Secundum quantitatem delicti
erit et plagarum modus Et contra illud Apocalypsis 18 Quantum glori-
ficavit se et in deliciis fuit, tantum date ei tormentum et luctum Si finite
minori adhuc idem est prout dicitur quibus dampnificaverit aliquem in multi-
mortis non sufficienter punietur restituendo vitam, sicut vult in appendice
Quarta racio ut mors corporalis est maior omni culpa aut non Si
primum ergo iniustus est deus, qui eam inflixit toti generi humano per
transgressionem fructus ligni sciencie boni et mali Iniustus est et opus
qui eam infert Antichristo prout dicitur ii Thess ii quem dominus Jhesus inter-
ficiet spiritu oris sui Si secundum ergo iniuste potest infligi pro aliqua

culpa, nec valet quod dicit dominus Math. v^to dixisse Ego autem dico
vobis, omnino non resistere malo. Nam secundum dicit Augustinus Non prohibetur
vindicta que fit ad correctionem fratrum, ut ibidem dicit, officia vindicte
possunt bono animo impleri, qua iudex et quo lex intelligentur, sed prohi
bita dicitur personalis vindicanda libidine vindicte, non iniuria dei sed
ecclesie vindicanda a zelo iusticie, nec illud quod allegant Ecclesiastici xiii° c°
de prohibicione eradicacionis zizaniorum valet, nam hoc fecit dominus
ut parceretur tritico. Ideo ubi crescit zizania in destructionem tritici et
suffocacionem nullatenus crescere sinendi sunt, ne parcetur zizaniis in de-
structionem tritici. Sed si opus est per mortem corporalem vindicandi
rumpis, nec prohibuit pro propter dicit eradicacionem zizaniorum, sed eradica
cionem generalem, dubiam et suspectam, ne in ambiguo indicemus
ut est inter lolium et triticum dum sunt in herba. De isto instrumus a
liquid dicentur. Sicut ergo Alexander anglicus dicit potest interfici duplici causa
aut quia est homo aut quia maleficus. Si interficiatur quia homo interfici
odio persone, et hoc prohibetur ibi, non occides, sed quia maleficus inter
ficitur, occiditur odio malicie, et amore iusticie. Et tunc distinguendum
aut occiditur ab illo qui habet auctoritatem, aut a principe seculari, et hoc
non prohibetur ibi, non occides, aut ab illo qui non habet potestatem, et hoc
prohibetur cum dicitur Non occides, non ergo est licitum occidere maleficum
in eo quod maleficus ab eo qui habet potestatem et auctoritatem, ymo in hoc est
ille dei minister, teste beato Iheronimo li° 2° super Ezechielem dicente Qui
malos percutit in eo quod mali sunt, et habet causam interfectionis i. auctoritatem
ut occidat pessimos, minister dei est. Item Thomas 2.2^e q. 64 arti
culo ii° et iii° in per. declarat quod peccatores licite possunt occidi pro salute totius
rei publice, ad quam quilibet compa^r ut pars, unde secundum medicos putridum
pro salute corporis licite potest a corpore precidi. Sic peccator periculosus
rei publice et infectivus qui non desistit sanari non potest propter salutem
boni communis laudabiliter et salubriter occidi. modicum enim fermentum
totam massam corrumpit 2° Corinth. v^o. Astexanus in summa sua primo li°
tit. vicesimoquarto ibidem dicit in principio quod Alexander et Thomas sic dicunt
decimo vi li° tit. xxxiii° de homicidio ubi ponit Thomas expresse ponentem
et insistentem non occides, In quibus enim pius potest hec dici. Sic in hac
concordant doctores, unde questio, unde venit hec additio, nisi
ut maior licencia detur fingere volentibus nova tanta de lege
religiose quo ad correctionem castigacionem et expulsionem peccatorum publicorum
aut punienda ymo contemprie in quodam notabili libro dicit. Nec autem
aliqui ex istis dictis modis peccata castigandi aut corrigendi accionem
accipiant secundum iudicialia legis prime non obligancia, aut secundum
humanas leges lege evangelica dispensas implente de mortis sup
licio tunc tamen audiuntur salvatorem nostrum, hoc facturos in Antixpo
petre, Rogusse, aut a dicit factum promulgasse in Anania et Zaphira

audiverit . auctores novi et veteris testamenti, ac doctorum sacrorum verum vel 9° 2ª
eulubus difficilis. Alexandri Iam ad corpus intentionis magis accedo po-
nens hanc unicam conclusionem: licet omnia peccata mortalia sint divina
lege expresse vel implicite prohibita, non tamen omnia peccata mortalia
publice ab homine sunt ex dictamine humane legis penaliter per iudicium
punienda. Prima pars conclusionis patet. Secunda probatur. Deus qui est iustis-
simus iudex aliqua in lege veteri permisit multa, ergo multo magis hic
homo permittere, cuius potencia certissima est remissior lege divina
precepta aut prohibita, patet assumptum primo accidendo exemplum per
tunc Cayn Augustinus contra Faustum loquens de illo, et etiam de Petro
qui abscidit auriculam Malchi: similiter, ex utriusque novi regiminis assump-
serit Synagoge iste, sicut utrorumque non detestabili immanitate sed emen-
dabili animositate iusticie regulam excessit, utrumque odio improbitatis a licet
Sed ille similis iste dilectio. Item aliud peccatum Moysi non legitur punitum
immo peccata ducentium populum Hebreorum ab eo accepit. Item usura de se est mala
Sed licet deus facere posset de re non sua ex se sua, quia dominus universorum
sed fieri non potest ut ex hiis in se qualitatem malitiam, licite fieri non potest
sed in lege veteri non puniebatur immo ad extraneos permittebatur. Deut.
eius primo scriptum est: non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam
nec fruges aut quamlibet aliam rem, sed alieno. hoc vero sed alieno
non dicitur velud precipiendo aliquid iusto sed permittendo infirmo
potentiam allegare de repudio uxoris in veteri lege quod utique permitte-
batur, et ut quidam doctores tenent, erat peccatum mortale, tamen
propter varietates opinionum dimitto. Item inquisitio seu investigacio
adulterii per sacrificium zelotipie si hoc non est zelo iusticie et violenter
ac cum supplicatione fiet, erat peccatum mortale publicum, sed non puniebatur
in lege illa, immo numeri v° lex sacrificii zelotipie fuit instituta in
hunc modum. Si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem
suam, que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur adducet
ad sacerdotem et offert oblationem pro ea. Erat ibi duplex actus unus
sacerdotis, qui secundum divinam institucionem quasi coactus offerebat
ut vir petiverat. putata sive suspicionis zelotipus uxoremque inufficerent
et iste actus erat acceptus deo et approbatus. Alius actus erat spiritu
zelotipie agitati, et hic sive presumptione probabili aut ex invidia vel
alio inordinato affectu procedebat. Erat malus sed permissus a deo
non approbatus. De illo arguit ratio. Item concepto secundum scelere perpetrato fuit
mortale peccatum publicum, dicit enim Canon Isidori xxii q. iiii. In
malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum, quod
incaute vovisti fieri facias. Impia est promissio, que scelere adim-
pletur, sed non legitur punita fuisse a deo sed aut fuit peccatum patet
attende. Ad hoc ex iuramento sit licitum, requiruntur tres comites
scilicet iudicium iusticia et veritas dicendo scriptum est Jeremie 4°. Iurabit
vivit dominus in iusticia iudicio et veritate, premisso aut illa caruit
iudicio discretionis, et fuit eius impletio iniusta. Item Baptiste

undecimo scriptum est Misereris omnium quia omnia potes et dissimulas
peccata hominum propter penitenciam, diligis enim omnia que sunt, et nichil odisti horum
que fecisti, et post pauca, parcis autem omnibus quia tua sunt domine
qui amas animas. Ex quo patet deum non punire pro peccato sed propter aliquid.
Item Ezechiel xxxiii dicitur Si dixero impio morte morieris, et egit
penitenciam a peccato suo, fecerit que iusticiam et iudicium et vita vivet et non morietur
omnia peccata sua que peccavit non imputabuntur ei. Item glosa or-
dinaria super illo psalmo ci: In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut dis-
perderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem, dicit sic in persona christi
Tempus nunc est, modo nox est, omnia sunt per manifesta. In hac
nocte grundant temptaciones in qua pertranseunt bestie silve et catuli
leonum i. dyaboli querunt escam sibi. In hac ergo nocte parco corrigo
tollero, sed in matutino cum dies iudicii venerit, et erunt omnia aperta
que non sunt occulta, interficiebam omnes peccatores terre i. mali mittentur
in ignem eternum vel interficiebam i. puniebam in matutino iudicii
interficiendos. Item Nicolaus de lyra dicit super illo Exo xxi Si
quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias ab altari
meo evelles eum ut moriatur pena homicidii intelligitur de interfectione
iudei. Ideo dicitur occidit proximum suum, non intelligitur de interfectione gentilis
hoc autem ut dicit Ra. Salomon qui per insidias occidebat interficiebatur et
extra hebatur si ad ipsum confugisset de altari etc. Si sacerdos occidisset
extrahebatur nisi officium ministrandi incepisset quo casu expectabatur
complementum ministerii, quo peracto trahebatur ad mortem, et sic locus
sacer erat refugium. In aliquibus casibus inter quos erat hoc
eciam gentilis quod erat mortale et iudicio publicum, tunc non puniebatur
si homicida confugisset ad altare. Decimo probatur exemplo christi ex tes-
timonio nove legis Joh viii, dominus et salvator noster dixit mulieri
in adulterio deprehense sibi oblate Nemo te condempnavit, nec ego
te condempnabo mortem, in anima indampnatam remisit. Item ergo
christo accedunt sic instructo ut alleget quendam articulum de quodam
dimissione eius, aliqua enim ab homine sunt intercedenda relaxanda
vel puniendo non puniendo. Contra peccatum Samaritanorum volebant
vindicare Jacobum et Johannem sunt mortale et notorium, tunc non sunt
puniti. Nam cum indignati discipuli dicerent, vis ignis descendat
de celo et consumat eos. Respondit dominus: Nescitis cuius spiritus estis. Filii
hominis non. Simplicius de zizaniis seminatis in agro quas servi volebant
eradicare et dicebant Vis imus et colligimus ea. Dominus dixit Item
sinite ea crescere usque ad messem, ne colligentes zizania simul
eradicetis cum eis et triticum. Math xiii. Ex qua parabola apparet
quod mali tollerandi sunt inter bonos, donec sine periculo bonorum
poterunt ab eis separari, quod erit in messe finalis diei sive iudicii. Sic
enim ipse dominus Jhesus Math. exponit dicens, Ager est mundus, bonum
semen i. filii regni, zizania filii nequam, messis vero est consumacio seculi
messores angeli. Rursus scriptum est ubi supra Math xiii

de zyzaniis

Simile est regnum celorum sagene misse in mare, et ex omni genere De sagena
piscium congreganti, quam cum impleta esset educentes et secus littus
sedentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt.
Regnum celorum est militans ecclesia, et hec est similis sagene misse in
mari tempestuoso huius mundi, que pisces bonos et malos, hoc
est iustos et iniustos. Nam Abacuk primo, facies homines quasi pisces
maris. Implebitur illa sagena dum erit completus numerus electorum,
educetur, cum de vita corruptibili transibit ad incorruptibilem, quod fiet
in consummatione seculi, bonorum piscium in vasis receptaculo et electio malorum
et iustorum, premiacio in regno dei, et impiorum tormenta et compedes
et alia gehenne supplicia. Et hec omnia patent ex exposicione
salvatoris qui ait, sic erit in consummatione seculi, exibunt angeli
et separabunt malos de medio iustorum, et mittent eos in caminum
ignis, ibi erit fletus et stridor dentium. Ergo usque ad consummacionem seculi in
sagena ecclesie militantis erunt simul boni et mali. Unde super illo
sic dicit Gregorius ut Thomas in exposicione recitat. Sancta ecclesia sagene
comparatur, quia et piscatoribus est commissa, et per eam quisque ad
Regnum eternum trahitur a presentis seculi fluctibus, ne eterne mortis pro-
fundo mergatur, que ex omni genere piscium congregat, quia ad peccatorum
veniam sapientes et fatuos, liberos et servos, divites et pauperes
fortes et infirmos vocat, post pauca sequitur. Sicut erit mare
seculum, ita seculi finem signat littus maris. In quo in fine boni
pisces in vasis eliguntur, mali proiciuntur foras [illegible]. Nunc ergo bonos
malosque communiter quasi permixtos pisces fidei sagena continet, sed littus
indicat sagena ecclesie quod trahebat. Et hoc est quod Johannes dicit
ut Thomas recitat, dum sagena extrahitur ad littus, tunc vere secer-
nendorum piscium iudicium demonstratur. Item idem apparet in nupciis quas fecit
Rex regum deus pater filio suo, in quibus notati sunt boni et mali
et implete nupcie iustis et iniustis. Dicit Math. xxii°. Egressi servi congre-
gaverunt omnes quos invenerunt bonos et malos, quia in ecclesia militanti
admissi sunt boni cum malis, sic ergo in ecclesia militante sunt simul
boni et mali, sed in ecclesia triumphante soli boni. Expectavit cum deus
intrasset, quod erit finaliter in generali iudicio, et particulariter in morte
cuiuslibet hominis, et vidisset hominem non indutum veste nupciali per
talitatem. Rex precepit ipsum eici et mitti in tenebras exteriores, ubi erit
fletus et stridor dentium. Et ergo simul sunt boni et mali in ecclesia mili-
tante. Et Sponsus Canticorum ii°. Sicut inquit lilium inter spinas, sic et
amica mea inter filias. Item Math. xxv. dicit Christus ergo spiritualiter. Simile
est regnum celorum decem virginibus, que accipientes lampades suas exierunt
obviam sponso et sponse, quinque autem erant fatue et quinque prudentes.
Sed quinque fatue acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum, pru-
dentes vero sumpserunt oleum secum in vasis suis cum lampadibus.
Regnum hic celorum, non est ecclesia triumphans quia ad eam nullus

Marginal notes: De sagena; De nupciis; x virg.

fatuus recipitur Est igitur ecclesia militans, in qua sunt virgines
prudentes et fatue, igitur boni et mali, quod non est de ecclesia
publicum de ea pellitur atque excluditur Petra Apocalypsis ii° scriptum
est, angelo Ephesi ecclesie Memor esto, unde excideris, age penitentiam
et prima opera fac Sin autem venio tibi et movebo candelabrum
de loco suo nisi penitentiam egeris in angelo autem prepositum et Episcopum ecclesie
Ephesine intelligere debemus sicut in scriptum est Malachie: labia
sacerdotis custodiunt scientiam et legem de ore eius requirunt, quia angelus
domini exercituum est ipse predicat, nam monetur, ut agat penitentiam et tamen
non expellitur a Iohanne sed monetur Ysidorus super eodem textu ait prepositum
lapsus in vicium monetur, ut memor sit, unde cecidit et penitentiam
agat, et priora opera faciat, ut non moveat candelabrum eius. nam certe
candelabrum angeli doctrina sacerdotalis vel honor potestatis quem gestabat
intelligitur, malus quod prepositus est, mercede in ecclesia militante, non ergo
statim postquam malus est, expellendus est, immo sustinendus ad tempus
et tale vicium esse posset in puniendum et expellendum esset ab officio
per eum ad quem spectat, et tale in permittendum ut patet videlicet
de arbore fici super maledictione ficus, que tribus annis fructum non attulit
de verbis domini Augustinus li° de verbis domini sermone xxxi° Ficus enim humanum
genus, tres anni in quibus illa non fecit fructum tria tempora sunt, ante legem
sub lege, et sub gracia In quibus humanum genus quantum ad multos
infructuosum fuit, puta sine meritoriis operibus Maledicta est illa dura
ficus, que in finali iudicio fulminabitur hec ille, tercio anno scilicet tempore
legis evangelice adhuc dimittitur et non precidetur nam luce xiij. per
cultorem vinee dicitur dimitte eam et hoc anno usque dum fodiam
circa illam et mittam stercora post tres annos preciditur, quia post
securim petere addens, sola folia non fructum arbor habens magnum
etiam mittetur, patet quod dum multi in ecclesia opulenti quod et homo
pro dei, et nonnulla mala permittere pro tollare, ex causa et praxi
Christi apparet, quod petra nullum punisse, patientissime sustinuit, de eo
enim Ysaie liii scriptum est tamquam agnus ad occisionem ductus
et tamquam tondente se non aperuit os suum, de eius patientia, quo ad
operas iniurias ait beatus Gregorius omelia xviij super illo Iohannis viij° ego
gloriam meam non quero est qui querat et iudicet illatas contumelias
prius iudicio reservatur, predicto nobis assimat, quantum patientes esse
debemus, dum si voluit non vult operum qui iudicabit Item, non
contentus Scribas et Phariseos non punivit ex habundancia caritatis
suadet turbis, et obediantur ipsis, quamvis multa mala publica committunt
dicendo illis Mathei xxiij super cathedram moysi sederunt scribe et
pharisei, quod dicunt facite Ex praxi apostolorum manifestum est idipsum, nam
illi multa mala viderunt, nec puniverunt omnia, quantum ex factis eorum
potest comprehendi legitur Actuum vi° crescente numero factum fuisse grecorum adversus
iudeos quod viduae eorum despiciebantur in cottidiano ministerio nec hoc

legitur ad

legitur iudicialiter aut per penas iusticie punitum, quamuis essent publica
leguntur contenciones fuisse et zeli ad inuicem inter eos orti, sed tamen
legitur hoc peccatum penaliter fuisse punitum. Item erant aliqui pseudo
apostoli, et illi erant publici peccatores, tamen illos permittebat apostolus, quia
quamuis bene docebant, tamen malo animo faciebant, quidam propter inuidiam
quidam propter contencionem, quidam propter bonam voluntatem Christum predicant
quidam ex caritate, quia in defensione ewangelii positus sum, quidam ex
contencione Christum annunciant non sincere existimantes se pressuram suscitare
vinculis meis. Quid enim dum omnimode siue per occasionem siue per
veritatem Christus annunciatur maledictiones, et in apostolos erant peccata pu
blica, nec tamen puniebantur ad cornu publice iusticie. Item dicit .j. Corin
iiii° Apostolus, maledicimur et benedicimus, persecucionem patimur et sustinemus
blasphemamur et obsecramus. Act. xiij. contradictio Iudeorum verbo dei
erat peccatum mortale publicum, nec leguntur apostoli eos punivisse pena
iusticie, potius econtra dixerunt: oportebat vobis primum loqui verbum dei
sed quoniam repulistis illud et indignos iudicatis vos eterne vite, ecce conuer
timur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. De aliis paucis idem audit
sancta mater ecclesia, quorum peccata in tormentis absque intercessione contemptu
aut indignacione pulcherrimo vincit tamen sinuat cum aut seducuntur
gladiis more bidentium, non murum reparat, non propugnacula, sed condi
tacito meus bene constricta confirmat patiencia. Dehinc patrum et sa
norum auctoritate probatur conclusio, ostendendo cum quo rigor iusticie
contra peccancium multitudinem aut sint Augustinus Bonifacio, et habetur
xxiij dist. c. ut constitueretur, vbi inquit: quando grauis dissensionum dissensionum
scissuras, non huius aut illius hominis est periculum, sed populorum
strages, detrahendum est seueritati et maioribus malis sanandis
sincera caritas subueniat. Item prima q. vij. c. quoniam apostolus et
Quando conuenientes aplice aut a turba peccatur, quia in omnes propter
multitudinem vindicari non potest, inultum solet transire, peiora ergo
dimittenda dicto dei iudicio et de reliquo maxima sollicitudine pre
cauendum est. Item xxiij q. iiij ferte, et habetur ab Augustino libro
contra de baptismo ferre, inquit Augustinus vbi in populo dei stat mixta
te auarus et raptor, inhians rebus alienis, qui nescit talem
et fidelis est, vel fidelis nominatur, nam enim potest de ecclesia pellere
non habens aliquem aditum castigando et corripiendo illud corrigere
accessurus est tecum ad altare, noli timere, vnusquisque onus suum
portabit, sed quod utrique fiet, quem nouimus malum, et pro nichilis
estimandum fore cum te fonus offere, et ecce quod fiet attende, apostolum dicentem
Vnusquisque onus suum portabit, liber te ista sunt. Ex isto habetur
in fundi sunt interdum mali. Item xxiij q. iiij. Tollerandi et
habetur ab Augustino libro de vbis dum dicitur Tollerandi sunt
mali pro pace nec corporaliter recedatur ab eis sed spiritualiter, quia
liter aut exire est facere quod pertinet ad correctionem malorum

argumentis contra
mihi

quatinus licet pro gradu cuiusque salua pace habetur hic, quod pro
pace saluanda tollerandi sunt cuiusque mali ymo et quod a correctione
malorum pro pace saluanda est abstinendum, et quod et interdum rigor
iuris relaxetur ad vitandum contenciones patet per illud I q. vii ¶ Ecce ergo
¶ Illud Hilarius papa sic ait ¶ Illud quoque ab aliqua parte est iudicandum
quod videmus pro qualitate confusionem temporum necessitate prospecta tamen
vacando decernimus ad veniam pertinere quod gestum est. Illud tolleriat
papa quedam episcopatum assumptum pro metropolitano iussio, quia
ut ait Apostolus I Corinth. xi° ¶ Si quis videtur contenciosus esse, nos
talem habemus consuetudinem. ¶ Item probatur conclusio auctoritate
sanctorum doctorum, quia sunt nonnulla peccata publica que sunt ab homine
ex dictamine divine legis specialiter per iudicium prohibenda, quedam
vero alia sunt que sine periculo bonorum prohiberi non possunt ab homine
ut ¶ Communem multitudine sunt boni et mali, et non possunt distingui iste
ab illis, et talia sunt permittenda ab homine, si tamen ex illa permis
sione non sequatur maius scandalum quam ex prohibitione, quedam
sine periculo scismatis ecclesie ut gravius inchoatum prohiberi non possunt
ut peccatum principis aut alicuius qui secum habet multitudinem ¶ Quedam
et si sint manifesta, illa tamen propter periculum que sunt tamen illi contra
non potest. Hec et similia sunt que per hominem non sunt prohibenda ex
dictamine legis divine. ¶ Illud vero dictamen est: Sinite utraque crescere
usque ad messem ¶ Consequenter et in parabola de sagena bonos
et malos pisces continente ¶ Et in nupciis filii regis in quibus
fuerunt mali et mali desperatur ¶ Hec declarans doctor sanctus est, ne vi
dear fautor peccatorum, dum inter audere talia non esse per hominem
iudicialiter castiganda, ut videar amator concionis contradicentes
ecclesie militantis, ponendo in ea bonos et malos, dum tamen sit illis
unus deus, una fides, unum baptisma. ¶ Prima auctoritas ad proba
cionem conclusionis est Augustini 2° libro contra epistolam Parmeniani
dicentis: Hec de scripturis sanctis perspicimus, ut non facile appareat
quicquam gravius esse sacrilegio scismatis, quia precidende unitatis
nulla est iusta necessitas, cum sic mali spiritualiter nocentes malos
boni ideo tollerent ne spiritualiter se negantur ab eis ad disciplinam secu
ritate consideratio custodiende pacis refrenat aut differt quod sine
coercet severitas, ¶ Omni apparente sine vulnere scismatis ad salubrem
correctionem posse aliquo ecclesiastico iudicio vindicari. ¶ Item idem circa
pondus circa principium 2i libri contra ¶ epistolam Parmeniani de
Donatiste ¶ Cartaginensi episcopo ad illud persequatores sunt adducturi
ve his qui dicunt quod malum est bonum et quod bonum est malum, quia
ponunt lucem tenebras et tenebras lucem, qui dicunt dulce amarum
et amarum dulce ¶ Concludit post multa ¶ Quisquis ergo vel quod potest
arguendo corrigit vel quod non potest corrigere, salvo pacis vinculo
excludit ¶ Excludere non potest, equitate improbat, firmitate supportat

ꝯ baō

hic est pacificus. Et ab illo maledicto quod dicit scriptura: Ve hiis qui
dicunt quod bonum est nequam, et quod nequam est bonum etc. Omnino liber prophetarum
scriptum penitus alienus. Porro idem in eodem respondens ad illud quod se
paratos Parmeniani in scriptura proponunt: nunquam valet manus domini sal
vos non facere, aut aggravavit aurem ne exaudiret, sed delicta
vestra distinxerunt inter medium vestrum et dei etc. Utrumque fecerunt, scilicet mali
inter bonos non absunt bonis sicut palea frumentis. Donec ve
niet dominus aree ferens ventilabrum in manu sua qua mundet aream
suam, frumenta autem sua recondet in horreum suum, paleas vero comburet
igni inextinguibili, sicut non absunt bonis tanta multitudo scele
ratorum, qui per Ezechielem dicti sunt illis nostris, qui gemebant
et merebant facinora populi que fiebant in medio eorum, unde eos
qui corrigere non poterant nec ab unitate populi dei se ullo modo vole
bant separare, pro merito innocentissime tollerancie sue signati me
ruerunt et in illorum perditorum vastacione atque interitu liberari. Hec idem
idem in 3o libro contra epistolam Parmeniani super illud j Corinth.
5o: Si quis frater nominatur in vobis et est fornicator vel ydolis
serviens aut avarus aut ebriosus aut rapax, nec quidem cum eo cibum
sumere dicit, in quo non precipitur sola separacio cordis. Nam idem
apostolus alibi dicit: Si quis vos vocaverit ex infidelibus et volueritis
ire, omnia que vobis apponuntur manducate, nichil interrogantes.
Et sic hic permittit convivium fidelis cum infideli peccatore, modo ab
omni malo se separandum est, ibi plus prohibet, puta separacionem corporalem
quam cum infideli permittit. Dicit igitur in sermone Augustinus 43, se se
parandum est corpore ab hiis de quibus loquitur apostolus, si tamen sine pe
riculo scismatis fieri potest. Ait enim in sermone: Cum quis fratrum, id est
Christianorum intus, i. in ecclesie unitate constitutorum, in aliquo tali peccato
fuerit deprehensus ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc ubi
periculum scismatis nullum est. Velut ideo se non cognoverint tales quosque
ipse se eiciat foras, et propria voluntate ab ecclesie unitate dividitur.
Nam tunc non est metus eradicandi tritici. Itaque quod ut ait
Augustinus in sermone, ita cuiusque crimen notum est et omnibus execrabile
appareat ut nichil prorsus nullos vel non tales habeat defensores
per quos apparet posset scisma vel contingere, non dormiat severitas
discipline, tunc sine lesione unitatis ecclesie potest fieri vindicta, a
quo ecclesia ab illo crimine est aliena. Ideo dicit apostolus: Si quis ad
dictum ab aliis nominatur. Item nominatus ad evidenciam quod crimen est notorium
et famosum. Tunc subiungit in sermone: Neque cum potest et salubris
a multis correpcio nisi cum ille corripiatur qui non habet sociam multi
tudinem. Cum vero idem morbus plurimos occupaverit, nichil aliud
bonis restat quam dolor et gemitus. Ideo apostolus cum iam multos
comperisset immundicia luxuria et fornicacionibus inquinatos, non

Nam precepit ut cum illis cibum non sumerent In ii epistola xii capitulo Sed
feceat publice nec dici poterat quisquis fornicator nominatur in nobis
etc. propter multitudinem Sed dixit ne iterum cum venero humiliet
me deus et lugeam multos ex hiis qui ante peccaverunt et non
egerunt penitentiam super inmundicia et luxuria Aliquis aut interpo
sitis dicit Augustinus consilia separacionis et inania sunt et perniciosa
atque sacrilega quia et impia fiunt et superba et plus perturbant
infirmos bonos quam corrigant animosos malos Item
beatus Gregorius super illo deuteronomii vii De septem gentibus interficiendis
deus usque ad mentem vel ad ventionem aut patientiam tollerandi sunt mali ubi
aliqui inveniuntur boni Iuxta illud dictum ad Abraham Genesis
xviii Si fuerint in civitate Zodomorum decem non delebo eam
propter illos Item beatus Ieronimus epistola I ad dardanum aut Ispa
metropolis tua primus pre rebus postea salem tercio Ierusalem et
nunc helya iebuseos expellere non valuit sed manserunt cum eis
in scandalum exemplumque vitiorum hoc ipsum quod aliqua peccata prophetarum
hic non puniuntur sed reservantur vindicanda Signatum est in
david qui peccatum Ioab non punivit Sed Salomoni vindicandum
reservavit ut quod manu fortis iudex scilicet non punivit vetus
Salomon scilicet prius multum non relinquat Item super isto Apostoli prima
Corinthiorum v Auferte malum ex vobis ipsis in 3o libro contra Epistolam
parmenianam dicit Augustinus in summa quod ubi quis impeditur
separare malos a congregatione ecclesie Si a se ipso auferat non
eis corde inseratur licet quod hoc non sufficiat ubi non impeditur
declarat cum infert aliquis interpositis et dicit sic in fora
Itaque propter ea quisquis contempsit Ecclesie dei disciplina ut
malos cum quibus non peccat et quibus non favet desistat
monere corrigere arguere si etiam talem gerit personam et pax
ecclesie patitur ut etiam a separatione sacramentorum possit quempiam
separare non alieno malo peccat sed suo proprio quippe in tanta re
negligencia contra malum est Et ideo sicut Apostolus amonet
Si auferat malum a se ipso non solum aufert audaciam
committendi aut pestilencia consentiendi sed etiam pigriciam
corrigendi et negligenciam vindicandi adhibita prudencia
et obediencia in eo quod precepit dominus ne frumenta ledantur Hec ille
Ergo si pax ecclesie turbaretur aut frumenta lederentur cessandum
Ergo si pax ecclesie turbaretur aut frumenta lederentur cessandum
dum esset a puniendo peccatum contra Augustinus super illo Iohannis
viii ubi sunt qui te accusabant nemo te condempnavit
nec ego te condempnabo audiamus vocem iusticie
quia dixit dominus Qui sine peccato est primus in illam
lapidem mittat audiamus vocem mansuetudinis dixit
ei ihesus ego te non condampnabo a quo forte te dampnari

timuisti quia in me peccatum non invenisti Secundo est donne
fanes go petis et sit non plane attende q sequitur Vade
et iam amplius noli peccare go et dominus dampnavit s3 peccatum
non hominem Item si peccator actor esset diceret vade vive vel
vis de mea liberacione esto secura ego te quintuplex peccatis et a
gehenna et inferni tortoribus liberabo non hoc dixit Attendat
go qui amat in deo mansuetudinem et timeat veritatem Etenim
dulcis et rectus dominus Unde beatus Ambrosius super eodem sic dicit
ad hyrenium Epistola lxix Exierunt scilicet qui accusabant adulteram
exierunt foras et remansit solus ihesus et mulier stans bene autem
exierunt foras qui nolebant cum xpo esse foris littera est intus
q exierunt foras qui nolebant cum xpo esse foris et intus ihesus et mulier
misteria Denique descendentibus aliis remansit solus ihesus et mulier
in medio stans donatura peccatum solus remanet ihesus quia non
pot hoc ihesus cunctis homini cum xpo et quinne vel peccatum condonet
solum hoc munus est xpi qui tulit peccata mundi abierunt et
mulier absoluta q recedentibus Iudeis remansit sola cum xpo
Unde legitur Omnia iusticia et clemencia xpi cum accusat mulier
xpus caput inclinat et elevat ubi deficit accusator Ita multi
dapnari volt et absolui omnes Ecce hic autem Nemo te lapidat
quo utique interrogat qui videbat s3 interrogat nobis ut nosceremus
non esse lapidata Addite quod xpm sinam temptaverunt ut Iudei de
absolucione mulieris calumpniari nichil possent Possent sed iuste magis
calumpniam retorquerent sed querii vellent dimittitur enim mulier
non absolvitur quia deerat accusator non quia innocencia probabatur
q go quererent qui potior erat a persecucione timuit et abiectione
supplicii destitit Redde autem deinde vade emendaverat rea non
tamen absolvit etenim sua ipse mori culpa dampnata est ut convictus
tamen sum adiit et se incipiat condempnare delictum etenim occiditur
culpa punitur Ubi vero culpa deponitur absolucio est et pena peccati
Secundo est ergo a amplius noli peccare hoc est ergo exequo te
xpus corrigat gratia qua pena non emendavit Hec Ambrosius
ex quia ante apparet aliquod peccatum non esse a xpo punitum eo
tretine loquendo id est femina ista adulteram non esse lapidatam
Ut lex iubebat Ceterum super illo nescitis cuius spiritus estis filii dicit
Beda Reprehendit dominus non exemplum prophete sed s3 ignoranciam
vindicandi que adhuc erat in rudibus animi adiciens eos non
amore correpcionis s3 odio desiderare vindictam Itaque postea
quia eos docuit quid esset diligere proximum sicud se ipsum infu
so eciam spiritu sancto non defuerunt tales vindicte tamen multo ra
rius quam in veteri testamento qui sequitur Filius hominis non venit
animas perdere sed salvare quasi dicat et vos qui eius spiritu

signati estis etiam acta eius innitentur nunc pyc consulutes sed in su
tuo iniste iudicantes Item super eodem sic loquitur Ambrosius non enim spe
in eos qui peccaverunt est vindicandum quia non nunquam amplius prodest
clementia vel ad patientiam lapso ad correctionem Denique Samaritani
citius crediderunt a quibus hoc loco ignis arcetur Item Jeronimus
super illo verbo inimus colligimus ea quod de zizaniis dicit ait datur
locus penitencie et monemur ne cito amputemus fratrem quia fieri potest ut
ille qui hodie noxio dampnatus est dogmate cras resipiscat et
defendere incipiat veritatem Unde subditur Ne forte colligentes
zizania eradicetis et triticum Crisostomus autem super eodem ait
intuenda est servorum dilectio etenim festinet zizaniam evellere
quod monstrat eorum de semine sollicitudine ad hoc enim solum re
spicit non ut aliquis puniatur sed ut seminata non pereant
Remedium autem dominus respondens subdit et ait non Jeronimus non ita
hoc dicit Videtur hoc esse contrarium illi precepto Auferte malum de me
dio vestrum Si enim prohibetur eradicatio et usque ad messem tenenda e
patientia quo eiciendi sunt quidam de medio vestrum etc. Sed inter
triticum et zizaniam quod nos lolium appellamus quamdiu herba
est et necdum calamus venit ad spicam grandis
similitudo est et indiscernendo aut nulla aut perdifficilis estima
tio Premonet ergo dominus ne ubi quid ambiguum est cito sententiam
proferamus sed dei iudicio reservemus Ratio autem quare aliqui
in ecclesia sunt tollerandi interdum Prima tales sunt utiles bonis
sive ut per eos exerceantur sive ut illorum comparatione magna eis co
hortatio fiat Secunda dicit Augustinus in omnibus evangelistorum autem qua
bene docent puta quia donum habent scientie aut interpretationem scripturarum
aut aliud que omnia dantur ad utilitatem non recitantis sed ecclesie
teste apostolo I Corinthiorum xii° propter quod sepius divina dispositione
bonis mali sunt permixti ubi enim erant Moyses et Aaron
ibi fuerunt murmuratores sacrilegi ubi Zacharias Symon etc
sancti ibi fuerunt Anna et Cayphas ubi Christus et discipuli ibi
Judas scribe et pharisei propter quod attendenda sunt domini ihesu
salvatoris verba quibus docuit a quibus et nos observare
debebamus Dixit enim attendite a falsis prophetis qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium Intrinsecus autem sunt lupi rapaces
Augustinus sermone non dixit a mercenariis qui licet vera dicant querunt
que sua sunt et mali sunt Immo de hiis qui super kathedram
Moysi sedebant quia vere mali viri recte docentes videntur
tollerandi interdum Verum quod illorum et talium peccata publica sunt
premenda tribus concurrentibus scilicet iurisdictione communitate et
pace salva De iurisdictione dicit Augustinus super illo de hiis q
foris sunt quid michi attinet deus iudicabit in hiis qui

Que mali sunt tol
lerandi

mixtus sunt .i. fidelibus predicendo est ante resecanda loquitur ibi in persona
indutus puta apostoli Secundo de hoc videbitur in secundo puncto de correctione
dicit ibidem Aug. super i. Cor. xi. Cum manducat indigne iudicium
sibi manducat et bibit, sibi inquit non tibi. Hanc si iudex es / si a
pud te accusatur si veris documentis testibus convincitur coherce cor
ripe excommunica degrada. Iudicium siquidem humanum procedere debet
ex causis manifestis tantum. Homo tantum videat ea que patent. Primo
Regum xvi. Ideo precedens declinare debet convivia. Tertio de pace salva dicit
Aug. 3o li. contra Epistolam Recedite recedite exite inde inmundum non tangere.
Tunc in inmundum non tangit qui peccatum multi
paradisarios allegatum dicit. Iuxta ... si eandem disciplinam
consentit exinde ut salva sit eius causa apud deum si eam disciplinam
corripiendi salva pace negligat. Nam qui vult corporaliter quasi ma
nifestos malos deserere spiritualiter deserit latentes bonos quos in apertos
manifestos malos deserere spiritualiter deserit latentes bonos quos in appertos
et incognitos cogitur accusare dum separationem sua conatur defendere
multis interpositis dicit laude patientie mali tollerantur ne ignoti
boni dampnentur. Sic propheta ipse qui dixit Recedite recedite exite
inde inmundum non tangere in medio inmundi populi polluta eam
labia habentis corporaliter habitavit. Ieremias ab inmundo populo non
discessit. David iniustus qui dixit Odivi consilia vanitatis et cum
facinorosis non introibo non reliquit corpore omnes malos primo re
probatum Saulum propter unctionem venerabatur. Non ergo corporalis
recessus ubi salva pace et caritate fieri non potest necessarius sed spiritua
lis ut malis non consentiamus. Aliqui de halis in causa parte tangit
ista sub alia forma dicens quod ad interficiendum secundum legem requi
runtur plura scilicet iusta causa. Iustus ordo iustus animus. Iusta
causa ut quod reus meruerit interfici quia dicitur xxiii. Quimortem
et iustum non occidens. Iustus ordo ut occidens habeat potestatem et
reus sit convictus de crimine habeat in quem iudex potestatem vel a
divina auctoritate que est in lege vel ab eius voluntate scilicet dei in
tellecta per inspirationem certa qua dico ego. Probet per miracula aut sa
cram scripturam persuasit sit ei de veritate credendum. Propterea dicit Aug.
sr. ant. ... ca. officia vindicte potest impleri quo iudex quo lex
et Ambros. super i. Cor. quilibet modicum fermentum totam massam corrumpit
Siquis potestatem non habet quem scit reum abiicere vel probare non
valet innocens iudicandus est. Et iudicis non est sine accusatore dampnare
sicud nec Christus Iudam abiecit. Iustus animus ut fiat solum
amore iustitie et non libidine vindicte vel appetitu pene. Aug.
in questionibus iustitie super Exo. Cum miles iudicis occidit
quem scit audierit debuisse occidi profecto si id sponte facit ho
micida non est. Sic enim etiam occidit quem scit audiere debuisse
occidi. Quod hec tria sint necessaria ad iustam punitionem quequi
dam deducitur. Sic iudex gerit in iudicando vices dei

Deutron cum primo dicit Audite illos scilicet populum quod iustum est iudicate
Sive civis sit ille sive peregrinus nulla erit distancia personarum ita
parvum audietis ut magnum nec accipietis cuiusquam personam quia dei
iudicium est Debet ergo iudex cuius dei iudicium est in tribus se ei
conformare in potestate in veritate et bonitate ut potestas referatur ad
ordinem iusticie veritas ad iusticiam causam bonitas ad iusticie animum
hoc exodi xviii insinuatur cum dicitur provide de omni plebe viros
potentes timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint ava
riciam potentes timentes deum Ecce primum in quibus sit veritas
ecce secundum qui oderint avariciam Ecce tercium Deutron i° repetitur
sub alia forma cum dicit date ex vobis viros sapientes et
gnaros quorum conversacio sit probata in tribubus vestris ut ponam
eos principes In sapientia intelligitur veritas In conversacione probata
bonitas In principatu potestas Ubi vero alterum predictorum scilicet iuris
dictio commissio et pax salva defecerit non potuit peccata
publica puniri Nam si punicendus non est isti subiectus non habuit
in eum ferre iudicium si crimina non possunt manifestis indiciis
probari Esto quod sunt iudicii ut persone singulari nota non po
terunt puniri quia iudicium humanum ex testimoniis manifestis
procedere debet sine periculo scismatis aut turbacionis ecclesie iudi
cium operteri non potest cessandum est a punicione penali et iu
diciali ut est in peccato multitudinis aut principis quem sequitur
multitudo Nam Augustinus in epistola ad aurelium de peccato multitudinis
ostendens quod non severitate cum ea agendum est aliquid dicit
non aspere quantum estimo non duriter non imperiose peccata multi
tudinis aut prave consuetudinis corripienda sunt Ista tolluntur
magis docendo quam iubendo magis monendo quam minando
Si enim agendum est cum multitudine Et si quid minatur cum dolore
fiat de scripturis ne nos in nostra potestate sed deus in vero sermone
timeatur Hec Augustinus At ubi iste tres condiciones sunt peccata publica
mortalia possunt puniri Ex quibus patet quod hoc modo detendo non de
fenduntur peccata cum tribus scilicet iurisdictione commissione et pace sal
va concurrentibus dictum sit omnia peccata mortalia esse punienda
sed non conceditur peccata puniri absque iuris ordine aut detrimento
ecclesie vel boni communis Articulus aut propositum multum innuitur reperio
equivocacionibus composite vel divisione posset cum habere sensum verum
et sensus falsos prout in sive secundi puncti declarabitur Et etiam magis
ex probacionibus et habilibus quia ex serie tenorum articuli propones pretendit
dicere omnia peccata publica esse arguenda corripienda castiganda
et expellenda premissa ut audistis in conspectu huius sancte synodi
universam cum correctione et eadem emendacione eadem devoto
corde submitto et hoc de primo puncto Veniamus ad secundum punctum
Ubi videndum est per quos et quomodo correctio et castigatio et
expulsio peccatorum est facienda Nam dicit articulus sic peccata mortalia

2us articulus

publica et quantum rationabiliter fieri potest privata alicuius de ordinationes legi
dei contrarie in communitatibus christianorum et quolibet statu eorundem debite iuxta
dictamen divine legis per christi fideles tam spirituales quam seculares prout
congruit utrisque sint cohibenda corripienda castiganda et pro posse
expellenda et quia duplex est modus correctionis et castigationis scilicet unus
ex fraterna caritate procedens Alius ex auctoritate et potestate cum iudice 9° p̄a
rationes Prima de fraterna et est talis quilibet fidelis potest et in casu
tenetur quemlibet pro peccatis suis saltem saltem privatis aliquid corripere correctione
fraterna fundatur autem correctio ista in verbis salvatoris domini nostri ihesu
christi Mt xviii Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum
inter te et ipsum solum Ordo autem salvandus est in illa decquo subdit
Si te audierit lucratus es fratrem tuum Si autem te non audierit ad
hibe tecum unum vel duos vel more duorum vel trium testium stet omne
verbum quod si non audierit eos dic ecclesie Si autem ecclesiam non au
dierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus que correctio quod sit licita
patet ex triplici lege naturali scripta et gratie Ex naturali quia legis quia
legis nature preceptum est hoc facies aliis quod tibi vis fieri id est quod
velles si deberes autem velle ut alius te corrigat cum peccas vel te c
medes ergo debes tu hoc utrumque facere ex lege scripta Nam Deutro
xxii dicit Non preteribus oves ut bove errantes sed reduces fratri
tuo et si non est propinquus frater tuus nec nosti eum duces in domum
tuam et erit apud te quam diu eam querat frater tuus et recipiat
Similiter facies de azino et de vestimento et de omni rei fratris tui
que perierit si inveneris eam non negligas quam aliena est etiam
si videris azinum fratris tui aut bovem cecidisse in via non despicias
sed sublevabis cum eo Hoc de benignitate legis ad litteram observanda
erant quod si debuimus proximorum debeat alter esse sollicitus quanto magis
gis de proximo errante Ex qua septimum est Eccli xvii Unicuique man
davit deus de proximo suo vie illorum coram ipso sunt semper non sunt
absconse ab oculis illius Unde autem curam neglectam a proximo in
lege tamen precepta Bernardus scilicet ad Eugenium deplorabat dicens
in effectum cadit asinus succurrat ei cadit anima et non est qui rele
vat eam Ex lege gratie ex textum allegatum Mt xviii Si peccaverit
in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum solum
Glosa autem ostendit eam esse licitam que dicit peccante zelo iustitie
corrigamus et penitentiam suis causa nunc pendam Scotus Aug li° de correct
tione et gratia ponit quatuor causas cur exercenda est fraterna correc
tio Primo ut peccator peccatum suum et se recognoscat proverbiorum xxix
Virga et correptio tribuit sapientiam Unde non correpti quia se igno
rant et peccata sua aliis confundunt ex qua sequitur puer qui dimittitur
voluntati sue confundet matrem suam Secunda ut de peccato cognito
dolorem pudorem et timorem habeat Tertia ut peccator se deformem
ex peccato videns reformari desideret et deinde oret ne in illi
feditate permaneat Quarta ut si corripiens correptio

non proficiat eum sibi valet ut peccatum fugiat et meritum acquirat
Unde xxiiii moralium ca° xx° Gregorius dicit Caritatis zelus mala
que corrigere non valet increpare non desinat ne se particeps delinquen-
cium ex consensu taciturnitatis adiciat Et Augustinus de correpcione et gracia aut
sine desperacione corripiamus quia si filius pacis est quem corripi-
mus requiescet super eum pax nostra Sin autem ad nos revertetur
Preceptum sit in precepto quod vero sit in precepto in affirmacione obligacione quod obligat semper sed
non pro semper sed pro tempore et loco et aliis circumstanciis patet ex precepto sal-
vatoris dicentis Corripe ubi manifeste videtur Increpare glosa
ibi autem Ista peccat qui fratrem suum videt peccare et tacet sicud qui
peccanti non indulget sed preceptum est indulgere peccanti ergo
et corripere peccantem Et Augustinus in libro de verbis domini
sit ait Si neglexeris corrigere peior factus es eo qui peccavit
Sanctus Thomas 2a 2e q xxxiii° ar[ticu]lo 2° in pede deducit quod
sit in precepto ex racione finis qui est fratris emendacio Ad hoc ac-
ordinatur correccio fraterna sicud illa que est paterna ut prohi-
bicionem pene et virtute iusticie qui est ordinatur ad bonum commune
et dicit quod est eciam fraterna correpcio sive quod ad emendacionem fratris
ordinatur et hoc in quarto magis declarat dist xix ostendendo
quod per precepta legis divine sufficienter homines in vita ordinantur
et quemadmodum in exercitu est duplex ordo unus totius exercitus
ad ducem alius partium exercitus ad se invicem sic in ecclesiastica conversa-
cione duplex est ordo unus singulorum ad prelatum alius singulorum
ad invicem Iuxta primum ordinem omnes tendere debent ad illud ad
quod prelati intencio versatur et ad hunc finem debet cor prelatos dirigere
Iuxta secundum unusquisque alteri auxilium prebere debet ad bonum finem con-
sequendum sic ergo tenentur subditi prelato suo obedienciam exhibere
et illi subditis curam solicitudinis impartiri Ista ita sibi invicem
ferre auxilium non solum in temporalibus ymmo magis in spiritualibus
Hec summa de obligacione ad correccionem fraternam est Alberti in quarto
suo Richardi de media villa Hostiensis in summa sua et omnium doc-
torum dicentes aut aliquorum audiamus dicit Augustinus de verbis domini
Admonet nos quidem dominus noster non negligere invicem nostra peccata
non querendo quid reprehendas Sed videndo quid corrigas de-
bemus enim amando corripere non nocendi aviditate sed studio
corrigendi Crisostomus autem dicit sic Considerandum autem quod quandoque dominus
eum contristantem ad eum qui contristatus dicit sicud cum dicit
Si recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversus te va-
de reconciliari fratri tuo quandoque eum qui iniusta passus est iubet
dimittere proximo sicut ibi Dimitte nobis debita nostra si et
non dicit de nobis Hic autem alium excogitat modum Nam eum qui
contristatus est ducit ad eum qui contristavit Ideo dicit pecca-
vit inte frater tuus vade quia enim ille qui iniuste fecit
non facile veniet ad excusacionem verecundatus hunc qui passus

est ad illum trahit non semper sed ut corrigat quod factum est Ideo
autem vade corripe eum Item idem non autem dicat accusa neque incre
pa neque vindictas expete sed argue i. rememora si proprium dic ei que
ab eo passus es Ipse enim ira et verecundia detinetur obrutus factus
quasi grandi sopore unde oportet te qui sanus es illum qui egrotet
adire et vtus Secundum autem sciendum tamen quod si peccaverit in nos
frater noster et in qualibet causa nos lesit dimittendi habemus
potestatem immo necessitate qua precipitur ut debitoribus nostris debita
dimittamus propter quod et hic dicitur Si peccaverit frater tuus Rursus
Crisostomus dicit Ideo autem precepit ei arguere qui passus est iniuria et
non alium quia ille qui fecit iniuria ab eo mansuetius sustinet et maxime
cum solus eum corripiat Enim enim qui vindictam expetere debe
bat hic salutis videtur diligentiam habere maximam hoc enim por
propriam facit Ne tamen ex verbis istis et quibusdam premissis quis
credat quod solus iniuriam passus habeat delinquentem corripere
eum iuxta doctores cunctis hoc competat Cum peccatum est notum
tibi tunc tertiis circumstanciis dicendum est quod hoc quod dicitur Inter te
et ipsum solum intelligitur non contra te tamen iniuria sustinendi nisi dicatur quod
intelligitur solum contra te tamen iniuria sustinendi nisi dicatur quod
sine alio immiciato primatis sed in te .i. te sciente unde Augustinus
Aliqui scias fratrem tuum esse corripiendum inter te et ipsum solum Ali
qui vero coram omnibus quod autem quando fatiendum sit audiamus in sequentibus si pec
caverit in te frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum quare
quia in te peccavit Tu scis quia peccavit quia enim secretum
fuit quod in te peccavit secretum quare tu corrigis que peccavit
Nam si solus nosti quia peccavit in te et eum vis coram omnibus
arguere non es correptor sed proditor Hec Augustinus si tamen fuit
occulta peccata sic videtur habere locum quod dicit dominus Si peccaverit in te
frater tuus qui enim te publice offendit Iam non solum in te pec
cat sed etiam in alios quos turbat Ex predictis conclusione sequitur primo
quod superiores possunt inferiores corripere hac correptione fraterna
et econverso subditi superiores et semper dicetur fraterna si debitis circumstanciis
sit induta sit Nempe prelatus est frater et est pater est superior
dignitate vel officio pater beneficio frater fide religione comuni
nature conformitate quia prelatus et superior debet inferiori ei reverentiam
et honorem quia pater amorem quia frater adiutorium Et ita si
peccat correctionem secundum quod probatur XVIII septimum est frater qui
iuvatur a fratre q. c. f. Debet autem hec correptio habere tres correp
tiones maxime dum superiores ab inferioribus corripiuntur ut dicit
Augustinus de Anchona Primo debet habere discretionem et debitam diligen
ciam ut quod speretur et probabiliter credatur eius emendatio Secundo debet
habere subiectionem et debitam reverentiam ut non fiat ex temerario
et cum protervia Tertio debet habere dilectionem et benivolenciam
ut non fiat causa diffamationis et detractionis propter defectum

Correctio maiores debet corrige minores et equales

Tres conditiones requiruntur ad correctionem

pnie debent inferiores increpari si sine discretione debita superiores
corripiant et sic in hoc in lege iussum erat bestiam que montem
tangeret lapidari Exodi xix° propter defectum sedis ora fuit per
cussus Nam cum esset de genere sacerdotali secundum quosdam propter hoc tamen
debet portare archam domini Thomas in scripto dicit quod tangere
non erat levitarum sed sacerdotum Ideo percussus fuit qui officium
superioris usurpavit Et in uno responsione apparet quod prevenien
tes sic hinc Ideo percussus fuit propter quod adducitur in texto ii° Regum
vi capitulo propter temeritate percussus est a domino propter defectum tertie
maria soror moysi fuit percussa lepra qua causa murmurationis
aut detractionis insurrexit contra moysen ut habetur Numeri xii°
Infero secundo cum discretione huiusmodi correctio facienda est ad quatuor — Secundo
siquidem inspiciendum est ut dicit Albertus magnus in scripto sententiarum
scilicet ad quantitatem culpe delinquentis ad spem emendationis ad sta
tum persone que admonetur ad zelum qui monet corripientem — Una orationis tempore ad cor
si culpa est levis et timetur ne turbatio gravior sequatur non tenetur — rectorum
corrigere quia peyus sequitur Item si probabiliter desperatur de emen
datione non tenetur corrigere quia nichil facit nisi provocare ad peius
Ad hunc si status altus est persone cum reverentia et excusa
tione delicti debet potius admonere quam corripere et rogare potius
quam increpare Quarto si videt se ex rancore et invidia moveri
vel aliqua alia radice tunc non debet facere quia tales cito pro
rumpunt in verba contumeliosa et tunc communiori malo factum est maius
malum et ista distinctio est optima hec Albertus magnus Tertio
infero quod correctio malorum inferiorum a superioribus debet aliquando esse
levis aliquando aspera utrique tamen debet omnino carere dulcedine — 3° infero
discretus in summa sua distinguit et parte habetur a Thoma in scripto
Si inquit peccatum fiat ex ignorantia vel infirmitate debet corripere — Ad correptio debet esse
leviter et moderate Et hoc etiam dicit Thomas ubi super Galatas — levis vel dura
vi Si preoccupatus fuit homo in aliquo delicto vos qui spirituales
estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis dum peccatum fit ex pas
sione et super inducta mala consuetudine tunc est corripiendum peccatum
leviter peccatum dure prout dicit commentator primo ethicorum Iuvenilis
inquit passionum sectator non solum persuasionibus et monitionibus
corripiendus est sed et obprobriis et contumeliis frequenter Iudicum
Unde Hely licet monuit filios suos iuvenes quos noverat
quia non intulit obprobria aut contumelias dicitur non corripuisse
id est non sufficienter I° Regum ii° Tertio peccatum committitur ex electione
et pura malicia tunc corripiendus est dure Gregorius in
pastorali Nonnulla peccata sunt vehementer increpanda ut cum
culpa ab actore non cognoscitur quanti ponderis ab increpantis
ore sentiatur hoc etiam dicit Thomas Preterea ex parte increpan
tium distinguendum est Aut corripientes sunt iuvenes aut
senes Si iuvenes debent corripere aut monere humiliter
Si senes corripiant moderate et mature alios senes re

vehementer prelatos humiliter Si vero corripientes erunt prelati corripiant se
nes obsecrando iuvenes humaniter monendo j° Thimo v° in t° Seniorem
ne increpaveris sed obsecra ut patrem Iuvenes fratres etc Tertium autem glosa
est animus humanus et facilius ducitur quam trahatur ut dicit Se-
neca In omni correptione aliquid miscendum est mansuetudinis ut cari-
tas ex qua in radice correptio procedit demonstret semper fulgeat Ideo
Seneca ait in probris semper obiurgationi aliquid blandicie admiscere In iiij° infert
fero quarto Ex hoc quod correptio est precepta quod obligat non pro semper sed pro aliquo
tempore quia est preceptum affirmativum Tria autem sunt ex parte corripientis
quia debent esse et tria ex parte correpti quibus existentibus obligat
non pro semper sed pro aliquo tempore quia est preceptum affirmativum Tria autem
sunt ex parte corripientis obligat alias non Primum certa peccati cognitio Eccli
xj Priusquam interroges non vituperes quemquam et cum interrogaveris corripe iuste
Secundum est mansuetudo in corripiendo ps 89 Quoniam supervenit man-
suetudo et corripiemur Tertium quod in alio non sit tanta aptitudo ad

Ea requiruntur ex parte corri-
pientis Ea
ex parte corre-
pti

corripiendum Quarta si alii eque boni vel meliores assint ut peccan-
ti magis familiares et probabiliter estimatur quod magis proficient pro tunc
non obligatur iste precise nisi verisimiliter appareret quod isti omnes negligerent
Sic enim perfecto obligaretur Nam sibi competit illud iiij° Regum xx° Custo-
di impii virum istum qui si lapsus fuerit erit anima tua pro anima
illius Quintum requisitorum ex parte peccantis est spes de correptione alias
ut dictum est non obligatur quis talem corripere Proverbiorum ix Noli ar-
guere derisorem ne oderit te Sextum quod suum peccatum sit mortale Ita di-
cit Si te audierit lucratus es fratrem tuum si non tandem dic ecclesie per hoc
quod liberatur quis a veniali non est lucratus quis enim quia propter hoc non
erat perditus non etiam oportet talem propter hoc denunciare ecclesie
Septimum quod non est spes maioris oportunitatis in corripiendo dicit enim
Augustinus primo de civitate Dei In obiurgandis male agentibus parcit
Septima tempus oportunius inquirit non est occasio cupiditatis sed consilium
caritatis Hec finaliter ex illo doctore Tres autem tangit Thomas ij ij e
q xxxiij ar° ij° ad tertium Et idem Richardus de media villa iiij q° xxx
primo meritorie a correptione fraterna quis se abstinet cum scilicet oportunius
tempus expectet In secundo cum peccato mortali cum probabiliter scit se posse
fratrem peccantem emendare tamen pro temporali comodo aut metu amitten-
di aliquod temporale non corripit In tertio cum peccato veniali dum non habet
spem probabilem de emendatione fratris peremptum et nimis inhiat Iste ille q
corripere temporalibus Sequitur ex hoc quod cum quo ista correptio ordinata est
ad emendationem peccantis ordo si peccata sint occulta a Salvatore da-
tus servandus est si admonicioni caritative peccans ipse non paruit
Itaque si monitus non paruit aut acquievit est ultra procedendum
suppositis dispositionibus et circumstanciis antedictis advocandus est
enim unus testis vel duo quos speret probabiliter velle correpto prodesse
non obesse quos si non audierit dicendum ecclesie i. prelato ut iudici
rato huius sicut cum a levius medicina non proficit ad salutem
corporis adhibenda est fortior ut tamen inquantum convertitur infirmus q

fieri potest sicut in sanatione spirituali ubi secreta monitio non sufficiat ad gui
ora tenendum est quod fit cum testibus unus assumitur vel duo qui tripli
ci ratione advocantur primo ut videant secundo ut testes sint admonitionis
facte 3o ut negantem coram etiam prelato convincant possem etiam
non incongrue per ecclesiam intelligere concilium generale et sic talis ordo est
observandus primo frater delinquens monendus est caritative si non acquies
cit dicendum est prelato ut est privata persona quia nullus est qui magis
debeat illi persone prodesse quam persona prelati Si sic enim non audit
adhibendus est unus testis vel duo ad utrumque monendum et si illos non
audierit dicendum est prelato ut iudici Et si coram illo correptus ne
gaverit convincendus est per testes adhibitos quia scriptum est in ore duorum
vel trium stat omne verbum hunc ordinem tangit Thomas in quodlibeto et quod
dicendum est prelato ante testium adhibitionem ut tunc est privata persona habetur ab
Augustino in regula verum quod in aliquibus secretis vel privatis peccatis
non est observandus talis ordo de necessitate ut si quis tractaret de prodi
tione civitatis aut de subvertendo populum in fide aut moribus tunc
statim procedendum est ad denunciationem talium admonitione secreta preter
missa ut impediatur tantum nocumentum nisi forte quis estimaret
quod per solam secretam admonitionem possent huiusmodi mala impedire vel
tamen totum ordine Christi fit quia talia peccata non sunt solum intra sed
etiam malos Sed in illis peccatis que tantum nocent peccanti directe et
ipsi aut paucis ordo tenetur De prelatis autem utrum cum committunt peccatum
occultum postquam moniti caritative et humiliter ac reverenter nolint acquies
Dubium cere correptori sit procedendum ad denunciationem dicit Albertus super xto
quod non et dicit in forma sic in dist. xxix iij q. utrum idem ordo observan
dus est in qualibet hominis correptione ad responsionem post replicationem
cuiusdam opinionis dicimus cum quibusdam quod admonitio competendat sed ad
omnes prelatos est admonitio in denunciatione non precedens in aliis au
tem potest precedere in denunciatione ut dictum est supra in articulo priori utrum
licet correctio fraterna sit cum in eos dicit sic in solutione quilibet
homo omnem hominem cum reverencia et mansuetudine tenetur admonere
et corrigere de delicto sed non ulterius potest denunciare si est inobediens
quia si prelatus supremus est non habet iudicem ubi loquitur de supremo
prelato spirituali et etiam statim duplicat ubi de omni prelato cuiuscumque sit
manifestum est quod ubi prelatus monitus non obedierit licet si ad
superiorem habeat recursum quis possit non est ad populum recurrendum
quod ut dicit proponens coram eodem hec peccata sua arguendo nisi
immineret fidei periculum ut communiter doctores exemplificant
addere possem in periculo scismatis et correptionis morum in ecclesia per
malam doctrinam Unde dicit Thomas 2a 2e q. xxxiii articulo
iiijto Ad secundum quod in faciem resistere coram omnibus excedit
modum fraterne correptionis Et ideo sic Petrus Paulum non repre
hendisset nisi aliquo modo esset par Unde Apostolus ad Colocen
Philemono scribit ut prelatum suum admoneret cum dicit dicite Archippo
Vide ministerium quod accepisti in domino ut illud impleas Preterea
tamen quod si immineret fidei periculum etiam publice essent prelati

a subditis arguendi Unde etiam paulus qui erat subditus petro propter
imminens periculum scandali circa fidem publice petrum arguit Et sic glo
Augustini dicit ad Gal ii° Ipse petrus exemplum maioribus prebuit ut
sicubi forte recto tramite reliquissent non dedignentur etiam a pastoribus
corrigi hec Thomas ibidem in 2° to vo dis. xiiii sic dicit in forma re
spondendo ad unam racionem que est de reprehensione petri a paulo Dicendum
inquit quod paulus restitit in faciem petro coram omnibus sicud ibidem
ad Gal ii° dicitur hoc autem excedit modum fraterne correpcionis que pre
latis a subditis debetur Non enim prelati a subditis coram plebe sed multum
sed humiliter in privato corripiendi sunt nisi immineret fidei periculum Tunc
enim prelatus minor fieret si in infidelitatem laberetur et subditus maior
Idem dicit Richardus de media villa dicto ulterius quod fraterna correc
tio de peccatis prelatis publicis locum habet et etiam dicit thomas publica
reprehensio salvus hiis que dicta sunt de prelatis dicit enim sic Sanctus Tho
mas 2a 2e q xxxiii° ar° vii in pe. Innuerit enim potest in correp
cione statum secreta ad monicio caritative precepti debeat precedere
denunciacionem distinguendum est inquit aut enim peccata sunt publica
aut occulta Siquidem sunt publica non tantum adhibendum remedium
ei qui peccavit ut melior fiat sed etiam aliis in quorum notitia deve
nit ut non scandalizentur Et ideo talia peccata sunt publice arguenda secundum
illud primo ad Thimoteum v° peccantem coram omnibus argue ut ceteri
timorem habeant quod intelligitur de peccatis publicis ut dicit Augustinus quarto
de verbis domini Ubi dicit sanctus Thomas quod remedium ut melior fiat sibi
adhibendum est et hoc fit per correpcionem fraternam sicud quod coram omnibus
arguitur remedium est aliis ne ipsi in culpa sequantur et ut de re publica
tollatur scandalum Sexto infero quod cum prelati presbiteri et curati sunt superio
res laycis non est fraterna correctio facienda eis coram multitudine
laycorum de peccatis etiam publicis personalibus neque circa fidem neque plurimorum
morum propter malam doctrinam dicte concernentibus ut per illam inducantur
layci ad subtraccionem obediencie respectu sacerdotum Istud corrolarium pro
ultra premissa quod non debent induci layci ad subtrahendum obedienciam presbiteris
etiam malis malicia personali quecumque etiam sit publica patet per Exo
Exo xx Honora patrem tuum quod non tantum de patre carnali sed de spirituali
intelligitur et illud preceptum morale est Ideo semper manet lex etiam dicebat
Deutero xvii qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo
tempore ministrat domino deo tuo Ex decreto iudicis morietur homo ille et
auferes malum de medio Israel cunctusque populus audiens timebit
et nullus deinceps intumescat per superbiam Quamvis autem hoc preceptum
quia iudiciale erat sit mortuum quantum ad penam tamen precepti manet scilicet de
obediendo sacerdotis imperio Nam hoc morale est quia precipitur
honorare parentes nec valet dicere quod hoc solum intelligitur de bonis
Nam dicit Allexander de halis in tercia parte sue summe quod malo prelato
quousque ab ecclesia tollatur debetur honor et quamvis male presideat quo
usque ab ecclesia deponatur ut bene presidens haberi debet et intelligitur

de malicia personali patet correlarium istud per illud Matth. xxiij Supra kathedram moysi sederunt scribe et pharisei quecumque dicunt facite. Et prima petri ij° Subditi estote in omni timore dominis vestris non tantum bonis et modestis sed etiam discolis hec est enim gratia si propter conscientiam sustinet quis tristicias paciens iniuste. Patet etiam auctoritatibus sanctorum doctorum dicit Tellosforus papa septimus a beato petro computato Augustini decreto suo ca° vi° Ipsi qui proprio ore corpus domini conficiunt ab omnibus sunt obediendi et timendi et non delacerandi aut detrahendi et a quibus domini populus se benedici sal[u]tari et instrui cupit nullatenus debet eos arguere nec vulgus ineorum accusacionem suscipi populus enim ab eis docendus est et corripiendus non ipsi a populo quia non est discipulus super magistrum apparet per hoc quod populus debet obedire sacerdotibus et non se subtrahere ab eorum obediencia. Item Gregorius Nazarenus ij° li° de Epiphaniis post medium de modestia illud docet quod subiectos esse oportet eos qui accedunt ad graciam hiis quibus dispensacio misteriorum dei commissa est maxime etiam si dignitate aliqua sibi vel sapiencia preditus videatur. Nemo dissimulet baptismum. Nemo contempnet. Nemo certe predicatoribus fidei et dispensatoribus gracie resistat atque repugnet sed cum omni humilitate et veneracione subiciat. Hec ille. preterea Crisostomus super epistola ij ad thimotheum omelia ij dicit Nescis quid est sacerdos qui angelus dei est. Non enim que sua ipsius sunt loquitur si contempseris non enim contempnis sed eum qui initiavit eum deum. Et unde manifestum est quod deus initiavit nisi habueris hanc suspicionem spes tua evacuata est. Si enim nichil agit deus per eum nec lavacrum habes neque misteriis participas neque benediccionibus frueris. Non ergo christianus es. Quid igitur omnes inthronizat. Indignos quidem non inthronizat sed omnes autem est propterea idem. Hec ille. profecto hec summa nullo verbo salvatoris fundata est qui vos audit me audit et qui vos spernit me spernit. forte dicet quispiam. Ideo publice malis sacerdotibus non obedio quia propter suam maliciam publicam dominium super me perdiderunt. putas queso dominium in caritate fundari. si ergo credis cum certi esse non possimus de alio si sit in caritate cum neque de nobis ipsis sumus sapiente teste qui ait Ecclesiastes ix° Nemo scit an amore vel odio dignus sit. Et apostolo qui dicit primo Corinthiorum iiij^to Nichil michi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum certi esse non possumus de aliquo si sit verus dominus et ita non solum spiritualia dominia ambigua erunt sed et temporalia quod si dicatur primo certi erimus donec aliquod publicum mortale commiserit si sic dicatur ergo dominium aut spirituale aut temporale in caritate non fundatur cum per mortale occultum quis dominium non amittit. Porro ostendendo quod per mortale publicum non amittitur dominium saltem quod per peccatum personale quod fidem

non corripit aut etiam non scindit vel bonos mores per malam doc-
trinam dirimit non permittit dignitates et dona sua a dei providentia
ordinate divinitate. Nam Romanos xiii° dicitur qui potestati resistit dei
ordinationi resistit et autem proverbiorum viii dicit eterna sapientia cuius
nutu omnia gubernantur per me reges regnant et legum conditores
iusta decernunt ergo quibus dominus dicit potestates et imperia. Ille veri
sunt domini. Constat autem dominum interdum facere malum hominem regnare
super populum ad populi afflictionem Job xxxiiii° qui regnare facit hominem
ypocritam propter peccata populi igitur tales quamvis sunt mali culpa per-
sonali tamen domini sunt. Idem manifestum est in angelis Ephesi
Pergami Thyatire Sardis et Laodicie adversus enim illos episcopos
dominus revelat quorum aliqui sunt non expecto venali primo morte
et tamen adhuc episcopi sunt et non ipso facto depositi deposita preterea
Anshelmus in glosa super c° 1 Corinthiorum ii° ut sciamus que a deo
donata sunt nobis ait multi habent dona spiritus dei et nesciendo
a quo habent impiam vanitate iactantur. Nemo donis dei utitur
qui datori est ingratus. Item Augustinus super psalmum 66 ait alia sunt
dona que dat deus inimicis suis et alia que non servat nisi
amatoribus que sunt maiora. Non enim soli boni plenas habent
domos rebus magnis. Aut soli boni salvi facti sunt ab egritudine
hec Augustinus. quam miseri si omnia dat peccatoribus fidelibus tamen
qui etiam infidelibus larga dicit imperia ymmo et infidelem super
populum suum regnare constituit patet in Nabuchodonosor cum
enim ille ydolatra sed et rex constitutus a domino super populum suum
Israel sibi peccante. Jeremie siquidem xxvii scriptum est ego feci
hominem et terram et iumenta que sunt super faciem terre in fortitudine
mea magna et in brachio meo extento et dedi eam cui placuit
in oculis meis et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu
Nabuchodonosor regis babilonis servi mei insuper et bestias agri
dedi ei ut serviant illi et servient ei omnes gentes et filio eius
et filio filii eius videtis quod deus eum prefecit in regem terre Israel
sicud de ipsis propheta loquitur intentus nec solum eum sed filium et
filii filium nec potest dici quod deus dicatur facere hoc permissive quia
dominus addidit servum meum et bestias agri dedi ei. Item Cyro ad-
huc ydolatre dedit dominus regna terre Ysaie xlv scriptum est hec dicit
dominus christo meo Cyro cuius apprehendi dexteram ut subiciam ante
faciem eius gentes et dorsa regum vertam. Sequitur et tibi dabo tibi
thesauros absconditos in archana secretorum. Jeronimus in commentario
super hoc ait huius dextera apprehendit et tenuit ut nullus forti-
tudini eius valeret resistere legamus Zenofontis viii libros Cyri
maioris historia et prophetiam Ysaie invenimus impleta quia enim
civitas illi non paruit qui non regnum terga subiecit qui muri
invincibiles inexpugnabiles non illius obsidione subversi sunt. hec ille
Item plinius cesar erat infestus et inimicus fidei tamen dominus dominium

sim non confinavit eum aut reddite que sunt cesaris cesari pyla
tus etiam erat iniquus xpo in iustificatus in favore iudeorum eum
suam ptatem approbavit eum aut non haberes ptatem in me nisi
tibi datum esset de sup ppterea dicit Aug9 libro de questionibus
veteris et novi testamenti dei ymaginem habet rex sicut epus xpi
quam diu ergo in ea tradicione manet est honorandus si non ppter
se vel ppter ordinem vnde gentilem in potestate positum hono
ravimus licet indignus sit hec ille Patet quod in rege psonam
distinguit Augustinus ab ordine si fuit peccator in psona meretur penam
bonis dei sed quia est rex ex officio meretur dei habere bona eciam valida
honores excelsos ab homine et a deo visiones et sompnia pinde
idem libro de civitate dei cao xxvi dicit in effectu quod idem
deus dedit Regna piis et impiis vt mario pessimo impiorum
et Gayo pio Constantino xpiano et Juliano apostate patz
ergo quod vm dominium non fundatur in gra gratum faciente sed in diuina
providencia sicud in causa efficiente sedum quia ppter occultas nobis
sue eterne sapie manifestissimas bene vt malis et indoli male pe
natur vo bonis eum aut visum erit in sequenti conclusione Sacer
dotes ppto non esse subiectos apparebit irracionabile ipsos coram
ppto de pctis suis psonalibus publicas arguere ypocrisim eorum
detegere et coram pro suis manifestis sceleribus contrarie vt
dixit ponens dum tamen non sint in subversione ad falsam doc
trinam In quo casu possent argui publice coram ppto ut sic
dictum est Sequitur septimo ex precedenti quod subditus pplus non
pot licite subtrahere decimas et oblaciones a malis sacerdoti
bus publice malitia psonali nec valet excusatio avaricie
hoc facere volencium quod volunt tales nutrire in pctis quod tamen
facerent dando vt dicunt probatur xpus sustentavit Judam proditorem
deditque ei bucellam panis et fecit eum participem mense sue
et adhuc erat sacerdos Item deus pascit gentiles in orbe hereticos
impios xpianos Ita vt Job dicat habundant tabernacula predonum
et audacter provocant deum cum ipse dederit omnia in manibus
eorum Job xii Et veritas ipsa de hoc ait Qui solem suum facit
oriri sup bonos et malos et pluit sup iustos et iniustos Item
Aug9 in tractatu de oracione dominica qui incipit beatissimus apostolus ait
Istum panem carissimi quo venter repletur quo caro cottidie re
ficitur istum panem videtis dare deum non solum laudatoribus
suis qui facit solem suum oriri sup bonos et malos et pluit
sup iustos et iniustos laudas pascit te p blasphemias pascit
te et penam agas expectat te si non te mutaveris dampnat
te Numquam ergo panem istum accipiunt boni et mali a deo putas
non est alter panis hec ille Item idem prima parte sermonum
sermone de generalitate elemosine qui incipit Sunt qui dicit
da misericordiam et ne suscipias peccatorem Illa enim ob hoc dicta sunt
ne tamquam peccatori bene facias ppterea quia peccator sed quia homo est

Itaque utrumque preceptum tenebis non ad vindictam remissus sed ad subvenien-
dum. Omnis enim qui recte arguit peccatorem quid aliud quam non volt esse
peccatorem odit ergo in illo quod odit deus ut puniatur quod homo fecit
et liberetur quod deus fecit. Peccatum autem homo fecit ipsos homines deus. Et
infra benefac humili propter quod humilis est et ne dederis impio propter hoc
quod impius est Eccli xii et altissimus odit peccatores et impiis reddet
vindictam. Non tamen solum propter quod peccatores et impii sunt verum
eciam quia homines. Facit oriri solem super bonos et malos et pluit
super iustos et iniustos. Ita nulli homini claudenda est ianua nulli peccatori
impunita relaxanda. Hec Aug. Ex quo patet quod possunt dari malis
non tamen intuitu malicie, quia debite et quia illi sunt sacerdotes non
autem quia mali. Item Crisostomus in [illegible] super illud Mt xxii Reddi-
te que sunt cesaris cesari i. nummum tributi et pecuniam que sunt dei
deo i. decimas. Hec Crisostomus. Tunc autem cesar Tyberius erat ty-
rannus successor tyranni et heres sacerdotes infideles Anani et
in malo pertinaces ad pietatem indociles in mortem domini iugiter
meditantes et tamen illis decimas dominus iubet dari. Si illis dande
sunt tunc non sacerdotibus et si malis licet fidelibus. Rursus idem in
annotacionibus super illo Si esurierit inimicus tuus ciba illum Si sitit potum
da illi. Aut noli negare quod dominus nulli negat quamvis sit blasphe-
mus et impius. Hoc enim faciens carbones congeries super caput eius
ut cum sibi carbones intelligit pertinaciam [illegible] aggravari co-
[illegible] eos hoc est convertet et diligat te quem habuerat aliquando persecutorem
Idem idem deus nulli negat eciam blasphemo et impio et inimico quid
ipse cibat et inimicos tamen se ipsum non sed tamen se ipsos eis gratitudo dei
et successoribus abesse potest ad penam domini autem [illegible]do finis eius crescit
ad gloriam quia nec ideo peccatorem pascit ut amplius peccet sed magis
ut gracia dei ~~etc~~ a delicto quiescat. Hec Crisostomus. Cris. autem super Johannem
Dixit si. Item qui manducat meum panem omnia alia inquit di-
mittens hoc unum sufficiens erat enim scilicet Iudam decenter et commit-
tens posuit ipsius qui ante nutritus est qui apud mensam cenavit
hoc autem docuit erudiens eos qui malefaciunt benefacere eciam si man-
serunt insanabiliter habentes. Hec ille. Pondera quod dicit et si manserunt
insanabiliter habentes. Nam illis benefaciendum non obstante malicia doctrine
dominus Ihesus ut autem Cris. Si vero zelum huius correctionis viciorum
[illegible] sunt sciam tenetur dicens quod nisi coram multitudine populi
vicia cleri arguantur et increpentur iudicabit semper populus illa esse licita
Ideo ut eis consulatur utile est omnibus talibus publice coram populo
convenienter dico quod non habet unde racionabiliter conqueratur. Nam iuxta
premissa doctrina salvatoris insequendo sacerdotes delinquentes propter
peccatis personalibus potest fraterna tum re cum honore et mansuetudine
corripere adhibitis quidem debitis circumstanciis quod si illum non audierit
adhibeat unum vel duos testes quod si non audierit dicat ecclesie
i. prelato ecclesie qui est superior sacerdotis delinquentis si ille neglexit
potest ad superiorem recurrere usque ad summum pontificem qui si remissus
desideret in correctione ista indicavit habet pro finali recursu genera-
le concilium quod requisitum et debite de corrigendo informatur

Nullatenus deficiet. Ypali cum quadam pncia preditus spus sanctus
ci adest et xpus qui sponsam suam Ecclesiam katholicam in concilio
gnali repntatam nullatenus errare pmittet
fide in vna et in ministracionibus vsque in sempiternum qui desponsavit sibi in
reformacionem non est ambigendum propter quod et in morem
vnicuique veterum hoc tantum restat Concilium gnale tramite puritatis
liorum gnalium celebracionem toto corde et opere promoveret ut omnis puritatis amator. Circa
donum Ecclesie mandatum de correccione fraterna provenit contra legem
maliciam sacerdotum personalem dixi personalem contra peccata horum contra
doctrina errarent et perverteret populum hoc modo si in fide aut
dormientes malis intererint subverterent aliter esset procedendum ut dixi
est nec peccaret solum iste sed in omnes xpianos sic
celebracio gnalium Conciliorum quod deus avertat. Ubi vero omittetur
predicacio Ubi dei maxime ad clerum facta. Remedium est In illa enim fiat appro
bacio viciorum gnalis ne vnicuique putent insipientes vicia sibi licere
Circa populum vero approbacio viciorum non videtur expediens nisi cum magno
moderamine et diligenti verborum diligencia fiat ne populus clero in
festus insolencior fiat et abiciat omnem reverenciam. Ubi tamen pro
babiliter appareret populum errare credendo vicia cleri iam
non esse vicia esset propter veram doctrinam ei succurrendum sed hoc diebus
nris. propter magna parte populi evenire dns non permisit. Non ergo
arguendi sunt mali sacerdotes malicia persone coram populo propter
hoc ultra premissa hanc vnicam facio racionem. ordo fraterne cor
reccionis ostendit quod ab ea itur in correccionem paternam seu judicia
riam dum illa non sufficit. Nam post correpcionem inter te et illum
vnus vel duo testes adhibentur ut convincatur iam correptus coram
judice postea si negaverit postquam dicit Ecclesie id est prelato vel ubi ecclesie
in negligencia prelatorum si illam non audierit excommunicatur vel excommunicatus
est et sit tibi sicud ethnicus et publicanus. Igitur ubi fraterna
correccio non sufficit currit ad Judicem ut qui volens corrigi
noluit nolens corrigatur non populus ut postea apparebit non
est Judex sacerdotum nec habet excommunicare. Hunc claves ecclesie sed
potius pastores et ecclesia vel eius seu Concilium illam representans. Igitur
corrigendo coram populo malum sacerdotem legem correccionis frater
ne quis transgreditur et non ingreditur ordine Judiciario potestatis
ergo non est hoc faciendum. Beda conclusio soli habentes auctoritatem
a lege aut a divina voluntate per inspiracionem seu revelacionem cognita
aut ab aliquo illorum commissam possunt licite in quocumque statu corrigere
Judicialiter subditorum suorum peccata mortalia publica. Ista conclusio
probatur lege divina praxi Christi apostolorum et Ecclesie primitive decretis
libri Conciliorum ysidori et sanctorum patrum et auctoribus sanctorum
doctorum se fundancium in lege divina. Ex lege divina probatur et
primo ex testimoniis veteris testamenti Exo. ijo. Scriptum est tum
quidam hebreus alteri faterer in iniuria et Moyses inante
corripet aut correptus quis te constituit Judicem super nos

Numquid non vis me interficere sicud interfecisti heri Egypcium Augustinus autem li
contra faustum dicit super interfectione egipcii per moysen Moyses non detestabiliter
immaniter sed emendabili animositate iusticie regulam excessit quia non
dum ad omnino principatum attempcat vt prius allegatum est Secundo sicut
dauid quedam Iuuenem dicunt multi doctores quod fuit decem parvuncus
qui dixit se Saulem occidisse licet mentiretur occidit Nam 2o Regum
primo dixit illo iuueni quare non timuisti mittere manum tuam ut oc
cideres xpm domini Et paulo post dixit Sanguis tuus super ca
put tuum sit insuper cum interfici hoc autem non fecisset si sibi latum fu-
isset Regem Saulem occidisse Non ergo licuit illi quamuis saul esset malus
et repbus aduc ne regnaret in o proverbiorum xxix dicitur propter peccata mul-
ta et (?)ertum non potest sustinere primum est quod simul cum regnare cepit
hoc autem fieret si subditi vellent defectus superiorum per vos ex iusticia
vendicare quamuis vero orbis turbato mala est hoc non licet Quarto psalmi
lxxi. propheta deus Iudicium tuum Regi da et Iusticiam tuam filio Regis Ibi
iudicium iusticie committi propheham pretatur Non enim sed Regi aut filio
Regis vel hiis qui iuste alios puniunt Item proverbiorum xviii Sapiens
aut non detent stultum delicie Nec fruit dominari principibus Ex
illis patet Subditos non debere superiorum peccata in iusticiam corrige
castigare aut punire Item ysaie x dicit Spiritus sanctus
Numquid glorificabitur securis contra eum qui secat in ea aut exaltabitur
serra contra eum a quo trahitur Quo si eleuatur virga contra leuantem
se et exaltetur baculus qui vtique lignum est Licet autem hoc dictum
est contra prevaricatores diuinorum mandatorum quod patet ex premittatione
petite diuinitus comminate racionabiliter tamen potest exponi de insur
gentibus in superiores delicta eorum corripientes sub titulo iusticie
vendicare sacerdotis impio mouebatur in lege Ex quo verbo
hoc morale accipiendum est quod sacerdotibus ecclesiasticis in hiis
que preceperint bene obedire Non ergo licet plus eorum peccata persona
lia ex iusticie potentem corrige sed dicitur quod verum est de Bonis
Nam malos presbiteros puerulus daniel Iudicauit vt patet da
nielis xiii Respondebo quod ita fecit sed hoc fuit accepta a deo
nimio sup hoc speciali auctoritate et potestate que communiter hominibus aut
prouincialia aut contestionum sanctarum scripturarum Hec autem de qua
hic inspiracio diuina exceptiua manifestat Nam dicitur Sus
citauit deus puer iunioris cui nomen daniel propterea eodem
modo videtur dicendum quod subditi possunt peccata principum secularium
publica auctoritate iusticie punire et corripere et hoc esset sediciosum
et subuersio omnis principatus temporalis Cum superiores non habent ab in
ferioribus puniri propter eorum negligencias in iusticia ministranda
aut regimine et spaliter certi a layeis Illorum enim defectus dominus
iudicabit et non plus hec quod patet ysaie iiio Vbi dicitur Stat
ad iudicandum dominus quod ad prelatos aut sacerdotes hoc
dictum sit patet nam paulo post subiungit et dicitur

Vos autem depasti estis vineam meam et rapina pauperis in domo vestra
Hec enim ad hoc propositum allegat Alvarus. Illam autem idem patet
Ezechielis xxxiii° De speculatore cum dicitur nisi insonuerit buccina
cum viderit gladium venientem sanguinem parentis de manu sua requi
ram non amplius tenere sed ego supple dominus. Hec enim sunt verba domini.
Non habet ergo negligencias corrigere amplius operantes de manibus prelatorum
aut presbiterorum. Sed dominus quibus possit de defectibus et negligenciis
in officio criminoso superioribus suorum eciam eorum defectuum porri
gere ac propriis personalibus eos monere fraternaliter modo predicto
in precedenti conclusione. Deinde probatur conclusio testimoniis novi
testamenti Mathei xxvi Dicit salvator Omnis qui gladium acceperit
gladio peribit. Ille vero dicitur gladium accipere qui propria auctoritate iusticie
penas exercet. Unde Augustinus quinto libro contra manicheos Ille gladium
accipit qui nulla superiori aut legittima potestate vel iubente vel
concedente iussu vel suggestione aliena armatur ergo soli tales non qui
gladium accipiunt qui gladio peribunt. Sed quibus gladius a deo
datus est hiis peccata publica auctoritate iusticie vindicare. Secundo Apostolus
ad Romanos xiii dicit Omnis anima potestatibus sublimioribus sub
dita sit. Nam qui potestati resistit dei ordinacioni resistit. Post
pauca subdit Non sine causa princeps gladium portat dei enim
minister est vindex in iram ei qui operatur malum. Ex hiis patet
quod inferiores subdi debent potestatibus sublimioribus et sic non hiis
de illis potestatibus iusticiam facere. Non huic enim gladius datus a deo
non. Sed princeps qui dei minister est contra operantes malum si
de facto faciunt malum accipiunt et gladio peribunt ut dicit
dominus. Tercio Apostolus reprehendit eos qui iudicant non sibi sub
ditos dicit enim ad Romanos xiiii Tu qui es qui alienum servum
iudicas Stat domino suo aut cadit nec potest quod propter peccatum
domini efficiantur subditi domini tamen illud peccatum sit tantum
personale et non sit in fide aut contra rempublicam ad cuius custo
diam et fidei defensionem ordinatus est dominus sicut proba
tum est supra quarto j petri 2° dicit Petrus Apostolus Subditi
estote omni humane creature propter deum specificando dicit
cum subiungit sive Regi quasi precellenti sive ducibus quasi
ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum quia
sic est voluntas dei est. Si dicatur quod bonis parendum est non
malis contra dicit illud j pet ij Servi subditi estote in omni
timore dominis vestris non tantum bonis et modestis sed etiam
discolis. Consequenter comprobari potest apostolorum et primitive ecclesie
sic comprobari potest. Cristus uni tantum non omnibus dixit scilicet pe
tro pasce oves meas Iohannis ultimo dans uni non
pluribus universalem auctoritatem corrigendi peccata subditorum

et in virtutibus corporum mittendi Item comparatione apostolorum petrus solus
tamquam caput aliorum divinam sententiam in Ananiam et Zaphiram pro
mulgavit quia defraudaverunt de precio agri mentiti spiritui sancto ut
habetur Actuum quinto In quo patet quod superior habet proferre Iudicium aut
promulgare Item cum Symon magus offerret pecunias apostolis ut
haberet potestatem dandi spiritum sanctum per impositionem manuum solus petrus
ut aliorum princeps legitur eum corripuisse imperiose dicens pecunia
tua sit tecum in perditionem Actuum octavo Contra cum paulus percussus
iussu ananie summi sacerdotis in decorem dixisset percutiet te paries de
albate et quidam astantium ei apposuisset sic summum pontificem ma
ledicis Respondit nesciebam fratres quod princeps esset sacerdotum per hoc
excusavit se de maledicti pronunciacione ostendens quod superioribus non sunt
maledicta inferenda et multo minus corporales pene per inferiores De
his apostoli verbis habetur Actuum xxiii Nec valet quod paulus restitit
petro in facie Nam habetur Gal. ii° Cum venissent cephas an
thiochiam restiti ei in facie quia reprehensibilis erat quia cum superior
peccat in facto fidei sit inferior in hac parti et subditi non lapsi
sunt superiores ut dicit Thomas in iiii^to dis. xix vel magister glo.
Secundo dico quod in defensione fidei paulus fuit par petro dicit
enim glo. super illo verbo restiti ei in facie ut par Ista dicit ipse thomas
2a 2e q. 33 ar^lo 4to Et ad istam dicit Richardus de media villa
in iiii^to dis. 19 in una responsione tangit aliam que Thome
in quarto videtur conformari Et quod ubi imminet periculum fidei Inferior
potest superiorem etiam publice arguere ut etiam dicit Thomas 2a
2e immediate supra sicud ante in fine quinti correctarum dictum est Et hoc
maxime dico verum esse quando periculum est in mora nec dilacionem re
currendi ad superiorem periculum patitur Ita dicit de paritate petri
et pauli in defensione fidei Augustinus de Anchona li° de potestate
ecclesiastica q. 19 ar^lo 2° Ad primum ubi ondit quod paulus fuit
minor petro maior et equalis minor potestate prelationis maior
prerogativa electionis propter quod in bulla pape paulus ut dicit ponitur
ad dexteram equalis in officio predicacionis et fidei defensionis
In hac autem reprehensione fides tangebatur quantum ad cessionem
legalium unde ad Gallat. 2° post verba assumpta sequitur de petro
non enim ambulabat ad veritatem ewangelii Illego vult praxim
Aplita praxim ut dicam sic Angelicam Michaelis archangeli
qui cum dyabolo de corpore moysi altercaretur noluit imparare
sed domino imperandum reservavit De hoc enim sic habetur in Epistola
Iude Cum Michael archangelus altercaretur cum dyabolo disputans
de corpore non est ausus iudicium inferre blasphemie sed dixit
Imperet tibi dominus ad primitionem noluit archangelus in dyabolum
sine auctoritate superioris scilicet dei exercere sed domino reservavit cum
homines non sint meliores archangelis nec delinquentes peiores

dyabolo vindictam malorum non decet operire sed superioribus reserua
re. Post hec ex praxi primitive ecclesie satis facile deduci posset per
multa sufficiant autem duo exempla que si non sunt de prima primatia
ecclesie sunt tamen satis de ecclesia primativa. Unum est Constantini magni
de quo in tercio libro hystorie tripartite dicitur quod episcopis inter se dissidenti
bus libellos famosos contra se inuicem Constantino offerentibus ipse
ait dominus constituit vos sacerdotes et potestatem dedit vobis de
nobis iudicandi. Ideo nos a vobis recte iudicamur vos autem non potestis
iudicari ab hominibus propter quod inter vos dei solius expectate iudicium
et vestra iurgia quecunque sunt ad illud diuinum reseruentur examen. Vos
estis nobis dati dii et inconueniens est vt homo iudicet deos sed
ille solus de quo scriptum est ps 81 Deus stetit in synagoga deorum
in medio autem deus diiudicat. Aliud exemplum est de obediencia
theodosii gratia beati Ambrosii. Ex quibus apparet principes seculares
christianissimos iudicibus ecclesiasticis paruisse quamquam alii eorum mali extite
rint. In primo exemplo. Ex hiis autem que in libro Conciliorum ysido
ri habentur probatur. Gelasius in epistola clementis pape ad Jacobum fratrem domini
de morte sancti petri dicit episcopos a solo domino iudicandos aut
remouendos et non ab aliis esse dicebat qui sui sunt et non alterius.
Et quis est qui alterius iudicat famulum Nam si ita non patiuntur homines
nec deus deorum nec dominus dominancium hoc nullatenus patitur. Item
Evaristus papa vt eodem libro Conciliorum ysidorus narrat decreto
suo VI° ait Non est itaque a plebe aut vulgaribus hominibus
arguendus episcopus vel accusandus licet eciam sit inordinatus quia
pro meritis subditorum disponuntur a deo vita rectorum et transsumptive
habetur II q. VII Non est. Item ex decreto Alexandri primi in eodem libro Con
ciliorum ysidori dicitur Relatum insuper est ad hunc sancte et apostolice
sedis apicem cui summarum disposiciones causarum et omnia negocia
ecclesiarum ab ipso domino tradita sunt quasi ad caput ipso quoque dicente
principi petro Apostolorum Tu es petrus et super hanc petram edi
ficabo ecclesiam meam. Quod quidam emuli christi omnibus que sancte ecclesie
insidiatores sacerdotes domini ad iudices publicos accusare presumunt
cum magis apostolus christianorum causas ad ecclesias deferri et ibidem
terminari precipiat tales preuaricantes preuaricati sunt iudicium suum et
non obaudiunt precepta eius. Amplius in concilio generali parcium
parisiensium et habetur in c. nullus iudicum de foro competenti sic fuit
diffinitum. Nullus iudicum presbiterum aut dyaconum aut clericum ullum
aut iuniores ecclesie sine permissu pontificis presumat destringere aut
condempnare presumat quod si fecerit ab ecclesia dei cui iniuriam
irrogare dinoscitur tam diu sit sequestratus quousque reatum
suum recognoscat et emendet. Sunt tamen casus speciales in quibus
iudex secularis potest esse iudex clerici qui notantur per hostiensem et
alios doctores in dicto ca° Nullus de foro competenti. Rursus
quod dignitas episcopalis sit maior imperiali exceptis temporalibus
que episcopus habet ab eo et recipit declarat Innocencius tercius

Illustri Imperatori Constantino in capitulo Solite de maioritate et obediencia
Item ex decretis sanctorum patrum apparet conclusio primo in decreto dis(tinctione)
x dicit beatus Gregorius Nazarenus Imperatoribus Constantinopolitanis
quod corporum potestas legi Christi subiecta est potestati ecclesiastice Sequitur non debent regu
lariter etiam corporum delicta a principibus secularibus puniri et multo
minus a populo vel ab aliis presidelibus Item ii q vii c Laycos dicitur
laycos non accusasse episcopos hactenus obseruatum est et constitutum quia
non sunt eiusdem conuersationis et oppido quidam eius infesti sunt Item
xxiii q v non frustra dicitur ab Augustino ad Macedonium Non frustra
instituta potestas Ius cognitoris vngule carnificis arma militis
disciplina dominantis Seueritas boni patris habent omnia ista modos suos
causas vtilitates et rationes Hec cum timentur et mali coercentur
et boni quieti inter malos viuunt In hoc patet quod ad solam auctoritatem
publicam pertinet peccata publica et iniusticiam punire Postremo aucto
ritatibus sanctorum doctorum in lege diuina radicatis se fundamentum probatur
conclusio primo per Augustinum primo de Ciuitate dei et recitat Thomas in
glo super Matheum v capitulo Audistis quia dictum est antiquis non occides
qui autem occiderit reus erit iudicio Dicit enim sic nequaquam contra illud
preceptum fecerunt qui auctore deo bella gesserunt aut personam gerentes
publice potestatis Iustissime eorum Imperio sceleratos morte punierunt
runt et Abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine verum
etiam laudatus est nomine pietatis quod voluit filium obedienter occidere
hii ergo exceperunt quos deus occidi Iubet sine lege data sine ad personam
pro tempore expressa iussione Non autem ipse occidit qui ministerium debet iu
benti hec Augustinus Ex quo patet quod solum ad habentem auctoritatem
sine a lege sine specialiter iussu dei pertinet penam pro iniusticia inferre
Item idem super Matheum eodem capitulo dicit Non prohibetur vindicta
que fit ad correctionem sed hec etiam non conceditur nisi ei cui potestas ex ordine
data est Rursus idem i de Ciuitate dei Qui sine aliqua publica ad
ministratione maleficum interfecerit vt homicida reputabitur Item eadem
super Matheum v capitulo officia vindicte pro bono animo impleri quo
indecp et quo lex precepta Gregorius super Deutero xi capitulo Si intraueris
segetem proximi tui franges spicas et manu conteres falcem autem non
mittes dicit falcem Iudicii mittere non potest quis in eam rem que alteri
videtur esse subiecta Ex istis patet probatur Conclusio quod soli habentes
auctoritatem a lege aut a diuina voluntate per inspirationem seu reuelationem
cognita aut ab aliquo eorum commissi possunt licite in quolibet statu corrige
re iudicialiter suorum subditorum peccata criminalia publica Ex quo patet
quod peccata puniri non possunt nisi assit iurisdictio et quia iudicium hu
num debet precedere ex manifestis oportet quod assit cognitio Oportet
etiam vt in primo puncto deductum fuit vt fiat absque turbatione
boni communis Ideo oportet vt sit pax salua His igitur tribus concurrentibus
ex primo puncto et ex isto declaratis scilicet Iurisdictione cognitione pace
salua peccata publica sunt punienda alias non Nisi vbi maius
scandalum oriretur ex dissimulatione punitionis peccati quam ex

contribucione pacis ecclesie. Aut bona quibus. Sicud eciam dictum est oppo-
posito ¶ Ex hac conclusione infero primo quod peccata publica personalia
prelatorum sacerdotum et aliorum ecclesiasticorum per christi fideles laycos
non sunt punienda Eciam secundum dictamen legis divine prohibitorum
pene exceptis casibus eciam paucis infra dicendis In quibus nec-
cis licet nisi esset ab ecclesia spiritualiter concessum Hoc probatum erit si
fuit ostensum quod non sunt laycis quo ad ea subditi Hoc autem
sic patet primo ante legem scriptam/ 2o in lege/ 3o sub evangelio
Ante legem in Regno egipti Sub pharaone manifestum est sacerdo-
tes ab omni regali exaccione fuisse liberos Cum enim omnes essent
pharaonis imperio subiecti et in servitutem subacti sola terra sacerdotum man-
sit libera Genes 47 In lege vero non reperiuntur sacerdotes populo esse subiec-
ti primo econtra Nam diffinicio causarum ad sacerdotes pendebat arbitri
arbitrium eorum /obediendum lex iubebat sub pena mortis Deuteronomii enim
xvii scriptum est Si difficile et ambiguum apud te Iudicium prospexeris
inter sanguinem et sanguinem causam et causam lepram et non lepram
et iudicum intra portas tuas verba videris variari Surge et ascen-
de ad locum quem elegerit dominus deus tuus Venies que ad sacerdotes levi-
tici generis et ad iudicem qui fuerit pro illo tempore queres que ab eis qui in-
dicabunt iudicii veritatem et facies quecumque dixerint qui presunt
loco quem elegerit dominus sequitur paucis interpositis qui autem superbierit
nolens obedire sacerdotis Imperio qui eo tempore ministrat domino deo
tuo ex decreto iudicis morietur homo ille Sub ewangelio autem sa-
cerdotum liberorum est ab omni potestate seculari generaliter ad corpora personas
maxime probatur per illud Matth xvii ubi christus interrogavit petrum
dicens a quibus reges accipiunt tributum an a filiis an ab alienis
Respondit petrus ab alienis Et Respondit dominus Ergo filii sunt liberi
per hoc intelligens christi discipulos et eorum successores esse liberos
a subieccione temporali Unde quod solvit censum fuit ne scandalizaret
exactores tributorum Ideo dicit Ne scandalizemus eos Vade
ad mare et mitte hamum et eum piscem qui primus ascenderit tolle
et aperto ore eius invenies staterem illum sumens et da eis pro me
et pro te Ecce patet ecclesiasticas personas liberas esse a tributis et
aliis oneribus principum terrenorum Augustinus autem ut recitat Tho-
mas in glosa super Math xvii super illo verbo Ergo filii sunt liberi
sic autem dicit scilicet christus in omni regno filios esse liberos i. non esse
vectigales Multo ergo magis liberi esse debent in quolibet regno
terreno filii regni illius sub quo sunt omnia terre regna Jeronimus vero
in eadem glosa sic dicit Dominus autem noster secundum carnem et secundum spiritum filius
erat regis vel ex david stirpe generatus vel omnipotentis patris
verbum Ergo tributa quasi Regum filius non debebat Orige-
nes autem ibidem sic ait Vide christi prudenciam qualiter nec remittit

tributum nec sibi iubet dare sed prius ostendit se non esse obnoxium et
tunc dat quorum unum fecit scilicet dare tributum ut illi scilicet exactores non scan
dalizarentur discipuli hec Origenes Ita ego dico etiam eos liberos a subiec
tione seculari et omni laicorum quo ad personas et actus eorum personales preter
quam in certis casibus in respondendo opprimendis ut prius dictum est
ut non scandalizem discipulorum domini successores Si putare aliquos
dicere velle sacerdotes dei qui revera sunt medii inter deum et po
pulum christianum quo fit ut dicantur dei populo exponunt Os populi quia preces
offerunt et sacrificia populo subiectos esse quo ad iudicialia punitione
cuilibet fideli christiano laborare auctes multiplicare Sed quia hoc esse
flagicium iudicandum puto supposito vile nempe et captivum esset sacerdo
cium si in disciplinatis et commissis ad tantum laicis esset subiectum nec
aliud sibi quam dolendum esset supplicium babilonice confusionis Igitur
ex quo subditi non sunt laicis modo dicto non sunt ab eis taliter premedi
¶ Infero secundo quod licet quilibet christifidelis possit iudicare iudicio discre
cionis de peccatis publicis sacerdotum et aliorum etiam eorum omni nullus eorum
potest iudicare iudicio condempnationis aut diffinicionis ut est aucto
ritatis de peccatis publicis personalibus eorundem modo supra expresso
prima pars apponente videtur esse concedenda et est nota satis Nam
tale iudicium non prohibetur de proximo aut de superiori secunda pars patet quia
hoc quod tale iudicium non debet ferri nisi de minoribus ostensum est
aut quod sacerdotes non sunt inferiores christifidelibus laicis Igitur Sed audi
te quid dicat Johannes Crisostomus super Matheum in opere imperfecto in omelia
43 et loquitur secularibus Omne quippe est sermo ad populum vos inquit
qui sedetis in ecclesia quasi sacerdotum iudices et non auditores quasi
aliena discucientes et propria non considerantes iudicate de sacerdotibus
sicud vos omnes audistis et non omnes facitis quod audistis Sic sacer
dotes omnes docent et non faciunt quod docent Nam in omnibus hominibus
dignitas quedam diversa est hec omnino autem natura una est homines
enim ab initio creati sunt propter se Postea autem sacerdotes ordinati
sunt propter vos propterea natura eorum ipsorum est ordinatio autem eorum vestra
Unde si bene vixerint lucrum est eorum Si bene docuerint vestrum
est Accipite ergo quod vestrum est Nolite autem discutere quod alienum Quid
enim sacerdotes etiam infideles docent propter fideles melius iudicatis
enim sacerdotes etiam malos fovere quam propter malos etiam bonos negli
gere sic et vos propter bonos sacerdotes etiam malos honorante
nec propter malos etiam bonos condempnatis Melius est enim iniusta
prestare malis quam bonis iusta subtrahere Propter enim de malo homine
bona doctrina procedit Ecce vilis terra preciosum aurum producit Nunquid
propter vilem terram preciosum aurum contempnunt Non sed sicud aurum col
ligunt et terram relinquunt sic vos suscipite doctrinam et mores relinquen
te hec Crisostomus apparet ex ista auctoritate quod de moribus non habent iudicare
Nam propter peccata personalia sacerdos non redditur par aut inferior
laicis Ceterum idem Crisostomus super Johannem morali seu omelia 86 sic

inquit. Nunc non est dicere in cathedra moysi sederunt scribe et pharisei
et sacerdotes sed in ea que christi. Illius enim sustenemur magisterii doctrina
Sicut et apostolus ait pro christo legatione fungimur. Non videtis in hiis que
foris sunt principibus quamvis eos inveniantes et genere meliores consisten
tes. Multotiens etiam et vita et prudentia hiis qui iudicant eos
sed tamen cum quid dicat. Iudices nichil horum excogitant sed vene
rantur sententiam regis. Et si quibuscumque abiectus fuerit qui accepit prin
cipatum. Deinde si homo ubi introniizavit est tantus timor in intro
nizato obediantiam intronizante domino contempnemus eum qui intro
nizatus est et quomodo iudicabimur et decem milibus obprobriis lamabimur et
fratres nostros prohibiti iudicare adversus sacerdotes linguam concutiemus
Ecce arguit Crisostomus amaciori peplares christianos non debere iudicare
magistros qui prohibiti sunt iudicare fratres suos pares. Et tamen dicit
dominus Mathei vii°. Nolite iudicare ut non iudicabimini de quo autem iu
dicio intelligatur patet ex consequentibus quia subiungit. Nolite condempna
re et non condempnabimini. Unde imperando tale iudicium presumptum vel
usurpatum a populo quod ei non convenit de sacerdotibus dicit idem
Crisostomus super 2ª epistola ad Thimotheum omelia 2ª ait. Si denique comparavare
vitas principatuum ipsi debemus esse intronizatores magistrorum et que sur
sum inferius fient sursum pedes inferiores capud. Et Richardus
idem in 1° dyalogorum. Et quidem in quibus sacerdotes in veteri
testamento habebant potestatem non curandi sed ostendendi tantum eos
quos constabat fuisse mundatos et nostri quantum ibi iminebat labor
At hii sed in novo testamento non corporis lepram sed immundiciam mentium
non comparate probandi sed omnipharia mundandi optinuerunt potestatem
propter quod qui despiciunt magis michi rei quam datham et abyron
videntur dignique maiori supplicio quam illi. Nec valet quod dicit
aliquis dominus maiestatis christus Ihesus concessit populo iudeorum iudicare
de vita et opibus eius dicit enim Iohannis x. Si non facio opera patris
mei nolite michi credere quod ergo non possunt christifideles de suis ma
gistris iudicare quibus de domino hoc licuit. Hoc inquam non valet. Nam
dominus non dixit. Nolite michi credere. Hec opera erant miracula que
sunt testimonia veritatis predicacionis doctrine. Concessit ergo christus in
miracula iudei crederent non ut vitam cum opibus iudicarent propter
bonus Gregorius in pastorali libro in c. v ait. Ad monendi sunt subditi ne
prelatorum suorum vitam temere iudicent si quando quid fortasse eos agere
reprehensibile viderent ne inde recte mala redarguunt inde prelacionis pulsa
in profundiora mergantur. Admonendi sunt ne cum culpas prelatorum considerant
contra eos audaciores fiant. Sed si qua valde sunt prava sic
apud eos diiudicent ut tamen divino timore constricti ferre sub eis
iugum venerare non recusent quod melius ostendimus. Si David
factum ad medium reducamus. Saul quippe persecutor cum ad purgan
dum ventrem speluncam fuisset ingressus. Illuc cum viris suis David
inerat qui iam longo tempore persecucionis eius mala tollerabat
cumque viri sui ad feriendum eum accenderent fregit eos cum rationibus

Dicens quia manum in xpm domini mittere non audet qui tamen occulte
surrexit oram clamidis eius abscidit. Quid per Saul nisi mali recto-
res quid per David nisi boni subditi designantur. Postquam multa dicit postea
hoc David percussit cor suum eo quod abscidisset oram clamidis Saul
facta quippe prepositorum oris gladio ferienda non sunt etiam cum ratione re-
prehendenda iudicantur. Et si quid contra eos vel in minimis lingua labitur
necesse est ut per afflictionem penitentie cor conteratur. Ecce quod et si iudicio discre-
cionis de manifestis iudicare possunt inferiores non tamen iudicio
condempnacionis que est actus iusticie. Et hoc est quod dicit xxxv
moralium super illo Iob qui facit regnare hominem ypocritam
quia inquit racionis habent iudicem sub magna cautela subditorum
est non temere vitam iudicare regencium neque frustra per semetipsum
domus eius nummulariorum subvertit cathedras vendencium columbas
evertit nummorum signans quod prepositos quidem iudicat per subditos plebium
sed per semetipsum secreta condempnat magistrorum. Circa tercio inferendo quod propter
maliciam non nullorum sine ecclesia terrarum non potest licite aliqua nacio ab
unitate totius residui orbis xpianorum separare putans se ecclesiam esse
hec duo dicuntur / primum quod non putandum quod ecclesia catholica sit in
unica regione. secundum quod una nacio se ab aliis dividere non debet propter
multorum peccata publica. Primum patet sicut arguit beatus Augustinus
primo libro contra epistolam parmeniani. Dixit enim dominus Abrahe in semine
tuo benedicentur omnes gentes et iterum ysaac in semine tuo be. o.
gen. terre. pro eo quod audivit Abraham pater tuus vocem meam
Ad Iacob dixit Ego sum deus Abrahe patris tui et deus ysaac
ne timeas. Terram enim super quam dormis tibi dabo et semini tuo
et erit semen tuum sicut arena maris et replebitur et in mare
et in affricam et in aquilonem et in oriente et benedicentur in te
omnes tribus terre et in semine tuo. Et ne de incertis dictum putetur
quid sit semen Abrahe in quo benedicende sunt omnes gentes
Apostolus exponit dicens Abrahe dicte sunt promissiones et semini
eius. Non dicit seminibus tamquam in multis sed tamquam in uno et semini
tuo qui est xpus. In xpo ergo omnes gentes benediccionem futuras tanta
autem promissionem et tanta exhibitionem veritate et non pudebit dicere
ad pugillum orbis hiis diebus illam esse coartatam. Hec Augustinus
Porro sicut arguit dominus in parabola zizaniorum autem quod pater familias
seminavit bonum semen in agro exponens autem illud ait Qui seminat
bonum semen est filius hominis. Ager est mundus bonum semen hii sunt filii
regni zizania vero sunt filii nequam. ergo xpus filius regni posuit
illud in agro id est in mundo non in aliqua particula terre aut in affrica
ut arguit Augustinus in fine primi libri contra epistolam parmeniani sed
in toto orbe ab ortu solis usque ad occasum. hoc dominus veritatis
declarat Mathei xxiiii dicens Siquis vobis dixerit Ecce hic
est xpus id est in ista parte mundi aut illic est fides catholica
nolite credere. Si dixerint vobis Ecce in deserto est hoc est in
dogmate philosophorum nolite exire scilicet a fide. Ecce. Si dixerint

impenetrabilibus est a. in doctrinis cultorum hereticorum nolite credere. Est ergo
fides catholica post eius publicationem sicud fulgur quod patet ab oriente
in occidentem. Hec enim apponit beatus Jeronimus hec verba. Ponit etiam recitat
in glosa super mathei xxiiii capitulo et beatus Augustinus de questionibus evangeliorum
dicit quod orientis et occidentis nomine totum orbem voluit significare
per quem futura erat ecclesia. Ysidorus libro de summo bono capitulo xv dicit
Sancta ecclesia ideo dicitur katholica quod universaliter per omnem mundum
sit diffusa. Hereticorum enim ecclesie in partibus mundi coartantur. Hec
vero in toto orbe diffusa consistit. Idem octavo libro ethimologiarum
Ecclesia grece dicitur convocatio latine. Catholica dicitur universalis. Eandem
sententiam habet honorius super illo Canticorum iiii° Duo ubera tua sicut duo hinnuli
capree gemelli que pascuntur in liliis. Eandem Augustinus de fide ad petrum.
Patet ergo prima pars correlarii. Secunda quod una nacio non se debet dividere
ab aliis a reliqua parte orbis propter peccata publica multorum satis
fuit in primo puncto deducta et hoc propter peccata particularia et
non fidem generalem. Unde quia sine periculo scismatis boni a malis
recedere non possunt corporaliter debent corporali presencia manere, recedere
autem spiritu ne scilicet peccatis malorum consenciant. Sicud enim apostolus dicit
ad philippenses ii. Omnia facite sine murmuracionibus et hesitacionibus
ut sitis sine querela et simplices filii dei sine reprehensione
in medio nacionis prave et perverse inter quos lucetis sicud
luminaria in mundo verbum vite continentes. Augustinus autem super Johannem et
habetur xxiii q. iii dicit Tenendo ergo vos dominus noster ihesus christus
fecit bonum ad monere ecclesiam suam quasi omnino perditum scilicet Judam
inter xii habere voluit nisi ut malos tollerarent ne corpus
christi dividant. Ecce inter sanctos est Judas ecce fur est Judas
et ne contempnas fur est et sacrilegus non qualiscumque fur
sed loculorum dominicorum et sacrorum. Infero ergo quod ecclesia militans
non est communi statu absque mixtura malorum cum bonis,
sed hoc proprium est ecclesie triumphanti quod cum scientie videntur, quia
tam rigide non salvo ordine iuris nec pace preposita omnia
mala publica voluerunt de civitatibus christianorum in quolibet statu
propellere patet. Correctum per Augustinum in libro iii contra epistolam Parmeniani
dicentis inter omnia quibus corpus sacrilegus tumor apparet
nullo se loco magis apponit quam in eo quod ausus est
etiam illud Cipriani prophete ponere unde persuadet hominibus communem
donatistarum non solum etiam veram esse sed etiam talem
qualem post ultimam ventilacionem ecclesia sancta ventura est.
Verum illud Cipriani fuit quid paleis ad triticum dicit sic Augustinus
de parmeniano et complicibus. Considerent si eis in est qualiscumque
sensus humanus. Numquid in agro dici potest quid paleis ad
triticum quia in eadem radice portantur. Numquid in area ubi
pariter triturantur sed utique in horreo quid paleis ad triticum.
Veniet paterfamilias ferens ventilabrum in manu sua

et mundabit aream suam frumenta recondens in horreum paleam vero com-
buret igne inextinguibili. Nam secundum aliam considerationem similitudinis omne triticum
uno nomine et omnes paleas eorum nomine signatur que duorum pecorum
genera sub uno pastore pascuntur. Sed veniet filius hominis et separabit
cum angelis suis et congregabuntur ante eum omnes gentes, eos ab invi-
cem sicut pastor separat oves ab edis. Tunc implebitur prophetia quid
paleis ad triticum quia non potest pastura esse communis edis et ovibus. Ipse
etiam. Idem Augustinus donatistis ita respondet ad propositum in tractatu per unum
66 Suspicamini quod vultis de nobis si boni sumus in ecclesia Christi frumenta
sumus. Si mali sumus in ecclesia Christi palea sumus cum ab area non recedimus.
tu quem vento temptationis foras volasti qui es triticum non tollit
ventus extra aream ergo ubi es agnosce quid es. Et infra quid autem
sumus. Ille venit ad quem gemimus. De malis tamen dictum est illud
Super cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei que dicunt facite que
faciunt nolite facere. Vides quod in cathedra Moysi cui successit
cathedra Christi sedent et mali et tamen dicendo bona non obsunt
auditoribus. quare tu propter malos istam cathedram dimisisti. Si bona
loquor et bona facio sequere me. Si autem non facio quod dico habes
consilium domini quod dico facite quod autem facio nolite facere. tamen a cathedra
catholica noli discedere. Hec Augustinus. Nam nisi in ecclesia est salus quod
testatur Crisostomus super id Mt. 21 Accesserunt ad eum ceci et
claudi in templo et sanavit eos. dicens quod in templo sanantur significat
quod homines non nisi in ecclesia sanari possunt cum data est potestas ligandi
et solvendi. tamen in ecclesia sunt ceci et claudi. Ubi Origenes in templo
dei id est in ecclesia non sunt omnes videntes neque recte ambulantes qui in-
telligunt quod nullius est opus nisi Christi ut sanentur accedentes ad templum
dei sanantur. Hec ille et habetur in glosa Thome Mt. 21 ubi supra.
Hec dicta sunt ut ostendatur veritas tenenda circa propositum articulum de
punitione peccatorum publicorum et falsitas respuatur ut appareat equivoca-
tio et multiplicitas compositionis et divisionis in illo articulo [illegible] hac-
tenus involutam. Articulus enim sunt iste peccata mortalia publica et quantum ra-
tionabiliter fieri potest privata aliquorum de ordinationes legi dei contrarie
in civitatibus christianorum et quorumlibet statu eorum debite iuxta dictamen
divine legis per christifideles tam spirituales quam seculares possunt cognita
utrisque sunt cohibenda corripienda castiganda et pro posse ab eis
expellenda. Primo enim illud Complexum quantum rationabiliter fieri potest
potest determinare cohibitionem correptionem etc. peccatorum publicorum et privatorum
ut sit sensus peccata publica et privata aliquorum de ordinationes legi
dei contrarie sunt cohibenda castiganda corrigenda etc. quantum rationabiliter
fieri potest. certe iste sensus iudicio meo esset verus. vel potest terminare
cohibitionem vel correptionem castigationem etc. peccatorum privatorum, ut sit
sensus quod peccata publica sunt cohibenda castiganda corrigenda a proposito
et privata sunt etiam cohibenda etc. quantum rationabiliter fieri potest et iste est
falsus quantum ad peccata publica quia ponit omnia esse cohibenda cor-
rigenda etc. simpliciter et sine restrictione. In moralibus enim indiffinite

vlibus eualent simpliciter aut sine restrictioe dicere omnia peccata publica
esse cohibenda corrigenda sicut ostensum est in primo puncto esse falsum de
cohibicione correpcione sicut loquatur que sit ante instanciam Si vero de cohibi
cione et fraterna loquitur venerunt sunt cohibenda sicut privata dum tamen ad noticiam alicuius
oportunit appone restrictioe secundum et publica spalit personalia non
ta magis quam ad publica secundum istam variam determinatoz potest
esse composito aut diuisio ut fecit layci Preterea eciam hoc quod dicitur
inpta dictamine legis diuine inmorandum aliqualiter quare omittitur
inpta mencio legum humanarum que sunt licite et regulant homines
inditem quasi regula homogenia et propter nullus enim qui veritatem
agnoscit ambigit quin lex humana habeat vim obligatiuam a lege
dei Sed quare omittitur primo de lege humana non bene video nisi
quod proponens intendat tam spuales quam seculares omnia per solam legem
diuinam esse recturos et dispositivos contra communem principum vicariorum
et leges humanas contrarium ad hoc non esse iniquas aut inutiles quod satis
est monstratum est et tamen visum est quo puniendi sunt peccata
publica lege diuina in primo puncto Item in articulo hoc complexum
prout congruit necesse licet insufficienter postea videatur est tamen
obscurum per hoc enim nescitur quo aut spuales aut seculares habeant
peccata corrigere arguere cohibere per predicta tamen satis arbitror osten
disse veritatem Demum eciam illud quod dicitur sunt cohibenda corripienda
castiganda et prosse ab eis expellenda latet equiuocacio Nam co
hibicio correpcio castigacio et expulsio possunt dici actus correctionis
fraterne vel iudiciarie Item hic prosse potest determinare omnia ista
quatuor participia cohibenda corripienda et castiganda atque ex
pellenda aut solum vltimum et hoc magis proprie quia in eadem
cathegoria ponitur Si dicant actus correpcionis fraterne sine hoc
quod dicitur prosse determinet omnia quatuor participia sine solum vltimum
videtur sensus quo ad hoc esse verus nisi forte fieret vis de perso
nis fidelitatis aut aliter rempublicam directe turbantibus et penitus
explanand sicud patuit in prima conclusione secundi puncti Si dicant
actus correpcionis iudiciarie et hic prosse concernit omnia quatuor
participia Sic non bene video quo possit articulus habere veritatem
quo ad hoc cum seculares nichil habeant iurisdiccionis in ecclesiasticas
personas Si determinet solum vltimum participium expellenda simpliciter
falsus est articulus quo ad prima participia corripienda castiganda
Nam falsum est vt ostensum est in secunda conclusione secundi puncti secula
res seu laycos habere auctoritatem auctoritatem iudiciariam cohibendi argue
di et castigandi peccata publica sacerdotum spualia personalia Secundum
ista patet conclusio quo vera est et quo falsus est et articulus
propositus Patet eciam circa primum Correccionem eadem ambiguitas
contra ad secundam partem vbi dicitur quod spuales et seculares rectores

et eorum officium modis ipsis congruentibus in civitatibus christianorum et quorumlibet
statu earum sunt cohibenda corrigenda castiganda et pro posse abinde
expellenda pro prima parte est verum ubi dicitur deordinationes et peccata
mortalia ante dicta omnium sunt prohibita sub pena dampnationis eterne propter
nulla lucra mundi sunt defendenda et fovenda absit autem a principibus fide
lium mentibus ut aliqua mortalia foveant aut defendant licet tollerent
aliqua vel permittant prohibitam pene impunita ¶ Secundum correlarium
quia expresse de cohibitione correptione castigatione et expulsione fra
terna que secundum legem caritatis loquitur verum est nisi de peccato infidelitatis
aut alio etiam aut rempublicam turbante fieret correptio et in
casu ubi mora esset facienda quia in tali casu omissa secreta
admonitione esset ad publicam denunciationem procedendum ad vitandum
periculum aut detrimentum ut dictum est in secundo puncto ¶ Est enim correlarium hoc
in forma dictum peccata et deordinationes in civitatibus christianorum et quorumlibet
statu earum non solum per rectores predictos sed per omnes generaliter christifideles
tam spirituales quam seculares debite modis ipsis congruentibus ex zelo
caritatis sunt cohibenda corripienda castiganda et pro posse abinde
expellenda et nullo modo defendenda aut fovenda ¶ Tercium correlarium
est in forma peccantibus rectoribus tam spiritualibus quam secularibus
vel aliis cuiuscumque status superioribus subditi fideles licite propter illos
vel malicia illorum caritative arguere ypocrisim eorum detegere et
eorum manifestis sceleribus etiam coram aliis publice contraire ¶ Istud
quo ad primam partem que loquitur de reprehensione fraterna superiorum est verum
sed quantum ad secundam partem ut ypocrisim eorum possint subditi eorum
detegere et eorum manifestis sceleribus contravenire coram aliis si intelli
gatur coram suis superioribus verum adhuc est sed intelligatur coram non
superioribus sicut magis apparet ex aliquibus sequentibus tunc falsum et contraria
est veritas ¶ In secundo puncto inferior enim non habet potestatem superiorem
denunciare nisi superiori illius ut cum secreta monitio non sufficiat
procedendo denunciationis veniatur de correctione fraterna ad primam
¶ Sed nec habet suum superiorem accusare nisi coram iudice suo ¶ Et ideo
debet facere peccata superioris coram populo ut ille verecundiam habeat et resi
piscat a malo ¶ Nam ipsum infamare est malum et non sunt facienda
mala ut bona eveniant ut dicit Apostolus etiam quia plerumque modo
eius tollatur ab eo verecundia ¶ Ex quo enim est infamatus perdita
esset verecundia que sunt in corporalem est timor ingloriationis de hac ma
teria satis extense dictum est videtur etiam seditionem inducere ¶ Quartum
correlarium in forma quarta mala sunt in civitatibus et rectores domini
temporales ¶ Et rabini iudices sive pastores consequenter et omnes generaliter
christifideles tam spirituales quam seculares talia totis conatibus mediis
ipsorum convenientibus neglexerunt arguere et prohibere propter peccatis delinquentium
communissima reddit rationem ¶ Illud correlarium est valde multiplex quia si
intelligatur de rectoribus et pastoribus quo ad suos subditos refundo
singula singulis credo correlarium esse verum si fiat permutacio

subditorum, ut per hoc intelligatur. Sed tamen et iudices seculares quia non cohibuerunt
correpcione in potestate iudiciaria eciam eos culpa est ut patuit in secundo puncto.
Si intelligatur de cohibicione eciam sua est vera si tamen neglexerunt corrigere
illo modo tempore quo correccio sua obligat quo ad fideles non iudices sed
de iudiciarie potestatis neglectione loquatur. Corrumpunt culpa est si de superna
correctione neglecta intelligatur est verum prout modo ut statim dicto hoc de secundo
puncto quantum ad tercium punctum. Et ut uno ordine respondeam ad raciones
opposicionis pietatis ipsa concedenda est circa aliquibus dictis primus conclusionis
dictum eius et si non in forma tamen in effectu et sua absoluciones
a pena et culpa ficte sunt et per papa sunt venales et indulgencie
non sunt in lege domini fundate. Pauca dicenda sunt de absolucionibus
a pena culpa et ideo quod iste non est quis modus concedendi absoluciones
nes a summo pontifice et si alique bulle sub tali forma dentur surrep
ticie creduntur impetrate. Ideo quia Circa sententiam hunc solum quando
non habet dicunt cum quinque doctores Magister sententiarum xviij dis q
iiij ca wilhering Althissiodorensis in summa doctor sanctus scilicet tho
mas Bonaventura Scotus et Richardus de media villa quod
solus deus culpam remittit principaliter. Sacerdos autem declarando solum
ad hoc agit aut per modum instrumenti animati ad hunc graciam
non attingendo sed ad eam disponendo ut dicunt aliqui aut apponere
to divino ut alii loquuntur. Et Ideo non potest summus pontifex aliquem culpa
pa absolvere vi clavium nisi sicud ceteri sacerdotes subditos suos
hoc est ad hanc remissionem per applicacionem clavium disponere illam
ostendere esse a deo perfectam factam pene temporalis remittere etc. ut hunc
doctores. Sed in dominum summus pontifex concedit coronati campa
plenaria omnium peccatorum indulgencia aut relaxacionem alicuius partis
iniunctarum penitenciarum et ad hunc quantum ad plenaria peccatorum indul
genciarum intelligo. Salvo iudicio meliori in indulgencia pe
narum pro peccatis debitarum ad hunc enim sensum dicitur quod sacerdos
dimittit peccata et eciam eodem modo quo dictum est de venali
tate ante et aliis concessionibus tactis non est opus aliquid
dicere nisi quod tollendi sunt. Tercio ad indulgencias osten
Indulgencie dendo quod sunt fundate in lege dei ad quod deducendum suppo
nendum est quod indulgencia dicitur relaxacionem pene debite
Sed quia oportet ut solvatur divina iusticia et qui peccavit quia
debitor est solvat aut alius satisfaciat per indulgencias
pena peccatoris relaxatur ex eo quod merita alterius sibi applicantur
ergo pro catholico dicere oportet in ecclesia esse thesaurum meri
torum christi et ecclesie et sanctorum christus enim per sua passione non
tantum sufficere pro culpa omnium parcium sed eciam sibi meruit
exaltacionem non nisi sed in hominum fide et devocione et sui
corporis glorificacione et nomen quod est super omne nomen

iuxta verbum apostoli ad philippenses ii° Humiliavit semetipsum factus
obediens usque ad mortem propter quod illum exaltavit illi nomen
quod est super omne nomen ut in nomine Ihesu omne genu flectatur
celestium terrestrium et infernorum Sed in quo doctores declarant in iiii°
[illegible] pulcherrime meruit etiam nobis Janue celestis apertionem
passio enim eius quia a divino supposito fuit exhibita et a voluntate
eius accepta fuit infinite bona Ideo excessit debitum solutum est
remanet in thesauro ecclesie Tercio principalem iudicem thesauri exhabun-
denti merito passionis Christi de quo scriptum est primo Johannis ii° Si quis
peccaverit advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum iustum et ipse
est propiciacio pro peccatis nostris Et non pro nostris autem tantum sed pro totius mundi
fides eciam ecclesie et caritatis eius merito multorum Sanctorum propterea qui
super erogaverunt hiis meritis cumulaverunt et multa et hii omnes in gazo-
philacio spirituali ecclesie reposuerunt ex hiis ergo constat quantus ecclesie
thesaurus Sed in quo scriptum est Ecclesiastici primo Sapientia et disciplina
timor domini et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo adimple-
bit thesauros illius Nam in paucis videtur illud unde fit indulgencia
etiam in lege dei videatur fundatum racione autem cur sic debeat indul-
gencia tradi in civitatibus humanis et politicis thesaurus publicus
propter de quo solet erogari Primum est propter principis gloriam et honorem ut
fecerunt reges temporales et fecit rex Asuerus Hester primo Secundo propter
communitatis necessitatem vel utilitatem Nam quando leditur communitas sti-
pendia et donativa offeruntur militibus ideo ut pugnaturis similiter
modo thesaurum ecclesie ab hiis qui habent eum dispensare duplici causa
debet eum erogari Prima propter dei gloriam et honorem quando multum
velut in festis eius honorant eum sancti in constructione Basilicarum
et in decoratione sustentatio suarum personarum et predicatione sanctam Secunda causa
propter communem utilitatem ecclesie ut est defensio terre sancte defensio fidei
et similia predictis causis in generali thesaurus ecclesie per indulgencias communicatur
verum non a quocumque potest tamen nec pro quacumque causa distribui
potest aut debet sed sub tribus condicionibus que a doctoribus
assignantur Prima quod sit in conferente auctoritas Secunda quod sit in suscipiente
caritas Tercia quod sit in causa pietas Non restat nunc aliud
ostendere quam quod auctoritas conferendi sit in lege dei fundata auctoritas ista
competit principaliter summo pontifici sive bonus sit sive malus
Dum tamen ab ecclesia toleretur Nam non ex virtute meriti confert indul-
gencias Sed ex potestate aliis quibus datum est conceditur specialiter huiusmodi
distribuere indulgencias Tercio igitur quod potestas summo pontifici conveniens
generaliter et inferioribus particulariter fundatur in hoc passu scripture
Mathei xvi° Ubi dominus loquitur Petro Illam glosam Confessionem
faciente cum dixit Tu es Christus filius dei vivi Cui dixit
dominus Tibi dabo claves regni celorum Dum subdit Et quodcumque
ligaveris super terram etc. Si intelligere vellet aliquis solum

de absolucione peccatorum et ligacione pene satisfactorie hoc improbatur a
magistro Emaricus in 4to et ab omnibus doctoribus et eciam ab proponente
hinc ar lum quam auctoritas absoluendi competit prelatis ecclesie
gat proponens licet multos narrauit concessus nec hoc ne
ibi fundatur ut dixerunt magistri et doctores Ostendo tamen quod illud quod specialiter
cuiuscumque ligaueris super terram etc. Non solum ad potestatem clauium in foro
consciencie sunt contencioso sed ad multa alia extendit Primo eciam biblia
per canonica et sancta scriptura acceptauit et talem declarauit quatuor
ewangelia Matheum Marcum Lucam et Johannem autenticauit non aliorum
apostolorum aut discipulorum vt Nicodemi Item biblia innouata
per Esdram scribam apud eciam recepit ab eadem translato Ieronimi
aliis pretermissis acceptata est eadem auctoritate gloza ordinaria super
bibliam liber eciam doctorum Augustini Ieronimi Gregorii Ambrosii autem
superfuit vbi collata fuit et hec auctoritas in canone Non alibi quam
hic Tibi dabo claues regni celorum Et quodcumque ligaueris super terram Petrus
Apostolus formam baptismi a Christo traditam mutauit in istam Ego te
baptizo in nomine domini nostri Jhesu Christi et hoc fecit ut nomen
Christi quod prius fuit satis amabile post noticiam nominis domini nostri Jhesu
in cordibus fidelium Eciam hec forma dimissa redijt ad instituta
et vbi eciam habuit potestatem formam a petro datam mutare
Tercio dominus dedit septimum diem completis sex diebus operibus sancti-
ficauit Genesis 2o post hanc diem sabbati strictissime in lege precepit
Ita vt colligentem ligna in sabbato mandauit lapidari Numeri 15o
et hoc preceptum in tercio cum aliis preceptis decalogi approbauit
Matthei 5 Super hoc apostoli et eciam catholica domini post obseruauit tamen
tamen postea eciam hanc obseruanciam mutauit in obseruanciam diei
dominice scilicet octaue Item dominus precepit celebrare phase 14 die
mensis primi a vespera in vesperam tamquam in legitimum sempi-
ternum Exodi 12 et sic eciam diu obseruauit tamen postea
dies pasche semper die dominica celebranda instituta Rursus
Leuitici 17 et Deuteronomii 12 prohibitum fuit Et apostoli in suo con-
cilio celebrato approbauit vt patet Actuum 15 Comedere immolatum
simulacrorum sanguinem suffocatum atque fornicari post modum
Eciam generalis primo et 2o mutauit 3m et 4m Apparet quod
multa mutauit eciam que a deo Christo et primitiua ecclesia erant
precepta et obseruata Postea sacramentum matrimonij quod teste Apostolo
magnum est racione sue significacionis scilicet coniunctionis Christi
et ecclesie in statu innocencie Institutum et in paradiso deliciarum i
primitiuo admisit vterinos et germanos fuit posse matrimonialiter
copulari masculum scilicet et feminam postea denegatum est de prima
linea consanguinitatis post hoc multiplicato humano genere
eciam mutauit et prohibuit vsque ad quartam lineam consanguinitatis

inclusiue. Item in lege veteri mortuo viro sine liberis frater duce
bat vxorem fratris defuncti vt suscitaret eius semen et hoc obseruatum
est aliquanto diu in lege noua deinde introducta publice honestatis
iusticia prohibitum est virum contrahere cum aliqua consanguinea sue sponse
vsque ad quintum gradum exclusiue. Ac per hoc fecem cum sponsa defunc
ti fratris. Circa sacramentum Eukaristie aliqua etiam mutauit. Primo
enim forma consecrationis sanguinis est alia ab ea quam in ewangelistis
reperimus licet substancia sit eadem. Addidit etiam in consecratione corporis
illam particulam enim. Secundo sicut leo papa ait quod aliquo tempore propter errorem
de obseruacione legalium conficiebatur in fermentato. Sed nunc non licet. Similiter
in ecclesia primitiua erant tantum duo ordines sacri scilicet dyaconatus et
sacerdocium et secundum Ieronimum idem erat episcopus et sacerdos. Sacerdotem
dico ego eodem nomine appellabantur hec nunc sunt mutata. In
dico ego codem nomine ... hec nunc sunt mutata. Similiter
sacro penitencie quod vsque ad finem durat naturale est ab inicio lapsus hominis
in facto est mutato. In lege enim nature sufficiebat confessio mentalis
soli deo. In lege veteri obligabantur homines ad confessionem cerimo
nialem. Ita quod aliquo sacrificio homines onderent peccasse hoc
vel illo peccato sacerdotes vero illi manibus positis super cornua hyr
ci confitebantur peccata filiorum israel et nunc in lege gracie omnia sacerdoti
bus conuenit remittere peccata modo predicto vt peccator sine scandalo
sua peccata confiteatur secrete sacerdoti et sic absoluatur instituit ecclesia.
Similiter circa alia quasi in omnibus fere sacramentis multa mutauit ecclesia. Si
Ecclesia quod potest facere et fecit de omnibus fere ... et nunc esset obseruandum oportet
non potuit nec valuit quod fecit nec nunc esset obseruandum oportet
non potuit nec valuit quod fecit ... potuit vbi in scriptura sacra scilicet
absurdum ab omnibus indicatur sic potuit vbi in scriptura sacra scilicet
absurdum ab omnibus iudicatur. Et non reperitur specialiter ad ista esse concessa
data est lege dei ista potestas et non reperitur specialiter ad ista esse concessa
tamen per illud dictum petro et successoribus eius. Quodcumque ligaueris
super terram erit ligatum et in celis quodcumque etiam solueris absoluendo a pena in iniungendo penitenciam
super terram etc. etiam solueris absoluendo penam in iniungendo ... Nec dixit quecumque
ab eo soluendo. Sed quecumque ligaueris super terram. Nec dixit quecumque
ligaueris erga hominem sed vt vlterius potestatem ei concessam ne
ad salutem humani generis ostenderet dixit solum et sine restriccione
quodcumque ligaueris scilicet clave non errante super terram erit ligatum
et in celis. Ecclesie vbi fundata est potestas indulgencias confendi
vt aut intencionem opponentis omnino euacue ostendo quod isto quod in lege
dei hoc in scriptura veteris et noui testamenti non posset reperiri fun
data auctoritas specialis et expressa ad huiusmodi indulgencias distribuendum
vel confendum sufficeret sola ecclesie auctoritas que reuisa in scriptura ewan
gelica fundatur. Patet Iohannis xiiij vbi dicit dominus paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia
et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis. Et ne putetur
hoc dictum solis apostolis vbi dicitur toti ecclesie. Ego rogabo patrem
et alium paraclitum dabit vobis vt maneat vobiscum in eternum
spiritus veritatis quem mundus non potest accipere quia non videt eum
nec scit eum. Vnde ostendo quod ecclesia multa potest facere et fecit
et tamen non habet expressionem super hiis specialem et expressa

auctas Ecclia nuat inter fideles pvulos baptizatos nuat inquam
sub pena heresis vnde Augustinus de baptismo pvulorum ponis pvulos
baptizatos pfecto i nuo credentium no nisi ex consuetudine ecclie
antiqua canonica fundatissima Et infra inter credentes baptiza
tos pvulos nuabis nec iudicare aliter vllo modo audebis si no
vis aptus esse hereticus Ecclia etia instituit vt compatres in baptismo
fidem pvuli pro eo respondeat et sic ecclie auctas ordinauit ut
pvuli per aliorum pedes ad fidem veniant per aliorum corda credat
per aliorum linguas in baptismo respondeat et fidem fateat Item
ecclia in Niceno concilio suum symbolum edidit post symbolum
apostolorum Auctorizauit etia symbolum athanasii Item toto canone
no habetur quod pater in diuinis eius aut filius aut spiritus sanctus
nominet persona sed ab ecclia habetur eciam quod tres sunt qui testimonium
perhibent in celo pater verbum et spiritus sanctus et hii tres vnum
sunt qui testimonium dant in celo etc Cum quererent heretici qui
tres / no huius ecclia qui ex canone responderet in portunitati
hereticorum satisfaciens inuenit hoc nomen persona et dixit tres
persone preterea Et si canon biblie dicat btam virginem esse matre
xpi tamen non reperit in eo quod dicat mater dei Sed hoc
ecclia determinauit ut dicat non solum xpitokon sed etia theoto
kon i. no solum xpi mater sed etia dei mater Neque no habetur ex
canone vt illa signacula que in pficiendis sacramentis nunc fiunt
sunt facienda nichil de benedictione fontis baptismalis aque
benedicte exequiarum defunctorum et aliorum multorum que nc te
dium generet omitto que tamen ecclia sancta obseruanda insti
tuit vides quanta sit ecclie auctas catholice de qua Augustinus
contra faustum hereticum auctoris ecclie impugnatorem dicit et
habetur xi dis. quam vides in hiis tribus quod valet ecclie auctas
que ab ipsis fundatissimis sedibus apostolorum vsque ad hodiernum die
succedencium sibimet episcoporum serie tot populorum confessione firmat
Et Crisostomus dicit vt refert Augustinus contra anthonia in de ptate ecclia
q. 2 c. 9 quod homo mortalis omnium que in celo et in terra sunt ptate gessit
Deus et validiorem celo ecciam esse monstrauit huic nempe
btus Jeronimus omnia dicta sua et fidem submisit vt habetur
24 q. 1 hec est fides papa btissime vnde dato quod in scriptura
sacra no reperiret specialiter et quod possit fundata ptas conferendi in
dulgencias adhuc ecclie que spiritu sancto regitur infallibiliter
in hiis que pertinent ad salutem potuit tam priori tham[?] aperte
demonstrari et de nouo aliquid instituere sicud et illa que prius in eo
rata sunt nisi dicat quod auctas modne ecclie minor quam prime
quod est falsum cum auctas mutandi statuta ecclie et instituendi
no sequat sanctitatem vite sed officium et dignitatem que equa
les sunt nunc et tunc nec alias clauis habz modo quam tunc

Unde Aug. sermone xviii ait Nemo dicat ecclesie primitive tempora pura
lere isti ecclesie quia tunc prophete et apostoli fecerunt miracula et non modo
quia tunc fiebant sanitates corporum non animarum dicit ergo sufficit proutan
tibus indulgencias non esse in lege dei fundatas que deo sunt nec
proponit contra sensum suum dictis et scriptis doctorum theologorum magi
strorum Wilhelmi altissiodorensis Alberti magni Thome et
aliorum quorum tanta est in ecclesia reverencia ut non liceat oppositum
asserere hinc quod omnis quinque consensu determinant. Aliud dictum proponentis
peregrinaciones ab hominibus invente superstitiose sive ydolatrie sapientes
et clericorum avaricia invenientes quod ostendendo non esse omnino suppono
quid nomine peregrinacionis. Est enim peregrinacio de mansione sua longior
recessus ad acciorem devocionem deus adoretur quod ille sunt in lege
dei fundate et non ab hominibus invente ut dicit proponens et aliquibus
auctoribus inicium colloratur probo. Scriptum est Deutero. xvi Tribus tem-
poribus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini tui dei in loco
quem elegerit in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate taberna-
culorum. Ecce quod ex lege dei tenebantur peregrinari in urbem filii Israel quolibet
anno et quod aliquid debebant offerre in templo patet. Nam dicit ibi
non apparebit ante dominum vacuus sed offeret unusquisque secundum quod habuerit
iuxta benediccionem domini dei sui quam dedit ei. Iuxta hanc regulam le-
gis dei ascendit ihesus cum parentibus suis ad diem festum pasche
ut habetur Luce ii°. Ubi Beda circa diem post nativitatem quadragesimo
cum hostia tulerit ad templum supple eundem illo singulis annis
cum parentibus ducitur et duodennis in templo doctorum choris insi-
det. Item quod non fuit solum cerimonia iudeorum sed pro gentibus patet.
Nam Zacharie ultimo scriptum est et omnes qui reliqui fuerint de universis
gentibus que venerunt contra urbem ascendent ab anno in annum ut
adorent dominum regem exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum.
et erit qui non ascenderint de familiis terre ad urbem et adorent dominum
regem exercituum non erit super eos ymber. Sed quam prophecia gentiles
iudaicam ascenderunt certo post suscitationem lazari ut adorarent in
die festo Iohannis xii. Et vir Ethiops eunuchus Candacis in urbem pro termino
venit Actuum viii cuius iusticia dicit Beda super illo passu pro virtute et inte-
gritate meritis vir appellatur nec in merito qui tam studii in scripturis
habebat ut eos eciam in via legere non cessabat tantumque amoris
in religione gerebat ut aula regia derelicta de finibus mundi
partibus veniret ad templum domini. Unde iuxta merito dominum querit
interpretem lectionis. Preterea pastores venerunt peregre ad salvatorem
ortum. Et tres magi peregre profecti sunt adorare regem Iudeorum
a solis ortu de finibus. Aug. in sua parte sermonum sermone xxx dicit
In hiis tribus ... isti peregrini pervenerunt istum non dum scientia
invenientes adoraverunt. Ubi cives illi Iudei miracula facientem
crucifixerunt. Isti in membris parvis dominum agnoverunt. Illi in factis

magnus nec tamen dominum peperimus hec aug. dictum est de pontifi
in ortu salvatoris quos herodes impio non inculpavit Iam de pre
nus mulieribus xpm in sepulcro visitantibus subscripte auctoritates dicat
eluada vespere sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria ma
gdalena et altera mulieres maria videre sepulcrum ait xpostomus
Super quo sermone in quinctario quod diversa tempora istarum mulierum in e
wangelijs scribuntur non mendacitatis signum sed nimie obitum sed fre
quentis visitacionis officium dum crebro ad eum et recedunt et non
paciunt a sepulcro dominum diu abesse vel longius hec ille ad est
alia auctoritas De Nicodemo qui venit ferens sepulcrum domini ad
mixtura myrre et aloes quasi libras centum de Joseph ab arima
thia nobili viro qui involvit syndone munda corpus domini quod
hij tamen in crucis laudantur Ipse enim dominus non dedignatus est
se per sinus ostendere discipulis euntibus in emaus Item secundum
audit quod sepe maria mater dei visitabat post ascensionem
eius loca passionis et hoc facit in sermone de assumptione beate marie
ad paulam Cristus inquit in omnibus est amandus ex toto corde
ex tota anima atque ex tota virtute querendus maxime tamen
circa ardentius cum et deus erat et filius fortassis ex privato
amore in loco quo sepultus dicitur interdum habitasse eadem domina
quem prius pascebat in tuo amor obtutibus sic mater ihesus medius
est hunc inde constituta est ut adire posset ascensionis eius
vestigia et locum sepulture ac resurrectionis seu omnia in quibus
passus est loca invisere non quod iam viventem quereret cum mortuis
sed ut suis solaretur affectibus hoc quippe habet impaciens amor
ut que desiderat invenire se credat ignorat siquidem iudicium
multociens racione caret modum nescit nec aliud cogitare potest
nisi quod diligit amor non capit de impossibilitate solacium nescit condiscensi
vitate remedium hec ille ex quibus apparet tamen quali devo
cione et magno honore assiduitatibus habita sit sepultura domini
Ut sic impleta sit hec prophecia ysaie xi capitulo de illo loquens cum
ait Et erit sepulcrum eius gloriosum de cruce autem domini
loquitur beatus Aug. libro de visitacione infirmorum capitulo primo ostendens
quod in magna reverencia habeatur a xpianis et dicit sic hinc siquidem
xpianorum ecclesia illius domine crucis quoddam venerabile
monumentum quod decernens ymaginacione crucis cognominat
quod et nos omni veneracione dignissimum fatemur et ad recor
dacionem crucifixi intuentur veneramur Addit super eius causa in cruce
quedam hominis inibi paratur ymago ex qua salutifera ihesu xpi
nobis renovatur passio hanc complectitur humiliter venerare
suppliciter cum hoc ad memoriam et ipsum reducat crucifixum
hec ille post immediate sequitur notabilis processus de confessione
vocali facienda propterea expugnando in magna concordia ad locum

ubi dominus celos ascendit de quo Sulpicius ita loquitur. Illud autem
mirum est quia locus ille in quo postremo institerunt divina vestigia
cum in celum dominus nube sublatus est continuari pavimento cum reliqua
sanctorum parte non potuit siquidem quecumque applicabantur insolens
humana suscipere terra respuerit excussis in ora apponencium marmo-
ribus quin et calcati adeo pulveris adeo documentum perhenne est ut
et vestigia impressa cernantur et cum cottidie confluencium fides ad dominum
calcata diripiat dampnum tamen arena non sentit in eandem adhuc, sui
speciem velut impressis signata vestigiis terra custodit. Rursus de peregrinacione
ad sepulchrum domini habetur xi° libro hystorie tripartite capitulo xv° de qua
dicit Cassiodorus. Theodosius imperator pro beneficiis sibi a deo collatis gratias
referebat pluribus honoribus et sua vota compensans coniugem quoque suam
Eudochiam ad Jerusalem destinavit hec enim et ipsa votum habuerat si filiam
videret imperantem que tam plurimas ecclesias constitutas quam per singulas civitates
positas honoravit et cum pergeret et cum denuo remearet. Hec ille. Item
beatus Jeronimus epistola ad Rusticum ipsum pergere proficiendum ad loca sancta
invitat contra errores Joviniane et Simoniane perfidie contra peregrinacionem
ad loca sancta dicit enim Sic narravit michi socrus quondam tua mater
soror atque consimilis quod mutuo preceptum apostoli ex consensu abstinueritis vos
ab opere nupciarum ut vacaretis oracioni. Et infra Cumque rabies barbarorum
et imminens captivitas separet sub iurisiurandi testificacione pollicitus
ut ad sancta transmigrans loca vel statim vel postea sequereris et servares
animam tuam quam illius fecisti negligentia perdidisse redde ergo quod
presente domino spopondisti incerta est vita mortalium ne ante rapiaris quam
impleas sponsionem imitare eam quam docere debueras proh pudor Tu vagaris
in patria immo non in patria quia patriam perdidisti Illa pro te in locis ve-
nerabilibus resurreccionis et crucis et cunabulorum domini salvatoris in
quibus parvulus vagiit tui nominis recordatur te quoque ad se oracionibus trahit
ut si non tuo merito saltem huius salveris fide. Hec Jeronimus. Deinde Augustinus
libro de diffinicionibus recte fidei capitulo xl° sic inquit Sanctorum corpora
et maxime beatorum martirum reliquias ac si Christi membra sincerissime ho-
noranda et basilicas nomine eorum appellatas velut loca sancta divino
cultui mancipata affectu piissimo et devocione fidelissima adeundas
credimus Si quis contra hanc sentenciam venit non christianus sed Vigilancianus
credatur. Hec ille. In Gangrensi enim concilio statutum legitur in hunc
modum Si quis per superbiam tamquam perfectus se estimans conventus qui per
loca et basilicas martirum fiunt vel accusaverit vel oblaciones que ibi
celebrantur spernendas esse crediderit memorias quoque sanctorum contempne-
das / anathema sit. Rursus Augustinus contra Faustum libro 20° Populus christi-
anus memorias martirum religiosa solempnitate concelebrat et ad excita-
dam imitacionem et ut meritis eorum consocietur atque oracionibus adiuvetur. Et
infra quod offertur offertur deo qui martires coronavit ut apud me-
morias eorum quos coronavit ex ipsorum locorum admonicione maior affectus
exurgat ad acuendam caritatem et in illos quos imitari possimus et in
illum quo adiuvante possimus. Hec ille / dicit Augustinus [illegible]

est visitare martirum memorias et licitum est in locis illis oblaciones facere
peregrinacionum utilitatem testantur staciones Rome quas ferunt beatum
instituisse Gregorium cum plurima corpora sanctorum transferri continuis suffra
cetur probasse peregrinacionis fundamentum hec in divina scriptura et fundamentum
in sanctis doctoribus perfecto nichil divina lege se fundantibus at per
hoc nec esse inventiones hominum nec superstitiosas nec ydolatriam sapi
entes nec propter se cleri avariciam intendentes Nam oblata deo ut Dr
Hugo offeruntur Que ut etiam eadem lege percipiunt non oblatorum clerus est
proprietarius sed possessor usufructuarius minister et dispensator Si vero
cadens avaricia cleri se iungat hoc malum est hoc per eos ad quos spec
tat superiores scilicet cum iusticia puniendum per alios ad quos spectat supe
riores scilicet cum iusticia puniendum per alios caritative arguendum
modis tantum supradictis ¶ Circa multa que in veneratione reliquiarum
contingunt peccata ut narravit proponens et sunt expositio earum venalitas
ficta spoliacio pauperum oblatorum horrenda estimatio avaritia sacerdo
tum et sublata spes ponendi aliquid minus in cistis hec verum dico quod ve
neracio reliquiarum sanctorum et sanctarum non est improbanda est etiam
de se honesta est licita et sancta verum non pluri honore aut maiori sunt
venerande reliquie quam sancti quorum sunt Supponendum est enim ex docto
ribus triplicem esse adoracionem scilicet latrie yperdulie et dulie latrie que
deo yperdulie que tamen sub ratione magne excellencie ut virgini
Marie insuitur quia mater dei Dulie que ceteris tamen ratione excellen
cie exhibetur Et quidem pro nunc non est loquendum de dulia que debetur
superioribus ratione dominii Nam sic etiam debetur non modo bonis sed et
malis Sed de illa que exhibetur sanctis ratione sanctitatis hec debite sanctorum
reliquiis exhibetur non quasi in istis aliquid sanctitatis existat Sed propter
ordinem quem habent ad sanctos quorum sunt reliquie habent enim docto
res in tantum quo cultus seu adoracio debetur alicui persone In quo con
siderandum quod adoratur et ratio cur adoratur Quod adoratur sup
positum est vel persona Cur adoratur ut nunc loquimur est virtus
vel sanctitas debetur autem etiam per accidens ratione habitudinis ad
eum cui per se debetur ut cruci et ymagini eius et sanctorum et sic
non reliquie adorantur nec hoc est ydolatrie quia cultus latrie
nullis sanctorum qui sunt quam pure creature exhibendus est ydo
latria enim dicitur latria exhibita ydolo sive pure creature Quod
autem ratione habitudinis ad aliquem honor sit exhibendus ut vesti
regie propter regem et huiusmodi probatur ex eo quod 1o Regum 24o dicitur Cum precidisset
David oram regis Saul clamidis percussit cor David dicens propicius
sit michi deus ne faciam hoc domino meo christo domini tamen regem non con
tigit sed clamidem propterea inter divinas contumelias christus prophetice com
memorat quod crucifixores eius diviserunt sibi vestimenta sua
et vesti sortem miserunt dicens Diviserunt sibi vestimenta mea et
super vestem meam miserunt sortem quia etiam vestem venerabilem

ipsius adorabilem Johannes in Apocalipsis xix° dicat esse conspersam sanguine
et in eo et in femore ipsius domini scriptum erat Rex regum et dominus
dominancium Propterea beatus Jeronimus ad Rufinum libro tercio scribit se adorasse
presepe et sancta cunabula salvatoris Conscendi inquit Egypti
lustravi monasteria et inter sanctorum choros assiduos latere conspexi
protinus concito gradu Bethleem meam commissus sum ubi adora-
vi presepe et sancta cunabula salvatoris Item de sancta Paula
et eius Epythaphio sic ait pervenit Bethleem sancta Paula et in
dextra parte itineris stetit ad sepulchrum Rachel atque in speluncam salva-
toris ingrediens postquam vidit sacrum virginis diversorium et stabulum in
quo cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui per sancta
iurabat se videre fidei oculis infantem pannis involutum vagientem
in presepe, deum magos adorantes et multa alia de sublimibus consolaci-
onibus ponit quas sancta Paula merebatur De adoracione autem cru-
cis aut ymaginum loquitur Damascenus in quarto libro sentenciarum suarum capitulo
nono dicens adorandum signum Christi Ubi utique fuerit signum illic et ipse
erit. Sequitur Omnia ergo que deo adiacent adoramus ipsi veneracionem
assentes Item autem non puto communiter detrahere veneracioni aut adora-
cioni sanctarum reliquiarum sub titudine quam ad sanctos eius sunt
tamen si forte quia sunt ossa vestis aut alia artificialia aut
natura multa dicenda de hac materia preter abusus aut per ante narra-
tos vituperio et reprehensione dignos iudico Literas confraternitatum
et confessionales communiter vituperat et revera non dubium quin multa mala
sub habitu spe pietatis paciuntur puta questus illiciti deordinati favores
audacia peccandi et multa similia Verum non sunt de se illicite co-
fraternitates ipse immo honestatis titulum habent et parum prout fraternitatem
Item sicut qui innititur a fratre quasi civitas firma probrorum communio
licet nempe suffragia ecclesie prosunt omnibus in unitate existentibus ex parte
caritatis que non querit que sunt sua sed facit omnia communia ut dicit Apostolus
tamen ex parte intencionis huius quibus applicantur prosunt magis quam aliis
et per hoc institute concesse vel permisse sunt fraternitates ipse Ostendo quod hec
in scriptura sunt fundate Item ut legitur Exodi viii° capitulo Impius Pharao
vocavit Moysen et Aaron ait Orate deum ut auferat ranas a
me et populo meo et dimittam populum ut sacrificet domino Et in eodem capitulo ait
Ego dimittam vos ut sacrificetis domino orate pro me Etc. Princeps pa-
ganus qui oraciones postulat quomodo ergo precibus se committere negabit
fidelis Iterum apparet de Elyodoro cuius amici rogaverunt Oniam
summum pontificem ut oraret pro illo ut legitur ii° Machabeorum iii°
Rursus probo quod apostoli fecerunt homines participes suorum suffragiorum
primo sic Apostolus Ephesios per litteram suam seu epistolam fecit esse par-
ticipes suarum oracionum Item sic eis scribit in primo capitulo Propterea ego
audiens fidem vestram que est in domino Jhesu et dilectionem in omnes sanctos

non cesso gratias agere pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis
Licet tamen Paulus commemorat orationes sed alia meritoria opera offert
fratribus pro philipensibus Nam in primo ca° dicit Gratias ago deo meo in
omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum
gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in ewangelio a prima
die usque nunc Cum ergo dicit in cunctis orationibus meis ut magister dicit
implicite comprehendit que vigilias missas predicationes ieiunia et similia
concedunt christifidelibus cum faventibus esse communes Item idem
ad Colocenses dicit primo Nunc gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo
ea que desunt passionum christi in carne mea pro corpore eius quod est
ecclesia nulla tamen littera fraternitatis modo talia promittit quanto fecit Apostolus pro
Colocensibus Item Crisostomus super Mattheum in imperfecto Omne primum cum libe-
ter audit deus quod expetimus non solum pro se sed etiam pro aliis orat
Pro se enim orare nature est pro aliis autem gratie Pro se orare necessitas
cogit pro aliis autem caritatis fraternitatis hortatur Dulcior enim oratio
ante deum non quam necessitas transmittit sed quam caritas fra-
ternitatis commendat Ex qua fraternitas commendatur et deo acceptabilis
efficitur Item Augustinus orationes pro se impetrat qui se fratribus ecclesie recommendat
confessatrix in domo Iuliane inserit postulavit libro de sancta vidu-
itate in fine dicens Obsecro vos per illum a quo donum hoc accepistis
et huius doni premia speratis ut me quoque orationibus vestris memineritis
inserite cum tota domestica vestra ecclesia Et in epistola Augustini in principio
que est Paulini ad Augustinum ait Paulinus omnibus in christo sanctis qualibet
tibi coherent non est dubium ambobus saluta commenda nos omnibus sanctis
ut tecum pro nobis orare dignentur Hec ille Et Augustinus epistola ...
que est ad confratres Commendamus sanctis orationibus tuis et dies et
noctes meas ut oretis pro nobis ne diebus intemptant utamur
ut noctes equo animo tolleremus ut etiam si ambulemus in medio
umbre mortis nobiscum sit deus ne timeamus mala Hec Augustinus
Reperiuntur et multa opera beati Gregorii in quibus petit precari pre-
cibus sanctorum Item Ambrosii Anshelmi Yuonis Carnotensis tales
auctores valde multas amore brevitatis omitto Unde non sophis-
mata sunt littere fraternitatum sed sanis utilia subsidia Ubi abusus
vituperio turpes questus phorizo Confessionales etiam litteras gra-
tie ex causa rationabili iustum est Nam et privilegia de confessionibus
audiendis nullus doctorum notabilium reprobat immo approbat Data
enim sunt non in favorem confessorum aut odium curatorum sed in fa-
vorem penitentium ad rationes pro contrarium factas cum aliis res-
pondebo Item de sua excommunicationis dicit quod feruntur ex livore
vindicte aut odio si fuit inquit obviationem et honore in egressu
pronunciatorum sunt irrite et vane Si velit dicere quod sunt late a
iudice ex odio vel invidia aut propter vindictam nullo casu teneat
cuius oppositum dicto cum doctoribus Sanctus Thomas in iiii° dis-
tinccionum sit dicit in forma Excommunicatio inquit per iudicium iniusta dupliciter

vno° ex parte excommunicantis quia ex odio vel ira excommunicat et tunc excommunicatio nichil
habeat effectum suum quamvis ille qui excommunicet peccet quia ille iuste patitur
quamvis ille iniuste ferat. Alio modo ex parte ipsius excommunicatoris vel quia
causa excommunicationis est indebita vel quia fertur sine iuris ordine pre-
misso. Et tunc si sit talis error ex parte sine qua sententiam esse nullam
faciat non habet effectum quia non est excommunicatio. Si autem non annullet habet effectum
suum et debet excommunicatus humiliter obedire et ire ad initium vel absolutionem
petere ab excommunicante vel ad superiorem iudicem recurrere. Si autem contempnit
eo ipso mortaliter peccat. Contingit autem quandoque quod est debita ex parte excommunicatoris
que non est debita ex parte excommunicati. Sicut cum quis pro falso crimine
in iudicio probato excommunicatur et tunc si humiliter sustinet humilitatis
meritum recompensat excommunicationis dampnum. Ex quo sequitur quod excommunicatus
pro falso crimine tamen probato in iudicio licet per falsos testes vel confessato
censetur vere excommunicatus in foro exteriori ecclesie militantis tamen gratia.
Nam dicit quod humiliter meritum recompensat excommunicationis dampnum.
Igitur talis meretur dampnum excommunicationis. Et sic patet quod in casu reputa-
tur excommunicatus qui est in gratia nec iudex peccat si mihi permittat de con-
tingentibus secundum ordinem iuris et maxime dum non constat de innocen-
cia rei. Sed voces aut facias pro uno nobili quam pluribus videtur quod non sit
per legem humanam alicui inferre mortis supplicium. Est primo respon-
dendum. Et primo ad illam de commutationibus quod est Augustini ad Marcel-
linum comitem dicto cum Alex. de Hal. quod quamvis pro aliis sceleratis
Augustinus supplicando spacium vite eis reservari poposcit non legum seve-
ritate qua tales morte plectuntur, non servandam esse docuit. Sed
noto ibi quatuor. Primo quod Augustinus dat intelligere quod secundum severitatem
legum erant homicidia passuri quam poscebat. Et quia poscebat vitam
eis servari. Secundo quod erant vitam iuxta legum sanctiones amissuri
et hoc ibi ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legum
severitate esse plectendos ut qualia fecerunt talia paciantur. Et
qui occiderant aliquos presbiteros catholicos. Erant autem isti occidentes
donatiste digni erant morte. Tertio quod supplicat pro misericordia ut scilicet mi-
sericorditer cum eis agatur. Nam ibi dicitur: Ideo hiis litteris obte-
stor fidem tuam quam habes in Christo per ipsius domini nostri misericordiam ut
hoc non facias. Ideo de misericordia hoc petit non de iusticia. Quarto dicit quod dis-
simulare posset quia per suos delata erant ad comitem sed per clericos
ad quos tuende pacis vigilancia pertinebat. Ex quo duo implicite datur
intelligi. Primum quod poterat dissimulare ideo quod faciebat erat opus super ero-
gationis et sic si Comes non acquiescebat sed iusticiam non preciabat secundum
quod ideo id est officiarii huius vigilancia de servanda pace rei publice
et sic obsistere et denunciare per eos iudicia secularia qui presunt facere
iusticiam et hoc patet per illud quod sequitur Ideo quod scelestis hominibus iusti-
ciam prohibeamus auferri ait Augustinus. Ad illud secundum hic notandum est certum

quod ex capitulo elicitur. Et breviter consideranti totum capitulum illud
apparet quod Augustinus flectit ad misericordiam ut severitatem legum. Et hoc dictat
et maxime quia isti circumcelliones erant clerici licet essent donati-
ste. Unde ex hoc habetur quod pro certo ille comes si eos occidisset, sed admonet
ut agat misericorditer. Ad idem hiis quod tangit Augustinus contra Crisostomum super Jeremiam
dico quod duplices sunt modi peccandi. Quidam ex infirmitate aut igno-
rantia, alii ex consuetudine vel malicia. Et quidam cum verecundia
sunt, alii sine verecundia. Cum primis mitius est agendum, cum secun-
dis durius. De istis secundis vero non loquitur Crisostomus sed de primis. Ad illud
Proverbiorum 20 capitulo Rex enim nimis emungit etc. est ad illud Justicia ut ma-
nulto destituitur etc. Ad illa duo unico verbo dico quod in omni actu
virtuoso oportet ut prudencia habeat ducatum. Est enim auriga virtutum
cum omnes morales virtutes in ea connectuntur. 6o ethicorum. Prudencie
enim existenti omnes simul inerunt. Et ita oportet esse directionem
omnium mediorum ad finem ut nichil nimis fiat. Hoc dicit sapiens Proverbiorum 20 capitulo.
Hoc etiam dicit illud decretum allegatum ut una temperet severitatem
iusticie et iusticia erigat remissiorem mentem ad illam. Crisostomus super illo Mathei
primo Estimate utrumque et sic etc. Dico quod si bene verba eius considerentur
sunt pro me. Iram loquitur de occasione hereticorum ex qua sequeretur
scisma aut turbacio ecclesie. Et ego concessi quod in tali casu non est
secundum iudicium vindicare. Dixi enim peccata esse punienda tribus con-
currentibus scilicet iurisdictione, correctione, et pace salva. Et hoc non esset
in proposito sed ubi salva pace fieri possit essent occidendi. Unde oppositum
dicit Crisostomus. Nunc iam accedendum est ad principales raciones ponentes
primo ad illas per quas nisus est probare articulum. Ad primam ubi dicitur
quod deus precipit Deuteronomio 20 ut filii Israel auferant malum de medio
sui. Dico cum deus precipiat hominibus non precipit nisi quod possibile
est homini ut scilicet auferat malum de medio ipsi iurisdicioni correccione
et pace salva concurrentibus ut dictum est. Et dico secundum Augustinum in libro
2o contra epistolam Parmeniani tractante illud verbum apostoli Auferte
malum ex vobis quod ubi mali salva pacis unitate separari possunt
a bonis separandi sunt corporaliter. Ubi hoc fieri non potest est faciendum spiritualiter
scilicet non consenciendo illorum peccatis unde sic malum auferunt ab eis. Et si
non possunt malos separare a congregatione sua ibi enim dicit Augustinus in forma
Videamus ne forte non frustra non dixit apostolus Auferte malos
a congregacione vestra sed auferte malum ex nobis quia cum quisque
impeditur ab ecclesie congregacione malos separare si a se ipso auferat
malum non eis corde miscetur. Et tamen ita spiritualiter non solum non contingit
malis sed separatur a malis. Vel secundum eundem Augustinum in libro de decem cordis
dicendum quod quidam sunt flagiciosi qui non nocent aliis. Quidam fa-
cinorosi qui nocent propter istos secundos leges posite sunt ut satis
in positione dictum est. Quod isti tollendi sunt de medio ipsi proscribendo

intercedendo aut aliter admonitis supplicio saluis tribus predictis iurisdictione gratorum et salua pace et ad hoc concedendum dicit dominus Auferatis malum addit de medio sui et Apostolus cum dixisset Auferte malum subiungit de medio vestri. Ad secundum Leviticus xix dicit ibi de Lyra quod intelligitur: Non oderis fratrem tuum ex rancore et odio dissimulans peccatum suum donec possis eum destruere sed publice argue eum hac voce expressa que illud ait Matth. xviii° Si peccaverit in te frater tuus etc. Non autem dicit publice id est coram omnibus corripe eum correptione fraterna. Sed autem per hoc publice intelligitur correptio facta in publico seu iudicio tunc intelligendum est de peccatis que sunt plana et tunc talis correctio pertinet ad iudicem exequendo ad denunciantem denunciando ad testes probando et sic patet quod non omnia peccata etc. possunt puniri sed solum concurrentibus iam dictis. Ad etiam Deuteronomii 23° de prohibitione meretricii dico quod lege divina et olim et nunc meretricium est prohibitum in illo precepto morali Non mechaberis. Verum quod in lege veteri ultra hoc preceptum decalogi erat datum iudiciale de prohibitione meretricii nunc vero non prohibetur ab homine per iudicium simile legis humane. Sed ut patet convenit lege divina prohibentem hominem executionem demandare. Non cum subest ei potencia humane legi adequata nec est omnipotens ut sciat ex malo elicere bonum ut deus ideo nec dictus contingat tolerat et permittit. Cur autem in lege veteri prohibebatur iudiciali hoc peccatum non nunc lege humana ratio est secundum aliquos doctores quia tunc permittebantur iudeis repudiare uxores et hoc quia proni erant ad odiendum ex duritia cordis sui et occidendum eas ideo si inprohibite fornicari potuissent magnum fomentum odii habuissent. Nunc autem non licet nec permittitur uxorem repudiare nec sunt ita faciliter odiosi in uxores viri. Ad quartam de destructione ydolorum etc. Respondeo primo cum beato Augustino contra Donatistas quod ex sensu mistico non sumitur conveniens argumentum. Verum et magnus Ariopagita Dionisius dicit quod theologia simbolica non est argumentativa. Unde si ad literam de destructione ydolorum eiectione leprosorum exterminatione septem gentium ratio aliqua queritur plana est solucio quia ydola erant iudeis incentivum ydolatrie ad quam erant pronissimi. Secunda lepra est morbus infectivus ideo pelli debebat de cetu sanorum. Septem iste naciones ideo exterminari iubentur quod ydolatriam suasissent conversantibus cum illis. Et licet ex sensu allegorico ratio facta sit. Solvo nomine ydolorum peccata infidelitatis accipio nomine lepre peccatum heresis que ita exponit venerabilis Beda in omelia super illud Luc. xvii° Dum ingrederetur scilicet Jhesus in quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi. Leprosi inquit non absurde intelliguntur qui scientiam vere fidei non habentes varios profitentur errores. Non enim vel abscondunt malitiam suam et impietatem sed quantum possunt peccata proferunt in lucem et reliqua ut ibi patet etc. Per lepram intelligitur mala doctrina in moribus. Talia peccata sunt non modo fraterna correctione arguenda et castiganda sed si publica sunt etiam per iusticiam cohibenda et punienda

de talibus possunt inferiores publice superiores arguere quia tam spirituales per peccatum
infidelitatis desinunt esse superiores quo ad hoc. Et ista dicta sunt in propo
sitione. Racio autem huius quia peccata infidelitatis et heresis similiter et male
doctrine nimis contagiosa sunt. Illorum enim utpote infidelium aut hereticorum
sermo ut cancer serpit dicit apostolus primo ad Thimotheum 2o capitulo. In septem gen
tibus quas precepit dominus exterminari septem peccata mortalia intelliguntur
non est ad propositum arguentis sed oppositum et ad propositum meum. Secundo vero
de septima sacra assumpto dicitur Iudicum 1o capitulo filii Beniamin habitaverunt
in Ierusalem nec deleverunt Iebuseos habitatores urbis. Item quod Cananeus inter
habitavit cum tribu Manasse quod tribus Effraym non interfecit Chana
neum qui habitabat in Gazer et plura talia. Et in secundo capitulo dicitur Iratusque
que est furor domini et ait quia irritum fecit gens ista pactum meum
quod pepigeram cum patribus eorum et vocem meam audire nolu
erunt et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue et mortuus est ut
in ipsis experiar Israel utrum custodiant viam domini et ambulent in ea
sicut custodierunt patres eorum an non. Apparet quod permisit deus
istas gentes ad exercicium. Ex quo expresse accipitur per quod apparet
quod mali multi sunt permittendi inter bonos ad probacionem bonorum ut exercicium
secundum quod Apostolus 1o ad Corinthios xi. Oportet hereses esse ut qui probati sunt
manifesti fiant vel ut ipsi mali sic permissi probandam pacienciam
expectentur ad penitenciam aut ut penitentes thezaurisent sibi iram domini
in die furoris eius vel alia causa nota divine disposicionis. Unde
racio facta est ad propositum meum et oppositum eius. Probat enim quod boni
tollerant sepius malos quia filii Israel non deleverunt Iebuzeos
per quos secundum proponentem peccata vel peccatores intelliguntur sicut per
filios Israel boni. Item simili modo dicitur quod cum permittuntur in populo
ceci et claudi gibbi aut parvo naso et per que peccata ut exponunt doctores
signantur mali inter bonos sunt permittendi si cum pace salva cui non
possunt. Item eciam porcorum inter homines esse legitur Matthei viiio ubi
per porcos gentes crudeliter viventes intelligit et per homines racionabiles a
quibus demones id est peccata mortalia expelluntur et permittuntur a deo
intrare porcos hoc est vitam porcinam ducentes. ¶ Ad quintam de
contaminantibus dicitur Levitici 28 et Deutronomii 28o concedo eas et per hoc
concluditur quod deus precepit omnia mortalia prohibere sicut et prohibet ipsa
lex domini immaculata et ait propheta Vae sit homo qui interiora iudicat
quia homo videt ea que patent 1 Regum xvio capitulo. Nunc omnia exteriora
rectificat ipse defectum potencie executive. Item non potest ut deus de
lapidibus id est obstinatis suscitare filios Abrahe scilicet facere fideliter
credentes et sancte viventes. ¶ Ad sextum Deutronomii xxio dominus
dedit preceptum. Si genuerit homo etc. dicitur quod illud est verum ad literam
filius contumax nolens patris aut matris obedire precepto lapidabatur
secundum literam non accipit opponens quia non vult leges humanas
mortis supplicium inferre. Licet oppositum probatum sit glosatum non nego ymmo

v

reipio sicut quid dicat Origenes sup(er) leuit(icum) ca(pitulo) p(ri)ncipio 2 g(lossa) ca(pitulo) Comparans
inmittentem sensum sp(irit)uali (con)sulite et q(uod) qui l(itte)ram tenet et sensum l(itte)ralem
(con)inua(lem) Egiptius est (et) matrem huius (con)stitutio quia l(itte)ram sequitur s(ecundu)m p(ri)mum
Egiptium quia sensum carnalem Cum vero l(itte)ram tenet et sensum sp(irit)ualem
ex toto est (con)stituta ex matre ipse l(itte)ram ex patre ipsa ipse sp(irit)ualem sensum
Et quo Egiptius cadit quia l(itte)ra occidit sp(iritu)s viuificat (con)stituta stat hoc
totum dictum est ut pateat q(uod) s(crip)tura no(n) est intelligenda semp(er) s(ecundu)m sensum
sp(irit)ualem (con)inualem s(ed) s(ecundu)m sensum l(itte)ralem que p(ri)mo l(itte)ra intelligit sp(irit)us
stans et s(ecundu)m sensus mysticos placet ergo q(uod) filius (con)tumax puniebatur
quia (con)tumacia illius erat graue p(ec)c(a)t(u)m et ianua om(n)i(u)m maloru(m) ipse abiec
tionem discipline p(ro)pt(er) hoc morale inferendum est magna cura esse deb(et)
erit et hinc Gaudet Cumodi ut Juuenes sub iuga discipline arceant(ur)
ne magistri auctas sit remissa ut torpeat disciplina debet q(uod) p(er) loca tlib(us)
scolare ordo ut appareat auctor dei et timor virtutum honestas et feditas
viciorum p(ri)mum p(er) ea l(itte)ra docentur n(on) nego p(ec)c(a)ta publica esse punienda
si tamen assint p(ro)dicta videlicet ad puniendum iusticie s(ed) s(er)uando (con)uicto(rum) pax
salua cum aliis debitis circumstanciis Quod autem Jeremie 1o Ecce dedi
v(er)ba mea in ore tuo (et)c(etera) Concedo illam et q(uod) p(re)dicator l(ice)t euell(er)e dissipare
disp(er)de(re) et destruere v(er)bo p(re)dicacionis vicia plantare et edificare virtutes
S(ed) quia actus p(re)dicacionis est actus virtutis dig(it)i debet prudentia et debet
habere circumstancias certas ibi quid quis vbi quibus auxiliis cur quo
q(uan)do ne q(ue) ipsum iusticie moliatur scandalizet Quod autem Ysaye cap(itulo)
concedo simi(liter) et eciam autem Ezechielis 3 1o vbi dure (com)minatur pa
storibus qui quod infirmum fuit no(n) (con)solidauerunt (et)c(etera) ibi cum arguitur
negligencia pastoru(m) dum quod potuerunt sanare no(n) sanauerunt et infir
ma no(n) (con)fortauerunt (et)c(etera) Item abusus honore sibi adiusus (con)gressoru(m) sub
diuine maledicionis obtestacione p(ro)hibetur ¶ Quod iacobus de nouo
testamento Ad finam c(apitulo) xviijo scribitur Si peccauit in te fr(ater) tuus (et)c(etera)
(con)stam om(n)i(n)o concedo et est pro me sicut p(er) opponentem loquitur cum de
correctione fr(ater)na de qua confessum (est) in p(ri)ma conclusione sc(ilicet) p(ro)...
q(uod) est exercenda et quo visum est ibi ad illam de Ap(osto)lo (et) t(imoteu)m in(s)t(ruit) illa
concedo Tamen instruit thimotheum Ap(osto)lus in regimine p(re)lati tam in cor
reccione fr(ater)na q(ua)m p(ri)ua ad illam Ap(osto)lo thim(oteum) vo peccantem coram
omnibus (et)c(etera) dico q(uod) illa auctoritas intelligi de correctione p(re)lacia
s(ecundu)m quam p(re)l(atu)s iudex corripere subditum arguere castigare vel punire
publice de p(ec)c(at)o publico Quod tam(en) 1o Cor(inthios) 5o Omnino auditur int(er)
vos talis fornicacio (et)c(etera) dico illam autem esse (con)tra me nam (con)cessum
publica p(ec)c(at)a mortalia esse punienda modo ibi dicto et maxime
(con)tra multo scandalizant eciam et turbant ip(su)m quale erat p(ec)c(atu)m
Chorinthi de quo loquitur ap(osto)l(u)s quia habebat patris sui vxorem
vt textus h(abe)t et de lyra et dicit talis fornicacio nunquam licita fuit
Judicata et int(er) gentes Nam ab inicio mundi ait de lyra fuit h(oc)
exclusum tanquam illicitum ipse cum reuerencia naturalem que debet h(abe)re

ad patrem et matrem iste due persone a matrimonio semper fuerunt excluse tamquam
de dictamine legis naturalis Hunc ergo fornicatorem tam abhominabilem
coram Corinthiis puniuit apostolus quia autem habebat aduo et petrum
erat ita publicum et scandalosissimum nec ex hoc nullus scandalizabatur periculum
scismatis in ecclesia quod dedit corpus eius vexandum Sathane ut spiritus
eius saluus esset ad romanos 1o thessalo ultimo Corripite etc. Concedo eam
sine. loquitur enim apostolus de fraterna correptione ad auctem apostoli Ephesios
vi^o Et vos patres nolite ad iracundiam etc. Ista ratio est de disciplina
patrisfamilias et concedo eam penitus / nec probat conclusionem quod omnia peccata etc.
sunt punienda tam patres solum super liberos et familiam habeant regimen
yconomicum et super extraneos non et aliqua possibilia peccata sue familie suf-
ficienter punire non possunt Ad rationem ad 18^m^ cum scandalizauerit etc.
ibi dicitur quod illud intelligitur de scandalo in fide quod fit peccato infidelitatis
Item non tantum dixit dominus Qui scandalizauerit unum de pusillis istis
sed adiunxit qui in me credunt glosa quod intelligitur de scandalo acti-
uo generali et sic secundum Gregorium in pastorali et Nicolaum de Gorra sed
est cum sub sanctitatis specie verbo et exemplo ceteros destruit melius id est
minus malum esset ut eum sub exteriori habitu ad mortem terrena pena
constringeret quam propter officium in culpa ceteris imitabilem ostenderet quia si solus
caderet tollerabilior eum pena cruciaret Qui enim peccat in habitu reli-
gioso multos ledit malo exemplo et sic illud est de speciali peccato scilicet ypo-
crisis Ex quo non procedit ultra conclusio de compulsione peccatorum Cuius
conformiter innuit quod de speciali peccato hoc intelligatur Item dicit Si ad
correctionem scandalum vocat ne mireris multi enim pusillanimes ex eo
quod despiciuntur scandalizati sunt ad illud luce 19° Et ingressus
in templum etc. Dico quod ista ratio est contra facientem apparet enim
quod dominus peccata sacerdotum per se ipsum punire voluit que erant in permu-
tatione et venditione columbarum hec enim fiebant ad utilitatem
eorum et ipsorum ordinatione propterea dicit Gregorius 6 18° moralium
Veritas scriptura per semetipsum dominus ea nummulariorum fudit et kathedras
vendentium columbas euertit numquid signatis quia per ingressus quidam
indicans plebium vitam sed per semetipsum facta condemnat iniquorum
ut dictum fuit / non ergo per inferiores fideles prelati sunt puniendi per cohi-
bitionem pene nec per eos coram aliis reprehendendi ut dixit oppo-
nens nisi de peccatis infidelitatis scismatis aut male doctrine de
rebus vergentibus in detrimentum aliorum fidelium ad illam luce 17°
Dentibus autem non faciet etc. Dico quod illa non probat propositum suum quod a quolibet
fideli omnia peccata sunt corripienda cohibenda castiganda etc. sed quod
a deo quod concedo Ubi enim secundum Albertum in isto passu et etiam
Nicolaum de Gorra ostenditur potentia diuine septime iusticie ad iudicem
iniquum qui ut parabola habet vidue diu iustitiam distulat et adhuc non
amore iusticie sed causa molestie uitande tarde reddiderat non sic vero deus

sed faciet etc. et sic nihil concludit / ad illam i Johannis iii° Scitis quia
ille apparuit etc. dico cum Egidio de Roma in hoc passu quod tollere
peccatum triplex est primo diminuendo facta Joh. i° Ecce agnus
dei qui tollit peccata mundi / 2° adiuvando ne fiant / 3° non ducendo
ad mortem ubi omnino fieri non potest et in omnibus modis iste Christus tollit
peccata ex duobus primis modis apparet magis oppositum proponentis
quam propositum Ex tercio non arguitur ad propositum quia est de ecclesia
triumphante Item dico quod tollit peccata qui precium pro peccato humani generis
soluit in cruce Abstulit peccata quia legem immaculatam omne malum
prohibentem instituit / tamen manifestum est quod peccata aliqua permanserunt ma-
serunt enim peccata Iudeorum / remanserunt gentilium errores putantibus
Iudeis scandalum gentibus stulticiam ut dicit Apostolus i Cor. i°
Similem habet illud intellectum in hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera
dyaboli Ad illam de epistola Jude Ecce venit dominus etc. dico quod istud al-
legatum loquitur de adventu domini ad iudicium in omnia mala tunc
punientur et hoc sonat quod adhortative subditur / hic quidem
arguitive illos vero salvate de igne rapientes hoc est eripientes
de igne inferni in quem sunt impenitentes et incorrigibiles iterum hoc
attingitur ex glosa debita in hoc passu Ad illam ii° Corinth. x° In promptu etc.
dico cum Petro de Tarantasia per modum sumarie dico quod illud ul-
cisci omnem inobedientiam facit distributionem pro generibus singulorum
ita ut in omni statu minorum scilicet maiorum aut mediocrium inobedientia
in promptu vindicetur aut in omni modo scilicet cordis oris et operis Sed
non habet opponens quod faciat distributionem pro singulis generum Ad illam ii°
Thimo. iii° Omnis scriptura divinitus etc. dico primo non quod hec racio
arguit de correpcione in verbo predicationis que fit per modum exhor-
tationis declamationis aut exprobrationis que communem modum cor-
reptionis fraterne excedat quia publice tamen ex caritate procedit aut pro-
cedere debet nec per eam puniuntur in speciali peccato nec proprie puniuntur
sed reprobantur et instruuntur auditores ut perfecti sint ad omne opus
bonum Secundo non quod loquitur indistincte de omni utilitate scripture divinitus
inspirate et sic habet glosa ordinaria cum dicit utilis ad docendum
nescientes ad arguendum id est convincendum de malo negligentes
ad corripiendum id est increpandum diuturnitatem in malo persistentes ad
erudiendum penitentes et insipientes discere nunc aliquid arguit hec op-
positio contra dicta Ad illam ad Thitum i° Oportet episcopum sine
crimine esse etc. Sunt enim multi vaniloqui seductores maxime qui
in circumcisione sunt etc. dico quod secundum glosam decreti dis. xxv° Nunc
autem crimen quadrupliciter accipitur primo non large pro omni delicto sive
mortali sive veniali sive ex deliberatione sive non sicut dicitur in

Catholice Nemo sine crimine vivit / Secundo modo stricte pro omni culpa sive mortali
sive veniali ex deliberatione procedente / Tercio modo strictius pro omni culpa
mortali que est criminalis aut civiliter infamia de hoc dicit textus Crimen
est querela id est peccatum accusatione et dampnatione dignum hoc
modo accipitur in textu allegato / Tytum 1° Oportet episcopum sine crimine
esse / quale autem sit declaratur dist. lxxxi c. Apostolus paulus Si quis
ait textus est sine crimine ut est homicidium adulterium et aliqua
inmundicia fornicationis furtum fraus sacrilegium / Quarto modo
sumitur strictissime prout est grave peccatum accusatione et dampnatione
dignissimum. Sumendo igitur 2° modo dico quod omne crimen est peccatum
mortale sed non econverso. sed solum mortale capitale dicitur crimen /
Doctores autem aliqui enumerant xi species talium scilicet peccatum infidelitatis
peccatum contra naturam. homicidium. crimen lese maiestatis. sacrilegium.
incestus Conspiracio adulterium falsum testimonium Symonia usura /
dicuntur autem ista esse capitalia quia secundum doctores ducunt ad decapi
tationem exilium vel aliam penam secundum leges civiles vel excommunicationem
deposicionem vel aliam penam secundum leges canonicas Unde sanctus
Thomas 2a 2e q. 108 ar° tercio recitat secundum Augustinum sequentem
Tullium octo species penales quas infligere solet lex Civilis scilicet
mors verbera Talio servitus vincula exilium dampnum ignominia et
accipiuntur iste octo pene secundum octo que homo maxime diligit in
hoc quod quelibet pena est alicuius horum privativa Illa octo sunt Vita
Iocunditas Integritas libertas expedita operatio patria bona tempora
lia fama / Mors est contra vitam / verbera contra iocunditatem
Talio puta oculum pedem etc. contra integritatem. servitus contra libertatem
vincula contra expeditam operationem. exilium contra patriam. dampnum
contra temporalia bona. ignominia contra famam / Sex vero assignantur
genere pene Iuris Canonici. suspensio. excommunicacio. deposicio. interdictio. car
ceratio verberatio pro hiis que per digressionem dicta sunt / dico igitur ad
propositum quod auctoritas Apostoli vera est Oportet episcopum sine crimine esse su
mendo crimen tercio modo quantum ad illud Sunt enim multi inobe
dientes etc. dico quod textus solum scripturam / crimen enim seductionis et sub
versionis est valde maxime et grave si sit in fide / Unde non est necesse
in talibus secretam monitionem precedere sed si periculum est in mora proceditur
ad denunciationem coram superiori et ubi iminet cito periculum ut dictum
est palam arguendum quo ad talia coram omnibus quia omnes tangit et
maxime in crimine infidelitatis ex quo qui erat superior desinit quo
ad hoc esse superior de iste loquitur Apostolus Verum ad hunc solum
loquitur ibi Tyto episcopo cui ex officio incumbit Sic ergo non de omni
crimine nec omni homine loquitur allegata racio ad Rom. xiii° Si
malum feceris time Non enim principes sine causa gladium portant et 1 petri 2°

Subiecti estote omni humane creature propter deum siue regi quasi precellenti / d q a
c m / Ad Hebreos xii° Quem enim filius quem non corripit pater etc. Concedo
istas omnes duas partes loquuntur de punicione iusticie ab homine ut dei iusticia
Tercia de ipsa diuina iusticia qua nunc ut pater filios castigat Veram iuxta
Ephesios primo xlii° Contra directionis negat regnum tuum Secundo quod non allegat
sacri dicuntur quod per hoc quod dominus eiecit demonia et quod concessit disci-
pulis facere signa etc. hec ergo concedo sed est ad oppositum et non ad propositum
proponentis quia non omnia demonia discipuli eicere nec eicere potuerunt
Sed Mat xvii° et Marci ix° vbi apparet quod discipuli demonia lunatici
non potuerunt eicere Veram et dominus dicit quod hoc genus demoniorum non eicitur
nisi in oracione et ieiunio per quod iuxta multos doctores signatur peccatum
luxurie quod tenere sine oracione et ieiunio uel moderata abstinencia
difficile compescitur Et quia pluris quidem pro magna parte non instat oracioni
et ieiunio et hec vtor homo cognoscat et non punit simplex meretricium
sed tolleat ad maius malum euitandum Ad racionem de praxi sedes
apostoli et puniuit Petrus Ad istam de praxi Christi qui durius clerum et alios
arguit Dico quod Christus clerum arguebat propter crimen infidelitatis quia legem
veritatis intelligere nolebat Vnde prostrauit Paulum et cecauit quia
persecutor erat veritatis Et crimen pro crimine infidelitatis quilibet possit superiorem
qui scilicet sunt superior arguere publice ubi tale periculum imminet quod non
patitur dilacionem non tamen pro peccatis personalibus publice punire per iudicium
iusticie et auctoritatis licet possit sine correpcione secrete arguere superiori si
opus est denunciando Dico ultra quod non omnia opera Christi imitari tenemur
ut declarat Alex. de Hall in 3° Sunt namque tria genera operum Christi quedam
potencie ut miracula quedam sapiencie ut institucio euangelice legis et similia
quedam bonitatis et hec duplicia sunt quedam pietatis quedam bonitatis
punitiue In operibus potencie non vult deus imitari a nobis ymmo angelus
in hoc quod potenciam diuinam imitari voluit peccauit sic in sodomis Item in hoc
Adam peccauit In ceteris vero vult quidem ad opera pietatis Luce 6° Estote
misericordes sicut et pater vester misericors est non autem quo ad opera iusticie
punitiue nisi quibus commissa est auctoritas a lege uel inspiracione probata
per sacram scripturam uel miracula Racio autem dicitur quia nisi huius auctoritatem decet
exercere actus iusticie quia gubernacio est opus dei Secundo illi soli competit
gubernare cui deus commisit Hec autem tamen per legem aut voluntatem per reve-
lacionem conuenit quilibet Summa ergo religionis est imitari quem colimus scilicet
Christum ut dicit Augustinus quo ad opera bonitatis et pietatis quo ad omnes sed iusticie
quo ad habentes auctoritatem In hoc quod allegat apponens Christum puniuisse per
temporalium subtraccionem aliquos nescio ad quem finem hoc facit Si per hoc
inducere vellet quod principes possent temporalia subtrahere ab ecclesiasticis
male illis utentibus hoc omnino est insustinibile quia nullam habent iurisdiccionem

in illos ut supra dictum est et pulchre declarabit Reuerendus doctor de ista materia responsurus. Si quod superior potest subditum suum per subtractionem temporalium bonorum mediatum punire hoc concedo. Concedo quod Christus exprobrauit incredulitatem discipulorum et duriciam cordis. Concedo eciam quod angelus non percussit sed tradidit vinculis eternis etc. Vt dicit Iudas apostolus in canonica sua. Praxim apostolorum in punicione peccatorum concedo ut fuit allegata de petro Actuum v° et paulo actuum xiii° de Elima mago a paulo cecato. peccata autem ista que punierunt aut punienda declarauerunt quod dato tempore punicionis Ananie et Zaphire sicut multos erant grauia et scandalosa ut patet in luce praxim Iohannis baptiste in reprobacione peccatorum per viam predicacionis et exhortacionis. Sed ex hoc non concluditur omnia peccata mortalia publica esse punienda nec omnia punierunt. Nam erant multi pseudo apostoli tempore pauli nec legimus per eum aut per alium apostolum esse punitos. Galathe inscusati non leguntur fuisse puniti per apostolum pena iusticie sed tamen per predicacionem correpti. Ad Galathas iii° Certum fuit murmur grecorum aduersus iudeos quod vidue eorum despiciebantur in cottidiano beneficio et misterio. Actuum vi°. Nec illud legitur punitum et facile multa similia reperiuntur impunita tempore periculi scismatis in ecclesia aut alia occulta nobis cum iusta racione. Quod ad praxim punitiue ecclesie allegat quod communitas corinthiorum cum spiritu apostoli tradidit Corinthium Sathane in interitum carnis. Et hoc arguens quod populus possit peccata publica punire. Dico quod ex serie textus non habetur quod communitas corinthiorum hoc fecit sed apostolus. Nam dicitur sic: Ego quidem absens corpore presens spiritu iudicaui ut presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri Ihesu Christi congregatis vobis in eo spiritu in virtute domini ihesu tradere huiusmodi hominem Sathane. Textus dicit iudicaui et non communicauimus. Et Nicolaus de lyra dicit: Ego quidem habens scilicet auctoritatem a domino super vos. Vbi patet quod ipse qui habebat auctoritatem iudicauit. Postea punicio malorum presbiterorum de qua Daniel xiii° ostensa et sinata est per danielem auctoritate sibi a deo data. Nam ibi dicitur: Suscitauit deus spiritum pueri iunioris cui nomen Daniel. Execucio autem per populum et in veteri lege multas execuciones per populum legimus in specialibus casibus ut in crimine ydolatrie leuitici xx° deuteronomii xiii° et xvii° et in blasphemia dei leuitici xxiiii° Numeri xxv° pro violacione Sabbati in colligente ligna illo die. Numeri xv° pro inobediencia contumacia filiorum ad parentes Deut° xxi° pro violacione virginis desponsate Deut° xxii° hanc execucionem faciebat populus. Sed auctoritate legis et iudicium sinagoge secundum legem Ita dicit de lyra super illo Deut° xiii°. Statim malefactores cum inuenit dampnatus fuit per iudices et iudicatum. Allegat quod populus iudeorum ab alienigenis etc. Concedo hoc. Si non eciam hoc fecerunt super peccato alienigene

Nam in subtractione ista duo considero actionem et intentionem criminantium
Aliquid enim ut dicit Alex. in summa interdum est a deo excitatum sicut criminatio et
intentio criminantis. Aliquid a deo actio excitatum et non intentio. Dicta actio
bona est quia a deo volita sed intentio mala quia odio vel ira aut
alia mala passione excitata. Aliquid siquidem punitur peccatum per scientes
aliquid per nescientes. Exemplum de secundis ut plurimum indecore fuit punitum
per Sennacherib Isaie x° Ve Assur virga furoris mei et per Nabuchodono-
nosor iiii Regum ultimo et alibi per Anthiochum Mach. primo. Exemplum de primis ut
quod peccatum amorreorum fuit punitum per filios Israel. Isti enim sciebant se a deo
punire peccatum harum nacionum. Sed Assirii et rex Babilonie etc. etsi punirent
nesciebant se ex divino precepto punire. Nam filii Israel movebantur a deo
quo ad punitionem et intentionem punitionis quia hoc faciebant ex divino
mandato accepto et ut voluntatem domini implerent. Sed alienigene Assirii
et ceteri utique domino movente subiugebant populum Israel sed non ut implerent domini
voluntatem immo ex odio cupiditate aut alia mala intentione hoc faci-
ebant. Secundo peccabant. Secundo quod plures vel civitates non habent usum iuris
gladii puniendo criminaliter peccarent ita nisi super hoc acciperet a domino
mandatum speciale et hoc probaret facta scriptura aut miraculo ut sibi
esset credendum. ¶ Ad auctoritates sanctorum. Ad primam Augustini super epistolam
Iohannis et xxiii q. v. Non putes. Respondeo cum glossa quod istud intelligitur
de illis qui habent aliquam potestatem super alios vel de canonica denunci-
acione ad quam libet quilibet tenetur per canonicam denunciacionem intelligat
glossa fraternam correptionem. De multis vero modis habendi potestatem habetur super
xxiii q. iiii c. Duo ista ut esset episcopus contra plebem suam pauperi regenti
domum suam diviti regenti familiam suam marito contra coniugem suam
patri contra plebem iudici contra provinciam Regi contra gentem suam. Ad illam
de Augustino Non vos indicetis malivolos de qua v° q. v. Dico cum
glossa quod textus ille de denunciacione loquitur et de secreta correctione
et est argumentum quod quilibet tenetur ad denunciacionem de quo xxiii q.
v. Non putes. Ista sunt verba glose intelligo autem denunciacionem hic
admonitionem fraternam ad quam quilibet tenetur pro loco tempore et aliis circum-
stanciis aut denunciacionem testibus factam aut ecclesie si secreta non sufficit
monitio. Ad illam Augustini in sermone de verbo centurionis dico
quod Augustinus ostendit magnitudinem mali eorum qui impune peccant. Nam
peccatum est pena magna peccantis et quia exemplariter assumunt sibi ausum
peccandi tamen quia de duobus malis minus malum ad vitandum maius
tollatur. Est maius malum est malum totius quam partis permittitur malum
in parte ne sit malum in toto. Secundo ad vitandum scisma in ecclesia aut

turbatione boni communis aliqua manet ab homine impunita Ad illam Augustini
Si ea de quibus vehementer deus offenditur etc xxiii° q. iiiita dico
quod illud capitulum loquitur de punitione potestatis iudicialis et verum est
cum iudex differt iudicare et punire ea unde deus vehementer leditur
Nota quod vehementer designat gravitatem peccati salva iurisdictione et co-
ercione hoc facere possit Si patiam provocat sed non si ipsis salvis puniri
non possit Ad illam Augustini ad Eusegonum dico quod est vera in istis turbu-
lentiam generantibus iurisdictionem communitatem et pacem seu unitatem ecclesie dei
rei publice salva Ad illam secundum ... Regum q v Regum ubi dicitur Regum
christianorum etc Ista auctoritas vera est sed arguit ab insufficienti Assumit enim
auctoritas quod officium Regum christianorum est facere iudicium et iusticiam Sed in
foro suo tantum quod casus ubi invocatur ut liberare vi oppressos de manu ca-
lumpniatorum peregrino pupillo et vidue prebere auxilium Isti sunt casus prius
Concedo quod in istis et in omnibus sue legi subiectis poterunt facere iudicium sed
ex hoc concludit quod omnia peccata debet punire si sint mortalia publica et hoc
insufficienter tamen quia lex humana non prohibet omnia tamen quia homo
legem divinam omnia prohibentem mortalia non sufficiunt per executionem
demandare omnia sed puniendo penaliter ut dictum est Deficit autem
argumentum quia ex hoc quod divina lex omnia mortalia prohibet videtur
concludere quod ergo omnia in hoc seculo penaliter puniat quod non concedo
Sed quia Ecclesiastici non subduntur potestati seculari quo ad personas secundum etc
Ad illam secundum in libro iudicum Tradimur aut peccatores etc Illam
concedo nec video quid est ad propositum Ad illam secundum in prologo
Biblie Sancta rusticitas etc Ista auctoritas intelligitur de resistendo contra
impugnatores fidei maxime Nam hoc modo potissime contra impugnatores
et de resistencia in competente puta orando corripiendo arguendo
publice fidei persuadens si et quid opus est cum aliis circumstantiis re-
quisitis Bonum autem opus fit uno modo malum autem multifarie Quod
vero de talibus intelligatur patet manifeste Ex serie verborum illius capituli
Ad illam auctoritatem Gregorii in Registro Regine Francorum Cum septud
sit constitutio [?] decuat gentem etc hic dico quod in allegatione aperuit op-
ponens mentem suam manifestius quam in articulo suo aut sermone
Correlario Nam per hoc videtur sentire quod principes seculares ha-
beant auctoritatem puniendi peccata publica sacerdotum et quod debeant hoc
facere ne deus extentam ad feriendum exerceat manum Hoc autem
oppositum est esse [?] supra in sermone Correlario etc conclusionis tertio puncto
Dico igitur quod auctoritas Gregorii intelligitur de correctione competente
sue iurisdictioni puta si sacerdotes sint publice mali ut Regina
suis subditis prohibeat ne in peccatis sacerdotum dent auxilium

aut fauorem ut formas cum quibus impudice peccant Sicut alias sonat auctoritas
presbiteri de suis dominis aut alio modo non aut in personas sacerdotum aut
ecclesiasticorum quemcumque actum iurisdictionis extendo aut intelligitur de
correctione fraterna / dum dicit de correctione sceleris studiosissime
cogitare ¶ ad illam Gregorius ad Constanciam reginam Gallie Et quia
similiter etc dico quod hoc quod de iusticia firmanda accipitur allegatur
ad casum particularem puta quod quidam predones villas ecclesie episcopi fu-
riam spoliauerunt et nocturnis incendiis cremauerunt petit igitur Gregorius
papa ut emunitas violata presumptores et sacrilegorum sicut auctoritate
ecclesiastica ita regia dignitate talem finem accipiat ne filii nequam
et membra dyaboli tali decreto presumant attemptare ¶ ad illam Gregorius
in registro Dum septimus etc dico quod illa loquitur de executione
sine ecclesiastice regem monendo ut illam exequatur aut iudicibus
ecclesiasticis assistat dicit enim virum amputari finibus faciat Quod
cetera vicia sacerdotum et symoniacam prauitatem iam scilicet dampnata a
ut septimus per episcopos dampnanda et arguenda illa a viris am-
putari finibus faciat ¶ ad illam Gregorius Brunichyl de regine fran-
corum Si quos igitur etc Concedo illam sed accipiendum ut hoc
iuste fiat verum non sufficit iustam rem facere sed iuste dicente
scriptura deuteronomio xvi° Quod iustum est iuste exequeris puta ut
sit iustus ordo iusta causa iustus animus Si iustus ordo non esset
nisi in subditos et delinquentes conuictos in illos Contrario iustitie
fieret propter scelerum ubi magna populorum strages imminet parcendo
multitudini esset seueritati detrahendum ut dicit Augustinus Bonifacio
et habetur xxiii q iiii ta Ipsa pietas Et hoc est quod dictum est primus
quod crimina punienda sunt que salua pace ecclesie fieri possit ut dicit
beatus Augustinus in 2° et iii° libro contra epistolam parmeniani et contra
ffaustum ut habetur xxiii q iiii ta Quid faciet ubi dicitur Ecce quod
crimina sunt punienda que salua pace ecclesie fieri possunt In quo tamen
discretio est adhibenda Aliquando cum delinquencium multitudo diu
per patientiam est expectanda Aliquando in paucis est punienda ut eorum
exemplo ceteri terreantur Ad auctorem Cristi in opere imperfecto super
illo capitulo vi° Si oculus tuus scandalizat te etc dico quod illa
manifeste loquitur de correctione fraterna / et sic illam concedo /
Ad illam Crisostomi super epistolam mathei omelia xxxv° Cum irascitur fratri suo etc
hoc intelligendum est etc illa non est ad propositum illa enim respicit eum
patientiam seruatorem quam ut nequiter vicia seruat negligentia innutrit

bonos invitat ad malum non tamen dico ego ut per se agens sed ut remonens
prohibens impotes quoniam iram per zelum que causa est correctionis iustitie
extendere remonet. Verum est tamen quod beatus Iohannes in omelia super d.
ex sua thome super art. vo allegatum sit ait Omnis qui irascitur
fratri suo in quibusdam codicibus additur sine causa. Ceterum in vere
diffinita sua est ut ira penitus tollatur scriptura dicente qui ira-
scitur fratri suo reus erit iudicio. Si enim iubemur alii verberanti
alteram prebere maxillam et inimicos nostros amare et orare pro persequentibus
omnis ire occasio tollitur. addendum est sine causa quia ira viri in-
stitiam dei non operatur. Hec ille. possem dicere quod beatus Iohannes non dam-
nat omnem iram cum aliqua sit iusta sicut que est per zelum sicut
scriptum est Ioh. vo Zelus domus tue comedit me sed tamquam consilium
suadet omnem iram de corde expellere. Ad illam in opere imperfecto super
illo art. iiiio Vade retro Sathana etc. Et respondetur etc. dico quod vera
est et intelligitur quod unusquisque non sibi quemcumque iniurias dei et
offensas hoc est peccata mortalia et maxime que sunt in deum directe
corrigat nec patiatur multa ut principes per inflictionem pene ex iudi-
cio superiores subditi per correctionem fraternam et ista vera sunt modo
tacto in positione. Ad illam xxiii. de qua epm q. v. Principes seculi
dicit glo. sic quod hec quatuor capitula ad hoc inducuntur ut principes
ecclesiam defendant et reos non permittant vivere. ut tamen ex isto ca.
aut aliis sequentibus per infra quod principes in personas ecclesiasticas
habeant exercere iudicium nisi in casibus qui in glo. exprimuntur et
adhuc non per illud nisi ex ordinatione ecclesie et concessione speciali in
subsidium ecclesiastice iurisdictionis. Primus cum sint incorrigibiles
de quo xxxii di. Eos qui sibi enim dicitur quod si diaconi post
susceptum ordinem voluerint vacare uxoribus a sacro ordine remo-
veantur. id est removendi iudicantur intelligendo hoc quo ad mi-
nistrationem quia caracther est indelebilis officio atque beneficio care-
re debent. Et si ab episcopo commoniti non se correxerint principibus
indulgemus licentiam ut eorum feminas mancipent servituti. Ex
textu patet quod non datur licentia ut in personam diaconi iurisdictio secularis
exerceatur vel per monitionem episcopi sed in feminam eius. Et adhuc
dicit glo. quod hoc est verum cum episcopus eam corripere non potuit
aut sufficere iram suam dei eas in servitutem redigere si potest. Si si
non sufficit tunc utitur brachium seculare et secundum glo. per principes
talis femine dicitur exercere brachium seculare iudicium in ecclesia quod
ex quo illa est de familia sacerdotis vel diaconi per dictum mgr. glo.

q est de foro eccle sicut et alij qui sunt de familia eius ut 13 89
dis. iudicatum et 13 q ij. Tercium suos vel eos censetur tuus fe-
mina de foro eccle quia ratione delicti fit quis de foro alterius
ut vj q iij placuit. de istis incorrigibilibus dicitur hoc 13 23 q ij de li-
guribus 29 casus propter ambitionem ut 19 d. Si quis pecuniam (loquitur
de intruso in papatu pecunia aut gratia humana ut populari aut
militari tumultu lectum est inquit capitulum humano auxilio a
sede apostolica pelle. Tercius casus est cum fidem moliuntur ecclesiastica
plure ut 11 d. Pec licitum ubi in fine dicitur de obstinatis et con-
tumacibus eos ab eisdem apostolicis sedibus aut alteraliter ad salutem quocumque
modo necesse est aut ne aliorum perditio esse possint secundum canones per
seculares potestates. de hoc dictum est supra. Quartus casus cum
clericus est falsarius ut ex de crimine falsi ad falsarios. Quintus
cum ecclesiastica sacra faciunt et contempnunt excommunicationem
ut hic xxiij q v de lugubribus. Sextus ubi ecclesiastica potestas
deficit ut in puta tales principes. Septimus casum de tributis
fisco ex illos et alios si sunt aliqui a iure determinata in iuris-
dictionibus hic laycus in eleccione hoc est in persona dicta et quod hz in
iste est auctas et in subsidium ecclesiastice iurisdictionis ut dictum est.
Ad illam de ambit. xxxij q i. Cum scandalum. Concedo illam
nec facit ad propositum ostendit quod in iustificatione impij dum culpa
recedit advenit gratia et ceterum in professione. Ad auctoritatem canonum
ad primam pelagij apostolice auctoritate xxiij q iij. Ista est magis
contra opponentem quam pro eo verum si exemplo apostolice auctoritate puta
pauli tradendi sunt Sathane id est excaudi peccantes sequitur
quod non nisi huius audem sicut ille habebat super corinthios nec nisi
pro crimine scandalozante ut erat illud facinus Corinthi qui tenebat
uxorem patris aut aliud genere alterius aut pluribus nocivum deest
ferire iudicium pene et sit non pro quolibet peccato mortali et publico
nec quibus per se iusticiam punire contra eum. Ad illam de leone
papa arbitrio ex. iiijta q iij d. dico quod illud capitulum intelligitur
de tollerancia conversationis quorundam catholicorum cum hereticis
Tollerare cum hic genere peccatum est quia nullum maius infec-
tivum arbitror et contagiosum peccatum quam heretica pravitate
Unde sacerdotes vel episcopi in illo casu tacentes cum tamen inno-
tescat canes muti dicendi sunt nolentes latrare cum
lupi rapaces gregem invadunt. Vnde eis dicitur per illud
tunc ysa. xxijo Quid tu hic aut quasi quis hic ego te faciam

assortari sicut gallus gallinacius ¶ Ad illam Leonis Rustico Narbonensi
episcopo etc. dico quod hoc dicit quia non amore vindicte sed iustitie non odio persone
sed vicii correctio est facienda Et hoc dixi sepius in secundo puncto
et non aliquid concludit quod omnia peccata sunt punienda ¶ Ad illam xxiij q.
iiij° Administratores etc. dico quod loquitur de peccatis aliis nocentibus
ut patet quia dicit de raptoribus nocentibus pupillis et viduis et
quod querimonias audiant earum et punitione illorum Ex hoc arguitur
ab insufficienti ad ergo omnia publica mortalia peccata sunt punienda
quia multa sunt que ducere et propter aliis non est facile totam
multitudinem ab illis abstinere et prohibicio talium cum punitione pe-
nali confusionem faceret in policia aut scisma in ecclesia aut aliud
grande periculum vel peccatum sicut dictum est ¶ Ad auctoritates conciliorum
¶ Ad illam de concilio apostolorum dico quod a quatuor prohibuerunt abstinere
fideles scilicet ab immolatis ydolorum sanguine suffocato et fornicatione
placet ergo michi quod omnia peccata mortalia sunt divina lege prohibita
verum hoc in prima parte conclusionis primi puncti dictum est sed non sequitur
quod ideo sint omnia per homines punienda ¶ Ad illam ex concilio
Turonensi Incestuosi parricide etc. Illud capitulum loquitur de ali-
quibus gravibus peccatis puniendis afflictione pene quia actores
illorum moniti ecclesie noluerunt obedire ex qua particulari nullo modo
potest concludi ulterius omnia peccata publica sunt punienda per cohibitionem
pene ¶ Ad illam autem ij° paralipomenon xxxiiij° qualiter iusto Co-
silio etc. dico quod apparentiam ad plenandum universalem omnia peccata etc.
non habet opponens nisi ex illo textu destruxerunt altaria que erant
in Jerusalem atque universa in quibus ydolis adolebatur incensum
Subiunxit etc. Tamen ille textus solum loquitur de destructione ydo-
latrie et omnium ad eam pertinentium ex qua particulari destructione male
potest concludi omnium peccatorum destructio ¶ Ad illam ij paralipomenon 34° quod
Josias convocatis omnibus etc. dico quod apparentiam accepit opponens
ex illo Abstulit ergo Josias cunctas abhominationes de omnibus re-
gionibus filiorum Israel Ad quam dico quod scriptura non dixit omnia peccata
sed cunctas abhominationes per quas peccata ydolatrie intelliguntur in multis
passibus scripture Et hoc etiam videtur sonare textus sequens cum
subditur Et fecit eos qui residui fuerant in Israel servi[illegible] Regum xxiij°
Tamen si per abhominationes intelliguntur peccata mortalia dicendum videtur
quod sit distributio accommoda puta quod maiora peccata abstulit vel distri-
butio pro generibus singulorum tunc magister sententiarum in prima solutione quod magis
consonat textui et glosa dextera ¶ Ad illa que contra praedictam conclusionem
seu articuli dicuntur apparet quod de correptione fraterna assumuntur
et specialiter auctoritas Augustini libro j° contra [illegible] dico quod loquitur quod
persequenda sunt vitia amore iustitie non libidine vindicte ita ut vitia

quia xpo inimica puniantur non homini et sic arguit de modo puniendi non de pu-
nitione. Unde ex modo infert aliam mutat quale in quid et fit fallacia in
declaratione dictionis. Quod bene notandum. Item proponens deduxit quod
unicuique congruat corripere peccata mortalia publica. Nam dicit quod predicatoribus
predicando, contemplativis orando vel aliter exercendo, secularibus principibus
aut iudicibus secundum potestatem coactivam confugiendo iuxta legem evangelicam
convenit corrigere. Et quod omittens iuxta suum officium peccat in proximo et
quantum in quo hec non sunt vera. consilium est nisi vellet singulis singula
referre. Ita ut cum loquitur de potestate iudiciaria intelligat respectu suorum
subditorum. si de fraterna correctione intelligetur. correctio aliud esset sicut mo-
stratum est. Ad rationes primi corollarii. Concedo rationem que probat quod
peccata mortalia publica etc. non sunt fovenda aut defendenda. Hec fuit prima
pars corollarii. Ad rationes arguentes contra secundam partem quod per rationes spiri-
tuales et seculares ex eorum officio modis ipsis congruentibus in quantitatibus
variorum et quorum statu eorum sunt cohibenda corripienda castiganda et pro
posse ab eis pellenda. Contra primam dominus omnium rex regum deus omnipotens
hoc fecit et hominibus iniungit faciendum ut patet ex discursu veteris et novi te-
stamenti. Ergo et reges id facere debent. Dico quod non omnia peccata mortalia publica dominus
punivit in lege veteri nec omnia in lege nova sicut late deductum fuit in
conclusione primi puncti. sed nec omnia punienda in lege nova mandavit. Immo
dixit Luce vi^o Estote misericordes sicut et pater vester celestis misericors est. Dixit enim
Matthei xviii^o Cum quereret Petrus quotiens fratri in eum peccanti esset par-
cendum etc. Non dico tibi usque septies sed usque septuagesies septies. Et iterum
ibi. Nonne oportet et te misereri conservi tui sicut et ego tui misertus sum.
Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quo adusque redderet universum
debitum. Sic inquit salvator et pater meus faciet vobis si non remiseritis
unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Dixit et apostolus ad Ephesios iiii^to
Estote invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in
xpo donavit vobis. Et Petrus i Petri iii^o In fide autem unanimes compa-
cientes fraternitatis amatores misericordes modesti humiles non redden-
tes malum pro malo nec maledictum pro maledicto sed econtrario benedicentes.
Proponens allegat quod dominus punivit superbiam in lucifero et quibusdam
avaritiam in Achor, Giezi, personis etc. etc. que ad longum non recito quod
concedo. sed tamen argumentum suum deficit quia arguit ab insufficienti
vero cum sequitur punivit peccata in istis vel aliis ergo in omnibus. Sequitur iudi-
cia sua sunt abyssus multa et alta profunditas et quis inveniet eam.
Quendam utitur dure corripuit ut non solum homines peccantes sed et irra-
cionabilia propter eos punivit ut patet in Thamar Jericho et alibi Amale-
chitarum in pecunia Symonis magi in possessionibus Egyptiorum.
Et hec sicut apparuit nobis Alexander doctor irrefragabilis triplici de causa

sic racione sacramenti racione detestacionis peccati et racione flagelli racione sacramenti
Achan in Jericho Josue vi° et alia Amalechitarum i° Regum xv° puniuntur
Nam Jericho interpretatur luna et significat mundum cuius anathema dampnatur
cuius Achan in Jericho anathematizantur Amalechite qui interpretantur
lingientes significant carnales desideriorum voluptates que debent
mortificari quod denotatur in interfectione animalium Amalechitarum
racione detestacionis peccati pecunia Symonis magi dampnata est propter
peccatum suum Actuum viii° racione flagelli possessiones Egiptiorum
tradite sunt grandini Exo ix° ut in illis puniantur et flagellentur
in quorum amore super modum delectabantur Quedam ita peperit ut
duxit natos in stuprum dum non contenta fuit sua clemencia cum
filioribus parcere sed oravit pro eis Videtis mirabilem divine dispositionis
sciam et archanam inscrutabilem consonantiam ut non possimus ad eum
unde non dicitur sumi argumentum pro punicione ab homine ex punicione
dei potius est sumendum exemplum compescendi aut corripiendi in
spiritu lenitatis ex benignitate christo dicente Discite a me quia mitis
sum et humilis corde et invenietis requiem animabus vestris Et propheta
Johel peccatores vocante cum dicit Convertimini ad dominum deum vestrum quia be-
nignus et misericors est paciens et multe misericordie et prestabilis super ma-
licia Joel ii° et cognoscite quam amarum est vos dereliquisse deum vestrum
derelinquentes fontem aque vive et fodientes sibi cisternas dissipatas
in nimio rigore scilicet punicionis que non valent continere Jeremie ii°
aquas scilicet misericordie Ad illam de Fabiano papa in c. prima deus ergo
ad hoc preordinavit vos etc. dico quod illud capitulum loquitur de pena
infligenda contra facientes calumpniam sacerdotibus et vim eis infe-
rentibus quod patet primo ex rubrica patet eciam ex continuacione Nam
in fine capituli precedentis dicitur dum crucifigunt qui eum domesticis sacer-
dotibus persequuntur quia crux a cruciatu dicitur magnum autem cruciatum
sustinet qui vim patitur patet 3° ex fine capituli quod opponentes
subticent Nam post hec dicat illum vero qui calumpniam vel obprobrium
facit abscidatis sequitur quod tacitum fuit et dico in suis sacerdotibus opere
fecit hoc autem totum concedo et est contra opponentem qui dicit videtur aperte
pro seculares sacerdotes esse puniendos Ad illam nisi in sexta civitate
Xanctorum etc. dico quod ista racio deficit si tendat ad hoc quod fornicacio
simplex et omnia mortalia non solum sua aut generali correctione predica-
cionis sunt punienda corripienda sed aliter per seculares potestates cohercenda et
omnino punienda aut expellenda de civitatibus Xanctorum Ista autem racio
deficit in duobus primo in hoc quod non distinguit inter prohibicionem
et punicionem et tamen magna est distinctio facienda cum lex dei prohibeat omne

mortale nec tamen in hoc seculo deus punit omne mortale aut publicatur
omnium est. Nam arguit paulum omnes fornicatores prohibuisse et ex hoc
concludit quod omnes sunt puniende. Secundo deficit in hoc quod non distinguit
species peccatorum in uno genere aut ad genera quia exprimendo fornicationis
Corinthi vult arguere fornicationis omnis punitionem quod tamen non debet
quia illa quam punit non fuit simplex fornicatio immo fuit incestus
et aliquo contra naturam id est contra naturalem reverentiam que debetur
patri et ex hoc uxori eius que est cum illo una caro. Si tendat eo
quod fornicatio et alia mortalia sunt correctione fraterna corripienda non
nego immo contrarium expressit ad quod sint fovenda. Sed dico quod est tollendum
sine [illegible] et permittendum iuxta causas ante memoratas. Placet insuper
[illegible] quod omnia mortalia sunt spiritu sancto dictante prohibita. Sed concilium
apostolorum Actuum xv° Non omnia prohibuit sed tamen quatuor scilicet ab ydolatria
suffocato sanguine et fornicatione. Illa vero clausula et ea que nobis
fieri non vultis ne feceritis non est de canone seu textu nec est apparentia
quod esse debeat quia est unum principium legis nature omnibus utentibus
ratione notum. Talia vero non cadunt sub concilio si tamen omnia mortalia
prohibuisset. Non ideo essent hec omnia penaliter punienda sed in tribunali
et in foro adequato divine iustitie puta in extremo iudicio et in foro
conscientie de omnibus mortalibus occurrentibus memorie. Ad rationes
secundi corollarii additas [illegible] que nititur probare quod communitates
habeant punire peccata. Primo ad primam de communitate Chorinthiorum as-
sumit quod puniunt Corinthum dico quod non puniunt [illegible] sed paulus
Et quia ut dictum est dicit iudicavi huiusmodi hominem etc. Vero dicit iudi-
cavi nec iudicastis est verum quod hic fecit [illegible] congregat cum suo
spiritu in vinculo fidei et caritatis et ad sententiam quod si aliquis contende-
ret quod illa iudicavit tunc dicetur quod fuit cum paulo aut auctoritate
eius. Nam dicit Congregatis vobis et meo spiritu. Et allegat Corri-
pite inquietos de Tessalonicensibus intelligitur de institutione ex-
hortatoria prelatorum et non communitatis eorum. Mox enim tamen eos de obe-
dientia et sustentatione prelatorum doceat ut dicit petrus de tharentasia
et specialiter [illegible] curiosorum et girovagorum. Ideo dicit inquietos id est instructio
Corinthios autem quia sufferebant pseudo apostolos quos insipientes dicit
eo quod in tantum gloriabantur reprehendit et hoc est speciale [illegible] petri con-
[illegible] scilicet verorum predicatorum tollerare. Non tamen concluditur quod illi mali
sunt tollendi ex isto. Ad illam ambrosii xxiii° q. v. Remittuntur dicitur
puniuntur peccata per homines etc. dictum supra de hac materia satis. Ad primam
tamen dico quod si puniret communitas deo ad punitionem eius et [illegible] movente

non peccaret sic cum habet auctem Et si puniret deo ad actum punitor moueter
et non ad intencionem peccaret Quia licet huiusmodi punicionis actio esset bona non
tamen intencio punientis Ex quibus patet quod quitas posset aliqua peccata punire
ex auctoritate non tamen proprio posset punire peccata clericorum cum non sint ei subditi
ut palam factum est nisi a deo uel ecclesia super hoc acciperent expressam potestatem
et tunc fieret auctoritate dei uel ecclesie et magis deus uel ecclesia hoc faceret
Ad illam de Anacleto papa xxiiij q iij Tam sacerdotes quam reliqui etc
dico quod illud capitulum intelligitur de correpcione fraterna quo ad omnes et de
iudiciaria potestate quo ad sacerdotes cum dicitur Quod si incorrigibiles appa-
ruerint ab ecclesia separentur Nam glossa sic dicit hic est argumentum
quod illud Si peccauerit spectat ad omnes et super illo verbo separentur dicit quod
sacerdotes habent officium excommunicandi et ita hec racio est pro me Ad illud xiij
dis. 86 Ducunt facientis Procul dubio etc dico quod ista omnia hic allegata
vera sunt de differentibus disciplinam ex negligencia aut aliqua inordi-
nata uel indiscreta affectione quasi aliquid humanum passi non autem
de omittentibus seueritatem iusticie ex causis racionabilibus Et ita vera
sunt de negligencia punicionis peccatorum turbancium bonam consistenciam
policie et eorum a quibus facile est plebeiam multitudinem abstinere
aliorum vero peccatorum punicio omittitur pro salute boni communis ut ad pe-
iora inducium et non negligitur Negleccio enim est omissio eius quod
quis scit et potest facere et ad hoc tenetur Sed nec omnipotens aut humana potestas
non potest omnia mortalia punire nec omnia iure digesta Ex quo fit quod
cauet maiora et punit ex auctoritate minora Et huiusmodi mortalia relinquens
diuino examini aut in foro consciencie uel finali Ad tercium racionem corre-
larij Ad illam cum dicitur patet ex lege correpcionis fraterne etc Concedo
quod superiores possunt ab inferioribus corripi correpcione fraterna Sed non
ut opponens intelligit in deduccione scilicet quod denunciacio post secretam moni-
cionem fiat coram ipso si delinquens fuerit coram suo superiori Et sic si summus
pontifex peccaret peccato personali debet secrete cum humilitate et reuerencia
moneri si noluit acquiescere postea adhibitis uno uel duobus testibus
potest denunciari Concilio generali Si non sit non est alter recursus
nisi est deo committenda et pro eo orandum Ad hoc quod de Christo allegat
dico quod secundum Crisostomum in omelia ut Thomas in exposicione huius passus
recitat non submittit se Christus correccioni ipsorum sed ex racione probat
se peccatorem non esse Unde ait pensate autem mansuetudinem dei
non dedignatur ex racione ostendere se peccatorem non esse qui ex virtute
diuinitatis poterat peccatores iustificare Quod dicit de Moyse dico
quod instructus fuit per sacerdotem Nam dicitur in textu Audi consilium meum
non correptus quia non peccauit De Dauid dicendum quod illa correpcio

quam fecit Natan fuit stricta correctio Nathan in spiritualibus erat maior
dauid ut 4 vij Ros si quis per patrem et maiorem moreum et eorum possit et
exterius debitis circumstanciis. De resistencia pauli contra petrum
quod fuit publica iam dictum est imminebat enim magnum periculum fidei quia
petrus sua simulatione inducebat ad obseruanciam legalium contra veritatem
ewangelii. De Salomone qui deposuit Abyathar sacerdotem dico
primo tamen de lyra quod fecit diuino instinctu seu diuina voluntate quia
conspirauerat contra ipsum salomonem et diuinam ordinacionem atque dauid
patrem eius Et ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum
heli sicut alias dixi in textu dicens secundo quod sacerdocium ewangelicum
succedit magis sacerdoti Melchisedech quam leuitico propheta attestante qui
ait Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech Non enim hereditate
possidetur sanctuarium dei non ut in lege sed sola diuina vocatione quis
ad illud assumitur non parentum fauore Precepta etiam melchisedech non
legitur habuisse patrem aut matrem Erat alias leuiticum sacerdocium
satis simile et ad illud per reges assumebantur Ideo non mirum si ab
officio per regem Salomonem Abyatar potuit deponi. Non regibus sa-
cerdocium ewangelicum non est obnoxium Ideo nec reges possunt tale insti-
tuere vel destituere aut iudicare punire et hoc ipsum de successione sacerdocii
ewangelici magis sacerdocio melchisedech probatur ex hoc quod lex nature
perficitur per ewangelium lex vero moysi euacuatur per eam saltem quo
ad ceremonialia et iudicialia moralia vero que manent pertinent ad
legem nature Translatio ergo legis infert translacionem sacerdocii sicut
econtra Apostolus dicit ad Ebreos vii° Translato sacerdocio necesse est ut legis
translacio fiat Ex quo ergo lex nature in qua fuit sacerdocium melchi-
sedech non est translata Et lex Moysi translata est siue euacuata in
qua erat sacerdocium ab eo interitum. Ad illam secunde xiiij dixit textus
prophetis etc Sacerdotes non etc dico quod aliud est deo lacrimosam querimoniam
facere pro peccatis sacerdotum Aliud est huiusmodi peccata coram populo arguere Primum
licitum et fit meritorium maxime dum non habetur ad superiorem homines
recursus tamen non licet pro peccatis personalibus prelatorum Primum faciebat
propheta non secundum. Ad illam Superiores sepius viuunt illicite etc dico
quod inferiores ex hoc quod non impugnant iudicialiter seu ex potestate superiores quod
non possunt nec licet illos penaliter punire superiores non sunt consen-
cientes Vnde hoc propositum dicit glossa sufficiat ibi qui potest dicit et habet
iurisdictionem et conformiter dicit ad hoc nec caret scrupulo societatis
occulte qui manifesto facinori desinit obuiare Si potest dicit glossa
et sic exponitur textus de sua extractione quod textus ad capitulum ergo
allegatum potest videre sicut ad illud consencientes distinctione 86. Ad
illam de ... 2 q. 1 Sicut inquit laudabiliter dico quod illud capitulum loquitur

De correctione criminis Item ibi Gregorius vitiat episcopos in concilio Rizachi congregatos ayt privatim Clementina informatione sacerdotum prima priuant aut iudicent et sic non facit ad propositum proponentis quod inferiores corrigant per inflictionem pene superiores et layci ecclesiasticos sed magis ad propositum meum quod talis correctio fit per superiores Ad illam de leone ii q vii dicente Nos si incompetenter aliquid agimus etc dico cum doctoribus quod hec submissio fuit perfectionis et non debiti Ad decretum allegatum quod hec sit decretum quod incipit Nos si quid incompetenter agimus etc ubi inducitur Balaam propheta reprehensus ab asina per quo per Balaam superior per asinam inferior intelligitur Dico quod hoc non ostendit inferiores posse ex auctoritate reprehendere superiores nec superiores se debere subicere inferioribus In illa correctione patet ex textu ibi sequenti ubi dicitur Verum est quod per asinam subditi et per Balaam prelati intelliguntur non tamen hoc exemplantur prelati accusandi a suis subditis Sed subditis tamen forma datur humiliter reuitendi prelatis si forte eos ad mala cogere voluerint Et propterea parata subditur licet eis in huius vocem conquestionis erumpere et prelatis suis dicere Cur nos verberibus affligitis Cur nobis iniuste irascimini et inquid vos aliquid inobedientes fuimus nisi nunc tamen ad malum cogimur Ad expositionem Bede dico quod per licet prima facie videatur ad hoc venire quod prelati mali a subditis possint reprehendi quod si de fraternali correctione intelligeretur non negarem tamen bene considerantibus loquitur de malis prelatis in fide errantibus aut subditos predicando ad malum trahentibus Unde sic habetur ex textu Tunc etiam scilicet prelati qui in preceptum suos inquirunt auditores quibus non salutaria que corrigant sed que illos delectant erronea predicant de quibus apte subditur scilicet in ii petri epistola ii° capitulo Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus caligo tenebrarum reservatur sal infatuatum a porcis conculcandum Et qui dicit pax vobis plerumque non columba sed coruus reputatur Profecto loquitur ut apparet diligenter consideranti de prelatis male docentibus ut dictum est supra quod talibus possunt subditi resistere ad superiorem recurrendo et si periculum sit eos publice reprehendere Non sic autem pro peccatis personalibus seu pro vita eorum mala Ad illam Augustini super prohemio ii° habetur xxiii q iii ostendit propheta etc Dico quod dictum est ut prohibere comprimere et quod per quamvis prohibere superiorem ne peccet non suo monendo exhortando et sic prohibicio est respectu futuri punicio per pene inflictionem non sit nisi per superiorem et est respectu preteriti Dico ergo quod capitulum loquitur de prohibitione prelati ne peccet et hec fit per inferiorem per modum exhortationis et cum reuerentia Sed hec non est punicio que est actus iustitie non correptionis fraterne Sed et prohibitio a paruulo nec popularis multitudo hec facere potest Ad illud quod infert quod oportet superiorem aliorum a laycis iudicari etc Sicut dixi

a principio et quadruplex judicium assessionis comparationis discretionis et
condempnationis seu diffinitionis que est actus iustitie primis tribus
potest inferior de superiori iudicare et hoc in manifestis aut ubi est vehemens
suspitio et hoc probant hic allegata Saltem de textu non contra nec xpus
et apostoli et alii sancti volunt ut allegatur sic et opera sua subsint judicio
laycorum Jam de xº dixi de apostolis et sanctis dicendum quod si fecerunt hoc
fuit perfectionis et non necessitatis Ad illud Romanorum viij quod spiritualis dicitur Vero
quo regina etc Dico quod illud capitulum loquitur de judicio comparationis
Sic enim dicitur Regina austri iudicabit homines sui temporis et Viri
niniviti qui ad predicationem Jone crediderunt condempnabunt eos qui
maior est Jona salvatorem contempserunt hoc est dicere vita hominum temporis
Regine salomonis comparata vite Regine erit culpabilis et condempnanda
sic et de vita niniuitarum et eorum qui salvatorem contempserunt dicendum
Et tunc illud quod sequitur Sic plures in populis episcopos iudicent est de
eodem judicio comparationis accipiendum Unam dicitur sit eo et simili
modo plures episcopos iudicent subtrahentes se ab ecclesiastico gradu scilicet quo
ad opera et ea que episcopo conveniunt non exercentes iudicent comparatione hoc est
meliores layci comparati ad episcopos malos ostendunt ex comparatione mala
esse vitam episcoporum talium Ad illam in die judicii licebit etc Dico quod
ista ratio arguit assessionis aut comparationis et per consequens transfert per
eandem rationem ad iudicium discretionis ex quo surgit sepius correctio
fraterna De Salomone deponente Abyathar sacerdotem de daniele
iudicante duos iniquos presbyteros et de Nabuchodonosor dictum est quia
preponens dicat quod in hoc Nabuchodonosor non reprobatur Dico quod ex textu
non laudatur in hoc sed in alleg. in textu quo admittendum sed quantum
ad actionem quia cooperabatur deo dicitur servus dei et licet adeo
dicatur servus eius hoc est quia dedit ei dominium et quia domino
cooperatum ad actum licet non admittendum serviit De Tyto et vespa
siano dicendum quod iusto dei iudicio puniverunt sacerdotes et scriptores
et legis peritos quia occiderunt filium dei et vendiderunt iustum pro argento
Amos ijº Et ut impleretur verbum domini Luce xix dicentis Venient
et circumdabunt te vallo et coangustiabunt et ad terram prosternent te eo
quod non cognovisti tempus visitationis Et postea lex moysi impleta erat
et sic figura cessaverat quare et sacerdotium Erat enim iam Synagoga
ducta ad tumulum De Ambrosio dicendum quod erat Archadio
in spiritualibus superior quod Jeronimus refert de damaso Dicendum quod ista
accusatio fuit pia insinuatio super fama potius quam super infamia
de lubrico carnis et nullus negat quin inferiores possint cum reverentia
superiores arguere caritative aut eis infamiam clamorosam insinuare
Sed negandum est quod liceat eos publice coram populo in spirituali reprehendere.

aut detractore infamare. Qualiter non de illis in predicatione agendum sit
dictum est in fine prime conclusionis secundi puncti. ¶ Ad rationes
quarti corollarii. Primo ad rationes de rectoribus spiritualibus. Ad illud
Ezechielis iii et xxxiii capitulis Speculatorem etc. Ista probat comminatio-
nem factam a deo contra negligentiam rectorum spiritualium in officio predicationis.
Si mutationem vite et iustitie non docuerint suis subditis. Et hoc etiam mani-
festat auctoritas Apostoli I ad Thessalonicenses v. Si quis suorum et maxime
domesticorum curam non habet fidem negavit et infideli deterior. Et hoc etiam
facit de punitione per viam iustitie superiorum per inferiores et ecclesiasticorum
per laycos seculares et iudices aut communitates. ¶ Ad illam Origenis
omelia vii super Iosue dicentis Cuius sacerdotes etc. Istam omnino concedo.
Arguit enim negligentiam superiorum in officio et predicationis et punitionis
inferiorum. Sed ut sepe dictum est non est enim negligentie omittere corrigere
quod quis rationabiliter emendare non possit. Unde rector spiritualis publica
gaudio ubi contra iustitie tenetur corrigere prout potest. Que vero per
inflictionem pene non potest castigare verbo dei detestatur. ¶ Ad illam de recto-
ribus secularibus Numeri xxv ubi tangitur periculum eorum si mala in
civitatibus non cohibuerint etc. Et ad originem ibi plus peccat et principes
ostentantur etc. dico quod pro peccato populi principes medium puniuntur quia per
negligentiam correptionis populi multitudo licentior fit ad malum et
pronior. Qui autem curam populi principis suscepit si culpabili omissione
peccata preterit impunita reus erit insolentie eius. Tales autem fuerunt
principes populi qui cum viderent filias Moab missas ex consilio Balaam
ad castra filiorum Israel ut per eas plus peccarent et vincerentur qui ab eorum
maledictione non poterant non cohibuerunt populum ad eas accedere cum unus
Zambri scilicet coram filiis Israel legatur accessisse ad Cozbi Madianitidem
filiam et cum ea peccasse non erubuerit. ¶ Et in generali respondetur unum
pro alio puniri quandoque absque peccato tribus causis ut dixit Alexander.
Prima est commendatio sollicitudinis caritatis ut non tantum quisque se observet
a peccato pro se sed etiam alii diligentiam adhibeant ad custodiam unius
ne ipse pro illo puniantur. ¶ Secunda causa est ostensio unitatis que
debet esse quantum ad vinculum societatis. Nam propter peccatum Achor dictum
est peccavit populus. ¶ Tertia causa est detestatio peccati et ostensio magnitu-
dinis eius ut videatur quantum peccavit multitudo hoc vel illud
faciendo quod unus sic agendo tamen peccavit. Thomas vero 2a 2e q. c. decima-
octava art. iiii ad i ostendit quod tribus modis quis unus pro alio punitur.
Primo modo quia est aliquid alterius ut filius punitur pro peccato patris.
Secundo per ordinationem unius in alium ut quia unus alium imitatur aut
per modum vite ut subditi pro peccato principis ut patet in punitione populi
pro peccato David in matre populum ii Regum penultimo propter quod dicit quidam

Quidquid delirant reges plectuntur achivi / 3o modo ad communicandum omnia te
humane societatis et sic unus etiam pro malis bonis in eadem societate pa-
titur. Iuxta istos modos satis manifestum est non nunquam aliquem sine
culpa sua puniri. Solet tamen dici quod si sine culpa non tamen sine causa
punitur. Exemplum parentes filiorum ipsi non sine culpa eorum estimandum
forte est fuisse punitos pro peccato ipsorum quia corrigere neglexerunt ad posse
ut tangit Origenes Augustinus autem 1 q. vij qui nec marpant in coirrs nec
sin suorum curam habentes. Concedo Rursus quod illam que de vindicta Heli
loquitur et comminacionem angeli ecclesie Sardis propter eorum negligencias in
correccione suorum etc. Concedo illam etiam que de Leonis Aquilegensi episcopo
inferiorum ordinum culpe etc. Auctoritas Isydori libro 3o de summo bono vera
est de omittentibus doctrinam ministrare et sarculo correpcionis fructum vi-
ciorum spinas purgare dum et quibus eorum aliis circumstanciis alligantur
et maxime de illis qui pastoralis dignitatis aut vocacionis officio ad
hec stricius tenentur. Apostolus primo Corinthiorum 5o Corinthios arguit quod
non corripuerint illum notorium fornicatorem correpcione fraterna de qua sepe
est facta mencio. Ponit enim Gerson quatuor causas propter quas corripi-
enda castiganda sunt peccata. Primo quia plures videns peccatores non puniri
vel argui pro etiam et publice credunt ea que committunt non esse vel non
tam gravia sicut in se sunt. 2o quia ipsi alliciuntur ad peccandum simi-
libus peccatis. 3o quia facilius de aliqua graviora ruunt. 4to quia una
communitas coram deo propter publicos peccatores dampnatur ut plures Israel
propter fornicantes cum Madianitis etc. Nullus profecto sane mentis est tam
dicas peccata mortalia publica esse punienda. Dicentes enim oppositum fau-
tores essent criminum ac meo iudicio severiori disciplina arcendi quia
crimina facientes eo quod non fautorum actores essent. Sed omnia que sub
textu illius evidencie doctrine tractantur agentur. Ideo pono quod multa
peccata publica sunt punienda per inflictionem pene ab hiis qui iurisdic-
cionem super illos etc. In hoc Gerson et ego non sumus discordes. Differimus autem
quoniam potius ex articulo correlariis notabilibus et racionibus accipere
in quatuor. Primo quia ponit omnia mortalia publica peccata esse punienda
per iudicium et hoc apparet quia in articulo dicit peccata mortalia publica etc. et
tales indefinite in moralibus regulariter equivalent universalibus et raci-
onibus ad eundem specialiter ex declaracione que incipit Unde quia lex
divina per apparet et ego pono oppositum. 2o quia ponit quod a quolibet
christifideli peccata mortalia publica quorumcumque tam ecclesiasticorum quam secularium
sunt publice coram quibuscumque caritative arguenda patet ex 2o cor-
relario 23o et ex declaracione ante correlaria que incipit Etiam ex
dilectione dei et ego pono oppositum. 3o quia ponit quod peccata publica
mortalia superiorum sunt predicanda etiam coram populo et hoc apparet ex
tercio correlario et racionibus et declaracione que incipit Sunt multa
alia peccata prelatorum. Et ego dico quod peccata clericorum specialia illi statui non

sunt populo intimanda in verbo predicationis moderate ymo cum magna di-
scretione et sobrietate etiam ubi faciendum esset puta si populus
populus crederet ea que sacerdotes committunt non esse peccata aut minora quam
sunt aut caperent ausum peccandi ab eis aut aliquid aliud simile
rationes huiusmodi suo loco tangentur ¶ Ad quartum quia ponit quod peccata
mortalia publica quorumcumque sunt per potestates seculares coactive puni-
enda et hoc ubi correctio fraterna aut generalis reprehensio per predicationem
verbi dei non sufficeret Apparet ex declaratione que incipit Unde quia
lex divina etc. Ego pono oppositum quantum ad non subditos dico enim quod peccata
clericorum non sunt punienda per iudices seculares corrigenda aut coram
eis arguenda nisi esset peccatum in fide aut subversione morum per falsam
doctrinam et in casibus exceptis in iure in una visione speciali et ut ibi
expressatur aut si aliqui alii sunt a iure concessi hec enim et solum possunt
in illos quod eis concedit ius et indulget Et quod hoc modo possunt in
illos est in favore iurisdictionis ecclesiastice Alioquin ecclesia si potestati seculari
subiaceret cum fletu clamare deberet illud Trenorum primo Facta est quasi
vidua domina gentium princeps provinciarum facta est sub tributo plorando
plorans ploravit in nocte et lacrime eius in maxillis eius Ista vero que pono adversus dicta
proponentis per extensum in positione declarata sunt Addit proponens quod
quedam peccata publica mortalia in communitatibus non prohibentur tamdiu
maiores in plebe et cum plebe erunt in periculo dampnationis quod si
non appareat Secundum de peccatis non subditorum et si prohibeant ipsos non subditos
modo si competenti illis scilicet correctione fraterna quia erga illos alius
modus non convenit Et communes peccatores inquit inter alios existentes
suo exemplo alios aliquo attrahant non tamen sunt omnes ut contagi-
osi sicut enim dictum est ante Sunt quidam flagitiosi secundum doctrinam
beati Augustini libro de decem cordis et iii de doctrina christiana et quidam facinorosi
Primi sunt qui non nocent aliis et qui nocent Contagiosa igitur peccata sunt
hereses scismata mala doctrina in moribus defensiones vel excusa-
tiones publice in peccatis incitamenta aliorum ad peccandum et similia
Tales peccantes aliis perdunt non tales sunt illi impii Chore et Abiron
erant namque scismatici alios ad scisma provocantes Unde bene dicitur
per rectorem Recedite a tabernaculis impiorum hominum ne scilicet infecti eorum
peccatis involvamini in eorum penis De illis dicit Origenes super Ieremiam
polluitur ex uno peccatore populus sicut ex una ove morbida universus grex
inficitur Et non allegatur ex dis. ab eodem et ab Origene quod prius
fuit allegatum Et ad hoc responsum est de negligentia sacerdotum aut
pusillanimitate aut timore similia peccata arguendi dissimulancium veritatem
linguis corrigendorum ei quo peccato omissionis aliqua venit ira dei super
populum magis ad oppositum intentionis proponentis quam ad propositum quia per
hoc ostenditur auctoritas sacerdotum super aliis quorum est suis subditis viam

salutis ostendere ex cuius defectu sequitur peccatum Non ergo subiciuntur iudicio diffin-
icionis secularium ista peccata prelatorum et sacerdotum quia causa ruine sunt populi
sacerdotes mali ait Gregorius et exponens allegat et ex hoc concludit quod eorum
peccata sunt maxime arguenda dico quod hec sunt vera sed non intendit non
per secularibus iudicio penali non per predicatores coram populo nisi cum modera-
mine et sobria gravitate verborum nisi error esset in populo credenti quod talia
liceant Tunc enim essent talia peccata severius detestanda in se sed non
refundo ad actores coram eodem populo libere et sine freno ut procedunt
dicta exponentis Ideo per quoslibet caritate ut dixi coram aliis corripien-
do Sunt ergo arguenda peccata prelatorum et sacerdotum primo caritative
et correctione fraterna etiam a quolibet ubi non sufficit procedendum est ultra
iuxta formam salvatoris adhibendus est unus testis vel duo et coram
illis commonendus ut desistat quod si non audit dicendum est ecclesie id
est prelato et si neglexit ab eo per ad superiorem id est ad summum pontificem
Christi quod si dissimulavit et vicem pertransit dicendum est ecclesie id est concilio
generali Quod ut dictum sunt correctionem nullatenus omittere credendum est
Si ecclesiam non audit sit tibi sicut ethnicus et publicanus excecatus
exclususque a cetu fidelium Aliud non sunt et fideles layci in sacerdotes Sunt
etiam arguenda peccata pastorum per predicatores et generaliter reprehendenda
sed potius in sermonibus ad clerum et ibi dulciter unctionem suaviter
est agendum emplastrum ex pietate et iusticia conficiendum pietas exhi-
beatur ut mater iusticia ut pater assistat Symoniacam pravitatem in
clericos et diversis statibus aggravavit et ego pariter illam detestor abra-
denda est ab ecclesia hec pessima pestis Allegat ipse exponens multa dicta
sanctorum hoc mortiferum virus reprobantia que sane intellecta ecclesia
ipse accepto percipiens diversos modos symonie qui veri sunt
Tractando ad rationes quibus probare nititur fictas esse absolutiones
a pena et a culpa et indulgentias non esse in lege fundatas Primo
assumit illud Ysaye iii° Popule meus qui te beatum dicunt ipsi te deci-
piunt 2° assumit illud Iheremie vi° Curabant contricionem filie populi mei
cum ignominia dicentes pax pax et non erat pax 3° illud Ezechielis xiii°
Ve qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus et faciunt cervicalia
sub capite universe etatis ut capiendas animas ut caperent animas populi
mei Vivificabant animas eorum et violabant me ad populum meum
propter pugillum ordei et fragmen panis ut interficerent animas que non moriuntur
et vivificarent animas que non vivunt mencientes populo credenti menda-
ciis Jam dixi quo ad absoluciones a pena et a culpa quod non est quis
modus tradendi isto modo eas sed dantur sub modo remissionis
omnium peccatorum id est omnium penarum pro peccatis debitarum aut aliter per illam
Tunc dico ad has tres rationes quod petunt principium. loquitur enim de

Seducentibus populum per falsam exhortationem aut intuitu gratie captande a curia que eis
et cum applicat ad propositum absolutionem et indulgentiarum supponit quod sunt mendacia
et seductiones et hoc est probandum ymmo probari non potest quod hec sunt mendacia ymmo
veritates sunt et predicationes fructuose ad viam salutis si tamen servetur debitus
ordo et moderatio honesta in eis et quasi videtur arguere a superiori ad in-
ferius affirmative et hic locus non tenet secundum logicos Arguit enim equiva-
lenter pastores in multis ut dicendo pro scelerato quod est bonus dicendo af-
fligende plebi quod est pax et multa eidem pro temporalibus recipiendis fingentibus
seducunt illum ergo seducunt eum in isto proposito de absolutionibus et indul-
dulgentiis ¶ Jam ad rationes contra peregrinationes procedamus ¶ Ad primam
assumunt illud Mt 24° Ecce predixi vobis Si ergo dixerint vobis etc. dico quod ista
auctoritas non allegatur ad propositum Non enim est contra deum aut sanctos
colentes et ecclesias ex devotione visitantes Sed contra eos qui dicunt
ecclesiam catholicam esse in aliquo angulo terre aut fidem catholicam
in aliqua particulari regione sicut per expositiones communes Augustini
supra ostensum est ¶ Ad secundam Jeremie 1° pastores etc. dico quod istud propheta
dicit quod rectores populi provocabant ad querendum deum extra terram suam et locum
quem elegerat Siquidem in lege veteri erat locus determinatus in Judea
ubi oportebat adorare nec extra terram Juda erat verus cultus dei sed
ydolatria tamen secundum prophetam Notus in Judea deus in Israel magnum nomen
eius propterea incitare populum ut adoraret alibi quam in terra Juda erat eum
seducere Nunc quia venit plenitudo temporis colitur deus ab ortu
solis usque ad occasum quasi ubique pro fide eius sanguine martirum
rubricata est terra ideo prohibere visitare loca sanctorum et de speciali de-
votione propter presentiam pignorum suorum id est corporum et cinerum ibi existentium
eos qui querere hoc prohibere videtur impium ¶ Ad tertiam de Aza in Paralipomenon
xvi° fecerat Aza quod bonum est in conspectu etc. dico quod Aza prohibuit
ydolatriam confregit ydola lucos succidit et coronavit ymmo precepit
adorare dominum in istis placitis deo non aut peregrinationem prohibuit in Jerusalem
ter in anno secundum quod erat preceptum in lege dum ipse soluisset legem Et
hoc est quod dicitur in textu allegato Subvertit altaria peregrini cultus
id est ydolatrie et excelsa et confregit statuas lucosque succidit ac
precepit Jude ut quererent dominum deum patrum suorum Et ex illa
clausula precepit Jude ut quererent etc. sequitur quod implicite precepit
peregrinationem populo in Jerusalem ubi enim speciali et excellentiori modo colebatur
nec ex diffidentia peregrinantur populus scilicet propter viii causas Prima ad exa-
tandam sanctorum imitationem 2a propter acuendam devotionem 3a ut sanctorum
meritis fideles ipsi socientur 4a ut eorum orationibus adiuventur
7a ut sint ad orandum deum plus memores 6a ut satisfaciat honori
sanctorum pro eorum laboribus 7a ut ex sanctorum presentia corda eorum erga
curiositatibus splendidius 8a ut ecclesie obediant cum per primam peregri-
nationis eius iniungitur et sic obediendo satisfaciat pro peccatis quo igitur

prohiberi possunt peregrinationes ad quas deus vocat / vocavit deus moysen ad
rubum ardentem et discalciatus accedit / cum saul etiam malus ad cuneum
prophetarum venisset prophetare cepit / Non faciunt religiose sanctorum beata
in requie manentium quod mortalium viatorum quis fecit putas an aliquis
limina sanctorum visitare prohibebitur. et concessum erat adire prophetas / Ro-
modica enim est recreatio mentium devotarum relicta quamvis etiam sua do-
mestica alia loca sancta vel sanctorum dei servorum accessu, id est alia
loca sancta / ipse corporeo et petere et contemplari ad oculum velut
de eo qui mortuum suum in loco sacro elegit sepeliri / Notat Augustinus libro
de cura pro mortuis agenda dicens capitulo iiii^to Cum plurimum inest
ubi ponat corpus mortui sui qui pro spiritu eius deo supplicat / Anime et
precedens affectus locum elegit sanctum et illic corpore posito recorda-
tus factus eum qui precesserat renovat et auget affectum / Hec ille
Pro hoc ad illud sapientis Confide et dico quod loquitur de perseverantia
et quiete cordis ex cuius inquietudine fiunt homines vagi mobi-
les et instabiles ad omne opus bonum / Hec enim mala instabilitas
sed devote peregrinantes confidunt in domino manentes in loco suo scilicet
deo suo in quo iustus semper dimicans scriptura manere prohibetur licet
corpore ambulet sicut quidam dicit Celum non animum mutat qui
trans mare currit / Ad illam quod dominus deus noster ihesus christus peregrinationem
illam solempnem que erat in ierusalem ter in anno revocavit seu
spiritualem intelligentiam tempus dedit cum allegat Iohannis iiii^to Mulier
crede michi venit hora quando nec in monte hoc nec ierosolimis adorabitis patrem etc.
Dico quod dominus de modo colendi cum illam instruit quo non secundum
ceremonias legis ut in monte syon usque tunc fiebat esset colendus
sed in spiritu et veritate doctrine evangelice / Unde Augustinus epistola prima ad
ponticensem etiam ait Ubique quidem deus et nullo continetur
vel clauditur qui condidit omnia et cum a veris adoratoribus
in spiritu et veritate oportet adorari ut in occulto exaudiens in occul-
to etiam iustificet et coronet / Verumptamen ad ista que hominibus
nota sunt quis per eius consilium perscrutatur / quare in aliis locis
hec mirabilia fiant et in aliis non fiant / Multis enim notissima
est sanctitas loci ubi sancti Felicis corpus conditum est quo
volui ut pergerent quia inde nobis facilius fideliusque scribi potest
quicquid in eorum aliquo divinitus fuerit propalatum Nam et nos
novimus mediolani apud memoriam sanctorum ubi mirabiliter
et terribiliter demones confitentur furem quendam qui ad eum locum
venerat ut falsum iurando deciperet compulsum fuisse confiteri furtum
et quod abstulerat reddere / Numquid et non affrica martiribus
plena est et tamen nusquam hic scimus talia fieri / Sicut enim Apostolus dicit
Non omnes sancti habent dona curationum nec omnes habent diiudicationem spirituum

nec in omnibus sanctorum memoriis ista voluit fieri ille qui dividit singula
unicuique prout vult. Hec ille. Ex quo patet quod licet sit ubique deus nec uno solo
templo colatur tamen dignatus est ad honorem aliquorum sanctorum mira-
cula facere uno loco et non in alio et alia hic et alia ibi. Item et
de sancto Fortunato libro 1o dyalogorum capitulo 33o dicit beatus Grego-
rius multa de eius vita dicimus cum nunc usque ad corpus illius ut
utilium documenta teneamus demoniacos quosque absolvere egros
curare quociens ex fide petitur ut vivens consueverat hoc inde-
sinenter facere hec apud mortua ossa indesinenter perseverat. Hec ille.
Itaque peregrinatio in montem syon et civitatem sanctam per doctrinam
salvatoris non est dampnata sed ad intelligenciam spiritualem declarata
ut queratur deus et sanctorum suffragia postulentur ubi devotio
spiritualis et sanctitatis succensus ignis ardebit et hoc est quod dixit
mulieri samaritane Venit hora et nunc est quando veri adoratores
adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nec occasione peregrinationum utique
licitarum si ex caritate fiant putat quis peregrinationes predictas esse condempna-
das sicut nec tempore illo figurali synagoge spernebantur licet tercium
in Remo esset ascensus in Jerusalem. Concedo tamen quod peregrinationes devotioni
caritatis modicum aut nichil conferunt ad meritum vite eterne et hoc est quod
dicit beatus Augustinus de verbis apostoli sermone 47o Non corpore inquit impellitur
quis ad christum venire sed desiderio colligatur etc. Idem dicit Idem beatus
Augustinus super illo Nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum
cum ait non ambulando ad christum currimus sed credendo etc. Quod
autem Jeronimus dicit super illo Mathei 24to Nolite exire nolite
credere etc. Stultum est eum in parvo loco vel absondito querere qui
totius mundi lumen est dico quod non est contra peregrinationes sed contra puta-
tes etiam catholicam aut fidem esse in una parva regione ut
ut dictum est. Quod autem Bede super illo Luce 9 Sequere dicentis sequere
me non tam incessu pedum quam executione morum etc. dico quod verum
est. Nam peregrinatio corporalis sine spirituali pinguedine devotionis
parum prodest iuxta dictum apostoli 1 ad Thessalonicenses 4to Thimotheum 4to Exercitatio
corporalis ad modicum utilis est pietas ad omnia valet. Verumtamen
proveniunt multa peccata et abusus circa peregrinationes quos non distruendo
sed puto esse vera et illi ab omni viro bono pro posse tollendi sunt
sed hoc non viciat peregrinationes quin sint bone facte ex caritate et
aliis circumstanciis debitis. Nisi enim essent bone nisi essent approbate
a sanctis patribus. Igitur cum sint per doctores sanctos iustificate patet
quod sunt licite. Hoc etiam probatur. Nam de Cleto papa tercio a beato petro
vel eius coadiutore dicitur in Cronica Martini sic hic scilicet Cletus
pontifex scribens omnibus presbiteris approbat et commendat peregrinaciones
ad sanctos et maxime ad limina sancti petri asserens quod valdior est

ad salutem sancti petri visitacio quorum duorum annorum ieiunium et illos ad ana
themate excitatur qui visitacionem apostolorum impediunt vel dissuadent
Hibi siquidem ipsis virtutibus ut obiecto contingit male uti ut dicunt
doctores Unde dicit apostolus scientia inflat sed non ut in primo ethice arestoteles
Sunt etiam non potuerunt aliqui male uti ut obiecto peregrinacionibus ¶
Post predicta veniendum est ad obiecta circa veneracionem sanctarum reliquiarum
secundum auctorem innocencium extra de reliquiis et veneracione sanctorum Cum ex eo quod quidam et cetera
Concedo illud decretum / prohibetur enim ne antique reliquie extra capsam
extrahantur propter turpem questum aut ut vendantur et ne nove in
vente sine auctoritate sedis apostolice venerentur Per hoc dico ad id quod de no
vitate et cetera Nam si auctoritate sedis predicte hoc approbatum est peregrinacio et conse
quenter veneracio ista laudabilis est si non fit non decet / Quod auctore Crisostomi
in opere imperfecto super matheum xxiii capitulo Ve vobis scribe et pharisei ypocrite et cetera
dico quod Crisostomus improbat fastum edificandi sepulchra preciosa ex
substancia pauperum qui illos emistecant ut celebrent sibi nomine sempi
ternum putantes stulte felicem vitam in memoriis hominum debere recondi non
minori racione arguendi sunt qui basilicas construunt de bonis alienis
velut enim infectores filiorum ante faciem patris computat illos sapiens
Nam dicit ecclesiastici xxxiiii to Qui offert sacrificium de substancia pauperis
quasi qui victimat filium in conspectu patris nec licet iudicio destruere
debere antiquas dei ecclesias ut nove edificentur Sed ob reverenciam dei et sanctorum
de ipso monumenta edificari martiribus et aliis dei servis precipue lauda
bile est Siquidem Beda ornatum sepulchri domini libro ultimo super marcum expo
nit ita dicens De monumento domini ferunt qui in nostra etate de Jerusalem Brita
niam venire quod domus fuit rotunda de subiacente rupe excisa tante
altitudinis ut intra consistens homo vix manu extenta culmine possit
attingere Et finaliter inquit Color autem eiusdem monumenti ac locali rubicundo
et albo dicitur esse permixtus Fuit domus et sepulchrum domini speciosa et
ampla atque honorata a matre domini ab apostolis a christifidelibus qui et
inter fremitus infidelium ipsum sepulchrum adorare venerunt Narrat
hoc fecisse sanctus Ambrosius helenam reginam, sanctus Jeronimus scilicet
paulam ceterique sancti quam plurimos Audite de decore sepulchri beate
virginis marie beatum Jeronimum in sermone de assumpcione eius ad
paulam et Eustachium dicentem Monstratur sepulchrum eius cernentibus
nobis usque ad presens in vallis Josaphath medio que vallis est inter montem
syon et montem oliveti posita quam et tu o paula aspexisti ubi in
eius honore fabricata est ecclesia miro lapideo thabulatu in qua sepulta
fuisse ut scire potestis ab omnibus ibidem predicatur Sed nunc vacuum esse
cernentibus ostenditur Dicitur etiam marci vi o de Johanne baptista quod
discipuli tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento Refert beda
quod Josephus et Eusebius de hac re scripserunt scilicet de venerabili
sepulchro Johannis de hac sepultura Johannis predicto et veneracione fidelium

et miraculorum crebro continua in Epythaphyo sancte paule qualiter illuc
venit pergit doctor Jeronimus quod brevitatis causa omitto Allegat
peccata prelatorum et sacerdotum in omissione culpabili predicationis ubi dei
et prohibitione volentium predicari et in non communicando laycos nullius mortalis
conscios sub utraque specie scilicet panis et vini in habendo dominia civilia
divitiis et bonis temporalibus adque unde patet non oportet eum quemlibet
horum trium articulorum peritissimos habeat defensores Tetigit etiam de
sententia lata per felicis recordationis Alexandrum papam quintum predicatores
verbi dei prohibentem extra claustra et parochiales ecclesias etc Rursus et
de sententia Constantiensis Concilii lata contra communicantes laycos sub utraque
specie deinde de defensione dominiorum temporalium per papam et ceteros
prelatos quas variis partibus meis memoratas defendendas remitto
Tetigit verbum de citatione cruciate contra Bohemos et invectione
in sacerdotes si sitiant sanguinem eorundem licet non verum quam quere
tibus pacem occasiones sunt amputande in progressum sacius hac vice
de hac re supersedere arbitratus sum docet enim me ille qui dicit Clau
dite rivos pueri sat prata biberunt Cum de bulla Alexandri fecit
mentionem predicationem restringente etc Subiunxit quod emanavit principaliter
et maxime ob magistrum bone laudabilis et sancte memorie ut sperat
Johannem hus sacre pagine baccalarium formatum ecclesie predicatorem
utique evangelicum virum bonum iustum et catholicum a multis annis
in regno nostro vita moribus et fama laudabiliter conversatum debebat
ut salva pace loquar proponens iste subticere qui gestorum in Sacro
Constantiensi Consilio volebat approbatorem audire debebat subticere
ista qui pro hus articulos reprobatos et dampnatos sub modo positos esse
cupiebat qui desiderat concordiam presertim litibus actam non referat dicam
salva veritate motus teste deo quia Concilia generalia in materia fidei errare
non possunt quare quod Constanciense Concilium Joh hus propter suas asser
tiones erroneas condempnavit Nullus enim decreto pro catholico habeat
aut evangelico predicatore mgr Joh Wicleff cuius errores gravissimi
sunt quorum nonnulli plerique errores antiquorum hereticorum pelagii
Manichei Donati Berengarii Massiliani Nestorii et quorundam
aliorum sapiunt si opus fuit ad plenum declarandorum dudum diversa
tempora dampnati fuere Estimo forte quod si proponens articulos
Joh wicleff et Joh hus attendisset et in libris eorum legisset ut pres
qui fuimus in Constantia nobiscum diceret non posse eos fateri catholicos
Quoniam non minime nobis extollat coram expertis loquitur doctoribus
et magistris alme matris nostre universitatis Parisiensis qui ubertate
suam plures agnoverunt clacionem suam non modicam tamen sustinerem
in repetitione pro cum facta in sancto Bernhardo Parisius ad omne
quare et omnibus volente aut dicta ita ne inaniter gloriatur soli
regentes vicisavimus et in parvo tamen se illi obicerunt Illius tunc etiam

verba reprehendens non cum dignum indicabatur gravissimos patres in theologie decretorum
facultatibus professores se tamen levi persone debere opponere Ego autem tunc
conflictum vidi finem expectavi confusionem suam vidi ita ut recessit
hospite insalutato et necesse sibi erat alioquin aliqua innig biddeta tractus
fuisset revocare Ista preter non amaro animo quis suscipiat verum hec iam
dicta sunt ne dicta parte apponente de illorum instancia cordi insidant
Sed veritas que ante dicta est elucescat vere in nomine est istos adhuc
suffecisse credendi aliam pro sua apparenti sanctitate dudum cum similia
prioribus contigerint Unde cavendum est talibus indulgendum dum propter
speciem pietatis ipsi quasi iusti in impietate labuntur Consequenter
mentem suam proponens aperit de modo reprehensionis peccatorum publicorum
prelatorum et sacerdotum per viam predicationis et alibi dicit enim quod omnia talia
sunt in predicatione per sacerdotes et aliis modis per omnes christifideles secundum quod
eorum statum competit data premissa caritative arguenda et detegenda
etiam coram clero et coram populo resolvendo dicta sua tres modos correc-
cionis proprie peccatorum ut habetur ut dicat quibus suos executores primus modus
est correctionis fraterne et hic competit omnibus christifidelibus (2) modus est
correctionis per viam iusticie et hic competit iudicibus (3) modus cor-
rectionis generalis in predicatione et hic competit predicatoribus Istos tres
modos et assignet quis cuius statui competat Quo igitur peccata prelatorum
et sacerdotum sint per omnes corripienda correctione fraterna dictum est et ubi
tactum quod peccata eorum personalia non sunt arguenda coram multitudine
et sufficienter deductum quod hoc est permittere ordinem fraterne correctionis
et quod hoc rationabiliter fieri non debet nisi in casibus ubi dictum De correctione
ex auctoritate potestatis que a principibus dicitur politica etiam dictum est sufficienter quod laici
iudices ecclesiasticos non possunt per iudicium prodelictis aut per potestatem publice punire
cum non sint sue iurisdictionis nisi in certis casibus tactis in prima responsione
et adhuc amplius etiam De correctione vero generali que fit per predicatores quia
latius illam deduxit primam dixi et iterum dico quod coram clero hoc fieri potest
plane iuxta exigentiam transgressionum aliquando durius aliquando suavius aliquando
mixtim ut tempus postulat aut persone coram populo Dico ut prius cum
doctoribus quod non est facienda de peccatis prelatorum personalibus et sacerdotum
nisi cum magno moderamine verborum et competenti decencia etiam cum ratio
indicat hoc esse faciendum Quod forte esset ubi populus occasione accepta
a vita sacerdotum crederet talia peccata iam non esse peccata aut non tanta gravia
ut sunt eo quod impune videt talia committi et hec plaga populo probabiliter
predicatori ignosceret aut ubi populus sine verecundia similia sacerdotibus perpe-
traret Dico secundo quod peccatum infidelitatis prelatorum aut sacerdotum si quod
esset et per malam doctrinam populum inficeret est publice populo predicandum
et instruendus populus ut se a talibus observet Sic dominus et salvator fecit
cum predicabat dicens Mt vii^o Attendite a falsis prophetis qui veniunt

ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Dico tercio quod si peccatum
sollicitacionis ad malum quo populus sacerdotes commoveret ad scandalum
vel in deum aut in proximum in irreverenciam ecclesie aut inobedienciam
superiorum tale esset populo publice denunciandum et coram eo argu-
endum. Sic fecit et dominus cum ait Matthei xvi° Cavete a fermento
phariseorum ~~pharisei cum instantur divisi~~ et saduceorum. Et ibidem habetur
Matthei viii° capitulo et bene phariseorum pharisei cum instantur divisi vel
dividentes vel violenti aut dissipantes sacerdotes aut suadentes
sic ipsis essent a deo per peccatum divisi/ dividerent populum a deo suo et que
inferrent iusticie et veritati violenciam et dissiparent perfecto rempublicam
que non tam viris constat quam moribus/ Dico quarto si sacerdotes
committerent publice casus pro quibus iurisdictioni seculari ex concessione iuris
canonici subiciuntur illos posset predicator coram iudicibus ipsis appe-
tenus cum protestacione de non tendendo ad penam sanguinis sed quia
peccata publica licite possunt denunciari ad iudices competentes.
Nam sicut supra in secundo puncto dictum fuit tenendum ad ibi
non debet solum peccanti sed aliis ne scandalizentur et moveantur hoc
sit cum denunciatur peccatum hiis qui possunt providere/ Dico quinto
quod peccata personalia alia a premissis aut ad illa reducibilibus prelatorum
aut sacerdotum non videntur in predicacione coram populo detegenda specialiter
ca veniendo ad statum ecclesiasticum nisi ut habitum est de primo dicto. Clericus
cum predicatoris ex caritate procedere debet ad emendacionem nec dum peccancium
sed et astancium quibus peccata narrantur. Si enim faciendo peccantes
coram subditis scandalizarentur et sic verecundia esset eis ablata
Subditi vero vilitatem superiorum cognoscentes eos contempnerent putando
ergo sanare unum aut paucos predicator lederet plures superiores scilicet
inferiores. Debet enim non modo predicator esse utilis in verbo sed et discretus
eloquio. Ut non solum prava nullo modo sed nec recta quidem nimie et inor-
dinate proferantur. Quia sepe virtus dictorum perditur cum apud audi-
encium corda loquacitatis incauta oportunitate levigatur. Hinc est
quod in veste sacerdotis erant tintinabula ut sonus predicacionis eius
audiretur. Erant et in illis inserta mala punica in quibus unitas
fidelium designatur per quo significatur ut talis sit predicacio sacer-
dotis et tam discreta ut non scindatur vinculum unitatis. Hec in summa
habentur Gregorii li. xx capitulo pastoralis sui et alibi distinccione. Si rector
Si dicatur ubi consciencia et fama simul esse non possunt preponenda est
fame consciencia. Verum est ceteris paribus sed consciencie succurrendum
postposita fama recurrendo ad superiorem. Et ita dicunt doctores cum
oportet procedere ad denunciacionem non ad inferiores. Item cum creditur
servari unius consciencia sauciatur et illius ipse scandalum et ipsum quia
illum superiorem et superiores corrigere non valet tunc eos contempnunt aliter faciendo

Sed predicta persona publica a premissis etc. in predicatione coram populo facta publice
arguendo et specialiter referendo ad statum ecclesiasticum. Cum in superiori et hoc mo-
deste et sobrie sequuntur ista inconveniencia. Primum sacerdotes infamantur et
fiunt inverecundi amisso suo honore et sic proniores ad mala. Secundum
eorum status qui dignissimus est leditur et cognitur quandoque recedere
ab hominibus ecclesiastici xxx^mo. Si lesceris cum iniuste in fugam convertere.
Tercium boni propter malos infamatos scandalizantur et tunc currit pena
contra scandalizantes de qua Mathei xviii^o. Qui scandalizaverit unum de
pusillis istis qui in me credunt. Statu siquidem sacerdotum leso bonos in
isto statu scandalizari necesse est. Quartum subditi layci contempnunt
suos pastores propter malam eorum vitam palam ipsis predicatam et si eos
contempnunt eos contempnunt dominum sacerdotum Ihesum Christum Luce x^o. Qui vos
spernit me spernit et qui me spernit spernit eum qui misit me. Quintum
sacerdotes fiunt populo odiosi nam ex contemptu mox surgit odium contra eos.
Unde psalmista psalmo cviii^o. Locuti sunt adversum me lingua dolosa et so-
cii me. Sextum populus sequitur propter odium ad inobedienciam ad superiores
et irreverenciam maxime quia valde multi ex illo sunt dicti infesti
prout dicitur vi libro. Clericis laycos oppido infestos tradit antiquitas.
Unde ira domini venit super eos sicut quod scriptum est Danielis ix^o. Peccavimus
iniquitatem fecimus impie egimus et recessimus declinavimus a
mandatis tuis non obedivimus tuis prophetis qui locuti sunt in nomine
tuo regibus nostris principibus nostris patribus nostris omni quod populo terre tibi
domine iusticia nobis autem confusio faciei ut hodie. Sacerdos autem
mali si tamen vere doceant servi dei dicuntur et prophete quia alta et a co-
gnitione populi longe posita indicant. Et quam autem inobediencia ista mala sit
apparet quia dicit dominus de sacerdotibus in mortem scilicet conspirantibus
avaris que dicunt facite. Septimum inconveniens est subtractio de-
cimarum oblacionum et aliorum redditorum debitorum sacerdotibus. Nemo
enim inimico in racione dati vel accepti libenter communicat. Et in hoc
plus mandatum dei prevaricatur quia Malachie 3° scriptum est. In-
ferte omnem decimam in horreum meum ut sit cibus in domo mea
et apostolus quia i Corinthiorum ix^o dicit. Si nobis spiritualia seminavimus magnum
est si nos carnalia vestra metamus. Quando dicat ubi est Deuteronomii i
xxv^o lex dicit Non alligabis os bovis triturantis. Et per illud per
prelatos et sacerdotes predicantes dictum sit patet quia sequitur Numquid
de bobus cura est deo an propter nos utique hoc dicit. Nam propter nos scrip-
ta sunt ad utilitates quas dicit opponens sequi ex tali publica pre-
dicatione coram populo contra clericos dico quod si paraccidens aliqua uti-
litas accidet per se sequentur plura mala comparata cum illa qualis
nisi moderamine magno et cautella adesset induceret ex se insidiarum
ad superiores contemptum. Ex alia que dicta sunt. Procedo ordinem et modo sobrie

Loquendum est de superiorum defectibus coram inferioribus ut maneat devo
tio eorundem apud illos dicit Nicolaus papa et habetur xxiij dis. Nolite
Nolite nos existimare facta quorumlibet precedentium virorum que sunt digna
reprehensione velle defendere sed quod ita volumus filios circa spiritualem patrem
et discipulos erga magistrum devotos esse ac sobrios ut nulla penitus te
meritate ad eorum vitam non dicamus diiudicandam sed nec saltem
tenuiter reprehendendam prosiliant Preterea nos tenet predicator neglexisse
sibi correptionem competentem ex officio dum tunc clero sufficienter
in predicatione peccata eius annunciavit esto quod coram populo non faciat quia
hoc sibi non precipitur cum propheta predicatori dicit dominus ysaye lviijo
Annuncia populo scelera eorum et domui jacob peccata eorum non dicit dic domui
jacob coram alio populo peccata eorum sed dixit domui jacob peccata eorum
Item speculatori ezechielis iijo dicitur Si annunciaveris impio et ille non fuerit
conversus ab impietate sua et a via sua impia ipse quidem in iniquitate
sua morietur tu autem animam tuam liberasti non dixisti Si annunciaveris
impio coram populo Contra rationes quibus probat quod peccata prelatorum et sacerdo
tum coram populo publice sunt predicanda Ad primam xpistus arguit
coram turbis Joh viijo dum ait Vos ex patre dyabolo estis etc
Dico cum delyra quod xpistus illum clerum arguit quia in fidei con
trariam auctorem fidei dominum nostrum jhesum xpistum volebat occidere et hoc est quod
subditur in textu allegato Quia voltis me interficere nec legem hoc
evangelium est coram populo clerum evangelicum per predicationem corrigere
sed tractare quod xpistus clero signalat et turbis predicabat et iste casus
est exceptus per ante nec nolo dicere quod ubi esset clerus et populus in unum
congregati quin communia vitia utriusque status competencia possint
debite reprobari Sed intentio mea est de vitiis personalibus et specialibus
statui clericali pertinentibus que tunc maxime ad illum rescindo sunt publice
coram populo denunctianda nisi modo premisso Ad etiam apostolus scripsit etc
Dico quod verum est quod apostolus loquitur thimotheo episcopo sed non dicit pre
dica omnium vitia oportune importune Sed argue obsecra increpa etc
Argue obsecra increpa in omni pacientia et sic arguit racio ab insufficienti
Ad etiam prophete sancti predicatores sacerdotes vitia etc Dico quod Daniel
presbiteros occidit nam illi sollicitabant ad malum mulieres dicitur cum daniel
xiijo Sic faciebatis filiabus israel et ille timentes loquebantur vobis
et ille casus fuit exceptus ita de Elya dicendum est Nam prophete
baal male docebant populum Regum xviijo Ad quartum licet tota cause etc
Istam rationem concedo et est casus exceptus sicut quod supra dictum est
Ad quintum licet constitutionem ecclesie factam denunctiare etc Dico quod hoc
est promulgare constitutionem ecclesie sed hoc non est proprie predicare illa enim con
stitutio denunctianda notorios concubinarios est penalis pene autem non
inferuntur per legem nisi contra transgressores et sic non puniuntur boni

Sed in imperio vicorum per predicatorem coram layci et etiam boni scandalizabantur quia per eam non sequuntur a malis et petulantes. Ad sextam licet clericos inobedientes etc. Concedo totum. Valde enim suadeo peccata clericorum publica puniri per suos iudices, quod fit cum propter inobedientiam canonica monitione precedente excommunicantur aut alia pena puniuntur ut suspensionis, interdictionis, incarcerationis, depositionis puniuntur. Ratio autem statim visa est cur liceat publice etiam laycis videntibus punire clericos et non vitia clerici coram illis in predicatione detegere sine magnorum malorum incommodo. Ad septimum stat unum certum clericorum in hesim etc. Concedo istam rationem et est pro vobis. Ad octavum clericus publice et singulariter alii clerico imponit etc. Dico quod clericus imponens alteri manifesta crimina in appellationibus hoc facit coram suo iudice. Ita dico quod clerici aut sacerdotes post primam correctionem secretam si non corriguntur possunt suo superiori denunciari. Et hec est via tenenda in correctione clericorum. Ad nonam licet ut quidam dicunt etc. Dico quod pro aliquibus criminibus clericus potest publice puniri. Immo dicunt quia quod per iudicem secularem sunt etiam puniendi sicut tamen est falsarius et de aliis. Sed non sequitur quod ideo liceat in predicatione coram populo ipsum sic infamari aut denunciari. Ratio quia predicatio est actus caritatis, punitio installationis aut alia publica est actus iustitie et iustitie quod publica crimina non sunt occulta punitione corrigenda. Item in punitione per iustitiam solus infamatur, in predicatione coram populo non solus qui peccat sed boni propter eum, quia non discernitur singulariter in verbo predicationis sicut in iudicio. Ad decimam quam dicit etc. Dico quod non est illicitum scribere quod licitum est proferre. Cum ergo dominus illos scribas et phariseos arguere pro eo quod vite non cognoverunt nec tempus visitationis sue arguit et etiam coram turbis, quid mirum est si hoc scripserunt evangeliste. Ad XI dum sacerdos etc. Item dixi quod contra clericum infidelem predicavit dominus cum esset sacerdotium sufficiens secundum cum translacione legis. Ita contra sacerdotes infideles si qui essent licet predicatorem populum munire, immo etiam quilibet Christifidelis posset illi contradicere maxime ubi imminet fidei periculum. Possunt preponere multa signa peccatorum mortalium in apparatu, in gestu, in colloquiis et aliis que non necessarium ad memoriam reducere puto, quia illa lucide narrante et memorie intellexistis ut estimo. Iam dictis cupiens finem imponere quatuor dicta in materia correctionis et punitionis peccatorum publicorum inter nos existentium per vestram commendationem possum sub epilogo repeto. Prima quia ponit omnia peccata mortalia publica esse punienda per publicationem pene quod dico ad dictam correctionem sunt et ego probavi oppositum habeo enim legem divinam praxim Christi et apostolorum et primitive ecclesie auctoritates sacrorum canonum et dicta sanctorum doctorum Augustini, Jeronimi, Gregorii et in lege divina veritatis fundamentum ut audistis. Beda dicit quod ponit quod a quolibet fideli peccata mortalia publica prelatorum et sacerdotum data eorum pertinacia sunt publice coram laycis arguenda. Et ego pono oppositum

habeo doctores Albertum Thomam Richardum de media villa Hostiensem et non
nullos alios qui dicunt quod resistere coram omnibus in facie superiori
inferiorem non decet et quod hoc ipsum Petro non fecisset nisi aliquo modo
par ei fuisset quantum ad fidei defensionem et ita dicit glossa ad Gal. 2o
sicut quod diffuse monstratum est Tercia dicta quia ponit quod peccata mortalia
publica prelatorum et sacerdotum sunt predicanda etiam coram ipsis et ego
dixi quod peccata personalia dictorum specialia illi statui non sunt ipsis denun-
cianda per predicatorem immoderate sed cum sobrietate et discretione du-
ratis iudicat coram eo hoc esse faciendum dixi personalia addendo
peccatum ipsis directe nocentia ut est infidelitas et mala doctrina in
moribus dixi specialia illi statui quia omnia peccata illius et ipsis potest
predicator arguere coram ipsis prout et ea que sunt directe ipsis infectiva
modo supius expresso sed personalia extra statum ecclesiasticorum inmoderate
aut cum exprobratione vel imperio coram ipsis non sunt predicatores
arguenda predicacio enim non fit pro peccato unius persone sed multitudinis non
multitudo modeste et leniter arguenda est ut dicit b. Augustinus epistola ad
Aurelium prius allegata etiam quia talis finis instituta est multacie
est enim ad correctionem et emendacionem et talis foret ad confusionem magna
Quarta dicta quia ponit quod peccata mortalia publica quorumcumque sunt
per potestates seculares tractive punienda Ubi correctio fraterna generalis
reprehensio per predicacionem ubi dei non sufficit Et in hoc quod ponit de prel
prelatorum sacerdotum et ecclesiasticorum quia dixerat universaliter quorumcumque
Ego posui oppositum et ostendi quod peccata personalia ecclesiasticorum utpote
que neque fidem aut bonos mores ex se inficiunt aut ipsorum subdi-
tum per doctrinam exceptis aliis casibus a iure seculari potestati concessis
non sunt per eam penaliter punienda et habeo scripturam sacram proximum
apostolorum sacros canones et dicta sanctorum doctorum se in lege divina
variatur fundamentum ut in secunda conclusione secundi puncti
diffuse probatum est Sunt alie dicte Quinta quia negat legem
humanam posse licite punire reos mortis suppliciis et ego probavi oppo-
situm Alia dicta est quia negat indulgentias et dicit eas in
lege dei non esse fundatas Ego autem probavi eas fundamentum
in lege dei habere et aliter auctoritate ecclesie fuisse introductas ad magnam
utilitatem fidelium ad honorem dei et ecclesie profectum Alia dicta
quia dicit peregrinationes esse ex inventione hominum ydolatriam sapere
et superstitionem Ego probavi oppositum et ostendi quod in lege veteri fuerunt
institute et precepte et a Christo salvatore observate et a sanctis sollicite
usitate et satis extense sicut audistis Alia dicta quia ponit quod hec
fraternitates non videntur a domino nostro Ihesu Christo introducte neque ab
apostolis concesse aut usitate sed magis videntur detestande cum per
talia sophismata lex dei sufficiens ad ipsum fidelem regendum contemnatur

Et ego dixi et probavi oppositum et quod hec sunt in scriptura fundate. Ad alia
dicta ut nobis est in absolucionibus et excommunicacionibus aut audistis o
excessus aggravavit tuum ignem zeli succendi ut si ita foret ut vult
ecclesiastica ierarchia turbaretur tumultuaret ignobilis cum nobili
puer contra senem apertus esset puteus dissensionum abyssus sca-
dalorum. Curavi igitur ut ignem mitigarem non extinguerem
correctionem peccatorum non tollerem sed ordinarem. Hec modificacio per me
dicta est. Est aqua flamma sub olla de qua ab inicio remittens
ut peccata per disciplinam ardeant sed succendentes primas non con-
sumat corrigantur peccata permaneat ecclesiasticus ordo et debito gradu
cuncta subsistant. Si paululum dilectus meus faber meus succendere
desinat modum ponat in vindicta peccatorum memineritque de indulgen-
cie et aliis predictis semitur velit de sua aquam moderacionis aspergere
fecerim ut alter faber ignem moderate punicionis peccatorum sufflabo ut
in olla ardente usque ad faciem aquilonis peccata ut possibile est urat.
Et si sibi videatur aqua mea amara quia aqua contradictionis d[ul]-
cis tamen sibi fiat ut aqua Syloe que vadit cum silencio prestet
auxilium in hac sacra Synodo si tamen in modo correctionis unani-
mes simus qui que corrigenda sunt vicia concordamus expurgabitur
in olla caritate per succensa peccatorum rubigines et exibit opus eius
de fornace ignis et vas purissimum erit ecclesia in hoc camino ignis ex-
aminata et purgata ut non iam sint columbe scilicet unice sponse eius
id est ecclesie penne deargentate et posteriora dorsa eius in pallore
auri sed de auro mundo vere caritatis ut fulgeant iusti et tamquam
scintille in arundineto discurrant in cuius nomine aggregati sumus
Domini nostri Ihesus Christus qui cum patre et spiritu sancto est imperium
honor et gloria in secula seculorum Amen Amen Amen

Prefacio in responsione facta per magistrum Egidium decanum Camera-censem ad replicas articuli presentati per unum ex oratoribus Bohemorum

Cum excrescit ignis in immensum patres reverendissimi
et viri spectabiles humana solet industria aquam
illi superfundere. Unde cum nuper ollam succensam
vidissem ignemque illi suppositum adeo vehementer
ut nisi aque superfusio temperasset ardorem non modo peccata consumpsisset
sed et ollam aquam moderacionis ut eam pollicitus apposui dictam venerabilis
opponentis ad medium proposse reduxi. Consequens non est ut que sit
hec aqua et cuius virtutis vestris excellentissimis ingeniis mea
parvitas aperiat. Est namque aqua quam bibens non sitiet usque
Illa autem que aut sitim provocat vel non extinguit ostendere aut
venas eius aperire presentis negocium non requirit sed ollam ipsam que

cum flammas trepitantes nimii desiderii ad medium temperamentum reduxerit
sit plane refecit ut aliam deinceps potatus non queat. Hec etenim est illa
de qua mulieri Samaritane querenti aquam in puteo Salvator
ait Joh. iiii^to Qui bibit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum
Sed quo illam aquam quam dominus pollicetur se daturum dare poterimus. que
nam est virtus mea ut aquam illam exprimam quam bibentes non sitient
amplius. Profecto illius dator esse non possum sed dator minister. Sicut
dei adiutores non sumus dei ministri sumus. Christus ipse illam ego dabit
ex auctoritate ut deus et ego eam ut servus lingua et doctrina ministrabo que
admodum et antea ministravi. Jam cupit animus iam aures erigunt
ut que sit hec aqua sermo describat. Aqua ista est aqua sapientie
salvatoris de qua Eccli. xv^o dicitur Potestas de abatione scripta memoria
fecerat aqua sapientie salutaris potavit illum scilicet iustum. Hec de summo
trahit originem que de verbo patris in quo sunt omnes thesauri sapientie
et scientie absconditi. cuius celum sedes est et terra scabellum pedum eius
Jo. iii^o Qui de celo venit super omnes est. Hec sunt aque que super
celos esse per prophetam testantur. Et que in capite Genesis dicuntur esse
super firmamentum hec est que secundum Jacobum apostolum desursum est
sapientia tamquam fons sapientie in excelsis. Hic fons irrigat universum paradisum
voluptatis. dividitur in quatuor capitalia flumina que sunt eterno
visio fruicio et omni tempore perfecta securitas. Postquam hec qui in celis re-
gnat in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Qui dum fati-
gatus sedet ad fontem Jacob et aquam dare promisit quam cum in
cruce dormiret sponsionem implevit. Nam cum latus eius miles
lancea perforasset continuo exivit sanguis et aqua. hanc ecclesia vidit
infra paucos dies letabunda commemorabit voce sua dum canet.
Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro et omnes ad
quos pervenit aqua ista salvi facti sunt et dicent alleluia. Hec est
sacra scriptura que a verbo vite processit qui fuit patribus in prophetis
locutus est novissime autem in filio per quem fecit et secula. qui de fine
seculorum factus est ex muliere factus sub lege et pro nobis sub lege ut qui sub lege
erant eciam redimeret. Hic primus humilitate fons crevit in flumen
magnum in quatuor quoque capita ad instar illius qui de monte
dividitur: credenda agenda intelligenda et speranda. Sunt
namque libri legales in scriptura sacra ideo est fluminis agendorum
nam lex impleri debet. Sunt hystoriales ideo fluminis credendorum
Sunt sapientiales ideo fluminis intelligendorum. Sunt prophetales in quibus
celestia premia et archana umbre teguntur ideo fluminis sperandorum
De istis fluminis aut fontibus aquas haurire et vobis inde apponere
effundere statim incipiam et utinam michi dicat ad Samaritanam Da
michi hanc aquam ut non siciam non ultra ardeam super modum in promptu

peccatorum neque veniam huc haurire ad puteum sciarum secularium a nescio
qualium scripturarum per homines non per spiritum sanctum suffossum. Certe cum
sim quod si bibero ex hac aqua quam pollicetur sitiam tamen ubi fuerit facta con
versio non sitiam ultra. Attendat ipse cogitent et singuli qui putei
iste aquarum viventium altus erat puteus. Sed quam Samaritana
speciabat altus et illo non erit iste altior. oportebat ut mulier de quo
hauriret haberet et ad hauriendum se inclinaret et cum ista sit alta
profunditas hiis non indigentibus instrumentis dixit illa domino putans
quod istas aquas quas sciebat querebat petere. puteus altus est et
non habes in quo haurias. quasi diceret aqua sine vase et sine fune
de puteo haberi non potest. Dico et ego querentibus aquas vivas. Nisi vas
ad hauriendum habueris nisi funem vasi alligatum nisi et te inclina
veris aquam divine sapiencie habere non potes. Inclinacio nempe humilitas
ingenii est qua sic se retinet ut imperfectum suum videns se vagari
ne oberret non permittit. Immo captivat se in obsequium quod sic se
certis legibus constringet ut sapiat non plus quam oportet sapere sed
ad sobrietatem. et non bibere ut phisici sed ad eandem regulam coniungat
verum in corde cum ore loquente. Hec est inclinacio necessaria.
Vas in quo aque sanctarum scripturarum continentur sobria meditacio
est non curiosa investigacio. non superflua inquisicio eorum que neque
necessaria neque utilia sunt saluti illorum. Etenim qui superfluis in
sistunt qui prurientes aures habent studia propter curiositatem avulsa
ad fabulas convertuntur. profecto illorum vasa ut cribrum perforata sunt
aut ut cisterne dissipate non valentes continere aquas. Nam tanta
est audiendorum novorum ambicio ut novis supervenientibus vetera
pereant. tales pleni sunt rimarum si aliquid susceperint hac vel
illac effluent ut alter pervaneus omnia audire volens et nichil valens
in secreto retinere. Sobria autem cum humilitate ingenii inquisicio di
vinas scripturas inveniet et inventas retinebit ad salutem. Funis
vasi alligatus est longanimitas in sufferencia laborum. aqua vasi
alligari oportet. Nam nec sobria divinorum eloquiorum meditacio
sapiencie divine aquas de abysso multa sacrorum voluminum pro
trahere valebit. Hec ipsa alto modo vir magne auctoritatis tunc temporibus
cancellarius parisiensis solitus erat dicere. Cohibe volens aliquorum
ingenia prevalencia in scripturis aut divinis aut humanis sic inquires
memento te esse hominem. Abice curiositatem stude quod vis si me
mineris te esse hominem. ingenium declinabis ad scripturas ipsas se
quens non eas ad tuas ymaginaciones pertrahens si curiosus non
fueris sed religiosa inflexione procedas nec eris scrutator maie
statis. funem longanimitatis ad vas sobrie meditacionis ligatum habebis

studete potius quod haurietis ex eorum puteis aquas apportabiles / quia ex quo et
in quo haurire valeas habebis hec premitte clamus apto ut habeam
et aquas duas ubi affamen ad ollam succensam opponentis Non igi-
tur vos tedeat patres dignissimi et viri discretissimi audire duobus diebus
quo pro me dominus loqui dignabitur et videar quale refrigerium aqua
vi opponentis prestabit / quod factum arbitror cum per scriptores et doctores
ac rationes in lege domini fundatas velut aquam super opera sua effudero
quod ille prestare dignetur de cuius fontibus prophetia nos in gaudio hau-
rire precinebat ipsius ihesus christus salvator qui cum patre et spiritu sancto
est benedictus deus in secula

Cum replicas contra positionem de punitione peccatorum publicorum
proximitate factam intueor reverendissimi patres viri opponentem in-
fructuosos labores manibus suis racionum et tela confracta con-
tinuum dum fortissima quam plus quam lx bellatores doctores
fortissimi habentes enses racionum super femur suum ambiunt cingunt
custodiuntque ut iaculaciones de tam longinquis attulisse / set aut
vera clarissima ingenia ventilaverunt suspendam particula puncta
in quibus maiorem vim fecit de medio reliquorum doctorum suorum
extrope oriabo unde fasciculum componens et nichilominus recta
rasione digna suum locum obtinebunt In primis leges humanas
negligit omnia per eas puniri posse concedit peccata mortalia publica
omnia que lex divina prohibet humano iudicio punienda arbi-
tratur pacem hominum quasi rem modicam apud ceteram demergi Ro-
manam multum commendat / Hec in prima audiencia diffuse peregit
Dehinc sacerdotium evangelicum minus debite veneratum ipsum
sternendo pedibus laycorum motum legum supremum implectendo
supplicio mortis abnegat decimas et oblaciones quas dominus tam
stricte iussit dari sacerdotibus indicat per laycos pro illorum sacerdo-
tum peccatis personalibus posse auferri / Hec in 2a audiencia Laude
indulgencias prosequendo iuxta consuetum tradicionis formam Peregri-
naciones implebat sanctorum martirum aliorum quoque dei electorum reliquias
veneratores quoque imagines cum vituperio arguit Hec omnia pius
catholicorum auribus multiplici sermone narravit in 3a audiencia /
Ad que et illius adiuncta que premittit colligere potui in duodenario
comprehenduntur cum fiducia magna responsa sufficiencia dabo /
falsitatem detegam veritatem asseram contra dicta mea ad modicam
suis obiectionibus inclinata relevans / illius dicta enervabo et dissipa-
bo auxiliante deo responsionem Habebit igitur actus iste et puncta
complectenda tres audiencias illius / quorum ad summam quo claudere
festino Sex dicta in quibus dictis meis sermonibus adversatur que
ordine reservabo / Primo ostendam illa non esse vera et racionibus suis solvam /
2o ostendam non sufficienter cum meis racionibus satisfecisse Primum

dictum sed est de lege humana. Dicit enim illam ultra legem divinam et naturalem
non esse necessariam simpliciter ita quod sine illa non sufficienter posset dirigi res
publica vel genus humanum. Pro cuius improbatione suppono quinque
distinctionem necessitatis. Est enim necessitas absoluta et ex suppositione finis.
Prima est secundum quam aliquid non potest non esse. 2a est ex suppositione secundum quam
aliquid finem suum consequi non potest nisi illud quod sit necessarium habere
aut si commode finis suus consequatur oportet illud adesse. Igitur iuxta
illum secundum modum necessitatis dixi in positione mea quod ultra legem eternam
et naturalem est ponenda lex humana. Et nunc confirmatur ad illa
dicta quod hec 2o modo necessitatis est necessaria. Nam si politice homo vivit
vivere valde utile est habere leges humanas. Et hic est 2us modus necessitatis
secundum quem dicitur Genesis xliii Si sic necesse est facite quod vultis etc. Et Thobie xii
Quia acceptus eras deo necesse fuit temptatio probaret te. Et in
capite ysagogarum porphirii ad cathegorias Aristotelis dicit idem Por-
phirius suo discipulo Cum sit necessarium Crisaori ad eam que secundum
Aristotelem est predicamentorum notitiam nosse quid sit genus quid species.
Et hec repugnat uni ex dictis suis scilicet 2e parti prime positionis sue
que talis est. Quamvis lex eterna sit ponenda in summo omnium principe
non tamen ultra hanc eternam legem et naturalem necesse est ponere legem
humanam ita quod sine ea non possit dirigi res publica seu genus humanum.
Credo quod intelligat et velit dicere quod sine lege humana politie per legem
divinam et naturalem sufficienter et convenienter possit dirigi ad finem suum
ultimum. In hoc ei contradico non tamen quod hoc sit ex sufficientia divine
legis sed ex parte mea. Necessitas ergo (?) legis humane patet ex quadruplici
radice. Prima sumitur ex parte cognitionis humane. 2a ex parte affectus
illius. 3a ex parte materie legis nove (?). Materie inquam circa quam scilicet circa
de quibus lex fertur. 4ta ex parte finis legis humane. Due prime
radices in parte deducte fuerunt et ubi dicta sunt repetitis habeantur.
Superest aliqua addere eisdem. Cum omnis multitudo ab uno effluat
reducitur ab uno ad multitudinem ordine quodam. Unde est quod species vere sunt
sic numeri et quod sicut res incipiunt distare a primo incidunt in maiorem com-
positionem et defectum et mutabilitatem sunt que dissimiliores ac di-
minutiores omnesque perfectiones inferiorum continentur eminenter in superioribus.
Unde vegetativum in sensitivo et sensitivum in rationali et rationale in
intellectivo perfectionaliter continentur. Ideo secundum Ysaac libro de diffinitionibus
Ratio oritur in umbra intelligentie, sensitivum in umbra rationis,
vegetativum in umbra sensitivi. Hinc est quod res inferioris ordinis non
possunt sibi adequare perfectionem superiorum mancantibus viribus (?) in sua
specie. Propterea dixi fuit in positione quod ratio humana non potest ad plenum
capere dictamina divine sapientie quippe cum angelica ad cuius plenitudinem
homo per naturam attingere non sufficit. Et cum angelica comparatio ponitur

in intellectu poneretur in intellectu humano non posset humanus comprehendere
omnia que intelligit angelus Si ad ymaginacionem intellectus ponetur
in potentia estimabili non posset ulterius sed tamen percitant per eam cognoscere
sicut ergo per eam non possum Sylogizare ex omnibus continentis in se habet
universalem conceptionem quia sic sit non comprehendet eam Sic vero
humana divinam aut eternam legem non comprehendit Quamvis ergo esto
quod lex sit de se sufficiens ad directionem humanorum affectuum Ita
per eam solam deus omnia gubernat tamen quia eam homo ad ple-
num capere non sufficit oportuit ei universalitatem eius per legem humanam
partiri et dividere sicut habet Dyonisius 4 superiores angeli illuminando
inferiores suam sapientiam inferioribus dividunt Sic facit et magister suo
discipulo cum eum instruit / hoc videlicet ad dividacionem prime racionis
ibi facte / Secunda vero racio sumpta fuit ex parte affectus et ex in-
de actionis quia voluntas movet ad exterior actus / tam addendum
per eius declaratione / quod ex quo proni sunt sensus humani corde ad
malum ab adolescentia Genesis viii non sufficit ut quis moneos
sed requiritur disciplina coactiva que metum inferat Ipse in ea
bestialitas a maximis delectacionibus ut illa que est peccandum
arcetur Unde septimum Exodi xx[o] Ut probaret nos deus venit deus
et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis Cui consonat illud Ode-
runt peccare mali formidine pene / licet autem divina lex penas e-
nas comminetur tamen illis non terrentur ad talia inordinate depressi
quorum cogitacio futura non prospicit aut parum puerilis imfirma et
infixa in limo profundi Propterea necessaria fuit lex humana que
penas sensibiles de propinquo minaretur et mox transgressoribus infli-
geret per quos viciosos aut ad vicia pronos a noxiis retraheret et
carum metu assuescerent virtutibus Et hec vero sumitur Ethica vii[o] ubi
dicitur Noli velle fieri iudex nisi virtute valeas erumpere / et ab
Ysydoro v[o] Ethimologiarum habetur distinctione iiii[ta] capitulo dicitur Facte sunt leges ut
earum metu humana coherceatur audacia Nam dictis superaddo tertiam
racionem sumptam ex parte materie circa aliquod obiectum alia que ad aliud
non habet necessariam habitudine permittit aut non principaliter intendit sed
lex evangelica circa graciam principaliter versatur ergo lex evangelica non precipit
aut prohibet ea que ad graciam non habent necessariam habitudinem / maior nota
est intelligenti / minor patet per apostolum Ro iiii[to] dicentem / Ubi est gloriatio
tua exclusa est per quam legem factorum. non sed per legem fidei que
est lex evangelica Nam Romanorum viii[o] eam vocat legem et mortis
et ordinans quod per legem veterem hoc fieri non poterat sed per novam Ubi dicit
Nam quod impossibile erat in qua infirmabatur per carnem deus filium
suum mittens in similitudine carnis peccati et de peccato dampnavit
peccatum in carne ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem

sed sm spiritum ambulamus Et hec duo de dilectione dei et proximi loquens
testatur cum ait Mt xxii° In hiis duobus mandatis tota lex pendet
et prophete ex qua racione apparet quod ad duo aliqua possunt pertinere ad
graciam / vno modo sicut inducencia aliqualiter ad graciam ut opera sacramentorum
noue legis aut ad eam disponencia ut fides quantum ad intellectum et
contemptus mundi quantum ad affectum Alio modo quantum ad graciam sub-
sequencia sola talia precipiuntur a lege ewangelica institutum precipiuntur
aut prohibentur eo quod ad graciam non tenentur preceptum et rectitudinem sunt satis
peregrina intus legis ewangelice / Cuius consideracio principalis est inducere
ad graciam Omnis siquidem gracia ad nos confluit per ihesum xpm hominem factum
Jo i° vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti a patre plenum
gracia et veritate Et post pauca de plenitudine eius omnes accepimus
graciam pro gracia quia lex per moysen data est gracia autem et veritas per ihesum xpm
facta est Et hoc intelligendum est de hiis que habent necessariam convenienciam
aut contrarietatem ad ipsam / Vnde si habent necessariam rectitudinem convenientem
precepta sunt in lege noua ut est confessio fidei tempore quo oportet
eam confiteri Si contrarietatem prohibitam ut est negacio eius ex quo
sequitur // Ergo quod illa que ad graciam non habent necessariam rectitudinem
sicut predictum est non sunt precepta aut prohibita ex ipsa prima legis
institucione sed relicta sunt a legislatore vnicuique scilicet quod curam
gerere debet et in talibus sibi cuilibet presidenti circa talia ordinare suis sub-
ditis quid talibus est faciendum aut vitandum / lex enim vetus multa
determinabat et pauca relinquebat libertati hominum determinanda Hec ex
tho° hec 1 2e q. c viii et c viiii in diversis locis eadem causa / q. art°
2° in pe dicit sic Cum ewangelium sit lex gracie illa solum precipere debuit
per que in graciam introducimur et prohibere per que excludimur vel que per-
tinent ad vsum eius gracie ex necessitate / Cum igitur graciam ex nobis
consequi non possumus sed per xpm solum ideo sacramenta per que graciam
consequimur ipse dominus instituit per semetipsum Rectus vero vsus gracie
est per opera caritatis que secundum quod sunt de necessitate virtutis pertinent ad precepta
moralia / sed quia iste determinaciones non sunt de necessitate gracie interioris
in qua lex noua consistit ideo non cadunt sub precepto noue legis / sed
relinquuntur humano arbitrio quantum ad subditos que scilicet pertinent
singulariter ad quemlibet Quedam ad prelatos spirituales vel temporales que scilicet
pertinent ad vtilitatem communem // hinc est quod lex noua nulla alia deter-
minare debuit exteriora opera precipiendo vel prohibendo nisi sacramenta
et moralia precepta que de se pertinent ad racionem virtutis ut est non
occidendum non furandum c. v ex tho. ubi supra Igitur cum multa sint
requisita circa ritum et vsum sacramentorum et impleccionem operum virtutum
que per legem ewangelicam determinata non sunt necesse est esse leges humanas circa ista

aut Similes hoc determinantes dicens quod non oportet quia prudens vir fidelis
omnia talia recte disponet et ordinabit. Videtur quod non et michi in prompto
occurrit quod dicit Aristoteles 2o rethorice et Thomas tractat in 2a 2e questione 95 articulo
1o ad 2m ibi determinat quod melius est omnia ordinari lege quam dimittere
judicum arbitrio propter tria. Primum quia facilius est invenire paucos sa-
pientes qui sufficiunt ad rectas leges condendas quam multos ad iu-
dicandum de singulis recte. Secundum quia hii qui ponunt leges ex multo tempore
considerant quid lege ferendum. Judicia autem ex subitis casibus orta
fiunt facilius autem ex multis consideratis potest homo videre quid rectum sit quam
solum ex uno aliquo. Tercium quia legislatores iudicant in universali et
de futuris. Sed homines iudiciis presidentes iudicant de presentibus que mediis
afficiuntur amore vel odio aut cupiditate et sic eorum iudicium depravat-
ur. Cum igitur iusticia animata iudicis non in multis inveniatur et quod
flexibilis est ideo necessarium fuit de quibuscumque est possibile lege determinare
de quibus iudicandum est et paucissima committere hominum arbitrio. Apparet
igitur necessitas legis humane ecclesiastice aut civilis ultra legem
evangelicam. Item erant in lege veteri ultra sacrificia sacra. Unde
in lege nova esse debent. Tum quia in eis non offertur quicquam nisi pertinens
ad necessitatem eius ut in consecratione templi aut altaris aut buldatore
talis in celebritate solempnitatum et sic de similibus. Igitur talia deus
instituenda fidelibus dereliquit pro suo arbitrio. Rursus quia iudici-
alia considerata quo ad talem vel talem determinationem non sunt de neces-
sitate legis sunt quantum ad communem rationem iusticie. Ideo iudicialia precep-
ta reliquit deus disponenda hiis qui curam illorum habent futuri vel spiritu-
alem vel temporalem. Est tamen verum quod certa precepta iudicialia veteris
legis quedam explicavit propter malum intellectum phariseorum. Hec ex Thoma
1a 2e questione 108 articulo 2o ad 2um et 4tum. Illud autem quod dictum est de iudi-
cialibus preceptis ordinandis ab hiis qui preesse poterunt in futurum est
accipiendum de de iudicialibus preceptis ordinandis ab hiis qui preesse po-
terunt in futurum est accipiendum de iudicialibus tempore gratie non de iudi-
cialibus veteris legis saltem illa ratione qua tunc obligabant. Sicut
patet ex ista radice quod oportet ultra legem evangelicam ponere legem
humanam. Ex quanta que est finis legis humane ostendo necessitatem
huiusmodi legis. Non dicto legis humane huius finis est conservacionem pacis pol-
litice ad quam venitur et ea parta servatur per hoc quod hominum auda-
cia legibus arcetur et nocendi facultas refrenatur. Quia ex hoc tuta
est inter improbos innocencia quod formidatur in improbis supplicio
audacia ipsa et nocendi facultas cohibetur. Hoc patet in decreto dis-
tinctione 4ta facte sunt leges prius allegate. Ipsa autem audacia aut facultas
nocendi et si divina lege prohibeatur tamen quia viri iniqui deum non timent

nec iudicia eius expauescunt nec curant penas eternas illis ipsatas necesse
est humanis constitucionibus penas sensibiles deputare scelleribus
quas timeant quorundam ferore animalis appellantur Et hec facit lex hu-
mana Ideo si quiete et pacifice velint homines viuere in communitate
politica oportet tales leges esse sancitas ppeca in capite decreti dicit
Gracianus humanum genus duobus regitur nali vz iure et moribz
Et declarando quid naturali iure et moribus intelligat accipit verba
Ysydori ii° lib° ethymolog dicentis Omnes leges aut diuine sunt aut
humane diuine nature humane moribus constant negare autem
necessitatem seu utilitatem legum humanarum est negare decretum in
capite est negare doctores sequentes de illis mencionem facientes
et eas valde utiles ostendentes primo Aug' ad macedonium qui ait
Non frustra sunt instituta ptas regis et ius cognitoris vngule carni-
ficis etc et ut alias in posicione allegaui sequitur hec ista omnia modos
suos glo ad quid fiant causas quia ut dicit glo sine causa nemo
puniendus est Racionem glo Nam secundum leges iudicandum est utilitatem
Nam glo teste hoc solum bene agitur ut uita hominum corrigatur dec
2 X q v Non frustra et ca q ad fidem dicit Aug contra petilianum
heticum loquens de legibus humanis sic igitur que aduersus uos
leges constitute sunt Non eis bene facere cogimini sed male facere prohibe-
mini Nam bene facit nemo ꝑt nisi elegit nisi amauit quod est in
libera voluntate cum aliquid aliud aduersus vos leges constituere ad-
moneri vos credite ut cogitetis quare ista paciamini et ambrosius sr
epistolam ad Ro et hetur xxiii q v Sunt quedam ostendit necessitatem
seu utilitatem huiusmodi humanarum legum et loquitur de Ciuilibus legi-
bus ait enim sic Sunt quedam enormia flagicia que potius per mundi
iudices quam per antistites et rectores ecclesiarum iudicantur sicut est cum quis
interficiat pontificem apostolicum Episcopum presbiterum seu dyaconum huiusmodi
reos Reges et principes mundi dampnant ergo non sine causa gladium
portant qui talia scelera vindicant Sunt enim maxime constituti
propter homicidas raptores ut eciam illos dampnent et alios suo timore
compescant Item Aug 3° de Ciuitate et hetur ea causa E q
Non est dicit Non est in nocentis feriendum sine ut in malo grauius
incidat Pertinet ergo ad innocentis officium non solum nemini malum
inferre verum eciam cohibere a peccato uel punire peccatum aut ut ipse qui plus
odio habebatur corrigatur experimento aut alii terreantur exemplo
propterea Idem ad Vincencium Donatistam ait videbis ut opinor non esse
considerandum quod quisque cogitur sed quod quisque bonus esse possit inuitus sed
timendo quod non vult pati uel relinquit impedientem animositatem uel
ignoratam compellitur cognoscere ueritatem ut timens uel respuat
falsum de quo contendebat uel querat verum quod nesciebat et volens

iam teneat quod volebat. Sequitur: Porro civitas mea que cum tota esset
in partes Donati ad unitatem catholicam legum imperialium timore conversa est
quam nunc ita videmus huius animositatis vestre perniciem detestari ut in ea
nunquam fuisse credatur. Porro Pelagius papa 23 q. v c. Non nos ait paulo
post principium: Si ut illi putant nemo est reprehendendus a mala ad bonum
humanas ac divinas leges necesse est evacuari que et malis penam et
bonis premia vel iusticia suadente constituunt. Malum autem esse scisma esse
et per exteras etiam potestates huiusmodi opprimi debere homines et canonice scripture
auctoritas et paternarum nos regularum vitas docet. Ibi inducit constitutionem
Concilii Calcedonensis et quendam Augustinum qui de talibus ait: Multa cum invitis
benigna quadam asperitate plectendis agenda sunt quorum potius uti-
litati consulendum quam voluntati. Idem Pelagius Narsete patricio c. de li-
guribus dicit de illis qui scisma in ecclesia faciunt quod extrahuntur. Si vero suam
illam contempserint per potestates publicas hoc est seculares opprimantur. De hoc
Pelagius papa ait c. sequenti cauali in quo dicit sic: Hoc enim divine et
humane leges statuunt ut ab ecclesie unitate divisi et eius pacem iniquis-
sime perturbantes a secularibus potestatibus comprimantur. Et ille auctores
adduci possent ut exempla quibus evidenter probarentur facientes scis-
mata in ecclesia sancta. Nam solum exiliis sed etiam proscriptione rerum et dura
custodia per publicas potestates debeant coherceri. Et sic patet legum humanarum
ultra evangelicam necessitas seu utilitas et adhuc hanc unicam rationem
ultra premissas appono. Omnis dominus curam habens de subditis leges
accommodans et statuta imponere debet quibus illi sint obedientes domino et
pacifice inter se conviventes. Non enim potentia aut voluntate regi debet
humanum genus sed arte et rationibus. Igitur aut negare oportet omne
dominium humanum aut concedere leges humanas fore necessarias
seu permultum utiles. Primum negari non potest. Cum homo natura sit animalis
domesticum civile sociale et politicum ergo necesse est concedere necessarias
modo dicto esse leges humanas. Et quod sola lege evangelica non potest
hominum policia regi non ex sufficientia illius sed impotentia humane
rationis que omnia iusticia et sacramenta legis divine comprehendere non valet
et ex infirmitate voluntatis nostre ad malum pronius nec timentes deum
quod timore legum compescitur. Unde hoc modo sumuntur leges divino
in timore. Si bene dicta replicantis considero in illis invenio repugnan-
ciam. Nam 2a parte sue propositionis dicit quod lex humana ultra legem
divinam et naturalem non est necessaria. Immo sine illa potest regi respublica
et genus humanum et tamen consequenter hoc probasse subiungit quod non sunt
respuende leges humane. Et dicto inquit quod non obligant nisi ut dispo-
nunt ad legem divinam. Ex hoc sic arguo: leges humane obligant saltem eo
ut disponunt ad observandum legem divinam et ad hoc ab omni fideli principe

statuente ponuntur / ergo leges humane obligant / et si sic necessitatem / et per que
sine illis respublica regi non potest / Ad 2m sua est 8a nota est omni intelligenti
palam cum est quod leges humane ad hoc posite sunt ut quos dei timor
a malis non revocat flagella legis detrahant et ex hoc amant etc. eciam
ille eciam que sunt de contractibus ideo statute sunt ut secundum iusticia
omnibus aut ad pacem quandam ordinatur que est quoddam medium
obsequendi divinis mandatis / Item quia non est lex dicenda que non imitatur
ut predixi / et ex illa imitacione habet vim obligandi / Igitur omnis
lex subditos obligat post suam promulgacionem et in foro consciencie ea parte
qua aliquid divine et naturalis legis in illa splendet et refulget //

Post hec ad suas replicas respondeo / ad primum ubi arguit quod lex
mosayca erat per se sufficiens ad regimen ecclesie militantis / Dico quod
lex moysi erat lex particularis uni populo data in qua ultra precepta moralia
que pertinebant ad legem naturalem erant precepta iudicialia ordinancia
hominum actus in iudiciis causarum et contractibus aliis · que ad invicem
communicantibus erant et cerimonialia determinancia cultum erga deum et
ita in ea erant sufficiencia precepta pro illo populo / lex vero evangelica suf-
ficienter precepta dedit de sacramentis per que inducitur per modum instrumenta
gracia et de aliis ad primam graciam disponentibus et de recto usu gracie qui
est per opera caritatis et de oppositis dedit prohibiciones / Alia autem que non ad
graciam introducunt vel disponunt de se nec ad rectum usum eius ex necessitate
pertinent quia sunt illi legi peregrina / aliquomodo relicta sunt a christo
legis latore aliis rectoribus disponenda consideranda imperfectione humane
cognicionis / Concederem tamen si quis divinam scripturam comprehenderet
ut legis lator deus quod nichil ultra statuere oporteret / sed quia non sic est /
oportet modo predicto in similibus aliqua fuisse statuta precepta et pro-
hibita per homines quia actus isti non habent habitudinem necessariam ad
usum gracie quia gracia manere posset sic vel aliter fieri / Concedo insuper
quod in ea sit fides ecclesie et exemplar regiminis eius et si sit in se pla-
nissima non tamen nobis tamen propter quam studio elucidemus et elucidanda inventam
veram etiam credimus eam in ea sit omnis utilitas tamen quia eam com-
prehendere non valemus / Nam puteus iste altus est et non habemus in quo
hauriamus / Multo humano ingenio ad eius observanciam subsidia
inventa sunt / Placet michi / quod necessaria ad salutem sufficienter tradidit
lex nova / Ad racionem tamen dicit / Quamvis sit aut legum sufficit etc. concedo
maiorem per ut leges sunt expresse et populo in speciali promulgate / Ad minorem
dico quod illa modo non sunt in lege divina · sed sunt in ea modo excellenciori
sicut sensitivum est in intellectivo modo nobiliori quam in se / Nam unum-
quodque quod est in alio est in eo per modum eius in quo est / Cum illa
autem perfeccione qua omnis veritas et omnis lex est in lege divina non valet ab

inspectione humana lex plene intelligi ut sufficienter regulet actus humanos
sicut scientia illo modo quo est in doctore non illuminat discipulum nisi per
doctorem dividatur et practica eidem tradatur. Ubi quaeso forma iudi-
cii in foro exteriori expresse reperitur in novo testamento. Ubi de civitate tuenda,
ubi de politico regimine, ubi de munitionibus fabricandis, ubi de censibus,
ubi de commutationibus, ubi de possessionibus hereditariis, ubi de testamentis,
ubi de sepulturis et de innumerabilibus talibus que utique tradere per legem
necessarium hoc est utile fuit. Per ista patet intelligenti solutio. Ad
dictum Damiani illud est verum verum que de deo dici possunt aut expresse
aut implicite in divinis eloquiis tradita sunt. Sed leges humane de deo
non traduntur, sed de actibus humanis et convenientibus regimini humano.
Hec autem ad gratiam necessaria non habet Scriptura in particulari quia salva
gratia variari possunt. Ad dictum Gregorii xxiii° moralium illud quando
vero posset intelligi dictum suum de possibilibus evenire pertinentibus ad
salutem ex scriptura necessaria ut sunt facienda virtutes theologice
opera caritatis. Si de aliis intelligatur, adhuc est verum quod deus quecumque
possunt evenire simul in scriptura sacra comprehendit quia uno verbo dicit
se et alia que et scriptura sacra comprehendit. Sed quia homo illa
non sufficit comprehendere non potest sic omne tale distincte intelligere in ea
placuit etiam multiplicia exempla precedentium vitam sequentium informare
[illegible] et maxime de hiis scilicet que pertinent ad salutem. Sed adhuc in civilibus
et aliis restat informanda. Sed si de necessitate absoluta intelligatur repli-
cantis legem humanam non esse necessariam in hoc mecum non contradicit
quia de illa volui loqui in positione mea. Posset enim deus per aliud
medium providere regimini populi de potentia sua absoluta etiam per
prudentiam humanam multa fieri possent etiam. Illud non repeto quod ad
rationes tunc factas pro necessitate de qua nunc loquor dedi aliquod
responsum quia iudicio meo concludunt propositum. Secundum dictum
replicantis contra 2am partem propositionis mee est quod omnia peccata mortalia
publica puniri possunt lege humana et ego dixi oppositum conformiter
cum propositione mea ista. Etiam eius omnia peccata mortalia et maxime publica
sint a quolibet fideli detestanda non tamen omnia possunt puniri lege humana
non est opus dicta mea novis fulcire rationibus quia firma sunt. Duo
solum etiam hic restant facienda. Primum est enervare suas rationes,
aliud ostendere quod non solvunt meas. Et istud secundum fiet etiam sine hoc primo,
primus quia tamen ad primam rationem suam respondeam concordet dicta sua ad
invicem que utique repugnare videntur. In prima suppositione sua
posuit quod lex evangelica excedit mosaicam in extirpatione vitiorum
et punitione eorundem. Et subiungit quod lex humana deficit ab ea quia
ipsa non punit omnia et evangelica omnia punit. Et modo dicit humanam
legem omnia posse punire et rationes concludunt quod aliquae leges [illegible]

omnia puniant et ista non sunt similia. Ad primam contra rationem ad assumptum illud
Danielis iiii° de Nabuchodonozor anne positum decretum hoc: ut quicumque
blasphemaverit contra deum Sidrach Misaak et Abdenago disperreat et
domus eius vastetur. Dico quod illud decretum loquitur solum de puni-
cione peccati blasphemie quod etiam multis legibus humanis puni-
tur, non loquitur de omni peccato, non de peccato comessacionis vel ebrietatis adulterii
simplicis fornicationis fraudis mendacii et multorum talium. Ego dico possi-
bile quod illud decretum videtur quedam explicatio esse legis divine. Nam ex
miraculo liberacionis trium puerorum de fornace motus est prorumpe-
re in huius verba decreti. Et hoc est quod dicitur ubi sic: Signa et mirabilia fecit
apud me deus excelsus. Placuit ergo michi predicare eius signa quia sunt
et mirabilia eius quia fortia, et regnum eius regnum sempiternum et potestas
eius in generacionem et generacionem. Et ista moverunt statuere hoc decretum
quod quicumque blasphemaverit ipsum deum excelsum disperiret et domus
eius vastaretur. Unde ex hoc magis arguitur quod lex divina puniat
quam lex humana. Cum et si sit ab homine hoc est magis quantum intitu-
divine legi quam humane et tamen sive sit purum humanum decretum
sive aliud tamen est de particulari peccato scilicet blasphemie, ex quo quod non
potest concludi universale scilicet quod omne peccatum lex humana puniat. Ad
secundum cum arguit per illud in Esdre viii: Rex Arthaxerses lo-
cutus est ad Esdram: Tu autem Esdras secundum sapientiam dei constitue
iudices etc. Dico quod illud decretum regis est ut lex divina servetur,
et per iudices ab Esdra constitutos transgressores eius puniantur et dicitur
quotiens. Et illud intelligitur aut pena per hominem infligenda et hoc
servatis tribus sepe dictis iurisdictione convictione et pace aut in futuro
per divinum iudicium. Et quod autem sint vera patet ex glossa ordinaria ubi sic dicitur:
Justus dat manum sua legem dei et sapientiam hoc est divinis diebus que
ait et loquitur memorie se divine voluntati [illegible] sequitur [illegible] Constitue
autem dominus ut habet sapientiam in manu sua, presertim est dei vivus et dei sapientia
constituit iudices id est presules animarum qui secundum voluntatem eius iudicent
omnia et indoctos fidem per orbem predicent, et omnes qui decreta legis
illius contempnunt presenti pena vel futura iuxta modum peccati sui puniet.
Ad tercium cum arguit per illud ii° paralipomenon xv° de Asa rege ubi dicitur
sic: Rex intrait ex more ad corroborandum fedus ut quereret dominum
deum patrum suorum in toto corde et in tota anima etc. Dico quod istud
intelligitur non de pena pro omni peccato sed de pena infligenda pro peccato ydolatrie.
Volebat rex iuxta instructionem Obed prophete populum diu sine lege dei
existentem ad divine legis observanciam renovare iuxta preceptum eius
capitulum dicitur: Transibunt autem dies multi in Israel absque deo vero et
absque sacerdote et doctore et absque lege. Et sic ex hoc habetur solum quod

peccatum ydolatrie punire voluit contra rex Ex quo non potest concludi quod omne peccatum
humana lex puniat ¶ Tercium dictum explicante contra 2am partem con
clusionis mei primi principii est Omnia peccata mortalia publica divina lege
expresse vel implicite prohibita sunt ab homine ex dictamine huius legis
data pertinacia et ad hoc habita oportunitate et sufficiencia penaliter
per iudicium ipsi legi conforme punienda stante saltim brachio seculari
et spirituali in suo ordine adeo obfirmato / ego autem dixi oppositum in 2a parte
conclusionis predicte Nam conclusio fuerit hec omnia peccata mortalia sunt
divina lege expresse vel implicite prohibita non tamen omnia peccata mortalia
publica ab homine sunt ex dictamine huius legis penaliter per iudicium puni
enda Hec magister secunda parte conclusionis mee repugnat suo dicto
nisi vellet facere vnam restrictionem in illo termino habita ad hoc oportunitate
et sufficiencia ut vellet dicere quod talia peccata sunt ab homine quantum oppor
tunitatis requirit et quantum sua potentia se extendit punienda et tunc
si vellet dicere quod homo non sufficit ad omnia non contradicet michi Si vellet
dicere quod sufficit / esset contradiccio inter nos / dicti autem sui falsitas patet
ex duplici radice Prima sumitur ex altitudine legis divine et arguitur
sic In omni agente per intellectum necesse est esse formam cognicionis ab
ipso operandorum / alias cum ageret a casu Igitur iudex peccata vindicans
debet in se habere formam legis secundum quam faciat sentenciam et execucionem
dirigat Hec autem regula secundum quam artifex manum conducat ad opus et
instrumenta Si vero potencia executiva non sit adequata forme artis
in mente artificis sed diminucior et apotelesmata seu instrumenta
eciam illam formam intelligibilem non valeant in materia explicare
ad plenum iste artifex concipiet que facere non poterit / Ita si lex que est
rectoris regula sit forma intelligibilis alcior et vniversalior quam po
tencia executiva ipsius rectoris / ymmo nec illam formam legis rector com
prehendere possit in toto ambitu non poterit poterit execucioni demandare
omnia que lex iubet aut prohibet / modo sic est in proposito Lex vero divina
et si sit fideli rectori racio et forma ac regula sui regiminis tamen
tamen nec illam comprehendere valet nec potencia adequata illi legi sub
est rectori ut omnia precepta exequatur Cuius racio est quia lex divina
est regula hominis racionem excedens Sequitur quod non potest humano in
dicio omnia peccata mortalia utique illa lege divina prohibita punire / Secunda
radix sumitur ex parte fori vel tribunalis legis divine Et sic arguitur
nullius legis precepta sufficienter execucioni demandantur nisi in foro
sibi competenti ergo Proprium autem forum divine legis et competens
non est forum causarum contenciosarum in quo tantum solo iudicat homo Igitur
in foro contencioso non potest sufficienter lex divina ab homine
exequi / Verum patet sic Deus suum tribunal in quo secundum suam legem iudicat
et punit habet ut homo habet suum / tribunal vero legis divine in quo ut desecat

cordium et de omnibus peccatis publicis mortalibus iudicatur. Est in foro con
sciencie et in finali iudicio. Nam in primo de omnibus mortalibus confessatis
vindicta imponitur. in finali iudicio de omnibus mortalibus simpliciter
in primo re aut voto non condonatis. Et si in aliquo horum tribunalium
homo ut homo posset sedere et iudicare concederem quod ab homine possunt
omnia peccata mortalia publica puniri. Sed quia non sic est non concedo.
Unde pro veritate huius partis mee et confutatione huius dicti opponentis
sufficiunt michi auctoritates divine scripture praxis quoque primitive ecclesie apo-
stolorum sacrorum canonum et doctorum veracium in lege dei fundatorum
allegate. Restat ut rationes suas solvam. Quando primo assumit quod
in ecclesia sunt due partes dictorum scilicet clerus et ceteri in illa supposita vero
firmum scilicet spirituales rectores habent corrigere spiritualiter hortatiue et secula-
res corporaliter coactiue. Concedo ad primum si intelligit quod spiritualibus
rectoribus non competit alius modus quam hortatiue corrigere eis firmum
stetit peccatum quod erat in principio. Nam assumit quod quilibet illorum ex suo officio
modis ipsis congruentibus iuxta dictamine divine legis possit omnia peccata
mortalia publica penaliter per iudicium punire et hoc est probandum dicat
quod probavit. Ego sibi et apparuit intuenti dicta mea oppositum. Ad secundum
omnia peccata mortalia publica tribus concurrentibus scilicet iurisdictione cognitione
et pace salua sunt penaliter per iudicium punienda. Quia tenet
ab inferiori ad superius affirmative et ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis
quod est inconveniens ut arguitur. Dicunt aliqui hic esse fallaciam a secundum quid
ad simpliciter et hoc potest esse verum si dictum secundum quid extense sumatur pro
dicto determinationem aliquam restrictivam sive sit refugiens sive alienans.
Est enim iuxta logicos multiplex que. quedam substantiva quedam positiva
quedam de modo quedam alienans. Dictum essenciale constituit partem
substantiva. potencialis faciunt partem potestativam. determinatio accidentalis
si non distrahat determinabile a principali significato facit partem in modo
si distrahat facit dictum secundum quid proprie sumptum. Modo hec tria iuris-
dictio cognitio videntur constituere esse potestativum iudicii. Unde si ac-
cipiuntur in ista propositione omnia peccata etc. tribus concurrentibus etc. sunt
punienda restrictive faciunt dictum secundum quid large sumptum et apud logi-
cos dictum potestativum quod vocatur pars in modo. Arguere autem a parte
in modo ad suum totum affirmative bonum tenet sine distributione si tamen
distributione est fallacia consequentis. Nam sanctus Thomas logicus ubi committitur
fallacia ista quando quia non valet et econtra valet ut si arguitur omnis
homo albus currit ergo omnis homo currit non valet quia est fallacia
consequentis quia econtra valet supposita constantia subiecti ut omnis homo currit
et homo albus est ergo omnis homo albus currit. Committit ergo fallaciam
consequentis. Preterea cum ablatiuus absolute positus habeat resolui per dum
vel si vel quia sensus istius concurrentibus tribus concurrentibus omnia peccata etc. puniri

possunt puniri vel dum ista tria concurrunt omnia peccata possunt puniri si ista
tria conveniunt omnia peccata possunt puniri Arguitur ergo sic iste terminus et dictibus
omnia peccata possunt puniri / ergo omnia peccata possunt puniri est arguitur equivalenter
sic si ista tria concurrunt omnia peccata possunt puniri / ergo omnia peccata possunt
puniri et non sequitur. sicut non sequitur Si asinus volat asinus
habet alas / ergo asinus habet alas / aut sic dum ista tria conveniunt omnia
peccata possunt puniri / ergo omnia peccata publica possunt puniri / etiam non sequitur
sicut non sequitur Dum sol lucet dies est / ergo dies est / quia tempore noctis
antecedens est verum et consequens falsum Ista dicitur de sensu tali et vere
quod magis accipio istam propositionem Omnia peccata hiis tribus concurrentibus
possunt puniri ut est kathegorica de temporali vel termino subiecto aut conditionali
ut est hypothetica conditionalis temporalis aut causalis Ideo dixi consequentia
facta per opponentem non valet nec ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis
Ideo dixi quod impossibile est convenire hec tria omnia ad punitionem omnium
peccatorum collective Est etiam aliud vel sunt aliqua in cuius vel
quorum punitione hec tria non possunt observari et loquor non de
impossibili logico Sed de impossibili simpliciter. sic est multiplex impossibile sicut
multiplex possibile Est possibile logicum quod non claudit contradictionem
est possibile physicum quod nature non repugnat / est possibile mechanicum
cuius essentia non est repugnantia formarum / est possibile simpliciter quod habere
fieri potest De illo loquendo Dico quod aliqua sunt peccata que non possunt
puniri lege humana istis tribus servatis ut medium peccatum multitudinis
ut peccatum principis vel alicuius huius multitudinis sociatum Sicut ex quorum
prohibitione turbaretur civitas ut etiam peccatum quod sufficienter
non potest probari et cetera Illa puerilia ego iam senecte etatis coram consenis
simus patribus sinavierim / [illegible] esse alienus ab illo ma
ledicto quo dicitur Maledictus puer centum annorum et elementarius
vel abecedarius senex Et ysaye lxv scriptum est Puer centum annorum
morietur et peccator centum annorum maledictus erit quia non propo
motum sed ab opponente meo de materia theologica ad sophismata
pulsus hec dixi Contra secundam arguitur sic que peccata lex divina
iudicat penaliter punienda et cetera Si intelligatur sic Omnia que lex divina
sententiat punienda penaliter Ista potest homo iudex spiritualis penaliter punire
in dictamine et cetera Sicut in moralibus prima facie accipitur ubi non
sumitur ad plenum equivalenter vel tribus nego maiorem / probat illam per dictum
licitum Romanorum probando quod lex humana potest aliqua crimina punire mortis
supplicio ex illo ad Romanos primo Qui talia agunt digni sunt morte et
Romanos xiii quod iudex dei minister est Contra ergo quos deus iudicat ad mor
tem potest iudex licite interficere illos maxime quos divina iudicat occi
dendos Dico quod istud dictum si refertur ad prudentiam est verum nec est

vite nec equivalet vti Nam statim ante dictum est quod aliqua divina lex
humana punire potest licite mortis supplicio aliqua non omnia Si vincis
longam audiui non est apparentia inferre vtrumque ex predictis hec adeo de-
mens sum quod dicere vellem omnia peccata publica lege humana esse
punienda mortis supplicio Debuit etiam opponens accipere istud alia tamen
quos deus iudicat ad mortem / potest iudex licite interficere cum modifica-
cione paulo ante posita scilicet iurisdictione quantitate et pace salua
Est enim mos in doctrina positiua quevis esse penibus et verum per aliud
intelligi Quare non non posset homo punire omnia que lex diuina
prohibet aut punienda docet dictum est ante / scilicet propter excellenciam diuine
legis et impotenciam humane potencie et quod diuine legis homo non
est sufficiens executor sed deus / et homo ut deus .i. ut eius vicarius
in foro conscientie Contra quartam Si non omnia peccata etc. essent penaliter
punienda lex humana haberet fideliores executores etc. nego quia
homines cum non sunt ipsi executores legis diuine sed deus aut eius
vicarius / sed sunt in parte executores sicut lex humana et reges
puniunt alia in timore et sicut homo omnes transgressiones legis humane
plectit Sic deus in suo foro omnes criminales exigit in foro conscientie
et exiget in extremo iudicio Similiter autem cum hoc seculo facit cum
fidelis homo exequitur legem dei quia quicquid potest punire punit
dum tamen hec tria supra dicta assunt Fidelis autem puniendo propter legem
dei non exequendum sed transgreditur et occasio maioris contemptus eius
transgressionis si pacem violaret aut non quietum dampnaret Alias
vero quas adduxit in sua posicione credo sufficienter soluisse prout au-
diuistis patres optimi Sicut enim conclusio sua ostensa est non esse
vera Ita et corrolarium quod ex ea trahitur dico non esse verum Ita et
corrolarium tamen dicat lex tollerans et permittens impunitam simplicem
fornicacionem et similiter meretricium est iniqua et non diuine legis rationem
imitatur et iusticiam Nam in hoc quod lex humana tolleraret simplex
meretricium non ideo approbat illud ymmo a lege diuina et naturali scit quod est
iniquum Nempe vaga libido bona prolis aduersa est Quod cum educacionem
et instructionem oportet virum et feminam diu commorari Que illa racionem
eius dum arguitur sic Istud est iniquum quod expresse legi diuine
obuiat tam veteri quam noue sed tollerancia huiusmodi peccati expresse ob-
uiat legi diuine igitur etc. Respondeo negando maiorem Nam secundum senten-
ciam peripateticorum et methaphisicorum in methaphisica Contrarietas opposicio
secundum formam / Vnde ad hoc quod lex humana sit contraria legi diuine oportet
forma legis humane et forma diuine legis repugnarent Forma
autem legis est duplex Vna intrinseca alia foris Forma intrinseca est ordo

et compositio mandati. Forma vero forte et extrinseca est finis legis que
cadit primo sub intencione legislatoris. Unde ad primum dico quod iste
forme non repugnant. Nam non reperitur quod lex humana dicat me-
tricium simplex esse bonum quod lex divina dicat illicitum. Unde ad
secundum qui est finis legis non est repugnancia sed finis legis
humane est sub fine legis divine bonum namque et unitas policie
ordinatur in bonum glorie eterne. Turbato autem boni communis est illius
impeditivum nec contradicionem ut lex divina dicat esse tollerandum
Est bene verum quod lex divina non tollerat in sua policia spirituali secundum
quam per caritatem quis ad deum aut proximum ordinatur aliquod
peccatum mortale. Sed lex humana in sua policia corporali que in iusticia
amicicia et virtutibus moralibus fundatur tolleat. Unde hec
non contradicunt. Si vero quis de illis contradictoria crederet puta ut lex
divina in tribunali secundum ultimi fori punit omne mortale et lex
humana in eodem tribunali hoc non facit hoc non arguit contradictionem
legum ex quo in illarum preceptis consiliis aut prohibicionibus non invenitur
repugnancia sed levius probat quod una est imperfecta scilicet lex humana
respectu divine. De homine vero dicitur quod intelligit de asino quod non
intelligit. Tamen homo et asinus nullam habent oppositionem ad invicem
nec tollerancia huius peccati per legem humanam arguit deum legem
suam non instituisse sapienter. Hanc enim quam nemo bene doctus
facere debuit. Nam omnis legislator intendens aliquem finem
omnia que sunt ad finem ordinare debet secundum exigenciam illius
finis. Finis vero divine legis est eterna beatitudo cui omne mortale
repugnat sive publicum sive secretum. Ideo illa omne mortale prohibet
non solum manum sed animum. Audistis inquit dominus Mt v° quia dictum
est antiquis non mechaberis. Ego autem dico vobis qui viderit mulierem
ad q. e. i. m. e. i. c. s. Finis autem legis humane est pax communitatis
ad quam virtutes morales deserviunt. Ideo illa prohibet que huic
adversantur. Illa autem tolleat quorum prohibicio et punicio illam tur-
barent quia igitur punicio simplicis meretricii daret occasionem immo magis
ex illa occasio acciperetur ab imperfectis adulterandi. Unde turbacio
non modica surgeret aut alia genera occulta committendi. Unde
deus magis quam ex illis offenderetur ex quibus omnibus consistencia
policie non posset in pace diu manere. Hinc est quod non approbat nec
laudat sed tolleat. Nam non omnia potest rectificare ut deus sed ad
modum regule plumbee dirigere suos actus ut dictum est in racione
Et si quis querat cur in lege in veteri fornicacio simplex fuit pro-
hibita non solum morali precepto illo non mechaberis sed et iudici-
ali Deut° xxiii° Non erit meretrix de filiabus Israel nec scortator de filiis

Sed et modo lege humana non prohibetur que iudicialia multa instituit
Respondi in racione quia tunc permittebatur repudium uxoris propter pmi^te
illorum durissimorum et rebellium cordium ad occidendum uxores / Unde si
tunc sicut nunc meretricium fuisset permissum fuisset adhuc fomentum acceptum
maioris odii et causa repudiandi propter amorem aliene mulieris / modo
non est talis duricia saltem non licet repudiare uxorem legittimam
Illa vero que dixi de locis non privatis sed publicis non honestis sed
sterquiliniis de non procedendo publice libere per plateas civitatis
non sunt concessiones licite sed restricciones et tollerancie vel illicite
Opponens petit ubi in lege divina docetur hoc peccatum tollerandum
Iam dixi quod lex divina hoc prohibet et punit in suo foro et sic in illo non
tollerat tamen lex humana tollerat petit ergo ubi hoc lege divina docetur /
Peto sibi ubi lege divina docetur quod tollerantur commessaciones rixe
et odia absque correpcione que tamen lege humana tollerantur hoc est non
puniuntur non credo quod in regno suo rixa quotidiana non sic particulari
humana lege puniatur dicat michi / ubi hoc docet lex divina que
potius dicit Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio Mathei v° non potest
docere ideo ultra tales questiones non faciat Et si vero dicit deum suffi-
cienter providisse ad vitandum tale facinus quia dedit legem matrimonii
Dico quod licet matrimonium sacramentum sit remedium quemvis tamen humanus
iudex sciens quod non omnes obediunt ewangelio et legi dei sciens infir-
mitatem hominum penas instituit et premia et aliqua mala licet minus
mala tollerat et ne deteriora contingant Et narratum dictum eius de-
cum ait Ultima Curia Romana ubi sunt tot fornicatores ad
alias ecclesias deinde per exemplum non sit illa nimis fornicatoria
de qua Apocalipsis xvii° Istud dictum videtur michi magne irreverencie
et ex modica estimacione sancte ecclesie prelatorum propinquus dictis
Wicleff qui tractatu suo secundo de symonia dicit in morte capitulo
xxxii° non reputat Romanum pontificem caput omnium episcoporum et tractatum
xxxvi° vocat eum abhominacionem desolacionis in abstracto ad
denotandum pravitatem sue malicie et hoc super illo loco Mathei xxiiii°
Cum videritis abhominacionem desolacionis stantem in loco sancto
Et consonare videtur illud epistole Arrianorum ad Iulio pape ut con-
sentiret eis super condempnacione Athanasii Alexandrini Pauli Con-
stantinopolitani Marcelli Asclepii et Luciani episcoporum et sic pacem
cum eo et communionem sponderet si vellet eis consentire minabantur
ab eius obediencia recessuros et deinceps nullum cum eo se participium
habituros Non longe abesse illud videtur errori Waldensium putancium quod

tota ptas ecclesie collata a xpo est omnino euacuata ppt maliciam platorum
et ipsa eccla Romana est meretrix babilon apostatans a fide post hunc
errorem secutus fuit petrus johannis quidam hereticus ponens
quod eccla Romana est carnalis Synagoga sathane Hunc errorem
tenuerat ante eum abbas Joachym et nunc insecutus est Johannes
Wicleff vocans eam abhominacionem desolacionis et quantum distat
ab illis dicens quod est meretrix illa que dat libere sectatoribus eius de
vino prostitucionis sue qui vero timet id est dubitat ne sit illa iam
de sua auctoritate et pertinencia uti certas ecclias fidem non licet Romana fi-
des est hiemis fluuius et fluxior scilicet ex parte adhesionis et si non ex
parte euidencie ut dicit Thomas et sequaces eius contra hos capite
carencium tam velut despicientes loquitur beatus Aug. libro de questio-
nibus veteris et noui testamenti dicens ordine ab apostolo petro ceptum
et usque ad hoc tempus per traducem succedencium episcoporum seruatum pertur-
bant ordinem sibi sine origine vendicantes hoc est corpus sine
capite profitentes Unde congruit etiam eorum sedem cathedram
pestilencie appellare. Nec enim ideo impune erit quia sub dei nomine
agunt non enim zelo dei hoc agunt sed sibi tantum volentes deferendum
scimus enim Chore et ductores quinquaginta viros per presumpcionem deo
offendentes hiatu terre absorbtos esse et Oziam regem cum deo illi-
cite obtulisset lepra fuisse percussum Hec ille Cirillus vero exponens
illud petri dictum Math. xvi° et porte inferi non preualebunt aduersus eam
dicit secundum hanc diuinam promissionem eccla apostolica petri ab omni seduccione
et heretica circumuencione immaculata manet super omnes prepositos et episcopos
et super omnes primates ecclesiarum et populorum in suis pontificibus in fide
plenissima et auctoritate petri et cum aliquae ecclie quorundam errore sint
verecundate stabilita inquassabiliter ipsa sola regnat silencium imponens
et omnium obturans ora hereticorum et nos necessitate salutis non decepti
superbia neque vino superbie debriati typum veritatis et sancte apostolice tradi-
cionis vna cum ipsa confitemur et predicamus Hec Cirillus Ex quo patet
quod ex domini institucione status summi pontificis est super omnes alios
prepositos orbis terre et omnium hereticorum ora decreti sui fulminibus fulgore
contundit Hoc autem non est dictum de ulla eccla sed de sede apostolica Non
nego tamen eum qui dignitate papali profulget posse labi in heresim
et alia enormia tamen non propterea status et preeminencia apostolice auctoritatis re-
probatur sicut propter vicia quorundam religiosorum aut canonicorum
non est status iste vel ille dampnandus Hanc insuper preeminenciam
beatus gregorius testatur registri sui libro viij° epistola xxxvi ad eulogium
Syracusanum episcopum ita dicens Quis nesciat sanctam ecclesiam in apostolorum

principis soliditate esse firmatam qui firmitatem [mentis] traxit ex nomine ut petrus
a petra vocaretur cui veritatis voce dicitur Tibi dabo claves regni celorum
Cui rursum dicitur Tu aliquando conversus confirma fratres tuos Et iterum Si-
mon Johannis amas me pasce oves meas Itaque cum sint multi
apostoli pro ipsorum principatu sola apostolorum principis sedes in auctoritate convaluit.
hec ille de huiusmodi preeminentia apostolice sedis supra alias ecclesias particulares
habetur dis. xxij a greg. ca. preceptis Item videtur ab Innocentio quis
nesciat Item dis. xix ab agathone papa sic omnis sancta ecclesia et di. c. enimvero
a Stephano papa v et c. sequenti nulli Idem dicit greg. et penam
transgressoribus suorum statutorum apponit Item Nicolaus papa dicit
illos arguendos aut corripiendos qui decreta Romanorum pontificum non
observent et habetur dis. xix Si decreta rursus Anacletus successor
Clementis suo decreto in. ait Anacletus sanctus quod in sede apostolica
a domino constitutus a sancto petro apostolorum principe presbiter ordinatus
omnibus episcopis et reliquis sacerdotibus quod Salutem etc. in. subdit
hec inquit sancta Romana et apostolica ecclesia non ab apostolis sed ab ipso
domino salvatore nostro primatum obtinuit sicut beato petro apostolo dixit
Tu es petrus et super hanc petram etc. in. et reliqua que ibidem sequuntur
et habetur dis. 22 Ex qua serie verborum atque quod non capitur ecclesia Romana
pro universali ecclesia sed pro illa particulari que tenet arcem omnium aliarum ecclesiarum
Idem habetur ab eodem xxj dis. in novo testamento et sequenti capitulo
quamvis Idem ponit pelagius papa Item idem Nicolaus papa Medi-
olanensibus ca. omnes Item Greg. v° l° registri epistola ad Augustam
Constantinam que incipit omnipotens deus serenissime Item omnipotente domino rogo
ne pietatis vestre tempora perversitate unius hominis elatione maculari. nequaquam
tam perverso vocabulo ullum quo prebeatis assensum atque in hac causa
pietas vestra me despiciat quia et si peccata greg. tanta sunt ut pati
talia debeat petri apostoli peccata nulla sunt ut vestris temporibus ista pati
mereatur. patet quod sedes apostolica est honoranda esto quod papa sit peccator
licet greg. esset vir dei tamen se tanquam peccatorem computabat et nichilominus
sedem petri honorari ab imperatrice postulabat De hac re codices
sanctorum et volumina decretorum plurima sunt que vulgus dici solet et veritatem
non patitur. perfecto sedem apostolicam Romanam ecclesiam omnis catholica fa-
tentur. Suam in omnibus causis eam quoque devote venerantur quoniam
ab ipsa ad regiones orbis fides diffusa est Consulo ergo ut decreto
opponens meus non ponat os in celum iudicium summi pontificis deo
aut universali ecclesie seu concilio generali resistere Nam patet c. xiij d.
apostolorum celum celi domino et in posterum apparuit per beatum greg. quod dominus

volunt per semetipsum examinare sacra ingrediens cum non exploratores aut discipulos
sed per semetipsum eos in templo fudit et mensas nummulariorum evertit me-
minerit quod bestia tangens montem lapidabatur Exodi xix° Meminerit
David percussisse cor suum quod preciderat oram clamidis Saul 1° Regum xxiiii
quod Oza archam inclinatam manu contingens percussus est a domino
2° Regum vi° ante oculos ponat quid acciderit Cham qui verenda patris
detecta tectis fratribus ostendit quid Absolon persequenti patrem evenit et
quo tribus lanceis inobedientie magnitudinis et infidelitatis confossus
fuit de quo 2° Regum xviii Non sit de generatione maledicte patris
pape et similiter ecclesie ne moriatur morte sempiterna Non sit contumax
impio patri suo spirituali summo pontifici ne lapidibus scilicet demo-
niorum obruatur Deuteronomii xxi° Non murmuret contra Moysen si du-
xit Ethiopissam hoc est contra papam si demum offenderit per peccatum
cum se coniunxit ne lepra mortalis peccati fundatur Numeri xii c. q. vii
de hys c. xxxiii q. 2 Hoc ipsum Non erigatur contra Moysen
ut Chore Dathan et Abiron de quo Numeri xvi° ne absorbeat eum
terra viventem non separetur ab arca usque ad ultimum ventilabrum
non exeat de sagena petri donec veniat ad littus consummationis et
fine seculi aut saltim usque ad finem vite non separetur ab ovili
non exeat de archa sed sit ut columba que si peccando exierit
ut illa penitendo revertatur noverit quod non calefit pullus impius sub alis
galline non communicet Grecie quia archescola est non Armenie
seu scismatice non orientalibus quia occidit eis sol sed sacram
petri sedem veneretur vestitam bissino candido et splendenti ut
Christi tridinum tabernaculum sanctificationis altissimi ut Rachael decoram
Liam fecundam Abigail prudentissimam ut petri naviculam ut retis
sagenam ut ovile eius ut arcam Nam extra ecclesiam universalem
non est salus nec ab ecclesia romana aut sede petri se subducens
salvabitur nisi peniteat et convertatur Nullus igitur decreto sit
ei molestus Etiam si prelatus in ea presidens sit peccator quia Christi
stigmata dei portat Sancta sedes apostolica et qui hanc regulam servant
pax super illos et misericordia qui de ea aliter sapuerit Iam de arca extus
sub tradetur ut palea igni inextinguibili Non enim meretrix vel adultera
appellatur sed sponsa Christi castissima et cum licet in ecclesia videantur multi
sunt peccatores et mali mixti bonis dum adhuc militat tamen ipsa
propter sanctos in ea existentes propter ordinem ierarchicum qui et sacri princi-
patus dicitur et propter inseparabilem assistentiam spiritus sancti ipsam ut dicit
fidei articulus unificantis sancta dicitur immaculata castissima sponsa
et virgo de qua illud apostoli potest merito intelligi 2° Corinthiorum xi Dum autem
Emulor vos dei emulatione despondi enim vos uni viro virginem

castitatem exhibere xpo quod alii qui autem in ecclesia Romana cum sumendo pro
congregacione pape et Cardinalium vlis ecclesia tamquam in arce reputatur
ipsa dicitur sancta etc. Etiam si papa sit peccator et plures Cardinales
licet sit capta posset deficere Sed si per ecclesiam Romanam universalis ecclesia
que congregacio omnium fidelium vel concilium generale vice et nomine con-
gregacionis intelligatur utique illa in fide errare non potest de qua credo
esse intelligenda decreta si que sunt dicencia quod ecclesia Romana nulla
heresis labe maculata est umquam nec potuit inquinari

Quintum dictum replicantis fuit de pace etc. illud quod dixi omnia
publica esse punienda si fieri posset salva pace quod dum quidam
solutiones suas datas rationibus meis non esse sufficientes impugnabo
Unde tusco ad sextum ubi dicit quod leges non debent inferre faci-
norosis et peccatoribus supplicium mortis Quibus adduxerim auctoritates sacri
Canonis et sanctorum quibus ut dicebo non sufficienter respondet et rationes
Alexandri quarum solutiones nec audivi nec legi in suis dictis
ut non putet quis partem meam debilem esse fundatam ultra premissa
dicta sanctorum non nulla de medium proferam Primo occurrit illud Greg
de quo xxiii q v Reos sanguinis ubi post multa subdit prohibetur
illo precepto quisque sua auctoritate in necem alicuius armari non legis
impio reos morti tradere qui enim publica potestate functus ipsius
legis imperio malos punit nec illius precepti scilicet non occides transgres-
sor nec a celesti patria alienus habetur Item Aug ad publicolam
ait de occidendis hominibus nec ab eis quisque occidatur non michi
placet consilium nisi forte miles sit aut publica functione teneatur
ut non pro se hoc faciat sed pro aliis vel pro Civitate ubi ipse est accepta
legitima potestate Ecce quod Greg dicit imperio legis esse tradendos morti
reos et Aug quod fungens publica potestate licite occidere potest etc. hec habentur
eadem q c de occidendis Amplius Aug primo de Civitate ait miles cum
obediens potestati sub qua legittime constitutus est hominem occidit nulla
Civitatis sua lege reus homicidii est immo nisi fecerit reus imperii
deserti atque contempti est Paulo post infert ~~habetur xxiii q v
Regum est deliberatione~~ Itaque unde punietur si fecerit iniussus inde
punietur si non fecerit iussus Ex quo apparet quod habens potestatem concedi
legem peccat nisi reum morte occidat Item Jeronimus super Jeremiam et
habetur xxiii q v Regum est deliberatione vi oppressorum peregrinorum
pupillorum et viduarum ne paciantur quidem ut vestra commercia evemat
eos ab aliis contristari et sanguinem innocentem ne effundatis in loco
isto homicidas enim et sacrilegos etc. illud non pacimus vivere Ibi dicit glo
Justiniani Si inquit hec feceritis o Reges quidam tenebitis extrema potestate

Rursus Ieronimus super Ysayam ait et habetur eadem q. c. non est Non est crudelis
qui crudeles iugulat sed crudelis ideo vocatur quia crudelis pacien-
tibus esse videtur Nam latro suspensus patibulo crudelem iudicem
putat et sequenti ait Idem Qui malos percutit in eo quod mali sunt
et habet vasa interfeccionis id est potestatem ut occidat pessimos minister est domini
Iterum idem ait super Jeremiam Homicidas et sacrilegos et veneficos punire
non est effusio sanguinis sed legum ministerium Porro Ciprianus martir
et habetur eadem q. c. Si audieris ait Si audieris in una de civitatibus
tuis quas dominus deus dabit tuus tibi inhabitare illic dicentes eamus
et serviamus diis alienis quos non nosti interficiens percuties omnes qui sunt
in civitate cede gladii et incendes civitatem ipsam et erit sine habitaculo
in eternum hec sunt verba sacre scripture deuteronomii xiii° post que paucis
interpositis ait Ciprianus Quod si ante adventum Christi circa dei culturam
et ydola spernenda hec precepta servata sunt quanto magis post
adventum Christi circa deum colendum servanda sunt quod ille veniens
non solum verbis nos hortatus sit sed eciam factis Rursus eadem in
genere abusionis et habetur primo q. v. Rex ait Rex debet furta co-
hibere adulteria punire impios de terra perdere periuros et patricidas non
sinere vivere filios suos non sinere impie agere Et circa hoc quod dicit perdere periuros
dicit glosa Intelligas de periuris in causa criminali qui scilicet ferunt
in ea falsum testimonium tales enim merentur mortem Item Augustinus
eadem questione et originaliter de libero arbitrio libro primo dicit
Si homicidium est hominem occidere potest tamen aliquis aliquando occidere
aliquem sine peccato Nam et miles hostem et iudex vel minister eius
nocentem et cui forte invito atque imprudenti telum de manu
fugerit non michi videntur peccare cum hominem occidunt sed nec
eciam isti homicide appellari solent Et hoc consonat huic quod
in posicione allegatum fuit ab Augustino in questionibus leviticis
et hic subsequenter ponitur Cum homo iuste occiditur lex eum
occidit non tu Amplius Urbanus papa et habetur eadem q. c. excommunicatorum
dicit excommunicatorum glosa Insinuat hereticorum qui excommunicati sunt extra
devictis excommunicatis interfectoribus prout in ordine Romane ecclesie
didicisti secundum intencionem modum congrue satisfactionis iniunge Non
enim eos homicidas arbitramur quos quos adversus excommunicatos glosa
Insinuat hereticos Zelo catholice matris ecclesie ardentes aliquos
eos trucidasse contigerit ne tamen eiusdem matris disciplina deseratur
sui tenore quem diximus penitenciam eis indicito congruentem qua di-
vine simplicitatis oculos adversum se complacare valeant Si forte
quid duplicitatis pro humana fragilitate in eodem flagitio incurrerint Videtur
quod liceat hereticos pena mortis punire et si solo zelo domus dei hoc fiat

nullum esse peccatum et hoc simpliciter dico absque qui publica funguntur potestate tamen
quia plerumque humana fragilitas in hoc aliquam passionem inor-
dinatam admittit mandat talibus aliquam penitentiam iniungi non pro-
pter hoc sed propter inordinationem voluntatis propter secte admixta aut odii aut
ire aut alterius alicuius certe affectionis. Decretum Nicolai ad Bonifacium
23 q. 5 Item etiam dicit post intractationem quod dominus David pacem habere
non potuit nisi extincto Absolon. Si ergo viri sancti et publice potestatis
bella gerentes non fuerunt transgressores illius mandati non occides quamvis
quosque flagiciosos digna morte punirent. Si miles potestati sue obediens
non est reus homicidii si impio cuius quemlibet flagiciosum interficit
si homicidas et veneficos punire non defusio sanguinis sed legum
ministerium si pax ecclesie mestitia consolatur perditorum. Si illi zelo ca-
tholice matris ecclesie accensi excitatos interfecerint homicide non iudicantur
patet quia malos non solum flagellare sed etiam interficere licet. Patet ex quo
manifestum est quod non licet solum malos flagellare sed in casibus etiam
interficere. Si iudicem secularium rerum occidere non licet Cur signa ulti-
mi supplicii cruces patibula furcas et similia in patibulo relinquunt
aut ergo licet aut si non licet deposite milites et iudices propter te deposite
mortis torcularia auferte hinc de terra benedictum lignum in quo fit
iusticia quod si homo facere iniquum est consequens est ibi reos licite
posse ad mortem torqueri indubitanter affirmo quod ipsorum tormentorum
a simili interitum prebet propter maximum delinquendi. Nam verumtamen arguo
sicut leges humane sic debent provide constituere reipublice ut tuta
posset inter improbos innocentia conservari sed multi sunt adeo constricti per-
tinacitate ut nullam penam timeant. Ergo tales de quibus non speratur
ut resipiscant a malis ultimo sunt suppliciis feriendi ut aliqui propter
nimiam aliam penam illatam a continuatione iniustorum conquiescant
Sic ergo tamquam membrum putridum de corpore politico debent re-
secari. Si dicas providebitur per exilium aut perpetuum carcerem. Respondeo
non per exilium quia et si hic non tamen alibi nocebunt. Carcer autem
perpetuus est pena mortis et si non in principio tamen de necessaria sequela si animi
iudicis non flectantur tamen quia experimento compertum est plures ex talibus
precio aut prece liberari dominorum non est securum et sufficiens remedium
contra latrones malos incorrigibiles estimatione mala humana. Amplius
plus sic arguo. lex talionis et si non quia iudiciale vel le locum non
habeant tamen tenet quo ad hoc quod pena equari debet culpe non propter
homicida igitur auferens alterius iniuste vitam propter hoc propter homicida debet
iuste perdere vitam. Nam si aliqua preter mori pena puniretur non fieret
ad equationem culpe et pene et sic non servaretur iusticia distributiva
nec sic dicendo nimium sentiendo ollam de qua in positionibus superioribus
nec locutus sum quia omnis virtus in medio est quo ad nos licet aliquid

medium rei excedere videatur ut est in actu fortitudinis in quo fortis
post electionem in executione debet assumere furorem sicut de Hec-
tore narrat Aristoteles quod sanguinis exibat pre nimia ex furenti ani-
mositate et licet talis ad excessum videatur tamen non sic est sed est
in medio ut oportet quando oportet ad quibus oportet. Et sic de aliis
circumstantiis sic opera magnanimitatis et magnificentie apparent exce-
dere medium sed non excedunt cum fiant ut recta ratio iudicat. Ita
in proposito occidere hominem reum iuxta formam legis servato or-
dine iuris et iuste salva boni communis est virtuosum et medium
cuius extrema sunt per excessum occidere quando non oportet vel quem
non oportet et sic de aliis. Et per defectum non occidere quando quem et qualiter
oportet. Non ergo desisto in hoc sumendo aquam moderationis in puni-
tione peccatorum. Ad rationes contra dicta ista et pro suo factas. Ad
illam contra distinctionem Augustini de flagitiosis et facinorosis dico quod
hanc distinctionem facit Augustinus. Verum est quod aliquid unum pro utroque
accipit utique in capitulo cuius etiam mentio allegato in quo flagitiosos
dicit digna morte puniendos et in libro de decem cordis vocat
illos facinorosos. Hoc tamen semper est verum quod aliis nocentes lege pu-
niuntur. Cum allegat Scotum xv dis. iiii sententiarum ubi dicit quod adulterium
est maius peccatum quam furtum et sic magis debet puniri. Dico quod
Scotus contradicit Augustino non recipiens cum per regulam a magistro Iohanne
de Segusio positam et a magistro Io. de Rochfana adversus illud alle-
gatum cum doctores doctoribus contrarii recipiendi sunt antiqui-
ores et maioris auctoritatis in maioribus et minoribus. Sed dico quod non sequitur.
Nam non arguit quod furtum quod utique nocet non puniatur sed arguit
quod non debet in lege nova puniri pena mortis data in veteri lege si qua
tenet contra furtum simpliciter pro minima existimatione quam pene contra
adulterium quod dicit Redemptor ibi Mulier nemo te condempnavit. Nec ego te
c. v. a. n. p. Idem tamen doctor tenet contra meum propositum oppo-
nentem quod iudex humanus potest iuste occidere quos aut lex data
iubet generaliter aut deus specialiter ad personam expressa iussione.
Dico tamen de foro quod pro eo lex humana potest iuste penam mortis
infligere pro quantitate et qualitate criminis et aliis debitis circumstan-
tiis cum sit rei publice turbativum et inferioris potestatis valde offensivum.
Henricus de Gandavo xi quodlibet questione que cum ait Ricardus lege
nova licet occidere quemcumque pro solo furto dicit in sbd quod causa occidendi
unum licet ex parte facti sequitur in preiudicium dei aut proximi. Alterum ex
parte occidendi quia incorrigibilis apparet. Ultra ait quod furtum
dat causam occidendi ex parte facti quia est contra legem nature

et partium humane societatis sicut dicit Tullius in libro de officiis
Ex parte occidendi furtum dat causam aut ex magnitudine rei
furate aut ex assiduitate rei furandi dicat ultra quod lex nova ullam
huiusmodi penam mortis infligit Sed in hoc legi nature infligendam re-
linquit ut crudelitas non ei imputetur sed legi nature et in hoc lex nova
est maioris iusticie quam lex Moysi Nam lege veteri dictante penam
tallionis lex nature dictavit adulterum lapidari hec ex illo et in hoc fundatur
legem humanam pro furto penam mortis indicere quod lex nature in qua
illa radicatur hoc dictat Racio autem cur furto maior pena taxetur
quam adulterio est Nam pena est pena et medicina pena culpe preterite
et medicina respectu future ne fiat Et sicut Thomas dicit 2a 2e q.
108 in corpore articuli quarti quamvis licet in eo quod pena debeat adequari pro posse
culpe non tamen semper in eo quod medicina aliquando enim propter pronitatem
ad unum vicium maior pena ut est medicina infligitur licet ille
minus peccaverit quam alter ubi est maior pronitas et qui magis peccat
tamen ut adolescente et sene eadem peccata tamen in specie committentibus
licet gravius senex peccat quam iuvenis teste Seneca qui iuvenis lu-
xuriosus peccat senex insanit tamen iuveni maior pena infligitur
imponitur eo quod magis pronus et ideo indiget maiori retinaculo
Sic in proposito proniores videntur homines ad rapiendum aliena
quod fit in furto quam ad adulterium ideo licet furtum sit minus
peccatum quam adulterium pro eo pena determinata est Cupiditas enim omnium
corda etiam senum occupat et lactat Jeremie 6o omnes avaricie stu-
dent a minimo usque ad maximum Et a propheta usque ad sacerdotem cuncti
faciunt dolum

Ostendo quod dicta replicantis in quibus tamen eo non consencio non sunt
vera quod fuit primum principale huius puncti Restat ostendere quod raciones
mee non probant Ad primam auctoritatem Augustini libro de ordine rerum dicit
quod non est verisimile quod Augustinus tale et tam zelus fuit vellet quod scit a
domino esse prohibitum Et in hoc verum dicit opponens mecum si loquatur
de tollerancia in hoc non est sustinendus quia nec hoc fundat in scriptura
sacra et manifeste precepto divino contradicit Istud non videtur esse verum
est mirandum sic Augustinum palam negare et dictum suum non fundetur in sacra
scriptura nimis precepto domini contradicat ut unquam in morali materia au-
divi sic negare beatum Augustinum nisi forte ubi suum dictum ipse retractat
legatur liber retractacionum illud de tollerancia meretricum non reperitur
retractatum quomodo enim precepto dei in levio hoc contradicat libenter audirem
dominus precepit zizania cum tritico relinqui usque ad messem iudicii nec
sufficit dicere quod hoc est dum mali sunt occulti bene enim credo si sit occulti

non sunt per penam iudiciariam puniendi Et hoc dicit etiam beatus Jeronimus
que hic et per meum opponentem allegatur sed etiam ubi iam sunt noti
si timuerit in eorum extirpatione periculum eradicationis bonorum
tunc mali sunt sinendi et hoc est ex textu apparet Nam discipuli dixerunt
patrifamilias Nonne bonum seminasti in agro tuo unde habet zizania etc
ergo discredebant zizania ibi esse Est ergo equale quod mali sunt tolerandi
cum bonis ex illo precepto domini Sinite / quia in eorum punitione timetur
periculum evulsionis bonorum non in favore zizanie sed tritici Idem
de similitudine de sagena de x virginibus quinque prudentibus et quinque fatuis
de nuptiis ad quas deus iubet compellere intrare quoscumque inventos
per fidei sacramentum bonos et malos Replicat opponens alibi allegat
ipse Scotum d xv dis iiii^ta ubi dicit Scotus preceptum in lege veteri de
punitione adulterii revocatum in nova Nemo te condempnavit nec ego te
c·v·a·n·p· etc si adulterium in lege nova ubi a domino relaxatum est
quo ad penam hoc est non est punitum quo vult opponens simplex me-
tricium licet non esse puniendum per hominem Concordet hec duo dicta et
ostendat ubi dominus hoc simplex meretricium precepit puniri per hominem aut
apostolica doctrina sepe habemus quod fornicatores regnum dei non possidebunt
Et hoc arguit quod est prohibita ista fornicatio quod est peccatum mortale
quod excludentur tales a regno celorum non ab ecclesia militante quod adeo
puniretur in finali iudicio non probat quod ab homine aut quod hic deus
omnes tales puniat Magna enim est differentia inter punitionem et
prohibitionem Item attende in punitione considerandum est an dicat scriptura
quod punitio fiet an hic an tamen in finali iudicio dominus tamen ventilabro
separabit granum a palea triticum a zizania Nec ex tollerantia hominum peccati
arguitur quod ecclesia iniuste maleficos convictos excitat Excommunicat
enim ecclesia militans non pro isto peccato sed pro illis que aut turbant ecclesiam
aut bonum commune aut pro moribus ecclesia a quibus facile est multitudinem
abstinere ut de punitione etiam laica propositionem primi puncti dictum fuit //
Ad illud de tollerantia Judeorum dixit quod ad litteram intelligitur de iniuriis
dampnum non de iudeis et contra primum Scotum quod non sunt permittendi libere
male agere licet Dico quod bene est verum quod si nocent christianis sollicitando
eos ad infidelitatem vel hereses aut malos mores non sunt permittendi
Sed dico quod alias sunt permittendi vivere et ad hoc beati Thome auctoritatem
allegavit Allegavi etiam tunc auctoritatem Paschasii pape allego modo
decretum Concilii Toletani de quo habetur dis xlv de Judeis
ubi sic dicitur De Judeis precepit sancta synodus nemini deinceps
ad credendum vim inferre cui enim vult deus miseretur et quem vult indurat
Non enim tales inviti salvandi sunt sed volentes ut integra sit forma

iustitie nec ideo resuscitantur solum propter iudicium qui ex eorum confusione
venturus est etiam sed propter causas dictas de porcione quod scilicet testimonium
fidei habemus ab hostibus et quod in figura repetitur nobis quod cru-
cifiximus / [illegible] adde [illegible] quod ex eis divine passionis veteris memoria
vigoratur / Dicit etiam Nicolaus de Lyra quod iste textus intelligatur de
iudeis et in fine dicit quod allegorice exponitur de Christo per David
figurato et de iudeis qui illum fecerunt in sepulchro custodiri qui
propterea fuerunt per Romanos captivati et per orbem dispersi et tamen ad [illegible]
huius mundi convertentur ad Christum / glo ordi dicit credo quod accepit ab
Augustino hic psalmus de iudeis pl accipi [illegible] ne unde funditus
perirent dispersi quidem sunt ut ad conversionem pervenirent vel ut essent
[illegible] testimonium v. le. heane / Ideo pro eis orat dicens Ne oc-
cidas eos qui me occiderunt sed maneat genus iudeorum cum signo
circumcisionis sabbati et phase ut Caym signum habuit ut eum nemo occideret
et sic ita gens illa habens signum suum non est occisa quia necessaria est
credentibus et in ipsis [illegible] [illegible] que sit [illegible] / Ideo
ne occidas ne quando ipsi et si non modo obliviscantur mei si non sint te-
stes legis et mortis quod ne occidas sed disperge per omnes gentes illos scilicet
iudeos qui portant [illegible] codices hoc ex glo ordi / Ex qua apparet
quod textus allegatus intelligatur secundum allegoriam de iudeis et quod sunt tol-
lerandi / Ad aliud de usura quia de repudio [illegible] dicit quod hic fuit
quia [illegible] [illegible] [illegible] etc. / Arguo sic / Si propter duritiam ipsorum
aliqua mala [illegible] in lege [illegible] permisit [illegible] et hoc ad vitandum
maius malum cum hoc ratio dictat [illegible] modo idem homo non faciat
cum hoc dictamen sit morale [illegible] legem novam esse perfectionem
lege veteri multis modis et quod [illegible] publica [illegible] prohibet et iudi-
cat [illegible] [illegible] [illegible] et auctoritate iudicii / Sed hic [illegible] [illegible]
et per suum executorem [illegible] qui divine legis est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] iudicium / Executor divine legis deus est aut angeli aut homo
ut deus vel dei vicarius etiam per [illegible] [illegible] angelus [illegible]
aliquo modo iudicium divine legis exigitur dum ubi requiruntur
accusator testes iudex et tortor [illegible] ubi non est iudicium [illegible]
[illegible] ad [illegible] non est iustitia [illegible] [illegible] iuxta doctrinam Aristotelis
v ethicorum et moralium / Ad illam de moyse percuciente egiptium etc.
dicit etiam de Lyra quod moyses non peccavit etc. [illegible] Augustinus dicit quod iusti-
tie regula excessit ex serie textus [illegible] apparet quod nondum acceperat
[illegible] ipsum [illegible] de occasione egiptii agitur 2o capitulo et de assump-
tione principatus in populo in [illegible] et nec credidit quod hoc [illegible] [illegible]
sit dicitur etiam [illegible] secundo capitulo / [illegible] [illegible] egiptii et fugam moysi

in terram Madian post multum vero tempore mortuus est rex Egipti et
ingemiscentes filii Israel vociferati sunt ascendit clamor eorum ad
deum et reliqua ut ibi et in principio tercii capituli quo moyses ascendit
ad rubum quem vidit ardere sed non comburi ibi deus de illo lo-
cutus est dicit ducatum sibi alii ait Veni mittam te ad pharaonem etc.
Allexander de hallis in 4° dicit ad Augustinum loquente de petro et moyse
contra faustum quod sicut ille percussit malchum et iste egipcium uterque
ad regimen assumptus est Uterque etiam tunc non detestabili immanitate
sed emendabili animositate iusticie regulam excessit Uterque odio
improbitatis aliene iste fraterno ille divino Ad racionem de septem quod
peccavit et non legitur esse punitus ad illam et multas alias auctoritates
dicit quod et si deus aliqua peccata non legatur punivisse hoc quadam
dispensatione fecit / non sic autem homo per quem necesse est sequi legem
non mutari cui sit ei subditus / miror de ista responsione dicat
Opponens quod deus dispensat dum non punit Si dispensatio esset
indulgentia non esset difficultas quin puniendo dispensaret id est
indulgeret seu remitteret / et quod homo aliquid non punit est non quia
ipse indulgeat sed quia vult maius malum vitare Ideo minimum
tolleret aut quia legem iuxta quam fert iudicium scilicet humanam non
habet quod pro tali delicto puniat ideo tolleret Sed quia extenso nomine
de dispensatione locutus // si proprie loquimur dispensatio est vel
iuris declaratio vel iuris relaxatio ut dicunt multi doctores theolo-
gorum ut ait Gotfridus de fontibus quolibet quinto Accipitur ex hoc
quod quedam sunt mala quia prohibita et istis dispensatio non est nisi
amotio prohibitionis ut sic res sue nature relinquatur et sic
dispensatio est iuris relaxatio Alia sunt prohibita quia mala et
quia que sunt hoc modo mala regulariter et aliquo casu sunt bona
in illis non est solum amotio prohibitionis quia adhuc essent / regulariter
casu / res mala illa amota / sed est determinatio casus in quo id quod
regulariter est malum non est in casu malum / non pro ipse illum facta fuit prohibitio
et hoc dispensatio est iuris declaratio. Nullo horum modorum deus dispen-
sat cum aliquod peccatum mortale non punit non finio. Nam non tollit pro-
hibitionem sicut eum solvit legem et non implet Contra scriptum dicente Non
veni solvere legem sed adimplere Matthei 5° / Ro. 2° non Omnia enim
cum punietur iste actus qui est culpa mortalis et hoc non est verum /
Nam nullus dicet quod mulier in adulterio deprehensa non peccavit
mortaliter quam tamen non punivit Preterea si non puniat deus ex dispen-
satione tunc nos minus instruat Luce 6° Estote misericordes sicut
pater vester celestis misericors est Ergo dispensandum nos docet tunc sic nullus

peccat faciens iuxta xpi doctrinam ipse autem nos docet ut indulgeamus
et misereamur aliorum peccatis ergo hoc faciendo non peccamus docet enim apostolus
ad ephesios iiii^to benignitatem et misericordiam dum ait Estote invicem benigni
misericordes donantes invicem sicut et deus in xpo donavit nobis et
nullus dicitur implendo doctrinam apostolicam peccatum committere. preterea
decimum oppositum dicti opponentis dicit Alleg(atur) de hatt. Nam ipse
opponens vult quod imitemur deum in puniendo peccata et non inrelapsado
et doctor preclarus oppositum determinat. Nam ut ait deus non vult imitari
a nobis quo ad opera potentie. Nam in hoc lucifer peccavit. ut quo ad
opera sapientie quia sic Adam peccavit. Sed quo ad opera bonitatis non
autem quo ad opera iustitie punitive nisi ab hiis qui funguntur publica
potestate. Sed vult quo ad opera pietatis Allegat illud estote misericordes
prius allegatum De Jepte vero si sacrificavit filiam corporaliter aut non
et si peccavit dicit quod secundum delira sunt de hoc opiniones et est vere
quod delyra circa hoc multa dicit tangens opinionem suam et hebreorum
non dicit quod filia sua sit sacrificata Jepte filie sue sicut vovit eam mac-
tando et offerendo in holocaustum secundum quod dicunt Expositores katholici
Unde dicit ieronimus quod fuit indiscretus in vovendo et impius in adimple-
do secundum ista ergo non solvitur ratio quia peccatum eius fuit mortale publicum
et tamen non legitur punitum dicit ultra quod Hebrei dicunt quod eam non immo-
lavit et multa ibi ponit sic inquirens sine iudicio et affectione per modum
collationis pro dicta quod filia Jepte non fuit sacrificata deo per mortem cor-
poralem sed potius similem sive spiritualem eo modo quo religiosi dicuntur
mundo mortui et diffuse prosequitur Itaque si eam occidit ratio inca-
currit si non non Contra rationes et nono testamento contra illa de zizza-
niis dicit quod per hoc non vult deus quod peccata publica non puniantur data per-
tinacia et habita opportunitate sed quod dubia incerta ut occulta allegat
Jeronimum pro hoc dico quod si de dubiis prohibeamur iudicare secundum verba beati
Jeronimi pro me et cetera allegata tamen contra de manifestis verbum salvatoris
Sinite et cetera intelligitur dum puniendo mala iminet periculum verisimile
punitionis bonorum tunc enim locum habet ratio cur tollerandus sunt zizza-
nia ne forte colligendo illa simul eradicetur et triticum. Cum enim
finis imponat ordinem et rationem mediis que sunt ad finem ex ratione
finis sumenda est ratio eorum que sunt ad ipsum. Unde cum deus prohibuit
colligere zizzania propter hunc finem ne eradicaretur triticum ubi illud
periculum de eradicatione tritici reperitur tunc cessandum est ab evulsione
zizzaniorum Consequaciam tritici est finis intentus a patrefamilias
Si igitur sunt publica mala sed non possunt puniri nisi iusti puniantur cum eis
aut quia isti ab illis separari aut discerni non possunt aut quia adherent
aliquo illis secundum Gregorium/ melius est tollerare malos quam punire bonos et cetera.

insontem et iustum non occides ut dicitur Exo xxiii° Ab hoc excipitur si tollerando malos ut parceretur bonis sequeretur magis scandalum et maius malum quam puniendo bonos quia in tali casu non esset parcendum tritico Allegat auctoritatem Origenis omel xxi sup Josue ca° xv° ubi dicitur Jebuseum autem habitatores Jerusalem non potuerunt delere etc Ista auctoritas est pro me et contra allegantem quantum ad manifesta peccata Nam dicit Esto ergo quod non possimus eicere istos omnes qui nos conculcant saltem quos possumus quorum peccata manifesta sunt eiciamus / Ubi dat intelligere quod aliqua sunt peccata occulta que non possumus eicere et sic illa tollanda quia dixit Etiam non possumus eicere omnes istos quia nos conculcant Subdit saltem quos possumus etc Dicit autem quod omnia manifesta que possumus punire puniamus / Et hoc placet michi et est pro dictis meis de occultis concordat mecum / quod multa mala sunt mixta bonis in ecclesia militanti / Dicit quoque quod per omnes parabolas allegatas solum arguitur quod sunt mixti mali cum bonis et cum malicia est occulta tolleratur quod non videtur omnino concordare cum prima parabola Nam dicitur quod servi dixerunt patrifamilias Domine bonum seminasti in agro et unde habet zizania et sic illi distinxerunt inter zizania et triticum Nec ignotum erat illis esse ibi zizania cum illis volentibus ea eradicare dictum est Sinite ea crescere usque ad messem / Preterea de nupciis ubi congregati sunt boni et mali ast xxii° erat ibi non habens veste nupcialem quem boni discernebant et denunciare poterant non habere caritatem virtute sicut distinguuntur manifeste habens vestem nupcialem a non habente / tamen mansit in nupciis usque dum venit Rex quod erit in finali iudicio aut in morte cuiuslibet Apparet ergo quod hoc quod aliqui mali etiam publice tollerabuntur cum bonis / Verum hoc fit aut quia non habet ibi suum iudicem aut quia non per convinci de malicia sua aut quia non esset pax salva puniretur // Ad illam de ficu dicit quod sit sunt aliqua peccata specialiter certa ypocrisi possunt ad tempus tollerari sed postea cum in ypocrisi esse quod posset eici et puniri Hec responsio non solvit Nam constabat tribus annis ficum non habere fructum et non tollerabatur ergo ibi constaret aliquem non habere fructum boni operis tribus annis natura legis scripte et aliqua parte legis gratie ad hoc aliqua racionali causa expectatur et permittitur si saltem illo tercio anno seu in tempore gratie fructificet ¶ Contra solucionem de peccato Samaritanorum dicit quod domina ideo prohibuit discipulos punire quia hoc faciebant zelo vindicte Si Samaritani puniendi erant debebant discipulos instruere discipulos quod non corrigerent non zelo vindicte sed amore iusticie / Et hoc non fecit et mansit peccatum eorum inultum / Et et hoc propter duo bona / Primo propter mitem discipulorum qui habuerunt paciam / 2° propter fructum conversionis Samaritanorum cum hoc testatur Ambrosius in posicione allegata dum ait Non semper in eos qui peccaverunt est vindicandum quia non numquam plus prodest clemencia et ad paciam lapso ad correctionem // Demum

Samaritanum tenuis credideram a quibus hoc loco ignis arcetur eciam secundum
Augustinum tamen non possum prosequi singula. Ad principalia puncta
decreto consideracionem meam committam. Venio igitur ad responsionem
opponentis quam fecit de pace salua. Primo posuit duplicem pacem scilicet
dei et mundi. Secundam triplicem subdiuisit scilicet hominis ad deum, ad se et ad proximum.
Deduxit quod ista sine virtutibus non stabilitur. Tercio habita pace ad deum
subsequitur pax hominis ad se et ad proximum. De secunda pace scilicet mundi
dixit quod sepe illa est frustrata et fallax etc. Pro hoc ad auctores canonum et
doctorum statim ad unum pro dictum se expedit. Certa ista comparacio dicendum est
opponenti quod pacem insufficienter diuisit in pacem dei et mundi, pacem mundi
vocando eam que in bonorum temporalium possessione consistit. Tamen secundum Augustinum
xix de Ciuitate dei pax hominum est ordinata concordia. Et secundum Dionisium
xi capitulo de diuinis nominibus pax est omnium vnitiua et consensus operatiua. Ideo
quot modi sunt concordie aut vnionis hominum tot sunt modi pacis.
Vniuntur enim homines deo per caritatem i Corinthiorum vi^o qui adheret deo
vnus spiritus efficitur cum illo et in hoc est pax dei. Vniuntur et homines
adinuicem per amiciciam. Et quia illa est triplex scilicet propter honestum propter
vtile propter delectabile. Illa pax que super amicicia propter bonum honestum
fundatur est pax virtuosa. Alie due que super amicicia propter bonum vtile
et delectabile fundantur non sunt vere paces sed ficte frustrate et mundane
dicuntur pax mundi. Et sic videtur tetigisse opponens quia pacem
non laudant morales quia tamen durat quamdiu amicicia in qua fundatur
et illa tamen quamdiu bona vtilia aut delectabilia stant aut illis deficientibus
turbatur. Ideo Gregorius dicit Tranquillo mari eciam imperitus nauem dirigit
turbato autem tempestatis fluctibus eciam nauta peritus se confundit.
Omisit ergo opponens mediam pacem virtuosam que amicicia propter virtutem
fundata et propter bonum honestum de qua morales philosophi locuti sunt
quam leges humane positive sibi proposuerunt per quam manet inter homines
tranquilla conuersacio ex hoc quod illi ad virtutes inclinantur. Vnde audacia
per vim legum reprimitur et nocendi facultas cohibetur ut tandem qui
metu a malo abstinuit per consuetudinem voluntarie abstineant.
Hec pax quoddam bonum diuinum est sicut et bonum communis vel gentis
ut ait philosophus. Differt enim a pace dei tamen inter gentiles moraliter viuen-
tes reperiri potest ubi non est fides inter quos tamen non reperitur pax dei que
in caritate fundatur formatur quia ibi non est fides. Ergo nec caritas. Fides
enim est substancia sperandarum rerum Hebr. xi^o. Ista pax politica et moralis
ad pacem dei disponit quia angelus pacis constitutiua cordium nobilitat.
Nam in pace factus est locus eius aut habitacio. Hinc est quod de ista pace
boni communis multum solliciti fuerunt omnes iusti rectores propter quam leges
statute sunt per quas seruanda aliqua mala tollenda a ceteris iudicantur

ut allegavi in positione Nota secundo quod ista sit postponenda paci addendo
sed ideo quia per illam venitur ad pacem dei et illa turbata fit maior
offensa dei Si civitas confinantium inducit sectantur homicidia rapine
sacrilegia exactiones oppressiones et alia omnia peccata Secundo et quid di-
cat Seneca in declamationibus Multitudo ait mota non servat mo-
dum Igitur sancti et iustissimi rectores politiarum ut pax civitatum
servetur tolleraverunt aliqua mala non quia illa placent sed ne dum
vindicare satagerent tumultus fieret contra ipsos et inde maiora peccata surge-
rent et maior dei offensa Itaque minora tollerantur ut maior dei
offensa vitetur Hec est causa cur tam de pace servanda loquitur
Augustinus in pluribus passibus librorum suorum contra epistolam Parmeniani
et apostolus 2o Corinthiorum xii multitudinem peccantium non minatur corrigere
sed potius suam per illa humiliationem et luctum doctoris quam concordie unitatis
agendum cum multitudine consueverat Quantum enim persona privata non
autem propter pacem illam que est in bonorum fortune pacifica possessi-
one aut delectatione pariter tamen tranquillo usu quia illa fallax est et non
durativa magis ea in medium vero paci eius deo nociva Quantum ad illam
permotiva Putavit forte meus opponens eodem modo esse regendum
hominem solitarium et politicum quod fieri non potest Cum enim solitariam
vitam ducentes non subiciuntur legibus principum sed sunt liberi ab
illis 2o Corinthiorum iiio Ubi spiritus domini ibi libertas Unde illis non sunt
necessarie virtutes politice sed sufficiunt theologice infuse Cum vero politice
viventes ad bene vivendum virtutibus politicis et legibus necessario
indigent Primis sufficit pax dei secundis necessaria est pax politica
Cum autem naturale est homini in societate vivere quod loquela que sibi data
est homini declarat per quam unus alteri suos cogitatus exprimit beato
Augustino dicente in Enchiridion Etenim propterea verba instituta sunt ut
eis quisque in alterius noticiam cogitationes suas proferat Oportuit
fundari politias provincias et regna in quibus humane indigentie
subveniatur quod in solitudine fieri non poterat Quod sapiens Ecclesiastici
iiiito Melius est esse duos quam unum habent enim emolumentum mu-
tue societatis Quemadmodum autem de rebus naturalibus sunt duplices partes
quedam sequentes materiam quedam formam Et ille que materiam sequuntur
sunt imperfectionis que vero formam perfectionis sicut de homine mortale sequitur
materiam scilicet quia compositus est ex contrariis rationale autem ex
in artificialibus in cultello quod possit contrahere rubiginem sequitur
materiam eius scilicet ferrum quod vero possit scindere quod perfectionis est forma artis
Sic etiam politia in canonicis et magna parte imperfecta sunt materia
sed ordo eorum ad suum principium et ad invicem est forma Exemplo pullulat

pullulant multa mala ex secundo bona Nam ea parte bonum quod est
quid optimum et divinum Gen. primo Cum dictum esset de quolibet
quod esset bonum de omnibus dictum est quod erant valde bona Velle igitur
politicas esse sine peccatis est velle esse politicam ex alio quam ex hominibus
sicut velle habere cultellum qui non possit rubiginari est velle habere
cultellum non de ferro Velle autem omnes homines esse solitarios est velle
contra eorum naturam et tollere de rebus maius bonum Unde putando
illo modo vitare mortalia publica inciditur in maius malum quam est id
quod vitatur quia natura humana de natura sua ideo necesse est ut
si bene vivat sit melior homine et si male peior bestia Et quia ar-
bitrium hominis est valde volubile et fragile non est bonum imperfectos so-
litariam ducere vitam quia dum impugnabuntur a carne aut a dyabolo
non habentes hominem auxiliantem ideo periculosissime cadunt Et contra in
quantitate venientes habent adiutorium hominis ideo firmius stant Proverbiorum xviii
Frater qui iuvatur a fratre quasi civitas firma Ideo ergo multi sancti et doc-
tores loquuntur de pace boni communis et eius tanta cura ut sonant
eorum auctoritates Unde si opponens voluit ad illas venire ad unum
pro dum debuit dicere Amen hoc est quod sunt vere et concludere nec erat
dicendum quod tanti doctores dixissent magis pacem politicam temporalem
quam spiritualem intelligendo per pacem politicam temporalem illam que in
fornicatione aut magis [illegible] usu temporalium bonorum fundatur quia ipse
dicat esse incertam nec veram pacem cum hostibus securitatem allaturam
sed magis fraudulentam illusivam et saepe criminibus involutam Absit enim
quod illi sancti pro tali pace dixissent esse tollerandam aliqua mala publica
mortalia Sed hoc dixerunt pro illa pace politica que fundatur in virtute et
amicitia propter honestum bonum Etiam loquendo moraliter non tamen plus
ad illam quam ad pacem dei in caritate fundatam aspexerunt immo minus
ad istam oculum verterunt ut veniatur ad illam veram pacem que est dei
quia per illius turbationem turbatur et illa pax dei Et hec de toto primo puncto

Quantum ad secundum punctum in quo ordine propone principali
falsitatem sex dictorum sex dictorum opponentis quod dicuntur in eius primum
dictum eius est et prima suppositio in primordio fidei sane vixerunt sacerdo-
tes ac clericorum omne collegium sub principum secularium coactiva iurisdictione
usque ad tempora Constantini primi Romanorum imperatoris Si intelligere
vellet quod hec subiectio clericorum sub potestate seculari non erat de iure et ius-
ticia sed de facto et iniuriosa violencia temporis primitive ecclesie in
quo sancti martirizabantur et opprimebantur nec poterat ecclesia tunc resistere
tirannidi illorum principum hoc concedimus sed modicum proficeret opponenti et
esset super hoc sic intellecta male fundata dicta sequencia Si si intelligat
quod tunc subiectio clericorum erat iusta sicut videtur sentire ex discursu suo
dico hoc non posse esse verum quod apparet primo sic Quatuor fuerunt

principales orbis monarchie ut habetur Augustino in de Civitate dei et Cronice
auctoritate attestantur Prima fuit apud Assirios inchoata per Nimum filium
Beli per quem publice ydola sunt inventa nomine patris sui ut
ingr dicit in hystoriis licet aliqui de Nemroth faciant difficultatem et
duravit regnum Assiriorum mille ducentis quinquaginta annis secundum
eundem Augustinum libro xviii de Civitate dei Secunda monarchia transiit ad
Medos et ad Persas respectu Darii et Cyri et aliorum regum utz in
Daniele / Tertia fuit apud Grecos et Egiptios que tempore Allexandri
in Macedonia floruit utz primo Machabeorum primo Quarta fuit apud Romanos
Quatuor ista regna vel imperia designata sunt de visione Nabuchodonosor
regis dum vidit statuam auream utz per exposicionem Danielis ii c. Consequenter
ibi dicitur post ista quatuor regna suscitabit deus regnum
celi quod non dissipabitur et regnum eius populo alteri non tradetur.
Comminuet autem et consumet omnia regna hoc et ipsum stabit in eternum
Illud autem regnum est regnum Christi designati per lapidem abscisum de monte
sine manibus quia conceptum ex virgine sine opere viri qui comminuit
testam ferrum et es argentum et aurum quia omnes monarchias regnum
Christi subiecit Hoc autem regnum Christus petro suo vicario dimisit et
successoribus eius Nam dixit Tu es petrus et super hanc petram
edificabo ecclesiam meam etc. Et iterum Quodcumque ligaveris super terram etc.
Hac consideracione motus Constantinus post baptismum a Christo inspiratus
quem viderat in baptismate suo ut ipse testificatur concessit
Silvestro vicario Christi imperium in Occidente Ex hac racione apparet
clerum et specialiter summum pontificem non esse subiectum dominis temporalibus Preterea
papa a deo et non ab homine habet iurisdictionem ergo de iure nulli principi
seculari subiciatur nec ab aliquo particulari homine iudicari potest sed
a deo solo exceptis casibus a quibus a Concilio generali potest iudicari
quod etiam a Christo immediate habet potestatem Item Imperator inferior est papa
et non econtra Probacio quod est inferior papa in spiritualibus ergo in spiritualibus
papa autem eius clerus imperatori non subiciatur Item Imperator est filius
ecclesie et non pater xcvi di Si imperator / Filius autem non corrigit patrem
ymmo omnis lex erubescit filios esse patrum correctores Item papa non
est de foro imperatoris nec racione papatus quia illam habet a deo immediate
Christo ultimo dixit dominus pasce oves meas / nec racione domini temporalis
Nam licet imperator dotavit ecclesiam tamen per eam donacionem liberam fecit nec
fecit papam feudotarium aut emphiteothecarium aut vasallum lxiii dis.
Ego Lodovicus et xvi q. i ff. Nonnulli clerici etiam non sunt inferiores laicis
ymmo eis et aliqui sunt eis infesti ut ar. ii. q. vii laici ergo non sunt
de iure subiecti ipsis laicis Preterea idem probatur sic Cum precellentioribus
non debet etiam ordine nature subesse ei qui precellit vilioribus
papa et pontifices precellunt melioribus quia in spiritualibus hunc regimen

amarum et dominum temporales regiminis corporum et rerum, ergo rursus spiritualia for-
tiora sunt temporalibus. Nam temporalia transeunt. Sapie 2o. Quid nobis
profuit superbia aut quid divitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt
omnia ista sicut umbra. Spiritualia vero non transeunt. Luce xxi o. Celum
et terra transibunt etc. Amplius certo quod papa et imperator ac ceteri domini spiritua-
les et temporales habent a domino potestatem, cum spiritualior sit papa, ut
xxi dist. c. 1o. Item qualis est ordo finium talis et potestatum. Sed finis potestatis
temporalis ordinatur ad finem potestatis spiritualis. Finis enim proprius potestatis
temporalis est homines facere bonos bonitate scilicet politica et pax politie et
ex iustitia servata, secundum quod scriptum est Isaie xxxii o. Et erit opus
iustitie pax et cultus iustitie silentium, et ista ordinatur ad eternam beatitudinem
que est finis regiminis spiritualis. Igitur ex obiecto utrarumque potestatum idem patet
argumentum. Licet enim sit idem obiectum materiale utriusque, tamen formale est alterum
utriusque. Siquidem homo subiectus est et obiectum eius est, sed secundum aliam rationem.
Nam ratione qua homo obiectum est temporalis potestatis. Sed ratione qua
susceptivus gratie qua et filius dei per adoptionem et membrum Christi efficitur
per est obiectum potestatis spiritualis, et est consideratio formalis longe est
altior prima. Et hoc idem ex dictis opponentis in sua positione apparet.
Nam in uno notabili aut potius corollario iuxta principium dicit quod ecclesia
habet duas partes, scilicet laicos et clericos, tamquam corpus et animam, et infra
dicit sic: Corpus non debet facere ad opus animale nisi proportionabiliter
ut habet influxum et motionem a spiritu. Sic pars laicalis ecclesie non
debet in aliqua corrigendo firmam procedere a sacerdotibus inconsultis. Ex quo
arguitur propositum: laici non debent procedere ad executionem sue potestatis absque con-
silio sacerdotum; ergo sacerdotes secularibus potestatibus non sunt subiecti. Immo
planius loquitur ad propositum meum. Nam ibi dicit post verba allegata:
ab illis enim scilicet clericis oportet ut procedat sub auctoritate omnis secularis
correptio. Quod si ita est, quomodo ergo erunt sacerdotes illis subiecti, quod ab
inferiori accipit formam et modum correptionis superior? Auctoritatibus veteris
testamenti idem apparet. Ieremias fuit sacerdos de vitulo Anatoch tribus
miliaribus distante a Ierusalem. Fuit autem superior regibus et principibus secula-
ribus, patet Ieremie 1o. Ecce constitui te hodie super gentes et regna. Ergo sa-
cerdotes in eo quod sacerdotes non fuerunt regibus subiecti. Item Samuel inter invoca-
tores nominis domini iuxta prophetam. Et Samuel inter eos qui invocant nomen
eius typum gerebat papalis sue dignitatis. Ipse enim iudicavit populum
Israel cunctis diebus vite sue, ut 1o Regum vii o. Item Melchisedech fuit
rex Salem, fuit sacerdos dei altissimi, qui tenuit typum Christi, ut psalmo cix:
Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Certum est illum nulli
regi esse subiectum, immo et maiorem Abraham, quia illum benedixit,
et planum est quod maior est qui benedicit quam qui benedicitur, quia
sine ulla contradictione quod minus est a meliore benedicitur, ad Hebreos vii o.

Item moyses fuit sacerdos ps. xcviii° Moyses et aaron in sacerdotibus eius qui omnibus diebus vite sue iudicavit populum israel nobiles et non nobiles ut patet in decursu exodi et deut° et in multis passibus levitici et numeri. Quantum autem fuit superior temporalibus dominis puta pharaone rege qui tenebat populum dei captivum patet quia septimo capitulo exodi vii° dicitur constitui te deum pharaonis deum scilicet participatione non natura Sic dicitur de spiritualibus viris Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes Et dicitur quod fuit deus pharaonis propter peccatum infidelitatis cuius non impediebat propositum pharao enim licet esset infidelis tamen erat rex et sic illi regi moyses dominabatur dominabatur eciam fidelibus ut ante probatum est Sunt eciam exempla que recitat magister in hystoriis quod allexander macedo monarcha huius de Jado summo pontifice sacerdotum Judeorum visionem ut ipsi tanquam superiori honorem deferret Unde cum venisset in iudeam allexander cum proposito destruendi et humiliandi iudeos per dictam visionem in itinere habitam ipso appropinquante ierusalem Jadus pontifex a deo in visione instructus cum reliquis sacerdotibus suis in pontificalibus allexandro extra civitatem occurrit Cum allexander ut ipsum vidit pontificalibus ornatum et cidarim ubi erat scriptum nomen dei Tetragramaton super legem in fronte pontificis statim de equo descendit dignissime quod antistitem veneratus est nomen quod adoravit domini Cum autem principes eius admirarentur quod imperator sic fecerat Respondit eis quod non ipsum adorasset sed deum cuius principatu fungebatur et vices gerebat et in sompnis per dies dixit se deum in tali habitu conspexisse Tunc cum Jado veniens ierusalem templum honoravit maximis donis barbaritatem quam contra iudeos fecerat deponens ipsos ab omni exemit tributo et libertati donavit propter quam causam prosperatum est eis imperium Simile legitur in Cronica summorum pontificum de Totila rege wandalorum ergo leonem papam Anno domini quadragesimo 2° Anno leo papa veniens de urbe et occurrens eidem Totile in planicie lombardie quam flammati gladio crudeliter devastabat ipse Totila de equo descendens pape reverenciam fecit propter visionem quam de ipso habuit Ipse quod leo ipsum [illegible] ad eius preces a feritate destitit et de Italia recessit Ecce quod gentiles principes et tanquam superiores arbitrantur Cum autem sacerdocium ewangelicum sit dignius sacerdocio levitico aut illo qui fuit in lege nature quo dici potest sacerdocium ewangelicum esse potestatibus secularibus subiectum Sufficiat paucitatibus nove legis testimonium et cum fidelis apostoli pauli dicit dominus math. xvii° quod filii sunt liberi a tributo per filios apostolos discipulos et successores eorum intelligens Hec enim glosa ex dictis Augustini super isto passu accipitur Sic dicente christo dixit in omni regno filios esse liberos id est non esse vectigales multo ergo magis liberi debent esse in quolibet regno terreno filii regni ipsius

sub quo sunt omnia regna terre. Si quis dicat quamdiu sunt filii sunt liberi
Sed peccatores iam non sunt filii, ideo sunt subiecti. Hoc non valet primo quia
tunc de nobis possumus esse certi quod sit in gratia. de nullo erit certum si sit ex-
emptus a subieccione temporalium dominorum. Item per peccatum temporale mortale per-
sonale et publicum non amittitur dominium. Nam sicut sepe domini temporales
amittunt sua dominia sua quod sediciosum esset dicere et contra intencionem
opponentis. Nam tunc ecclesiastici non essent eis subiecti. Item contra expressa
dicta ipsius qui ponit Christum pilato esse subiectum et apostolos subiectos principibus
secularibus infidelibus et per quos in peccato mortali existentibus et notorie quia
eorum infidelitas eorum erat nota et tales fuerunt principes temporales
per longeva temporum curricula. Dicere autem quod iusticia sit domino iusti et iniustis
tempore quo iniustus amisit dudum est resuscitare articulos Wicleff septi-
mum et tricesimum Hus. Unde si opponens hec dicat ut videtur facere
in corollario 2e conclusionis 2i puncti contradicit alibi dicto. Nam facto
ubi ponit ecclesiasticos fuisse subiectos dominis temporalibus usque ad tempus primum
Constantini cum tunc ecclesiastici essent boni et principes mali. Si autem
intelligit quod iusti sunt superiores peccatoribus multo fortius non dominio hoc non
negarem sed modicum valet ad propositum suum. Allegaciones in decreto
possem assumere ad propositum meum di. x c. ix positas. Sed illas preter-
eo pertranseo dempto solum Nicolai pape tribus capitulis que posita sunt. Nam
ad verum satis evidenter cum septimus accipio quod beatus Ambrosius dicat
in principio sui pastoralis. Dicitur enim sic honor fratres et sublimitas
episcopalis nullis poterit comparacionibus adequari. Si regum fulguri
comparaveris et principum dyademati longe erit inferius quam si plumbi
metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas regum
colla et principum submitti genibus sacerdotum et osculata dextera eorum
oracionibus credant se muniri. Hec auctoritas expressa est contra dictum istud
opponentis negatio. Si autem verba Ambrosii negabunt sicut verba Augustini
de tolerancia invectivam eadem sua de non subieccione clericorum sive
ecclesiasticorum patet capitulo. Si imperator, ubi dicitur de potestatibus secula-
ribus quas si fideles sunt ecclesie sue sacerdotibus voluit esse subiec-
tos. Non sibi vendicet imperator alienum ius et ministerium quod alteri
deputatum est neque contra eam contendat obrumpi a quo omnia
constituta sunt. Decimo solvere raciones suas ad primam respondeo
et verbo precipit et docuit dicere Reges istud ymo docuit oppositum. Docuit
enim filios regum non esse subiectos tributis et per que aliis censibus prin-
cipum quia in nomine filiorum intelligi possunt omne ius censuum.
Nam admirogasset petrum Reges a quibus accipiunt tributum a fi-
liis non ab alienis. Concludit Christus ergo filii sunt liberi. [illegible] 44
voluit solvere tributum aut dydragma fuit non quia deberet ymmo
declaravit quod non debebat neque ipse quia Rex Regum erat neque sui discipuli
quia filii Regis erant per adopcionem ne scandalizaret exactores. Nam

dicit redemptio ne scandalizemus eos Vade inquit petre ad mare et mitte
hamum etc. Ecce vero voluit vitare scandalum exactorum tributorum Cesaris
non mirum quia illa in illis videri poterit scandalum pusillorum qui di-
gnitatem et excellentiam personarum et suorum sacerdotum ignorabant Ecce vero non
tenentur audivistis iam auctorem Augustinum super illo Ergo filii sunt
liberi Sed iterum Origenem audiamus quem si in positione allega-
verim ideo repeto quia ad propositum nullum pro opponentem vidi tristem
Ait enim Sic vide Christi prudentiam qualiter nec renuit tributum nec simpliciter
iubet dare Sed prius ostendit se non esse obnoxium et tunc dat quorum
vero fecit dare scilicet tributum ut illi exactores non scandalizarentur
hoc autem quod ostendit se liberum ut non scandalizarentur discipuli Hec
Origenes Igitur patres si discipuli fuissent scandalizati si Christus
dixisset se debere dare tributum quid putatis scandalizantur plurimorum
corda fidelium etiam principum secularium cum audiunt sacerdotum dignis-
simum subici iurisdictioni temporalium dominorum quia magis offenduntur dum
audiunt canonice eos delinquentes data eorum pertinacia in
defectu suorum superiorum prelatorum multitudinis indocte debere subire
non solum correctionis funem sed active iudicium Quod ultra testa-
bitur inspice etiam idem dicere de principibus et subire omnem politiam
dum iudicia feruntur ab ignorantibus iura et ab nescientibus
quid distat inter sanctum et prophanum Quod secundo petrus sequens
doctrinam et piissimam precepit suis etc. Dico quod loquebatur de
populo laicali nec hoc est fingere quia glossa marginalis sic dicit
Primo incipit instruere apostolos Petrus liberos ibi Subditi estote etc.
deinde servos ibi Servi subditi estote dominis vestris post ea mulieres
ibi Subdite sint viris etc. post hoc viros ibi Viri similiter cohabi-
tantes secundum scientiam Deinde seniores et adolescentes Non apparet ex
glossa illa quod loquatur de clericis Ideo cum dicitur quod de laicis loquitur
non fingitur quia glossa illam partem dicere habemus Dicimus secundo quod si de
clericis ut de laicis loqueretur ista subiectio esset perfectionis quia dicit
Subiecti estote omni humane creature et manifestum est quod non
subiciuntur etiam laici omni humane creature ex debito quamvis non
dicta Sed exhortatur secundum illum intellectum ad humilitatem perfectam
secundum quod apostolus dicit ad Romanos xii° Honore invicem prevenientes
quam alter alteri ipse exhibere propter deum Ideo cum dixisset
apostolus petrus Subiecti estote omni humane creature subiungit
propter deum Quod hoc opus supererogationis apostolus petrus instrue-
bat ut scandalum aut occasio murmurandi contra fideles tolleretur
Ideo dixit ut obmutescere faciat hominum imprudentium ignoranciam
quod tamen absque coactione aut debito sed spontanee hoc facere ha-
beant patet per subsequentia quia dicit Quasi liberi et non quasi
velamen habentes malicie libertatem Unde nec facta sunt ista

dicta nec periculose exposita sed aliter et contra intentionem apostoli videat
ipse sibi de periculo qui ad talem intentionem sacram scripturam trahit cum non
habeat pro se doctorem approbatum aut autenticam glosam. Contrariam con-
similiter ad litteram dominus Innocentius exponit et dominus Durandus in
quadam questione de origine iurisdictionum qui ad illam auctoritatem videtur
dicendum inquit quod non loquitur de subiectione quo ad iurisdictionem
sed quo ad humilitatis virtutem que quo ad omnes debet servari maxime
tamen ad illa regum et ducum. Et sic Innocentius videtur. Contra etiam ad auctoritatem
Ambrosii super illo Luce v° Laxate retia in capturam dicentis Est aliud
apostolorum piscandi genus etc. Dico quod in illa auctoritate nulla fit mentio de
ecclesiasticis sed solum de secularibus viris qui sunt subditi sublimioribus potestatibus.
Contra illam eiusdem doctoris super illo Luce xx° Ostendite michi denarium
cuius habet ymaginem dicentis Si Christus etc. Ista verba dico ego intellecta
ut iacent non possent stare quia ibi dicitur Quia Christus dedit censum
non de suo dedit sed reddidit mundo. Cum propheta de eo ait psalmo viii Omnia
subiecisti sub pedibus eius oves et boves etc. Et ipse dominus de se ait
psalmo xlix Si esuriero non dicam tibi meus enim est orbis terre et plenitudo
eius. Et Matthei ultimo Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Hanc
vero ab initio sue conceptionis habebat sed non erat manifesta ut fuit
post resurrectionem. Dicatur ergo quod dedit non de suo hoc est de eo quod suum
esse non putabatur. Ipse perfectum exemplum magne paupertatis quod
tunc exhibebat sicut ipse dicebat Vulpes foveas habent etc. Et ad
id quod sequitur de auctoritate Ambrosii Et tu si non etc. dici potest quod posses-
siones et bona ecclesie data non sunt divicie mundi sed dei. Nam ex quo
semel datum est deo sanctum sanctorum erit domino ut habetur Levitici xxvii
et xii q. ii Nulli. ubi sic dicitur Nulli liceat ignorare omne quod
domino consecratur sive fuerit homo sive animal sive ager vel quicquid
fuerit consecratum semel sanctum sanctorum erit domino et ad ius pertinet sa-
cerdotum. Propter quod inexcusabilis erit omnis homo qui a domino
vel ecclesia cui competit aufert vastat invadit vel eripit usque
ad emendationem ecclesie quam satisfactionem ut sacrilegus iudicetur et si
emendare noluit excommunicetur. In hac questione multa in hanc
sententiam concordantia ponuntur per multa capitula. Dico etiam quod de bonis
ecclesie ad dotem pertinentibus precipue non debet ipsa tributum nec de decimis
primiciis et oblationibus. De aliis vero que emptione acquisivit vel
donatione virorum accepit multa dici possent que causa brevitatis
obmitto. De quibus tamen adhuc pro eius libertate multa habentur
xxiii q. viii c. Tributum et originaliter habetur Genesis xlvii de
libertate terre sacerdotum in Egipto in maxima necessitate famis prevalida
urgente. De hac libertate iterum ecclesie et causa xi q. i c. Convenior multa
habentur a beato Ambrosio. Finaliter dico concedendo quod sive ratione possessionum

dictatam esse vel acquisitam deberet tributum. Sed non tamen hoc non arguit
quod subiecti sunt ecclesiastici temporalibus dominis quantum ad personas eorum aut
bona mobilia. Unde cum status non fundetur in bonis sed in per-
sonis ut in subiecto, nullo modo probat quod status ecclesiasticorum subiectus
sit secularibus potestatibus. Nego etiam idem quod ecclesiastici sunt elemosinarii
laicorum principum sed dei et ecclesie cuius sunt bonorum suorum dispensa-
tores. Per ista etiam patet solucio dicti apostoli cui tributum tributum cui vectigal
vectigal cui honorem honorem etc. Ad auctoritatem istam et dictam dicti
illius collecta. Dico quod illa non sunt dicta eius sed Marsilii de Padua
heretici cuius dicta condempnata fuerunt tempore Johannis xxii. Multa
namque iste dogmatizabat in subversionem ierarchie ecclesie statum
ecclesiasticum multum nimis impudendo et quod iste liber qui dicitur Deffensorium
pacis fuit eius patet quia de translacione imperii profitetur se illum
fecisse in ii et xxxii capitulo. Sive sit illius sive alterius ista dicta non con-
cedo. Hac igitur suppositione conficta et penitus eliza patet suam con-
clusionem tertiam esse falsam ubi dixit peccata publica personalia prelatorum sacerdo-
tum et aliorum ecclesiasticorum ubi correctio fraterna aut singularis aut generalis
reprehensio per predicatorem verbi dei non sufficeret in defectu spiritualis prepositi
habita sufficiencia et data oportunitate sunt per potestates seculares aut
per fideles laycos secundum dictamen divine legis etiam sine aliqua spe-
ciali licencia ab ecclesia habita coactive punienda et iudicio condempna-
cionis vel diffinicionis ut est actus iusticie iudicanda. Falsitas huius
dicti in hac replica sua patet ex dictis. Omnia ecclesiastici non sunt subiecti
illis principibus secularibus aut laycis ut diffuse ostensum est. Contra racionem
suam contra primum de Christo quod fuit etiam quo ad personam iurisdictioni principis
secularis subiectus scilicet Pilati vices agentis Cesaris. Dicunt aliqui doc-
tores quod Pilatus non iudicavit Christum ut personam publicam aut premi-
nentem dignitate sed tamquam personam privatam accusatam sibi a princi-
pibus sacerdotum synagoge et ipsis iudeorum tamquam malefactorem. Qui
in hoc erat de foro Cesaris et suo quia preses erat in Iudea pro impera-
tore. Unde ipse Pylatus ait Luce xxiii° Obtulistis michi hunc
hominem quasi privatum non pontificem non in dignitate constitutum. Sed
cum Christus ut dicunt isti doctores in hac parte non gerebat personam
pape sed simplicis hominis coram suo iudice accusati. Nec in hoc Christo
papa successit. Successit enim in potencia non in accusatione maligna
de eo facta. Hoc est estimandum quod si coram Pylato fuisset unus de principibus
sacerdotum aut pontificibus vel sacerdotibus templi accusatus dixisset
quod dixit de Christo Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum
Sed nec accusatores accusaverunt eum coram Pylato ut pontificem aut
scribam sed ut populi subversorem aut deceptorem. Cum igitur nec coram
iudice fuit ut sacerdos vel pontifex accusatus nec a iudice ut talis iudicatus

Ex illo exemplo nichil potest concludi de subiectione clericorum dominis temporalibus. Sicut si laicus iudex faciat similem mortem contra clericum putans tamen eum non esse clericum et in quo clericalis discipline nulla apparent vestigia non potest ex hoc actu in clericos acquirere iurisdictionem. Preterea illud iudicium fuit iniustum ex omni parte. Tria enim ad iustum iudicium requiruntur scilicet iustus ordo · iusta causa · iustus auctor. Non fuit iustus ordo quia non erat pilato subditus Christus ut ordinario iudici sed tantum ex voluntate dei permissiua. Et esto quod fuisset verus iudex eius quod non concedo tamen non fuit conuictus de crimine sed per falsos testes accusatus Mathei xxvi°. Nouissime venerunt duo falsi testes et dixerunt Hic dixit possum destruere templum hoc et cetera. Causa non fuit iustus auctor quia pylatus timore ne Cesarem offenderet Christum iudicauit. Nam cum dicerent ei iudei Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Scriptum est Johannis xix° quod dicitur Audito hoc verbo Si dimittis eum sic magis timuit. Non fuit iusta causa teste pilato qui dixit Luce xxiii° Nichil inuenio cause in homine isto. Et iterum Ecce ego coram vobis interrogans nullam causam inuenio in homine isto ex quibus eum accusatis sed neque herodes ubi supra. Hic pylatus Christum absoluit iudicio crucifigi abductus duorum ergo virorum testimonio Christus insons ostenditur. Item Johannis xix ait pylatus Ego nullam in eo inuenio causam vbi glossa non dixit quia peccauit et dignus est morte donatur eum festo sed primum eum excusans tunc rogat ex habundanti ut si nollent eum innocentem dimittere saltem obnoxium darent ipsi. Dicendum ergo quod ex parte pylati iudicium caruit robore quia veraciter Christus non fuit ei subiectus. Verum Christus ex summa humilitate et caritate ei subici voluit et deus pater ut actum potestatis pylatus exerceret in Christum ut quantam habuit Christus caritatem erga genus humanum ostenderet quia non suo iudice iudicari voluit absque causa morte turpissima debitum humani generis exsolvere. Et ex hoc non concluditur nec apparentia lex argumentum quod ecclesiastica subsunt principibus secularibus qui ex opere supererogationis non concluduntur debitum in eo a quo suus discipulus aut filius. Et allegauit opponens dictum beati Bernhardi ad Archiepiscopum Senonensem. Dico quod non puto textum bernhardi sic habere. Tamen si ita esset quod non concedo dicerem ad illud quanto magis super personas et temporalia omnium apostolorum et suorum successorum omnium episcoporum seu prelatorum ecclesiasticorum quod istud intelligitur de potestate permissa non approbata vel de actu potestatis non de auctoritate. Nam deus permisit principes seculares contra episcopos et presbiteros ac alios fideles potestatem exercere. Et ad illud de depositione Abiathar a Salomone dico quod fuerunt ad dicta in positione. Sacerdotium veteris testamenti erat carnale et per carnalem propagationem succedebat ut patet ad hebreos vii et ix capitulo. Nunc esset ordinatum ad spirituale obsequium

et licet esset figura novi testamenti sacerdotium minus tamen quam sacerdotium mel
chisedech ideo ea parte qua illud sacerdotium erat carnale et terrenum
erat terrene potestati subiectum et in solucione in posicione dictum est Sed
inquantum erat spirituale secundum obsequium et secundum figuram preeminebat ei
unde reges a sacerdotibus instruebantur arguebantur ungebantur
nec erat seculari potestati subiectum Et secundum istam consideracionem dictum fuit
in posicione Sacerdocium in nulla lege fuisse proprie subiectum Aliqui
dicunt sic in veteri testamento promittebantur temporalia in mercedem
ideo summa potestas erat terrena in novo testamento eterna quia eterna promittuntur
Summa potestas est spiritualis temporalia autem adduntur ad necessitatem aut
sustentacionem ideo in lege nova subditur iudicio status ecclesiastici temporalia
Ad Damasum qui se purgavit accusatus etc. responsum fuit in posicione
cursum ad racionem istam ubi facta est de leone dictum fuit quod fuit
opus supererogacionis et non debiti quod se lodwico imperatori iudicio sub
misit aut suorum De Samuele posset dici ut dictum est de
sacerdotibus leviticis licet non fuit sacerdos sed propheta qualiter dicatur quomodo
se iudicio Saulis aut populi submisit sed innocenciam teste populo demon
stravit coram Saule volebat enim iudicari id est declarari et testimonio
populi comprobari innocenciam in presencia Saulis Arguit quod communitas posset
habere iurisdiccionem in contumaciones satis de hoc in posicione dictum est
Sed replicat cum dixerim communitate Corinthiorum non habere auctoritatem puni
endo ex iudicio nisi cum consensu apostoli et arguit sic quia apostolus ar
guit prius eos qui dimiserant eum incorreptum quam det licenciam
vel dicat illa verba Ego quidem tamquam absens corpore etc. Et allegat
Ambrosium Dico quod ideo reprehendit eos quod illum non corripuerunt finaliter
quod poterant prout ideo quam multi illum abhominabilem fornicatorem
sustinebant nec de peccato illius tristabantur Nam dicit et vos inflati
estis superbe talem defendendo aut dissimulando peccatum suum et non magis
luctum habuistis unde ex hoc non concluditur quod communitas illa po
se haberet potestatem puniendi coactive seu per exhibicionem pene illud for
te necessarium Nam dicit et non magis luctum habuistis Ubi videtur
magis innuere quod solam correccionem fraternam ex se ipsa habuit Nam fra
ter super fratre dolere debet et lugere si corrigere non valeat aut si correccioni
non vult parere Dictum autem Origenis de correccione sacerdotis collata
per dexteram et populi per sinistram de fraterna correccione currit non de iudicia
ria quo ad hoc quod dicit Ieronimus cum abste multa mentavit
dictam sunt in sua posicione de Nabuchodonosor de Vespesiano de iudicio
lato per danielem in presbiteros malos que non repeto quia soluta sunt
in posicione sufficienter Consequenter apparet corrolarium sive conclusionem
esse falsam Ubi dicit parentibus rectoribus spiritualibus subditi

fideles licite possint et in casu teneantur superiorum peccata per iusticiam corrigere
castigare aut punire. Ovisum etiam est iam supra nobile contra illud cor-
relarium non esse verum et si de correpcione fraterna et ... intelligeretur est
falsum. Nam per illam potest inferior superiorem et par parem sicut superior in-
feriorem corripere. Et miror quod communiter aut frequenter transit opponens
de una correpcione in aliam et ubi debet evolvere equivocationem congre-
gat eam. Quantum ad secundam suppositionem ubi ponit quod per illud
dic ecclesie intelligitur fidelium universitas. Hoc certe non nego immo concessi
in dictis meis in posicione. Sed excludo per hoc prelatum. Quando hoc dic
ecclesie dupliciter exponitur id est prelato vel universitati fidelium et quia
non sunt tota fidelium universitas congregari dixi quod dicendum est
concilio generali in negligencia pape. Istud enim habet claves ut papa potest
nolentem eum audire excludere de ecclesia ut sit sicut ethnicus et
publicanus. Unde dominum Occam ubi per ecclesiam negat petrum aut aliquem
priorum etc. Non recipio quamvis enim intituletur sit tamen magis creditur
esse marsilii de padua heretici. Conclusionem suam quam ex illa secunda
supposicione illatam reputo falsam et per doctores in posicione allega-
tos Albertum Thomam Richardum de media villa et Augustinum de Anc-
tona fuit falsitas satis aperta et videte quo insufficienter probat
ex lege correpcionis fraterne ut habetur sue suppositione 2e et equivocat in
multitudine. Nam dixit in suppositione quod per ecclesiam hic intelligitur universitas
fidelium et ex illa lege dic ecclesie que est universitas fidelium concludit
non hanc conclusionem peccata mortalia publica personalia prelatorum et
sacerdotum possunt et in casu data coram plebe sunt aliquorum per fidele
correpcione fraterna sufficiencia et oportunitate habita arguendi eciam publice
coram multitudine laycorum patet aut ex lege correpcionis fraterne considerate.
Si ecclesia intelligatur ubi dic ecclesie sit multitudo aliqua laycorum vel
etiam omnium laycorum Rome ecclesia per eum est universitas fidelium
aut concilium generale eam reputamus dixit Christus Si ecclesiam non
audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et si multitudinem laycorum
non audit erit sicut ethnicus et publicanus. Illa multitudo laycorum
excommunicabit nolentem audire. Hec congregacio laycorum claves
plane est quod Christus non maxime ex quo sunt ecclesia in veram naturam nec
unquam fuerunt ecclesiam exclusis clericis Sed clerici et layci simul. Et quia
ecclesia tota non potest in uno loco convenire convenit in concilio generali
et illud est ecclesia de qua ibi dic ecclesie. Ideo dictum fuit in posicione
mea Si prelatus delinquens correptus fuit non audit corripientem
potest habere ad superiorem recursum et tandem dicatur ecclesie id est concilio generali
Certe si istud non audit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. non
autem oportet currere ad multitudinem laycorum et coram ea prelatum arguere

Racionem in posicione dictam facio que talis est a correpcione fraterna si non suffic-
itur ad patriam secundo per illam secretam admonicionem assumuntur duo
testes vel unus ut cum prelato denunciatum fuit peccatum aut eciam ecclesie
id est Concilio generali si negavit accusatus vel delatus probari possit
Et si iudicem non audierit excommunicetur aut sit excommunicatus non a secre-
ta correpcione eundo ad multitudinem laycorum non itur ad patrem nec
itur ad illum qui per censuram ecclesie possit inobedientem punire ergo
non est recurrendum ad laycalem multitudinem Ad racionem quod ipsemet voluit
argui coram turba Jo viii° Quis ex vobis arguet me de peccato Et sic
dixit quod secundum dicta Gregorii ipsemet non submittit se correpcioni ipsorum
sed ex racione probat se peccatorem non esse Allegavi Gregorium replicat
dicens miror quod tam nobilem glosam facit videns scilicet ego istam / Sed
ipsemet ex racione probat se peccatorem non esse ergo ipsemet in eodem
textu non submittit se correpcioni ipsorum / Ad hoc dico quod magister minor
quod imponit michi hanc fecisse glosam Nam esto quod utrumque dixissem
scilicet quod ipsemet racione probat se peccatorem non esse et quod ipsemet non submittit
se correpcioni ipsorum tamen non ideo vellem facere glosam infundando hoc ex illo
Nam si dixi Concilium esse congregatum et dixi bohemi sunt
basilee dixi ergo istam glosam Concilium congregatum est ergo bohemi
sunt basilee Et puero didicisti tales illaciones non valere saltem
de forma Nam in qua bona et formali consequencia est inclusum consequens in
ante / Ideo dixi magister tanta est virtus replicans Nam si dixi
conforma secundum Gregorium in omelia ut tho. recitat in exposicione huius
passus non submittit se correpcioni ipsorum sed probat ex racione etc.
tamen non magister declarando me vel extendendo Dico quod per ista verba
Quis ex vobis arguet me de peccato ipsemet non submittit se correpcioni
ipsorum probet et ego ultra respondeo / Secunda racio ad conclusionem est soluta
per predicta cum dicit sic probatum est quod per ecclesiam in isto verbo dic ecclesie
intelligitur non solum prelatus sed eciam universitas scilicet multitudo ipsorum dico
quod non Sed intelligitur universitas fidelium omnium aut Concilium generale
ipsam representans Dicit opponens quod miratur quod sic volo ecclesiasticos
habere exemptos a correpcione fraterna tali scilicet coram multitudine etc.
Dico quod miror quod miratur admiracio autem secundum 1 metaphisice venit dum
effectus cognoscitur et causa ignoratur Ipse autem bene videt causam
Cur volo dicere ecclesiasticos a predictis laycali aut secularibus iudicibus
debere corrigi quia scilicet non sunt illius subditi desinat ergo mirari de-
cetero Ideo eciam nolo concedere ecclesiasticos coram multitudine populi
corripi fraternaliter quia sic non debet fieri sed corrigendi sunt fraternaliter
et hoc multum suadeo et si nolint acquiescere sunt corrigendi et puniendi
paternaliter per suos superiores et ut ita fiat multum opto Unde quid cause

est quod innititur. Si tamen causam dicti mei intelligat ut puto quemadmodum
dictum dicat in hoc quod ordinem correctionis sic supposui ut primo quis
secrete moneatur per eum si non audit adhibeatur unus vel duo te-
stes quod si non audierit dicatur ecclesie id est prelato et consequenter illo negli-
gente summo pontifici dicatur ecclesie quod si illam non audierit non habet
laycus quid faciat nisi quod rem deo committat et oret pro illo dicat
inquam quod fingo et nescit tamen doctor est hec glossa nisi quod est mea
sapiat certum ipso de ordine fraterne correctionis et servaret metum
in isto ordine Nam per quem secreta monicio non sufficit dicendum
est ecclesie Ecclesia autem secundum doctores dicatur prelatus aut Ecclesia univer-
salis seu concilium generale Nam ecclesie totius congregate dicam non
potest Sequitur dicit contra concilio illam reputanti in defectu prelatorum quam
inviolatam tenemus posse errare in universali correctione morum
Si illam non audierit quid dicit Christus Sit tibi sicut ethnicus et
publicanus habeatur tanquam excommunicatus vel excommunicetur
Non dicit dominus a laicis corripiatur et per iusticiam vindicetur Ideo
bene dixi quod laici non habent aliud facere nisi ut deo rem committant
et pro tali orent Deus vero ecclesie sue non deficiet et quod utilius erit
disponet Sed vero dictum est de laicis quod nichil aliud habent facere de
ecclesiastico in illo casu accipiendum est nisi etiam eos requireret
subsidium sue iurisdictionis ut quia censuras ecclesie non curant dig-
na animadversione per brachium seculare puniatur Alios autem casus in
positione respondendo ad rationes positos per repetitorem habetote pro
dignissimum possem etiam dicere quod laici illum qui etiam non audiret
et sic esset sicut ethnicus et publicanus possent prohibere ne noceret
aliis aut ultra gravius offenderet sed non possent illum punire nisi mo-
do expresso ibi quia Concilia de decennio in decennium a modo
sunt celebranda iuxta ordinem Concilii Constantiensis Etiam Ecclesia
faciendum esset si tempore intermedio aliquid enorme per papam fieret
Nolo repetere verba in forma quia digna repeticione non sunt Sunt
enim turpia scandalum auditoribus facientia sed et aerem macu-
lantia Nam ibi ponit casum quem a seculis non audivimus de papa
et uxore imperatoris loquitur et de maria sacerdotis in genus muliebre
Hec obmittimus indigna loqui Tamen dico quod si aliquod genus enor-
me contingeret in persona pape qui a nullo nisi a Concilio presumitur iudicari
in ecclesia Esset Concilium congregandum si periculum immineret quia licet non
possit prorogari ultra decennium istud requisitus papa nollet con-
gregare Concilium ad cito occurrendum periculo certe licet providere
in tam arduis casibus et tam periculosis et bonum est quod pro hoc sacrum
Concilium provideatur sufficienter pro alio modo de remedio oppor-
tuno patet igitur correlarium ex illa conclusione sua deductum Non est verum

absolute sunt peccata mortalia prelatorum et sacerdotum personalia et publica
sunt in evangelizatione per sacerdotes fideles data coram pluralitate
et habita sufficientia et oportunitate caritative arguenda et detes-
genda etiam coram clero et omni populo Est verum quod non negavi
omnino esse predicanda peccata publica sacerdotum coram populo Sed dixi quod non
sunt predicanda peccata personalia publica illorum nisi cum magno modera-
mine et discreta temperantia verborum etiam cum facundum esset puta
si ob vel obmissionem reprehensionis vitiorum cleri populus crederet illa
non esse vicia aut non tanta ut sunt aut haberent de hoc malam credu-
litatem aut aliquod simile Restat ostendere quod non sufficiunt ostendit
ad rationes meas et allegavi auctores sacre scripture veteris et novi testa-
menti Thelesfori pape Gregorii Nazanzani Crisostomi Alex de Hall ad
hoc quod inferiores non debent prelatos et presbiteros de publicis peccatis personalibus
coram multitudine laycorum arguere Adequas omnibus videtur quod intelliguntur
de accusatione vel correptione imprudenti vel temeraria et que etiam
vel ecclesiastici servant limites sui status et mores et statum cleri non
offendunt Ista solucio non videtur esse vera Nam nunquam temeraria et
imprudens correctio facienda est Unde sicut nec inferiores debent te-
merarie corripere superiores ita nec econtra et sic secundum glosa ista ficta
dicendum est quod superiores si non debent corripere aut arguere inferiores coram
laycis scilicet imprudenter et temerarie quod dicat prelatos et sacerdotes non
esse corripiendos ante laycos qui servant statum et mores nec offen-
dunt statum clericalem Contra est hoc solucio Ctiam quod nullus debet
argui aut corripi causa ficticia nec pro peccato mortali per omne autem
peccatum mortale boni mores maculantur Unde si glosa sua sit vera
eodem modo dicet quod laici non sunt corripiendi tum non peccent corri-
piendi non sunt Et vero dicit ista glosa se accipere a dictis meis ymmo non
meis sed beati Gregorii in pastorali libro 2° capitulo v° salva pace non bene accipit
Nam dictum Gregorii est de iudicio discussionis Dicit quod admonendi sunt
subditi ne prepositorum suorum vitam temere iudicent si quid in eis forte
reprehensibile videant et applicat ad correctionem quam vult fieri coram
multitudine data pluralitate et habita facultate et oportunitate de qua
nichil unquam Gregorius precipit Nam iudicium discussionis secretum est et fit
in corde iudicantis Glosa male ad suum propositum applicat dictum Gregorii
Contra illud dictum apostoli 1° ad Thimoteum 5° Seniorem ne increpaveris
sed obsecra ut patrem dicitur Hec est regula observanda cum culpa
senioris suo exemplo non trahit ad interitum corda iuniorum Ubi
vero sic est esse districta increpatione feriendus etc Consideratur
quod Gregorius exponit dictum apostoli quod erat ad Tymotheum episcopum Et ita Gregorius
vult quod senior ab episcopo non debet increpetur Si tamen culpa senioris
ne trahat ad interitum corda iuniorum Sed si trahat districte increpetur
ab eo non dicat ibi apostolus aut Gregorius laycis aut subditis quod increpent

seniorem peccantem Sed Episcopo male ergo ex hoc inferre pt quod subditi possint su
periores dure corripere sine argumentum cum eorum culpa suo exemplo alios
ad peccandum inducat dum tamen peccatum senioris sit personale Nec glosa
quam pro me dedit accepto ad verba textus scilicet quod loquatur de peccato seniorum
in fide quando dicit arguendus Nam credo quod intellexit de personali peccato
peccatum enim in fide non tantum exemplo sed per se alios ad interitum trahit Quod
talem glozatorem non habeo amatum dictum Augustinus 4 q vij sicut laudabile
ad propositum suum non facit quia loquitur Episcopus in concilio congregatis qui
erant superiores privatis Clemens quos hortatur ad puniendum illum
si talis inventus fuit ut fama extulerat Unde per hoc male infert quod
inferiores habeant ex iudicium superiores corrigere aut illos coram subditis pa
lam arguere Item imponit michi opponens quod ad rationes suas probantes quod pec
cata publica sacerdotum et prelatorum personalia sunt in ewangelizatore per
predicatores ubi dei habita sufficientia et oportunitate data contra prelata
coram clero et populo arguenda et detegenda non respondi sufficienter sed
quasi ut potui superficialiter libenter viderem quod contra solutiones meas
replicasset et hoc facere potuit si erant insufficientes sicut dicit et ego respon
derem Ad rationes meas probantes quod peccata publica mortalia personalia
prelatorum et sacerdotum etc Non debeant per seculares potestates puniri aut a
fidelibus laycis vel subditos castigari dicit quod possit dari generalis respon
sio et sufficiens quod omnes auctores intelligende sunt quod hoc non debet fieri impru
denter et temerarie vel quando tales prelati suam limites sui status etc
Sed quia hec responsio ostensa est frivola esse nichil plus ad hoc dico
Ad expositionem verborum Constantini ubi dicit quod ista verba fuerunt exhor
tationis et monitionis ut ostenderet quales esse debeant Episcopi Nam
tales debent esse ut non coram secularibus potestatibus conveniantur et hoc
conveniam ad illud Deus constituit vos sacerdotes Cum dicit vobis de
nobis iudicandi glosat opponens et hoc iudicio spirituali ratione clavium
sicut medicus de morbo non autem iudicio coactivo Istud non potest stare
Cum sacerdos habeat duas claves scilicet sacerdotalem potestatem Secundum quod per primam
habet auctoritatem discernendi de morbo spirituali ut medicus de morbo corporali
Per secundam habet auctoritatem ligandi et solvendi non tamen hortative ut in pluribus
passibus opponens innuit sed eciam coactive seu eciam obligative Item si verum
primo quia verum est illud ore veritatis platum petro Mathei xvi Quod
cumque ligaveris super terram etc magis ligat sacerdos quam princeps aut iudex
secularis Consequenter glosat illud vos non potestis iudicari ab hominibus
Et quod hoc intelligitur de sacerdotibus hereditatis quando dii vocantur hoc non
valet Nam mali Episcopi malicia personali et quando dum tollerantur ab ecclesia
dii dicuntur et angeli dei psalmus lxxx Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes
Si omnes tamen sunt inter omnes aliqui mali ergo mali dicuntur dii Dicuntur
etiam angeli quia angelus Episcopus est peccaveat quia monetur ut agat
penitentiam tamen dicitur angelus Nec ut dicit coacti sua iudicia Romano prin
cipi detulerunt Sed expectantes ab eo tantum vindictam et abitate ad favorem

inordinatum ex hoc peccantes reputo quod in hoc peccaverunt maxime si
tamquam suo iudicio hoc fecerunt facit ad auctores multorum sanctorum
et doctorum unam solucionem quod loquitur de illis qui imitantur Christum in
vita quod tales non sunt iudicandi ab aliis / Sed ista est glosa sua et volunta
ria nec in aliquo doctore talis glosa reperitur / quia finem illam dicetur
quod non sunt iudicandi a suis superioribus Quia nemo in hoc quod bene agit
et Christum imitatur iudicatur iudicio condempnacionis Et quotiens insistit
unam particulam racionem in sua responsione Primo inquit Sinabaum s
lari istud dominum preceptum Que dicunt facite secundum opera eorum nolite facere
nisi intelligatur de vita et predicacione hic est equivocatus sicut frequen
tissime de iudicio Nam non est negatum nisi concessum in secundo
corrolario secunde conclusionis secundi puncti ex quibus evidens est
iudicare iudicio discrecionis de peccatis publicis sacerdotum et aliorum
ecclesiasticorum Et per istud sufficienter impletur illud Que dicunt
facite secundum opera eorum nolite facere Est verum quod adhuc facilius con
ceditur iudicium istud de predicacione seu doctrina quam de vita sacerdotum
subditis / tum quia predicacio sacerdotum ordinatur directe in salutem
subditorum vita autem non / tum quia defectus in predicacione sunt pericu
losiores subditis quam vite / tum quia facilius predicacionis error
agnoscitur et certius quam defectus in vita Quod autem Ezechiel xxxiii
iiiᵒ de speculatore etc. Dicit quod biblias multas vidit ubi textus iste
non reperitur probabile est / Sed si vidit antiquas et correctas in regno suo
estimo quod illam clausulam reperit Non amplius etc. sed ego Nam apud
nos in textibus reperitur Bene credo quod in quibusdam novis aut non
bene correctis ex vicio scriptorum non sit sed male / Ultimus si sit inquit
hec clausula est intelligenda de requisicione finali et autentica /
Dicat michi unicum doctorem qui sic exponit Credo quod non potest Nam
sua glosa est utique sua quia voluntaria quod fieri non debet in sacra scrip
tura et continet in tali modo magnum periculum Nec sic exponitur ad
solucionibus per me datis Estimo enim quod intellectus dati ad auctoritates
per eum allegatas in doctoribus reperiuntur aut sanctis aut scolasticis
aut ex dictis eorum eliciuntur Quia Cum exclusisset deus amplius ab eo
quod si nullo modo convenit possit licite licere nec illicite Sequitur nullus
prudens dominus prohibet illud quod fieri non potest Alioquin debuisset deus
deus hominum prohibuisse creare hominem aut iustificare impium Solum
ergo prohibetur quod fieri potest et faciendo peccatum incurritur Cum ergo po
pulus etc. nullo modo possit requiri a speculatore vel custode sa
nguinem percuntis de manu speculatoris negligentis requisicione auten
tica et que deo soli convenit Frustra dominus hoc ei vetasset aut prohibu
isset Cum dixit Non amplius etc. loquitur ergo de requisicione sub auten
tica et dicat quod illa amplius etc. non requiret sanguinem pereuntis de manu
speculatoris negligentis Et allegat Nicolaum de Lyra in iiiiᵒ capitulo non
facit ad propositum Nam arguit Ezechiel a duobus non abusionibus quod simulat

Autem Ezechielis Origenes sup Ezech omel. iii dicit xvij° Allegatum si
bene intelligatur dicit illos sacerdotes ueraciores alijs esse non propter
libertatem sibi datam uel seruatam a pharaone sed propter consensum quo
eidem pharaoni in malis fauebant Ad auctum Saluatoris art.
xvij° respondit per suppositionem primam hoc non est soluere quia illa falsa
est et sufficienter improbata de Abimelech uel Achimelech quia fuit
subiectus regi Saul quia se coram eo excusauit ut ait de lyra
Satis dictum est prius quo sacerdotes leuitici fuerunt aut non fuerunt subtra-
dicta usque ad maximam de indulgenciis tusco proponam tamen quod sequitur
Est ergo septimum suum dictum sit improbandum et est De decimis
Quod tale populus pro libitu subtrahere decimas et oblaciones malis
sacerdotibus malicia personali hoc dictum procedit ex hoc quod
non sunt debite sacerdotibus sed sunt pure elemosine Si enim sunt
debite sacerdotibus a populo populus propter maliciam sacerdotum personalem
non est absolutus a debito sicut nec ego Si debeo Ticio centum flo-
renos et ille fiat malus sum absolutus ab illo debito Istud dictum
omnino concordat cum xvij articulo Johannis Wicleff qui de forma
talis est Decime sunt pure elemosine et parochiani possunt propter peccata
suorum prelatorum ad suum auferre arbitrium Istud igitur ostendo esse
falsum diuina scriptura pariter et humana Primo cum diuina Leuit.
vltimo scribitur Omnes decime terre siue de frugibus siue de pomis
arborum domini sunt et infra omnium decimarum omnis et bonum et capre que
sunt sub pastoris uirga transeunt quicquid decimum uenerit sanctificabitur
domino Item Num. xviij° Filijs leui dedi omnes decimas Israel in possessionem
pro ministerio quo seruiunt michi in tabernaculo federis et non accedant peccatum
uel mortiferum solis filijs leui michi in tabernaculo seruientibus
et portantibus peccata populi legittimum sempiternum erit in generacionibus
uestris Item ibi leuite decimarum oblacione contenti erunt quarum usus
eorum et necessaria separaui Ipsa autem Jacob spopondit decimas sol-
uere deo Genes. xxviij° Cunctorum que dederis michi decimas
offeram tibi Amplius Malachie iij° septimo c. Inferte omnes deci-
mas in horreum meum ut sit cibus in domo mea et probate super hoc
dicit dominus Si non aperuero vobis catharactas celi et effudero
vobis benediccionem usque ad habundanciam et increpabo pro vobis deuo-
rantem et non corrumpet fructum terre uestre Nec erit sterilis vinea in
agro dicit dominus exercituum et beatos vos dicent omnes gentes Eritis enim
vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum In lege noua dominus de solu-
cione decimarum loquens ast xxiij Luce xi Nec tamen opera alia debi-
ta volens propter harum solucionem permitti dicat hec oportuit facere et ista
non omittere Amplius oudit quod decime sunt debite et si non oudat quantum
ad quotam illam tamen quantum ad hoc quod sufficiat pro sustentacione ministrorum
et ait j Corinth ix qui altario seruit de altario viuat quis militat

stipendijs suis unquam Item ibidem ostendens quod sunt debite deo similiter
allegat illud deutronomii xxv Non infrenabis os bovi trituranti et quod non
propter boves dictum sit sed propter apostolos et doctores ait Numquid de bobus
cura est deo an propter nos hoc dicit Nam propter nos scripta sunt enim debet
in spe qui arat arare et qui triturat in spe fructus percipiendi Sequitur
ad propositum Si nos vobis spiritualia seminavimus magnum est si nos car-
nalia vestra metamus ac si diceret Non est magnum immo debitum Tercia
Cirillus omelia xl super act in opere imperfecto ait Nunc veniamus ad sa-
cerdotes secundum quia instruit honorare et multum facere et fidem habere propter gloriam
suam mandavit deus Decimas autem offerre propter utilitatem sacerdotum ut
sacerdotes quidem in spiritualibus ipsis obsequantur populi autem in cor-
poralibus subministrent Item haymo super illo Qui bene presunt presbiteri
duplici honore habeantur ait in expositione duplicem honorem semper
exhibere presbiteris in salutacionibus videlicet ut humiliet se illi subditi et in
exhibendis donis subsidijs quam spiritualibus hec ille Quarte humano
probatur quod decime sunt debite Primo probatur Ambrosius simone quod ha-
habetur xvi q vii dicente Admonemus ut recognoscant in se quod fideliter
non dederint decimas suas non emendet quod minus fecerat Quid est fi-
deliter dare nisi ut nec minus nec peius aliquid offerat de grano aut de
vino aut de fructibus arborum aut de pecoribus aut de orto aut
de negotio aut de ipsa venatione sua Et contra solvere nolentes
excommunicationis sententia fulminanda est ut patet de capitulo Omnes ubi dicitur
ex concilio Rothomagensi Omnes decime terre sive de frugibus sive
de pomis domini sunt etc ut levitici ultimo supra allegatum est Sequitur
Et quia multi modo inveniuntur decimas dare nolentes statuimus
ut secundum domini preceptum moneantur semel et 2o et 3o Qui si non emen-
daverint anathematis vinculo ferantur usque ad satisfactionem et
emendationem congruam Et capitulo sequenti dicitur Decimas deo et sacerdotibus
dei dandas Abraham factis Jacob promissis insinuat et omnes sancti
commemorant Item Ieronimus super Malachiam in capitulo xvi q i [illegible]
xxvi q i Tercium dicit sic Nunc exequamur ordinem prophete quia
michi non reddidistis decimas et primicias ideo in fame et penuria
vos maledicti estis et vos me supplantastis sive defraudastis Et iste
annus expletus est et non in meos thesauros sed in vestra horrea
comportastis et pro decimis et primicijs que parva erant ut a vobis
darentur libertatem possessionum vestrarum et omnium frugum habundantiam
perdidistis Et autem sciatis me nascente hoc preceptum quia fraudastis
me parte mea hortor vos atque commoneo glossa interlinearis super quo
non dicit precepto ut inferatis decimas meas in horrea mea hoc
est in thesauros templi et habeant sacerdotes atque levite qui michi
ministrent a vobis et probate me si vobis non tantas pluvias effundero
ut catheracte celi aperte esse credantur et effundam vobis benedictionem

usque ad habundanciam et ibi multa de hoc per totum Intencio autem dicitur
esse debite ut tributa egencium animarum dicantur teste beato Augustino
c. decime 16 q. 1 c. decime / ubi dicit decime sunt tributa egencium animarum
quod si decimas dederis non solum habundanciam fructuum accipies sed eciam
sanitatem corporis consequeris Super illo autem egencium animarum dicit glo.
quod dantur egentibus dicas non ideo minus dande sunt si divites sunt
Nam intuitu personarum dantur ecclesie Hec glo. Dicendum quod sunt egencium
animarum Nam decime ultra statum clericorum honestum sine pompa de-
scribi per ecclesiasticos debent egentibus Et quod sit debitum sic solvere
decimas et non pura elemosina patet quia deus per brachium seculare se
de non solventibus vindicare videtur In hoc quod illud quod deo dari
debebant putantes quibus sibi reservare perdunt et fiscus accipit Unde Aug.
16 q. 7 c. Maiores nostri ideo copiis omnibus habundabant quia
deo decimas dabant et censum cesari reddebant Modo autem quia disces-
sit devocio dei accessit indictio fisci Noluimus cum deo partiri deci-
mas modo autem tollitur totum hoc tollit fiscus quod non accipit Christus
Item idem super illo versu ps. Et plm Cum produxit de motibus ferum et
ait Christus tacitus exigit et melior est vox tacentis qui tamen in cru
in tacet Nam dicit facite vobis amicos de mammona iniquitatis Sibi
de illo quod necessarium est victui ecclesiasticorum loquitur et sermone de de-
cimis reddendis ait circa medium Decime ex debito requiruntur
Notatur ibi ex debito et qui eas dare noluerit res alienas invadit
et quanti pauperes in locis ubi ipse habitat illo decimas non dante fame
mortui fuerint tantorum homicidiorum reus ante tribunal eterni
iudicis apparebit quia rem a domino pauperibus delegatam suis usi-
bus usurpavit Thomas autem 2a 2e q. lxxxvii ar. 1o in pe declarat
quo homines nunc tenentur ad solucionem decimarum et quo in veteri lege
preceptum de solucione decimarum erat partim morale partim iudicia-
le Morale et de dictamine racionis habens quo ad hoc quod hiis qui di-
vino cultui ministrabant necessaria vite ministrarent Judiciale vero
erat ex divina institucione quo ad talem decimacionem ut puta quod
ad decimam Modo autem hec iudicialia legis sunt mortua tamen potest ex
illis aliquid noviter institui et sic fecit ecclesia / que ne plus populo
nunc daret sacerdotibus Christi quam populus iudeorum suis sacerdotibus et
levitis qui ad maiora tenentur quam ille Secundum quod ait dominus Mt. 5o
Nisi habundaverit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum Ordi-
navit et statuit dare decimas ministris novi testamenti Unde
ad solucionem decimarum homines tenentur partim iure naturali partim
institucione ecclesie Jure naturali quo ad hoc quod tantum debetur illis ut suf-
ficienter et honeste vivant Institucione ecclesie quo ad decimacionem
decime partis In eandem sentenciam venit doctor sollempnis magister quodlibet
questione / Utrum decime sint de iure evangelii / ubi inter aliqua dicit in

effectum quod decime sunt partim de iure evangelii et de iure naturali quod dico
ego ibi fundatum diximus est oportunus a[b]o suo cum locis sic allegatis
partim de iure humano et positivo sicut olim canit partim de iure
naturali et partim de iure positivo divino Subtrahens ergo decimas
deo facit iniuriam in quatuor ut quidam doctor ait primo quia de-
honorat deum qui detinet sic rem sacram / 2o tale factum dampn-
ificat totum mundum quia subtrahuntur fructus huic seculo
propter avariciam retinencium decimas si non vindicetur deus / 3m quia hec
peccatum est grande scilicet subtrahere decimas quia est sacrilegium / decima
enim pars est pars dei et pauperum eius / 4m quia illa subtraccio est dimi-
nucio divini cultus qui exerceretur per institutos ministros / unde illorum
diminucio esset causa diminucionis sacrificii pro populo et doctrine fidelium
propterea dicit se dominus in illa subtraccione affligi et confingi et hoc
est quod dicitur Malachie 3o ubi prius allegatum fuit scriptum adhuc
et ego reuertar ad vos dicit dominus exercituum et dixistis in quo reuertemur
respondit dominus Si affliget homo deum quia vos configitis me et
dixistis in quo configimus te et respondet dominus In decimis et pri-
miciis et penuria vos maledicti estis et me vos configitis gens
tota / glosa vero super illo configitis dicit Tempore Esdre tanta fuit
fames ut multi pro penuria filios et filias vendentes et frumenta
ementes levitis decimas non solverunt qui eciam fruges in hor-
reis congessecant pro magnitudine peccati decimas non solverunt unde
compulsi ministri templi fugerunt unusquisque in regionem suam
Unde dicit dominus se in suis affligi et non accepisse decimas / hec
ibi Audistis quomodo decime non sunt pure elemosine immo sunt debi-
te et ad hoc unum tendit mea intencio / Unde si quis non absolvitur
a debito per hoc quod creditor malus efficitur malicia personali nec sic po-
pulus deobligatur de decimis quas debet suis sacerdotibus bonis si
illi efficiantur mali malicia personali Maliciam autem personalem dixi
maliciam ex inordinata voluntate procedentem non corrumpentem
fidem aut bonos eorum mores per malam doctrinam et sic alios illo modo non
inficientem nec rempublicam ex intencione turbantem / In posicione
autem allegavi multa originalia beati Augustini Jeronimi Crisostomi ad ostendendum
quomodo malis sunt bona debita ministranda et eadem elemosine / Ex quo
sequitur verum quod si elemosine sunt malis ministrande ergo et debita
Et prius de debito decimarum malis sacerdotibus debitarum dicta sunt
malis scilicet malicia personali Secus autem si essent infideles aut sanctos
mores per malam doctrinam subvertentes aut reipublice proditores aut tur-
batores ex intencione propterea etc. Credo ad ultimam indulgenciarum est
ergo eciam dictum opponentis de indulgenciis Circa hec multa dixit de-
scripsit nomine indulgencie / distinxit quadruplicem modum remis-
sionis et unam vocat indulgenciam remissionem a quo concessiones

Potest etiam quadruplex modus indulgentie assignari conformiter ad remissionem supra eum scilicet autenticam subautenticam iudicialem et aliam omnibus competentem que dicitur remissio offense. Possunt etiam istam septem dicta de ij conueniter suscipiencium indulgencias seu remissiones que quia nolo multiplicare perfunctorie transeo. Sed de istis indulgenciis non loquuntur doctores communiter cum tractant materiam indulgenciarum. Nam iste cum sint remissio culpe aut per modum autentice aut subautentice aut iudicialis sunt ad sacramentum penitentie pertinentes. Ille vero de quibus doctores loquuntur non pertinent ad illud. Nam non sunt remissio culpe sed pene debite. Unde indulgencia ut de ea tractatur a doctoribus est relaxatio pene debite. Et omnes tractantes hanc materiam dicunt quod cum quo divina iustitia infringi non potest et iste cui indulgencia datur est debitor pene oportet quod soluat aut alius pro eo quod fit cum meritis Christi et sanctorum et ecclesie catholice per eum qui super hoc constitutus est isti applicantur. Antequam ultra progrediar ad id quod michi obicit quod male sibi imposui cum dixi quod ponebat indulgencias in lege divina non esse fundatas et peregrinationes per homines inventas esse superstitiosas ydolatriam sapientes et cleri avariciam nutrientes. Cum tamen inquit non sic posuit. Recitentur hec verba opponentis in forma ut in sua positione posuit. Tamen si replicans dicat: Ubi ego fictas et venales absoluciones a pena et culpa et indulgencias in lege divina non fundatas. Ubi respondens dicat me posuisse in sua quod absoluciones a pena et a culpa sunt ficte et indulgencie non sunt in lege divina fundate. Apparet michi quod non male recitavi dicta sua ad suam intentionem. Nam ipse quatinus ex dictis suis accipere valeo tenet quod indulgencie secundum quamcumque formam tradicionis earumdem dantur visitantibus talem ecclesiam et manus porrigentibus adiutrices vel penitentibus confessis etc. certis diebus indulgencie non sunt in lege divina fundate. Unde ex quo fit mencio de dando aliquid reputat quod sunt venales. Et hoc est etiam dictum eius ista de absolucionibus a pena et a culpa dicit: Et illo modo quo dantur communiter a summis pontificibus sunt ficte et venales. Et forsitan pro eo quod in eadem per aliquibus [illegible] fit mencio de largicione bonorum suorum cum dicitur in effectu: Et dantes de bonis suis ad tale vel tale opus plenam suorum peccatorum id est penarum pro peccatis debitarum consequantur remissionem. Quia igitur suam intentionem talem novi ex scriptis suis cum dixi quod ponebat indulgencias in lege divina non fundatas ut intellexi de indulgenciis ut sunt remissio culpe, de quibus plura dicit, nec sic sibi volui imponere. Sed de illis que sunt relaxatio pene et que fundantur super thezauro infinito [illegible] provenienti ex merito [illegible] principaliter et fidei formate ecclesie ac meritis sanctorum que supererogaverunt ultra debitum. Loquendo de illis dico quod dicat eas non esse in lege dei fundatas. Nam loqui de illo tezauro reputat quod sit fictum quid sicut loqui de vacuo extra mundum. Absoluciones vero illas de quibus vero eo

ep sit mencio de aliquid dando dicit venales effictas peregrinaciones aut
ad aliquem locum ut quis informetur in fide aut in aliis ad salutem
pertinentibus laudat. Et illas que fiunt ad honorandum loca sancta
basilicas martirum adorandas cum oblacione candelarum et genu
flexione reprehendit et dicit eas superstitiosas ydolatriam sapientes
Litteras fraternitatum reprehendit multum modo quo dantur quibus a fratribus
puta quod talem vel talem faciunt participem bonorum suorum missarum
vigiliarum ieiuniorum suffragiorum et ceterorum bonorum etc. quia ut dicit
dantur sub specie lucri et multa talia hic dicit. Circa ista placet mihi
Et indulgencia que est remissio culpe sit vera indulgencia fateor
quod talia peregrinaciones interdum et sepe contingunt abusus in vagacione
effrenata et excessibus multis. Item quod in confessione licencia fruitur
possunt multa peccata contingere ex inordinata affectione concedencium
eas aut petencium. Nichilominus tamen indulgencie sunt licite et in lege dei
fundate. Prout indulgencia dicit relaxacionem pene debite et fundatur
super illo thezauro meritorum Christi. De hoc autem thezauro meritorum fundamentum
potest super illo Zacharie ixo. Tu quoque in sanguine testamenti tui
emisisti vinctos de lacu in quo non est aqua. Si dominus emisit vin-
ctos de lacu significat quosdam ne mittantur in lacum per quem inter-
pretatur infernus limbus patrum extra quem tunc dicit vinctos posuit
et purgatorium a quo per applicacionem meritorum suorum habentem potestatem
significantur. Item ixo in illo ad Ro. vo. Iustificati ergo ex fide pacem
habeamus ad deum per dominum nostrum Ihesum Christum. Si iustificati iam pacem
habeamus ad deum nisi quia pena adhuc solvenda est que per appli-
cacionem meritorum Christi est soluta. Et sic pacem habeamus ad deum per
Christum. Et paulo post iterum dicit apostolus Si cum adhuc essemus
peccatores Christus pro nobis mortuus est, multo magis nunc iustificati in
sanguine ipsius salvi erimus ab ira per eum. Et in illo capitulo multa dicit
apostolus ex quibus patet quod Christus meruit nobis et quod in eo omnes
iustificantur. Agitur si meritum Christi sit tantum quod infinitorum aliorum re-
dempcione infinitorum mundorum si essent non est inane fundamentum
indulgenciarum. Potestas vero dispensandi huius thezauri per papa vniuersa-
lis fundatur ibi Quodcumque ligaveris super terram etc. Sicut diffuse in po-
sicione mea declaravi. Et addidi quod etsi expresse non expressum in sacra scrip-
tura fundamentum sufficeret auctoritas ecclesie non ex timore facti sed ex veritate
Nam cum etiam in hiis que fidei sunt et concernunt salutem animarum non pos-
sit errare sufficere debet omni fideli eius auctoritas. Dico igitur quod possunt
dari indulgencie que sunt relaxacio pene tribus concurrentibus quod
sit in dante auctoritas, caritas in suscipiente, et pietas in causa sive vel
ad honorem dei aut utilitatem ecclesie. Et istis stantibus papa si dat
tenent. Contra raciones suas respondeo. Ad primam papa dat indulgencias

Contra eo quando ergo dicit pacem habeamus ad deum

multis qui sunt prestiti et hoc papa dubitare debet talibus vero dicens
non dat etc. Dico quod indulgentia non tenent nisi certa premissa sunt
prestita aut et si sunt in caritate saltem putant instantiam saltem aliqui
non tamen decedunt in caritate et sic decerit eis secundum doctorem. Quod secundum
res corporales etc. Concedo maiorem sed tamen nego ad propositum sumitur
cum indulgentie non vendantur nec emantur. Esto quod aliquod subsi-
dium tribuatur ecclesie. Nam non dantur indulgentie pro illo dato cor-
porali sed pro opere spirituali scilicet pro reparatione ecclesiarum vel pontium aut pro re
locorum. Et sic licet temporale interveniat ordinatur ad spirituale utputa
divinum servitium in ecclesia reparanda fiendum opus vero pertinentibus
quo ad pontium reparationes et aliis iustis personis etc. Henricus in summa dist.
xx. Concordat Richardus de media villa ca. dist. iiij^ta^ ubi tangit
Thomas de remissione inimicorum ecclesie qui pacem eius perturbat quod pro
illa possunt dari indulgentie. Cum si aliquis rex etiam turbet
sive in spiritualibus sive temporalibus potest papa indulgentias omnibus
ad repellendum illam convenientibus. Et quia talibus oportet dare
stipendia temporalia potest poni illa clausula quod dantibus de suis bonis
ad tale opus indulgentia confertur. Quod etiam possit indulgentias etc. Res-
pondeo negando quantum. Nam papales indulgentie requirunt etiam
pietatem cum consensu discretionis. Nam auctoritas requisita exerceri
non debet sine discretione nec invenit talis causa ut omnibus omnia de-
bita relaxet nec potest invenire possibiliter morali quod est simile certum quod
res humane contingunt. Preterea cum secundum apostolum non sit data potestas
in destructionem sed in edificationem. Sic debet uti sua papa potestate ne
quid nimis et inordinate fiat ac inmoderate. Unde quicquid ligat
aut solvit in terra clave non errante ligatum aut solutum est in celis.
Si autem facit secus est peccato non potest totum purgatorium evacuare
de lege ordinata et quantum dico ut ibi opponens dicit quod papa
det indulgentias dum impugnatur aut pecunia si de personatione
personali loquatur. Sed si impugnatur etiam omnis qui est universalis
pastor dat indulgentias. Non est putandum quod ut pecuniam recipi-
at det indulgentias et si faceret peccaret graviter nec tenerent
etiam nec esset caritas in recipiente nec pietas in causa. Ex istis
patet solutio rationis addite ubi per quam probare vult quod papa te-
netur dare omnibus indulgentias et arguit sic potens relaxare etc.
Dico ad assumptum quod est verum et maxime cui ex officio incumbit. Sed
papa sine causa pia que honorem dei aut ecclesie respiciat non debet
dare indulgentias et si dat non tenent. Item per indulgentiam non liberatur
quis a morte spirituali sicut de indulgentia loquimur sed solum a pena
restante solvenda non autem a peccato. Unde magis ratio ista contra faciendo
currit qui concedit indulgentias que sunt remissio a culpa. Solvat

igitur illam. Vnde dicuntur indulgencie venales si condicio aliquid da-
di apponatur. Verum cum illud est pro causa pia aut elemosina aut alia
utili ecclesie aut ad honorem dei. Ut autem decreto placeat magis sobrie
loqui de summo pontifice adducant in medium auctoritas Cirilli de libro
thesaurorum ait enim sic Diuidit filius dei petro plene et perfecte claues
regni celorum. Enim sicut ipse accepit a patre dux et sceptrum ecclesie gen-
cium ex israel egrediens super omnem principatum et potestatem et super omne
quodcumque est ut eius genua cuncta curuentur plenissimam potestatem
sic petro et eius diadochis hoc est successoribus non minus sed plenissime
commisit et totam apostolus et ewangelistis loco sui ipse caput ecclesie in
medio eorum statuit quibus ipse in ewangelijs et capitulis mundo huic pre-
dicando ecclesias et prelatos ordinando scribentes que a deo audierunt
et receperunt affirmantes in omni doctrina petrum loco dei. et eum ecclesia
de omni capitulo et synagoga de omni electione et affirmatione et quicquid sol-
uendum et statuendum foret ipsius auctoritate apponentes ipsum vocantes ce-
pham hoc est caput. Multa pulcerrima ponit ubi que gratia breuitatis
obmitto. Ecce plenissimam potestatem petro et successoribus concessam
quibus omnibus particularis persona genua curuare debet ut petro. Modum
igitur ponat quisque ori suo ut non libere in contumelias prorumpere
presumat etc. Tercio ad literas fraternitatis dicit quod fraternitas que est
societas credencium in fide et caritate est sancta et bona et sine illa
alter pro altero orat alter alteri debitor est. Istud et suppositiones et ea
que contra illam dicit non nego sed ex dictis suis traho istud contrarium
dictum. litere fraternitatis que non dantur nisi propter lucrum aut confederationis
illicite reprehendende sunt. Quo ad hoc quod mala intencione interdum conce-
dit non aduersor opponenti. Sed apparet michi quod intendit eciam formam
illarum reprobare per quam fratres faciunt alios participes suorum bonorum
spiritualium oracionum ieiuniorum etc. et ad hoc tendunt sue raciones. Cum hoc
secum non concordo et ostendo quod forma illarum iam dicta non est reprobanda
Orationes et suffragia ecclesie non sunt ad limites et doctrine ut dixit po-
situinus sicut narrat antiqui doctores theologi eciam thomas bona-
uentura Durandus et Richardus. Nam licet natiue non se communicant
omnibus equaliter sed sicut se non autem sic suffragia quia fiunt ab agente
secundum intellectum. Hinc est quod duplicem valorem habent. Vnum ex radice ca-
ritatis. alium ex parte intendentis facientis. Primo modo valent equaliter
omnibus caritatem habentibus. Nam caritas facit omnia communia. et huius re-
spectu dicitur hic opponens. concedens quod caritas non querit que sua
sunt. propterea multitudinis credencium erat cor unum et anima una nec quisquam
quod possidebat suum esse dicebat. Secundo modo plus valent uni quam aliis
si intencio orantis aut bonum facientis. feratur ad unum plus quam in alios
hoc probo sic fructus operis cuius operans est dominus et qui totus cedit
in utilitatem operantis nisi in alium transferatur non potest ex parte intencionis
nisi ei ad quem operans dirigit suam intencionem. Cum causa d. Alia intencio

est vehiculum illius fructus ergo quo ad hoc suffragia illi soli prosunt pro quo
fiunt Sic arguit Thomas in 4 dis. xl v sic Richardus sic Bonaventura
Cui satis concordat ita Godefridus de fontibus in suis questionibus quodlibet
secundum hunc valorem cursum huius libri fraternitatis quia per eas declarant se fratres intendunt in suis orationibus dirigere ad eos quibus concedunt
Ad secundam cum arguit Ex quo fratres supponunt etc. placet michi quod sola
concessio coram deo sufficit nec litteram huiusmodi necesse est cum satis facit
desideriis supplicantium et si fiat absque fraude et dolo non nocet Ad tertiam
sicut dixi de indulgentiis quod non prosunt nisi existentibus in caritate
sic nec suffragia Unde quod persone quibus conceduntur participabunt
post mortem intelligitur si caritate viventes cum orantibus Ad quartam
distinguo duplicia suffragia quedam sunt privata quedam communia
privata fratrum a se privatim in secreto fieri debent cum in secreto fieri dicuntur si
non querant laudem propriam sed dei et desiderant faciens non videri esto quod videantur
et coram si clauso hostio oportet videri et laudari iam palam fieri dicuntur
communia in patulo fieri huiusmodi talia videntur opera fratrum specialiter
viventes Conventus Item si ab aliquo particulari littere dentur intelligatur
ex suppositione scilicet si aliquid deo placitum orando ieiunando etc. fecero
participem te horum facio Ad quartam Et fratres orantes dupliciter
possunt considerari Uno modo ut persone private sic magna debent
humilitate fulgere et recumbere in regno ecclesie militantis in novissimo
loco quia et alius quilibet particularis Alio modo ut gerentes vices ecclesie hoc
modo quia pro facie ecclesie orationes quamvis faciunt non se reputando sed
aliam sponsam Christi immaculatam sponsam cuius vice faciunt excolendo hoc
modo participes alios facere possunt suarum orationum Ad quintam illa tangit difficultatem Si orationes et suffragia facta per alios prosunt aliis Ad
quod Thomas in iiii dis. xl v dicit Et ibi duo considerari possunt Unum
est opus operatum ut est sacrificium altaris et istud ex se efficaciam habet
sicut et omnia sacramenta nove legis Aliud est opus operans et hoc dupliciter
considerari potest Uno modo ut est eius a quo fit oratio peccatoris non est meritoria
Joh. ix Scimus quia peccatores non audit deus Alio modo ut fit in facie
ecclesie et vice eius et quia ille facere intelligitur cuius vice fit ut dicit
Dionisius hoc modo oratio peccatoris est meritoria Quia ecclesia est semper sponsa
dilectissima vel etiam ut fit ab aliquo ut instrumentum alterius et
adhuc quia illud principaliter fit ab illo cuius devotione aut precepto
aut ordinatione fit adhuc valebit oratio peccatoris si principalis institutor sit deo gratus ut patet in elemosina data a malo divite per manum
mali servi per hoc patet solutio rationis Ad sextam dico ex datis ab opponente Et quamvis ex auctoritate mea non competit puro homini sed
hoc facere inestimabile potest ei competere secundum hoc non usurpant fratres quod est
dei proprium nec deum blasphemant Et aut dicit opponens rationes meas
concludere de pura fraternitate solum que fundatur in caritate Ostendo quod omnes

arguitur de illa. Et aliqua de ista 2a arguit Augustinus. Nam quamvis in pluribus aucto
ritatibus allegatis petit adiuvari orationibus et sic orantibus quemcumque
sed non est opus petere adiutorium orationum ex hoc quod valorem habent ex parte
caritatis. Et una caritas facit omnia communia ex hac parte valent eque
non petentibus sicut petentibus dummodo tamen coniuncti sunt vinculo caritatis per consequens
ergo ea parte qua valorem habent quod intercessores faciunt et in hoc fundatur
secunda firmitas de qua loquitur firmitatis intelliguntur. Ideo non solum Augustinus
sed Ambrosius Gregorius Anshelmus et alii multi suffragia aliorum postulasse.
Quintum dictum de peregrinationibus est in effectu. Allegantur
Quod peregrinationes que fiunt ad honorificanda loca sancta basi
licas martirum et sanctorum reliquias adorandum cum oblatione cande
larum aut aliarum rerum et cum flexione genuum reprehendende sunt tamquam
superstitiose et ydolatriam sapientes. Cuius oppositum dico cum scriptura
novi et veteris testamenti cum doctoribus sanctis Ieronimo Augustino
Gregorio Cassiodoro cum concilio generali Gandensi. Quoad auctoritates
et dicta in positione mea diffuse recitata peto haberi hic pro repetitis.
Subiungo tamen aliqua de dictis beati Ieronimi in duabus epistolis ad Ri
parium presbiterum contra Vigilantium hereticum. In prima cum dicat accepi
primum litteras tuas non respondere superbie est. Respondere temeritatis de
hiis rebus interrogas que et proferre et audire sacrilegium est. Eius
vigilantum os fetidum rursum aperit et putorem spurcissimum
contra sanctorum martirum proferre reliquias et nos qui ea suscipimus
appellare cinericios et ydolatras qui mortuorum ossa veneramur. Nos
autem dico martirum reliquias sed nec solem quidem et lunam non angelos
non archangelos non seraphim non Cherubim et omne nomen quod nominatur
in presenti seculo et futuro colimus et adoramus ne serviamus creature
potius quam creatori. Honoramus reliquias martirum ut eum cuius sunt
martires adoremus honoramus servos ut vel honor servorum redun
dat ad dominum. Postea aliqua subdit. Si non sunt honorande sanctorum reliquie
quo legimus. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Si ossa eorum
polluunt contingentes quo Elizeus mortuus mortuum suscitavit et
dedit vitam quod iuxta Vigilantium iacebat immundum. Ergo omnia ca
stra israelitici exercitus et populus dei fuere immunda quia Ioseph et patriar
cha unde corpora portabant in solitudine et ad sancta terram immundos cineres
pertulerunt. Dicit michi quis non reprehendimus honorare reliquias
martirum quia immunde sunt aut immundos contingentes faciunt. Et di
co quod non licet eas tollere ut non fit offendo eis luminaria genua flectendo
osculando ceteras imagines eis offendo et similia. Profecto ita dicebat
Vigilancius ut recitat beatus Ieronimus in epistola contra eundem. Quid necesse
necesse est tanto honore non solum honorare sed etiam adorare illud
nescio quid quod in modico vasculo transferendo colis. Quid pulverem linteamine

ne circumdatum adorando osculeris prope ritum gentilium videmus sub pre-
textu religionis introductum in ecclesiis sole adhuc lucente moles cereorum
accendi ubicumque pulvisculum nescio quid in modico vasculo precioso
linteamine circumdato osculantes adorant magnum honorem prebent huiusmodi
homines beatissimis martiribus quos putant de vilissimis cereolis
illustrandos quos agnus qui in medio throni est cum omni fulgore
maiestatis sue illustrat Hec verba vigilancii Contra illud Ieronimus
Cum vigilancius videtur velle vivos non mortuos coli debere infert
ergo sacrilegi sumus quando apostolorum basilicas ingredimur Sacrilegus
fuit Constantinus imperator qui sanctas reliquias Andree luce et
Thimothei transtulit Constantinopolim apud quos rugiunt demo-
nes et inhabitatores vigilancii illorum se sentire presenciam confitentur
Sacrilegus est nunc Augustus Archadius qui ossa beati Samuelis
de Iudea longo post tempore transtulit in Traciam mortuos illos sus-
picaris ideo blasphemas Ex lege ewangelium deus abraham deus
ysaac deus iacob non est deus mortuorum sed vivorum Si ergo vivunt
honeste iuxta te carcere concluduntur Et ibi multa dicit ostendens
quod sancti in patria orant pro nobis et quod si multa in vita fecerunt
in alia hominibus adhuc magis nunc cum sunt cum deo in celis regnan-
tes Allegat de Moyse de Paulo et de Stephano etc.

De cereis et luminaribus quod liceat ea offerre licet non illa sint inten-
tione sua qua quidem offerunt scilicet ad honorem martirum quasi
indigeant Dico ergo et hic consonat sequentibus scilicet ex devocione of-
ferendum sic sanctos volencium honorare Ista dicit Ieronimus vigilan-
cio Aliud inde probis scilicet ex illa oblacione turbantur quondam apostoli quod
perit unguentum sed domini voce correpti sunt neque enim christus indige-
bat unguento nec martires lumine cereorum tamen illa mulier in honore
christi hoc fecit devocio quod mentis eius recipitur et quicumque accendunt
cereos secundum fidem suam habent mercedem Ad hoc quod ydolatria hoc
sepe dicatur respondet Ieronimus Illa quondam colebamus ydola
nunc deum colere non debemus ne simili videatur cum ydolis honore
veneraci Illud fiebat ydolis ideo detestandum hic fit martiribus et
ideo recipiendum est Nam et absque martirum reliquiis per totas ori-
entis ecclesias quando legendum est ewangelium accenduntur luminaria
iam sole rutilante non ad fugandas tenebras sed ad signum leticie demon-
strandum Unde et virgines ille ewangelice semper habent accensas lam-
pades Et apostolis dicitur Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes etc.
Ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur de qua dicit psalmista Lucerna
pedibus meis verbum tuum domine Itaque propter tria Ieronimus dicit ce-
reos coram reliquiis martirum accendere licet Primo propter devocionem
orantis in honorem sanctorum quorum sunt reliquie 2o ad ostendendum
signum leticie spiritualis 3o ad representandum internum lumen fidei quod est

in adorantibus Subinfert Ieronimus male facit ergo Romanus pontifex qui super
mortuorum petri et pauli secundum nos ossa veneranda secundum te loquitur vigi-
lantio pulvisculum offert deo sacrificia et tumulos eorum pro arbitratur
altaria. et non solum unius urbis sed tocius orbis ecclesie episcopi qui tamquam
nem vigilantium contempnentes ingrediuntur basilicas martirum. quod
non errant non male faciunt. plena hec est epistola pulcerrimis racionibus
et persuasionibus ad hoc propositum et ad alia que vigilantius contra cultum
reliquiarum detestabatur. Ad illam volentem instrui remitto Ex quo
infero quod licet colere venerari honorare et adorare reliquias sanctorum
martirum hec causa huius ad ceteras regule ... Ideo peregrinaciones ad
adorandas reliquias non sunt dampnande dum tamen fiant cum debitis
circumstanciis Revera non ignoro multos excessus interdum committi ab
aliquibus Sed non ideo peregrinacio est reprehendenda sed abusus non est di-
cenda pecunia mala sed aliquis male ea utatur. Detestanda arguatur
mala voluntas et malus usus sive abusus non ipsa peregrinacio que
sancta est si ad venerandos sanctos quorum reliquie visitantur
fiat Nec moleste ferat opponens quod dico eas adorandas quia secundum
doctores exhibitio honoris racione sanctitatis adoracio est Et sicut multi-
plex est modus sanctitatis Ita multiplex modus adoracionis scilicet latrie
qui soli deo per se debetur et yperdulie quia racione alicuius excellen-
cie singularis ut ... et mater dei Dulie racione sanctitatis
que convenit ceteris sanctis Unde in scriptura sepius legimus homines
alios viventes adorasse ut Iacob Esau Genesis xxxiii° Ut david
Ionathan primo Regum xx et in valde multis locis Si prioribus adora-
cio racione alicuius superioritatis data est et non culpantur facientes
cur non licebit sanctorum reliquias beata immortalitate fruencium ado-
rari Quod dicitur periculum esse propter simplices qui istas adoraciones
discernere nesciunt Dico quod instruantur et melius est fieri hoc quam nega-
re propter periculum quod factum est Nam multa contempnere oporteret si
periculum attenderemus quod ex abusu exurgere solet Ad raciones meas
de peregrinacionibus in veteri testamento ter in anno ad templum quod erat
Ierusalem et quod tempus hoc observans sic peregrinatus est quod erat et istud
preceptum observatum a quibusdam gentibus etc dixit quod Ihesus tempus
illa extinguit dum dixit mulieri Samaritane Iohannis iiii° mulier crede
michi venit hora quando neque in monte hoc neque Ierusalem adora-
bitis patrem Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores ado-
rabunt in spiritu et veritate Nam respondi quod per hoc peregrinaciones non eva-
cuavit sed tantum cerimonias veteris legis que in templo Ierusalem observaba-
ntur quod spiritu et veritate observatur Sed quia non replicavit contra hoc
ideo nichil plus dico Cum opponente autem meo non discordo in hoc quod
laudat peregrinaciones quibus itur ad audiendum verbum dei et sanctarum
contemplacionum (?) informaciones Nam et ego ipse illam laudo etc.

Postremo contra ymagines venerabiles pono sextum dictum quod ex scripturis sumit
contra illos ymagines picte vel sculpte non sunt adorande. Et dico de picturis
aut sculpturis ad dictam veneracionem ymaginum quas magis vult venerari
vocat istas pictas ymagines et cetera statuas unde dicit de eis quod populus spiritum
iam non habens exhibet eis magnam reverenciam et honorem cum genu fle-
xione candelarum accensione et huiusmodi et hec sibi non placent. Item dicit
populus dei spiritum unde non habens et cetera. Tangit quod demon potens est in talibus
ymaginibus Christi et sanctorum que sunt in templo vel domo dei demen-
tare homines qui vivunt non fide viva sed mortua et quod tales qui fa-
ciunt ymagines assimilantur Aaron effeminato qui timore populi fecit
vitulum conflatilem et Jeroboam qui fecit vitulos aureos ut populus
non adorarent ultra in Jerusalem et quod si propter se dicendum sit adorandum propter simili-
tudinem ipsius ad Christum magis esset adorandus asinus quem dominus equi-
tavit in similitudine eius ad eum. Fateor quod non sunt ydola colenda et
simulachra hoc enim scriptura prohibet et racio modo quo ab ydolatris
adorabantur cum illi putabant in eis esse aliquid numinis putabant
eas habere racionem et intellectum et sensus. Unde aures ad audiendum
oculos ad videndum formabant. Ideo dominus Exodi xx° prohibet sculp-
tilia sic [illegible] Non facias tibi sculptile neque omnem similitudinem que
est in celo desuper et que est in terra deorsum. Et Apostolus de ydolo dicit
quod ydolum nichil est. Remigius autem hoc sic exponit: ydolum videtur
ymaginem hominis habere et non est homo. Videtur ymaginem alicuius bestie
habere et non est bestia. Videtur aures oculos nares et os habere sed ideo
nichil est quia non audit non videt non olfacit non loquitur. Dicitur
homo esse non est homo, dicitur deus esse non est deus. Ideo nichil est quia
id quod dicitur non est. Sed religio christiana ymagines quidem admittit quia deus
factus est homo ante incarnacionem pingi non poterat postquam autem corporea per
lineamenta corporis humani et figura reputari. Admittit etiam ymagi-
nes beate virginis Marie sanctorum apostolorum martirum confessorum virginum et
electorum quos in celebri memoria habere disposuit quos in reverencia
fidelium devocio habere voluit ut simplicibus essent memoriale pre-
teritorum sicut libri litterarum et alphabetum. Sapientoribus autem essent ut aliquid
devocionis ipsorum excitatum. Nempe Segnius irritant animos demissa per
aures quam que sunt oculis subiecta fidelibus. Tardius enim audita
quam visa movent. Igitur quod sint conservande non destruende exemplo
et auctoribus ostendo. Refert Sigibertus in sua hystoria quod sub anno domini
septingentesimo vicesimo quarto Judeus quidam maleficus pro-
mittens Jezid Sarracenorum regi cum ultra xl annos imperaturum
suadet ut in toto regno suo dei sanctorum quoque ymagines deponi edicat
qui spe diu regnandi seductus edictum proponit. Ipse tamen mox
obiit. Hec ille. Dicitur in Cronica Martini quod cum Leo Imperator

ymagines in Civitate Constantinopolitana igne cremari iussisset Gre-
gorius secundus qui fuit nonagesimus primus pontifex eundem Leonem
anathematizavit De quo memoratus Sigilbertus dicit Gregorius papa
Sinodum xc iii episcoporum Rome congregat et veneracionem sanctarum
ymaginum confirmat earumque violatores generali sententia anathematizat
Idem actor dicit de Stephano papa xc ii quod veneracionem sanctarum
ymaginum confirmat earumque prophanatores anathematizat Refert idem quod
Constantinus imperator filius Leonis de quo ante dictum adversus deo
virum sanctum Stephanum per xl annos inclusum cum gentilibus re-
uendum amara morte martirizavit omnes sibi subiectos iurare coegit
super sancte crucis lignum ne aliquam dei sanctorumque eius venerarentur
ymaginem Et quod hoc sit tyrannidis patet per hoc quod sequitur nec sub
alicuius gentilis persecucione plures quam sub hoc martirizati sunt Iste
idem sub anno domini Septuagesimo secundo ait in presencia pipini Regis
Inter grecos et romanos celebratur Sinodus de sancta trinitate
et sanctorum ymaginibus Adrianus xc iii Rome presidet hic ad
compescendam rabiem hereticorum ymagines dei et sanctorum execrancium
nimis laboravit et libro adversus eos edito multis scripturarum monumen-
tis roborato errores eorum infirmavit Idem actor dicit quod sub
anno domini dcc lxxx viii° Instancia Tarasii patriarche Constantinopo-
litani et Adriani pape 2° apud Niceam universalis Sinodus trecentorum
quinquaginta Episcoporum congregatur In qua fides catholica in presencia
Hirenes et filii eius cunctorum subscripcione roboratur et heresis ex-
ecrancium ymagines dei imperfectum abdicatur Postea Damascenus
in iiii^to sentenciarum suarum c. de ymaginibus ait Fertur autem quedam
hystoria quod dominus Abgaro Regi qui pictorem miserat ymaginem
domini figurare similiter nequeunte pictore propter corruscantem a
facie eius claritatem ipse vestigium proprie faciei divine et vivifice
superponens in vestimento illius suimetipsius ymaginem astruxisse
Et ita cupienti Abgaro misisse Hec damascenus Racionem autem
institucionis sanctarum ymaginum Gregorius in Registro tangit ita
dicens Quod legentibus scriptura hoc ydeotis prestat pictura cernentibus
quia in ipsa ignorantes vident quid sequi debeant in ipsa legunt qui
litteras nesciunt Unde precipue gentibus pro leccione pictura est hec
ille Et hec consonat dicto damasceni in suo iiii^to capitulo de sanctorum
ymaginibus sic dicentis Quoniam vero non omnes noscunt litteras neque lec-
cioni vacant patres excogitaverunt velud quosdam triumphos
ymaginibus hec describere ad velocem memoriam Sepe itaque non
in solum in mente habentes domini passionem ymaginem crucifixionis Christi

videntes et salutaris passionis in rememoracionem venientes prociden-
tes adoramus. hec ille. Item Ezechiel eciam iussus est pingere
transmigracionem populi ut prius videns sensibilibus formis moveretur
eam futuram cognoscere et fidem dare prophete. Ezechielis xij capitulo cum sic
dicatur: Tu ergo fili hominis fac vasa transmigracionis et transmigrabis
per diem coram eis. Ubi Ieronimus in commentario libro iiij°: Quia ergo
oculos habent ad videndum et non vident, aures ad audiendum et non
audiunt, et tua verba contempnunt, doce eos per ymaginem atque picturam
et schematibus ostende corporeis ut venturam captivitatem non solum
auditu sed et oculis recognoscant. hec Ieronimus. Patet ergo quod ymago
ad imitandum est inventa et forcius movet quam scriptura et verba.
Ut autem appareat deum aliqua sancta loca plus aliis honorare
et ymagines habere in reverencia duo testimonia presentantur. Unum
ex hystoria Tripartita, alterum ex Ecclesiastica. Ex quibus monstratur
deum specialius in uno loco quam alio aut virtutes ymaginum picta
operari quam alterius refert Cassiodorus libro vj° hystorie tripartite c. xliij
quod Iudei acceperunt potestatem sub Iuliano apostata reedificandi tem-
plum Salomonis in odium fidei christiane. venti et terre motus ignis de cavernis
terre exiliens prohibuit. Unde sic dicit ibi: Cumque gipsi et calcis
multa modiorum milia congregassent scilicet iudei, vis magna ven-
torum repente respirans tempestates atque procelle subito facte quic-
quid congregatum fuerat dispersserunt. Adhuc autem vesanientibus eis
et nequaquam divina longanimitate correptis maximus primo terremotus
factus est, et quisquis non fuerat misteriis divinis imbutus vehementer
attritus est etc. Item ibi Eusebius vero in vij libro Ecclesiastice historie capitulo xv
narrat quod mulier curata a fluxu sanguinis per Christum in domo
sua in urbe Cezaree Philippi erexit ymaginem eream ad modum
viri fimbriatis in vestimento habitu que reputatur Christum fecit et
alteram ad genua provolutam coram illo quasi mulierem figurantem.
Et ibi dicitur quod cum herba crescat que nullam habet ex se sanandi virtutem,
cum vero ad ymaginem crescat post tactum illius omnes morbos langwo-
resque compescit. Ubi in forma ea bonitatis ibi quecumque quamvis
si ymagines essent abiciende deus fieri non permitteret. Sed nescio si
dicetur hoc esse opus demoniorum sicut ludificancium homines.
cum doctor Eusebius vetus pater non narrat hoc tamquam ludificatorum esse
sed tamquam miraculum. Quod si in ymagines Christi et sanctorum non debere
venerari iterum asseruerit, audiet decretum nove Sinodi Constan-
tinopolitane factum in accione octava ubi sic dicitur: Cum oporteat nos
maiorum morum statuta immoto mentis intuitu conservare cum
omnibus sanctorum patrum semper dogmata venerari diffinimus de sacris

et venerandis ymaginibus domini nostri ihesu christi eiusque semper virginis genitricis
marie omniumque sanctorum qui ab abel iusto deo placuisse credimus
que ecclesia sancta in vniuerso orbe diffusa antiquitus accepit
que quod sedis apostolice presules pro eis decreuerunt ac statuerunt illiba-
ta persistere atque intemerata maneant. Et magistrum Iohannem quondam con-
stantinopolitanum et sequaces eius qui eas frangendas atque cal-
candas esse ore polluto asseruerant quidam de hiis non senserunt
nobiscum et iuxta sanctorum pontificum Romanorum decreta et
aliorum catholicorum patrum instituta non sapuerint sancximus eos
a christo et ab ecclesia catholica atque apostolica anathema. Forte dicet
quis quod venerande non nego Sed quod sint adorande non video Ad
quod confutandum sufficiat etiam immediate quod nulla fuisset ante alle-
gata auctoritas decretum sancte Synodi Constantinopolitane
octaue editum actione decima vbi sic dicitur Sacram ymaginem
domini nostri ihesu christi et omnium liberatoris et saluatoris equo honore cum
libro sanctorum euangeliorum adorari decernimus Sicut enim
sillabarum eloquia que in libro feruntur salutem consequimur omnes
ita per colorum ymaginariam operationem et sapientes et ydiote cuncti
ex eo quod in promptu est feruntur vtilitatem. que enim in sillabis
sermo hec et scriptura que in coloribus est predicat et commendat
et dignum est vt secundum congruenciam racionis et antiquissimam
tradicionem propter honorem qui ad principalia ipsa refertur etiam
deriuatiue ycone id est ymagines honorentur et adorentur
et que ut sanctorum sacer euangeliorum liber atque typus preciose
Si quis ergo non adorat yconam saluatoris christi non videat formam
eius quando venit in gloria paterna glorificari et glorificare sanctos
suos sed alienus sit a communione ipsius et caritate Similiter
et ymaginem intemerate matris eius et dei genitricis Marie et
super et yconas sanctorum angelorum depingimus quemadmodum
eas figurat verbis diuina scriptura Sed et laudabilissimorum apostolorum
prophetarum martirum et sanctorum virorum simul et omnium sanctorum et ho-
noramus et adoramus et qui sic se non habent anathema sint a
patre et filio et spiritu sancto ¶ De adoracione crucis et ymaginis
hominis et pacientis in ea (vide Aug.) supra de posicione Secundo
si causa informacionis queris quo possum ymaginem adorare
cum sit lignum es et alia materia Respondeo secundum duplicem viam
Prima est thome et multorum sequencium eum in iii° declaratur quod
est vnus motus qui est animi a quo procedimus et in terminis vnius
secundum suam formam Nam est eadem forma fluens secundum essentiam in medio
et termino ad quem et tamen differens secundum esse et ita est eadem motio

venerantis seu adorantis transiens per ymaginem usque ad prothotipum hoc est
exemplar. Ideo fundat quod eadem adoracione adoratur ymago et
id cuius est ymago exemplar et ex hiis movet et stat tamquam motus a-
doracionis ymago ut medium per quod et tamquam vehiculum adoracionis
intencionis adorantis et hunc modo dicendi decretum Sinodi Consta-
tinopolitane videtur sentire cum dicit quod honorem cuius ad principalia
ipsa refertur etiam deinceps ymagine honorentur et adorentur Ultra
vero via tenet quod eis non debet adoracio exhiberi sed ad punctum coram adorad
illi quorum sunt ymagines Unde Robertus Holcoth super 1o capitulo primo
Sapiencie ait sunt et inter mortuos est eorum qui appellaverunt deos suos
opera manuum suarum aurum et argentum dicit sic Non video esse bene
dictum pro eo quod eodem honore honoretur deus et eius ymago Unde
videtur michi esse dicendum quod nec adoro ymaginem Christi quia li-
gnum nec quia ymago Christi sed adoro Christum coram ymagine Christi
quia est ymago Christi et excitat me ad adorandum Christum et sic exposuit
ut ille doctor Damascenus et similiter Thomas et totum istud circa hanc
materiam videtur hic capitulum perlatum de con. di. iii. Communis modus
est quod inter doctores Secundus est facilior inter simplices et sine hunc
sine alium teneamus semper habetur quod coram eis signa et protestationes
interioris cultus sunt exhibende genua flectenda luminaria pro
offerri quia aut eis aut racione ad exemplar veniendi aut ex-
emplari coram eis ista fiunt et ita satis habetur de con. dis. iii
Venerantur ex septima Sinodo ubi dicitur Venerabiles ymagines christiani
non deos appellant neque serviunt eis ut diis neque spem salutis po-
nunt in eis neque ab eis expectant futurum iudicium sed ad memoriam
et recordacionem primitivorum venerantur eas et adorant sed non serviunt
eis cultu divino nec alicui creature Adorantes autem illas modo
dicto non imitantur Aaron nec Jeroboam Quia sub illis populus
vitulos adorabat cultu divino hoc est quod vitulus aut vituli ex-
hibicionem reverencie que adoracio dicitur terminabat nec ad alium
ultra referebat illam Ideo ydolatrabat Non sic populus fidelis quia
nec ad ydolatriam est pronus ut tunc erat nec in ymaginibus sistit sed
ad deum et sanctos tendit ex inspectione ymaginum Ideo bene Rex
Ezechias excelsa et aras lucos et serpentem eneum quem fecerat
Moyses destruxit quia populus in illis ydolatrabat et mechabatur
spiritualiter Et quia populus ad hanc fornicacionem nimis pronus erat
non sic modo Et si aliquis abutatur in adorando ymaginem non ideo
confringenda est ymago quia utilis est aliis Et de facili iste
redditur Quia non est pronus ad ydolatriam ut populus ille Super ista patet
ad aliqua per conveniens dilectum tacta quid dicendum Sunt audiunt

patres dignissimi sex puncta in quibus continuum et alta via eccle-
sie Oro deum nostrum ihesum christum ut sic dirigat omnium corda quibus spiri-
tus prevaleat et omnis animositas deponatur Et omnis pax de
extremo veniat igitur opponens ad medium et mox concorda-
bimus si reformacionem quereat morum Illam etiam morum queso
Tollantur igitur ista nova dogmata et veritas prius ut potius
explicata teneatur Si quid corrigendum est in dictis meis
adest sancta Sinodus emendari cito potest ad componendum
mores satissima Quam reformacionem in utroque statu donet
nobis deus ex alto cooperante hac congregacione sancta Qui
est benedictus in secula Amen

Prefacio in posicionem de punicione peccatorum notoriorum facta per magistrum Egidium Carlerii sacre theologie professorem decanumque Cameracensis

Cum mente sepius revolverem unde ortum habuit et progressum
error de punicione penali omnium peccatorum notoriorum
per eos ad quos spectat et in eorum negligencia per
quemcumque fidelem et alii huic adiuncti Repperi meo iudi-
cio originem fuisse malam vitam plurimorum in statu tam eccle-
siastico quam layicali Ex illa successit alia causa scilicet odium Et cum non
videretur facile omnia mala posse extirpari de medio multitudinis
odio implende Quidam recesserunt ab aliis faciendo scisma
in ecclesia Cumque se viderent separatores a ceteris suam segregacionem
iustificare volentes nova dogmata fingere ceperunt dicentes quod
ipsi soli erant ecclesia Et quia sacramenta per alios sacerdotes a suis ministra-
ta polluta erant et suscipientes polluebant Exinde quidam ex
eis asserebant baptizatos ab aliis quam suis debere rebaptizari
Tandem dixerunt quod omnia peccata notoria sunt penaliter punienda
per eos Et apparet bene considerenti librum beati Augustini contra Epistolam
Parmeniani Et ipse Parmenianus eiusque fautores errores Do-
nati sequentes sic senserunt Dicebant enim illi solam Affrica-
nam ecclesiam et reliquum orbem extra ecclesiam esse et sacramenta per
alios data suscipientes polluere volebant quia omnia crimina no-
toria puniri Ecce quod unde unitatem ecclesie debent scindi societas
et scisma generari Huius secte quo ad aliqua esse nostri videntur
Bohemi qui a toto orbe propter malam vitam ut memoratum est
aliquo recesserunt dicentes quod non ecclesia sed ipsi soli sunt
ecclesia Et queritur quod debent vindicari penaliter omnia peccata
notoria et clamant omnibus quod ecclesia catholica ad angulum huius Regi-
onis Bohemie reducta non sit nec hoc fieri possit altiusque con-
sideracionis efflagitat examen paucis tamen manifestare proposui racionibus

Quia si soli ipsi faciunt ecclesiam sequitur quod ante 30 annos vel circa nulla
fuit ecclesia catholica. Nam si non est totus orbis ecclesia quia aliter credit
quam ipsi. Cum ante annos predictos crederent ut ceteri nec illi non reliqui
ecclesiam faciebant cum istud salvatoris contradicit Petre ego rogavi
pro te ut non deficiat fides tua et tu aliquando etc. Et contra illud Mt ultimo
Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummacionem seculi.
Quod quod sola Bohemia ecclesia esse non possit audite. Dominus dixit Abra-
he In semine tuo benedicentur omnes gentes. Dixit et Isaac In semine
tuo benedicentur omnes gentes terre pro eo quod audivit Abraham pa-
ter tuus vocem meam. Iterum ad Jacob dixit Ego sum deus Abrahe
patris tui et deus Isaac ne timeas. Terram cui super quam dormis
tibi dabo et semini tuo / et erit semen tuum sicut arena maris et replebis
in mare et in affricam et in aquilonem et in orientem et benedicentur in
te omnes tribus terre et in semine tuo. Hec autem de Judeis dicta patet
quid sit semen Abrahe in quo dictum est benedicendas omnes gentes.
Exponit apostolus Abrahe inquit dicte sunt promissiones et semini
eius non dicit et seminibus tamquam in multis sed tamquam in uno et
semini tuo qui est Christus. In Christo ergo omnes gentes benedictionem habi-
turas tanta ante promissum est tanta exhibitum veritate et
non pudet dicere ad pugillum orbis illam hiis diebus esse coar-
tatam. Porro dominus in parabola zizaniorum ait [illegible]
seminavit bonum semen in agro. Exponens autem illam inquit Qui
seminavit bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum
semen hii sunt filii regni. Zizania vero sunt filii nequam. Ergo Christus
filios regni posuit in agro id est mundo non in Bohemia nec in
Affrica ut arguit beatus Augustinus in fine primi libri contra Epistolam
Parmeniani sed in toto orbe ab ortu solis usque ad occasum quod ipse
dominus testatur Mt 24 cum ait Si quis vobis dixerit Ecce hic est Christus
id est in ista parte mundi aut illic super est fides catholica nolite cre-
dere. Est ergo fides catholica per eius publicacionem Si dixerint vobis ecce in
deserto est id est in dogmate pertorum nolite exire scilicet a fide catholica. Si di-
xerint in penetralibus est hoc est in doctrinis occultorum hereticorum
nolite credere. Est ergo fides catholica per eius publicacionem sicut fulgur
quod patet ab oriente in occidentem. Sic enim exponit beatus Jeronimus
hec verba. Et beatus Augustinus de questionibus evangelistarum dicit quod oriens
et occidens nomine totum orbem voluit significare. Isidorus vero
libro de summo bono c. 16 dicit Sancta ecclesia ideo dicitur catholica quia
universaliter per omnem mundum sit diffusa. Hereticorum enim ecclesie in partibus
mundi coartantur. Hec vero in toto orbe diffusa expanditur. Idem
8o libro ethimologiarum Ecclesia grecum dicitur convocatio. Catholica dicitur universalis.
Idem Honorius super illud canticorum Duo hinnuli gemelli. Idem Augustinus

de fide ad petrum c. 16. Ex quibus satis pertinenter subiungi potest vna
nacionem non se debere separare corporaliter a reliqua parte ecclesie reli-
gionis propter malos in ea existentibus ita ut nouos ritus nouosque mo-
res induat scisma faciendo presumendo nempe vnitatis nulla est
iusta necessitas cum sibi nequaquam spiritualiter nocituros malos ideo tol-
lerent boni ne spiritualiter se segregantur a bonis dicit Augustinus 3 libro
contra epistolam parmeniani Recessus autem de quo ysaias Recedite
recedite exite inde pollutum nolite tangere de recessu corporali non debet
intelligi Nam ipse ysayas hoc dicens non recessit ab immundis qui
in medio ipsius populi immundi labia polluta habentis habitabat Jeremias ab ipso
mundo corporaliter non discessit Dauid qui dicit Odiui concilia vanitatis
et cum facientibus iniqua non introibo non reliquit corpore omnes malos Nam
Joab qui per proditionem occiderat Abner et Amasam a se non exclusit
Saulem a domino reprobatum honorauit Intelligitur ergo recessus
et exitus de recessu spirituali qui fit dum non consentitur aut fauor
prestatur de immundicijs peccatorum Augustinus in 3o libro contra epistolam
permeniani sic ait Immundum non tangit qui ad peccatum nulli con-
sentit Exit autem inde ut salua sit cuius cor apud deum si vel disciplina
corripiendi et arguendi salua pace negligat Nam qui vult cor-
poraliter quasi manifestos malos deserere spiritualiter deserit latentes
bonos quos incertos et incognitos cogitur accusare dum se-
parationem suam conatur defendere Et post multa ait Cum laude pa-
cis mali tollerantur ne ignoti boni compungentur Quod vero non oporte-
at fieri separacionem corporalem a malis ostendit ipse beatus Augustinus ubi supra
ad sermonem Jeremie per parmenianum allegatum Quid paleis ad triticum
et ait Certo potest vnde esse pascua communis ouibus et hedis Eadem sa-
gena bonos pisces et malos continens Ista eadem est area paleam et
et tritica Sed in die quo paterfamilias ferat ventilabrum separabit pa-
leas a tritico Triticum vero ponet in horrea sua et paleas igni in-
extinguibili comburet Nunc simul sunt oues et hedi Sed dum
filius hominis venerit cum angelis dei segregabit oues et hedos cum im-
pleta erit sagena et sederint secus litus eligent bonos in vasa sua
malos autem foras mittent Tunc dicetur Quid paleis ad triticum
non modo Ipse ait beatus Augustinus in 2o libro contra epistolam parmeniani ostendens
quomodo necesse est plerumque bonos cum malis conuersari et tradens
bonis prudens quid agere debeant aperit dicens Si bono pacis ne ante
tempus cum zizania colligantur eradicetur simul et triticum necesse
cogitur quisque esse inter iniustos recedat ab iniusticia et secum quos vo-
cat nouit deus Similiter cum ab iniustis recedit et ab eis exit atque
separatur interim corde et tandem corpore a talibus in fine separari meretur

Post hoc ad idem propositum sic loquitur exemplo non solum non facientis
mala sed et non consencientis illi malicie inter paleam frumenta secura sunt
Omnia neque talia faciunt neque consenciunt facientibus etiam si in eadem
segete usque ad messem in eadem area usque ad ventilacionem intra eadem re-
cia usque ad separacionem que in littore futura est boni tollerent malos
Et hoc est quod dicit respondendo ad illud quod allegat Parmenianus
de apostolo que pars iusticie cum iniquitate que communicacio lucis ad te-
nebras que conventio christi ad belial aut que pars fidelis cum infideli
propter quod exite de medio eorum dicit dominus et immundum ne tetigeritis
et ego recipiam vos Quia cum sic isti carnales sapientes non intelligunt
neminem iungi cum infidelibus nisi qui facit peccata paganorum aut
talia facientibus favet Nec quemquam fieri participem iniquitatis nisi
qui iniqua agit vel applaudit Lucis autem communitas tenebris nisi qui post
tenebras consensionis sue dimisso christo sequitur belial quis ponit
cum infidelibus partem suam nisi qui eius infidelitatis sit particeps
Ista enim templum dei esse desinunt ne se alicui simulacro adiungant Cum
autem sunt templum dei vivi et in medio nacionis tortuose et perverse
apparent sicut luminaria in mundo verbum vite habentes id est eos quos
pro unitate tollerant infirmos Nec angustiantur quia in illis habitat et de-
ambulat deus et exeunt de medio malorum atque separantur interim
corde ne tamen forte id faciant per sedicionem scismatis volunt fieri a bonis spi-
ritualiter quam a malis corporaliter separentur Hec ille Ex quibus manifestum
est quod propter malos in ecclesia militante existentes non debent se boni corporaliter
separare in preiudicium unitatis a malis etiam notoriis ne separentur etiam
a bonis spiritualiter et ne fugiendo zizania fugiant et triticum Nam
cum crevisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania
Et quamvis inter utrumque iam servi patrisfamilias cognicione distingue-
rent iubentur tamen ea sinere crescere usque ad messem ne colligentes zi-
zania eradicarent et triticum Ideo templa separacionis scisma ecclesie
facientia inania sunt et pernitiosa atque sacrilega quia et impia atque
superba fiunt et plus perturbant infirmos bonos quam corrigunt animosos
malos Igitur cum nulla racione se debeat una nacio separare ab ecclesia
catholica per orbem diffusa propter malos in ipsa ecclesia existentes sed ad correccionem
salva pace laborare et ubi periculum scismatis timetur tollerasse corporaliter
non tamen consenciendo non fuit opus ad defensionem facte scissure per
eam fingere novam doctrinam et velle exstirpare omnia mala notoria
per penas iusticie in preiudicium bonorum cum dominus iusserit sinere zizania
iam apparencia crescere usque messem ne illa eradicantes noceant tritico
et nichilominus errorem istum de punicione omnium peccatorum mortalium notoriorum
in foro exteriori per eos ad quos spectat et ubi negligentes per quemvis inprobare
Nunc preposui propositum quod sic incipit Hanc meis viribus inprobem
veritatem subiungendo :·:

Circa primam questionem versus finem ponantur verba Augustini que sequuntur
Augustinus 2o libro contra Parmenianum circa principium respondendo ad illud
quod obicit / Ve hiis qui dicunt quod nequam est bonum et quod bonum est
nequam. qui ponunt lucem tenebras et tenebras lucem / qui dicunt dulce
amarum et amarum dulce. Concludit dicens sive ergo vel quod per arguendo
corrigit vel quod non per corrigere salvo pacis vinculo excludit / vel quod
salvo vinculo pacis excludere non per equitatem improbat similiter supportat
hic est pacificus et ab isto maledicto quo dicit scriptura / Ve hiis qui
dicunt quod nequam est bonum dicere omnino liber et extraneus securus penitus alienus
Item Idem 3o libro contra eandem epistolam ait Neque potest esse salubris a
multis correpcio nisi cum ille corripitur qui non habet sociam multitudinem
Cum vero idem morbus plures occupaverit nichil aliud bonis restat
quam dolor et gemitus Ideo Apostolus cum iam multos comperisset
et immunda luxuria et fornicacionibus inquinatos non id precepit ut cum illis
cibum non sumerent in secunda epistola sicut fecerat prius in prima ubi
dixerat Si quis frater nominatur in vobis et est fornicator aut ydolis
serviens aut avarus aut ebriosus aut rapax nec quidem cum eo a
cibum sumere nec dicere poterat Si quis frater fornicator nominatur in vobis
sed multitudinem sed dixit Ne iterum cum venero ad vos humiliet me
deus et lugeam multos ex hiis qui ante peccaverunt et non egerunt
penitenciam super immundicia et luxuria Et post aliqua subiungit id quod
prius dictum est Concilia separacionis et inania sunt et perniciosa et sacri-
lega quia et impia et superba fiunt et plus perturbant infirmos bonos
quam corrigunt animosos malos Sequitur In proposito cause dicit Idem
sanctus epistola ad Aurelium etc. Circa secundam conclusionem versus finem
poni potuerunt ea que sequuntur ex beato Thoma 2a 2e q. 108 ar. 2 ad
primum Cum punicio vindicacio quedam sit / vindicacio autem accipitur
dupliciter Uno modo secundum quod ad publicam iusticiam pertinet Alio modo secundum quod per-
tinet ad immunitatem persone singularis secundum quod per eam propulsatur iniuria
illi illata punicio etiam dupliciter dicitur prout scilicet est actus publice iusticie
et singularis persone Primo modo pertinet ad virtutem iusticie commutative
que culpam pro pena recompensat / 2o modo pertinet ad virtutem vindi-
cacionis que est virtus specialis que elicit secundum rectam racionem hunc actum
qui dicitur vindicacio que fit per inflictionem alicuius pene ordinate
ad immunitatem persone Cum igitur ostensum sit quod pertineat ad soli per-
sone publice punire peccata mortalia notoria penaliter et non persone sin-
gulari intelligo de punicione que est actus iusticie et a iusticia
publica elicitus Non autem de punicione que est actus virtutis vindi-
cacionis Nam singularis persona ad suam immunitatem servandam hanc
potest exercere iuxta quod ut michi videtur iura dicunt / Vim vi repellere
licet / et si bene dicta considerentur valde videbitur quod hic fuit meus intellectus

Sequitur in positione ex quo sequitur quod persona que licite per iusticiam preest etc.
Circa positionem sunt tres difficultates principales quas faciunt adversarii contra
Utrum omnis potestas presulatus ecclesiastica aut principatus temporalis sit a deo
annexa huic in quo fundatur potestas huiusmodi / Utrum de voluntate divina aut
in quo 2a principalis / Utrum per mortale peccatum amittatur dominium temporale
annexa isti quamvis iudicabit quod prelatus aut princeps talis peccavit mortaliter
Utrum quilibet subditus possit iudicare de vita sui superioris an sit bona
vel mala in foro conscientie nec oporteat de hoc iudicare in foro conten-
tioso Annexa huic Si subditi iudicantes vitam sui prelati aut sacerdotis
curati esse malam possunt ei subtrahere decimas et oblationes / Et utrum
dum negligunt prelati corrigere suos ecclesiasticos subditos iurisdictio
devolvatur ad potestatem / Ad primam 2m Thomam [illegible] dicendum quod in prin-
cipatu seu prelatione est tria considerare scilicet principium medium et finem
et si omnia fuerint bona tota prelatio aut principatus est a deo Aliquando
principium est malum quia medijs illicitis ad dominium pervenitur Et usus
bonus est quia actus prelationis debite exercetur Aliquando econverso principium est
bonum et malus usus Ex ea autem parte qua est inordinatio non est a deo
ideo Osee viii° Dominus ait Ipsi regnaverunt et non ex me principes extiterunt
et non cognovi Modus autem in prelatione est ordo regentis ad subditum
rectum et hic semper bonus est a deo Thomas concedit quod simpliciter prelatio
est bona et a deo / Durandus dicit quod iudicium de re [struck through]
sumitur secundum quod existit cum omnibus circumstancijs quarum bonitas ad bonitatem
rei requiritur ideo dicit quod si principium prelationis fuit malum aut usus pre-
latio simpliciter est mala / Thomas dicit quod simpliciter prelatio est bona et a deo quia
id quod est de essencia eius scilicet ordo superioris ad inferiorem est bonus ideo
concedo quod bonitate essenciali omnis prelatio est bona et a deo sed ex cir-
cumstancijs potest esse bona aut eciam mala secundum quod principium aut usus eius
sunt Augustinus de Anchona dicit quod in potestate est tria consideratio secundum que
est ordo et tria secundum que non est a deo Prima tria sunt dilatatio eius contra
primam potestatem secundum ista omnis potestas est a deo Et principium contra causam effici-
entem 2m in quantum cause formalis non inferioris sed forte [illegible] 2m 3m contra que
cause finalis Alia tria secundum que non est a deo sed a malicia et pravitate
hominum sunt prava eius adeptio prava eius executio prava eius intentio
De primo dicitur illud Nam in fortitudine nostra sumpsimus nobis cornua / De 2o
illud Ozee 8o Ipsi regnaverunt et non ex nobis / De 3o quia tria intendunt
bona agunt et mala intentione Job 34 Qui regnare facit hominem ypocritam
propter peccata populi secundum ista non est a deo Convincit doctor iste nisi permissive / Unde
dicit Gregorius et habetur in glossa potentiam et potestatem principatus deus tri-
buit [illegible] potentie maliciam vero invenit et subdit Timoris magis
[illegible] non ordo potestatis in eum est secundum beatum Thomam ad [illegible] scilicet In
quo fundatur potestas etc. Dicendum videtur quod simpliciter fundatur in voluntate

beneplaciti dei cum illa est simpliciter bona quamvis quantum ad id quod in ea
aliquid malum est scilicet principium et ipsius non fundetur in illa voluntate
sed bene in voluntate signi que est permissio. Ista dicendo concordat satis cum a-
lios doctores nominatos modo suo proportionaliter. Tercium doctor qui specialiter
scripsit contra hereses wicleff qui dicitur thomas walden dicit quod
fundatur in divina providentia et hec videtur michi bene dictum. Cum
providentia dei est bonorum et malorum. Nam mala non possunt omnino
exire ordinem divine providentie. Nam de uno ordine quo providetur
alicui propter se exeunt in aliud quo providetur alteri propter aliud. Vincula-
buntur ut dicunt omnes doctores istorum quatuor in responsionibus
infra habet etiam beatus thomas consonat. Contra secundam principalem arguitur
quod principatus annullatur per peccatum mortale tripla radice. Prima
sumitur ex radice domini. 2a ex effectu eius. 3a ex fine ipsius.
Primo sic voluntas divina est causa principatus sed hoc non est ad
peccatores. Igitur antecedens patet per illud Jeremie 27 Ego feci hominem et
iumenta et que sunt super faciem terre in fortitudine mea magna
et in brachio meo extento et dedi eam cui placuit in oculis meis.
Consequentia patet per illud ysaye Non est voluntas mea in vobis dicit dominus. Racio
quia ista est iustissima. Deus iusticias dilexit equitatem vidit
vultus eius dicit psalmista. Et hoc est quod de malis principibus al-
legatum est Osee 8o Ipsi regnaverunt sed non ex me. Secunda racio
que sumitur ex effectu principatus talis quia princeps est sicut anima
legis ethicorum 5o Ad principem confugiunt omnes ut ad iustum animatum
Et iterum dicitur ibi quod princeps est lex animata sicut lex est princeps inanimatus.
lex autem humana non habet vim legis nisi quia iusta et quia a prima
lege que est rectitudo et iusticia perpetua derivata. Princeps ergo
est sicut anima iusticie. Qui vero est in mortali non amat equitatem
quia odit illam. Nec vivit in se vita gratie et virtutis. Tercia racio
que sumitur ex fine que talis est finis principatus est facere cives
bonos et querere bonum et salutem reipublice et ista non querit malus
princeps. Primo querit tales cives qualis ipse est. quia sequitur quod
princeps impius ministros habet detestabiles et ita subditos. Cum
Ecclesiastici 10 dicitur Secundum qualis rector civitatis tales habitantes in ea.
Et iterum Qui sibi nequam est cui alii bonus erit. Nec querit salutem
boni communis quia in peccatorem dicuntur affectus comodi. Ideo querit
que sua sunt. De bono enim principe dicit Aristoteles 5 politicorum quod tria habet
que utilitatem reipublice respiciunt. Et hec verba de forma tria
oportet habere futuros principari principales principatus. Primo amorem
ad constantem potenciam. 2o ~~constanciam potentie~~ potentia maximorum
operum principatus. 3o virtutem et iusticiam in una quaque potencia
et hec tria deficiunt in principe dum est in mortali. Nam michi amat

tantum quantum scriptum est, sic deest primum. Nec et potentia defendat ab hoste se
exponere vult periculo, et sic deest secundum. Nec amat virtutem et iustitiam impo-
tentia, et sic deest tertium. Unde malus princeps tria habet contra utilitati
reipublice. Primum ut cives nunquam sapiant ut possit regere ad nutum. Secundum
ut discordiam invicem ne simul unanimes existentes possint resistere sue
voluntati. Tertium ut appareat subditis impotentibus in prisio tam nullam ma-
num mittit ad impia. Unde Aristoteles 5° politicorum ait: Si principans non
erit sobrius et iustus, quo participabitur bene? Si non subditus, quo sub-
icietur bene? Intemperatus existens omnino et formidolosus nichil faciet
eorum que oportet. Ergo peccator non est verus princeps. Ideo septimum:
Noli fieri iudex nisi virtute valeas irrumpere iniquitates etc.

Positio de punitione peccatorum notoriorum magistri Egidii incorrati facta ante adventum Bohemorum ad concilium generale Basiliense tempore [illegible]

Hunc meis viribus imparem materiam recusare debueram, Reverendissi-
me pater et vos ceteri patres ac viri dignissimi, nisi iussio ut hu-
meros supponerem coartasset et me sine ratione ipse fecissem obviare
difficultatem, tum quia a theologis doctoribus modicum et pressum de
ea reperitur tractatum. Et illud quod est ex penuria librorum cum labore
colligitur, tum quia materia in se nodosa est, latissima et gravis. Ad eam
quoque facultatem plurimum pertinet dicere illud Ieronimi epistola 8°: Gran-
des materias ingenia parva non sustinent et in ipso conatu ultra vires
ausa succumbunt. Et illud ab Oracio in poetria meminisse: Sumite
materiam vestris qui scribitis equam viribus et versate diu quid ferre
recusant, quid valeant humeri. Sed quia grata deo super sacrificium obedientia
prevaluit, compulsit in adversum motus pressos, maxime quia non ad iac-
tanciam sed eruditionem excitatorum, quod omnem mentem in obsequium fidei et
heresum oppositarum extinctionem hec pia exercitia indicta sunt. Igitur
confisus in divino adiutorio cupiens suppressa falsitate revelatam esse
veritatem sed et inductione propria singulorum dictorum perterritum manus nisi
ad formam questionis primum articulum Bohemorum de punitione peccatorum
publicorum convenientem movendo sub hac forma: Utrum quodlibet
notorium mortale peccatum in quolibet statu sit per eos ad quos spectat rea-
liter puniendum. Arguitur quod sic: Ad Ro 13 dicit apostolus: Non sine causa prin-
ceps gladium portat, dei enim minister est, vindex in iram ei qui operatur
malum. Nec hoc est crudelitas, immo pietas, beato Ieronimo teste ad
Riparium presbiterum: Qui autem non est crudelitas crimina pro deo punire sed pietas.
Oppositum arguitur per illud Mt 13°: Vis imus colligimus zizania
dixerunt discipuli ad Christum, quibus ipse: Sinite ea crescere usque ad messem,
ne forte colligentes zizania simul eradicetis et triticum. Ergo non quelibet
peccata notoria sunt punienda. Cum protestationibus fieri consuetis in actibus
scolasticis debitis et excusationibus premissis, dico quod cum punitio proprie
loquendo sit actus iurisdictionis, omnis autem iurisdictio formam suam habeat

A doctoribus autem duplex forum distinguatur scilicet conscientie vel interius et cau-
sarum seu exterius. Rursus cum correctio possit fieri sola caritatis
ammonitione aut etiam pene inflictione due considerationes apud li-
proposito inichi videntur ut in prioribus via magis/
prima est de illa punitione que fit in foro conscientie. Nam questio pre-
dicta de notoriis pro quod ad forum exterius videtur descendere. Secunda
de illa correctione fraterna que fit sola ammonitione. Tertia questio queritur
si peccata notoria sunt punienda penaliter. Circa primum cum ad primam dicitur
a doctoribus quod omnia mortalia in illo foro conscientie sunt punienda ma-
xime si ad notitiam prelati venerint patet per illud Isaye 18 lex domini
immaculata. Dicitur enim theologice 1a 2e q. 91 ar. 4o in pede audit ultra le-
gem humanam esse necessariam legem divinam eo quod lex humana
non possit omnia mala punire ut dicit Augustinus 1o de li. ar. ne aliquod
malum maneat impunitum oportet esse aliam scilicet divinam ista puni-
entem. Circa vero ad secundam dicitur communiter a doctoribus quod qualiter
pro tempore et loco cum aliis circumstantiis et etiam in casu tenetur
corripere fratrem delinquentem sive superior inferiorem aut econtra a per
parem. Dicat enim Augustinus super illo Isaye 52 Recedite exite inde in-
mundum nolite tangere et propter istam recessionem spiritualem intelligimus
de contactu cordis non corporis. Quicquid inter vos malorum nostris quantum
potestis improbate redarguite et nolite consentire. Restant igitur ad
presens duo tractanda. Quorum unum ex dictis Bohemorum et aliud
ex factis eorum et fructibus colligitur. Dicunt namque omnia peccata
mortalia notoria esse publice punienda per eos ad quos spectat. Sed eorum
perfectio tamen quod ubi illi essent negligentes ad quemlibet fidelem
cuiuscumque status aut conditionis existat pertineret punitio. Et sic
intelligere videntur plurimi qui contra eos in hac materia tractatum
ediderunt. Contra hec duo pono duas conclusiones. Prima Non
omne peccatum notorium est in quolibet statu per eos ad quos spectat in foro
exteriori ecclesiastico aut seculari puniendum. Probatur hec conclusio
primo per legem divinam 2o ex ... per apostolorum
et punitione Christi 3o ex sanctorum sacrorum canonum 4o autem sanctorum doctorum.
Ex lege divina et primo ex veteri patet repudium uxoris etiam sine multorum
notoriis peccatum mortale notorium quod dicit Matthei 19 ostendit dicens
quia libellum repudii Moyses permisit ad duritiam cordis vestri inquit
phariseis et tamen in lege veteri non puniebatur. Immo de hoc lex dabatur.
Non sicut aliquid iubens iusto sed permittens iniusto dicit beatus Augustinus.
De quo habetur Deuteronomio 24o ubi sic inquit lex. Si acceperit homo uxorem
et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem scribet
libellum repudii et dabit in manu illius et dimittet eam de domo sua.
Item usura est mortale peccatum et tamen notorie permittebatur in lege veteri
respectu extraneorum licet respectu filiorum Israel prohibetur. Unde Deuteronomio 23 dicitur

Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam rem sed alieno non est lex precipiens ad iniustum sed ad vitandum maius malum hoc malum permittens Rursus homicidium absque insidijs est in persona privata peccatum mortale et tamen in lege veteri non puniebatur Exo. cum Exo 21° Qui percusserit hominem volens occidere morte moriatur. Qui autem non est insidiatus sed deus tradidit illum in manus eius constituam tibi locum in quo fugere debeat Et de fure nocturno effringente domum occisio dicitur Exo 22° Si effringens fur domum sive effodiens fuerit inventus et accepto vulnere mortuus fuerit percussor non erit reus sanguinis Similiter peccatum Caym fuit mortale et notorium et tamen non legitur punitum saltem pena mortis immo iudicio humano cum Chaym timebat inferri a quolibet dicens Ecce eicis me hodie a facie tua et ero vagus et profugus super terram quicumque invenerit me interficiet me. Dixitque dominus nequaquam ita fiet Sed omnis qui occiderit Chaym septuplum punietur posuitque dominus signum in Chaym ut non eum interficeret quicumque invenisset Gen iiii° Preterea peccatum Ruben de quo Gen 35° fuit mortale et per consequens notorium Nam Joseph ut ibi scribitur accusavit fratres suos apud patrem crimine pessimo Glosa secundum unam expositionem dicit quod ponitur plurale pro singulari quia accusavit fratrem suum Ruben qui maculaverat cubile patris sui tamen non legitur punitum penaliter Item crimen occisionis Sichem filii Emor et omnium virorum illius urbis per filios Jacob perpetratum in ultionem stupri Dine sororis eorum fuit mortale et notorium non tamen in lege veteri punitum penaliter Nam pater solum dixit Symeon et Levi turbastis me et odiosum me fecistis Chananeis et Pherezeis habitatoribus terre ut legitur Genesi 34 Possent adduci multa alia de peccato murmurationis populi Israel contra dominum et rebellionis et alia quam plurima que non leguntur in lege illa pena positiva punita

Secundo probatur idem ex testimonijs legis nove Dicit enim dominus ut habetur Johannis 8 mulieri in adulterio deprehense Nemo te condempnavit nec ego te condempnabo Preterea de Maria Magdalena notoria peccatrice scriptum est Luce 7° Dimissa sunt ei peccata multa quia dilexit multum Item peccatum Samaritanorum nolencium recipere Jacobum et Johannem apostolos fuit mortale et notorium tamen non legitur punitum immo cum illi dicerent Domine vis ignis descendat de celo et consumat eos ipse ait Nescitis cuius spiritus estis filii Luce 9° Rursus dominus dixit Math 5° Audistis quod dictum est antiquis Diliges amicum et odio habebis inimicum tuum Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros quod Sergius perscrutatur super illo Math 22 Simile est regnum celorum homini regi dicens Cum in lege scriptum sit diliges amicum et odio habebis inimicum Recepta tamen lucida iustitia fuerat ut dei suosque adversarios quanto possent virtute comprimerent eos gladio

ferirent. quod in novo testamento compescitur cum dicitur Diligite inimicos
vestros. Amplius de zizaniis seminatis in agro quas volebant servi
eradicare dicit dominus Sinite ea crescere usque ad messem Mt 13 In
qua parabola ostenditur multa peccata esse tolleranda donec sine pe-
riculo evulsionis tritici possunt extirpari unde dicit Augustinus ibi dicit
Multitudo non est excommunicanda nec princeps populi et hoc est propter periculum
potestatis honore cum malo. Ideo David dixit Abysai volenti per-
cutere Semei quia maledixerat Regi Quid michi et vobis filii Sar-
vie cur efficimini michi in sathan ergo ne hodie interficietur vir
in israel habetur 2o Regum 19 Ceterum 1 Petri 2o scriptum est de Christo
Cum malediceretur non maledicebat cum pateretur non comminabatur
tradebat autem iudicanti se iniuste et sic peccata eorum quamvis notoria erant
Ex parte Christi quoque qui peccata in illum perpetrata pacienter impunita
sine sustinuit sicut scriptum est Ysaie 53 Tamquam agnus ad
occisionem ductus coram tondente se non aperuit os suum De cuius
paciencia quo ad proprias iniurias ait beatus Gregorius super illo Joh 8o
Ego gloriam meam non quero est qui querit et iudicet Illatas contu-
melias patris iudicio reservet ut per se facto nobis insinuet quantum paci-
entes esse debemus dum se ulcisci non vult ipse qui iudicat Iste
non tamen contentus est dimittere proprias contumelias multas immo sua-
det turbis ut obediant Scribis et pharizeis quamquam multa mala
notorie committerent Ait enim Super cathedram moysi sederunt etc.
Mt 23 Ex parte Apostolorum apparet questio qui omnia flagella eis
irrogata pacienter tulerunt nec ista notoria punierunt immo pro
persecutoribus orarunt ut apparet 1 Corinthiorum 4 dicente ibi apostolo Male-
dicimur et etc benedicimus persecutionem patimur et sustinemus blas-
phemamur et obsecramus. Idem autem de sanctis patribus in pe-
nitencia etiam qui teste apostolo ad hebreos 11o ludibria et verbera experti
insuper vincula et carceres lapidati sunt secti sunt temptati sunt
in occisione gladii mortui sunt que omnia equanimiter tollerarunt
sine punitione aut vindicta et maxime per eos illata aut petita
Sicut sancta canit mater ecclesia dum ait Cedentium gladiis more-
bidencium non murmur resonat non querimonia sed corde tacito etc.
Probatur conclusio quarta auctoritate sacrorum Canonum d 50 c Ut con-
stitueretur ostenditur quod Rigor iusticie debet temperari expetancia
multitudinis Sanctus enim Augustinus Bonifacio ait Ubi per graves dissensio-
num scissuras non huius aut illius hominis est periculum sed populorum strages
detrahendum est severitati ut maioribus malis sanandis sincera
caritas subveniat 23 q 4 c Quociens dicit Innocencius Quociens
a pluribus aut turba peccatur quia de omnibus propter multitudinem vindicari
non potest inultum solet transire Priora ergo dimittenda dico dei iudicio

et de reliquo maxima sollicitudine pauendum est Item 1 q 1 necessa
ria dicit Gelasius q rigor iustitie relaxatur ppt necessitatem ut q ppt
desolacionem ecclesie ytalice gladio et fame monachi aliqui assume
rentur in clericos hoc exigente necessitate fuit impunitum Similiter Inno
centius dicit q ordinatos a Bonoso heretico suscepit ecclesia ad scan
dalum uitandum Relaxatur etiam quandoque ad uitandum contentiones
e q c qm quicquid ubi dicitur q Hylarius papa prinotam animis
ad episcopatum inscio suo metropolitano indulsit et permisit Amplius
rationeque ad tercium 3° ait Contentiones et pugnas legis deuita
ad Cor 11° Si quis uidetur contenciosus esse nos talem non habemus
consuetudinem Relaxatur insuper rigor iuris ppt persone condicionem
ut si sit debilis senectute ut de Ianuario epo c tanta nequicia
Si sit corpore uiciatus et illacratus c sequenti hoc Etiam relaxatur
propter ecclesie utilitatem ut de filiis virginum per uim raptarum ad coniu
gium aut applicatarum c tali coniugio Proinde aliqua mala in
ecclesia tollerantur et eueniunt rei ut de laycis subito contra decreta
canonum in epos ordinatis de quibus leo papa loquitur c Exigunt canones
Ex auctoritatibus sanctorum doctorum probatur Et° per beatum Augustinum 3°
lib° contra epistolam Parmeniani dicentem Cum contagium pecca
ti inuaserit multitudinem diuine discipline una necessaria est racio hominis et secundum
doctores omnia facilius paratur multitudini quam singulari persone Unde
ipse Augustinus libro de moribus ecclesie c 34 ait Preuidenda sunt uicia
multitudinis ut curentur et prius tolleranda sunt patiantur quam priuatur
Nam deus ppt paucos iustos parcere volebat multitudini Sodomorum
si ibi fuissent inuenti Ideo Augustinus li de libero arbitrio lex ista que
regendis ciuitatibus fertur multa concedit atque impunita relin
quit que per diuinam prudentiam iudicantur neque enim quia non omnia
facit ideo que facit improbanda sunt Ideo non omnia lex humana
prohibet que prohibet lex nature ut etiam dicit Tho 1a 2e q 96 ar
2° ad 3 et allegat Augustinum ut nunc recitatum est Preterea beatus Augustinus
de Ciuitate ait Cum correccione cessandum est ad uitandum maiora scan
dala et ponit duo exempla Simili Primum de proiectione mercimo
niarum in mari tempore tempestatis ad uitandum naufragium de
quo habetur 2 ethicorum Secundum de abscisione membri putridi a
corpore humano pro salute totius Amplius beatus Gregorius super illo
decimo 8° de septem gentibus interimendis usque ad internicionem aut
paciencie tollerandi sunt mali ubi aliqui inueniuntur boni iuxta illud
dictum ad Abraham Gen 18 Si fuerint in Ciuitate sodomorum 10 iusti
non delebo eos ppt illos Exemplum q non omnia mala possunt humana

Lege primi legitur de filiis Juda qui non potuerunt delere Jebuseos de me-
dio eorum de quo beatus Jeronimus ad Dardanum epistola ii aut propter me-
tropolis tua primum Jebus postea Salem 3o Jerosolima et inde etiam Jebu-
seos expellere non valuit sed manserunt cum eis in scandalum exemplum
et victoriam Nec filii Effraim potuerunt delere Chananeos de quibus legitur
Judic. 1o 2o Hoc idem in sagena ubi capit pisces bonos et malos Matt.
13 de agro zizania cum tritico habente ubi Deinde de nuptiis ubi erant
pauperes claudi et debiles boni et mali 22o Matt. significatur Hec etiam
de David qui peccatum Joab non punivit sed Salomoni vindicandum reser-
vavit In quo ostenditur quod multa dimittit multa relinquere convenit que
successoris vero Salomonis punienda remittuntur Igitur dicendum quod secundum
Isidorum 5 libro ethimologiarum lex debeat esse honesta iusta possi-
bilis secundum naturam secundum consuetudinem patrie loco temporique conveniens
Et lex quia sit regula et mensura actuum humanorum mensura vero sit
homogenea mensurato 10 methaphisice diversis hominum moribus diversas
leges imponi oportuit et secundum temporum varietates mutare Unde
cum non sit eadem conditio perfectorum et imperfectorum et aliqua sunt possibilia
perfectis que non imperfectis legislator qui multitudini preest cui confert
legem in qua communiter maior pars est imperfectorum cum intendat et
cives facere bonos possibilia multitudini debet precipere Alioquin faceret
eos deteriores dum transgrederentur multum ardua precepta Illa ergo prohi-
bet a quibus possibile est multitudini facile abstinere et que ad nocumen-
tum communitatis vergunt Alia vero que non sunt huiusmodi permittit
Homicidia itaque furta adulteria et similia a quibus multitudo faci-
liter potest abstinere et que vergunt in magnum detrimentum politie hu-
mana lex prohibet Simplicem autem fornicationem etsi sit peccatum
mortale permittit cum per eam non turbetur politia nec sit facile ple-
nam multitudinem luxibus deditam ac in deliciis et voluptatibus
abstinere Recipe teste beato Jeronimo epistola ll venter mero estuans
cito despumat in libidines et poeta comicus proponit apud liberum pa-
trem intemperantie gradus est Immo si penalis punitio huius peccati multum
conturbaret politiam teste beato Augustino qui ait libro de ordine
Aufer meretrices de rebus humanis et omnia turbabis libidinibus
Nonnulla alia tolleret rector ut Judeos iuxta illud ps. 78 Dominus
ostendit michi super inimicos ne occidas eos et Judic. 2o Non delebo gen-
tes quas dimisit Josue ut in ipsis experiar Israel utrum custodiant via-
m domini et ambulent in ea et ritus eorum scilicet Judeorum etiam ipse tollerat
alia ut dicit Thomas 2a 2e q 10 ar 2o in pede In illis figuratur veritas
ritum evangelistorum Tolleret etiam ritus paganorum aut hereticorum
ad vitandum scandalum vel dissidium vel impedimentum salutis eorum

que omnia si vellet cohibere detius contingeret Cum enim nimis emungit
elicit sanguinem prov. 30 ponent etiam vinum novum in utres veteres
confringentur utres et effundetur vinum ut habetur in parabola mt. 9
quia veteri vite dediti dum ad nova vitam perfectorum preceptis ar-
tantur ad peiora prolabentur et vinum mandatorum perfectionis pro impe-
ritia effundetur Fiat ergo bonus legislator ut edificatores in lesbia
in lesbia qui propter duriciam lapidum edificant cum plumbea regula
ut ad durissimos lapidum nodos flecti valeat et rursus erigatur ad
rectitudinem non omnes sed enormes tortuositates devitanda prout dicit
Aristoteles 5° ethicorum Pro summa breviando dicendum michi videtur
quod illa peccata mortalia notoria manent impunita humana lege que
si ulciscerentur scandalum sequeretur et sunt illa a quibus non est facile
maiorem partem multitudinis abstinere et que eam non turbant ut etiam
peccatum multitudinis ut deniqz est peccatum principis quod sequitur multitudo
Augustinus enim dicit 3° libro contra epistolam Parmenianam Crimina punienda
sunt que salva pace ecclesie feriri possunt Ex quo patet quod si salva
pace ecclesie illa puniri non possunt ab ultione est supersedendum Item
sanctus Augustinus contra eandem epistolam Parmeniani magis suadendum est malos
tolerare et ulcionem detrahendum usque ad extremum iudicium quam quod bonos
simul puniant cum malis Et ipse dicit idem sancto epistola ad
Aurelium non asperitate quantum existimo non duriter non imperiose peccata
multitudinis aut prave consuetudinis corripienda sunt ista tol-
luntur magis docendo quam iubendo magis monendo quam minando
sic enim agendum est cum multitudine et si quid minatur cum dolore
fiat de scripturis ne vos timeamus in nostra potestate sed deus in suo sermone timeatur
Et quod nos de peccatis tollerandum dictum est propter scandalum vitandum
intelligendum est ubi tollerancia minus nocet aliis quam scandalum
ipsum Ubi autem tollerancia illa esset magis nociva scandalum postpo-
nendum est et peccatum puniendum Sic legimus interdum unam totam multi-
tudinem propter suum peccatum punitam ut Sodomitas et gentes illas quas
precepit dominus extirpari deutro 7 quandoque magnam partem multitudinis
ut in adoratione vituli conflatilis Exo 32 quandoque paucos de multitudine
sed principaliores ut ceteri terreantur ut de principibus populi quod
suspenderentur pro peccatis populi habetur num 25

Secunda conclusio non pertinet ad quemlibet fidelem punire peccata
aliter peccata mortalia notoria de casu negligencie illorum ad quos
spectat de iure punicio Probatur ex lege divina praxi Christi apostolorum
et primitive ecclesie auctoribus sacrorum Canonum et dictis sanctorum
doctorum in lege divina veraciter se fundancium Ex testimoniis ve-
teris legis probatur conclusio primo quia Exo 20 septimo et Levi quidam

hebreus alteri faceret iniuriam et moyses iniuriantem corriperet ait illi
Quis te constituit iudicem super nos Numquid non vis me interficere
sicut interfecisti heri egipcium Augustinus autem contra faustum dicit
quod Moyses non detestabili inmanitate sed emendabili animositate iusticie
regulam excessit quia nondum a domino prelacionem acceperat / Secundo
Dauid puniuit illum qui dixerat se Saulem occidisse Nam 2o Regum 1o
dixit iuueni illi qui hec se fecisse iactitabat Quare non timuisti
mittere manum tuam ut occideres christum domini Et paulo post subiungit Et
sanguinis tuus super caput tuum sit Hoc autem non dixisset si sibi licuisset
regem Saulem occidisse ergo illi hec non licuit / Tercio prouerbiorum 30 dicitur per tria
mouetur terra et quartum non potest sustinere Primum est per seruum cum re-
gnare ceperit Hoc autem fieret si subito nolentes defectum superiorem per
iusticiam vindicare Et quam turbato orbis mala hoc multaretur fit
dei Sap. xi^o Omnia fecit deus in numero pondere et mensura Et ysaie
xl^o Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderauit
qui appendit tribus digitis molem terre Et hiis apparet in vniuerso
forma ordinis que est optimum bonum eius ipse quod tamen de quolibet
creato dictum sit Vidit deus hec vel illud quod esset bonum de omnibus
dicitur Vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona
Ideo necesse est quod sint in vniuerso superiores et inferiores Et quam ordo iste
non debet confundi non debent inferiores superiores pro iusticia cohibere
Nam superioribus competit iusticiam ministrare inferioribus Sicut propheta
ait Deus iudicium tuum regi da et iusticiam tuam filio regis Et sicut
pu^zl septima testatur in A B C Non decent inquit stultum delicie
nec seruum dominari principibus Preterea apparet satis ex sac. textu
Eccli 33 quod malis subditis debeat per iusticiam infligi pena et non
sic dicitur ibi de malis seruis Ibi enim dicitur seruo maliuolo tortura
et compedes Et iterum cibaria virga et onus asino panis disciplina
et opus seruo ergo subditi a dominis debent accipere disciplinam iusticie
et non econtra Rursus Isaie x dicit spiritus sanctus Numquid gloriabitur
securis contra eum qui secat in ea aut exaltabitur serra contra eum
qui eam trahit Et quod specialiter laici non debeant clericos penaliter afficere
probatur per illud Deutro 5o et Exodi 2o Honora patrem tuum Sacer-
dotes autem sunt patres spirituales quia alios regenerant ergo sunt hono-
randi ab illis ergo non sunt persequendi Item inobediens sacerdoti
impio moriebatur Deutro 17 Inobediens vero patri lapidabatur
ibidem 21 ergo non potuerunt licite sacerdotibus et patribus spiritualibus inobe-
dire et multo minus eos persequi Et si tunc non potuit Ad huc minus
modo cum sacerdotium euangelicum sit perfectius sacerdocio leuitico Si
dicatur quod illud intelligitur de bonis et non de malis cum Daniel pue-
rulus iudicauit iniquos presbiteros Daniel 13 Dico quod ita fecerat sed

hoc fuit accepta sup hoc a domino spiali ptate quod ex scriptura pbatur qr
remittitur ibidem Susstitauit deus spm pueri iunioris cui nomen
daniel vnde mirabilia vere sunt pocius admiranda qm sequenda
aut trahenda in exemplum Preterea eodem modo posset dici qr si
principibus secularibus bonis sit obediendum non tamen malis quod est
fluz Item sic fatalis omnis potencia sublimetur Ceterum non anilz d[r]
Custodi virum istum qui si lapsus fuit erit anima tua pro anima illius
sed hec in presidencia Item 3 Regum xxi Sequitur liberatio assimitate
captiuitatis sed in exposicione beati Thome Custodi eum quectum ab eo
custodes quid denotare c q d in Idem dicitur de speculatore 33 Ezech
visi insompnis buccina cum viderit gladium venientem sanguinem
petunt d m s v non populus erit sed ego aut deus Huic igitur superiores
curam salutis inferiorum cum execucio iusticie et non inferiores superiorum

Deinde probatur conclusio ex auctoribus noui testamenti Apostolus ad Ro
13 dicit Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit et qui
potestati resistit dei ordinacioni resistit Et paulo post Non sine causa pu
ceps gladium portat dei enim minister est vindex in iram ei qui opa[r]
malum Ex istis verbis apparet quod inferiores non habent ferre iudicium
de superiores sed subesse illis Nec possunt facere punditam de ipsis qr
non habent gladium eis datum a domino cum non sint principes nec ab eis co
missi Si autem voluntarie accipiunt iuxta verbum veritatis Mt 26 gla
dio peribunt Ad Ro 14 Apostolus reprehendit eos qui iudicant non sibi
subditos dicit enim Tu quis es qui alienum seruum iudicas stat aut deo
suo aut cadit Preterea 1 petri 2o dicit petrus Apostolus Subditi estote
omni humane creature propter deum specificando cui subiungit siue
Regi quasi precellenti siue ducibus quasi ab eo missis ad vindictam
malorum laudem vero bonorum quia sic est voluntas dei Si dicatur
quod bonis superioribus est parendum malis vero non immo debent impugnari
Contra dicit istud 1 petri 2o Serui subditi estote omni timore dominis
vestris non tantum bonis et modestis sed etiam discolis Hec est enim gratia
si propter conscienciam sustinens quis tristicias patitur iniuste Consequenter
declaratur quod predicti principi quod sit dominus cum sit petro et non omnibus dixit pas
ce oues meas Datus enim non omnibus vniuersalem auctoritatem corrigendi
corrigendi peccata subditorum ac in virtutibus eos nutriendi Si quis
obiciat quod paulus reprehendit petrum quia reprehensibilis erat non
cum ambulabat ad veritatem euangelii ut habetur ad gall 2o Ac per hoc
dicat quod inferiores possunt reprehendere superiores tamen defficiunt hoc non
negabo Sed in hoc paulus fuit par petro quia in defensione fidei
omnes sunt pares Ubi enim imminebat fidei periculum propter scandalum
iudeis comissum iniectum per recessum petri a comunione in conuictu gen
tilium conuiuorum Ceterum cum facta fuisset contencio inter discipulos
quis eorum videretur esse maior ait deus luce 22 Reges gencium dominant[ur]
eorum et qui potestatem habent sup illos benefici vocantur Ex quo patet

q correctio iudiciaria ptinet ad reges et p̄ncipes ptitem sic pplm vō g̃o ad
quemlibet et maxime denegatam p̄sbris saltim illa que fit in gladio
quia subiungit vos aut nō sic. Amplius dominus docuit obediendū
esse superiorib; scz scribis et phariseis lz malis dicens Mt 23 Sup
cathedram moysi sederunt etc. [illegible] iudiciū nō subterfugit ymmo et
sustinens factus est deo patri obediens usq; mortem ad philipp 2°
Ex praxi aplorum conclusio deducitur. cum ananias et zaphira frau
dassent de precio agri solus petrus diuinam sniam in eos latā promulgat
ut habetur actuum 5. ostendens quod quilibet sed superior hec sic sniam aut pro
mulgare vel ab eo commissus. Itē cum Simon magus offerret pecuniam
p ptāte dandi spm sanctum p impositione manuum solus petrus ut pote quia
huius auctem corripuit cum eum impio dicens pecunia tua tecum sit in
pdicōm actuum 8. Itē habetur actuum 23 cum cum paulus percussus iussu
ananie summi sacerdotis dixisset percutiet te deus paries de albate et
quidam astancium ei opposuissent sic summū pontificem maledicis ille se ex
cusando respondit nesciebam inquit fratres q princeps esset sacerdotum oste
dens p hoc q superiores nō sunt inferenda maledicta multoq; minus contu
meliose pene. Rursus habetur in epla iude sic. Cum michael archangelus
altercantur cum dyabolo disputans de corpore moysi nō est ausus inferre
iudicium blasphemie sed dixit Imperet tibi dns. Si [illegible] noluit
archangelus in dyabolum sine auctē superioris puta dei [illegible] sz dno reseruat
ut homines nō sunt meliores archangelo nec delinquentes peiores
dyabolo vindictam malorum debent superioribus reseruare

Ex praxi p̄mitiue ecclē questio pbatur. refert Eusebius Ce
zariensis 3° libro hystorie ecclesiastice q cum eps inter se altercantibus
et libellos famosos contra se inuicem Constantino magno offerentib;
ipe ait dominus constituit vos sacerdotes et ptatem dedit vobis de nob
iudicandi et ideo nos a vobis recte iudicamur. vos aut nō potestis
iudicari ab hominibus. Itē quod inter vos dei solius expectate iudiciū
et vra iurgia quecumq; sunt ad illud diuinum reseruetur examen
vos estis dati nobis dij. et inconueniens est ut homo iudicet deos. sz
ille solus de quo scriptum est ps 81 deus stetit in synagoga deorum in
medio aut deos iudicabit. Ex decretis vō sanctorum patrum apparet
questio p̄ma d 10 c suscipit dt btūs Gregorius nazanzenus imperatorib;
Constantinopolitanis q eorum ptas lege xpi subiecta et ptati eccle.
Igitur nō debet regulariter ecclesiasticorum delicta a principibus secularib;
p iudicium puniri. Ite 2q vij c nō est dictum. nō est a plebe aut vulga
ribus p arguendus vel accusandus eps lz sit inordinatus et
caus q c laycos dr laycos nō accusasse epos hactenus obseruatum
et constitutum est quia nō sunt eiusdem conuersationis et opido quia de eis
infesti sunt. Contra 2 q 1 c Plerumque ostenditur puniri illius qui
ad superiorem suum debitam reuerenciam suam nō exhibuit scz de Cham qui

densit patrem suum Noe / ideo maledicta fuit eius posteritas pz originali
Genesis ix Item ibidem dicitur quod Maria soror Moysi quia locuta fuit
contra eum apparuit leprosa ut scriptum est originaliter num xii Ibidem
etiam dicitur quod David noluit mittere manum in xpm domini hoc est Saul
lem licet esset malus ymo fleuit quod misit manum in oram vestimenti eius
dum descendit in speluncam ut scriptum est j Regum 24 dicitur preterea illud
quod Oza percussus fuit a domino quia manum misit ad archam domini de quo
originaliter scriptum est 2 Regum vj hoc autem signat quod digni sunt puni
cione mayori persecuciones mittunt in superiores malos specialiter in sacerdotes
domini qui per indinatam archam in qua erant thabule Moysi virga
Aaron et manna reputantur eo quod in illis esse debeat scientia legis aucto
ritas correctionis et pabulum doctrine plenum dulcedinis xe 23 q 4 dicitur
Omnis qui preter illum qui legittima potestate utitur qui ut ait apostolus
non sine causa gladium portat cui omnis anima subdita esse debet si
iniussu qui preter hunc auctorem gladium accepit gladio peribit / ergo nulli
licet peccata notoria penaliter punire preter publicam auctoritatem xxiii
q 1 non frustra et dicitur ab Augustino ad Macedonium Non frustra insti
tuta sunt potestas regis / jus iudicis / ungule carnificis / arma militis / disci
plina dominantis / severitas boni patris habent omnia ista modos suos causas
utilitates racionis hoc cum timentur et mali coherentur et boni quiete
inter malos vivunt Ex quo pz quod ad solum habentem auctoritatem
publicam pertinet publica peccata per iusticiam punire

Post hec ex dictis sanctorum probatur questio Primo per Augustinum super
Paral v c dicentem Non prohibetur vindicta que fit ad correctionem
sed hec etiam non conceditur nisi ei cui quodammodo potestas data est Specia
liter j de civitate aut eum sine aliqua publica administratione ma
lefactum interfecit velut homicida reputabitur Item dicit Leo papa Res
omnis esse tute non possunt nisi regia et sacerdotalis defendat auctoritas
Ex quo pz quod defensio non fit nisi ab hiis auctoritate publica sacerdotalem
vel regiam xe Cyprianus super illo deutro 13 Si audieris in una de
civitatibus tuis / eamus serviamus diis alienis interficiens necabis
omnes qui sunt in civitate in ore gladii Cuius huius precepti memor ma
thathias interfecit illum qui super altare sacrificabat pz j machab 2o
Ex quo innuitur quod mathathias ideo interfecit quia preceptum habebat
et sic quod sine precepto divino expresso aut implicite per legem non licet occi
dere Amplius beatus Augustinus in questionibus super exodum dicit Multum refert
an quis puniat nocendi cupiditate ut facit hostis aut auferendo in
iuste ut latro aut obediendo ordine ut iudex aut subveniendi necessitate
ut miles Primis duobus modis non licet aliquem occidere ultimis duobus sic
Et beatus Augustinus dicit j libro contra Manicheos Ille gladium accipit qui
nulla superiori ac legittima potestate vel iubente vel concedente in sanguini
nem alicuius armatur Et quia non licet gladium accipere Ecclesia qui

gladium accipit gladio peribit. Non licet inquam se armare in sanguinem nisi
potestatem accepit aut sit a potestate commissus. Item idem super Math in q. c. offi-
cia vindicte possunt bono animo impleri quo iudex et quo lex. Et sic
nisi auctem quis habeat ex lege vindictam iusticie implere non potest
porro beatus Ambrosius super illo Modicum fermentum totam massam cor-
rumpit j Cor 2° ait Si quis potestatem non habet quem scit reum abicere
non valet vel punire. Ideo dicit Hamo de Haudeno in eo quoniam in quodam
Utrum liceat repellere iniuriam per potenciam principum Si iudex defuit
expectandum est divinum iudicium. Item Glossa super illo Deutronomio 23 Si
intraveris segetem proximi tui franges spicas et manu conteres falce autem
non metes dicit falcem iudicii mittere non potest quis in eam rem que alteri
videtur esse subiecta. Consimiliter quod clerici vel presbiteri non debeant iudicium
sanguinis exercere prout dicit Apostolus j Thimo 3° Oportet episcopum sine
crimine esse non vinolentum non percussorem atque beatus Bernhardus libro 4 de
consideracione ad Eugenium aggrediendo inquit subditos sed verbo non ferro
quid denuo usurpare gladium temptas quem semel iussus es repo-
nere in vaginam. Ceterum idem in eodem Quem materialem gladium ne-
gat tuum non satis michi videtur attendere verbum domini dicentis Converte gladium
tuum in vaginam ergo forte tuus tuo nutu. Et si non tua manu evaginan-
dus est. Alioquin si nullomodo ad te pertineret dicentibus apostolis Ecce duo
gladii hic non respondisset dominus Satis est sed nimis est. Uterque ergo gladius
scilicet spiritualis et materialis est ecclesie. Sed ille pro ecclesia materialis hic puta
spiritualis ab ecclesia exercendus. Et iste sacerdotis ille militis manu sed
sane ad nutum sacerdotis et iussum imperatoris. Et sic patet quod nullatenus
manu sacerdotis materialis extrahendus est ad puniendum peccata publi-
corum. Ideo cum doctoribus dicendum est quod peccata notoria humana
lege punienda punienda sunt penaliter nec tamen omnia ut dixit prima
conclusio nec a quolibet ut hic probatum est sed solum a persona publica
auctoritatem habente. Cuius racio est quia punicio talis ordinatur ad bonum
rei publice. Ideo ad illum solum pertinet ea exercere cui cura ipsius boni
communis commissa est et hec est persona publica et non privata. Ita argu-
mentatur beatus Thomas 2a 2e q. 64 articulo 3° in pede. Ex quo sequitur quod persona que
licite per iusticiam punire potest debet habere iurisdictionem quia vero humanum
iudicium procedere debet ex causis manifestis cum homo videat tantum ea que
patent j Regum 16. Oportet quod puniendus possit decenter convinci.
Proinde quia omnis punicio iusticie ad salutem civitatis ordinatur
necesse est ut pax salva fiat et non aliter. Ita quod hiis tribus conveni-
entibus scilicet iurisdictione convictione et pace salva peccata notoria possunt
per iusticiam humanam penaliter puniri. De iurisdictione dicit Augustinus super illo 10
de hiis qui foris sunt quid michi Actinet de hiis iudicabit. Sed hiis
qui intus sunt id est fidelibus puttrido est a me resecanda a me
inquam iudice. De convictione Augustinus super illo j Cor 12. Cum iudicat
indigne iudicium sibi etc. Tibi inquit non tibi si iudex es si apud te accusa-

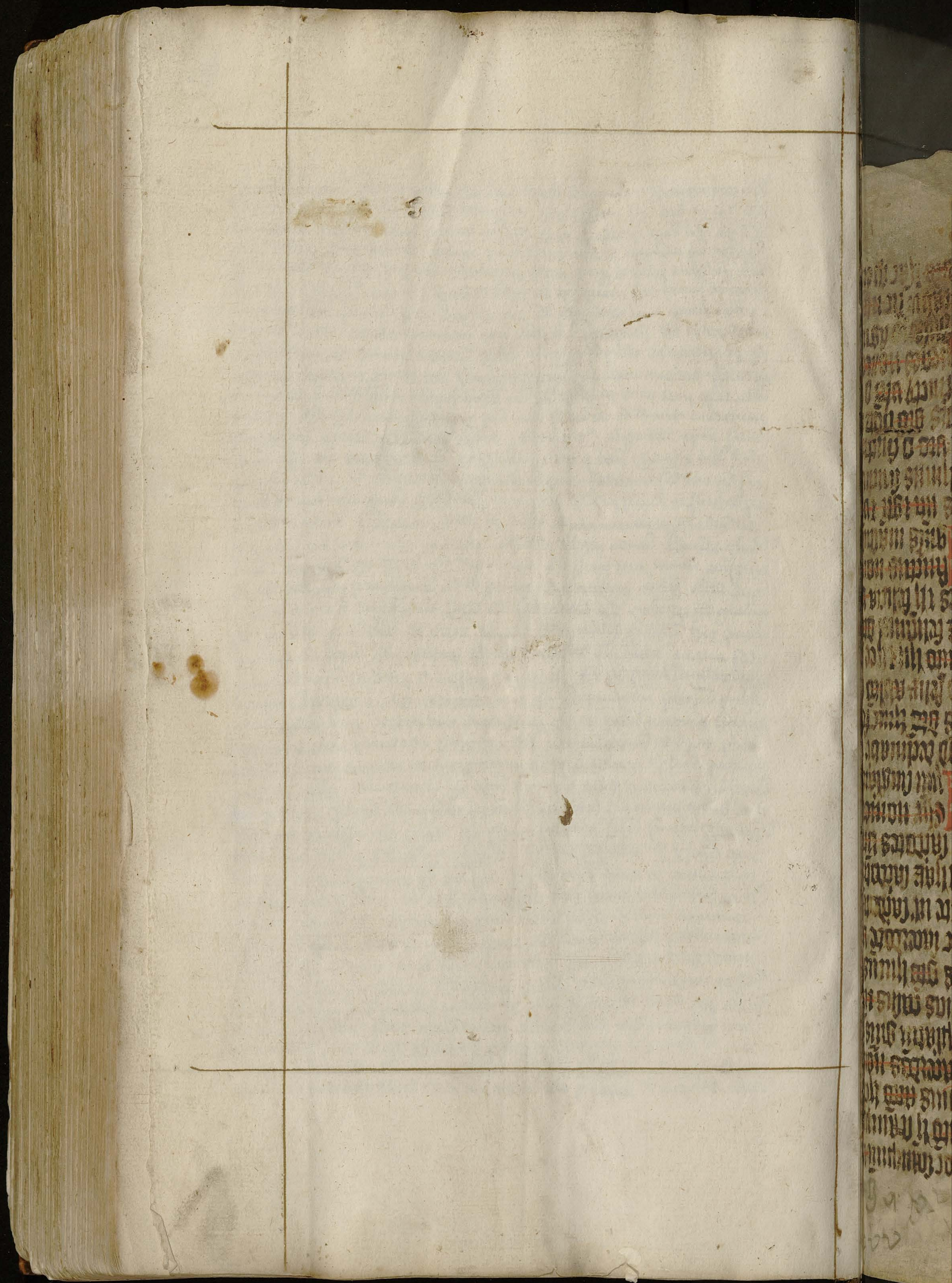

acto hoc sacerdoti-
aplr nto hi sacerdo
sacerdotibus acto he
Sacerdos nom
appellatiuum gnis
simplicis casus n
sacerdos gto huius
i hanc sacerdote
sacerdote ul' sacerdo
hoc i hac sacerdot
i has sacerdotes
Felix nomen
nii singularis
tiui qd declinabit
felicis dto huic f
vto o felix ablto
aplr nto hi i hec
i hoc felicium
felices i felicia
Fructus nom
gnis mascu
casus nti sgr
gto huius fruct
cum vto o fruct
fructus gto pe
bus fructus vto o
Species nom

...s dicto huius speciebus
...lato aliarum speciebus
...ras similes habet
...t terminantes Tres
...t ut precta as iterue
...nuto fine declinato
...ngulares vitis vitis
...t actas i tam correy
...na producta gtis plis
...s m.s producta datis
...s producitur
...s quas R s Merc
...r us eius unu Dne
...ut satur us ut
...ut terminata in ce
...crius gtis singla
...ta desinit dte tali
...in cumcepta Mu
...is eit ei vis Omnis
...l nuit ipa noua ab
...ioc conrupta dts
...s i os producta ut
...i a co[illegible]epam
...s a Eucl[illegible]s
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

... minas quas A I es
quas a as es Da exem...
... es ut euchises Unc
... h et cumis genis ...
... ne dyptongon ...
... filis est uto ab...
... exceptam dis la...
Secunda declinatio
Sex habet finales ...
terminaciones decem quas ex...
emplificet ut satur ut...
magnus eus ut theseu...
agnitio sic declinatione...
ris tres rus plures in ...
ltis in o productam ...
lus in ... us in ...

[illegible]
latiuo ablatiuo singularis
...s nisi singularis figure
...q[ue] declinabitur Ac vero ipsi
...tis Dat[iuo] huic Acc[usatiuo] hunc
...atiuos Ablatiuo ab hoc in plurali
...tiuo hi et hec facientes Gen[itiuo]
...ius facientium Datiuo his Acc[usatiuo] hos
...entes Ablatiuo ab his fac[ientibus]
...autem genus om[ne] Nominatiuo
...e simplicis casus hic et hec
...et hec et hoc felix Gen[itiuo] huius
...s huic felici ... felic[em]
...ab hac et ab hoc felice vel felici
...ter Nominatiuo hi et he
felicia Gen[itiuo] horum harum
... felicium ... ablatiuo ...

Sacerdos

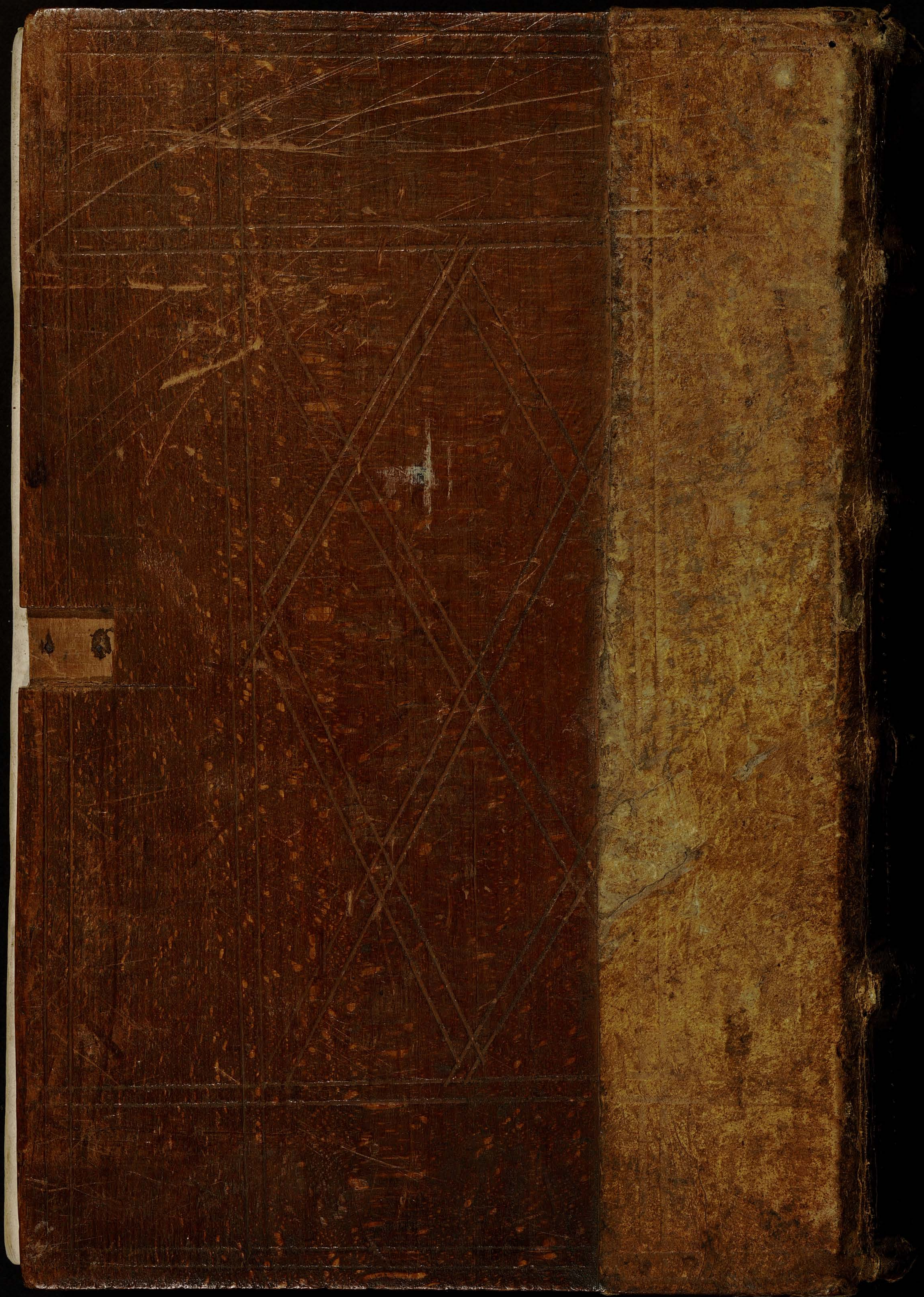

1369